Gh. Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cîrstea,
Corneliu M. Lungu, editori

PACE ŞI RĂZBOI (1940 – 1944)
JURNALUL *MAREŞALULUI ION ANTONESCU*

Colecția

ROMÂNII ÎN ISTORIA UNIVERSALĂ

(VOL. 140)

PACE ŞI RĂZBOI

(1940-1944)

JURNALUL MAREŞALULUI ION ANTONESCU

(COMENTARII, ANEXE, CRONOLOGIE)

Volumul I: Preludii. Explozia. Revanşa (4.IX.1940 - 31.XII.1941)

GH. BUZATU
STELA CHEPTEA, MARUSIA CÎRSTEA
CORNELIU M. LUNGU
EDITORI

PACE ŞI RĂZBOI

(1940 – 1944)

JURNALUL

MAREŞALULUI ION ANTONESCU

(COMENTARII, ANEXE, CRONOLOGIE)

II

SUCCESE ŞI EŞECURI
(1.I.1942 – 30.VI.1943)

Casa Editorială Demiurg®
Iaşi ✻ 2010

Redactor: Tamara Avasiloaiei

Casa Editorială *Demiurg*®
(acreditată de CNCSIS în 2003, reacreditată 2006)
✉ Şoseaua Păcurari nr. 68, bl. 550, sc. B, et. 4, ap. 16,
700547 - Iaşi, România
☎ 0232/25.70.33; 0745/37.81.50; 0727/840.275
E-mail: ceddemiurg@gmail.com; ceddemiurg@yahoo.fr
www.ceddemiurg.ro

Consilier editorial: dr. Alexandrina Ioniță
Director Marketing: Irina Croitoru
(☎ 0740/08.20.05).
Editura răspunde la comenzi în limita tirajului disponibil.

© Casa Editorială *Demiurg*®
Reproducerea în orice formă, inclusiv prin xerocopiere, fără acordul scris al editurii, intră sub incidența legii drepturilor de autor.

Toate drepturile rezervate.
Nici o parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă sau transmisă, în nici o formă, fără acordul scris al editurii, fără a intra sub incidența legii drepturilor de autor.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Pace şi război (1940-1944) : jurnalul mareşalului Antonescu – (comentarii, anexe, cronologie) / Gh. Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cîrstea. - Iaşi : Casa Editorială Demiurg, 2008-
3 vol.
ISBN 978-973-152-047-6
Vol. 2. : Succese şi eşecuri : (1.I.1942 - 30.IV.1943) / ed.: Gh. Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cîrstea, Corneliu M. Lungu. - 2010. - Bibliogr. - Index. - ISBN 978-973-152-190-9

I. Buzatu, Gheorghe (ed.)
II. Cheptea, Stela (ed.)
III. Cîrstea, Marusia (ed.)
IV. Lungu, Corneliu M. (ed.)

821.135.1-94
94(498)"1940/1944"(0:82-94)

CUPRINS

România şi Războiul din Est - Noi perspective - (Gh. Buzatu) …….....…… **7**

Lista de abrevieri **75**

Jurnalul Mareşalului Ion Antonescu **79**

Anexe **293**

Cronologie şi corespondență **465**

Indice de persoane **613**

ROMÂNIA ŞI RĂZBOIUL DIN EST

- NOI PERSPECTIVE[1] -

- I -

Istorie şi istoriografie

După 70 de ani de la debutul ostilităţilor la 1 septembrie 1939, Războiul Mondial din 1939-1945, incontestabil cel mai mare conflict armat din istorie în privinţa proporţiilor şi a consecinţelor sale, directe şi indirecte, apropiate ori îndepărtate, se înscrie deja ca un eveniment fără egal în tot trecutul umanităţii ce s-a instalat detaşat în preferinţele şi preocupările istoricilor, şi nu numai, rezultând, de mai multe decenii, o bibliografie uriaşă la nivel internaţional[2]. Cititorul va admite, desigur, că nu numai proporţiile contează în ecuaţie, ci, deopotrivă, calitatea şi varietatea producţiei istoriografice, însumând de-acum cel puţin 1,5 milioane titluri cărţi şi studii reprezentative, în discuţie trebuind să fie luate în consideraţie şi predispoziţiile - le-am denumi „specifice" - ale specialiştilor de pretutindeni de-a investiga în continuare perioada 1939-1945, mai ales în condiţiile actuale ale deschiderii arhivelor[3], pe toate meridianele. Un alt avantaj remarcabil, propriu studiilor de istorie a celui de-al doilea război mondial, priveşte adevărurile descoperite şi afirmate, peste toate îngrădirile de moment, în ciuda tentativelor disperate dar ridicole ale unor sociologi şi istorici de duzină, în fond activişti foşti sau prezenţi kominternişti, de-a impune tot felul de stavile şi modele discutabile, de-a introduce false principii, precum cel al aşa-numitei corectitudini politice, în abordarea şi rezolvarea unor probleme ţinând de epoca războiului general şi total din 1939-1945. Respingerea unor atare tentative sinucigaşe survine fără întârziere şi decisiv pretutindeni, mai ales că specialiştilor nu le lipsesc probele exemplare, dimpotrivă, acestea abundă, după cum şi replicile programatice,

---

[1] Din consideraţii care nu se impun a fi detaliate, acest material reprezintă în formă extinsă şi actualizată sub raportul istoriografic şi al informaţional ştiinţific **studiul introductiv** la volumul I al *Jurnalului* Mareşalului Antonescu (Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 2008, p. 7-42).

[2] Dintre studiile recente privind istoriografia problemei **România şi al doilea război mondial** vezi Gh. Buzatu, *Istoriografia şi izvoarele,* în Academia Română, *Istoria Românilor,* IX, *România în anii 1940-1947,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2008, p. XXVII-LXX; idem, *România şi Războiul (1939-1945) – Istorie şi istoriografie,* în „Studii şi articole de istorie", Constanţa, an. LXXIV, 2009, p. 157-178. În anul 1981, atunci când am valorificat bibliografia noastră incluzând 3 003 titluri cărţi pe tema prezenţei României în conflagraţia din 1939-1945, am relevat că, pe plan mondial, ritmul apariţiilor înregistrase deja proporţii remarcabile - aproximativ 15 000 - 20 000 lucrări pe an (cf. Gh. Buzatu, Gh. I. Florescu, *România şi al doilea război mondial. O bibliografie,* Iaşi, Editura Academiei, 1981, p. XXXIX; Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939-1945,* Iaşi, 1995, p. 69-110).

[3] Vezi Gh. Buzatu, *Actul de la 23 august 1944: Bilanţ, noi interpretări şi perspective,* în „Academica", nr. 30/2004, Bucureşti, p. 10-18; Gh. Buzatu, D. Puzdrea, *Actul de la 23 august 1944 în perspectiva unor noi documente,* în vol. *Istorie şi societate,* II, coordonatori Stela Cheptea, Marusia Cîrstea, Horia Dumitrescu, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005, p. 10-12; Jacques de Launay, Ettore Anchieri, Henri Michel, Jean-Marie d'Hoop, *Les Deux Guerres mondiales. Bibliographie sélective*, Bruxelles - Paris, Éditions Brepols, 1964.

precum, de dată recentă, faimosul Apel al unor reputaţi istorici francezi, intitulat *Libertate pentru istorie*. Este necesar a reţine aceste principii, avansate în decembrie 2005 de Alain Decaux, Marc Ferro, Pierre Milza, René Rémond şi colegii lor, aceştia surprinzând elementele definitorii, *permanenţele* scrisului istoric modern, şi anume: „*Istoria nu-i o religie. Istoricul nu acceptă nici o dogmă, nu respectă nici un lucru interzis, nu cunoaşte* tabù-*uri. El poate să deranjeze.*

Istoria nu este tot una cu morala. Istoricul nu are rolul de-a exalta ori de-a condamna, el explică.

Istoria nu este sclava actualităţii. Istoricul nu aplică trecutului schemele ideologice contemporane şi nu introduce în evenimentele de odinioară sensibilitatea prezentului.

Istoria nu-i tot una cu memoria. Istoricul, într-un demers ştiinţific, colecţionează amintirile oamenilor, le compară între ele, le confruntă cu documentele, cu obiectele, cu urmele existente, şi stabileşte faptele. Istoria ţine cont de memorie, dar nu se reduce la ea.

Istoria nu este un domeniu juridic. Într-un stat liber, definirea adevărului istoric nu aparţine nici Parlamentului, nici autorităţii judiciare.

Politica statului, chiar animat de cele mai bune intenţii, nu este politica istoriei"[4].

Războiul din Est, fără a se fi confundat cu **Războiul Mondial** în ansamblu[5], a constituit în anii 1941-1945 una din etapele sale majore şi, în anume privinţe, chiar determinante pentru deznodământul faptelor. După ce, în 1939-1941 a observat regulile neutralităţii şi, apoi, ale nonbeligeranţei în desfăşurarea ostilităţilor[6], în care se antrenaseră Germania şi partenerii ei, de-o parte, iar, pe de alta, Puterile Aliate, în frunte cu Marea Britanie şi Franţa, începând cu data de 22 iunie 1941 România s-a implicat, alături de cel de-al III-lea Reich, Italia şi sateliţii lor europeni, în Războiul Mondial, participând la atacarea URSS. Timp de peste trei ani (1941-1944), prezenţa României în Războiul din Răsărit a fost una **activă şi exclusivă**, extinderea ostilităţilor şi cu celelalte Puteri Aliate (Marea Britanie, SUA ş.a.) intervenind nu ca rezultat al unor acţiuni militare efective, ci ca efect al jocului alianţelor[7]. Potrivit aprecierilor unor reputaţi specialişti, România, în ciuda tuturor aparenţelor şi acuzaţiilor, a purtat în Răsărit un război „paralel" cu acela al Germaniei[8], situaţie în care trebuie să identificăm atât obiectivele comune ale „aliaţilor" de moment, cât şi interesele lor separate. Exceptând tot ce s-a denaturat şi vehiculat timp de peste o jumătate de veac pe această temă, România, spre deosebire de Reichul lui Adolf Hitler, a purtat **un război drept** de la un capăt la altul (22 iunie 1941-23 august 1944). Prezenţa în tabăra Germaniei i-a fost impusă României de pericolul imens al Imperiului Roşu, relevat atât de notele ultimative din 26-27 iunie 1940 cât şi de demersurile succesive din 1940-1941, dar, în timpul Campaniei din Est, ea „nu a vizat ţeluri anexioniste,

[4] Vezi „L'Histoire", Paris, no. 306/Janvier 2006.

[5] Cf. opinia lui Henri Michel (1907-1986), unul dintre cei mai cunoscuţi specialişti din lume, fost preşedinte al faimosului *Comité d'histoire de la Deuxième Guerre mondiale*, fundamentată într-una din lucrările clasice ale istoriografiei mondiale (*La Seconde Guerre mondiale,* Paris, Omnibus, 2001, p. 213 şi urm.).

[6] Gh. Buzatu, Gh. I. Florescu, *op. cit.*, p. IX-XIII.

[7] Gh. Buzatu, *România şi Marile Puteri (1939-1947),* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003, *passim*.

[8] Vezi Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu. Relaţiile româno-germane (1938-1944),* ediţie Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Humanitas, 1994, p. 275; Aurică Simion, *Preliminarii diplomatice ale insurecţiei române din august 1944,* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979, p. 148 şi urm.; Alesandru Duţu, *Între Wehrmacht şi Armata Roşie. Relaţii de comandament româno-germane şi româno-sovietice (1941-1945),* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2000, p. 8-9.

de cotropire a unor teritorii care nu îi aparţineau. Scopul esenţial al participării româneşti la conflagraţie a fost **total diferit de cel al Germaniei** (subl. ns. - Gh. B.), cu care se aliase, deşi ambele ţări doreau să şi le înfăptuiască prin înfrângerea Uniunii Sovietice. Majoritatea românilor vedeau în participarea la război alături de Germania, cea mai mare putere militară a continentului la acea dată, posibilitatea reîntregirii graniţelor răpluite în 1940"[9].

Aşa după cum am relevat în alte rânduri[10], Războiul din Est (1941-1944) al României a fost, de la un capăt la altul, unul naţional şi anticomunist. În condiţiile concrete ale timpului, lupta României pentru restabilirea graniţelor istorice în Răsărit, pe Nistru, a căpătat multiple sensuri şi înţelesuri. A fost, astfel, după limbajul tipic al epocii, prioritar o bătălie *pentru ţară* şi, nu mai puţin, pentru *zdrobirea comunismului*[11], fapt menţionat anume de Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român, în cele două documente istorice difuzate de la Bucureşti la 22 iunie 1941[12]: *Proclamaţia către Ţară* şi *Ordinul de zi către Armata Română*. *Ordinul de zi*, de pildă, îndemna oştile: *„... Dezrobiţi din jugul roşu al bolşevismului pe fraţii noştri cotropiţi"*!, în timp ce faimoasa *Proclamaţie* chema la *lupta sfântă* în contra *„năvălitorilor asupra civilizaţiei şi bisericii, a dreptăţii şi propriilor noastre drepturi"*, pentru eliberarea Basarabiei şi a Bucovinei, unde se impuneau a fi sparte *„cătuşele roşii ale anarhiei şi pradei cotropitoare"*. Dar, mai mult decât atât, războiul declanşat oferea şansa *„unei lupte puternice şi curajoase nu numai pentru reclădirea drepturilor naţionale, dar şi împotriva celui mai mare duşman al lumii: bolşevismul"*. Cu alt prilej, la 18 mai 1943, în interviul acordat inginerului C. Filipescu, Mareşalul Antonescu se destăinuia că primise **provocarea** unui război cu URSS numai bazat pe ***„credinţa nestrămutată că, luptând împotriva comunismului, slujim nu numai crezul naţional, dreptul de conservare şi onoare al poporului român, dar - ca şi în trecut - prin lupta şi jertfa noastră servim civilizaţia însăşi. Satisfacţiile imediate şi vizibile nu ne-au lipsit, ca urmare a acestui*** **impus - dar şi justificat - război. Provinciile au fost eliberate, inamicul zvârlit peste hotare** (subl. ns.)"[13]. Anterior, la 26 ianuarie 1943, în interviul acordat ziaristului italian Lamberto Sorrentini, Mareşalul i-a destăinuit interlocutorului **scopul Războiului din Est**: „*... Eu lupt întotdeauna cu Rusia, comunismul Uniunii Sovietice este un mijloc, nu sfârşitul imperialismului rus, care vrea Constantinopolul şi poate să ajungă acolo numai traversând sau înghiţind România [...] Noi ştim că duşmanul mortal al României este Rusia lui Petru cel Mare şi a Ecaterinei a II-a,*

[9] Alesandru Duţu, *op. cit.*, p. 8.

[10] Vezi Gh. Buzatu, *Mareşalul Ion Antonescu şi Războiul din Est*, în „Dosarele istoriei", Bucureşti, nr. 7/1999, p. 53-55; idem, *Mihai Viteazul şi Mihai Antonescu*, în *România în ecuaţia păcii şi a dictatului,* coordonator Gh. Nicolescu, Piteşti, Editura Paralela 45, 2001, p. 21-28; Gh. Buzatu, Dana Beldiman, Eftimie Ardeleanu, eds., *Mareşalul Antonescu în faţa istoriei,* Craiova, Editura Helios, 2002, p. 32 şi urm.; Gh. Buzatu, *Mareşalul Ion Antonescu, ultimul domn al tuturor românilor*, în vol. *Sub semnul muzei Clio - Prof. univ. dr. Ion Şt. Baicu la împlinirea vârstei de 70 de ani*, Ploieşti, Editura Ploieşti-Mileniul III, 2004, p. 253-271; idem, *22 iunie 1941: „Agresiunea" României împotriva URSS (După unele probe epistolare)*, în „Orizont XXI", Piteşti, nr. II/2006, p. 5-13.

[11] Idem, *Mareşalul Antonescu şi războaiele anticomuniste ale României*, în „Orizont XXI", Piteşti, nr. 3/2006, p. 34-38.

[12] Mareşalul Ion Antonescu, *Un ABC al anticomunismului românesc*, I, ediţie Gh. Buzatu, Iaşi, Editura Moldova, 1991, p. 158-161.

[13] Arhivele Naţionale ale României, Arhivele Istorice Centrale, Bucureşti, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri - Cabinetul Militar, dosar 202/1944, f. 406 (în continuare, se va cita: ANIC). De remarcat că, în cursul Campaniei din Est, I. Antonescu a abordat, în contextul luptei împotriva slavilor, şi problema acţiunilor antievreieşti (telegrama de pe front, 3 septembrie 1941, către M. Antonescu, idem, dosar 90/1941, f. 46).

cărora Stalin le-a rămas credincios şi, trebuie să recunoaştem, îi continuă genial. Este ursul rus dintotdeauna, care, învestmântându-se astăzi în comunism, înaintează în numele unui ideal care corupe intelectualitatea şi, ascunzându-şi colţii după o zdreanţă roşie, atrage masele de muncitori şi ţărani. Eu voi arunca în război, spre a-i zăgăzui pe ruşi, toate forţele pe care voi izbuti să le înarmez, convins că acesta este supremul bine pentru România: zăgăzuirea ruşilor…"[14].

Ceea ce s-a neglijat de regulă în cursul ultimelor decenii a fost faptul că – prin acţiunea sa militară – Antonescu, propunându-şi anularea nedreptăţilor din 1940 şi combaterea pericolului comunist[15], n-a pierdut din vedere în principal refacerea integrală a unităţii româneşti, astfel cum triumfase la 1918 şi la realizarea căreia avusese modesta sa contribuţie[16]. Dintre atâtea dovezi la care s-ar putea apela, în acest sens, ne mărginim la *Cuvântul către Ţară* al Mareşalului de la 1 ianuarie 1944, când şi-a exprimat – pentru a câta oară? – „crezul neşovăielnic" în atingerea „drepturilor noastre"[17]. Atunci, convins că „libertatea noastră sluţeşte Europa şi legile civilizaţiei"[18], Mareşalul şi-a exprimat convingerea că, numai uniţi, românii aveau să înfrunte „vitregia ceasurilor ce vor să vină", asigurând astfel ***„dreptatea neamului nostru şi unitatea pământurilor, care ale lui au fost şi ale lui trebuie să rămână"***[19]. Din motive care n-au cum să scape înţelegerii cititorului, Antonescu a abordat problemele purtării şi necesităţii Războiului din Est în discuţiile şi corespondenţa cu colaboratorii săi. Una dintre formulările categorice şi exemplare am întâlnit-o în telegrama de răspuns adresată la 18 august 1943 profesorului Napoleon Creţu, secretarul general al Ministerului Culturii Naţionale în acel moment, căruia i se destăinuia: „***Mulţumesc cu atât mai mult astăzi corpului didactic secundar pentru înalta sa ţinută patriotică şi pentru înţeleapta înţelegere a chemărilor impuse de lupta în războiul dreptăţii naţionale, cu cât şefii fostelor partide politice***[20] ***mă someză prin memorii, în numele lor şi al câtorva persoane bine cunoscute prin trecutul lor, să retrag armata din luptă [...] Este evident pentru cea mai simplă minte că părăsirea luptei pe care o ducem în Răsărit, pentru asigurarea fiinţei de azi [şi] de totdeauna a vieţii, libertăţii şi integrităţii neamului, fără nici o garanţie serioasă că sacrificiile ce am făcut nu au fost zadarnice, ar fi un odios de trădare faţă de Moldova, Bucovina şi Basarabia, faţă de istorie şi de onoarea noastră; şi chiar faţă de ardeleni, care nu numai că n-ar avea nimic de câştigat, dar ar avea totul de pierdut, dacă Regatul ar intra în parte sau în total sub sclavia asiatică. De aceea sunt recunoscător corpului didactic şi tuturor celor care exprimă, în aceste moment, simţăminte de încredere în conducerea neamului*** (subl. ns.)"[21]. În acelaşi timp, Mareşalul Antonescu era pe deplin informat în privinţa proiectelor şi acţiunilor antiromâneşti ale Kremlinului, ale lui I. V. Stalin în mod special[22], ca şi asupra „obiectivelor" anunţate de PCR - interior[23].

[14] Apud „Independentul", Bucureşti, 15 mai 2001, p. 5.
[15] Gh. Buzatu, Mircea Chiriţoiu, *Stalin cenzurat/necenzurat*, Bucureşti, Editura Ion Cristoiu, 1999, p. 237 şi urm.
[16] *Ibidem.*
[17] Mareşal I. Antonescu, *Un ABC al anticomunismului românesc*, II, p. 120.
[18] *Ibidem.*
[19] *Ibidem*, p. 121.
[20] Referire, cu predilecţie, la Iuliu Maniu şi Constantin [Dinu] I. C. Brătianu.
[21] Arhivele Naţionale ale României, Arhiva Istorică Centrală, Bucureşti, fond Direcţia Generală a Poliţiei, dosar 71/1943, f. 1 (în continuare, se va cita: ANIC).
[22] Vezi cuvântările şi declaraţiile lui Stalin din 1941-1944, reunite într-o mapă specială (ANIC, fond CC al PCR, Cancelarie, dosar 3/1942).
[23] Idem, dosar 8/1943.

Să nu neglijăm că multe dintre ordinele de zi ale lui Stalin se încheiau cu formula: *„Răzbunare şi moarte cotropitorilor germano-fascişti!”*, fiind astfel vizaţi Hitler şi toţi aliaţii săi din Est[24], iar la 1 mai 1944 liderul de la Kremlin anunţa: „*... Armata Roşia a ieşit la frontiera de stat cu România şi Cehoslovacia*[25] *şi continuă să nimicească armatele duşmane pe teritoriul României* [...] *Spaima şi zăpăceala domnesc printre aliaţii români, unguri, finlandezi şi bulgari ai lui Hitler* [...] *România, Ungaria, Finlanda, Bulgaria au numai o singură posibilitate pentru a evita catastrofa. Aceea de a rupe alianţa cu nemţii şi de a ieşi din război ...* (subl. ns.)”[26]. În ceea ce-i priveşte pe comuniştii locali, aceştia avansau lozinci dintre cele mai radicale, precum, de exemplu, *Chemarea Frontului Patriotic*, găzduită de publicaţia ilegală „România Liberă” din 28 ianuarie 1944, şi care îndemna la: „*Ieşirea imediată din războiul nemţesc şi unirea cu ţările democratice; alungarea nemţilor din ţară; doborârea guvernului trădător al lui Antonescu; formarea unui guvern cu adevărat naţional;* [...] - *pedepsirea criminalilor de război hitlerişti; Jos tirania hitleristă! ...*”[27]

Avantajele studiului surselor originale

Un studiu temeinic al Războiului din Est îndeamnă la investigaţii, dacă nu complete, pe cât posibil, vaste, în arhivele române şi străine, la cercetarea bogatei literaturi ştiinţifice, cu obligativitate la aprofundarea marilor sinteze şi enciclopedii, după cum şi a marilor colecţii de documente diplomatice şi militare editate (germane, britanice, americane, franceze, italiene, ruseşti şi române); nu mai puţin, consultarea extrem de bogatei literaturi memorialistice la nivel mondial se dovedeşte inevitabilă, după cum şi a cronologiilor disponibile, un domeniu în care Editura Enciclopedică a excelat prin volumele tipărite în ultimii ani[28]. Cu referire la epoca celui de-al doilea război mondial, cercetătorul dispune de ample cronologii încă de la sfârşitul ostilităţilor[29], pentru ca ulterior să se fi impus modelul cronologiilor **zi de zi** ori **zi după zi**[30].

---

[24] Idem, dosar 3/1942, f. 24 (Ordinul de zi din 7 noiembrie 1943).
[25] Referire la frontiera „stabilită” în urma notelor ultimative din 26-27 iunie 1940!
[26] ANIC, fond CC al PCR, Cancelarie, dosar 3/1942, f. 31.
[27] Idem, dosar 8/1943, f. 55.
[28] Vezi, mai ales, Marcel D. Popa, Horia C. Matei, *Mica enciclopedie de istorie contemporană. Statele lumii contemporane şi conducătorii lor,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2002; Dinu C. Giurescu şi colaboratori, *Istoria României în date,* ed. I, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003; ed. a II-a, 2007; I. Calafeteanu şi colaboratori, *Istoria politicii externe a României în date,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003; Leonida Loghin, *Al doilea război mondial. Acţiuni militare, politice şi diplomatice. Cronologie,* Bucureşti, Editura Politică, 1984; Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României, 1859-1999*, ed. a II-a, Bucureşti, Editura Machiavelli, 1999. În acest cadru, cf. şi cronologia noastră acoperind exclusiv zilele de 23-24 august 1944 (între orele 05,00): Gh. Buzatu, Gh. I. Florescu, I. Saizu, D. Şandru, *Din istoria unei zile. Contribuţii la cronologia insurecţiei române din august 1944*, extras, Iaşi, Editura Academiei, 1979.
[29] Roger Céré, Charles Rousseau, *Chronologie du Conflit mondial (1935-1945),* Paris, SEFI, 1945.
[30] Vezi, de exemplu, Cesare Salmaggi, Alfredo Palavisini, *2 194 Days of War. An Illustrated Chronology od the Second World War with 620 Illustrations and 84 Maps,* New York, Mayflower Books, 1979; Sir Michael Armitage şi colaboratori, *World War II - Day by Day,* London - New York - Delhi - Paris, A Dorling Kindersley Book, 2001; Patrick Eveno şi colaboratori, *La Deuxième Guerre mondiale, 1939-1945. Récits et mémoire,* Paris, Le Monde, 1994; Warren Tute şi colaboratori, *D Day*, London - Sydney, Pan Books Ltd., 1975; Alesandru Duţu, M. Retegan, *România în război. 1 421 zile de încleştare,* I, Bucureşti, Editura Globus, 1993.

Volumul de faţă, primul dintr-o serie de trei, valorifică un document inedit fundamental - *Jurnalul activităţii lui Ion Antonescu, Conducătorul Statului*, întocmit de colaboratorii acestuia în cadrul Cabinetului Militar şi îngăduind în premieră cititorului să pătrundă în meandrele faptelor esenţiale desfăşurate „la vârf", mai precis în intimitatea Guvernului şi anturajului Generalului/Mareşalului, în sfera deciziilor capitale de ordin politico-diplomatic, militar şi social-economic, toate expuse într-o ordine şi logică precisă, care nu îngăduie denaturări grosolane şi interpretări labile. Se vor desprinde indubitabil avantajele studiului aplicat şi multidisciplinar, bazat pe coroborarea surselor de arhivă cu informaţiile memorialistice, respectându-se cu stricteţe regulile neînduplecate ale cronologiei în prefigurarea, producerea şi evoluţia faptelor.

Sistematizând sursele cu caracter memorialistic de care dispunem, se impun atenţiei următoarele, în lipsa cărora, netăgăduit, investigaţiile privind poziţionarea lui Ion Antonescu într-un studiu complex **privind rolul şi locul României** în desfăşurarea celui de-al doilea război mondial s-ar dovedi incomplet şi inexact, iar, în definitiv, chiar imposibil:

1. De îndată după ce a ajuns la Mănăstirea Bistriţa, unde fusese „exilat" după voinţa Regelui Carol II, care nu i-a putut ierta lui I. Antonescu faptul că-l înfruntase la 1 iulie 1940 pe tema acceptării cedării fără luptă a Basarabiei şi Nordului Bucovinei pentru a-şi salva tronul, lăsându-i în final un memoriu demn de o Cassandră, iar apoi fiind avertizat de organele poliţieneşti şi de informaţii în privinţa unei posibile „lovituri de stat" gestionată de general, acesta a redactat două file de *Consideraţii* pe marginea întrevederii cu pricina[31]. Nu stăruim, dat fiind că detaliile sunt bine cunoscute din documentele publicate în epocă[32].

2. *Istoricul arestării mele*, redactat de I. Antonescu în aceleaşi condiţii de surghiun, insistă asupra arestării sale, la Predeal, în dimineaţa de 9 iulie 1940, „din Înalt ordin al Majestăţii Sale"[33], fiind trimis, prin Sinaia - Târgovişte - Găeşti - Râmnicu Vâlcea, la Mănăstirea Bistriţa[34], de unde, în ziua următoare, prin scrisoare, a înştiinţat-o pe Maria Antonescu asupra celor petrecute[35]. I-a solicitat, totodată, să-i trimită, dacă avea „voie", o dată cu obiectele personale, plicuri şi hârtie de scris, creioane şi un stilou, precum şi „cărţi de istorie, de filosofie, de economie politică, Racine". Îşi sfătuia soţia să rămână „calmă" şi „demnă", asigurând-o că „orice suferinţă nu va egala linia mea dreaptă şi nevinovăţia mea"[36].

3. *Reflecţii din închisoare: De ce am ajuns la Bistriţa?*, în dublă redactare[37], trebuie datate **după 6 august 1940**, autorul referindu-se la o comunicare a generalului

---

[31] Arhiva Consiliului Naţional pentru Studiul Arhivelor Securităţii, Bucureşti, fond 40010/ „Tribunalul Poporului" 1946, vol. 48, f. 6-7 (în continuare, se va cita: Arhiva CNSAS).

[32] Cf. *Pe marginea prăpastiei. 21-23 ianuarie 1941*, I, Bucureşti, 1942, p. 40-42, iar memoriul adresat Suveranului - *ibidem*, p. 64-66.

[33] CNSAS, vol. 48, f. 27-28.

[34] Potrivit **Notei** privind funcţiunile îndeplinite de I. Antonescu, în perioada 5 decembrie 1916 - 6 septembrie 1940, generalul s-a aflat la Bistriţa între 9 iulie şi 27 august 1940 (AMR, Piteşti, fond DCI/1974, dosar 686, f. 109). Relativ la *Reflecţiile din închisoare,* vezi şi Alesandru Duţu, *Însemnările din detenţie ale generalului Ion Antonescu [1940]*, în „Cotidianul", Bucureşti, 20 mai 1998. Editorul a consemnat că primul ministru în exerciţiu, I. Gigurtu, şi-a exprimat în două rânduri, la 9 şi 10 iulie 1940, „supărarea" faţă de decizia lui Carol II de a-l „interna" pe generalul recalcitrant. El chiar i-a declarat ministrului german la Bucureşti, Wilhelm Fabricius, că se simţea „nenorocit", diplomatul confirmându-i că vestea „va face o proastă impresie în Germania". Ceea ce s-a şi întâmplat!

[35] *Ibidem*, f. 6.

[36] *Ibidem.*

[37] *Ibidem*, f. 30-53, 58-87; ANIC, fond Ministerul Afacerilor Interne – Cabinetul Ministrului, dosar 30/1944, f. 66-84.

David Popescu, ministrul de Interne în exercițiu, în sensul că memoriul încredințat Regelui Carol II în iulie 1940 circula în copii prin țară[38]. Generalul considera că tocmai memoriul îl stârnise pe rege, care patrona un regim „tăbăcit de minciună”[39]. În context, notele ultimative din 26-27 iunie 1940 ale lui Molotov, brutale, reprezentând „o groaznică scadență”[40], au căzut ca un trăsnet, din care au decurs pentru țară „toate calamitățile”[41]. Generalul, încă din 1924, avertizase că granița de Est nu era „definitivă”, că de acolo Bucureştii trebuiau să se aştepte la complicații[42]. Relativ la acceptarea notelor ultimative ale URSS, Antonescu considera că numai ancheta faptelor şi istoria urmau a stabili ce anume a contat pentru autoritățile de la București în iunie 1940 acceptând notele ultimative ale URSS: inconştiența, nepriceperea sau trădarea?[43]

4. Documentul *Pentru «Memorii»* reuneşte o serie de „gânduri” aşternute cu creionul pe două file ce anunțau un ambițios proiect[44], care, sub povara evenimentelor ce au urmat, n-avea să fie dus, evident, la capăt. Din însemnările celui proscris pentru moment, reținem aceste rânduri circumscrise condițiilor zilei: *„Pierderea Bucovinei şi a Basarabiei nu ne poate îndreptăți să cedăm lupta”*[45]*; „Orice popor are o vitalitate inepuizabilă, datorită căreia poate să reînceapă lupta după erori comise şi înfrângeri suferite”; „Destinul nostru m-a aruncat în mijlocul unei fatale «pânze a Penelopei». Luăm drumul de la cap şi cu Bucovina şi cu Basarabia. Depinde de noi să ajungem repede la capul lui. Va depinde tot de noi să transformăm într-o operă istorică temeinică ceea ce a fost atât de fragil”; „Micul Regat a fost «Țara Mamă». El a constituit pentru ținuturile periferice româneşti, între 1850 şi 1914, un principiu de viață politică”*[46].

5. *Reflecții din închisoare asupra «Capitalului»* al lui Karl Marx[47].

6. *Spicuiri din Arnota*, de Preotul Cristescu, dar compuse de generalul Antonescu[48].

7. *Instrucțiuni confidențiale din partea D-lui general Antonescu*, din 17 septembrie 1940, pentru Ministerul Finanțelor, referitoare la cele mai diverse domenii (Casa Regală, patrimoniul public, bursa, presa, evreii, diurne, indemnizații etc.)[49]. Reținem, din „instrucțiunile” privind Casa Regală: „Lista civilă va fi fixată la: 20 000 000 pentru M. S. Regele; 10 000 000 pentru M. S. Elena. Casa Regală nu va mai beneficia de nici o scutire. Va plăti vama, transporturile, benzina, cheltuielile de corespondență etc. integral. Se va stabili exact cât a costat Statul sub diferite forme subvenționarea Regelui Carol II, în afară de lista civilă”[50].

8. *Vizita Generalului I. Antonescu la Roma (12-18 noiembrie 1940)*, în versiunea datelor aflate în *Registrul istoric al Conducătorului Statului* (vezi *infra*, 12)[51]

9. Dosarul intitulat *Călătoria la Berlin (20.XI - 25.XI.1940)*[52], deosebit de complex,

[38] Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu,* p. 344-579 (documentele din anexa volumului).
[39] Arhiva CNSAS, vol. 48, f. 69.
[40] *Ibidem*, f. 71.
[41] *Ibidem.*
[42] *Ibidem*, f. 75.
[43] *Ibidem*, f. 73.
[44] *Ibidem*, f. 86-87.
[45] *Ibidem*, f. 86.
[46] *Ibidem*, f. 87.
[47] *Ibidem*, f. 88-92.
[48] *Ibidem*, f. 54-57.
[49] ANIC, fond PCM - CM, dosar 319/1940, f. 3 şi urm.
[50] *Ibidem*, f. 3.
[51] Idem, dosar 251/1940, f. 157-163. Vezi şi raportul lui M. Corbuleanu, ataşatul militar la Roma (idem, dosar 137/1943, f. 1-25), publicat în acest volum (anexa II).
[52] ANIC, dosar 181/1940.

cuprinzând: programul celei dintâi vizite a lui I. Antonescu, ca şef de guvern şi de stat, în Germania (textele în limbile germană şi română)[53]; invitaţia în original a Führerului[54]; deplasarea pe ruta Bucureşti - Berlin şi retur[55]; „dosarul" vizitei (opisul de probleme) şi *jurnalul* călătoriei[56]; materialele documentare pregătite de profesorii P. P. Panaitescu şi Emil Lăzărescu privind istoria naţională[57] şi, respectiv, provinciile pierdute (Transilvania, Basarabia şi Bucovina)[58]; rapoarte diplomatice relativ la vizită şi relaţii economice bilaterale[59]; schimburi de mesaje după vizită între Ion Antonescu şi Adolf Hitler, Hermann Goering, Joachim von Ribbentrop, Wilhelm Keitel ş.a.[60]

10. *Evidenţele săptămânale* ale rezoluţiilor lui Ion Antonescu (1940-1944)[61]

11. *Procese-verbale ale şedinţelor Consiliului de Miniştri* expun, în rezumat, toate întrunirile (desfăşurare şi rezoluţii) ale Cabinetului desfăşurate între 8 septembrie 1941 şi 21 iulie 1944[62].

12. *Registrul istoric al Conducătorului Statului*, acoperind perioada 4 septembrie 1940 - 23 octombrie 1943, reunind toate comunicatele, declaraţiile, schimburile de mesaje, cuvântările lui Ion Antonescu din perioada respectivă[63].

13. *Jurnalul activităţii Domnului Ion Antonescu, Conducătorul Statului*, la care ne-am referit deja, acoperă perioada 27 septembrie 1940-21 iulie 1944[64], iar asupra lui vom insista în paginile de mai jos[65].

14. *Directivele de război (1941-1944)* ale lui I. Antonescu, editate şi comentate de noi în urmă cu mai mulţi ani[66].

15. *Însemnările din celulă*, redactate şi semnate personal de Mareşalul Antonescu în seara de 23 august 1944, reprezentând un document fundamental, acoperind deopotrivă momentul loviturii de stat consumată în orele precedente la Palatul Regal din Bucureşti, în orchestraţia Regelui Mihai I şi a complicilor săi, cât şi sfârşitul propriu-zis al Războiului din Est al României[67].

---

[53] *Ibidem*, f. 4-11, 30-31.
[54] *Ibidem*, f. 12.
[55] *Ibidem*, f. 34-35.
[56] *Ibidem*, f. 39-47.
[57] *Ibidem*, f. 53-72.
[58] *Ibidem*, f. 73-80.
[59] *Ibidem*, f. 151-185.
[60] *Ibidem*, f. 206 şi urm.
[61] Idem, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri, dosar 1 311/1943-1944.
[62] Idem, fond PCM - CM, dosar 273/1944; idem, dosar 274/1944; vezi şi şedinţele pe probleme - despre situaţia provinciilor dezrobite (idem, dosar 609/1941); despre evacuări şi apărare pasivă (idem, dosar 228/1944). Reţinem că în fapt, la 8 septembrie 1940, a avut loc prima şedinţă de cabinet prezidată de I. Antonescu, dar cu membrii guvernului demisionar al lui I. Gigurtu, fără participarea acestuia.
[63] ANIC, fond PCM - CM, dosar 251/1940; dosar 607/1941; dosar 608/1941; dosar 602/1942; dosar 603/1942; dosar 465/1943.
[64] Idem, dosar 148/1940; dosar 462/1942; dosar 204/1944.
[65] Fragmente ale acestui document, în mod concret exemplarul brut al unui *Jurnal de zi* (sic!) al Conducătorului Statului, acoperind perioada 3 decembrie 1940-3 martie 1942, sunt depozitate separat în Arhivele Naţionale (ANIC, fond PCM - CM, dosar 314/1940; vezi *infra* şi copiile foto după câteva pagini din *Jurnal*).
[66] Gh. Buzatu, Dana Beldiman, Eftimie Ardeleanu, eds., *Mareşalul Antonescu în faţa istoriei*, ed. citată.
[67] Vezi Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei: Mareşalul Antonescu - Pro şi contra,* Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 315-319.

Semnificaţiile unui «Jurnal» sui generis

Este de la sine înţeles că, dintre documentele menţionate, nu toate prezintă - ceea ce, nădăjduim a rezultat deja din expunerea noastră - acelaşi interes ori au o valoare egală. Având în seamă semnificaţia surselor respective, se impun, în ordine, atenţiei noastre:

- *Jurnalul activităţii Domnului Ion Antonescu, Conducătorul Statului* reprezintă, neîndoielnic, documentul cel mai complex şi complet asupra epocii investigate;

- *Însemnările din celulă* ale Mareşalului din 23 august 1944;

- *Registrul istoric al Conducătorului Statului* (1940-1944);

- *Procese-verbale ale şedinţelor Consiliului de Miniştri* (1941-1944).

Excepţie făcând, evident, *Însemnările din celulă*, compuse şi salvate în condiţii miraculoase[68], sursele reţinute, departe de a se confunda, se interferează, se completează, cuprinzând sumedenie de informaţii comune ori complementare, astfel că o cercetare completă necesită coroborarea lor; nu numaidecât pentru a stabili exactitatea detaliilor ori pentru depistarea erorilor, cât, mai cu seamă, pentru realizarea unui tablou complet şi precis al trecutului care a fost. Tocmai, având în vedere asemenea elemente, apreciem ca fiind utilă prezentarea lor separată şi în detaliu, astfel după cum materialele respective pot fi accesate în depozitul central al Arhivelor Naţionale ale României din Bucureşti (**ANIC**):

- *Registrul istoric al Conducătorului Statului* cuprinde nu mai puţin de şase volume, repartizate astfel:

vol. I - 4.9.1940 - 31.12.1940[69]
vol. II - 1.1.1942 - 31.5.1941[70]
vol. III - 1.6.1941 - 31.12.1941[71]
vol. IV - 1.1.1842 - 31.7.1942[72]
vol. V - 1.8.1942 - 10.3.1943[73]
vol. VI - 11.3.1943 - 23.10.1943[74]

- *Procesele-verbale ale şedinţelor Consiliului de Miniştri* se limitează la două volume:

vol. I - 8.9.1941 - 10.4.1944[75]
vol. II - 14.4.1944 - 21.7.1944[76]

Este locul nimerit să consemnăm că fondul reuneşte doar sintezele şedinţelor, întrucât **stenogramele complete** s-au întocmit şi păstrat separat şi, fapt remarcabil, se află în curs de editare, după ce, pentru anii 1940-1943, deja s-au valorificat primele 9 volume, sub egida Arhivelor Naţionale ale României[77]

- *Jurnalul activităţii Domnului Ion Antonescu, Conducătorul Statului* se extinde în trei volume, mai precis:

---

[68] Gh. Buzatu, Mircea Chiriţoiu, *Agresiunea comunismului în România. Documente din arhivele secrete: 1944-1989,* II, Bucureşti, Editura Paideia, 1988, p. 150-154.
[69] ANIC, fond PCM - CM, dosar 251/1940.
[70] Idem, dosar 607/1941.
[71] Idem, dosar 608/1941.
[72] Idem, dosar 602/1942.
[73] Idem, dosar 603/1942.
[74] Idem, dosar 465/1943.
[75] Idem, dosar 273/1944.
[76] Idem, dosar 274/1944.
[77] Vezi M. D. Ciucă, ed., *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri. Guvernarea Ion Antonescu*, I-IX, Bucureşti, Arhivele Naţionale ale României, 1997-2006.

vol. I - 27.9.1940 - 30.5.1942[78]
vol. II - 1.6.1942 - 31.12.1943[79]
vol. III - 1.1.1944 - 21.7.1944[80]

Nu insistăm asupra necesității şi avantajelor studierii în paralel a surselor menționate, din moment ce informațiile furnizate se întregesc. Aşa, de pildă, *Jurnalul activității Domnului Ion Antonescu, Conducătorul Statului* debutează **la 27 septembrie 1940**, astfel încât, pentru perioada inițială a guvernării antonesciene (4-26 septembrie 1940), am apelat la *Registrul istoric al Conducătorului Statului*[81]. Situația se repetă pentru zilele de **12-18 noiembrie 1940**, în sensul că *Jurnalul*, după ce reține **Plecarea la Roma** a lui Antonescu, în 12 noiembrie 1940[82], trece direct la 18 noiembrie 1940 - **Sosirea în țară**[83]. Reconstituirea s-a bazat pe faptele consemnate în *Registrul istoric al Conducătorului Statului*[84] sau pe raportul lui M. Corbuleanu[85]. Alte întregiri s-au impus în cazul filelor lipsă din *Jurnal*, precum la 4 februarie sau 30 mai 1942.

Nu mai puțin lipsite de interes sunt **discordanțele** sesizate între cele trei surse. După cum cititorul va observa în textul pe care-l editățm, acestea au fost semnalate. Cu titlul de exemplu, precizăm că, pentru ziua de 31 martie 1941, *Jurnalul* ne oferă o listă a personalităților primite în audiență de Antonescu[86], în vreme ce *Registrul istoric* - una puțin modificată[87]. Situația este identică pentru 17 februarie 1941[88] sau pentru 30 ianuarie 1941[89]. În schimb, informațiile coincid în cele mai multe cazuri, precum pentru zilele de 12 februarie 1941[90] sau de 14 mai 1941[91]. În context, menționăm că în *Registrul istoric*, vol. IV, din motive necunoscute, redactorii au trecut direct de la 30 mai la 2 iunie 1942[92], ceea ce ne obligă să apelăm la *Jurnal*. Cele constatate relevă în fond, o dată în plus, datoria istoricului de-a proceda la examinarea critică a surselor.

Centrul pivotant al puterii

Nu este dificil de descifrat, în stadiul actual al documentației, **cum** şi **de ce** regimul antonescian a funcționat având, în rolul de **centru pivotant al puterii**, un singur şi inconfundabil organism – **Preşedinția Consiliului de Miniştri**. Situația a fost pe deplin în acord cu sistemul deplinelor puteri asumate de I. Antonescu prin decretele-regale purtând nr. 3 053, 3 067 şi 3 072 din 5-7 septembrie 1940. Cum era şi normal, lucrurile, concepute din start, s-au precizat treptat, în funcție de voința Conducătorului Statului, I. Antonescu,

[78] ANIC, dosar 148/1940.
[79] Idem, dosar 462/1942.
[80] Idem, dosar 204/1944.
[81] Vezi, în acest volum, anexa I.
[82] ANIC, fond PCM - CM, dosar 146/1940, f. 28-30.
[83] *Ibidem*, f. 30.
[84] Idem, dosar 251/1940, f. 157-163.
[85] Vezi, în acest sens, anexa II.
[86] ANIC, fond PCM - CM, dosar 148/1940, f. 111-112.
[87] Idem, dosar 607/1941, f. 133.
[88] Vezi *Jurnal*, f. 88 sau *Registrul istoric*, I, f. 66 verso.
[89] *Jurnal*, f. 78 sau *Registrul istoric*, I, f. 37 verso.
[90] *Jurnal*, f. 85 verso şi *Registrul istoric*, I, f. 61.
[91] *Jurnal*, f. 137 verso şi *Registrul istoric*, I, f. 205 verso.
[92] Vezi *Registrul istoric*, IV, f. 184-185.

de intervenţiile, recomandările şi ţelurile unor factori decizionali ai puterii, în speţă de către Mihai Antonescu, ca şi – cel mai adesea – sub presiunea curentă a evenimentelor. Sub acest aspect, primele săptămâni şi lunii ale guvernării antonesciene au coincis unei intense opere de organizare şi de sistematizare, corespunzătoare creării cadrului legislativ adecvat, context în care, orice s-ar spune, în nici un moment, Bucureştii n-au adoptat ca „model" sistemele de la Berlin ori de la Roma; influenţele şi imitaţiile pe care le-am admite, ce şi câte au fost, s-au dovedit ridicole şi inefective, începând de la nivelul Conducătorului Statului din 1940-1944 care doar amintea dar n-avea nimic comun cu rangurile de Führer ori de Il Duce. Odată consacrat şef al Statului la 6 septembrie 1940, I. Antonescu a devenit automat şi Comandant de Căpetenie al Oştirii, astfel că exercitarea puterii pe planurile politico-economic, legislativ, social şi cultural a trecut efectiv în resortul titularului Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, instituţia ca atare fiind organizată şi reorganizată succesiv printr-o serie de decizii, decrete şi decrete-legi, promulgate îndeosebi în 1940-1941, reajustate ulterior, orişicând a fost cazul. După cum lesne se poate bănui şi constata documentar, în perioada guvernării naţional-legionare (septembrie 1940-ianuarie 1941) s-au organizat departamentele de bază ale Preşedinţiei Consiliului de Miniştri şi li s-au delimitat atribuţiile, pentru ca, în etapa ulterioară, sub guvernarea militară (ianuarie 1941-august 1944), să se fi definitivat structurile şi direcţiile asumate. În acest cadru, un rol major a revenit deciziilor nr. 3/6 februarie 1941 şi nr. 29 726/12 iunie 1941[93]. Ceea ce trebuie clarificat, priveşte faptul că, până la 6 septembrie 1940, Preşedinţia Consiliului de Miniştri avea în subordine un secretar general şi trei servicii cu un personal extrem de redus (opt funcţionari, 21 şoferi, oameni de serviciu etc.)[94]. Compartimentele de bază, serviciile, erau astfel delimitate:

1. Serviciul Decretelor Legi şi al Jurnalelor Consiliului de Miniştri;
2. Serviciul Registrului şi Arhivă;
3. Serviciul Contabilităţii şi Personalului, inclusiv garajul şi maşinile[95].

Situaţia s-a modificat esenţial după 6 septembrie 1940, mai ales că, după cum s-a observat, Preşedinţia Consiliului de Miniştri *„a căpătat un rol activ, un rol de dirijare a întregii activităţi administrative, economice şi militare, de la ea pornind directive având şi misiunea de a coordona o activitate armonioasă a ministerelor, cât şi de a controla fiecare compartiment atât în domeniul public, cât şi în domeniul intereselor particulare"*[96]. Ca atare, în septembrie – octombrie 1940 s-au examinat – mai ales în baza recomandărilor unei Comisiuni de propuneri (16 octombrie 1940) – noile posibilităţi de reorganizare, chestiunile de transformări de posturi etc., pentru ca, prin Decizia nr. 3 din 6 februarie 1941, să se instituie următoarele **servicii** ale Preşedinţiei Consiliului de Miniştri:

- Secretariat
- Personal
- Juridic
- Contabilitate şi Casierie
- Protocol[97].

---

[93] ANIC, fond PCM, dosar 285/1940, filele 1-8 (sinteza intitulată *Activitatea Serviciului Personalului în cadrul organizării Preşedinţiei Consiliului de Miniştri pe intervalul de la 6 septembrie 1940 până la 6 septembrie 1941*, elaborată de Secretariatul General al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri).
[94] *Ibidem*, f. 1.
[95] Vezi *Schema Secretariatului General al PCM* (idem, dosar 284/1940, f. 5).
[96] Idem, dosar 285/1940, f. 1-2.
[97] *Ibidem*, f. 3.

În fond, fiecare dintre serviciile menționate avea caracterul unei direcții, de vreme ce în toate cazurile funcționau compartimente cu atribuții bine delimitate. În consecință, prin Decizia nr. 29 726 din 12 aprilie 1942, s-a procedat la definitivarea organizării Secretariatului General al Preşedinției Consiliului de Miniştri, dispunând de **cinci direcții**, mai precis:

1. Direcția Cabinetului
2. Direcția Secretariatului
3. Direcția Juridică
4. Direcția Contabilității
5. Protocolul[98].

Cu excepția *Protocolului*, toate *Direcțiile* dispuneau de mai multe *Servicii*, precum:

- Direcția Cabinet, cu serviciile: **corespondență şi traducători**; **petiții şi reclamații, presă, registratură**;
- Direcția Secretariat, cu serviciile: **relații cu departamentele, Consiliile de Miniştri**, administrativ şi personal; **registratură generală**;
- Direcția Juridică, cu serviciile: **redactarea şi verificarea actelor, avize şi contencios**;
- Direcția Contabilitate, cu serviciile: **întocmirea şi executarea bugetului, inventar şi economat, Casierie**[99].

Schema prezentată, cu personalul aferent, a fost avizată prin Decizia nr. 59 732 din 24 iunie 1941[100].

În vara anului 1941, după campania militară victorioasă din Est, au urmat noi încadrări de personal. Schema s-a extins, în septembrie 1941, la 161 funcționari şi 95 persoane tehnice şi de serviciu, cifra salariilor bugetare ridicându-se la o valoare totală de 1 032 908 lei/lună[101].Dar, nici de această dată, lucrurile nu s-au oprit în stadiul respectiv, întrucât au apărut diverse **comisii consultative**[102], iar, din septembrie 1941, s-a adăugat **Cabinetul civilo-militar pentru administrarea Bucovinei şi Basarabiei** (ulterior şi a **Transnistriei**)[103].

Nu intrăm în detalii, dar se impune să reținem că periodic, de regulă anual, fiecare serviciu înainta **rapoarte de activitate**[104], iar, prin însăşi natura şi menirea lor, activitatea unor servicii prezintă **cele mai intime conexiuni** cu *Jurnalul* propus acum spre editare. Sunt în discuție în mod cu totul special următoarele:

- Serviciul Consiliilor de Miniştri din cadrul Direcției Secretariat, de vreme ce, în limitele atribuțiilor sale, cădeau convocarea Consiliilor de Miniştri, stenografierea şi transcrierea şedințelor de guvern, trecerea lor într-un registru special, extragerea şi transmiterea către departamente a hotărârilor luate, păstrarea cifrului Guvernului [105] ; aceluiaşi departament îi revenea în sarcină întocmirea şi arhivarea *Registrului istoric* al activității Conducătorului Statului[106], un document la care, după cum cititorul va putea constata,

[98] *Ibidem*, f. 3; idem, dosar 284/1940, f. 6 (schema intitulată *Organizarea Secretariatului General al Preşedinției Consiliului de Miniştri*).
[99] Idem, dosar 285/1940, f. 3.
[100] *Ibidem*.
[101] *Ibidem*, f. 5.
[102] *Ibidem*, f. 5-6.
[103] *Ibidem* (Constituit conform articolului 40 al Legii pentru organizarea Basarabiei şi Bucovinei din 4 septembrie 1940 – idem, dosar 307/1941, f. 383-384).
[104] Dispunem, spre exemplu, de **dările de seamă** ale: **Serviciului Consiliului de Miniştri** din 22.8.1941 (idem, dosar 284/1940, f. 1-2); **Serviciului Registraturii Generale şi Arhivei** din 25.8.1941 (*ibidem*, f. 3-4); **Serviciului Relațiilor cu Departamentele** din 25.8.1941 (*ibidem,* f. 7-10).
[105] *Ibidem*, f. 1-2.
[106] *Ibidem*, f. 2.

a trebuit să apelăm frecvent în editarea *Jurnalului*.

- Serviciul Relațiilor cu Departamentele, în măsura în care acesta se ocupa cu evidența hotărârilor adoptate în Consiliile de Miniştri şi le comunica departamentelor vizate ori interesate[107].

Relativ tot la structurile Preşedinției Consiliului de Miniştri, vom menționa că, fără a funcționa în cadrul organismului respectiv, poate mai degrabă **pe lângă acesta**, dar din cu totul alte fonduri şi în spațiul Preşedinției Consiliului de Miniştri din Bucureşti, în 1940-1944 şi-au mai desfăşurat concomitent activitatea *Serviciul Central de Informații* şi *Cabinetul Militar al Conducătorului Statului.* Dat fiind că asupra *Cabinetului Militar* vom reveni cu detalii, pentru moment consemnăm că, în temeiul realităților surprinse, Preşedinția Consiliului de Miniştri ar fi dispus în 1940-1944, pe lângă un *Cabinet Militar*, care este cel denumit ca atare, şi de un *Cabinet Civil*, reunind în fond totalitatea direcțiilor şi serviciilor centralizate sub îndrumarea Secretarului General al Guvernului, nimeni altul decât prof. Ovid Vlădescu (jurist)[108]. Din momentul în care, în iunie 1941, o dată cu declanşarea operațiunilor din Est, prof. Mihai Antonescu, titular al Externelor şi Propagandei Naționale, Vicepreşedintele Guvernului, a primit şi titlul de Preşedinte *ad interim* al Consiliului de Miniştri, pe timpul lipsei din Bucureşti a lui I. Antonescu, existența *Cabinetului Civil* a fost efectiv sancționată[109].

Cum observam, structurile distincte la nivelul Preşedinției Consiliului de Miniştri şi funcționarea lor separată – fără a ne îngădui însă nici un moment să admitem că în 1940-1944 ar fi funcționat o **guvernare bicefală** – pot fi lesne constatate după modul în care documentelor organismelor în discuție s-au păstrat şi se află la dispoziția istoricilor la Arhivele Naționale din Bucureşti[110]

Consiliile generale, cele de Cabinet şi Consiliile de Miniştri

Se impune să constatăm cum, concomitent cu evoluția structurilor „la vârf", s-a perfecționat necontenit activitatea acestora. Tradițiile şi practicile odată statornicite şi-au avut rostul lor, dar, nu o singură dată, presiunile cotidianului şi mai cu seamă urgențele războiului mondial au avut un cuvânt hotărâtor. Nu a fost întâmplător că unele reglementări în materie au coincis practic chiar cu momentul constituirii Guvernului național-legionar, la 14 septembrie 1940, atunci când, pentru a scăpa de povara reuniunilor şi deciziilor sancționate de către toți membrii Consiliului de Miniştri, I. Antonescu, prin decretul-lege nr. 3 153, a promovat aşa-zisul *Consiliu de Cabinet*. Organismul, menit să asigure *„conducerea şi rezolvarea afacerilor*

[107] *Ibidem*, f. 8.

[108] Director de Cabinet a fost prof. Aurel Gociman, istoric (idem, fond PCM – CM, dosar 556/1941, f. 21; idem, dosar 563/1941, f. 11).

[109] Recent, în luna mai 2007, fondul *Cabinetului Civil M. Antonescu* a fost pus la dispoziția specialiştilor (vezi mai jos).

[110] Astfel, în depozitele Arhivelor Naționale din Bucureşti, repartiția fondurilor este următoarea: 1 – **Fondul Preşedinția Consiliului de Miniştri** (**inventar 300**), reunind 544 (1940), 721 (1941), 449 /1942), 1 355 (1943) şi 149 (1944) dosare; 2 – **Fondul Cabinetul Militar** (**inventar 764**), reunind 251 (1940), 609 (1941), 603 (1942), 465 (1943) şi 274 (1944) dosare; 3 – **Fondul Cabinetul Civil M. Antonescu** (**inventar 2 241**) dispunând de 502 dosare. În cazul *Cabinetului Militar*, dosarele sunt dispuse, potrivit organizării interne, pe cele **7 birouri** şi **Secretariat**, iar mai multe inventare – dosarele 238/1944 şi 45-49/FD – oferă informații în privința documentelor. Pentru *Cabinetul Civil M. Antonescu*, vezi inventarul original al fondului (dosar 362).

curente ale Statului", reunea doar jumătate dintre titularii departamentelor, evident pe aceia ai celor mai importante – Apărare Naţională, Afaceri Interne şi Străine, Justiţie, Economie Naţională şi Finanţe[111]. Pe cale de consecinţă, în funcţie de însemnătatea problemelor la ordinea zilei, *Consiliile de Cabinet* dintre 1940 şi 1944 s-au întrunit ca atare (la 27 septembrie 1940 ori la 1, 3, 4, 8, 10, 11, 17, 22, 29, 31 octombrie 1940 ş.a.) ori – de ce nu? – sub titulatura unor **Consilii Economice** (la 25 octombrie şi 19 decembrie 1940, 16 ianuarie 1941 şi 25 aprilie 1942 etc.), **Consilii de Coordonare** (la 19 noiembrie 1941 ş.a.), **Consilii de Ordine Internă** sau de **Ordine Publică** (la 11 ianuarie 1941, 23 noiembrie 1942, 18 decembrie 1942 ş.a.), **Consilii de Aprovizionare** (la 7 octombrie 1941, 6 şi 12 noiembrie 1941, 24 februarie 1942 ş.a.), **Consilii Economice şi de Aprovizionare** (la 29 noiembrie 1941), **Consilii Financiare** (la 3 ianuarie 1942), **Consilii pentru Apărare Pasivă** (6 aprilie 1944) ori **Consilii de Colaborare**, acestea din urmă, dirijate cu obligativitate de I. Antonescu, fiind consacrate chestiunilor militare şi aspectelor adiacente[112]. În mod obişnuit, Consiliile de Cabinet erau convocate o dată sau de mai multe ori pe săptămână, în vreme ce Consiliile de Miniştri în plen[113] - de altfel, denumite şi „Consiliul Mare" - bimensual, dar şi mai adesea ori chiar mai rar[114]. Potrivit datelor centralizate[115], nu s-a respectat nicicând o ordine simetrică[116], excepţiile devenind regulă. Reuniunile diverselor Consilii au fost, la ordinul expres al lui I. Antonescu, stenografiate cu regularitate, situaţie în care abaterile, datorate unor împrejurări neprevăzute sau, oricum, neplanificate, au fost practic inexistente, precum în cazul şedinţelor de guvern din 27-28 noiembrie 1940[117], 30 aprilie, 20 mai, 29 iulie 1941[118], din 27 august 1941[119] sau - fapt relevant - la 23 august 1944, ultima şedinţă patronată de Mareşal la Snagov, cu numai câteva ceasuri înaintea loviturii de stat, deşi, în după-amiaza respectivă, chiar cu începere de la orele 17,00,

---

[111] Dana Honciuc Beldiman, *Statul naţional legionar. Septembrie 1940-ianuarie 1940. Cadrul legislativ*, Bucureşti, INST, 2005, p. 101.

[112] În 1941-1942, Consiliile de Colaborare s-au reunit, potrivit datelor centralizate, la 7, 14, 21 şi 28 noiembrie 1941; 5, 12, 20 şi 22 decembrie 1941; 28 februarie, 28 martie, 1 mai, 1 şi 13 august, 16 şi 22 septembrie, 19 şi 25 octombrie, 3, 6, 12, 23, 24 şi 26 noiembrie, 4, 10 şi 17 decembrie 1942 (ANIC, fond PCM - CM, dosar 62/1941, *passim*). Reţinem spre exemplificare din ordinea de zi a Consiliului de Colaborare din 14 noiembrie 1941: I - Reorganizarea armatei; II - Organizarea teritoriului; III - Instrucţia; IV - Instrucţiuni pentru trupele de ocupaţie din Transnistria; V - Aviaţia; VI - Marina; VII - Colaborarea între departamente; VIII - Diverse (*ibidem*, f. 36-42). La 28 noiembrie 1941, Consiliul de Colaborare a dezbătut însă: I - Organizarea Subsecretariatului de Stat al Aerului; II - Îmbunătăţirea creşterii animalelor; III - Organizarea şi încadrarea Serviciului Cenzurii (*ibidem*, f. 75-60).

[113] Revenim asupra faptului că, în mare măsură, stenogramele complete ale şedinţelor de guvern au fost valorificate în cele 11 volume tipărite, toate prin grija prof. M. D. Ciucă, sub egida Arhivelor Naţionale ale României (1997-2008).

[114] Vezi, în acest sens, Ion Teşa, *Relaţiile româno-germane. 1938-1944,* Constanţa, Editura Ex Ponto, 2006, p. 162-163 sau datele extrase din *Jurnal*.

[115] Pentru anii 1940-1942, vezi ANIC, fond PCM, dosar 1 041/1943, f. 9-16, iar în primele luni de guvernare graficul respectat indică: Consilii de Miniştri la 18 şi 26 septembrie, 14, 16, 17, 22 şi 18 octombrie, 11, 15, 18 şi 26 noiembrie 1940; Consilii de Cabinet la 21 şi 27 septembrie, 1, 3, 4, 8, 10, 11, 25, 29 şi 31 octombrie 1940, 29 noiembrie 1940; Consilii Economice la 7 noiembrie 1940 etc.

[116] La nivelul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri s-au întocmit, cel puţin pentru faza incipientă a guvernării antonesciene, **sumare** ale şedinţelor convocate (ANIC, fond PCM - CM, dosar 429/1940, pentru lunile septembrie-decembrie 1940).

[117] Reconstituită ulterior în baza relatărilor participanţilor (cf. Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Mareşalul Antonescu în faţa istoriei,* I, Iaşi, Editura B. A. I., 1990, p. 163-168).

[118] Ţinute la Predeal (ANIC, fond PCM - CM, dosar 181/1941, f. 21).

[119] Ţinută la Tighina (*ibidem*).

pe când la Palatul Regal din Bucureşti cei doi Antoneşti erau arestaţi, generalul Gh. Dobre, titularul în funcţie al Înzestrării Armatei, inaugura Consiliul Interministerial, beneficiind de participarea miniştrilor de Finanţe şi Lucrări Publice sau a numeroşi subsecretari de stat (Economie Naţională, Finanţe, Industrie, Muncă, Interne ş.a.)[120].

Sub regimul Antonescu, din raţiuni practice şi politico-militare, Preşedinţia Consiliului de Miniştri a funcţionat, după cum am insistat, doar aparent ca un organism bicefal, deşi unitar în fond, fără să fi traversat vreo perioadă de conflicte antagonice. A fost, mai presus de orice, meritul personal al lui I. Antonescu şi, deopotrivă, al lui M. Antonescu, titular al Afacerilor Străine şi Propagandei Naţionale, delegat, în condiţiile precizate mai sus, şi *ad interim* al Consiliului de Miniştri. În cadrul statornicit, Preşedinţia Consiliului de Miniştri în ansamblu a funcţionat ca un veritabil **Cabinet Civil**, şi chiar a fost denumit ca atare[121]. Competenţele lui, se înţelege, acopereau sectoarele „civile" ale guvernării - Economie Naţională, Finanţe, Propagandă, Extreme, Justiţie, Educaţie, Lucrări Publice etc., deşi trebuie să admitem că - în vreme de război, mai ales general şi total - domeniile enumerate se suprapuneau celor proclamate sau recunoscute oficial drept „militare" ... Tocmai de aceea, pentru soluţionarea unor astfel de probleme, în chip practic pentru asigurarea legăturilor guvernului cu departamentele militare (Apărare Naţională, Înzestrare, Aer, Marină, Interne etc.) şi, nu mai puţin, cu Marele Stat Major, din 12 septembrie 1940 şi până la 23 august 1944 a funcţionat, în subordinea Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, **Cabinetul Militar**, subordonat personal Generalului/Mareşalului Antonescu[122]. În conjunctura existentă, n-a fost de fel întâmplător faptul că, înainte chiar de constituirea guvernului Antonescu-Sima la 14 septembrie 1940, Generalul a dispus prin ordin, cu două zile mai devreme, înfiinţarea **Cabinetului Militar**, compus iniţial din două birouri, care-şi începeau imediat activitatea, la sediul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, fiind alcătuit exclusiv din ofiţeri detaşaţi de la Ministerul Apărării Naţionale sau de la Marele Stat Major[123].

Simultan cu ordinul de constituire, Antonescu a semnat directiv privind „însărcinarea Cabinetului Militar"[124], chemat „a pregăti pentru Conducătorul Statului elementele necesare hotărârilor privitoare la forţele armate"[125], în care scop prezenţa lui în proiectatul (pe atunci) Consiliu Superior de Stat era numaidecât necesară, iar, până atunci, funcţionarea lui devenea posibilă „pe lângă Preşedinţia Consiliului de Miniştri", cum a şi rămas, până la sfârşit,

---

[120] Cf. Gh. Buzatu, George Rotaru, *Stalin, Hitler, Antonescu,* II, R. Vâlcea, Rottarymond & Rotarexim, 2007, p. 460.

[121] Începând din mai 2006, Arhivele Naţionale ale României au pus la dispoziţia istoricilor fondul Preşedinţia Consiliului de Miniştri, Cabinetul Civil M. Antonescu, însumând aproximativ 500 dosare, inclusiv inventarul original complet datând din 1943-1944. Acest fond se adaugă aceluia al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, aflat în cercetare încă de la confluenţa anilor '50-'60. de îndată după constituirea lui, prin reunirea documentelor proprii şi a celor returnate de la Moscova, unde au ajuns după 17 mai 1945, fiind predate cu „trofeu" trupelor sovietice de ocupaţie în România (cf. Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996, p. 178-204).

[122] Pentru detalii relativ la fondarea şi funcţionarea **Cabinetului Militar**, cf. relatările unui fost membru al organismului, maiorul, apoi lt. colonelul Gh. Magherescu, în postura-i de memorialist consacrat (apud J. C. Drăgan, Mihai Pelin, eds., *Antonescu, Mareşalul României şi războaiele de reîntregire,* I, Cannaregio/Veneţia, Editura Nagard, 1986, p. 131 şi urm.). Vezi şi mărturiile ce ne-a încredinţat Gh. Magherescu în ianuarie 1990 (apud „Curierul de Iaşi", ianuarie-februarie 1990).

[123] ANIC, fond PCM - CM, dosar 69/1940, vol. I, f. 10.

[124] *Ibidem*, f. 11.

[125] *Ibidem.*

la 23 august 1944[126]. Antonescu a proiectat *Cabinetul Militar* doar cu două birouri (unul de **studii** şi un altul de **control**)[127], deşi în final numărul lor avea să se ridice la şapte. Pentru studiul directivei şi redactarea unui **regulament** al *Cabinetului*, Antonescu l-a desemnat la 14 septembrie 1940 pe colonelul Polihron Dumitrescu[128]. Chiar în ziua următoare, *Cabinetul Militar* a emis unul din primele documente difuzate sub egidă proprie[129] - o notă către Marele Stat Major, înştiinţat, sub semnătura primului director, nimeni altul decât colonelul Polihron Dumitrescu, că solicita avizul pentru detaşarea imediată la dispoziţia noului organism a următorilor ofiţeri:

- lt.-colonel D. Ionescu
- maior Eugen Niculescu
- maior C. Mihăilescu
- maior C. Popescu
- lt.-colonel aviator Borcescu
- maior Gh. Alexiu
- lt.-comandor Gh. Harting
- căpitan Nicolae Anghel
- căpitan Aurel Vişan
- căpitan Gh. Magherescu
- căpitan Nicolae Ioniţă
- căpitan Gh. Rizeanu
- medic lt.-colonel Vintilă Foişoreanu.

Erau nume care, pe atunci, nu spuneau prea multe, dar dintre care unele aveau să devină consacrate în cadrul şi o dată cu ascensiunea *Cabinetului Militar*, iar aceasta graţie unei activităţi exemplare a tuturor părţilor implicate – instituţie şi colaboratori.

Odiseea şi autorii Jurnalului

Pentru început, responsabilitatea **Cabinetului Militar** a fost încredinţată colonelului Polihron Dumitrescu, apoi colonelului Mircea Elefterescu, iar din octombrie 1941 colonelului Radu Davidescu[130], cel care avea să se impună, pentru tot restul Războiului din Est, drept şeful de excelenţă al organismului de binemeritat prestigiu şi maximă eficienţă, devenit în ansamblu, prin mod de acţiune, rezultate şi reacţie, un veritabil *alter ego* al Mareşalului. Într-adevăr, membrii **Cabinetului Militar** au fost selectaţi dintre ofiţerii devotaţi trup şi suflet Conducătorului Statului, precum colonelul Mircea Elefterescu[131], maiorii adjutanţi Eugen Niculescu şi Alexandru Marin, căpitanii Ioan Georgescu, Gh. Magherescu[132], N. Anghel[133] şi N. Caloenescu, maior dr. Stroescu[134], lt. colonel comandor Popescu-Deveselu ş.a.[135]

---

[126] *Ibidem.*
[127] *Ibidem.*
[128] *Ibidem.*
[129] *Ibidem*, f. 27.
[130] Idem, dosar 556/1941, *passim*.
[131] Cf. relatările lui Gh. Magherescu, în J. C. Drăgan, Mihai Pelin, eds., *Antonescu*, I, p. 151-152. „Pentru Mircea Elefterescu – a observat Gh. Magherescu – generalul Antonescu reprezenta perfecţiunea încarnată şi el era menit să îndrepte starea de lucruri din Ţară" (*ibidem,* p. 152).
[132] *Ibidem*, p. 163.
[133] ANIC, fond PCM - CM, dosar 563/1941, f. 28.
[134] Idem, dosar 173/1941, *passim*.

Din rândul acestora s-au recrutat autorii inspiraţi ai unora dintre documentele de rezonanţă ale lui I. Antonescu (Proclamaţia şi Ordinul din 22 iunie 1941, mesajele din epoca Stalingradului ori de Anul Nou etc.), iar, mai mult decât atât, *Jurnalul* aflat în atenţia noastră şi acoperind integral perioada **27 septembrie 1940-21 iulie 1944**, deci, în total, 1 394 de zile. În cazul *Jurnalului*, potrivit probelor documentare, autorul/autorii lui au oscilat din start în privinţa **denumirii** manuscrisului. Titlul lui s-a impus finalmente[136], astfel după cum este el imprimat pe voluminoasele dosare păstrate în depozitele Arhivelor Naţionale ale României - *Jurnalul activităţii Domnului Ion Antonescu, Conducătorul Statului*. Un fapt surprinzător, dar binefăcător, dacă avem în vedere că asemenea ezitări şi-au avut rostul în 1945, atunci când oficialităţile de la Bucureşti au fost somate să predea forţelor ocupante sovietice aşa-numitele **documente-captură** pretinse de Kremlin. Numai aşa se explică, mai mult decât sigur, de ce *Jurnalul activităţii Domnului Ion Antonescu, Conducătorul Statului* a putut fi salvat, el nefiind transportat la Moscova, iar ulterior restituit Bucureştilor. A fost motivul pentru care *Jurnalul*, pur şi simplu, **nu apare** pe lista completă a documentelor provenind din fondul **Cabinetului Militar** predate în mai 1945 ocupanţilor de moment[137]. Iar absenţa *Jurnalului* din catalogul documentelor „trofeu" pretinse de Kremlin **a semnificat salvarea miraculoasă a acestui document excepţional** pentru istoria Războiului din Est. Fapt curios, nu au lipsit alte documente de o importanţă istorică minoră, dar care reflectă preocupările conjuncturale ale forţelor de ocupaţie, de vreme ce ele erau interesate de:

- Cinci volume cuprinzând „fişele legionarilor" (lada M 2/1)[138];

- Sinteza *Kominternul - metoda de lucru şi colaborarea cu Armata Roşie*, redactată în decembrie 1940 (lada M 2/2)[139];

- Volumele procesului din 1941 al liderilor legionari (lada M 2/5)[140];

- Dosarul *Abdicarea Regelui Carol II şi formarea guvernului Antonescu* (în total, 224 file) (lada M 2/7)[141];

- Dosarele 25 (*Chestiunea evreiască*, 1941, 346 file), 29 (*Mişcarea comunistă*, 1941, 316 file) şi 61 (*Spionaj militar*, 1942, 280 file) (lada M 2/8)[142].

În acest context este firesc să ne întrebăm **cine** este autorul *Jurnalului*? În stadiul actual al documentaţiei, nu se poate avansa un răspuns decât cunoscând practica culegerii, centralizării şi folosirii informaţiilor la nivelul **Cabinetului Militar**. Se reduce, în felul acesta, aria responsabilităţii la membrii organismului şi care, cât timp nu şi-au semnat opera, trebuie să-i bănuim. În arhive se păstrează probe care ne conduc „pe urmele" acestora ... Astfel, într-un *Jurnal zilnic* (sic!) al vizitei lui Antonescu în Dobrogea în zilele de 31 octombrie-4 noiembrie 1941 aflăm lista membrilor **Cabinetului Militar** care l-au acompaniat pe Mareşal, şi anume: maior adjutant Alexandru Marin, maior N. Caloenescu, căpitan

---

[135] Idem, dosar 202/1944, f. 214.

[136] Amintim, spre exemplificare, şi celelalte propuneri de titlu, notate cu creionul pe coperţile dosarelor originare, furnizate de Editura Cartea Românească, şi anume: *Program zilnic al lui Antonescu*, *agenda* Mareşalului şi chiar ... *jurnal zilnic* (vezi ANIC, fond PCM, dosar 148/1940; idem, dosar 204/1944).

[137] Cf. Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului*, p. 178-199.

[138] *Ibidem*, p. 179.

[139] *Ibidem*, p. 186.

[140] *Ibidem*, p. 189.

[141] *Ibidem*, p. 194.

[142] *Ibidem,* p. 198-199.

Ioan Georgescu, locotenent N. Popescu şi căpitan dr. Gh. Stroescu[143]. Cum dr. Stroescu nu intră în discuţie, rămân în cercul „vinovaţilor" ceilalţi trei însoţitori, trădaţi chiar de jurnal, care abundă în relatări la persoana I (singular sau plural) de genul „am ajuns", „am văzut" etc., ceea ce, cât timp nu-l bănuim (şi, cu certitudine, nu avem de ce!) pe Mareşal, indică pe postul de cronicari numaidecât persoanele din anturajul şefului statului. Cu un alt prilej, la 10 februarie 1942, în trenul special ce-l ducea pe Mareşalul Antonescu la Cartierul General al lui Hitler de la Rastenburg, îi întâlnim în suită pe maior adjutant Eugen Niculescu, lt.-colonel Ion Gomoescu sau maiorii Alex. Proca şi N. Bălăşescu, căpitanii Gh. Stroescu şi Ion Georgescu[144]. Dintre aceştia, Eugen Niculescu s-a aflat între invitaţii la dejunul dat de Joachim von Ribbentrop în onoarea Mareşalului[145], în vreme ce acelaşi şi restul colegilor săi au onorat dejunul dat de Alexander Doernberg la 14 februarie 1941[146]. Potrivit tabelului persoanelor îmbarcate în „trenul Mareşalului", ele ocupau locuri precise în dispozitiv, şi anume: 10 – colonelul Radu Davidescu, şeful *Cabinetului Militar*; 11 – Eugen Niculescu; 12 – Ion Gomoescu; 13 – Alex. Proca; 14 – N. Bălăşescu; 15 – Gh. Stroescu; 16 – Ion Georgescu[147].

Mai apoi, potrivit unui fragment de jurnal referitor la deplasarea şefului statului în Transnistria, Crimeea, Basarabia şi Bucovina (1-12 aprilie 1942)[148], îi redescoperim în anturajul Mareşalului pe Al. Marin, N. Caloenescu, I. Georgescu, ca şi pe Gh. Magherescu. De asemenea, la 14 şi 23 mai ori la 13 iunie 1941, îl aflăm, singur, pe Al. Marin alături de Mareşal la Predeal[149]. Cum, de data aceasta, cercul bănuiţilor s-a redus la extrem, trebuie să-l indicăm, fără nici o reţinere, pe maiorul Al. Marin drept autorul textelor inserate în jurnal, cel puţin în zilele de referinţă. Mai mult, alte informaţii răzleţe din arhive ne-au îngăduit să aflăm numele lui Constantin Bârnescu, cel care s-a preocupat permanent, din septembrie 1940 până în iulie 1944, de **transcrierea** în cele trei dosare ale *Jurnalului* a informaţiilor captate la **Cabinetul Militar** despre faptele Mareşalului demne de a fi fost consemnate pentru viitorime[150]. Nu putem neglija, în context, şi un alt aspect. Aşa după cum am precizat, noi am luat în consideraţie pentru editare şi comentarii numai **textul definitiv** al *Jurnalului* purtând chiar acest titlu şi depozitat actualmente în fondul Preşedinţia Consiliului de Miniştri – Cabinetul Militar de la Arhivele Naţionale, dosar 148/1940, 462/1942 şi 204/1944. Este mai mult decât sigur o şansă pentru istoric că, în arhive, s-a păstrat **şi varianta preliminară**, semnalată deja[151], a *Jurnalului*, un text amalgamat, cuprinzând, deopotrivă, însemnări de mână şi file dactilografiate, programări de audienţe la Conducătorul Statului, însoţite de cărţile de vizită ale vizitatorilor. Mai mult decât sigur, în ansamblu, un text care trebuia – şi a fost! - consultat în prealabil pentru editarea *Jurnalului*.

Din considerente ce nu necesită motivaţii, am considerat nimerit să menţinem titlul de *Jurnal* dat de creatori însemnărilor cuprinse în dosarele nr. 148/1940, 464/1942 şi

[143] ANIC, fond PCM - CM, dosar 173/1941, f. 38. În alte ocazii, celor menţionaţi li s-au adăugat coloneii Victor Popescu şi Victor Gorescu (idem, dosar 462/1944, f. 294).
[144] Idem, fond PCM, dosar 1 314/1940, F. 404.
[145] *Ibidem,* f. 406.
[146] *Ibidem*, f. 408.
[147] *Ibidem*, f. 410.
[148] Idem, fond PCM - CM, dosar 173/1942, filele 158-197.
[149] Idem, dosar 148/1940. Alte ştiri despre Al. Marin, în idem, dosar 101/1941, *passim*, Mai mult, la 23 mai 1941, constatăm că, de la orele 20,30, Mareşalul a servit cina „împreună cu dl. maior Marin Alexandru" (*ibidem*, f. 142).
[150] Idem, dosar 462/1942, f. 597.
[151] Vezi nota 64.

204/1944 din fondul Cabinetului Militar de la Arhivele Naţionale ale României. Documentul în ansamblu nu este de fel spectaculos, dimpotrivă, el poate chiar dezamăgi într-o privinţă, în măsura în care nu ne oferă portretele personajelor ce-l populează şi nu conţine consideraţii acidulate pe marginea episoadelor inseriate, autorul/autorii neîngăduindu-şi în vreun fel comentarii şi aprecieri critice ori de valoare în privinţa faptelor şi actorilor, astfel că detaliile picante asupra momentelor petrecute undeva, în „spatele uşilor închise", aproape lipsesc cu desăvârşire, în beneficiul unor înşiruiri şi constatări „reci" şi plate, aparent plictisitoare şi fără culoare. Prin contrast însă *Jurnalul* - spre deosebire esenţială de sursele din această categorie - reflectă cu sobrietate întreg **programul zilnic** al activităţilor Mareşalului, ca lider politic şi militar, în spaţii precis delimitate, potrivit unui tipar cel mai ades plictisitor, tern, dar urmărit cu o rigurozitate disperată pentru cititor, din moment ce se întinde pe toate cele 1 394 zile cuprinse în schemă, punctele de reper obligatorii fiind: **data, ora şi locurile acţiunilor; participanţii şi, foarte sumar sau rareori, atitudinile lor; organismele implicate şi problemele dezbătute, deciziile adoptate, manifestările extra-program ale eroului (toaleta de dimineaţă, micul dejun, clipele de răgaz, plimbările, orele de muncă şi audienţele acordate (cui, când şi pentru care rosturi?), ceasurile de lectură sau, mai cu seamă, rezolvarea corespondenţei, consultaţiile medicale etc.** Rezultă, în consecinţă, **mai degrabă decât un jurnal plin de comentarii şi consideraţii personale, deci subiective, o cronologie sumară dar precisă a perioadei 1940-1944, un registru de fapte şi probleme de care aveam mai mult nevoie, fără exagerări şi distribuiri de situaţii şi clasamente, o radiografie sobră a unei activităţi exemplare**. Cel mai adesea, în zeci de ocazii, *Jurnalul* face vorbire despre şedinţele Consiliului de Miniştri sau ale diverselor Cabinete[152], descrise sumar, astfel că, pentru detalii, am indicat cititorului stenogramele complete, fie publicate, fie rămase inedite, aflate în păstrare la Arhivele Naţionale ale României.

Excepţie făcând fragmentele deja valorificate de noi în ultimul timp [153], *Jurnalul activităţii Domnului Ion Antonescu, Conducătorul Statului*, un document rămas în ansamblu inedit, beneficiază în sfârşit de o **ediţie critică integrală**, eşalonată pe mai multe volume, după cum urmează:

- vol. I (27 septembrie 1940 - 31 decembrie 1941): *Preludii. Explozia. Revanşa*;
- vol. II (1 ianuarie 1942 - 30 iunie 1943): *Succese şi eşecuri*;
- vol. III (1 iulie 1943 - 21 iulie 1944): *Prăbuşirea*.

***De ce* Jurnalul?**

Înainte încă de-a fi implicat ţara în conflagraţia mondială din 1939-1945, Ion Antonescu n-a manifestat vreun dubiu, după ce legase România de Pactul Tripartit[154], cum că războiul în perspectivă ar fi lipsit de şanse. Dimpotrivă. Iată-l, aşadar, pe proaspătul premier şi Conducător al Statului român revenind la Bucureşti după prima vizită ce i-a făcut lui Adolf Hitler la Berlin, unde parafase aderarea României la *Axa* Berlin-Roma-Tokyo, şi declarând la 25 noiembrie

[152] Fiind luate în seamă **numai** cele prezidate de I. Antonescu, singurul personaj aflat evident în obiectiv.
[153] Vezi Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu,* Ploieşti, Mileniul III, 2005; idem, *România în zodia haosului planetar,* Bucureşti, Editura RAO, 2007 (sub tipar); Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., *Arhive secrete, secretele arhivelor,* I, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005; Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata prezentului*, ed. citată; Gh. Buzatu, George Rotaru, *Stalin, Hitler, Antonescu,* ed. citată.
[154] Vezi Gh. Buzatu, *România şi Marile Puteri*, p. 183; idem, *Hitler, Stalin, Antonescu*, p. 77 şi urm.

1940 pe peronul Gării de Nord: „*România va merge la biruință. România va avea drepturile ei* (subl. ns.)”[155]. După declanşarea Războiului Sfânt la 22 iunie 1941, în tabăra Germaniei[156], şi în urma succeselor înregistrate mai ales în primul an al ostilităților pe Frontul de Est, credința lui Antonescu în victorie a sporit, chiar s-a transformat în convingere. Este adevărat că evoluția în continuare a evenimentelor, cu reversul lor după 19-20 noiembrie 1942 la Stalingrad, avea să-l determine pe Mareşal, uneori, să facă considerații ambigui în privința şanselor. Dar, ca element determinant, optimismul nu l-a părăsit nici un moment. Poate că de aici a rezultat şi decizia lui de-a rămâne aliat al lui Hitler până la sfârşit. Chiar în seara de 22 august 1944, primindu-l pe liderul național-țărănist Ion Mihalache, Mareşalul a admis că nu mai credea „de mult” în victoria Germaniei[157], dar, pentru a înfăptui *volte-face*-ul, considera ca fiind absolut necesare din partea anglo-americanilor „garanții” pentru viitorul României[158]. Nefiind cazul, aşa se explică de ce, în ceasurile imediat următoare, Antonescu n-a acceptat vreo „mişcare în front”, lucru pe care i l-a comunicat Regelui Mihai I în cursul ultimei întrevederi, decisive, din după-amiaza de 23 august 1944. În context, cum se ştie, însă aşa cum avertizase Antonescu, cotitura Bucureştilor n-a salvat România. Din contra, cu şi, mai ales, fără Mareşal, **catastrofa României s-a precipitat chiar atunci, prin lovitura de stat**, care s-a limitat în esență la demiterea şi încarcerarea principalilor reprezentanți ai regimului antonescian. Pentru România, însă, n-a rezultat vreun avantaj, în afară de ocupație, răşluiri teritoriale, imense datorii de război, teroare şi, mai cu seamă, comunismul asiatic de import sub şenilele tancurilor roşii.

Până atunci, Antonescu, încrezător în victorie, nu s-a dovedit nicicum un idealist, fiind mai degrabă un lider **realist**, chiar oportunist. Un document recent descoperit atestă o perspectivă extraordinară şi categorică pentru a-i desluşi poziția. Ne referim la scrisoarea inedită adresată de I. Antonescu ataşatului militar german la Bucureşti, Alfred Gerstenberg, la 26 noiembrie 1942. În documentul respectiv, după ce, printr-o intervenție personală de excepție pe textul dactilografiat, Mareşalul a fixat în chip esențial rolul şi locul țării în războiul statelor *Axei*[159] - considerând România *„CEL MAI MARE DIN CEI MICI DIN AXĂ”* - sublinia: *„ ... Cred că nu mă înşel în credința ce am* ***că vom smulge, după lupte grele, victoria*** (subl. ns.)*, oricare ar fi greutățile prin care trecem împreună cu cei mari din* Axă*, cu care avem aceleaşi idealuri şi riscuri”*[160]. A fost remarcabil însă că, totodată, Mareşalul Antonescu n-a ezitat să-i comunice ataşatului Reichului la Bucureşti şi rezervele sale, sub această formă: *„Sunt însă convins că, dacă sondele şi rafinăriile româneşti ar fi distruse chiar parțial,* ***vom pierde războiul***[161] *oricât de genială este conducerea germană şi oricât de mare este* [sunt] *bravura, tenacitatea, pregătirea, organizarea, energia şi puterea poporului şi armatei germane, în fața cărora şi eu, ca şi toți, mă înclin cu admirație”*[162]. După cum s-a stabilit[163], nemaifiind necesar să revenim, petrolul nu a putut fi apărat,

[155] ANIC, fond PCM - CM, dosar 251/1940, f. 169.
[156] Vezi situațiile nuanțate supuse discuțiilor de către reputatul istoric german Andreas Hillgruber încă în urmă cu peste o jumătate de veac (*Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu,* p. 273-277).
[157] Cf. Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei,* p. 370.
[158] *Ibidem*.
[159] Arhivele Militare Române, Piteşti, fond 951, dosar 12, f. 116 (document înregistrat la Cabinetul Militar al Conducătorului Statului sub nr. 243/S).
[160] *Ibidem.*
[161] Subliniat de Antonescu în textul original (*ibidem,* f. 111)
[162] *Ibidem*, f. 116.
[163] Cf. Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu*, p. 263 şi urm. (cap. VII - *Aliați ca aliați, dar petrolul e pe bani!...*); idem, *A History of Romanian Oil*, II, Bucureşti, Mica Valahie Publishing House, 2006, p. 117 şi urm.

soarta României şi a aliaţilor ei fiind, deci, periclitată, iar, ca atare, catastrofa *Axei*, inevitabilă în viziunea lui Antonescu, nici nu a mai întârziat mult timp!

Dependent, aşadar, de victoria *Axei* în război, Mareşalul Antonescu nu a reuşit să-şi domine cunoscutele-i patimi şi orgoliul adesea nemăsurat şi necontrolat. Din postura sa de lider militar şi politic, el ajunse să nu-i mai fie, pur şi simplu, indiferent modul în care avea să fie prezentat posterităţii. De altfel, Antonescu avea la îndemână propria-i experienţă. Şi anume că, în cursul anilor 1916-1919, ca şef al Biroului Operaţii al Marelui Cartier General Român, el avusese un rol adeseori determinant în proiectarea şi executarea acţiunilor, dar, atunci şi îndeosebi după război, gloria a revenit (dacă nu cumva şi-au asumat-o!) şefii săi: Constantin Prezan, Al. Averescu ş.a. În acest context, trebuie avut în vedere că în 1941-1942 colecţia oficială a *Istoricului campaniei din 1916-1919* demarase (fiind deja editate primele trei volume), iar, în paginile masivei lucrări, rosturile ofiţerului de odinioară nu au fost puse în evidenţă dincolo de zona penumbrelor. Or, de această dată, în cazul Războiului din Răsărit, în care evident Antonescu avusese rolul hotărâtor în toate privinţele (planificare, declanşare şi execuţie), lucrurile nu aveau cum, şi nu trebuiau, să se mai repete. În fond, de la un capăt la altul, noul război pentru România Mare, purtat - este adevărat, precum şi la 1916-1918 - de o Românie Mică, era într-o măsură şi **al său** ... Se înţelege ce proporţii căpăta acest aspect în imaginaţia şi în comportamentul Mareşalului, pentru el, care - oricând şi oriunde - obişnuia să vorbească despre sine exclusiv la persoana a III-a!

Am socotit necesare aceste consideraţii, cel puţin pentru a afla sensul deciziei Mareşalului Antonescu de-a se trece, după modelul existent pentru primul război mondial, la elaborarea unui istoric al campaniei declanşate la 22 iunie 1941. Sub acest aspect, preparativele s-au desfăşurat rapid şi, într-o privinţă, eficient. Avem în vedere faptul că, **deja în luna octombrie 1942, la solicitarea expresă a Mareşalului, s-a trecut la întocmirea *Istoricului campaniei din Est***[164]. S-a prevăzut ca „prima redactare" să se termine la 31 decembrie acelaşi an, urmând ca textul definitiv să fie predat în ianuarie 1943[165]. După numai un an de zile, în ianuarie 1944, s-a raportat că „redactarea definitivă" **se încheiase**, rezultând volumul *România şi expansiunea rusească. Armata Română în războiul contra bolşevismului*[166]. În raport cu obiectivele istoriografice asumate, colaboratorii Cabinetului Militar şi ai Serviciului Istoric al MStM-ului au organizat, bineînţeles, materialul arhivistic disponibil şi, concomitent, au pregătit conferinţe şi diverse broşuri, premergătoare unei valorificări ... anticipate a operei programate[167].

Dar, mai mult decât atât, întreg materialul arhivistic adunat la nivelul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri (Cabinetele Civil şi Militar) a fost excelent sistematizat - fonduri, dosare tematice, indexuri, fiecare dosar dispunând opisuri complete. Au rămas în acest sens, ca probe relevante, inventarele Cabinetului Civil M. Antonescu[168] şi ale Cabinetului Militar[169]. Organizarea adecvată a materialelor şi-a evidenţiat roadele chiar şi în mai 1945

---

[164] Vezi Gh. Buzatu, Horia Dumitrescu, *N. Iorga şi I. Antonescu: Istoria războaielor României din 1914-1918 şi 1941-1945*, în *N. Iorga. 1871-1940. Studii şi documente,* III, coordonatori C. Buşe şi C. Găucan, Bucureşti, Editura Universităţii, 2007, p. 73 şi urm.; Alexandru Oşca, Florin Şperlea, coordonatori, *În slujba muzei Clio. O istorie a Serviciului Istoric al Marelui Stat Major. 1920-1945*, Bucureşti, Editura CTEA, 2006, p. 331 (Dare de seamă a Serviciului Istoric, ianuarie 1943).

[165] *Ibidem*.

[166] *Ibidem*, p. 128 (Dare de seamă a Serviciului Istoric, ianuarie 1944).

[167] *Ibidem, passim*.

[168] ANIC, fond PCM - Cabinetul Civil M. Antonescu, dosarele 362, 499-502.

[169] Idem, fond PCM - CM, dosarele 45/FD-49/FD.

la sechestrarea lor de către ocupantul sovietic, într-o ordine desăvârşită, a celor opt lăzi de documente extrase din arhiva Cabinetului Militar, dintre care **unele aveau să revină** la Bucureşti după aproximativ 15 ani, restul fiind reţinut pe termen nedefinit, context în care am avut şansa de-a le cerceta prin 1992-1994 în arhivele din Moscova ale fostului *KGB*[170]. De altfel, la 17 mai 1945, prin ordinul nr. 20 251, generalul C. Vasiliu-Răşcanu, titularul în funcţie al Apărării Naţionale, sub presiunea unei note ultimative sovietic din 5 mai 1945 de predare neîntârziată a documentelor istorice, a stabilit ca dosarele Cabinetului Militar să fie transmise, în starea în care fuseseră pregătite de creatorii fondului, „opisate, numerotate şi sigilate”[171]; ordinul ministrului avea în vedere şi predarea, din fondul Serviciului Istoric al Marelui Stat Major, a **jurnalelor de operaţii** ale marilor unităţi române combatante pe Frontul de Est în perioada 22 iunie 1941-23 august 1944[172].

De reţinut, în context, că în temeiul experienţei primului război mondial Mareşalul Antonescu, cu gândul la *Istoria* proiectată a Campaniei din Est în plină desfăşurare, în rezoluţiile scrise a stabilit, de multe ori, ca documentele fundamentale de referinţă să fie direcţionate fie către „arhiva istorică” a Statului, fie către „arhiva personală”[173]. În consecinţă, colaboratorii de la Cabinetul Militar au depozitat în arhiva privată a Mareşalului acte de diverse categorii, pe care ei înşişi le-au delimitat cu precizie: I - documente trimise la vilă[174]; II - documente aflate în casa de fier a Cabinetului Militar (originale din Evul Mediu, de la Mihai Viteazul sau Constantin Duca); III - documente obişnuite păstrate de secretarul particular, căpitanul N. Anghel[175].

Luminile şi umbrele Jurnalului

Un lucru este cât se poate de clar, ceea ce denotă avantajele indiscutabile ale *Jurnalului*. Documentul surprinde situaţii şi personaje aflate **în epicentrul evenimentelor din 1940-1944**, ceea ce - trebuie să recunoaştem - constituie, deopotrivă pentru istoric sau pentru cititor, **o şansă**, iar aceasta din multiple puncte de vedere. Constatând deja că *Jurnalul*, eliminând spectaculosul, nu surprinde caractere şi atmosfera confruntărilor „la vârf” relatate, nu rivalizează de fel cu reconstituirile pline de culoare şi încordare specifice paginilor care ne-au introdus, să zicem, în anturajul lui Adolf Hitler[176] sau al lui I. V. Stalin[177].

---

[170] Cf. Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului*, p. 178-179.
[171] *Ibidem*, p. 174.
[172] *Ibidem.*
[173] Vezi inventarul arhivei personale a lui I. Antonescu (ANIC, fond PCM - CM, dosar 238/1944, 34 file).
[174] Între acestea, I. Antonescu şi-a rezervat mesajele personale primite de la Adolf Hitler, Hermann Goering, Papa Pius XII sau Regele Victor Emanuel III (cf. ANIC, fond PCM - CM, dosar 63/1940).
[175] Arhivele Militare Române, Piteşti, fond DCI/1974, f. 119 (în continuare, se va cita: AMR).
[176] Vezi, în acest sens, dr. Henry Picker, Hrsg., *Hitlers Tischgespräche im Führerhauptquartier, 1941/1944,* Bonn, Athenäum Verlg, 1951; Helmut Heiber, Hrsg., *Hitlers Legebesprechnungen. Die Protokollfragment seiner militärischen Konferenzen. 1942-1945*, I-II, Stuttgart, DVA, 1962; Adolf Hitler, *Libres propos sur la guerre et sur la paix, recuellis sur l'ordre de Martin Bormann*, I-II, Paris, Flammarion, 1952-1954; H. R. Trevor Roper, ed., *Hitler's Table Talk 1941-1944. His Private Conversations*, New York City, Enigma Book, 2000 (ediţia originală - 1953). A. Hitler spre exemplu l-a prevestit pe liderul sovietic N. S. Hruşciov, de vreme ce, la 17 octombrie 1941, a propus situarea României în rândul statelor ... „axate” pe agricultură după terminarea războiului mondial (cf. *Libres propos ...*, I, p. 67).
[177] Vezi Felix Ciuev, *Sto sorok besed s Molotovîm,* Moskva, Terra, 1991, *passim*.

Ceea ce, admitem, nu prejudiciază, câtuşi de puţin, **probitatea şi valoarea** documentului. Mai ales că tocmai acestea reprezintă criteriile fundamentale pentru evaluarea ştiinţifică a *Jurnalului*. Iată de ce, credem, se impune să precizăm că, prin excelenţă, *Jurnalul* găzduieşte relatări sobre şi obiective, demne de tot interesul, fie numai dacă avem în vedere calitatea de unicat a „sursei". Să reţinem însă şi unele expuneri ample, multe pline de „culoare", datorate autorului/autorilor (?), necunoscuţi, al/ai *Jurnalului*. În acest sens, trimitem pe cititor la faptele surprinse, de exemplu, pentru zilele de **12 noiembrie 1940** (plecarea generalului Antonescu spre Roma); **23 decembrie 1940** (seara Pomului de Crăciun la Preşedinţia Consiliului de Miniştri); **6** şi **8 septembrie 1941** sau **12 noiembrie 1941** (dezbateri în Consiliile de Miniştri); **8 noiembrie 1941** (parada militară de la Bucureşti în cinstea căderii Odessei, cu participarea Regelui Mihai I şi a feldmareşalului Wilhelm Keitel, şeful Înaltului Comandament al *O.K.W.*-ului; **1-3 noiembrie 1941** (inspecţiile Mareşalului în Dobrogea) şi **13 noiembrie 1941** (întâlnirea Mareşalului cu guvernatorii Basarabiei, Bucovinei şi Transnistriei); **16 martie 1942** (vizitele „inopinate" prin căminele de copii din Bucureşti) etc. De asemenea, pentru zilele de **23-24 august 1941**, aflăm detalii referitoare la vizitele Regelui Mihai I şi Mareşalului Antonescu la Tighina - Tiraspol - Chişinău sau pe front[178]. În aceeaşi măsură, despre şedinţa Consiliului de Miniştri din **9 septembrie 1941**, desfăşurată cu participarea tuturor membrilor Cabinetului şi în prezenţa guvernatorilor provinciilor istorice, generalii C. Voiculescu şi Cornel Calotescu, aflăm amănunte privind conţinutul discuţiilor şi natura deciziilor, mai precis:

„ [...] *Consiliu de Miniştri*[179]*. Au luat parte Domnii membri ai Guvernului, precum şi Dl. General Constantin Voiculescu, Guvernatorul Basarabiei, şi Dl. General Corneliu Calotescu, Guvernatorul Bucovinei.*

S-a discutat:

- Punerea în funcţiune a întreprinderilor industriale şi a magazinelor din Basarabia şi Bucovina.

- Problema industriei metalurgice (comenzi, livrări, românizarea personalului de conducere, a specialiştilor şi a lucrătorilor).

- Problema aprovizionărilor (valorificarea laptelui şi derivatelor lui, conservelor, fructelor, peştelui şi cărnii).

- Situaţia financiară a ţării (încasări, cheltuieli, subscrieri la împrumut).

- Simplificarea şi unificarea legislaţiei [...]"[180]

În mod obişnuit, autorul/autorii *Jurnalului* recurg la formule impersonale, fiind nenumărate asemenea formulări: „sosirea la Predeal" (**7 octombrie 1940**); „plecarea la Biserica Sf. Ilie Gorgani" (**30 noiembrie 1940**); „sosirea la Butimanu" (**10 octombrie 1941**); „sosirea la Cartierul General al Führerului" (**11 februarie 1942**); „sosirea la Preşedinţie" (**13 mai 1942**). Alteori, mai cu seamă în cazul vizitelor pe front ale lui Antonescu, autorul/autorii *Jurnalului* se implică, participă de regulă la evenimente, căci altfel cum s-ar putea interpreta formulări ca acestea: „la ora 8,40 [în **15 ianuarie 1941**] **ajungem** la Viena"; „**suntem** la Tighina" (**17 august 1941**), pentru ca, la **6-9 august 1941**, asemenea formule să intoxice textul pur şi simplu: „**plecăm** la aerodrom"; „**sosim** pe aerodromul din Iaşi"; „**plecăm** cu trenul la Chişinău"; „**ne găsim** în Chişinău"; „**petrecem** noaptea în vagon"; „peste noapte **rămânem** în Chişinău"; „**plecăm** spre Divizia a 7-a";

[178] Apud Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu*, p. 197-199.

[179] A se compara cu *Stenogramele* ..., II, Bucureşti, 1998, p. 639-666; ANIC, fond PCM - CM, dosar 273/1944, f. 4-5.

[180] Vezi *infra*, în acest volum.

„**trecem** Nistrul pe la Tighina"; la **28 noiembrie 1941** - „în automobile, **ne-am transportat** [de la Şcoala Superioară de Război] la cazinoul ofiţerilor germani unde s-a servit o gustare"; la **23 martie 1944** - „17,40 - Sosire la Aeroportul din München, unde **suntem întâmpinaţi** de Dl. von Doernberg, Ministru Protocolului German" ş.a.m.d. Nu o singură dată, autorul/autorii *Jurnalului* probează că, făcând parte din anturajul lui Antonescu, sunt prezenţi - cel puţin afectiv, evident - la faptele relatate, aşa precum la întrevederea Hitler - Antonescu din **27 februarie 1944** de la Castelul Klessheim (Salzburg, Austria):

„[...] *9,00 - Dl. Mareşal s-a sculat şi a rămas în apartamentul D-sale până la ora 11,30. Între timp a primit pe Dl. General Şteflea şi Dl. Colonel Davidescu.*

11,30 - Dl. Mareşal se plimbă prin salonul de onoare şi pe terasa Castelului.

12,00 - Soseşte Führerul la Castel. Imediat intră în conferinţă cu sfetnicii săi.

12,30 - Soseşte la Castel Dl. Ministru von Ribbentrop.

Imediat Führerul însoţit de Dl. Ministru von Ribbentrop şi Dl. Ministru Schmidt şi urmat de suită, urcă la Dl. Mareşal, care îl aşteaptă în sala de onoare. Urmează conversaţiile în salonul de lucru al D-lui Mareşal, fiind de faţă şi Führerul, Dl. Ministru von Ribbentrop şi Dl. Ministru Schmidt.

14,05 - Führerul cu Statul său Major se retrage pentru pregătirea şi prezentarea situaţiei operative. Dl. Mareşal cu Dl. Ministru von Ribbentrop au rămas singuri şi au discutat până aproape de ora 15.

15,00 - Dl. Mareşal cu Führerul şi parte din suita fiecăruia trec la masă în sala de recepţie.

16,10 - Se termină masa şi se fac pregătiri pentru trecerea în Lagezimmer.

16,15 - Statul Major al Führerului, Dl. Ministru von Ribbentrop, Dl. General Gheorghe Ion, Dl. General Şteflea şi toţi ofiţerii din suita D-lui Mareşal sunt în Lagezimmer. Imediat intră Dl. Mareşal condus de Führer. Urmează expunerea situaţiei fronturilor.

Primul vorbeşte Generalul de Armată Zeitzler, arătând situaţia Frontului de Est.

Urmează expunerea făcută de Führer tot pentru Frontul de Est.

Generalul de Armată Jodl prezintă situaţia Frontului Mediteranean, Frontului din Atlantic şi Frontului din Canalul Mânecii şi Marea Nordului.

Führerul completează expunerea, Dl. Mareşal intervine în unele privinţe.

Amiralul Dönitz face o expunere asupra dispozitivului naval de pe Frontul Atlanticului şi Mării Nordului.

17,30 - Se termină expunerea situaţiei operative.

17,35 - Începe conferinţa Mareşal Keitel - General Şteflea.

17,40 - Dl. Mareşal în conferinţă cu Führerul, Dl. Ministru von Ribbentrop şi Dl. Ministru Schmidt. Pentru câteva clipe cei doi Conducători au fost singuri.

18,30 - Führerul pleacă de la Castelul Klessheim. Toate întrevederile dintre Dl. Mareşal şi Führer iau astfel sfârşit la această oră.

19,00 - Dl. Mareşal intră în conferinţă cu: Dl. Mareşal Keitel, Dl. General Şteflea, Dl. Colonel Davidescu şi Dl. Lt. Col. Crenato. Conferinţa a ţinut până la ora 20,20.

20,30 - Dl. Mareşal în conferinţă cu Dl. Ministru von Ribbentrop. Întrevederea a durat până la masă.

21-23,30 - Dl. Mareşal şi Dl. Ministru von Ribbentrop trec la masă în sala de recepţie a Castelului. La această masă sunt toţi membrii din suita D-lui Mareşal şi întreaga suită a Führerului cu Dl. Mareşal Keitel.

23,30 - Dl. Mareşal se retrage în apartamentul D-sale, după ce îşi ia rămas bun

de la toţi comesenii. Este condus până la uşă de Dl. Ministru von Ribbentrop [...]"[181]

După cum am precizat, însă, predomină stilul sobru, lipsind cu desăvârşire observaţiile critice ori aprecierile entuziaste. Autorul/autorii *Jurnalului*, cunoscând, de regulă chiar anticipat, programul activităţilor Mareşalului, consemnează în termeni simpli faptele cotidiene: „16,00 - M. M. L. L. Regele şi Regina aduc un cadou D-lui Mareşal" (**8 ianuarie 1942**); „în cursul dimineţii D-l Mareşal rămâne la vilă" (**13 mai 1942**); „în tot cursul zilei, D-l Mareşal lucrează singur în birou" (**16 decembrie 1942**) sau „D-l Mareşal lucrează singur în birou şi nu primeşte pe nimeni" (**28 decembrie 1942**; **2 ianuarie 1943**); „cina cu D-na Mareşal şi D-na Goga" (**18 aprilie 1943**); „în cursul dimineţii, D-l şi D-na Mareşal pleacă la ski" (**5 ianuarie 1944**); „**24 martie 1944, ora 7,30**: Deşteptarea D-lui Mareşal". O serie de precizări ne apar de-a dreptul banale scoase din context ori dacă le raportăm la problema fundamentală a războiului aflată în orice clipă pe agenda zilei; în context, aflăm, aşadar, poate contrariaţi, că: „10,00 - Dl. Mareşal Antonescu iese în grădină unde rămâne ½ oră" (**5 septembrie 1941**); „23,30 - Dl. Mareşal se retrage în dormitor" (**8 septembrie 1941**); „D-l Mareşal iese puţin în grădină" (**11 octombrie 1941**); „în cursul dimineţii, D-l Mareşal Antonescu nu părăseşte casa, fiind ninsoare abundentă" (**13 octombrie 1941**); „16-17 - Dl. Mareşal însoţit de Dl. Ministru Mihai Antonescu fac o plimbare prin Cişmigiu" (**16 octombrie 1941**); „7,00 - Dl. Mareşal iese puţin pe terasă [...] 17,00 - Dl. Mareşal iese pe terasă unde rămâne ½ oră" (**18 octombrie 1941**); „18,00 - Dl. Mareşal se duce singur la dentistul Fessler. 21,00 - Masa" (**3 ianuarie 1942**); „9,20 - Dl. Mareşal iese în grădină unde rămâne până la ora 11,50" (**20 aprilie 1942**); „9-10,30 - Dl. Mareşal se plimbă prin parc" (**26 aprilie 1942**); „10,00 - Dl. Mareşal iese în grădină şi vizitează sera, curtea păsărilor" (**15 mai 1942**); „D-l Mareşal bea apă [la Olăneşti] din izvorul nr. 5" (**11 august 1943**); „inhalaţii cu apă de la izvorul nr. 5" (idem); „vizită la dr. dentist Ghiţescu, pentru o plombă" (**15 august 1943**); „după-amiază, D-l Mareşal lucrează în grădină" (**19 august 1943**); „baie de sulf la băile Statului" (**24 august 1943**); „în cursul dimineţii D-l Mareşal se plimbă prin grădina vilei" (**2 iulie 1944**). Iată-l însă pe Ion Antonescu, în cele mai numeroase împrejurări surprinse, primind în audienţă cunoscute personalităţi ale timpului: „D-l Prof. Manoilescu, fost ministru de Externe: informaţiuni în legătură cu interesul ţării" (**1 octombrie 1940**); „Dl. Iuliu Maniu - chestiuni generale" (**9 octombrie 1940**); „D-l Ministru Pella - chestiunea Gurilor Dunării" (**28 noiembrie 1940**); „D-l Stelian Popescu - chestiuni personale" (idem); „D-l George Brătianu - aduce la cunoştinţa D-lui General ameninţările ce le primeşte persoana D-sale din partea membrilor legionari şi cere măsuri de siguranţă contra acestor ameninţări" (idem); „Dl. Dinu Brătianu" (**20 decembrie 1940**); „19,15-20,30 - Dl. Iuliu Maniu" (**4 noiembrie 1941**); „IPS Mitropolitul Bălan: Expune situaţia şcolilor din Ardeal" (**7 noiembrie 1941**); „15-18 - Domnul Mareşal pozează pictorului Isachi Mirea" (**23 noiembrie 1941**); „D-na Eliza Zelea Codreanu: Chestiuni personale" (**17 februarie 1942**); „audienţă: Dl. Petre Groza" (**21 mai 1942**); „D-l Ministru Clodius: chestiuni economice" (**30 mai 1942**); „12,00 - Dl. Arhitect Duiliu Marcu: în legătură cu construcţia Palatului Preşedinţiei" (**16 octombrie 1942**); „18-19,35 - Dl. Prof. M. Antonescu - Dl. Gheorghe Brătianu" (**9 decembrie 1942**); „D-l Ministru Petrovici: Chestiuni de serviciu" (**22 decembrie 1942**); „D-l Mihalache: Chestiuni politice" (**19 ianuarie 1944**); „D-l Eugen Cristescu: Chestiuni de serviciu" (**25 februarie 1944**)[182].

[181] Apud Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu*, p. 220.

[182] Asemenea formule despre întrevederile Ion Antonescu - Eugen Cristescu sunt cele mai numeroase în *Jurnal*, pentru întreaga perioadă noiembrie 1940 - august 1944.

Vizitatorii lui Antonescu:
Prietenul la putere se cunoaşte, iar adversarul după ...

Am apreciat, şi revenim asupra acestui aspect, ca fiind de-a dreptul miraculoasă salvarea *Jurnalului* în 1945, mai precis radierea lui de pe lista documentelor-trofeu predate atunci Moscovei. Este netăgăduit că, dispunând de *Jurnal*, Kremlinul ar fi pătruns rapid o sumă de secrete ce-l interesau cu străşnicie, după cum, pe de altă parte, ar fi beneficiat de **lista completă** a persoanelor/personalităţilor care s-au perindat în anii 1940-1944 prin cabinetul Mareşalului. Iar, în acest fel, vânătoarea declanşată prin 1945-1948 de NKVD sau de autorităţile comuniste de la Bucureşti pentru depistarea şi dezvăluirea cu tam-tam a foştilor „colaboraţionişti" ai regimului „criminal militaro-fascist" ar fi avut un suport consistent, un argument imediat şi de prima ordine. Mai ales că atacurile în presa comunizantă şi înscenările judiciare erau la ordinea zilei ... Iată un motiv pentru ca, în temeiul *Jurnalului*, să reţinem numele unora dintre personalităţile epocii care, fără a se fi confundat nicicum cu colaboraţionistii fascişti, titlu ce se împărţea cu dărnicie prin 1944-1948, au beneficiat cel puţin de statutul de **invitaţi** (o dată sau în mai mult rânduri) ai Conducătorului Statului[183]. Menţionăm că, din motive explicabile, în unele cazuri, vom reţine zilele întrevederilor, desprinse din *Jurnal*:

- Patriarhul Nicodim (6.9.1940)
- Dr. C. Angelescu (9.9.1940)
- C. Argetoianu (10.9.1940)
- A. C. Cuza (11.9 şi 26.9.1940)
- Constantin (Dinu) I. C. Brătianu (11.9.1940)
- Al. Vaida-Voievod (13.9.1940)
- I. Lupaş (17.9.1940)
- I. Inculeţ (20.9.1940)
- Ştefan Ciobanu (20.9.1940)
- Pamfil Şeicaru (20.9.1940)
- Sextil Puşcariu (25.9.1940)
- I. G. Vântu (20.9.1940)
- Octav Onicescu (17.9.1940)[184]
- A. C. Cuza (27.9.1940)
- N. Mareş
- Iuliu Maniu (9.10.1940)[185]
- Gh. Cuza
- M. Manoilescu
- Gh. Brătianu (10.10.1940)[186]
- I. Gigurtu
- Ion Mihalache (16.10.1940)[187]

[183] Se impune să reţinem că autorii *Jurnalului*, în ciuda detaliilor oferite în privinţa persoanelor şi personalităţilor beneficiare ale audienţelor acordate la Ion Antonescu, nu au reuşit nicidecum a întocmi şi reda o situaţie completă, atâta vreme cât, de exemplu, unele dintre ele s-au „bucurat", din varii motive, de condiţii cu discrete, mai ales în vreme de război! Altfel spus, primirile consemnate în *Jurnal* au fost, aproape fără excepţie, doar cele … oficiale.
[184] *Ibidem.*
[185] ANIC, fond PCM - CM, dosar 148/1940, f. 9.
[186] *Ibidem*, f. 10.
[187] *Ibidem,* f. 13.

- W. Filderman (10.10.1940)[188]
- Istrate Micescu
- C. Argetoianu
- Victor Slăvescu
- Dr. C. Angelescu
- Sextil Puşcariu
- C. Rădulescu-Motru
- Grigore Antipa
- Gh. Brătianu (30.10.1940)[189]
- I. Zelea Codreanu
- C. Rădulescu-Motru, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Gh. Brătianu (28.11.1940)[190]
- Stelian Popescu
- Valer Pop
- P. P. Panaitescu
- George Enescu (29.11.1940)[191]
- Horia Hulubei
- N. Miclescu
- N. Batzaria
- George Murnu
- Al. Vaida-Voievod (18.12.1940)[192]
- Sabin Manuilă
- Constantin (Dinu) I. C. Brătianu (20.12.1940)[193]
- I. Lupaş
- Gh. Brătianu (21.12.1940)[194]
- Veturia Goga (19.1.1941)[195]
- Al. Rosetti
- Mircea Vulcănescu
- D. Caracostea
- Eliza (Elena, Lilica) Codreanu
- Gh. Cuza
- Nichifor Crainic (26.2.1941)
- Al. Vaida-Voievod, Ion Mihalache (27.2.1941)[196]
- Victor Slăvescu
- General Radu Rosetti
- Dr. N. Lupu
- A. C. Cuza
- Constantin Tănase (12.3.1941)
- Ion Mihalache (23.3.1941)[197]

[188] *Ibidem,* f. 14.
[189] *Ibidem*, f. 125.
[190] *Ibidem,* f. 38.
[191] *Ibidem.*
[192] *Ibidem*, f. 53.
[193] *Ibidem*, f. 54.
[194] *Ibidem*, f. 55.
[195] *Ibidem,* f. 71.
[196] *Ibidem*, f. 93.

- Ilie Rădulescu
- Romulus Dianu
- W. Filderman (1.4.1941)[198]
- A. C. Cuza şi Gh. Cuza (2.4.1941)
- Veturia Goga, însoțită de Lucreția Barbul şi Gh. Barbul (6.4.1941)[199]
- Patriarhul Nicodim
- Moş Ion Codreanu[200]
- Petre Nemoianu
- Dr. N. Lupu
- I. Hudiță (5.4.1941)
- Gh. Brătianu şi soția, la dejun (3.6.1941)[201]
- Dr. N. Lupu
- W. Filderman, însoțit de arhitectul H. Clejan (8.9.1941)[202]
- Dr. N. Lupu
- Patriarhul Nicodim
- Pamfil Şeicaru (29.11.1941)
- Iuliu Maniu (4.11.1941, între orele 19,15 şi 20,30)[203]
- I. Al. Brătescu-Voineşti
- Elisa Brătianu (5.12.1941; 11.3.1942)
- Gh. Brătianu (21.1.1942)[204]
- Eliza (Elena, Lizica) Zelea Codreanu
- Maria Enescu (11.3.1942)[205]
- Petru Groza (21.5.1942)[206]
- Mitropolitul Bălan
- Ioan de Mocsonyi-Styrcea (19.8.1942)[207]
- Nichifor Crainic
- Gh. Brătianu (9.12.1942)[208]
- Patriarhul Nicodim
- Constantin C. Giurescu (12.2.1941)[209]

---

[197] *Ibidem*, f. 106.
[198] *Ibidem*, f. 113.
[199] *Ibidem*, f. 116.
[200] Fost membru al Sfatului Țării în momentul votării Unirii Basarabiei cu România (1918), în mai 1941 fusese „schimbat" cu URSS pentru Ana Pauker!
[201] ANIC, fond PCM - CM, dosar 148/1940, f. 147.
[202] *Ibidem*, f. 201.
[203] *Ibidem*, f. 239.
[204] *Ibidem*, f. 281.
[205] *Ibidem*, f. 309.
[206] *Ibidem*, f. 342-343. Ulterior, în decembrie 1943-ianuarie 1944, dr. P. Groza avea să fie arestat, iar eliberarea lui a survenit în urma ordinului personal al Mareşalului, căruia cel iertat i-a declarat... recunoştință veşnică. Vorbe goale, dacă avem în vedere că, în cursul „procesului" din mai 1946, Iuliu Maniu a intervenit în două rânduri la primul ministru în funcție, nimeni altul decât dr. P. Groza însuşi (?!), ca să acționeze decisiv pentru comutarea pedepsei cu moartea dictată în cazul fostului Conducător al Statului (cf. Iosif Toma Popescu, *Memorial Iuliu Maniu,* Bucureşti, Editura Criterion Publishing, 2006, p. 84-85).
[207] ANIC, fond PCM - CM, dosar 462/1942, f. 62.
[208] *Ibidem*, f. 112.
[209] *Ibidem,* f. 147.

- I. Al. Brătescu-Voineşti
- Valer Pop
- Mitropolitul Vissarion Puiu
- Patriarhul Nicodim
- I. Hudiță
- Dr. N. Lupu
- George Enescu, însoțit de George Vraca şi N. Vlădoianu (7.2.1943)[210]
- Ion Mihalache (11.5.1943)[211]
- La 26.5.1943, între orele 15,30 şi 17,00, Mareşalul a participat, la Academia Română, la discursul de recepție al istoricului Gh. Brătianu despre N. Iorga[212]
- N. Mareş
- N. Malaxa (22.7.1943)[213]
- Arhiducesa Ileana (1.8.1943)[214]
- Al. Cretzianu[215]
- Nichifor Crainic
- Pamfil Şeicaru (2.11.1943)
- Eliza Brătianu (30.11.1943)[216]
- Dr. N. Lupu
- Ion Mihalache (19.1.1944)[217]
- Victor Slăvescu
- Arhitectul H. Clejan (22.1.1944)[218]
- I. A. Brătescu-Voineşti
- I. Hudiță (9.2.1944)
- I. D. Ştefănescu
- N. Mareş
- Arhiducesa Ileana
- Ion Mihalache (29.3.1944)
- Mircea Cancicov
- Gh. Brătianu (3.4.1944)[219]
- Ion Mihalache (6.4.1944)
- Constantin (Dinu) I. C. Brătianu, Gh. Brătianu (7.4.1944)[220]
- Pamfil Şeicaru (13.4.1944)
- Patriarhul Nicodim
- Mircea Cancicov
- Pamfil Şeicaru (27.6.1944)
- Prințesa Ileana (10.7.1944)

[210] *Ibidem,* f. 262.
[211] *Ibidem*, f. 208.
[212] *Ibidem*, f. 220.
[213] *Ibidem*, f. 262.
[214] *Ibidem*, f. 269.
[215] *Ibidem,* f. 291.
[216] *Ibidem*, f. 353.
[217] Idem, dosar 204/1944, f. 20.
[218] *Ibidem*, f. 23.
[219] *Ibidem*, f. 75.
[220] *Ibidem*, f. 79.

- Mircea Cancicov

Din rândul diplomaților acreditați la București și al militarilor străini, în cursul lunii septembrie 1940 au fost primiți în ordine de către I. Antonescu:

- miniştrii Germaniei şi Italiei (5.9.1940)
- nunțiul papal A. Cassulo (5 şi 18.9.1940)
- miniştrii Danemarcii, Suediei, Italiei, Greciei şi Marii Britanii (10.9.1940)
- miniştrii Iugoslaviei şi Belgiei (11.9.1940)
- miniştrii Elveției şi Portugaliei (12.9.1940)
- miniştrii Norvegiei şi SUA (16.9.1940)
- consulul Mexicului (19.9.1940)
- miniştrii Iranului şi Egiptului (20.9.1940)
- miniştrii URSS şi Chinei (23 şi, respectiv, 24.9.1940).

Ulterior la Cabinetul lui I. Antonescu s-au perindat îndeosebi:

- Miniştrii Reichului, Wilhelm Fabricius (1936-1941) şi Manfred von Killinger (1941-1944), precum şi colaboratorii lor din cadrul Legației Germaniei din București
- Generalii Alfred Gerstenberg (1940-1944), ataşatul aero, Erik Hansen (1940-1942, 1943-1944) şi Arthur Hauffe (1942-1943), şefii Misiunii Militare Germane în România
- Franklin Mott Gunther, ministrul SUA la Bucureşti (30.10.1940, 25.4.1941)[221]
- Feldmareşalul Wilhelm Keitel, şeful *OKW* (8.11.1941)[222]
- Renato Bova Scoppa, ministrul Italiei la Bucureşti (19.4.1942)[223]
- Amiralul Wilhelm Canaris, şeful celebru al *Abwehr*-ului (10.9.1940, 10.3.1941, 8.7.1941, 29.8.1943 etc.)
- Amiralul Erich Raeder, comandantul Marinei de Război a Reichului (4.9.1941)

Se impun atenției cititorului, netăgăduit, numele personalităților care, bucurându-se de cea mai mare frecvență în *Jurnal*, relevă cele mai intense raporturi protocolare, politico-militare, diplomatice ori secrete cu Conducătorul Statului:

- Mihai Antonescu[224]
- Veturia Goga
- Regele Mihai I şi Regina-Mamă Elena[225]
- Manfred von Killinger[226]
- Toți membrii Guvernului şi delegații Marelui Stat Major Român[227]
- Toți ofițerii superiori deținând posturi de comandă la nivelul MU ale Armatei Române[228]
- Eugen Cristescu[229]

Acesta din urmă, în calitatea-i de şef al *SSI*-ului, era personajul cel mai aşteptat ori, altfel spus, cel dintâi care, după vice-premierul Mihai Antonescu, s-a bucurat de „uşă deschisă" la Mareşal, desigur, în raport cu importanța excepțională a postului deținut. În cursul războiului, în general, Eugen Cristescu a fost primit de Mareşal în ritmul de cel puțin 2-3

[221] Idem, dosar 148/1940, f. 2, 128.
[222] *Ibidem*, f. 241-243.
[223] *Ibidem*, f. 330.
[224] Vezi, în volumul I, *Jurnalul* pentru perioada 27.9.1940 - 31.12.1941.
[225] *Ibidem*.
[226] *Ibidem*.
[227] *Ibidem*.
[228] *Ibidem*.
[229] *Ibidem*.

ori săptămânal, dar, în situaţii deosebite, uneori şi de 2-3 ori pe zi, precum la 19 iunie 1944 (2)[230] sau la 4 septembrie 1943 (3)[231].

De asemenea, cu gândul la deznodământul evoluţiilor interne din România anilor 1940-1944, nu se poate neglija – examinând listele din paginile precedente – că, dintre personalităţile care s-au perindat prin cabinetul Generalului/Mareşalului Antonescu în decurs de patru ani**, n-a lipsit nici unul dintre complotiştii de elită care şi-au pus în evidenţă „meritele" cu prilejul controversatei lovituri de stat de la 23 august 1944**[232], şi anume: Regele Mihai, generalul C. Sănătescu, Ioan de Mocsonyi-Styrcea, Gh. Brătianu, Iuliu Maniu şi Constantin (Dinu) I. C. Brătianu, Veturia Goga, mai puţin, cum se observă, dr. Petru Groza, care, nefiind în măsură să participe la puci, avea să se impună însă ulterior, între 6 mai şi 1 iunie 1946, ca lider al celui dintâi guvern criminal pro-comunist care a înscenat monstruosul „proces al marii trădări naţionale" şi a vegheat, în final, la împlinirea sentinţei dictate de falsul „Tribunal al Poporului" din Bucureşti – execuţia Mareşalului şi a unora dintre foştii săi colaboratori!

Nu vom încheia acest subcapitol, fără a preciza că Adolf Hitler – în calitatea sa de gazdă, iar niciodată de oaspete al lui I. Antonescu – este un alt personaj care populează frecvent *Jurnalul*, în mod practic oridecâteori întâlnim detalii despre întrevederile Conducătorului Statului român cu Führerul. Aşa după cum s-a stabilit[233], din noiembrie 1940 şi până în august 1944, Antonescu a fost primit de Hitler în 20 de rânduri, dar, cum ultima lor întrevedere, cea din 5 august 1944, nu intră în discuţie, dat fiind că *Jurnalul* se opreşte la 21 iulie 1944, deducem că trebuie să ne limităm la precedentele 19 runde de convorbiri germano-române la cel mai înalt nivel, mai precis la cele din **22** şi **23 noiembrie 1940** (Berlin), **14 ianuarie 1941** (Obersalzburg), **12 iunie 1941** (München), **6 august 1941** (Berdicev, Ucraina), **11 februarie 1942** (2), **10 ianuarie 1943** (2) şi **12-13 aprilie 1943** de la „Wolfschanze", **26-27 februarie 1944** (3) şi **23-24 aprilie** 1944 de la Klessheim[234].

Despre „boala" Mareşalului

Jurnalul oferă, nici nu se putea altfel, date relevante despre multe dintre problemele personale ale lui I. Antonescu, iar, în această ordine, infirmă ştirile false puse în circulaţie în epocă despre „boala" ce l-ar fi ... răvăşit în anul fatidic 1942?! Pe parcursul celor aproape patru ani de guvernare[235], nu aflăm diseminate în *Jurnal* ştiri neliniştitoare şi clare, predominând în

---

[230] Idem, dosar 204/1944, f. 146.

[231] Idem, dosar 462/1942, f. 293.

[232] Cf. Traian Udrea, *23 august 1944. Controverse istorico-politice. Studiu istoriografic*, Bucureşti, Editura Alex-Alex & Leti Pres, 2004, *passim.* Strălucitul jurnalist care a fost Pamfil Şeicaru avea să releve, în presa din exil, că „**tot ce s-a abătut după 23 august** [1944] **asupra nenorocitei noastre patrii era virtual cuprins în actul loviturii de stat**" (Pamfil Şeicaru, *Scrieri*, vol. 3, Bucureşti, Editura Victor Frunză, 2003, p. 215).

[233] Cf. Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu,* p. 242-243.

[234] Vezi stenogramele complete traduse şi editate de colegul Ion Calafeteanu, *Români la Hitler,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1999, p. 57-96, 106-125, 140-198, 200-245. În privinţa relatărilor din *Jurnal*, pentru întrevederile Hitler-Antonescu din noiembrie 1940, ianuarie, iunie şi august 1941, apoi din februarie 1942, vezi ANIC, fond PCM - CM, dosar 148/1940, filele 32-34, 67-68, 151-152, 180-181, 292-295); pentru întrevederile din ianuarie, aprilie şi septembrie 1943, vezi idem, dosar 462/1942, filele 124-129, 189-191, 291-292, iar, pentru cele din februarie şi martie 1944, idem, dosar 204/1944, filele 38-43, 63-66.

[235] Din documentele disponibile, dispunem de următoarele informaţii relativ la indisponibilităţile lui I. Antonescu anterior anului 1940: concediu medical de 30 de zile, cu începere de la 7.8.1937, după

schimb cele de acest gen: La **6 decembrie 1941**, Mareşalul, însoţit de căpitan dr. Stroescu, s-a deplasat la Spitalul Militar din Bucureşti „pentru o şedinţă de raze”[236]; peste câteva zile, între **20 şi 31 decembrie 1941**, Mareşalul avea să fie „reţinut în casă de către medic, fiind indispus”[237]. Tot „indispus” Mareşalul a fost între **30 iunie şi 7 iulie 1942**[238]; ulterior, între **4 şi 25 august 1943**, Ion şi Maria Antonescu s-au aflat pentru tratament la Olăneşti - băi de sulf[239], iar, în cursul lor, la **11 şi 15 august**, maiorul dr. Ghiţescu a fost solicitat pentru ... „lucru la o plombă”[240]. După câteva luni, la Bucureşti, la **9 decembrie 1943**, Antonescu s-a adresat iarăşi dentistului[241].

Cel mai adesea însă, mai cu seamă în cursul *weekend*-urilor, *Jurnalul* a consemnat că Mareşalul a „rămas în casă”, dar nu pentru vreun tratament, ci pentru a-şi afla răgazul necesar lucrului, îndeosebi pentru a soluţiona problemele bogatei corespondenţe primite. *Jurnalul* chiar abuzează pe alocuri, făcând trimiteri la momentele ce-şi rezerva eroul pentru „a lucra corespondenţa obişnuită” (**15.3.1942**) [242] sau, altfel zis, pentru a „rezolva corespondenţa curentă” (**17.10.1943**)[243]. Deosebit de relevante sunt informaţiile despre un episod capital al Războiului din Este şi, în consecinţă, al conflagraţiei mondiale: Stalingrad. Potrivit *Jurnalului*, contraofensiva Armatei Roşii din 19-20 noiembrie 1942, cu consecinţele-i catastrofale pentru destinul Armatelor 3 şi 4 Române, deopotrivă al Armatei 6 Germane, l-a surprins pe Mareşal în Bucureşti[244], de unde a plecat la Predeal, la **21 noiembrie 1942**[245], pentru ca, a doua zi, să meargă la ski cu Maria Antonescu, iar, la revenire, să dejuneze cu unii dintre colaboratorii săi din cadrul Cabinetului Militar (colonelul Radu Davidescu, maiorul N. Caloenescu, căpitanii N. Anghel şi I. Georgescu)[246]. Luni, **23 noiembrie 1942**, Antonescu a plecat la Bucureşti, pentru a reveni la Predeal pentru *weekend*-urile următoare, din **28-29 noiembrie** şi, respectiv, **5-6 decembrie 1942**, de fiecare dată studiind analizele sosite de pe front ori pregătind corespondenţa cu Hitler şi generalii săi (Keitel, von Manstein, Hauffe ş.a.) pe tema eşecurilor de proporţii din Est. În context, *Jurnalul* ne destăinuie: „Dl. Mareşal nu a primit pe nimeni, rămânând la vilă în tot cursul zilei” (**29.11.1942**)[247] ori: „Dl. Mareşal nu primeşte pe nimeni lucrând singur în birou” (**5.6.1942**)[248]. Situaţia se repetă, uneori, chiar în miezul săptămânii: miercuri, **16 decembrie 1942**, Antonescu, la Preşedinţia din Bucureşti, „în tot cursul zilei ... lucrează singur în birou”[249], pentru ca la finele săptămânii, în **20-21 decembrie 1942**, să

„Foaia de sănătate şi absenţe din 1907-1937”; de asemenea, la 1.3.1934, din „Anexa la foaia de sănătate”, deducem că, fiind examinat de Comisiunea Medicală desemnată de Marele Stat Major, „a fost găsit sănătos” (cf. Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu*, p. 344-356).

[236] ANIC, fond PCM - CM, dosar 148/1940, f. 260. Tratamentul s-a repetat la 18.12.1941 (*ibidem*, f. 268).

[237] *Ibidem*, f. 269-271.

[238] Idem, dosar 462/1942, f. 35.

[239] *Ibidem*, f. 272-287. Tratamentul la Olăneşti s-a repetat în august 1944, dar *Jurnalul*, oprindu-se la 21 iulie 1944, nu oferă, natural, nici un fel de referinţe.

[240] ANIC, dosar 462/1942, f. 277, 280.

[241] *Ibidem*, f. 359.

[242] Idem, dosar 148/1940, f. 311.

[243] Idem, dosar 462/1942, f. 322.

[244] *Ibidem*, f. 105.

[245] *Ibidem*, f. 106.

[246] *Ibidem*.

[247] *Ibidem,* f. 109.

[248] *Ibidem*, f. 111.

[249] *Ibidem*, f. 115.

procedeze identic: „lucrează singur în birou [la Preşedinţie], neprimind pe nimeni”[250], după cum a mai procedat la **28 noiembrie 1942**[251] sau **la 2 ianuarie 1943**[252]. În cursul anului 1943, mai precis în ultimele luni, în *Jurnal* vor abunda expresiile de genul „lucru în birou”, precum la **15-17, 19-20, 22-27 noiembrie, 1, 20-21, 26-28 decembrie**[253].

Ajungem, în acest fel, la episodul controversat referitor la **boala Mareşalului**[254]. Graţie *Jurnalului*, devine posibil să constatăm apariţia, evoluţia şi manifestările necazurilor, apoi stingerea lor, după cum urmează: în perioada **1-8 iunie 1942**, Mareşalul a vizitat Crimeea, iar ulterior (**9-12 iunie 1942**) Transnistria, revenind la Bucureşti în **13 iunie 1942**[255]. Zilele imediat următoare au fost rezervate, ca de obicei, „lucrului în birou” (**14-18** şi **23-29 iunie 1942**)[256], pentru ca, dintr-o dată, pentru perioada **30 iunie - 7 iulie 1942**, să apară acest verdict: „Dl. Mareşal, fiind indispus, nu a primit pe nimeni, nici în vizită şi nici în audienţă”[257]. La **8 iulie 1942**, Mareşalul, aflat în continuare la Predeal, a primit vizita a trei medici apropiaţi: Drăgănescu, Stroescu şi d-na Teodorescu[258], care au revenit şi a doua zi, însoţiţi fiind de dr. N. Lupu şi prof. Danielopol[259]. Acestora aveau să li se adauge doctorii Siseşti, Bazil Teodorescu şi Căliman, consultaţiile acestora fiind succedate de scurte plimbări în grădină ori pe terasă[260]. La **13 iulie 1942**, surveni o schimbare de decor: Antonescu serveşte dejunul cu oaspeţi de vază: Veturia Goga, feldmareşalul von Manstein şi generalul Hauffe[261]. În continuare, singur ori în colaborare, de regulă cu colonelul Radu Davidescu, Mareşalul revine la „lucru” în birou, primeşte vizita lui M. Antonescu (**18.7.1942**), după care, prin Curtea de Argeş, a plecat la Bucureşti[262], unde avea să rămână sub supravegherea medicilor, care-i îngăduiră „lucrul în birou” şi vizite repetate la Spitalul nr. 303, unde era internată mama sa, d-na Liţa Baranga (**24** şi **26.7.1942**), o plimbare pe lacul Snagov cu vaporaşul sau primirea generalului Gerstenberg (**22.7.1942**). La **28** şi **29 iulie 1942**, Antonescu primeşte iarăşi o echipă de medici români (căpitanul Stroescu, dr. N. Lupu şi Bazil Teodorescu), însoţită de un cunoscut specialist sosit anume de la Viena, prof. dr. Eppinger[263], ale cărui indicaţii s-au dovedit, evident, eficiente. După mai multe zile, la **5 august 1942**, Antonescu se reîntâlni cu medicii români,

---

[250] *Ibidem,* f. 116.
[251] *Ibidem*, f. 118.
[252] *Ibidem,* f. 120.
[253] *Ibidem*, filele 321-378.
[254] Pentru detalii, vezi Alex Mihai Stoenescu, *Armata, Mareşalul şi evreii*, Bucureşti, Editura RAO, 1998, p. 470-485; idem, *Istoria loviturilor de stat în România. 1821-1999,* vol. 3, *Cele trei dictaturi,* ediţie revizuită, Bucureşti, Editura RAO, 2006, 522-523. Cf. şi M. D. Ciucă, *Boala Mareşalului Ion Antonescu*, în „Dosarele istorie”, nr. 4/1998, p. 20-21.
[255] ANIC, dosar 462/1942, f. 1-28.
[256] *Ibidem*, f. 29-35.
[257] *Ibidem*, f. 35. Anterior, la **2 iunie 1942**, dr. Gaston Prieur îi comunicase Generalului „rezultatul consultaţiei” la care îl supusese (vezi *infra*, în acest volum). Şi, fapt demn de reţinut, medicul francez, împreună cu căpitan dr. Stroescu, a consultat-o şi pe Maria Antonescu, atunci când a fost cazul, mai precis la **15 decembrie 1940** (vezi *infra*).
[258] Idem, dosar 462/1942, f. 36.
[259] *Ibidem*.
[260] *Ibidem*, f. 37-39.
[261] *Ibidem*, f. 38.
[262] *Ibidem*, f. 40-42.
[263] *Ibidem*, f. 44-45. Pentru aducerea prof. Eppinger se făcuseră demersuri la Berlin, recomandările dovedindu-se eficiente, motiv pentru care el avea să mai revină la Bucureşti (martie 1943) şi să rămână în corespondenţă cu Mareşalul.

acompaniaţi - citim în *Jurnal* - de „un doctor german" nenominalizat[264]. Ceea ce, în temeiul *Jurnalului*, se poate afirma cu certitudine priveşte faptul că, în săptămânile şi lunile următoare (**august - octombrie 1942**), Mareşalul n-a fost ocolit de doctorii săi preferaţi, cărora li s-au adăugat pe rând profesorii Finţescu, Finteşteanu, Angelescu, Simionescu, Popescu, Amza Jianu, Petre Tomescu, ministrul Sănătăţii în exerciţiu, sau d-na Enescu, deşi - dacă judecăm după frecvenţa menţiunilor din *Jurnal* - preferaţii au rămas soţii Teodorescu şi doctorii Drăgănescu şi Stroescu[265]. Ceea ce reţinem, pentru intervalul **august-octombrie 1942**, programul zilnic al Mareşalului a devenit mai puţin rigid, chiar a revenit la „normal". Este remarcabil şi faptul că, în diverse surse contemporane, de regulă în texte memorialistice (Radu R. Rosetti, Constantin Argetoianu, Mircea Eliade)[266] ori în relatările unora care, direct ori nu, s-au întânit cu Mareşalul, se pot întâlni informaţiile relativ la unele „dificultăţi" traversate de şeful statului aproximativ în perioada iulie-octombrie 1942[267]. Astfel că evenimentele militare

---

[264] *Ibidem,* f. 50.

[265] *Ibidem*, f. 51-93.

[266] Aşa, de exemplu, Mircea Eliade, rechemat temporar în ţară din Portugalia, a reţinut în iulie 1942 că la Bucureşti „se vorbeşte mult de boala, tot mai gravă, a Mareşalului…" (Mircea Eliade, *Jurnal portughez şi alte scrieri,* vol. 1, ediţie Sorin Alexandrescu, Bucureşti, Editura Humanitas, 2006, p. 132). În ceea ce-l priveşte pe Constantin Argetoianu, reputatul politician şi memorialist politic, acesta, bucurându-se şi de serioase şi verificate „antene" în anturajul Mareşalului, a insistat în mai multe rânduri (12 august, 4 septembrie sau 19 octombrie 1942) asupra stării precare a sănătăţii lui Antonescu (vezi Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, *1942-1944,* ediţie Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Machiavelli, 2009, p. 484, 508-509, 573). Informaţiile, pentru început neclare, erau totuşi grave: „Din ştirile pe care – citim la 12 august 1942 – mi le aduc prietenii de la Bucureşti, în măsură să ştie, pare că Mareşalul Antonescu a fost **serios bolnav. Ce a avut, nu se prea ştie** (subl. ns.)". Mai apoi, adică după vreo trei săptămâni, la 30 august 1942, aflăm că „nimeni nu mai ascunde **starea gravă** a Mareşalului, **care pare condamnat**"; deşi, „în jurul bolii sale se tăinuiesc toate, pe cât se poate", verdictul doctorilor, inclusiv al profesorului Eppinger, trimis personal de Hitler, înclina spre „paralizie generală, datorită unui vechi sifilis necăutat la vreme". În sfârşit, la 19 octombrie 1942, Argetoianu era în măsură să constate: „Mareşalul Antonescu nu va mai fi operat, şi nu i se vor mai scoate amigdalele … Aşa a hotărât profesorul Eppinger care a constatat că, după tratamentul şi regimul aplicat de dânsul, globulele roşii din sângele Mareşalului au crescut de la 3 milioane şi ceva la 5 milioane – cifră normală … Antonescu, care la început era foarte plictisit de operaţia ce i se impunea, e plictisit acum că nu o mai face […]. În fine ştim şi noi *exact*, de ce a suferit şi suferă, *diskemie*. Dar ce continuăm să nu ştim e *cauza* acestei diskemii – şi poate că nu o ştie nici el …" (*ibidem*, p. 573). În continuare, la 27 ianuarie 1943, generalul Radu R. Rosetti va pretinde în al său *Jurnal* (vezi *infra*) că Antonescu în persoană i-a mărturisit cum că „malaria tot nu-l părăsise" încă, motiv pentru care … beneficia de un „nou tratament".

[267] Este mai cu seamă cazul d-rului Şerban Milcoveanu, care, în *Memoriile* ori în interviurile sale, a pus la dispoziţia istoricilor importante informaţii. Aşa, de pildă, în 1999, el a observat: „ … Interpretarea istoriei după criteriul medical se numeşte patografie. Eu sunt cel care a introdus această ştiinţă în România: în 1983 am ţinut o conferinţă la Societatea Ştiinţelor Medicale pe această temă, a patografiei, din antichitate până la Yalta. Pentru că şi Yalta se explică prin patografie. Roosevelt şi cu Churchill ajunseseră la stadiul de arterioscleroză cerebrală iresponsabilă, şi Stalin era singurul sănătos mintal. Din această perspectivă, trebuie arătat că, în afara defectelor, Antonescu a avut şi neşansa unui sifilis, căpătat pe vremea când era director de studii la Şcoala de Cavalerie de la Târgovişte, înainte de primul război mondial. El a refuzat să se trateze, spunând că se va vindeca prin voinţă; şi, după un timp, boala a intrat în involuţie, păcălindu-l. În perioada '23-'24, când era ataşat militar la Londra, a apărut sifilisul secundar. Şi de această dată a refuzat să se trateze: «Demnitatea naţională îmi interzice să vadă un englez că eu am sifilis. Aşa cum am învins boala prima oară, prin voinţă, aşa voi învinge şi a doua oară, tot prin voinţă!». Apoi, sifilisul secundar a intrat în involuţie şi, în 1941, a apărut cel terţiar, sub formă de dureri în membrele inferioare şi

dramatice survenite pe Frontul de Est în **noiembrie-decembrie 1942** l-au aflat, în consecinţă, pe Antonescu pe deplin „refăcut", probând a fi în cea mai bună formă, în deplină dispoziţie ca, după tragedia din regiunile Cotului Donului şi Stalingradului, să angajeze decis şi să-i înfrunte cu aplomb pe proprii aliaţi, în primul rând pe Adolf Hitler şi pe generalii *OKW*-ului, cu care a purtat un al doilea conflict (prioritar epistolar), concomitent cu războiul adevărat, desfăşurat undeva în stepa calmucă din Răsărit. Fiind vorba de condiţia fizică a Mareşalului ar trebui reţinut că, deja la **4** sau la **11 decembrie 1942**, Mareşalul a revenit la manej pentru exerciţii[268]. Cu aceasta, apreciem, „boala" Mareşalului, despre care s-a făcut atâta caz şi despre care a curs atâta cerneală, probabil în temeiul unor zvonuri sau aparenţe, a unor dorinţe interesate, iar, parţial, şi a unor fapte reale (vizitele repetate ale medicilor), s-a consumat. Ea nu a avut nici un rol în a-l fi împiedicat pe Antonescu să preia comanda Grupului de Armate purtându-i numele, undeva în zona fierbinte a operaţiilor din Est, ci totul s-a datorat faptului că *OKW*-ul n-a fost în măsură a pregăti o atare concentrare de forţe în timp util, ceea ce – de ce-am exclude această probabilitate? – dacă s-ar fi împlinit ar fi putut influenţa în alt sens desfăşurarea evenimentelor din Est după 19/20 noiembrie 1942! De altfel, chiar în acele zile, mai precis la **9 decembrie 1942**, răspunzând unui mesaj „protestatar" al lui Iuliu Maniu, Antonescu condamna „intrigările politice" ale aşa-zisei opoziţii democratice, deplângându-l pe liderul naţional-ţărănist care, obişnuit să respingă informaţiile reale despre starea ţării, preferase că dea crezare opiniilor lansate de „ticăloşii vieţii noastre politice, care astăzi vin la Dv., iar mâine se vor duce la altul"[269].

Pe de altă parte, propunem să luăm în considerare zvonistica, admiţând versiunea „bolii" Mareşalului, incluzând „sifilis", „malarie" etc. etc. Nimeni însă n-a precizat şi nu este în situaţia de-a demonstra în cel fel Mareşalul a depăşit după 1942-1943 fazele „bolii" (oricare ar fi fost ea?), câtă vreme la „procesul" din mai 1946 fostul Conducător avea să fie în plină formă, iar, din câte ştim, în perioada detenţiei la Moscova însumând aproape doi ani (septembrie 1944 – aprilie 1946) n-a avut acolo probleme cu starea sănătăţii; oricum,

---

unele turburări în mers. În cele din urmă a acceptat tratamentul, dar în condiţiile unui secret absolut, şi a reuşit să se vindece. Acest lucru a ieşit în evidenţă la procesul lui. Înainte de execuţie a fost examinat de medicul neurolog Ion Popescu-Sibiu, căruia i-a dictat testamentul său politic, şi care l-a găsit perfect sănătos. Generalul Sănătescu scrie ceva despre acest lucru în memoriile lui, dar foarte vag. Vizavi de acest aspect apare însă o problemă, care, în general, a fost ignorată, şi pe care o consider o contribuţie personală la acest caz. Spirocheta sifilisului secretă o toxină care este neutropă şi care acţionează în două etape: una de stimulare a capacităţilor fizice şi intelectuale şi a doua fază, depresivă, care instalează treptat o stare de neputinţă la nivele intelectual şi fizic. La Antonescu aceste două faze sunt perfect vizibile. Lumea crede că n-a făcut *23 august* pentru că n-a vrut să-şi calce cuvântul dat lui Hitler. Nu este adevărat. În politică nu există cuvinte de onoare şi promisiuni; patria este cea care dictează ce trebuie să faci. De fapt, n-a avut energia necesară. Acest lucru l-a notat un singur colaborator al Mareşalului – generalul Ion Gheorghe, ambasadorul lui special la Berlin, care scrie în memoriile sale că Antonescu nu mai era cel 1942, era vlăguit. Profesorul Nicolae Iorga şi mareşalul Ion Antonescu au fost două personalităţi macroistorice şi merită să fie analizate, fiindcă amândoi sunt uriaşi, amândoi au multe lucruri bune, dar şi rele. Istoria trebuie să extragă învăţăminte pentru politică, pentru viitor. Pentru că Antonescu a vrut binele ţării, dar a ieşit rău…" (Dr. Şerban Milcoveanu, *Memorii. Mici contribuţii la istoria politică a României contemporane*, I-II, Bucureşti, 2008, p. 617). Relativ la contribuţiile recente în domeniul patografiei, vezi excelentul volum al lordului David Owen, *Bolnavi la putere. Problemele de sănătate ale unor şefi de stat şi de guvern din ultima sută de ani,* Bucureşti, Editura Corint, 2009, *passim.*

[268] ANIC, dosar 462/1942, f. 98, 102.

[269] Mareşal Ion Antonescu, *Epistolarul infernului,* ediţie Mihai Pelin, Bucureşti, Editura Viitorul Românesc, 1993, p. 362.

ruşii nu ar fi avut nici un interes să țină ascunse „secretele" de sănătate ale Mareşalului?! În acelaşi timp, însă, nu putem ignora şi unele informații, provenind, o parte din ele, chiar din rândurile apropiaților săi. În context, avem în vedere pe cele aflate în *Jurnalul* (din păcate, nevalorificat încă integral) aparținând cunoscutului istoric şi general, membru al Academiei Române, Radu R. Rosetti. Acesta, de exemplu, la **20 martie 1943**, a reținut în însemnările sale cum că: „**La finele verii şi toamna [1942], când Mareşalul Antonescu a fost bolnav şi s-a crezut că nu va supraviețui şi Ică [Antonescu] a crezut că va lua el succesiunea …"**[270]. Cu alt prilej, la **27 ianuarie 1943**, tot în *Jurnal*, Radu R. Rosetti pretinde că a discutat problema cu Mareşalul însuşi, consemnând: **„După-amiază, de la ora 18 la 19,15, am o lungă convorbire cu Antonescu, care arată bine, e bine dispus şi vorbeşte mult. Întrebat de sănătate, [Antonescu] spune că malaria tot nu-l părăsise şi că urmează acum un nou tratament"**[271]. Este evident că, pentru clarificări, se impune să aşteptăm rezultatele cercetărilor viitoare …

***

Beneficiind de sprijinul şi înțelegerea deplină a Casei Editoriale **Demiurg** din Iaşi, *Jurnalul activității lui Ion Antonescu, Conducătorul Statului* vede acum integral lumina tiparului. Cititorului nu-i va fi dificil să constate că beneficiază de o ediție critică, fapt care-i îngăduie o cunoaştere completă a perioadei. Îngrijitorii ediției au respectat integral manuscrisul, transcrierea fiind adaptată, evident, regulilor actuale, iar notele infra-paginale, marcate cu cifre arabe, oferind informațiile necesare tuturor problemelor găzduite în text. Simultan, notele finale ale volumului, marcate cu cifre romane, respectă strict desfăşurările din perioada septembrie 1940-decembrie 1941, astfel că rezultă, în continuarea documentului editat, o cronologie adiacentă, cu trimiteri la faptele care, prin forța lucrurilor, nu şi-au aflat ecoul în paginile *Jurnalului*. Este suficient să adăugăm, în context, că evoluțiile interne reflectate în *Jurnalul* lui Ion Antonescu au fost urmărite **în paralel** cu acelea din *Jurnalul* Înaltului Comandament al Wehrmachtului (*Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht*), un document de referință mondială pentru istoria conflagrației din 1939-1945[272]. În sfârşit, volumul prezent dispune de 15 anexe, tot atâtea documente fundamentale, absolut necesare pentru surprinderea şi înțelegerea unora dintre faptele anilor 1940-1941.

Nu putem încheia fără a exprima sincere mulțumiri tuturor acelora care au încurajat cercetările noastre, în mod precis: Arhivelor Naționale ale României (ex-director general – prof. univ. dr. **Corneliu Mihai Lungu**); Centrului de Istorie şi Civilizație Europeană din Iaşi; Centrului de Istoria Românilor „Constantin C. Giurescu" din Bucureşti (director - **Alex Mihai Stoenescu**); Arhivelor Militare Române, Piteşti (ex-director - colonel dr. **Cornel Carp**). Iar, la sfârşit dar nu în cele din urmă, exprimăm toată recunoştința conducerii Casei Editoriale **Demiurg** din Iaşi, personal Doamnei **Alexandrina Ioniță**, director, doctor în istorie.

Nu-l putem uita, desigur, pe Cititor, căruia îi rezervăm cele mai bune gânduri şi urări de succese şi sănătate.

În sfârşit, fie-ne îngăduit să exprimăm speranța că, numai după editarea acestui *Jurnalul*, **biografia obiectivă şi completă a Mareşalului Antonescu devine nu numai posibilă şi accesibilă, ci chiar *obligatorie*.**

---

[270] Apud Radu R. Rosetti, *Pagini din jurnal*, ediție Cristian Popişteanu, Marian Ştefan, Ioana Rusu, Bucureşti, Editura Adevărul, 1993, p. 217.
[271] *Ibidem,* p. 188.
[272] Volumele 1-8, editori generali Percy Ernst Schramm, Helmuth Greiner, München, Bernard & Graefe Verlag, 1982, 6 435 p.

- II -

Cu aceste cuvinte, la 15 aprilie 2007, încheiam studiul ce prefața volumul I al *Jurnalului* Mareşalului Ion Antonescu. Volumul a apărut ulterior, la 20 februarie 2008, iar în studiul în discuție am examinat mai mult decât spațiul de referință din documentul editat (septembrie 1940-decembrie 1941), stăruind asupra *Jurnalului* în ansamblu. Este motivul pentru care, fără îndoială, nu mai este necesar să revenim cu detalii, excepție făcând însă precizarea că, întocmai după cum pentru perioada 1940-1941, pentru interludiul ianuarie 1942-iunie 1943 *Jurnalul* ne introduce direct în secretele marilor probleme interne şi externe, social-economice, politico-diplomatice şi militare, culturale, religioase, ideologice, etnice şi rasiale, administrative şi de propagandă sau de informații/contrainformații, cu care, separat ori combinat, regimul antonescian s-a confruntat ori pe care le-a înfruntat. Este indiscutabil că, în fapt, oriunde şi oricum, la ordinea zilei s-a aflat **o singură şi mare problemă – aceea a RĂZBOIULUI**, care a fost de la un capăt la altul (22 iunie 1941-23 august 1944) **UNUL GLOBAL ŞI TOTAL**, dar, mai presus de orice, **UNUL N A Ț I O N A L, DE ELIBERARE ŞI SALVGARDARE A EXISTENȚEI ŞI VIITORULUI STATULUI ŞI NAȚIUNII ROMÂNE**, chiar dacă alături de aliați incomozi precum Germania, Italia ş.a. Nu ignorăm în context că perioada în atenție s-a impus pe planul desfăşurării celui de-al doilea război mondial în ansamblu în urma cotiturilor militare decisiv, toate defavorabile *Axei* Berlin-Roma-Tokyo, survenite cvasi-concomitent pe fronturile din Pacific-Africa de Nord-Europa, la Midway, El Alamein şi Stalingrad. Dacă anterior sfârşitului anului 1942 şi debutului lui 1943 între forțele Puterilor *Axei* şi cele ale Națiunilor Unite de pe principalele teatre de operațiuni se ajunsese oarecum la **o stabilizare a fronturilor**, în urma succeselor de proporții ale Aliaților la Midway, El Alamein şi Stalingrad **echilibrul – şi aşa fragil până atunci – a fost cu totul răsturnat, chiar definitiv, fără nici o posibilitate în continuare, deci, pentru ca Germania şi aliații ei, inclusiv România, să-şi mai revină**. Gruparea *Axei*, din acel moment, s-a situat tot mai categoric în rândul **învinşilor**, pe când, dimpotrivă, Aliații s-au profilat drept **învingători**. Reputatul istoric francez al conflagrației din 1939-1945, care a fost prof. Henri Michel, a consemnat în excelenta-i sinteză că momentul 1942-1943 a trasat bisectoarea ultimei conflagrații planetare[273].

Încă din cursul evenimentelor dar, mai cu seamă, după aceea, astăzi deopotrivă, în perspectiva timpului ce ne desparte de anii 1942-1943 şi în baza tonelor de documente descoperite în arhive, majoritatea istoricilor consacrați sau comentatorii militari de prestigiu s-au pronunțat categoric în privința semnificației majore a **bătăliei de la Stalingrad** în derularea ostilităților generale. În acest sens, Arnold J. Toynbee, B. H. Liddell Hart, Kurt von Tippelskirch, Henri Michel, Andreas Hillgruber, Eddy Bauer, Raymond Cartier, J. F. C. Fuller, Pierre Renouvin, A. A. Greciko şi colaboratorii, Hans-Adolf Jacobsen, J.-B. Duroselle, Percy Ernst Schramm, William L. Shirer, K. D. Erdmann ş.a.[274] au optat pentru un „verdict" în sensul că Stalingradul – inaugurând seria cotiturilor care au prevestit prăbuşirea obligatorie a celui de-al III-lea Reich, a lui Hitler şi a aliaților sau sateliților săi, inclusiv România – a marcat **tragedia Germaniei** în conflictul din 1939-1945[275].

România, gravitând aidoma unui satelit în orbita *Axei* Berlin-Roma-Tokyo în perioada

[273] Henri Michel, *La Seconde Guerre mondiale,* I, Paris, PUF, 1968, p. 407 şi urm.
[274] Cf. Gh. Buzatu, Gh. I. Florescu, *Al doilea război mondial şi România,* p. 143 şi urm.
[275] K. D. Erdmann, *Die Zeit der Weltkrieg,* Stuttgart, Klett-Cotta, 1978, p. 563 şi urm.

noiembrie 1940-august 1944[276], a suportat în egală măsură consecinţele eşecului din 1942-1943, ceea ce, indiscutabil, explică „preferinţele" ulterioare ale istoricilor pentru investigarea temei respective[277], reţinând în context numeroase şi relevante mărturii şi contribuţii:

- Constantin Pantazi, *Cu Mareşalul până la moarte. Memorii*[278]*;*
- Ion Gheorghe, *Un dictator nefericit: Mareşalul Antonescu (Calea României spre Statul satelit)*[279];
- Platon Chirnoagă, *Istoria politică şi militară a războiului României contra Rusiei Sovietice (22 iunie 1941-23 august 1944),* ediţia a IV-a[280];
- Alesandru Duţu, capitol în ultimul Tratat de Istorie al Academiei Române[281];
- Idem, *Între Wehrmacht şi Armata Roşie. Relaţii de comandament româno-germane şi româno-sovietice (1941-1945)*[282];
- Idem, coordonator, *Golgota Estului (iulie 1942-martie 1944)*[283]*,* Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 2000;
- Idem, capitol în *Enciclopedia Armatei României,* editori Marian Moşneagu şi colaboratori, Bucureşti, Editura CTEA, 2009, p. 867-896.
- Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, *Românii la Stalingrad. Viziunea românească asupra tragediei din Cotul Donului şi Stepa Calmucă*[284];
- Jürgen Förster, *Stalingrad: Risse im Bündnis 1942/43*[285];
- Idem, *Stalingrad: Ereignis-Wirkung-Symbol*[286];
- Mihail Vasile-Ozunu, Petru Otu, *Înfrânţi şi uitaţi. Românii în Bătălia de la Stalingrad*[287];
- Ion Grosu, *Memoriile unui ofiţer de informaţii*[288]
- Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*[289];
- Antony Beevor, *Stalingrad*[290];
- *Memorialistica*, incluzând lucrările unora dintre foştii "actori" români (C. Argetoianu, Grigore Gafencu, Mihai Antonescu, Al. Cretzianu, Gheorghe Barbul, C. Pantazi, Ion Gheorghe, G. Magherescu, Radu R. Rosetti, Ion Mihalache, Ion Hudiţă, Ion V. Emilian ş.a.)[291] ori străini ai dramei din 1942-1943 (Erich von Manstein, Friedrich Paulus, Walter Warlimont, Wilhelm Adam, Hans Doerr, G. K. Jukov, A. M. Vasilevski, A. I. Eremenko, A. A. Greciko,

---

[276] Vezi Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu,* I-III, Ploieşti-R. Vâlcea-Iaşi, 2005-2008.
[277] Cf. Gh. Buzatu, Gh. I. Florescu, *op. cit.,* p. 164 şi urm.
[278] Bucureşti, Editura Publiferom, 1999 (ediţie Alexandru V. Diţă).
[279] Bucureşti, Editura Machiavelli, 1996 (ediţie Stelian Neagoe).
[280] Iaşi, Fides, 1998 (ediţiile precedente: Madrid – 1965, 1986; Iaşi – 1997).
[281] *Istoria Românilor,* IX, *România 1940-1947,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2008, p. 259-275.
[282] Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2000.
[283] Precedentele volume din această serie intitulată *Armata Română în al doilea război mondial*: *Eliberarea Basarabiei şi a Nordului Bucovinei(22 iunie-26 iulie 1941),* Bucureşti, 1999; *Pe Ţărmul Nord-Pontic (17 iulie 1941-4 iulie 1942),* Bucureşti, 1999.
[284] Bucureşti, Editura Militară, 1992.
[285] Freiburg, Verlag Rombach, 1975.
[286] München-Zürich, Piper, 1992.
[287] Bucureşti, Editura Ion Cristoiu, 1999.
[288] Bucureşti, Editura Militară, 2009.
[289] Ediţia I, Iaşi, Tipo Moldova, 2009.
[290] Bucureşti, Editura RAO, 2009 (traducere).
[291] Gh. Buzatu, Gh. I. Florescu, *op. cit.,* p. 44 şi urm.; Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939-1945,* Iaşi, CICE, 1995, p. 93 şi urm.

S. S. Biriuzov, V. I. Ciukov ş.a.)[292]. Să reţinem că relatările acestora s-au aflat în atenţia unor specialişti din prestigiu internaţional ai războiului (Andreas Hillgruber[293], Henri Michel, J.-B. Duroselle, Keith Hitchins), după cum şi a unor comentatori mai puţin cunoscuţi[294].

- *Jurnalul de război (Kriegstagebuch)* al Înaltului Comandament German (*OKW*) din anii 1939-1945, editat de faimoşii Percy Ernst Schramm şi Helmuth Greiner (ediţia a II-a, 8 volume, 1982)[295], un document fundamental pentru istoria Războiului din Est la care ne-am referit deja şi la care, după ce am apelat cu folos pentru volumul I, vom reveni în volumul II al *Jurnalului* Mareşalului Ion Antonescu.

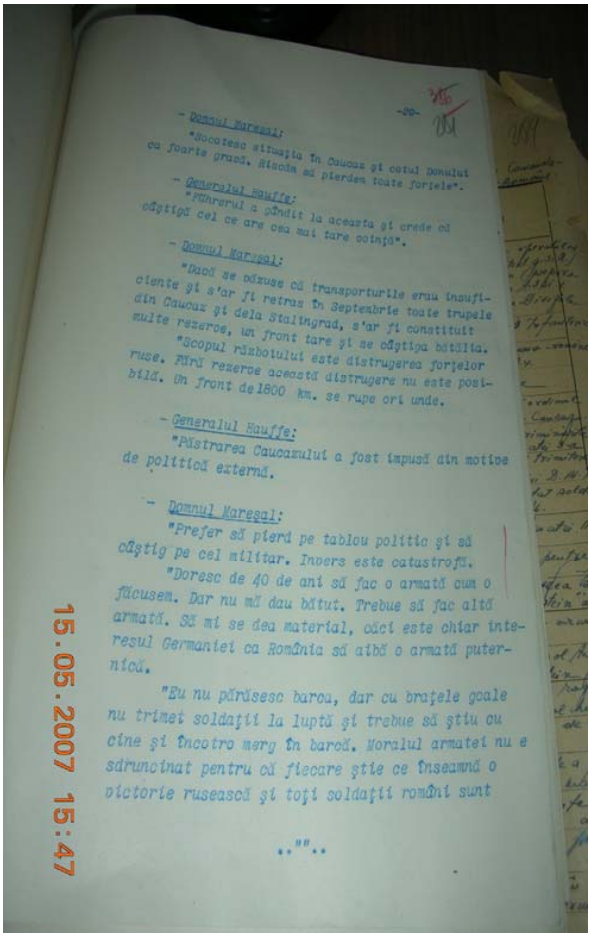

-20-

- Domnul Mareşal:

"Socotesc situaţia în Caucaz şi cotul Donului ca foarte grea. Riscăm să pierdem toate forţele".

- Generalul Hauffe:

"Führerul a gândit la aceasta şi crede că câştigă cel ce are cea mai tare coloană".

- Domnul Mareşal:

"Dacă se adăuse că transporturile erau insuficiente şi s'ar fi retras în Septembrie toate trupele din Caucaz şi dela Stalingrad, s'ar fi constituit multe rezerve, un front tare şi se câştiga bătălia.

"Scopul războiului este distrugerea forţelor ruse. Fără rezerve această distrugere nu este posibilă. Un front de 1600 km. se rupe ori unde.

- Generalul Hauffe:

"Păstrarea Caucazului a fost impusă din motive de politică externă.

- Domnul Mareşal:

"Prefer să pierd pe tablou politic şi să câştig pe cel militar. Invers este catastrofă.

"Doresc de 40 de ani să fac o armată cum o făcusem. Dar nu mă dau bătut. Trebue să fac altă armată. Să mi se dea material, căci este chiar interesul Germaniei ca România să aibă o armată puternică.

"Eu nu părăsesc barca, dar cu braţele goale nu trimet soldaţii la luptă şi trebue să ştiu cu cine şi încotro merg în barcă. Moralul armatei nu e sdruncinat pentru că fiecare ştie ce înseamnă o victorie rusească şi toţi soldaţii români sunt

..""..

15.05.2007 15:47

[292] Gh. Buzatu, Gh. I. Florescu, *op. cit.,* p. 44 şi urm.

[293] Cf. îndeosebi Andreas Hillgruber, *Südost-Europa im zweiten Weltkrieg. Literatur-bericht und Bibliographie,* Frankfurt am Main, 1962.

[294] Vezi Ioana-Ruxandra Fruntelată, *Naraţiunile personale în etnologia războiului,* Bucureşti, Editura Ager, 2004; Gavin Bowd, *Memoria războiului 1941-1945. Campaniile din Est şi din Vest ale Armatei Române în scrieri ale contemporanilor,* traducere, Bucureşti, Editura Pro Historia, 2006.

[295] Ediţia I, însumând peste 6 600 pagini, Frankfurt am Main, 1961-1965.

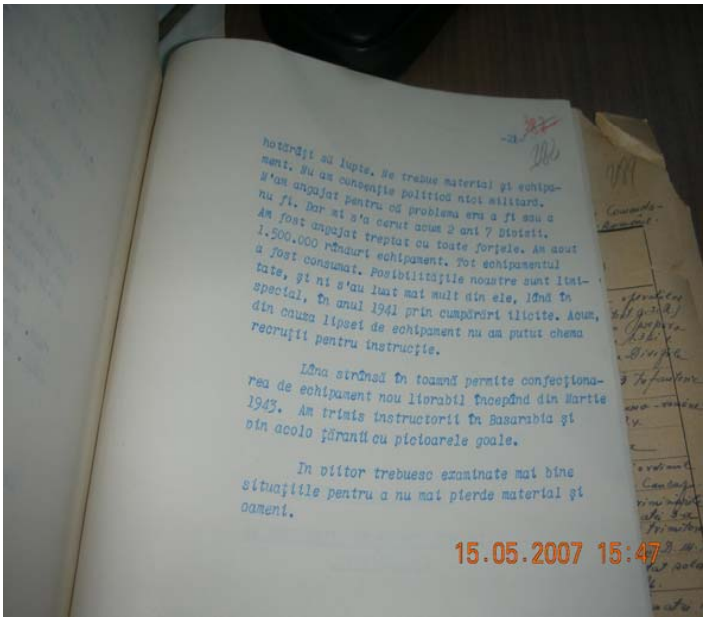

Sursa : ANIC, fond PCM – CM, dosar 178/1942.

Cu referire la Stalingrad, sub raportul strict al informaţiilor şi al sistematizării datelor, trebuie să precizăm că, după schiţa de sinteză militară datorată încă din 1945 generalului de armată Petre Dumitrescu, ilustrul comandant al Armatei 3 Române pe tot parcursul Războiului din Est, se impun cu prioritate atenţiei cele două monografii menţionate ale istoricilor Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, Mihail Vasile-Ozunu şi Petru Otu, ca şi lucrările prof. Alesandru Duţu. Aceştia au beneficiat în prima ordine de avantajele investigării arhivelor militare interne. În ceea ce ne priveşte, studiile noastre au cuprins materialele înglobate în fondul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri/ Cabinetul Militar (PCM-CM), depozitat la Arhivele Naţionale ale României, Arhivele Istorice Centrale din Bucureşti (ANIC), pe tema în discuţie fiind deosebit de relevante dosarele: 65/1942; 70/1942; 130/1942; 157/1942; 164/1942; 167/1942; 168/1942; 171/1942; 178/1942; 395/1942; 460/1942; 477/1942; 104/1943; 107/1943; 323/1943; 324/1943 şi 328/1943. La rândul lor, dintre acestea se disting materialele adunate de membrii Biroului 3 al Cabinetului Militar (sub comanda căpitanului George Magherescu, viitorul biograf al Mareşalului) în vederea redactării după Războiul Mondial a necesarei *Istorii* a Campaniei din Est; în acest context, facem trimitere anume la următoarele „dosare speciale“: **Dosar 2**: - *Documente operative. 1.IX.1942 – 1.II.1943,* I*: Armata a 3-a – Bătălia defensivă din Cotul Donului: - Pregătirea bătăliei; Desfăşurarea operaţiunilor: - Pe timpul bătăliei; - După bătălie*[296]*;* **Dosar 9**: - *Documente operative. 1.IX.1942 – 1.II.1943,* II: *Desfăşurarea operaţiunilor la Armatele 3 şi 4 Române: - Pregătirea bătăliei; Desfăşurarea operaţiunilor: - Pe timpul bătăliei; - După bătălie*[297]*;* **Dosar 4**: *Grupul „General Lascăr“: Ordine – Rapoarte - Scrisori*[298]*;*

[296] ANIC, fond PCM – CM, dosar 164/1942.
[297] Idem, dosar 171/1942.
[298] Idem, dosar 168/1942.

Dosar 5: *Raporturile dintre Comandamentele Germane şi Române – Armata a 3-a şi Armata a 4-a şi Caucaz*[299]; **Dosar 7**: *Operaţiunile Armatei 3 şi Armatei 4: Forţele amice şi inamice. Hărţi şi schiţe* (vezi, mai jos, foto)[300]. Toate documentele sunt, lucru afirmat şi dovedit, pilduitoare, absolut necesare pentru scrierea istoriei celui de-al doilea război mondial. Cu titlu de exemplu, ne oprim asupra unora dintre ele: 1) decizia Mareşalului Antonescu şi directiva Cabinetului Militar către Marele Stat Major Român din 19 august 1942 privind angajarea trupelor române în campania din Sud-Estul URSS (vezi, mai jos, foto); 2) textul întrevederii general Hauffe – Mareşal Antonescu, Bucureşti, 29 decembrie 1942, comentarii şi concluzii pe marginea evenimentelor militare din zona Stalingradului după 19-20 noiembrie 1942 (vezi, mai jos, foto); 3) textul **Studiului rezumativ** din martie 1943 privind analiza informaţiilor/contrainformaţiilor inamicului (Armata Roşie) din zona Stalingradului în perioada noiembrie 1941-februarie 1943 (vezi, mai jos, foto şi comentariile noastre); 4) informaţii referitoare la extinderea activităţii *SSI*-ului pe Frontul de Est (vezi, mai jos, foto - harta operaţiunilor informative/ contrainformative).

Este locul, indiscutabil, să stăruim asupra unor probe relevante. Astfel, la 22 noiembrie 1942, orele 18,45, colonelul Rudeanu a transmis Cabinetului Militar al Mareşalului comunicarea tocmai sosită privind situaţia exasperată a Grupului „General M. Lascăr" încercuit la Cotul Donului: *„Lascăr arată că trebuie luată o hotărâre imediată. Dacă nu se ia imediat, rezistenţa şi străpungerea sunt imposibile. S-a arătat acest lucru şi la fraţi* [germanilor]*"*[301]. Colonelul Radu Davidescu, şeful Cabinetului Militar, l-a înştiinţat imediat pe Mareşal, astfel că, tot în seara de 21 noiembrie 1942, orele 21,30, era în măsură să informeze Marele Cartier General Român în privinţa deciziei lui Antonescu: 1) să se întreprindă acţiuni pentru ieşirea din încercuire, dar în acord cu Comandamentul Grupului de Armate „B"; 2) un mesaj personal pentru militarii români rămaşi în încercuire: *„Transmiteţi tot gândul meu tuturor bravilor şi bunilor români, care luptă pentru cauza Neamului"*[302].

***

În ceea ce o priveşte, România, în urma condiţiilor prilejuite de evenimentele de la Stalingrad, în care trupele sale (Armatele 3 şi 4) au fost profund implicate şi afectate, s-a preocupat să-şi conserve forţele pentru încleştările supraomeneşti care trebuiau să vină. În consecinţă, Mareşalul Antonescu, netăgăduit tactician şi strateg din elita *Lorzilor războiului din 1939-1945* în ansamblu, avea să fie literalmente absorbit după 19-20 noiembrie 1942 – aşa după ne mărturiseşte un memorialist al epocii – de gândul că pe Frontul de Est *„România trebuia să înceapă să se concentreze pentru a nu pierde războiul său"*[303]. Un alt memorialist celebru, Gheorghe Barbul, mărturisea că, în perspectiva eşecului forţelor *Axei* la Stalingrad după ofensiva Armatei Roşii din 19-20 noiembrie 1942, „camaraderia între *Wehrmacht* şi armatele celorlalte naţiuni era îngropată sub dărâmăturile ofensivei eşuate"[304].

---

[299] Idem, dosar 178/1942.
[300] Idem, dosar 167/1942.
[301] Idem, dosar 168/1942, f. 29.
[302] *Ibidem,* f. 31.
[303] Larry Watts, *În serviciul Mareşalului. Mareşalul Ion Antonescu văzut de un ofiţer din Cabinetul său Militar, ca urmare a întrevederilor avute cu …,* II, München, Jon Dumitru Verlag, 1985, p. 43.
[304] Gheorghe Barbul, *Memorial Antonescu: Al III-lea om al Axei,* ediţie V. F. Dobrinescu, Bucureşti, Editura Pro Historia, 2001, p. 147.

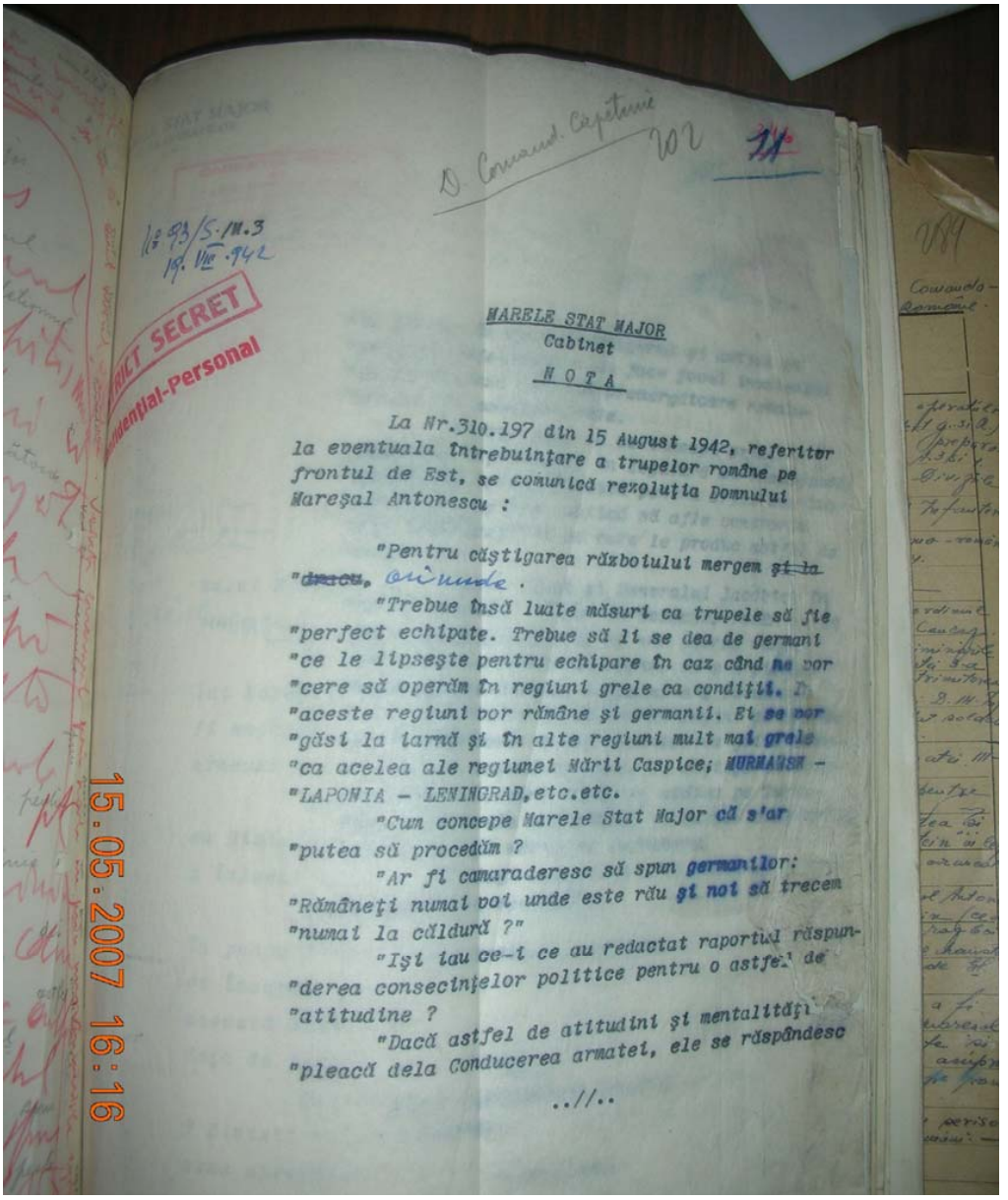

D. Comand. Capetinie 202 11

Nº 93/S.IM.3
19. VIII. 942

PRICT SECRET
Confidential-Personal

MARELE STAT MAJOR
Cabinet

N O T A

La Nr.310.197 din 15 August 1942, referitor la eventuala întrebuinţare a trupelor române pe frontul de Est, se comunică rezoluţia Domnului Mareşal Antonescu :

"Pentru căştigarea războiului mergem ~~şi la~~ "~~dracu~~, oriunde .

"Trebue însă luate măsuri ca trupele să fie "perfect echipate. Trebue să li se dea de germani "ce le lipseşte pentru echipare în caz când ne vor "cere să operăm în regiuni grele ca condiţii. In "aceste regiuni vor rămâne şi germanii. Ei se vor "găsi la iarnă şi în alte regiuni mult mai grele "ca acelea ale regiunei Mării Caspice; MURMANSK - "LAPONIA - LENINGRAD, etc.etc.

"Cum concepe Marele Stat Major că s'ar "putea să procedăm ?

"Ar fi camaraderesc să spun germanilor: "Rămâneţi numai voi unde este rău şi noi să trecem "numai la căldură ?"

"Işi iau ce-i ce au redactat raportul răspun- "derea consecinţelor politice pentru o astfel de "atitudine ?

"Dacă astfel de atitudini şi mentalităţi "pleacă dela Conducerea armatei, ele se răspândesc

..//..

15.05.2007 16:16

PENTRU ROMÂNIA, EPOPEEA STALINGRADULUI
A DEBUTAT PRIN DECIZIA MAREŞALULUI ION ANTONESCU

15 august 1942: Rezoluţia privind angajarea trupelor române
în operaţiunile din Sud-Estul URSS
pe direcţiile Stalingrad şi Caucaz.
Motivarea campaniei şi îndemnul final :
« Vedeţi lucrurile prin secole, nu prin moştenirile egoiste » !

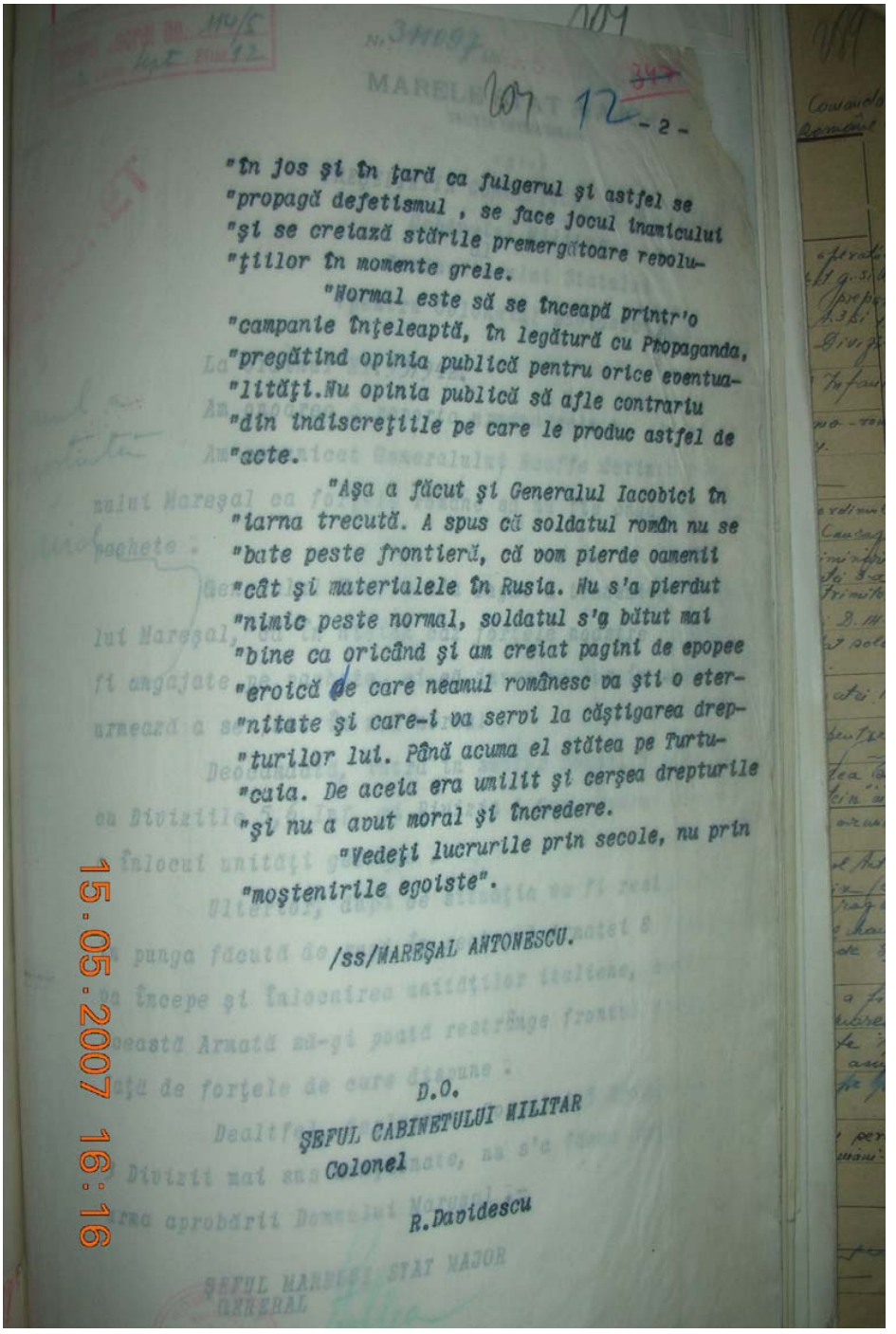

- 2 -

"în jos şi în ţară ca fulgerul şi astfel se
"propagă defetismul , se face jocul inamicului
"şi se creiază stările premergătoare revolu-
"ţiilor în momente grele.

"Normal este să se înceapă printr'o
"campanie înţeleaptă, în legătură cu Propaganda,
"pregătind opinia publică pentru orice eventua-
"lităţi.Nu opinia publică să afle contrariu
"din indiscreţiile pe care le produc astfel de
"acte.

"Aşa a făcut şi Generalul Iacobici în
"iarna trecută. A spus că soldatul român nu se
"bate peste frontieră, că vom pierde oamenii
"cât şi materialele în Rusia. Nu s'a pierdut
"nimic peste normal, soldatul s'g bătut mai
"bine ca oricând şi am creiat pagini de epopee
"eroică de care neamul românesc va şti o eter-
"nitate şi care-i va servi la căştigarea drep-
"turilor lui. Până acuma el stătea pe Turtu-
"caia. De aceia era umilit şi cerşea drepturile
"şi nu a avut moral şi încredere.

"Vedeţi lucrurile prin secole, nu prin
"moştenirile egoiste".

/ss/MAREŞAL ANTONESCU.

D.O.

ŞEFUL CABINETULUI MILITAR
Colonel
R.Davidescu

15.05.2007 16:16

Sursa : ANIC, fond PCM – CM, dosar 178/1942

Epopeea Stalingradului a cuprins mai multe episoade distincte[305]. După succesele şi nerealizările din Est din 1941 (imposibilitatea *Wehrmachtului* de-a captura Moscova şi Leningradul), pentru Înaltul Comandament German (*OKW*-ul) a devenit evident că în 1942 acţiunile ofensive proiectate trebuiau să aibă în vedere obiective sau zone limitate[306]. Tocmai de aceea, Directiva de război nr. 41/5 aprilie 1942 a lui Adolf Hitler avea să concentreze efortul principal al *Wehrmachtului* şi al trupelor aliate împotriva Armatei Roşii în zone de Sud-Est a URSS, mai precis înspre Stalingrad şi Caucaz. Atingerea acestor obiective, corelate la mare distanţă şi în timp cu ofensiva germano-italiană din Africa de Nord, viza nu numai capturarea şi deposedarea inamicului de rezervele sale de petrol esenţiale, dar avea şi alte rosturi preponderent economice (ocuparea Stalingradului, centru industrial de prima mărime al URSS), politice (capturarea oraşului purtând numele liderului sovietic în persoană), paralizarea circulaţiei pe Volga, Don şi în bazinul Mării Caspice, distrugerea unei zone militare de maximă însemnătate pentru inamic, toate acestea ca „premisă" pentru reluarea, ulterioară, a atacului pe axul principal – Moscova, care trebuia să marcheze prăbuşirea totală şi definitivă a URSS în război. Ofensiva trupelor *Axei* în Sud-Est a început la 28 iunie 1942 (operaţiunea „Blau", iar, mai apoi, „Braunschweig"), fiind încredinţată Grupului de Armate „Sud", aflat sub comanda Feldmareşalului Fedor von Bock. Acesta dispunea de şase armate, dintre cele mai bune ale *Wehrmachtului* (respectiv Armatele 2, 6, 11 şi 17 Infanterie şi Armatele 1 şi 4 Tancuri), care, pe parcurs, aveau să fie „întărite" cu trupe ale statelor aliate ori satelite (Armata 8 Italiană, Armata 1 Ungară şi armatele 3 şi 4 Române)[307]. Ofensiva s-a desfăşurat în condiţii relativ bune pentru început, adică până în momentul în care s-a produs o acerbă confruntare germano-sovietică pentru oraşul Voronej pe Don, după care a survenit intervenţia neaşteptată şi neinspirată a lui Hitler în desfăşurarea operaţiunilor din Sud-Est. Ceea ce avea să determine pe cei mai de seamă istorici şi comentatori militari ai conflictului mondial să atribuie Führerului o responsabilitate enormă pentru **eşecul previzibil** al Campaniei din Răsărit. În mod concret, la 9 iulie 1942, deci în plin efort ofensiv spre Stalingrad, *OKW*-ul, la inspiraţia lui Hitler, decise divizarea Grupului de Armate „Sud", în funcţie de cele două obiective repartizate fiecăreia dintre marile unităţi noi constituite, respectiv:

- Grupul de Armate „A" (comandant – Feldmareşalul Wilhelm List) era trimis să cucerească Caucazul, având în componenţă cu precădere forţe germane - Armatele 11 şi 17 Infanterie, Armatele 1 şi 4 Tancuri, plus două divizii de tancuri desprinse de la Armata 2 Tancuri (cărora le revenea, în cooperare cu Armata 6 şi divizii române, asaltul Stalingradului), precum şi Corpul de Cavalerie Român (diviziile 6 şi 9 Cavalerie, 1, 2 şi 3 Munte, 10 şi 18 Infanterie).

- Grupului de Armate „B"[308] (comandant – General-colonel, ulterior Feldmareşal, Maximilian von Weichs) i-au rămas în seamă ocuparea zonei Cotul Donului şi, în continuare, capturarea Stalingradului. Von Weichs dispunea de forţe germane limitate (Armatele 2 Tancuri şi 6), susţinute de trupele aliate (Armatele 1 Ungară, 8 Italiană, 3 şi 4 Române), insuficient instruite şi dotate, motiv pentru care acestea din urmă s-au aflat cu prioritate în vizorul Comandamentului Armatei Roşii în cazul acţiunilor contraofensive

[305] Cf. Gh. Buzatu, coordonator, *Trecutul la judecata istoriei: Mareşalul Antonescu – Pro şi Contra,* Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 159 şi urm.
[306] Idem, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial,* I, p. 110.
[307] *Ibidem,* p. 111-112.
[308] Aflat în subordinea Grupului de Armate „B".

proiectate. O atare situaţie avea să fie confirmată la 19 şi 20 noiembrie 1942, când forţele sovietice vor ataca (operaţiunea „Saturn") în sectoarele deţinute de Armatele 3 şi 4 Române, respectiv la Cotul Donului şi, la Sud-Vest de Stalingrad, în Stepa Calmucă.

În cursul ofensivei din 1942, Grupul de Armate „B" al lui von Weichs a purtat, până la 12 septembrie, când s-a declanşat bătălia în şi pentru Stalingrad, acţiuni înverşunate pe toate aliniamentele succesive[309], mai precis:

- între 10 iulie şi 7 august luptele s-au desfăşurat la Cotul Donului, departe de Stalingrad;
- între 8 şi 18 august pentru apărarea exterioară a oraşului;
- între 19 august şi 4 septembrie pentru zona de apărare mijlocie a oraşului şi pentru atingerea Volgăi;
- între 4 şi 12 septembrie trupele s-au înfruntat chiar pe linia de centură a Stalingradului;
- în sfârşit, perioada 13 septembrie-19 noiembrie a coincis bătăliei angajate în însăşi inima Stalingradului.

În acest răstimp, forţele armate române trimise în Sud-Est au ocupat prin luptă două zone:

- Cotul Donului, pe care s-a stabilit Armata 3 Română (comandant – general Petre Dumitrescu);
- Stepa Calmucă, la Sud-Vest de Stalingrad, a revenit Armatei 4 Române (comandant – general C. Constantinescu-Claps).

Pe de altă parte, în vara-toamna anului 1942, importante forţe române - Corpul 1 Armată (Divizia 2 Munte şi Divizia 258 Infanterie) şi Corpul de Cavalerie (Diviziile 5, 6 şi 9 Cavalerie) – au acţionat pentru cucerirea litoralului de est al Mării de Azov şi al Mării Negre, forţând apoi spre inima Caucazului, unde au ajuns la sfârşitul lunii octombrie[310]. În acest fel, trupele române au asigurat flancul drept ofensiv al unităţilor germane din Grupul de Armate „B" care se îndreptau spre Caucaz, zona Ordjonikidze[311].

Succesele trupelor române nu au fost însă în măsură să-i mulţumească pe Mareşalul Antonescu şi pe generalii săi. De altfel, aceştia nu s-au sfiit să le transmită nemţilor temerile lor, provocate în esenţă de extinderea peste măsură a liniei frontului, paralel cu imposibilitatea asigurării aprovizionărilor, cu lipsa de interes a *OKW*-ului pentru constituirea unei veritabile grupări de şoc capabile să respingă viguros orice contraofensivă sovietică; de asemenea, nu se puteau ignora insuficienţa dotărilor şi încadrărilor celor două armate române, staţionate în Cotul Donului ori în Stepa Calmucă, improprii pentru acţiuni hotărâte, ofensive sau defensive; insuficienţa trupelor; deficienţele aprovizionărilor cu hrană şi armament greu etc., context în care, după negocieri şi preparative care au debutat în august 1942, Grupul de Armate „Mareşal Ion Antonescu", ulterior „Don", comandat de Conducătorul Statului Român, n-a mai fost constituit. S-a pretextat „boala" Mareşalului, deşi, în mod sigur, evoluţia ostilităţilor au convins *OKW*-ul, *OKH*-ul şi pe Hitler să renunţe la proiect[312]. Că lucrurile s-au petrecut astfel se va vedea imediat după declanşarea Operaţiunii „Saturn" la 19-20 noiembrie 1942, când Hitler avea să decidă, totuşi, constituirea Grupului de Armate „Don", sub comanda Feldmareşalului Erich von Manstein[313], care însă

[309] Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial,* I, p. 115-116.
[310] Alesandru Duţu, în *Istoria Românilor,* IX, p. 263-265.
[311] *Ibidem,* p. 265.
[312] Mihail Vasile-Ozunu, Petru Otu, *Înfrânţi şi uitaţi. Românii în Bătălia de la Stalingrad,* p. 98-101.
[313] *Ibidem,* p. 101.

nu avea să reuşească să „degarniseze" Armata 6 a generalului Friedrich Paulus, încercuită la Stalingrad[314].

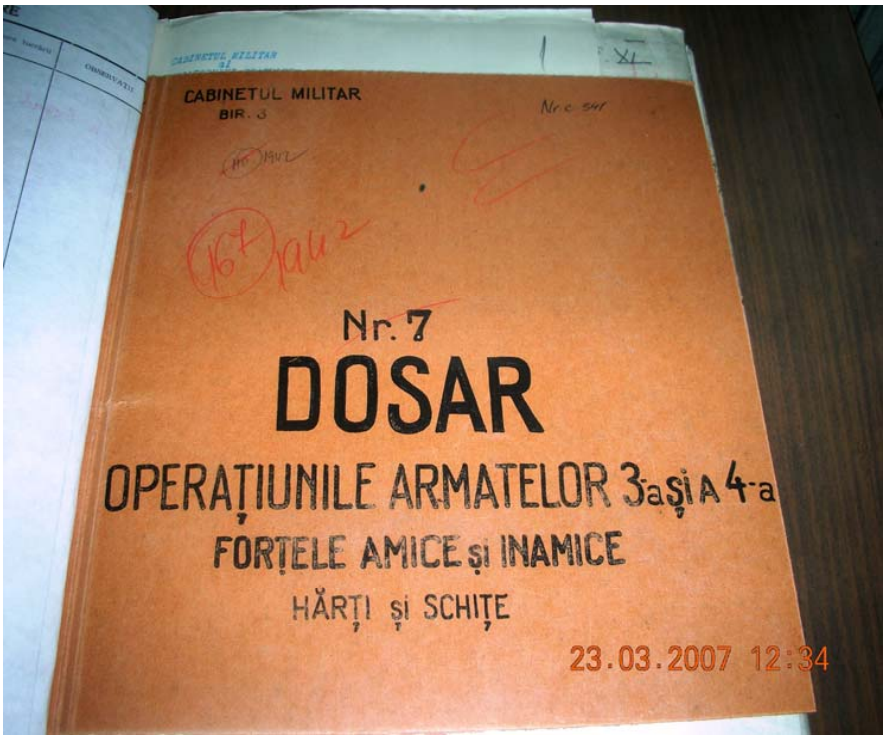

Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 167/1942.

Referitor la Paulus, acesta, ca memorialist după război, avea să le reproşeze lui Hitler şi *OKH*-ului – aidoma într-un acord tacit cu Antonescu şi colaboratorii săi – toate deficienţele majore ale campaniei împotriva Stalingradului, şi anume: - lipsa de preocupare pentru întărirea flancului stâng al Grupului de Armate „B"; aprecierea nerealistă a resurselor Armatei Roşii, presupunând că retragerea trupelor sovietice din perioada anterioară „Saturnului" ar fi ilustrat apropiata epuizare a forţelor, ceea ce excludea ipoteza oricărui contraatac serios; Hitler şi *OKH*-ul încredinţaseră *Wehrmachtului* două obiective fundamentale – Stalingradul şi Caucazul – la o distanţă apreciabilă unul de altul, dar cu un preţ inacceptabil – dispersarea forţelor[315]. În adevăr, decizia conducerii militare supreme germane a intervenit în momentul cel mai puţin propice al operaţiunilor, adică exact atunci când **nu dispersia obiectivelor şi trupelor erau recomandabile**, ci **concentrarea lor**, pentru reuşita unui asalt viguros pe direcţia Stalingradului, cu şanse probabil sporite de succes …Pe când, evident, împărţirea Grupului de Armate „Sud" în două forţe de şoc -

[314] Ofensiva lui von Manstein (operaţiunea „Viscolul") s-a desfăşurat în perioada 19-31 decembrie 1942 (Henri Michel, *op. cit.,* I, p. 460-461).
[315] Vezi Maréchal Friedrich Paulus, *Stalingrad,* Paris, Fayard, 1961, p. 222 şi urm.

„A" şi „B", cărora li s-au repartizat şi mari unităţi aliate ori satelite – nu era nicidecum preferabilă. Generalul Platon Chirnoagă, participant la evenimente şi recunoscut în calitatea-i de istoric competent al faptelor, a insistat cu temei asupra „greşelii fatale" din 1942[316]. Mai ales că, de partea cealaltă a frontului, Comandamentul Suprem al Armatei Roşii („Stavka") a intuit imediat eroarea de proporţii ai *OKW*-ului, pregătindu-se intens şi declanşând Operaţiunea „Saturn" la 19-20 noiembrie 1942 pentru a zăgăzui şi nimici pe inamic. În mai puţin de 50 de zile, contraofensiva sovietică a fost încununată de succes, fapt care a agravat proporţiile erorilor germane. Cu atât mai mult, cu cât după 19-20 noiembrie 1942 Hitler n-a acceptat de fel soluţia retragerii forţelor *Axei* ameninţate a fi încercuite separat şi nimicite pe rând, precum, mai ales, în cazul Armatei 6 Germane, blocată în Stalingrad şi nevoită să capituleze în urma unei operaţiuni speciale sovietice („Inelul") din 10 ianuarie-2 februarie 1943[317]. Cu acelaşi prilej au rămas în încercuire mai multe mari unităţi române – Divizia 20 Infanterie, Divizia 1 Cavalerie şi Detaşamentul „Voicu", pierderile noastre depăşind 12 000 de ofiţeri, subofiţeri şi trupă[318].

În situaţia creată după 19-20 noiembrie 1942, pentru Antonescu şi generalii săi soarta Armatelor 3 şi 4 Române implicate în operaţiunile desfăşurate în Cotul Donului şi în Stepa Calmucă a devenit de maximă însemnătate. Erau în discuţie asigurarea apărării, limitarea pagubelor în oameni şi materiale, asigurarea condiţiilor pentru ieşirea din încercuiri etc., iar, toate acestea, pe fondul disensiunilor româno-germane, inclusiv ori îndeosebi pe „canalul" Antonescu-Hitler, Führerul, după cum s-a arătat, declarându-se ostil oricăror intenţii de retragere. Astfel că, în spatele liniei frontului, la nivel de comandamente s-a purtat o altă bătălie între cancelariile lui Antonescu şi Hitler, în care cel dintâi a ştiut şi a reuşit să-şi impună punctul de vedere, de vreme ce, deja la 26 noiembrie 1942, Marele Cartier General Român a recomandat aducerea în ţară, pentru refacere, a trupelor din Sud-Est[319]. Mai apoi, la începutul lunii ianuarie 1943, Armatele 3 şi 4, cu excepţia marilor unităţi prinse „în cleşte" în Stalingrad împreună cu Armata 6 a lui Paulus (Diviziile 1 Cavalerie şi 20 Infanterie, Detaşamentul „Voicu"), nu mai erau considerate ca aflându-se în „misiune operaţională"[320]. A urmat, la 19 ianuarie 1943, ordinul MStM privind retragerea în ţară a forţelor disponibile ale Armatelor 3 şi 4, înfăptuită în februarie-martie 1943, în aşa fel că, la 17 aprilie 1943, toate resturile reveniseră pe teritoriul naţional, fiind demobilizate[321].

Pierderile în efective ale celor două armate române în Cotul Donului şi în Stepa Calmucă sunt apreciate de istorici ca „majore" – circa 140-150 000 de militari (morţi, răniţi sau dispăruţi)[322]. După cum constatăm, nu am luat în calcul pierderile materiale şi nici urmările de prestigiu, dar, chiar şi aşa, cifrele reţinute erau „modeste" în raport cu acelea ale Ungariei şi, îndeosebi, ale celui de-al III-lea Reich, care, numai la 2 februarie 1943, în urma capitulării Feldmareşalului Paulus la Stalingrad, înregistrase: 91 000 de prizonieri (din care 2 500 de ofiţeri şi 24 de generali), 20 000 de răniţi şi peste 100 000

[316] Cf. Platon Chirnoagă, *Istoria războiului ...,* p. 226-227.
[317] Mihail Vasile-Ozunu, Petru Otu, *Înfrânţi şi uitaţi. Românii în Bătălia de la Stalingrad*, p. 212-213.
[318] *Ibidem,* p. 213; Antony Beevor, *Stalingrad,* p. 602-604 (cf. date privind pierderile totale ale forţelor *Axei* la Stalingrad – evaluări între 232 000 şi 294 000 în oameni).
[319] Cf. Gh. Buzatu, *Trecutul la judecata istoriei,* p. 160.
[320] La 2 ianuarie 1943, Statul Major Român a stabilit că „Armatele 3 şi 4 nu mai sunt capabile să se reorganizeze şi o improvizaţie nu este de dorit" (Mihail Vasile-Ozunu, Petru Otu, *Înfrânţi şi uitaţi. Românii în Bătălia de la Stalingrad*, p. 272).
[321] Gh. Buzatu, *Trecutul la judecata istoriei,* p. 160.
[322] Al. Duţu, *Între Wehrmacht şi Armata Roşie,* p. 117.

de morţi[323].

- III -

În 1942-1943, în conexiune cu **episodul Stalingrad** şi „surprizele" intervenite în sectorul de Sud-Est al Frontului de Răsărit, Mareşalul Antonescu şi colaboratorii săi au mai avut în atenţie specială două probleme presante:

- respingerea, prin demersuri hotărâte, a tentativelor „aliaţilor" germani, oficiali sau nu, de a impune varianta „răspunderii românilor" pentru catastrofa din 19-20 noiembrie 1942, în urma faptului că operaţia „Uranus" s-a declanşat şi a reuşit în zonele ocupate de Armatele 3 şi 4 Române în dispozitivul „Axei" la Cotul Donului şi din Stepa Calmucă;

- cercetarea împrejurărilor inexplicabile în care a fost posibil ca, din moment ce numeroase surse şi elemente (unele sigure) atestau că Armata Roşie se pregătea intens pentru contraofensiva din zona Stalingradului, totuşi Hitler, *OKW*-ul şi *OKH*-ul au ignorat semnalele receptate, îngăduind sovieticilor declanşarea „prin surpriză" a operaţiunii „Saturn"!

Din motive lesne de înţeles, vom stărui mai jos asupra aspectelor informative legate de debutul atacurilor Armatei Roşii din noiembrie 1942.

Aşa după se ştie, în actualul stadiu al cercetărilor, concluziile ce se impun în privinţa implicării României antonesciene pe tărâmul frontului secret sunt de-acum neîndoielnice. Mai precis, în anii Războiului din Est, în domeniul menţionat la Bucureşti s-au impus două organisme de profil: *Biroul II* al Marelui Stat Major şi *Serviciul Special de Informaţii*. Acesta din urmă, condus de un maestru al jocului, Eugen Cristescu, nu s-a confundat în epocă cu vreunul dintre organismele omnipotente şi omniprezente de spionaj/ contraspionaj ale marilor state beligerante. dar – în cazul statelor mijlocii şi micii, în mod sigur – *SSI*-ul[324] n-a fost nicidecum cel mai slab dintre toate acestea, lipsit de performanţe, iar, de aceea, inutil. În condiţii istorice concrete, interne şi externe, în funcţie de organizare şi tradiţie, de oameni şi de fonduri, dependent de Eugen Cristescu şi de Ion Antonescu,

[323] Henri Michel, *op. cit.,* I, p. 465.

[324] Vezi îndeosebi Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial,* II, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1995, p. 89-214; Cristian Troncotă, *Istoria Serviciilor Secrete româneşti. De la Cuza la Ceauşescu,* Bucureşti, Editura Ion Cristoiu, 1999, p. 189 şi urm.; idem, *Eugen Cristescu. Asul Serviciilor Secrete româneşti. Memorii (1916-1944), mărturii, documente,* Bucureşti, Editura Roza Vânturilor, 1995, *passim*; idem, *Glorie şi tragedii. Momente din istoria Serviciilor de Informaţii şi Contrainformaţii române pe Frontul de Est (1941-1944),* Bucureşti, Editura Nemira, 2003, *passim*; Pavel Moraru, *Informaţii militare pe Frontul de Est,* Bucureşti, Editura Militară, 2005, *passim*; idem, *Basarabia, basarabenii şi Serviciile Secrete (1918-2005),* Chişinău, 2005, *passim*; idem, *Informaţii şi contrainformaţii româneşti pe Frontul din Răsărit (1940-1944),* în „Europa XXI", număr special *Românii între ruşi şi sovietici,* Iaşi, vol. XIII-XIV/2004-2005, p. 215-295; Gh. Buzatu, *Din culisele războiului secret româno-sovietic (1940-1944),* în idem, p. 173-180; Gh. Buzatu, Marusia Cîrstea, *Preludiul Stalingradului, în viziunea SSI-ului,* în idem, p. 181-214; Lionede Ochea, *Serviciul Special de Informaţii al României pe Frontul de Vest (1940-1944),* Bucureşti, Editura Tipart, 2005, p. 76 şi urm.; Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI privind spaţiul sovietic. 22 august 1939-23 august 1944,* Bucureşti, INST, 2004, *passim*; Cristian Troncotă, Alin Spânu, Ilie Pintilie, *Documente SSI despre poziţia şi activităţile partidelor politice din România. 6 septembrie 1940-23 august 1944,* Bucureşti, INST, 2005, *passim;* Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., *Arhive secrete, secretele arhivelor,* I-II, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005, *passim*.

Conducătorul Statului Român, Serviciul şi-a îndeplinit misiunea[325], adeseori cu supra de măsură, dar a şi gafat, uneori în chip nepermis, precum, mai ales, înainte şi în momentul 23 august 1944, lovitura de stat surprinzând agenţia şi pe liderii săi, după cum într-o măsură şi pe Mareşalul Antonescu. În consecinţă, prăbuşirea a intervenit cauzal, după cum fusese şi ascensiunea lor. Astfel, dacă este adevărat că *SSI*-ul a supravieţuit oarecum arestării şi execuţiei Mareşalului, ulterior războiului mondial, în decursul intensificării regimului ocupaţiei militare a URSS în România şi a procesului de comunizare în 1947-1948, el, după ce prin 1945-1946 traversase propria-i lustraţie, a sfârşit prin a fi absorbit de *DGSP* (1948), în organele căreia s-a şi topit prin 1950-1951. Ca atare, desprindem că momentele de glorie ale *SSI*-ului rămân oricum legate de **perioada anterioară** loviturii de stat de la 23 august 1944. Succesele înregistrate atunci[326], pe planul intern, ori în zona Frontului de Est[327], au fost indiscutabile, iar, dintre reuşite, remarcăm – anterior datei de 22 iunie 1941 – sinteza privind *Kominternul*[328], dar şi sinteza din martie 1944 cuprinzând radiografia completă şi exactă a *NKVD*-ului[329] şi, nu în cele din urmă, sinteza din martie 1943 acoperind un moment fundamental al celui de-al doilea război mondial în ansamblu – **episodul Stalingrad**. Este de la sine înţeles că, de vreme ce anterior ne-am ocupat de primele două documente menţionate, în rândurile ce urmează vom stărui asupra ultimului document.

Aşa după cum am subliniat deja şi după cum este stabilit[330], în contextul în care la 19-20 noiembrie 1942 forţele Armatei Roşii au declanşat contraloviturile surprinzătoare de la Stalingrad, periclitând soarta Armatelor 3 şi 4 Române dispuse în zonă, Mareşalul Antonescu a dispus grabnic anchetarea condiţiilor în care a fost posibil **dezastrul militar** care, pe Frontul de Est, a marcat, indiscutabil, începutul sfârşitului, pentru Hitler şi aliaţii săi, inclusiv România antonesciană.

În context, s-a impus cercetarea **pe planul informaţiilor** a eşecului survenit. În acest fel, SSI, prezent oricum în epicentrul evenimentelor dintre Don şi Volga, a intrat o dată în plus în rol, sfârşind prin a întocmi şi prezenta Mareşalului, în MARTIE 1943, un document sintetic şi complex: **Studiu rezumativ al informaţiilor referitoare la operaţiunile Armatei Sovietice. Întreprins între 19 noiembrie 1942-20 februarie 1943, în sectorul trupelor române (Date informative din surse proprii)**[331].

---

[325] Sub acest aspect, un argument definitoriu aflăm în celebra scrisoare trimisă de Antonescu Feldmareşalului Erich von Manstein la 9 decembrie 1942, din care extragem: "Am arătat personal generalului Hauffe bănuiala mea că inamicul va dezlănţui un mare atac pe direcţia Frolov-Rostov şi pe direcţia Barmankak-Kalaci, care erau cele două axe de atac indicate, fiindcă în afară de succese tactice locale, duceau şi la consecinţe grave strategice pe frontul germano-român din Caucaz, de la Stalingrad şi din cotul Donului.Grupul de armate Weichs şi generalul Hauffe au subestimat valoarea inamicului şi nu au luat în considerare găsind exagerate toate arătările mele" (Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler. Corespondenţă şi întâlniri inedite, 1940-1944,* I, Bucureşti, 1991, p. 198-210).

[326] În colaborare ori alături de serviciile militare de informaţii şi contrainformaţii.

[327] Vezi îndeosebi Pavel Moraru, *Armata lui Stalin văzută de români*, Bucureşti, Editura Militară, 2006, *passim*.

[328] Gh. Buzatu, *România sub Imperiul Haosului*, Bucureşti, Editura RAO, 2007 (sub tipar).

[329] Idem, *Românii în arhivele Kremlinului*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996, p. 281.

[330] Cf. A. M. Samsonov, *Stalingradskaia bitva. Ot oborony i otstuplenii k velikoi pobedy na Volghe,* Moskva, Izd. Akademii Nauk, 1960, p. 438 şi urm.

[331] ANIC, fond PCM – CM, dosar 323/1943, 54 file (respectiv filele 1-41 - sinteza; filele 43-54 – ordinul nr. 305/1942 al lui I.V. Stalin şi **Schiţa cu dislocarea probabilă a forţelor inamice pe frontul Don şi Sud de Stalingrad la 1 decembrie 1942**, la scara 1:500 000, f. 42).

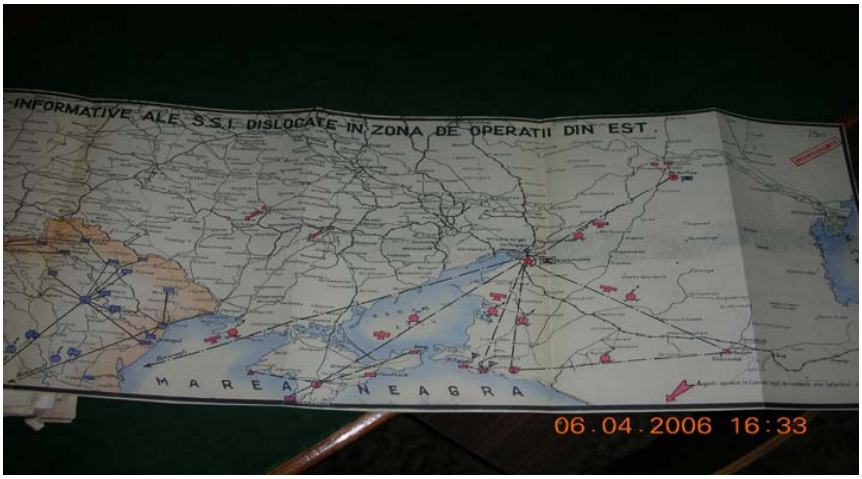

Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 94/1941.

Studiul elaborat de SSI cuprindea un număr de 5 capitole, toate – deosebit de interesante, dar cel dintâi (A) şi cel mai vast, intitulat *Generalităţi*[332], oferea detalii în măsură a atesta că preparativele organelor militare sovietice în vederea contraofensivei din noiembrie 1942 n-au rămas necunoscute autorităţilor române, că pericolul a fost semnalat din timp comandamentelor române şi, mai departe, celor germane din zonă după cum şi altor superioare[333]. Fără a intra în detalii, relevăm că în memoriile sale Gheorghe Barbul sublinia că, la 18 noiembrie 1942, deci chiar în ajunul contraofensivei sovietice în zona Don-Stalingrad, „… Antonescu îi trimitea lui Hitler ultimul său mesaj neliniştit. El presimţea catastrofa iminentă"[334]. De asemenea, să reţinem şi următorul pasaj inserat în *Jurnalul* său politic de istoricul Ioan Hudiţă la 21 noiembrie 1942: „ … Plecăm cu toţii la [dr. N.] Lupu, pe la 10,30 […] Lupu ne povesteşte discuţia avută de el, ieri la dejun, cu [N.] Malaxa. Acesta văzuse la 9 dimineaţa pe Mihai Antonescu, pe care l-a găsit «profund demoralizat şi furios pe nemţi, care n-au voit să ţină seama de sfaturile Mareşalului de luni de zile». Mihai Antonescu i-a spus lui Malaxa că, de la începutul lui septembrie, Mareşalul a făcut «o serie de sugestii lui Hitler, care, dacă l-ar fi ascultat, azi nu ne-am fi trezit cu ofensiva ruşilor care Dumnezeu ştie cum se va termina» …" [335]

[332] *Ibidem*, f. 1-12.

[333] Sub acest aspect probe decisive au oferit de mult personalităţile militare române care au fost cel mai mult în măsură să se pronunţe (generalii Ilie Şteflea, Constantin Pantazi sau Ion Gheorghe, şefii în funcţie pe atunci ai MStM-ului şi Ministerului de Război, respectiv ataşatul militar român la Berlin). Ion Gheorghe, de exemplu, a insistat asupra informaţiilor presate transmise de Mareşalul Antonescu sau de generalul Ilie Şteflea Cartierului General german referitoare la pregătirile sovieticilor pentru contraofensivă la Stalingrad, dar Berlinul le-a ignorat sistematic (Ion Gheorghe, *op. cit.,* p. 251-252). Despre Ilie Şteflea, generalul Constantin Pantazi a reţinut că el a raportat Mareşalului Antonescu şi „direct" lui Hitler ştiri despre „concentrările masive" de forţe ale Armatei Roşii în vederea contraatacului din zona Cota Donului - Stalingrad (Constantin Pantazi, *op. cit.,* p. 206-207).

[334] Gheorghe Barbul, *Memorial Antonescu – Al III-lea Om al Axei,* ediţie V. F. Dobrinescu, Bucureşti, Editura Pro Historia, 2001, p. 144.

[335] Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* ediţie acad. Dan Berindei, Bucureşti, 2009, p. 338.

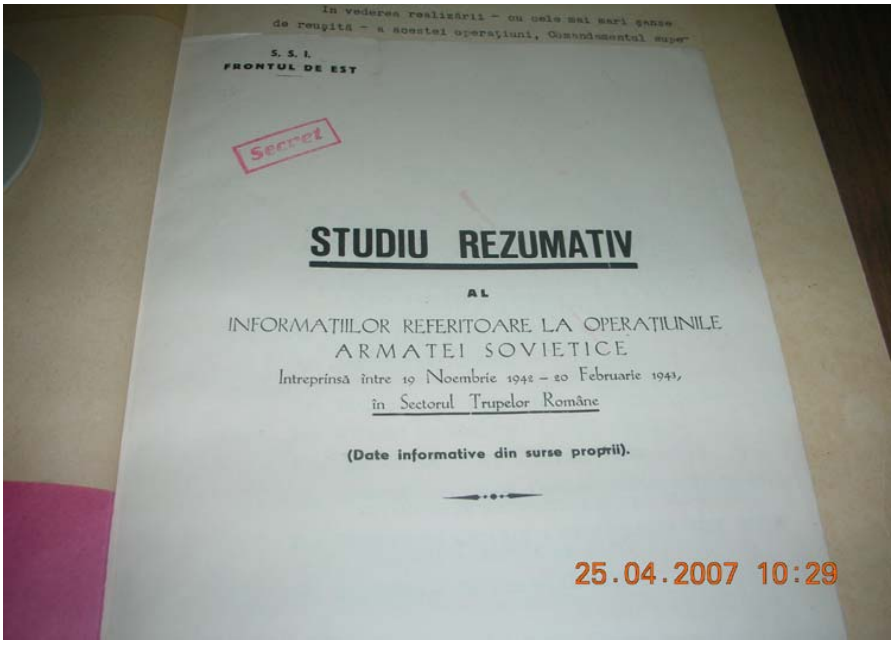

Sursa : ANIC, fond PCM – CM, dosar 323/1943.

Amploarea acțiunii din 19-20 noiembrie 1942 rezultă din prima frază a sintezei: „**Ofensiva sovietică din iarna anului 1942/1943 a fost o operațiune de o deosebită dezvoltare** (subl. ns.)”[336]. Sub raport informativ, pregătirea acțiunii, debutând încă de la sfârşitul verii anului 1942[337], deci practic de îndată după declanşarea ofensivei forțelor Axei către Sud-Estul Rusiei, n-a putut trece, în ciuda tuturor contramăsurilor Moscovei, neobservat inamicului. Sub acest aspect, dezvăluirile studiului erau elocvente: „Deşi [ofensiva Armatei Roşii] concepută în cel mai mare secret, totuşi pregătirile ei **au fost cunoscute cu un apreciabil timp înainte de declanşare** (subl. ns. - Gh. B.), grație informațiunilor cunoscute şi care au fost tot mai concrete, anunțând iminența ei. Primele informațiuni, **obținute către începutul lui octombrie 1942** (subl. ns. - Gh. B.), confirmate apoi tot mai precis, arată că scopul ofensivei sovietice este **spargerea frontului în sectorul DONULUI şi ajungerea la ROSTOV, pentru a izola astfel armatele aliate din CAUCAZ de cele din COTUL DONULUI**. Această operațiune urma să fie conjugată cu altele pornite de la STALINGRAD şi Sud STALINGRAD (subliniat în original)”[338].

Informațiile provenite de la prizonieri şi dezertori indicau din start drept moment al acțiunii luna **noiembrie 1942**, planul fiind elaborat de Moscova şi transmis specialiştilor anglo-americani[339]. Kremlinul rezerva o „importanță deosebită acțiunii, nădăjduindu-se pe „rezultate decisive cât mai rapide”, începând chiar din clipa asaltului[340]. În tot cursul lunii octombrie 1942 s-au acumulat progresiv, ştirile despre atac, precizându-se treptat

[336] *Ibidem*, f. 1.
[337] *Ibidem*, f. 3.
[338] *Ibidem*, f. 2.
[339] *Ibidem*, f. 4.
[340] *Ibidem*.

aglomerările de forțe, intențiile, numărul şi moralul unităților, iar, la un moment dat (30 octombrie 1942), chiar şi ziua Z: 7 noiembrie 1942, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la victoria Revoluției din 1917[341]. Drept dovezi ale eficacității sale, SSI indica numerele şi datele notelor sale informative, precum[342]: nr. 923/15 septembrie 1942; nr. 2163/5 noiembrie 1942; nr. 2 097/2 noiembrie 1942; nr. 2 105/4 noiembrie 1942; nr. 2 187/5 noiembrie 1942; nr. 2 225/6 noiembrie 1942 ş.a. În cursul lunii octombrie 1942, afluxurile de trupe spre Stalingrad s-au intensificat, la trecerea peste Volga fiind identificate coloane mari de infanterie şi camioane, trecute peste Volga doar în cursul nopților. Predominau contingentele tinere, numeroase forțe siberiene[343], iar MU beneficiau de efective complete dotate cu tot armamentul necesar şi asistate e un mare număr de unități de tancuri. Numai pentru ziua atacului fuseseră destinate aproximativ 30 000 de tancuri[344]. Cea mai mare concentrare de forțe s-a realizat în regiunea Cotului Donului – în special infanterie, artilerie şi blindate, susținute de aviație[345]. Nota informativă nr. 2414 din 14 noiembrie 1942 reținea, de exemplu, că în sectorul Raspopinskaia Est-Kletskaia Est, pe o adâncime de aproximativ 15 km, rușii concentraseră la 4 noiembrie 1942: 12 regimente infanterie; 6 regimente de artilerie; 1 brigadă (a 5-a) anticar; 1 divizie cavalerie, aproximativ 100 tancuri[346].

O serie de note informative din noiembrie 1942 (nr. 2 097/2 noiembrie 1942; nr. 2 187/5 noiembrie 1942; nr. 2 351/11 noiembrie 1942; nr. 2 471/18 noiembrie 1942 ş.a.) au surprins faptul că, în operațiunea proiectată, „**rolul principal îl vor avea aviația şi unitățile blindate** (subl. ns)”[347].

Începutul ofensivei, indicat inițial ca posibil între 7 şi 12 noiembrie 1942[348], nu a fost respectat, intervenind **o serie se cauze**, sintetizate astfel în **Studiu**: „**- o întârziere în echiparea frontului** (artileria şi carele de luptă nu sosiseră toate în sectoarele respective, fapt ce ducea la situația că nu se putea declanşa ofensiva cu rezultate maxime); - **datele informative relative la dispozitivul nostru** [în speță Armata 3 şi Armata 4 Română] **în adâncime** (în special punctul privitor la rezervele tactice şi strategice) nu era bine cunoscut încă; - **condițiunile atmosferice** nu erau din cele mai prielnice realizării surprinderii tactice”[349]. În plus, preparativele sovietice nu fuseseră încheiate, iar pierderile provocate de aviația germano-română la nord de Don se dovediseră importante[350]. De altfel, citim în **Studiul rezumativ**, data precisă a ofensivei ajunsese la mijlocul lui noiembrie 1942 fără relevanță pentru Comandamentul român, de vreme ce această „**ajunsese la preciziuni asupra intențiunilor ofensive ale Sovietelor** (subl. ns.)”[351]. În chip precis, sosise momentul în care „intențiunile ofensive de iarnă ale Sovietelor **se precizau tot mai iminente** (subl. ns), şi ca sector de acțiune, şi ca idei operative tactico-strategice”[352]. De partea inamicului, amânarea nu mai reprezenta, de asemenea, o problemă, după ce **Stavka** „**stabilise totul în**

[341] *Ibidem*, f. 5-6.
[342] *Ibidem*, f. 5-6.
[343] *Ibidem*, f. 8.
[344] *Ibidem*, f. 7.
[345] *Ibidem*, f. 8, 10.
[346] *Ibidem*, f. 9.
[347] *Ibidem*, f. 10.
[348] *Ibidem*, f. 11.
[349] *Ibidem*, f. 11-12.
[350] *Ibidem*, f. 11.
[351] *Ibidem*, f. 12.
[352] *Ibidem*.

amănunt (subl. ns) pentru un rezultat pe care îl scontau cât mai mare"[353]. În ultimă instanţă, factorii de care a depins declanşarea ofensivei – în viziunea SSI-ului – sau limitat la: „condiţiunile atmosferice favorabile pe care le aştepta [Comandantul sovietic] să fie cât mai propice în realizarea surprizei (ceaţă, ninsoare etc.); completarea informaţiunilor asupra dispozitivului forţelor române şi a posibilităţilor de reacţiune (rezerve tactice şi strategice)"[354].

Un capitol special al **Studiului rezumativ** privea **planul de operaţii** al trupelor sovietice[355]. Autorii sintezei au sistematizat, exemplar şi concis, materia. Astfel, ei au descifrat scopul (iniţial şi ulterior) al ofensivei, reţinând: „**atac cu forţele de pe Don în direcţia generală sud, iar, cu forţele de la Sud** de Stalingrad, **iniţial spre vest** (subliniat în original), pentru a face joncţiunea cu forţele de pe Don, în regiunea Kalaci, realizându-se apoi încercuirea trupelor germano-române de pe Frontul Stalingrad"; în consecinţă, „continuarea atacului spre sud-vest în direcţiunea Proletarskaia – Salsk – Rostov, pentru a izola forţele aliate [ale *Axei*] din Caucaz"[356]. Din expunere, se degajă **obiectivul fundamental al operaţiunii sovietice: „separarea armatelor de pe DON de cele din Caucaz, având ca prim obiectiv strategic ocuparea ROSTOVULUI** (subl. ns.)"[357].

Din ansamblul operaţional, sinteza *SSI*-ului degaja rezultatele imediate ale ofensivei, în mod precis:

- „**degajarea Stalingradului** şi nimicirea forţelor germane aflate acolo – dacă nu se vor retrage la timp;

- **distrugerea armatelor române**, aflate în Cotul Donului şi la sud de Stalingrad şi scoaterea lor definitiv din luptă, impunând astfel generalului român încheierea unei eventuale păci separate;

- **uşurarea situaţiei trupelor din Caucaz**, prin eventuala deplasare a forţelor germane şi aliate de pe acest front spre a nu fi tăiată de bazele lor (subliniat în text)"[358].

Cel de-al doilea capitol al sintezei, relativ la **totalul probabil al forţelor sovietice din faţa forţelor române** la 19-20 noiembrie 1942[359], stabilea cu o precizie demnă de invidiat şi specifică istoricilor sau analiştilor militari tardivi, concentrarea şi componenţa forţelor inamicului, mai precis în **zona Stalingrad**:

I. **Forţe terestre**.

A. **Pe frontul Donului**, în faţa Armatei 3 Române şi în parte a Armatei 6 Blindate Germane, se aflau la 19 noiembrie 1942: **Armata 65** (cu 9 divizii de infanterie şi numerele lor); **Armata 21** (cu 7 divizii de infanterie şi numerele lor); **Armata 5 Blindată** (cu 13 divizii de infanterie şi numerele lor); **Corpul 3 Cavalerie Gardă** (cu 2 divizii motorizate şi 1 divizie Cavalerie); **Corpul 8 Cavalerie** (cu 5 divizii şi numerele lor); **Corpul 1 Blindat** şi **Corpul 26 Blindat** (cu un total de 10 brigăzi şi numerele lor), deci, în total, 3 armate, 29 divizii infanterie, 18 brigăzi blindate şi 1 brigadă infanterie motorizată, adică 56 MU pe Don[360].

B. **Pe frontul de la Sud de Stalingrad**, în faţa Armatei 4 Române, se găseau la 20 noiembrie 1942: **Armata 64** (5 divizii infanterie, 2 brigăzi infanterie şi 2 brigăzi blindate şi numerele lor); **Armata 57** (recunoaştere parţială); **Corpul 4 Cavalerie** (cu 3 divizii şi numerele

[353] *Ibidem*, f. 12.
[354] *Ibidem*, f. 10.
[355] *Ibidem*, f. 13-14.
[356] *Ibidem*, f. 14.
[357] *Ibidem*, f. 13.
[358] *Ibidem*, f. 13.
[359] *Ibidem*, f. 14-19.
[360] *Ibidem*, f. 14-16.

lor); 8 brigăzi blindate aparţinând, probabil, corpurilor 4 şi 13 blindate. În total 17 MU.

II. Zona Stalingrad – Aviaţia

În total, 3 Armate aeriene (Armata 8, Armata 16 şi o armată neidentifcată)[361].

III. Zona Caucaz

A. În regiunea Novorossiisk - Tuapse – **Armatele 47** şi **56**.

B. În regiunea Ordjonikidze – resturi din divizii şi 8 brigăzi, din care 2 blindate[362].

C. Aviaţie: Armata 5 Aeriană[363].

Capitolul 4 al sintezei era consacrat desfăşurării ofensivei, identificându-se 3 sectoare: Cotul Donului; Sud de Stalingrad; Caucaz[364] şi 2 faze (I – 19 noiembrie-15 decembrie 1942 şi II – 15 decembrie 1942-1 decembrie 1943)[365].

Capitolul **Concluziilor** reuneşte nu mai puţin de 6 avantaje decisive ale ofensivei Armatei Roşii în măsură să-i explice succesul deplin[366]:

1. Concepută şi pregătită (moral şi material) cu multă grijă şi cu mult înainte de declanşare.

2. S-a bazat pe întrebuinţarea unor mari mase de unităţi blindate, sprijinite de aviaţie.

3. S-au utilizat la maximum condiţiile meteo.

4. S-au precizat cu anticipaţie amplasamentele artileriei şi ale mijloacelor anticar ale trupelor române.

5. S-a declanşat în urma unor scurte şi puternice pregătiri de artilerie şi aruncătoare, succedate de atacul forţelor blindate.

6. MU au avut efective complete, mari rezerve şi instrucţii speciale a unităţilor blindate.

Din cauza condiţiilor meteo, numai aviaţia a fost silită la o activitate redusă[367].

În sfârşit, **Concluziile** de ansamblu ale **Studiului rezumativ**[368] cuprindeau detalii şi sugestii relativ la: 1. pregătirea profesională a unităţilor sovietice; 2. dotarea cu armament de tot felul; 3. metodele de luptă ale diferitelor arme; 4. caracteristicile armelor întrebuinţate de inamic în ofensivă; 5. dotarea cu aviaţie, caracteristice materialului şi metode de luptă; 6. sistemele de aprovizionare.

Ce **concluzie fundamentală** se impune în acest loc? Întrucât conducerea SSI-ului nu a cutezat – poate că nici nu era chemată? - un răspuns sintetic, el se profilează însă pe parcursul întregii expuneri, dar verdictul analizei îl vom formula noi: A fost exclus ca, în condiţiile concrete existente în 1942-1943 pe Frontul de Est, ofensiva sovietică de la Stalingrad SĂ NU FI REUŞIT! Cu toate CONSECINŢELE SALE GRAVE ŞI PROFUNDE pentru desfăşurarea ulterioară a celui de-al doilea război mondial, pentru România, în cazul în speţă.

În concluzie, sub raport ştiinţific şi practic, studiul *SSI*-ului, inclus de editori între **anexele** prezentului volum al *Jurnalului*, prezintă o semnificaţie cu totul deosebită, mai ales dacă avem în vedere că îngăduie – după se poate lesne aprecia - elucidări remarcabile.

***

[361] *Ibidem*, f. 16-17.
[362] *Ibidem*, f. 18.
[363] *Ibidem*, f. 18-19.
[364] *Ibidem*, f. 19-25.
[365] *Ibidem*.
[366] *Ibidem*, f. 26-27.
[367] *Ibidem*, f. 27.
[368] *Ibidem*, f. 28-41.

Volumul I al *Jurnalului* Mareşalului s-a bucurat, fapt care, evident, ne-a încântat, de o bună primire din partea cititorilor în general, a specialiştilor îndeosebi. Nu au lipsit, desigur, criticile şi observaţiile, sugestiile pentru următoarele volume aflate în lucru. În context, ni s-a atras atenţia asupra unei erori evidente strecurate în schiţa biografică a fostului ministru de Externe legionar **Mihail Sturdza**, pe care o reproducem în notă[369]; or, personajul în discuţie **nu a fost fiul** cunoscutului politician liberal D. A. Sturdza. Pentru a preciza lucrurile, ne-am adresat unui studios al problemei, colegul Corneliu Ciucanu, care în temeiul investigaţiilor proprii şi al datelor furnizate chiar de Mihail Sturdza în *Memoriile* sale[370] sau de succesori ai lui (Ilie Vlad Sturdza)[371], ne-a propus următorul text[372], edificator în privinţa aspectelor genealogice în discuţie.

***

[369] Cf. *Jurnal,* vol. I, p. 51, nota 17: „**Mihail Sturdza** (1886-1980), doctor în drept internaţional şi diplomat de carieră, fiul fostului lider şi prim-ministru liberal D. A. Sturdza (1833-1914). MS, după ce s-a impus între fruntaşii Mişcării Legionare, la formarea guvernului Antonescu-Sima a primit pentru scurt timp Ministerul de Externe (septembrie-decembrie 1940), s-a implicat în evenimentele din ianuarie 1941, iar după rebeliune a fugit în Germania, pentru a redeveni titular al Externelor în aşa-zisul guvern de la Viena al lui Horia Sima (decembrie 1944-mai 1945). La „procesul marii trădări naţionale" din 6-17 mai 1946, MS a fost condamnat la moarte în contumacie (M. D. Ciucă, ed., *Procesul Mareşalului Antonescu,* vol. 2, p. 298-299). După război, a rămas în exil, publicând un interesant volum memorialistic, în limbile română, engleză, italiană (1966, 1968, 1980) (Stelian Neagoe, *Enciclopedie,* 664-667; *Intelectualii şi Mişcarea Legionară,* p. 265-266; Gh. Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *Radiografia dreptei româneşti*, p. 142; G. G. Potra şi colaboratori, *Organizarea instituţională a MAE. Acte şi documente,* II, *1940-1947*, Bucureşti, 2006, p. 533)".

[370] Cf. M. Sturdza, *România şi sfârşitul Europei. Amintiri din Ţara pierdută,* Alba Iulia-Paris, Editura Fronde, 1994, p. 51-52.

[371] Vezi *Pribeag printr-un secol nebun. De la Legiunea Arhanghelul Mihail la Legiunea străină*, Bucureşti, Editura Vremea, 2002, p. 6.

[372] Mihail Sturdza – zis Lică în cercurile prietenilor intimi – era fiul diplomatului Radu Sturdza şi al Mariei Jora. La rândul său, Radu era fiul fruntaşului paşoptist Vasile Sturdza, exilat şi el din Moldova după petiţia adresată domnitorului, deşi era rudă – chiar dacă dintr-o ramură colaterală a Sturzeştilor – cu Mihail Vodă Sturdza. Aşadar, bunicul lui Mihail Sturdza a făcut parte din generaţia paşoptistă, a fost membru marcant al partidei naţionale şi unioniste din Moldova şi un intim colaborator al lui Alexandru Ioan Cuza, ba chiar „Locotenent Domnesc al Unirii", după cum avea să precizeze mai târziu nepotul său aflat în exil, pentru a fixa indubitabil locul şi rolul bunicului său în desfăşurarea evenimentelor hotărâtoare care au pus piatra de temelie a României moderne. Înainte de 5 ianuarie 1859, pentru boierii patrioţi din partida unionistă, Vasile Sturdza era chiar un posibil candidat la tronul Moldovei. La fel ca şi cumnatul său Costache Negri,Vasile Sturdza a refuzat înalta demnitate, preferând o poziţie secundă şi militând hotărât pentru impunerea candidaturii lui Al. I. Cuza. Vasile Sturdza a fost căsătorit cu Zulnia Negri, sora lui C. Negri. O altă soră a lui Costachi şi a Zulniei, Elena, a fost logodnica lui Vasile Alecsandri şi a murit prematur, înainte de oficializarea căsătoriei cu „bardul de la Mirceşti". Pe linie maternă, Mihail Sturdza se trăgea din familia boierilor Jora. Mihai Jora, bunicul viitorului ministru de Externe al Statului Naţional Legionar, a fost el însuşi, de altfel, „primul ministru al Afacerilor Străine al lui Cuza Vodă". Soţia lui Mihail Sturdza, Zoe sau Zozo, după cum era alintată în cercurile protipendadei, era fiica generalului Leon Mavrocordat şi, totodată, era înrudită, după mamă, cu Ghiculeştii şi cu familia Lahovari. Mama Zoei, Maria Mavrocordat – fostă Ghica – era fiica lui Dumitru Ghica şi a Zoei Lahovari. Bunicul principesei Zoe Sturdza, pe linie maternă, era nimeni altul decât celebrul explorator şi vânător Dumitru Ghica-Comăneşti, care alături de fiul său Nicolae Ghica (căsătorit cu Ioana Băleanu, deputat şi guvernator al Băncii Naţionale a României) a întreprins expediţia africană (în Somalia) la 1896.

Din considerațiile expuse, dar nu numai, în general din cunoaşterea istoriei conflagrației din 1939-1945, a premiselor şi urmărilor sale, a aspectelor istoriografice ale problemei, cititorul va fi desprins, mai mult decât sigur, că nu mai este cazul, în acest loc, să insistăm în privința semnificațiilor multiple, în desfăşurarea ostilităților şi din perspectiva consecințelor, a bătăliei de la Stalingrad. În prezent, după atâtea decenii de la consumarea faptelor, înțelegem probabil mai bine rostul succesului Națiunilor Unite (în speță, al trupelor Armatei Roşii) şi al eşecului *Axei* Berlin-Roma-Tokio, inclusiv al României, în determinarea cursului istoriei după 1942-1943, deşi, dacă avem în serioasă atenție şi excesele ori protuberanțele ce au succedat, nu putem ignora şi reversul medaliei ... Este adevărat, cum se spune, că *Istoria va judeca*, dar nicicum nu trebuie să pierdem din vedere că de regulă, în cazul celui de-al doilea război mondial parca mai mult decât oricând, învingătorii şi-au asumat după 1945 **totul**, iar în context şi ... dreptul la adevărul suprem ! Iată de ce consider că trebuie să admitem punctul de vedere exprimat de încă din 1988 de istoricul britanic Antony Beevor, în bestsellerul său mondial pe care l-am citat, în sensul că:

«Un lucru, totuşi, este indiscutabil. Bătălia de la Stalingrad rămâne un subiect cu o încărcătură ideologică atât de mare şi atât de important din punct de vedere simbolic încât ultimul cuvânt nu se va face auzit încă mulți ani de aici înainte»[373]**.**

Dacă, vom releva, **ultimul cuvânt** rămâne în suspensie sub aspectele menționate, pe planul militar şi al consecințelor politico-strategice el s-a pronunțat deja, şi aceasta chiar în epocă. Nu în zadar, chiar şi în cele mai recente cărți reprezentative editate la nivel mondial, Stalingradul, din momentul în care s-a produs a fost şi rămâne fără discuție **un reper** în istoria războaielor de oriunde şi de oricând[374]. În acelaşi context, s-a apreciat cu deplin temei că **«bătălia de la Stalingrad întru totul terifiantă atât în privința proporțiilor şi a magnitudinii, iar estimările pierderilor sunt greu de realizat, deşi se considerăm că germanii şi aliații lor au avut aproximativ 850 000 de victime şi ruşii 1 128 000 de victime, marcând cea mai mare cifră a pierderilor înregistrate într-o singură bătălie a istoriei umane»**[375].

***

După cum desprindem din informațiile şi considerentele expuse mai sus, de preferință în temeiul datelor provenind din arhivele interne ori externe, Mareşalul Antonescu, colaboratorii săi şi epoca pe care au dominat-o rămân, la atâtea decenii după terminarea războiului mondial din 1939-1945, în bună seamă **NECUNOSCUȚI**. Față de cele semnalate, cu îngăduința Cititorului, fie-ne permis a opina că, în cazul în speță, numai o biografie corectă, strict obiectivă, excelent documentată şi argumentată poate remedia drastic situația.

Gh. Buzatu

Bucureşti, 2 februarie 2010

[373] Antony Beevor, *Stalingrad,* p. 15.
[374] Cf. Charles Messenger, *Wars that Changes the World,* London, Quercus Publishing, 2009, p. 163-164.
[375] Alexander Swanston, Malcolm Swanston, *The Historical Atlas of World War II,* Edison/New Jersey, Chartwell Book, Inc., 2008, p. 194.

GUVERNELE ROMÂNIEI, 1940-1944

I

4 SEPTEMBRIE – 14 SEPTEMBRIE 1940[1]

General ION ANTONESCU, Conducătorul Statului Român - Preşedintele Consiliului de Miniştri
- 4-14.9.1940 – ministru al Apărării Naţionale
General DAVID POPESCU – ministru de Interne
MIHAIL MANOILESCU – ministru al Afacerilor Străine
GH. N. LEON – ministru al Economiei Naţionale
- 4-14-9.1940 – *ad-interim* la Agricultură şi Domenii
- 4-14-1940 – *ad-interim* la Finanţe
ION V. GRUIA – ministru de Justiţie
DUMITRU CARACOSTEA – ministru al Educaţiei Naţionale
RADU BUDIŞTEANU – ministru al Cultelor şi Artelor
NICHIFOR CRAINIC – ministru al Propagandei Naţionale
ION MACOVEI – ministru al Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor
STAN GHIŢESCU – ministru al Muncii
VICTOR GOMOIU – ministru al Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale
Lt.-col. ALEXANDRU RIOŞANU – subsecretar de stat la Interne, pentru Poliţie şi Siguranţă

II

14 SEPTEMBRIE 1940 – 26 IANUARIE 1941[2]

General ION ANTONESCU, Conducătorul Statului Român,
- Preşedintele Consiliului de Miniştri
- din 10.11. 1940 - ministru al Apărării Naţionale
- din 16.11.1940 – *ad-interim* la Externe, până la 29.6.1941, când Mihai Antonescu

[1] Apud Marcel-Dumitru Ciucă, ed., *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri: Guvernarea Ion Antonescu*, I, *Septembrie-octombrie 1940,* Bucureşti, 1940, p. XII-XIII.
[2] *Ibidem*; idem, ed., *Stenogramele ...,* II, Bucureşti, 1998, p. XIII-XIV; Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi (1859) până în zilele noastre (1999),* ediţia a II-a revizuită şi adăugită, Bucureşti, Editura Machiavelli, 1999, p. 137-139; Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Jurnalul Mareşalului Ion Antonescu,* I, p. 434; Dana Honciuc-Beldiman, *Statul Naţional-Legionar. Septembrie 1940-Ianuarie 1941. Cadrul Legislativ,* Bucureşti, INST, 2005, *passim;* Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941,* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1976, *passim*; idem, *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecţiei române din august 1940,* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979, *passim.*

a devenit titular

HORIA SIMA[3] **– ministru secretar de stat, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (până la 21.1.1941)**

MIHAI A. ANTONESCU – ministru secretar de stat (22-7.1.1941)

OVIDIU VLĂDESCU – secretar general al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri

***ALEXANDRU CONSTANT* – subsecretar de stat**

***HORIA H. COSMOVICI* – subsecretar de stat**

General *CONSTANTIN PETROVICESCU* – ministru de Interne (până la 21.1.1941)

General DUMITRU I. POPESCU – ministru, din 22.1.1941

***MIHAIL STURDZA* – ministru de Externe (până la 15.12.1940)**

GHEORGHE CREŢEANU – ministru de Finanţe

MIHAI A. ANTONESCU – ministru de Justiţie

***TRAIAN BRĂILEANU* – ministru al Educaţiei Naţionale, Cultelor şi Artelor (până la 21.1.1941)**

NICOLAE MAREŞ – ministrul Agriculturii şi Domeniilor

GHEORGHE N. LEON – ministrul Economiei Naţionale (până la 10.11.1940)

MIRCEA CANCICOV – ministrul Economiei Naţionale (din 10.11.1940)

POMPILIU NICOLAU – ministrul Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor

***ION PROTOPOPESCU* – ministru, în locul lui POMPILIU NICOLAU, demisionat la 23.10.1940**

NICOLAE PETRA – ministru secretar de stat

***VASILE IAŞINSCHI* – ministrul Muncii, Sănătăţi şi Ocrotirilor Sociale (până la 21.1.1941)**

Lt.-col. NICOLAE DRAGOMIR – ministrul coordonării Statului Major Economic

STAN GHIŢESCU – ministru al Muncii

Lt.-col. ALEXANDRU RIOŞANU – subsecretar de stat la Interne, pentru Poliţie şi Siguranţă

***CONSTANTIN PAPANACE* – subsecretar de stat la Finanţe (până la 21.1.1941)**

***ION PROTOPOPESCU* – subsecretar de stat la Finanţe, Pentru Inventarierea Avuţiei Publice**

General CONSTANTIN PANTAZI – subsecretar de stat la Ministerul Apărării Naţionale, pentru Armata de Uscat

General GHEORGHE DOBRE – subsecretar de stat la Apărare Naţională, pentru Înzestrarea şi Administrarea Armatei

Comandor aviator GHEORGHE JIENESCU – subsecretar de stat la Apărare Naţională, pentru Aer şi Marină

Contra-amiral GH. EM. KOSLINSKI – subsecretar de stat la Apărare Naţională, pentru Marină (din 18.10.1940)

PETRE NEMOIANU – subsecretar de stat la Agricultură şi Domenii, pentru Agricultură şi Zootehnie

***CORNELIU GEORGESCU* – subsecretar de stat la Economie Naţională, pentru Colonizare şi Populaţie Evacuată**

VICTOR DIMITRIUC – subsecretar de stat la Economie Naţională, pentru

[3] Demnitarii marcaţi cu litere cursive erau membri ai Gărzii de Fier în cel de-al doilea cabinet I. Antonescu, mandatele lor încetând practic o dată cu declanşarea rebeliunii legionare din 21-23 ianuarie 1941.

Petrol şi Exploatări Miniere

III

GUVERNUL CONSTITUIT LA 27 IANUARIE 1941[4]

General ION ANTONESCU, Conducătorul Statului – Preşedintele Consiliului de Miniştri, *ad-interim* la Externe

Prof. MIHAI A. ANTONESCU - ministru secretar de stat

General IOSIF IACOBICI - ministru secretar de stat la Apărărea Națională

General DUMITRU I. POPESCU - ministru secretar de stat la Interne

General RADU R. ROSETTI - ministru secretar de stat la Educație Națională

General NICOLAE SC. STOENESCU - ministru secretar de stat la Finanțe

General GH. POTOPEANU - ministru secretar de stat la Economie Națională

General GRIGORE GEORGESCU - ministru secretar de stat la Lucrări Publice şi Comunicații

General ION SICHITIU - ministru secretar de stat la Agricultură şi Domenii

Prof. univ. NICHIFOR CRAINIC - ministru secretar de stat la Propaganda Națională

GH. P. DOCAN, Consilier la Înalta Curte de Casație - ministru secretar de stat la Justiție

Lt.-col. NICOLAE DRAGOMIR - ministru secretar de stat al Coordonării şi Statului Major Economic

Prof. univ. PETRE TOMESCU - ministru secretar de stat la Departamentul Muncii, Sănătății şi Ocrotirilor Sociale

General GH. DOBRE - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Apărării Naționale pentru Înzestrarea şi Administrarea Armatei

General CONSTANTIN PANTAZI - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Apărării Naționale pentru Armata de Uscat

Comandor GH. JIENESCU - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Apărării Naționale pentru Aer şi Marină

General EUGEN ZWIEDENECK - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Economiei Naționale pentru Colonizare şi Populația Evacuată

VICTOR DIMITRIUC - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Economiei Naționale, pentru Petrol şi Exploatări Miniere

AURELIAN PANĂ - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Agriculturii şi Domeniilor

ENRIC OTETELEŞANU - subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Educației Naționale, Cultelor şi Artelor

MIRCEA VULCĂNESCU - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Finanțelor

General CONSTANTIN G. VOICULESCU - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Muncii, Sănătății şi Ocrotirilor Sociale

[4] Apud Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Jurnalul Mareşalului Ion Antonescu,* I, p. 140-141.

IV

27 IANUARIE 1941 – 23 AUGUST 1944[5]

General ION ANTONESCU, Conducătorul Statului – Preşedintele Consiliului de Miniştri, *ad-interim* la Externe

Prof. MIHAI A. ANTONESCU - ministru secretar de stat
- 26.5.1941 - *ad-interim* la Propagandă Națională pe timpul absenței din țară a lui Nichifor Crainic
- 21.6.1941 – vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, cu „atribuțiile conducerii Guvernului" pe timpul absenței generalului Ion Antonescu
- 29.6.1941 – ministru secretar de stat al Afacerilor Străine
- 4.12.1941 – ALEXANDRU MARCU – subsecretar de stat la Propaganda Națională

General IOSIF IACOBICI - ministru secretar de stat la Apărărea Națională
- 25.9.1941 – Generalul I. Antonescu preia funcția generalului Iosif Iacobici
- 22.1.1942 – General CONSTANTIN PANTAZI – ministru secretar de stat al Apărării Naționale

General DUMITRU I. POPESCU - ministru secretar de stat la Interne
- 3.1.1942 – General CONSTANTIN Z. (PIKI) VASILIU – subsecretar de stat la Interne, pentru Poliție şi Siguranță

General RADU R. ROSETTI - ministru secretar de stat la Educație Națională, Culte şi Arte
- din 12.11. 1941 – I. Antonescu – *ad-interim* la Cultura Națională şi Culte[6], în locul generalului Radu Rosetti, demisionat
- din 4.12.1941 – Prof. ION PETROVICI – ministru al Culturii Naționale şi Cultelor
- din 4.12.1942 – ION C. PETRESCU – subsecretar de stat al Culturii Naționale şi Cultelor

[5] În continuare, pornind de la schema de bază a guvernului I. Antonescu stabilită la 27 ianuarie 1941, avem în vedere modificările intervenite până la 23 august 1944, reținându-le, bineînțeles, pe acelea privind pozițiile titularilor de departamente, precum şi pe unii dintre cei mai importanți subsecretari de stat. Pentru bibliografia problemei, cf. Marcel-Dumitru Ciucă, ed., *Stenogramele ...,* III-XI, Bucureşti, 1999-2008, *passim*; Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi (1859) până în zilele noastre (1999),* p. 140 şi urm.; Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Jurnalul Mareşalului Ion Antonescu,* I, p. 140-141; Aurică Simion, *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecției române din august 1940, passim.*

[6] Denumirea nouă a Departamentului Educației Naționale, Cultelor şi Artelor.

General NICOLAE SC. STOENESCU - ministru secretar de stat la Finanțe

- de la 25.9.1942 generalul Nicolae S. Stoenescu fiind trecut la comanda militară, ALEXANDRU NEAGU devine titular al Finanțelor

- 1.4.1944 – în urma demisiei lui Alexandru Neagu, GHERON NETTA devine titular al Finanțelor

General GH. POTOPEANU - ministru secretar de stat la Economie Națională

- de la 26.5.1941 – ION C. MARINESCU – titular, în urma demisiei generalului Gh. Potopeanu

General GRIGORE GEORGESCU - ministru secretar de stat la Lucrări Publice şi Comunicații

- de la 12.7.1941 – CONSTANTIN BUŞILĂ – titular, în urma demisiei lui Grigore Georgescu

- de la 6.10.1943 – ATTA AL. CONSTANTINESCU – titular, în urma demisiei lui Constantin Buşilă

General ION SICHITIU - ministru secretar de stat la Agricultură şi Domenii

- 19.3.1942 – AURELIAN PANĂ – ministru secretar de stat la Agricultură şi Domenii, în locul generalului Ion Sichitiu, demisionat

- 25.9.1942 – Aurelian Pană devine titular la Agricultură şi Domenii

- 3.7.1943 – ION MARIAN, titular, în locul lui Aurelian Pană, demisionat

- 24.4.1944 – PETRE NEMOIANU devine titular la Agricultură şi Domenii în urma demisiei lui Ion Marian

Prof. univ. NICHIFOR CRAINIC - ministru secretar de stat la Propaganda Națională

- din 21.6.1941 – Mihai A. Antonescu succede lui Nichifor Crainic

GH. P. DOCAN, Consilier la Înalta Curte de Casație - ministru secretar de stat la Justiție

- demisionat la 16.2.1941, în locu-i fiind desemnat CONSTANTIN STOICESCU

- 14.8.1942 – ION C. MARINESCU – ministru al Justiției, în locul lui Constantin Stoicescu, demisionat

Lt.-col. NICOLAE DRAGOMIR - ministru secretar de stat al Coordonării şi Statului Major Economic

Prof. univ. PETRE TOMESCU - ministru secretar de stat la Departamentul Muncii, Sănătății şi Ocrotirilor Sociale

General GH. DOBRE - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Apărării Naționale pentru Înzestrarea şi Administrarea Armatei

- 16.9.1942 – Subsecretariatul este transformat în Ministerul Înzestrării Armatei şi Producției de Război, iar generalul Gh. Dobre devine titular

General CONSTANTIN PANTAZI - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Apărării Naţionale pentru Armata de Uscat

Comandor GH. JIENESCU - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Apărării Naţionale pentru Aer şi Marină

General EUGEN ZWIEDENECK - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Economiei Naţionale pentru Colonizare şi Populaţia Evacuată

- 2.5.1941 – subsecretar de stat al Românizării, Colonizării şi Inventarului, până la 4.12.1941

- Din 4.12.1941 – TITUS DRAGOŞ – subsecretar de stat al Românizării, Colonizării şi Inventarului

- A demisionat la 6.11.1943, în locu-i fiind numit OVIDIU VLĂDESCU, secretarul general al guvernului

VICTOR DIMITRIUC - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Economiei Naţionale, pentru Petrol şi Exploatări Miniere

AURELIAN PANĂ - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Agriculturii şi Domeniilor

ENRIC OTETELEŞANU - subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Educaţiei Naţionale, Cultelor şi Artelor

MIRCEA VULCĂNESCU - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Finanţelor

General CONSTANTIN G. VOICULESCU - subsecretar de stat pe lângă Departamentul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale

- din 23.7.1941, guvernator al Basarabiei

Contra-amiral adjutant NICOLAE PĂIŞ – subsecretar de stat la Apărare Naţională, pentru Marină, din 4.4.1941

- din 19.2.1943 – generalul NICOLAE ŞOVA – ministru al Marinei, în locul lui N. Păiş, demisionat

TOMA P. GHIŢESCU – subsecretar de stat la Economia Naţională, pentru Aprovizionare, din 5.4.1941

CONSTANTIN DĂNULESCU – subsecretar de stat al Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale, din 12.7.1941 (până la 24.6.1943)

ION D. ENESCU – subsecretar de stat la Muncă, Sănătate şi Ocrotiri Sociale, începând din 3.7.1943

General Ion Arbore – subsecretar de stat al Aprovizionării Armatei şi Populaţiei Civile, cu începere de la 14.7.1943

COMANDANŢII FORŢELOR ARMATE ALE ROMÂNIEI ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL (1941-1945)[7]

[7] Pentru informaţiile esenţiale privind viaţa şi activitatea personalităţilor menţionate, vezi în special: Ministerul Regal al Afacerilor Străine, *Anuar diplomatic şi consular – 1942,* Bucureşti, Imprimeria Naţională, 1942; George G. Potra, ed., *Organizarea instituţională a Ministerului Afacerilor Externe. Acte şi documente,* II, *1920-1947,* Bucureşti, Fundaţia Europeană Titulescu, 2006; Marian Moşneagu şi colaboratori, *Enciclopedia Armatei României,* Bucureşti, Editura CTEA, 2009; Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, *Românii la Stalingrad. Viziunea românească asupra tragediei din Cotul Donului şi Stepa Calmucă,* Bucureşti, Editura Militară, 1992; D. Cioflină, coordonator, *Şefii Marelui Stat Major Român, 1941-1945. Destine la răscruce,* Bucureşti, Editura Militară, 1995; Teofil Oroian, Gh. Nicolescu, coordonatori, *Şefii Statului Major General Român, 1859-2000,* Bucureşti, Editura Europa Nova, 2001; Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939-1945,* Iaşi, CICE, 1995; Gh. Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *Radiografia Dreptei româneşti, 1927-1941,* Bucureşti, FFPress, 1996; Alesandru Duţu şi colaboratori, *Armata Română în al doilea război mondial. Dicţionar Enciclopedic,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1999; Alesandru Duţu, Florica Dobre, *Drama generalilor români (1944-1964),* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997; Nicu Apostu, Didi Miler, *Mareşalii României,* Bucureşti, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1999; Florica Dobre, Alesandru Duţu, *Distrugerea elitei militare sub regimul ocupaţiei sovietice,* I, *1944-1946*; II, *1947-1964,* Bucureşti, INST, 2000-2001; Alesandru Duţu, *Sub povara Armistiţiului, 1944-1947,* Bucureşti, Editura Tritonic, 2003; Gh. Crişan, *Piramida puterii. Oameni politici şi de stat din România (23 august 1944-22 decembrie 1989),* ediţia I, Bucureşti, Editura Pro Historia, 2001; Florin Manolescu, *Enciclopedia Exilului literar românesc (1945-1989),* Bucureşti, Editura Compania, 2003; Ion Zainea, *Politică şi administraţie în România (6 martie 1945-1 martie 1946). Epurarea,* Oradea, Editura Universităţii, 2004; Gh. Buzatu, *Antonescu, Hitler, Stalin,* I-III, Ploieşti-R.Vâlcea-Iaşi, 2005-2008; Constantin Ucrain, Liviu Scrieciu, Niculae Ene, *Personalităţi militare româneşti,* I-III, Bucureşti, Editura CTEA, 2005; Constantin Chiper, *Veterani în slujba Patriei,* I-III, Ploieşti, Editura Buratino/Bucureşti, Editura CTEA, 2005-2008; Dumitru Dobre şi colaboratori, *Comandanţi fără armată. Exilul militar românesc, 1939-1972,* Bucureşti, Editura Pro Historia, 2005; Dumitru Dobre, *Personalităţi ale Exilului militar românesc,* Bucureşti, Editura Militară, 2008; Dumitru Dobre şi colaboratori, *Onoare şi glorie: Exilul militar românesc şi Campania din Est (22 iunie 1941-23 august 1944),* Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Gh. M. Speteanu, 2008; Şerban N. Ionescu, *Dicţionarul panoramic al personalităţilor din România. Secolul XX,* Bucureşti, Editura Victor Frunză, 2006; Vasile Novac, *Generali argeşeni,* I-II, Piteşti, Editura Nova Internaţional, 2006; Anton Bejan, coordonator, *Dicţionar enciclopedic de marină,* I-II, Bucureşti, Editura Societăţii Scriitorilor Militari, 2006-2008; Mihai Pelin, *Opisul emigraţiei politice. Destine în 1 222 de fişe alcătuite pe baza dosarelor din arhivele Securităţii,* Bucureşti, Editura Compania, 2002; Eugeniu Arthur Buhman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României. Memorii, 1898-1940,* ediţie Cristian Scarlat, Bucureşti, Editura Sigma, 2006; Veronica Nanu, D. Dobre, *Au ales libertatea! 2 265 de fişe personale din evidenţele Securităţii,* Bucureşti, Editura Pro Historia, 2007; Stelian Neagoe, *Oameni politici români. Enciclopedie,* Bucureşti, Editura Machiavelli, 2007; Stan Stoica, coordonator, *Dicţionar biografic de istorie a României,* Bucureşti, Editura Meronia, 2008; Gh. Buzatu, *Execuţia Mareşalului Ion Antonescu,* Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 2009; George Marcu, coordonator, *Dicţionarul personalităţilor feminine din România,* Bucureşti, Editura Meronia, 2009; Lucian Boia, *„Germanofilii". Elita intelectuală românească în anii primului război mondial,* Bucureşti, Editura Humanitas, 2009; Dominique Valland, *Dicţionar istoric,* traducere, Bucureşti, Artemis, 2008; Marian Moşneagu, *Dicţionarul marinarilor români,* Bucureşti, Editura Militară, 2008; Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, Bucureşti, Editura Adevărul, 1993; Ioan Hudiţă, *Jurnal politic (1 martie 1942-31 ianuarie 1943),* ediţie acad. Dan Berindei, Bucureşti, Editura Comunicare, 2009; Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, *1942-1944,* ediţie Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Machiavelli,

I

Comandantul de Căpetenie al Armatei –
ION ANTONESCU, Mareşal

II

Miniştrii de Război
IOSIF IACOBICI, General de Corp de Armată
CONSTANTIN PANTAZI, General C.A.
MIHAIL RACOVIŢĂ, General C.A.
CONSTANTIN SĂNĂTESCU, General C.A.
ION NEGULESCU, General C.A.
CONSTANTIN VASILIU-RĂŞCANU, General C.A.
GHEORGHE DOBRE, General C.A.

III

Şefii Marelui Stat Major
ALEXANDRU IOANIŢIU, General Divizie
IOSIF IACOBICI, General C.A.
ILIE ŞTEFLEA, General C.A.
GHEORGHE MIHAIL, General C.A.
NICOLAE RĂDESCU, General C.A.
CONSTANTIN SĂNĂTESCU, General C.A.

IV

Comandanţii de Armate
ARMATA 1 ROMÂNĂ

PARASCHIV DOBRE, General Divizie
DUMITRU POPESCU, General C.A.
NICOLAE MACICI, General C.A.
VASILE ATANASIU, General C.A.
VASILE MĂINESCU, General Divizie

2009; Mircea Eliade, *Jurnal portughez şi alte scrieri,* vol. 1, ediţie Sorin Alexandrescu, Bucureşti, Editura Humanitas, 2006; Nichita Smochină, *Memorii,* ediţie Galin-Corini Vlad, Bucureşti, Editura Academiei României, 2009; Ioan Scurtu, *Portrete politice,* Chişinău, Editura Prut Internaţional, 2006; Doru Dumitrescu, Mihai Manea, *Personaje şi personalităţi ale istoriei. Dicţionar enciclopedic,* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 2009.

ARMATA 3 ROMÂNĂ

PETRE DUMITRESCU, General de Armată
ARMATA 4 ROMÂNĂ
NICOLAE CIUPERCĂ, General C.A.
CONSTANTIN CONSTANTINESCU, General C.A.
CORNELIU DRAGALINA, General C.A.
CONSTANTIN SĂNĂTESCU, General C.A.
MIHAIL RACOVIȚĂ, General C.A.
GHEORGHE AVRAMESCU, General C.A.
ILIE ŞTEFLEA, General C.A.
GHEORGHE AVRAMESCU, General C.A.
NICOLAE DĂSCĂLESCU, General C.A.

V

Comandanții de Corpuri de Armată

CORPUL 1 ARMATĂ
RADU GHERGHE, General C.A.

CORPUL 2 ARMATĂ
NICOLAE MACICI, General C.A.
NICOLAE DĂSCĂLESCU, General C.A.
CONSTANTIN TRESTIOREANU, General Divizie
NICOLAE DĂSCĂLESCU, General C.A.
EDGAR RĂDULESCU, General Brigadă
COSTIN IONAŞCU, General C.A.

CORPUL 4 ARMATĂ
CONSTANTIN SĂNĂTESCU, General C.A.
HUGO SCHWAB, General C.A.
MARIN C. POPESCU, General C.A.
NICOLAE STOENESCU, General C.A.
DUMITRU TUDOSIE, General C.A.
NICOLAE STOENESCU, General C.A.
ION BOIȚEANU, General C.A.
AGRIGOLA FILIP, General Divizie

CORPUL 5 ARMATĂ
GHEORGHE LEVENTI, General Divizie
AURELIAN SON, General C.A.
CONSTANTIN NICOLESCU, General C.A.
MARIN MANAFU, General C.A.
TEODOR IONESCU, General C.A.

CORPUL 6 ARMATĂ
CORNELIU DRAGALINA, General C.A.
FLOREA MITRĂNESCU, General C.A.
EMANOIL LEOVEANU, General C.A.
GHEORGHE AVRAMESCU, General C.A.
NICOLAE TĂTĂRANU, General C.A.
AGRICOLA FILIP, General Divizie
EMANOIL LEOVEANU, General C.A.
RADU GHEORGHE GHEORGHIU, General C.A.
GHEORGHE STAVRESCU, General C.A.

CORPUL 7 ARMATĂ
FLOREA MITRĂNESCU, General C.A.
EMANOIL LEOVEANU, General C.A.
GHEORGHE POTOPEANU, General Divizie
HUGO SCHWAB, General C.A.
MIHAIL LĂCĂTUŞU, General C.A.
EUGEN VÂRTEJANU, General Divizie
RADU NICULESCU-COCIU, General C.A

CORPUL 11 ARMATĂ
AURELIAN SON, General C.A.
CONSTANTIN CONSTATINESCU-CLAPS, General C.A.
ION POPESCU, General C.A.

CORPUL DE MUNTE
GHEORGHE AVRAMESCU, General C.A.
HUGO SCHWAB, General C.A.
ION DUMITRACHE, General C.A.
RADU GHERGHE, General Divizie
LEONARD MOCIULSCHI, General C.A.

COMANDAMENTUL MILITAR AL CAPITALEI
IOSIF TEODORESCU, General C.A.
AUREL ALDEA, General C.A.

CORPUL DE GRĂNICERI
ION NEGULESCU, General C.A.
MIHAIL STĂNESCU, General C.A.
GHEORGHE IONESCU-SINAIA, General C.A.

CORPUL 1 AERIAN
EMIL GHEORGHIU, General
EMANOIL IONESCU, General
TRAIAN BURDULOIU, General C.A.

COMANDAMENTUL FORȚELOR NAVALE
HORIA MĂCELARIU, Contraamiral

COMANDAMENTUL FORȚELOR FLUVIALE
ALEXANDRU STOIANOVICI, Contraamiral

VI

Comandanți de divizii
COMANDANȚI DE DIVIZIE DE CAVALERIE
MIHAI KIRIACESCU, Colonel
ILIE ANTONESCU, General Divizie
HERCULE FORTUNESCU, General Brigadă
KORNE RADU, General Brigadă
DUMITRU T. POPESCU, General Brigadă
CONSTANTIN TALPEŞ, General Brigadă

COMANDANȚI DE DIVIZIE DE INFANTERIE
NICOLAE CAMBREA, General C.A.
ROMULUS DIMITRIU, General C.A.
GH. IONESCU-SINAIA, General C.A.
IOAN ARHIP, General Divizie
ŞTEFAN BARDAN, General Divizie
RADU BĂLDESCU, General Divizie
MIHAI CĂMĂRAŞU, General Divizie
CORNELIU CALOTESCU, General Divizie
MIHAIL CORBULEANU, General Divizie
POLIHRON DUMITRESCU, General Divizie
ION GLOGOJANU, General Divizie (p.m.)
IOAN IUCĂL, General Divizie (p.m.)
MIHAIL LĂCĂTUŞU, General Divizie
MARIN CEAUŞU, General Divizie
PLATON CHIRNOAGĂ, General Brigadă
ION CONSTANTINESCU, General Brigadă
GHEORGHE MARINESCU, General Brigadă
GHEORGHE MOSIU, General Brigadă
MIHAIL LASCĂR, General Brigadă
NICOLAE MAZARINI, General Divizie
IOAN STĂNCULESCU, General Divizie
OLIMPIU C. STAVRAT, General Divizie
MIHAIL VOICU, General Divizie
CONSTANTIN BĂDESCU, General Brigadă
SAVU NEDELEA, General Brigadă
ALEXANDRU PETRESCU, General Brigadă
TRAIAN STĂNESCU, General Brigadă
IOAN TĂNĂSESCU, General Brigadă
TOCINEANU D. PETRESCU, General Brigadă (p.m.)

COMANDANȚI DE DIVIZIE DE VÂNĂTORI DE MUNTE
ILIE CREȚULESCU, General Divizie
IOAN DUMITRACHE, General Divizie
CONSTANTIN IORDĂCHESCU, General Divizie
GH. MANOLIU, General Divizie
GRIGORE BĂLAN, General Brigadă (p.m.)
TUDORANCEA CIUREA, General Brigadă
IOAN T. CONSTANTINESCU, General Brigadă
IANCU GHENESCU, General Brigadă
VASILE PASCU, General Brigadă
IOAN BELDICEANU, General Divizie
CONSTANTIN VOICULESCU, General Divizie

COMANDANȚI AI DIVIZIEI 1 BLINDATĂ
IOAN SION, General Divizie (p.m.)
ALEXANDRU PASTIA, General Brigadă (p.m.)

Lista de abrevieri

A.A. - Apărare Antiaeriană
Adj. - Adjutant
AMAE - Arhiva Ministerului de Externe al României (Bucureşti)
AMR - Arhivele Militare Române (Bucureşti, Piteşti)
ANIC - Arhivele Naţionale ale României, Arhivele Naţionale Istorice Centrale (Bucureşti)
A (cifră) - Armata (cifra)
Bat./Batal. - Batalion
BAR - Biblioteca Academiei Române (Bucureşti)
Bir. - Birou
Bg./Brig. - Brigadă
C.A. (cifra) - Corpul de Armată (cifra)
Cdt. - Comandant
C.L. - care de luptă
CNSAS - Consiliul Naţional pentru Studiul Arhivelor Securităţii (Arhiva, Bucureşti)
Comand. - Comandament
Col. - Colonel
Com. - companie
Cpt. - căpitan
DGP - Direcţia Generală a Poliţiei (fondul)
Div. - Divizie
D.O. - Din ordin
Gen. - General
Inf. - Infanterie
Ing. - Inginer
Lt. - Locotenent
Lt. Col. - Locotenent Colonel
M.A.N./M.Ap.N. - Ministerul Apărării Naţionale
M.C.G. - Marele Cartier General
M.M.L.L. - Majestăţile Lor Regele şi Regina
Mr. - Maior
M.R. - Ministerul de Război
M.S. - Majestatea Sa
MStM - Marele Stat Major
M.U. - Mare Unitate (Mari Unităţi)
O.Z. - Ordin de zi
P.C. - Postul de comandă
PCM - Preşedinţia Consiliului de Miniştri (fondul)
PCM-CM - Preşedinţia Consiliului de Miniştri - Cabinetul Militar (fondul)

PCM-SSI - Preşedinţia Consiliului de Miniştri - Serviciul Special de Informaţii (fondul)
Plt. - Plutonier
Plut. - Pluton
P.S. - Partea sedentară
Reg. - Regiment
Slt. - Sublocotenent

JURNAL
1942-1943

I - JURNAL

Joi, 1 ianuarie 1942[i]

10,30 - Este primit în audienţă Dl. General Popescu Sanitarul[1], care îi prezintă urări din partea Societăţii „Naţionale de Gaz Metan" cu ocazia Noului An.
10,50 - Dl. Mareşal[2], însoţit de Dl. Col. Adj. Mircea Elefterescu[3], se duc la Mitropolie.
11,00 - Sosesc M. M. L. L.[4] Regele[5] şi Regina[6].
Se oficiază un Te Deum.
12,15 - M. M. L. L. Regele şi Regina şi Dl. Mareşal Antonescu, primesc în Sala Tronului felicitările Guvernului.
13,15 - Idem, se primesc felicitările Corpului Diplomatic şi Şefilor Misiunilor Militare Germană şi Italiană.
14,00 - Dl. Mareşal primeşte în Sala de Consiliu felicitările ofiţerilor din Cabinetul Militar al Preşedinţiei, prin Dl. Colonel Davidescu[7], Şeful Cabinetului.
14,10 - Dl. Ministru General Popescu Dumitru[8] se prezintă D-lui Mareşal pentru avansarea în grad (General de Corp de Armată).
18,00 - Dl. Ministru Killinger[9] este primit în audienţă de lucru.
21,00 - Masa.

Vineri, 2 ianuarie 1942[ii]

Dl. Mareşal lucrează dimineaţă singur în birou.
14,00 - Dejunul.
17,30 - Dl. Ministru Petrovici[10]: audienţă de lucru[11].

---

[1] Cf. *Jurnal,* I, p. 54.
[2] Relativ la operaţiunile desfăşurate pe Frontul de Est de trupele române în perioada ianuarie 1942-iunie 1943, despre care volumul II al *Jurnalului Mareşalului Antonescu* ne oferă detalii, vezi cele mai recente şi competente informaţii şi comentarii în mod deosebit la Al. Duţu, în *Istoria Românilor,* IX, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2008, p. 252 şi urm.
[3] Cf. *Jurnal*, I, p. 60.
[4] Majestăţile Lor.
[5] Mihai I, cf. *Jurnal*, I, p. 49-50.
[6] Regina Mamă Elena, cf. *Jurnal,* I, p. 50.
[7] **Radu Davidescu** (1896-1960), şeful Cabinetului Militar al lui I. Antonescu (18.8.1941 – 23.8.1944) (Teofil Oroian, *Colonel Radu Davidescu, „mâna dreaptă" a lui Antonescu,* în „Dosarele Istoriei", nr. 1/2004, p. 30-35.
[8] Cf. *Jurnal*, I, p. 140.
[9] Cf. *Jurnal,* I, p. 132.
[10] Cf. *Jurnal,* I, p. 79.
[11] ANIC, fond PCM – CM, dosar 602/1942, *Registrul istoric al Conducătorului Statului,* vol. IV, *1.I.1942-31.VII.1942,* f. 4 (În continuare, se va cita: *Registrul istoric*, vol. IV).

19,00 - D-na Mariana Boteanu: chestiuni personale.
20,30 - Masa.

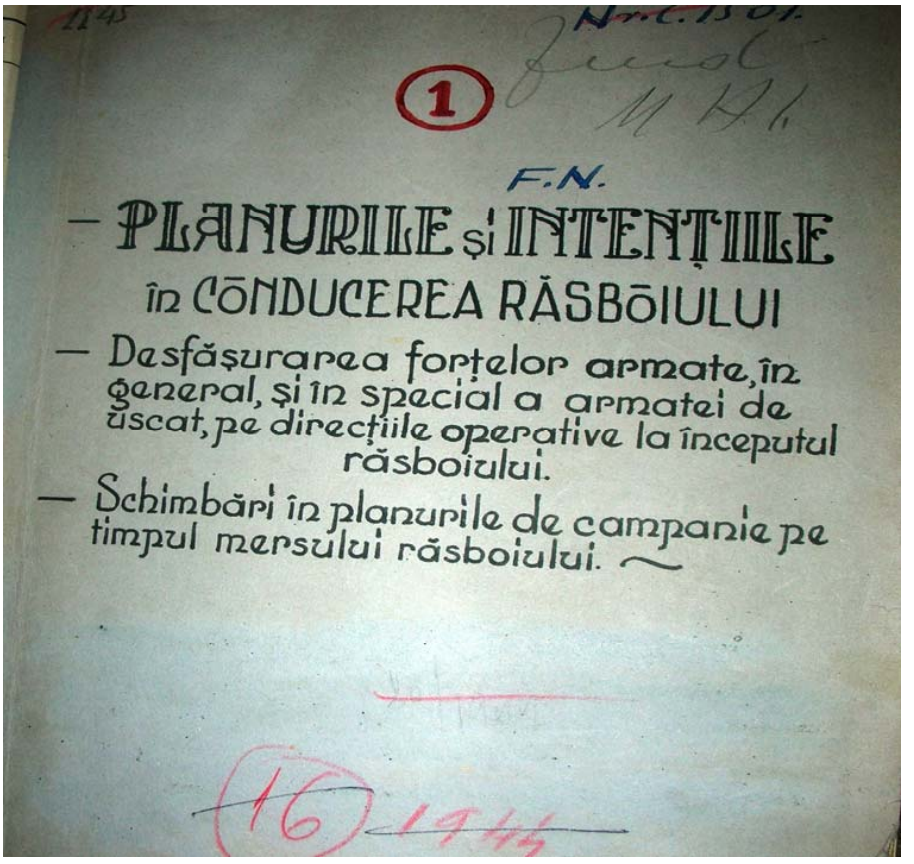

... A FOST 22 IUNIE 1941!
Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 67/1941.

Sâmbătă, 3 ianuarie 1942[iii]

10,00 - Consiliu financiar, la care au luat parte:
- Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Ministru Mihai Antonescu[12],
- Dl. General Stoenescu[13],
- Dl. Ministru Marinescu[14],
- Dl. Guvernator Ottulescu[15],
- Dl. Răsmeriţă[16].

[12] Cf. *Jurnal,* I, p. 53-54.
[13] Cf. *Jurnal*, I, p. 141.
[14] Cf. *Jurnal*, I, p. 209.
[15] Cf. *Jurnal,* I, p. 50.

13,45 - Dl. General Pantazi[17] se prezintă, fiind înapoiat de pe front: supune D-lui Mareşal constatările făcute pe front.
14,30 - Dejunul.
17,30 - Dl. Ministru de Interne[18]: prezintă nişte documente la semnat[19].
18,00 - Dl. Mareşal se duce singur la dentistul Fessler.
21,00 - Masa.

Duminică, 4 ianuarie 1942

11,00 - Prezintă D-lui Mareşal darul oferit de Cancelarul Hitler[20] (o maşină blindată „Mercedes Benz"):
- Dl. Ministru von Killinger,
- Dl. General Gerstenberg[21],
- Dl. Dr. Steltzer[22],
- Maiorul Engel Gerhardt[23],
- Maiorul Kempka[24],
- Căpitanul Dragas Fritz,
- Locot. Eigrenberg Fritz,
- Ing. Glock,
- Ing. Richer,
- Un ofițer german [Reiber][25].

Dl. Mareşal le mulțumeşte şi decorează pe toți membrii delegației.
11,30 - Dl. Subsecretar de Stat [Ministerul Educației Naționale] Petrescu[26]: supune planul de activitate al departamentului său.
12,00 - Dl. Inginer Amedeu Ghițescu: chestiuni personale.
12,30 - În chestiunea aprovizionărilor trupelor operative:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Iacobici[27],
- Dl. General Petre Dumitrescu[28],

---

[16] Cf. *Jurnal*, I, p. 155.
[17] Cf. *Jurnal,* I, p. 155.
[18] General de CA Dumitru I. Popescu, cf. *Jurnal,* I, p. 140.
[19] *Registrul istoric,* IV, f. 4-5.
[20] Cf. *Jurnal*, I, p. 47-49.
[21] Cf. *Jurnal,* I, p. 51.
[22] **Gerhard Stelzer** (1896-1965), consilier al Legației Germaniei din Bucureşti (1938-1944).
[23] **Gerhard Engel** (1906-1976), militar de carieră, din 1938 aghiotant al lui A. Hitler pentru armata de uscat, în calitate de căpitan, apoi avansat maior, iar în 1943 – locotenent-colonel, preluând comanda Regimentului 27 Infanterie. A încheiat războiul ca general-locotenent, cdt. al Diviziei de Grenadieri „Ulrich von Hutten", prizonier de război la americani, 1945-1947 (Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosarul Hitler,* traducere, Bucureşti, Editura Meditații, 2007, p. 496-497).
[24] **Erich Kempka** (1910-1973), mecanic de vehicule grele, din 1936 şoferul permanent al lui A. Hitler, iar, după sinuciderea acestuia, fuge din Berlin la 1.5.1945, devenind prizonier la americani (cf. *Dosarul Hitler,* p. 525).
[25] *Registrul istoric,* IV, f. 5.
[26] Cf. *Jurnal,* I, p. 324.
[27] Cf. *Jurnal,* I, p. 64.
[28] Cf. *Jurnal,* I, p. 160.

- Dl. General Tătăranu[29],
- Dl. General Gh. Dobre[30].

14,30 - Dejunul.
18,00 - Maiorul Engel primeşte instrucțiuni din partea D-lui Mareşal referitor la mesajul pentru Cancelarul Hitler - cu privire la nevoile de înarmare ale Armatei Române.

Luni, 5 ianuarie 1942[iv]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,00 - Maiorul Engel: primeşte un mesaj din partea D-lui Mareşal pentru cancelarul Hitler.
11,00 - Dl. Ministru Tomescu[31].
- Dl. General Pantazi.
- Dl. Colonel Dr. Capitanovici[32].
- Dl. Colonel Nestorescu (Şeful Secției IV M.St.M.).

S-a discutat:
- Evacuarea răniților din spitale;
- Controlul spitalelor din Bucureşti;
- Dotarea spitalelor cu materialul necesar;
- Lupta pentru salvarea Neamului din punct de vedere sanitar.

13,20 - Dl. Ministru [Justiție] Stoicescu[33]: lucru.
17,00 - Chestiuni economice:
- Dl. Ministru Killinger,
- Dl. Ministru Neubacher[34],
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Klügkist[35],
- Dl. Consilier Steltzer.

19,10 - Dl. Ministru de Interne.
- Dl. General Jack Popescu[36].

Dl. Jack Popescu se prezintă pentru plecare din Guvern.
19,15 - Depun jurământul fiind numiți Subsecretari de Stat la Ministerul de Interne:
- Dl. General Vasiliu[37],
- Dl. Prof. Strihan[38].

---

[29] Cf. *Jurnal,* I, p. 257.
[30] Cf. *Jurnal,* I, p. 55.
[31] **Petre Tomescu** (1890-1977), doctor, Decan al Facultății de Medicină din Bucureşti, titular din 27.1.1941 la Muncă, Sănătate şi Ocrotiri Sociale. Judecat şi condamnat ca „mare criminal de război" în mai 1946, la 15 ani muncă silnică (Gh. Buzatu, *Execuția Mareşalului Ion Antonescu,* Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 2009, p. 85).
[32] Inspector General Sanitar al Armatei.
[33] Cf. *Jurnal,* I, p. 155.
[34] Cf. *Jurnal,* I, p. 75.
[35] Cf. *Jurnal,* I, p. 252.
[36] General **Ion [Jack - Jacques] St. Popescu**, subsecretar de stat la Interne (1.10.1941-5.1.1942), fiind succedat de C. Z. (Piki) Vasiliu, cf. *Jurnal,* I, p. 151.
[37] General de CA **Constantin Z. (Piki) Vasiliu**, inspector general al Jandarmeriei (1940-1944), numit subsecretar de stat pentru Poliție şi Siguranță (1942-1944), în *Jurnal,* I, p. 79.

19,20 - Dl. General Sichitiu [titular la Agricultură şi Domenii, 1941-1942][39]: lucru.
20,00 - Consiliu de Miniştri[40].
La acest Consiliu au luat parte:
- Dl. Ministru Stoicescu,
- Dl. Ministru de Interne,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. Colonel Diaconescu[41],
- Dl. Stănescu - Subdirectorul Siguranței[42],
- Dl. Eugen Cristescu[43].

S-a discutat chestiunea penitenciarelor.
22,00 - Chestiuni de ordin operativ:
- Dl. General Iacobici,
- Dl. General Tătăranu,
- Dl. Maior Zöhler[44].

Marți, 6 ianuarie 1942

10,30 - Dl. General Stoenescu: prezintă D-lui Mareşal felicitări pentru ziua onomastică, predându-i o medalie comemorativă cu chipul D-lui Mareşal.
10,35 - Dl. Colonel Dr. Hamat, împreună cu delegații Federațiilor de foşti luptători: prezintă omagiu şi felicitări D-lui Mareşal cu ocazia zilei onomastice.
10,40 - Dl. General rez. Popescu Sanitarul: idem.
11,00 - Dl. Mareşal, însoțit de Dl. Col. Adj. Mircea Elefterescu, ia parte la Te Deum-ul de la Patriarhie.
13,00 - Dejun la Palatul Regal, la care ia parte D-na şi Dl. Mareşal, împreună cu întreg Guvernul.
18,00 - D-na şi Dl. Mareşal însoțiți de Dl. Ministru Mihai Antonescu şi de D-na şi Dl. Dr. Teodorescu pleacă la Predeal cu automotorul din gara Mogoşoaia.
21,00 - Sosirea la Predeal, unde au fost întâmpinați de către:
- Dl. Colonel Grigoriu - Primarul oraşului,
- Dl. Maior Rădulescu - Comandantul Grupului Jandarmi Pază,
- Locot. Nitra - Şeful Poliției Predeal.

---

[38] Petre Strihan, subsecretar de stat pentru Administrație.
[39] Cf. *Jurnal,* I, p. 153.
[40] Vezi M. D. Ciucă, Maria Ignat, eds., *Stenogramele şedințelor Consiliului de Miniştri. Guvernarea Ion Antonescu,* vol. V, *octombrie 1941-ianuarie 1942,* Bucureşti, Arhivele Naționale ale României, 2001, p. 563-569 (În continuare, se va cita: *Stenogramele ...,* vol. V).
[41] General **Nicolae Diaconescu** (1893- ?), militar de carieră, absolvent al Şcolii Militare de Infanterie, apoi al Şcolii Superioare de Război (1921-1923), al unor cursuri speciale de informații, doctor în drept. Între 1932 şi 1937, ataşat militar în Polonia, Estonia, Letonia şi Finlanda, iar de la 1.11.1940 şi până la 31.10.1944 secretar general al Ministerului Apărării Naționale. S-a impus ca Director General al Poliției (1.11.1941-20.9.1944), fiind după război arestat şi deținut în penitenciarele Târgşor şi Făgăraş (cf. Vasile Novac, *Generali argeşeni*, vol. II, Editura Nova Internațional, Piteşti, 2006, p. 242-267).
[42] **Ionel Stănescu**, subdirector general (1942) al Poliției de Siguranță.
[43] Cf. *Jurnal,* I, p. 93-94.
[44] *Registrul istoric,* IV, f. 7.

Miercuri, 7 ianuarie 1942[v]

11,00 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Colonel Davidescu cu care lucrează.
13,30 - Dejun, intim, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu.

20,00 - Cina, împreună cu:
- D-na Mareşal,
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu.

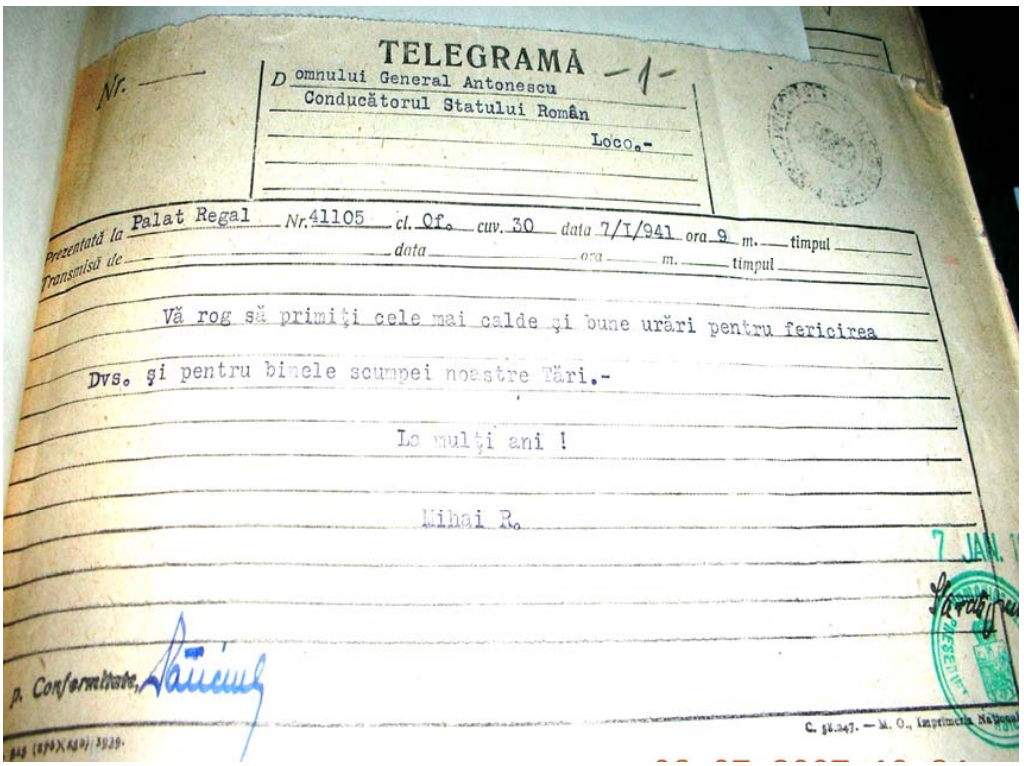

TELEGRAMA -1-

Nr. ——

Domnului General Antonescu
Conducătorul Statului Român
Loco.-

Prezentată la Palat Regal Nr. 41105 cl. Of. cuv. 30 data 7/I/941 ora 9 m. timpul
Transmisă de data ora m. timpul

Vă rog să primiţi cele mai calde şi bune urări pentru fericirea Dvs. şi pentru binele scumpei noastre Ţări.-

Lo mulţi ani !

Mihai R.

7 JAN.

p. Conformitate,

Din colecţia lui I. Antonescu:
Telegramă de felicitare cu prilejul zilei onomastice, 7 ianuarie 1941
Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 206/1940.

Joi, 8 ianuarie 1942

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu[45].
13,30 - Dejun, intim, cu D-na şi Dl. Dr. Teodorescu.
16,00 - M. M. L. L. Regele şi Regina aduc un cadou D-lui Mareşal.
20,00 - Cina, împreună cu M. M. L. L. Regele şi Regina.

[45] *Registrul istoric*, IV, f. 9.

Vineri, 9 ianuarie 1942

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu[46].
10,40 - D-na şi Dl. Mareşal, însoțiți de Dl. Ministru Mihai Antonescu şi Dl. Colonel Davidescu, fac o plimbare pe jos până la Cabana Susaiului, de unde se înapoiază la ora 12,40.
13,30 - Dejun, împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu şi Dl. Colonel Davidescu.
20,30 - Cina, cu cei prezenți.

Sâmbătă, 10 ianuarie 1942[vi]

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu[47].
11,00 - D-na şi Dl. Mareşal, împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu, ies la sky, de unde se înapoiază la ora 12,10.
13,00 - Dejunul.
15,00 - Consiliu de Miniştri[48], la care au luat parte:
- Dl. Ministru Mihai Antonescu - Vicepreşedintele Consiliului,
- Dl. General D. Popescu - Ministrul Internelor,
- Dl. General Stoenescu - Ministrul Finanțelor,
- Dl. Prof. Stoicescu - Ministrul Justiției,
- Dl. Ing. C. Bușilă[49] - Ministrul Comunicațiilor,
- Dl. General Dobre - Subsecretar de Stat al Înzestrării Armatei,
- Dl. Aurelian Pană[50] - Subsecretar de Stat al Agriculturii,
- Dl. Alex. Ottulescu - Guvernatorul B.N.R.,
- Dl. General Sichitiu - Ministrul Agriculturii,
- Dl. Mircea Vulcănescu[51] - Subsecretar de Stat Min. Finanțelor,
- Dl. General C. [Şt.] Constantin[52] - Subsecretar de Stat al Aprovizionării,
- Dl. Titus Dragoş[53] - Subsecretar de Stat al Românizării,
- Dl. General C. Vasiliu - Subsecretar de Stat la Min. Internelor,
- Dl. Int. General Florescu - Primarul General al Capitalei,
- Dl. General Stroia - Şeful Justiției Militare,
- Dl. N. Bădescu - Comisar al Guvernului pt. aprovizionarea cu lemne,
- Dl. Grigore Popescu - Secretar General la Ministerul Economiei Naționale,
- Dl. Gh. Minescu - Director General I.N.C.O.P.,
- Dl. Col. T. C. Orezeanu - Director General C.F.R.,
- Dl. Colonel Sireteanu - Dir. Intendenței M.A.N.

[46] *Registrul istoric*, IV, f. 9.
[47] *Registrul istoric,* IV, f. 9.
[48] Reuniunea Cabinetului a avut loc între orele 15 şi 20 (cf. ANIC, fond PCM – CM, dosar 273/1944, *Procese-verbale ale şedințelor Consiliului de Miniştri,* I, *8.IX.1941-10.IV.1994*, 44-46). (În continuare, se va cita: *Procese-verbale*, vol. I). Textul complet al reuniunii, în *Stenogramele ...,* V, p. 569-622.
[49] Cf. *Jurnal,* I, p. 157.
[50] Cf. *Jurnal,* I, p. 136.
[51] Cf. *Jurnal,* I, p. 127-128.
[52] Cf. *Jurnal,* I, p. 282.
[53] Cf. *Jurnal,* I, p. 323. **Titus Dragoş** (1896 - ?), subsecretar de stat al Românizării, Colonizării şi Inventarului, judecat şi condamnat în mai 1946 ca „mare criminal de război" la 15 ani muncă silnică, eliberat în 1960.

S-au discutat chestiuni în legătură cu aprovizionarea alimentară a Capitalei.

Dl. Mareşal a dat noi dispoziţiuni miniştrilor respectivi, pentru o cât mai bună aprovizionare a populaţiei[54].

21,00 - Cina, împreună cu D-nii Miniştri care au luat parte la Consiliu.

Duminică, 11 ianuarie 1942

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
13,30 - Dejun, împreună cu M. M. L. L. Regele şi Regina.
15,20 - D-na Dr. Burileanu.
17,00 - D-na şi Dl. Mareşal însoţiţi de Dl. Ministru Mihai Antonescu, D-na Goga, D-na şi Dl. Dr. Teodorescu fac o plimbare pe jos prin Predeal.
21,00 - Cina, cu cei prezenţi.

Luni, 12 ianuarie 1942

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
11,30 - Dl. Mareşal face sky cu Dl. Colonel Davidescu.
13,30 - Dejun, cu Dl. Colonel Davidescu.
21,00 - Cina[55].

Marţi, 13 ianuarie 1942

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu[56].
11,20 - Dl. Mareşal face sky cu Dl. Colonel Davidescu.
13,30 - Dejun, la care au participat:
- Dl. Inginer Mareş[57],
- Dl. General Pantazi,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Ministru C. Buşilă.

20,00 - Cina, cu Dl. Inginer Mareş.

Miercuri, 14 ianuarie 1942[vii]

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu[58].
10,20 - Sky cu Dl. Colonel Davidescu.
13,30 - Dejun, cu:
- Dl. Inginer Mareş,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.

19,00 - Dl. Colonel Davidescu: lucru.

---

[54] *Registrul istoric*, IV, f. 10 (Comunicatul nr. 310 privind şedinţa Consiliului de Aprovizionare de la Predeal, condus de I. Antonescu).
[55] *Registrul istoric*, IV, f. 11-13.
[56] *Registrul istoric*, IV, f. 15.
[57] Cf. *Jurnal,* I, p. 49.
[58] *Registrul istoric*, IV, f. 17.

20,20 - Cina, cu Dl. Inginer Mareş.

Joi, 15 ianuarie 1942[viii]

9,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu[59].
9,40 - Dl. Mareşal merge la sky pe muntele „Dihamu", fiind însoţit de Dl. Colonel Medeleanu, Dl. Colonel Davidescu şi Dl. Locot. Topor.
13,30 - Dejunul pe munte la cabana Vânătorilor.
16,20 - Dl. Mareşal se înapoiază la vilă.
18,45-20,30 - [Şedinţa Consiliului de Miniştri sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][60].
20,00 - Cina.

Vineri, 16 ianuarie 1942[ix]

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu[61].
13,00 - Lucru:
- Dl. General Ştefleа[62],
- Dl. General Jienescu[63],
- Dl. Colonel Davidescu.

13,30 - Dejunul, la care au participat:
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Colonel Davidescu.

20,00 - Cina.
21,00 - Dl. Mareşal se întreţine cu:
- Dl. Ministru Mihai Antonescu,
- Dl. Baron von Killinger,
- Dl. Consilier Steltzer.

Sâmbătă, 17 ianuarie 1942[x]

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
12,00 - Dl. Colonel Davidescu: lucru.
13,10 - D-na şi Dl. Mareşal ies la sky însoţiţi fiind de Dl. Colonel Davidescu.
14,00 - Dejunul, la care au luat parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na [Georgeta] Cancicov[64],
- Dl. Ministru Mihai Antonescu.

18,30 - Lucru:
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Pantazi,

---

[59] *Registrul istoric*, IV, f. 18.
[60] *Procese-verbale,* I, f. 47-48. Vezi textul integral al şedinţei, în *Stenogramele ...,* V, p. 622-647.
[61] *Registrul istoric*, IV, f. 18.
[62] Cf. *Jurnal*, I, p. 60.
[63] Cf. *Jurnal,* I, p. 55.
[64] Romancieră de talent (1899-1984), soţia lui Mircea Cancicov (vezi mai jos şi *Jurnal,* I, p. 81). Soţii Cancicov au întreţinut raporturi excelente cu familia Mareşalului Antonescu (cf. *Enciclopedia judeţului Bacău*, Bacău, 2008, p. 408-409).

- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Colonel Davidescu.

20,30 - Cina, împreună cu:
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Colonel Davidescu[65].

21,30 - Continuarea lucrului cu cei de mai sus, până la ora 24.

Duminică, 18 ianuarie 1942

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
11,30 - D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de D-na Cancicov, Dl. Ministru Mihai Antonescu şi Dl. Colonel Davidescu, ies la sky.
13,30 - Dejunul, la care au luat parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Colonel Davidescu,
- D-şoara Şteflea.

15,30 - Dl. Dr. Gologan - Primarul oraşului Braşov: se prezintă cu lucrări ordonate de Dl. Mareşal.
20,00 - Cina, cu D-na Cancicov.

Luni, 19 ianuarie 1942

10,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu[66].
11,20 - Dl. Mareşal iese la sky cu Dl. Col. Davidescu.
13,00 - Dejunul, cu D-na Cancicov.
14,05 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu automobilul spre Bucureşti, însoţiţi fiind de Dl. Col. Davidescu şi Dl. Maior Marin Anghel[67] cu care Dl. Mareşal lucrează tot timpul parcursului.
18,05 - Sosirea la Bucureşti. În gara Mogoşoaia au fost întâmpinaţi de către:
- Dl. Ministru Mihai Antonescu - Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri,
- Dl. General D. Popescu - Ministru de Interne,
- Dl. General Niculescu Constantin[68] - Comandantul Militar al Capitalei,
- Dl. General Vasiliu C. - Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne,
- Dl. General Gherghe Radu[69] - Prefectul Poliţiei Capitalei,
- Dl. General Niculescu-Cociu[70] - Comandantul Pieţei,

[65] *Registrul istoric*, IV, f. 19.
[66] *Registrul istoric*, IV, f. 19.
[67] Membru al Cabinetului Militar.
[68] Cf. *Jurnal,* I, p. 154.
[69] General de Armată **Gherghe Radu** (1886-1959), militar de carieră, diverse funcţii la trupă ori pe front, iar în perioada 20.1.1941-10.1.1942 Prefect al Poliţiei Capitalei (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română în al doilea război mondial, 1941-1945. Dicţionar enciclopedic,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1999, p. 227).

- Dl. Colonel Diaconescu - Direcţia Siguranţei Generale a Statului,
- Dl. Colonel Adj. Mircea Elefterescu - Dir. de Cabinet al D-lui Mareşal.

18,15 - Dl. General Popescu - Ministrul Internelor: lucru.
18,40 - Dl. Dr. Tomescu - Ministrul Sănătăţii: lucru.

Marţi, 20 ianuarie 1942[xi]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,45 - Continuarea lucrului în cabinet.
13,30 - Dl. General Pantazi: în chestiunea aprovizionării şi ridicarea zăpezii din Capitală.
14,00 - Dejunul.
19,15 - Dl. Colonel Mardari[71]: chestiuni în legătură cu Palatul Regal.
18,30-20,00 - [Şedinţa Consiliului de Miniştri condusă de prof. I. Mihai Antonescu][72].
20,00 - Dl. General C. Vasiliu: chestiuni interne.
20,20 - Lucru:
- Dl. General Tătăranu,
- Dl. Amiral Georgescu[73].

21,30 - Masa.

Miercuri, 21 ianuarie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,30 - În chestiunea bunurilor fostei „Straja Ţării”:
- Dl. General Iliescu[74],
- Dl. General Pălăngeanu[75].

11,55 - Dl. General Şteflea: se prezintă fiind numit Şef al Marelui Stat Major.
12,30 - Dl. Ottulescu:
- În chestiunea modificării statutelor B.N.R. cu privire la incompatibilităţile legale ale conducătorilor acestei instituţiuni;
- În chestiunea elementelor legionare din conducerea B.N.R.

---

[70] General **Radu Niculescu-Cociu** (1888-1979), militar de carieră, servicii la trupă şi pe front, la dispoziţia Ministerului de Război, comandant al Pieţii Bucureşti (1941-1942) (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 303).
[71] Cf. *Jurnal,* I, p. 177.
[72] *Procese-verbale,* I, f. 49-50. Textul complet al minutei şedinţei de guvern, în *Stenogramele ...,* V, p. 647-666.
[73] **Ioan Georgescu** (1891-1977), viceamiral, absolvent al Şcolii Navale de la Fiume – Italia (1910). În decembrie 1941 avansat contraamiral, numit şef al Comandamentului al Marinei Militare, din ianuarie 1943 Statul Major al Marinei. În 1944-1945, subsecretar de stat pentru Marină, apoi trecut în rezervă. În 1950-1955, reţinut la Ministerul de Interne, fără a fi fost judecat ori condamnat (Marian Moşneagu, *Dicţionarul marinarilor români,* Bucureşti, 2008, p. 189-192; Anton Bejan, coordonator, coordonator, *Dicţionar enciclopedic de marină,* I, Bucureşti, 2006, p. 230).
[74] **Victor Iliescu** (1884-1959), în rezervă din 1937, subsecretar de stat la Ministerul Educaţiei Naţionale (1942-1943) (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 242).
[75] Cf. *Jurnal,* I, p. 271.

12,55 - Dl. Arhitect Clejan[76]: în chestiunea conducerii „Centrului Evreilor din România"[77].
14,00 - Dejunul.
În după-amiaza zilei, Dl. Mareşal lucrează singur în birou[78].
17,30 → [Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][79].
21,00 - Masa.

Joi, 22 ianuarie 1942[xii]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,30 - Dl. Ministru de Interne: lucru.
10,40 - Dl. Lt. Col. Magistrat Băluţă Demetrescu: prezintă rezultatul dezbaterilor în procesul lui Anton I. Mureşanu.
11,00 - Dl. Dr. N. Popp: prezintă albumul *Istorie. Etnografie* ordonat.
11,25 - Dl. Sergiu Dimitriu: chestiuni particulare.
11,50 - Dl. Gheorghe Brătianu[80]: chestiuni politice.
13,00 - Prezintă planul de sistematizare al Capitalei:
- Dl. General Florescu,
- Dl. Arhitect Davidescu[81].

14,00 - Dejunul.
17,20 - D-na Popovici: informaţiuni.
21,00 - Masa.

Vineri, 23 ianuarie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,25-16,15 - [Şedinţa Consiliului de Miniştri cu guvernatorii provinciilor dezrobite, conduse de Mihai Antonescu][82].
12,50 - Dl. N. Popp: instrucţiuni cu privire la întocmirea *Atlasului Istoric*.
14,00 - Dejunul.
16,15 - Instrucţiuni administrative:
- Dl. Guvernator Alexianu[83],

[76] **Herman Clejan** (1886-1955), arhitect evreu (Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich şi Holocaustul din România, 1940-1944. Documente din arhivele germane,* Bucureşti, 2007, p. 375).
[77] *Registrul istoric*, IV, f. 23.
[78] *Registrul istoric*, IV, f. 22-23 (Comunicatul nr. 313 privind succesele de la Feudosia).
[79] Textul complet al şedinţei Cabinetului, în *Stenogramele ...,* V, p. 666-686.
[80] Cf. *Jurnal,* I, p. 67-68.
[81] *Registrul istoric*, IV, f. 24.
[82] *Procese-verbale,* I, f. 50-52. Vezi şi *Registrul istoric*, IV, f. 26-27 (Comunicatul 314 din 24.I.1942). Textul integral al şedinţei, în *Stenogramele ...,* V, p. 686-725.
[83] **Gheorghe Alexianu** (1897-1946), profesor de drept constituţional la Universităţile din Chişinău şi Bucureşti, autor al Constituţiei proclamate de Regele Carol al II-lea (1938), fondator al colecţiei *Legile României*, în 1938-1940 Rezident Regal al Ţinuturilor Suceava, apoi Bucegi. De la 19 august 1941, Guvernator civil al Transnistriei. În mai 1946, judecat şi condamnat de „Tribunalul Poporului" din

- Dl. Guvernator General Calotescu[84],
- Dl. Guvernator General Voiculescu[85].

17,00 - În chestiunea activității legionare:
- Dl. Ministru de Interne,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Niculescu,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. Eugen Cristescu.

17,40 - Instrucțiuni cu privire la operațiunile de pe front:
- Dl. General Dumitrescu,
- Dl. General Ştefleа.

18,10 - Dl. Col. Rez. Stănescu Constantin.

18,30 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu un tren special la Predeal.
În gara Mogoşoaia au fost salutați de către:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General D. Popescu,
- Dl. General C. Vasiliu,
- Dl. Colonel Diaconescu,
- Dl. Colonel Adj. Mircea Elefterescu.

20,00 - Cina, în vagon, împreună cu:
- D-na [Veturia] Goga[86],
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu,
- Dl. Colonel Oncică,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Maior Marin Alex.,
- Dl. Căpitan Georgescu Ioan[87].

22,15 - Sosirea la Predeal.

Sâmbătă, 24 ianuarie 1942[xiii]

10,00 - D-na şi Dl. Mareşal ies la sky, împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu, Dl. Colonel Davidescu şi Dl. Colonel Oncică.

13,30 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu,
- D-na Goga.

20,30 - Cina, cu:
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu,
- D-na Goga.

Bucureşti în lotul „marilor criminali de război", executat la 1 iunie 1946, o dată cu Mareşalul Ion Antonescu, Mihai Antonescu şi C. Z. (Piki) Vasiliu, Şerban Alexianu, *Profesorul Gh. Alexianu,* în vol. *Convergențe istorice şi geopolitice: omagiu Profesorului Horia Dumitrescu,* Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 2009, p. 272 şi urm.; Ottmar Traşcă. Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich …*, *passim*).

[84] Cf. *Jurnal,* I, p. 145; Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich …,* p. 317.

[85] Cf. *Jurnal,* I, p. 143.

[86] Cf. *Jurnal,* I, p. 63.

[87] *Registrul istoric*, IV, f. 25.

Duminică, 25 ianuarie 1942[xiv]

10,00 - D-na şi Dl. Mareşal ies la sky, împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu, Dl. Colonel Davidescu şi Dl. Colonel Oncică.
13,30 - Dejunul, cu M. M. L. L. Regele şi Regina.
20,30 - Cina, cu:
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu,
- D-na Goga.

Luni, 26 ianuarie 1942[xv]

10,20 - D-na şi Dl. Mareşal ies la sky, împreună cu Dl. Colonel Davidescu şi Dl. Colonel Oncică.
13,10 - Dejunul, cu D-na şi Dl. Colonel Davidescu.
15,05 - D-na şi Dl. Mareşal Antonescu pleacă cu un tren special la Bucureşti.
18,35 - D-na şi Dl. Mareşal sosesc cu trenul special de la Predeal.
19,30 - Dl. Ministru Killinger.
- Dl. General Hauffe[88].
- Dl. Amiral Fleischer.
- Dl. General Speidel[89].
- Dl. General Gerstenberg.
- Dl. Colonel Spalcke[90].
- Se discută situaţia frontului de Sud în urma ultimelor evenimente.
- Aprovizionarea trupelor germane din ţară.
- Se semnalează mai multe nereguli săvârşite de trupele germane pe teritoriul nostru.

21,30 - Masa.

Marţi, 27 ianuarie 1942[xvi]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
12,30 - Dl. General Gherghe Radu.
- Dl. General E. Pălăngeanu.

Primul se prezintă de plecare, iar al doilea pentru luarea în primire a postului de Prefect al Poliţiei Capitalei.
14,00 - Dejunul.
16,30 - Situaţia trupelor de la Est de Nistru:
- Dl. General Şteflea,
- Dl. Colonel Davidescu.

17,00 - Completarea lipsurilor în materiale şi muniţiuni:
- Dl. General Hauffe,
- Dl. General Şteflea.

18,00 - Dl. Colonel Ion Gheorghe[91] - Ataşat Militar la Berlin: informaţiuni cu privire la

[88] Cf. *Jurnal,* I, p. 243.
[89] Cf. *Jurnal,* I, p. 76.
[90] Cf. *Jurnal,* I, p. 202.

situaţia generală.
18,30 - În chestiunea unei anchete la Sebeş:
- Dl. Ministru Marinescu[92],
- Dl. Petrinca (Referent P.C.M.).

19,00 - Dl. Orbanaş: instrucţiuni pentru înfiinţarea Subsecretariatului de Stat al Preţurilor.
21,00 - Masa.

Miercuri, 28 ianuarie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,30 - Dl. General Stoenescu: o comunicare urgentă privitoare la modificarea D. L. 1 800 din 21 iunie 1941 - verificarea gestiunilor şi actelor lunar, atât a trupelor de pe front, cât şi a celor din interior.
12,15 - Dl. Ministru Dr. Tomescu: lucru.
13,10 - Dl. General Sichitiu: lucru.
14,00 - Dejunul.
17,00 - Problema Marinei:
- Dl. Amiral Fleischer,
- Dl. Amiral Georgescu,
- Dl. Amiral Păiş[93].

18,30 - Dl. Ministru [Titus] Dragoş: lucru.
19,00 - Dl. Colonel Orezeanu: chestiuni personale[94].
21,30 - Masa.

Joi, 29 ianuarie 1942[xvii]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Consiliul de Aprovizionare[95], sub preşedinţia D-lui Mareşal Antonescu, la care participă D-nii:

---

[91] **Ion Gheorghe** (1893-1957), militar de carieră, studii la Şcoala Superioară de Război, unde a ajuns apoi profesor, ca locotenent-colonel şi colonel ataşat militar la Ankara (1934-1938) şi Berlin (1940-1943). În ianuarie 1943, avansat general de brigadă, iar de la 15 iunie 1943 ministru al României în Germania. După 23 august 1944, rămâne în exil, în Germania, unde şi-a publicat memoriile (1952), apărute ulterior în traducere şi în ţară: *Un dictator nefericit: Mareşalul Antonescu. Calea României spre statul satelit* (Bucureşti, 1996).
[92] *Registrul istoric*, IV, f. 30.
[93] **Nicolae Păiş** (1886-1952), viceamiral, absolvent al Şcolii de Artilerie, Geniu şi Marină (1907), studii de specializare în Italia şi Franţa, cdt. al distrugătorului „Mărăşeşti", subsecretar de stat pentru Marină, până în 1942, când este trecut în rezervă. A decedat la Sighet (Anton Bejan, coordonator, *Dicţionar enciclopedic de marină,* I, Bucureşti, 2006, p. 391; Marian Moşneagu, *Dicţionarul marinarilor români,* Bucureşti, Editura Militară, 2008, p. 368-370).
[94] *Registrul istoric*, IV, f. 32.
[95] Şedinţa s-a desfăşurat între orele 11,30 şi 14,00 (cf. *Procese-verbale,* I, f. 52-53; *Registrul istoric*, IV, f. 34-35, Comunicatul 320/30.I.1942).

- Prof. Mihai Antonescu - Vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri,
- General D. Popescu - Ministrul de Interne,
- Ion Marinescu - Ministrul Economiei Naţionale,
- Ing. C. Buşilă - Ministrul Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor,
- General C. Constantin - Subsecretar de Stat al Aprovizionării,
- General N. Bădescu - Comisar al Guvernului pentru aprovizionarea cu lemne,
- General C. Florescu - Primarul General al Capitalei,
- Gh. Minescu - Director General I.N.C.O.P.,
- Int. Col. Sireteanu - Directorul Intendenţei M.A.N.

- Dl. General Minescu a arătat necesitatea deschiderii la Cernăuţi şi Chişinău a depozitele de en-gross, pentru aprovizionarea celor 2 provincii.

- Pentru posibilitatea deschiderii unor astfel de sucursale, Dl. Mareşal a dat dispoziţiuni pentru constituirea unei asociaţii de mari comercianţi, care vor fi ajutaţi de Stat, cu creditele şi imobilele necesare.

- Dl. General C. Constantin a raportat stadiul şi măsurile luate în continuare, pentru aprovizionarea Capitalei şi ţării.

- Dl. Mareşal a dat noi dispoziţiuni pentru: constituirea reţelei de abatoare şi frigorifere; crearea unei vaste zone de cultură în jurul Capitalei şi a numeroase ferme; reluarea lucrărilor pentru construirea canalului Bucureşti - Dunăre; construirea unor gări de coletărie; accelerarea distribuirii cartelelor; stabilirea preţurilor maximale în viitor.

12,45 - Dl. Ministru Killinger: o comunicare.

13,45 - I. P. S. S. Patriarhul Nicodim[96].

14,15 - Dejunul.

17,00 - În chestiunea Diviziei Blindate:

- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Gherghe,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Nicolaescu,
- Dl. General Dobre.

19,00 - Se conferă D-lui Mareşal, Marea Cruce cu Spade a ordinului „Trandafirul Alb" al Finlandei.

Solemnitatea a avut loc în Palatul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, în prezenţa D-lui Eduard Hjalmar Palin, Ministrul Finlandei la Bucureşti, şi a D-lui Murto, Ataşat al Legaţiunii Finlandeze, a membrilor Guvernului şi a D-lor:

- Col. Adj. Mircea Elefterescu - Adjutantul D-lui Mareşal,
- Col. Davidescu Radu - Şeful Cabinetului Militar al Conducătorului,
- Lt. Col. [Radu] Gallin - Director de Cabinet al D-lui Vicepreşedinte,
- Dl. Demetriade, Directorul Protocolului P.C.M.,
- Lt. Col. Popescu Victor - Comandantul Batalionului de Gardă al Conducătorului,
- Dl. Florin Mironescu - Ataşat de Legaţie.

După ce Dl. Ministru Eduard Hj. Palin se adresează în româneşte D-lui Mareşal, arătând lupta şi aspiraţiile popoarelor finlandez şi român în contra bolşevismului ucigător, înmânează D-lui Mareşal insignele ordinului şi o scrisoare din partea Mareşalului Mannerheim[97].

Răspunde apoi Dl. Mareşal, mulţumind pentru atenţia şi stima pe care Preşedintele

---

[96] Cf. *Jurnal,* I, p. 94.

[97] Mareşal **Carl von Mannerheim** (1867-1951), conducătorul legendar al armatei şi statului finlandez (1944-1946) (John Keegan, *Who Was Who in World War II,* New York, A Bison Book, 1978, p. 141-142).

Republicii Finlandeze le are pentru poporul român.
19,30 - Dl. General Pantazi.
- Dl. General Ştefleа.
- Dl. General Jienescu.
- Echiparea teatrelor de operaţii „Vest" cu aerodromuri.
- Instrucţiuni pentru comandanţi.
- Echipament de vară şi iarnă.
- Rechiziţii, invalizi, văduve, unguri, bulgari.
- Chestiunea lânii viitoare.
- Depozite alimente, teatru operaţii viitoare.
- Depozite alimente, teatru operaţii „Est".

21,30 - Masa.

Vineri, 30 ianuarie 1942

10,25 - Dl. Ministru de Interne: informaţii.
10,35 - Dl. Subsecretar de Stat [Aurelian] Pană[98]: lucru.
11,35 - Dl. General Pălăngeanu.
- Dl. General Vasiliu.
- Dl. Ministru de Interne.
- Dl. Col. Diaconescu.
- Dl. Stănescu.
- Dl. Eugen Cristescu.
- Chestiuni de ordine internă.
- Rezultatele anchetei de la Chişinău[99].
- Legalizarea internării în lagăre.

13,45 - Dl. Colonel Mardari: chestiuni în legătură cu Palatul Regal[100].
14,00 - Dejunul.
15,15 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Ministru Mihai Antonescu, a vizitat expoziţia de pictură a asociaţiei „A.R.T.A.", din sălile Dalles.
16,30 - Dl. Ministru Buşilă: lucru.
18,15 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu un tren special din gara Mogoşoaia la Predeal.

Sâmbătă, 31 ianuarie 1942

10,45 - D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de Dl. Ministru Mihai Antonescu şi D-na şi Dl. Colonel Davidescu, ies la sky.
13,30 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na Goga,
- D-na şi Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Maior Eugen Niculescu,
- Dl. Maior Marin Alexandru,

---

[98] Cf. *Jurnal,* I, p. 136.
[99] Vezi *Raport de anchetă al Comisiunii instituite conform ordinului D-lui Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului, pentru cercetarea neregulilor de la ghetoul din Chişinău* şi *Raportul special* (apud Gh. Buzatu, *Antonescu, Hitler, Stalin,* Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 2008, p. 280-311, **anexa nr. 3**).
[100] *Registrul istoric*, IV, f. 35.

- Dl. Maior Rădulescu,
- Dl. Căpitan Georgescu[101],
- D-şoara Şteflea,
- Dl. Simionescu.

Duminică, 1 februarie 1942

10,00 - Dl. Avocat Stoenescu, fost Prefect.
11,00 - D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de Dl. Ministru Mihai Antonescu, ies la sky pe muntele „Susai".
12,40 - Dl. Eduard Palin, Ministrul Finlandei şi Dl. Murto, Secretar de Legaţie, sunt primiţi şi găzduiţi la vila D-nei Goga.
13,30 - Dejunul, împreună cu:
- Dl. Ministru Eduard Palin,
- Dl. Murto.

20,30 - Cina, cu D-na Goga.

Luni, 2 februarie 1942

11,00 - D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de Dl. Ministru Mihai Antonescu, ies la sky.
13,20 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na Goga,
- Dl. Ministru Eduard Palin,
- Dl. Murto.

15,00 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu un tren special din Predeal la Bucureşti.
Prezenţi la plecare în gara Predeal:
- Dl. Colonel Grigoriu, Primarul oraşului Predeal,
- Dl. Maior Rădulescu, Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

18,45 - D-na şi Dl. Mareşal Antonescu sosesc cu trenul special de la Predeal.
19,20 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
21,00 - Masa.

Marţi, 3 februarie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,30 - Dl. Ministru de externe: lucru.
11,00 - Consiliu de Miniştri [102] sub preşedinţia D-lui Mareşal Antonescu, la care au participat D-nii:
- Prof. I. Petrovici - Ministrul Culturii Naţionale,
- Dl. General D. Popescu - Ministrul Internelor,

[101] Acesta, deopotrivă cu maiorii Niculescu, Alexandru şi Rădulescu, era membru al Cabinetului Militar al Mareşalului Antonescu.
[102] Potrivit altor surse, şedinţa s-a desfăşurat între orele 11,15 şi 14,14 (*Procese-verbale*, I, f. 54-55; vezi şi Comunicatul 321/3.II.1942, în *Registrul istoric*, IV, f. 38). Textul integral al minutei, în M. D. Ciucă, Maria Ignat, eds., *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri. Guvernarea Ion Antonescu,* vol. VI, *februarie-aprilie 1942,* Bucureşti, Arhivele Naţionale ale României, 2002, p. 1-27 (În continuare, se va cita: *Stenogramele ...,* VI).

- Prof. Dr. P. Tomescu - Ministrul Sănătății,
- Dl. General V. Iliescu - Subsecretar de Stat al Educației Extra-Şcolare,
- I. C. Petrescu - Subsecretar de Stat al Şcoalelor,
- Prof. Al. Marcu[103] - Subsecretar de Stat al Ministerului Propagandei.
- Dl. Prof. I. Petrovici a făcut o expunere asupra situației şi mersului învățământului.
- Dl. Mareşal Antonescu a hotărât comprimarea programelor şcolilor secundare şi primare, pentru ca anul acesta materia să poată fi terminată mai curând.
- S-a hotărât utilizarea tineretului în cadrul mobilizării agricole şi a lucrărilor de utilitate publică.
- De asemeni, s-a hotărât ca toți studenții şi studenții Facultăților de Medicină şi Farmacie să fie încadrați după terminarea cursurilor în organizația sanitară a țării şi armatei.

14,00 - Dejunul.
17,00 - Principele Wilhelm August de Prusia: o vizită.
18,10 - Dl. Pictor Isachie: chestiuni personale[104].
18,15 - Dl. Dr. Iliescu: problema bolilor sociale în legătură cu învățământul universitar.

Miercuri, 4 februarie 1942[xviii]

Lipsă din *Jurnal*.
[**16,00** → Consiliu de Miniştri, prezidat de Mareşalul Antonescu pentru discutarea convenției economice româno-germane][105].

Joi, 5 februarie 1942[xix]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,30 - Dl. Ing. Mareş: chestiuni personale.
10,45 - Dl. Ministru de Interne: lucru.
11,40 - În chestiuni de serviciu:
- Dl. Ministru de Interne,
- Dl. Subsecretar de Stat [Titus] Dragoş.

11,55 - Dl. General [Radu R.] Rosetti[106]: chestiuni personale.
12,55 - Raport săptămânal:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Şteflea.

14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. Ministru Killinger: o comunicare cu privire la propaganda românească.
17,30 - Dl. Prof. Hackmann: expune situația Universității din Cernăuți.
17,35 - Dl. Anton Paul.
- Dl. General Sichitiu.
- Problema ameliorării calului țărănesc.
- Cererea „Clubului Agricol" de a organiza cursele de trap, să nu fie luată în considerație.

18,10 - Continuarea raportului săptămânal:

---

[103] Cf. *Jurnal,* I, p. 324.
[104] *Registrul istoric*, IV, f. 36; ultimele două vizite sunt menționate la 2.II.1942).
[105] Textul integral al reuniunii Consiliului, în *Stenogramele ...,* VI, p. 28-69.
[106] Cf. *Jurnal,* I, p. 140.

- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleea.

19,20 - Dl. Eugen Cristescu: informaţiuni[107].
19,30 - Dl. Mareşal merge la dentistul Fessler pentru consultaţie.
21,00 - Masa.

Vineri, 6 februarie 1942[xx]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - În chestiunea lucrărilor agricole în Transnistria, Basarabia şi Bucovina:
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. Fahman,
- Dl. Wilke.

13,35 - Dl. Ministru Dr. Tomescu: lucru.
13,45 - Dl. Prof. Dr. Gheorghiu: în chestiunea Universităţii de la Iaşi.
13,50 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
14,00 - Dejunul.
16,45 - Conferinţa la care au luat parte D-nii:
- Prof. Mihai Antonescu - Vicepreşedintele Consiliului,
- I. Marinescu - Ministrul Economiei Naţionale,
- General I. Sichitiu - Ministrul Agriculturii,
- General Stoenescu - Ministrul Finanţelor,
- Aurelian Pană - Subsecretar de Stat al Agriculturii.

S-a discutat regimul şi activitatea pe anul viitor al Societăţii „Solagra".
17,50 - Dl. Ottulescu: chestiuni de serviciu.
18,05 - Dl. General Ştefleea: chestiuni de serviciu[108].
18,30 - D-na şi Dl. Mareşal Antonescu au plecat cu un tren special din gara Mogoşoaia la Predeal.

Sâmbătă, 7 februarie 1942

10,40 - D-na şi Dl. Mareşal Antonescu, însoţiţi de Dl. Ministru Mihai Antonescu, ies la sky unde se întâlnesc şi cu Majestatea Sa Regele.
13,20 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Basil Teodorescu,
- D-na Goga.

20,30 - Cina, împreună cu:
- D-na şi Dl. Basil Teodorescu,
- D-na Goga.

[107] *Registrul istoric*, IV, f. 42.
[108] *Registrul istoric*, IV, f. 43.

Duminică, 8 februarie 1942[xxi]

10,40 - D-na şi Dl. Mareşal ies la sky.
13,00 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Basil Teodorescu,
- D-na Goga.

17,00 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu un tren special la Bucureşti.
20,30 - Sosirea în Bucureşti.
20,50 - În chestiunea plăţii vagoanelor de la Istanbul:
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ottulescu.

21,00 - Situaţia frontului de Est:
- Dl. General Tătăranu,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Med. Cpt. Stroescu Gh.,
- Dl. Căpitan Georgescu Ion,
- Dl. Gh. Barbul[109].

13,30 - Dejunul, la care iau parte:
- Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Ministru von Killinger,
- Dl. General Gerstenberg,
- Dl. Colonel Spalcke,
- Dl. Roedel[110],
- Dl. von Mirbach,
- Dl. Bluecher,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Maior Adj. Niculescu[111].

19,30 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. General Calotescu, Guvernatorul Bucovinei.

Luni, 9 februarie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,30 - Dl. Ministru de Interne: lucru.
10,45 - Instrucţiuni pentru timpul absenţei D-lui Mareşal din ţară:
- Dl. Ministru de Interne,
- Dl. Ministru al Apărării Naţionale,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Niculescu,
- Dl. General Tătăranu,
- Dl. Colonel Orezeanu,
- Dl. Colonel Diaconescu,

[109] Cf. *Jurnal,* I, p. 185.
[110] **Willy Roedel** (1897-1947), consilier la Legaţia Germaniei din Bucureşti.
[111] *Registrul istoric*, IV, f. 45.

- Dl. Eugen Cristescu.

11,30 - Situația frontului:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Tătăranu.

12,00 - Dl. Mareşal cu suita respectivă pleacă din gara Mogoşoaia cu un tren special spre a se întâlni cu cancelarul Hitler. D-sa este însoțit de:
- Dl. Ministru von Killinger,
- Dl. General Gerstenberg,
- Dl. Roedel,
- Dl. Cancelar Bluecher,
- Dl. Mirbach,
- Dl. Colonel Spalcke,
- Dl. Colonel Davidescu Radu,
- Dl. Maior Adj. Niculescu Eugen,
- Dl. Lt. Col. Gomoescu Ion,
- Dl. Maior Proca Alexandru,
- Dl. Maior Bălăşescu N.,
- Dl. Med. Cpt. Stroescu Gh.,
- Dl. Căpitan Georgescu Ion[112],
- Dl. Gh. Barbul.

13,30 - Dejunul, la care iau parte:
- Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Ministru von Killinger,
- Dl. General Gerstenberg,
- Dl. Colonel Spalcke,
- Dl. Roedel,
- Dl. von Mirbach,
- Dl. Bluecher,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Maior Adj. Niculescu[113].

19,30 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. General Calotescu, Guvernatorul Bucovinei.

Marți, 10 februarie 1942

0,30 - Sosirea la frontieră (Orăşeni).

3,00 - Sosirea la Sniatyn, unde pe peron aşteaptă:
- Dl. Ministru [Alexander] von Doernberg[114],
- Dl. Gauleiter Gerland,
- Dl. Ministru [Raoul] Bossy[115],
- Dl. Colonel Ion Gheorghe[116].

Sunt întâmpinați de Maiorul Adj. E. Niculescu.

---

[112] Ion Georgescu, N. Bălăşescu, I. Gomoescu, Alex. Proca şi Eugen Niculescu – membri ai Cabinetului Militar al Mareşalului Antonescu.
[113] *Registrul istoric*, IV, f. 46.
[114] Cf. *Jurnal,* I, p. 96.
[115] Cf. *Jurnal,* I, p. 86.
[116] *Registrul istoric*, IV, f. 46.

9,00 - Dl. Mareşal primeşte în audienţă pe:
- Dl. Ministru Bossy,
- Dl. Colonel Ion Gheorghe.

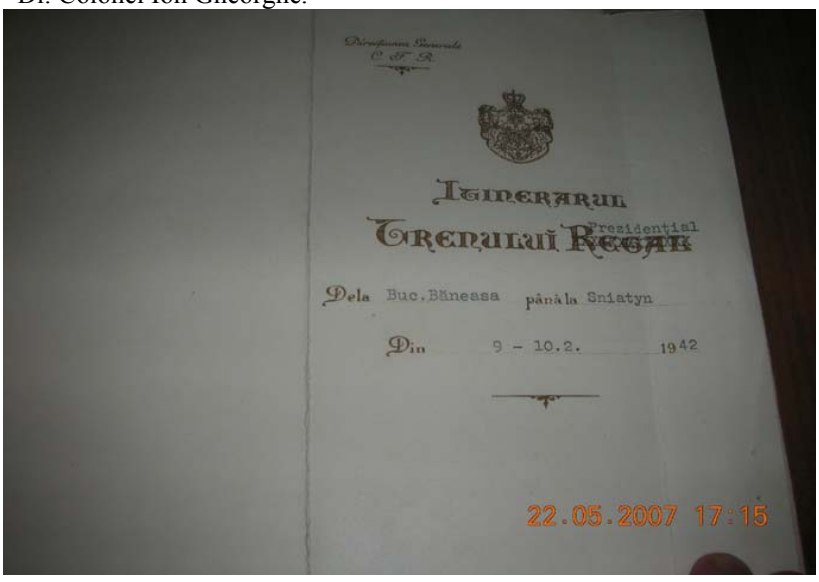

Itinerarul deplasării Mareşalului Antonescu în Germania
pentru întrevederea cu A. Hitler (11 februarie 1942)
Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 65/1942.

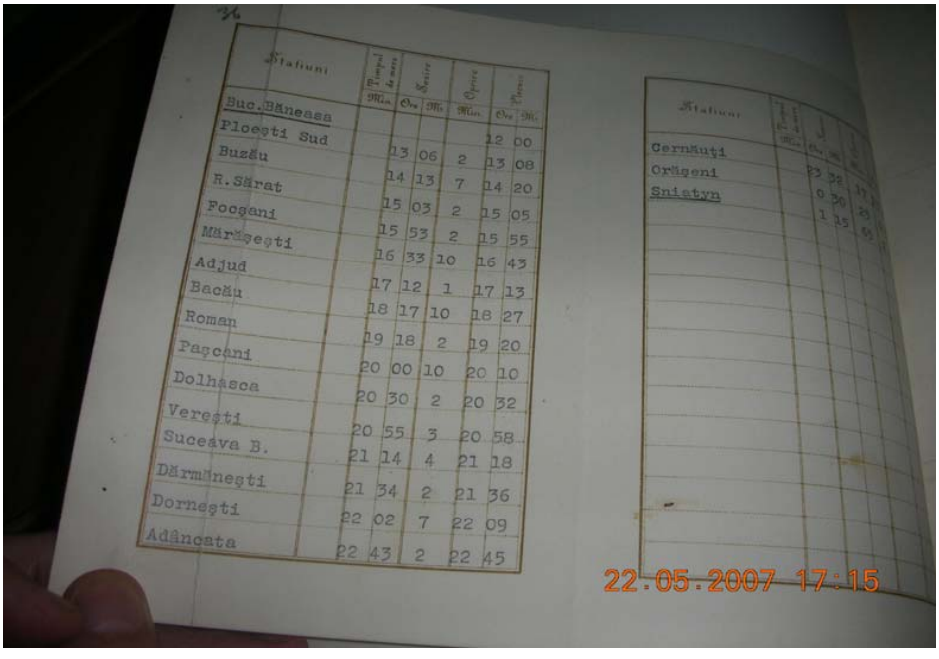

10,00 - Dl. Mareşal primeşte în audienţă pe:
- Dl. Ministru von Doernberg,
- Dl. Ministru von Killinger,
- Dl. Gauleiter Gerland,
- Dl. Ministru Gerstenberg,
- Dl. Ministru Bossy,
- Dl. Colonel Ion Gheorghe.

13,30 - Dejunul, în vagonul salon al D-lui von Doernberg. Au luat parte:
- Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Ministru Bossy,
- Dl. Colonel Ion Gheorghe,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Maior Adj. Eugen Niculescu,
- Dl. Lt. Col. Gomoescu,
- Dl. Maior Proca,
- Dl. Maior Bălăşescu,
- Dl. Căpitan Dr. Stroescu,
- Dl. Căpitan Georgescu,
- Dl. Secretar de Legaţie Barbul.

17,30 - Dl. Ministru Bossy: audienţă.

18,00 - Audienţă:
- Dl. Ministru von Killinger,
- Dl. Ministru Bossy.

20,30 - Dejun, la Dl. Mareşal Antonescu. Au luat parte:
- Dl. Ministru von Killinger,
- Dl. Ministru von Doernberg,
- Dl. Gauleiter Gerland,
- Dl. Ministru Bossy,
- Dl. General Gerstenberg,
- Dl. Colonel Spalcke,
- Dl. Colonel Ion Gheorghe[117].

22,00 - Suita D-lui Mareşal este invitată de Dl. Ministru von Doernberg în vagonul salon al D-sale.

Miercuri, 11 februarie 1942

11,00 - Sosirea la Cartierul General al Führerului la Goerlitz.
Dl. Mareşal este întâmpinat pe peron de Führer[118], însoţit de:
- Dl. von Ribbentrop[119],
- Dl. Mareşal Keitel[120],
- Reprezentanţii Marelui Cartier General şi ai Partidului.

11,20 - Întrevederea D-lui Mareşal cu Führerul[121].

---

[117] *Registrul istoric*, IV, f. 47.
[118] Cf. *Jurnal,* I, p. 47-49.
[119] Cf. *Jurnal,* I, p. 97.
[120] Cf. *Jurnal,* I, p. 132.
[121] Vezi textul dictat de Mareşal colonelului Radu Davidescu, la 12.II.1942, asupra convorbirii sale cu Hitler din ajun, în cursul căreia a pretins „răsturnarea" Dictatului de la Viena din 30.VIII.1940.

13,30 - Expozeul Führerului şi al Generalului Jodl[122] asupra situaţiei militare şi politice generale.
14,15 - Dejun oficial la Führer, la care a fost invitat Dl. Mareşal, împreună cu suita.
16,00 - Înapoierea la tren.
16,15 - Plecarea D-lui Mareşal la Cartierul General al Armatei terestre. Este însoţit de Dl. Ministru Schmidt şi Generalul Schmundt, primul adjutant al Führerului.

Vizita la Cartierul General al Armatei terestre.

17-18 - Ceai la Cartierul General al Armatei terestre.
18,30-19,55 - Întrevederea D-lui Mareşal cu Mareşalul Keitel la trenul D-lui Mareşal Antonescu.
19,55 - Sosirea D-lui Ministru von Ribbentrop care însoţeşte apoi pe Dl. Mareşal la dejunul intim, oferit de Führer D-lui Mareşal (ora 20), la Cartierul General al Forţelor Armate.

La drum, Führerul a conferit D-lui Mareşal Marea Cruce de aur a Ordinului „Vulturul German".
22,00 - Pleacă la gară unde Dl. Mareşal este condus de Führer, Dl. Ministru Ribbentrop şi Dl. Mareşal Keitel, împreună cu suitele.
22,20 - Plecarea din gara Goerlitz a trenului D-lui Mareşal spre Gross Steinort, domeniul D-lui Ministru von Ribbentrop.

Noaptea trenul rămâne într-o haltă lângă Goerlitz.
22,45 - Dl. Ministru von Doernberg: audienţă.
23,00 - Audienţă:
- Dl. Ministru Bossy,
- Dl. Colonel Ion Gheorghe.

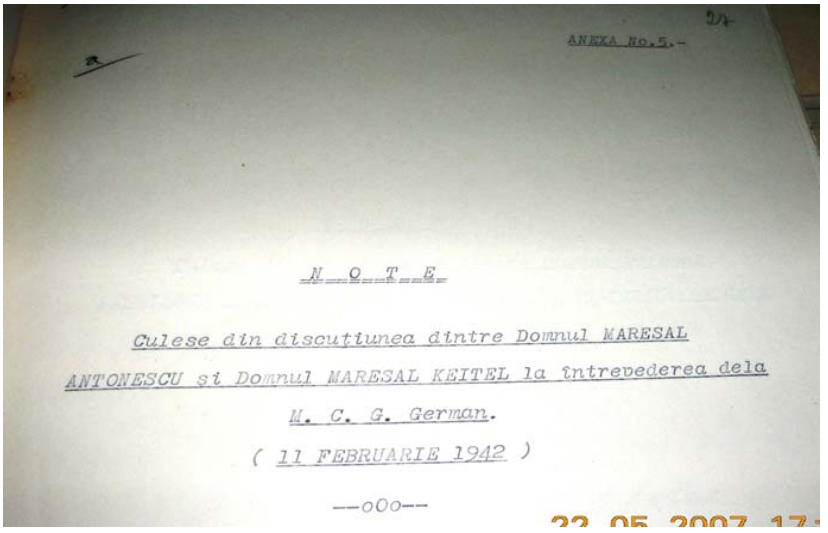

ANEXA No.5.-

N O T E

Culese din discuţiunea dintre Domnul MARESAL ANTONESCU şi Domnul MARESAL KEITEL la întrevederea dela M. C. G. German.

(11 FEBRUARIE 1942)

--oOo--

Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 65/1942.

Finalmente, a pretins Antonescu, i-a declarat categoric Führerului: „Nici un om politic [român] nu va avea curajul să spună că a renunţat la Ardeal şi nici România nu poate admite pumnalul din inimă ce i-a fost înfipt la Viena. Aceasta am afirmat-o şi d-lui von Killinger (în tren)" (apud J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 249-152).
[122] Cf. *Jurnal*, I, p. 132-133.

Joi, 12 februarie 1942[xxii]

11,45-13,30 - [Consiliul Economic de Coordonare, sub conducerea lui Mihai Antonescu][123].
11,50 - Primirea D-lui Mareşal în gara Gross Steinort, de către Dl. Ministru von Ribbentrop.
12,00 - Sosirea la Castelul Lehndorf şi întrevederea între Dl. Mareşal şi Dl. Ribbentrop, până la ora 14,45.
14,50 - Dejun, intim, la Castel. Au luat parte:
- Dl. von Ribbentrop,
- Dl. von Himmler[124] - Ministrul Poliţiilor,
- Dl. Ministru Killinger.

Din partea suitei D-lui Mareşal:
- Dl. Ministru Bossy,
- Dl. Colonel Ion Gheorghe,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Maior Adj. Eugen Niculescu.

15,50 - Plecarea din gara Gross Steinort la Carinhall.
Dl. Mareşal este condus la gară de Dl. von Ribbentrop.
16,00 - Audienţă:
- Dl. Ministru Bossy,
- Dl. Colonel Ion Gheorghe.

18,30 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Ministru von Killinger.
20,30 - Dejun, la Dl. Mareşal. Sunt invitaţi:
- Dl. Ministru von Killinger,
- Dl. Ministru von Doernberg,
- Dl. Gauleiter Gerland,
- Dl. Ministru Schmidt[125],
- Dl. Ministru Bossy,
- Dl. Secretar de Legaţie Overbeck.

Restul însoţitorilor germani sunt invitaţi în vagonul restaurant al suitei.

Vineri, 13 februarie 1942[xxiii]

10,40-14,40 - [Reuniunea Consiliului Economic de Coordonare, sub conducerea lui

[123] *Procese-verbale,* I, f. 58-59. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VI, p. 69-93.
[124] **Heinrich Himmler** (1900-1945), pentru început activist al partidului nazist (NSDAP), membru al formaţiunilor extremiste, în contacte cu Ernst Röhm, apoi cu Otto şi Gregor Strasser, cu unităţile SS. Din 1930 până în 1945, deputat al NSDAP în Reichstag. În 1933-1934, în alianţă cu H. Goering, îşi consolidează poziţia, devenind adjunctul şefului *Gestapo*-ului din Prusia. În 1935 a creat la Dachau „modelul" lagărelor de concentrare în Germania, autorităţile naziste încredinţându-i responsabilitatea politicii rasiale şi comanda trupelor SS. Din 1936, Himmler preia şefia Poliţiei Reichului în cadrul Ministerului de Interne, patronat de W. Frick, căruia îi succede în 1943. În ultimele luni al războiului mondial, Hitler l-a desemnat comandat suprem al Grupului de Armate „Vistula", dar, implicat în contacte secrete de pace cu inamicul, l-a demis la 24 aprilie 1945 din toate funcţiile deţinute, inclusiv l-a alungat din NSDAP. După terminarea operaţiunilor militare a supravieţuit un timp sub falsă identitate, dar, capturat de britanici şi recunoscut, s-a sinucis la 23 mai 1945 (Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosarul Hitler,* p. 517; Thomas Parrish, S. L. A. Marshall, eds., *The Simon and Schuster Encyclopedia of World War II,* New York, 1978, p. 271-274).
[125] Cf. *Jurnal,* I, p. 132.

Mihai Antonescu][126].
11,45 - Sosirea trenului în gara Carinhall.
Dl. Mareşal este primit de Reichsmareşalul Göring[127].
12-14 - Întrevederea intimă între Reichsmareşalul Göring şi Dl. Mareşal Antonescu.
16,40 - Plecarea la gara Carinhall, unde Dl. Mareşal este condus de Reichsmareşalul Göring.
17,00 - Plecarea trenului din Carinhall.

Sâmbătă, 14 februarie 1942[xxiv]

13,30 - Dejun, în vagonul salon al D-lui Doernberg, având ca invitaţi pe:
- Dl. Mareşal,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Maior Adj. Eugen Niculescu,
- Dl. Lt. Col. Gomoescu,
- Dl. Maior Proca,
- Dl. Maior Bălăşescu,
- Dl. Cpt. Dr. Stroescu,
- Dl. Cpt. Georgescu,
- Dl. Secretar de Legaţie Barbul.

18,30 - Dl. Mareşal invită la ceai toată suita germană şi română, care l-a însoţit tot timpul călătoriei în Germania.
20,15 - Suita germană în frunte cu Dl. Ministru von Doernberg, îşi iau rămas bun de la Dl. Mareşal, în vagon.
21,05 - Sosirea D-lui Mareşal la Sniatyn.
21,40 - Dl. Ministru von Doernberg vine din nou pentru a-şi lua rămas bun de la Dl. Mareşal.
21,45 - Plecarea trenului spre ţară. Pe peron se află D-nii von Doernberg, von Killinger şi toată suita germană.
22,00 - D-nii Generali: Vasiliu, Subsecretar de Stat la Interne, Calotescu, Guvernatorul Bucovinei şi Carlaonţ[128], Comandantul Diviziei 8 Infanterie din Cernăuţi, care s-au urcat în tren la Sniatyn, sunt primiţi în audienţă de Dl. Mareşal. Audienţa durează până la ora 23.

Duminică, 15 februarie 1942[xxv]

10,40 - Dl. Mareşal Antonescu soseşte în gara Mogoşoaia, după întrevederea avută cu Cancelarul Hitler.
Este întâmpinat de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, de membrii Guvernului, de Corpul Diplomatic şi de alţi demnitari români şi străini.
11,00 - Dl. Mareşal se întreţine cu Dl. Ministru Mihai Antonescu, expunând rezultatele întrevederii avute cu Führerul.
13,00 - Masa.

---

[126] *Procese-verbale,* I, f. 59-61. Vezi Comunicatul 322/1942 (*Registrul istoric*, IV, f. 48-49) şi minuta integrală a dezbaterilor, în *Stenogramele ...,* VI, p. 93-133.
[127] Cf. *Jurnal,* I, p. 74.
[128] **Dumitru Carlaonţ** (1888-1970), militar de carieră, remarcându-se la comanda Diviziei a 8-a Infanterie în campania anului 1941, apoi în 1948. După război, cercetat, judecat, condamnat şi întemniţat în mai multe rânduri pentru „pogromul" de la Iaşi din iunie 1941, pus în libertate finalmente în 1960 (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 77).

În după-amiaza zilei rămâne în casă rezolvând singur chestiunile la ordinea zilei.

Luni, 16 februarie 1942[xxvi]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Dl. General Şteflea: instrucţiuni referitor la răspunsul ce trebuie dat Mareşalului Keitel, cu privire la armamentul necesar armatei române.
12,20 - Dl. General Pantazi: chestiuni curente şi instrucţiuni referitor la avansările ofiţerilor ce urmează a fi făcute.
13,30 - Dl. Popovici: prezintă un mesaj din partea D-lui General Nedici.
14,00 - Dejunul.
18,00 - Dl. Ottulescu: chestiuni în legătură cu B.N.R.
19,15 - Dl. Ionescu: curierul D-lui General Nedici.
20,00 - Dl. Subsecretar de Stat Dragoş: chestiuni de serviciu[129].
20,30 - Masa.

Marţi, 17 februarie 1942[xxvii]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Dl. Ministru al Franţei: prezintă un mesaj din partea D-lui Mareşal Pétain[130].
11,30 - Dl. I. Chirițescu: în chestiunea creditului de lei 15 milioane acordat de Creditul Agricol D-lui Inginer Gigurtu[131].
12,00 - Dl. Ministru Branko Beuzon (Croaţia): prezentare.
13,00 - Dl. General Trincu, Comand. Pieţei Bucureşti: prezentare.
- Dl. General Niculescu-Cociu: se prezintă de plecare, fiind numit Comandantul Diviziei 21.
14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. Andreas Schmidt[132]: Conducătorul Grupului Etnic German.
17,30 - D-na Eliza Zelea Codreanu[133]: chestiuni personale.

---

[129] *Registrul istoric*, IV, f. 50.
[130] **Philippe Henri Pétain** (1856-1951), strălucit militar şi cunoscut om de stat francez, absolvent la Saint-Cyr şi al Academiei Militare din Paris, remarcându-se în cursul bătăliilor din timpul Războiului Mondial din 1914-1918, fiind proclamat Eroul de la Verdun şi avansat mareşal (1918). În 1940-1944, Conducător al regimului de la Vichy. După al doilea război mondial, întemniţat, judecat şi condamnat la detenţie pe viaţă, efectuată pe Ile d'Yeu din Atlantic (Thomas Parrish, S. L. A. Marshall, eds., *The Simon and Schuster Encyclopedia of WWII,* p. 490).
[131] Cf. *Jurnal,* I, p. 68. Vezi şi Nicolae C. Nicolescu, *Şefii de stat şi de guvern ai României, 1859-2003. Mică Enciclopedie,* Bucureşti, Editura Meronia, 2003, p. 313-314.
[132] **Andreas Schmidt** (1912-1948), şeful Grupului Etnic German din România (1940-1944), după lovitura de stat de la 23 august 1944 – capturat şi transportat în URSS, decedat în Vorkuta (Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich …,* p. 511).
[133] **Eliza (Elena, Lilica) Codreanu** (1902-1994), născută Ilinoiu, căsătorită în 1924 cu Corneliu Zelea Codreanu, fondatorul şi liderul Mişcării Legionare. Fără a fi avut vreun amestec în viaţa politică, va avea de suferit toată viaţa de pe urma activităţii soţului. Sub regimul comunist,

18,00 - Dl. Subsecretar de Stat [Al.] Marcu.

- Dl. Giovani Terranova, publicist şi scriitor italian: prezentare. A fost decorat „Propis-Moto" cu ordinul „Coroana Română" în gradul de „Comandor".

20,30 - Dl. Ministru Filotti[134]: expune situația din Ungaria[135].
21,00 - Masa.

Miercuri, 18 februarie 1942[xxviii]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Dl. Ministru de Interne: lucru.
12,00 - Dl. Ministru Tanrioer[136] (Turcia).
12,30 - Dl. Ministru Enrique Amaya[137] (Argentina).
13,00 - Dl. General Niculescu-Cociu: se remite ordinul „Steaua Română" în grad de „Comandor".
13,15 - Dl. Ottulescu: prezintă un răspuns D-lui Mareşal.
14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. Ministru Petrovici: lucru.
18,35 - Dl. Inginer Sylvio Marino: pune la dispoziția D-lui Mareşal vila sa de la Snagov.
19,15 - Dl. Lt. Col. Magistrat [Al.] Petrescu: problema mobilizării şi întrebuințării legionarilor şi celorlalți deținuți.
20,00 - Pentru executarea ordinului primit:

- Dl. Popovici,
- Dl. Ionescu (Serbia).

20,15 - Dl. Colonel Orezeanu: chestiuni de serviciu[138].
21,30 - Masa.

Joi, 19 februarie 1942[xxix]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,30 - Dl. Kirițescu: prezintă răspunsul cerut de Dl. Mareşal.
11,00 - Se va discuta problema finanțării războiului:

- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Vulcănescu,
- Dl. Dragoş,
- Dl. Ottulescu.

12,45 - Chestiunea prețurilor la Craiova şi Proiectul Ministerului Agriculturii cu:

- Dl. General Constantin,

întemnițată, apoi doi ani domiciliu obligatoriu la Lățeşti în Bărăgan, unde l-a cunoscut şi s-a căsătorit cu Bibi Praporgescu, fiul generalului. Finalmente s-a retras în Moldova, la sora ei (George Marcu, coordonator, *Dicționarul personalităților feminine din România,* p. 78).

[134] Cf. *Jurnal,* I, p. 68.
[135] *Registrul istoric*, IV, f. 53.
[136] Suphi Tanrioer, ministrul Turciei la Bucureşti.
[137] Ministrul Argentinei la Bucureşti.
[138] *Registrul istoric*, IV, f. 53.

- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Orbonaş,
- Dl. Suciu.

13,35 - Organizarea unităţilor de Cavalerie:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Şteflea.

14,15 - Dejunul.
17,00 - Dl. Ministru Tomescu:
- Legea cadrelor medicale;
- Indicaţiuni pentru Congresul de la Iaşi asupra chirurgiei de război, care se deschide în ziua de 21 februarie 1942, sub patronajul D-lui Mareşal Antonescu.

19,00 - Dl. General Sichitiu: chestiuni de serviciu.
20,00 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu[139].
21,00 - Masa.

Vineri, 20 februarie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Dl. General Constantin: raport săptămânal.
12,20 - Problema cauciucului pentru încălţăminte:
- Dl. General Dobre,
- Dl. Stoicescu (B.N.R.),
- Dl. Dobrescu (Credit Minier).

13,00 - Dl. Inginer Dimescu: supune proiectul de reorganizarea asociaţiei ofiţerilor de rezervă.
14,00 - Dejunul.
15,00 - În chestiunea neregulilor de la Rădăuţi şi Moara Herdan:
- Dl. Porumbeanu,
- Dl. General Popescu D.,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. Triban,
- Dl. Dragoş.

16,20 - Dl. Cancicov[140]: chestiuni de ordin general.
17,00 - Dl. Dr. Burileanu: situaţia Eforiei Spitalelor Civile.
17,40 - În chestiunea veniturilor administraţiilor comunale:
- Dl. Ministru de Interne,
- Dl. General Stoenescu.

18,20 - Problema agriculturii româneşti şi a producţiei de ouă:
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. Ministru Radulovici.

19,15 - Dl. Gănescu: solicită a fi trimis curier la Lisabona spre a-şi vedea familia[141].

---

[139] *Registrul istoric*, IV, f. 55.

[140] **Mircea Cancicov** (1884-1959), politician liberal, avocat, ministrul al Economiei Naţionale (noiembrie 1940-ianuarie 1941). Sub regimul comunist, judecat şi condamnat la 20 de ani temniţă, decedat la Râmnicu Sărat (Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich…,* p. 55.).

21,00 - Masa.

Sâmbătă, 21 februarie 1942

Dl. Mareşal rămâne în casă şi rezolvă corespondența.
15,00 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu automotorul din gara Mogoşoaia la Predeal.
18,00 - Sosirea la Predeal.
20,30 - Masa, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na Goga,
- Dl. Ministru Mihai Antonescu.

Duminică, 22 februarie 1942[xxx]

12,00 - Dl. Colonel Grigoriu: relatează măsurile luate în legătură cu „Ziua Cumpătării".
12,30 - Invitați de Dl. Mareşal:
- Dl. Ministru Killinger,
- Dl. Steltzer[142].

13,30 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na şi Dl. Ministru Killinger,
- Dl. Ministru Mihai Antonescu,
- Dl. Steltzer,
- D-na Goga.

18,00 - Ceai, la care sunt invitați:
- D-na Catargi,
- Prințesa [Alice] Sturdza[143],
- Dl. Arhitect Iotzu[144].

20,30 - Cina.

Luni, 23 februarie 1942

Dl. Mareşal lucrează cu Dl. Ministru Mihai Antonescu.
13,30 - Dejunul.
17,00 - Dl. Mareşal Antonescu pleacă din Predeal cu automotorul la Bucureşti, fiind însoțit de:
- Dl. Colonel Oncică,
- Dl. Maior Adj. Marin,
- Dl. Căpitan Georgescu.

19,30 - D-na şi Dl. Mareşal sosesc în Bucureşti, venind cu automotorul de la Predeal.
Au fost întâmpinați pe peronul gării Mogoşoaia de următorii membri ai Guvernului:
- Dl. General D. Popescu - Ministrul Internelor,
- Dl. General Pantazi - Ministrul Apărării Naționale,
- Dl. General Vasiliu - Subsecretar de Stat la Ministerul Internelor,

---

[141] *Registrul istoric*, IV, f. 59.
[142] *Registrul istoric*, IV, f. 60.
[143] În august 1940 l-a ajutat pe generalul I. Antonescu să „evadeze" de la Mănăstirea Bistrița.
[144] Cf. *Jurnal,* I, p. 90.

- Dl. General Niculescu - Comandantul Militar al Capitalei,
- Dl. General Trincu - Comandantul Pieţei Bucureşti,
- Dl. General Pălăngeanu - Prefectul Poliţiei Capitalei,
- Dl. Colonel Diaconescu - Dir. Siguranţei Generale a Statului,
- Dl. Colonel Adj. Mircea Elefterescu - Dir. de Cabinet al Conducătorului Statului.

Marţi, 24 februarie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,30 - Dl. Ministru de Interne: lucru.
11,00 - Consiliul de Aprovizionare[145] sub preşedinţia D-lui Mareşal Antonescu, la care au participat D-nii:

- General D. Popescu - Ministrul Internelor,
- General Stoenescu - Ministrul Finanţelor,
- General Sichitiu - Ministrul Agriculturii,
- Ing. Buşilă - Ministrul Lucrărilor Publice,
- I. Marinescu - Ministrul Economiei Naţionale,
- General Dobre - Subsecretar de Stat al Înzestrării,
- A. Pană - Subsecretar de Stat al Agriculturii,
- General C. Constantin - Subsecretar de Stat al Aprovizionării,
- General C. Florescu - Primarul General al Capitalei,
- General Bădescu - Comisarul Guvernului pentru Aprovizionarea cu lemne,
- Grigore Popescu - Secretar General al Subsecretar. de Stat al Aprovizionării,
- G. Marinescu - Director General I.N.C.O.P.,
- Colonel Sireteanu - Dir. Intendenţei M.A.N.,
- G. Demetrescu - Dir. Acordurilor din Ministerul Economiei Naţionale.

Dl. Mareşal a solicitat situaţia aprovizionării cu seminţe, dând instrucţiuni pentru intensificarea culturii legumelor şi plantelor industriale.

Dl. I. Marinescu a prezentat planul noului abator al Capitalei şi instalaţiilor frigorifice împreună cu o machetă a construcţiilor şi accesoriilor necesare.

Dl. I. Marinescu a prezentat harta industrială a ţării în legătură cu noile unităţi industriale în proiect.

Dl. Secretar General Grigore Popescu a făcut o expunere a situaţiei aprovizionărilor cu pânzeturi, lână şi încălţăminte a armatei şi populaţiei civile.

Dl. General Bădescu a raportat mersul aprovizionării cu lemne de foc a Capitalei şi restul ţării.

Dl. Mareşal Antonescu a dat dispoziţiuni D-lui Minescu să ia cele mai severe măsuri împotriva cooperatorilor abuzivi.
14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. Nicolae Miclescu: chestiuni personale.
17,30 - Dl. Ing. Andonie: pentru a da relaţii şi primi instrucţiuni cu privire la consumul de

[145] După *Procese-verbale,* I, f. 62-64, reuniunea s-a desfăşurat între 11,15 şi 13,40, fiind succedată de Comunicatul 323/26.II.1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 65-66). Textul integral al şedinţei de Consiliu, în *Stenogramele ...,* VI, p. 134-173.

păcură[146].
18,35 - Dl. General Voiculescu: prezintă istoricul Basarabiei.
21,00 - Masa.

Miercuri, 25 februarie 1942[xxxi]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Dl. General Iliescu[147] prezintă echipa de 40 educatori, care pleacă la Potsdam, spre a urma şcoala de Comandanţi.
11,30 - Dl. General Dobre: chestiunea extracţiei miniere de la Ministerul Economiei Naţionale, în ceea ce priveşte industria de război.
12,00 - Dl. General Davidescu.
- Dl. General Ştefleа.
- Dl. General Constantin.
- Dl. General Sichitiu.
- Raport săptămânal.
- Baza materială pentru operaţiunile din 1942.
- Fondurile realizate prin întrebuinţarea batalioanelor la muncile agricole.

14,00 - Dejunul.
17,00 - General Leutnant von Rotckirch: informaţiuni din Transnistria.
18,20 - Dl. Prof. Arhitect Paul Smărăndescu, în chestiunile:
- Conducerii învăţământului în Facultatea de Arhitectură;
- Executării construcţiei Ministerului de Interne[148].

21,30 - Masa.

Joi, 26 februarie 1942[xxxii]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,00 - Consiliul Guvernatorilor Provinciilor[149] sub preşedinţia D-lui Mareşal Antonescu, la care au participat:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu - Vicepreşedintele Consiliului,
- Dl. Prof. I. Petrovici - Ministrul Culturii Naţionale,
- Dl. General D. Popescu - Ministrul Internelor,
- Dl. General N. Stoenescu - Ministrul Finanţelor,
- Dl. General I. Sichitiu - Ministrul Agriculturii,
- Dl. Prof. Dr. P. Tomescu - Ministrul Sănătăţii,
- Dl. I. Marinescu - Ministrul Economiei Naţionale,
- Dl. Ing. C. Buşilă - Ministrul Lucrărilor Publice,

[146] *Registrul istoric,* IV, f. 61.
[147] Cf. *Jurnal,* I, p. 154.
[148] *Registrul istoric,* IV, f. 64. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VI, p. 174-220.
[149] După *Procesele-verbale* (I, f. 64-66), şedinţa s-a desfăşurat la orele 10,00-14,10, iar ulterior s-a dat Comunicatul 324/1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 66).

- Dl. Alex. Ottulescu - Guvernatorul B.N.R.,
- Dl. A. Pană - Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii,
- Dl. M. Vulcănescu - Subsecretar de Stat la Ministerul Finanţelor,
- Dl. Dr. C. Dănulescu[150] - Subsecretar de Stat la Ministerul Muncii,
- Dl. General Constantin - Subsecretar de Stat al Aprovizionării,
- Dl. General Voiculescu - Guvernatorul Basarabiei,
- Dl. General Calotescu - Guvernatorul Transnistriei,
- Dl. General T. Orezeanu - Director General C.F.R.

- Consiliul s-a ocupat cu executarea planului agricol. Dl. Mareşal a examinat datele recensământului agricol făcut în Basarabia, Bucovina şi Transnistria, dând dispoziţii Ministerului Agriculturii să întrebuinţeze la maximum mijloacele administrative şi tehnice.

- Dl. Mareşal a dat dispoziţiuni să se studieze chestiunea unificării creditelor şi să se simplifice formalităţile actuale de acordare a creditelor.

- Dl. Mareşal a dat dispoziţiuni ca instrucţia premilitarilor să se facă în cadrul programului de instrucţie al corpurilor de trupă.

- Dl. Prof. Mihai Antonescu a arătat necesitatea unei reparaţii raţionale a tractoarelor comandate în Germania, potrivit cu necesităţile fiecărei regiuni.

- Dl. Prof. Alexandru Marcu a expus măsurile luate de către Ministerul Propagandei pe teren cultural în noile provincii, prin înfiinţarea de biblioteci orăşeneşti şi săteşti la căminele culturale existente şi prin trimiterea de echipe de misionari.

14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. General [Ion] Boiţeanu[151]: se prezintă pentru luarea comenzii Diviziei 3 Infanterie.
21,00 - Masa.

Vineri, 27 februarie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Dl. General Sichitiu: prezintă proiectul pentru lucrările de primăvară.
11,30 - În legătură cu activitatea legionarilor:

- Dl. General Popescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. Dr. Dănulescu,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Niculescu,
- Dl. General Pălăngeanu,
- Dl. Eugen Cristescu.

14,00 - Dejunul.
17,00 - În chestiunea Casei Centrale a Asigurărilor Sociale:

---

[150] Cf. *Jurnal,* I, p. 197.

[151] **Ion Boiţeanu** (1885-1946), militar de carieră, din 1931 – general de brigadă, secretar general al Ministerului Apărării Naţionale (1941-1942), 1942-1943 – comandant al unor unităţi pe Frontul de Est, titular al Direcţiei Învăţământului Militar Superior (1944), ministru al Culturii Naţionale şi Cultelor (23.8.1944-3.11.1944), iar apoi în misiune pe Frontul de Vest (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 56-57).

- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Dr. Dănulescu,
- Dl. Ovidiu Vlădescu[152],
- Dl. Dr. C. Dănița.

19,25 - Dl. General rez. Gabrielescu: în chestiunea construirii Palatului Primăriei Capitalei.
19,35 - Dl. Eugen Cristescu: informații[153].
21,30 - Masa.

Sâmbătă, 28 februarie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - În chestiunea spitalelor din zona interioară pentru campania din 1942:
- Dl. Dr. Tomescu,
- Dl. General Davidescu,
- Dl. Col. Dr. Căpitanovici,
- Dl. Colonel Davidescu.

12,30 - Dl. Amiral Gotting: Noul Şef al Marinei din Misiunea Germană.
- Dl. Ministru Killinger: prezentare[154].

13,30 - Dejunul.
15,00 - D-na şi Dl. Mareşal Antonescu se duc cu maşina la Predeal, fiind însoțiți de:
- Dl. Ministru Mihai Antonescu,
- Dl. Colonel Oncică,
- Căpitan Anghel N.

18,25 - Sosirea la Predeal. Dl. Mareşal a fost întâmpinat de:
- Dl. Colonel Grigoriu - Primarul oraşului Predeal,
- Dl. Maior Rădulescu - Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

21,30 - Masa.

Duminică, 1 martie 1942

11,30 - Dl. Mareşal iese în grădină unde vizitează sera de flori. Apoi face o plimbare pe jos până aproape de oraş.
13,30 - Dejunul, la care iau parte:
- Dl. Achimovici - Ministrul de Interne al Serbiei,
- Dl. Colonel Platz,
- Dl. [Gheorghe] Barbul - Secretar de Legație.

18,30 - Ceai cu Principesa Sturdza.
20,00 - Masa.

---

[152] **Ovidiu Vlădescu** (1911- ?), profesor universitar, secretar general al Preşedinției Consiliului de Miniştri (septembrie 1940-august 1944), subsecretar de stat la Românizare (1943-1944), după lovitura de stat – arestat, condamnat la muncă silnică pe viață, pedeapsa fiind redusă la opt ani în 1950, executați la Jilava, Aiud, Jilava (1949-1956) (Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich …,* p. 537-538).
[153] *Registrul istoric,* IV, f. 67.
[154] *Registrul istoric,* IV, f. 69.

Luni, 2 martie 1942

12,00 - Dl. Mareşal, împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu, fac o plimbare pe jos până aproape de oraş.
13,00 - Dejunul.
14,15 - Plecarea din Predeal. Au fost prezenţi:
- Dl. Colonel Grigoriu - Primarul oraşului,
- Dl. Maior Rădulescu - Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

17,00 - Dl. Mareşal soseşte cu automobilul de la Predeal.
21,00 - Masa.

Marţi, 3 martie 1942[xxxiii]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,00 - Instrucţiuni privitor la organizarea şi deplasarea unităţilor:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. Amiral Georgescu.

11,00 - Consiliu de Miniştri[155] sub preşedinţia D-lui Mareşal Antonescu, la care au participat D-nii:
- Prof. Mihai Antonescu - Vicepreşedintele Consiliului,
- Prof. I. Petrovici - Ministrul Culturii Naţionale,
- General D. Popescu - Ministrul Internelor,
- Prof. Dr. P. Tomescu - Ministrul Sănătăţii,
- C. Stoicescu - Ministrul Justiţiei,
- Dr. C. Dănulescu - Subsecretar de Stat al Muncii,
- I. C. Petrescu - Subsecretar de Stat al Şcoalelor,
- Al. Marcu - Subsecretar de Stat al Propagandei,
- General Vasiliu - Subsecretar de Stat al Internelor,
- P. Strihan - Subsecretar de Stat al Internelor,
- General N. Pălăngeanu - Prefectul Poliţiei Capitalei,
- Col. Diaconescu - Director General al Poliţiei şi Siguranţei,
- Eugen Cristescu - Director General al Serviciului Special de Informaţiuni,
- P. Alexandrescu Roman - Preşedinte Consiliul Administrativ Asigurări Sociale,
- Dr. C. Dăniţă - Director General al Casei Asigurări Sociale.

1. Consiliul a examinat constatările făcute la Iaşi şi Cernăuţi precum şi măsurile luate pentru descentralizarea administraţiei şcolare, selecţionarea şi munca inspectorilor şcolari, pregătirea noului material didactic, îngrijirea, disciplina şi educarea şcolarilor.

Dl. Mareşal a aprobat toate aceste măsuri şi a dat noi dispoziţiuni în legătură cu:
- Măsurile de luat contra elevilor şi studenţilor din asociaţiile clandestine;

[155] După *Procese-verbale* (I, f. 67-69), reuniunea s-a desfăşurat la orele 11,30-4,15, iar ulterior s-a dat Comunicatul 325/1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 71). Textul integral al minutei şedinţei de cabinet, în *Stenogramele ...,* VI, p. 220-257.

- Înlocuirea directorilor şi diriginților şcolilor unde se mai produc dezordini;
- Închiderea instituțiilor şi căminelor unde se constată că se continuă cu activitatea anarhică;
- Continuarea cursurilor şcolare, oricare vor fi evenimentele.

2. S-a hotărât distribuirea de medicamente pentru stăvilirea mortalității infantile, la populația săracă.

S-a discutat, de asemeni, tratamentul medicilor rurali, aplicarea normelor de numire în Corpul Medical, concentrarea tuturor serviciilor medicale şi sanitare la Ministerul Sănătății.

3. Reducerea cheltuielilor de la Casa Asigurărilor Sociale.

4. Dispoziții de a se pune ordine la căminele de refugiați.

14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. Ministru Dragoş: raport asupra situației de la Românizare.
17,30 - Dl. General Petala: în chestiunea Societății „Via".
18,00 - Dl. Prof. Claudiu Isopescu: în chestiunea culturii româneşti în Italia.
18,30 - Dl. Dr. E. Hațieganu[156]: în chestiunea O.R.A.P.[157]
19,00 - Dl. Guvernator Alexianu: chestiuni de serviciu.
21,30 - Masa.

Miercuri, 4 martie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - În chestiunea fondurilor date Misiunii Germane:
- Dl. General Ghibănescu - Dir. Contab. M.A.N.,
- Dl. Const. Pandele - Dir. Mişc. Fond. din Min. Finanțe.

12,15 - Dl. General Pantazi: interes de serviciu.
12,30 - I. P. S. S. Patriarhul [Pimen]: în chestiunea trecerii evreilor la catolicism.
13,00 - Problema aprovizionării trupelor germane de pe teritoriul românesc:
- Dl. Ministru Killinger,
- Dl. General Reinecke[158],
- Dl. General Speidel,
- Dl. General Hauffe,
- Dl. Amiral Götting.

14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. Lt. Col. Int. Niculescu: problema grâului necesar armatei.
17,15 - Diferite probleme privitor la situația morală a ofițerilor şi trupei:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. Ministru de Interne,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Ministru Marinescu.

---

[156] Cf. *Jurnal,* I, p. 318.
[157] *Registrul istoric,* IV, f. 71.
[158] **Hermann Reinecke** (1888-1973), militar de carieră, în 1939-1945 membru al Biroului General al OKW, din 1943 membru al Tribunalului Poporului, după război arestat şi condamnat la detenție pe viață, eliberat în 1954 (Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosar Hitler,* p. 547).

18,00 - În chestiunea fuzionării unor bănci săseşti:
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Ottulescu.

18,30 - Problema prețurilor produselor agricole şi industriale:
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. Secretar General Suciu.

19,00 - Dl. General Manolescu: în chestiunea pădurilor şi a lemnelor.
20,30 - D-na şi Dl. Mareşal vizitează noua locuință de la Băneasa[159].
22,00 - Masa.

Joi, 5 martie 1942[xxxiv]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
12,00 - Delegația Slovacă:
- General Iosef Turanek,
- Lt. Col. Emil Novotny,
- Lt. Col. Vilhem Talski,
- Locot. G. Ohrival.
- Prezentare.
- Este decorat Lt. Col. Vilhem Talski cu ordinul „Coroana României" - comandor. Ceilalți au fost decorați anterior.

12,30 - Situația materialului motomecanizat:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Nicolaescu.

14,00 - Dejunul.
18,30 - Dl. General Rosetti: chestiuni de ordin general.
19,00 - Dl. Prof. C. Marinescu[160]: prezentare, fiind numit Director al Şcolii Române din Franța[161].
20,30 - Masa.

Vineri, 6 martie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - În chestiunea muncii tineretului:
- Dl. General Pălăngeanu,
- Dl. Colonel von Stetten.

11,30 - Dl. Ministru Marinescu: chestiuni de producție.
12,30 - Dl. I. Miclescu: industrializarea stufului din Deltă.
14,00 - Dejunul.

---

[159] *Registrul istoric,* IV, f. 72.
[160] **Constantin Marinescu** (1891-1982), istoric, specialist în Evul Mediu general. A fost membru corespondent al Academiei Române, director al Şcolii Române din Franța (1941-1948). După comunizarea României, s-a stabilit în Franța (*Enciclopedia istoriografiei româneşti,* Bucureşti, 1978, p. 240).
[161] *Registrul istoric,* IV, f. 74.

17,00 - Dl. General Hauffe: comunicări în legătură cu operaţiile de pe front.
17,30 - Dl. Ministru Pană: chestiunea distribuirii tractoarelor şi semințelor muncitorilor din Basarabia.
18,30 - Dl. Subsecretar de Stat [I. C.] Petrescu: problema învățământului primar.
19,00 - Dl. Ministru de Interne.
20,00 - Dl. Ministru Tomescu: chestiuni de serviciu[162].
21,30 - Masa.

Sâmbătă, 7 martie 1942[xxxv]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
10,20 - Problema modificării Legii Recrutării şi a Rechizițiilor:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. Colonel Borcescu[163],
- Dl. Colonel Mag[istrat] Iliescu.

11,00 - Dl. General Văleanu: chestiuni personale.
11,15 [→ **13,15** - Consiliu de Miniştri, prezidat de Mareşalul Antonescu][164].
Fixarea prețurilor muncilor agricole[165]:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ministru Stoicescu,
- Dl. General Sichitiu,
- Dl. Subsecretar de Stat Pană,
- Dl. Subsecretar de Stat Dănulescu,
- Dl. Subsecretar General Suciu.

13,00 - Chestiuni navale:
- Dl. Amiral Götting,
- Dl. Amiral Georgescu.

14,00 - Dejunul.
15,40 - D-na şi Dl. Mareşal Antonescu pleacă cu maşina la Predeal.
18,20 - Sosirea la Predeal. Dl. Mareşal a fost întâmpinat de către:
- Dl. Col. Grigoriu - Primarul oraşului,
- Dl. Maior Rădulescu - Comandantul Grupului Jandarmi Pază[166].

20,30 - Cina, cu D-na Goga.

---

[162] *Registrul istoric,* IV, f. 75.
[163] **Traian Borcescu** (1899- ?), specialist în domeniul informațiilor, titularul unor departamente, precum şef al Secției a II-a Contrainformații din cadrul *SSI*-ului (1941-1944), dar a activat şi în cadrul MStM, atât înaintea, în cursul şi după terminarea celui de-al doilea război mondial. Sub comuniști, arestat şi condamnat la închisoare pe viață, fiind eliberat în 1964 (Pavel Moraru, *Basarabia, basarabenii şi Serviciile Secrete, 1918-2005. Dicționar alfabetic,* Chişinău, 2005, p. 30-31.
[164] Textul integral al minutei reuniunii, în *Stenogramele ...,* VI, p. 258-281.
[165] Vezi şi *Procese-verbale* (I, f. 69), după şedință s-a difuzat Comunicatul 326/1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 77).
[166] *Registrul istoric,* IV, f. 77.

Duminică, 8 martie 1942[xxxvi]

12,00 - Dl. General Stoenescu.
13,00 - Dl. General Reinecke.
- Dl. Lt. Col. Gallin.

13,10 - Dejunul, la care sunt invitaţi:
- Dl. General Reinecke,
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Lt. Col. Gallin,
- Dl. Maior Richtofen,
- Dl. Dr. Kersten[167].

20,30 - Masa.

Luni, 9 martie 1942

13,00 - Dejunul.
15,20 - Dl. Mareşal pleacă din Predeal cu automobilul la Bucureşti.
18,10 - Sosirea la Bucureşti.
Dl. Mareşal lucrează singur în birou.
21,30 - Masa.

Marţi, 10 martie 1942[xxxvii]

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Recviem pentru Ducele d'Aosta, la Biserica Italiană.

Înainte de începerea serviciului divin, au sosit Dl. Mareşal Antonescu şi Dl. Ministru Mihai Antonescu, însoţiţi de Dl. Colonel Adj. Mircea Elefterescu.

Au asistat la pioasa ceremonie: reprezentanţii Casei M. S. Regelui, membrii Guvernului, întreg Corpul Diplomatic, personalităţi militare şi civile - străine şi române, delegaţiile tineretului fascist, conducătorii fasciilor din România, reprezentanţele fasciilor feminine şi membrii Coloniei italiene din Capitală.

Serviciul divin a fost oficiat de către Monsegnorul Mantica.

14,00 - Dejunul.
16,40 - Chestiuni referitoare la armament:
- Dl. General Dobre,
- Dl. Goering[168].

17,00 - Problema pisciculturii:
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Dr. Pilderman,
- Dl. Dr. Budenbömer,
- Dl. Dr. Peineman[169].

---

[167] *Registrul istoric,* IV, f. 78. Vezi rezumatul convorbirii Antonescu – Reinecke, Predeal, 8.III.1942 (apud J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 253-255).
[168] **Albert Goering**, fratele lui Hermann Goering, Mareşalul Reichului German.
[169] *Registrul istoric,* IV, f. 80.

18,00 - Dl. Rosetti Solescu: audienţă de prezentare, fiind numit Mareşal al Palatului.
18,30 - Dl. [I.] Manolescu-Strunga: problema regenerării rasei oilor din ţară şi colectarea lânii.
19,00 - Dl. Aurel Baciu: expune situaţia din Ardeal.
21,00 - Masa.

Miercuri, 11 martie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
10,00 - D-na Eliza Brătianu[170]: chestiuni personale.
11,00 - Raport săptămânal:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Şteflea.

12,00 - Vizitarea expoziţiei Cooperaţiei[171].

În pavilioanele Fundaţiilor Regale, din Piaţa Senatului, s-a inaugurat expoziţia organizată sub auspiciile Ministerului Economiei Naţionale de Institutul Naţional al Cooperaţiei.

Dl. Mareşal Antonescu, împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu, Baronul von Killinger şi membrii Guvernului a vizitat toate standurile expoziţiei, mulţumind apoi D-lui Director General G. Minescu pentru opera desăvârşită de Institutul Naţional al Cooperaţiei.

14,00 - Dejunul.
17,00 - Părintele Prof. Popescu-Mălăeşti: problema şcolii şi a bisericii.
17,30 - Problema distribuirii materiilor prime şi controlul semifabricatelor în piele.
- Problema aprovizionării cu talpă şi piele.
- Imprimarea preţurilor de vânzare, la produsele reglementare.
- Dl. General Pantazi.
- Dl. Ministru Marinescu.
- Dl. General Dobre.
- Dl. General Constantin.
- Dl. Colonel Sireteanu.
- Dl. Gr. Popescu - Secretar General la Ministerul Economiei Naţionale.
- Dl. Prof. E. Haţieganu.

18,00-19,15 - [Şedinţă a Consiliului de Miniştri sub conducerea Mareşalului Antonescu][172].
19,30 - Dl. G. Minescu.
19,45 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
20,00 - D-na Maria Enescu[173]: chestiuni particulare.
20,35 - Dl. Eugen Cristescu: informaţiuni de la Odessa.
21,30 - Masa.

---

[170] **Eliza Brătianu** (1870-1957), soţia ilustrului Ion (Ionel) I. C. Brătianu, unul dintre făuritorii României Mari. A nu se confunda cu Elena Brătianu (născută Sturdza), soţia lui Gh. I. Brătianu (cf. Aurel Pentelescu, Liviu Ţăranu, eds., *Gheorghe I. Brătianu în dosarele Securităţii,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2006, *passim*).

[171] Vezi Comunicatul 329 din 12.III.1942 difuzat după vizitarea expoziţiei (*Registrul istoric,* IV, f. 82-83).

[172] *Procese-verbale,* I, f. 70. Vezi Comunicatul nr. 327/1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 82) şi textul complet al minutei (*Stenogramele ...,* VI, p. 281-295).

[173] **Maruca Cantacuzino-Enescu** (1878-1969), soţia ilustrului George Enescu, din 1939. Anterior, de la vârsta de 18 ani, a fost căsătorită cu Prinţul Mihail Cantacuzino, moştenindu-l în 1928. După al doilea război mondial, soţii Enescu s-au stabilit în Franţa (George Marcu coordonator, *Dicţionarul personalităţilor feminine din România,* p. 61-62).

Joi, 12 martie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Dl. Ministru Pflaumer[174]: prezentare de plecare.
11,15 - Construirea unei linii ferate în Transnistria:
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. General Orezeanu.

12,30 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, vizitează Spitalul de copii din Str. Grigore Alexandrescu, unde a găsit mulţumitor.
14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. Pedro Prat y Soutzo - Ministrul Spaniei la Ankara.
17,30 - Problema minelor:
- Dl. Ottulescu,
- Dl. Stoicescu.

18,00 - Proiectul german de minarea porturilor ruseşti:
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. Amiral Georgescu.

18,30 - Părintele Popescu (Directorul Institutului Teologic): în chestiunea clădirii noi a internatului.
19,00 - Dl. Lt. Colonel Magistrat Petrescu: lucrările referitoare la plecarea pe front a legionarilor condamnaţi[175].
21,00 - Masa.

Vineri, 13 martie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
11,00 - Dl. Ministru de Interne: informaţiuni.
11,20 - Decanul cu o delegaţie de 3 profesori ai Facultăţii de Teologie din Cernăuţi: prezintă situaţia Facultăţii.
12,00 [→ **13,50** - Consiliu de Miniştri, prezidat de Mareşalul Antonescu][176] - Problema ajutorării refugiaţilor[177]:
- Dl. Ministru de Interne,
- Dl. Ministru Petrovici,
- Dl. Ministru Dr. Tomescu,
- Dl. Subsecretar de Stat Dragoş,

---

[174] **Karl Pflaumer** (1896-1971), om politic german, deputat în Reichstag din 1933, consilier pentru drept administrativ pe lângă Legaţia Germaniei din Bucureşti (1941-1942), general SS din 1940, membru al Comisiei Administrative româno-germane pentru elaborarea legislaţiei administrative valabile pentru Basarabia şi Bucovina de Nord, după eliberarea provinciilor istorice în iulie 1941 (Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich ...,* p. 213).
[175] *Registrul istoric,* IV, f. 83.
[176] Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VI, p. 295-326.
[177] Cf. şi *Procese-verbale,* I, f. 71-72.

- Dl. Secretar General Băcescu,
- Dl. Dr. Costinescu[178] - Preşedintele Crucii Roşii,
- D-na prof. Hurmuzescu - Cons. Patronaj,
- Dl. Gh. Munteanu - Comisar Refugiaţi,
- Dl. Emil Grigorescu - Comisar Dobrogea.

14,00 - Dejunul.
17,10 - Dl. General Stoenescu: lucru[179].
17,30 - S-a discutat problema învăţământului secundar:

- Dl. Ministru Petrovici,
- Studentul Sandu D-tru, an IV Facultatea Teologie,
- Studentul Căpăţână Octav, an IV Facultatea Drept,
- Studentul Popescu Ulmu, an IV Facultatea Litere şi Filosofie,
- Studentul Oprescu Const., an IV Facultatea Ştiinţe,
- Studentul Mihăilescu Vintilă, an V Facultatea Medicină,
- Studentul Mihalcea Mircea, an V Facultatea Medicină Veterinară,
- Studentul Teodorescu Vic., an V Facultatea Farmacie,
- Studentul Luca N., an IV Facultatea Politehnică,
- Studentul Chiţulescu Traian, an IV Facultatea Arhitectură,
- Studentul Beloiu St. Ioan, an IV Academia Comercială.

21,00 - Masa.

Sâmbătă, 14 martie 1942

7,00 - Începerea lucrului.
9,00 - Toaleta, micul dejun.
9,30 - Continuarea lucrului.
12,00 - Dl. Ministru Marinescu: supune contractul pentru crearea Societăţii de pescuit.
13,45 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, ia dejunul în vila de la Băneasa, unde s-au mutat astăzi.
16,25 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, se înapoiază la Preşedinţie.
17,00 - Dl. Ministru Stoicescu: chestiunea penitenciarelor.
19,45 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, au plecat la vila de la Băneasa.

Duminică, 15 martie 1942

Dl. Mareşal rămâne în casă, lucrând corespondenţa obişnuită, vizitând şi încăperile din jurul vilei.

Luni, 16 martie 1942[xxxviii]

11,00 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia, Director de Cabinet, a făcut o inspecţie în comunele suburbane Colentina şi Ghica-Tei, vizitând

[178] **Ion C. Costinescu** (1872-1951), medic şi om politic, primar al Capitalei, titular în mai multe rânduri la Muncă, Sănătate şi Ocrotiri Sociale după 1934, iar, în perioada 1934-1947, Preşedinte al Crucii Roşii Române. Arestat şi condamnat în 1950, decedat la Sighetul Marmaţiei (Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich ...,* p. 654-655).
[179] *Registrul istoric,* IV, f. 84.

autorităţile şi instituţiile de binefacere din aceste localităţi.

D-sa a descins mai întâi la Căminul de zi „Doamna Noastră" din şoseaua Regina Maria, unde a vizitat încăperile călduroase şi luminoase în care 40 copii mici, între 2 şi 7 ani, fiii concentraţilor şi morţilor în războiul reîntregirii, sunt educaţi şi îngrijiţi de această subsecţiune a Consiliului de patronaj. Dl. Mareşal s-a interesat îndeaproape de felul cum sunt tratate aceste tinere vlăstare, informându-se totodată şi despre situaţia familiară, condiţiunile de higienă şi de educaţie primite în sânul familiei, dând sfaturi celor însărcinaţi cu creşterea lor şi propunând o cât mai atentă educaţie a lor, atât în interiorul căminului cât şi în afara sa.

În cartea de aur a Căminului, Dl. Mareşal a scris următoarele cuvinte:

„Impresie excelentă".

„Mergeţi înainte. Copiii nu vă vor uita niciodată".

„Am cunoscut şi eu sărăcia şi lipsurile".

„Toţi care daţi bani şi puneţi suflet aveţi recunoştinţa mea pentru ei".

ss. Mareşal Antonescu

Domnia Sa a vizitat după aceea Căminul şi Cantina „Crucea Albastră" unde alţi 40 copii sunt îngrijiţi şi supravegheaţi îndeaproape de două doamne institutoare.

Şi aici s-a interesat prin întrebări puse direct copiilor despre sănătatea lor şi a celor de acasă, cerând personalului să insiste asupra higienei corporale şi a deprinderilor bune, care se capătă acum în vârsta fragedă. Constatând că şi aici se găsesc copiii celor concentraţi sau morţi în război, Dl. Mareşal a accentuat că faţă de aceştia noi avem datorii sfinte de îndeplinit. Spre a se convinge de respectarea dispoziţiunilor date la acest cămin încă de rândul trecut, Dl. Mareşal a cerut unui copilaş să se descalţe, găsind ciorapul şi piciorul în perfectă curăţenie. Pentru o cât mai bună ordine a acestei instituţii, D-sa a dispus să se organizeze imediat un atelier de reparaţii prin grija Consiliului de Patronaj.

În cartea de aur a Căminului „Crucea Albastră", Dl. Mareşal a scris:

„Începutul este admirabil".

„Opera este mare. Efortul trebuie continuat".

„Mulţumiri tuturor din inimă".

ss. Mareşal Antonescu

Iar în cartea de aur a Cantinei „Crucea Albastră", Dl. Mareşal a scris următoarele:

„Cantina în mare progres".

„Sunt fericit să o constat".

„Drept mulţumire tuturor".

ss. Mareşal Antonescu

Continuându-şi inspecţia proiectată, Dl. Mareşal s-a oprit şi la biserica din Colentina[180], al cărei local l-a găsit într-o stare nepotrivită cu înalta lui menire, proiectul fiind concentrat şi neavând cine să se îngrijească îndeaproape de bunul mers al sfântului locaş. A luat măsuri ca lucrurile să se îndrepte de urgenţă şi să se evite pe viitor asemenea exemple.

De aici, Dl. Mareşal Antonescu s-a îndreptat spre Şcoala Primară Colentina, unde a intrat în sălile de curs, vorbind cu fiecare şcolar în parte şi căutând să înţeleagă lipsurile şi starea generală a familiei din care provine. D-sa s-a informat, de asemeni, de situaţia copiilor

[180] Vezi Comunicatul nr. 331/24.III.1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 98).

ai căror părinți sunt concentrați, întrebându-i dacă primesc ajutorul şi în ce fel îl folosesc mamele lor. Stăruind asupra higienei şi îmbrăcămintei, D-sa a cerut să li se facă copiilor ciorapi groşi suplimentari şi s-a adresat corpului didactic invitându-l să activeze cu inimă şi metodic pentru desăvârşirea educației sufleteşti şi patriotice a copiilor.

După vizitarea sălilor de curs, Dl. Mareşal a trecut în curtea şcolii - unde se afla cantina, instalată într-o încăpere spațioasă transformată în sală de mâncare.

Dl. Mareşal a asistat la servirea mesei, constatând că li se serveşte copiilor o masă cu pâine la discreție, evaluată la suma de 7 lei şi 20 bani, care se achită din veniturile Primăriei. 500 de copii săraci găsesc aici dimineața şi la ora prânzului o masă substanțială curată şi servită cu bunătate părintească. Dl. Mareşal a gustat din hrana copiilor şi a trecut apoi să viziteze magazia de alimente unde a cerut să i se arate conținutul tuturor pachetelor. A dat şi aici dispoziții pentru supravegherea higienei copiilor şi a educației lor.

Vizitatorii au ajuns la atelierul de confecții al Consiliului de Patronaj din comuna Tei, unde 30 maşini de cusut, la care lucrau femei de toate vârstele, confecționau hăinuțe, cămăşi şi pantalonaşi pentru copii.

Interesându-se îndeaproape de situația familiară a acestor femei şi constatând că multe din ele ai căror bărbați sunt concentrați nu folosesc ajutorul familiar în chip demn, a dat ordin să se verifice situația acestor femei şi să se caute îndreptarea lor.

Ultima vizită a Conducătorului a fost făcută la Şcoala Primară Mixtă Nr. 5 Ghica-Tei, unde la ora 13 copiii tocmai se aflau la masă, toți tunşi, curați şi sănătoşi, deşi localul donat de un luminat gospodar din comună, se cere a fi reparat şi mai bine îngrijit.

În cartea de aur a Cantinei „Crucea Albastră", de la Şcoala Ghica-Tei, Dl. Mareşal a scris următoarele:

„Splendidă operă socială".

„Numai astfel se ridică Neamul, îngrijind copilul şi dând de lucru mamelor".

„Continuați. Nu vă opriți în fața greutăților şi a dezamăgirilor".

ss. Mareşal Antonescu

După trei ore de peregrinări prim mahalalele desfundate ale celor două comune, Dl. Mareşal Antonescu mulțumeşte autorităților pentru cele ce s-au făcut şi se vor mai face, despărțindu-se de cei care îl primiseră şi îndreptându-se spre oraş.

14,00 - Dejunul.

17,30 - Dl. [Sabin] Manuilă[181]: problema organizării statisticii generale a departamentelor.

19,00 - Dl. Ministru Pană: problema Şcolii de Horticultură.

19,30 - Dl. General C. Florescu, Primarul General al Capitalei: instrucțiuni.

20,00 - Dl. Lt. Col. Mag[istrat] Petrescu: în chestiunea mişcării de la Ocnele Mari[182].

21,00 - D-na şi Dl. Mareşal Antonescu pleacă cu maşina la locuința D-sale.

Marți, 17 martie 1942[xxxix]

11,00 [→ **11,15** - Consiliu de Miniştri, prezidat de I. Antonescu, privitor la prețurile agricole][183] - Continuarea Consiliului[184] din ziua de 7 martie 1942, pentru fixarea prețurilor muncilor agricole:

[181] Cf. *Jurnal,* I, p. 119.

[182] *Registrul istoric,* IV, f. 84.

[183] Texul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VI, p. 326-328.

[184] Potrivit *Proceselor-verbale* (I, f. 72), reuniunea s-a desfăşurat la orele 11,00 – 11,15.

- Dl. General Pantazi,
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ministru Stoicescu,
- Dl. Subsecretar de Stat Pană,
- Dl. Subsecretar de Stat Dănulescu,
- Dl. Secretar General Suciu.

11,30-16 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. General Pantazi şi de Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia, Director de Cabinet, a vizitat oraşul Giurgiu şi satele înconjurătoare inundate de apele Dunării.

D-sa a constatat:

La Giurgiu, o situaţie catastrofală provocată în mare parte de venirea apelor care au depăşit cu doi metri media din ultimii 50 de ani.

Populaţia rămasă are asigurată hrana.

S-au salvat toate animalele şi cu mici excepţii toate depozitele. Foarte multe case s-au dărâmat.

Doi oameni infirmi s-au înecat.

Brutăriile necesare funcţionează. Uzina de apă fiind distrusă, s-au dat dispoziţiuni să se aducă apă potabilă în cisterne de la Bucureşti, precum şi ser antitific, felinare şi faruri.

Populaţia este calmă.

Deşi apa la Dunăre scade, tot mai pătrunde în oraş în măsură mult mai redusă.

Evacuarea continuă.

Pagubele sunt foarte mari.

18,00 - Dl. Dr. Stuckart, Secretar de Stat al Germaniei: prezentare.

18,30 - Probleme cu privire la Subsecretariatul de Stat al Românizării:

- Dl. Ministru Dragoş,
- Dl. Gorscki - Preş.Cons. Centr. Românizare,
- Dl. Nanu - Dir. Românizare,
- Dl. Horia Grigorescu - Preş. Inst. Credit Românesc,
- Dl. Const. Grigorescu - Dir. Colonizării.

21,15 - Dl. General Şteflea[185].

21,30 - Dl. Mareşal pleacă cu maşina la vilă.

Miercuri, 18 martie 1942[xl]

8,00-11,00 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. General Pantazi şi de Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia, Director de Cabinet, a vizitat Oltenița (oraş, sat şi port).

D-sa a constatat:

- La Oltenița oraşul, portul şi satul au fost grav ameninţate de apele Argeşului.

S-au luat însă astfel de măsuri, încât se speră a se evita o catastrofă.

Evacuările continuă.

Colonelul Gheorghiu, Prefectul judeţului, a luat de două săptămâni măsurile indicate.

Ţăranii din împrejurimi au sărit la apelul autorităţilor, toţi în ajutor.

Se lucrează metodic, în ordine şi cu calm.

Victime nu sunt nici la Oltenița, nici în judeţ.

Se consolidează digurile supraînălţate la Argeş cu ajutorul unei companii de

[185] *Registrul istoric,* IV, f. 87.

pionieri şi a 200 căruțe țărăneşti, urmând a mai veni încă 300 căruțe.
14,00 - Dejunul.
16,30 - Raport săptămânal:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Col. Dr. Căpitanovici,
- Dl. Ministru Tomescu.

17,30 - Problema cauciucului.
- Comandor Linteş propus pentru art. 58.
- Dl. General Dobre.
- Dl. Lt. Col. Dragomir.
- Dl. Comandor Linteş.

19,00 - D-na Mariana Boteanu: chestiuni personale[186].
20,50 - Dl. Mareşal pleacă la vila Băneasa.

Joi, 19 martie 1942

16,45 - Dl. Ministru de Interne.
17,00 - În legătură cu abuzurile făcute de Prefectul Jud. Arad:
- Dl. Ministru de Interne,
- Dl. Ministru al Justiției,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. Ministru Dragoş.

18,30 - Dl. Inginer Mareş[187].
20,45 - Dl. Mareşal pleacă la vila Băneasa.

Vineri, 20 martie 1942

10,30 - Sosirea D-lui Mareşal la Preşedinție.
11,00 [→ **14,25** - Consiliu Economic de Coordonare şi de Aprovizionare][188] - Consiliu Economic[189] sub preşedinția D-lui Mareşal Antonescu. S-a discutat:
- Execuția acordului comercial şi de plăți cu Germania;
- Chestiunea regimului asigurărilor muncilor agricole;
- Sporirea producției peştelui.

Dl. Mareşal a dat dispoziții să se treacă la sporirea depozitelor frigorifere pentru conservarea în bune condiții şi pentru ca peştele de desfacere să nu mai fie în funcție de producția zilnică.
13,30 - Dl. Senator Puricelli: prezentare.
14,00 - Dejunul.
17,30 - Dl. Arhitect Iotzu.

---

[186] *Registrul istoric,* IV, f. 88.
[187] *Registrul istoric,* IV, f. 90.
[188] Textul integral, în *Stenogramele ...,* VI, p. 329-375.
[189] Cf. şi *Procese-verbale* (I, f. 73-74) şi Comunicatul nr. 330 din aceeaşi zi (*Registrul istoric,* IV, f. 119-120).

18,00 - Dl. Del Giudice - Subsecretar de Stat al Educației Italiene: prezentare.
18,30 - Dl. General Constantin: situația aprovizionării armatei.
19,30 - Dl. Anton Bibescu[190]: se prezintă fiind înapoiat de la Istanbul.
20,00 - D-na Boteanu: chestiuni personale[191].
20,45 - Dl. Mareşal pleacă la vilă.

Sâmbătă, 21 martie 1942[xli]

10,30 - Dl. General Speidel: probleme de colaborare[192].
11,00 - Operațiunile Marinei:
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. Amiral Georgescu.

11,30 - Sala de expunere a planurilor (localul Preşed. etaj III).
- Proiectul de semnalizare a drumurilor şi oraşelor din țară.

12,00 - Dl. Colonel Mardari: instrucțiuni.
12,30 - Dl. Rosetti-Solescu, Mareşalul Palatului: supune programul Palatului de sărbătorile Paştelui.
13,00 - Dl. Ministru Stoicescu[193].
17,30 - Lucru în birou.
20,10 - Plecarea la vila Băneasa.

Duminică, 22 martie 1942

11,00 - Dl. Mareşal merge la Palatul Regal.
11,45 - Dl. Mareşal părăseşte Palatul Regal, mergând la vila Băneasa.
12,40 - Dl. Mareşal se plimbă pe jos la şosea.
13,00 - Dl. Mareşal ia masa la Dl. Dr. Basil Teodorescu, împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu.
15,30 - Dl. Mareşal se înapoiază la vilă.
17,00 - Lucru în cabinet.
20,00 - Masa.

Luni, 23 martie 1942[xlii]

11,45 - Dl. Ottulescu, Guvernatorul B.N.R.: chestiuni de serviciu.
11,50 - Dl. General Dobre.
- Dl. Aurelian Pană.
- Dl. General Stoenescu.

12,00 - Chestiuni cu caracter economic şi de aprovizionare:
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. General Constantin,
- Dl. Secretar General Suciu,
- Dl. Mircea Vulcănescu.

---

[190] Diplomat, încadrat la Ministerul Afacerilor Străine din Bucureşti, pus în retragere la 22.11.1933, cu rangul de Ministru plenipotențiar II (MAS, *Anuar diplomatic 1942,* Bucureşti, 1942, p. 105).
[191] *Registrul istoric,* IV, f. 91.
[192] *Registrul istoric,* IV, f. 91.
[193] *Registrul istoric,* IV, f. 95.

14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. Colonel Adj. Elefterescu: prezentare de plecare.
- Dl. Ministru de Interne: chestiuni de serviciu.

17,35 - Dl. General Sichitiu: se prezintă pentru plecare din Guvern.
18,45 - Dl. General Niculescu: chestiuni de serviciu.
19,30 - Dl. Del Giudice, Ministrul Educației Naționale Italiene: decorare[194].
20,45 - Plecarea la vila Băneasa.

Marți, 24 martie 1942[xliii]

11,00 - Modificarea pedepselor pentru dezertori:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Stroia,
- Dl. Ministru Stoicescu.

12,00 - Dl. Ministru Stukart şi însoțitorii: decorare.
- Dl. Dr. Stukart: „Steaua României" Mare ofițer.
- Dl. Dr. Dellbrugge: „Coroana României Mare ofițer.
- Dl. Dr. Globke: „Steaua României" Comandor.
- Dl. Dr. Kettner: „Steaua României" Comandor.
- Dl. Dr. Ihnen: „Coroana României" Comandor.

12,30 - Dl. Ministru Buşilă: în chestiunea Senatorului Puricelli.
13,30 - Dejunul, la vila Băneasa.
17,30 - Problema intensificării aviculturii româneşti:
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. G. Ionescu-Brăila,
- Dl. G. Minescu (I.N.C.O.P.),
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Dr. Adams.

19,00 - Dl. General Romulus Scărişoreanu: instrucțiuni cu privire la I.O.V.
19,45 - Dl. Ministru Dragoş: regimul disciplinar al funcționarilor publici[195].
21,00 - Plecarea la vila Băneasa.

Miercuri, 25 martie 1942

11-12,45 - Raport săptămânal:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Dobre,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Jienescu,
- Şeful Serv. Geniu M.A.N.

12,45-13,15 - Dl. Amiral Götting: operațiunile marinei.
14-14,10 - Dl. Rosetti Solescu, Mareşalul Palatului: chestiuni de serviciu.
14,10 - Dejunul la vila Băneasa.
17,00 - Vizitarea sălii de festivități a Preşedinției.

[194] *Registrul istoric,* IV, f. 96.
[195] *Registrul istoric,* IV, f. 98.

17,30 - Dl. Ministru Clodius[196]: prezentare; chestiuni economice.
18,55 - Dl. General Gerstenberg: mulţumiri pentru avioanele de transport Ju 52 livrate.
19,10 - Dl. N. Miclescu: chestiuni confidenţiale.
20,10 - D-na Korne[197]: chestiuni particulare.
20,20 - D-na Sofia Filotti: chestiuni particulare[198].
21,10 - Plecarea la vila Băneasa.

Joi, 26 martie 1942

11,00 - Dl. Max Ilgner, Preşedintele Comitetului Economic şi Preşedintele „I. G. Farben Industrie": chestiuni economice.
11,45 - Consiliul Afacerilor Interne.
13,45 - Dejunul la vila Băneasa.
17-18 - Lucru în cabinet.
18,00 - Chestiuni administrative în legătură cu Basarabia şi Bucovina:
- Dl. General Calotescu - Guvernatorul Bucovinei,
- Dl. General Voiculescu - Guvernatorul Basarabiei.

20,20 - În legătură cu cauciucul sintetic:
- Dl. Ing. N. Greceanu,
- Dl. Ing. Penescu[199].

20,40-21,10 - Lucru în birou.
21,10 - Plecarea la vila Băneasa.

Vineri, 27 martie 1942[xliv]

10,00 - Dl. Ministru de Finanţe: chestiuni de serviciu.
10,15 [→ **12,15** - Consiliu de Miniştri prezidat de Mareşalul Antonescu][200] - Consiliu cu Guvernatorii[201]: chestiuni în legătură cu administraţia provinciilor.
12,50 - Dl. Mareşal face o plimbare pe jos la şosea.
13,20 - Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.
17,30 - Dl. General Popescu - Ministrul Internelor: chestiuni de serviciu.
17,55 - Dl. Lt. Col. Gallin: prezentare pentru plecare.
18,00 - D-na Fratoştiţeanu: chestiuni personale.
18,15 - Dl. Prof. Caracostea[202] - Preşedintele Fundaţiilor Regale: conflictul Ciurezu - Neamţu

[196] Cf. *Jurnal,* I, p. 86.
[197] Soţia generalului **Radu Korne** (1895-1949), militar de carieră, studii speciale de cavalerie în România şi în Franţa, general de brigadă (1943), comandant al unor unităţi şi mari unităţi de cavalerie sau blindate pe Frontul de Est. Apreciat în cvasi-unanimitate drept unul dintre cei mai bravi şi distinşi generali ai armatei române în cursul celui de-al doilea război mondial. Sub comunişti, arestat şi cercetat pentru „uneltire". A decedat la Văcăreşti (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 259).
[198] *Registrul istoric,* IV, f. 99.
[199] *Registrul istoric,* IV, f. 100.
[200] Textul integral al minutei (*Stenogramele ...,* VI, p. 378-400), precedat de **ordinea de zi** a Consiliului (*ibidem,* p. 376-377).
[201] Potrivit *Proceselor-verbale* (I, f. 74-75), şedinţa s-a desfăşurat la orele 10,15-12,15, iar Comunicatul nr. 332/1942 a făcut referire la problemele discutate (*Registrul istoric,* IV, f. 101).
[202] **Dimitrie Caracostea** (1879-196), istoric al literaturii române, teoretician şi critic literar, stilistician şi folclorist. Profesor universitar, membru al Academiei Române. Autor al unor sinteze

şi chestiunea D-lui Tzigara[203].
19,10 - Dl. General Ştefl ea: prezentare pentru plecare în Germania.
19,15 - Dl. Dr. Burileanu: chestiunea Eforiei Spitalelor Civile.
20,25 - Dl. Ministru Buşilă: audienţă de lucru[204].
20,45 - Plecarea la vila Băneasa.

Sâmbătă, 28 martie 1942[xlv]

9,00 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Lt. Colonel Adj. Romeo Zaharia, Director de Cabinet, pleacă la Breaza.
11,00 - Vizitarea Centrului de Formarea Cadrelor M.T.R. - Breaza.
14,30 - Plecarea din Breaza la Predeal.
15,45 - Dl. Mareşal soseşte la Predeal, unde rămâne până a doua zi.

Duminică, 29 martie 1942[xlvi]

Dl. Mareşal lucrează în birou.
14,00 - Dejunul.
16,20 - Plecarea spre Bucureşti.
18,40 - Dl. Mareşal soseşte de la Predeal, oprindu-se la vila Băneasa.

Luni, 30 martie 1942

11,45 - Lucru în birou.
12,20 - Dl. Guvernator Alexianu: audienţă de serviciu.
12,50 - Dl. Pamfil Şeicaru[205].
13,00 - Dl. Dr. Moldovan - Comisarul refugiaţilor: instrucţiuni.
13,05 - Lucru în birou.
13,35 - Plecarea pentru dejun la vila Băneasa.
16,15 - Vizitarea Depozitului Consiliului de Patronaj şi a cantinei studenţilor din Str. Gogu Cantacuzino 21.
17,30 - Dl. Profesor I. Lupaş[206]: privitor la Institutul de Istorie Naţională Cluj - Sibiu.
18,00 - Materialul aeronautic dat de Germania:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Jienescu.

---

privind istoria literaturii şi al unor studii fundamentale despre Eminescu, Maiorescu, Lovinescu şi Brătescu-Voineşti (Cătălina Mărănduc, *Dicţionar de scriitori români,* Bucureşti, 2007, p. 74).

[203] **Al. Tzigara-Samurcaş** (1872-1952), istoric român al artei vechi şi al artei populare, membru corespondent al Academiei Române şi fondator al Muzeului Naţional al Arte Vechi Româneşti. Autor al unor lucrări de referinţă, inclusiv *Trofeul de la Adam Klissi* (*Mic Dicţionar Enciclopedic,* Bucureşti, 2005, p. 1 427).

[204] *Registrul istoric,* IV, f. 101.

[205] Cf. *Jurnal,* I, p. 70.

[206] **Ion Lupaş** (1880-1967), istoric român, profesor la Universitatea din Cluj, fondator şi director al Institutului de Istorie Naţională din Cluj, membru al Academiei Române, participant la Marea Adunare de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. Autor al unor lucrări esenţiale privind Evul Mediu românesc şi, îndeosebi, trecutul Transilvaniei (*Enciclopedia istoriografiei româneşti,* p. 202).

18,30 - Instrucțiuni:
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Popescu,
- Dl. General Florescu.

19,20 - Dl. General Stoenescu: audiență de lucru.
19,40 - Dl. Ministru Killinger: prezintă o notă din Germania.
20,15 - Dl. Ministru Dragoş: regimul disciplinar al funcționarilor publici.
21,00 - Dl. Eugen Cristescu: chestiuni de serviciu[207].
21,30 - Plecarea la vila Băneasa.

Marți, 31 martie 1942

10,45 - Dl. Guvernator Alexianu: instrucțiuni.
11,20 - Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu.
11,30 - Consiliu de Miniştri[208]: Expunerea de motive la bugetul pe anul 1942/1943.
13,20 - Dl. Ministru Stoicescu: instrucțiuni.
13,30 - Dl. Ministru Buşilă: audiență de lucru.
13,35 - Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.
17,00 - Vizitarea planurilor de reconstrucție a Colegiului Militar „N. Titulescu" - Mănăstirea Dealului.
18,00 - Lucru în birou.
18,30 - Dl. Colonel Batsin: comunicare din partea D-lor Generali Hauffe şi von Manstein[209].
19,00 - Dl. Ciurescu (ginerele D-nei Eliza Zelea Codreanu): chestiuni confidențiale.
19,50 - Aprovizionarea populației civile din Lupeni:
- Dl. General Popescu,
- Dl. Dr. Dănulescu,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Constantin.

20,00 - Dl. Ministru Dragoş: regimul disciplinar al funcționarilor publici.
20,30 - Dl. Ministru Clodius: audiență de plecare.
21,30 - Dl. Ministru Dragoş: regimul disciplinar al funcționarilor publici (continuare).
21,40 - Chestiunea opincilor din cauciuc sintetic:
- Dl. General Dobre,
- Dl. Costin Stoicescu (B.N.R.)[210].

22,15 - Plecarea la Vila Băneasa.

Miercuri, 1 aprilie 1942

9,00 - Dl. Mareşal Antonescu pleacă[211], cu un tren special din Gara Mogoşoaia, pe front, fiind însoțit de D-nii:

---

[207] *Registrul istoric,* IV, f. 103.
[208] Potrivit *Proceselor-verbale* (I, f. 76), reuniunea s-a desfăşurat la orele 11,20-13,20, iar dezbaterile au fost reflectate în Comunicatul nr. 334/1.IV.1942 (vezi *Registrul istoric,* IV, f. 109-110). Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VI, p. 400-428.
[209] Cf. *Jurnal,* I, p. 305.
[210] *Registrul istoric,* IV, f. 104.
[211] *Registrul istoric,* IV, f. 105-109.

- General C. Pantazi - Ministrul Apărării Naționale,
- General C. Vasiliu - Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne,
- Colonel R. Davidescu - Şeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului,
- Colonel Banzing,
- Căpitan Bartsch,
- Lt. Col. Tăutu Theodor,
- Maior Adj. Marin Alex.,
- Maior Caloenescu Nic.,
- Căpitan Magherescu Gh.,
- Căpitan Dr. Stroescu,
- Căpitan Niculescu Maximilian,
- Căpitan Georgescu Ioan[212].

Pe peronul gării Dl. Mareşal a fost salutat de D-nii:
- Prof. Mihai Antonescu - Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri,
- Dl. General D-tru Popescu - Ministru de Interne,
- Dl. Colonel Diaconescu - Director General al Siguranței Statului,
- Dl. Eugen Cristescu - Şeful Serviciului Special de Informații,
- Lt. Col. Popescu Victor - Comandantul Batalionului de Gardă al D-lui Mareşal.

19,00 - Sosirea la Iaşi, unde Dl. Mareşal este întâmpinat de Dl. General Şvab, Primarul oraşului, Prefectul județului, Inspectorul General Ad-tiv şi autoritățile locale, cu care Dl. Mareşal se întreține asupra problemelor administrative.

Joi, 2 aprilie 1942[xlvii]

8,30 - Sosirea în Odessa, unde sunt întâmpinați de D-nii:
- Profesor Alexianu - Guvernatorul Transnistriei,
- Daiciulescu,
- General Rothkirch[213].

După ce trece în revistă Compania de Onoare, Dl. Mareşal cu suita se îndreaptă spre Casa Tolstoi, unde în prezența autorităților civile şi militare, Guvernatorul Transnistriei salută pe Dl. Mareşal.

Răspunde apoi Dl. Mareşal, după care se trece la inspecția unităților care apară coasta. S-au inspectat lucrările de întărire pe malul mării, adăposturile de arme automate, planul de foc şi organizarea terenului. Se fac teme şi experiențe în cursul cărora Dl. Mareşal dă diferite dispozițiuni.

10,30 - Se inspectează Bateria Germană de Coastă, postul de comandă şi piesele de pe teren.
11,00 - Se vizitează postul, unde Dl. Mareşal dă ordine la fața locului pentru lucrările de refacere.
12,00 - Inspecție la Primăria oraşului Odessa.
12,30 - Se vizitează Opera, şi apoi un depozit de capturi.
12,45 - Vizită la Hotelul Bristol.
13,10 - Masa la Casa Tolstoi.

---

[212] Căpitan **Ioan Georgescu** şi toți cei menționați anterior – membri ai Cabinetului Militar al Mareşalului Antonescu. Dintre ei s-a distins ulterior căpitanul Gheorghe Magherescu (finalmente colonel), s-a distins şi ca memorialist, autor al unor studii şi articole, dar mai ales al unei trilogii consacrate lui I. Antonescu – omul şi opera (cf. *Adevărul despre Mareşalul Antonescu*, 3 vols., Bucureşti, Editura Păunescu, 1991).

[213] General-locotenent **von Rothkirch-Panten**, cdt. al Diviziei 13 motorizate germane.

14,30 - Vizită la Comandamentul Odessei, care a fost dărâmat de explozia minelor, după care se îndreaptă cu maşinile spre Nikolaev.
18,30 - Sosirea la Nikolaev, unde este întâmpinat de Dl. General Mitrănescu cu Statul său Major, Generalul Löhr[214] şi Generalul Hoffman.

Se trece în revistă o companie de onoare germană cu muzică, după care Dl. Mareşal este invitat la un ceai la Comandamentul german local.
20,45 - Inspecţie la Comandamentul Flotei Aeriene.
21,20 - Masă la Dl. General Löhr.

Vineri, 3 aprilie 1942[xlviii]

9,00 - Se ia ceaiul la cazinoul ofiţerilor germani.
9,45 - Inspecţie la Aeroportul local, după care Dl. Mareşal şi suita pleacă cu avionul la Eupatoria.
13,15 - Sosirea la Eupatoria unde inspectează Comandamentul Diviziei 10 Rocova, unde se interesează de încadrarea cu ofiţeri şi subofiţeri.
13,30 - Sosirea la Orst-Komandatur, unde Dl. General von Manstein expune situaţia.
13,45 - Inspecţie la spitalul Diviziei, apoi la cazemată şi o companie din linia I-a, la un Batalion din rezervă (linia a II-a) şi la o baterie de coastă, unde Dl. Mareşal găseşte totul în ordine.
17,00 - Plecarea cu automobilul la Simferopol.
19,00 - Sosirea la Simferopol, unde Dl. Mareşal se întâlneşte cu Dl. General Pantazi şi Dl. General Avramescu[215].
20,00 - Masă la Comandamentul Corpului Vânătorilor de Munte.

Sâmbătă, 4 aprilie 1942[xlix]

Se inspectează sectorul Sevastopolului.
9,30 - Vizită la P.C. al Corpului 54 german, unde Dl. General Hansen[216] expune situaţia generală, apoi se inspectează Cartierul Diviziei 1 Vânători de Munte şi o baterie din Divizionul 2 Tunuri Munte.
13,45 - Vizită la observatorul Diviziei 1 Vânători de Munte.
14,30 - Masă la P.C. al Diviziei 1 Vânători de Munte.
17,30 - Înapoierea la Simferopol. Vizită la spitalul german şi decorarea generalului decedat Hiemmel, Comandantul Diviziei 46, cu ordinul „Mihai Viteazul".
21,00 - Masa la Cazinoul german din Simferopol.

Duminică, 5 aprilie 1942[l] **(Sft. Paşti)**

8,15 - Inspecţie pe Taila, în punctul Perival, la o campanie de cercetare din Divizia 1 Vânători de Munte, apoi la Comandamentul batalionului 20 Vânători de Munte.
9,15 - Se inspectează Bateria 5 din Divizionul 4 Artilerie Munte şi Bateria germană 3/A CL/772.
11,30 - Vizită la Livadia, la Palatul Ţarilor.

---

[214] General-colonel **Alexander Löhr** (1885-1947), militar de profesie, general de aviaţie, în 1939-1942 în Comandamentul Suprem al *Luftwaffe*, apoi cdt. al forţelor germane din Balcani. Judecat şi condamnat în Iugoslavia (1947), spânzurat (Thomas Parrish, S. L. A. Marshall, eds., *The Simon and Schuster Encyclopedia of WWII,* p. 372).
[215] Cf. *Jurnal,* I, p. 224.
[216] Cf. *Jurnal,* I, p. 70.

12,15 - Inspecţie la Comandamentul Diviziei 4 Vânători de Munte.
12,45 - Masă la Divizia 4 Vânători de Munte.
14,30 - Înapoiere la Simferopol.
17,40 - Sosirea la Simferopol, unde are loc raportul Comandanţilor de M.U. şi Şefii de Servicii.
21,00 - Masa la Corpul Vânători de Munte.

Luni, 6 aprilie 1942

9,00 - Dl. General von Manstein este primit în audienţă de Dl. Mareşal.
9,30 - Idem, D-nii Generali Dumitrescu Petre şi Avramescu.
10,00 - Plecarea la aeroportul Simferopol.
10,15 - Decolarea cu un avion trimotor german.
12,15 - Sosirea la Cetatea Albă, unde Dl. Mareşal este întâmpinat de Dl. General Poenaru, Comandantul Garnizoanei, Prefectul şi autorităţile locale.
13,00 - Inspecţie la Regimentul 35 Infanterie.
14,00 - Masa la popota ofiţerilor din Regimentul 35 Infanterie.
15,30 - O scurtă vizită prin Cetate şi port.
16,00 - Plecarea cu avionul la Tiraspol, unde inspectează Spitalul 3 Campanie şi Spitalul 2 Campanie al Crucii Roşii.
19,30 - Plecarea cu trenul din gara Tiraspol, în direcţia Ismail.

Marţi, 7 aprilie 1942

7,00 - Sosirea în Ismail port, unde Dl. Mareşal este întâmpinat de D-nii: General Niculescu-Cociu, Comandantul Diviziei 21, Colonel Sergiu Atanasiu, Prefectul judeţului, Dl. Fărcăşanu, Primarul oraşului, Colonel Budu, Comandantul garnizoanei, Amiral Gheorghiu[217] şi Comandor Dobrescu etc., cu care Dl. Mareşal se întreţine, interesându-se de situaţia portului, dând dispoziţiunile necesare.
8,30 - Plecarea cu vaporul „Ştefan cel Mare" la Vâlcov.
11,30 - Sosirea la Vâlcov unde întâmpină autorităţile locale, cu care Dl. Mareşal vizitează portul şi oraşul, interesându-se din punct de vedere administrativ şi militar.
12,30 - Inspecţie la Jibrieni (nord Vâlcov).
15,30 - Înapoiere la Vâlcov, unde Dl. Mareşal stă de vorbă cu pescarii.
16,00 - Înapoierea cu vaporul la Ismail.
17,00 - Masa la vapor.

Miercuri, 8 aprilie 1942

3,45 - Dl. Mareşal cu suita, însoţiţi de Guvernatorul Basarabiei şi autorităţile locale, pleacă cu vaporul spre Sulina.
8,45 - Sosirea la Sulina, unde întâmpină Comandantul garnizoanei şi autorităţile locale.
9,00 - Vizitarea portului. Inspecţie la Batalionul 16 Infanterie Marină, unde găseşte dezordine. Urmează inspecţia Grupului Apărării de Coastă.
12,00 - Plecarea spre Tulcea.

[217] Viceamiral **Alexandru Gheorghiu** (1890-1968), absolvent al Şcolii Navale de la Fiume – Italia, cdt. al Diviziei de Dunăre (1941-1942), în 1948-1951 – încarcerat (Anton Bejan, coordonator, *Dicţionar enciclopedic de marină,* I, p. 231).

16,30 - Sosirea în Tulcea, unde Dl. Mareşal inspectează Reg. 33 Inf. P. S., Reg. 40 P. S. şi Batalionul de Instrucţie, precum şi Prefectura.
18,20 - Plecarea cu vaporul spre Ismail.
21,00 - Sosirea la Ismail.
21,20 - Masa în tren.
22,00 - Plecarea cu trenul spre Chişinău.

Joi, 9 aprilie 1942

9,30 - Sosirea în Gara Chişinău[218], unde are loc prezentarea autorităţilor locale.
9,40 - Vizită la Mitropolie, la Reg. 10 Vânători, la Reg. 8 Grăniceri şi la spitalele din oraş.
14,00 - Masa la Guvernământ.
15,30 - Vizită la: Liceul Comercial Regina Maria, Palatul Justiţiei, Liceul Eparhial, Şcoala Normală de fete Regina Maria, ospătăria comunală, Biserica Ciuplea, Uzina electrică, Asociaţia Creştină a Femeilor, Jockey-Club, Azilul Municipal de fete, Şcoala Normală „Mihai Viteazul", Şcoala Primară de băieţi nr. 1.
18,15 - Conferinţă administrativă la Guvernământ.
20,45 - Vizită la Comandamentul C.A.3.
21,30 - Masa în vagon.

Vineri, 10 aprilie 1942

9,00 - Plecarea cu automobilele spre Orhei.
11,00 - Vizită la Mănăstirea Curky.
12,30 - Se serveşte o gustare, după care Dl. Mareşal a semnat pe Evanghelia Mănăstirii şi a donat 500 000 lei pentru refacerea localului.
15,45 - Vizită la Depozitul de Capturi Orhei, Batalionul 16, Primăria Orhei, Comenduirea Pieţei, Gimnaziul Teoretic de fete, Federala Orhei, Tribunalul şi Gimnaziul Industrial.
17,30 - Plecarea spre Bălţi.
18,30 - Oprire în Copăceni (Bălţi) unde Dl. Mareşal a vizitat şcoala primară mixtă.
19,00 - La Sângerenii Vechi, Dl. Mareşal vizitează postul de jandarmi.
20,15 - Sosirea la Bălţi şi masa în tren.

Sâmbătă, 11 aprilie 1942

8,10 - Plecarea cu automobilul la Făleşti.
9,10 - Sosirea la Făleşti unde Dl. Mareşal vizitează pe rând: Centrul Agricol, Spitalul Mixt, Pretura, Oficiul P.T.T., Primăria etc.
13,00 - Vizită la Episcopia Bălţi.
14,15 - Masa la tren.
15,00 - Vizită la Fabrica de ulei şi Spitalul Militar.
17,00 - Inspecţie la Regimentul 17 Vânători şi la Magazia Corpului Regimentul 6 Vânători şi Regimentul 29 Artilerie.

În continuare se vizitează: Şcoala Primară de Fete, Liceul de Băieţi „Ion Creangă", Liceul Comercial, Liceul de Fete „Domniţa Ileana", Tribunalul Bălţi şi Prefectura Bălţi.
19,30 - Conferinţă administrativă la Prefectură.

[218] Despre vizita Mareşalului în Basarabia vezi detalii în Comunicatul nr. 343/5.V.1942 (apud *Registrul istoric,* IV, f. 147).

22,50 - Plecarea cu trenul spre Noua Suliță.

Duminică, 12 aprilie 1942

5,45 - Sosirea la Noua Suliță, unde Dl. Mareşal este întâmpinat de:
- Guvernatorul Bucovinei,
- Prefectul jud. Moghilev,
- Comandantul Legiunii de Jandarmi,
- Comandantul Diviziei 8,
- Comandantul Legiunii de Jandarmi Hotin.

Dl. Mareşal vizitează pe rând: Gimnaziul Industrial, Depozitul de tutun C.A.M., Spitalul Civil Mixt, Pretura etc.
11,00 - Plecarea spre Hotin.
14,30 - Sosirea la Hotin, unde se vizitează Catedrala oraşului, Prefectura, Batalionul 13 Pază, Serviciul Tehnic, Camera de Comerț, Asistență Socială, Camera Agricultură.
15,30 - Masa la Prefectură.
17,00 - Se vizitează Tribunalul, Primăria, Biblioteca şi Muzeul oraşului, Gimnaziul de Băieți, Gimnaziul Teoretic de Fete, Spitalul județean etc.
18,30 - Plecarea spre Cernăuți.
19,40 - Sosirea la Siliştea, unde Dl. Mareşal vizitează Primăria şi Postul de Jandarmi.
20,15 - Sosirea în comuna Boian, unde, de asemeni, se vizitează Primăria, Casa Națională şi Dispensarul Comunal.
21,00 - Sosirea la Cernăuți.
21,30 - Masa în tren.

Luni, 13 aprilie 1942

9,00 - Se vizitează oraşul Cernăuți.

Cu această ocazie, Dl. Mareşal Antonescu a inspectat unitățile militare aflate în garnizoană, precum şi autoritățile şi instituțiile civile locale (şcoli, spitale etc.).
20-22,30 - Dl. Mareşal a luat parte la o conferință administrativă, care a avut loc la Guvernământul Bucovinei.
23,00 - Plecarea cu trenul spre Bucureşti.

Marți, 14 aprilie 1942[li]

10,00 - Sosirea în gara Mogoşoaia: sunt prezenți toți membrii Guvernului şi reprezentanții autorităților militare.
10,15 - Sosirea la Preşedinție.
12,00 - Dl. Eugen Cristescu - Directorul General al Serviciului Special de Informațiuni: chestiuni de serviciu.
12,40 - Lucru în birou.
13,30 - Plecarea pentru dejun la vila Băneasa.
16,45 - Lucru în birou.
17,45 - Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu.
18,55 - Dl. Ministru Hiott[219]: expune situația din Franța[220].

[219] Cf. *Jurnal,* I, p. 69. Vezi, de asemenea, MAS al României, *Anuar Diplomatic 1942,* Bucureşti, 1942, p. 131 – Constantin Dinu Hiott, din 15.10.1940, ministru plenipotențiar al României la Vichy.

19,50 - Lucru în birou.
21,10 - Plecarea la vila Băneasa.

Miercuri, 15 aprilie 1942[lii]

10,30 - Dl. Rosetti-Solescu - Mareşalul Palatului: chestiuni de serviciu.
11,00 - Raport săptămânal:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Dobre,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Jienescu.

13,30 - Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
17,30 - Dl. Guvernator Alexianu: chestiuni de serviciu.
18,30 - Lucru în birou.
19,00 - Instrucțiuni:
- Dl. General Constantin,
- Dl. General C. Florescu[221].

19,40 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vila Băneasa.

Joi, 16 aprilie 1942[liii]

10,30 - Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu.
11,00 - Consiliu pentru Ordinea Publică[222].
12,30 - Lucru în birou.
13,40 - Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
19,45 - Dl. Colonel Magistrat Petrescu: chestiunea legionarilor care pleacă pe front şi proiectul lege al eliberării condiționate a condamnaților.
20,15 - Lucru în birou.
20,50 - Plecarea la vila Băneasa.

Vineri, 17 aprilie 1942

11,00 [→ **13,30** - Reuniune a guvernului, prezidată de Mareşalul Antonescu][223] - Consiliu de Miniştri[224]: observațiunile D-lui Mareşal Antonescu cu ocazia călătoriei din Bucovina, Basarabia şi Crimeea.

---

[220] *Registrul istoric,* IV, f. 117.
[221] *Registrul istoric,* IV, f. 112.
[222] Din *Procese-verbale* (I, f. 77) desprindem că nu se indică orele desfăşurării reuniunii, precum şi acest fapt: „Nu s-a stenografiat şi nu s-a dat comunicat".
[223] Textul integral, în *Stenogramele ...,* VI, p. 429-458, în anexă – **Constatările Domnului Mareşal Ion Antonescu din inspecția în Basarabia, Bucovina şi Transnistria** (*ibidem,* p. 459-474).
[224] După *Procesele-verbale* (I, f. 77-79), şedința Consiliului a avut loc între orele 11,00 şi 13,30, urmată fiind de Comunicatul nr. 336 (*Registrul istoric,* IV, f. 123-124).

13,30 - Lucru în birou.
14,00 - Plecarea pentru dejun la vila Băneasa.

Sâmbătă, 18 aprilie 1942[liv]

În cursul dimineții Dl. Mareşal rămâne la vilă.
16,30 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal fiind însoțit de D-na Mareşal, Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu şi de Maiorul Adj. Eugen Niculescu.
19,10 - Sosirea în Predeal.
20,30 - Cina.

Duminică, 19 aprilie 1942

11,30 - D-na şi Dl. Renato Bova Scoppa[225] - Ministrul Italiei în România.
13,30 - Dejunul, împreună cu D-na şi Dl. Bova Scoppa.
18,20 - Dl. Mareşal vizitează grădina şi clocitoarea dând dispoziții ca puii scoşi - după ce vor mai creşte - să fie împărțiți la văduvele de război.
21,10 - Cina, intimă.

Luni, 20 aprilie 1942[lv]

9,20 - Dl. Mareşal iese în grădină unde rămâne până la ora 11,50.
13,30 - Dejunul.
15,30 - Plecarea spre Bucureşti.
La plecare Dl. Mareşal a fost salutat de:
- Dl. Colonel Grigoriu,

[225] **Renato Bova Scoppa** (1892 - ?), diplomat italian, ministru al Italiei la Bucureşti începând de la 1 iulie 1941, când i-a succedat unui alt excelent confrate şi filo-român, Pellegrino Ghigi. Timp de doi ani a întreținut relații bune cu oamenii regimului antonescian, îndeosebi cu liderul Externelor, prof. M. Antonescu, ale cărui eforturi pacifiste în cadrul *Axei* fasciste prin intermediul Ducelui Benito Mussolini le-a încurajat ori chiar le-a inițiat (vezi mai jos, în anexă). După răsturnarea la 25 iulie 1943 a Ducelui, conducerea reprezentanței acestuia la Bucureşti fiind încredințată unui anume Armando Odenigo, Renato Bova Scoppa ca trimis al Italiei în România, deşi acesta se pusese după septembrie 1943 în război cu statele *Axei*. Imediat după 23 august 1944, Renato Bova Scoppa a redevenit unicul reprezentant cu drepturi depline al Italiei la Bucureşti. Diplomatul, ca memorialist, a consacrat două cărți excelente misiunii sale în România – *Colloqui con due dittatori* (1949) şi *La pace impossibile* (1961). Despre începuturile misiunii sale diplomatice la Bucureşti, Bova Scoppa avea să consemneze după exact douăzeci de ani: *„În mod cert, misiunea mea la Bucureşti a fost cea mai agitată din lunga mea carieră [...] România din vara anului 1941 era încă o țară fericită. Conducătorul, Mareşalul Antonescu, nu făcuse să se resimtă încă vreo consecință. Resursele națiunii erau imense. Se găseau de toate şi la prețuri derizorii în raport cu cele practicate în țările beligerante. Bucureşti, care se socoteau, cu orgoliu, Parisul Balcanilor, încă nu erau conştienți de periculoasa aventură în care se lansase țara. O parte din populație o ducea bine [...] Mareşalul Antonescu avea un trecut militar strălucit, era un bărbat inteligent, dar, cum li se întâmplă militarilor care îşi asumă mari responsabilități politice. Se resimțeau în acțiunea sa de conducere a statului anumite deformații profesionale. Puterea militară a Germaniei îl fascinase; era orbeşte convins că Hitler va câştiga războiul şi a fost consecvent acestei convingeri eronate până în fața plutonului de execuție ...”* (apud Mihai Pelin, *Diplomație de război. România-Italia, 1939-1945,* Bucureşti, 2005, p. 90-92).

- Dl. Lt. Col. Munteanu,
- Dl. Maior Rădulescu.

18,05 - Sosirea în Bucureşti.

Marți, 21 aprilie 1942[lvi]

11,00 - Creditele agricole:
- Dl. Ministru Stoicescu,
- Dl. Subsecretar de Stat Vulcănescu,
- Dl. Finţescu (Creditul Industrial)[226].

12,00 - Îngrijirea pomilor.
- Campania contra omizilor.
- Dl. Ministru Pană.
- Şeful Dir. Pomiculturii.

12,45 - Lucru în birou.
13,30 - Plecarea la Vila Băneasa pentru dejun.
17,30 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
18,15 - Dl. A. Săndulescu - Preşedintele Sindicatului Ziariştilor: regimul presei şi organizarea profesională a ziariştilor.
18,30 - Dl. General Popescu - Ministrul Internelor: chestiuni de serviciu.
18,45 - Dl. General Victor Iliescu: rezultatul călătoriei în Germania.
19,45 - Lucru în birou.
19,50 - Dl. Ministru Valer Pop[227]: chestiuni de serviciu.
20,15 - Dl. Baron von Killinger: prezentare înainte de plecare în Germania[228].
21,10 - Plecarea la Vila Băneasa.

Miercuri, 22 aprilie 1942

10,30 - Dl. Colonel Cozloschi Alex., noul Ataşat Militar la Budapesta: prezentare.
10,35 - Situaţia arestaţilor în luna martie şi constituirea lor în unităţi combatante:
- Dl. Ministru Stoicescu,
- Dl. General Popescu,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. Col. Mag. Petrescu.

11,00 - Raport săptămânal:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Şteflea.

13,00 - Instrucţiuni pentru parada de 10 mai:

---

[226] În baza datelor examinate a intervenit decizia Mareşalului Antonescu – consemnată în Comunicatul nr. 339 din acea zi – privind împroprietărirea ostaşilor care s-au distins în Războiul din Est (*Registrul istoric,* IV, f. 128-129). Va urma – s-a exprimat Mareşalul – o reformă agrară cu „scop naţional, economic şi social" (*ibidem,* f. 128).
[227] Cf. *Jurnal,* I, p. 62.
[228] *Registrul istoric,* IV, f. 128-129.

- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Niculescu.

13,45 - Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.
15,30 - Zbor cu avionul[229]. Itinerariu: Băneasa - Comuna Băneasa Vlaşca - Prundul - Oltenița - Bucureşti: se verifică activitatea agricolă.
17,30 - Dl. Lt. Col. Lützow şi Lt. Pekrum: prezentare şi decorare.
17,40 - Dl. Dr. Dănulescu: chestiuni de serviciu.
18,45 - Propuneri referitor la răniții tuberculoşi; aparatele medicale şi dentare evreieşti:
- Dl. Ministru Tomescu,
- Dl. Col. Dr. Căpitanovici,
- Dl. Dr. Prof. Hans Hollfelder.

20,15 - Dl. Ministru Marinescu: contractul de peşte, legea minelor şi alte chestiuni.
21,15 - Dl. Ing. N. Mareş: chestiuni personale.
21,30 - Dl. Vasiliu-Cluj: prezintă documentele despre care a vorbit D-lui Mareşal la Predeal[230].
21,35 - Plecarea la vila Băneasa.

Joi, 23 aprilie 1942[lvii]

11,00 - Inspecție la Batalionul de Gardă al Conducătorului unde a avut loc vizita medicală a trupei prin procedeul Prof. Dr. Hollfelder, pentru depistarea tuberculozei.
11,30 - Dl. General Manolescu[231]: în legătură cu Domeniile Coroanei.
12,30 - Dl. Victor Moldovan: predă o scrisoare din partea D-lui Grigorcea (Roma) şi supune o chestiune în legătură cu Ministerul Economiei Naționale.
13,00 - Dl. Ing. N. Gane - Directorul Soc. C.I.R. (Construcții, Instalații, Reprezentanțe): în legătură cu lucrările de construcții viitoare (drumuri, baraje, poduri etc.) în România ale firmei germane „Holzmann".
13,30 - Dl. General C. Constantin: situația aprovizionării armatei[232].
14,00 - Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.
17-19 - Vizită la Ferma Regală şi Școala de Agronomie.

Vineri, 24 aprilie 1942[lviii]

10,30 - Dl. General Dr. Lohse - Medicul Şef al Misiunii Germane în România: prezentare pentru plecare din țară.
11,10 - Dl. Int. Col. Sireteanu: prezintă diferite sisteme de reparat bocancii.
11,20 - Consiliu de Miniştri[233], sub preşedința D-lui Mareşal Antonescu, la care au participat toți membrii Guvernului:

- S-a expus problema reorganizării producției în vederea completării şi adaptării sistemului industrial actual pentru a se asigura în condiții optime trecerea de la starea

[229] Cf. Comunicatul nr. 341 din 24.IV.1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 133-134).
[230] *Registrul istoric,* IV, f. 131.
[231] General de brigadă **Alexandru Manolescu** (n. 1885), după 1940 la Domeniile Coroanei. Din 1947, trecut în rezervă (cf. *Veteranii,* I, p. 63-65).
[232] *Registrul istoric,* IV, f. 131.
[233] Potrivit *Proceselor-verbale* (I, f. 79-81), desfăşurat la orele 11,15-13,35 (vezi Comunicatul nr. 340 din ziua respectivă (*Registrul istoric,* IV, f. 133). Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VI, p. 474-504.

de război la cea de pace şi pentru a se putea satisface cerinţele generale;

- S-a examinat situaţia actuală a industriei extractive, a celei metalurgice, a industriei pielăriei şi a fabricilor de textile, expunându-se măsurile ce trebuiesc luate prin colaborarea departamentelor;

- S-a dispus elaborarea unui plan de finanţare a importurilor privind apărarea naţională, înzestrarea agriculturii şi utilarea industriei;

- De asemeni, s-a examinat organizarea industrializării şi sporirea producţiei agricole, modul cum au fost conservate maşinile agricole importate din Germania etc.

Dl. Mareşal Antonescu a insistat asupra naţionalizării diferitelor întreprinderi care interesează îndeaproape funcţiunile Statului.

13,45 - Plecarea pentru dejun la vila Băneasa.
17,30 - Lucru în birou.
20,20 - Dl. Colonel Mardari: instrucţiuni.
21,30 - Plecarea la vila Băneasa.

Sâmbătă, 25 aprilie 1942

10,30 - Chestiuni financiare:
- Dl. Ministru Mihai Antonescu,
- Dl. Baron von Killinger,
- Dl. General Reinecke,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Ministru Marinescu.

11,30 - Consiliu Economic[234] (continuarea Consiliului din 24.IV.1942):

- S-a dispus ca institutele de Credit de specialitate să-şi intensifice acţiunea şi să sprijine prin împrumuturi activitatea întreprinderilor agricole, viticole, forestiere şi industriale.

- Dl. Mareşal a dat dispoziţii ca pentru perfecta funcţionare a serviciilor, membrii Guvernului să facă inspecţii în diferite regiuni ale ţării, controlând pe teren activitatea instituţiilor în subordine.

- Dl. General Stoenescu a expus constatările făcute de D-sa în călătoria din Italia şi Elveţia.

- În ceea ce priveşte aprovizionarea cu combustibil, Dl. Mareşal a hotărât să se dea o mai mare dezvoltare exploatării lignitului şi întrebuinţării lui ca combustibil

13,15 - Instrucţiuni:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Davidescu,
- Dl. General Gheorghiu,
- Dl. Col. Dr. Căpitanovici,
- Dl. Lt. Col. Tonitza.

13,45 - Dl. General Niculescu - Comandantul Militar al Capitalei.
14,00 - Plecarea pentru dejun la vila Băneasa.
16,00 - D-na Popovici: chestiuni personale[235].
17,00 - Plecarea la Predeal, unde Dl. Mareşal ajunge la ora 20, fiind însoţit de D-na Mareşal,

[234] Potrivit *Proceselor-verbale* (I, f. 82-83) reuniunea s-a desfăşurat la orele 11,45 – 13,45. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VI, p. 504-534.
[235] *Registrul istoric,* IV, f. 135.

Dl. Ministru Mihai Antonescu şi Maiorul Adj. Eugen Niculescu.

Duminică, 26 aprilie 1942

9,00-10,30 - Dl. Mareşal se plimbă prin parc.
10,30-14,30 - Inspecție în oraşul Braşov la Spitalul „G. Mârzescu" şi Spitalul Militar „Regina Maria".

Dl. Mareşal a ordonat ca toate constatările făcute la ambele spitale, să fie comunicate de urgență celor în drept, lucru ce s-a şi executat.
14,40-16 - Dl. Mareşal ia dejunul la Predeal, având invitați pe D-nii:
- Dl. Tomescu,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. Colonel Diaconescu,
- Maior Adj. Eugen Niculescu.

16-17 - Dl. Mareşal, împreună cu D-na Mareşal şi Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, se plimbă prin parc.
17-20 - Lucru în birou.

Luni, 27 aprilie 1942

9-13 - Lucru în birou şi plimbare prin parc.
13,30 - Dejunul.
14,30 - D-na Mareşal şi Dl. Prof. Mihai Antonescu pleacă cu automobilul la Bucureşti.
16,30 - Plecarea D-lui Mareşal cu automobilul la Bucureşti.

La plecare Dl. Mareşal este întâmpinat de Primarul oraşului Predeal şi de Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.
19,40 - Sosirea la Bucureşti (vila Băneasa).

Marți, 28 aprilie 1942

11,00 - Dl. General Hauffe: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Ministru Marinescu: chestiuni de serviciu.
13,00 - Dl. General Pantazi: tabel cu ofițerii decorați cu „Mihai Viteazul" şi invalizi.
13,40 - Dejun la vila Băneasa, având invitată pe D-na Cantacuzino[236].
17,30 - Dl. Profesor Emil Panaitescu (reîntors din Italia): chestiuni cunoscute de Dl. Mareşal.
18,30 - Dl. General D. Popescu: chestiuni de serviciu.
18,50 - Dl. Ministru Tomescu: chestiuni de serviciu.
19,15 - Delegați de mecedoneni spre a mulțumi D-lui Mareşal pentru darul făcut:
- Dl. Dr. Petraşincu,
- Dl. Dr. Bocu,
- Dl. Popescu,

[236] **Alexandrina Cantacuzino** (1876-1944), născută Pallady, căsătorită în 1899 cu politicianul conservator Grigore Cantacuzino. A fondat „Societatea Națională a Femeilor Române Creştine" (1910), apoi „Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor" (1918-1938) şi „Mica Antantă a Femeilor". Sub influența fascismului italian, în 1929 a pus bazele celui dintâi partid autoritar – „Gruparea Națională a Femeilor Române". A încurajat şi susținut diversele societăți de binefacere (George Marcu, coordonator, *Dicționarul personalităților feminine din România,* p. 59).

- Dl. Ciumetti.

19,45 - Dl. General Coroamă: chestiuni personale[237].

20,30 - Dl. Lt. Col. Magistrat Petrescu: proiectele de legi în legătură cu pedeapsa capitală a celor ce fug de pe front şi tabele de acei care pleacă.

21,15 - Plecarea la vila Băneasa.

Miercuri, 29 aprilie 1942

11,00 - Dl. Mareşal primeşte în audienţă la vila Băneasa.
- Dl. Amiral Fleischer: prezentare pentru sosire la comandă.

11,15 - Raport săptămânal:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Georgescu,
- Dl. Ministru Buşilă.

18,30 - Dl. General Rosetti: chestiuni personale.

19,00 - Dl. General Pălăngeanu: proiecte de lucru M.T.R.

19,15 - Dl. Jean Th. Florescu[238]: planul de lucru al asociaţiei româno-spaniole[239].

Joi, 30 aprilie 1942[lix]

Dl. Mareşal rămâne la vilă.

[**10,30-14,30** - Consiliu de Miniştri, cu Guvernatorii provinciilor dezrobite, prezidat de prof. Mihai Antonescu][240].

11,00 - Lucru în birou cu Dl. Basil Teodorescu.

17,30 - D-nii Guvernatori:
- General Voiculescu,
- General Calotescu,
- Profesor Alexianu.

19,00 - Dl. Ministru Neubacher.

19,30 - Dl. Puccio (ziarist italian)[241].

Vineri, 1 mai 1942

10,30-14,30 - [Şedinţa Consiliului de Miniştri cu Guvernatorii provinciilor eliberate, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][242].

---

[237] *Registrul istoric,* IV, f. 137.

[238] **Ioan (Jean) Th. Florescu** (1871-1950), avocat şi om politic, membru al Partidului Conservator-Democrat, iar apoi al P.N.L. Ministru al României la Madrid şi cunoscut editor de ziare şi reviste (îndeosebi „La Roumanie Nouvelle").

[239] *Registrul istoric,* IV, f. 138.

[240] Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VI, p.537-583, precedat de **ordinea de zi** (*ibidem,* p. 535-537).

[241] *Registrul istoric,* IV, f. 140.

[242] *Procese-verbale,* I, f. 83-85. A se vedea Comunicatul nr. 342 din acea zi (*Registrul istoric,* IV, f. 139-140).

12,00 - Dl. Subsecretar de Stat I. C. Petrescu: cărţile didactice.
13,00 - Dl. General Aurel Iliescu: chestiuni personale.
17,30 - D-na Blank: chestiuni personale.
17,40 - Dl. General Popescu-Sanitarul: demisia General Popescu.
17,50 - Dl. Florian Marinescu - Ad-torul Casei M. S. Regelui şi Preşedintele Asociaţiei de îndiguire Oltenița: asanarea regiunilor inundabile din regiunea Oltenița.
18,30 - Dl. Ing. Alex. Ştefănescu: chestiuni personale.
19,00 - Dl. Toma Petrescu[243]: prezintă registrul de rotarieni şi cărţile de aur ale Lojei Naţionale[244].
19,45 - Rularea filmului „Campania din Est" în sala roşie.

Sâmbătă, 2 mai 1942[lx]

Dl. Mareşal primeşte audienţe la vila Băneasa.
10,30 - Dl. Colonel Mardari: instrucţiuni.
10,45 - Dl. Colonel Diaconescu - Director General al Siguranţei: un raport secret.
11,00 - Contractul de concesiune al pescăriilor din sudul Basarabiei.
- Preţul muncilor agricole.
- Mersul însămânţărilor.
- Academia de Agricultură.
- Dl. Ministru Mihai Antonescu.
- Dl. Ministru Pană.
- Dl. Ministru Marinescu.
- Dl. G. Minescu (I.N.C.O.P.).
- Dl. Şt. Lascăr (P.A.R.I.D.).
- Dl. Suciu (Secretar General la Aprovizionare).

13,00 - Dl. Ministru Bova Scoppa[245].
16,40 - D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de Dl. Ministru Mihai Antonescu, pleacă cu automobilul la Predeal.
19,10 - Sosirea la Predeal. La sosire Dl. Mareşal a fost salutat de către: Dl. Col. Grigoriu, Primarul oraşului, Dl. Lt. Col. Munteanu, Comandantul Batalionului 4 Vânători de Munte şi Maiorul Rădulescu, Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

Dl. Mareşal se întreţine câteva minute cu cei prezenţi. Face anumite observaţiuni asupra modului de execuţie al unui gard de piatră ce se construieşte la vila D-sale. Trece apoi în grădină.
21,00 - Cina.

Duminică, 3 mai 1942

11,50 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, vizitează sera şi dependinţele vilei. Trece apoi la vila „Canarache", unde este cazată trupa Companiei Jandarmi Pază, inspectând încăperile ocupate de jandarmi.
13,45 - Înapoierea la vilă.
14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. Mareşal iese în grădină, unde rămâne până la ora 18,20.

[243] Specialist în istoria francmasoneriei, organizator al expoziţiei din primăvara anului 1942 (vezi *infra*).
[244] *Registrul istoric,* IV, f. 142,
[245] *Registrul istoric,* IV, f. 143.

20,00 - Cina.

Luni, 4 mai 1942[lxi]

9,30 - Micul dejun.
13,00 - Dejunul.
14,00 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Maior Adj. Marin Alex., pleacă spre Bucureşti oprindu-se la Sinaia unde a inspectat un spital militar instalat în casa de odihnă a ofiţerilor. Aici a decorat un număr de 160 de ofiţeri şi trupă. După decorare a ţinut o cuvântare celor prezenţi mulţumindu-le şi asigurându-i de toată solicitudinea D-sale[246].
15,00 - Plecarea spre Bucureşti unde ajunge la ora 17,25, oprindu-se la vila Băneasa.

Marţi, 5 mai 1942[lxii]

10,30 - Dl. General Hauffe:
- Situaţia militară;
- Rezultatul exerciţiului de cadre.

11,50 - Dl. General D. Popescu: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Mareşal a vizitat următoarele şcoli şi cantine de sub îngrijirea Consiliului de Patronaj:
- Şcoala primară de băieţi Nr. 32 şi cantina şcolii;
- Şcoala de fete Nr. 32;
- Şcoala primară de băieţi Nr. 49;
- Casa Copilului din str. Maica Domnului Nr. 63.

14,00 - Dejunul la vila Băneasa.
17,30 - Dl. Ministru Dragoş: chestiuni de serviciu.
18,10 - Dl. General Pantazi: chestiuni de serviciu.
18,25 - Dl. Int. General Braener - Şeful Serviciul Intend. Militare germane în România: prezentare la comandă.
18,30 - Instrucţiuni:
- Dl. General Victor Iliescu,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Pălăngeanu (M.T.R.),
- Dl. Subsecretar de Stat Petrescu,
- Dl. Prof. Aurel Popa (Secretar General Culte).

19,15 - Dl. Int. Colonel Teodorescu: chestiuni de serviciu.
19,20 - Dl. Procuror General Păduraru: instrucţiuni în legătură cu francmasoneria.
19,30 - Dl. Profesor [N.] Popp[247]: prezintă lucrări suplimentare la albumele etnografice întocmite[248].
20,00 - Lucru în birou.
20,45 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 6 mai 1942

11,00 - Raport săptămânal:
- Dl. General Pantazi,

[246] Detalii despre vizită, în Comunicatul nr. 345/8.V.1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 152-153).
[247] Vezi şi însemnările din 22 şi 23 ianuarie 1942.
[248] *Registrul istoric,* IV, f. 147.

- Dl. General Ştefl ea,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş.

12,00 - Vizită la „Asociaţia Tinerelor Fete" (Berceni).
14,00 - Dejun la vila Băneasa.
17,30 - Dl. Eugen Cristescu, Director General S.S.I.: instrucţiuni în legătură cu activitatea partizanilor sovietici.
18,00 - Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu.
18,50 - Dl. General Niculescu - Comandantul Militar al Capitalei: instrucţiuni.
19,00 - Dl. General Stoenescu: chestiuni de serviciu.
20,30 - Instrucţiuni:

- Dl. General Popescu,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General C. Florescu,
- Dl. General N. Pălăngeanu[249].

21,45 - Plecarea la vila Băneasa.

Joi, 7 mai 1942[lxiii]

10,30 - Dl. Ministru Marinescu: chestiuni personale.
11,00 - Dl. General D. Popescu: chestiuni de serviciu.
11,15 - Lucru în birou.
11,45-14,30 - [Consiliu de Miniştri de Îndrumare şi Coordonare, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][250].
13,00 - Dl. General Niculescu - Comandantul Militar al Capitalei: instrucţiuni pentru parada de 10 mai 1942.
13,30 - Lucru în birou.
14,00 - Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Casa invalizilor, orfanilor şi văduvelor de război:

- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Ministru Dr. Tomescu,
- Dl. Director General al Casei Pensiilor,
- Dl. General rez. Scărişoreanu.

19,15 - Dl. Sever Dan: propaganda maghiară şi alte comunicări[251].
19,30 - Lucru în birou.
21,15 - Plecarea la vila Băneasa.

---

[249] *Registrul istoric,* IV, f. 148.
[250] Vezi *Procese-verbale,* I, f. 86-87 şi Comunicatul nr. 346/9.V.1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 160-161). Textul integral al şedinţei de guvern, în M. D. Ciucă, Maria Ignat, eds., *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri. Guvernarea Ion Antonescu,* vol. VII, *mai-iulie 1942,* Bucureşti, Arhivele Naţionale ale României, 2003, p. 1-37 (În continuare, se va cita: *Stenogramele ...,* vol. VII).
[251] *Registrul istoric,* IV, f. 149.

Vineri, 8 mai 1942

10,30 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Lt. Col. Adj. Zaharia Romeo şi de Dl. Toma Petrescu, a vizitat Expoziţia antimasonică.
13,00 - Dl. Ministru Buşilă: supune D-lui Mareşal diferite chestiuni de serviciu.
După amiază, Dl. Mareşal rămâne la vilă.

Sâmbătă, 9 mai 1942

11,00 - Dl. Ministru Buşilă: chestiuni de serviciu şi invitaţia Ministrului Comunicaţiilor la Sofia pentru 18 mai.
12,00 - Dl. Ionescu Brăila:
- Colegiul medicilor veterani;
- Biserica de la Arcul de Triumf.

12,30 - Dl. Popescu-Necşeşti: o comunicare[252].
13,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
20,00 - Vizita D-lui Feldmareşal List[253] la vila Băneasa.
20,30 - Masă la vilă în onoarea D-lui Feldmareşal List[254].

Duminică, 10 mai 1942[lxiv]

9,25 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Lt. Colonel Adj. Zaharia Romeo, pleacă în automobil deschis, de la vila Băneasa la Palatul Regal din Calea Victoriei.
9,45 - Prezentarea şi decorarea de către M. S. Regele a D-lui Feldmareşal List.
9,55 - M. S. Regele, însoţit de Dl. Mareşal Antonescu, pleacă cu un automobil deschis la locul defilării.

În Piaţa Victoriei, M. S. Regele şi Dl. Mareşal primesc raportul de la Dl. General C. Niculescu, Comandantul Militar al Capitalei.
10,15 - Se oficiază un serviciu divin, se ţin discursuri şi se înalţă în gradul de sublocotenent noii ofiţeri.
11-13 - Defilarea.

După terminarea defilării M. S. Regele însoţit de M. S. Regina Mamă, pleacă la Palatul Regal cu automobilul.

Dl. Mareşal pleacă la Palatul Regal, împreună cu D-na Mareşal, iar Dl. Feldmareşalul List împreună cu Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
13,30 - Prânzul la Palatul Regal Victoria[255].

După prânz, Dl. Mareşal, însoţit de D-na Mareşal, se retrage la vila Băneasa.

Luni, 11 mai 1942[lxv]

În cursul zilei, Dl. Mareşal Antonescu lucrează la vila de la Băneasa.

---

[252] *Registrul istoric,* IV, f. 161.
[253] Cf. *Jurnal,* I, p. 136.
[254] *Registrul istoric,* IV, f. 153-160.
[255] Relatare identică, în *Registrul istoric,* IV, f. 163.

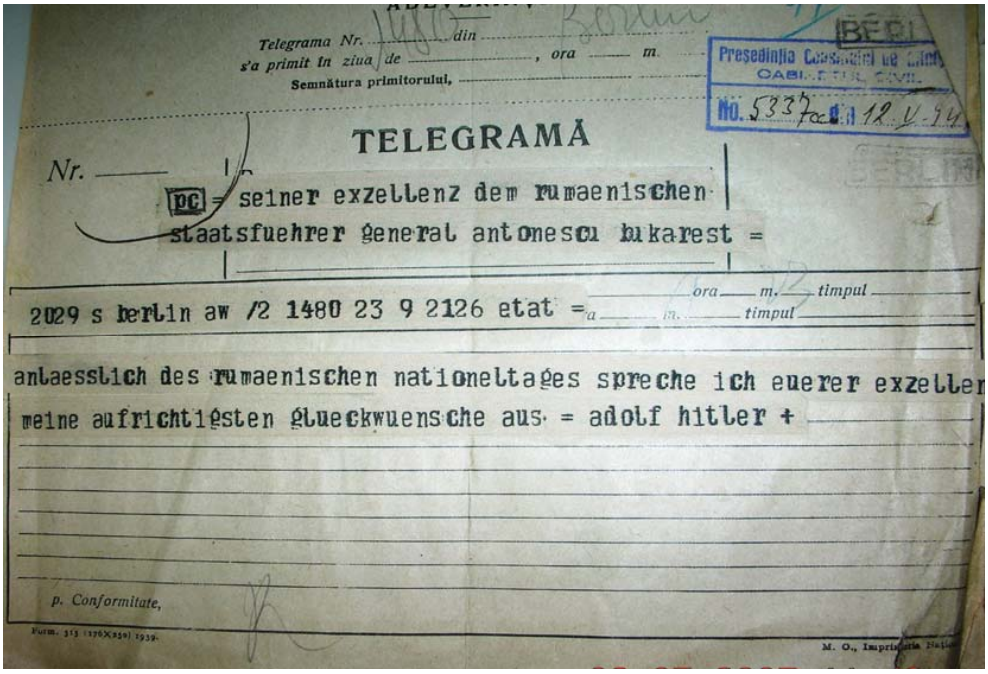

Telegrama Nr. ..... din .....
s'a primit în ziua de ....., ora ..... m.
Semnătura primitorului, ...

Președinția Consiliului de Miniștri
CABINETUL CIVIL
No. 5337 din 12.V.941

BERLIN

TELEGRAMĂ

Nr. .....

pc = seiner exzellenz dem rumaenischen
staatsfuehrer general antonescu bukarest =

2029 s berlin aw /2 1480 23 9 2126 etat = ora ... m. ... timpul ...
a ... m. ... timpul ...

anlaesslich des rumaenischen nationeltages spreche ich euerer exzeller
meine aufrichtigsten glueckwuensche aus = adolf hitler +

p. Conformitate,

Form. 313 (176×250) 1939.

M. O., Imprimeria [illegible]

Din colecția lui Ion Antonescu:
Telegramă de felicitare de la A. Hitler,
cu prilejul Zilei Naționale a României, 10 Mai 1941.
Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 205/1940

Marți, 12 mai 1942[lxvi]

11,20-14,30 - [Ședința Consiliului pentru Ordinea Publică, sub preşedinția prof. Mihai Antonescu][256].

Dl. Mareşal Antonescu primeşte la vilă şi decorează pe următorii ofițeri germani:
- General von Seidel Hans Georg: „Virtutea Aeronautică" (Comandor),
- Maior i.g. Eschenhauer Artur: „Virtutea Aeronautică" (Ofițer),
- Căpitan Skorzevschi Wolfgang: „Virtutea Aeronautică" (Ofițer),
- Locotenent Moldenhauer Herbert: „Virtutea Aeronautică" (Crucea de aur),
- Mareşal Wilhelm List: „Mihai Viteazul" Cl. II şi III,
- Colonel Berger Lothar: „Steaua României" (Comandor),
- Căpitan cav. Otto von Caufe: „Steaua României" (Cavaler),
- Prof. Col. Dr. Edmond Hoffman: „Crucea Regina Mamă" Cl. I,
- General Brig. Dr. Karl Sak: „Steaua României" (Comandor),
- Lt. Col. Dr. Werner Hulle: „Steaua României" (Ofițer),
- Maior Dr. Erich Scheure: „Steaua României" (Ofițer),
- Lt. Col. Dr. Botho Schleich: „Coroana României" (Comandor),
- Avocat Dr. Fuss Adolf: „Steaua României" (Cavaler).
- Nimic despre inspecția Mareşalului Antonescu, cu avionul, pe traseul Bucureşti -

[256] *Procese-verbale*, I, f. 87-88.

Urziceni - Pogoanele - Voievodul Mihai - Dâlga - Bucureşti[257].

Miercuri, 13 mai 1942

În cursul dimineţii Dl. Mareşal rămâne la vilă.
13,00 - Dl. Ministru Bossy: chestiuni de serviciu[258].
15-17 - Zbor cu avionul pe traseul: Bucureşti - Urziceni - Pogoanele - Voievodul Mihai - Dâlga - Lehliu - Bucureşti.

În timpul zborului, Dl. Mareşal a constatat următoarele:

- Foarte multă activitate pe câmp;
- Marginile locurilor şi dintre locuri sunt mult mai bine arate;
- Izlazurile nelucrate;
- Curţile oamenilor, în special comunele Căldăreşti, Podina, Raniga, Principesa Elena, nelucrate, multă dezordine; cocenii, paiele, căruţele, bălegarul, răspândite peste tot şi amestecate. Ţăranii trebuie să ştie că murdăria din curte este dusă şi în casă şi odată cu ea şi boala;
- Între Lehliu şi Pantelimon perdeaua de salcâmi a căilor ferate plină de cuiburi de ciori. Premilitarii din satele vecine să le distrugă în cursul săptămânii;
- Şoseaua Lehliu - Pasărea lipsită cu totul de piatră;
- Gospodărirea gărilor între Lehliu şi Fundulea în mare dezordine.

17,20 - Sosirea la Preşedinţie.
17,30 - D-na Popovici: chestiuni personale.
17,45 - Lucru în birou.
18,50 - Plecarea la vila Băneasa.

Joi, 14 mai 1942 (Ziua Eroilor)[lxvii]

9,50 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Ministru Mihai Antonescu şi de Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia, pleacă la Mormântul Eroului Necunoscut, unde o numeroasă asistenţă, printre care, reprezentantul M. S. Regelui, membrii Guvernului, Corpul Diplomatic, reprezentanţii autorităţilor civile şi militare, aşteptau sosirea D-lui Mareşal.
10,00 - Sosirea D-lui Mareşal şi începerea slujbei religioase, oficiată de un sobor de preoţi în frunte cu P. S. Veniamin Pocitan Ploeşteanul.

Dl. Mareşal a ţinut o cuvântare în care a arătat că acum un an, un popor întreg îngenunchea înfrânt şi umilit în faţa aceluiaşi Erou Necunoscut, jurând să spele ruşinea nemeritată a Neamului, anul acesta acel popor s-a îndreptat în parte prin lupta şi jertfa sa.

Conducătorul Statului jură apoi în faţa mormântului Eroului Necunoscut că toţi cei care s-au jertfit pentru Neam, vor fi cinstiţi şi urmaşii lor îşi vor primi din bucuria Neamului, rodul înălţării noastre: ocrotirea şi grija ţării.

Apoi, Dl. Mareşal Antonescu depune o frumoasă coroană de lalele roşii pe mormântul Eroului Necunoscut, după care a îngenuncheat, împreună cu întreaga asistenţă.

Urmează defilarea trupelor.
10,45 - Solemnitatea ia sfârşit, Dl. Mareşal plecând la vila Băneasa.
13,00 - Dejunul.
15,30 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
18,50 - Sosirea la Predeal.

[257] Comunicatul nr. 347/15.V.1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 166).
[258] *Registrul istoric,* IV, f. 165.

Vineri, 15 mai 1942[lxviii]

10,00 - Dl. Mareşal iese în grădină şi vizitează sera, curtea păsărilor.
11,50-13,40 - Inspecţie la Batalionul 4 Vânători de Munte, fiind însoţit de Dl. Colonel Davidescu şi de Dl. Maior Rădulescu.
14,00 - Dejunul.
13,00-14,30 - [Reuniunea Consiliului de Cabinet, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][259].
17,00 - Dl. Mareşal iese în grădină.
20,10 - Cina, intimă.

Sâmbătă, 16 mai 1942

9,45-13,15 - [Consiliu de Miniştri, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][260].
10,45 - Dl. Mareşal, însoţit de către Dl. Colonel Davidescu şi suită, pleacă pe jos spre Muntele „Postăvaru". În trecere prin curtea Batalionului IV Vânători de Munte primeşte raportul de la Dl. Lt. Col. Munteanu, Comandantul Batalionului. Merge până la Cabana „Brazi" unde este un post de jandarmi pe care-l inspectează. După un popas de 20 minute pleacă mai departe.
14,00 - Dl. Mareşal soseşte la vilă şi dejunează împreună cu Dl. Colonel Davidescu.
17,30 - Dl. Mareşal vizitează grădina.
18,00-21,30 - [Consiliu de Miniştri, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][261].
18,40 - Primeşte pe Dl. Mareşal al Palatului.
20,30 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu,
- D-na Goga.

Duminică, 17 mai 1942[lxix]

8,00 - Lucru în birou.
10,30 - Excursie pe jos pe muntele Dihamu şi inspecţie la Batalionul IV Vânători de Munte (cabană), Dl. Mareşal fiind însoţit de Dl. Colonel Davidescu.
16,40 - Vizita M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă[262].
18-21- Lucru în birou.

Luni, 18 mai 1942

8-13 - Lucru în birou.
13,30 - Dejun la M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă. Însoţeşte Dl. Colonel Davidescu.
15-21 - Lucru în birou (şi plimbare prin grădină).

---

[259] *Procese-verbale,* I, f. 89. Textul complet al minutei şedinţei de guvern, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 37-49.
[260] *Procese-verbale,* I, f. 89-90. Textul complet, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 49-86.
[261] *Procese-verbale,* I, f. 90-91 şi Comunicatul nr. 348/16.V.1942 despre cele două reuniuni al Consiliului de Miniştri din 15-16 mai 1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 166-167). Textul complet al minutei şedinţei din d.a. de 16 mai 1942, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 86-122.
[262] *Registrul istoric,* IV, f. 168.

Marți, 19 mai 1942

8-13 - Lucru în birou.
13,30 - Dejunul.
15,30-21 - Lucru în birou.

Miercuri, 20 mai 1942

8-13 - Vizită şi dejunul la M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă. Însoțește Dl. Colonel Davidescu.
15-21 - Lucru în birou.
18,40 - [Începe şedința Consiliului Economic cu reprezentanții Industriei şi Comerțului][263].
21,30 - Cina.

Joi, 21 mai 1942

8,00 - Lucru în birou.
9,35 - Audiență[264]: Dl. Petre Grozea[265].
10,00 - Vizită la M. S. Regina Mamă, pentru a-i prezenta felicitări de ziua onomastică (la Sinaia). Însoțește Dl. Colonel Davidescu.
13,00 - Plimbare prin grădină.
13,30 - Dejunul cu Dl. Colonel Davidescu.
15,00 - Lucru în birou.
17,00 - Audiență: Dl. General Stoenescu - Ministrul Finanțelor.
17,40 - Audiență: Dl. Inginer Zamfiropol.
18,30 - Lucru în birou.
21,00 - Cina.

Vineri, 22 mai 1942

8,00 - Lucru în birou.
9,00 - Excursie pe muntele Piatra Mare. Însoțește Dl. Colonel Davidescu.
14,00 - Dejunul cu Dl. Colonel Davidescu.
16,30 - Lucru în birou.
16,30-20,30 - [Consiliu de Miniştri, sub preşedinția prof. Mihai Antonescu][266].
21,00 - Cina.

Sâmbătă, 23 mai 1942[lxx]

8,00 - Lucru în birou.
13,30 - Dejunul.

---

[263] *Procese-verbale,* I, f. 92. Textul integral, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 122-148.
[264] (*Registrul istoric,* IV, f. 171).
[265] Dr. **Petru Groza** (1884-1958), om politic, ministru de stat în epoca interbelică, vicepreşedinte al guvernelor C. Sănătescu şi N. Rădescu (1944-1945), şef al primelor guverne comuniste din istoria României – 1945-1947, 1947-1948 şi 1948-1952, preşedinte (şef de stat) al Prezidiului Marii Adunări Naționale, 1952-1958 (Nicolae C. Nicolescu, *Şefii de stat şi de guvern ai României, 1859-2003,* p. 72-81.
[266] *Procese-verbale,* I, f. 93-94. Textul integral al minutei şedinței Consiliului, în *Stenogramele...,* vol. VII, p. 149-186.

15,00 - Lucru în birou.
18,00 - Plimbare pe jos în Predeal. Însoţeşte:
- D-na Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.

21,00 - Cina.

Duminică, 24 mai 1942

8,00 - Lucru în birou.
11,00 - Vizita M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă.
11,30 - Audienţă: Dl. General Pantazi.
13,00 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. Colonel Davidescu.

15,00 - Lucru în birou.
17,20 - Audienţă: Dl. General Orezeanu.
18,30 - Lucru în birou.
20,00 - Plimbare în grădină.
21,00 - Cina.

Luni, 25 mai 1942

7,30-19,30 - Vizită la Sâmbăta de Sus (Mănăstire, Lagărul de prizonieri nr. 2 Vlădeni - Braşov, lotul 3, secţia 5-a şi lotul 2 secţiile 3 şi 4).
- Dejunul la I. P. S. Mitropolitul Bălan[267].

Marţi, 26 mai 1942[lxxi]

8,00 - Plimbare în grădină.
9,40 - Plecare din Predeal spre Bucureşti cu automobilul, Dl. Mareşal fiind însoţit de către:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. Colonel Davidescu.

La plecare Dl. Mareşal a fost salutat de către:
- Dl. Colonel Grigoriu,
- Dl. Maior Rădulescu.

12,00 - Sosirea la Bucureşti. Dl. Mareşal rămâne la vila Băneasa.
12,20-14,30 - [Consiliu de Miniştri, pentru legiferări şi reorganizarea ministerelor, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][268].
17,30 - Ordinea în ţară:
- Cazul preotului găsit cu pistol;
- Profesorii de la Liceul Pomârla (legionar);
- Ţiganii.

[267] Cf. *Jurnal,* I, p. 161.
[268] *Procese-verbale,* I, f. 94-95. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 187-211.

- Dl. General Popescu Dumitru.
- Dl. General C. Vasiliu.
- Dl. General Pălăngeanu.
- Dl. Colonel Diaconescu[269].

Miercuri, 27 mai 1942

10,45 - Dl. Ministru General D. Popescu: chestiuni de serviciu.
10,50 - Prezintă un pistol mitralieră fabricaţie românească:
- Dl. General Dobre,
- Dl. Caragea (Director General Copşa Mică - Cugir),
- Dl. Ing. Drăgeanu (Directorul Uzinelor),
- Căpitan Oriţă (inventator).

11,00 - Raport săptămânal:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Gherghe [Radu] (Comandantul Div. Blindate),
- Dl. General Nicolaescu (Dir. Motomecanizate).

12,30 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu[270].
13,30 - Plecarea la vila Băneasa (dejun).
17,15 - Dl. Subsecretar de Stat Petrescu: rezultatul călătoriei executate în Germania.
17,25 - Dl. Ministru Buşilă: rezultatul călătoriei la Sofia şi alte chestiuni urgente.
17,45 - P. S. Nicolae Popovici, Episcop al Oradei: situaţia Episcopiei de Oradea şi înfiinţarea unui orfelinat la Beiuş[271].
17,50 - Lucru în birou.
20,00 - Dl. Mareşal asistă la rularea filmului „Războiul Sfânt" în sala roşie.
21,35 - Plecarea la vila Băneasa.

Joi, 28 mai 1942[lxxii]

8-8½ - Dl. Mareşal încalecă la manejul deschis, împreună cu Dl. Colonel Davidescu.
Lucru în birou.
11,00-14,30 - [Consiliu de Miniştri cu guvernatorii provinciilor eliberate, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][272].
17,50 - Dl. Mareşal soseşte la Preşedinţie.
18,00 - Situaţia însămânţărilor şi a pădurilor; aprovizionarea cu lemne şi aprovizionarea în general:

---

[269] *Registrul istoric,* IV, f. 174.
[270] Este difuzat Comunicatul nr. 352 potrivit căruia este internat şi dat în judecată prof. George Pascu, de la Universitatea din Iaşi, şi trimisese unui cetăţean străin o scrisoare prin care insulta Academia Română, pe unii dintre membrii ei şi dintre universitarii ieşeni (*Registrul istoric,* IV, f. 176).
[271] *Registrul istoric,* IV, f. 176.
[272] *Procese-verbale,* I, f. 95-96. Vezi şi Comunicatul nr. 353 (*Registrul istoric,* IV, f. 178). Textul complet al minutei, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 211-248.

- Dl. Ministru Pană,
- Dl. General Constantin,
- Dl. General Bădescu,
- Dl. Ing. Nedelcovici (C.A.P.S.),
- Dl. Ing. Grozescu (Şef. Serv. Silvic).

20,10-20,30 - Dl. General [Constantin] Dona: chestiuni personale[273].
20,30-20,40 - Lucru în birou cu Dl. Col. Davidescu.
20,45 - Plecarea la vilă.

Vineri, 29 mai 1942[lxxiii]

11,00 - Dl. Ministru Dragoş: chestiuni de serviciu.
12,00 - I. P. S. S. Patriarhul Nicodim: chestiuni în legătură cu biserica.
12,30 - Dl. Ministru Filotti: chestiuni de serviciu.
12,40 - [Consiliu de Miniştri cu Guvernatorii provinciilor dezrobite, prezidat de prof. Mihai Antonescu][274].

D-nii Guvernatori ai provinciilor, instrucțiuni:
- Prof. Alexianu,
- General Voiculescu,
- General Calotescu.

14,15 - Dl. Mareşal pleacă la vila Băneasa pentru dejun.
17,30 - Dl. [Albert] Goering: chestiuni în legătură cu întreprinderile ce conduce.
18,00 - Dl. Dr. Noveanu: chestiuni cu caracter economic şi social.
18,30 - Dl. Ing. Mareş: chestiuni personale[275].
19,00 - Dl. Mareşal pescuieşte pe lacul Băneasa cu Dl. Mareş, Dl. Dr. Noveanu şi Locot. Gorescu Victor[276].
20,30 - Plecarea la vilă, pe jos.

Sâmbătă, 30 mai 1942[lxxiv]

11,00 - Dl. General rez. Traian Grigorescu: chestiuni personale.
11,25 - Dl. General Popescu Dumitru: chestiuni de serviciu.
11,40 - Dl. Dr. Vlad Petre - Subdirector General al Institutului de Statistică: lucrările cu organizarea statistică a țării.
12,00 - Programul de activitate:
- Dl. Oromolu,
- Dl. Vintilă Mihăilescu,
- Dl. Prof. Rădulescu (de la Soc. Română Regală de Geografie).

12,20 - În chestiunea controlului averii D-lui Mihai Popovici (fost Ministru):
- Dl. Consilier Macri,
- Dl. Consilier Tomida (de la Înalta Curte de Casație).

12,40 - Dl. Ministru Clodius: chestiuni economice.
14,20 - Dl. Costin Petrescu[277]: în legătură cu decorarea holului Marelui Stat Major.

---

[273] *Registrul istoric,* IV, f. 178.
[274] Textul complet al reuniunii, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 249-269.
[275] *Registrul istoric,* IV, f. 180.
[276] Membru al Cabinetului Militar al Mareşalului Antonescu.
[277] Cf. *Jurnal,* I, p. 198.

14,30 - Plecarea la vilă (dejunul).
17,50 - Dl. Mareşal soseşte la Preşedinţie şi lucrează în birou.
18,00 - Dl. Jung, Primarul Vienei: prezentare.
18,40 - Lucru în birou.
20,40 - Dl. General Dobre: instrucţiuni[278].
21,00 - Lucru în birou.
21,30 - Dl. Mareşal pleacă la vila Băneasa[279].

Duminică, 31 mai 1942

Nimic consemnat în *Jurnal*.

Luni, 1 iunie 1942

8,00 - Dl. Mareşal Antonescu pleacă la aerodromul Băneasa de unde urmează a pleca cu avionul în inspecţie la trupele aflate pe front.

Pe aerodrom sunt prezenţi:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Popescu D-tru - Ministru de Interne,
- Dl. General Vasiliu - Subsecretar de Stat la Interne,
- Dl. General N. Pălăngeanu - Prefectul Poliţiei Capitalei.

8,20 - Decolarea. Dl. Mareşal este însoţit de:
- Dl. General Jienescu - Subsecretar de Stat al Aerului,
- Dl. General Gerstenberg - Ataşat Aero german,
- Dl. Colonel Davidescu - Şeful Cabinetului Militar,
- Dl. Lt. Col. Adj. Zaharia - Director de Cabinet,
- Dl. Maior von Bartsch - de la Misiunea Militară germană,
- Dl. Med. Cpt. Dr. Stroescu,
- Dl. Ştefan Marinescu, ziarist.

11,00 - Aterizare la Nicolaev.

Vizită la unităţile de aviaţie germane, comandate de Generalul Hauffman.

Se serveşte o gustare.

11,40 - Plecarea cu avionul la Oceacov.

Vizită la unităţile Diviziei 1 Pază (Col. Vlădescu), la Regimentul 53 Infanterie (Col. Vorobchievici), la fabrica de unt şi la Prefectură.

Dejunul la Regimentul 53 Infanterie.

Vizitarea postului militar.

După amiază Dl. Mareşal vizitează o baterie de coastă germană.

17,00 - Plecarea cu avionul la Odessa.
18,00 - Sosirea la Odessa.

Primire oficială la aerodromul Tatarka. Prezenţi:
- Dl. General Dumitrescu, Comandantul Armatei 3-a,
- Dl. Guvernator Alexianu,
- Dl. General Dăscălescu[280], Comandantul C.A.2,

[278] *Registrul istoric,* IV, f. 184.
[279] Cf., de asemenea, ANIC, fond CM, dosar 148/1940, f. 272-301.
[280] Cf. *Jurnal,* I, p. 234.

- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Gheorghiu,
- Dl. General Rothkirch.

18,45 - Plimbare prin oraş.
20,45 - Masa. Se invită autorităţile locale civile şi militare.
22,00 - Dl. Mareşal se retrage la vagon.

Marţi, 2 iunie 1942

8,00 - Odessa (gara Malaya-Zastanna).
Plecarea cu maşinile în zona unităţilor Diviziei 1-a Cavalerie.
8,30 - Dl. Mareşal inspectează pe platoul de la Vest Usatovo:
- Regimentul 11 Călăraşi (slab);
- Regimentul 1 Roşiori (1 divizion): caii bine, ţinuta oamenilor lasă de dorit.

10,00 - Inspecţie la cantonamentul Regimentului 11 Cavalerie.
Prezentarea ofiţerilor; Dl. Mareşal le vorbeşte cerându-le să-şi unească eforturile cu ale D-sale pentru a duce armata şi Ţara la locul unde trebuie să fie.
Vizitarea grajdului - materialului a.c.
10,30 - Vizită la Regimentul 2 Artilerie grea, se vizitează localul P.C.
11,00 - Inspecţia unei baterii din Divizia II/2 artilerie grea.
Unitatea este amplasată în poziţie, bine camuflată şi servanţii îşi cunosc perfect misiunea lor.
11,15-14,40 - [Consiliu de Miniştri, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][281].
12,00 - Înapoiere la tren.
13,00 - Sosirea D-lui General Catlos.
Dl. General, însoţit de Maiorul Adj. Eugen Niculescu, un locotenent slovac şi un reprezentant al Legaţiei Române din Slovacia, este primit de Dl. Mareşal pe peronul gării.
După prezentarea personalului din suită, Dl. General Catlos ia loc în vagonul special pregătit în acest scop.
16,00 - Festivalul artistic la Opera din Odessa.
Dl. Mareşal, împreună cu Dl. General Catlos şi oficialităţile locale, asistă la reprezentaţia de gală de la Operă; se reprezintă câte un act de operele: *Eugen Oneghin, Prinţ Igor, Mireasa Ţarului*.
Spectacolul începe cu Imnul Regal cântat de corul şi orchestra Operei, urmat de Imnul german şi slovac.
Reprezentaţia este foarte îngrijită şi jocul artiştilor remarcabil; vocile sunt destul de bune.
S-a reliefat baletul din *Prinţ Igor*. În pauză, o delegaţie de actori în frunte cu Directorul Operei, au adresat D-lui Mareşal cuvinte de bun sosit, oferindu-i flori. Dl. Mareşal a mulţumit strângând mâna actorilor.
18,00 - Plecarea de la Operă, cu maşinile, vizită în oraş.
Promenadă pe cheiul Puşkin.
Vizitarea localului fostei reşedinţe a Comitetului Partidului Comunist local.
Vizită la plaja Arcadia.
Inspecţia lucrărilor de apărare la Batalionul II din Regimentul 1 Fortificaţii. Amplasamentele foarte bine construite.

[281] *Procese-verbale,* I, f. 97-98; vezi şi Comunicatul nr. 354/1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 184-185). Minuta integrală a şedinţei, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 270-309.

Se vizitează amplasamentele tunurilor anti-tanc şi ale trăgătorilor.

Amplasamentele sunt solid construite, bine protejate şi au câmp de tragere perfect.

20,00 - Înapoierea la tren. Dl. General Catlos este primit în audienţă de Dl. Mareşal. Are loc decorarea D-lui Mareşal de către Dl. General Catlos şi decorarea D-lui General Catlos de către Dl. Mareşal, cu ordinul „Mihai Viteazul" Clasa II şi III.

Dl. General Catlos decorează ofiţerii români din suita D-lui Mareşal.

21,00 - Masa.

Miercuri, 3 iunie 1942

9,00 - Plecarea la aeroport.

Dl. Mareşal, însoţit de Dl. General Catlos şi personalul din suită, sosesc la aeroport în Odessa unde sunt primiţi de Guvernator, comandantul armatei şi ofiţerii generali din garnizoană.

O campanie dă onorul.

Dl. Mareşal merge cu Dl. General Catlos la avionul cu care trebuie să plece în ţară, asistând la plecarea avionului.

9,15 - Plecarea cu avionul la Poltava.

Avionul D-lui Mareşal este însoţit de avionul D-lui General Jienescu şi al D-lui General Dumitrescu Petre.

11,20 - Sosirea la Poltava.

Dl. Mareşal este primit de Colonelul Hax, reprezentantul D-lui Feldmareşal von Bock[282], şi alţi ofiţeri germani.

Cu maşinile se merge la P.C. al grupului de armate Sud, unde Dl. Feldmareşal von Bock iese în întâmpinarea D-lui Mareşal şi-l conduce în încăperile Comandamentului.

12-13 - Întrevedere cu Dl. Feldmareşal von Bock.

Decorarea cu ordinul „Mihai Viteazul" clasa a III-a şi a II-a a D-lui Feldmareşal von Bock şi a Şefului său de Stat Major, Generalul [Georg von] Sodenstern[283] cu clasa a III-a.

14,00 - Masa.

16,00 - Vizită la Cazinoul Ofiţerilor Comandamentului Etapelor. Ceaiul.

Scurtă expunere asupra bătăliei de la Poltava a lui Carol al XII-lea de către Căpitanul Zimmermann.

18,00 - Cu automobilul în vizită la câmp.

Se vizitează Mănăstirea Crucea de la Poltava, zidită de Petru cel Mare în amintirea victoriei.

Mănăstirea este în ruină din cauza lipsei de îngrijire şi profanării ei de către comunişti.

Situată la o înălţime dominantă, locul oferă vederi întinse asupra oraşului şi pe de-a lungul văii.

Se dau explicaţii asupra topografiei câmpului de bătălie.

19,00 - Festival artistic la teatrul orăşenesc.

Spectacol de operă „Margareta".

---

[282] **Fedor von Bock** (1880-1945), militar de carieră, stat-majorist, decembrie 1930 – general, cdt. al Grupurilor de Armate „Nord" (campania din Polonia, 1939) şi „B" (campania din Franţa, 1940), avansat feldmareşal (1940), pe Frontul de Est cdt. al Grupurilor de Armate „Centru" (1941) şi „Sud" (ianuarie-iulie 1942), fiind apoi transferat la dispoziţia lui A. Hitler. A fost ucis în 1945 în cursul unui atac aerian inamic (Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosar Hitler,* p. 482).

[283] Cf. *Jurnal,* I, p. 243.

Dl. Mareşal este primit de Dl. Feldmareşal von Bock şi de Dl. General Sodenstern, Şeful său de Stat Major.

Împreună iau loc în loja de onoare.

Spectacolul este dat în cinstea D-lui Mareşal.

Sala este ocupată de soldaţi răniţi convalescenţi germani, soldaţi români, surori de caritate.

Spectacolul este destul de bine închegat. Este dat cu artişti ucraineni.

21,00 - Masa.

Dl. Feldmareşal von Bock a invitat la o masă intimă pe Dl. Mareşal şi suita; se toastează pentru armata română şi germană şi pentru victoria comună.

Masa are loc într-o atmosferă camaraderească până la orele 23.

Joi, 4 iunie 1942

8,00 - Plecarea cu avionul de la Poltava la Pavlograd.

9,00 - Sosirea la Pavlograd.

Dl. Mareşal este primit la aeroport de către Dl. General Dragalina[284], Comandantul Corpului 6 Armată, şi Dl. General Kortzfleisch, Comandantul Corpului 11 Armată german.

Onorurile sunt date de o companie română şi germană.

De la aeroport cu maşinile se vizitează spitalul de Campanie Nr. 1 român.

Dl. Mareşal se întreţine cu fiecare rănit şi decorează pe cei care s-au distins în mod deosebit.

Se împart ţigări, iconiţe şi cruciuliţe.

Se vizitează spitalul de campanie german şi Spitalul Nr. 677 român, unde Dl. Mareşal decorează câţiva soldaţi germani. Se împart ţigări.

11,30 - Masa la P.C. al Corpului 6 Armată (permanenţa).

13,00 - Plecarea cu automobilele la Metchelilovka la P.C. al Corpului 6 Armată şi Corpului 11 Armată german.

17,00 - Sosirea la Metchelilovka.

Dl. Mareşal este primit de tot corpul ofiţeresc al Comandamentului Corpului 6 Armată şi Corpului 11 Armată german.

18,00 - Expunerea desfăşurării bătăliei de la Harkov; rolul şi participarea diviziilor 1, 2, 4 şi 20 române, în diferite faze operative.

Decorarea D-lui General Kortzfleisch şi Dragalina.

Ceaiul.

19,00 - La cantonament în satul Krutobalta.

20,00 - Masa.

22,00 - Înapoierea la cantonament.

Vineri, 5 iunie 1942

6,00 - Plecarea cu automobilele în zona Diviziei 1-a Infanterie (General Panaitiu).

---

[284] **Corneliu Dragalina** (1887-1949), ofiţer de carieră, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1935), de divizie (1940) şi de armată(1942), trecut în rezervă (1945). Pe Frontul de Est a comandat C 6 A (1940-1943), guvernator al Bucovinei (20.3.1943-24.3.1944), apoi inspector al trupelor motorizate, remarcându-se în cursul luptelor de la Odessa, Stalingrad şi din Stepa Kalmucă (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 203-204).

7,00 - La Jegorovka. Inspecţie la Regimentul 85 Infanterie.

Dl. Mareşal trece în revistă trupa şi primeşte defilarea.

Regimentul se prezintă foarte bine, mai ales prin faptul că de curând ieşise din luptă.

Dl. Mareşal ordonă ca Regimentul să formeze careu; vorbeşte trupei.

Adresându-se ofiţerilor şi trupei, Dl. Mareşal le spune că vine în mijlocul lor pentru a le aduce mustrarea Patriei pentru trecut şi mulţumirile Patriei şi Regelui pentru prezent.

Se redă Regimentului drapelul ce i-a fost luat cu prilejul operaţiunilor din iarna trecută.

Se merge apoi la Regimentul 93 Infanterie (Lt. Col. Palade).

Unitatea este foarte bine găsită.

Dl. Mareşal vorbeşte Regimentului şi-i restituie şi acestuia drapelul.

- Se continuă drumul pentru vizitarea câmpului de bătălie din valea Bereka.

- La Privalje este inspectat grupul de Cercetare al Diviziei 1-a Infanterie (Cpt. Tudoran) care se prezintă foarte bine; are însă lipsă în efectivul de cai.

- La cota 40, Dl. General Kortzfleisch expune desfăşurarea ultimei faze a bătăliei de încercuite în cadrul Diviziei 20 Infanterie română.

Se vizitează câmpul de bătălie.

13,00 - Înapoiere la Metchelilovka.

Decorarea comandanţilor de divizii române şi a ofiţerilor germani (General Tudosie[285], General Panaitiu[286], General Cialâk[287], General Georgescu[288]).

D-nii Generali Dragalina şi Kortzfleisch au fost decoraţi în ajun; primul cu ordinul „Coroana României" Mare Ofiţer, iar al doilea cu „Steaua României" clasa I-a.

14,00 - Masa.

15,00 - Plecarea cu automobilul la Pavlograd. Dl. Mareşal e însoţit de Prinţul de Prusia, Sublocotenent în armata germană, trimis din partea D-lui General von Kleist.

19,00 - Sosirea la Pavlograd.

Dl. Mareşal este întâmpinat de Dl. General von Kleist[289], Comandantul Armatei 1

---

[285] **Dumitru Tudosie** (1889- ?), militar de carieră, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1942), cdt. al unor mari unităţi de infanterie pe Frontul de Est, trecut în rezervă în 1945. S-a remarcat în bătălia din zona Harkov, la comanda Diviziei 2 Infanterie. Arestat în 1948, condamnat pentru „crime de război" la 20 ani muncă silnică şi 10 ani degradare civică, întemniţat (Văcăreşti, Aiud, Craiova, Poarta Albă şi Tg. Ocna), eliberat în 1955, reabilitat în 1966 (Al. Duţu, şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 384-385).

[286] **Constantin Panaitiu** (1888-1958), militar de carieră, general de brigadă (1939) şi de divizie (1942), trecut în rezervă (1943), remarcându-se la comanda diviziilor 1 sau 9 Infanterie în luptele de la Harkov şi, respectiv, Cotul Donului (1942). Arestat în 1949, condamnat la 8 ani muncă silnică, întemniţat la Gherla, eliberat cu domiciliu forţat (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 313).

[287] **Gheorghe Cialâk** (1880-1977), militar de carieră, studii de specialitate în Franţa, general de brigadă (1938), de divizie (1942) şi de corp de armată (1944), trecut în rezervă (1945). Pe Frontul de Est a comandat Corpul de Cavalerie (1942-1944), cu o mică intermitenţă în mai-august 1943. După război, arestat şi cercetat în două rânduri pentru „crime împotriva umanităţii", întemniţat (1951-1955), apoi eliberat (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 88).

[288] **Al. Ioan Georgescu** (1888-1951), militar de carieră, general de brigadă (1942), trecut în rezervă (noiembrie 1944), cdt. al unor mari unităţi pe Frontul de Est, remarcându-se la comanda Diviziei 2 Infanterie în confruntările din zonele Odessa şi Harkov (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română,* p. 225).

[289] **Paul Ludwig Ewald von Kleist** (1881-1954), militar de carieră, studii de specialitate, stat-majorist, 1932 – general-maior, 1940 – general-colonel, 1943 – feldmareşal, 1941-1942 – cdt. al Armatei 1 Blindate, 1942-1943 – cdt. al Grupului de Armate „A", apoi „Ucraina de Sud", demis în martie 1944. Prizonier de război la britanici, care l-au predat Iugoslaviei în 1946, condamnat la 15

Blindate germane.

Decorarea D-lui General von Kleist cu ordinul „Mihai Viteazul" clasa a II-a şi a III-a.

Dl. Mareşal ia masa de seară în cerc intim, cu Dl. General von Kleist.

Sâmbătă, 6 iunie 1942

6,00 - Plecarea cu avionul de la Pavlograd la Simferopol.

Dl. General von Kleist asistă la plecarea D-lui Mareşal.

8,00 - Sosirea la Simferopol.

Pe aeroport Dl. Mareşal este întâmpinat de Dl. General von Manstein, Comandantul Armatei XI Germană şi de Dl. General Manoliu[290], Comandantul Diviziei 4 Vânători de Munte.

Onorul s-a dat de o companie maritimă cu muzică.

Dl. Mareşal primeşte raportul şi trece în revistă compania de onoare.

Plecarea cu automobilele pe frontul Sevastopolului.

9,30 - La Aj. Tudor, la P.C. al Corpului de Munte.

Dl. General Avramescu expune planul de bătălie care va începe a doua zi.

Dl. Mareşal se informează despre asigurarea cooperării infanteriei cu artileria şi focul armamentului automat.

Dl. General Lăcătuşu[291], Comandantul artileriei, expune planul focurilor de artilerie la care Dl. Mareşal face observaţie că este necesar a obţine concentrări masive pe punctele de efort şi a se evita împrăştierea focului peste tot.

Dl. Mareşal relevă necesitatea de a se lua din rezervele Div. 4. M. pentru a le angaja în sectorul de atac.

10,00 - La P.C. al Diviziei 18 Infanterie (General Bădescu[292]).

Expunerea situaţiei de atac.

La P.C. al Diviziei 1-a Vânători de Munte.

Dl. Mareşal inspectează o companie din rezerva diviziei.

---

ani închisoare, în 1948 predat URSS, unde a murit în lagărul de la Vladimirovka (Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosar Hitler,* p. 526-527; Thomas Parrish, S. L. A. Marshall, *The Simon and Schuster Encyclopedia of WWII,* p. 340).

[290] **Gheorghe Manoliu** (1888-1980), militar de carieră, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1939) şi de divizie (1942), trecut în rezervă (1945). În timpul Războiului din Est, el a comandat Brigada 4 Munte (1940-1943) şi Corpul 4 Teritorial (1943-1945), remarcându-se în cadrul operaţiunilor pentru eliberarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord (1941) ori în acţiunile ofensive de la marea de Azov şi din Crimeea. Sub comunişti, avea să fie condamnat în contumacie la 15 ani pentru „crime de război" (1949), abia apoi fiind arestat, achitat şi eliberat definitiv (1953-1954) (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p.274).

[291] **Mihail Lăcătuşu** (1893-1954), militar de profesie, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1942), de divizie (1945) şi de corp de armată (1946). În cursul Războiului din Est, cdt. al artileriei Corpului de Munte (1941-1942), locţiitor al Direcţiei Superioare a Artileriei (1942-1943), cdt. al Diviziei 19 Infanterie (1943-1945). S-a remarcat la comanda artileriei ori ca şef al Diviziei 19 Infanterie în cursul operaţiunilor din Cuban şi Crimeea (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 266).

[292] **Constantin Bădescu** (1892-1962), militar de profesie, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1943), trecut în rezervă (1943), reintegrat, apoi definitiv în rezervă (1947). În război, el a fost cdt. al Regimentului 1 Dorobanţi (1941-1942), trecut apoi la dispoziţia Ministerului de Război (1942-1944) ori a participat la Campania din Vest (1944-1945) (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 50).

Adresează cuvinte de îmbărbătare soldaţilor şi-i întreabă dacă sunt gata de luptă.

Într-un glas, toţi au răspuns afirmativ.

Dl. Mareşal vorbeşte cu fiecare soldat în parte, interesându-se de ce decoraţii au, ce fapte au făcut, dacă au primit ajutoare familiare etc.

12,00 - Masa la P.C. al Corpului de Munte.

15,00 - Baccisaray:

Vizitarea spitalului de răniţi Nr. 9.

Dl. Mareşal se interesează de fiecare în parte; se dau ţigări, iconiţe şi cruciuliţe.

16,00 - Vizită la Dl. General Richtoffen[293] - Comandantul Corpului 9 Aerian German, la Castelul Hanilor Tătărăşti.

Decorarea D-lui General Richtoffen cu ordinul „Mihai Viteazul" clasa a III-a şi a Şefului său de Stat Major cu virtutea aeronautică Cavaler.

Vizitarea spitalului german din localitate.

19,00 - Plecarea la Simferopol.

20,00 - Sosirea la Simferopol.

Dl. Mareşal a luat masa singur.

Duminică, 7 iunie 1942

8,00 - Plecarea cu avionul la Kerci.

Dl. Mareşal este însoţit de Comandantul Corpului 42 Armată german, Generalul Mattenklatt.

9,00 - Sosirea la aeroportul Bagerova, la 6 km de Kerci, unde Dl. Mareşal este primit de Comandantul C.A. 7 (General Mitrănescu[294]) şi de comandantul Diviziei 19 Infanterie (General Schmidt[295]).

Onorurile sunt date de o baterie din Regimentul 37 Artilerie.

Plecarea cu maşinile în zona Diviziei 19 Infanterie fiind trecute în revistă pe rând unităţile din:

- Regimentul 37 Artilerie;
- Regimentele 94, 95, 96 Infanterie.

La toate unităţile Dl. Mareşal vorbeşte aproape cu fiecare soldat şi conferă decoraţii.

13,00 - Masa la P.C. al C.A. 7 (Tarasov). Decorarea D-lui General Mattenklatt cu ordinul „Steaua României", clasa I; idem a D-lor Generali Mitrănescu şi Schmidt.

Urmează decorarea ofiţerilor şi trupei germane cu ordine româneşti.

---

[293] **Wolfram Freiher von Richtofen** (1895-1945), militar de carieră, pe front în primul război mondial, din 1934 în aviaţia militară, 1940 – general de aviaţie, 1942 – general-colonel, cdt. al Corpului 9 Aerian, apoi cdt. al Flotei 4 Aeriene şi cdt. suprem al zonei de Sud-Est, 1943 – feldmareşal, şef al Florei 2 Aero din Italia, arestat de americani în 1945, decedat în urma unei operaţii pe creier (Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosar Hitler,* p. 550).

[294] **Florea Mitrănescu** (1886-1944), militar de profesie, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1937), de divizie (1940) şi de corp de armată (1942). Pe Frontul de Est, el a comandat C 7 A (1941-1943) în cursul operaţiunilor din Peninsula Kerci şi Stepa Calmucă, apoi C 7 A (1943) (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 290-291).

[295] **Carol Schmidt** (1886-1962), militar de profesie, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1939) şi de divizie (1942), trecut în rezervă (1945). În război, cdt. al Diviziei 19 Infanterie (1941-1943), al Corpului 7 Teritorial (1943-1944), la dispoziţia Ministerului de Război (1944, 1945), director al Direcţiei Superioare a Învăţământului Militar (1944-1945), inspector general al Artileriei (1945) (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 362).

15,00 - În zona Diviziei 8 Cavalerie. Trecerea în revistă a unităților din Regimentul 2 Roşiori; 2 Călăraşi; 3 Artilerie Călare; Grup M.M.

Unitățile se prezintă într-o stare perfectă, oameni şi cai.

18,00 - La Detaşamentul [Radu] Korne. Trecerea în revistă a Detaşamentului. Dl. Mareşal se întreține cu fiecare ostaş în parte, interesându-se de modul cum sunt hrăniți; dacă familiile primesc ajutoare etc. Dl. Mareşal adună ofițerii şi le vorbeşte despre sforțările la care vor fi chemați în viitor.

19,00 - Plecarea cu avionul la Simferopol.

20,00 - Sosirea la Simferopol.

În cursul nopții, oraşul a fost bombardat de avioane sovietice.

Luni, 8 iunie 1942[lxxv]

8,00 - Plecarea cu avionul din Simferopol.

10,00 - Sosirea la Melitopol. Pe aeroport Dl. Mareşal este întâmpinat de Comandantul Corpului de Cavalerie, Dl. General Racoviță[296], care prezintă raportul.

Inspecție la hangarul Escadronului 18 Obs.

Cu automobilele la P.C. al Corpului de Cavalerie.

Se expune situația operativă şi materială a unităților. Valoarea combativă a Corpului de cavalerie este întreagă.

Dl. Mareşal se interesează despre noua organizare a unităților.

11,00 - Plecarea cu automobilul la Nabaisc.

12,30 - Sosirea la Nabaisc.

Inspecția Regimentului 9 Roşiori (Lt. Col. Dafinescu). Unitatea se prezintă foarte bine.

Dl. Mareşal mulțumeşte Comandantului şi ofițerilor cerându-le ca şi de acum înainte să continue a-şi face datoria ca şi până în prezent, unde misiunea lor îi va chema.

14,00 - Masa.

15,00 - Plecarea cu automobilele la Melitopol.

Vizitarea depozitului de muniții şi capturi al Corpului de Cavalerie.

Vizitarea spitalului de campanie Nr. 16 (Şef Med. Lt. Col. Dr. Stroescu).

Un moment de reculegere la Cimitirul Eroilor.

16,00 - Plecarea cu avionul la Odessa.

18,00 - Sosirea la aeroportul Odessa.

Marți, 9 iunie 1942[lxxvi]

9,15 - Dl. Mareşal Antonescu, însoțit de Dl. Profesor Alexianu, Guvernatorul Transnistriei, Dl. Gherman Pântea[297], Primarul oraşului Odessa, Dl. General Rothkirch, Dl. General Dăscălescu, Dl. General Dumitrescu, Dl. General Gerstenberg şi Prefectul județului vizitează următoarele instituții:

- La Hagibei;
- Vizitarea diferitelor industrii locale (fabrica de conserve de peşte, unt etc.);

---

[296] Cf. *Jurnal,* I, p. 156.

[297] **Gherman Pântea** (1894-1968), luptător basarabean pentru Unire, membru al Sfatului Țării, membru al Guvernului Basarabiei, om politic de orientare PNL, în repetate rânduri primar al Chişinăului (1923, 1927-1928, 1932), primar al Odessei (1941-1944), sub comunişti urmărit iar în 1952 arestat, judecat şi condamnat la zece ani detenție, eliberat în 1955 (Ion Constantin, *Pantelimon Halippa, neînfricat luptător pentru Basarabia,* Bucureşti, 2009, p. 205).

- La dig;
- Vizitarea lucrărilor de îndiguire şi raportul stadiului lucrărilor asupra retragerii apelor.

10,35 - Vizitarea uzinei electrice.

10,45 - Vizitarea spitalului de campanie Nr. 4 Odessa, Lt. Colonel Dr. Gafencu.

Se ordonă: a se cerceta cauza prea deselor accidente de grenade (instr. sau materialul); soldaţii să facă instrucţie, să nu mai meargă la pământ şi să dea locuitori cu plată.

11,30 - Comandamentul Diviziei 1 Fortificaţii: General Gheorghiu Gheorghe[298].

Se expune situaţia Diviziei de către Dl. General Gheorghiu.

Dl. Mareşal face observaţia:

- Rezervele nu au fost plasate în raport cu posibilităţile de debarcare inamice;
- Lipsă mare de cai la unităţile de artilerie, circa 50%.

Se ordonă a se cerceta chestiunea minelor de pe coastă: General Gheorghiu.

12,00 - Divizionul 37 A. G. Independent.

Colonel Dumitrescu Anton - Comandantul Artileriei Diviziei 1 Fortificaţii.

Comandantul Divizionului: Lt. Col. Platner Gustav.

Caii: foarte bine.

Oamenii: se prezintă foarte bine.

Muniţia completă şi în bună stare, s-au făcut trageri.

12,30 - „Ford-Româna" (fostă fabrică de aparate cinematografice). Dl. Ing. Pretorian. Comandant Militar: Maior Tomide Corneliu.

Se lucrează piese complete în măsură restrânsă, însă se recontrolează şi montează piese fabricate şi semi-fabricate.

13,00 - Vizită la:

- Fabrica de conserve de peşte; proprietatea Primăriei Odessa, Ing. Rosinni R.;
- A doua fabrică de peşte conservat, proprietatea Primăriei Odessa, Ing. Krapanin;
- Fabrica de produse lactice. Ing. Korovastov.

15,30 - Plecarea cu trenul la Ovidiopol. Sosirea la ora 18,30.

La gară primarul, împreună cu autorităţile civile şi militare, primeşte pe Dl. Mareşal cu pâine şi sare.

Prefectul judeţului: Colonel Mihai Botez.

Primarul oraşului: Hadjiran Teodor.

18,40 - Îmbarcare pe nava „Maican" din portul Ovidiopol.

20,50 - Bugaz - port. Se vizitează Sanatoriul (ocupat de trupele germane) şi portul; toate autorităţile civile şi militare sunt prezente. Prefect: Lt. Colonel Drăghicescu.

21,30 - Plecarea de la Bugaz la Carolina.

22,10 - Plecarea cu trenul din Carolina, spre Odessa - Râbniţa.

Miercuri, 10 iunie 1942

9,15 - Debarcarea la Râbniţa.

În gară are loc primirea oficială, unde se află toate autorităţile civile şi militare precum şi şcolile cu flori şi steguleţe.

---

[298] **Gheorghe R. Gheorghiu** (1890-1977), militar de carieră, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1944) şi de divizie (1945). A fost ofiţer de legătură al MStM Român cu Misiunea Militară Germană în România (1940-1941), iar pe Frontul de Est a comandat Divizia 1 Fortificaţii şi Divizia 6 Infanterie; în Vest, a fost cdt. al C 6 A. Sub comunişti, arestat şi întemniţat la Jilava (1953-1955), apoi eliberat definitiv (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 226-227).

Dl. General Vasiliu, Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne, întâmpină pe Dl. Mareşal.

Primarul oferă pâine şi sare.

Prefect de Râbnița: Col. Petrescu-Corbu.

Inspecție la spitalul județean Râbnița. Medic şef Dr. Constantinescu.

Concert: bine organizat.

9,40 - Inspecție la Pretura Râbnița. Pretor: Terente Gheorghe.

Dl. Mareşal ordonă să se prezinte grafic întreaga activitate.

Se întreține cu Şeful Secției Drumuri asupra stării drumurilor şi nevoilor pentru o mai bună legătură.

10,00 - Inspecție la Prefectura jud. Râbnița.

Prefectul județului prezintă situația județului: şcolilor, agriculturii, animalelor, fabricilor.

Toate aceste situațiuni sunt reprezentate în grafic.

10,15 - Vizită la şcoala Râbnița. Biblioteca rusă şi română, bogată. Dl. Mareşal dă dispoziții ca biblioteca rusă să fie mai mică, iar cea română să fie mărită.

10,30 - Vizită la:

- Fabrica de săpun;
- Parcul oraşului, făcut pe terenul fostelor locuințe evreieşti;
- Biserica din Râbnița. Preotul Paroh mulțumeşte rugând pe Dumnezeu să-i dăruiască D-lui Mareşal mulți ani pentru binele Țării.

Se continuă vizitarea:

- Fabricii de unt şi brânză;
- Grajdului Prefecturii;
- Vitelor cornute.

11,00 - Vizită la:

- Ferma model „Ulm";
- Crescătoria de porci.

12,00 - La Primăria Râbnița.

12,10 - Inspecție la:

- Legiunea de jandarmi: dormitoare, bucătărie, săli de mese;
- Festival artistic la Teatrul Orăşenesc: Trăiască Regele; Coruri; Poezii.

Dl. Mareşal adresându-se funcționarilor, le mulțumeşte pentru înfăptuirile făcute, pentru exemplul dat, fiind sigur de munca continuă a tuturor cărora Patria le va fi recunoscătoare.

13,00 - Plecarea cu trenul spre Ananiev.

16,30 - Sosirea la Ananiev. Autoritățile civile şi militare primesc pe Dl. Mareşal.

Vizită la Prefectură; Prefect Colonel Bolintineanu.

Dl. Mareşal dă instrucțiuni asupra:

- Selecționării [berbecilor din rasa] Karakul;
- Starea animalelor;
- Arătării grafice a tuturor existențelor din județ.

17,25 - Vizită la:

- Fabrica de cârnați, unde se prepară circa 14 porci săptămânal;
- Fabrica de unt şi brânză care realizează 24 000 kg. pe lună;
- Atelierul de reparații al județului: automobile, tractoare etc.;
- Biserica din Ananiev, care funcționează în fostul local al Primăriei;
- Clocitoarea electrică.

Inspecție la Primăria Gandaburca. Dl. Mareşal remarcă murdărie.

Vizită la:
- O locuinţă moldovenească: Maria Sterţeu;
- Biserică;
- Mai multe locuinţe.

Dl. Mareşal acordă 40 Reichsmarck unei locuitoare a cărei casă a fost găsită foarte curată.
- Inspecţie la Batalionul 14 Pază: se prezintă foarte bine, curat.
- Vizită la ferma model „Sandu Albu".

21,00 - Deplasarea cu trenul la Balta.

Joi, 11 iunie 1942[lxxvii]

7,30 - Descindere din tren la Balta.

În gară se vizitează:
- Căminul de sub conducerea unui sergent jandarm: curat;
- Cantina, condusă de D-na Vasiliu, bine organizată.

Posibilitatea de cazare a căminului: subofiţeri 40, soldaţi 200.

8,15 - Inspecţie la Prefectura jud. Balta:
- Prefect Colonel Nica;
- Vizitarea Expoziţiei Prefecturii Balta: Ing. Agr. Grecu expune situaţia agricolă a judeţului, care se prezintă bine;
- Deficit batoze-tractoare: 283; mici lipsuri de unelte mici agricole; vitele bine; tracţiunea animală puţin deficitară.

Dl. Mareşal dă dispoziţiuni pentru a se reprezenta grafic situaţia lucrărilor din raioane; de asemenea, ca Dl. Guvernator să trimită berbeci Karakul pentru refacerea rasei.

Industria:
- 2 fabrici de zahăr = 12 000 kgr. zilnic;
- 4 fabrici de spirt = 5 000 kgr. zilnic;
- 4 fabrici de săpun = redus;
- 27 fabrici de ulei = 10 000 kgr. lunar.

Starea şoselelor: drumuri naţionale.

Vizită la:
- Biserica din Balta: Preotul aduce prinos de recunoştinţă M. S. Regelui şi D-lui Mareşal, spunându-i că după 25 de ani au dezgropat Evanghelia, rugând pe Dumnezeu să dea Armatei, M. S. Regelui şi D-lui Mareşal Antonescu mulţi ani, pentru desăvârşirea operei începută de Mareşal Dezrobitor şi Organizator;
- Depozitul de grâu al judeţului: de calitate foarte bună, circa 10 vagoane;
- Pretura raionului Balta;
- 14 ferme animale, fiecare fermă având un camion de transport pentru ducerea laptelui la fabrica de unt;
- 1 179 oi - 4 berbeci Karakul;
- Deficit de păsări; fiecare locuitor are obligaţia a da 5 pui Preturei pentru refacere;
- Deficit în pluguri şi coase.

Dl. Mareşal controlează registrul de intrare şi ieşire şi constată că se primeşte circa 13 hârtii pe zi, Domnia Sa dând instrucţiuni pentru simplificarea corespondenţei; cererile mici şi corespondenţa fără valoare nu este nevoie a fi înregistrată.

Cimitirul Eroilor

Dl. Mareşal dă instrucţiuni pentru facerea Cimitirului Eroilor; se va parcela locuinţele evreieşti şi cele în stare rea şi se va forma un cimitir româno-germano-rus.

Inspecție la:

- Comandamentul Diviziei a 3-a Pază: Comandant Colonel Dumitrescu Polihrom, care expune situația Diviziei;

- Escadronul 132 Divizionar (din Regimentul 4 Călăraşi), comandat de Căpitanul Breslaner Eugen; vizita localului, dormitorului şi sălii de mese. Dl. Mareşal adresându-se D-lui Guvernator îi spune: „Armata a realizat totul; este cea mai bună propagandă românească".

Magazia de aprovizionare poate servi de model.

- Batalionul 460 Infanterie: foarte curat; totul în perfectă ordine.

Dl. Mareşal ordonă ca în timpul instrucției toată lumea să iasă la program, chiar şi ofițerii de administrație spre a învăța să tragă cu armamentul automat.

Batalionul se prezintă ca şi Escadronul 132.

11,00-13,35 - [Consiliu de Miniştri sub preşedinția prof. Mihai Antonescu][299].

12,00 - Sosirea la Olgopol.

La intrare toate autoritățile civile şi militare aşteaptă în frunte cu preoții.

Dl. Colonel Chiriacescu şi Căpitan Plesnilă se prezintă D-lui Mareşal.

Inspecție la:

- Div. 1/5 Roşiori.

Comandant: Maior Cociu.

Unitatea se prezintă bine venită numai de 2 săptămâni.

- Pretura Olgopol:

Se prezintă situația animalelor.

47 colhozuri.

Drumurile şi podurile reparate. Taurii şi vierii lipsă.

- Spitalul județean:

Are medicamente; nu prea curat; medicul este rus.

Dl. Mareşal dă dispoziții ca Pretura să dea mijloace pentru organizarea spitalului - nu numai hrană.

- Comuna Cicelnic.

Regimentul 5 Roşiori:

Armamentul greu samarizat.

Caii slabi; sunt din aceia care au fost respinşi de 2-3 ori.

Grajdurile şi dormitoarele cu paturi comune: curate.

- Fabrica de spirt Cicelnic: 10 vagoane în depozit; un corp din clădire ars complet.

- Fabrica de zahăr: în reparație; nu funcționează din cauza lipsei de sfeclă; a produs 7 vagoane zilnic numai zahăr tos.

19,00 - La Tulcin:

Postul de jandarmi Alexandrovca din județul Tulcin, foarte bine găsit.

- Prefectura Tulcin:

Dl. Mareşal dă instrucțiuni pentru gospodăria județului; de asemenea, instrucțiuni preotului comunei Obadovca, de modul cum trebuie să se comporte locuitorii comunei.

- Regimentul 3 Roşiori:

Comandant: Colonel Negoescu.

Caii bine întreținuți; dormitoarele; paturile comune sunt curate.

- Pretura Obodovca.

Dl. Mareşal a dat ordin D-lui Guvernator să se facă Seminare şi Şcoli de către

[299] *Procese-verbale,* I, f. 98-99; cf. şi Comunicatul nr. 356 (*Registrul istoric,* IV, f. 192). Minuta integrală a şedinței de cabinet, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 309-342.

Primării, numai din moldoveni.

- Vizită la fabrica de unt Obodovca.

- Comuna Capapustan: toţi locuitorii la marginea satului. Autorităţile civile şi bisericeşti sub conducerea Prefectului Colonel Longhin.

- Comuna Chernasovka: locuitorii cu icoane şi flori aşteaptă pe Dl. Mareşal.

Noaptea de 11/12 iunie în gara Tulcin.

Vineri, 12 iunie 1942[lxxviii]

7,30 - Dl. Mareşal descinde la Tulcin.

8,00 - La Biserica din Tulcin: preotul adresându-se D-lui Mareşal spune: „Biserica robită şi astăzi dezrobită de genialul Mareşal Antonescu, roagă pe bunul Dumnezeu ca lupta dusă contra celui mai feroce duşman, să fie încununată de succes".

8,30 - Inspecţie la:

- Batalionul 490 (Divizia 3 Pază), comandat de Lt. Colonel Slavnicu.

Dl. Mareşal a ordonat D-lui Guvernator să dea dispoziţiuni ca trupele să primească suplimente pentru a se mări astfel raţia de hrană.

- Comandamentul Diviziei 1-a Pază, comandată de Colonelul Nasta Alexandru.

- Regimentul 6 Artilerie Călăreaţă, comandat de Lt. Colonel Nepem.

Caii excepţional de bine. Micul echipament perfect.

Dl. Mareşal ordonă Lt. Col. Nepem a se prezenta la tren, pentru a fi decorat, pentru modul desăvârşit în care a prezentat Regimentul.

- Regimentul 13 Călăraşi, comandat de Colonel Leon.

Pavilionul administrativ şi sala de mese curate; de asemenea, dormitoarele.

Bucătăria: hrana 2 feluri - foarte bună.

Infirmeria de oameni curată: are medicamente.

- P.C. al Diviziei 9 Cavalerie, comandată de Colonelul Chiriacescu M., având ca şef de Stat Major pe Maiorul Enescu Ioan.

Se expune situaţia Diviziei.

- Serviciul de Profilaxie Nr. 7, bine organizat.

12,00 - Îmbarcarea în auto-motor.

13,30 - Sosire în staţia Rachnia.

Preotul vorbeşte în numele populaţiei dorind stăpânire şi biruinţă deplină pentru dreptate şi Cruce.

- Vizită la ferma Rachnia, instalată în fostul parc al Castelului Generalului rus Catargi (224 ha pământ arabil): pomi fructiferi, uscătorii de fructe (mere, pere, prune care se fac pe loc marmeladă).

Uscătoriile de fructe produc circa 100 vagoane anual. Parcul a plăcut mult D-lui Mareşal.

15-15,15 - Vizită la spitalul Raionului Smerinka.

Dl. Mareşal vorbeşte cu doctoriţa şefă a spitalului, al cărei soţ a fost omorât de bolşevici.

Se interesează de hrană care este bună şi gustoasă: 3 feluri de mâncare.

15,30 - La depozitul de cereale, care este bine dotat şi curat.

Dl. Mareşal a întrebat pe Prefectul judeţului cum de a ieşit atâta lume să-l întâmpine în gară? A ieşit de bună voie sau a fost silită?

Prefectul răspunde că populaţia a dorit să-l vadă şi să-l întâmpine ca pe liberatorul ei.

15,45 - La sectorul de jandarmi Smerinka: curat, bine organizat, totul în perfectă ordine. Fabrica de unt produce 50-60 kgr. unt pe zi.

16,00 - În gara Smerinka se vizitează trenul de răniţi Nr. 4, ce transporta răniţii de la Sevastopol.

Dl. Mareşal se întreține cu răniții, cărora le împarte țigări şi bomboane.

16,30 - Plecarea din gara Smerinka spre Moghilev.

18,30 - Sosirea la Moghilev. Se trece pe podul de vase peste Nistru, la Ataci fiind întâmpinat de Lt. Colonel Dumitriu, Prefectul județului Soroca.

Dl. Mareşal se interesează de însămânțări şi de bunul mers al județului.

Prefectul județului raportează D-lui Mareşal că a realizat programul de însămânțări şi că în județ totul este în regulă.

Comandantul Campaniei 4 Poduri (Căpitan Vilag) dă raportul D-lui Mareşal, care se interesează de starea campaniei şi de greutățile ei. Comandantul Campaniei mai raportează că nu a primit drepturile pe luna aprilie, iar pe cele din luna mai în mărci. Se iau măsuri în consecință.

18,55 - La Primăria din Ataci au ieşit în întâmpinarea D-lui Mareşal peste 13 000 de locuitori.

Primar: Constantin.

Notar: Paşmoşanu.

Comandantul Legiunii.

Prim-pretor.

Se prezintă situația planului agricol. Dl. Mareşal se mai interesează de starea preoților, despre secte, fonduri etc.

19,05 - La Biserică iese în întâmpinare Preotul.

Slujbă religioasă.

La Primărie se vizitează localul; Dl. Mareşal dă ordin a se face o grădină cu fața la Nistru.

La sectorul jandarmi Ataci: şeful postului jand. Plot. Dimitriu. Localul se prezintă bine.

19,25 - Părăsirea comunei Ataci.

19,30 - Revenirea la Moghilev unde se vizitează Biserica.

Se pleacă apoi la înălțimea de la Sudul oraşului.

20,00 - Se ajunge pe înălțime şi Dl. Mareşal ordonă ca aici să se ridice un cimitir cu un monument al tuturor ostaşilor români şi germani căzuți în lupte în această regiune.

20,45 - La Prefectura Moghilev.

Funcționarii adunați întâmpină pe Dl. Mareşal.

Dl. Mareşal îi întreabă ce studii au şi despre locul lor de origine.

Se ordonă Prefectului ca să dărâme toată partea de case evreieşti ce se află între strada principală şi malul Nistrului.

21,10 - Înapoierea la Moghilev şi plecarea către tren.

21,50 - Plecarea cu trenul la Tiraspol.

Sâmbătă, 13 iunie 1942[lxxix]

11,45 - Sosirea la Tiraspol.

În întâmpinarea D-lui Mareşal ies autoritățile civile şi militare şi compania de onoare.

În capul autorităților erau: Dl. Guvernator Alexianu, Dl. General Voiculescu, Dl. General Arbore[300] şi Dl. General Dumitriu[301].

[300] **Ion Arbore** (1892-1954), militar de carieră, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1941) şi de divizie (1944), pus la dispoziția Ministerului Război după 23 august 1944, trecut în retragerea (1945). În cursul Războiului din Est, cdt. al Brigăzii 2 Fortificații (1941-1942), şef de stat-major al Armatei 3 (1942-1943), subşef al MStM Român (1943), subsecretar de stat pentru Aprovizionarea Armatei (1943-1944). Sub comuniști, arestat (1946), condamnat la zexe ani

11,30 - În gara Tiraspol, la Cantina Crucii Roşii, sub conducerea D-nei Cămărăşescu.
Populaţia şi şcolile au primit pe Dl. Mareşal cu mult entuziasm.
Se vizitează căminul şi centrul de îndrumare a ofiţerilor, subofiţerilor şi trupei.
- La Spitalul Nr. 2 Crucea Roşie.
Dl. Mareşal se întreţine cu răniţii; îi întreabă unde au fost răniţi, la ce lupte au luat parte etc.
Le împarte ţigări.
- Spitalul de Specialităţi Nr. 1 al Armatei.
- Teatrul Tiraspol.
- Spitalul Crucea Roşie Nr. 228.
13,30 - Dejunul la tren.
15,00 - Plecarea cu avionul la Bucureşti.
La plecare asistă autorităţile civile şi militare locale.
17,15 - Sosirea în Bucureşti la aerodromul Băneasa[302].
La sosire, Dl. Mareşal a fost salutat de către:
- Dl. General Popescu Dumitru,
- Dl. General Pălăngeanu,
- Dl. General Jienescu.
Plecarea la vilă.
17,30 - Plecarea cu automobilul de la vila Băneasa la Predeal.
18,30 - Sosirea la Ploieşti. Dl. Mareşal vizitează locul bombardat de aviaţia inamică.
18,40 - Continuarea drumului la Predeal.
20,00 - Sosirea la Predeal.
La Predeal Dl. Mareşal este întâmpinat de către:
- Dl. Col. Grigoriu - Primarul oraşului,
- Dl. Maior Rădulescu - Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

Duminică, 14 iunie 1942

8-10 - Lucru în birou.
10,15 - Dl. Mareşal primeşte în audienţă pe Dl. Arhitect Iotzu, pe care îl reţine la dejun[303].
16-20 - Lucru în birou.

Luni, 15 iunie 1942[lxxx]

8-13 - Lucru în birou.
13-15,30 - Dejunul, la care sunt invitaţi:

---

temniţă grea şi degradare civică, decedat în penitenciarul Văcăreşti ((Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 27-28).

[301] **Ioan Dumitriu** (1891-1978), militar de carieră, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1942), trecut în cadrul disponibil şi ulterior în rezervă (1947). În vremea războiului, subşef de stat-major al Armatei 3 (1941-1942), cdt. al Diviziei 3 Pază (1942-1943), cdt. al infanteriei în cadrul Diviziei 21 Infanterie (1943), director al Învăţământului Superior Militar (1943-1944), cdt. al Diviziei 21 Infanterie (1944) (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 211).

[302] Detalii referitoare la vizita Mareşalului Antonescu din 1 şi 14 iunie 1942 în regiunile Donului, Crimeii şi Transnistriei în Comunicatul nr. 364/11.VII.1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 223-224).

[303] *Registrul istoric,* IV, f. 194.

- D-na, D-rele şi Dl. Ministru von Killinger,
- Un interpret de la ambasada germană.

15,30-19 - Lucru în birou.
19,15-20 - Prezintă felicitări D-lui Mareşal, de ziua aniversării. Se serveşte o gustare:
- Dl. General Popescu Dumitru,
- Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia,
- Dl. Lt. Col. Popescu Victor,
- Dl. Maior Adj. Marin Alex.,
- Dl. Maior Caloenescu Nic.,
- Dl. Cpt. Georgescu Ion[304].

Marți, 16 iunie 1942[lxxxi]

8-13 - Lucru în birou şi plimbare prin grădină.
12,30-14,45 - [Se deschide, sub preşedinția prof. Mihai Antonescu, Comisiunea pentru strângerea materialului documentar în vederea Conferinței de Pace][305].
13,00 - Dejunul.
16-20 - Lucru în birou.

Miercuri, 17 iunie 1942[lxxxii]

8-13 - Lucru în birou.
13-14 - Dejunul.
16-18 - Lucru în birou.
18-19 - Dl. Mareşal primeşte în audiență pe:
- Dl. General Jienescu,
- Cpt. Knaner,
- Directorul Fabricii Junkers,
- Cpt. av. interpret, trimişii Führerului pentru a preda avionul D-lui Mareşal făcut cadou de Führer.

După predarea formelor, Dl. Mareşal decorează personalul care a adus avionul[306].
19-20 - Dl. Mareşal lucrează cu Dl. Maior Marin Alex.

Joi, 18 iunie 1942

8-10 - Lucru în birou.
10,00 - Plecarea cu auto la Bucureşti.
13,15 - Sosirea în Bucureşti la Preşedinție.
14,00 - Plecare la vilă (Băneasa) pentru dejun.
16,30 - Vizită particulară în oraş.
19,00 - Vizită la Soc. Demag, unde „Societatea Națională pentru industria fierului" (Sonafer), prezintă în miniatură viitoarea uzină ce se va construi în țară.
19,45 - Vizitarea salonului oficial de pictură la Fundația Dalles.
20,00 - Plecarea la vilă.

[304] *Registrul istoric,* IV, f. 195.
[305] *Procese-verbale,* I, f. 100.
[306] *Registrul istoric,* IV, f. 196.

Vineri, 19 iunie 1942

La vilă.
10,00 - Consiliu de colaborare:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş.

12,00 - Dl. Lt. Col. Ştefănescu Constantin - noul ataşat militar la Bratislava: prezentare de plecare la post.
13,00 - Dl. General Cuzin: controlul Fondului pentru Interese Superioare de Stat; controlul gestiunilor de război.
17,00 - Dl. Eugen Bănescu - Consilier la Înalta Curte de Casaţia şi Preşedintele Consiliului de Administraţie a Casei de Economie, Credit şi Ajutor a Magistraţilor: chestiuni de serviciu[307].

Sâmbătă, 20 iunie 1942

11,00 - Prezintă proiectul pentru construirea Operei Române:
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. Prof. Arhitect Baumgarten.

13,15 - Dl. Tanrioer, Ministrul Turciei la Bucureşti.
16,45 - Dl. Eugen Cristescu.
- Dl. Colonel Diaconescu.

17,00 - Dl. Ministru Pană.
17,15 - Dl. Hagi Moscu.
17,30 - Comunicare:
- Dl. Ministru Killinger,
- Dl. Consilier Steltzer,
- Însărcinatul de Afaceri al Italiei[308].

18,30 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Maior Adj. Eugen Niculescu, pleacă cu automobilul de la vila Băneasa spre Predeal.
21,30 - Sosirea la Predeal. Dl. Mareşal este întâmpinat de către:
- Dl. Col. Grigoriu - Primarul oraşului,
- Dl. Maior Rădulescu - Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

Duminică, 21 iunie 1942

9-13 - Lucru în birou.
13,15-14,30 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na Goga.

17,00 - D-na şi Dl. Pandele: vizită.
20,00 - Dl. Mareşal primeşte în vizită pe Domnişoarele Killinger şi pe D-na Bova Scoppa,

[307] *Registrul istoric,* IV, f. 201.
[308] *Registrul istoric,* IV, f. 204.

soția D-lui Ministru al Italiei[309].

Luni, 22 iunie 1942[lxxxiii]

8,30-13 - Dl. Mareşal se plimbă prin grădină şi lucrează în birou.
13-14 - Dejunul.
18,00 - Dl. General Popescu D-tru - Ministrul Internelor.

Marți, 23 iunie 1942[lxxxiv]

11,00-14,25 - [Consiliu de Miniştri, sub preşedinția prof. Mihai Antonescu][310].
Lucru în birou.

Miercuri, 24 iunie 1942[lxxxv]

Lucru în birou.

Joi, 25 iunie 1942[lxxxvi]

8-11 - Lucru în birou.
11,15 → [Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu, care a prezentat un excelent expozeu privind politica externă a României dintre 1916 şi 1942 din perspectiva ultimelor evenimente militare şi politico-diplomatice][311].
11,30-12,30 - Vizita M. S. Regina Mamă cu Doamnele de onoare, cu care ocazie vizitează grădina D-lui Mareşal[312].
13-14 - Dejunul.
16-20 - Lucru în birou.

Vineri, 26 iunie 1942

8-11 - Lucru în birou.
11,50-12,30 - Doi fotografi germani, fotografiază grădina D-lui Mareşal.
13,00 - Dejunul.
16-20 - Lucru în birou.

Sâmbătă, 27 iunie 1942

8-11 - Lucru în birou.
11-12,30 - Plimbare până la Căminul Constănțenilor.
13,00 - Dejunul cu D-na Mareşal, D-na Goga şi D-na şi Dl. Dr. Teodorescu.
16-20 - Lucru în birou.

---

[309] *Registrul istoric,* IV, f. 204.
[310] *Procese-verbale,* I, f. 101-102. Vezi Comunicatul nr. 362 din aceeaşi zi (*Registrul istoric,* IV, f. 211). Minuta integrală a şedinței Consiliului, în *Stenogramele ...,* vol. VII, p. 343-384.
[311] *Procese-verbale,* I, f. 102. Vezi minuta completă a şedinței de guvern, în fața căruia prof. Mihai Antonescu a susținut un expozeu întru totul remarcabil pe marginea politicii internaționale a României în intervalul 1916-1942 (*Stenogramele ...,* vol. VII, p. 384-432).
[312] *Registrul istoric,* IV, f. 212.

Duminică, 28 iunie 1942[lxxxvii]

8-11 - Lucru în birou.
12,30 - Vizită: D-na şi Dl. Dr. Burileanu[313].
13,00 - Dejunul.
16-20 - Lucru în birou şi plimbare prin grădină.

Luni, 29 iunie 1942

8-11 - Lucru în birou.
10,00 - Dl. Av. Niculescu.
13,00 - Dejunul.
16-19 - Lucru în birou.
19,00 - Vizita Prinţesei Sturdza, care este reţinută şi la masa de seara[314].

Marţi → marţi - De la 30 iunie[lxxxviii] **până la 7 iulie 1942**[lxxxix]

Dl. Mareşal fiind indispus, nu a primit pe nimeni nici în vizită şi nici în audienţă.

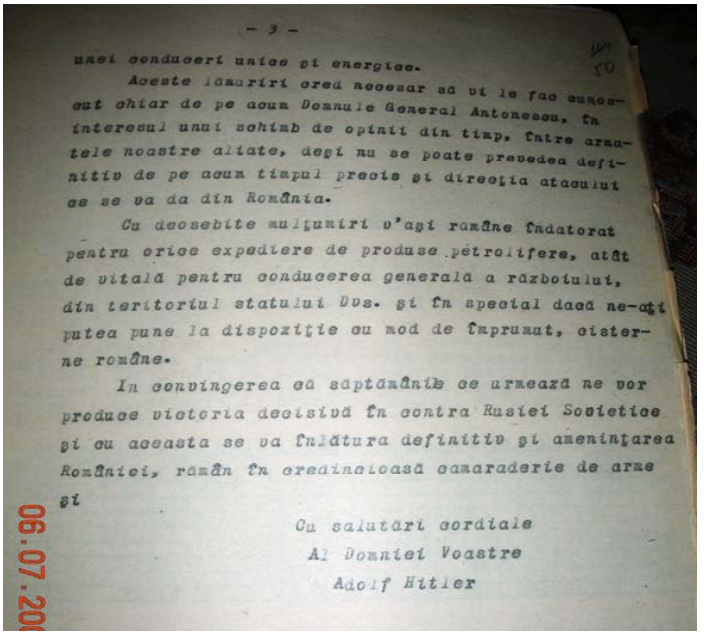

- 3 -

unei conduceri unice şi energice.

Aceste lămuriri cred necesar să vi le fac cunoscut chiar de pe acum Domnule General Antonescu, în interesul unui schimb de opinii din timp, faţă de armatele noastre aliate, deşi nu se poate prevedea definitiv de pe acum timpul precis şi direcţia atacului ce se va da din România.

Cu deosebite mulţumiri v'aşi rămâne îndatorat pentru orice expediere de produse petrolifere, atât de vitală pentru conducerea generală a războiului, din teritoriul statului Dvs. şi în special dacă ne-aţi putea pune la dispoziţie cu mod de împrumut, cisterne române.

In convingerea că săptămânile ce urmează ne vor produce victoria decisivă în contra Rusiei Sovietice şi cu aceasta se va înlătura definitiv şi ameninţarea României, rămân în credincioasă camaraderie de arme şi

Cu salutări cordiale
Al Domniei Voastre
Adolf Hitler

06.07.20

Încă din primele zile ale „Războiului fulger” din Est,
la 29 iunie 1941, deci în urmă cu exact un an de zile,
A. Hitler i-a transmis un mesaj lui I. Antonescu, solicitându-i în final ... petrol!
Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 67/1941

[313] *Registrul istoric,* IV, f. 214.
[314] *Registrul istoric,* IV, f. 214.

30 iunie 1942

10,20 → [Consiliu de Miniştri cu Guvernatorii provinciilor dezrobite, prezidat de prof. Mihai Antonescu][315].

2 iulie 1942

11,40 → [Consiliu Economic, prezidat de prof. Mihai Antonescu, pe diverse teme: situația exportului şi a datoriei externe, supuşii străini, regimul evreilor etc.][316].

Miercuri, 8 iulie 1942

9,00 - Dl. Mareşal este vizitat de Dr. Drăgănescu.
13,00 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Dr. Stroescu şi Dl. Colonel Elefterescu.
14,00 - Dejunul, împreună cu D-na Teodorescu[317].
21,00 - Cina.

Joi, 9 iulie 1942

9,00 - Dl. Mareşal este consultat de D-nii Doctori [Nicolae Gh.] Lupu[318], Danielopol, Stroescu şi Teodorescu.
10,00 - Dl. Mareşal iese puțin pe terasă.
14,00 - Dejunul, cu D-na Teodorescu.
18,00 - Dl. General Popescu Dumitru - Ministrul Internelor.
18,45 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Lt. Col. Popescu Victor.
20,00 - Cina, cu D-na Teodorescu[319].

Vineri, 10 iulie 1942[xc]

10,00 - Dl. Mareşal se plimbă pe terasă.
13,30 - Dejunul, cu D-na Teodorescu.
20,30 - Cina, cu:
- D-na Mareşal şi D-na Goga,
- D-na şi Dl. Teodorescu.

Sâmbătă, 11 iulie 1942[xci]

10,00 - Dl. Mareşal este vizitat de Dl. Dr. Drăgănescu[320].
13,30 - Dejunul, împreună cu:
- D-na Mareşal,
- D-na General Popescu,
- Dl. Prim-ministru.

20,45 - Cina, împreună cu:

---

[315] Minuta integrală a Consiliului, în *Stenogramele ...,* VII, p. 432-490.
[316] *Stenogramele ...,* VII, p. 491-529.
[317] *Registrul istoric,* IV, f. 221.
[318] Cf. *Jurnal,* I, p. 184.
[319] *Registrul istoric,* IV, f. 222.
[320] *Registrul istoric,* IV, f. 224.

- D-na Mareşal,
- D-na şi Dl. General D. Popescu.

Duminică, 12 iulie 1942

9,00 - Dl. Mareşal lucrează cu Dl. Maior Adj. Eugen Niculescu.
10,00 - Dl. Mareşal este vizitat de Dl. Dr. Drăgănescu.
12,00 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Ottulescu - Guvernatorul B.N.R.
14,00 - Dejunul, la care sunt invitaţi:
- Dl. Ottulescu[321],
- D-na [Lucreţia Barbul] şi Dl. [Gheorghe] Barbul[322],
- D-na şi Dl. Teodorescu.

17,40 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. General Orezeanu.
19,30 - D-na şi Dl. Mareşal primesc pe Prinţesa Sturdza.
20,00 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Grigore Popescu - Secretar General la Ministerul Economiei Naţionale.
21,00 - Cina.

Luni, 13 iulie 1942[xcii]

9,00 - Dl. Mareşal este vizitat de Dl. Drăgănescu.
13,00 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. General Pantazi.
13,30 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Mareşal Manstein[323].
14,00 - Dejunul, împreună cu:
- D-na şi Dl. Mareşal Manstein,
- D-na Goga,
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu,
- D-na şi Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. General Hauffe,
- Locot. Sprecht,
- Locot. Vasilovici.

21,00 - Dineul, cu D-na şi Dl. Dr. Teodorescu.

Marţi, 14 iulie 1942

8,30 - Dl. Mareşal este invitat de Dl. Dr. Căliman şi Drăgănescu.
10,15-14,30 - [Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][324].
14,00 - Dejunul, cu D-na Teodorescu.
16,00 - Dl. Mareşal este vizitat de Dl. Dr. Lupu, Dr. Teodorescu, Dr. Drăgănescu, Dr. Siseşti.
20,30 - Dineul, cu:
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu,
- Dl. Dr. Lupu,

---

[321] *Registrul istoric,* IV, f. 225.
[322] **Gheorghe Barbul** (vezi) fiind fiul Lucreţiei Barbul, cf. *Jurnal,* I, p. 171.
[323] *Registrul istoric,* IV, f. 225.
[324] *Procese-verbale,* I, f. 107-108. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VII, p. 530-576; vezi şi Comunicatul 365/17.VII.1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 231-232).

- Dl. Dr. Sisești[325].

Miercuri, 15 iulie 1942

Dl. Mareşal nu primeşte nici o audienţă.
11,15-13,35 - [Şedința Consiliului Economic şi de Aprovizionare, prezidat de prof. Mihai Antonescu][326].
14,00 - Dejunul, cu D-na Teodorescu.
18,00 - Dl. Mareşal lucrează cu Dl. Colonel Davidescu[327].
20,00 - Cina, cu D-na Teodorescu.

Joi, 16 iulie 1942

Dl. Mareşal iese puțin în grădină.
14,00 - Dejunul, cu D-na Teodorescu.
20,00 - Cina, cu D-na Teodorescu.

Vineri, 17 iulie 1942[xciii]

Dl. Mareşal este vizitat de Dl. Dr. Drăgănescu.
14,00 - Dejunul, cu D-na Teodorescu.
18,30 - Dl. Mareşal lucrează cu Dl. Col. Davidescu[328].
20,00 - Cina, cu D-na Teodorescu.

Sâmbătă, 18 iulie 1942[xciv]

9,00 - Dl. Mareşal este vizitat de Dl. Dr. Drăgănescu[329].
14,15 - Dejunul, cu D-na Teodorescu.
18,20 - Soseşte la Predeal D-na Mareşal.
20,00 - Cina:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na Teodorescu.

21,00 - Soseşte la Predeal Dl. Prim-ministru Mihai Antonescu.

Duminică, 19 iulie 1942[xcv]

9,00 - Dl. Mareşal este vizitat de Dl. Dr. Drăgănescu.
9,45 - Dl. Mareşal se plimbă prin grădină.
14,00 - Dejunul cu D-na Mareşal şi D-na Teodorescu.
17,00 - Dl. Mareşal, însoțit de Dl. Prim-ministru, Dl. Colonel Davidescu, Dl. Lt. Col. Adj. Zaharia Romeo şi de Dl. Maior Adj. Marin Alex., pleacă cu trenul din Predeal, spre Curtea de Argeş.
21,00 - Masa în tren.

---

[325] *Registrul istoric,* IV, f. 226.
[326] *Procese-verbale,* I, f. 108-109. Textul integral al şedinţei, în *Stenogramele ...,* VII, p. 577-608.
[327] *Registrul istoric,* IV, f. 227.
[328] *Registrul istoric,* IV, f. 232.
[329] *Registrul istoric,* IV, f. 233.

22,35 - Sosirea în gara Bascov.
În cursul nopții trenul rămâne în gara Bascov.

Luni, 20 iulie 1942[xcvi]

10,11 - Plecarea din Bascov.
11,20 - Sosirea în gara Curtea de Argeş. Dl. Mareşal şi Dl. Prim-ministru, însoțiți de suită, coboară pe peron şi aşteaptă pe M. S. Regele.
11,25 - Soseşte M. S. Regele şi este întâmpinat de Dl. Mareşal, Dl. Prim-ministru şi de reprezentanții Guvernului.
Apoi, în automobil, M. S. Regele şi Dl. Mareşal, însoțiți de Dl. Prim-ministru şi Guvern, se îndreaptă spre Mănăstirea Curtea de Argeş.
M. S. Regele, Dl. Mareşal, Dl. Prim-ministru şi suita intră în Biserică, unde a avut loc serviciul divin.
Urmează apoi decorarea drapelelor Regimentelor şi ofițerilor Cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul", după care Dl. Mareşal rosteşte un discurs în care arată însemnătatea acestei zile.
După discursul D-lui Mareşal urmează defilarea trupelor prezente la solemnitate.
12,50 - M. S. Regele şi Dl. Mareşal Antonescu se înapoiază la trenurile respective.
13,00 - Automotorul Regal părăseşte gara, plecând spre Bucureşti.
16,30 - Dl. Mareşal Antonescu, însoțit de Dl. Prim-ministru şi de suită, pleacă cu automobilele la satul model Antoneşti (aflat în construcție).
19,15 - Înapoierea la tren.
19,45 - Plecarea cu trenul spre Bucureşti.
21,00 - Masa în vagon.
23,25 - Sosirea în Bucureşti (gara Băneasa).
Plecarea la vilă.

Marți, 21 iulie 1942[xcvii]

Dl. Mareşal rămâne la vilă în tot cursul zilei.
10,00 → [Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][330].
12,15 → [Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][331].

Miercuri, 22 iulie 1942

În cursul dimineții Dl. Mareşal lucrează singur în birou.
14,00 - Dejunul.
18,00 - Dl. General Gerstenberg.
19,00 - Dl. Mareşal face o vizită la restaurantul „Victoria".

Joi, 23 iulie 1942[xcviii]

În cursul dimineții Dl. Mareşal a fost vizitat de Dl. Dr. Stroescu şi Dl. Dr. Drăgănescu.
11,00 → [Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][332].

[330] *Procese-verbale,* I, f. 109. Textul integral al minutei de cabinet, în *Stenogramele ...,* VII, p. 608-622.
[331] *Procese-verbale,* I, f. 110. Textul integral, în *Stenogramele ...,* VII, p. 623-670.

14,00 - Dejunul.
18,00 - Instrucțiuni:
- Dl. General D. Popescu,
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. General Constantin[333].

20,00 - Cina.

Vineri, 24 iulie 1942[xcix]

Dl. Mareşal lucrează singur în birou.
12,00 - D-na şi Dl. Mareşal Antonescu vizitează ştrandul de copii „Obor".
14,30 - Dejunul.
19,00 - Vizitarea D-nei Baranga[334] la Spitalul 303 şi a pavilioanelor recent transformate.
20,15 - Întoarcerea la vila Băneasa.

Sâmbătă, 25 iulie 1942

8,10 - Dl. Med. Cpt. Dr. Stroescu.
9,20 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
12,00 - Dl. Guvernator Ottulescu.
12,30 - Dl. Colonel Davidescu.
- Dl. Secretar General Vlădescu.

14,00 - Dejunul.
18,00 - Dl. Secretar General Vlădescu.
18,35 - Dl. Colonel Davidescu.
19,05 - D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu[335].

Duminică, 26 iulie 1942

9,00 - Vizită la Spitalul 303.
11,00 - Înapoierea la vila Băneasa.
14,00 - Dejunul.
17-20,30 - Plimbare la „Snagov" cu vaporul „Vlad Țepeş", însoțit de D-na Mareşal Antonescu, Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.

Luni, 27 iulie 1942[c]

În cursul dimineții Dl. Mareşal lucrează în birou.
14,00 - Dejunul.
19,00 - Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu.
19,35 - Dl. Colonel Davidescu.
20,00 - Cina.

---

[332] *Procese-verbale,* I, f. 111. Detalii privind reuniunile Consiliului de Miniştri din 21 şi 23 iulie 1942, în Comunicatul nr. 367/37.VII.1942 (*Registrul istoric,* IV, f. 241-242).
[333] *Registrul istoric,* IV, f. 237.
[334] **Chiriachița Antonescu** (ulterior Baranga), mama Mareşalului Antonescu.
[335] *Registrul istoric,* IV, f. 239.

Marți, 28 iulie 1942

8,50 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
9,00 - Dl. Lt. Col. Popescu Victor.
12,00 - Dl. Amiral Şuster: probleme operative în Marea Neagră[336].
14,00 - Dejunul.
17,50 - Dl. Colonel Davidescu.
19,10-21,05 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
- Dl. Dr. Basil Teodorescu.
- Dl. Prof. Dr. Lupu.
- Dl. Prof. Dr. Eppinger[337].

21,30 - Cina.

Miercuri, 29 iulie 1942[ci]

12,40 - Reorganizarea şcolilor de marină:
- Dl. Amiral german Tillisen,
- Dl. Amiral Georgescu.

13,00 - Dl. Profesor Finţescu.
13,55 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
- Dl. Prof. Dr. Eppinger.
- Dl. Dr. Basil Teodorescu.

19,00 - Dl. Colonel Davidescu[338].
20,00 - Cina.

Joi, 30 iulie 1942

11,00 - Monseniorul Andrea Cassulo[339], Nunțiul Apostolic.
12,00 - Dl. René de Weck, Ministrul Elveției[340].
12,10 - Înmânează D-lui Mareşal decorația „Marele Ordin al Coroanei Regelui Zvonimir":
- Dl. Branco Benzon - Ministrul Croației,
- Dl. Col. Navratil - Ataşatul Militar al Croației,
- Dl. Ministru Davidescu.

12,30 - Dl. Jacques Truelle - Ministrul Franței[341].

---

[336] *Registrul istoric,* IV, f. 242.
[337] Specialist austriac, va reveni la Bucureşti şi în 1943, adus prin intervenții la Berlin (cf. *Jurnal,* I, p. 41).
[338] *Registrul istoric,* IV, f. 244.
[339] Relativ la **Andrea Cassulo** (1869-1947), cf. *Jurnal,* I, p. 95.
[340] Cunoscut ulterior şi ca un excelent memorialist al misiunii sale la Bucureşti (vezi, în traducere, *Jurnal. Jurnalul unui diplomat elvețian la Bucureşti, 1939-1945,* Bucureşti, Editura Fundației Culturale Române, 2000).
[341] **Jacques Truelle**, cu titlul de ministru plenipotențiar, a reprezentat regimul de la Vichy în România în perioada martie 1941-iunie 1943 (Ana-Maria Stan, *Relațiile franco-române în timpul regimului de la Vichy. 1940-1944,* Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2006, p. 93 şi urm.). Dintru început, din iulie 1941, de îndată după ce Mihai Antonescu a preluat conducerea Externelor de la Bucureşti, a stabilit şi menținut bune contacte cu acesta. Diplomatul francez îi reprezenta în fapt pe Pétain şi Laval la Bucureşti, se bucura de încrederea acestora, deşi în fond simpatiile sale se îndreptau către forțele Franței Libere a generalului Charles de Gaulle, cărora li s-a alăturat deschis

14,00 - Dejunul.
18,00 - Dl. Ministru Davidescu.
- Dl. Colonel Davidescu.
- Dl. Ovidiu Vlădescu[342].

20,00 - Cina.

Vineri, 31 iulie 1942[cii]

8,35 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
9,15 - Dl. Med. Cpt. Dr. Stroescu.
11,00 - În legătură cu Decretul privitor la completarea dreptului de cetăţenie:
- Dl. Ministru Stoicescu,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Colonel Diaconescu.

12,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
12,30 - Dl. General Stoenescu: chestiuni de serviciu.
13,00 - Dl. Ministru Dragoş: chestiuni de serviciu.
14,00 - Dejunul.
17,25 - Dl. General D. Popescu: chestiuni de serviciu.
18,00 - Dl. Profesor [I.] Simionescu[343]: chestiuni de serviciu.
18,30 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. Guvernator Alexianu,
- Dl. General Voiculescu,
- Dl. General Calotescu,
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. General Constantin.

19,10 - Dl. Colonel Davidescu.
19,15 - Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu[344].

Sâmbătă, 1 august 1942

În cursul dimineţii, Dl. Mareşal lucrează singur în birou şi apoi cu Dl. Col. Davidescu şi Dl. Secretar General Vlădescu.
13,00 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
15,30 - Sosirea la Predeal, unde Dl. Mareşal este salutat de către:
- Dl. Colonel Grigoriu - Primarul oraşului,
- Dl. Maior Rădulescu - Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază,
- Dl. Maior Adj. Eugen Niculescu.

17,00 - Dl. Mareşal primeşte în vizită pe D-na şi Dl. Mareşal Manstein împreună cu fiul, precum şi pe Dl. Ministru Killinger.
20-21 - D-na şi Dl. Basil Teodorescu[345].

---

cu începere de la 19 iunie 1943, când a plecat din Bucureşti (*ibidem, passim*). Succesorul lui Truelle avea să fie cunoscutul scriitor **Paul Morand** (1888-1976), ulterior membru al Academiei Franceze, care a fost ministru plenipotenţiar la Bucureşti în răstimpul august 1943-iulie 1944 (*ibidem,* p. 241, 273). Din 1939, el se căsătorise cu prinţesa de origine română Hélène Şuţu.

[342] *Registrul istoric,* IV, f. 247.

[343] Preşedintele în exerciţiu al Academiei Române (cf. *Jurnal,* I, p. 315).

[344] *Registrul istoric,* IV, f. 248.

Duminică, 2 august 1942

11,00 - Dl. Mareşal lucrează cu Dl. Colonel Davidescu.
14,00 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- D-na Goga,
- D-na şi Dl. Col. Davidescu,
- D-na şi Dl. Lt. Col. Popescu Victor,
- D-na şi Dl. Maior Niculescu,
- D-na şi Dl. Maior Rădulescu,
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu.

18,30 - Dl. Dr. Tătutu.
19,00 - Dl. General Orezeanu.
19,30 - Prinţesa Sturdza.
19,45 - Dl. Avocat Chiriţescu.
20,30 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- D-na şi Dl. Dr. Teodorescu,
- Prinţesa Sturdza,
- Dl. Avocat Chiriţescu[346].

Luni, 3 august 1942[ciii]

12,00 - Dl. Mareşal, împreună cu invitaţii, merg spre Viştea în plimbare.
14,00 - Dejunul, împreună cu D-na şi Dl. Dr. Teodorescu.
17,30 - Dl. Ministru Killinger.
- Dl. Neubacher.

18,30 - Soseşte Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
20,30 - Cina, împreună cu:
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na Goga,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.

Marţi, 4 august 1942

În cursul dimineţii Dl. Mareşal lucrează singur.
14,00 - Dl. Mareşal serveşte dejunul singur.
18,00 - Dl. Mareşal iese în grădină.
20,00 - Cina, singur.

Miercuri, 5 august 1942

9,00 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul spre Bucureşti.

În drum, D-sa vizitează tabăra M.T.R. de la Pucheni, unde a fost întâmpinat de Dl. General Emil Pălăngeanu, Comandantul M.T.R.-ului.

Dl. Mareşal dă instrucţiuni de organizare, precum şi de a se insista asupra

[345] ANIC, fond PCM – CM, dosar 603/1942, *Registrul istoric al Conducătorului Statului,* vol. V, *1.VIII.1942-10.III.1943,* f. 4 (În continuare, se va cita: *Registrul istoric*, vol. V).
[346] *Registrul istoric*, vol. V, f. 5.

curăţeniei şi educaţiei.

D-sa a inspectat apoi magaziile de materiale, cancelariile, dormitoarele, sala de mese şi bucătăria, dând apoi dispoziţiuni ca apa potabilă ce se scoate din fântâni să fie trimisă la analiză din lună în lună.

Înainte de a sosi în Bucureşti, Dl. Mareşal s-a oprit la Tâncăbeşti, unde a vizitat aria de treierat, proprietatea C. Băicoianu. Aici, D-sa s-a interesat de proporţia de grâu obţinut la pogon prin munca cu maşini, faţă de grâul ce se obţine prin munca ţăranului, şi a constatat că un ţăran scoate un sac mai puţin la pogon.

12,30 - Sosirea în Bucureşti (vila Băneasa).

13,30 - Dejunul, la care sunt invitaţi:
- D-na şi Dl. Mareşal Manstein,
- Dl. Sublocot. Manstein,
- Dl. Maior Adj. E. Niculescu.

18,45 - Voiajul în Germania:
- Dl. General Rozin,
- Dl. Colonel Davidescu.

18,50 - Dl. Ministru Marinescu: instrucţiuni.

19,00 - Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu: instrucţiuni.

19,25 - Dl. Guvernator Alexianu.

21,00 - Dl. Prof. Dr. Lupu.
- Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
- Dl. Dr. Basil Teodorescu.
- Un doctor german[347].

Joi, 6 august 1942[civ]

În cursul dimineţii, Dl. Mareşal lucrează singur în birou.

11,00 [→ **14,20** - Consiliu de Miniştri cu Guvernatorii provinciilor dezrobite, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][348].

14,00 - Dejunul.

18,00 - Consiliu de colaborare:
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Colonel Davidescu[349].

Vineri, 7 august 1942[cv]

9,00 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.

---

[347] *Registrul istoric*, vol. V, f. 6.

[348] *Procese-verbale,* I, f. 112-113. Vezi Comunicatul nr. 371 din aceiaşi zi (*Registrul istoric*, vol. V, f. 7-8). Textul integral al minutei, în M. D. Ciucă, Maria Ignat, eds., *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri. Guvernarea Ion Antonescu,* vol. VIII, *august-decembrie 1942,* Bucureşti, Arhivele Naţionale ale României, 2004, p. 1-44 (În continuare, se va cita: *Stenogramele ...,* vol. VIII).

[349] *Registrul istoric*, vol. V, f. 8.

12,00 - Dl. General Dumitru Popescu - Ministrul de Interne: chestiuni de serviciu.
12,30 - Dl. Barbu Ionescu: chestiuni particulare.
13,00 - Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu: chestiuni de serviciu.
14,00 - Dejunul.
17,45 - Dl. General Popescu-Sanitarul: în chestiunea gazului metan.
18,15 - Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu.
18,30 - Măsuri de ordine internă:
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Ionel Stănescu,
- Dl. General Vasiliu[350].

Sâmbătă, 8 august 1942

11,00 - Dl. Dimitrie Negel - Administratorul Domeniilor Coroanei: prezentare.
11,30 - Dl. Suphi Tanrioer - Ministrul Plenipotenţiar al Turciei.
12,10 - Dl. General Dabija: călătoria în Germania.
12,30 - Dl. Ministru Buşilă: chestiuni de serviciu.
13,00 - Dl. General Pantazi: chestiuni de serviciu.
14,00 - Dejunul, singur.
15,00 - Dl. Mareşal Antonescu pleacă cu automobilul la Predeal.
19,30 - Sosirea la Predeal. Dl. Mareşal este salutat de către: Dl. Col. Grigoriu şi Dl. Maior Rădulescu.
21,30 - D-na şi Dl. Dr. Teodorescu[351].

Duminică, 9 august 1942

8-12,30 - Dl. Mareşal lucrează în birou.
12,30-13,30 - Dl. Mareşal şi Dl. Prim-ministru, însoţiţi de Dl. Maior Marin şi Dl. Maior Caloenescu, se plimbă prin grădină şi apoi prin pădure către poligonul de tragere. În cursul plimbării Dl. Mareşal a fost filmat de 2 reporteri cinematografici de la Ministerul Propagandei.
13,30 - Sosesc M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă.
14,00 - Dejunul, împreună cu Majestăţile lor.
16,50 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte, pleacă cu maşina la Tohan - Braşov, unde are loc o serbare muncitorească organizată de Dir. ziarului „Citadela" cu concursul Ministerului Muncii.
19,00 - D-na Mareşal Antonescu primeşte pe D-na Mareşal Manstein cu care se întreţine până la sosirea D-lui Mareşal Antonescu.
20,15 - Dl. Mareşal şi Dl. Vicepreşedinte se înapoiază de la Tohan.

Luni, 10 august 1942

În tot cursul zilei, Dl. Mareşal rezolvă lucrările curente.

Marţi, 11 august 1942

12,00 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Prim-ministru Mihai Antonescu, face o plimbare

[350] *Registrul istoric*, vol. V, f. 9.
[351] *Registrul istoric*, vol. V, f. 10.

pe jos prin Predeal, apoi către Valea Timişului, inspectând cu această ocazie Batalionul 4 Vânători de Munte P. S. şi Coloniile de copii ale Consiliului de Patronaj şi Societatea Gaz şi Electricitate.
14,00 - Dejunul.
18,30 - D-na şi Dl. Ing. Pandeli.
18,50 - Dl. Căpitan Tarnovski[352].
20,00 - Cina.

Miercuri, 12 august 1942

9,00 - Dl. Mareşal, împreună cu Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, pleacă cu automobilul la Bucureşti.
12,00 - Sosirea la Preşedinţia Consiliului de Miniştri.
12,15 - Dl. Baron von Killinger: remite o scrisoare din partea D-lui Ministru von Ribbentrop.
12,40 - Dl. Ministru Dragoş: audienţă de lucru.
13,00 - Reorganizarea serviciilor de aprovizionare:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Constantin[353].

13,45 - Plecarea D-lui Mareşal la vila Băneasa.
14,15 - Dejunul.
17,05 - D-na şi Dl. Teodorescu.
18,00 - Dl. Ministru Tomescu: audienţă de lucru.
18,30 - Dl. Ministru Pană: în legătură cu Fundaţia „Mihail" şi situaţia agricolă.
19,15 - Dl. Mareşal vizitează pe D-na Baranga la Spitalul Z.I. 303.
21,50 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.

Joi, 13 august 1942

12-14 - Vizita magazinelor pentru desfacerea produselor alimentare din Transnistria, Cantina Crucea Albastră din Calea Griviţei, Cantina Banu Manta Nr. 7.
14,30 - Dejunul.
18,00 - Dl. Mareşal primeşte la vilă pe Dl. Ing. Nicolae Mareş: chestiuni personale[354].
18,30 - Consiliu de colaborare (la Preşedinţie):
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Ştefl ea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Orezeanu,
- Dl. General Constantin,
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. Finţescu,
- Dl. Colonel Davidescu.

[352] *Registrul istoric*, vol. V, f. 11.
[353] *Registrul istoric*, vol. V, f. 12.
[354] *Registrul istoric*, vol. V, f. 13.

21,30 - Plecarea la vila Băneasa.

Vineri, 14 august 1942[cvi]

La vilă

11,00 - Dl. General [Radu R.] Rosetti: chestiuni personale.
11,30 - În legătură cu construcţiile rurale şi unificarea serviciului de arhitectură:
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. Ing. Mihalache,
- Dl. Arhitect Iotzu.

14,00 - Dejunul.
15,30 - Dl. General Hauffe: constatări în legătură cu colaborarea instructorilor germani la Centrele de Instrucţie.
16,30-16,45 - Dl. General Constantin: chestiuni de serviciu.
La Preşedinţie
18,10 - Dl. General Gerstenberg: informaţiuni de pe front.
18,45 - Dl. Ministru Marinescu.
- Dl. Ministru Finţescu[355].

Depun jurământul:
- Primul fiind numit Ministru al Justiţiei;
- Secundul fiind numit Ministru al Economiei Naţionale.

19,15 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal, însoţit fiind de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu şi Maior Adj. Marin.
22,02 - Sosirea la Predeal, unde Dl. Mareşal este salutat de Dl. Col. Grigoriu, Primarul oraşului şi Dl. Maior Rădulescu, Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

Sâmbătă, 15 august 1942

8-12 - Dl. Mareşal lucrează în birou.
D-na Mareşal primeşte pe Dl. Marin Canciovici de la restaurantul Continental.
10,20 - Dl. Vicepreşedinte pleacă la Sinaia.
12,00 - Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Lt. Col. Popescu Victor.
13,30 - Dejunul:
- M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă, cu D-na Catargi (Doamnă de Onoare a M. S. Regina),
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na Goga,
- Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia.

18,50 - Dl. Ministru Buşilă cu D-na, la Dl. Mareşal.
20,30 - Vizită: Mitropolitul Bălan al Ardealului.
20,40 - Masa de seară:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na Goga,

[355] *Registrul istoric*, vol. V, f. 14.

- Mitropolitul Bălan[356].

Duminică, 16 august 1942

8,00 - Dl. Vicepreşedinte merge la barieră pentru a primi pe Dl. Ministru al Italiei, cu care pleacă spre muntele Susai.
11,00 - Mitropolitul Bălan în audienţă la Dl. Mareşal.
11,30 - Dl. Vicepreşedinte şi Dl. Ministru al Italiei[357] se înapoiază de pe munte la vilă.
13,00 - Dejunul:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na Goga,
- Mitropolitul Bălan,
- Prinţesa Sturdza,
- D-na Niculescu, Dl. V. Niculescu şi Dl. N. Niculescu.

17,50 - D-na Mareşal şi D-na Goga pleacă la Bucureşti.
19,10 - Dl. General Orezeanu şi Dl. Arhitect Iotzu, audienţă la Dl. Mareşal.
20,00 - Masa de seară:
- Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na Goga,
- Dl. General Orezeanu,
- Dl. Arhitect Iotzu.

21,15 - Dl. Colonel Davidescu: audienţă de lucru la Dl. Mareşal.
22,00 - Vizită: Prinţesa Sturdza[358].

Luni, 17 august 1942

8-12 - Lucru în birou.
10,30 - Dl. Vicepreşedinte pleacă spre Sibiu.
12-13 - Dl. Mareşal se plimbă prin grădină.
13,15 - Dl. General Hansen.
- Dl. General Hauffe[359].

13,30 - Dejunul:
- Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- Dl. General Hansen,
- Dl. General Hauffe,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Maior Marin Alex.

În timpul sosirii Domnilor Generali Hansen şi Hauffe şi în timpul dejunului, un reporter cinematografic de la Ministerul Propagandei a fotofilmat.
15,30 - D-nii Generali Hansen şi Hauffe pleacă.

[356] *Registrul istoric*, vol. V, f. 14.
[357] Renato Bova Scoppa.
[358] *Registrul istoric*, vol. V, f. 14.
[359] *Registrul istoric*, vol. V, f. 15.

- Dl. Mareşal şi Dl. Vicepreşedinte fac o plimbare pe jos către poligonul de tragere.

17,30 - Plecarea cu maşinile la Bucureşti. Dl. Mareşal este însoţit de Dl. Colonel Davidescu. La plecare Dl. Mareşal a fost salutat de Dl. Maior Rădulescu, Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

20,00 - Sosirea la Bucureşti (vila Băneasa).

Marți, 18 august 1942[cvii]

11,30 [→ **14,30** - Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][360].

12,00 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Lt. Col. Adj. Zaharia Romeo, Director de Cabinet, a vizitat următoarele:

- Magazinul de desfacere al produselor din Transnistria Nr. 2 (Piața Amzei);
- Colonia de copii Olteniţa;
- Bateria 148 Secția a 2-a (Centr. Instr. A.A.);
- Cantina „Voievodul Mihai" (a municipiului Bucureşti).

14,30 - Dejunul la vilă.

17,00 - Dl. Ministru de Interne General Popescu Dumitru, împreună cu primarii de sectoare ai Capitalei: audiență de serviciu.

18,45 - Dl. Mareşal soseşte la Preşedinția Consiliului de Miniştri.

Lucru în birou.

19,30 - Plecarea la vila Băneasa.

21,30 - Dl. Căpitan Dr. Stroescu[361].

Miercuri, 19 august 1942[cviii]

8,15 - Dl. Med. Căpitan Stroescu.

9,10 - Dl. Lt. Col. Popescu Victor, Comandantul Batalionului de Gardă al Conducătorului Statului.

9,30 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.

11,00 - Prinţesa Sturdza.

12,00 - Plecare şi prezentare în postul de Mareşal al Palatului:

- Dl. Rosetti Solescu,
- Dl. Mocsony-Styrcea[362].

---

[360] *Procese-verbale,* I, f. 114-116. Vezi Comunicatul nr. 375/21.VIII.1942 (*Registrul istoric*, vol. V, f. 18-19) şi textul integral al minutei şedinţei (*Stenogramele ...,* vol. VIII, p. 45-75).

[361] *Registrul istoric*, vol. V, f. 15.

[362] **Ioan de Mocsony-Styrcea** (1909-1992), licenţiat în litere la Cambridge, funcţionar al Ministerului Afacerilor Străine, în cadrul căruia a activat ca secretar al Secretariatului Permanent al Micii Înţelegeri de la Geneva, apoi ca ataşat de legaţie al aceluiaşi Secretariat, revenit apoi în Centrala de la Bucureşti, fiind avansat secretar de legaţie III (1941). A devenit, prin intervenţii de familie, unul dintre principalii consilieri ai Regelui Mihai I, iar, după cum rezultă din *Jurnal* Mareşalului Antonescu, de la 19 august 1942 Mareşal al Palatului Regal, un post extrem de important care i-a îngăduit în 1943-1944 ca, alături de Grigore Niculescu-Buzeşti, să joace un rol esenţial în pregătirea şi declanşarea loviturii de stat de la 23 august 1944, fatală României. Sub comunişti, va fi implicat în procesul PNŢ-ului din 1947, fiind condamnat pe viaţă, dar chemat şi în procesul liderului comunist Lucreţiu Pătrăşcanu. Avea să fie eliberat în 1963, dar nu înainte de a fi fost obligat să-şi scrie „memoriile" (numai parţial valorificate prin tipărire), un text prolix, stufos, peste măsură de incoerent şi inexact, după care, potrivit unor aranjamente, i s-a îngăduit să emigreze,

12,30 - În chestiunea cauciucului sintetic:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. Finţescu.

14,00 - Dejunul.
19,35 - Dl. Colonel Davidescu: chestiuni de serviciu[363].

Joi, 20 august 1942

9,00 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
10,45 - Dl. Colonel Davidescu.
11,00 - Dl. General Şteflea.
12,00 - Dl. General Hauffe: se reîntoarce de la Marele Cartier General German.
12,30 - Dl. General Manoliu: prezentare (reîntors de pe front).
13,15 - Dl. General [Alexander] Löhr[364]: decorarea cu ordinul „Mihai Viteazul" clasa a II-a (la decorare asistă ofiţerii invitaţi la dejun).
13,30 - Dejun la vilă. Invitaţi D-nii:
- Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- General Löhr,
- General Pantazi,
- General Şteflea,
- General Jienescu,
- Colonel Bassenge (în locul Generalului Gerstenberg),
- Maior von Schenck,
- Maior Niculescu Eugen - adjutant de serviciu.

18,00 - Consiliu de colaborare:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. Amiral Păiş[365].

Vineri, 21 august 1942

9,00 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
11,00 - Dl. Pădureanu.
11,30 - Dl. Cotty Stoicescu - fost Ministru: pentru plecare din Guvern.
12,00 - Dl. Petroff Tchomakoff, Ministrul Bulgariei: mulţumiri pentru felul cum a fost primit de Dl. Ministru Buşilă la Sofia.
12,30 - Dl. Ministru Petrovici: audienţă de lucru.
18,00 - Dl. General rez. Vasilescu Petre[366]: chestiuni particulare.
18,30 - Instrucţiuni în legătură cu aprovizionarea ţării cu cereale:

---

stabilindu-se în Elveţia, unde a reînnoit camaraderia cu ex-regele Mihai (Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939-1945,* Iaşi, 1995, p. 313-314).
[363] *Registrul istoric*, vol. V, f. 16.
[364] Cf. *Jurnal,* I, p. 164.
[365] *Registrul istoric*, vol. V, f. 18.
[366] Cf. *Jurnal,* I, p. 60.

- Dl. General Constantin,
- Dl. Ministru Finţescu.

19,30 - Dl. General Stoenescu: chestiuni de serviciu[367].

Sâmbătă, 22 august 1942

8,52 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
Lucru în birou.
14,00 - Dejunul.
16,25 - Dl. Prof. Finţescu, Ministrul Economiei Naţionale.
16,45 - Dl. General Constantin.
17,00 - Dl. General Şteflea.
17,10 - Dl. Colonel Davidescu.
- Dl. Colonel Gheorghe Ion (Ataşat Militar la Berlin).

19,30 - Dl. General Stoenescu[368].
19,35-20,50 - Dl. Mareşal, însoţit de D-na Mareşal, a vizitat Consiliul de Patronaj (str. Filipescu 20) şi Ajutorul de Iarnă (str. Paris).

Duminică, 23 august 1942

11,00 - D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.
14,00 - Dejunul.
19,15 - Dl. General C. Vasiliu.
20,00 - Dl. Prof. Dr. Lupu[369].

Luni, 24 august 1942

8,15 - D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.
Lucru în birou.
14,00 - Dejunul.
17,50 - Dl. Ministru Finţescu.
18,20 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
18,35 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
19,30 - Dl. Prof. Dr. Lupu.
19,35 - D-na Niculescu.
20,45 - Dl. General C. Vasiliu.
21,45 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
23,30 - D-na Niculescu[370].

Marţi, 25 august 1942[cix]

8,25 - Dl. Prof. Dr. Lupu.
Dl. Mareşal fiind indispus, rămâne la vilă.

---

[367] *Registrul istoric*, vol. V, f. 19.
[368] *Registrul istoric*, vol. V, f. 21.
[369] *Registrul istoric*, vol. V, f. 22.
[370] *Registrul istoric*, vol. V, f. 23.

12,30 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
13,10 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu[371].
18,45 - Dl. Prof. Dr. Lupu.
- Dl. Dr. Basil Teodorescu.

Miercuri, 26 august 1942[cx]

8,10 - Dl. Dr. Fincheşteanu.
- Dl. Dr. Basil Teodorescu.
- Dl. Prof. Dr. Lupu.
13,30 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
- Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
- Dl. Cpt. Dr. Finţescu.
- Dl. Prof. Dr. Lupu.
18,05 - Dl. Căpitan Dr. Stroescu.
19,00 - Dl. Prof. Dr. Lupu.
- Dl. Dr. Basil Teodorescu.
20,00 - Dl. Colonel Davidescu[372].

Joi, 27 august 1942

8,10 - Dl. Căpitan Dr. Stroescu.
- Dl. Căpitan Dr. Finţescu.
8,30 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
9,30 - Dl. Lt. Col. Popescu Victor, Comandantul Batalionului de Gardă.
11,00 [→ **14,30** - Consiliu de Miniştri cu Guvernatorii provinciilor dezrobite, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][373].
13,00 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
- Dl. Dr. Basil Teodorescu.
13,25 - D-na Goga.
18,45 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
19,00 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
19,20 - Dl. Dr. Fincheşteanu.
- Dl. Prof. Dr. Lupu[374].

Vineri, 28 august 1942 (la vilă)

8,30 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
8,50 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
10,50 - Dl. General Popescu Dumitru, Ministru de Interne.
- Dl. Colonel Davidescu Radu.
11,00 [→ **12,15** - Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][375].

---

[371] *Registrul istoric*, vol. V, f. 26.
[372] *Registrul istoric*, vol. V, f. 26.
[373] *Procese-verbale,* I, f. 117-118. Vezi Comunicatul nr. 380/29.VIII.1942 (*Registrul istoric*, vol. V, f. 28) şi textul integral al minutei Consiliului (*Stenogramele ...,* vol. VIII, p. 76-107).
[374] *Registrul istoric*, vol. V, f. 27.

Sâmbătă, 29 august 1942[cxi]

15,00 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de D-na Mareşal, D-na Goga, Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu, Dl. Colonel Radu Davidescu, Şeful Cabinetului Militar şi Maior Marin Alex., adjutant de serviciu, pleacă cu automobilul la Predeal.
18,10 - Sosirea la Predeal.
20,30 - Cina, la care iau parte toate persoanele prezente.

Duminică, 30 august 1942[cxii]

13,30 - Prinţesa Sturdza.
13,40 - M. S. Regina Mamă şi Dl. Ministru Mihai Antonescu.
14,00 - Dejunul cu toate persoanele prezente.
18,25 - Dl. Guvernator Alexianu.
18,30 - Ceai cu familia von Killinger[376].
20,45 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na Goga,
- Dl. Prim-ministru Mihai Antonescu.

Luni, 31 august 1942

13,30 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na Goga,
- Dl. Prim-ministru Mihai Antonescu.

20,30 - Cina, intimă.

Marţi, 1 septembrie 1942[cxiii]

9,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
12,00 - M. S. Regina Mamă.
13,30 - Dejunul.
18,00 - D-na Goga[377].
20,30 - Cina, cu D-na Goga.

Miercuri, 2 septembrie 1942

9,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
13,30 - Dejunul, intim.
18,30 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
20,30 - Cina, intimă.

Joi, 3 septembrie 1942
9,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.

---

[375] *Procese-verbale,* I, f. 119. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* vol. VIII, p. 107-121.
[376] *Registrul istoric*, vol. V, f. 29.
[377] *Registrul istoric*, vol. V, f. 32.

13,30 - Dejunul cu Dl. Colonel Davidescu[378].
17,20 - Dl. General Pantazi.
18,20 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
20,30 - Cina, intimă.

Vineri, 4 septembrie 1942

9,30 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
13,30 - Dejunul.
15,40 - D-na Cancel.
- D-na General Ioanițiu[379].

18,00 - D-na Goga.
- Dl. Dr. Lupu.

20,30 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na Goga,
- Dl. Dr. Lupu,
- Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.

Sâmbătă, 5 septembrie 1942

9,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
13,30 - Dejunul.
18,00 - Dl. Colonel Davidescu.
20,30 - Cina.

Duminică, 6 septembrie 1942[cxiv]

9,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
13,40 - Dl. Prim-ministru Mihai Antonescu.
13,50 - Dejunul:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na Goga,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu.

15,40 - Dl. Dr. [Walter] Funk[380].
- Dl. Ministru von Killinger.
- Dl. Neubacher[381].

20,30 - Cina.

Luni, 7 septembrie 1942

9,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
13,30 - Dejunul.

---

[378] *Registrul istoric*, vol. V, f. 34.
[379] *Registrul istoric*, vol. V, f. 35.
[380] Cf. *Jurnal,* I, p. 321.
[381] *Registrul istoric*, vol. V, f. 57.

20,30 - Cina.

Marți, 8 septembrie 1942

9,00 - Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.
13,00 - Dejunul:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.

20,30 - Cina.

Miercuri, 9 septembrie 1942

13,00 - Dejunul.
14,20 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu maşina spre Bucureşti.
17,00 - Sosirea la Bucureşti, vila Băneasa.
18,00 - Dl. General Pantazi.
- Dl. General Ştefleа.
- Dl. Colonel Mardari.
- Dl. Colonel Davidescu[382].

21,00 - Cina.

Joi, 10 septembrie 1942 (la vilă)[cxv]

11,00 - Dl. General Dumitru Popescu.
12,00 - Dl. Ministru Marinescu.
13,30 - Dejunul.
18,00 - Dl. General Zwiedeneck[383].
18,30 - Dl. Ing. Nicolae Mareş[384].
20,30 - Cina.

Vineri, 11 septembrie 1942 (la vilă)[cxvi]

12,00 - Dl. General Constantin.
13,30 - Dejunul.
18,00 - Dl. Colonel Navratil - Ataşat Militar Croat.
- Dl. Colonel Davidescu[385].

21,00 - Cina.

Sâmbătă, 12 septembrie 1942 (la vilă)

8,30 - Dl. Căpitan Dr. Stroescu.
9,50 - Dl. Căpitan Antohi[386].
13,30 - Dejunul.

---

[382] *Registrul istoric*, vol. V, f. 59.
[383] Cf. *Jurnal,* I, p. 51.
[384] *Registrul istoric*, vol. V, f. 61.
[385] *Registrul istoric*, vol. V, f. 64.
[386] *Registrul istoric*, vol. V, f. 65.

După amiază Dl. Mareşal lucrează singur în birou.

Duminică, 13 septembrie 1942 (la vilă)

11,30 - Situație spionaj; în special români ardeleni întrebuințați de unguri:
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Colonel Diaconescu.

12,00 - Dl. General Florescu.
- Dl. General N. Pălăngeanu.
- Primarii de sectoare[387].

Luni, 14 septembrie 1942 (la vilă)[cxvii]

11,00 - Transporturile de cereale din Transnistria:
- Dl. Ministru Finţescu,
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. General Dumitru Popescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Constantin,
- Dl. General Orezeanu,
- Dl. General Nicolaescu,
- Dl. Col. Dumitrescu - M.St.M.,
- Dl. Guvernator Alexianu[388].

14,00 - Dejunul.
18,00 - D-na Elisabeta Hesselman Exarcu: chestiuni personale.
20,30 - Cina.

Marți, 15 septembrie 1942 (la vilă)

11,00 - Studiul lucrărilor de fortificație în Transilvania:
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Zaharescu.

11,30 - În legătură cu operațiunile trupelor române:
- Dl. General Hauffe,
- Dl. General Şteflea.

12,00 - I. P. S. S. Tit - Mitropolitul Bucovinei: în legătură cu fondul bisericesc al Bucovinei.
13,30 - Dejunul.
18,00 - Dl. Profesor Aurel Popa - Secretar General la Culte şi Arte:
- Organizarea Patriarhatului;
- Regulamentul pentru recrutarea personalului bisericesc la parohii;
- Crearea porturilor de consilieri duhovnici la universități;

[387] *Registrul istoric*, vol. V, f. 65.
[388] *Registrul istoric*, vol. V, f. 66.

- Stagiu militar obligatoriu pentru teologi;
- Extinderea legii pensiilor asupra episcopatelor[389].

Miercuri, 16 septembrie 1942 (la vilă)

8,20 - Dl. Căpitan Dr. Stroescu.
11,00 - Dl. Dr. Simionescu.
11,45 [→ **14,55** - Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][390].
12,00 - Dl. Ministru Petre Strihan.
- Dl. General Orezeanu.
- Dl. Colonel Davidescu.
- Dl. Arhitect Iotzu.
- Dl. Arhitect Diaconu.

13,30 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
13,40 - Principesa Sturdza.
14,00 - Dejunul.
17,45 - Dl. General Jienescu[391].

Joi, 17 septembrie 1942

11,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
12-13 - Vizitarea imobilelor muncitoreşti din cartierul Vatra Luminoasă.
14,00 - Dejunul.
17,00 - Dl. General Dobre: depune jurământul, fiind numit Ministru al Înzestrării Armatei şi Producţiei de Război.
17,15 - Consiliu de colaborare:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. Colonel Davidescu.

18,30 - Dl. Prof. Dr. Lupu[392].

Vineri, 18 septembrie 1942 (la vilă)

9,15 - Dl. Dr. Teodorescu.
11,00 - Dl. General D. Popescu: chestiuni de serviciu.
11,30 - Dl. Comandor Giuseppe Bestagno - ataşat naval al Italiei în România cu reşedinţa la Ankara: prezentare.
12,00 - Dl. Ministru Buşilă: chestiuni de serviciu.
17,30 - Dl. Prof. Aurel Popa: prezintă raportul ordonat de Dl. Mareşal[393].

---

[389] *Registrul istoric*, vol. V, f. 68.
[390] *Procese-verbale,* I, f. 121-123. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* vol. VIII, p. 122-161.
[391] *Registrul istoric*, vol. V, f. 72.
[392] *Registrul istoric*, vol. V, f. 72.
[393] *Registrul istoric*, vol. V, f. 72.

Sâmbătă, 19 septembrie 1942[cxviii] (la vilă)

12,30 - Dl. General Voiculescu: prezintă volumul omagial *Basarabia desrobită* şi un proiect de organizare administrativă a ţării.
13,00 - Dl. Dr. Teodorescu.
14,00 - Dejunul.
19,10 - Dl. Dr. Teodorescu.
20,00 - Dl. Căpitan Dr. Stroescu[394].

Duminică, 20 septembrie 1942 (la vilă)[cxix]

8,15 - Dl. Stănculescu.
9,30 - Dl. Căpitan Dr. Stroescu.
10,00 - Dl. Dr. Teodorescu.
10,20 - Dl. Dr. Angheleanu[395].

Luni, 21 septembrie 1942 (la vilă)

8,50 - Dl. Dr. Teodorescu.
9,25 - Dl. Dr. Popescu.
9,30 - Dl. Dr. Georgescu[396].

Marţi, 22 septembrie 1942 (la vilă)[cxx]

11,45 - Dl. General Stoenescu: chestiuni de serviciu.
12,15 - Dl. Ministru Finţescu: legea pentru continuarea lucrărilor construcţiei halei şi antrepozitului frigoriferic al Primăriei Bucureşti.
14,00 - Dejunul.
16,30 - M. S. Regina Mamă: vizită[397].

Miercuri, 23 septembrie 1942[cxxi]

11-12 - Vizitarea barăcilor de la Străuleşti după al căror model şi instalaţii se intenţionează să se organizeze Centrele de Instrucţie şi educarea orfanilor de război.

La vilă

12,30 - I. P. S. S. Mitropolitul Nicolae Bălan şi I. P. S. S. Episcopul Nicolae Colan al Clujului[398].

Joi, 24 septembrie 1942 (la vilă)[cxxii]

11,30 - Depunerea jurământului:
- Dl. Coman Negoescu - Preşedintele Secţiei 2 Curte Casaţie,
- Dl. Eugen Bănescu - Procuror Curtea de Casaţie.

12,00 - Dl. Lt. Colonel Gino Palmentala - Ataşatul Militar Aeronautic Italian: oferă un album cu fotografii din partea aeronauticii italiene.

---

[394] *Registrul istoric*, vol. V, f. 73.
[395] *Registrul istoric*, vol. V, f. 73.
[396] *Registrul istoric*, vol. V, f. 74.
[397] *Registrul istoric*, vol. V, f. 77.
[398] *Registrul istoric*, vol. V, f. 79.

14,00 - Dejunul.
18,00 - Instrucțiuni în legătură cu hrana trupei:
- Dl. Ministru Tomescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Medic Negoescu,
- Dl. Int. Lt. Col. Niculescu,
- Dl. Cpt. Dr. Ilie Georgescu[399].

18,30 - Situația apărării A.A. şi colaborarea aviației germane şi române în interior şi pe front:
- Dl. General Gerstenberg,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Popescu - Comandantul Apărării A.A.[400].

Vineri, 25 septembrie 1942[cxxiii]

11,30 - Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Prof. Aurel Popa - Secretar General la Culte: instrucțiuni.
12,30 - Dl. Col. Mag. Petrescu: chestiuni de serviciu.
12,45 - Depunerea jurământului:
- Dl. Pană - Ministrul Agriculturii,
- Dl. Neagu[401] - Ministrul Finanțelor[402].

11-12 - Vizitarea „Expoziției Agricole" de la Ateneul Român.
15,00 - Plecarea la Predeal cu automobilul.
17,30 - Sosirea la Predeal.
20,00 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Mihai Antonescu,
- D-na Goga,
- Dl. Dir. Neamțu.

Sâmbătă, 26 septembrie 1942[cxxiv]

11,00 - Familia von Killinger: vizită.
14,30 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu[403].
14,35 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,

---

[399] Cu toții au fost invitați şi la dejun (*Registrul istoric*, vol. V, f. 81).
[400] **Ioan D. Popescu** (1894-1960), militar de carieră, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1943) şi de divizie (1945), trecut în rezervă (1948). A fost cdt. al Centrului de instrucție al Artileriei (1941-1942), al Brigăzii 3 Artilerie (1942-1943) sau cdt. al artileriei la Corpul 6 Armată (1943-1944) (Al. Duțu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 326).
[401] **Alexandru D. Neagu** (1903-1991), economist, ministru de Finanțe (25 septembrie 1942-31 martie 1944). După lovitura de stat din 23 august 1944 a trăit în clandestinătate (sub numele – Voiculescu Zamfir) până în 1956, când a fost capturat şi condamnat la 15 ani temniță. În 1981 a emigrat în Elveția, unde a decedat (Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich ...,* p. 679).
[402] *Registrul istoric*, vol. V, f. 81.
[403] *Registrul istoric*, vol. V, f. 84.

- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- D-na Goga,
- Dl. Dir. Neamțu.

20,00 - Cina.

Duminică, 27 septembrie 1942

13,30 - M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă.
14,00 - Dejunul, la care iau parte:
- M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă,
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- D-na Goga.

17,25 - Principesa Sturdza.
20,00 - Cina.

Luni, 28 septembrie 1942

9,00 - Dl. Mareşal pleacă la Bucureşti cu automobilul.
11,30 - Sosirea D-lui Mareşal la vila Băneasa.
13,30 - Dejunul.
16,30 - D-na Dr. Enescu.
20,30 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu[404].
20,35 - Cina.

Marți, 29 septembrie 1942[cxxv]

Dl. Mareşal nu a primit pe nimeni.
10,03 [→ **15,30** - Consiliu de Miniştri cu Guvernatorii provinciilor eliberate, sub preşedinția prof. Mihai Antonescu][405].

Miercuri 30 septembrie 1942[cxxvi] (la vilă)

11,00 - Chestiuni de serviciu. Situația personalului C.F.R.:
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. General Orezeanu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Constantin,
- Dl. Ministru Fințescu,
- Dl. Int. Col. Sireteanu.

Joi, 1 octombrie 1942[cxxvii] (la vilă)

11,10 - Dl. Ministru Petrescu: chestiuni de serviciu.

---

[404] *Registrul istoric*, vol. V, f. 85.
[405] *Procese-verbale,* I, f. 123-126. Vezi Comunicatul nr. 385 din 30.IX.1942 (*Registrul istoric*, vol. V, f. 88-89) şi textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* vol. VIII, p. 162-233.

11,30 - Dl. General Iliescu: chestiuni de serviciu.
13,30 - Dejunul.
17,00 - Dl. General Ştefan Popescu: chestiuni de serviciu.
17,30 - Conferință: coloniile de copii vagabonzi în Basarabia:
- Dl. Ministru Dragoş,
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. General Voiculescu,
- Dl. Profesor Alexianu[406].

Vineri, 2 octombrie 1942

Dl. Mareşal nu a primit pe nimeni.

Sâmbătă, 3 octombrie 1942[cxxviii] (la vilă)

În dimineața zilei Dl. Mareşal rezolvă corespondența curentă.
17,30 - Dl. Profesor Dr. Lupu.
19,00 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
- Dl. Dr. Angheleanu.
- Dl. Cpt. Dr. Sileşteanu[407].
- Doi medici germani.

Duminică, 4 octombrie 1942 (la vilă)

8,25 - Dl. Căpitan Dr. Stroescu.
13,15 - Trei medici germani.
20,30 - Dl. Căpitan Dr. Stroescu.

Luni, 5 octombrie 1942 (la vilă)

8,50 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
16,15 - Dl. Ministru Tomescu.
20,15 - Dl. Dr. Teodorescu.
- Dl. Căpitan Dr. Stroescu[408].
- Trei medici germani.

Marți, 6 octombrie 1942[cxxix] (la vilă)

8,00 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
- Trei medici germani.
8,40 - Dl. Dr. Basil Teodorescu.
- Dl. Prof. Amza Jianu[409].
11,00 [→ **13,30** - Consiliu de Miniştri Economic, prezidat de prof. Mihai Antonescu][410].

[406] *Registrul istoric*, vol. V, f. 89.
[407] *Registrul istoric*, vol. V, f. 91.
[408] *Registrul istoric*, vol. V, f. 92.
[409] *Registrul istoric*, vol. V, f. 91.

Miercuri, 7 octombrie 1942 (la vilă)

12,00 - I. P. S. S. Nicodim, Patriarhul României: chestiuni bisericeşti.
14,00 - Dejunul.
17,30 - Dl. General Speidel: prezentare de plecare.

Joi, 8 octombrie 1942[cxxx]

10,45 - Vizită la Spitalul Z.I. Nr. 352 „Sfânta Elisabeta".
La vilă
12,00 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. General Hauffe,
- Dl. Colonel [Socrate] Mardari[411].

14,00 - Dejunul.
16,00 - Dl. General N. Mihăilescu: chestiuni personale.
16,30 - Dl. General Stoenescu: prezentare de plecare.
Lucru în birou.
18,30 - Dl. General Dumitru Popescu: chestiuni de serviciu[412].

Vineri, 9 octombrie 1942[cxxxi]

[**9,15-14,10** - Consiliu de Miniştri Economic, pentru dezbaterea tratativelor economice cu Germania, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][413].
9,30-10,30 - Vizită la piaţa Obor.

La vilă
11,00 - Dl. Colonel Mag. Petrescu: tabelul cu grațieri şi cu legionarii care urmează a pleca pe front.
11,30 - Dl. Colonel Crăiniceanu: noul statut al Casei Oştirii.
12,00 - Dl. Colonel Teodorescu Gh. (P.T.T.): prezentare, înainte de a pleca în străinătate.
12,30 - Prezentare de plecare şi sosire în post, fostul şi noul ataşat militar al Franței:
- Dl. Lt. Col. le Trater,
- Dl. Lt. Col. Lafaille.

16,30 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. General Gerstenberg,
- Dl. General Jienescu.

---

[410] *Procese-verbale,* I, f. 127-129. Vezi şi Comunicatul nr. 386/8.X.1942 (*Registrul istoric*, vol. V, f. 94-95). Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* vol. VIII, p. 234-258. Între problemele abordate, discuția s-a referit şi la convorbirile avute prof. M. Antonescu la Marele Cartier German cu A. Hitler şi colaboratorii acestuia, cu Joachim von Ribbentrop în primul rând, cu care, a pretins ministrul de externe în exercițiu al Bucureştilor, a discutat 16 ore, potrivit unei ordine de zi ce a inclus nu mai puțin de 86 de puncte (*ibidem,* p. 253). În problemele financiare româno-germane, prof. M. Antonescu a subliniat Berlinului: „Nu putem numai cere României, şi să nu-i dăm în schimb cele 7 700 kg aur" (*ibidem*). În privința solicitărilor sale, prof. Antonescu pretindea că von Ribbentrop l-ar fi asigurat: „Nu voi putea face tot, însă tot ce se poate se va face" (*ibidem,* p. 255).
[411] *Registrul istoric*, vol. V, f. 95.
[412] Generalii Mihăilescu, Stoenescu şi Popescu au fost reținuți de Mareşal şi la dejun (*Registrul istoric*, vol. V, f. 95).
[413] *Procese-verbale,* I, f. 130. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VIII, p. 259-301.

17,00 - Controlul executat la al 3-lea batalion şi la unităţile de marş ale regimentelor de artilerie şi infanterie plecate pe front:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Popescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Constantin,
- Dl. General Arhip,
- Dl. Int. Col. Sireteanu,
- Dl. Int. Col. Niculescu,
- Dl. Col. Mardari[414].

Sâmbătă, 10 octombrie 1942[cxxxii]

[**9,30-14,00** - Consiliu de Miniştri Economic, pentru dezbaterea tratativelor economice cu Germania, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][415].
7,00 - Dl. Cpt. Dr. Stroescu.
9,25 - Dl. Lt. Col. Popescu Victor.
- Dl. Colonel Davidescu[416].

11,00 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
14,00 - Sosirea la Predeal.
14,15 - Dejunul.
19,00 - Dl. Prof. Mihai Antonescu.
20,00 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- D-na Goga.

Duminică, 11 octombrie 1942[cxxxiii]

12,00 - Dl. General Cusin: chestiuni particulare.
14,00 - Dejunul:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu.

19,00 - D-na Goga.
20,00 - Cina.
21,30 - Principesa Sturdza.

Luni, 12 octombrie 1942

12,00 - Dl. Mareşal se plimbă prin grădină.
13,30 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- D-na Goga.

---

[414] *Registrul istoric*, vol. V, f. 95.
[415] *Procese-verbale,* I, f. 130. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VIII, p. 302-343.
[416] *Registrul istoric*, vol. V, f. 96.

16,00 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti.
19,00 - Sosirea la vila Băneasa.
19,00 - Consiliu:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Arhip,
- Dl. General Constantin,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Colonel Mardari,
- Dl. Maior Eugen Niculescu[417].

Marți, 13 octombrie 1942

Dl. Mareşal lucrează singur în birou.
10,15 [→ **14,30** - Consiliu de Miniştri, în prezența guvernatorilor provinciilor dezrobite, prezidat de prof. Mihai Antonescu][418].
19,00 [→ **23,40** - Consiliu de Miniştri Economic, sub preşedinția prof. Mihai Antonescu][419].

Miercuri, 14 octombrie 1942[cxxxiv]

În tot cursul zilei, Dl. Mareşal rezolvă corespondența curentă şi nu primeşte pe nimeni.

Joi, 15 octombrie 1942 (la vilă)

11,00 - Dl. Mareş: chestiuni personale.
12,00 - Dl. Prof. Aurel Popa - Secretar General Culte: chestiuni de serviciu.
12,30 - Dl. Lt. Col. Tomoroveanu - Ataşatul Militar în Franța: prezentare.
14,00 - Dejunul.
17,45 - Vizitarea Expoziției Transnistriei, unde Dl. Mareşal a fost primit de Dl. Guvernator Alexianu, General Popescu, Ministru Pană, General Pălăngeanu.
18,30 - Instrucțiuni:
- Dl. General Popescu,
- Dl. Ministru Pană[420].

Vineri, 16 octombrie 1942 (la vilă)

11,00 - Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Arhitect Duiliu Marcu[421]: în legătură cu construcția Palatului Preşedinției.
12,30 - Dl. Ministru Dr. Dănulescu: chestiuni de serviciu.
14,00 - Dejunul.

---

[417] *Registrul istoric*, vol. V, f. 99.
[418] *Procese-verbale,* I, f. 131-135. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VIII, p. 344-393.
[419] *Procese-verbale,* I, f. 135-136. Vezi şi Comunicatul nr. 387 (15.X.1942 (*Registrul istoric*, vol. V, f. 98-99). Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VIII, p. 303-421.
[420] *Registrul istoric*, vol. V, f. 99.
[421] Cf. *Jurnal,* I, p. 87.

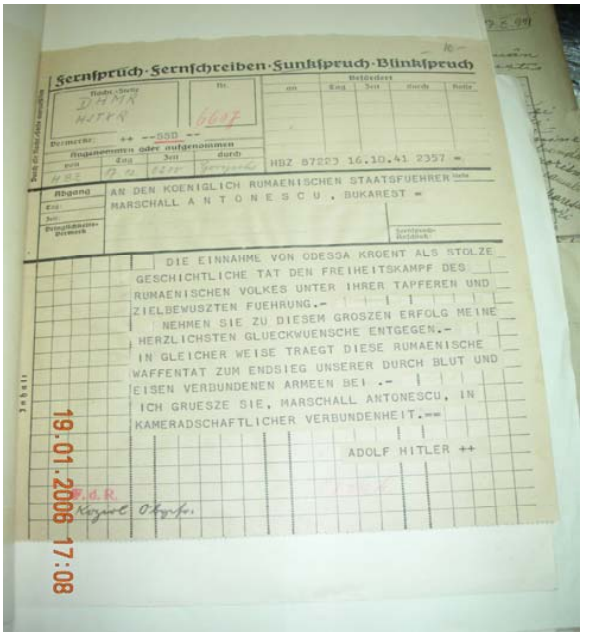

Fernspruch · Fernschreiben · Funkspruch · Blinkspruch

HBZ 87223 16.10.41 2357 =

AN DEN KOENIGLICH RUMAENISCHEN STAATSFUEHRER
MARSCHALL A N T O N E S C U , BUKAREST =

DIE EINNAHME VON ODESSA KROENT ALS STOLZE
GESCHICHTLICHE TAT DEN FREIHEITSKAMPF DES
RUMAENISCHEN VOLKES UNTER IHRER TAPFEREN UND
ZIELBEWUSZTEN FUEHRUNG.-
NEHMEN SIE ZU DIESEM GROSZEN ERFOLG MEINE
HERZLICHSTEN GLUECKWUENSCHE ENTGEGEN.-
IN GLEICHER WEISE TRAEGT DIESE RUMAENISCHE
WAFFENTAT ZUM ENDSIEG UNSERER DURCH BLUT UND
EISEN VERBUNDENEN ARMEEN BEI .-
ICH GRUESZE SIE, MARSCHALL ANTONESCU, IN
KAMERADSCHAFTLICHER VERBUNDENHEIT.==

ADOLF HITLER ++

19.01.2006 17:08

Telegrama adresată de Adolf Hitler Mareşalului I. Antonescu
după cucerirea Odessei.

17,00 - Chestiunea petrolului:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. Ministru Finţescu,
- Dl. Baron von Killinger,
- Dl. General Gerstenberg.

18,00 - Dl. Ministru Marinescu: chestiuni de serviciu[422].

Sâmbătă, 17 octombrie 1942

12,00 - I. P. S. Mitropolitul Frenţiu de la Cluj.
- Episcopul Hossu de la Blaj.
- Episcopul Rusu de la Baia Mare[423].

15,30 - Plecarea la Predeal.

18,30 - Sosirea la Predeal.

La sosire, Dl. Mareşal şi Dl. Prof. Mihai Antonescu au fost întâmpinaţi de către Dl. Colonel Grigoriu, Primarul oraşului şi Dl. Maior Rădulescu, Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

Duminică, 18 octombrie 1942

13,00 - M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă.

---

[422] *Registrul istoric*, vol. V, f. 100.
[423] *Registrul istoric*, vol. V, f. 101.

13,30 - Dejun, la care participă:
- M. M. L. L. Regele şi Regina,
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na Goga.

20,00 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- D-na Goga[424].

Luni, 19 octombrie 1942

13,30 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- D-na Goga.

16,00 - Plecarea din Predeal cu automobilul spre Bucureşti.
18,45 - Sosirea la Bucureşti, vila Băneasa.

Marți, 20 octombrie 1942[cxxxv]

În cursul zilei, Dl. Mareşal rezolvă corespondența curentă şi nu primeşte pe nimeni.

Miercuri, 21 octombrie 1942 (la vilă)[cxxxvi]

11,00 - Dl. Vasile Grigorcea[425] - Ministrul României la Roma.
11,30 - Dl. Radu Arion[426] - Însărcinatul Afacerilor României la Atena.
12,00 - Dl. Achile Barcianu[427] - Ministrul României în Brazilia: rechemat[428].
14,00 - Dejunul.
16-18,30 - Vizitarea Spitalului Z.I. Nr. 301.
20,30 - Cina.

Joi, 22 octombrie 1942 (la vilă)

11,30 - Transporturile spre țară şi front a muniților comandate în Cehia. Chestiuni confidențiale în legătură cu Ardealul:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Mag. Stroia,
- Dl. General Arhip.

---

[424] *Registrul istoric*, vol. V, f. 101.
[425] Cf. *Jurnal,* I, p. 199.
[426] **Radu Constantin Arion** (1904- ?), diplomat, diverse atribuții în cadrul MAS al României, în misiune la Atena (1938-1942).
[427] **Achile-Sava Barcianu** (1890- ?), diplomat, diverse atribuții în cadrul MAS al României, ministru în Brazilia (1939-1942).
[428] *Registrul istoric*, vol. V, f. 104.

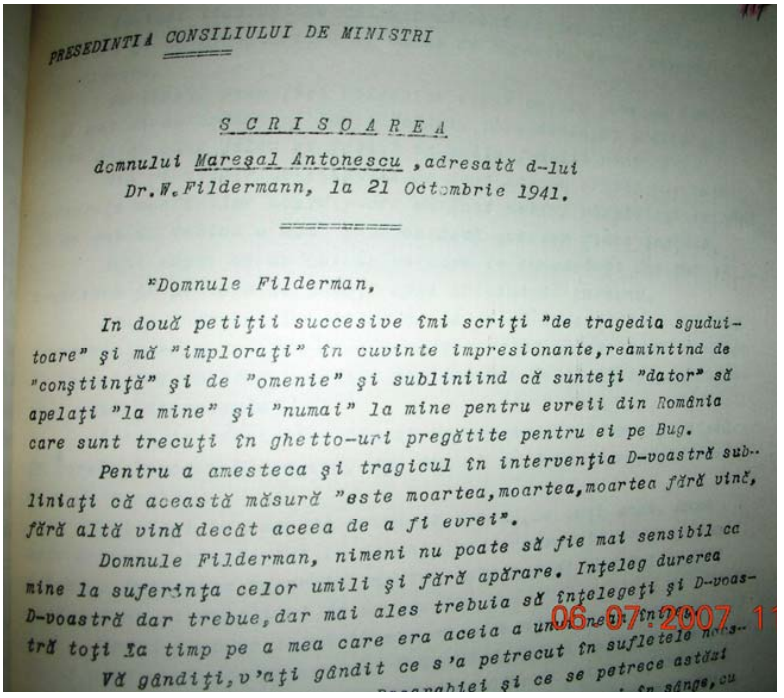

PRESEDINTIA CONSILIULUI DE MINISTRI

S C R I S O A R E A

domnului Mareşal Antonescu, adresată d-lui Dr. W. Fildermann, la 21 Octombrie 1941.

"Domnule Filderman,

In două petiţii succesive îmi scrieţi "de tragedia sgudui-toare" şi mă "implorați" în cuvinte impresionante, reamintind de "conştiinţă" şi de "omenie" şi subliniind că sunteţi "dator" să apelaţi "la mine" şi "numai" la mine pentru evreii din România care sunt trecuţi în ghetto-uri pregătite pentru ei pe Bug.

Pentru a amesteca şi tragicul în intervenţia D-voastră sub-liniaţi că această măsură "este moartea, moartea, moartea fără vină, fără altă vină decât aceea de a fi evrei".

Domnule Filderman, nimeni nu poate să fie mai sensibil ca mine la suferinţa celor umili şi fără apărare. Înţeleg durerea D-voastră dar trebue, dar mai ales trebuia să înţelegeţi şi D-voas-tră toţi la timp pe a mea care era aceia a unui [illegible]

Vă gândiţi, v'aţi gândit ce s'a petrecut în sufletele [illegible] Basarabiei şi ce se petrece astăzi [illegible]

06.07.2007

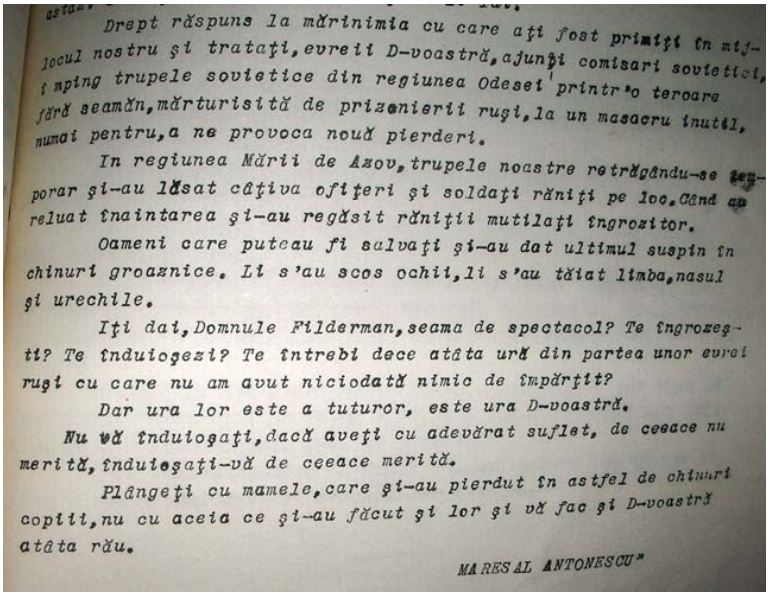

Drept răspuns la mărinimia cu care aţi fost primiţi în mij-locul nostru şi trataţi, evreii D-voastră, ajunşi comisari sovietici, împing trupele sovietice din regiunea Odesei printr'o teroare fără seamăn, mărturisită de prizonierii ruşi, la un masacru inutil, numai pentru, a ne provoca nouă pierderi.

In regiunea Mării de Azov, trupele noastre retrăgându-se tem-porar şi-au lăsat câţiva ofiţeri şi soldaţi răniţi pe loc. Când au reluat înaintarea şi-au regăsit răniţii mutilaţi îngrozitor.

Oameni care puteau fi salvaţi şi-au dat ultimul suspin în chinuri groaznice. Li s'au scos ochii, li s'au tăiat limba, nasul şi urechile.

Iţi dai, Domnule Filderman, seama de spectacol? Te îngroze-şti? Te înduioşezi? Te întrebi dece atâta ură din partea unor evrei ruşi cu care nu am avut niciodată nimic de împărţit?

Dar ura lor este a tuturor, este ura D-voastră.

Nu vă înduioşaţi, dacă aveţi cu adevărat suflet, de ceeace nu merită, înduioşaţi-vă de ceeace merită.

Plângeţi cu mamele, care şi-au pierdut în astfel de chinuri copiii, nu cu aceia ce şi-au făcut şi lor şi vă fac şi D-voastră atâta rău.

MARESAL ANTONESCU"

Din colecţia Mareşalului Ion Antonescu:
Fragmente din scrisoarea destinată dr. W. Filderman, la 21 octombrie 1941.
Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 59/1940.

12,00 - Dl. Arhitect Zamfiropol: prezentarea lucrărilor de sistematizare din Predeal (modificate), gara şi centrul civic.
13,00 - Dl. Prof. Arhitect Iotzu: chestiuni particulare[429].
14,00 - Dejunul.
După amiază Dl. Mareşal lucrează singur în birou.

Vineri, 23 octombrie 1942 (la vilă)

11,30 - Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu.
12,30 - Dl. Suphi Tanrioer - Ambasadorul Turciei în România[430].
14,00 - Dejunul.
În cursul după amiezii Dl. Mareşal rezolvă corespondența curentă.

Sâmbătă, 24 octombrie 1942[cxxxvii]

11,00 - Dl. Mareşal, însoțit de D-na Mareşal, Dl. Prof. Mihai Antonescu şi Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia, pleacă cu automobilul la Sinaia, pentru a felicita pe M. S. Regele, care împlineşte azi 21 ani.
13,00 - Dejun intim la Palatul Regal din Sinaia, la care au luat parte:
- M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă,
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Jienescu.

Cu această ocazie, Dl. Mareşal Antonescu decorează pe M. S. Regele cu ordinul „Virtutea Aeronautică" în toate clasele şi „Insigna de observator aeronautic".
15,45 - Sosirea la Predeal.
20,00 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- D-na Goga.

Duminică, 25 octombrie 1942

13,30 - Dejunul.
16,00 - Dl. Mareşal se plimbă prin grădină.
20,00 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Principesa Sturdza,
- D-na Goga.

22,00 - Dl. Dr. Drăgănescu.

[429] *Registrul istoric*, vol. V, f. 106.
[430] *Registrul istoric*, vol. V, f. 107.

Luni, 26 octombrie 1942

13,30 - Dejunul, la care participă:
- M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă,
- Arhiducesa Ileana,
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Principesa Sturdza,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- D-na Goga.

20,30 - Cina, intimă.

Marți, 27 octombrie 1942[cxxxviii]

9,30 - Plecarea spre Bucureşti.
10,00 [→ **16,15** - Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][431].
11,30 - Vizită la Halele din Ploieşti.
13,00 - Sosirea la Bucureşti, vila Băneasa.
13,00 - Dl. General Unruh - trimisul Führerului.
- Dl. Baron von Killinger.
- Dl. General Gerstenberg.

13,15 - Dl. General Hauffe: expune situația militară[432].
14,00 - Dejunul.
18,00 - Dl. General Popescu - Ministrul Internelor.
- Dl. Colonel Cioroianu - Primar General al Capitalei.

19,00 - Dl. Ministru Tomescu: chestiuni de serviciu.
20,30 - Cina.

Miercuri, 28 octombrie 1942[cxxxix] **(la vilă)**

11,30 - Dl. General Gerstenberg.
- Dl. General Jienescu[433].

14,00 - Dejunul.
După amiază Dl. Mareşal rezolvă corespondența curentă.

Joi, 29 octombrie 1942[cxl]

11,00 - Dl. Lt. Col. Ştefănescu - Ataşatul Militar Român în Slovacia.
13,45 - Dejun. Invitați:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. Baron von Killinger,
- Dl. General von Unrüh,
- Dl. General Nolte,
- Dl. General Lorenz,

[431] *Procese-verbale,* I, f. 137-140. Vezi şi Comunicatul nr. 389 din aceiaşi zi (*Registrul istoric*, vol. V, f. 111-113). Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VIII, p. 422-480.
[432] *Registrul istoric*, vol. V, f. 113.
[433] *Registrul istoric*, vol. V, f. 113.

- Dl. General Gerstenberg,
- Dl. Colonel Spalcke,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Dobre.

17,30 - D-na General Int. Florescu: chestiuni particulare.
18,00 - Situația aprovizionării armatei şi populației civile:
- Dl. General Constantin,
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. Ministru Finţescu,
- Dl. Gh. Finţescu (I.N.C.O.P.),
- Dl. Romaşcanu, Comisarul Prețurilor[434].

Vineri, 30 octombrie 1942 (la vilă)

10,30 - Dl. General Petala: chestiuni personale.
11,00 - Vizita Escadrilei Germane de la Pipera.
14,00 - Dejunul.
18,00 - Dl. Virgil Sălcianu - Consilier la Înalta Curte de Casație: chemat în urma scrisorii de mulțumire adresată D-lui Mareşal.
18,30 - Dl. Davidescu - Secretar General la Ministerul de Externe: instrucțiuni[435].
20,00 - Cina.

Sâmbătă, 31 octombrie 1942[cxli]

10,30 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
13,00 - Sosirea la Predeal; prezent la sosire Dl. Maior Rădulescu, Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.
14,00 - Dejunul.
16,30 - Dl. Mareşal se plimbă prin grădină, împreună cu D-na Mareşal şi D-na Goga.
20,00 - Cina, intim.

Duminică, 1 noiembrie 1942[cxlii]

13,00 - Dejunul, împreună cu:
- Dl. Alex. Ottulescu - Guvernatorul Băncii Naționale a României,
- D-na Goga.

16,00 - D-na şi Dl. General Orezeanu.
18,45 - Dl. Colonel Grigoriu - Primarul Predealului.
20,00 - Cina, intim.

Luni, 2 noiembrie 1942[cxliii]

10,15 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti.
12,45 - Sosirea la Bucureşti, vila Băneasa.
13,15 - Instrucțiuni:
- Dl. General Constantin,

[434] *Registrul istoric*, vol. V, f. 114.
[435] *Registrul istoric*, vol. V, f. 114.

- Dl. Ministru Finţescu.

14,00 - Dejunul.
18,00 - Dl. Ministru Pană.
18,30 - Dl. General Pantazi: instrucţiuni[436].
20,00 - Cina.

Marţi, 3 noiembrie 1942 (la vilă)[cxliv]

12,00 - Consiliu de colaborare:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Arhip.

14,00 - Dejunul.

După amiază, Dl. Mareşal rezolvă corespondenţa curentă.

20,00 - Cina.

Miercuri, 4 noiembrie 1942 (la vilă)[cxlv]

7,30-9,30 - Călătorie la manej.
11,00 - Greutăţi în chestiunea organizării noilor cămine de ucenici:
- Dl. Subsecretar de Stat Dragoş,
- Dl. Ministru Dr. Dănulescu.

12,00 - Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu: instrucţiuni.
14,00 - Dejunul.
18,00 - Instrucţiuni:
- Dl. General Popescu,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Colonel Cioroianu - Primarul General al Capitalei.

20,00 - Cina.

Joi, 5 noiembrie 1942[cxlvi] **(la vilă)**

11,00 - Dl. Profesor Dr. Lothar Krenz - Rectorul Universităţii din Berlin: prezentare.
- Dl. Ministru Dr. Tomescu: reluarea filmului documentar în legătură cu reeducarea invalizilor de război germani.

14,00 - Dejunul.

Vineri, 6 noiembrie 1942 (la vilă)[cxlvii]

11,00 - Dl. General Răşcanu.
11,15 [→ **14,00** - Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu][437].
14,00 - Dejunul.

---

[436] *Registrul istoric*, vol. V, f. 118.
[437] *Procese-verbale,* I, f. 140-142. Vezi şi Comunicatul nr. 390 din 9.XI.1942 (*Registrul istoric*, vol. V, f. 122-123). Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VIII, p. 480-510.

16,00 - Vizitarea Muzeului Românesc şi Tehnic al D-lui Dimitrie Leonida[438] din Bulevardul Regele Albert Nr. 35.
16,00 - Organizarea prevenirii pestei:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Arhip,
- Dl. Ministru Dr. Tomescu,
- Dl. Profesor Dr. Ciucă,
- Dl. General Dr. Negoescu[439].

20,00 - Cina.

Sâmbătă, 7 noiembrie 1942 (la vilă)

11,00 - Chestiuni operative:
- Dl. Colonel Mardari,
- Dl. Colonel Davidescu.

18,00 - Dl. General N. Pălăngeanu - Prefectul Poliţiei Capitalei: prezentare pentru avansare.
18,10 - Dl. General Trincu[440]: prezentare pentru avansare şi mutare la comandă de divizie.
18,15 - I. P. S. Mitropolitul Nifon al Olteniei: chestiuni bisericeşti.
18,30 - În legătură cu evadările legionarilor:
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Colonel Diaconescu,
- Dl. Colonel Mag. Petrescu,
- Dl. Stănescu.

19,30 - Dl. Prof. Horia Hulubei[441] - Rectorul Universităţii din Bucureşti[442].
20,30 - Cina.

Duminică, 8 noiembrie 1942[cxlviii]

10,10 - Plecarea de la vilă la Palatul Regal din Calea Victoriei.
10,30 - Dl. Mareşal şi întreg Guvernul prezintă felicitări M. S. Regelui.
După prezentarea felicitărilor, Guvernul pleacă la Patriarhie.
M. S. Regele, însoţit de Dl. Mareşal, pleacă la Biserica Mihai Vodă.
11,00 - Serviciul divin la Biserica Mihai Vodă.

---

[438] **Dimitrie I. Leonida** (1883-1965), inginer energetician român, proiectant şi realizator al Centralei electrice Grozăveşti, autorul primului proiect (1908) al barajului de la Bicaz (realizat 1951-1960), fondator al Muzeului Tehnic din Bucureşti (1908) (*Mic Dicţionar Enciclopedic,* p. 741).
[439] *Registrul istoric*, vol. V, f. 121.
[440] **Atanasie Trincu** (1887-1966), militar de profesie, absolvent al Şcolii Superioare de Război, general de brigadă (1939) şi de divizie (1942), trecut în rezervă (1947). În cursul Războiului din Est a fost cdt. secund al Diviziei 1 Grăniceri (1941), al Diviziei 35 Infanterie (1941) şi al Diviziei 21 Infanterie (1941-1942, 1942-1944), apoi cdt. al Pieţei Bucureşti (februarie-octombrie 1942), apoi la dispoziţia Ministerului de Război (1944) şi cdt. al Etapelor nr. 2 (1944), remarcându-se în bătălia Basarabiei şi a Odessei (1941). Sub comunişti, el a fost cercetat pentru aşa-zise acţiuni antisemite, dar, în lipsă de probe, a fost găsit nevinovat (Al. Duţu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 324).
[441] **Horia Hulubei** (1896-1972), fizician, profesor la Universitatea din Bucureşti, cu atribuţii succesive de decan şi rector, membru al Academiei Române, specialist în spectroscopie şi în fizica particulelor elementare, contribuţii remarcabile în domeniul fizicii atomice (*Mic dicţionar Enciclopedic,* p. 591).
[442] *Registrul istoric*, vol. V, f. 121.

După oficierea serviciului divin, M. S. Regele şi Dl. Mareşal trec în revistă compania de onoare.

M. S. Regele se înapoiază la Palat.

Dl. Mareşal se întreține cu Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul" şi apoi pleacă la vila Băneasa.

12,50 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă la Palatul Regal de la şosea, pentru dejun.

13-14,30 - Dejun, intim, la Palatul Regal:

- M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă,
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na de onoare a M. S. Regina,
- Adjutantul de serviciu al M. S. Regelui.

18-20 - La Palatul Regal: rularea unui film.

Luni, 9 noiembrie 1942 (la vilă)

18,30 - Dl. Dr. [N.] Lupu, fost ministru: chestiuni de ordin general.

19,50 [→ **22,00** - Consiliu de Miniştri Economic consacrat raporturilor economice cu Germania, sub preşedinția prof. Mihai Antonescu][443].

Marți, 10 noiembrie 1942[cxlix] (la vilă)[cl]

11,00 - Dl. General Potopeanu[444]: textul conferințelor ce le va ține la Sofia.

12,00 - I. P. S. Dr. N. Popovici, Episcop de Oradea-Beiuş: chestiuni în legătură cu Biserica[445].

Miercuri, 11 noiembrie 1942[cli] (la vilă)

8,00 - Dl. Mareşal încalecă la manej.

15,30 - Instrucțiuni livrări petrol pentru Germania:

- Dl. Ing. Andone - Dir. Petrolului,
- Dl. Stavri Ghiolu - Subs. Stat al Ind. Comerț şi Minelor.

16,00 - Chestiuni de politică externă:

- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. Ministru Neubacher.

18,00 - Dl. General Topor[446]: instrucțiuni în legătură cu chestiunea D-nei Hélène Ing.

---

[443] *Procese-verbale,* I, f. 143. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VIII, p. 511-532.

[444] **Gheorghe Potopeanu** (1889-1966), militar de profesie, excelente studii de specialitate în străinătate, general de brigadă (1939) şi de divizie (1942). A fost ministru al Economiei Naționale (ianuarie-mai 1941), apoi cdt. al Diviziei 1 Grăniceri (1941-1943), al Corpului 2 Teritorial (1943-1944), însărcinat cu administrația militară a teritoriului dintre Nistru şi Bug (februarie-martie 1944), cdt. al Corpului 7 Armată (aprilie-august 1944), titular al Economiei Naționale în primul guvern format după lovitura de stat din 23 august 1944 (august-octombrie 1944). S-a distins, la comanda Diviziei 1 Grăniceri, în operațiunile din sudul Basarabiei şi de la Odessa. Sub comuniști, el a fost arestat şi condamnat în trei rânduri, în speță pentru „înaltă trădare", iar în 1963, fiind grațiat, a fost eliberat (Al. Duțu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 327).

[445] *Registrul istoric*, vol. V, f. 123.

[446] **Ioan R. Topor** (1885-1950), general de divizie, în anii Războiului din Est – Mare Pretor al Armatei (1941), apoi inspector general al Jandarmeriei (1941-1944). Sub comuniști, arestat şi

Crăescu de la Poieni.
18,30 - Dl. Arhitect Lupu: lucrările Palatului Invalizilor.
- Dl. Arhitect Davidescu de la Municipiul Capitalei: sistematizarea Capitalei şi, în special, a parcurilor din zona Malmaison.

Joi, 12 noiembrie 1942 (la vilă)

11,00 - Problema preţurilor maximale; situaţia aprovizionării armatei; legea privitoare la sancţionarea funcţionarilor care nu trimit justiţiei dosarele cerute:
- Dl. Ministru Finţescu,
- Dl. General Constantin,
- Dl. Romaşcanu - Comisarul General al Preţurilor,
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Şef al Parchetului Galaţi.

18,00 - Consiliu de colaborare:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Arhip,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. Colonel Davidescu[447].

Vineri, 13 noiembrie 1942 (la vilă)

11,00 - Dl. General Milicescu - Comandantul Pieţei Bucureşti: prezentare la noul post.
11,10-11,30 - Dl. Dr. Burileanu - Eforul Spitalelor Civile: chestiuni de serviciu.
11,30-12,30 - Dl. Arhitect Iotzu şi Preotul Vasilovschi de la Biserica Română din Berlin.
12,30 - Dl. Ministru Hiott: chestiuni de serviciu.
12,45 - Decorarea D-lui Medic Erwin Albrecht, cu ordinul „Coroana României" Cl. IV de pace.
18,00 - Dl. General Calotescu: chestiuni de serviciu.
18,30 - Dl. General Panaitescu: chestiuni personale.
19,00 - Dl. Ing. Nic. Mareş: chestiuni personale[448].

Sâmbătă, 14 noiembrie 1942 (la vilă)

11,30 - Dl. Dr. Emil Fessler: chestiuni personale.
12,00 - Dl. General D. Popescu: chestiuni interne[449].
14,00 - Dejunul.
15,15 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
17,50 - Sosirea la Predeal. Dl. Mareşal este întâmpinat de Maior Rădulescu, Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.

---

condamnat la temniţă grea pe viaţă, aflându-şi sfârşitul la Aiud (Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich …*, p. 333).
[447] *Registrul istoric*, vol. V, f. 124.
[448] *Registrul istoric*, vol. V, f. 125.
[449] *Registrul istoric*, vol. V, f. 125.

20,00 - Cina, intim[450].

Duminică, 15 noiembrie 1942[cliii] (la Predeal)

10,40 - D-na şi Dl. Mareşal merg la sky, împreună cu Locotenentul Trăistaru.
13,30 - Dejunul, împreună cu Dl. Vicepreşedinte.
20,00 - Cina.

Luni, 16 noiembrie 1942[cliii] (la Predeal)

10,00 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti.
12,30 - Sosirea la Bucureşti, vila Băneasa.
La vilă
13,30 - Dejunul.
16-16,15 - Dl. Ministru Killinger.
- Dl. Ministru Rust Bernhard.

Marţi, 17 noiembrie 1942 (la vilă)[cliv]

17,30 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. Col. Mardari, Subşeful M.St.M.,
- Dl. Colonel Davidescu.

18,00 - Dl. Prof. Aurel Popa, Secretar General Culte: chestiuni de serviciu[451].

Miercuri, 18 noiembrie 1942[clv] (la vilă)[clvi]

11,30 [→ **14,45** - Consiliu de Miniştri Economic, consacrat relaţiilor economice româno-germane, prezidat de prof. Mihai Antonescu][452].
18,00 - I. P. S. Mitropolitul Visarion Puiu[453]: în legătură cu numirea sa la conducerea Misiunii Ortodoxe Române în Transnistria.
18,30 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu[454].

---

[450] Potrivit informaţiilor istoricului Ioan Hudiţă, între orele 19 şi 21 Mareşalul l-ar fi primit pe dr. N. Lupu, care i-ar fi propus chiar demisia, retragerea armatelor de Frontul de Est şi constituirea unui guvern Dinu Brătianu (cf. Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* ediţie acad. Dan Berindei, Bucureşti, 2009, p. 322-323).
[451] *Registrul istoric*, vol. V, f. 128.
[452] *Procese-verbale,* I, f. 143. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VIII, p. 532-570.
[453] **Visarion Puiu** (1879-1964), episcop de Argeş şi, apoi, de Hotin (1921-1923, 1923-1935), mitropolit al Bucovinei (1935-1940), şef al Misiunii Ortodoxe Române din Transnistria (1942-1943), în 1944-1945 membru al „Guvernului" Horia Sima de la Viena, însărcinat cu problemele religioase. La 21.2.1946, un aşa-zis Tribunal al Poporului de la Bucureşti l-au condamnat la moarte în contumacie, iar în 1950 Sfântul Sinod al BOR l-a excomunicat, pentru ca, la 25 septembrie 1990, acelaşi organism să-l reabiliteze. După război, Visarion Puiu a rămas în exil, timp de un deceniu (1948-1958), fiind şeful Eparhiei Ortodoxe Române din Europa Occidentală. A murit, în sărăcie şi singurătate, în Franţa (Gh. Buzatu şi colaboratori, *Radiografia Dreptei Româneşti, 1927-1941,* Bucureşti, 1996, p. 131; *Visarion Puiu* - Wikipedia).
[454] *Registrul istoric*, vol. V, f. 128.

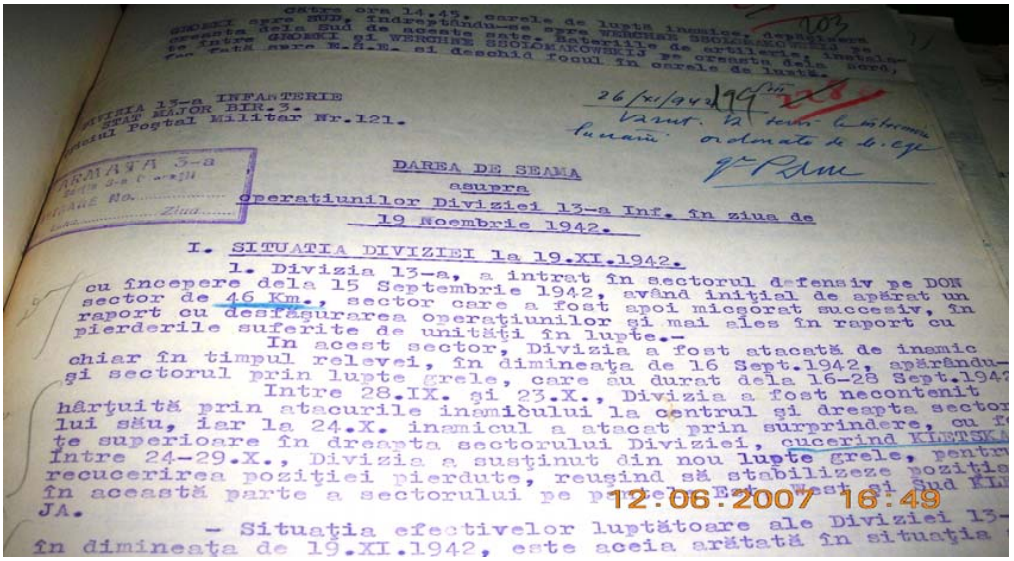

Către ora 14.45, carele de luptă inamice, depăşiseră GROMKI spre SUD, îndreptându-se spre WERCHNE SSOLOMAKOWSKIJ pe creasta dela Sud de aceste sate. Bateriile de artilerie, instalate între GROMKI şi WERCHNE SSOLOMAKOWSKIJ pe creasta dela nord, fac fată spre E.S.E. şi deschid focul în carele de luptă.

DIVIZIA 13-a INFANTERIE
STAT MAJOR BIR.3.
Oficiul Poştal Militar Nr.121.

26/XI/942

ARMATA 3-a
Secţia 3-a Operaţii
Ordinare No. ..... Ziua .....

DAREA DE SEAMA
asupra
operaţiunilor Diviziei 13-a Inf. în ziua de
19 Noembrie 1942.

I. SITUATIA DIVIZIEI la 19.XI.1942.

1. Divizia 13-a, a intrat în sectorul defensiv pe DON cu începere dela 15 Septembrie 1942, având iniţial de apărat un sector de 46 Km., sector care a fost apoi micşorat succesiv, în raport cu desfăşurarea operaţiunilor şi mai ales în raport cu pierderile suferite de unităţi în lupte.-

In acest sector, Divizia a fost atacată de inamic chiar în timpul relevei, în dimineaţa de 16 Sept.1942, apărându-şi sectorul prin lupte grele, care au durat dela 16-28 Sept.1942.

Intre 28.IX. şi 23.X., Divizia a fost necontenit hârţuită prin atacurile inamicului la centrul şi dreapta sectorului său, iar la 24.X. inamicul a atacat prin surprindere, cu forţe superioare în dreapta sectorului Diviziei, cucerind KLETSKAJA. Intre 24-29.X., Divizia a susţinut din nou lupte grele, pentru recucerirea poziţiei pierdute, reuşind să stabilizeze poziţia în această parte a sectorului pe pentru Est, West şi Sud KLETSKAJA.

- Situaţia efectivelor luptătoare ale Diviziei 13-a în dimineaţa de 19.XI.1942, este aceia arătată în situaţia

12.06.2007 16:49

TOTUL A ÎNCEPUT LA 19 NOIEMBRIE 1942, ORA 5,20!
Raport şi schiţă privind situaţia Diviziei 13 Inf. Corpul 4 Armată,
Armata 4 Română, în ultimele minute din preajma asaltului sovietic
Sursă: ANIC, fond PCM – CM, dosar 164/1942.

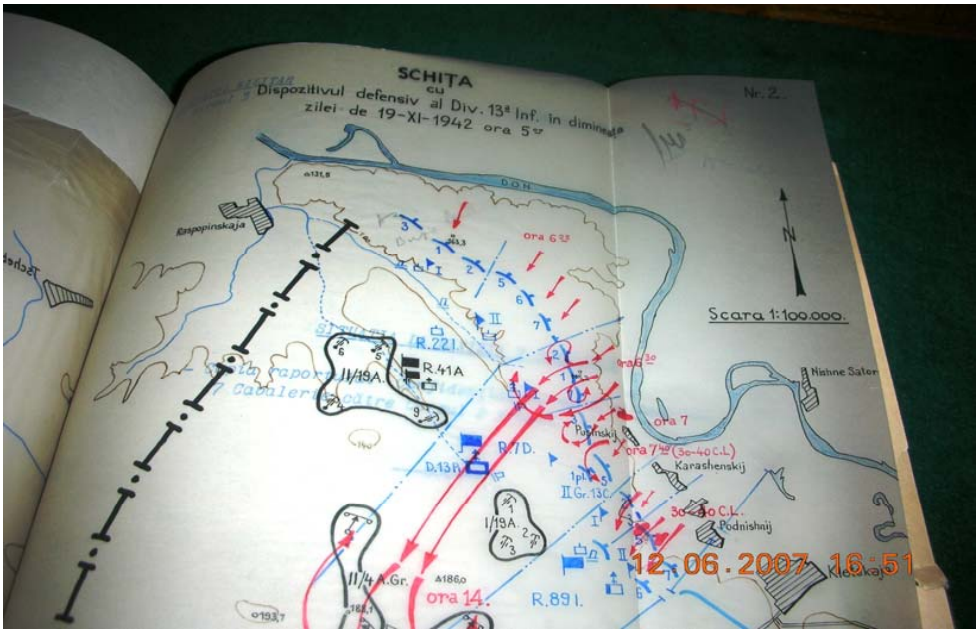

Joi, 19 noiembrie 1942 (la vilă)[clvii]

12,00 - I. P. S. Suciu - Episcopul Greco-Catolic de Oradea Mare: chestiuni bisericeşti.
18,00 - Dl. Adrian Maniu[455]: prezintă câteva volume D-lui Mareşal.
18,30 - Dl. General Emil Pălăngeanu: în legătură cu activitatea organizației „M.T.R.”[456].

Sursă: ANIC, fond PCM – CM, dosar 164/1942

Vineri, 20 noiembrie 1942[clviii] **(la vilă)**

11,00 - Dl. General Teodorescu Iosif[457]: în legătură cu reclamația sa pentru „Mihai Viteazul”.
12,00 - Dl. Eftimie Antonescu[458]: chestiuni personale.
16,00 - Vizitarea expoziției agricole de zarzavaturi din Parcul Carol împreună cu Dl. Prof. Mihai Antonescu. Este primit de Dl. Ministru Pană şi Dl. General Constantin.
17,30 - Dl. Prof. Potopeanu: aduce un mesaj verbal de la Sofia din partea Regelui Boris al Bulgariei[459].

---

[455] **Adrian Maniu** (1891-1969), poet remarcabil, cu o intensă activitate jurnalistică în epoca interbelică. În primele decenii sub comunişti a avut statutul de scriitor „interzis” (Cătălina Mărănduc, *Dicționar ...,* p. 228).
[456] *Registrul istoric*, vol. V, f. 131.
[457] **Iosif Teodorescu** (1885-1961), militar de carieră, general de brigadă (1937), de divizie (1942) şi de corp de armată (1944), trecut în rezervă (1947). În vremea războiului, el a fost cdtul Diviziei 18 Infanterie (iunie-august 1941), al Diviziei 11 Infanterie (august 1941-iunie 1942), în fruntea căreia s-a remarcat la Odessa, apoi cdt. secund al Corpului 5 Armată (1942-1944), şeful Comandamentului Militar al Capitalei (ianuarie 1944-aprilie 1945), la dispoziția Ministerului de Război (1945) şi Inspector al Infanteriei (1945-1946). Sub comunişti, reținut şi anchetat în două rânduri pentru activitatea sa la Comandamentul Militar al Capitalei (Al. Duțu şi colaboratori, *Armata Română ...,* p. 381; Vasile Novac, *Generali argeşeni,* I, Piteşti, 2006, p. 440-484).
[458] **Eftimie Antonescu**, Rectorul Academiei Comerciale din Bucureşti.
[459] *Registrul istoric*, vol. V, f. 133.

Sâmbătă, 21 noiembrie 1942[clix]

11,00 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
În drum, vizitează barăcile Consiliului de Patronaj de la Pauleşti - Prahova.
14,15 - Sosirea la Predeal, unde sunt întâmpinați de Dl. Maior Rădulescu, Comandantul Detaşamentului Jandarmi Pază.
14,30 - Dejunul.
20,30 - Cina, intim.

Duminică, 22 noiembrie 1942 (la Predeal)[clx]

11,00 - D-na şi Dl. Mareşal merg la sky, până la Cabana Susai, unde Dl. Mareşal inspectează postul de jandarmi, găsindu-l foarte bine.
14,00 - Dejunul la care iau parte:
- D-na și Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte,
- Dl. Colonel Davidescu[460],
- Maior Caloenescu,
- Căpitan Anghel,
- Căpitan Georgescu.

20,00 - Cina, împreună cu:
- Dl. Vicepreşedinte,
- Principesa [Alice] Sturdza.

Luni, 23 noiembrie 1942[clxi]

8,45 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti.
11,20 - Sosirea la vila Băneasa.
16,00 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
17,00 - Chestiunea ordinei publice:
- Dl. General Popescu,
- Dl. Colonel Diaconescu,
- Dl. Eugen Cristescu.

18,30 - Consiliu de colaborare:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Arhip,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General C. Niculescu,
- Dl. General Nicolaescu - Dir. Moto,
- Dl. General Cameniță,
- Dl. Int. Col. Sireteanu[461].

[460] În continuare sunt menționați numai ofițeri din cadrul Cabinetului Militar.
[461] *Registrul istoric*, vol. V, f. 134.

Marți, 24 noiembrie 1942[clxii] (la vilă)

11,00 - Dl. Inginer Dr. Walter Nakonz - Dir. Soc. „Beton Monier Ban" din Berlin: planul unor construcții în România.
12,00 - Dl. General Scărişoreanu - Directorul Casei I.O.V.: chestiuni de serviciu.
16,00 - Dl. Diamandi: situația românilor din Pind.
17,00 - Dl. Ministru Petrovici, Dl. I. C. Petrescu, Dl. Aurel Popa: chestiuni de serviciu.
18,00 - Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. Maior Căpățână - Comandant Militar al Telefoanelor: instrucțiuni[462].

Miercuri, 25 noiembrie 1942[clxiii] (la vilă)

11,00 - Dl. Guvernator Ottulescu şi Dl. Stoicescu, Ad-tor B.N.R.:
- Chestiunea Cooperației;
- Negocierile economice cu Germania.

11,45 - Vizită la Căminul de studente nr. 3 din Str. Basarabia nr. 7 condus de D-na Greceanu. Dl. Mareşal a fost însoțit de D-na Mareşal.
13,00 - D-na Irina Sturdza: situația spitalelor Crucii Roşii de la Est de Nistru.
17,00 - Instrucțiuni:
- Dl. Ministru Dr. Tomescu,
- Dl. General Arhip,
- Dl. Medic General Dr. Negoescu,
- Dl. Colonel Davidescu[463].

Joi, 26 noiembrie 1942 (la vilă)[clxiv]

10,45 - Dl. Col. Teodorescu, Director General P.T.T.: instrucțiuni.
11,00 - Dl. Subsecretar de Stat Dragoş: chestiuni de serviciu.
17,00 - Instrucțiuni:
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Arhip.

17,30 - Dl. General Orezeanu: instrucțiuni.
18,00 - I. P. S. Eugen Suceveanu - noul Episcop Locotenent de Constanța:
- Se prezintă de numire în noul post;
- Expune situația Episcopiei[464].

19,00 - Dl. Ministru Buşilă: chestiuni de serviciu[465].

Vineri, 27 noiembrie 1942 (la vilă)[clxv]

9,30 → [Consiliu de Miniştri cu Guvernatorii provinciilor dezrobite, prezidat de prof. Mihai Antonescu][466].

---

[462] *Registrul istoric*, vol. V, f. 136.
[463] *Registrul istoric*, vol. V, f. 138.
[464] Prof. Ioan Hudiță pretinde că, după orele 18, 00, ar fi fost primit de Mareşal în audiență (cf. Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 348 şi urm.).
[465] *Registrul istoric*, vol. V, f. 139.
[466] *Procese-verbale,* I, f. 144-150. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* VIII, p. 570-626.

17,30 - Dl. Secretar General la Culte Aurel Popa: decrete legi pentru semnare.
18,00 - Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
- Dl. General Dobre.
- Dl. Goering[467].

Sâmbătă, 28 noiembrie 1942 (la vilă)

10,00 - Dl. General Pantazi, reîntors de pe front: chestiuni de serviciu (informaţiuni de pe front).
12,00 - Dl. I. Antonescu din Câmpulung: chestiuni de interes general[468].
14,00 - Dejunul.
17,00 - D-na Hesselmann Exarcu: chestiuni particulare.

Duminică, 29 noiembrie 1942[clxvi]

Dl. Mareşal nu a primit pe nimeni, rămânând la vilă în tot cursul zilei.

Luni, 30 noiembrie 1942 (la vilă)[clxvii]

11,00 - Dl. Alex. Gregorian: în chestiunea lucrării „Ţara Demiurgului".
11,30 - Dl. Ministru Neagu: în legătură cu raportul asupra situaţiei financiare.
18,00 - Dl. Eugen Cristescu: instrucţiuni[469].

Marţi, 1 decembrie 1942 (la vilă)[clxviii]

11,00 - Dl. General Jienescu: instrucţiuni[470].

Miercuri, 2 decembrie 1942 (la vilă)

12,30 - Dl. General Popescu Dumitru: chestiuni de serviciu.
14,00 - Dejunul.
18,00 - Dl. General N. Pălăngeanu, Prefectul Poliţiei: instrucţiuni.
20,00 - Cina.

Joi, 3 decembrie 1942 (la vilă)[clxix]

12,00 - Dl. Prof. N. I. Herescu[471] - Preşedintele Societăţii Scriitorilor Români: informaţiuni în legătură cu călătoria sa în Germania, Spania şi Portugalia.
17,00 - D-na Alexandrina Cantacuzino: chestiuni de ordin general[472].

---

[467] *Registrul istoric*, vol. V, f. 140.
[468] *Registrul istoric*, vol. V, f. 140.
[469] *Registrul istoric*, vol. V, f. 144.
[470] *Registrul istoric*, vol. V, f. 145, unde se află lista completă a persoanelor primite în audienţă (în afară de Jienescu, omis, prof. I. Petrovici, Al. Ottulescu, Eugen Cristescu, general Piki Vasiliu).
[471] **Nicolae I. Herescu** (1903-1961), poet şi prozator, eseist şi traducător, profesor universitar, preşedintele Societăţii Scriitorilor Români (1939-1942). După 1944, în exil, mai întâi în Portugalia, apoi în Franţa (Cătălina Mărănduc, *Dicţionar ...,* p. 180).
[472] *Registrul istoric*, vol. V, f. 148.

Vineri, 4 decembrie 1942 (la vilă)

11,00 - Consiliu de colaborare:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl Amiral Păiş,
- Dl. General Arhip,
- Dl. Colonel Davidescu.

17,00 - Dl. Prof. Ţopa: în legătură cu Facultatea de Medicină din Iaşi.
18,00 - Planul de sistematizare a staţiunilor balneo-climaterice:
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. General Popescu D.[473].

Sâmbătă, 5[clxx] şi duminică, 6 decembrie 1942 (la vilă)[clxxi]

Dl. Mareşal nu primeşte pe nimeni, lucrând singur în birou.

Luni, 7 decembrie 1942 (la vilă)

11,00 - Dl. Nichifor Crainic[474]: informaţii din călătoria sa în Germania şi Italia.
12,30 - Dl. [Dimitrie] Buzdugan - Ministrul României în Croaţia: chestiuni de serviciu.
17,00 - Dl. General Şteflea: chestiuni operative[475].

Marţi, 8 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

10,45 - Sosirea la Preşedinţie.
11,30 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
12,50 - Dl. Guvernator Ottulescu (B.N.R.): chestiuni de serviciu.
13,15 - Dl. N. Mareş: chestiuni personale.
13,45 - Dejunul la Preşedinţie.
16,30 - Lucru în birou.
18,20-20 - Dl. Eugen Cristescu şi Dl. General Vasiliu: instrucţiuni[476].
20,30 - Cina.

Miercuri, 9 decembrie 1942 (la Preşedinţie)[clxxii]

10,30 - Lucru în birou.
11,15 - Dl. Maior Căpăţână de la Soc. Telefoane: instrucţiuni.
12,00 - Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu.
12,40 - Lucru în birou.
14,00 - Dejunul.

[473] *Registrul istoric*, vol. V, f. 149.
[474] Cf. *Jurnal,* I, p. 80.
[475] *Registrul istoric*, vol. V, f. 151.
[476] *Registrul istoric*, vol. V, f. 151.

17,00 - Dl. Rector Horia Hulubei: în legătură cu autonomia universitară şi reclamaţia Profesorului Ţopa.
17,50 - Dl. General Şteflea: instrucţiuni.
18-19,35 - Dl. Prof. Mihai Antonescu.
- Dl. Gheorghe Brătianu.

19,50 - Palatul invalizilor:
- Dl. Dr. Stroescu,
- Dl. Arhitect Marinschi[477].

20,35 - Lucru în birou.
21,10 - Masa de seară.

Joi, 10 decembrie 1942 (la Preşedinţie)[clxxiii]

10,30 - Dl. Fratoştiţeanu: în chestiunea Soc. Române de Telefoane.
11,00 - În chestiunea ordinei publice:
- Dl. General Popescu D.,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General N. Pălăngeanu,
- Dl. Colonel Diaconescu,
- Dl. Eugen Cristescu.

17,00 - Consiliul de colaborare, la care iau parte D-nii:
- Prof. Mihai Antonescu,
- General Pantazi,
- General Dobre,
- Amiral Păiş,
- General Arhip,
- General Jienescu,
- General Orezeanu.

Vineri, 11 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

10,30-13,30 - Dl. Mareşal vizitează:
- Şcoala primară mixtă „Maria Dumitrescu" din Calea Ferentari;
- Cantina şcolară „Apărătorii Patriei" şi „Ferentari";
- Atelierele Ministerului Sănătăţii (Soc. Construcţii Metalice).

14,00 - Dejunul.
17-19,30 - Vizită la Spitalul Z.I. 327, Dl. Mareşal fiind însoţit de Dl. General Vasiliu.
19,30-20,45 - Dl. Profesor universitar [Mircea] David - Rectorul Universităţii Iaşi: chestiunea Prof. Dr. Ţopa.
20,45-21 - D-na Boteanu
- Maior Chiricuţă[478].

21,30 - Cina.

[477] *Registrul istoric*, vol. V, f. 153.
[478] *Registrul istoric*, vol. V, f. 155.

Sâmbătă, 12 decembrie 1942[clxxiv] (la Preşedinţie)

10-11 - În legătură cu inspecţiile făcute în cartierul Ferentari şi Apărătorii Patriei în ziua de 11 decembrie 1942:
- Dl. General Popescu - Ministrul de Interne,
- Dl. Ministru Tomescu,
- Dl. Ministru Dr. Dănulescu,
- Dl. General Răşcanu - Primar General al Capitalei,
- Dl. Ilie Ghilezan - Ad-tor Atel. Min. Sănătăţii.

11,00 - Dl. Col. Mircea Elefterescu.
11,10-14 - Lucru în birou.
14,00 - Dejunul.
16,50-17,30 - Dl. State - Secretar General la Consiliul de Patronaj.
17,30 - Lucru în birou.
20,00 - Cina.

Duminică, 13 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

Dl. Mareşal lucrează singur în birou în cursul dimineţii, iar restul zilei rămâne în apartament.

Luni, 14 decembrie 1942 (la Preşedinţie)[clxxv]

11,00 - Dl. Prof. univ. [Iuliu] Haţieganu - Rectorul Universităţii Sibiu[479]: autonomia universitară şi cazul Prof. Dr. Ţopa de la Iaşi.
12,30 - Dl. [Eugen] Filotti - Ministrul României la Budapesta: chestiuni de serviciu[480].
14,00 - Dejunul.
17,30 - Lucru în birou.
20,00 - Cina.

Marţi, 15 decembrie 1942[clxxvi] (la Preşedinţie)

11,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
12,30 - Dl. General Rosetti: chestiuni personale.
13,15 - Dl. Mareş: chestiuni personale.
14,00 - Dejunul.
18,00 - Dl. Profesor univ. C. Marinescu - Directorul Şcolii Române din Franţa: în legătură cu situaţia Şcolii Române din Franţa.
19-19,30 - Dl. General Nicolaescu - Dir. Motomecanizării: camioane pentru Consiliul de Patronaj[481].
21,00 - Cina.

Miercuri, 16 decembrie 1942[clxxvii] (la Preşedinţie)

În tot cursul zilei, Dl. Mareşal lucrează singur în birou.

[479] În cursul refugiului din 1940-1945, denumirea exactă a fost Universitatea din Cluj cu sediul la Sibiu.
[480] *Registrul istoric*, vol. V, f. 156.
[481] *Registrul istoric*, vol. V, f. 157.

Joi, 17 decembrie 1942[clxxviii] (la Preşedinţie)

10,20 - Dl. Eugen Cristescu: chestiuni de serviciu.
10,30-13,30 - Consiliu de colaborare:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Arhip,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. General Constantin,
- Dl. General Nicolaescu - Dir. Motomecanizării,
- Dl. Eugen Cristescu.

14,00 - Dejunul.
17,00 - Lucru în birou.
18-21 - Problema scumpirii traiului şi sporului de salarii:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. Finţescu - Ministrul Economiei Naţionale,
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. Stavri Ghiolu - Subs. Stat Ec. Naţ.
- Dl. Romaşcanu - Comisar General al Preţurilor[482].

21,30 - Cina.

Vineri, 18 decembrie 1942 (la Preşedinţie)[clxxix]

10,30 - Dl. General Constantin: situaţia aprovizionărilor.
11,30 - Dl. Ministru Tomescu: chestiuni de serviciu.
12,30 - Dl. Vintilă Mihăilescu - Dir. Învăţ. Sup. din Ministerul Educaţiei Naţionale: instrucţiuni.
13,15 - Dl. Lt. Col. Dafinescu - Cdt. Reg. 9 Roşiori (Div. 6 Cav.): în concediu, reîntors de pe front.
13,30 - Dejunul.
17,15 - Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu.
17-30-19,25 - Consiliu de ordine internă:
- Dl. General Popescu,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Pălăngeanu,
- Dl. Col. Diaconescu,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. General Jienescu: chestiunea contrabandelor făcute de avioanele italiene în România[483].

Sâmbătă - 19, duminică - 20[clxxx] şi luni - 21 decembrie 1942 (la Preşedinţie)[clxxxi]

Dl. Mareşal lucrează singur în birou, neprimind pe nimeni.

[482] *Registrul istoric*, vol. V, f. 159.
[483] *Registrul istoric*, vol. V, f. 161.

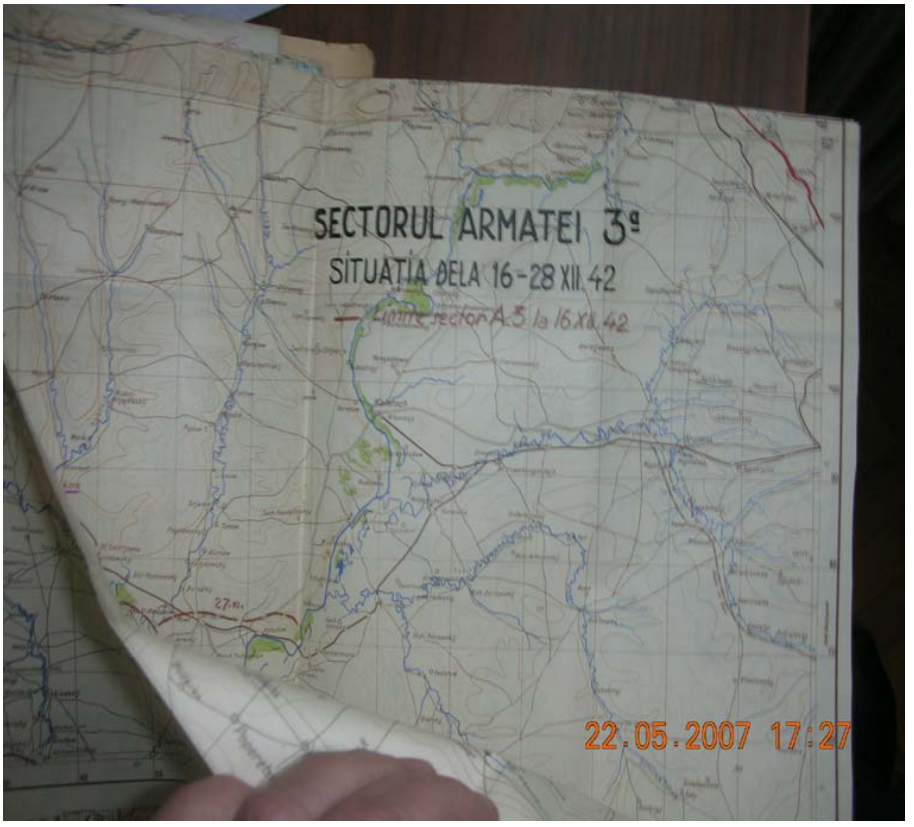

Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 164/1942

Marți, 22 decembrie 1942 (la Preşedinție)[clxxxii]

12,45-13,30 - Dl. General Tudose - C-dtul Div. 2-a Infanterie.
14,00 - Dejunul, la Preşedinție.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Echipament de iarnă, de trimis pe front:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. Int. Col. Sireteanu.

19,00 - Dl. Ministru Marinescu: mişcarea în Magistratură.
19,30 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu[484].
20,30 - Dl. Mareşal pleacă la vila Băneasa.
21,00 - Cina.

Miercuri, 23 decembrie 1942 (la vilă)[clxxxiii]

12,00 - Dl. Ministru Neagu: raportul D-lui Ministru în legătură cu finanțele Transnistriei.

[484] *Registrul istoric*, vol. V, f. 167.

13,00 - Dl. Subsecretar de Stat I. C. Petrescu: prezentarea programei şi publicațiilor pentru învățământul primar superior, monopolizarea cărților didactice.
17,00 - Dl. Secretar General Popa: supune spre semnare câteva decrete în legătură cu biserica.
18,00 - Dl. Ministru Buşilă: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. General Răşcanu - Primarul Capitalei:
- Situația şoselelor de penetrație în Capitală;
- Măsurile luate în interiorul Capitalei.

19,30 - Dl. Guvernator Ottulescu (B.N.R.): chestiuni de serviciu[485].

Joi, 24 decembrie 1942 (la vilă)

12,30 - I. P. S. S. Nicodim Patriarhul României, însoțit de un sobor de preoți, a prezentat D-lui Mareşal Sfânta Icoană a Naşterii D-lui.

Cu această ocazie, I. P. S. S. a înmânat D-lui Mareşal, ca dar din partea Bisericii, o cruce de aur încrustată cu briliante, rostind apoi o cuvântare în care arată că Biserica se îndreaptă cu recunoştință către Conducătorul Statului, pentru binele făcut Patriei.

Dl. Mareşal a mulțumit, arătând că primeşte acest dar ca un imbold pentru continuarea şi ducerea la bun sfârşit a operei începute. D-sa a mai arătat că acest omagiu se cuvine eroilor căzuți pe front pentru biruința Crucii.
14,00 - Dejunul.

Vineri, 25 decembrie 1942 (la vilă)[clxxxiv]

13,10 - Dejunul, la care iau parte:
- M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă,
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu.

Sâmbătă, 26 decembrie 1942 (la vilă)[clxxxv]

17,45 - Consiliu de Ordine Internă cu:
- Dl. General Popescu D-tru,
- Dl. General Vasiliu C.,
- Dl. General Niculescu C.,
- Dl. General Arhip,
- Dl. Colonel Diaconescu,
- Dl. Eugen Cristescu[486].

Duminică, 27 decembrie 1942 (la vilă)[clxxxvi]

10,50-12 - Situația operativă:
- Dl. General Hauffe,
- Dl. Colonel von Otterstädt,
- Dl. Căpitan Bast,
- Dl. Colonel Davidescu[487].

[485] *Registrul istoric*, vol. V, f. 168.
[486] *Registrul istoric*, vol. V, f. 168.
[487] *Registrul istoric*, vol. V, f. 169.

Luni, 28 decembrie 1942[clxxxvii] (la vilă)

Dl. Mareşal lucrează singur în birou şi nu primeşte pe nimeni.

Marţi, 29 decembrie 1942 (la vilă)

18,30-19,30 - Dl. Lilli - redactorul ziarului „La Corierre della Serra".
- Ataşatul de presă de la Leg. Italiei.
- Un reporter cinematografic[488].

Reportaj despre România şi Dl. Mareşal. Dl. Mareşal a fost filmat împreună cu Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia.

Miercuri, 30 decembrie 1942[clxxxviii] (la vilă)

11,00 - Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. General Dabija: în legătură cu călătoria sa în Germania şi Croaţia.
14,00 - Dejunul.
18,30 - Dl. Ing. Andone (Min. Ec. Naţ.): chestiuni în legătură cu petrolul[489].

Joi, 31 decembrie 1942 (la vilă)[clxxxix]

11,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
12,00 - Consiliu pentru ordine internă:
- Dl. General Popescu D-tru,
- Dl. General Vasiliu C.,
- Dl. General Pălăngeanu,
- Dl. Colonel Diaconescu,
- Dl. Eugen Cristescu.

16,00 - Dl. Ministru Baron von Killinger.
18,00 - Dl. General Dobre: problema cocsului „Brătăşanu"; problema înlocuirii aramei cu oţel în fabricarea muniţiilor[490].

Vineri, 1 ianuarie 1943[cxc]

11,00 - Te-Deum la Sfânta Patriarhie. Asistă:
- M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă,
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Guvernul.

La terminarea serviciului religios, M. S. Regele şi Dl. Mareşal Antonescu trec în revistă compania de onoare şi apoi primesc defilarea.

Ceremonia de la Palatul Regal

11,50 - Soseşte Dl. Mareşal Antonescu cu Dl. Vicepreşedinte pentru a prezenta felicitări.
12,00 - M. S. Regele primeşte în sala Tronului Guvernul şi reprezentanţii autorităţilor

[488] *Registrul istoric*, vol. V, f. 171.
[489] *Registrul istoric*, vol. V, f. 172.
[490] *Registrul istoric*, vol. V, f. 174.

civile şi militare.

Dl. Vicepreşedinte ține o cuvântare, la care răspunde M. S. Regele.

13,00 - Majestatea Sa Regele primeşte felicitări de la şefii misiunilor diplomatice.

Sâmbătă, 2 ianuarie 1943 (la vilă)[cxci]

Dl. Mareşal lucrează singur în birou şi nu primeşte pe nimeni.

Duminică, 3 ianuarie 1943[cxcii] **(la vilă)**

13,20 - Dejun, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- D-na, D-rele şi Dl. Ministru Killinger,
- D-na şi Dl. Steltzer,
- D-na şi Dl. Lt. Col. Popescu Victor,
- D-na Goga,
- D-na Exner,
- Dl. Colonel Mircea Elefterescu,
- Dl. Colonel Davidescu,
- Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia.

Luni, 4 ianuarie 1943 (la vilă)[cxciii]

11,30 - Chestiunea răniților de pe front:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Arhip,
- Dl. General Dr. Negoescu,
- Dl. Ministru Tomescu[491].

13,30 - Dejun, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- D-na şi Dl. Ministru Bova Scoppa,
- D-na şi Dl. Ministru Tsutsui,
- D-na şi Dl. Lt. Col. Turtureanu,
- D-na şi Dl. Lt. Col. Gallin,
- Dl. Lt. Col. Georgescu (Aj. Batalion Gardă),
- Dl. Maior Adj. Marin Alex.,
- D-na Exner.

Marți, 5 ianuarie 1943 (la vilă)[cxciv]

11,30 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.

12,30 - Apărarea A. A.; material nou de aviație:
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Gerstenberg.

17,00 - Consiliu de Colaborare:

[491] *Registrul istoric*, vol. V, f. 178.

- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Arhip[492].

Miercuri, 6 ianuarie 1943 (Bobotеaza) (la vilă)

11,00 - Slujbă religioasă în prezența M. S. Regelui şi a D-lui Mareşal.

După slujbă, M. S. Regele, împreună cu Dl. Mareşal, primeşte defilarea trupelor şi apoi pleacă la Palatul Regal.

11,45-13 - Audiență la M. S. Regele:

- Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu.

După amiază Dl. Mareşal primeşte la vilă:

- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. General Orezeanu,
- Dl. Ing. Buradescu - Directorul Mişcării,
- Dl. Ing. Zănescu - Directorul Tracțiunii.

18,00 - Dl. General [Gheorghe] Rozin[493]: convențiile relative la capturi.

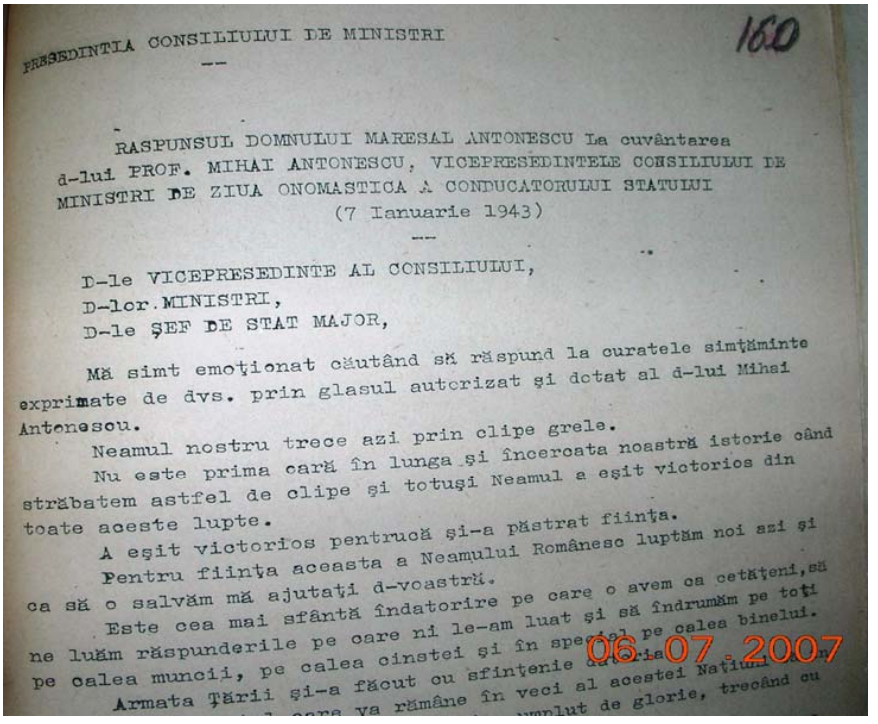

PREŞEDINTIA CONSILIULUI DE MINISTRI 160

--

RASPUNSUL DOMNULUI MARESAL ANTONESCU La cuvântarea d-lui PROF. MIHAI ANTONESCU, VICEPREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINISTRI DE ZIUA ONOMASTICA A CONDUCATORULUI STATULUI

(7 Ianuarie 1943)

D-le VICEPRESEDINTE AL CONSILIULUI,
D-lor. MINISTRI,
D-le ŞEF DE STAT MAJOR,

Mă simt emoționat căutând să răspund la curatele simțăminte exprimate de dvs. prin glasul autorizat şi dotat al d-lui Mihai Antonescu.

Neamul nostru trece azi prin clipe grele.

Nu este prima oară în lunga şi încercata noastră istorie când străbatem astfel de clipe şi totuşi Neamul a eşit victorios din toate aceste lupte.

A eşit victorios pentrucă şi-a păstrat ființa.

Pentru ființa aceasta a Neamului Românesc luptăm noi azi şi ca să o salvăm mă ajutați d-voastră.

Este cea mai sfântă îndatorire pe care o avem ca cetățeni, să ne luăm răspunderile pe care ni le-am luat şi să îndrumăm pe toți pe calea muncii, pe calea cinstei şi în special pe calea binelui.

Armata Țării şi-a făcut cu sfințenie datoria [illegible] Națiunii [illegible] va rămâne în veci al acestei Națiuni [illegible] cununi de glorie, trecând cu

06.07.2007

Sursa: ANIC, fond PCM – CM, dosar 59/1940.

[492] *Registrul istoric*, vol. V, f. 180.
[493] Cf. *Jurnal,* I, p. 227.

Joi, 7 ianuarie 1943 (Sft. Ion)[cxcv]

11,50 - Dl. Prof. Mihai Antonescu şi Guvernul prezintă felicitări D-lui Mareşal cu ocazia zilei onomastice. Apoi Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu ţine o cuvântare ocazională, la care Dl. Mareşal răspunde mulţumind[494].

Vineri, 8 ianuarie 1943[cxcvi]

9,10 - Dl. Mareşal Antonescu pleacă din gara Mogoşoaia, cu un tren special, la Marele Cartier General al Führerului, fiind însoţit de D-nii:
- Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- General Ştheflea Ilie,
- General Dobre Gheorghe,
- General Rozin Gheorghe,
- Colonel Davidescu Radu,
- Comandor Popp,
- Lt. Col. Adj. Zaharia Romeo,
- Lt. Col. Nicolaescu,
- Lt. Col. Gallin Radu,
- Maior Crevato,
- Maior Bălăşescu Nicolae,
- Căpitan Magherescu Gh.,
- Căpitan Vasilovici Alex.,
- Med. Cpt. Dr. Stroescu Gh.,
- Director Simionescu,
- Inginer Andone.

Din partea Legaţiei Germane, Dl. Mareşal a fost însoţit de D-nii:
- Baron von Killinger,
- General Hauffe,
- Colonel Assmann,
- Dl. von Mirbach,
- Consul Blücher,
- Locot. Wulff.

La plecare, Dl. Mareşal a fost salutat la gară, de D-nii:
- General D. Popescu, Ministrul de Interne,
- General Vasiliu - Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne,
- General Milicescu - Comandantul Pieţei Bucureşti,
- General N. Pălăngeanu - Prefectul Poliţiei Capitalei,
- General Jienescu - Subsecretar de Stat al Aerului,
- General Orezeanu - Director General al C.F.R.,
- Colonel Diaconescu - Directorul Siguranţei Statului,
- Eugen Cristescu - Şeful Serviciului Special de Informaţii.

În după-amiaza zilei Dl. Mareşal a avut convorbiri în tren cu D-nii:
- General Ştheflea,
- General Dobre,

[494] Din răspunsul Mareşalului, reţinem: „Am convingerea fermă că din lupta noastră nu se poate să ieşim înfrânţi" (*Registrul istoric*, vol. V, f. 182).

- Lt. Col. Nicolaescu,
- Ing. Andone[495].

22,25 - Sosirea la Cernăuți. Au fost prezenți în gară pentru a saluta pe Dl. Mareşal, D-nii:
- General Calotescu - Guvernatorul Bucovinei,
- General Carlaonț,
- Consul al Germaniei la Cernăuți.

23,42 - Sosirea în Snyatin, unde Dl. Mareşal este întâmpinat din partea Führerului de D-nii:
- Ministru von Doernberg - Şeful Protocolului German,
- Gauleiter Gerland,
- Consilier superior Suchmann,
- Consilier Schmidt,
- Căpitan von Thüna.

D-nii Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia şi Lt. Col. Gallin Radu îi salută şi mulţumesc din partea D-lui Mareşal şi a lui D-lui Vicepreşedinte.

Tot de la Snyatin s-au mai urcat în tren şi D-nii:
- Col. Ion Gheorghe - Ataşat Militar al României la Berlin,
- Dl. Răsmeriță - Secretar General la Ministerul Finanțelor.

Sâmbătă, 9 ianuarie 1943[cxcvii]

9,30 - Convorbire cu D-nii:
- General Şteflea,
- Colonel Ion Gheorghe.

12,00 - Prezentare:
- Dl. Gesandter Freiher von Doernberg,
- Gauleiter Stellvertreter Gerland,
- General Hauffe,
- Dl. Baron von Killinger.

13,30 - Dl. Mareşal ia dejunul în Cabinetul D-sale.

18,00 - Discuții:
- Dl. Vicepreşedinte,
- Dl. General Dobre,
- Dl. Secretar General Răzmeriță[496].

Duminică, 10 ianuarie 1943[cxcviii]

11,00 - Sosirea D-lui Mareşal la Görlitz, unde era aşteptat de Führerul Adolf Hitler şi de D-nii:
- von Ribbentrop - Ministrul de Externe german,
- Mareşal Keitel - Şeful Înaltului Comandament al Forțelor Armate Germane,
- Dietrich[497] - Şeful Presei Reichului german,
- General Jodl[498] - Şeful Statului Major al Comandamentului,

---

[495] *Registrul istoric*, vol. V, f. 183-184.
[496] *Registrul istoric*, vol. V, f. 184.
[497] **Otto Dietrich** (1897-1952), studii de filozofie şi ştiințe politice, redactor al unor publicații, membru NSDAP din 1929, 1933 – şeful presei NSDAP, 1934 – general de brigadă. 1937-1945 – secretar de stat în Ministerul Propagandei şi şeful Serviciului Presă al guvernului. Arestat în 1945, ulterior judecat şi condamnat, eliberat 1949 (Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosarul Hitler,* p. 493).
[498] Cf. *Jurnal,* I, p. 132-133.

- Obergruppenführer SS Wolff[499],
- General Warlimont[500],
- General Buhle[501],
- General Schmidt[502],
- Aghiotanții şefi ai Führerului.

După prezentarea reciprocă a suitelor, Führerul a condus pe Dl. Mareşal la Cartierul său General.

11,15 - Conferință internă.

15,00 - Dejun dat de Führer în onoarea D-lui Mareşal, la care au participat D-nii:

- Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- General Dobre,
- General Şteflea,
- von Ribbentrop,
- Mareşal Keitel,
- W. Funk - Ministrul Economiei Reichului,
- General Zeitzler[503],
- General Jodl,
- von Killinger.

16,50 - Dl. Mareşal se înapoiază la tren.

18,25 - Pleacă din nou la Marele Cartier General, însoțit de Dl. von Doernberg, unde au loc consultații cu Führerul şi D-nii:

- Vicepreşedinte,
- General Dobre,
- General Şteflea.

21,15 - Masa de seară la Führer, cu cei de mai sus. Se discută chestiuni de serviciu până la 22,45[504].

---

[499] **Karl Wolff** (1900-1984), membru al NSDAP şi al SS, din 1931-1932, prim-aghiotant al lui H. Himmler din 1934, 1937 – Gruppenführer SS, 1942 – Obergruppenführer şi general SS, 1945 Oberstgruppenführer şi general-colonel Waffen SS. Martor al acuzării la Procesul marilor criminali de război naziști de la Nürnberg (1945-1946), apoi – arestat, condamnat în două rânduri şi eliberat pe motiv de boală în 1969 (Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosarul Hitler,* p. 577).

[500] **Walter Warlimont** (1894-1976), militar de carieră, artilerist, 1939-1944 – adjunct al Secției Operații a *OKW*-lui (*Wehrmachtführungsstab*), comandată de generalul A. Jodl, 1940 – general-maior, participant la elaborarea planurilor operațiunilor din Polonia (1939) şi URSS (Cazul „Barbarossa"), 1944 – general de artilerie, rănit în cursul complotului de la 20 iulie 1944 împotriva lui Hitler, 1945 – prizonier de război, 1948 – judecat la criminal de război şi condamnat la detenție pe viață, redusă ulterior la 18 ani, iar în 1958 – eliberat. Memorialist (Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosarul Hitler,* p. 573; *Walter Warlimont* – Wikipedia).

[501] **Walther Buhle** (1894-1959), general de infanterie, şeful Armamentului în cadrul *OKW*-ului (1942-1945) (*Walther Buhle* – Wikipedia).

[502] **Rudolf Schmidt** (1886-1957), militar de carieră, 1935 – general, 1939 – cdt. al Diviziei 1 Panzer în Polonia, 1940-1941 – cdt. al Corpului XXXIX Panzer în Est, 1942-1943 – cdt. al Armatei 2 Panzer pe Frontul de Est, 1943-1945 – în rezervă. Prizonier de război (1945-1955) (*Rudolf Schmidt* – Wikipedia).

[503] **Kurt Zeitzler** (1895-1963), militar de carieră, stat-majorist, participant la campaniile militare din Polonia, Franța, Iugoslavia, Grecia şi URSS, 24.9.1942 – general de infanterie şi şef al Statului Major General al Armatei Terestre Germane (*OKH*), succesor al faimosului general Franz Halder. Demis de Hitler în ianuarie 1945 (*Kurt Zeitzler* - Wikipedia).

[504] *Registrul istoric*, vol. V, f. 184-185.

Luni, 11 ianuarie 1943[cxcix]

În dimineaţa zilei, Dl. Mareşal lucrează în vagon cu Dl. Vicepreşedinte.

14,45 - Pleacă la O.K.W.

15,00 - Dejun cu Führerul, la care mai participă şi D-nii:

- Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- General Ştefleа,
- General Dobre.

16,45-18 - Dl. Mareşal şi Dl. General Ştefleа discută cu Führerul.

18,15 - Dl. Mareşal şi suita, sunt conduşi la gară de Führer, Dl. Ministru von Ribbentrop şi Dl. Mareşal Keitel. După ce-şi ia rămas bun de la Führer, Dl. Mareşal Antonescu pleacă la Steinhorth, reşedinţa D-lui Ministru von Ribbentrop.

19,50 - Sosirea în gara Gross Steinhorth. Dl. Mareşal este întâmpinat de Dl. Ministru von Ribbentrop, de unde pleacă apoi cu maşină la Castel.

20,00 - Sosirea la Castelul D-lui von Ribbentrop.

20-21,30 - Conversaţie intimă cu Dl. von Ribbentrop, Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu şi Subsecretar de Stat la Externe Gaus[505].

21,30-22,30 - Masa, la care iau parte:

- Dl. von Ribbentrop,
- Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. Subsecretar de Stat Gaus,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Rozin,
- Dl. Lt. Col. Adj. Zaharia,
- Dl. Secretar General Răsmeriţă,
- Dl. Schmidt[506] - Şeful Presei Germane,
- Dl. Baron von Killinger,
- Dl. Gesandter Schmidt[507].

La sfârşit, se prezintă D-lui Mareşal Antonescu şi D-lui Ministru von Ribbentrop, textul comunicatului vizitei, pentru presă.

22,30 - Dl. Mareşal este condus la gară de Dl. Ministru von Ribbentrop.

22,45 - Plecarea spre ţară.

Între orele 23-24, Dl. Mareşal cheamă în vagonul D-sale pentru convorbiri, pe Dl. Prof. Mihai Antonescu, Dl. General Dobre, Dl. General Ştefleа, Dl. Ing. Andone şi pe Dl. Secretar General Răsmeriţă[508].

---

[505] **Friedrich Gauss** (1881-1955), jurist şi diplomat, colaborator al Ministerului Afacerilor Externe (*Wilhelmstrasse*) din Berlin, specialist şi şeful Secţiei Juridice, martor al apărării în Procesul marilor criminali de război nazişti de la Nürnberg şi martor al acuzării în Procesul „Wilhelmstrasse" (Ottmar Traşcă, Dennis Deletant, eds., *Al III-lea Reich ...,* p. 492).

[506] Cf. *Jurnal,* I, p. 132.

[507] Paul Schmidt

[508] *Registrul istoric*, vol. V, f. 185.

Marți, 12 ianuarie 1943[cc]

În cursul zilei, în drum spre țară, Dl. Mareşal lucrează în vagon cu Dl. Vicepreşedinte[509].

Miercuri, 13 ianuarie 1943[cci]

12,15 - Sosirea la Snyatin. Dl. Mareşal primeşte în audiență pe:
- Dl. Colonel Ion Gheorghe - Ataşat Militar la Berlin;
- Delegația germană care a însoțit de Dl. Mareşal de la Snyatin la O.K.W. şi înapoi, şi care de aici se retrage.

La frontiera română se prezintă:
- Dl. General Calotescu - Guvernatorul Bucovinei,
- Dl. General Carlaonț - Comandantul Diviziei din Cernăuți[510].

15-17,30 - Sosirea în Cernăuți unde Dl. Mareşal, însoțit de Dl. Prof. Mihai Antonescu, Dl. General Şteflea, Dl. General Calotescu, Dl. General Carlaonț, Dl. Colonel Davidescu şi Dl. Lt. Col. Adj. Zaharia a vizitat Spitalul Militar (Central) şi Centrul de Reeducare al militarilor orbi.

Pretutindeni Dl. Mareşal şi Dl. Vicepreşedinte au stat de vorbă cu răniții, întrebându-i unde au fost răniți, cum au fost tratați în spitalele de pe front, care este situația familiilor lor, precum şi dorințele pe care le-ar avea fiecare.

La plecare Dl. Mareşal a mulțumit medicilor pentru modul cum îşi fac datoria, după care trenul pleacă spre Bucureşti.

Joi, 14 ianuarie 1943[ccii]

8,30 - Sosirea în gara Mogoşoaia, unde Dl. Mareşal este întâmpinat de D-nii:
- General Popescu D-tru,
- General Vasiliu,
- General Milicescu,
- General Pălăngeanu,
- General Jienescu,
- General Orezeanu,
- Colonel Diaconescu,
- Eugen Cristescu.

După ce se întreține câteva minute cu cei prezenți, Dl. Mareşal, însoțit de Dl. Vicepreşedinte, pleacă la vila Băneasa[511].

11,00 - Dl. Mareşal primeşte în audiența la vilă pe Dl. General Popescu Dumitru, Ministrul de Interne.

Vineri, 15 ianuarie 1943 (la vilă)[cciii]

17,05 - Dl. Prof. Alexianu, Guvernatorul Transnistriei.
17,50 - Dl. Ministru al Slovaciei la Bucureşti[512].

[509] *Registrul istoric*, vol. V, f. 185.
[510] *Registrul istoric*, vol. V, f. 185.
[511] *Ibidem.*
[512] *Registrul istoric*, vol. V, f. 190.

Sâmbătă, 16 ianuarie 1943[cciv] (la vilă)

12,00 - Dl. Ministru Marinescu: jurnalul Consiliului de Miniştri în chestiunea combustibilului.
12,30-13,50 - Dl. Suphi Tanrioer - Ministrul Turciei la Bucureşti[513].

Duminică, 17 ianuarie 1943 (la vilă)[ccv]

13,20 - Dl. General Pantazi.
- Dl. General Ştefleа.
17,00 - Dl. General Pantazi.
- Dl. General Ştefleа.
- Dl. General Tătăranu[514].

Luni, 18 ianuarie 1943[ccvi]

Lipsă în *Jurnal*[515].
[Consiliu de Miniştri, prezidat de prof. Mihai Antonescu, care prezintă detaliat vizita şi întrevederile sale şi ale Mareşalului la MCG German al lui A. Hitler din 10-11 ianuarie 1943].

Marți, 19 ianuarie 1943[ccvii]

În cursul dimineții Dl. Mareşal lucrează singur la vilă.

La Preşedinție[ccviii]

17,30 - Dl. Mareşal soseşte la Preşedinție.
17,35 - Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu: instrucțiuni.
18,00 - Dl. Col. rez. N. Miclescu: chestiuni de interes obştesc.
19,30 - Dl. General Emil Pălăngeanu, Comandantul M.T.R.: chestiuni de serviciu.
20,00 - Dl. Ministru Buşilă: în legătură cu plecarea sa în Transnistria[516].
21,00 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 20 ianuarie 1943 (la Preşedinție)[ccix]

12,00 - Sosirea la Preşedinție.
12,30 - D-na şi Dl. Ghica: chestiuni personale.
12,50 - D-na Mariana Boteanu: chestiuni personale[517].
13,50 - Plecarea la vilă pentru dejun[518].
18,00 - Sosirea la Preşedinție. Lucru în birou.

---

[513] *Registrul istoric*, vol. V, f. 191.
[514] *Registrul istoric*, vol. V, f. 191.
[515] Vezi însă *Registrul istoric*, vol. V, f. 192.
[516] *Registrul istoric*, vol. V, f. 193.
[517] *Registrul istoric*, vol. V, f. 194.
[518] Reținem că, în *Jurnal*, nu se menționează, dar – în *Memoriile* sale – Renato Bova Scoppa se referă la o „lungă discuție" fiind invitat la masă de Mareşalul Antonescu la vila de la Băneasa (cf. Mihai Pelin, *Diplomație de război,* p. 126-129).

21,00 - Plecarea la vilă.

Joi, 21 ianuarie 1943 (la Preşedinţie)

10,30 - Dl. Costin Petrescu: instrucţiuni în legătură cu fresca de la Ateneul Român.
10,50 - Dl. Col. Spalcke - Ataşat Militar german: o comunicare din partea Führerului.
11-13,50 - Consiliu de Colaborare Militară:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Ştheflea,
- Dl. General Arhip,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. Colonel Mardari - Subşeful M.St.M.,
- Dl. Col. Borcescu - Şeful S. I. M.St.M.,
- Dl. Col. Nestorescu - Şeful S. IV. M.St.M.

14,20 - Plecarea la vilă.
17,30 - Sosirea la Preşedinţie. Lucru în birou[519].
20,15 - Dl. Ministru Neagu: instrucţiuni[520].
21,10 - Plecarea la vilă.

Vineri, 22 ianuarie 1943[ccx] (la Preşedinţie)

11-13,45 - Consiliu de ordine internă, cu D-nii:
- Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- General Popescu,
- General Vasiliu,
- General Pălăngeanu,
- Colonel Diaconescu,
- Eugen Cristescu.

14,00 - Plecarea la vilă.
17,00 - Dl. Aurel Millea, avocat, refugiat din Cluj: chestiuni de interes naţional.
17,50 - Chemaţi de Dl. Mareşal:
- Dl. Andreas Schmidt - Şeful grupului etnic german,
- Episcopul Luteran Wilhelm Stäbel[521].

18,45 - Consiliu de colaborare militară (urmare) cu D-nii:
- General Pantazi,
- General Ştheflea,
- General Dobre,
- General Arhip.

20,25 - Lucru în birou.
20,50 - Plecarea la vilă.

[519] Potrivit unor surse, Mareşalul l-ar fi primit în audienţă pe dr. N. Lupu (cf. (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 443 şi urm.).
[520] *Registrul istoric*, vol. V, f. 195.
[521] *Registrul istoric*, vol. V, f. 196.

Sâmbătă, 23 ianuarie 1943 (la Preşedinţie)

12,30-12,45 - I. P. S. Valeriu Traian Trenţiu - Episcopul Unit al Oradei şi Administrator Apostolic al Mitropoliei Blaj:
- Invitaţie la serbările jubiliare în amintirea lui Inocenţiu Micu Clein;
- Situaţia bisericii româno-unite.

11,30 - Dl. General Dobre: instrucţiuni.
11,45-12,15 - Instrucţiuni:
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Georgescu.

12,45-13,40 - Instrucţiuni:
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Jienescu[522].

13,50 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Sosirea la Preşedinţie. Lucru în birou.
20,30 - Plecarea la vilă.

Duminică, 24 ianuarie 1943[ccxi] (la vilă)

În cursul dimineţii, Dl. Mareşal rezolvă corespondenţa curentă, iar după amiază rămâne în apartament.

Luni, 25 ianuarie 1943[ccxii] (la Preşedinţie)[ccxiii]

11,15 - Sosirea la Preşedinţie. Lucru în birou.
12,00 - Dl. General Şteflea: instrucţiuni.
13,15 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
18,00 - Dl. Prof. Dr. Haţieganu-Cluj.
18,30 - Dl. Maior Căpăţână de la Telefoane.
19,00 - Dl. General Dr. Căpitanovici: în chestiunea spitalelor.
20,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
20,50 - Dl. Eugen Cristescu: chestiuni de serviciu[523].
21,30 - Plecarea la vilă.

Marţi, 26 ianuarie 1943 (la Preşedinţie)[ccxiv]

11,00 - Lucru în birou.
12,00 - Dl. Popa - Secretar General Culte: instrucţiuni.
13,30 - Plecarea la vilă pentru dejun. La dejun, Dl. Mareşal a avut invitat pe Dl. Ministru Killinger cu D-na şi Domnişoarele.
17,50 - Sosirea la Preşedinţie.
18,00 - Dl. General Răşcanu - Primarul General al Capitalei: în chestiunea lucrărilor de

[522] *Registrul istoric*, vol. V, f. 196.
[523] *Registrul istoric*, vol. V, f. 199.

dezăpezire a Capitalei.
20,30 - Dl. Sorrentino[524] - de la revista italiană „Tempo”[525].
21,15 - Plecare la vilă.

Miercuri, 27 ianuarie 1943[ccxv] (la Preşedinţie)[ccxvi]

12-12,20 - În legătură cu realizările în domeniul brichetelor furajere:
- Dl. Lt. Col. Chirculescu Petre,
- Dl. Maior Vet. Dr. Tausch Fr.[526].

13,30 - Dejun la vilă. Invitaţi:
- Dl. General Colonel Löhr[527],
- Dl. Lt. Col. Falk,
- Dl. Maior von Schenk,
- Dl. General Maior Gerstenberg,
- D-na şi Dl. General Pantazi,
- D-na şi Dl. General Ştefl ea,
- D-na şi Dl. General Jienescu,
- D-na şi Dl. Col. Davidescu,
- Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia.

18-19 - Dl. General Rosetti[528].
19-19,30 - Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu. Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Joi, 28 ianuarie 1943[ccxvii] (la Preşedinţie)

11,00 - Consiliu de colaborare militară:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Ştefl ea,
- Dl. General Arhip,
- Dl. General Zaharescu,
- Dl. Col. Dumitrescu - S. 6 M.St.M.

14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Instrucţiuni:

---

[524] **Lamberti Sorrentino**, ziarist italian, care la data indicată i-a luat Mareşalului un amplu interviu privind opiniile lui Antonescu relativ la şansele continuării Războiului României în Est şi pericolele victoriei URSS în conflagraţia mondială în desfăşurare (cf. Stela Cheptea, coordonator, *Paradigmele istoriei: Omagiu Profesorului Gh. Buzatu,* II, Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 2009, p. 319-320). Pentru textul integral al interviului, vezi cotidianul „Independent”, Bucureşti, 15 mai 2001, p. 5 - text tradus şi comentat de Mihai Pelin); fragmente în Gh. Buzatu, coordonator, *Trecutul la judecata istoriei: Mareşalul Antonescu – Pro şi contra,* Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 545-546.
[525] *Registrul istoric*, vol. V, f. 200.
[526] *Registrul istoric*, vol. V, f. 201.
[527] Cf. *Jurnal,* I, p. 164.
[528] Vezi ample detalii asupra celor dezbătute, în Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal,* Bucureşti, Editura Adevărul, 1993, p. 188-192.

- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Ştefl ea.

19,30 - Dl. Eustaţiu Stoenescu - Directorul Şcolii Superioare de Arte Frumoase: chestiuni în legătură cu Şcoala Superioară de Arte Frumoase şi Sindicatul Artiştilor Plastici.
19,50-20,30 - Dl. General Constantin: instrucţiuni[529].
20,50 - Plecarea la vilă.

Vineri, 29 ianuarie 1943[ccxviii] (la Preşedinţie)

11,30-13,45 - Consiliu pentru ordinea publică:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Pălăngeanu,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Stănescu.

13,50 - Dl. Suphi Tanrioer - Ministrul Turciei.
14,15 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,15 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. General Hansen: prezentare pentru sosire la Comanda Misiunii Militare Germane în România, în locul D-lui General Hauffe.
18,45 - Dl. Colonel Popescu Corbu - Prefectul jud. Râbniţa: chestiuni personale.
19,30 - Dl. Ministru Dr. Tomescu:
- Stadiul operei de depistarea tuberculozei prin microfotografie;
- Situaţia epidemiilor;
- Medici mamoşi şi stomatologi la spitalele din linia 1-a.

20,30 - Dl. General Râmniceanu.
20,25 - Aprovizionarea cu lemne a Capitalei:
- Dl. General Orezeanu cu Directorii din C.F.R.,
- Dl. General Constantin,
- Dl. Colonel Lovinescu - Preşedintele de Coordonare al Transporturilor[530].

21,40 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 30 ianuarie 1943[ccxix] (la Preşedinţie)

11,30 - Lucru în birou.
12-13,15 - Dl. General Ştefl ea: instrucţiuni.
14,00 - Plecarea la vilă.
17,30 - Lucru în birou.
18,30-20,30 - Dl. General Pantazi.
- Dl. General Ştefl ea.
- Dl. General Dumitrescu Petre - Cdt. A.3.
- Dl. General Constantinescu - Cdt. A.4.

20,30-20,50 - Dl. General Ştefl ea: instrucţiuni.
21,00 - Plecarea la vilă.

[529] *Registrul istoric*, vol. V, f. 203.
[530] *Registrul istoric*, vol. V, f. 203.

Duminică, 31 ianuarie 1943[ccxx]

În cursul dimineții, D-na şi Dl. Mareşal au făcut o plimbare pe jos prin comuna Băneasa.

Cu această ocazie, Dl. Mareşal a vizitat autoritățile comunei şi a stat de vorbă cu câțiva cetățeni întâlniți prin comună[531].

Luni, 1 februarie 1943[ccxxi] **(la Preşedinție)**

11-13,45 - Chestiuni politice:
- Dl. Ion Mihalache[532],
- Dl. Colonel Miclescu.

14,00 - Plecarea la vilă.

14,15 - Dl. General Hauffe: prezentare pentru plecare de la comanda Misiunii Militare Germane în România.

Dejun la vilă, cu următorii invitați:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- D-na Goga,
- D-na von Exner,
- Dl. General Hauffe,
- Prințul Hohenzollern (Maior de rez. în armata germană),
- Dl. Amiral Tillessen[533],
- Dl. Colonel von Otterstädt,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. Ritter von Mann,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Amiral Păiş,
- Dl. Lt. Col. Şerb Titus,
- Dl. Maior Adj. Eugen Niculescu.

17,15 - Lucru în birou (la Preşedinție).

20,00 - Stadiul lucrărilor la spitalele în construcție luate sub direcția M.A.N. Situația răniților, bolnavilor şi paturilor libere la 21 ianuarie 1943:
- Dl. General Davidescu - Secretar General M.A.N.,
- Dl. Medic General Dr. Căpitanovici.

20,45 - Instrucțiuni:
- Diaconescu[534].

Marți, 2 februarie 1943 (la Preşedinție)

11,30 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.

12,00 - Dl. Colonel Miclescu.

13,30 - Plecarea la vilă.

17,30 - Sosirea la Preşedinție. Lucru în birou.

---

[531] *Registrul istoric*, vol. V, f. 204.
[532] Cf. *Jurnal,* I, p. 73.
[533] Amiralul **Wermer Tillessen**, şeful Misiunii Militare Maritime a Germaniei în România (1943-1944).
[534] *Registrul istoric*, vol. V, f. 205.

19,20-20,10 - Dl. General Hansen: remite o scrisoare personală din partea Führerului[535].
20,10 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 3 februarie 1943[ccxxii] (la Preşedinţie)

10,00 - Chestiuni operative:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Dumitrescu,
- Dl. General Constantinescu.

12,00 - Dl. Subsecretar de Stat Dragoş: chestiuni de serviciu.
13-13,45 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. Eugen Cristescu.

13,50 - Plecarea la vilă.
17,00 - Lucru în birou.
18,15 - Solicită permisiunea de a se organiza şi activa în ţară:
- Dl. Judecător V. Economu-Corbu - Preşedintele Asociaţiei Culturale a Tineretului Românesc,
- Dl. Judecător Anton Ionescu,
- Dl. Avocat Tache Pandele din Contenciosul Ministerului Economiei Naţionale.

19,15 - Dl. Col. Dinulescu - Ataşatul Militar Român în Suedia şi Finlanda[536].
21,15 - Plecarea la vilă.

Joi, 4 februarie 1943 (la Preşedinţie)[ccxxiii]

9,45 [→ **15,30** - Consiliu de Miniştri cu Guvernatorii provinciilor eliberate, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu][537].
10,00 - Dl. Ministru Marinescu: chestiuni de serviciu.
11,00 - Dl. General Popescu D. - Ministrul de Interne: semnarea unui decret.
11,30 - Dl. Guvernator Ottulescu: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Ministru Buşilă, reîntors din Transnistria: raport.
13-13,30 - Dl. Căpitan Rosetti-Solescu, fost ofiţer de legătură la „Grupul de Armate Don": se prezintă în audienţă conform ordinului D-lui Mareşal.
13,30 - Dl. General Pantazi.
14,00 - Plecarea la vilă.
17,00 - Lucru în birou.
17,30 [→ **22,20** - Consiliu de Miniştri Economic prezidat de prof. Mihai Antonescu][538].
18,00 - Dl. Subsecretar de Stat I. C. Petrescu: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. Secretar General Aurel Popa - de la Culte: chestiuni de serviciu.

---

[535] *Registrul istoric*, vol. V, f. 208.
[536] *Registrul istoric*, vol. V, f. 210.
[537] *Procese-verbale,* I, f. 150-155. Vezi textul integral al minutei şedinţei de guvern - M. D. Ciucă, Maria Ignat, eds., *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri. Guvernarea Ion Antonescu,* vol. IX, *februarie-decembrie 1943,* Bucureşti, Arhivele Naţionale ale României, 2006, p. 1-56 (în continuare, se va cita: *Stenogramele ...,* IX) şi Comunicatul nr. 392/1943 (*Registrul istoric*, vol. V, f. 212-213).
[538] *Procese-verbale,* I, f. 156-157. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* IX, p. 56-96.

19,30-20,15 - Dl. Eugen Cristescu: chestiuni de serviciu[539].
21,00 - Plecarea la vilă.

Vineri, 5 februarie 1943[ccxxiv] (la Preşedinţie)

10,30 - Lucru în birou.
11,15 - Dl. Ministru Marinescu: instrucţiuni.
12,15 - Chestiuni de dotarea şi instrucţia aeronauticii române:
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Gerstenberg.

13,15 - Dl. General Potopeanu, reîntors din Transnistria: raport.
13,40 - D-na Alexandrina Cantacuzino: chestiuni personale[540].
14,00 - Plecarea la vilă.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Situaţia schimburilor cu străinătatea:
- Dl. Subsecretar de Stat Stavri Ghiolu.
- Dl. Romaşcanu, Comisar General al Preţurilor.

19,30 - Dl. Guvernator Alexianu.
- Dl. General Calotescu.
- Dl. General Voiculescu.

21,30 - Dl. Romaşcanu, Comisar General al Preţurilor.
21,40 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 6 februarie 1943 (la Preşedinţie)[ccxxv]

10,00 - Lucru în birou.
11,00 - Dl. Ministru Neagu: chestiuni de serviciu.
13,10 - Dl. Subsecretar de Stat Dr. Dănulescu: chestiuni de serviciu.
13,20 - Plecarea la vilă.
17,00 - Lucru în birou.
18,30 - Lt. Col. Pădureanu - Şef Stat Major al Diviziei 20 Infanterie: prezentare.
18,15 - Lucru în birou.
19,55-20,10 - Dl. Eugen Cristescu[541].
21,15 - Plecarea la vilă.

Duminică, 7 februarie 1943

Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia şi de întreg Guvernul, asistă la slujba religioasă de la Sfânta Patriarhie, pentru pomenirea eroilor căzuţi la Stalingrad.

După terminarea slujbei, Dl. Mareşal, însoţit de Dl. General C. Niculescu, Comandantul Militar al Capitalei, trece în revistă compania de onoare; apoi urmează defilarea trupei.

[539] *Registrul istoric*, vol. V, f. 210.
[540] *Registrul istoric*, vol. V, f. 211.
[541] *Registrul istoric*, vol. V, f. 211.

Luni, 8 februarie 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - Dl. Subsecretar de Stat Dănulescu: chestiuni de serviciu.
12-12,30 - Dl. Colonel Miclescu: chestiuni personale.
12,30 - Lucru în birou.
14,00 - Plecarea la vilă.
17,30 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Vaida-Voievod[542]: mulţumeşte pentru o chestiune personală în legătură cu situaţia actuală[543].
19,30 - Lucru în birou.
21,10 - Plecarea la vilă.

Marţi, 9 februarie 1943 (la Preşedinţie)

10,30 - Lucru în birou.
12,00 - Dl. Ministru Aurelian Pană: chestiuni de serviciu.
13,00 - Dl. Niki Dumitrescu[544] - Ministrul României la Madrid: chestiuni de serviciu.
14,00 - Dejun la Preşedinţie.
17,00 - Dl. Bossy - Ministrul României la Berlin: chestiuni de serviciu.
17,45 - Dl. Prof. Mihai Antonescu: lucru.
18,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
19,15 - Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu: lucru.
19,35 - Dl. Maior Căpăţână de la Societatea de Telefoane[545].
19,50 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 10 februarie 1943 (la vilă)

10,00 - Dl. Schmidt, Ministrul Presei germane: prezentare.
- Dl. Ministru Killinger.

La Preşedinţie

11,30-12,20 - Măsuri pentru evacuarea Capitalei în caz de bombardament:
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Pălăngeanu - Prefectul Poliţiei,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Constantin,
- Dl. General Marinescu - A.c.A.,
- Dl. Ing. Georgescu - C.F.R., Direcţia Mişcării,
- Dl. Ing. Ghiţulescu - Min. Lucrărilor Publice,
- Dl. Col. Gelep - Ministerul Interne,
- Dl. Dr. Stoichiţă - Ministerul Sănătăţii,

[542] Cf. *Jurnal,* I, p. 118.
[543] *Registrul istoric*, vol. V, f. 213.
[544] **Nicolae Gr. Dumitrescu** (1894- ?), diplomat de carieră, aflat începând din 1924 în Centrala din Bucureşti a MAS, mai întâi ca ataşat de legaţie, apoi în misiuni la Berna, Atena, Paris, Varşovia, iar de la 1.4.1941 – ministru în Spania (MAS, *Anuar Diplomatic – 1942,* p. 124-125).
[545] *Registrul istoric*, vol. V, f. 214.

- Dl. Napoleon Crețu - Ministerul Culturii Naționale,
- Dl. Col. Lovinescu - M.St.M. Secția 6,
- Dl. [Sabin] Manuilă - Dir. Serviciul Statistic,
- Dl. Director Măgureanu - Ministerul Propagandei[546].

12,35 - Dl. General Şteflea.
14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Lucru în birou.
21,10 - Plecarea la vilă.

Joi, 11 februarie 1943 (la Preşedinție)

11-11,30 - Consiliu de colaborare militară:
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Davidescu,
- Dl. General Nicolaescu (Dir. Moto Mec.),
- Dl. General Dr. Căpitanovici.

13,20 - Dl. General Dobre.
13,30 - Plecarea la vilă.
18,30 - Dl. Ing. Miclescu[547].
19,00 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Vineri, 12 februarie 1943 (la Preşedinție)

10,30 - Dl. Ministru Neubacher: o comunicare din partea D-lui von Ribbentrop.
11,30 - Consiliu pentru ordinea internă:
- Dl. General Popescu,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Pălăngeanu,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Colonel Diaconescu.

13,15 - Dl. Eugen Cristescu.
13,40 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,15 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Prof. Giurescu[548]: în legătură cu lucrarea *Siebenbürgen*.
19,00 - Dl. Ministru Marinescu: chestiuni de serviciu.
19,30 - Dl. Ministru Buşilă: instrucțiuni.
19,45 - Dl. General Şteflea[549].
20,15 - Lucru în birou.

---

[546] *Registrul istoric*, vol. V, f. 215.
[547] *Registrul istoric*, vol. V, f. 216.
[548] **Constantin C. Giurescu** (1901-1977), cunoscut istoric şi om politic, profesor la Universitatea din Bucureşti, membru al Academiei Române, autorul unor remarcabile sinteze şi monografii (*Enciclopedia istoriografiei româneşti,* p. 156-157).
[549] *Registrul istoric*, vol. V, f. 217.

20,30 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 13 februarie 1943 (la Preşedinţie)

11,30 - D-na şi Dl. Mareşal Antonescu pleacă cu automobilul la Predeal.
13-13,30 - Vizitarea căminului de copii din Sinaia de sub conducerea D-nei Creţu.
La sosire Dl. Mareşal a fost întâmpinat de Primarul oraşului şi Şeful Poliţiei Sinaia.
D-sa a vizitat dormitoarele, sala de mese, magazia de alimente, brutăria etc., rămânând mulţumit de cele constatate.
La acest cămin servesc masa circa 150-180 copii zilnic.
La plecare Dl. Mareşal a mulţumit D-nei Creţu şi D-lui Primar.
14,00 - Sosirea la vila din Predeal.
14,15 - Dejunul.
17-18 - Lucru în birou (cu Dl. Maior Eugen Niculescu).
20,00 - Cina, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- D-na Goga.

Duminică, 14 februarie 1943 (Predeal)[ccxxvi]

În tot cursul zilei, Dl. Mareşal rămâne la vilă, lucrând singur în birou.

Luni, 15 februarie 1943 (Predeal)

11-12,30 - D-na şi Dl. Mareşal au vizitat:
- Întreaga gospodărie din jurul vilei;
- Barăcile plotonului special de jandarmi pază, unde a rămas perfect mulţumit de cele constatate.

Marţi, 16 februarie 1943[ccxxvii]

8,40 - D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de D-na Goga, pleacă cu automobilul la Bucureşti.
11,00 - Sosirea la vila Băneasa.
La vilă
12,00 - Dl. General Kammhuber[550], inspectorul aviaţiei germane de vânătoare de noapte în Europa: prezentare.
13,15 - Dl. General Pantazi.
14,15 - Dejunul.
18,00 - Dl. General Popescu - Ministrul de Interne: chestiuni de serviciu.
18,30 - Dl. Ministru Dr. Tomescu: chestiuni de serviciu[551].

Miercuri, 17 februarie 1943 (la Preşedinţie)

11,30 - Lucru în birou.

[550] **Josej Kammhuber** (1896-1986), cel dintâi general al aviaţiei nocturne din cadrul *Luftwaffe.*
[551] *Registrul istoric*, vol. V, f. 219.

12,00 - Dl. Guvernator Ottulescu: schimbarea rublelor pentru românii basarabeni şi bucovineni.
13,00 - Dl. General Petala: chestiuni personale.
13,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Subsecretar de Stat Dr. Dănulescu: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. Ministru Dragoş.
- Dl. State - Secretar General la Consiliul de Patronaj: chestiunea puf şi fulgi pentru invalizi[552].
19,45 - Lucru în birou.
21,20 - Plecarea la vilă.

Joi, 18 februarie 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - Consiliu de colaborare militară:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefl ea,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Stoenescu.

14,20 - Plecarea la vilă.
17,00 - Lucru în birou.
19,00 - Dl. Brătescu-Voineşti[553]: chestiuni în legătură cu cenzura.
19,30 - Dl. Ştefănescu - Dir. Soc. „Românofir": chestiuni personale.
20,00 - Dl. General Pantazi.
- Dl. General Ştefl ea.
- Dl. General Dobre.
- Dl. Col. Borcescu - Şef S. I. M.St.M.
- Dl. Col. Nestorescu - Şef S. IV. M.St.M.[554].

21,30 - Plecarea la vilă.

Vineri, 19 februarie 1943 (la Preşedinţie)[ccxxviii]

10,30 - D-na Elena Gr. Filipescu: în legătură cu „Crucea Roşie".
11,00 - Consiliu pentru ordinea internă:
- Dl. General Popescu - Ministru de Interne,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General N. Pălăngeanu,
- Dl. Colonel Diaconescu,
- Dl. Eugen Cristescu.

13,10 - Lucru în birou.
13,40 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Lucru în birou.
18,00 [→ **19,50** - Consiliu Economic, prezidat de Mareşalul Antonescu][555]:

[552] *Registrul istoric*, vol. V, f. 220.
[553] Cf. *Jurnal,* I, p. 264.
[554] *Registrul istoric*, vol. V, f. 221.

- Dl. General Popescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Constantin,
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. Guvernator Ottulescu (B.N.R.),
- Dl. General Răşcanu,
- Dl. Minescu,
- Dl. Dr. Vlad (Cons. de Patronaj),
- Dl. Ing. Andone (Min. Economiei Naţionale),
- Dl. Vlad, industriaş.

20,00 - Lucru în birou.
20,30 - Dl. General Dobre.
21,20 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 20 februarie 1943[ccxxix] (la vilă)

10,30 - Prezentare pentru plecare şi sosire:
- Dl. Lt. Col. Palmentola - vechiul Ataşat Militar Aeron. Italian,
- Dl. Lt. Col. Cezare de Porto - noul Ataşat Militar Aeronaval italian.

11,00 - Vizitarea Expoziţiei Românilor de peste Bug, organizată de Serviciul Statistic.
La Preşedinţie
11,30 - Lucru în birou.
13,45 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
20,00 - Dl. Ministru Tomescu: chestiuni de serviciu.
20,20 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Duminică, 21 februarie 1943

10,30 - Dl. Mareşal se duce la dentist.
11,15 - Plimbare pe jos pe Calea Victoriei până la Biserica Albă.
11,15-12 - Dl. Mareşal ia parte, singur, la serviciul religios de la Biserica Albă.
La Preşedinţie
12,30 - Dl. Valeriu Pop[556]: informare asupra situaţiei.
13,00 - Dl. Mareşal pleacă la vilă.
După amiază, Dl. Mareşal rămâne la vilă.

Luni, 22 februarie 1943 (la Preşedinţie)[ccxxx]

10,30 - Lucru în birou.

---

[555] Potrivit *Proceselor-verbale* (I, f. 157), reuniunea s-a desfăşurat între orele 18,15 şi 19,50, sub preşedinţia prof. Mihai Antonescu. Textul integral al minutei reuniunii Consiliului, în *Stenogramele ...,* IX, p. 97-122.
[556] Cf. *Jurnal,* I, p. 62.

11,00 - Dl. Ivan Milecz, Ministrul Slovaciei: prezintă mulţumiri din partea Şefului Statului pentru telegrama de condoleanţe trimisă de Dl. Mareşal.
11,30 - Dl. Constant: chestiuni personale.
12,30 - Dl. Prof. univ. dr. Moruzi: chestiuni în legătură cu organizarea Serviciului Sanitar în zona de operaţii.
13,00 - Dl. Soicescu - Ad-tor B.N.R.: relaţii asupra graficului cu emisiunile monetare.
14,00 - Plecarea la vilă.
17,30 - Sosirea la Preşedinţie. Lucru în birou.
18,00 - Dl. Horia Hulubei: în chestiunea D-lui Hudiţă.
18,45 - Dl. Prof. Dr. Danielopol: neregulile de la Spitalul Elias.
19,15 - Depunerea jurământului D-lui General [N.] Şova, în calitate de Subsecretar de Stat al Marinei. Asistă: Dl. General Pantazi şi Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu.
19,30 - Lucru în birou.
19,50 - Dl. General Şteflea: chestiuni de serviciu[557].
20,40 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Marţi, 23 februarie 1943 (la Preşedinţie)

10,30 - Lucru în birou.
11,30 - Dl. Vicepreşedinte: lucru.
12,00 - Dl. General în rez. Scărişoareanu: raport de activitatea Casei I.O.V.
13,20 - Dl. Dr. Alex. Popovici.
13,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. General Pantazi: prezintă 18 ofiţeri care s-au distins prin muncă excepţională.
18,10 - Dl. General Pantazi.
18,40 - Dl. Lt. Col. Ursu - Şeful Spitalului 303 şi Căminului Invalizilor.
19,00 - Măsuri pentru repararea Teatrului Liric pentru reprezentaţiile de operă:
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. Ministru Petrovici,
- Dl. General Răşcanu[558].

19,40 - Lucru în birou.
21,15 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 24 februarie 1943 (la Preşedinţie)[ccxxxi]

11,00 - Dl. General Popescu, Ministrul Internelor: chestiuni de serviciu.
11,45 - Preot Prof. Dim. Rădulescu - Paroh la Biserica Albă.
12,00 - I. P. S. Mitropolitul Visarion [Puiu]: chestiuni bisericeşti în legătură cu Trans.
12,30 - Lucru în birou.
13,50 - Plecarea la vilă.
14,00 - Dejun la vilă, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. General Hansen,

[557] *Registrul istoric*, vol. V, f. 225.
[558] *Registrul istoric*, vol. V, f. 226.

- Dl. Amiral Tillessen,
- Dl. General von Mann,
- Dl. General Gerstenberg,
- Dl. Colonel Spalcke,
- Şeful de Stat Major al D-lui General Hansen,
- Adjutantul D-lui General Hansen,
- D-na Veturia Goga,
- D-na von Exner,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Ştefflea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Şova N.,
- Maior Marin, Adj. de serviciu.

16,15 - Lucru în birou (la Preşedinţie).
17,00 - Dl. Prof. Mihai Antonescu - Vicepreşedintele Consiliului.
18,10 - Chestiunea refugiaţilor:
- Dl. Prof. Torţu,
- Dl. General Popescu D-tru,

19,40 - D-na Isa Hesselman Exarcu: chestiuni particulare.
20,00 - Lucru în birou.
20,15 - Dl. Suphi Tanrioer - Ministrul Turciei[559].
21,30 - Plecarea la vilă.

Joi, 25 februarie 1943 (la Preşedinţie)[ccxxxii]

10,00 - Lucru în birou.
11,00 - Consiliu de colaborare militară:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefflea,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Şova,
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. Ministru Tomescu.

13,20 - Dl. General Dobre[560].
13,40 - Plecarea la vilă.
17,00 - Lucru în birou (la Preşedinţie).
21,00 - Plecarea la vilă.

Vineri, 26 februarie 1943 (la Preşedinţie)[ccxxxiii]

10,30 - Lucru în birou.
11,00 - Consiliu pentru ordinea publică:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,

[559] *Registrul istoric*, vol. V, f. 228.
[560] *Registrul istoric*, vol. V, f. 229.

- Dl. General Popescu Dumitru,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General N. Pălăngeanu N.,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Colonel Diaconescu.

12,30 - Lucru în birou.
13,45 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou (la Preşedinţie).
18,00 - Problema medicilor evrei. Situaţia medicilor aflaţi pe front:
- Dl. Ministru Tomescu,
- Dl. General Dr. Căpitanovici[561].

18,30 - Dl. Ministru Tomescu: în legătură cu observaţiile făcute de Dl. Mareşal la legea de organizare sanitară.
18,45 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 27 februarie 1943 (la Preşedinţie)

9,50 - Lucru în birou.
11,00 - D-na H. Cosma - fosta soţie a lui Octavian Goga: în chestiunea unei pensii naţionale viagere.
11,30 - Dl. General Voiculescu: chestiuni de serviciu în legătură cu Basarabia.
12,00 - I. P. S. Episcopul Nicolae de Oradea - Beiuş: starea de spirit a populaţiei din acea regiune[562].
12,30 - Lucru în birou.
13,00 - Dejun la Palatul Regal.
15,50 - Sosirea la Preşedinţie (de la Palatul Regal).
17,00 - Lucru în birou.
20,30 - Plecarea la vilă.

Duminică, 28 februarie 1943 (la vilă)[ccxxxiv]

În tot cursul zilei, Dl. Mareşal rămâne la vilă.

Luni, 1 martie 1943 (la Preşedinţie)

10,30 - Dl. General Pantazi: instrucţiuni.
11,40 - Dl. Ministru Pană: organizarea agriculturii în stat.
12,30 - Dl. General Gerstenberg: în legătură cu organizarea Corpului Aerian Român
- Dl. General Jienescu, înapoiat de pe front: raport.

13,20 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,15 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Ministru Neagu: în legătură cu bugetul.
20,00 - Dl. Brătescu-Voineşti[563].

[561] *Registrul istoric*, vol. V, f. 230.
[562] *Registrul istoric*, vol. V, f. 233.
[563] *Registrul istoric*, vol. V, f. 233.

20,30 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Marți, 2 martie 1943[ccxxxv] (la Preşedinție)

10,15 - Vizită inopinată la Atelierele Leonida pentru a se vederea transformarea carelor ruse 1.60 în care de asalt. Participă şi D-nii: General Pantazi, General Nicolaescu, Col. Davidescu.
11-12,30 - Consiliu Economic [prezidat de Mareşalul Antonescu][564]:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Constantin,
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. Ministru Dragoş,
- Dl. Guvernator Ottulescu (B.N.R.),
- Dl. Subsecretar de Stat Vulcănescu,
- Dl. Romaşcanu.

12,30 - Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
- Dl. General Dobre.

13,15 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou (la Preşedinție).
17,45 - Dl. General Bassenge[565]: prezentare pentru plecare.
18,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu[566].
19,30 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 3 martie 1943 (la Preşedinție)

11,00 - Dl. General Pantazi.
12,00 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. General Popescu D. - Ministrul Internelor,
- Dl. General Vasiliu - Subsecretar de Stat Interne.

13,00 - I. P. S. S. Patriarhul României: chestiuni bisericeşti.
13,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou (la Preşedinție).
18,00 - Propuneri pentru sporirea potențialului C.F.R.:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Orezeanu,

[564] Vezi şi *Procese-verbale,* I, f. 158-159, iar textul integral al minutei şedinței de Consiliu, în *Stenogramele ...,* IX, p. 122- 139.
[565] Şeful Statului Major al Misiunii Militare Germane a Aerului, sosit la Bucureşti în noiembrie 1940.
[566] *Registrul istoric*, vol. V, f. 234.

- Dl. General Constantin,
- Dl. Ministru Neagu[567].

19,45 - Lucru în birou.
20,45 - Plecarea la vilă.

Joi, 4 martie 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - Consiliu de colaborare militară cu D-nii:
- General Pantazi,
- General Ştefleа,
- General Dobre,
- General Jienescu,
- General Zaharescu,
- General Niculescu C.,
- General Şova.

13,45 - Dejun la vilă cu:
- I. P. S. S. Patriarhul Nicodim,
- I. P. S. S. Mitropolitul Bălan.

17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Situaţia românilor din Macedonia:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. Ministru Petrovici,
- Dl. Petraşincu - Preşedintele Societăţii Macedo-Române,
- Dl. I. Caramizi - Preşedintele Comunităţii Române din Salonic,
- Dl. Papagheorghe - Ad-tor General al Şcolii şi Bisericii Române din Macedonia.

19,00 - Dl. Prof. Hudiţă[568]: în legătură cu audienţa D-lui Rector Horia Hulubei.
20,45 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Vineri, 5 martie 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Lucru în birou.
13,15 - Plecarea la vilă pentru dejun.
18,00 - Prezentare pentru plecare. Dl. Mareşal îl decorează cu ordinul „Mihai Viteazul" clasa a 3-a:
- Dl. Amiral Schuster,

---

[567] *Registrul istoric*, vol. V, f. 236.

[568] **Ion Hudiţă** (1896-1982), istoric, conferenţiar la Universitatea din Iaşi (1928-1935), profesor la Academia de înalte studii Industriale şi Comerciale din Bucureşti (1935-1938), apoi la Şcoala de Arhivistică din Bucureşti şi conferenţiar la Universitatea din Bucureşti (1941-1947). Membru al Partidului Ţărănesc-Democrat (dr. N. Lupu), iar din 1934 fruntaş al P.N.Ţ. Ministru la Agricultură şi Domenii în al doilea guvern C. Sănătescu (1944) şi în guvernul N. Rădescu (1944-1945). Sub comunişti, eliminat din învăţământ, apoi arestat şi deţinut până în 1955, reîntemniţat ulterior pentru scurt timp. Ca istoric a publicat lucrări de specialitate, dar s-a impus ca autor al unui amplu *Jurnal* politic (zece volume, 1997-2010) acoperind ajunul şi îndeosebi epoca celui de-al doilea război mondial, editat de ginerele său, acad. Dan Berindei (Stan Stoica, coordonator, *Dicţionar biografic de istorie a României,* Bucureşti, 2008, p. 272-273; Ion Constantin, *Pantelimon Halippa ...,* p. 147-148).

- Căpitan de Marină Arnold, ofiţer de legătură.

18,30 - Dl. General Pantazi.
19,00 - Dl. Virgil Potârcă[569].
19,40 - Dl. General Niculescu - Comandantul Militar al Capitalei.
19,50 - Dl. Constant: aduce un răspuns D-lui Mareşal.
21,30 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 6 martie 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
13,30 - Sosirea la Predeal.
14,00 - Dejunul, intim.
15,00 - Dl. Mareşal vizitează curtea.
20,00 - D-na Goga.
- I. P. S. S. Mitropolitul Bălan.

20,15 - Dl. Cpt. Dr. Drăgănescu.
20,30 - Cina, având invitaţi pe D-na Goga şi I. P. S. S. Mitropolitul Bălan al Ardealului.

Duminică, 7 martie 1943

8,30 - Dl. Cpt. Dr. Drăgănescu.
9,30 - Dl. Ghestemberg de la Braşov.
12,00 - I. P. S. S. Mitropolitul Bălan.
13,30 - Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
14,00 - Dejunul, având invitaţi pe:
- Dl. Vicepreşedinte,
- I. P. S. S. Mitropolitul Bălan,
- D-na Goga,
- Dl. Colonel Davidescu.

18,00 - D-na şi Dl. General Orezeanu.
18,30 - Principesa Sturdza.
20,30 - Cina, având invitaţi pe:
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na Goga,
- I. P. S. S. Mitropolitul Bălan,
- Principesa Sturdza,
- D-na şi Dl. General Orezeanu.

Luni, 8 martie 1943[ccxxxvi]

11,00 - D-na şi Dl. Mareşal însoţiţi de Dl. Vicepreşedinte se plimbă pe şosea.
14,00 - Dejunul, cu Dl. Vicepreşedinte şi D-na Goga.
15,30 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu maşina la Bucureşti.
18,00 - Sosirea la Preşedinţie.

[569] Cf. *Jurnal,* I, p. 120.

Marți, 9 martie 1943 (la Preşedinție)

10,30 - Lucru în birou.
12,00 - Dl. Ministru Marinescu: prezintă proiectul legii chiriilor.
13,15 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Lucru în birou.
20,15 - Dl. General Pantazi.
21,00 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 10 martie 1943[ccxxxvii]

10,10 - Plecarea spre Mănăstirea Plumbuita (Colentina).
10,30 - Vizită la Mănăstirea Plumbuita pentru stabilirea lucrărilor de restaurare. Au luat parte: I. P. S. S. Patriarhul Nicodim, Dl. Victor Brătulescu, Dir. Comisiei Monumentelor Istorice, Dl. General Răşcanu, Primar General al Capitalei, şi Dl. Colonel Dumitrescu din Marele Stat Major, Secția 6-a.
11,40 - Sosirea la Preşedinție. Lucru în birou.
13,30 - Plecarea la vilă.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Ghiolu - Subsecretar de Stat la Ministerul Economiei Naționale: rezultatul tratativelor economice cu Elveția.
19,15 - Dl. General Popescu - Ministrul Internelor: chestiuni de serviciu.
20,00 - Dl. General Sănătescu: instrucțiuni.
20,35 - Plecarea la vilă.

Joi, 11 martie 1943 (la Preşedinție)[ccxxxviii]

11,00 - Consiliu de colaborare militară:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Şova,
- Dl. General Voiculescu,
- Dl. Colonel Macarovici - Dir. Aşez. „Regina Maria”.

13,44 - Plecarea la vilă pentru dejun.
18,00 - Dl. Amiral Păiş: prezentare pentru plecare.
18,20 - Dl. General Rosetti: chestiuni personale.
19,00 - Instrucțiuni:
- Dl. General Dragalina,
- Dl. General [Olimpiu] Stavrat.

19,30 - Lucru în birou.
20,00 - Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
20,45 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Vineri, 12 martie 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Lucru în birou.
11,00 - Consiliu pentru Ordinea Publică[570]:
- Dl. General Popescu D-tru,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General N. Pălăngeanu,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Colonel Diaconescu,
- Dl. General Orezeanu,
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ministru Tomescu,
- Dl. Subsecretar de Stat Dănulescu,
- Lt. Col. rez. Teodorescu Darie - Prefectul judeţului Neamţ.

14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Zugravu.
19,00 - Organizarea fundaţiei Mihail:
- Dl. Ministru Pană,
- Dl. Priboianu - Dir. Contencios Ministerul Agriculturii,
- Dl. Măgureanu de la Cons. Legislativ.

19,30-20 - Lucru în birou.
20,00 - Dl. Ministru Killinger: comunicare (vizita D-lui Ministru von Ribbentrop la Roma)[571].
21,15 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 13 martie 1943 (la Preşedinţie)[ccxxxix]

11,00 - Corul „I. Vidu", împreună cu organizatorii săptămânii bănăţene: Dl. P. Nemoianu, Preşedintele Cercului „Banatul", Dl. Prof. Matei, Vicepreşedinte, Dl. Const. Topliceanu, Secretar General al Societăţii, Dl. Tiberiu Sevici, Preşedintele Corului, Dl. Prof. Stan, Dirijorului Corului.

Dl. Mareşal, după ce le vorbeşte câteva cuvinte mulţumind pentru activitatea corului, decorează pe: Preşedintele Corului, Dirijorului Corului şi pe pensionarul Luca (de 50 de ani în cor).
12,00 - Dl. Vaida-Voievod.
13,15 - Preot Dr. Rădulescu: un răspuns în legătură cu alegerile eparhiale.
13,25 - Dl. Prof. Eftimie Antonescu - Rectorul Academiei Comerciale[572].
13,45 - Plecarea la vilă pentru dejun.

După amiază, Dl. Mareşal rămâne la vilă.

Duminică, 14 şi luni 15 martie 1943[ccxl]

Dl. Mareşal Antonescu rămâne la vilă, rezolvând corespondenţa curentă.

---

[570] Vezi şi *Procese-verbale,* I, f. 160.
[571] ANIC, fond PCM – CM, dosar 465/1943, *Registrul istoric al Conducătorului Statului,* vol. VI, *11. III.1943-23.X.1943,* f. 2-3 (În continuare, se va cita: *Registrul istoric*, vol. VI).
[572] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 4.

Marți, 16 martie 1943[ccxli] **(la Preşedinție)**

10,15 - Lucru în birou.
11,30 - Dl. General Sănătescu.
12,00 - Bugetul Consiliului de Patronaj şi al ajutorului de iarnă:
- Dl. State - Secretar General al Consiliului de Patronaj,
- Dl. Int. Marin Mihuț.

13,00 - Lucru în birou.
13,50 - Plecarea la vilă pentru dejun.

La vilă

17,00 - Dl. Max Seidel - corespondent de război al revistei „Stuttgarter Illustrierte": reportaj fotografic.

La Preşedinție

18,00 - Palatul invalizilor. Spitalul Militar „Regina Elisabeta":
- Dl. General Dr. Căpitanovici,
- Dl. Lt. Col. Dr. Liviu Ursu.

19,00 - Dl. Dr. Burileanu - Directorul Eforiei Spitalelor Civile: chestiuni de serviciu.
19,30 - Dl. C. Stoicescu - A-dtor B.N.R.: chestiuni de serviciu[573].
20,30 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 17 martie 1943 (la Preşedinție)

10,00 - Lucru în birou.
11,00 [→ **13,30**] - Consiliu cu Guvernatorii [prezidat de Mareşalul Antonescu][574].
13,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Preşedinți ai diferitelor industrii din Bucovina: în legătură cu industriile ce conduc:
- Dl. Noveanu,
- Dl. Popescu.

18,30 - Lucru în birou.
19,00 - Dl. Căpitan de Marină Călin Botez de la Legația din Lisabona: informațiuni.
20,00 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Joi, 18 martie 1943 (la Preşedinție)[ccxlii]

10,30 - Lucru în birou.
11,00 - Consiliu de Colaborare Militară [prezidat de Mareşalul Antonescu]:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Ştefleа.

[573] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 6.
[574] Vezi şi *Procese-verbale,* I, f. 161-163; textul complet al minutei şedinței de guvern, în *Stenogramele ...,* IX, p. 140-162.

13,45 - Plecarea la vilă.
14,00 - Dejun la vilă, având invitaţi pe:
- Dl. Prof. Dr. Eppinger,
- D-na şi Dl. Ministru Tomescu,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu,
- Dl. Cpt. Dr. Zilişteanu.

18,00 - Dl. General Iliescu - Subsecretar de Stat al Educaţiei Extraşcolare. Se discută:
- Parcul tineretului de la Mănăstirea Plumbuita;
- Legea muncii de folos obştesc şi obligatoriu;
- Insigne şi uniforme;
- Serbarea tineretului 21 mai.

19,00 - Dl. General Aurel Iliescu: o chestiune personală.
19,15 - Dl. George Bastaky - Dir. Societatea Vulcan.
19,45 - Dl. General Gerstenberg - înapoiat de pe front: informaţiuni.
20,45 - Lucru în birou.
21,20 - Plecarea la vilă.

Vineri, 19 martie 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Lucru în birou.
11,45 - Dl. General Calotescu: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Ministru Neagu: chestiuni de serviciu.
13,40 - Plecarea la vilă.
17,00 - Munca obligatorie pentru femei:
- D-na Mareşal Antonescu,
- D-na Goga,
- Dl. Subsecretar de Stat Iliescu,
- Dl. General Emil Pălăngeanu - M.T.R.,
- Dl. Secretar General State,
- D-na El. Degan - de la Cons. Patronaj,
- D-na Pogoreanu - de la Cons. Patronaj,
- D-ra Nichita - de la Asoc. Creşt. a Femeilor,
- D-na Teodorescu.

18,15 - Dl. Ministru Dragoş: chestiuni de serviciu.
19,15 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
19,45 - Dl. Prof. Iotzu: informaţiuni de la Berlin[575].
20,00 - Lucru în birou.
22,00 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 20 martie 1943 (la Preşedinţie)[ccxliii]

11,30 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. General Popescu,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Răşcanu,

[575] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 9.

- Dl. Eugen Cristescu.

12,45 - Instrucțiuni:
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. Subsecretar de Stat Vulcănescu.

13,00 - Lucru în birou.
18,00 - D-na şi Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
18,00 → [Consiliu de Miniştri pentru reglementarea creditului, sub preşedinția prof. Mihai Antonescu][576].
20,00 - Sosirea la Predeal, unde sunt întâmpinați de Dl. Maior Rădulescu, Comandantul Campaniei Jandarmi Pază.
20,30 - Cina, intim.

Duminică, 21 martie 1943 (la Preşedinție)[ccxliv]

11,30 - D-na şi Dl. Mareşal vizitează preventoriul şi spitalul din Predeal.
13,00 - Dejunul.
16,00 - D-na şi Dl. Mareşal vizitează curtea şi grădina.
16,30 - Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu[577].
20,00 - Cina: D-na şi Dl. Mareşal cu Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.

Luni, 22 martie 1943[ccxlv]

10,00 - Dl. Mareşal vizitează curtea şi grădina.
Cu începere de la ora 10,30 Dl. General primeşte în audiență pe:
- Dl. General Orezeanu,
- Dl. General Vântu,
- Dl. Colonel Lotir,
- Dl. General Gheorghiu,
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. Secretar General O. Vlădescu.

13,00 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Orezeanu,
- Dl. General Vântu,
- Dl. Colonel Lotir,
- Dl. General Gheorghiu,
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. Secretar General O. Vlădescu,
- D-na Goga[578].

După-amiază, Dl. Mareşal lucrează în birou.

---

[576] *Procese-verbale,* I, f. 163-164.
[577] Vezi lista completă a persoanelor primite în audiență (Eugen Cristescu, Mircea Vulcănescu ş.a.) (*Registrul istoric*, vol. VI, f. 10).
[578] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 11.

Marți, 23 martie 1943

7,50 - Dl. Mareşal pleacă cu maşina la Bucureşti.
10,15 - Sosirea la Preşedinție.
10,30 - Lucru în birou.
11,30-11,40 - Semnarea decretelor de avansări, prezentate de Dl. Col. Lotir, Dir. Pers. M.A.N.
12,00 - Dl. Ministru Marinescu: în legătură cu legea chiriilor.
12,50 - Lucru în birou.
13,15 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
17,30 - Dl. State - Secretar General Cons. Patronaj: instrucțiuni în legătură cu bugetul Consiliului de Patronaj (taxe cinematografe, pariuri mutuale, camătă etc.).
18,00 - Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. Subsecretar de Stat I. C. Petrescu:
- Rezultatul cursurilor de îndrumare a inspectorilor şi învățătorilor din țară;
- Cursuri pentru inspectorii propagandişti agricoli din țară;
- Examenul de capacitate la şcolile normale;
- Şcolile tehnice industriale la uzinele Astra şi Reşița;
- Policlinicile şcolare[579].

20,10 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 24 martie 1943 (la Preşedinție)

10,00 - Lucru în birou.
12,00 - Dl. Ministru Tomescu: chestiuni de serviciu.
12,40 - Lucru în birou.
13,15 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,10 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. Finţescu: situația Creditului Național Industrial.
19,30 - Dl. Dr. N. Lupu: chestiuni politice.
20,45 - Lucru în birou.
21,15 - Plecarea la vilă.

Joi, 25 martie 1943 (la Preşedinție)

10,00 - Lucru în birou.
10,45 - Dl. General Codreanu, Şeful Casei Militare a M. S. Regelui: chestiuni personale.
11,00 - Consiliu de colaborare militară:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu, Vicepreşedinte,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Arhip,

[579] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 12.

- Dl. General Şova,
- Dl. General Dr. Căpitanovici,
- Dl. General Popescu D. - Ministru de Interne,
- Dl. General Marinescu - Comandantul Ap. Pasive,
- Dl. Lecca - Împuternicitul Guvernului pentru probleme evreieşti.

13,45 - Plecarea la vilă.
18,00 - Dl. General Dobre.
- Dl. Col. Rez. Livezeanu - Vicepreşedintele Consiliului Societăţii Reşiţa.
- Dl. Ing. Pop - Director General al Societăţii Reşiţa.
- Situaţia Societăţii.
- Dezvoltarea în viitor.
- Mărirea capitalului.
- Realizări.
- Exploatarea stufului.

19,30 - Dl. Dr. Aug. Bidian - avocat din Sibiu: chestiuni personale.
20,30 - Lucru în birou.
21,15 - Plecarea la vilă.

Vineri, 26 martie 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Lucru în birou.
10,30 - Dl. Prof. [Constantin] Marinescu - Dir. Şcolii Române de la Paris: rezultatele la care s-a ajuns în legătură cu mutarea şcolii române la Paris, instrucţiuni.
11,00 - Consiliu pentru ordinea internă:
- Dl. General Popescu - Ministru de Interne,
- Dl. General Vasiliu - Subsecretar de Stat la Interne,
- Dl. General Pălăngeanu N. - Prefectul Poliţiei,
- Dl. General Diaconescu - Directorul Siguranţei,
- Dl. Eugen Cristescu - Şeful Serviciului Special de Informaţii.

12,30 - Dl. Ministru [Vasile] Grigorcea[580]: chestiuni de serviciu.
13,50 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
14,00 - Plecarea la vilă.
19,00 - Dl. Mareşal Ion Antonescu, Conducătorului Statului, însoţit de D-na Mareşal Antonescu, Dl. General Pantazi, Dl. General Vasiliu, Dl. Colonel Davidescu, Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia şi Dl. Lt. Col. Adj. Marin Alex., pleacă cu trenul special din gara Mogoşoaia, pentru a lua parte la serbările de la Chişinău cu ocazia aniversării a 25 de ani de la unirea Basarabiei cu Patria Mamă.

La plecare, Dl. Mareşal a fost salutat de D-nii:
- General Popescu - Ministru de Interne,
- Dl. General Diaconescu - Directorul General al Siguranţei,
- Dl. Eugen Cristescu - Şeful Serviciului Special de Informaţii.

21,00 - Cina, în tren, la care participă:
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. General Ştefflea, Şef M.St.M.,
- Dl. General Pantazi, M.A.N.,

[580] Cf. *Jurnal,* I, p. 199.

- D-şoara Negulescu[581] - Secretara D-lui Mareşal,
- Dl. General Vasiliu - Subsecretar de Stat la Interne,
- Dl. Col. Davidescu - Şef Cabinet Militar,
- Dl. Col. Balaban - din M.A.N.,
- Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia - Dir. Cabinet al Conducătorului Statului,
- Dl. Lt. Col. Turtureanu Emil - Director Cabinet al D-lui Vicepreşedinte,
- Dl. Lt. Col. Adj. Marin Alex. - Adj. de serviciu,
- Dl. Ing. Insp. Ionescu - C.F.R.,
- Dl. Maior Florescu Radu - de la Cab. Militar,
- Dl. Maior Caloenescu N. - de la Cab. Militar,
- Dl. Cpt. Anghel - Secretar Particular al Conducătorului Statului,
- Dl. Cpt. Dr. Zilişteanu - Medicul Conducătorului Statului.

Sâmbătă, 27 martie 1943

10,00 - Sosirea în gara Chişinău[582], unde Dl. Mareşal este întâmpinat de D-nii:
- General Voiculescu - Guvernatorul Basarabiei,
- Colonel Georgescu - Prefectul jud. Lăpuşna,
- Colonel Dobjanski - Primarul oraşului Chişinău,
- Colonel Meculescu - Inspectorul Jandarmilor.

Dl. Mareşal însoţit de suită se îndreaptă spre locul unde se desfăşoară festivităţile, fiind îndelung ovaţionat pe traseu de populaţia locală.

După ce depune, împreună cu reprezentantul M. S. Regelui şi Guvernatorul Basarabiei, o coroană la monumentul Voievodului Ştefan, Dl. Mareşal ia parte la slujba religioasă care are loc la catedrala Guvernământului, de faţă fiind membrii Guvernului în frunte cu Dl. Profesor Mihai Antonescu, Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, precum şi diverse personalităţi politice.

Dl. Mareşal a ţinut o cuvântare[583], în care arată importanţa actului săvârşit prin realipirea Basarabiei la Patria Mamă.

12,00 - Se primeşte defilarea instituţiilor, poporului şi armatei.

13,30 - Dejun la tren, la care participă:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na Alexandrina Cantacuzino,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Şteflea,
- D-na Forţu,
- Dl. Col. Davidescu,

---

[581] **Domnica Negulescu-Chiriacescu**, n. în 1915 la R. Sărat, fiică de militar, licenţiată în Drept şi Economie Politică; la cererea lui Mihai Antonescu în 1941-1944 a lucrat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri şi, de asemenea, ca secretară personală a Mariei Antonescu, în cadrul Consiliului de Patronaj. În 1944, s-a căsătorit cu dr. Dan Chiriacescu. După război, a lucrat la Biblioteca Academiei Române din Bucureşti, iar în 1973 a emigrat în SUA, unde şi-a scris amintirile: *Consiliul de Patronaj al operelor sociale – Mareşalul Antonescu şi Doamna Antonescu. Amintiri,* editor Gh. Buzatu, în vol. *Omagiu istoricului V. F. Dobrinescu,* Focşani, 2003, p. 573-626.

[582] Detalii referitoare la manifestările desfăşurate la Chişinău cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la unirea Basarabiei cu Ţara-Mamă, în *Registrul istoric*, vol. VI, f. 16-18.

[583] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 16-18.

- Dl. Col. Balaban,
- Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia,
- Dl. Lt. Col. Adj. Marin Alex.,
- Dl. Căpitan Georgescu,
- Dl. Căpitan Trifu,
- Dl. Căpitan av. Gheorghina,
- Dl. Lt. Aviator Max Manolescu.

15,30 - D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de Dl. General Voiculescu şi autorităţile locale, vizitează:

- Spitalul Z.I. Nr. 272, unde Dl. Mareşal face unele observaţiuni din punct de vedere gospodăresc;
- Spitalul Militar al Corpului 3 Armată, care a fost găsit foarte bine;
- Căminul orfanilor de război, găsit foarte bine;
- Căminul de copii orfani, găsit foarte bine.

18,30 - Dl. Mareşal şi suita se înapoiază la tren.

19-20,15 - Conferinţă de îndrumare şi colaborare cu autorităţile regionale şi locale.

20,30 - Cina, la tren, la care participă:

- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. Ministru Dr. Tomescu,
- D-na Forţu,
- D-na Cristi,
- P. S. Arh. Efrem Tighineanul,
- Dl. General Voiculescu,
- D-na şi Dl. General Athanasiu,
- D-na şi Dl. Col. Hanciu,
- Dl. General Vasiliu,
- D-şoara Negulescu,
- D-na Colonel Dobjanski,
- Dl. General Popescu Marin,
- Dl. General Stavrat,
- Dl. Colonel Georgescu,
- Dl. Colonel Dobjanski[584].

Duminică, 28 martie 1943

8,00 - Plecare de la tren spre Criuleni cu auto. În drum se vizitează:

- Şcoala de Agricultură din Cricova, unde funcţionează şi unul din centrele pentru pregătirea tractoriştilor. În general şcoala se prezintă slab;
- Comuna Ciopleni, jud. Lăpuşna, unde Dl. Mareşal vizitează casa preotului, o casă ţărănească, biserica, primăria, şcoala primară, cooperativa, unde în general găseşte bine.

13,30 - Dejun la tren. Dl. Mareşal ia masa împreună cu suita.

13,50 - Vizită la Căminul Eroilor din Chişinău, unde Dl. Mareşal şi Dl. General Pantazi depun coroane pentru eroi.

[584] A fost, de asemenea, primit (cf. *Registrul istoric*, vol. VI, f. 18) şi preotul Paul Mihail (1905-1994), istoric, membru de onoare al Academiei Române (vezi Vasile Şoimaru, editor, *Născut în Cornova: Omagiu lui Paul Mihail,* Chişinău, Editura Prometeu, 2006).

16,00 - Vizită la Biserica Militară.
16,20 - Vizită la Liceul Militar, care este găsit în perfecte condiţiuni.
17,30 - Vizită la Spitalul judeţean. Spitalul se găseşte în foarte bune condiţii din toate punctele de vedere.
18,00 - Vizită la Biserica şi Muzeul „Soborul Vechi". S-a remarcat prin felul cum se prezintă.
19,00 - Dl. Mareşal primeşte în audienţă pe Dl. General Voiculescu şi pe Dl. General Stavrat.
19,45 - Dl. Col. Dobjanski - Primarul oraşului Chişinău.
- Dl. Col. Georgescu - Prefectul jud. Lăpuşna.
20,15 - Preotul Paul Mihail[585] (Biserica „Soborul Vechi"). Dl. Mareşal îi dăruieşte odăjdii pentru Biserică.
20,30 - Trenul porneşte spre Tiraspol.
21,00 - Dl. Mareşal ia masa în cabină împreună cu D-na.

Luni, 29 martie 1943[ccxlvi]

8,00 - Sosirea în gara Tiraspol. După primirea raportului urmează vizita spitalelor: Spitalul de Specialităţi; Spitalul Etape Nr. 324; Spitalul Militar de C.A. Nr. 467.
11,30 - Dl. Mareşal pleacă cu avionul la Odessa unde soseşte la ora 12.
12,00 - Vizită la Spitalul Z.O. Nr. 622 al Consiliului de Patronaj.
13,30 - Dejun la vila D-lui Mareşal (Arcadia).
16,00 - Vizită în port şi inspecţie la Compania de Observare a Litoralului.
17,20 - Înapoierea la Tiraspol de unde cu automobilele merge la Tighina şi inspectează: Centrul de Deparazitare; Cantina Ostăşească Nr. 34; Cantina Ostăşească Nr. 29; Cantina Şcolii de Băieţi Nr. 2. Dl. Mareşal face unele observaţiuni şi dă instrucţiuni.
20,00 - Deplasare cu trenul în direcţia Ungheni - Iaşi.
20,30 - Dl. Mareşal ia cina singur în cabină.
23,00 - Sosirea la Ungheni. Trenul rămâne în gară toată noaptea.

Marţi, 30 martie 1943

8,00 - Dl. Mareşal vizitează:
- Cantina Consiliului de Patronaj din gara Ungheni;
- Comp. 2 Dezinfectare, unde Dl. Mareşal a făcut observaţii în privinţa vizitei medicale a oamenilor ce vin de pe front.

La Iaşi. Se vizitează:
- Cantina Militară din gara Iaşi. Se prezintă foarte bine. Hrana servită este de bună calitate;
- Căminul Studenţilor în Medicină. Hrana servită este de bună calitate. Alocaţia de hrană 90 lei pe zi de student. Dl. Mareşal a făcut unele observaţiuni în privinţa ordinii şi curăţeniei;
- Spitalul Z.I. Nr. 287. S-a constatat că spitalul are nevoie de reparaţii urgente, instrumente medicale şi halate pentru răniţi. Spitalul nu are medici specialişti în ortopedie;
- Căminul Central al Studenţilor. Dl. Mareşal nu a fost mulţumit cum se prezintă acest cămin atât din punct de vedere gospodăresc cât şi din punct de vedere disciplinar.

14,00 - Dejun la tren, cu suita.

[585] Despre vizita Mareşalului şi a Mariei Antonescu la Biserica „Soborul Vechi", detalii chiar în însemnările gazdei, preotul Paul Mihail, *Jurnal (1940-1944) şi corespondenţă,* I, Bucureşti, Editura Paideia, 1998, p. 111-113

După amiază se vizitează:

- Liceul Internat Iaşi. Dl. Mareşal constată că profesorii tineri au salariul prea mic, dând soluţii pentru îmbunătăţirea traiului lor. D-sa face observaţiuni şi dă îndrumări în privinţa conducerii şi disciplinei. A hotărât ca acest liceu să se transforme într-un Colegiu Militar.

16,15 - Căminul Studentelor a lăsat o impresie excelentă.
16,30 - Căminul I.O.V. foarte bine întreţinut şi gospodărit.
16,45 - Căminul de Studente „Regina Maria": foarte bine.
17,30 - Spitalul Asigurărilor Sociale: în lucru.
18,00 - Liceul Militar: a lăsat o bună impresie.
18,15 - Institutul Fiicelor de Ofiţeri: foarte bine.
18,45 - Fundaţia Regele Ferdinand I: Dl. Mareşal dă instrucţiuni pentru a ajuta tineretul şi militarii să studieze cât mai mult.
19,00 - Spitalul Central Sf. Spiridon: Dl. Mareşal constată că spitalul este în progres[586].

Miercuri, 31 martie 1943

8,00 - Dl. Mareşal, împreună cu suita, descind din tren în gara Iaşi şi pleacă cu automobilele. Trecând prin piaţă, Dl. Mareşal face observaţiuni în privinţa curăţeniei şi vizitează câteva magazine.

- Comuna Leţcani. Dl. Mareşal face o serie de observaţiuni asupra îngrijirii orfanilor de război, curăţeniei locuitorilor, planului de cultură etc. şi dă instrucţiuni.

10,45 - Podul Iloaiei. Negoţul merge bine prin înlocuirea evreilor; ţăranii îşi plătesc uşor impozitele; mortalitatea în scădere; cantinele şcolare duc lipsă de fonduri.
14,40 - Dl. Mareşal, împreună cu suita, soseşte în gara Roman unde trenul special se deplasase între timp.

Dl. Mareşal ia masa la tren împreună cu invitaţii (suita).

17,30 - Deplasarea cu trenul spre Bacău.
20,30 - Dl. Mareşal cinează singur în vagonul D-sale.

Joi, 1 aprilie 1943 (Bacău)[ccxlvii]

8,00 - Dl. Mareşal vizitează Şcoala de Ofiţeri Rez. Infanterie, unde face mici observaţiuni şi dă directive pentru instruirea elevilor cu carele de luptă.
9,30 - Barăcile de lemn şi remizele de beton din garnizoana Bacău unde sunt instalate: Divizia 54 Artilerie grea şi Depozitul Materiale geniu.
9,45 - Depozitul Batalionului 3 Pontonieri: foarte bine instalat şi materialele foarte bine întreţinute.
10,00 - Materialul de capturi. Aici Dl. Mareşal dă dispoziţiuni să se instituie imediat o comisie care să verifice starea materialelor capturate şi să se claseze.
10,10 - Depozitul de sănii: este bine ţinut, nu are însă material de stingerea incendiilor.
10,20 - Barăcile amenajate dormitoare, construite de serviciul de geniu al Corpului de Armată. Dl. Mareşal constată că barăcile sunt construite defectuos.
10,30 - Primăria Municipiului Bacău. Dl. Mareşal dă instrucţiuni de ordin general.

- Şcoala de gospodărie se prezintă mulţumitor.
- Regimentul 6 Grăniceri: localul curat. Se dă instrucţiuni pentru hrana ostaşilor.

[586] Pentru detalii, cf. *Registrul istoric*, vol. VI, f. 20.

- Sediul Consiliului de Patronaj: bine condus şi gospodărit.
- Şcoala de surori-infirmiere a fost găsită foarte murdară.
- Maternitatea în perfectă curăţenie.
- Cantina Consiliului de Patronaj: mulţumitor.
- Şcoala Normală de Învăţătoare „Domniţa Ileana": foarte bine.
- Azilul de bătrâni „N. Drăgoianu": mulţumitor.

13,30 - Dl. Mareşal soseşte la tren şi ia dejunul singur în cabină.
15,15 - Dl. Mareşal şi suita inspectează jud. Bacău:
- Atelierul şi garajul Serv. Drumurilor: foarte bine organizat;
- Comuna Domniţa Maria: Primăria, bine instalată; Postul de Jandarmi foarte bine instalat şi foarte curat; Baia Comunală foarte bine aranjată;
- Comuna Regele Ferdinand: bine gospodărită;
- Comuna Răcăciuni: bine condusă. Dl. Mareşal donează bisericii suma de lei 25 000;
- Liceul Industrial Răcăciuni: Dl. Mareşal face observaţiuni în privinţa hrănirii elevilor, care lasă de dorit. Elevii trebuiesc hrăniţi bine deoarece lucrează intens la confecţionarea de căruţe pentru armată[587].

19,15 - Dl. Mareşal şi suita se înapoiază la tren, după care se deplasează la Mărăşeşti.
21,00 - Dl. Mareşal serveşte cina singur în vagon.
23,40 - Trenul soseşte în gara Mărăşeşti unde rămâne peste noapte.

Vineri, 2 aprilie 1943 (Mărăşeşti)

8,00 - Conferinţă în vagon, cu autorităţile administrative locale.
8,45 - Deplasare cu auto la Panciu, unde Dl. Mareşal este întâmpinat de autorităţile locale în frunte cu Primarul oraşului. Dl. Mareşal merge la Primărie unde se discută planul refacerii oraşului.
10,45 - Plecare la Soveja unde se ajunge la ora 20,20. Dl. Mareşal este întâmpinat de autorităţile locale, invalizii şi populaţia sinistrată, care mulţumeşte D-lui Mareşal pentru grija ce le poartă. Dl. Mareşal dă ordine şi instrucţiuni pentru refacerea gospodăriilor distruse.
13,10 - Vizită la Mănăstirea Soveja, zidită de Matei Basarab, unde Dl. Mareşal donează suma de 100 000 lei pentru reconstrucţie.
13,30 - Mărăşeşti. Vizită la Mausoleul Eroilor 1916-1919, care trebuie reparat şi îngrijit.
13,40 - Înapoierea la tren.
Dejunul, împreună cu:
- D-na Cancicov,
- Prefectul jud. Putna,
- Dl. Inspector Ad-tiv al judeţului,
- Inspectorul Jandarmilor şi Comandantul Leg. de Jandarmi.

17,15 - Trenul se deplasează spre Bucureşti.
22,17 - Sosirea la Bucureşti - gara Mogoşoaia. La sosire Dl. Mareşal a fost întâmpinat de:
- Dl. General Popescu - Ministrul Internelor,
- Dl. General Racoviţă - Comandantul Miliţiei Capitalei,
- Dl. General Pălăngeanu - Prefectul Poliţiei,
- Dl. General Diaconescu - Directorul Siguranţei,
- Dl. Eugen Cristescu - Şeful Serviciului Special de Informaţii.

[587] Pentru detalii, în *Registrul istoric*, vol. VI, f. 26.

Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la vila Băneasa.

Sâmbătă, 3 aprilie 1943

10,00 - Lucru în birou (la Preşedinţie).
12,30 - Dl. Ministru Marinescu.
14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
19,00 - Sosirea la Predeal, împreună cu D-na.
20,00 - Cina, intim.

Duminică, 4 aprilie 1943[ccxlviii]

11,00 - D-na şi Dl. Mareşal vizitează curtea.
14,00 - Dejunul, împreună cu D-na Goga.
17,00 - Soseşte Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
17,15 - Soseşte Principesa Sturdza.
20,30 - Cina, având invitaţi pe:
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na Goga,
- Principesa Sturdza.

Luni, 5 aprilie 1943

În cursul dimineţii Dl. Mareşal rezolvă lucrările curente.
14,00 - Dejunul, împreună cu D-na Goga.
20,30 - Cina, intim.

Marţi, 6 aprilie 1943

10,00 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti.
12,30 - Sosirea la Preşedinţie. Lucru în birou.
14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 7 aprilie 1943 (la Preşedinţie)[ccxlix]

10,30 - Lucru în birou.
12,00 - Chestiunea petrolului:
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. Ing. Andone - Ministerul Economiei Naţionale.

13,00 - Dl. General Popescu Dumitru: chestiuni de serviciu.
13,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Lucru în birou.
18,30 - Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
18,50 - Dl. Dr. Mănuilă - Director General Institutul de Statistică: repatrierea românilor de peste Bug.
19,30 - Dl. Ministru Neagu: chestiuni în legătură cu bugetul.

21,10 - Plecarea la vilă.

Joi, 8 aprilie 1943 (la Preşedinţie)

10,45 - Dl. General Popescu Dumitru - Ministru de Interne.
- Dl. Const. Popescu - Prefectul judeţului Argeş.
- Dl. General Teodorescu - Prefectul judeţului Muscel.
- Dl. Lt. Col. Poruţiu - Primarul oraşului Piteşti.
- Dl. I. Marinescu - Primarul oraşului Câmpulung.

12,00 - Consiliu de colaborare militară:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Popescu Dumitru,
- Dl. General Ştefl ea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Şova,
- Dl. General Constantin.

18,00 - Dl. Prof. Paul Negulescu de la Institutul de Ştiinţe Ad-tive.
18,30 - Dl. Stan - Inspector în Ministerul de Finanţe: în legătură cu verificarea gestiunii Fabricii Zarojan.
19,30 - Chestiuni în legătură cu petrolul:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. Ministru Neubacher,
- Dl. Klugkist,
- Dl. Ing. Andone - Direcţia Petrolului[588].

21,10 - Dl. Greceanu, Societatea Ford: tractorul individual.
21,30 - Plecarea la vilă.

Vineri, 9 aprilie 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Colonel [Mihai] Corbuleanu[589] - Ataşat Militar la Roma.
11,00 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Pantazi.

12,30 - Dl. Eugen Cristescu: instrucţiuni[590].
13,15 - Lucru în birou.
14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
18,00 - Lucru în birou (la Preşedinţie).
21,50 - Plecarea la vilă.

---

[588] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 30.
[589] **Mihai Victor Corbuleanu** (1894 - ?), militar de carieră, stat-majorist la diverse unităţi, ataşat militar la Roma (1940-1943), în 1944 promovat general de brigadă, 1944-1945 la comanda unor unităţi pe Frontul de Vest, a lucrat în cadrul Secretariatului General pentru aplicarea Armistiţiului din 1944, fiind decorat cu ordinul „Mihai Viteazul" şi medalia sovietică „Victoria", iar apoi a fost investigat de Securitate. Memorialist al campaniei din Vest – *De pe Mureş pe Morava* (1970) (Vasile Novac, *Generali argeşeni,* II, p. 268-317).
[590] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 31.

Sâmbătă, 10 aprilie 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - Lucru în birou.
13,50 - Dl. Lecca - Împuternicitul Guvernului pentru soluţionarea problemelor evreieşti: comunicare din partea D-lui Ministru Killinger.
14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.

După amiază Dl. Mareşal rămâne la vilă.

Duminică, 11 aprilie 1943 (la vilă)

În tot cursul zilei, Dl. Mareşal rămâne la vilă, rezolvând corespondenţa curentă.

Luni, 12 aprilie 1943[ccl]

Vizita D-lui Mareşal Antonescu la Führerul Adolf Hitler (Salzburg)
12-14 aprilie 1943[591]

Decolarea este hotărâtă pentru ora 9, de la Aeroportul Băneasa, cu avionul personal al Führerului (Focke Wulf, 4 motoare = 4 000 H.P. tip „Condor").

La ora 8,50, Dl. Mareşal soseşte pe aeroport.

Întreţinere scurtă cu asistenţa (D-nii Mihai Antonescu, General Pantazi, General Ştefleа şi Membrii Misiunii Germane).

La ora 9,00 decolarea.

Pasageri: Dl. Mareşal, însoţit de D-nii Manfred von Killinger şi General Hansen, Col. Davidescu, Lt. Col. Adj. Zaharia Romeo, Căpitan Marinescu-Pleşoiu, Med. Cpt. Dr. Zilişteanu.

Echipaj: Colonel [Hans] Baur[592], Căpitan Leziejewski, Căpitan Zintel şi Plut. Major Tannhäwer.

Itinerariul: Bucureşti - Rm. Vâlcea - peste Munţii Parângul şi Apuseni - Arad - Lacul Balaton - peste ramurile nordice ale Munţilor Niedere Tauern - la Salzburg.

Total 1 077 km: în 3 ½ ore (cca. 320-330 km/oră).

Ora 12,30 - aterizare la Salzburg.

La descindere întâmpină D-nii von Ribbentrop, Ministrul Schmidt (translatorul oficial al Führerului), Doernberg, Ministrul Protocolului, Lt. Col. Engel, Adjutant personal al Führerului, şi numeroase alte personalităţi din Auswärtiges Amt.

Dl. Mareşal, împreună cu suita, sunt găzduiţi lângă Salzburg, în Klessheim Schloss (fostă reşedinţă episcopală, clădită în 1700).

Tot aici au fost găzduiţi, recent, Ducele Mussolini şi Regele Boris al Bulgariei.

Ora 13,30 - Dl. Mareşal primeşte în apartamentul D-sale pe Führer (venit special de la Berchtesgaden), însoţit de D-nii von Ribbentrop, Mareşal Keitel, von Killinger, General Hansen şi restul suitei civilo-militare.

Führerul conduce apoi pe Conducător într-un salon de la parter, unde, la ora 17,30, începe prima convorbire, care durează până la ora 19,35 (ia parte numai Dl. Ministru Schmidt ca translator).

La ora 20,15 Conducătorul, Führerul, von Ribbentrop şi alte personalităţi germane

[591] Vezi şi *Registrul istoric*, vol. VI, f. 34.
[592] Cf. *Jurnal,* I, p. 134; Otto Günsche, Heinz Linge, *Dosarul Hitler,* p. 479-480.

iau parte la masa servită în apartamentul Führerului.

Între orele 22-23,15 are loc o convorbire între Conducător şi Dl. von Killinger (inclusiv Schmidt) în apartamentul D-lui Mareşal.

Marți, 13 aprilie 1943

La ora 10, Dl. Mareşal însoțit de Ministrul Protocolului Doernberg şi suita sa vizitează Salzburgul: Altstadt, Burgul (sec. 12), Schloss Leopoldkron (construit 1736-1740).

Între orele 11,05-13,35 are loc a doua convorbire între Conducător şi Führer (ia parte şi Dl. von Ribbentrop).

Între orele 13,45-14,45 Führerul expune Conducătorului situația militară. Asistă: Cartierul personal al Führerului şi ofițerii de stat major din suita Conducătorului.

Se arată situația pe toate fronturile (aşa cum rezultă din ultimele telegrame) şi apoi intențiile pentru 1943.

Ora 14,45 - Mare prânz de gală (30 persoane) oferit de Führer.

După masă Führerul prezintă Conducătorului fotografiile primite de la Organizația Todt (fortificații pe litoralul Atlanticului: adăposturi betonate pentru artilerie, armament anticar şi automat, submarine, avioane etc.).

La ora 16,15 Führerul conduce pe Dl. Mareşal în apartamentul D-sale şi se retrage.

La ora 17,10 Führerul revine, cu toată suita, pentru a-şi lua rămas bun de la Conducător şi pleacă apoi direct spre Berchtesgaden.

Dl. Mareşal are apoi o convorbire cu Dl. von Ribbentrop, de la ora 17,20 la ora 18,30.

Între orele 17,15-18,30 are loc o conferință tehnică între Dl. Mareşal Keitel, General Hansen şi Col. Davidescu (tema principală: dotarea armatei române).

Se prezintă în grafice situația armatei române, nevoile şi posibilitățile în timp.

La ora 18,40, Dl. Mareşal, însoțit de Dl. Ministru Doernberg şi suita sa, vizitează împrejurimile Salzburgului.

Pe şoseaua asfaltată Salzburg - Graz, pe serpentină până la muntele Gaisberg (cota 1 286), unde se deschide o largă perspectivă asupra văii Salzach-ului şi pe ramificațiile nordice ale Alpilor.

Masa de seară la ora 20,30 este oferită de Dl. von Ribbentrop. Participă Dl. Mareşal şi ambele suite.

La ora 22,30 Dl. Mareşal se retrage în apartamentul D-sale.

Miercuri, 14 aprilie 1943[ccli]

La ora 10, cu acelaşi avion Focke Wolf, decolarea de pe aeroportul Salzburg.

Dl. Mareşal este condus la aeroport de Dl. von Ribbentrop şi aceleaşi persoane care au fost la sosire.

În avion aceiaşi pasageri şi echipaj. Acelaşi itinerar.

La ora 13,45 (atmosferă complet senină) se ajunge deasupra aeroportului Băneasa.

La primire, aceeaşi asistență ca la plecare. În plus D-na Mareşal Antonescu şi Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.

Dl. Mareşal, însoțit de D-na Antonescu şi de Dl. Vicepreşedinte, pleacă la vilă.

18,00 - Lucru în birou (la Preşedinție).
18,30 - Dl. Davidescu - Secretar General Min. Externe.
19,00 - Lucru în birou.
20,50 - Plecarea la vilă.

Joi, 15 aprilie 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Lucru în birou.
10,30 - Dl. Davidescu - Secretar General Min. Externe.
11,00 - Un grup de vânzători de ziare (50-60) sub conducerea preotului Toporaş.
11,15-11,25 - Dl. General [Constantin] Sănătescu[593]: chemat de Dl. Mareşal.
12-12,45 - Dl. Eugen Cristescu: chemat de Dl. Mareşal.
13,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
17,30 - Dl. General Dragalina şi Dl. General Stavrat depun jurământul: primul ca Guvernator al Bucovinei, iar secundul ca Guvernator al Basarabiei.
18,00 - Dl. Ing. Miclescu - de la Societatea de Telefoane: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. Ministru Tomescu: chestiuni de serviciu.
19,50 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
21,00 - Plecarea la vilă.

Vineri, 16 aprilie 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - Chestiuni pentru ordinea internă:
- Dl. General Popescu, Min. Interne,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General N. Pălăngeanu,
- Dl. General Davidescu,
- Dl. Eugen Cristescu.

13,00 - Dl. General Racoviţă - Comandantul Militar al Capitalei: prezentare.
13,15 - Dl. Guvernator Alexianu.
13,40 - Dl. Ministru Cristu[594]: prezentare de plecare la Sofia.
14,15 - Plecarea la vilă pentru dejun.
16-16,30 - Dl. Mareşal se plimbă prin grădina Cişmigiu.
16,30 - Lucru în birou.
17,30 - Dl. Prof. Haţieganu - Rectorul Universităţii Cluj - Sibiu: chestiuni de ordin universitar şi naţional.
18,30 - Principesa Saberiscky: chestiuni personale.
19,00 - Dl. Eftimie Antonescu: chestiuni personale.
19,30 - Lucru în birou.
20,30 - Dl. Ministru Neagu[595].
21,10 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 17 aprilie 1943 (la Preşedinţie)

12,20 - Dl. Davidescu - Secretar General Min. Externe: chestiuni de serviciu.
13,00 - I. P. S. Emilian - Episcop de Argeş: situaţia vieţii bisericeşti în eparhia Argeş.
13,15 - Dl. Suphi Tanrioer - ambasadorul Turciei.

---

[593] Cf. *Jurnal,* I, p. 136.
[594] **Ion Cristu (Christu)**, în *Jurnal,* I, p. 90.
[595] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 37.

14,00 - Plecarea la vilă.
16,30 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal, fiind însoţit de Dl. Lt. Col. Adj. Eugen Niculescu.
18,40 - Sosirea la Predeal.

Duminică, 18 aprilie 1943

În cursul dimineţii Dl. Mareşal vizitează curtea.
13,30 - Dejunul cu D-na Mareşal şi D-na Goga.
15,00 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Sinaia, la Palatul Regal, pentru o convorbire cu M. S. Regele.
17,30 - Dl. Mareşal se înapoiază de la Sinaia.
20,30 - Cina, cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

Luni, 19 aprilie 1943[cclii]

În cursul dimineţii Dl. Mareşal lucrează în birou.
13,30 - Dejunul.
16,00 - Dl. Mareşal, însoţit de D-na Mareşal şi D-na Goga, pleacă cu maşina spre Bucureşti.

În drum, D-sa se apropie de satele Turbaţi şi Coadele, unde vizitează casele şi curţile oamenilor, îndemnându-i să ţină ordine şi curăţenie peste tot. În satul Coadele, Dl. Mareşal a vizitat vila Weber, vilă ce urmează a fi cumpărată de Consiliul de Patronaj pentru a se face locuinţă de odihnă studentelor şi studenţilor buni şi lipsiţi de mijloace, precum şi pentru ofiţeri.
20,00 - Sosirea la vila Băneasa.
20,15 - Dl. Ministru Killinger.

Marţi, 20 aprilie 1943 (la Preşedinţie)[ccliii]

10,00 - Mareşal lucrează în birou.
10,15 - Dl. Davidescu - Secretar General Min. Externe.
10,40 - Lucru în birou.
11,00 - Convenţia încheiată de P.C.A. cu Guv. Transnistriei pentru exploatarea porturilor transnistriene:
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. General Şova.

12,00 - Refacerea oraşului Panciu. Chestiunea drumurilor:
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. Mihalache - Dir. Refacerii şi Drumurilor,
- Dl. Arhitect Culcer,
- Dl. Col. Dumitrescu - M.St.M. S. 6-a.

14,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
18,00 [→ **21,45** - Reuniunea Consiliului pentru reglementarea creditului, sub preşedinţia Mareşalului I. Antonescu][596]. Acordarea creditelor B.N.R.:
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. Guvernator Ottulescu - B.N.R.,

[596] Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* IX, p. 163-193.

- Dl. Stoicescu - B.N.R.,
- Dl. Exarhu - B.N.R.[597],
- Reprezentanții Industriei, Comerțului şi Agriculturii.

20,45 - Recepția Comandanților de Unități.
22,00 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 21 aprilie 1943 (la Preşedinție)[ccliv]

9,00 - Vizitarea Expoziției Româno-Germane de şosele şi căi navigabile.
11,00 - Dl. General Popescu Dumitru, Ministrul Internelor: chestiuni de serviciu.
11,30 - Dl. Ministru Neagu: chestiuni de serviciu.
12,30 - Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu.
13,30 - Lucru în birou.
14,05 - Plecarea la vilă.
17,00 - Sosirea D-lui Mareşal la Şcoala Superioară de Război.
17-19 - Conferința D-lui General Ştheflea - Şeful Marelui Stat Major.
19-21 - Cuvântul de închidere al D-lui Mareşal la ciclul de conferințe informative ținute Comandanților de Unități la Şcoala Superioară de Război.
21,00 - Plecarea D-lui Mareşal la vilă.

Joi, 22 aprilie 1943 (la Preşedinție)

10,00 - Lucru în birou.
11,00 - Consiliu de colaborare militară:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştheflea,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Şova,
- Dl. General Gherghe,
- Dl. General Zaharescu.

13,50 - Plecarea la vilă.
16,00 - Sculptorul italian Canonica: lucrează bustul D-lui Mareşal (la vilă).
18,00 - D-na Pirette Balaci.
18,30 - Dl. General Hansen.
19,00 - Dl. Dr. Lupu: chestiuni politice.
20,30 - Lucru în birou.
21,45 - Plecarea la vilă.

Vineri, 23 aprilie 1943 (Vinerea Mare) (la Preşedinție)

11,00 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Subsecretar de Stat Dr. Dănulescu: chestiuni de serviciu.
13,00 - Dl. Nanu[598] - Şeful Protocolului Min. Externe.

---

[597] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 39.
[598] **Frederic C. Nanu (Nano)** (1894- ?), diplomat de carieră, încadrat la MAS din Bucureşti în 1918. A lucrat în Centrală ori la legațiile din Berna, Londra, Washington, Berlin, Varşovia, iarăşi

13,30 - Lucru în birou.
13,50 - Plecarea la vilă.
19,10 - Plecarea de la vilă la Patriarhie.
19,30 - Dl. Mareşal participă la oficierea slujbei religioase la Patriarhie.
21,00 - Înapoierea la vilă.

Sâmbătă, 24 aprilie 1943

În cursul zilei Dl. Mareşal rămâne la vilă.
23,35 - Plecarea D-nei şi D-lui Mareşal Antonescu la Patriarhie.
23,50 - Sosirea la Patriarhie.
23,55 - Sosirea M. M. L. L. Regelui şi Reginei.
24,00 - Slujba Învierii.

Duminică, 25 aprilie 1943 (Sf. Paşti)[cclv]

Ora 1 - La Palatul Regal. Se ciocnesc ouă roşii cu Dl. Vicepreşedinte şi adjutanţii.
Ora 2 - La Regimentul de Gardă al Conducătorului: idem.
Ora 3 - Plecarea la vilă.
12,00 - Dejun la Palatul Regal. Participă:
- M. M. L. L. Regele şi Regina Mamă,
- D-na şi Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- I. P. S. S. Patriarhul Nicodim,
- Adjutantul de Serviciu al M. S. Regelui.

16,30 - Dl. Mareşal vizitează Spitalul Z.I. Nr. 334 (Central). Apoi, plimbare la Snagov.

Luni - marţi, 26 aprilie 1943 - 2 mai 1943[cclvi]

În tot acest timp[599], Dl. Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului, stă la Predeal, rezolvând zilnic corespondenţa curentă ce i se trimite de la Bucureşti.

Luni, 3 mai 1943 (la Preşedinţie)

17,30 - Sosirea la Preşedinţie. Lucru în birou.
19,00 - Dl. General Pantazi.
20,30 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Washington, Buenos Aires şi Montevideo, Madrid, apoi în administraţia centrală, secretar general prin delegaţie al MAS al României (august-septembrie 1941), şef al Protocolului, 1943-1945 – ministru la Stockholm, unde în 1944 a purtat negocieri secrete de armistiţiu cu Alexandra Kollontay, ambasadoarea URSS. După război, a rămas în emigraţie. Memorialist (Gh. Buzatu, *Al doilea război mondial şi România,* Iaşi, 1995, p. 314; MAS, *Anuar Diplomatic – 1942,* p. 141).

[599] Pentru acest interval, cf. *Registrul istoric*, vol. VI, f. 41-45.

Marți, 4 mai 1943 (la Preşedinție)

11,00 - Dl. General Popescu - Min. Interne: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Prof. Forțu: situația refugiaților.
17,00 - Dl. General Răşcanu - Primarul General al Capitalei: chestiuni de serviciu.
18,00 - Dl. Caranfil: prezentare de plecare la noul post.
18,30 - Dl. Guvernator Alexianu: chestiuni de serviciu.
19,30 - Dl. Minescu: situația I.N.C.O.P.-ului[600].
20,00 - Lucru în birou.
21,20 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 5 mai 1943[cclvii] (la Preşedinție)[cclviii]

11,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Viceamiral Kiseritky: prezentare pentru numire în postul de „Amiral al Mării Negre".
12,30 - I. P. S. Eugen Suceveanu - Episcop locțiitor de Constanța: chestiuni bisericeşti.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. General Rosetti: chestiuni particulare[601].
19,15 - Dl. Miclescu: chestiuni de serviciu.
20,20 - Rezultatul verificării fondului constituit din contribuția evreilor care nu prestează munca de folos obştesc:
- Dl. Lecca - Împuternicitul Guvernului pentru evrei,
- Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu[602].

21,15 - Plecarea la vilă.

Joi, 6 mai 1943 (la Preşedinție)[cclix]

11,15 - Dl. Colonel Ştefănescu, Ataşatul Militar în Slovacia: chestiuni de serviciu.
11,30 - Consiliu de Colaborare Militară:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Şteflea,
- Dl. General Şova.

13,00 - Instrucțiuni:
- Dl. General Popescu - Min. Interne,
- Dl. General Racoviță - Comandantul Militar al Capitalei,
- Dl. General Răşcanu - Primarul General al Capitalei.

---

[600] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 47.
[601] Pentru detalii, vezi Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 238-241. Din *Jurnal*: „… De la ora 18 la 19,15 stau de vorbă cu I. Antonescu în Preşedinția Consiliului de Miniştri. Îl întreb dacă primeşte să fie ales în sesiunea generală de acum ca membru al Academiei. Spune că nu. Îi răspund că, după mine, greşeşte. El se menține pe punctul lui de vedere şi cere chiar ca să se completeze locul …" (*ibidem,* p. 238).
[602] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 48.

La vilă

17,00 - Dl. Ivan Milecz - Ministrul Slovaciei: remite D-lui Mareşal „Colanul Ordinului Crucea Slovacă", cea mai înaltă decoraţie slovacă. Asistă şi Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.

La Preşedinţie

18,00 - Conferinţă cu cultivatorii de bumbac[603].
- Dl. Ministru Pană.
- Dl. General Dobre.
- Dl. Florin Zaharia - Directorul Oficiului Bumbacului.
- Dl. Marius Constantinescu - Ing. Agr. Giurgiu.
- Dl. Vasile Popa - agricultor comuna Petroşani - Vlaşca.
- Dl. Tuliu Panait - agricultor comuna T. Măgurele.
- Dl. Pandele Olteanu - agricultor comuna Traian - Teleorman.
- Dl. Mihai Berceanu - agricultor comuna Berculeşti - Ialomiţa.
- Dl. Neacşu Nicolae - agricultor comuna Tacomanca - Ialomiţa.
- Dl. Marea Şerban - agricultor comuna Tonca - Ialomiţa.

Vineri, 7 mai 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - Lucru în birou.
11,00 - Conferinţa cu cultivatorii de bumbac.
12,45 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
13,00 - Dl. General Racoviţă - Comandantul Militar al Capitalei.
13,30 - Lucru în birou.
13,50 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou (la Preşedinţie).
17,30 - Dl. Ministru Killinger.
18,00 - Dl. Ministru Neagu.
19,00 - În legătură cu sporirea taxelor pe spectacole:
- Dl. George Enescu[604],
- Dl. George Vraca[605],
- Dl. N. Vlădoianu,
- Dl. Soare Z. Soare[606].

20,00 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 8 mai 1943[cclx] (la Preşedinţie)

11,30 - În legătură cu aviaţia:
- Dl. General Gerstenberg,
- Dl. General Jienescu.

La vilă

13,15 - Ceremonia remiterii D-lui Mareşal a decoraţiei italiene „Marele Cordon al Ordinului

[603] Vezi şi nota din ziua următoare.
[604] Cf. *Jurnal,* I, p. 103.
[605] **George Vraca** (1896-1964), celebrul actor.
[606] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 52.

Militar de Savoia".
13,30 - Dejun la vilă. Invitaţi D-nii:
- General de Armată Francesco Grazioli,
- Mario Panza - Cons. de Legaţie,
- Lt. Col. Conte Corrado Moncada di Paterno - din Min. Răz.,
- Renato Bova Scoppa - Ministrul Italiei la Bucureşti,
- Piotri Gerbore - Prim-secretar al Leg. Italiene,
- Colonel Giuseppe Bodini - Ataşat Militar al Italiei,
- General Pantazi - Min. Apărării Naţionale,
- General Şteflea - Şeful Marelui Stat Major,
- Ministru Popescu-Paşcani - Şeful Cancelariei Ordinelor,
- Colonel Dragomir - Ataşat pe lângă Misiunea Italiană,
- Lt. Col. Eugen Niculescu - Adjutant de serviciu.

După dejun, Dl. Mareşal remite următoarele decoraţiuni membrilor misiunii:
- Dl. General de Armată Francesco Grazioli: Marea Cruce a Coroanei României,
- Mario Panza: Mare Ofiţer al Stelei României,
- Dl. Lt. Col. Conte Corrado Moncada di Paterno: Steaua României Comandor.

16,45 - Lucru în birou (la Preşedinţie).
18,00 - Vizitarea expoziţiei proiectelor de sistematizare a Pieţei Palatului Regal (la Facultatea de Arhitectură). Prezenţi: Dl. Arhitect Iotzu şi Dl. General Răşcanu.
19,15 - Lucru în birou.
21,00 - Plecarea la vilă.

Duminică, 9 mai 1943[cclxi]

În tot cursul zilei, Dl. Mareşal stă la vilă, rezolvând corespondenţa curentă.

Luni, 10 mai 1943

10,05 - Plecarea D-lui Mareşal de la vila Băneasa.
10,15 - Sosirea la Palatul Regal.
10,25 - M. S. Regele, împreună cu Dl. Mareşal, pleacă de la Palat spre locul defilării (Bulevardul Mareşal Antonescu).
10,30 - În Piaţa Victoriei, Comandantul Militar al Capitalei, prezintă raportul.
- Trecerea în revistă a şcolilor şi trupelor din Piaţa Victoriei, Bulevardul Mareşal Antonescu.

10,45 - Serviciul religios în faţa Lojei Regale.
12,30 - Defilarea trupelor.
13,00 - Dejun la Palatul Regal.

Marţi, 11 mai 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Lucru în birou.
11,00 - Dl. General Ion Gheorghe - Ataşat Militar la Berlin: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Ministru Dragoş: chestiuni de serviciu.
13,10 - Lucru în birou.
14,15 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,15 - Lucru în birou. În legătură cu activitatea aşezământului:
- Dl. General Dr. Căpitanovici,

- Dl. I. Ciocârlie - Prim-efor al aşezămintelor pentru mutilaţi şi invalizi.

19,00 - Dl. Ion Mihalache: chestiuni politice[607].
22,35 - Plecare la vilă.

Miercuri, 12 mai 1943 (la Preşedinţie)[cclxii]

10,30 - Lucru în birou.
11,30 - Consiliu de Colaborare Militară:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Şova.

14,20 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Viceamiral von der Maiwitz - Ataşatul Naval German în Turcia, România şi Bulgaria: prezentare.
18,30 - Dl. Dr. Nestor Simion din Timişoara: fabricarea bumbacului din cânepă.
19,00 - Dl. Eugen Cristescu: chestiuni de serviciu.
19,45 - Dl. Maior Căpăţână: instrucţiuni[608].
20,10 - Lucru în birou.
21,20 - Plecarea la vilă.

Joi, 13 mai 1943 (la Preşedinţie)

11,00 [→ **14,40** - Consiliu cu Guvernatorii provinciilor, prezidat de Mareşal I. Antonescu][609]: D-nii Miniştrii, Subsecretari de Stat şi Guvernatorii provinciilor.
13,15 - Plecarea la vilă.

La vilă

13,30 - Delegaţia bulgară remite D-lui Mareşal decoraţia „Colanul Ordinului Sf. Alexandru cu spade".
13,45 - Dejunul. Invitaţi D-nii:
- Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Pomenoff - Ministru Plenipotenţiar, Şef Cabinet M. S. Regelui Boris,
- Petroff Tchomakoff - Ministrul Bulgariei la Bucureşti,
- Boyadjieff - Secretarul Legaţiei Bulgariei,
- Gheorghe Davidescu[610] - Secretar General Min. Externe,
- Popescu-Paşcani[611] - Ministru Plenipotenţiar,
- Lt. Col. Zaharia Romeo - Prim Adj. al Conducătorului,
- Lt. Col. Eugen Niculescu - adjutant de serviciu.

---

[607] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 61.
[608] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 61.
[609] Vezi şi *Procese-verbale,* I, f. 164-166. Textul integral al minutei, în *Stenogramele ...,* IX, p. 194-233.
[610] Cf. *Jurnal,* I, p. 73.
[611] **Ion Popescu-Paşcani** (1895- ?), diplomat de carieră, misiuni în Centrala MAS din Bucureşti, în misiune la Belgrad, Tirana, Moscova (1934, 1940), din nou în administraţia centrală (MAS, *Anuar Diplomatic – 1942,* p. 147-148).

17,30 - Lucru în birou (la Preşedinţie).
18,00 - Dl. Traian Gostea - comerciant: chestiuni personale.
18,10 - Problema reeducării orbilor şi invalizilor de război:
- Dl. Mareşal Antonescu,
- Dl. Ministru Tomescu,
- Dl. General Scărişoreanu,
- Dl. General Dr. Capitanovici,
- D-na Nasta - de la Cons. de Patronaj,
- D-na Toporaş - de la Cons. de Patronaj.

22,20 - Dl. General Pantazi.
- Dl. State - Secretar General la Cons. de Patronaj.
- Dl. I. Ciocârlie - Prim Efor al Aşez. Invalizilor.

20,30 - Dl. Ministru Tomescu: chestiuni de serviciu.
20,40 - Lucru în birou.
21,15 - Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu.
21,30 - Lucru în birou.
22,00 - Plecarea la vilă[612].

Vineri, 14 mai 1943 (la Preşedinţie)[cclxiii]

11,00 - Consiliu pentru Ordinea Internă:
- Dl. General Popescu D.,
- Dl. General Vasiliu C.,
- Dl. General Pălăngeanu V.,
- Dl. General Diaconescu,
- Dl. Eugen Cristescu.

12,30 - Situaţia dotării materiale a M.U. la 1 mai 1943:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Arhip.

18,00 - Dl. Guvernator Alexianu: fondul Transnistria.
Acţiunea aviaţiei de vânătoare de noapte la noi în ţară:
- Dl. General von Kammhuber - Comandantul Aviaţiei de vânătoare de noapte,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Gerstenberg[613].

20,15 - Lucru în birou.
21,25 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 15 mai 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Lucru în birou.
10,45 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
12,10 - Dl. General Pantazi: chestiuni de serviciu.
12,30 - Amplasarea uzinei de aviaţie la Piteşti:
- Dl. General Jienescu,

[612] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 63.
[613] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 64.

- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. Ministru Neagu[614].

13,15 - Lucru în birou.
13,30 - Dl. Lecca: chestiuni de serviciu.
13,45 - Plecarea la vilă pentru dejun.
16,00 - Dl. Mareşal, însoţit de D-na Mareşal şi de D-na Goga, pleacă cu automobilele la Predeal.
17,30 - Vizita la ferma „Buda" a Consiliului de Patronaj.
19,35 - Sosirea la Predeal.

Duminică, 16 mai 1943

8,30-13 - Lucru în birou. Inspecţie la seră şi grajd.
15,30-19,30 - Vizită la Stupini - Braşov: azilul de bătrâni şi şcoala de gospodărie. Dl. Mareşal donează suma de 30 000 lei, pentru a fi împărţite bătrânelor sărace din azil.
20,00 - Înapoierea la Predeal.

Luni, 17 mai 1943

8,30-13 - Lucru în birou.
13,00 - Dejunul.
16,30 - Dl. Mareşal primeşte în audienţă pe D-na Maior Boculescu: chestiuni personale.
17,00 - Plecarea cu maşinile spre Bucureşti.
19,15 - Sosirea la vila Băneasa.

Marţi, 18 mai 1943 (la Preşedinţie)[cclxiv]

11,00 - Dl. General Popescu Dumitru - Ministru Interne: chestiuni de serviciu.
14,30 - Dl. General Iliescu - Subsecretar de Stat al Educaţiei Extra-Şcolare: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de D-na Mareşal, Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu şi Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia, a vizitat:

- Căminul Studenţilor din Str. Matei Voivod Nr. 77; au fost primiţi de Dl. Rector Anibal Teodorescu;
- Căminul Studenţilor Academiei Comerciale; au fost primiţi de Dl. Rector Eftimie Antonescu.

17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Ing. Agronom C. Filipescu - Preşedintele Sindicatului Ziariştilor şi Publiciştilor Agricoli din România: în legătură cu lucrarea *Enciclopedia agricolă*, oferită D-lui Mareşal.
19,00 - Dl. Alexandru (Alecu) Constant: chestiuni politice.
20,00 - Lucru în birou.
22,00 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 19 mai 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - Dl. Ministru Buşilă: chestiuni de serviciu.
12,00 - Vizitarea Căminului de Fete al Academiei Comerciale din Str. Cuza Vodă.
13,00 - Vizitarea Căminului Medicinştilor din Str. Schitu Măgureanu.
14,00 - Sosirea la vilă.
17,00 - Lucru în birou.

[614] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 66.

18,00 - Dl. Dr. Topa: aprobarea audienței s-a dat D-lui General Diaconescu.
19,00 - Dl. Dimitriuc, fost Subsecretar de Stat: în legătură cu situația din Bucovina.
19,30 - Dl. Ing. Panteli: chemați de Dl. Mareşal.
19,30 - Lucru în birou.
20,00 - Plecarea la vilă.

Joi, 20 mai 1943 (la Preşedinție)

10,30 - Dl. Eugen Cristescu: chestiuni de serviciu.
11,00 - Consiliu de colaborare militară. Situația ofițerilor care dețin funcțiuni civile:
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Ştefl ea,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Arbore,
- Dl. General Şova,
- Dl. General Zaharescu,
- Dl. General Popescu D-tru,
- Dl. General Constantin,
- Dl. Secretar General O. Vlădescu,
- Dl. Prof. Forțu.

14,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
16,30 - Plecarea în birou.
19,00 - Dl. General Dobre.
20,30 - Excelența Sa Andrea Cassulo - Nunțiul Papal[615].
21,00 - Lucru în birou.
22,00 - Plecarea la vilă.

Vineri, 21 mai 1943

11,00 - D-na şi Dl. Mareşal împreună cu Dl. Vicepreşedinte pleacă cu maşina la Predeal.
13,30 - Sosirea la Predeal.
13,45 - D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.
14,00 - Dejunul, la care iau parte:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- D-na Goga,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.

20,30 - Cina, cu aceleaşi persoane de la dejun.

Sâmbătă, 22 mai 1943

14,00 - Dejunul, la care participă:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,

[615] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 70.

- D-na Goga,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.

16,00 - Dl. General N. Pălăngeanu - Prefectul Poliţiei.
17,00 - Dl. Mareşal şi Dl. Vicepreşedinte se plimbă prin oraş pe jos.
19,00 - D-na şi Dl. Vâlcu.
20,30 - Cina:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- D-na Goga,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.

Duminică, 23 mai 1943

14,00 - Dejunul, la care sunt invitaţi:
- D-na şi Dl. General Hansen,
- D-na şi Dl. Steltzer,
- D-na şi Dl. Ministru Killinger cu Domnişoarele,
- Dl. Vicepreşedinte,
- D-na Goga,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu,
- Dl. Lt. Col. Adj. Niculescu - Adj. de serviciu.

19,00 - Dl. General Orezeanu.
20,30 - Cina, împreună cu:
- Dl. Vicepreşedinte,
- Principesa Sturdza,
- D-na şi Dl. Arghidan,
- D-na şi Dl. Dr. Basil Teodorescu.

Luni, 24 mai 1943

8-16 - Dl. Mareşal inspectează Centrul de Instrucţie al Infanteriei, prezentat de Dl. General Bardan.
16-18 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Col. Davidescu, vizitează Fabrica de pulberi de la Făgăraş, unde a rămas mulţumit de cele constatate.
18,00 - Plecarea la Predeal.
19,30 - Sosirea la Predeal.
20,30 - Cina, sigur.

Marţi, 25 mai 1943

8,00 - Dl. Mareşal pleacă din Predeal cu maşina spre Bucureşti.
10,30 - Sosirea la Preşedinţie. Lucru în birou.
13,15 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. General Dobre,
- Dl. Ministru Marinescu.

14,00 - Plecarea la vilă.
17,15 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Subsecretar de Stat I. C. Petrescu: chestiuni de serviciu.

19,00 - Dl. Prof. A. Popa - Secretar General la Culte: chestiuni de serviciu.
20,00 - Dl. Dr. Burileanu - Eforul Spitalelor Civile: chestiuni de serviciu[616].
20,30 - Lucru în birou.
22,00 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 26 mai 1943 (la Preşedinţie)

9,30 - Vizita expoziţiei de mobilier pentru autorităţile rurale şi casele ţărăneşti prezentate de Dl. General Popescu, Min. Internelor, în localul nou al Ministerului.
10,30 - Lucru în birou. Rezultatul vizitei Spitalelor Crucii Roşii şi lagărelor de prizonieri de la Est de Nistru:
- Dl. Chapurisert Edouard,
- Dl. De Traz.

12,00 - Lucru în birou.
13,00 - Plecarea la vilă.
15,30 - Plecarea la Academia Română.
15,45 - Cuvântul de primire al D-lui [Ion] Simionescu - Preşedintele Academiei.
- Discursul D-lui Gh. Brătianu pentru comemorarea[617] lui N. Iorga[618].
- Discursul D-lui Al. Lapedatu[619] pentru primirea D-lui Gh. Brătianu la Academie.

17,00 - Lucru în birou.
18,30 - Organizarea unităţilor de instructori speciali pentru elevii şi studenţii legionari:
- Dl. General Popescu - Min. Interne,
- Dl. General Vasiliu C.,
- Dl. General Pălăngeanu - Cdt. M.T.R.,
- Dl. Col. Mag. Petrescu, Dir. Penit.

19,00 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. General Popescu - Min. Interne,
- Dl. General Vasiliu C.

19,45 - Dl. Col. Mag. Petrescu: chestiuni de serviciu.
20,00 - Dl. Ing. Panteli: chestiuni personale[620].
21,00 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Joi, 27 mai 1943 (la Preşedinţie)[cclxv]

11,00 - Prezentare:

---

[616] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 73.
[617] Termenul este inexact, întrucât a fost în discuţie **discursul de recepţie** la Academia Română al lui Gh. I. Brătianu (vezi *infra*), iar nu unul de comemorare a lui N. Iorga.
[618] Titlul discursului de recepţie din 26 mai 1943 al excelentului istoric: *Nicolae Iorga, istoric al Românilor* (cf. Dr. Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române, 1866-1996. Mic dicţionar,* Bucureşti, Editura Academiei, 1996, p. 56-57). Pentru textul discursului – Valeriu Râpeanu, *Nicolae Iorga. 1940-1947,* I, Bucureşti, Editura Gramar, 2001, p. 200-213 şi ecouri în presa vremii (p. 213-218).
[619] **Alexandru Lapedatu** (1876-1954), istoric, medievist, profesor la Universitatea din Cluj, fondator al Institutului de Istorie Naţională din Cluj (1920), membru al Academiei Române (Dr. Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române,* p. 195).
[620] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 75.

- Dl. General de C. A. Leeb - Dir. Armamentului Armatei Germane,
- Dl. General Div. von Junk - Subdir. Armamentului,
- Dl. Dirigent ministerial Pollert,
- Dl. General Dobre.

11,15 - Consiliu de Colaborare Militară:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Arhip,
- Dl. General Şova,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Orezeanu,
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. Int. Col. Sireteanu.

14,00 - Dejun la vilă. Invitat: I. P. S. S. Bălan - Mitropolitul Ardealului.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. General Răşcanu: chestiuni de serviciu.
20,00 - Dl. Colonel Pavlid: chestiuni personale.
20,30 - Lucru în birou.
22,00 - Plecarea la vilă.

Vineri, 28 mai 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Lucru în birou.
11,30 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
12,45 - Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu.
12,50 - Stadiul lucrărilor de introducerea gazelor naturale în Capitală:
- Dl. Subsecretar de Stat Ghiolu,
- Dl. Ing. Andone,
- Dl. General Dobre.

14,00 - Plecarea la vilă.
17,15 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. Wilhelm Staedl - Episcopul Bisericii Evanghelice Luterane din România: doleanţele Bisericii Evanghelice Luterane.
19,00 - Dl. Prof. Forţu - Comisarul Guvernului pentru refugiaţi: chestiuni de serviciu[621].
20,30 - Lucru în birou.
22,00 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 29 mai 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - Chestiunea Teatrului Liric:
- Dl. Ministru Buşilă,
- Dl. Tiberiu Brediceanu - Directorul Operei Române.

12,00 - Reclamaţia D-lui Dr. Vasiliu de la Spitalul Witting:
- Dl. Ministru Tomescu,

[621] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 76.

- Dl. General Orezeanu,
- Dl. Col. Dr. Ursu.

12,30 - Dl. Col. Dr. Ursu.
13,00 - Lucru în birou.
13,45 - Dejun la vilă.
17,00 - D-na Alexandrina Cantacuzino: prezintă 80 eleve cu 8 profesoare ale Societății Ortodoxe Române din Transnistria.
18,30-19,15 - Instrucțiuni:

- Dl. General Popescu,
- Dl. General Vasiliu[622].

20,00 - Dl. General Arbore: instrucțiuni.
20,30 - Lucru în birou.
21,15 - Plecarea la vilă.

Duminică - 30 şi luni - 31 mai 1943[cclxvi]

Dl. Mareşal Antonescu pleacă la Predeal, unde rezolvă corespondenta curentă[623].

Marți, 1 iunie 1943 (la Preşedinție)[cclxvii]

10,30 - Sosirea de la Predeal. Lucru în birou.
13,00 - D-nii Mann şi Groeber: prezintă o trusă de medicamente reprez. cancerului farmaceutic german (Farben Industrie).
14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,30 - Dl. Eugen Cristescu.
18,00 - Dl. Ministru Dragoş: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. General Scărişoreanu de la I.O.V.: chestiuni de serviciu.
20,00 - Dl. Ing. Moțianu de la Min. Economiei Naționale: chestiuni particulare[624].
20,20 - Lucru în birou.
21,10 - Plecarea la vilă.

Miercuri, 2 iunie 1943 (la Preşedinție)[cclxviii]

11,00 - Dl. Oprean - Dir. Apelor din Min. Comunicațiilor: regularizarea şi electrificarea râului Prahova.
12,00 - Proiectul de organizare al Regiei Autonome a drumurilor, îndiguirilor şi lucrărilor speciale:

- Dl. General Dobre,
- Dl. General Arbore,
- Dl. General Orezeanu.

13,00 - Lucru în birou.
13,45 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,15 - Lucru în birou.

---

[622] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 77.
[623] A se vedea cuvântarea rostită de Mareşalul Antonescu la primirea elevilor de la Liceul Ortodox din Odessa – 30 mai 1943 (*Registrul istoric*, vol. VI, f. 77).
[624] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 80.

18,00 - Dl. Dumitrescu - Ministrul României la Madrid: chestiuni de serviciu.
19,00 - Chestiuni de serviciu:
- Dl. Ministru Neagu,
- Dl. Int. General Cusin,
- Dl. General Dobre.

20,00 - Dl. Ministru Neagu: chestiuni de serviciu.
21,00 - Chestiunea mausoleului din Parcul Carol:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Răşcanu,
- Dl. Arhitect Davidescu,
- Dl. Arhitect Giugea.

21,20 - Dl. General Dr. Brătescu: chestiuni particulare[625].
21,30 - Plecarea la vilă.

Joi, 3 iunie 1943[cclxix] (Ziua Eroilor)

9,10 - Plecarea D-lui Mareşal de la vilă.
9,30 - Sosirea în Parcul Carol.
9,30-9,55 - Depunerea coroanelor, un minut de reculegere, slujba religioasă.
Plecarea la Cimitirul Ghencea.
10,05 - Serviciul religios; un moment de reculegere pentru Eroii Neamului.
- Cuvântarea D-lui Mareşal[626].
- Defilarea trupelor.

După-amiază, Dl. Mareşal pescuieşte în lacul Snagov, însoţit de Căpitanul Victor Gorescu.

Inspecţia D-lui Mareşal pe front, în Transnistria şi în Basarabia
(4-17 iunie 1943)

Vineri, 4 iunie 1943

13,00 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. General Şteflea, Dl. General Jienescu, Dl. Colonel Davidescu, Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia, Dl. Cpt. Dr. Zilişteanu, Dl. Cpt. Lăzărescu şi Dl. Cpt. Georgescu, pleacă cu avionul de pe aeroportul Băneasa la Kamenskoje. Avionul este pilotat de Locot. av. Max Manolescu.
17,10 - Sosirea la Kamenskoje. Ceai la Cazinoul Comandamentul Corpului Aerian.
17,30 - Convorbirea cu Dl. Mareşal Richthofen asupra:
- Situaţiei Corpului Aerian;
- Expunerea (situaţiei) exerciţiului din ziua de 5.VI.1943.

20,30 - Decorarea ofiţerilor germani, apoi masa.
22,00 - Dl. Mareşal se retrage.

Sâmbătă, 5 iunie 1943[cclxx]

7,00 - Deplasarea cu avionul de la Kamenskoje la Kirovograd. Trecerea în revistă a Corpului Aerian; decorarea ofiţerilor germani şi români; prezentarea Comandanţilor de Flotile,

[625] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 81.
[626] Apud *Registrul istoric*, vol. VI, f. 81-82.

Grupuri şi Escadrile.
8,30 - Cuvântul D-lui Mareşal adresat ofiţerilor.
8,45 - Deplasarea cu avionul la poligonul de tragere.
9,00 - Desfăşurarea exerciţiului: executarea recunoaşterilor aeriene; executarea atacului cu avioane de bombardament grele, avioane Stuka şi avioane de vânătoare.
11,30 - Cuvântul de despărţire adresat D-lui Mareşal Richthofen.
11,35 - Deplasarea cu avionul la Simferopol.
13,50 - Dl. Mareşal este primit de Dl. Mareşal von Kleist, General Dumitrescu P. şi General Avramescu. Trecerea în revistă a companiilor de onoare (germană şi română).
14,00 - Vizita la P.C. al D-lui Mareşal von Kleist.
15,00 - Masa la Corpul de Munte.
15,35 - Plecarea cu auto la Div. 2-a Vânători de Munte.
15,45 - Inspectarea Div. 2 Munte (Gr. 4 Vânători de Munte şi Artilerie). Trecerea în revistă; defilarea; prezentarea ofiţerilor; decorarea ofiţerilor şi trupei; cuvântul D-lui Mareşal adresat ofiţerilor.
20,00 - Masa la Dl. Mareşal von Kleist.

Duminică, 6 iunie 1943

8,00 - Plecarea cu auto la Div. 2 Munte (Gr. 5 Vânători de Munte).
8,10 - Inspectarea Gr. 5 Vânători de Munte.
9,15 - Plecarea cu auto spre Sevastopol (Fortul Maxim Gorki).
10,30 - Expunerea bătăliei de la Sevastopol făcută de către Col. von Nagel şi vizitarea fortului Maxim Gorki.
12,00 - Expunerea asupra cavernei de la Inkermann.
12,25 - Expunerea făcută de Dl. General Avramescu asupra operaţiunilor Div. 1 Munte şi Div. 18 Infanterie în regiunea „Dealul Capela".
12,55 - Vizitarea oraşului, panoramei şi muzeului de la Mănăstirea Chersonez. Dejunul.
15,30 - Plecarea cu auto la Simferopol.
20,00 - Dl. Mareşal ia masa împreună cu Dl. General Dumitrescu, Dl. General Avramescu şi Dl. General Ştefleа.

Luni, 7 iunie 1943[cclxxi]

Inspectarea Diviziei 4 Munte.
7,30 - Deplasarea cu avionul la Kamenskoje. Trecerea în revistă a unei companii din Btl. 17 Vânători de Munte.
9,25 - Inspectarea: Btl. 17 Vânători de Munte, Btl. 13 Vânători de Munte, Btr. Capturi Cal. 122 şi Plot. A.c. (50 m/m.). Decorarea instructorilor germani pentru armamentul a.c. 50 m/nr.
13,00 - Masa la Div. 4 Vânători de Munte în Kamenskoje.
14,20 - Deplasarea la Simferopol cu maşina.
15,00 - Plecarea cu auto la Aluschta. Inspectarea Diviziei 1-a Munte.
16,30 - Inspectarea Detaş. din Div. 1 Munte (regiunea Aluschta) format din: Btl. 4 Vânători de Munte, Divizionul 2 Tunuri Munte şi 2 Comp. Pionieri/Btl. 31 Pion. Vizitarea unei companii/ Btl. 4 Vânători de Munte instalate pe coastă şi a cantonamentului acestei companii.
19,00 - Vizitarea Sanatoriului de convalescenţi şi bolnavi de piept de la Gealmana.
20,00 - Masa la Corpul de Munte cu Dl. Mareşal Kleist şi ofiţerii invitaţi din Comandamentul von Kleist.

Marți, 8 iunie 1943

8,00 - Sosirea la aeroportul Simferopol. Despărțirea de Dl. Mareşal von Kleist.
8,10 - Deplasarea cu avionul de la Simferopol la Melitopol. Dl. Mareşal a fost întâmpinat de Dl. Mareşal von Mannstein.
9,30 - Deplasarea cu auto la Nogaisk (Div. 24 Inf.).
11,00 - Inspectarea sect. Reg. 112 Inf. (Preslaw şi Obitasnaja).
14,00 - Masa la Nogaisk (P.C. Reg. 112 Inf.). Decorarea ofițerilor germani.
15,15 - Deplasarea la Melitopol.
17,15 - Vizita la Spitalul German 1/606 din Melitopol.
18,00 - Deplasarea cu avionul de la Melitopol la Odessa. Primire de autoritățile locale în frunte cu Dl. Guvernator Alexianu.

Miercuri, 9 iunie 1943

Dimineață:
- Inspectarea Bat. I/R. 15 Inf. la Centrul de Instrucție al Div. 6 Inf. Guiliacovo;
- Vizita la Guiliacovo: Primăria, Şcoala primară, Biserica şi Dispensarul;
- Ferma viticolă „Regina Maria" de la Hagi-Bei;
- Sanatoriul Holodnia Balca; Şcoala primară din Holodnia Balca;
- Pivnițele Centrale ale Guvernământului din Odessa.

După amiază:
- Aeroportul şi şcoala de pilotaj Tătarca;
- Plantația eroilor de la Dalnic;
- Ferma horticolă „Leguma";
- Ferma zootehnică „Avangarda";
- Institutul de Genetică şi Selecție Odessa;
- Centrul de culturi forțate;
- Portul Odessa.

Joi, 10 iunie 1943

Dimineață:
- Comuna Hârjeu: Primăria, Şcoala, Dispensarul, grajdurile obştii;
- Comuna Ecaterinovka: Primăria, Şcoala;
- Satul model Molochişul Mare: Primăria, Dispensarul, cantina pentru copii, Şcoala, colhozul, grajdurile obştii, casa preşedintelui Republicii Moldoveneşti Voronovici, grădinița de copii, cooperativa.

După amiază:
- Vizitarea podului peste Nistru şi a comunei Rezina, Soldăneşti şi Comp. 4 Grăniceri Lipceni şi Paucani;
- Asistarea la executarea unui exercițiu de către Reg. 32 Inf.;
- Vizitarea Bisericii din Râbnița;
- Asistarea la festivalul dat de Asociația A.C.T.R.

Vineri, 11 iunie 1943[cclxxii]

Dimineață:
- Inspectarea Div. 9 Inf., Gr. 32 Aproviz., Mausoleul Eroilor căzuți la Balta, Cazinoul Ofițerilor, Comandamentul Div. 9, Comp. 132 Transm., ambulanța Nr. 132,

Comp. A.A. şi Escadronul de Cavalerie;

- Vizita în oraşul Balta: Prefectura, Catedrala (restaurată), fabrica de unt, magazinul general, restaurantul primăriei;
- Vizita în comuna Senaja: crescătoria de vaci roşii, crescătoria de porci, Primăria, crescătoria de păsări.

După amiază:

- Krijopol: magaziile Guvernământului din gara Krijopol, şoseaua Krijopol - Vapniarka, crescătoria de iepuri „Angora", fabrica de zahăr Socolowka, ferma de vaci Zimenthal din Lenkowa;
- Gara Rahnij: parcul, livada, stufăria.

Sâmbătă, 12 iunie 1943 (Tiraspol)

Dimineaţă:
Se vizitează:
- Fabrica de conserve „Regutrans";
- Ferma „Mareşal Antonescu";
- Pepiniera Tiraspol;
- Grupul 9 Vânătoare;
- Staţiunea experimentală de cultură;
- Staţiunea de irigaţie Caragaci;
- Liceul Mixt Zartaica;
- Pretura raionului Slobozia.

După amiază:

Deplasarea cu auto de la Tiraspol la Odessa pe şoseaua nou construită. În drum se vizitează Cimitirul Eroilor de la Vakarjani.

Duminică, 13 iunie 1943 (Odessa)

Se vizitează:
- Depozitul de fermentarea tutunului;
- Oraşul, şi plimbare pe mare cu şalupa;
- Reprezentaţie la Operă („Mireasa Ţarului").

Seara:

Recepţie la Vila Albă. Invitaţi: D-na şi Dl. De Weck, Ministrul Elveţiei în România, şi autorităţile locale. Se produc câţiva artişti de la Operă.

Luni, 14 iunie 1943 (Odessa)

În cursul zilei Dl. Mareşal rămâne la Vila Albă, rezolvând corespondenţa sosită de la Bucureşti.

Marţi, 15 iunie 1943, ziua de naştere a D-lui Mareşal (Odessa)[cclxxiii]

10,00 - Vizită la: Consumul nr. 1 şi 2 al funcţionarilor Guvernământului şi Depozitul General.
11,00 - Conferinţă la Palatul Guvernământului cu directorii de servicii. Prezentarea proiectului de Decret relativ la folosinţa proprietăţii de către locuitorii transnistrieni. Discursul D-lui Guvernator Alexianu. Răspunde Dl. Mareşal.

Apoi se vizitează:
- Cazinoul funcţionarilor Guvernământului;
- Cantina nr. 1 al Consiliului de Patronaj;
- Plaja.

13,30 - Dejun la vilă:
- D-na şi Dl. Mareşal,
- D-na Goga,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. Guvernator Alexianu,
- Dl. Col. Popovici, Pref. Poliţiei,
- Toţi ofiţerii din suita D-lui Mareşal.

După amiază: spectacol la operă: „Boris Godunov".

Miercuri, 16 iunie 1943 (Cetatea Albă)[cclxxiv]

Deplasarea cu avionul de la Odessa la Cetatea Albă. Primirea de către autorităţile locale în frunte cu Dl. General Stavrat, Guvernatorul Basarabiei.

Dimineaţa: Cetatea Albă:
- Inspectarea Reg. 35 Inf.;
- Inspectarea Leg. Jandarmi;
- Vizită la Prefectură;
- Vizită la ferma Bâcoza;
- Vizită la Sărata: Centrul Nr. 5; Căminul Cultural „Mareşal Antonescu"; Primăria, Şcoala, Biserica, Spitalul comunal, atelierul cultural.

După amiază:

Vizită în comunele: Camcic, Achmangit, Tătărăşti, Baccialia, Spasca, Fântâna Zânelor, I. G. Duca, Ismail, Broasca, Cişmeaua Văruită.

Seara: la tren, în gara Bulgaric (Bolgrad).

Noaptea: deplasarea cu trenul de la Bulgaric spre Bucureşti.

Joi, 17 iunie 1943

9,00 - Sosirea în gara Băneasa. Prezenţi la sosire:
- D-na Mareşal Antonescu,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Membrii Guvernului.

Dl. Mareşal pleacă la Preşedinţie.

11,00 - Consiliu de colaborare:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Şova,
- Dl. General Ştefl ea.

13,00 - Lucru în birou.

14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.

17,30 - Lucru în birou.

21,30 - Plecarea la vilă.

Vineri, 18 iunie 1943 (la Preşedinţie)

10,00 - Lucru în birou.
10,30 - Vizită la D-na Olga Mareşal Prezan care se află în agonie.
11,00 - Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu.
11,15 - Consiliu pentru ordinea publică:
- Dl. General Popescu,
- Dl. General Vasiliu,
- Dl. General Diaconescu,
- Dl. General Pălăngeanu N.,
- Dl. Eugen Cristescu,
- Dl. Prof. Forţu.

12,30 - Chestiunea Ing. S. Nadu - fost la C.N.R.; decretul-lege pentru circulaţia imobilelor agricole:
- Dl. Vicepreşedinte,
- Dl. Ministru Marinescu,
- Dl. Ministru Dragoş,
- Dl. Secretar General O. Vlădescu.

14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,45 - Elevul Silişteanu Gh. de la Liceul Comercial Regele Mihai I, Cl. 6-a; decorat cu Virtutea Militară, Bărbăţie şi Credinţă, Crucea de Fier Cl. 1 şi 2; fost în Div. 2 Munte.
18,00 - Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.
19,30 - Dl. Brabetzianu - Min. României în Suedia: chestiuni de serviciu[627].
20,30 - Lucru în birou.
22,00 - Plecarea la vilă.

Sâmbătă, 19 iunie 1943 (la Preşedinţie)

10,30 - Lucru în birou.
14,00 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Dl. General Rosetti: chestiuni personale.
18,30 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, vizitează pe Dl. Mareşal Prezan[628] în urma decesului D-nei Prezan.
10,15 - Lucru în birou.
21,00 - Instrucţiuni:
- Dl. Vicepreşedinte,
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Pălăngeanu N.

---

[627] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 99.

[628] **Constantin Prezan** (1861-1943), militar de carieră, general din 1910, s-a ilustrat în cursul campaniilor României din 1916-1920 ca şef al MStM, primind în 1930 cel dintâi titlu de Mareşal al României, fiind succedat numai de Al. Averescu şi Ion Antonescu (Şerban N. Ionescu, *Dicţionarul panoramic al personalităţilor din România. Secolul XX,* Bucureşti, Editura Victor Frunză, 2006, p. 339; Nicu Apostu, Didi Miler, coordonatori, *Mareşalii României,* Bucureşti, 1999, *passim*; Stan Stoica, coordonator, *Dicţionar biografic,* p. 452; Petre Otu, *Mareşalul Constantin Prezan,* Bucureşti, Editura Militară, 2008).

21,30 - Lucru în birou.
22,15 - Plecarea la vilă.

Duminică, 20 iunie 1943 (la Preşedinţie)

17,00 - Dl. Mareşal Antonescu pleacă de la vilă la locuinţa D-lui Mareşal Prezan.
17,10 - Serviciul religios.
17,40 - Pornirea cortegiului la gara Mogoşoaia.
18,10 - Plecarea trenului mortuar. Dl. Mareşal se înapoiază la vilă.

Luni, 21 iunie 1943 (la Preşedinţie)[cclxxv]

10,30 - Lucru în birou.
11,00 - Dl. Colonel Cozlovski - Ataşat Militar Român la Budapesta: chestiuni de serviciu.
11,30 - Dl. Maior Pleşoianu - Ataşat Militar Român la Sofia: chestiuni de serviciu.
12,00 - Dl. Ministru Neagu: chestiuni de serviciu.
13,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
17,30 - Dl. Ministru Marinescu.
18,00 - Lucru în birou.
20,45 - Plecarea la vilă.
22,05 - Dl. Mareşal Antonescu pleacă cu trenul special din gara Mogoşoaia la Schineta, jud. Vaslui, pentru a asista la înmormântarea defunctei Olga Prezan[629]. Domnia Sa este însoţit de D-nii: General Vasiliu, General Pantazi, General Şteflea, General Şova, General Jienescu, Ing. Mareş, Ing. Miclescu, Prof. Eftimie Antonescu, Lt. Col. Adj. Eugen Niculescu, Maior Florescu Radu, Cpt. Dr. Zilişteanu, precum şi alţi invitaţi, rude şi cunoscuţi ai D-lui Mareşal Prezan.

Marţi, 22 iunie 1943[cclxxvi]

10,00 - Sosirea în gara Băceşti, jud. Vaslui. În gară Dl. Mareşal Antonescu a fost întâmpinat de: Dl. General Rozin, Dl. General Pălăngeanu şi Dl. General Barozzi. La descinderea din vagon, o companie de onoare cu muzică şi stindard a dat onorul.
10-11,30 - Dl. Mareşal Antonescu, împreună cu invitaţii, a asistat la slujba religioasă a înmormântării defunctei Olga Prezan, care a avut loc la conacul moşiei Schineta, jud. Vaslui.

După terminarea slujbei religioase, Dl. Mareşal Antonescu s-a întreţinut timp de 30 minute cu Dl. Mareşal Prezan, după care s-a înapoiat în gara Băceşti.

De la ora 12-13 Dl. Mareşal a primit în audienţă la tren (gara Băceşti) pe: Dl. General Pantazi, Dl. General Manoliu, Dl. General Poenaru, Dl. General Voicu.

Între orele 13-13,20 au fost primiţi: Dl. General Vasiliu, Dl. Col. rez. Răşcanu, Prefectul jud. Vaslui şi Maiorul Tofan, Comandantul Legiunii de Jandarmi.
13,30 - Trenul pleacă spre Bucureşti.

Dl. Mareşal serveşte dejunul în tren, având invitaţi pe D-nii:
- General Pantazi,
- General Vasiliu,

[629] Aceleaşi informaţii, în *Registrul istoric*, vol. VI, f. 96. Olga Prezan (1877-1943), soţia Mareşalului.

- General Ştefleа,
- General Şova,
- General Jienescu,
- Inginer Mareş,
- D-na şi Dl. General Rădulescu,
- D-na şi Dl. Arhitect Negoescu,
- D-na şi Dl. Dr. Tomescu,
- Inginer Miclescu,
- Prof. Eftimie Antonescu,
- George Assan,
- Dr. Proca,
- Maior inv. Miclescu,
- Lt. Col. Văsescu.

21,00 - Cina, în tren, având invitaţi pe D-nii:
- General Pantazi,
- General Vasiliu,
- General Ştefleа,
- General Şova,
- General Jienescu,
- Inginer Mareş,
- Inginer Miclescu,
- Prof. Eftimie Antonescu,
- Maior inv. Miclescu,
- Nicolae şi Mihail Eliad,
- Nicolae şi Gh. Popovici,
- Ion Negulescu.

22,20 - Sosirea trenului în gara Bucureşti - Băneasa.
Dl. Mareşal a fost întâmpinat la sosire de către:
- Dl. Prof. Mihai Antonescu,
- Dl. General Popescu D-tru,
- Dl. General Racoviţă,
- Dl. Lt. Col. Adj. Romeo Zaharia,
- Dl. Col. Popescu Victor.

22,30 - Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la vila Băneasa.

Miercuri, 23 iunie 1943 (la Preşedinţie)[cclxxvii]

10,30 - Lucru în birou.
13,30 - Plecarea la vilă pentru dejun.
17,00 - Lucru în birou.
18,00 - Inaugurarea Preventoriului din comuna Herăstrău unde are loc şi o serbare dată de copii. Asistă şi D-na Mareşal, împreună cu Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
19,45 - Amiralul german Fricke Kurt - Comandantul Grupului Naval de Sud (Marea Egee şi Marea Neagră): prezentare.
20,15 - Maior Tomescu: chestiuni personale.
21,00 - Lucru în birou.
21,30 - Plecarea la vilă.

Joi, 24 iunie 1943 (la Preşedinţie)

11,00 - Consiliu de colaborare militară:
- Dl. General Pantazi,
- Dl. General Ştefleа,
- Dl. General Dobre,
- Dl. General Şova,
- Dl. General Jienescu,
- Dl. General Stoenescu,
- Dl. General Nicolaescu - Dir[ecţia] Moto Mec[anizată].

17,30 - D-na [Lucreţia] Barbul: chestiuni personale.
18,00 - Dl. General Ion Gheorghe - Ministrul României la Berlin: chestiuni de serviciu.
19,00 - Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.
20,00 - Chestiunea viermilor de mătase:
- Dl. Int. Lt. Col. Mihuţ de la Cons. Patronaj,
- Dl. Meţianu[630].

21,00 - Plecarea la vilă.

Vineri, 25 iunie 1943[cclxxviii]

8,30 - Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Colonel Davidescu şi Dl. Lt. Col. Eugen Niculescu, a vizitat Comandamentul aviaţiei germane de noapte de la Săftica.

La sosire Dl. Mareşal a fost întâmpinat de D-nii: Manfred von Killinger, General Gerstenberg, General Ştefleа, General Jienescu şi General Ramiro Enescu.

Dl. Mareşal a vizitat cantonamentul, după care comandantul a dat explicaţie în legătură cu lupa aviaţiei de noapte; cu această ocazie D-sa a vizitat amănunţit centrul de comandă.

De la Săftica, Dl. Mareşal însoţit de suită, s-a deplasat la Bucov, la P.C. al Reg. 110 A.A. german; în sala de conferinţe, un ofiţer german a dat lămuriri în legătură cu planul de apărare A.A. în cazinoul ofiţerilor s-a servit o gustare, după care Dl. Mareşal a vizitat postul de comandă cu toate instalaţiile.

La plecarea din sat, Dl. Mareşal a fost întâmpinat de preotul satului, autorităţile ad-tive şi copiii şcolii primare. D-sa a stat de vorbă cu toţi, interesându-se îndeaproape de situaţia agricolă, de starea de spirit şi nevoile locuitorilor. O fetiţă a oferit flori D-lui Mareşal.

13,00 - Dl. Mareşal pleacă cu maşina la Predeal.
14,40 - Sosirea la Predeal.
14,45 - Dejun, având invitaţii pe D-nii:
- Colonel Davidescu,
- Lt. Col. Eugen Niculescu,
- Maior Caloenescu,
- Căpitan Georgescu.

Sâmbătă, 26 iunie 1943

Dl. Mareşal, însoţit de Col. Davidescu, Maior Rădulescu şi Cpt. Georgescu, a făcut o excursie pe muntele Clăbucetul Taurului.

[630] *Registrul istoric*, vol. VI, f. 99.

La stânga după Clăbucet, Dl. Mareşal a dat unui baci suma de 1 100 lei.
14,30 - Înapoierea la vilă.

Duminică, 27 iunie 1943[cclxxix]

11,00 - Dl. Caracostea: informaţiuni în legătură cu călătoria sa în Germania, Elveţia şi Italia.
13,00 - Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.
14,00 - Dejun cu:
- D-na Goga,
- Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu,
- Dl. Ottulescu - Guvernator B.N.R.,
- I. P. S. S. Mitropolitul Ardealului[631],
- Dl. Suphi Tanrioer - Ministrul Turciei,
- Dl. Colonel Mircea Elefterescu.

Luni, 28 iunie 1943[cclxxx]

În dimineaţa zilei, Dl. Mareşal rezolvă corespondenţa curentă.
17,00 - Dl. Stoian.
20,30 - Cina, cu Principele Sturdza.

Marţi, 29 iunie 1943

Dl. Mareşal, însoţit de Col. Davidescu, a inspectat lagărul de evrei din Predeal, pe care l-a găsit foarte murdar, dând ordin de schimbarea comandantului. A inspectat apoi împrejurările Predealului, piaţa de zarzavaturi etc., constatând că preţurile sunt mult ridicate, atrăgând atenţia primarului pentru a lua măsuri de procurarea zarzavatului la preţuri accesibile populaţiei. De asemeni, a inspectat şoseaua care se face pe Valea Poliştoacei, rămânând mulţumit de progresele realizate.
14,00 - Dejun cu:
- D-na L. Catargief,
- Principesa Sturdza,
- D-na şi Dl. General Orezeanu,
- Dl. Colonel Davidescu.

17,00 - Dl. Mareşal primeşte corul copiilor premianţi refugiaţi din Transilvania, aduşi de D-na Forţu. Dl. Mareşal a dat copiilor o ladă cu bomboane.

Miercuri, 30 iunie 1943

7,00 - Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Col. Davidescu şi Dl. Lt. Col. Adj. Eugen Niculescu, pleacă din Predeal la Homoriciu, pentru a inspecta Şcoala Ofiţeri de Rezervă, care se găsea în aplicaţie.

În drum, D-sa a inspectat Mănăstirea de călugări Cheia, găsind-o renovată şi curată.

Apoi, Dl. Mareşal a inspectat Mănăstirea de călugăriţe Suzana, unde a găsit murdărie şi lipsă atelierele.

De asemenea, a inspectat comuna Mâneciu - Ungureni, găsind-o prost întreţinută.

[631] Nicolae Bălan (vezi *supra*).

Primăria curată, însă prezentarea funcţionarilor nu s-a făcut conform ordinelor în vigoare. Dispensarul comunei curat şi bine dotat cu medicamente însă nu este destul de încăpător. Şcoala primară şi cantina şcoală lasă foarte mult de dorit.

Apoi a vizitat comuna Izvoarele, găsind biserica renovată şi foarte curată pentru a cărei completare cu lucruri bisericeşti D-sa a donat suma de 300 000 lei.

În comuna Homoriciu, Dl. Mareşal a inspectat Şcoala Ofiţeri de Rezervă Ploieşti, unde a fost întâmpinat de Dl. Col. Constantinescu, Comandantul Şcolii, care a dat raportul. Au fost prezenţi D-nii Generali Pantazi şi Şteflea. Dl. Mareşal se deplasează la câmpul de instrucţie unde inspectează secţia de tunuri - curţi - tanc şi un ploton mitraliere rămânând pe deplin mulţumit de gradul de instrucţie al elevilor. D-sa a asistat apoi la câteva exerciţii ale elevilor, dând îndrumări pentru desăvârşirea instrucţiei de război.

Înapoindu-se în sat, Dl. Mareşal a inspectat Cooperativa, unde a găsit murdărie şi tendinţă de speculă. După aceea a vizitat casa femeii Maria Frangulea, văduvă cu 8 copii, căreia Dl. Mareşal i-a dăruit suma de 5 000 lei.

Primăria şi şcoala au fost găsite bine.

14,30 - Dejunul la popota şcolii.

La plecare, D-sa a dat pentru popotă suma de 10 000 lei şi 1 000 ţigări pentru ofiţeri.

15,30 - Dl. Mareşal primeşte raportul şcolii. D-sa a dat elevilor care au lucrat de dimineaţă 3 000 ţigări. De asemenea, a dat instrucţiuni D-lui General Şteflea de a clarifica, împreună cu Ministerul Educaţiei, situaţia elevilor în curs de studii.

În continuare, Dl. Mareşal inspectează Vălenii de Munte, unde rămâne mulţumit de cele constatate. D-sa donează pentru cele 2 biserici în curs de restaurare sumele de 200 000 şi 300 000 lei.

A inspectat apoi Gimnaziul Industrial, Primăria şi Postul de Jandarmi, pe care le găseşte bine (model).

La Ploieşti Dl. Mareşal a inspectat piaţa mare şi halele centrale, constatând murdărie şi o diferenţă prea mare între preţurile en-gros şi cele en-detail.

De asemeni, a inspectat cantina din halele centrale, constatând şi aici murdărie. Masa bună.

D-sa a atras atenţia Primarului să remedieze de urgenţă neregulile constatate, în special în ceea ce priveşte controlul ce trebuie făcut preţurilor.

20,00 - Sosirea la vila Băneasa.

II - ANEXE

Anexa 1

1942 ianuarie 1, Marele Cartier General al Führerului. Scrisoarea lui Adolf Hitler către Mareşalul Ion Antonescu prin câte îi face cunoscut că i-a trimis un automobil, împreună cu cele mai bune urări

EXCELENȚA VOASTRĂ,

Cuprins de dorința de a vă exprima aprecierea mea specială a meritelor mari ale Domniei Voastre în lupta comună contra bolşevismului, vă rog să binevoiți a primi drept cadou de onoare un turism[1] de construcție mai nouă pe care o să vi-l predea aducătorul acestei scrisori.

Sper că acest produs al industriei germane de automobile va găsi aprobarea Domniei Voastre şi va aduce nu numai bune servicii, ci vă va face şi plăcere.

Odată cu aceasta vă exprim urările mele cele mai bune pentru sănătatea Domniei Voastre cât şi pentru viitoarea activitate ca ostaş, care va fi în curând încoronat de victoria finală comună, de care sunt convins.

Cu salutări camaradereşti, al Domniei Voastre devotat

ss. Adolf Hitler

(Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler. Corespondență şi întâlniri inedite (1940-1944)*, I, Bucureşti, Editura Cozia, 1991, p. 160).

[1] Adolf Hitler a dăruit Mareşalului Ion Antonescu un automobil Mercedes, care a fost predat de aghiotantul lui Hitler, maiorul Gerhard Engel.

Anexa 2

1942 ianuarie 5, Bucureşti. Scrisoare a Mareşalului Ion Antonescu către Adolf Hitler ca răspuns la scrisoarea din 1 ianuarie 1942 mulţumind pentru darul ce i-a fost trimis

EXCELENȚĂ,

Vă mulţumesc din inimă pentru darul pe care mi l-aţi făcut.

Nu voi uita niciodată că Excelenţa Voastră, preocupat de atâtea răspunderi grele - răspunderea destinului Germaniei, al Europei şi civilizaţiei - a avut totuşi sensibilitatea de a-mi trimite această minunată creaţie a industriei germane şi de a întovărăşi, darul de măgulitoarea prezentare a mesajului şi prezenţa delegaţiei condusă de maior Engel.

Am văzut în această nouă expresie a sentimentelor Excelenţei Voastre adâncimea unei legături care va rămâne o sinceră şi profundă mândrie a vieţii mele.

Ştiu sigur că şi poporul român va găsi în aceleaşi sentimente generoase, drepte şi leale, garanţia viitorului său.

Repet şi aici urarea mea credincioasă ca Providenţa să vă ajute să împliniţi cât mai repede marea misiune a Excelenţei Voastre de a libera civilizaţia şi continentul de pustietoarea primejdie a comunismului slav şi de a-i da o aşezare de veacuri.

Cu cea mai vie recunoştinţă şi aceleaşi sentimente devotate şi pline de încredere în misiunea şi victoria Excelenţei Voastre,

Al. Dv. devotat,

Mareşal Antonescu

(Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, *Antonescu-Hitler*. I, p. 161).

Anexa 3

Nota întocmită de Paul Otto Schmidt, la 17 februarie 1942, pe marginea întrevederii Adolf Hitler – Ion Antonescu din 11 februarie 1942 (Cartierul General al Führerului/„Wolfsschanze")

Führerul a amintit că la ultima întrevedere cu Antonescu operaţiunile împotriva Rusiei se aflau în plină desfăşurare. De atunci a venit o iarnă timpurie grea şi a trebuit să fie luate decizii importante. Ele erau necesare nu atât din cauza influenţei directe a frigului asupra trupelor, ci, într-o măsură mai mare, din cauza acţiunii temperaturii joase asupra mijloacelor de luptă şi de transport (maşini de luptă, tractoare, autovehicole), ca şi a efectului ei paralizant asupra circulaţiei pe calea ferată.

La începutul lunii decembrie o operaţiune de succes a trebuit să fie întreruptă pentru că temperatura scăzuse până la minus 42^0, în aceste condiţii fiind imposibilă continuarea ofensivei. Armata germană a fost nevoită să ia în considerare noi modalităţi pe care nu le folosise până atunci, pentru înfăptuirea aprovizionării la temperaturi de -35 până la -40 de grade. Nu numai şinele de cale ferată, dar şi garniturile de tren şi locomotivele au avut foarte mult de suferit din cauza frigului. De aceea, au trebuit să fie luate măsuri severe pentru păstrarea moralului de luptă şi a capacităţii de conducere, de care depindea soarta întregii campanii. Azi greutăţile sunt depăşite, iar tactica rusească de infiltrări şi de îngreunare a aprovizionării a eşuat. Cu aceasta, speranţa Angliei şi Rusiei de a constrânge trupele germane la o retragere napoleoniană a eşuat. Armata germană stă absolut ferm pe mari sectoare ale frontului şi se pregăteşte să închidă zonele în care se află încercuite trupe ruseşti, deşi, natural, operaţiunea aceasta se desfăşoară în timpul iernii mai încet decât vara, întrucât în condiţiile atmosferice de acum nu se poate înainta în medie decât 8-10 km pe zi. Primăvara va aduce cu sine libertatea totală de mişcare.

În legătură cu luptele grele de la Harkov, care au fost foarte mult stânjenite de căderile de zăpadă, Führerul a avut cuvinte de apreciere pentru comportarea trupelor române, în special a unităţii de schiori şi a unei divizii române.

De acum înainte trupele germane vor ocupa, în esenţă, linia de front scurtată, aşa cum a fost prevăzut, chiar dacă în anumite locuri mai sunt de lichidat intrândurile ce mai există.

Atacul Japoniei în Pacificul de Sud, care s-a răsfrânt atât de favorabil şi în alte direcţii, a dus la început la o uşurare a ruşilor în Siberia, care au deplasat pe frontul european diviziile ce staţionau acolo. Este vorba de aproximativ 22 divizii, care, bineînţeles, tot în Siberia vor fi completate.

Führerul a subliniat că el are în vedere numai o idee şi un plan: să întreprindă toate pregătirile ca, în măsura în care iarna permite, să dea deja lovituri grele ruşilor şi imediat ce zăpada se topeşte şi terenul se usucă să treacă la ofensivă. Pentru aceasta, trebuie întreprinse pregătiri mari şi întinse, la care trebuie să contribuie în mod esenţial şi românii, italienii şi ungurii. Operaţiunile împotriva ruşilor trebuie purtate cu scopul de a înfrânge definitiv forţa rusească. Nu este vorba numai de a ocupa teritoriul, ci, înainte de toate, de a se ajunge la zdrobirea şi dezarmarea ultimelor unităţi ruseşti. Astăzi, armata rusă este deja foarte mult slăbită. Multe divizii sunt de fapt numai rămăşiţe, dar sunt aruncate în luptă din nou cu acea lipsă de consideraţie faţă de oameni specific rusească. Au fost folosite chiar formaţii care, de fapt, nu erau pregătite pentru luptă. Astfel, divizia 269 de infanterie germană în cele 123 atacuri cărora le-a făcut faţă cu bine într-un interval de cinci săptămâni a trebuit

să lupte şi împotriva unor trupe ruseşti de construcţii. În aceste condiţii pierderile ruşilor sunt uşor de imaginat. Armata rusă de astăzi nu se poate compara cu vechile trupe ruseşti din vara anului 1941. Imediat ce va veni primăvara, timpul va fi din nou favorabil pentru Germania şi aliaţii săi.

Actualmente, preocuparea Germaniei este de a menţine frontul şi de a echipa material armata pentru ofensivă, în aşa fel ca ea să poată acţiona în punctele hotărâtoare cu o superioritate zdrobitoare.

În continuare, Führerul s-a referit la experienţele din lunile trecute. S-a văzut că armamentul german, care în Europa Occidentală s-a dovedit foarte bun, în Răsărit este prea greu. Aici o ploaie de 3-4 ore imobilizează de fapt armamentul greu pentru 2-3 zile. Cu toate acestea, nu vrea să renunţe la armamentul german; căci ştie că acesta a repurtat victorii unice în vest, iar pe un sistem de şosele bun se comportă excelent. Datorită greutăţii, el nu este potrivit pentru câmpia rusă fără drumuri.

A doua învăţătură a fost în domeniul tancurilor şi al apărării antitanc, care a fost aplicată la noul model. Noile tancuri sunt astfel echipate că ele ar putea fi caracterizate ca distrugătoare de tancuri, în timp ce apărarea antitanc, prin descoperirea epocală a unei noi arme, a devenit extraordinar de eficientă. A treia învăţătură a fost în legătură cu transportul. Mijloacele de transport germane sunt, în Germania însăşi şi într-un grad şi mai înalt în Prusia Orientală, rezistente la frig. Dar şi aici, luând ca bază experienţele din Rusia, au fost introduse inovaţii, înainte de toate, motorul cu răcirea cu aer, iar la calea ferată, locomotivele cu tender suplimentar şi o mantelare deosebită, aşa că pentru iarna viitoare sunt excluse surprize de genul celor din acest an.

La remarca lui Antonescu că el speră, totuşi, că până la iarna viitoare războiul se va încheia cu succes, Führerul a răspuns că în orice caz el se pregăteşte pentru toate posibilităţile, inclusiv pentru o nouă campanie de iarnă. Războiul se apropie de sfârşit mai degrabă în est, decât în vest. Situaţia Angliei este în actualele circumstanţe deosebit de nesigură. Marele plan al unei debarcări în Norvegia nu mai este uşor de realizat de către englezi, întrucât aceştia în situaţia actuală nu mai ştiu încotro să-şi îndrepte forţele disponibile: spre Norvegia, spre Africa de Nord sau spre India, Australia sau Noua Zeelandă. Întrucât războiul a căpătat un caracter mondial, greutăţile pentru Anglia se amplifică de la o zi la alta. Se poate astfel imagina că Anglia nu va reuşi, cu mijloacele de transport disponibile, să ia măsuri de apărare peste tot unde acestea sunt necesare.

În ceea ce priveşte Rusia, nu este sigur dacă şi după înfrângerea armatei ruse regulate nu va continua încă mult timp, dincolo de Ural, un război de partizani. În acest caz se vor forma 50-60 divizii din cele mai bune trupe, care vor lupta ani de zile împotriva restului armatei ruse dincolo de Ural şi în Orientul îndepărtat.

Antonescu a mulţumit Führerului pentru expunerea asupra situaţiei din Europa, din lume şi de pe frontul rusesc. Problemele europene pot fi rezolvate definitiv numai dacă ruşii sunt înfrânţi. De aceea, sarcina cea mai stringentă este înfrângerea ruşilor, care reprezintă din punct de vedere militar, cât şi social cel mai mare pericol nu numai pentru popoarele statelor europene, ci şi pentru civilizaţia europeană.

Trecând la situaţia de pe frontul rusesc, Antonescu a subliniat că aceasta nu l-a speriat niciodată. Orice specialist putea să spună dinainte că ruşii vor folosi iarna pentru a face greutăţi, chiar mari greutăţi, armatelor germane şi aliate, cum a fost cazul de fapt şi până acum.

Führerul a arătat că dintr-o cuvântare a lui Timoşenko reiese că acesta vede unica salvare a Rusiei într-o campanie de iarnă cu ajutorul trupelor siberiene şi din Ural şi cu folosirea cavaleriei, prin care el vrea să-i ameninţe pe germani printr-o nouă tactică operativă neobişnuită de infiltrare şi să-i oblige la o retragere în decursul căreia aceştia să piardă

materialul şi armamentul lor greu. În mod sigur, Timoşenko crede că în acest fel el poate să provoace pentru a doua oară o catastrofă napoleoniană. Au fost poate luni în care se părea că acest plan are şanse de reuşită, dacă armata germană nu şi-ar fi revenit şi nu ar fi ieşit din starea de demoralizare în care se găsea, după ce el (Führerul) a preluat conducerea, deoarece unii comandanți militari nu erau la înălțimea situației.

Antonescu a răspuns că el întoarce în fiecare dimineață filele calendarului cu aceeaşi bucurie ca a Führerului şi constată că primăvara s-a mai apropiat cu o zi. El este convins că armata rusă nu mai prezintă o forță reală şi se va afunda în haos, dacă în primăvară frontul ei este atacat energic.

Este regretabil că în toamnă nu s-a reuşit să se pună mâna pe cele patru linii de cale ferată de la Moscova spre Caucaz şi pe linia Moscova-Leningrad. Dacă s-ar pătrunde în zona Orel, atunci s-ar putea paraliza aprovizionarea ruşilor, în special cu material englez şi american, peste Caucaz.

În rezumat, Antonescu a declarat că, în ceea ce priveşte sfârşitul războiului, el este la fel de liniştit ca în prima zi. Are încredere deplină într-o victorie germană şi speră ca aceasta să se producă cât mai curând posibil, pentru ca în felul acesta să se deschidă calea pentru rezolvarea problemelor europene şi mondiale.

În acest moment i s-a înmânat Führerului comunicarea despre căderea portului Singapore. El i-a dat-o mai departe lui Antonescu cu cuvintele că îi comunică o veste îmbucurătoare – şi în acelaşi timp tristă – despre căderea, recent comunicată, a portului Singapore.

Antonescu a observat că japonezii folosesc o şansă unică în istoria rasei galbene şi ei culeg în Asia de răsărit, ca şi în mările sudului fructele coapte ale acestei situații unice.

Revenind la situația Rusiei, Antonescu s-a referit la minciunile împotriva României şi a propriei sale persoane puse în circulație de partea rusă şi engleză. El are „privilegiul" de a fi unul dintre oamenii de stat cei mai atacați de Londra şi Moscova. Încă o dată el îşi exprimă convingerea privind victoria sigură asupra ruşilor, pe care, de altfel, o împărtăşeşte şi poporul român. Trebuie să se facă acum un ultim efort, întrucât, dacă ruşii s-ar afla la răsărit de Volga, n-ar mai putea să se reorganizeze. Le-ar lipsi atunci atât mijloacele de transport, cât şi baza de aprovizionare pentru popor şi armată. El este sigur că în primăvară şi în vară se vor arăta urmările înfrângerilor anterioare ale ruşilor, printr-o dezorganizare de-a dreptul catastrofală a hinterlandului lor, dezorganizare care, printr-o retragere masivă pripită, ar conduce la un adevărat haos şi la o catastrofă în aprovizionare, precum şi la epidemii, în cursul cărora ruşii vor pierde probabil 20 milioane de oameni. De aceea, aşa cum s-a mai spus, acum trebuie făcut un ultim efort din partea Germaniei şi a aliaților ei, aşa că soarta lui Timoşenko şi Stalin este hotărâtă. În scrisoarea pe care a transmis-o Führerului prin maiorul Engel, el a dat deja asigurarea, pe care vrea s-o repete acum, că România stă la dispoziția Reichului german cu toate resursele sale militare şi economice. Dacă războiul durează mai mult, vor rezulta iarăşi noi greutăți. De aceea, el speră ca, la scurt timp după încheierea războiului pe frontul rusesc, armata germană să poată să se îndrepte contra englezilor. Efortului american de război nu-i acordă o importanță hotărâtoare, în ciuda sumelor uriaşe cheltuite în acest scop. S-ar putea, ce-i drept, strânge relativ repede materiale şi oameni pentru o armată, însă un corp de ofițeri de elită, comandanți de regimente, generali de divizie sau conducători de corpuri de armată nu se scot din pământ. Pentru aceasta trebuie să existe o lungă tradiție. Din dolari în nici un caz nu se poate pune pe picioare o armată. De când japonezii au învins forța navală americană în maniera în care au făcut-o, el nu-şi mai face nici o grijă în ceea ce priveşte o amenințare din partea americană.

După ce a vorbit până acum într-o anumită măsură ca european, el ar vrea acum

să adauge câteva observaţii ca român, ca acela care este răspunzător în faţa poporului român. În calitate de conducător al poporului român, el ştie, ca şi acesta, că ţara sa joacă numai un rol modest în raport cu dimensiunea uriaşă a evenimentelor şi, în comparaţie cu ceea ce face Germania, are numai o contribuţie restrânsă la eliberarea şi instaurarea noii ordini în Europa. Cu toate acestea, speră că în noua ordine europeană care se dezvoltă României i se va acorda locul pe care îl merită de drept.

Antonescu a început, apoi, să vorbească despre trecutul foarte apropiat, prezentând modul cum a preluat conducerea ţării după lovitura de stat de la 6 septembrie 1940 împotriva lui Carol al II-lea. Atunci, România suferise grele pierderi teritoriale şi, ca urmare a proastei gospodăriri a regimului precedent, era ruinată. La realizarea loviturii de stat, el (Antonescu) a spus de la început că România trebuie să ducă o politică externă complet nouă. Împreună cu Minai Antonescu, el a avut curajul să se pronunţe pentru o politică germană, deşi atunci întregul popor român, sub impresia Dictatului de la Viena, a tratatului de la Craiova şi a ultimatumului lui Molotov avea o atitudine antigermană, întrucât toate pierderile teritoriale erau puse în legătură cu acţiunea Axei. El a explicat totuşi poporului român că este necesară o politică alături de Germania şi că este convins că poporul român a fost pedepsit din cauza greşelilor unui regim incapabil, dar că, în final, i se vor acorda locul şi drepturile care i se cuvin. În continuare, Antonescu a arătat că această politică a fost aprobată şi întărită de întregul popor român prin două plebiscite, la primul fiind numai 24 000 voturi împotrivă şi 350 000 abţineri, iar la cel de-al doilea numai 100 voturi contra şi 150 000 abţineri. Cu alte cuvinte, aceasta înseamnă că poporul român urmează în unanimitate politica lui Antonescu alături de Germania. În ciuda greutăţilor pe care le-au adus cu sine schimbarea regimului, cutremurul de pământ, criza economică din anul 1940 şi lupta împotriva Legiunii, în întreaga perioadă s-a realizat reconstrucţia armatei.

Apoi, au urmat manifestări ale unor oameni ce ocupă în cadrul Axei poziţii înalte, care au zdruncinat încrederea de care el se bucură în România. El (Antonescu) nu vrea să se plângă, dar îl roagă pe Führer pur şi simplu să înţeleagă situaţia sa. El a spus poporului român că, dacă îl urmează în linişte, toate drepturile sale vor fi restabilite în cazul unei victorii complete. Ca european, el a înţeles pe deplin că în condiţiile de atunci Germania avea nevoie de linişte în Balcani şi de asigurarea aprovizionării cu petrol şi de aceea a luat anumite hotărâri.

Manifestaţiile care au avut loc în ianuarie la Budapesta au căzut ca o bombă la Bucureşti, în special referirea la declaraţia, după care toate forţele Axei, ceea ce înseamnă inclusiv ale României, luptă împotriva Angliei şi Americii şi pentru revizuirea tratatelor şi graniţelor. În afară de aceasta, la Budapesta s-a declarat că Germania este bucuroasă că s-a făcut dreptate Ungariei şi s-a făcut din nou referire la declaraţia de la München. Aceste declaraţii, a continuat Antonescu puţin iritat, au provocat o explozie din partea opoziţiei din România, care a arătat poporului că mareşalul Antonescu ar fi un trădător al ţarii dacă el pledează pentru revizuirea graniţelor în sensul Axei. Aceste cuvinte au strâns la un loc pe liberali, pe oamenii lui Maniu şi pe comunişti.

Antonescu a subliniat că, spre deosebire de Ungaria, el nu a făcut niciodată uz de declaraţiile oficiale pe care Führerul şi ministrul de Externe al Reichului i le-au făcut în vizitele sale oficiale. Astfel, el nu a vorbit niciodată deschis că Führerul i-a spus la Viena că încă nu s-au scris ultimele pagini ale istoriei României. Tot atât de puţin s-a folosit el în scopuri politice de toastul ministrului de Externe al Reichului privind „la Grande Roumanie", întrucât prin indiscreţii de acest gen ar fi putut apărea complicaţii, care ar fi dăunat efortului de război comun şi colaborării armonioase. Poporul roman nu ştie deci ce i s-a spus lui (Antonescu) la Roma şi Berlin despre situaţia viitoare a României şi de aceea este

atât de sensibil faţă de cunoscutele manifestări ungarele de la Budapesta.

Antonescu a declarat că scopul urmărit de el este să salveze România, în răsărit să câştige garanţiile necesare împotriva duşmanului slav şi să aştepte liniştit sfârşitul războiului, cu credinţa în spiritul de dreptate al Führerului, care, ca mare patriot, în mod sigur înţelege că patria se apără.

Acum poporul român urmăreşte cu mare atenţie orice declaraţie sau manifestare a oamenilor de stat din Berlin şi Roma.

În timp ce poporul român s-a arătat gata să-şi jertfească tot petrolul şi recolta, chiar cu preţul reducerii raţiei sale de pâine şi renunţării la propriile rezerve, în aşa fel încât, parţial, chiar industria suferă din cauza lipsei de păcură şi în timp ce el s-a declarat gata să crească producţia de petrol până la punctul de epuizare, poporul român este permanent ameninţat de Ungaria. În acelaşi timp însă, Ungaria este obiectul unor atenţii deosebite din partea oamenilor de stat ai „ţărilor Axei". În aceste condiţii, Führerul poate înţelege în ce stare sufletească se află România. El (Antonescu) se întreabă ce interese are Axa şi în special Germania să slăbească poziţia lui Antonescu, fără ca prin aceasta să fie întărită cu ceva poziţia lui Bárdossy; căci aceasta, în general, nu are nici un ecou în România. Poporul român pretinde că Ungaria trebuie să-şi preia partea sa la efortul comun de război, ori să suporte consecinţele. El (Antonescu) şi-a dat cuvântul să pună la dispoziţie întreaga sa armată şi îşi va ţine cuvântul. El ar putea să mobilizeze şi mai multe trupe, dacă ar fi necesar şi să trimită pe front un milion de oameni. Fără îndoială, ar fi necesar un anumit ajutor din partea Germaniei pentru echiparea acestei armate cu material de război. România are nevoie însă pentru aceasta de asigurarea că Ungaria nici în timpul războiului, nici după nu va avea în nici un fel o poziţie avantajoasă. Antonescu a înmânat apoi Führerului un Memorandum în limba germană, în care prezintă toată această succesiune de idei şi îl roagă pe Führer, dacă poate să ia cunoştinţă, pe scurt, de conţinutul lui.

Nu vreau să mă laud, a declarat în continuare Antonescu, dar trebuie totuşi să arăt că România a cheltuit până acum pentru războiul comun 200 miliarde lei şi a mobilizat 700 000 oameni. Pierderile româneşti se cifrează la 54 000 ofiţeri = 25% din corpul ofiţeresc şi 130 000 soldaţi = 23% din efective. Cu armata română reînarmată şi cu efectivele completate, el (Antonescu) se pune la dispoziţia Führerului oricând şi este gata să mărşăluiască până în Caucaz şi în Ural.

În continuare, el a adus din nou vorba de neliniştea pe care o trezeşte în România atitudinea Ungariei şi Bulgariei. El s-a referit, în special, la un articol al lui Bárdossy şi la o declaraţie a şefului Marelui Stat Major al armatei ungare, după care trebuie să fie împiedicată repetarea evenimentelor din 1918 prin pregătirea unei armate ungare de 300 000 de oameni. Ce înseamnă asta? Ungaria face astfel aluzie la o nouă revoluţie? În acest caz este cea mai mare prostie dacă Ungaria crede că ar putea să menţină ordinea. Fiindcă în această privinţă Ungaria este atât din punct de vedere militar, cât şi social unul dintre cei mai slabi factori.

Führerul a pus ca explicaţiile precedente, ca şi cele următoare să-i fie traduse numai parţial în germană. El i-a răspuns lui Antonescu că a putut să-i înţeleagă ideile din textul francez şi a declarat că atunci când Germania şi Italia au luat hotărârea de arbitraj de la Viena, nici una dintre cele două naţiuni nu era încântată de aceasta. Dimpotrivă, regele României s-a adresat Führerului cu rugămintea ca într-o situaţie critică Germania să-şi impună influenţa pentru a preveni o situaţie catastrofală pentru România. Cauzele acestei catastrofe se aflau în politica de asistenţă britanică în care intrase România. România însăşi este răspunzătoare pentru aceste greutăţi.

Anglia a încercat să creeze o coaliţie cu Rusia şi alte ţări împotriva Germaniei, afirmând că Germania ar vrea să anexeze ţările baltice. Desigur, aceasta era o minciună

sfruntată. De asemenea, s-a afirmat că Germania ar vrea să cuprindă Finlanda; era o minciună prostească. După alte afirmaţii, Germania ar fi avut intenţii cu privire la Basarabia. Era absurd. În toate cazurile, Anglia a încercat, pe baza acestor afirmaţii false, să pună pe picioare o coaliţie europeană împotriva Germaniei, în care să includă în special Rusia. Germania a declarat în mod sincer, încă înainte de războiul din vest şi din Norvegia, că toate aceste afirmaţii sunt inexacte şi guvernul britanic cunoştea foarte bine aceasta.

Când ministrul de Externe al Reichului a plecat la Moscova, el le-a explicat ruşilor că toate afirmaţiile englezilor referitoare la teritoriile amintite erau lipsite de orice bază.

Dacă Germania nu ar fi avut atunci această atitudine faţă de Rusia, ea s-ar fi complicat încă din anii 1939 şi 1940 cu un al doilea front, împotriva Franţei şi Angliei în vest şi a Rusiei în est. Acest război pe două fronturi ar fi dus la zdrobirea Germaniei şi aceasta ar fi atras după sine şi distrugerea României, Ungariei, Bulgariei, statelor baltice şi Finlandei, căci dacă Germania nu era în situaţia de a se opune acestor duşmani, în mod sigur, restul statelor ar fi fost înlăturate de aceştia.

Atitudinea regelui român în perioada următoare a fost atât de revoltătoare, că el însuşi la întrevederea cu Führerul a făcut acestuia propunerea să anexeze Slovacia şi Rusia Carpatică şi să se construiască prin acest teritoriu o autostradă şi o cale ferată cu scopul de a stabili o legătură directă între Germania şi România.

El (Führerul) i-a declarat atunci regelui român că nu are nici un interes în acest proiect. Totuşi, regele a acceptat varianta engleză, după care România şi Basarabia, chipurile, ar fi fost ameninţate de Germania şi a primit garanţia britanică. După aceasta, a urmat declaraţia guvernului Reichului, în care toate aceste ipoteze erau respinse ca minciuni şi s-a observat un dezinteres al Reichului pentru aceste regiuni.

Ca urmare, a izbucnit apoi criza privind România, în cursul căreia regele s-a adresat Führerului cu rugămintea ca Germania şi Italia să-i acorde ajutor împotriva Rusiei, Ungariei şi Bulgariei. Întrucât înaintea războiului cu Franţa Germania nu avea nici un fel de trupe în România şi armata română, la rândul ei, dispunea de forţe slabe, singura cale pentru aplanarea unui conflict era un arbitraj între România, Ungaria şi Bulgaria. Acest arbitraj a fost primit cu multă răceală la Budapesta şi Bucureşti, dar la Moscova, din cauza garanţiei germane pentru România, Reichul a apărut ca un duşman al Rusiei. Europa ajunsese la un punct crucial.

Acum este vorba dacă bolşevismul va fi sau nu înfrânt. Dacă reuşim să-l înfrângem şi dacă popoarele legate prin arbitrajul de la Viena îl resping, nimeni nu ne împiedică s-o facem. Acum, pentru ambele părţi, indiferent dacă una ar fi învingătoare, iar alta învinsă, un conflict între ele ar atrage după sine cele mai grele urmări. Pe moment nu se poate face nimic mai bun, decât să se evite de către fiecare parte, în orice condiţii, o explozie.

Vizita ministrului de Externe al Reichului la Budapesta a obligat Ungaria la o contribuţie de sânge mai mare şi s-a potrivit ca altfel să se întărească poziţia lui Antonescu. Intenţia ministrului de Externe al Reichului şi a feldmareşalului Keitel de a atrage mai puternic Ungaria a reuşit. Ungaria va pune mai multe forţe la dispoziţie pentru lupta comună. Antonescu a răspuns că explicaţiile Führerului sunt extrem de logice. Totuşi, Führerul nu poate să condamne un popor numai pentru că a avut odată un rege incapabil, care mai era şi prizonierul intereselor evreieşti. Carol nu a făcut politica poporului român, el a urmat linia ordonată de Londra şi Paris şi numai pe marginea prăpastiei el (Antonescu) a reuşit să salveze poporul şi să-l doboare pe rege, care avea tot poporul împotriva lui. De atunci poporul român şi-a dovedit deja calităţile. El nu a optat pentru Axă din oportunism politic, ci pentru că interesele sale sunt legate de Germania şi împărtăşeşte aceeaşi concepţie filozofică despre lume. Poporul român stă neclintit în încleştarea de pe câmpurile de luptă cu speranţa unui tratament drept după război.

În continuare, Antonescu a trecut în revistă încă o dată jertfele României: el a vorbit de 40 000 morţi, din care 2 000 sunt ofiţeri, şi de 110 000 răniţi, de pericolul inflaţionist, de emisiunea statului în valoare totală de 34 000 000 lei, de producţia totală de 5 300 000 tone de petrol, din care 3 900 000 tone au fost exportate în ţările Axei, şi a afirmat că 80% din totalul exportului de petrol a fost dat Germaniei şi ţărilor Axei. De asemenea, 90% din comerţul exterior se derulează pe această direcţie. Din cauza cumpărăturilor masive România s-a golit de mărfuri. Poporul este gata de orice jertfă, pentru a obţine victoria pe front împotriva ruşilor; căci el ştie că este vorba de o luptă pe viaţă şi pe moarte. În acest timp Ungaria refuză. În producţia de petrol n-a realizat nimic, atât în ceea ce priveşte producţia, cât şi rezervele. O situaţie similară este în colaborarea militară. În plus, Ungaria ofensează permanent România. În timpul luptelor grele pentru Odessa, radio Budapesta a făcut în fiecare zi propagandă împotriva armatei române şi a lui Antonescu. Din păcate, o parte din această propagandă a fost reluată de Roma. Faptul că Ungaria este reţinută în coparticiparea sa la război îngrijorează serios România, în ceea ce priveşte perioada de după război, cu atât mai mult cu cât nici Bulgaria nu a fost atinsă de război. Führerul a răspuns că el nu poate să fie de acord cu concluzia lui Antonescu, conform căreia Ungaria şi Bulgaria ar rămâne după război complet intacte, atât din punct de vedere material, cât şi uman. El va face tot ceea ce stă în puterea lui (Führerului) pentru ca Ungaria să participe la război, altfel decât până acum. Bulgariei i s-a cerut pur şi simplu să ocupe temporar anumite teritorii din Serbia ca să le pacifice, pentru ca diviziile germane de acolo să fie retrase şi să fie angajate în luptele din Rusia.

În desfăşurarea în continuare a convorbirii, Führerul a exprimat lui Antonescu înalta sa apreciere pentru marile realizări ale României şi pentru jertfele aduse de populaţia sa şi a declarat că scopul lui este să obţină o mai puternică participare prin jertfe de sânge şi materiale, în special în domeniul petrolului, din partea Ungariei. Nu se poate accepta ca o ţară să se menajeze şi numai alţii să facă jertfe. Scopul lui (Führerului) este de a obliga Ungaria să-şi aducă partea sa de jertfe şi nu să stea deoparte, inactivă.

În încheierea acestei întrevederi, Führerul şi mareşalul Antonescu s-au angajat într-o discuţie deschisă de o prezentare a situaţiei de pe frontul de răsărit făcută de generalul Jodl.

În final, s-a servit o gustare în cerc restrâns.

(Andreas Hillgruber, Hrsg., *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler,* II,
Frankfurt am Main, Bernard und Graefe Verlag für Wehrwesen, 1970, p. 44-57;
traducere - Ion Calafeteanu, *Români la Hitler*, Bucureşti,
Editura Univers Enciclopedic, 1999, p. 111-122).

Anexa 4

11 februarie 1942, Cartierul General al Führerului/"Wolfsschanze",
întrevederea A. Hitler – I. Antonescu
potrivit notei dictată a doua zi de Mareşal colonelului Radu Davidescu,
Şeful Cabinetului Militar

EXTRAS DIN DOSARUL
VIZITA DOMNULUI MAREŞAL ANTONESCU LA FÜHRER-UL ADOLF HITLER

CONVESAȚIA
dintre Domnul Mareşal Antonescu şi Führerul

Conversația a durat 2½ ore înainte de dejun
Conversația a durat 1½ oră după dejun

Führerul a început cu expunerea generală asupra frontului de Est, arătând cum vede situația în ansamblu, lăsând destul de clar să iasă în relief că au fost lucruri neprevăzute la timp, că unele defecțiuni ale comandanților sau chiar ale soldaților l-a obligat să ia comanda şi măsuri drastice în acord cu situația.

S-a găsit un ordin al lui Timoşenko în care se spunea ca să nu se facă nici un menajament în oameni, să se pătrundă adânc în spatele frontului pentru a distruge depozitele, centrele de transmisiuni spre a determina astfel retragerea întregului front şi repeta 1812.

Ca răspuns la această tactică, a dispus: oricine şi oriunde pătrunde, să nu părăsească frontul ci să dea lupta; cine părăseşte frontul să fie sancționat cât mai sever. Datorită acestor dispoziţiuni ruse şi germane s-au creat situații tactice şi strategice paradoxale dar desigur că cu toate pierderile, s-a răsturnat tactica lui Timoşenko căci în prezent frontul ține destul de bine şi nu vede nici un pericol, din contră ruşii uzează total şi barbar toate forțele încă disponibile.

A doua parte a expunerii: iarna a fost un foarte mare adversar al tuturor mijloacelor noastre de la avion la tanc şi servicii. Mijloacele grele care au dat succese în altă parte, aici în frig şi zăpadă nu au dat nimic.

Această surpriză pentru comandamentul german a determinat la o organizare de divizii mai uşoare şi să treacă de la moto la hipo pentru a putea să ducă pe acest teatru, operațiunile de terminare.

În privința operațiunilor viitoare: planuri în curs; se pregătesc acțiuni, sunt mari rezerve, mijloace noi de luptă cu care vor da probabil trupele lupte mai bine ca la începutul campaniei. S-au perfecționat pătrunderea tunului anticar şi prin organizare mobilitatea diviziei şi posibilității manevriere pe teren rus.

Führerul a spus că este decis să termine în această vară, până la limita maximă, urmărirea pentru distrugerea şi scoaterea din luptă definitiv a ruşilor.

Ajutorul american şi englez nu va fi eficace; primele înfrângeri ruseşti vor duce şi la pierderea legăturii cu exteriorul şi nimic nu mai e posibil căci au pierdut cei mai buni soldați şi materiale şi acum fac numai improvizații. Pătrunderile ruseşti vor fi oprite căci rezervele merg spre puncte vulnerabile.

Ansamblul operațiunilor mondiale: important intrarea Japoniei în acțiune care va uşura mult operațiunile militare.

Nu mi-a vorbit în nici un fel de ceilalţi aliaţi ci de trupele române. A spus că un regiment de skiori a avut un succes considerabil iar seara mi-a spus că Div. I-a a cucerit Alexandrovska (sector Dniepetrovsck).

A vorbit de greutăţile de aprovizionare germane şi a întrebuinţat chiar termeni aspri contra comandamentelor şi comandanţilor germani care au dat dovadă de uzare, sau acte de neîncredere ceea ce a determinat măsuri drastice contra lor şi acum situaţia este considerabil ameliorată şi chiar soldaţii care au avut aerul că se clătinau, s-au călit şi şi-au dat seama că acţiunea din spate nu prezintă un mare pericol şi nu se mai intimidează ci rămân pe loc (deci cazuri de defecţiune pentru comandamente şi pentru soldaţi). Nu a făcut nici o indiscreţie în privinţa planurilor de operaţii pe alte teatre de operaţiuni.

A admirat şi adus elogii comandanţilor şi armatei japoneze, dovedind cu această ocazie că este o armată de primul ordin capabilă de cele mai mari surprize.

Ascultând ce spunea despre Japonia, bănuiam dacă nu invidia dar cel puţin nostalgia ce i-o provoca această acţiune japoneză, care punea în umbră acţiunea lui şi a armatei germane.

Mi-a mulţumit ca şi altădată pentru loialitatea cu care servesc cauza comună, lăsând să înţeleg (fără a spune precis) că nu a găsit aceiaşi înţelegere la toţi. Mi-a subliniat că România joacă un mare rol în această acţiune.

I-am arătat Führerului toate impresiile mele actuale şi viitoare asupra posibilităţilor ruseşti şi pe care nu le socotesc mari, datorită pierderilor suferite.

Am arătat că România este decisă să continue cu aceeaşi contribuţie lupta începută pentru că e luptă.

Am arătat că în lupta din vara anului 1941 s-au pierdut foarte mult mulţi ofiţeri şi soldaţi din cei mai bine instruiţi, foarte mult material şi muniţii; am scos în evidenţă - în comparaţie cu alţi aliaţi - şi cantitativ şi calitativ valoarea aportului român pentru lupta comună.

Am subliniat că avem la Est de Nistru mai mult de 170-180 000 oameni, valoarea a 10 mari unităţi, care iniţial au fost duse numai pentru menţinerea ordinii în Ucraina, între Nistru şi Nipru; din cauza greutăţilor armatei germane şi a necesităţilor operative, au fost duse şi în Crimeea şi la Marea de Azov la dispoziţia Comandamentului german.

Am arătat că la cererea lui am răspuns că viu cu toate forţele militare odată cu armata germană; am subliniat condiţiile noastre şi am depus memoriul cu anexa şi anexele pentru a arăta planul politic şi economic.

Am analizat memoriul depus şi am pus două condiţii:

- Ori Ungaria şi Bulgaria vin cu totalitatea forţelor de luptă, altfel prezintă un pericol din cauza atitudinii şefilor militari şi politici bulgari şi unguri.

- Am comparat ce au făcut ei şi ce am făcut noi.

- Am subliniat că Ungaria şi Bulgaria au avut mari beneficii şi acum Japonia în Extremul Orient, care depăşesc limitele aspiraţiilor.

În schimb România continuă a fi lovită chiar de aliaţii săi. În fraze categorice am subliniat:

- Ori vine şi Ungaria la luptă

- Ori trage consecinţele.

Apoi am cerut să ne dea muniţii şi materialul strict necesar ca: mijloace anti-car, anti aeriene, mijloace de transmisiuni şi aviaţie.

Am arătat teama poporului român şi greutăţile noastre în ţară pentru că Ungaria se rezervă pentru scopuri uşor de dedus pentru orice om politic cu experienţă şi responsabilitate istorică a situaţiei lui.

La această expunere a mea, Führerul a răspuns că în ce priveşte armata română

în prima fază a luptei, a spus public admirația pentru soldați, ofițeri şi comandanții români; va face maximum pentru a da ce am cerut căci nimeni nu pretinde să luptăm fără muniții şi ceea ce ne trebuie. Ungaria trebuie să facă şi ea acest sacrificiu ca şi toți aliații pentru cauza comună. De aceea Domnul Ribbentrop şi Mareşalul Keitel au fost însărcinați ca la Budapesta să vorbească tare; s-a spus ungurilor că dacă nu înțeleg şi nu dau petrol, armată etc. vor trage consecințele. Ungaria s-a angajat să răspundă în mod loial.

Am întrerupt şi am spus că trecutul Ungariei, acțiunea din vara 1941 precum şi retragerea actuală de forțe mă fac să cred că vor trimite tot simbolic. Atunci Führerul, în accente violente, a spus că atunci vor avea de-a face cu mine vor trebui să vie pe front.

Am reamintit că oamenii de Stat, în presă, în Parlament nu s-au sfiit să declare politic - după vizita Domnului Ribbentrop la Budapesta - că dacă ei merg pe câmpul de luptă vor avea întreaga Transilvanie; circulă acest zvon şi aceasta demoralizează chiar pe românii de la noi. Mi-a răspuns pe cuvânt de onoare că asemenea promisiuni nu s-au făcut şi nici nu se puteau face, nu corespund realității, nu s-a gândit să trădeze un aliat şi nici un om de stat german nu o putea face. Este o perfidie. Mi-a spus că niciodată nu şi-a călcat cuvântul, deci să nu am nici o îndoială.

Venirea Domnului Ribbentrop şi declarațiile făcute ne-au demoralizat pe noi. "Pester Lloyd" a spus că "noi suntem rugați; alții cerşesc la Berlin şi fac acte de supunere", consider aceasta ca o îndrăzneală fără limită.

Acțiunea o cred rău apreciată ca şi la Radio Budapesta când ei ne atacau pe noi şi se lăudau iar eu şi soldații români eram acoperiți de insulte. Spectacol oribil dat celorlalte țări.

Bulgaria

În Bulgaria situația e alta.

A afirmat că situația Turciei nu e încă clară. Nu ştie sigur dacă Turcia va rămâne neutră până la sfârşit sau va lua armele contra germanilor; constituie o enigmă pentru germani căci situația ar fi trebuit s-o determine ca să ia armele contra duşmanului, Rusia, de la care a avut suferințe mai mari decât Germania şi România.

În Serbia trupele germane luate pentru a fi trimise pe frontul de Est, au fost înlocuite cu trupe bulgare şi din această cauză a dat Bulgariei o parte din Serbia pentru ocupare, însă dă asigurări că Bulgaria niciodată nu va mai întreprinde vreo acțiune în contra noastră şi e foarte sigur din această parte; dacă ar face ceva, şi ei ca şi ungurii vor plăti scump orice act contra României.

Am profitat de ocazie şi am arătat Führerului punctul meu de vedere în privința Serbiei şi Bulgariei şi am arătat ca şi în memoriu că o Bulgarie mare în care se află încă ministrul sovietic şi care prin atitudinea brutală produce nemulțumiri în Balcani şi provoacă situația tulbură, va putea duce la ralierea forțelor slave la acțiunea Serbiei. Acest pericol mare atât pentru România cât şi pentru interesele germane în sud-estul Europei. Pe de o parte doborâm pe slavii de la Est şi pe de altă parte favorizăm pe cei din Sudul şi Centrul Europei. Führerul nu mi-a arătat (intenționat sau obosit) punctul său de vedere în această problemă.

Seara am subliniat Führerului toate problemele române provocate de prezența trupelor şi soc. germane de la noi cu tulburările aduse în viața economică a țării, probleme cunoscute.

Führerul a dat ordin pentru reducerea la maximum a trupelor din România şi după ocuparea completă a Crimei şi după ce va pune piciorul în Caucaz va retrage toate trupele din România; până atunci armata română nu e în stare să întrebuințeze aparatele complicate A.A.

Am cerut ca materialul A.A. să ne fie dat complet; vom instrui oamenii în Germania sau România. Mi-a răspuns că se va ocupa.

Cunoaşte neregulile economice semnalate şi îmi dă voie să iau toate măsurile.

Am spus că răniţii şi bolnavii pot rămâne dar am cerut să dea ordine pentru respectarea legilor ţării aşa cum ni s-ar cere să le respectăm noi dacă am fi al ei. Am subliniat din nou condiţiunile în care particip la campania viitoare: Ungaria şi completarea lipsurilor cu atât mai mult cu cât diferendul între noi şi Ungaria va lichida pe calea armelor, după terminarea luptei cu ruşii. N-a venit timpul. Dacă suntem slăbiţi noi şi ungurii întăriţi nu am putea să ne luăm drepturile.

Führerul a spus: Ungaria are posibilităţi de înarmare foarte reduse: dacă nu vine la luptă nu primeşte nimic. Cât priveşte lichidarea diferendului cu armele, rămâne o chestiune deschisă în faţa viitorului.

Am ţinut să fac afirmaţia făcută: nu acceptăm definitiv arbitrajul de la Viena, în speranţa de a obţine de la el o afirmaţie de revedere a arbitrajului. Nici cu această ocazie nu am primit vreo speranţă de la Führer.

Deoarece câştigă cel ce luptă, voi continua cu perseverenţă, oricare ar fi mentalitatea Germaniei, pentru a răsturna arbitrajul de la Viena chiar prin acei ce l-au făcut. Sunt sigur că voi reuşi.

Vorbind din nou de cuvântarea Domnului Ribbentrop de la Budapesta, în care a amintit ca să facă Ungariei justiţie, am arătat cazul făcut de presa maghiară pentru demoralizarea noastră. Pentru a nu face Germaniei o situaţie dificilă, nu am făcut caz de toastul Domnului Ribbentrop care a spus la banchet că ridică paharul pentru România Mare şi Führerul a spus că România Mare s-a realizat. Am răspuns că pentru noi România Mare nu înseamnă slavizare spre răsărit şi maghiarizare spre vest ci restabilirea blocului etnic român, existent înainte de arbitrajul de la Viena. Acelaşi lucru l-am spus şi Mareşalului Göering şi Domnului Ribbentrop.

Nici un om politic nu va avea curajul să spună că a renunţat la Ardeal şi nici România nu poate admite pumnalul din inimă ce i-a fost înfipt la Viena. Aceasta am afirmat-o şi Domnului von Killinger (în tren).

Text dictat subsemnatului de Domnul Mareşal Antonescu la 12.II.1942 - Colonel Davidescu.

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010/"Tribunalul Poporului" 1946, vol. 3, f. 256-258; J. C. Drăgan, *Antonescu, Mareşalul României şi războaiele de reîntregire,* III, Cannaregio/Veneţia, Nagard, 1989, p. 269-252; Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler,* I, p. 178-184; Ion Calafeteanu, *Români la Hitler*, p. 111-122).

Anexa 5

Cartierul General al Führerului/ „Wolfsschanze”,
textul notei întocmită de Paul Otto Schmidt la 17 februarie 1942
Pe marginea discuțiilor A. Hitler – Ion Antonescu
Cu prilejul întrevederii din seara de 11 februarie 1942

După terminarea cinei, într-un cerc restrâns, Führerul avu o convorbire mai scurtă cu Antonescu, în cursul căreia acesta referindu-se la declarațiile sale anterioare, repetă cu oarecare vioiciune, cererea ca Ungaria să fie determinată să participa pe câmpul de luptă cu totalitatea forțelor ei. Dacă Ungaria va persevera în actuala ei poziție ambiguă, atunci România trebuie să ceară garanții că, mai încolo, nici Ungaria, nici Bulgaria nu vor întreprinde ceva împotriva României.

Führerul răspunse imediat că el dă această garanție în mod absolut, fiindcă ar considera cât se poate de necinstit dacă cumva drept recompensă pentru cele săvârşite de România în lupta comună să rezulte pentru această țară dezavantaje de vreun fel din partea altora. Aşa ceva ar fi incompatibil cu sentimentul de onoare german şi cu stima pentru aliatul român. La această luare de poziție principială, Führerul adaugă că pentru el această garanție nu este, totuşi, suficientă. În afară de aceasta, este necesar ca Ungaria să participe cu întreaga putere la lupta care este şi lupta ei, îndeosebi fiindcă ar fi împovărată de un număr mare de probleme sociale nerezolvate şi anume Ungaria nu are voie să participe numai simbolic la luptă, ci trebuie să mobilizeze tot ce poate alcătui ca forțe armate. Cu privire la Bulgaria, Führerul arată că forțe bulgăreşti ar fi ocupat temporar o parte a Serbiei cu scopul de a reprima pe răsculați, divizia 113 germană, staționată temporar acolo, a fost dusa, la Harkov; vor urma şi alte divizii.

Dacă el (Führerul) ar avea certitudinea absolută asupra poziției pe care o va lua Turcia odată pentru totdeauna în viitor, atunci n-ar fi problemă pentru el, ca printr-o anumită presiune, să determine Bulgaria la participarea la război. Nu e sigur însă dacă Turcia va adopta mereu o neutralitate loială şi dacă Bulgaria ar fi angajată. Nu se poate şti în ce fel se va răsfrânge aurul englez, care joacă un rol în rândul deputaților turci, după cum Rusia sau Germania par a învinge. Despre un lucru îl poate însă asigura pe Antonescu, că după Război Bulgaria nu va întreprinde, în nici o împrejurare ceva împotriva României.

Antonescu mulțumi cu satisfacție vădită Führerului pentru declarația clară şi neechivocă pe care a făcut-o la cererea sa.

Apoi el repetă mai pe larg temerile sale, expuse deja înainte de amiază față de atitudinea Ungariei şi adaugă că aceasta va folosi orice pretext pentru a se sustrage obligației primite acum de a participa viguros la război. Antonescu merse chiar până acolo ca pe baza informațiilor primite să-1 asigure pe Führer sută la sută, că şi de aici încolo ungurii vor trimite numai un mic număr de trupe pe front şi se vor sluji de orice pretext pentru a ocoli îndeplinirea unor promisiuni incomode.

La aceasta Führerul răspunse că asemenea metode nu le vor fi de nici un folos ungurilor. Ei şi-au luat obligația unor acțiuni şi trebuie să-şi respecte obligațiile. În caz contrar şi Germania se va simți dezlegată de obligațiile ei față de Ungaria.

În afară de aceasta ei sunt dependenți de Germania în ce priveşte materialele şi în cazul neîndeplinirii obligațiilor luate n-ar mai primi nici un fel de livrări de materiale. Independent de aceasta, o nerespectare a obligațiilor lor va fi privită ca un motiv de justificată neîncredere şi va avea consecințele la care am făcut aluzie. De altfel, Italia este de aceeaşi părere.

Ca răspuns la o nouă plângere a lui Antonescu cu privire la informaţiile false răspândite în Ungaria despre Transilvania după vizita miniştrilor de externe german şi italian la Budapesta, Führerul preciza încă o dată că în cursul vizitei ministrului de externe al Reichului, Ungaria şi-a dat un acord clar cu privire la trimiterea totalităţii forţelor sale mobilizabile şi că ministrul de externe al Reichului i-a avertizat pe unguri cu cuvinte extrem de serioase în privinţa unei eventuale folosiri a puterii armate împotriva României. Antonescu mulţumi încă o dată Führerului pentru această elucidare şi declară că acum se poate reîntoarce satisfăcut în România.

În continuare, el atinse situaţia prezenţei trupelor germane pe teritoriul românesc. Convorbirea avută în după-amiaza zilei de astăzi cu generalul feldmareşal Keitel în problemele legate de aceasta ar fi mers spre clarificarea lor. Deci urmează ca totul să se aranjeze; de asemenea, criza economică îşi va afla sfârşitul.

În legătură cu aceasta, Führerul observă că trupele germane vor fi retrase cât de curând. E probabil ca de îndată ce situaţia apărării aeriene o va permite, arma aeriană să fie prima care va fi evacuată din România. O parte a materialului ei o va lăsa României. Şi răniţii vor fi imediat transportaţi.

Aici Antonescu protestă uşor şi declară că e vorba mai puţin de prezenţa trupelor sau şi mai puţin a răniţilor, ci mai degrabă de cheltuielile pe care, chipurile, le cauzează.

Continuând, Führerul declară că ar retrage cu plăcere din România şi forţele armate navale deoarece le-ar putea utiliza foarte bine în altă parte. Însă nu vrea să se pripească şi vrea să mai aştepte până curând flota rusească va fi nimicită cu noile tipuri de torpile care urmează să intre în acţiune.

În chestiunea pusă cu privire la zăbovirea răniţilor pe teritoriul românesc, Antonescu sublinie încă o dată că el are mai puţin de obiectat împotriva prezenţei trupelor, ci mai curând împotriva neregulilor ivite la anumite achiziţionări masive făcute de foruri militare germane. El rugă ca atât organizaţiile economice, cât şi cele oficiale de serviciu ale trupei să fie subordonate ambasadei şi subliniază că Domnul von Killinger este la curent cu toate. Îi este cunoscut şi faptul, că la preţuri de 2-3 ori mai mari, 1 000 de vagoane de lână şi 20 000 vagoane de cereale ar fi fost scoase pe sub mână din România şi duse într-o direcţie necunoscută.

În continuarea discuţiei, Antonescu atinse problema de politică internă. El îi mulţumi Führerului pentru măsurile energice pe care, după cum este informat, le-a luat Germania pentru a pune capăt echivocului privitor la Legiunea românească. Întregul popor român este potrivnic Legiunii şi-i pune pe aceeaşi treaptă cu comuniştii. El (Antonescu) speră că Legiunea e foarte strict supravegheată fiindcă el consideră absolut posibil ca conspiraţii şi ordine să ajungă din Germania pe căi ascunse, la legionarii români.

Führerul răspunse că i-a primit pe legionarii români în Germania numai în silă. Însă în împrejurările de atunci, pentru Antonescu ar fi fost mai bine ca oamenii pe care ar fi trebuit să-i condamne la moarte, să iasă din România. El îl asigură pe Antonescu că în cazul în care Horia Sima ar da cuvântul său de onoare (... rânduri ilizibile...), pe pământ german s-ar urzi comploturi împotriva unui aliat. De altfel, nu a preţuit niciodată caracterul lui Horia Sima, în special după intermezzo-ul ciudat cu invitaţia la Berchtesgaden, şi-l consideră neloial.

Antonescu îi mulţumi Führerului şi mai aminti, în legătură cu aceasta, sprijinul pe care legionarii români l-ar fi primit din partea cetăţenilor germani din România şi din afara ei.

Convorbirea se încheie cu o scurtă discuţie despre probleme economice, care nu aduse nimic nou faţă de cele spuse în convorbirea dinaintea amiezii, şi Führerul îl conduse

apoi pe Antonescu până la trenul său.
Berlin, 17 februarie 1942
(ss) Schmidt

(Andreas Hillgruber, Hrsg., *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler,* II, p. 57-61; traducere - Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler,* I, p. 185-188; Ion Calafeteanu, ed., *Români la Hitler,* p. 122-125).

Anexa 6

22-23 septembrie 1942, Jitomir (Ucraina) şi Cartierul General al Führerului/"Werwolf" (Vinnița, Ucraina), notele dictate de prof. Mihai Antonescu, viceprim-ministrul român, pe marginea convorbirilor sale cu Adolf Hitler şi Joachim von Ribbentrop

Primit de dl. von Ribbentrop la aeroportul din Jitomir, D-sa mă anunță din primul moment că, după ce voi avea convorbiri de 24 de ore împreună, voi merge împreună cu D-sa pentru ca să-1 vedem pe Führerul Adolf Hitler la Cartierul său din apropiere.

Am avut o primă convorbire asupra chestiunilor militare, în special chestiunea – transporturilor în Marea Neagră şi a dificultăților ivite;

Chestiunea armamentului şi unele măsuri de apărate antiaeriană care urmau să fie discutate la Marele Cartier.

Am intervenit pe lângă dl. von Ribbentrop ca să se ajungă la o concentrare a trupelor noastre în mod unitar şi într-o singură regiune şi dacă este posibil să fie retrase din acțiunea din Caucaz, unde erau angajate, şi să constituie un front, nu însă în regiunea Calmuciei şi în Cotul Donului şi într-o situație atât de gravă, ci în jurul Rostovului.

Dl. von Ribbentrop m-a rugat ca toate aceste chestiuni să fie discutate la Marele Cartier cu mareşalul Keitel sau cu generalul Warlimont, în care scop, după ce a ascultat expunerea mea, a însărcinat pe ambasadorul Ritter ca să meargă împreună cu dl. col. Davidescu, şeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului, care mă însoțea, şi dl. general Gerstenberg, şeful Misiunii Aeriene în România, care, de asemenea, mă întovărăşeşte, pentru a pune problema la Marele Cartier, rămânând ca apoi dl. von Ribbentrop, seara, în urma rezultatelor obținute sau nu să discute cu mine din nou problemele şi, eventual, să intervenim din nou la Marele Cartier dacă ar mai fi fost nevoie.

Am început apoi convorbirile cu dl. ministru von Ribbentrop, arătându-i contribuțiile şi jertfele militare ale României.

I-am arătat situația trupelor noastre aflate pe front, lipsa mijloacelor motorizate şi blindate, lipsa posibilităților de transport, precum şi risipirea excesivă şi periculoasă a unităților noastre din Crimeea, în Caucaz, până la Cotul Donului şi în regiunea Stalingradului, ceea ce face imposibilă coordonarea unitară a armatei noastre şi, firește, buna ei conducere.

Am semnalat că dispozitivul de iarnă al armatei române este dintre cele mai periculoase, insistând ca trupele române sau să fie puse într-o altă regiune sau, în orice caz, să fie trimise acolo mijloace blindate şi motorizate şi să se organizeze o rezistență normală, deşi stăruința mea cea mai mare este pentru schimbarea acestei regiuni.

Cu toate că am venit acolo să discut probleme politice în principal şi nu militare, am cerut apoi, totuşi, ca să se țină seama de întârzierile în executarea comenzilor de armament, ca şi la materiile prime şi semifabricatele pentru industria de război.

Am semnalat că în timp ce noi am livrat petrol în cantități excepțional de mari, trecând de 6 700 000 tone pentru Axă, din care 5 500 000 tone pentru Germania, armamentul care ne-a fost livrat este în cantități mai mici, punându-ni-se, în acelaşi timp, şi o diferență de preț mai mare.

În sfârşit, am arătat nevoia ca să se ia măsuri de apărare antiaeriană în zona petroliferă Ploieşti, Cernavodă, Pod-Tighina, Giurgiu – Bucureşti, cerând aparatură şi instalațiuni pentru ceață artificială, o escadrilă de vânătoare de noapte, patru aparate

detective electromagnetice Wärzburg şi trei baterii 120 A.A.

I-am arătat d-lui von Ribbentrop toate sforțările pe care le-am făcut şi nevoia de a fi sprijinit.

De asemenea, i-am arătat d-lui ministru von Ribbentrop nevoia de procurare de avioane şi material de aviație, aceasta cu atât mai mult cu cât înregistrăm pierderi financiare excepționale prin livrarea petrolului la prețul Oil-Paktului şi pierderi economice prin amenințarea cu epuizarea rezervelor de petrol, ca şi prin finanțarea producției şi exportului pentru Germania şi război, deşi, în schimb, primim materiale de război care merg pe câmpul de luptă şi se pierd; şi acesta plătit foarte scump.

Am arătat întârzierile în livrări.

Pentru marină nu s-au trimis materiale spre terminarea dragoarelor; echipamente şi materiale nu numai pentru marină, dar pentru întreaga armată ne sunt indispensabile pentru a sprijini refacerea unităților dezorganizate.

Am arătat că acestea nu pot duce la noi sarcini financiare pentru România şi am repetat cererea formulată în noiembrie 1941 la Berlin de a se constitui contul de armament într-un cont aparte, începând de la 1 ianuarie 1941, spre a fi lichidat acest cont la sfârşitul războiului, dar nu în sarcina României.

În orice caz, separarea completă a contului de armament de contul creditelor obişnuite şi de clearing.

Am insistat, arătându-i situația transporturilor din Marea Neagră, ca să ni se lase libertatea completă a transporturilor, arătându-mă vexat de tonul unei adrese trimise de colonelul Assmann, ministrului Marinei, în care, cu propriile noastre vase, ni se spunea că trebuie să cerem autorizație specială pentru transportul cerealelor din Transnistria, deşi Transnistria se găseşte sub ocupație militară românească.

Dl. ministru von Ribbentrop, sesizând dintr-o dată formula nepotrivită a scrisorii, m-a rugat să nu mă formalizez şi a dat ordin, pe loc, ca acesta să fie pedepsit sau în orice caz să se dea o lecție cuvenită autorului adresei.

I-am mulțumit d-lui ministru von Ribbentrop şi i-am arătat că nu pot lăsa discuția suveranității noastre la discreția oricui.

Am discutat, apoi, chestiunea finanțărilor Misiunii germane în România şi a acoperirii conturilor noastre, destul de ridicate, cerând să ni se dea 45 milioane franci elvețieni, reprezentând contractul Oerlikon; să se găsească soluția pentru acoperirea sau garantarea celor 500 milioane R.M. de la Berlin, precum şi a garantării emisiunilor Băncii Naționale de circa 500 milioane lunar pentru efectivele germane din România.

I-am arătat d-lui von Ribbentrop că finanțarea nevoilor militare germane în România a dus la o emisiune de circa 34 miliarde, pe lângă finanțarea exportului de petrol şi altele;

Că, în orice caz, nu putem continua a face finanțarea exportului şi a trupelor, decât pe baza unui plan serios stabilit, care să asigure complet acoperirea sa tehnică pentru Banca Națională şi economică şi morală pentru guvern.

Dl. ministru von Ribbentrop mi-a tăgăduit toată înțelegerea şi elaborarea unui plan, conform căruia am primi diverse cantități de aur, devize, participațiuni – aşa cum cerusem eu – precum şi sporirea mărfurilor care ar intra în contingentele pe anul următor, recunoscând că fără aceste mărfuri nu putem absorbi de pe piață leii şi mergem la un fenomen de inflație sigură.

Chemând pe dl. Clodius pentru a-i da dispoziții în acest sens şi rugându-l să-i transmită d-lui Funk intervenția sa pentru toată solicitudinea, i-am pus d-lui ministru von Ribbentrop problema cantității de aur restante (7 160 kg) din contingentele şi angajamentele anului trecut, obținute cu prilejul vizitei mele la Berlin.

Dl. ministru Clodius mi-a spus că acea clauză de aur nu joacă decât dacă România îşi respectă exportul său, precum şi toate contingentele de petrol şi cereale promise, ceea ce n-ar fi cazul.

În ce priveşte chestiunea aprovizionării pusă în diferite ocaziuni şi a finanţărilor noi, cerute pentru trupele noastre de peste Bug, aşa cum i-am răspuns generalului Beker că acestea ne-ar obliga să retragem trupele noastre, întrucât nu putem suporta un efort financiar pe lângă efortul militar atât de mare, aceeaşi formulă am spus-o şi d-lui ministru von Killinger, rămânând definitiv stabilit ca de acum înainte să nu se mai pună această problemă a finanţării şi aprovizionării trupelor române, ea urmând a se face de Marele Reich German.

Am discutat apoi cu dl. von Ribbentrop situaţia jertfelor militare ale României şi a contribuţiei româneşti în raport cu situaţia militară a vecinilor.

I-am prezentat d-lui von Ribbentrop o hartă în care figura potenţialul militar al Ungariei şi Bulgariei în comparaţie cu potenţialul României.

I-am amintit de memorandumurile remise de guvernul român Guvernului Marelui Reich, precum şi memorandumul din 11 februarie 1942, pe care l-am redactat eu însumi pentru a fi remis Führerului cu prilejul vizitei d-lui mareşal Antonescu la Marele Cartier German.

I-am arătat că această situaţie grea de a vedea teritoriul nostru vid de trupe, în timp ce vecinii îşi conservă trupele, constituie pentru noi o gravă nelinişte şi am solicitat d-lui ministru von Ribbentrop să dispună, de asemenea, sau demobilizarea unităţilor care apasă graniţele noastre, sau România să fie înarmată ca să reziste acestei presiuni.

Dl. von Ribbentrop mi-a spus că Marele Reich a garantat teritoriul României şi-şi va respecta acest angajament, care este un angajament de onoare pentru Germania, astfel că nu trebuie să ne temem.

I-am răspuns că nu mă tem în acest moment, dar Ungaria pândeşte un ceas greu pe front pentru ca atunci să pună Germania şi Axa în faţa faptului împlinit, astfel că datoria mea de conştiinţă şi răspunderea mea de ministru al Afacerilor Străine este să lămuresc acest lucru şi să obţin garanţii, cu atât mai mult cu cât dl. von Ribbentrop şi Guvernul Reichului n-au discutat nimic cu guvernul român atunci când au cerut participarea trupelor noastre în răsărit, şi s-a mărginit la unele convorbiri militare, împiedicându-ne astfel să ne facem o acţiune diplomatică, în care am fi pus aceste condiţiuni din vreme.

I-am vorbit, apoi, d-lui ministru von Ribbentrop de situaţia grea, apăsătoare şi păgubitoare pe care o creează Ungaria în Transilvania de nord şi de rivalitatea româno-ungară, arătându-i că Comisia Hencke-Roggeri n-a putut să dea rezultate mai mari şi că n-a făcut, dimpotrivă, decât, poate, să încurajeze pe unguri în iluzia lor a definitivităţii actului de la Viena.

Dl. ministru von Ribbentrop a spus că Comisia Hencke-Roggeri nu şi-a terminat lucrările, că de îndată ce le va termina şi înainte de a-şi fixa punctul de vedere va trece din nou la Bucureşti, când va face unele sugestiuni, această comisiune neavând caracterul unei imixtiuni în suveranitatea românească, ci fiind pur şi simplu un organ de informaţie conciliatorie. Am folosit acest prilej ca să-i pun d-lui von Ribbentrop problema viitorului românesc şi a garanţiilor pe care trebuie să le cerem, semnalându-i situaţia confuză diplomatică pe care o avem, datorită faptului că nici cu Italia n-am mers la legături prea apropiate; raporturile cu Finlanda, Slovacia şi Croaţia sunt singurele mai strânse, deşi şi acolo am avut destule dificultăţi datorită intrigilor Ungariei.

În ce priveşte Bulgaria, am făcut paşi înainte tocmai în dorinţa ca să arătăm că nu practicăm o politică de ură, ci, acolo unde sunt condiţiuni normale de convieţuire, suntem cei dintâi care să le folosim.

Am arătat, apoi, d-lui von Ribbentrop problema gravității situației românilor din Transilvania de nord, arătând că aceştia sunt la marginea puterilor şi că trebuie neapărat să se facă o intervenţiune energică pentru ca să se termine regimul de teroare şi zbucium al românilor de acolo, cu atât mai mult cu cât continuarea acestei situații ajunge să înrăutățească nu numai politica externă şi orientarea noastră, dar şi politica internă.

Dl. von Ribbentrop m-a întrebat dacă fac aluzie la acțiunea d-lui Maniu, pe care ungurii o pun în paralel cu acțiunea lui Tibor Eckhardt.

I-am spus d-lui ministru von Ribbentrop că dl. Maniu n-a făcut decât un act de fixare a unei poziții morale, dar nu un act de ostilitate împotriva guvernului;

Că, în orice caz, am datoria să-i spun d-lui von Ribbentrop că nu pot să iau absolut nici o măsură împotriva d-lui Maniu şi nu mă gândesc s-o fac, pentru că dl. Maniu este singurul care poate din când în când să scrie sau să vorbească despre problema Transilvaniei, care rămâne totuşi la temelia drepturilor Neamului Românesc.

I-am spus, apoi, d-lui von Ribbentrop că dacă vrea ca Neamul Românesc să aibă o altă poziție, să fie unitar şi să nu mai îngăduie ca fiecare din sânul lui să discute diferite ipoteze şi ştiri, are soluțiunea foarte simplă, sau a rezolvării problemei Transilvaniei fără întârziere şi-1 asigur că în ziua aceea nu se va mai pune problema d-lui Maniu, nici a atitudinii mele de conştiință, fiindcă eu nu pot descuraja pe românii din Transilvania de nord şi ofensa spiritul protestatar al Neamului, luând măsuri împotriva d-lui Maniu.

Cred însă că dl. Maniu nu va face acte împotriva țării şi dacă ar face, desigur, ar trebui să cunoască rezistența noastră, care suntem preocupați de a asigura unitatea şi viitorul Neamului.

Pe această temă şi discutând amplu problemele Transilvaniei, am ajuns cu dl. von Ribbentrop la un punct destul de intens, arătându-i nedreptatea actului de la Viena, drepturile României şi poziția Ungariei.

Dl. von Ribbentrop mi-a dat unele răspunsuri şi mi-a precizat unele greutăți.

Am discutat, apoi, cu dl. von Ribbentrop întreaga problemă europeană, discuție care a durat peste patru ore.

Am început convorbirea dimineața la ora 10½ şi am terminat-o la ora 4½.

Cu acest prilej, i-am spus d-lui von Ribbentrop ce gândesc despre problemele europene, despre necesitatea ca Europa să fie reconstruită, despre respectarea misiunii şi particularismelor naționale ale fiecărui popor, despre necesitatea ca Europa să-şi regăsească respirația şi să se poată astfel reclădi.

Dl. von Ribbentrop m-a întrebat ce aş face în locul său.

I-am răspuns: „Voi profita de această onoare pentru ca să vă spun deschis gândul meu".

Şi i-am înfățişat d-lui von Ribbentrop punctul meu de vedere asupra reconstrucției europene, arătându-i necesitatea ca să fie rezolvate anumite probleme, Germania trebuind să-şi ia curajul dacă vrea într-adevăr să sprijine popoarele europene pentru o activitate nouă.

Dl. von Ribbentrop mi-a vorbit cu multă francheță despre raporturile diferitelor țări europene, despre eforturile Germaniei, despre situația grea a Germaniei.

Atunci când am vorbit de necesitatea de a convoca în conferințe internaționale pe reprezentanții acestor state pentru a crea o comuniune, dl. von Ribbentrop mi-a spus că va examina chestiunea şi că în orice caz este un lucru care trebuie să-l preocupe.

Am discutat apoi, conform programelor şi notelor depuse în scris, problema Transnistriei, unde trebuie să mărturisesc că n-am făcut nici un efort, dl. von Ribbentrop primind de la început principiul invocat, adică al exercițiului dreptului de ocupație teritorială, care conform legilor războiului ne aparține şi în care, prin urmare, nimeni nu se poate introduce, cu atât mai mult cu cât România a făcut investiții pe care urmează

să le acopere din producţia Transnistriei.

Am discutat cu dl. von Ribbentrop, apoi, chestiunea regimului Dunării, semnalându-i împotmolirile de la Sulina, care cer sarcini financiare noi.

România a dat 500 milioane în 1941/1942 şi 500 milioane în 1942/1943. Este timpul ca Germania să ne acorde credite speciale în mărfuri şi să reglementăm taxele, ca să se poată acoperi din încasări cheltuielile.

Am discutat, apoi, problema regimului Porţilor de Fier, arătându-i că nu pot primi ca în acest regim să se introducă şi Germania, care nu este un stat riveran la Porţile de Fier şi să repetăm experienţa făcută altădată de alte ţări la Porţile de Fier.

Dl. von Ribbentrop, în chiar prezenţa mea, a dat dispoziţiuni ca să se comunice ministrului Martius la Viena că este de părere ca chestiunea regimului Porţilor de Fier şi a participării Reichului să nu mai fie discutată, cel puţin până la sfârşitul ostilităţilor.

Am discutat, apoi, situaţia schimburilor germano-române. I-am arătat d-lui von Ribbentrop modul cum merg livrările petrolului şi greutăţile de finanţare ale producţiei de petrol şi ale exportului.

I-am prezentat situaţia emisiunilor Băncii Naţionale şi ameninţarea inflaţiei, dezorganizarea preţurilor şi dezechilibrul statului, insistând pentru ca prin aur, devize şi participaţiuni să putem obţine o colaborare tehnică şi o acoperire pentru Banca Naţională, iar prin livrări de mărfuri, să putem ajunge la absorbirea acestor lei de pe piaţă.

Am cerut întocmirea planului financiar, arătând că conturile de credit german se ridică mereu şi singura cale de stingere a lor este armamentul, care în realitate duce la epuizarea poporului român dacă ar continua să-şi dea bogăţiile lui, ca să nu primească în schimb decât armament, care se pierde pe câmpul de luptă.

Am pus, apoi, problema preţurilor germane şi române şi a jocului de preţuri, gravitatea consecinţelor ridicării preţurilor germane faţă de preţul petrolului, care este mai mult fix, cu vagi deviaţii; şi am discutat o serie de alte probleme tehnice care figurează pe programul negocierilor, asupra cărora nu mai insist.

În general, dl. von Ribbentrop mi-a arătat o înţelegere şi cordialitate deosebită, preocupat de probleme europene cu o sinceritate pe care mă simt obligat să n-o mărturisesc nici în chiar aceste note ale Departamentului, rămânând să revin asupra lor mai târziu.

După aceea, dl. von Ribbentrop mi-a făgăduit toate sforţările pentru înţelegerea drepturilor politice şi mai ales pentru soluţionarea imediată a chestiunilor economice şi financiare ale României, precum şi intervenţiunea sa pentru satisfacerea unor cereri militare şi în orice caz a cererilor de armament.

***

Discursurile au durat până târziu noaptea.

La plecare, după ora 12, am primit vizita d-lui Schmidt, directorul Presei germane, care a venit să-mi prezinte scuze pentru incidentul din mai şi să explice că niciodată nu s-a gândit să jignească Guvernul Român şi cu atât mai puţin pe mine personal prin orice fel de declaraţii, dar că numai intriga şi intervenţia ungară a dat acest caracter unor simple intervenţii de prietenie personală pentru dl. Ciordaş.

***

A doua zi dimineaţa, în ziua de 23, înainte de plecarea la Marele Cartier al Führerului, am discutat cu dl. Clodius unele probleme.

***

În drum spre Marele Cartier al Führerului, am discutat cu ambasadorul Ritter toate problemele, dl. von Ribbentrop plecând cu avionul de la un cartier la celălalt pentru a informa pe Führer asupra obiectului discuţiilor noastre.

Dl. ambasador Ritter mi-a vorbit cu mult respect despre armata română, despre opera mareşalului Antonescu, despre strădania guvernului şi despre propria mea strădanie, care au produs efecte de stimă în Germania, putând oricând conta pe o dreaptă măsurare a eforturilor noastre.

D-sa mi-a vorbit despre sforţările pe care le făcusem în ajun, mergând la Marele Cartier pentru a pune problemele militare pe care le ridicasem eu în ajun şi asupra cărora dl. col. Davidescu şi generalul Gerstenberg au dat toate relaţiile.

Darea de seamă a discuţiilor d-lui col. Davidescu este anexată la această convorbire.

De asemenea, nu mai repet punctele de vedere care au fost discutate cu acest prilej de mine, în afară de evocarea lor generală, întrucât asupra tuturora am depus note separate care figurează în dosarul acestei vizite şi pe care le-am dezvoltat oral, unele foarte amplu.

***

23. IX.1942

Mergând la Führer am insistat în special pe elementele militare.

Am arătat primejdia în care ne găsim faţă de Ungaria şi Bulgaria care şi-au conservat forţele militare, la care mi-a răspuns: „Puteţi conta pe numeroasele divizii germane care sunt gata să respecte semnătura dată şi pentru garantarea teritoriului Dvs. şi propriul lor prestigiu.

Ungaria nu va îndrăzni să vă atace".

I-am spus Führerului Adolf Hitler că dacă Germania reprezintă o naţiune întreagă, care prin naţional-socialism s-a creat din nou şi a dăruit o armată – şi fiindcă în Germania armata este a naţional-socialismului şi nu naţional-socialismul al armatei – şi dacă Führerul însuşi are împrejurul lui nu numai armată, dar toată elita naţional-socialistă formată în timp de zece ani de luptă şi organizare, în România nu există decât mareşalul Antonescu care poartă marea răspundere istorică şi pe prestigiul lui reazimă toată răspunderea formală. Şi alături de el sunt eu care port, şi trebuie să port, o răspundere tehnică.

Am datoria deci să atrag atenţia asupra tuturor primejdiilor şi situaţiilor care ar putea tulbura viitorul ţării mele.

I-am arătat Führerului ca este o datorie pentru mine să-i arăt că Neamul Românesc urmăreşte cu tenacitate scopul real şi final al unităţii sale, fiindcă legea pământului n-o scriu legile războiului.

De aceea însă, nu insist de data aceasta prea mult.

Îi atrag însă atenţia că trebuie luate măsuri pentru descongestionarea frontierei româneşti sau întărirea României şi nerisipirea forţelor sale în răsărit.

După aceea, i-am arătat Führerului chestiunile militare pe care le discutasem în ajun cu dl. von Ribbentrop şi care fuseseră în aceeaşi zi discutate la Marele Cartier, insistând asupra concentrării trupelor româneşti într-o singură zonă şi asupra dotării lor cu echipament de iarnă şi material motorizat şi blindat, precum şi completarea dispozitivului românesc prin unităţi germane care să-i poată face situaţiunea geografică şi regiunea grav inferioară în care se găseşte, totuşi, o regiune de trăit.

I-am spus Führerului că [eu] cred că este nedrept să se dea Naţiunii Româneşti să apere cea mai periclitată regiune de pe frontul din răsărit şi este prea greu pentru soldaţii noştri s-o facă.

În orice caz, i-am atras atenţiunea (că poziţia) strategică în care se găsesc este dintre cele mai primejduite şi i-am declarat Führerului că eu cred că concentrarea unităţilor noastre într-o singură regiune, organizarea lor din vreme, înainte ca iarna să vină, ar putea să ajute conservarea noastră, altfel ne pierdem armata.

I-am spus Führerului că din ajun dl. von Ribbentrop, primind punctul meu de vedere în mare parte, dăduse prin ambasadorul Ritter dispoziţiunea ca unele din diviziile angajate în Caucaz să fie retrase şi altele să fie concentrate în acea regiune.

Iar Führerul Adolf Hitler mi-a făgăduit că va completa cu divizii motorizate şi blindate situaţia acestor unităţi, deşi nu va merge la o concentrare unitară a lor într-o altă regiune, fiindcă este prea târziu ca acest lucru să mai fie schimbat.

În ce priveşte apărarea antiaeriană, Führerul mi-a arătat că înţelege dificultatea apărării teritoriului împotriva bombardamentelor aeriene şi mi-a arătat că va trimite totuşi avioane de vânătoare pentru apărarea noastră şi va instala o reţea de la coasta Mării Negre bulgară până la coasta noastră şi Ploieşti, cu acest scop.

Cu acest scop, i-am cerut Führerului ca să dea dispoziţiuni mareşalului Keitel, care era prezent la convorbiri, ca să se completeze armamentul cerut de trupele noastre, să ni se dea echipament şi armament cu care să putem face faţă nevoilor de instruire ale armatei, încercând, în acelaşi timp, şi refacerea unora din unităţile distruse.

Führerul mi-a făgăduit toată înţelegerea şi chiar în faţa mea a dat dispoziţii mareşalului Keitel în acest sens.

La sosirea mea la Marele Cartier al Führerului, dl. von Ribbentrop mă anunţase că Führerul îmi va face o expunere.

Mi-a spus că aceasta însemnează că de data aceasta Führerul doreşte să vorbească mai mult cu mine, ştiut fiind că atunci când Führerul doreşte să evite discuţiunea cu cineva a anumitor probleme, preferă să expună el situaţia.

Pregătisem pentru Führer o carte cu dedicaţie în care am spus: „Omului pe care se reazemă onoarea unui secol, liniştea Europei şi dreptatea Ţării mele".

Führerul deschizând cartea şi văzând dedicaţia a avut un gest de tresărire, după care mi-a dat mie cuvântul.

La început, ca şi la sfârşit, am insistat asupra primejdiilor şi drepturilor Neamului Românesc, ca şi asupra greutăţilor şi jertfelor militare pe care le facem.

În ce priveşte problemele economice şi financiare le-am expus sumar.

Am arătat că suntem ameninţaţi de inflaţie datorită finanţărilor exportului şi nevoilor germane din România;

Că suntem în primejdie de a epuiza rezervele noastre de petrol;

Că, pe de altă parte, suntem expuşi la un dezechilibru grav din împrejurarea că se secătuieşte economia naţională din exporturi de petrol, cereale şi altele, în aceeaşi măsură în care inflaţia agravează situaţia şi în care statul român nu primeşte în schimb nimic, sau materii prime foarte scumpe, de fier, intrând toate în producţia de armament, şi nu mărfuri care să poată absorbi de pe piaţă moneda şi întreţine activitatea şi producţia.

I-am cerut sprijinul pentru aceasta şi i-am spus că dl. von Ribbentrop mi-a făgăduit elaborarea unui plan economic şi financiar pentru echilibrarea schimburilor şi acoperirea emisiunilor.

Führerul a spus că dă tot sprijinul în această direcţie.

***

Condus de dl. von Ribbentrop la aeroport, am avut timpul să discut din nou îndelung cu dânsul, reluând problemele europene.

I-am vorbit deschis că nu cred că o soluție imperială în Europa este posibilă şi că, dimpotrivă, ar putea să ducă la prăbuşirea Europei.

I-am amintit exemplul lui Iuliu Cezar, care a distrus Imperiul roman prin nerespectarea particularităților naționale ale grupurilor şi instituțiilor naționale, căutând să uniformizeze totul.

Acest lucru a înlesnit năvălirea barbarilor, Asia fiind vulcanul care a aruncat lava mulțimilor sale asupra Europei, ori de câte ori n-a găsit nici o rezistență.

I-am vorbit, apoi, despre necesitatea ca viața europeană să fie organizată fie pe bază de principii noi, fie rechemându-se fiecare popor la misiunea lui; şi am susținut nevoia unei colaborări mai întinse între țările europene.

Dl. von Ribbentrop, foarte cordial, mi-a spus că înțelege perfect aceasta şi că va convoca, chiar pornind la Berlin, o nouă reuniune ca să marcheze un nou an de la semnarea Pactului Tripartit şi mai târziu va examina şi problema unor alte manifestări europene.

Atunci când eu i-am dat exemplul despre un pact politic, care ar putea fi încheiat, la început bilateral, cu aluzia de adeziune pentru celelalte țări, pentru ca totuşi să se înceapă într-un fel a se cunoaşte şi a se cimenta ordinea europeană, dl. von Ribbentrop mi-a spus că va examina chestiunea. Foarte cordial, dl. von Ribbentrop a avut cuvinte pline de amabilitate pentru mareşalul Antonescu, elogii pentru armata noastră, mărturisiri pline de stimă pentru guvern şi pentru opera Neamului Românesc în genere.

Mi-a vorbit, fără să fi deschis măcar cuvântul, despre experiența legionară şi despre evadarea lui Horia Sima, la care n-am răspuns decât amintind că Țara a trecut prin împrejurări grave, dar că sunt mulțumit că prestigiul Mareşalului şi strădania noastră au putut să stăvilească şi să asigure unitatea morală a Regatului.

Dl. von Ribbentrop mi-a vorbit plin de cordialitate despre intențiunea sa de a veni în România.

Convorbirea economică dezvoltată, ca şi unele puncte din convorbirile mele figurează în procesele-verbale ale Consiliului de Miniştri în care am expus aceste rezultate.

Toate acestea le anexez în extrase.

(Ion Calafeteanu, *Români la Hitler*, p. 125-136).

Anexa 7

23 septembrie 1942, nota lui Paul Otto Schmidt pe marginea întrevederii Adolf Hitler – Mihai Antonescu, viceprim-ministrul român, la Cartierul General al Führerului/„Werwolf”

[Întocmit] Berlin, 26 septembrie 1942

Prezenți: ministrul de Externe al Reichului, ministrul Hewel.

Mai întâi, Antonescu a transmis salutul Mareşalului, care îşi exprimă din nou, loialitatea față de Führer, precum şi dorința de a se întâlni cât mai curând cu Führerul. Întrucât în cursul dimineții a avut discuții mai lungi cu ministrul de Externe al Reichului, nu vrea să-l rețină pe Führer cu amănunte tehnice, ci exclusiv pentru a îndeplini o sarcină din partea Mareşalului, şi anume de a-l ruga pe Führer să consimtă de principiu la gruparea trupelor române în sectorul de front care se află sub comanda Mareşalului şi la organizarea spatelui şi la amenajările tehnice necesare pentru trupe, având în vedere venirea iernii.

Führerul a răspuns că războiul cere de multe ori mutarea rapidă a trupelor dintr-un anumit loc al frontului în altele. Aşa a fost cazul la Bug şi în Crimeea şi acest lucru s-a dovedit a fi necesar şi acum. El s-a gândit să repartizeze mareşalului Antonescu un sector de front, în esență, în Caucaz şi la Marea Neagră şi să pună sub comanda sa şi Armata a 6-a germană, aşa cum divizii germane se află sub comandă italiană şi invers. Astfel, trei divizii de munte italiene au fost dislocate în Caucaz, cu consimțământul Ducelui; apoi, apariția unui pericol la flancul german a făcut necesară în ultimul moment dirijarea celor trei divizii în altă parte.

Mareşalul Antonescu va conduce, în afară de trupele române, şi unități germane puternice de tancuri şi motorizate şi va obține un sector care este cel mai mare primit vreodată de un aliat, cuprinzând o întreagă armată.

În continuare, Antonescu a prezentat un tablou al contribuției României la război şi al pierderilor suferite şi s-a referit la convorbirile sale cu ministrul de Externe al Reichului în legătură cu cererea de material de război. Fără să vrea să ridice probleme politice, el roagă, având în vedere capacitatea dovedită României de a forma noi unități, ca Germania să ajute în timpul iernii care vine la refacerea materială a unităților române epuizate în luptă.

Führerul a răspuns că el, fără să aştepte inițiativa română, a pus deja la dispoziție un număr suplimentar de tancuri pentru diviziile de tancuri româneşti. El consideră acest fapt ca absolut normal, căci el, în esență, pleacă de la convingerea că Germania şi aliații săi se află toți într-o barcă, din care nimeni nu poate să coboare pe drum. Toți am pieri dacă ar învinge bolşevismul. Asta echivala cu sfârşitul nu numai al țărilor, ci şi al popoarelor respective, care ar fi exterminate de bolşevici. Sau vom învinge împreună: în această luptă pe viață şi pe moarte nu poate însă să existe decât o victorie categorică. Şi ea nu poate fi obținută decât dacă finlandezii, românii, ungurii şi italienii sunt în situația de a acorda ajutor eficient. Aceasta este întrebarea hotărâtoare a întregii lupte. Dacă i se răspunde pozitiv – şi el nu are nici cea mai mică îndoială – în fața tuturor țărilor aliate se află o lungă perioadă de dezvoltare în liniște şi cu bune rezultate; ei se află în fața unei sarcini atât de mari, încât este necesară o colaborare de perspectivă pe termen lung.

În aceste condiții, va avea loc în viitorul mai îndepărtat o strânsă colaborare, în primul rând cu România. El (Führerul) apreciază, personal, extraordinar de mult contribuția românească. El dă astfel expresie clară sentimentului său de înaltă apreciere

pentru generalii şi ofiţerii români, care au primit mai multe înalte distincţii decât cei ai celorlalte armate aliate.

Ruşii vor fi loviţi sistematic de Germania, până ce Uniunea Sovietică se va prăbuşi.

Jertfa românească este într-adevăr mare, dar Germania a jertfit şi mai mult. Ea a învins Polonia, Franţa şi Iugoslavia şi în est a dat mult tribut de sânge. Ea nu îi foloseşte pe aliaţi aşa cum procedează englezii, australienii, canadienii şi americanii. Germania luptă în locurile care sunt deosebit de periculoase. Ea nu-şi cruţă sângele şi consideră că este necinstit să pună pe alţii să scoată castanele din foc pentru ea.

El (Führerul) este bucuros de contribuţia mare pe care România o aduce în efortul comun de război. Este în interesul Germaniei ca România să nu fie sleită din punct de vedere militar când se încheie războiul. Ar fi lipsit de sens. La sfârşitul războiului trebuie să se realizeze o colaborare strânsă şi cu România, la fel ca aceea cu Italia. Duşmanii Germaniei şi ai aliaţilor ei văd o astfel de colaborare pe termen lung cu o nelinişte extremă şi caută să semene sămânţa discordiei.

El (Führerul) este de acord că România face pentru război tot ce-i stă în puteri, dar şi Germania face totul. Germania este victima bombardamentelor aeriene engleze în interesul victoriei comune, pentru că Luftwaffe este ocupată în răsărit şi Africa de Nord. Că Germania are o mare înţelegere pentru contribuţia României şi a armatei române reiese, printre altele, şi din faptul că, prin comunicate speciale, s-a adus la cunoştinţa poporului german mai des contribuţia României. El este fericit să constate preţuirea de care se bucură soldatul român în Germania.

Antonescu a răspuns că el a prezentat la începutul întrevederii un tablou al contribuţiei României la război fără intenţia de a-1 folosi în tratative. Poporul român îşi îndeplineşte obligaţiile pur şi simplu dintr-un sentiment al datoriei sale. Numai popoarele de negustori încearcă să facă afaceri în astfel de cazuri. Popoarele cu instinct sigur, ca cel român, preferă lupta. Românii au realizat apărarea Europei timp de secole împotriva invaziilor asiatice.

În continuarea întrevederii, Antonescu a amintit pe scurt câteva puncte discutate în timpul dimineţii, precum livrările româneşti de petrol, el promiţând că România va face în continuare eforturi în această direcţie. El a atins, de asemenea, problema finanţării legată de exportul de petrol şi problema armamentului, discutate în cursul dimineţii.

În răspunsul său, Führerul s-a referit la protecţia terenurilor petrolifere de la Ploieşti. El a subliniat greutatea organizării unei zone de vânătoare de noapte şi i-a explicat lui Antonescu în amănunţime ce aparatură numeroasă este necesară pentru avertizarea aeriană, pe de o parte, şi localizarea avioanelor inamice şi ghidarea radio-electrică, pe de alta. Şi Germania a putut amenaja centuri de apărare numai treptat şi în special în jurul unor zone importante, căci construirea unei zone de apărare cere o astfel de risipă de aparatură şi personal, încât Anglia, de exemplu, s-a văzut obligată să recurgă în măsură mai mare la femei pentru deservirea aparatelor de localizare.

Führerul a arătat pe baza unei hărţi cum pot să fie apărate eficient zonele importante ale României cuprinse între mare şi munţi, sub forma unei semiluni de aproximativ 1 500 km lungime, ceea ce necesită o aparatură imensă.

Referitor la aparatele de vânătoare de noapte, Führerul a arătat că un singur pilot are nevoie de o instrucţie de ani de zile şi a remarcat că în Germania s-a observat că, în momentul în care zonele de vânătoare de noapte devin cunoscute, avioanele duşmane pur şi simplu le ocolesc.

Referitor la problemele valutare şi economice ridicate de Antonescu, Führerul a declarat că Germania este interesată să vadă moneda României în siguranţă, întrucât, în caz

contrar, efectele ar putea să amenințe şi Germania. De altfel, Germania duce o politică de încheiere a unor acorduri comerciale pe termen lung, de zece până la douăzeci de ani, în cadrul cărora posibilitățile industriale şi agricole ale ambelor țări se pot completa în mod reciproc avantajos. În răspunsul său, Antonescu a revenit asupra problemei apărării aeriene a oraşului Ploieşti. Desigur, guvernul român este răspunzător de apărarea acestei zone. El îl roagă pe Führer numai să-i uşureze greutatea responsabilității prin punerea la dispoziție de către Germania a aparaturii de dirijare şi localizare, avioane de vânătoare şi instalații pentru producerea ceții artificiale.

Führerul a răspuns referindu-se din nou, cu amănunte, la greutățile tehnice care fac deosebit de dificilă amenajarea unei zone de vânătoare de noapte. Germaniei i-au fost necesari doi ani ca să construiască şi să utileze zone de vânătoare de noapte. O lărgire de 100-200 km a unei astfel de zone durează două luni.

Aparatele de vânătoare de noapte au nevoie pentru întrebuințarea lor eficace, pe de o parte, de aparate de localizare, dispuse în zone adânci, care să sesizeze duşmanul pe cale radio-electrică şi, pe de altă parte, de aparate de ghidare, prin care vânătorii de noapte să se apropie până la 80 sau 100 de metri de avioanele duşmane. Apărarea Berlinului începe deja în Olanda şi Belgia, ca şi la granița germană şi pe Rin, ceea ce înseamnă o distanță de 600 km de capitală. O a doua zonă de apărare este în Mitteldeutschland, la o depărtare de aproximativ 300 km de Berlin, căci aparatele de vânătoare de noapte pot fi întrebuințate cu folos numai la o anumită distanță de obiectivul apărat şi atunci numai într-un număr limitat de 20-30 avioane, pentru că în caz contrar se incomodează reciproc.

După câteva cuvinte despre camuflarea artificială, Führerul a declarat că cele mai sigure mijloace de respingere a avioanelor inamice sunt încă proiectoarele şi antiaeriana, şi în special proiectoarele, care orbesc echipajele avioanelor inamice.

Aici întrevederea a trebuit să fie întreruptă din cauza orei înaintate, întrucât în caz contrar delegația română, din cauza căderii întunericului, nu ar mai fi putut să aterizeze la Bucureşti.

(Andreas Hillgruber, Hrsg., *Staatsmänner und diplomaten bei Hitler,* II, p. 106-110; traducere - Ion Calafeteanu, *Români la Hitler*, p. 136-139).

Anexa 8

26 septembrie 1942 – Material solicitat de Mareşalul Ion Antonescu relativ la contribuția militară „la zi" a României pentru Frontul de Est

CABINETUL MILITAR
Biroul 3
Nr. 140/S
26 septembrie 1942

Către
MARELE STAT MAJOR

Cabinet

Am onoare a vă face cunoscut că Domnul Mareşal Antonescu a ordonat să i se prezinte o recapitulare a obligațiunilor noastre şi a cererilor germane în actuala campanie:

- ce ne-am obligata să dăm la începutul campaniei;
- cât am mobilizat;
- cererile succesive făcute de germani, de la atingerea Nistrului şi până astăzi, raportate la situația de ansamblu a Frontului de Est şi a situației Armatei noastre;
- cererile pentru ocuparea Transnistriei şi teritoriilor Bug-Nipru;
- cererile pentru operațiunile din Crimeea şi Donețk;
- cereri pentru campania din vara 1942.

Acest istoric va fi întocmit cercetându-se toate actele, scrisorile, convențiile dintre Domnul Mareşal Antonescu (MStM) sau Führer (O.K.W.). De asemenea, cererile Misiunii Militare Germane din România către Marele Stat Major Român şi toate piesele documentare ce le are Marele Stat Major.

Lucrarea fiind foarte importantă şi urgent cerută de Domnul Mareşal, am onoare a vă ruga să binevoiți a dispune întocmirea ei în cele mai scurt timp, astfel încât în primele zile ale lunii octombrie să fie primită la acest Cabinet.

D.O.
ŞEFUL CABINETULUI MILITAR
Colonel

R. Davidescu

MARELE STAT MAJOR
Direcţia Operaţiilor
Nr. **312 021** din **9 octombrie** 1942

MARELE STAT MAJOR
Secţia Operaţiilor
Către
CABINETUL MILITAR
AL
CONDUCĂTORULUI STATULUI

La nr. 140/S din 26.IX.1942;
Am onoare a înainta alăturat:

1. O expunere referitoare la participare armatei române la operaţiunile din Est, de la începutul campaniei şi până la 1.X.1942, aşa cum rezultă din cererile făcute de comandamentele germane şi obligaţiunile luate de noi.
2. Două grafice anexă cu forţele mobilizate.
3. Un dosar cu documentele (copii), cuprinzând cererile germane şi obligaţiunile luate de noi.

L.S.
p. ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR
GENERAL

I. Arhip

MARELE STAT MAJOR
Secția Operațiilor

PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNE
ÎN OPERAȚIUNILE DIN EST
DE LA ÎNCEPUTUL CAMPANIEI ŞI PÂNĂ LA 1.X.1942

I – FORȚE MOBILIZATE

Data	Obligațiuni	Documente de bază
21.VI.1941	1. **La începutul campaniei** S-au mobilizat forțele necesare stabilite de Marele Stat Major şi Misiunea Militară Germană, pentru a face față misiunii operative, şi anume: inițial apărarea teritoriului, iar ulterior urmărirea inamicului pentru a-l împiedica să execute retragerea peste Nistru. Totalul forțelor: 2 Comandamente Armată, 7 Comandamente Corp Armată, 15 divizii infanterie, 3 brigăzi munte, 3 brigăzi cavalerie, 2 brigăzi fortificate, 1 brigadă litoral, 1 brigadă mixtă gardă. 2. **Cât am mobilizat** În 1941 ... Graficul anexă nr. 1[2] În 1942 ... Graficul anexă nr. 2[3]	Scrisoarea Führerului din 18.VI.1941
	II **– CERERILE SUCCESIVE FĂCUTE DE GERMANI ŞI OBLIGAȚIUNILE LUATE DE NOI** **1. Operațiunile din Basarabia şi la Est de Nistru**	
29.VI.1941	Pentru atacul din spațiul de la Est de Botoşani spre Nord-Est, către spatele liniei întărite ce pleacă de la Moghilev prin Podolsk spre Nord, Führerul Adolf Hitler a cerut să se pună sub ordinele Armatei von Schobert numărul de divizii hotărâte în acest scop. S-au trimis: - 6 divizii infanterie - 3 brigăzi munte - 3 brigăzi cavalerie - 1 divizie blindată - Artilerie grea, unități de pionieri, unități anticar etc. Pentru siguranța spre Sud a flancului, s-a cerut să se execute o acțiune ofensivă cu celelalte forțe române, şi anume: - 6 divizii infanterie - 1 brigadă cavalerie,	Scrisoarea Führerului Adolf Hitler din 29.VI.1941 şi răspunsul Domnului Mareşal Antonescu cu data de 1.VII.1941

[2] Nu se publică.
[3] Nu se publică.

	completată printr-o acțiune din Dobrogea, peste Dunăre, cu 2 divizii.	
27.VII.1941	**2. Operațiunile la Est de Bug şi ocuparea Transnistriei**	Scrisoarea Führerului Adolf Hitler din 27.VII.1941 şi răspunsul Domnului Mareşal Antonescu, din 31.VII.1941
	Armata a XI-a von Schobert, având în subordine Armata a 3-a română (Corpul Cavalerie a 3 brigăzi, Corpul Munte a 3 brigăzi munte + elemente de întărire) şi Corpul 4 Armată, **să înainteze sub ordinele Grupului de Armate, la Est de Bug, spre partea de jos a Niprului.** **Grupul de forțe General Antonescu**, luând sub ordine şi Corpul 54 Armată German să înainteze în spațiul de la Sud-Vest de Prut să preia şi asigurarea controlului acestui teritoriu.	
	3. Operațiuni la Est de Nipru şi siguranța teritoriului dintre Nistru şi Nipru	
14.VIII.1941	**Unitățile române repezi** (Corpul de Cavalerie, Brigada Mecanizată şi Corpul Vânătorilor de Munte) să participe la operațiunile de la Est de Nipru (Brigada Blindată reorganizată, numai după terminarea operațiunilor contra Odessei). **Aviația română** să coopereze cu aviația germană. **Forțele maritime române** să se pună sub ordinele Amiralului Schuster. România să îşi **asume administrarea teritoriului dintre Nistru şi Bug** şi, după atingerea Niprului Inferior, forțele române să facă **siguranța teritoriului din Nistru şi Nipru.**	Scrisoarea Führerului Adolf Hitler din 14.VIII.1941 şi răspunsul afirmativ al Domnului Mareşal Antonescu din 17.VIII.1941 Înțelegerea dintre Şeful Misiunii Militare Germane şi MStM. Intervenția Comandamentului Etapelor Grupului Armate Sud prin Misiunea Militară Germană cu adresa nr. 405/25.IX.1941
IX. 1941	**In bătălia de la Marea de Azov**, românii au participat cu Armata a 3-a (Corpul Cavalerie, cu 3 divizii şi Corpul Munte cu 3 divizii Munte) sub ordinele Armatei a XI-a (General von Manstein).	Scrisoarea Führerului din 14.VIII.1941
1.X.1941	**4. Operațiunile din Crimeea din 1941** În operațiunile pentru **cucerirea Crimeii**, România a participat **inițial cu**: - Corpul de Munte (cu 1 divizie cavalerie şi 1 divizie munte), întărit cu artilerie de câmp şi grea, munte, 1 escadrilă aviație, unități anticar, a.c.a etc. S-au adăugit apoi:	Adresa nr. 486 din 10.X.1941 a Misiunii Militare Germane Ordinul nr. 2/S din 10.X. al Comandantului de Căpetenie

	- Detaşamentul Korne (regimentele purtate ale Diviziilor 5 şi 6 Cavalerie)	Hotărârea Comand. A XI-a(raport nr. 33515 al A 3-a) şi aprobarea Cdt. De Căpetenie cu nr. 5/S din 12.X.1941
	- Divizia 4 Munte, care fusese îndrumată spre Țară, a fost întoarsă din drum şi dirijată în Crimeea, luând parte inițial la acțiunea contra partizanilor, apoi la toate operațiunile din Crimeea.	Cererea Comand. German şi ordinul nr. 8832 din 12.XI. 1941 al MCG şi raportul nr. 8835 din 12.XI. al MCG
	5. Situația forțelor române pe timpul iernii 1941/41	
	În Transnistria	
	- 2 divizii infanterie - 2 divizii cavalerie - 2 divizii fortificații	Situația rezultă din desfăşurarea evenimentelor
	Între Bug şi Nipru şi apoi în Operațiunii la Est de Doneț:	
	- 3 divizii infanterie	
	În supravegherea Mării de Azov	
	- 2 divizii cavalerie	
	În Crimeea, participând la operațiuni pe timpul iernii	
	- 1 divizie infanterie, inițial; ulterior, 2 divizii de infanterie, Corpul Vânătorilor de Munte cu 3 divizii şi - 1 divizie cavalerie - unități de artilerie grea, unități anticar, a.a. etc.	
	6. Operațiuni pe timpul iernii	
	a/ **În Bazinul Donețului**	
1.XII.1941	Din cauza greutăților întâmpinate în regiunea Rostov, Grupul de Armate de Sud au hotărât ca: - Divizia 5 Cavalerie să pună la dispoziția Grupului Kleist 1 regiment cavalerie şi 3 baterii de artilerie - Corpul de Cavalerie, în întregime, să treacă la dispoziția Armatei 1-a Blindate - Divizia a 18-a (mai puțin un regiment infanterie şi toată artileria) a primit ordin să fie dirijată în zona	

	Corpului de Cavalerie (ordin revocat ulterior, Divizia fiind trimisă în Crimeea) - Artileria Diviziilor 1 şi 18 să fie făcută disponibilă pentru întrebuinţare la aripa de Sud a Grupului de Armate - O altă divizie românească să fie împinsă la Est de Bug, în locul Diviziei 18-a, trimisă în Crimeea - Un detaşament de skiori (2 batalioane şi 2 baterii) a fost constituit şi pus la dispoziţia Comandamentului German pentru a acţiona în spatele frontului, în contra partizanilor. Acest detaşament a fost apoi întrebuinţat în operaţiuni efective până în vara 1942.	Scrisoarea Ataşatului Militar German din 20.XII.1941
20.XII.1942	- Divizia 1-a a fost pusă la dispoziţia Armatei 1-a Blindate în zona Dnepropetrovsk (situaţia critică de la Izium, pe Doneţ).	Adresa nr. 9739/1941 a Misiunii Militare Germane
5.I.1942	- Divizia a 2-a, aflată în siguranţa teritoriului dintre Bug şi Nipru, a fost de asemenea cerută la Dnepropetrovsk.	Cererea Ataşatului Militar şi a Misiunii Militare Germane cu nr. 52 din 25.I.1942
	b. **În Crimeea şi Peninsula Kerci**	
25.I.1942	- În urma debarcărilor sovietice de la Kerci şi Feodosia, Corpul de Cavalerie a fost dislocat în supraveghere în regiunea Mării de Azov.	Ordinul nr. 10242 din 30.XII.1942 al MStM.
30.XII.1941	- Divizia 18 a fost dirijată în Crimeea, unde a participat la operaţiunile de stăvilirea pătrunderii inamicului în istmul Kerci-ului. - Divizia a 10-a a fost adusă în regiunea istmurilor Perekop şi Genicesk şi apoi pe coasta de Vest a Crimeii.	Adresa nr. 11/1941 a Misiunii Militare Germane şi ordinul nr. 10269/31.XII.1941 al MStM
	7. **Completarea forţelor din Eşalonul I**	
31.XII.1941	În afară de unităţile române deja aflate în operaţiuni, în primăvara 1942 (Corpul Dragalina cu 2 divizii infanterie, Grupul Avramescu cu 2 divizii munte, 2 divizii infanterie şi 1 divizie cavalerie, Corpul de Cavalerie cu 2 divizii cavalerie) s-a mai cerut completarea acestui prim eşalon de forţe cu 3 divizii (diviziile 4, 19 şi 20 Inf.).	Scrisoarea Mareşalului Keitel din 2.II.1942
1.XII.1942	Diviziile 4 şi 20 au mai fost angajate în operaţiunile din Bazinul Doneţului (regiunea Izium), împreună cu diviziile 1, 2 şi Detaşamentul skiori, deja aflate în luptă. Divizia 19-a a fost trimisă în Crimeea, împreună cu Comandamentul C. 7 A., în vederea operaţiunilor	

1.VIII.1942	pentru recucerirea Peninsulei Kerci. **8. Operaţiunile din vara anului 1942** **a. Recucerirea Peninsulei Kerci şi ocuparea Sevastopolului** În aceste operaţiuni au participat toate unităţile române aflate în Crimeea, şi anume: - C. 7 A. cu diviziile 10, 19, 8 Cavalerie şi Detaşamentul Korne. - C. Vânători de Munte cu diviziile 1 şi 4 M-te şi divizia 18 Infanterie. **b. Operaţiunile din Ţinutul Donului şi Caucazia de Nord** Forţele române care au participat la aceste operaţiuni au fost cele care se găseau la acea dată în regiune: - Armata 3-a cu Corpul de Cavalerie (diviziile 5 şi 6 Cavalerie) şi elemente de întărire; - Corpul Dragalina cu diviziile 1, 2, 4 şi 20 Inf., completate ulterior atât cu unităţi aduse din Crimeea, cât şi cu forţe din Eşalonul II. 9. **Aducerea forţelor din Eşalonul II** Forţele române din Eşalonul II, cerute prin scrisoarea Mareşalului Keitel din 2.II.1942, au început transportul în primele zile din luna iulie, în vederea participării lor la operaţiunile din cursul verii. Astfel, au mai fost trimise pe front următoarele forţe: a. un comandament de Grup de Armate b. 2 comandamente Armată (a 3-a şi a 4-a) c. 4 comandamente de Corp de Armată d. 8 divizii infanterie e. 3 divizii cavalerie şi f. 2 divizii munte g. 1 divizie blindată realizându-se totalul forţelor din anexa nr. 2 În plus, s-a mai dat: a. **Aeronautica**: h. 30 escadrile i. 34 baterii a.a. şi pândă. b. **Forţele navale maritime**, care au fost puse sub ordinele Amiralului Mării Negre, şi anume: - 2 crucişătoare - 4 distrugătoare - 3 canoniere	Scrisoarea Mareşalului Keitel din 2.II.1942

	- 3 torpiloare - 3 vedete rapide - 1 submarin - 2 nave auxiliare. p. ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR GENERAL I. Arhip p. Şeful Secţiei Operaţiilor COLONEL, I. Rudeanu	

Anexa 9

9 decembrie 1942, Bucureşti –
Scrisoarea de protest adresată de Mareşalul Ion Antonescu
Feldmareşalului Erich von Manstein, comandantul Grupului de Armate „Don”,
relativ la implicarea Armatelor 3 şi 4 Române în operaţiunile
din regiunea Cotul Donului – Stalingrad (noiembrie 1942)
şi la comportamentul necorespunzător al autorităţilor militare germane
faţă de trupele române

Bucureşti, 9 decembrie, 1942

CABINETUL MILITAR
AL CONDUCĂTORULUI STATULUI
NR. 275

DOMNULE FELDMAREŞAL,

Am luat cunoştinţă cu adâncă mâhnire de raportul din 3 decembrie 1942[4], pe care a fost silit să vi-l adreseze Generalul Şteflea şi ţin să vă exprim nemulţumirea mea pentru faptele, ce vi s-au semnalat ca şi pentru incompleta satisfacţie ce i s-a cordat.

Nu numai că îmi însuşesc în totul cele ce Generalul Şteflea v-a raportat, dar ţin încă de datoria mea, faţă de răspunderea istorică pe care o port şi faţă de contribuţia militară la războiul actual al ţării ce conduc, să adaug următoarele:

1. România şi-a oferit aproape totalitatea forţelor ei armate, cu cele mai de seamă cadre, cei mai tineri şi mai bine instruiţi soldaţi şi cel mai modern material de care am dispus, ca alături de armata germană, să contribuie la zdrobirea bolşevismului, îndeplinind astfel un rol european, foarte depărtat de modestele ei idealuri naţionale şi politice.

Această jertfă generoasă nu trebuie deci privită ca o obligaţiune fără restricţiuni. Nimeni nu ne poate cere altceva decât ceea ce noi consimţim a da, între Germania şi România neexistând până la această dată nici o convenţie, nici politică, nici militară.

În calitate de conducător al statului român şi de comandant al armatei, am deci dreptul de a împiedica orice act, care îmi poate compromite prestigiul indispensabil exercitării funcţiilor mele şi am datoria să sustrag din faţa oricărei molestări ofiţerii şi soldaţii români supuşi unui tratament incompatibil cu onoarea şi credinţele ţării mele.

[4] Generalul Ilie Şteflea, Şeful Marelui Cartier General, scria în Raportul său din 2.XII.1942 adresat Feldmareşalului von Manstein: „Primesc zilnic extrem de multe informaţii din care rezulta că, atât comandamentele, cât şi ofiţerii şi trupa române sunt tratate cu desconsiderare şi uneori chiar cu dispreţ de către comandamentele şi ostaşii germani pe motive că trupele Armatei 3 şi 4 române n-au luptat cu bravură şi au creat astfel trupelor germane o situaţie critică... Au fost ofiţeri români cărora trupele germane le-au smuls revolverele de la centură iar unităţi române au fost dezarmate şi insultate”. Iar în continuare: „După atâtea sacrificii pentru cauza comună am ajuns să fim trataţi drept *fugari*, să se ia comenzile generalilor noştri fără justificare; ostaşii noştri să nu mai fie primiţi în cantonamente din ordinul autorităţilor militare germane; ostaşii noştri „să nu mai primească alimente şi, în fine, ostaşii noştri să fie disprețuiți de camarazii lor germani”.

2. Cunoaşteţi contribuţia trupelor române din eşalonul I al armatei române, care, cu excepţia operaţiunilor de la Odessa şi Don, au sângerat sub ordinele armatei a 11-a germană, pe care aţi comandat-o de la Nipru până la Kerci şi Sevastopol.

Vă sunt poate mai puţin cunoscute operaţiile corpului de armată general Dragalina şi al trupelor din Caucaz, cărora li se datoreşte nu numai salvarea situaţiei critice de la Doneţ, din iarna trecută, dar şi atingerea obiectivelor actuale de pe Don, Volga şi munţii Caucazului.

Fără falsă modestie, cred că nu exagerez dacă afirm că, fără prezenţa trupelor româneşti în iarna trecută, Crimeea putea fi pierdută şi situaţia de la Doneţ ar fi putut duce, dacă nu la pierderea, cel puţin la ameninţarea Ucrainei, de la Est de cotul Niprului.

3. Forţele româneşti şi eşalonul II au fost promise comandamentului suprem german în timpul grelei crize prin care a trecut armata germană pe frontul de Est, în iarna trecută.

Am cerut în schimb numai ca unităţile române să fie dotate la fel cu cele germane şi să fie transportate pe calea ferată până în apropierea frontului, pentru economisirea echipamentului. S-au făcut promisiuni, dar nu au fost respectate.

- trupele româneşti ale armatei a 3-a au făcut 500-600 km pe jos pentru a ajunge pe front, în timp ce trupele germane au fost duse cu trenul până în liniile cap de cale ferată; ba mai mult, s-a dat ordin M.U. române ca, din gările de debarcare să le transporte până la poziţiile de luptă cu puţinele camioane de care dispuneau;

- drept dotaţie modernă s-a dat diviziei blindate române 22 care grele germane şi 2 companii anticar, i s-a refuzat însă grupul de recunoaştere, iar majoritatea - nu totalitatea - diviziilor române au primit ca unic mijloc de luptă contra carelor o baterie de 6 piese anticar grele cu tracţiune hipo-mobilă.

4. Pentru că se aruncă un discredit asupra trupelor române, în special ale Armatei a 3-a, spre completa d-voastră identificare, vă aduc la cunoştinţă următoarele:

- Comandamentul german prin domnii generali Weichs şi Hauffe este responsabil de angajarea trupelor acestei armate în condiţiuni cu totul dezavantajoase.

- Mi s-a afirmat că frontul afectat Armatei a 3-a române era pe Don, ceea ce ar fi constituit o situaţie favorabilă.

Recunoaşterile noastre prealabile au constatat că afirmarea nu era deloc exactă, inamicul având în mijlocul frontului armatei un cap de pod larg de 70 km şi adânc de 25 km.

- Toate observatoarele erau în mâna lui. Am cerut să se lichideze acest cap de pod înainte de intrarea trupelor noastre în sector. Mi s-a promis, dar nu s-a făcut nimic.

Am cerut atunci ca la intrarea trupelor noastre în linie, să coopereze cu trupele pe care le înlocuim la reducerea capului de pod. Mi s-a promis, dar nu s-a realizat nimic. Din contră, în măsura în care înlocuiam o unitate germană sau italiană, acestea, dispăreau, fără măcar să prevină şi fără să spună unde se duc.

Trupele noastre nu au găsit nici o organizare, nici o apărare antitanc, nici o reţea de sârmă, nici o baracă şi au trebuit să se instaleze într-o zonă fără păduri, cu foarte puţine sate sau acoperiri naturale, total secătuite de alimente şi furaje de trupele ce ne-au precedat în sector. Ceva mai mult, au fost luate şi depozitele care se găseau făcute în sector, lăsându-ne total numai la discreţia aprovizionărilor, care se aduceau cu caii istoviţi şi insuficient hrăniţi, de la circa 120 km.

- Am cerut ca după intrarea în sector, să lichidăm nu numai capul de pod, dar - printr-un efort comun - să ocupăm şi regiunea păduroasă de la nord de Don, care după mine era poziţie-cheie şi a apărării întregului front din marele cot al Donului, dar şi propice adunării în ascuns a unor forţe masive inamice, pentru executarea unui atac în stil mare.

Dacă pregătirea angajării forţelor româneşti a avut lipsurile arătate, nici execuţia

nu s-a ridicat la un nivel superior.

- Armata a 3-a a fost întinsă pe un front de 150 km, încât nu puteam îndeplini decât o misiune de avanposturi (un batalion de 4 1/2 km) şi nu a dispus ca rezerve decât de forţe capabile cel mult să oprească mici pătrunderi locale: 5 batalioane şi 2 divizioane din divizia 15 infanterie şi divizia 7 cavalerie pe jos (valoarea a 3 batalioane şi un divizion de artilerie). Au mai fost aduse ulterior 2 divizioane germane de vânătoare de care nr. 611 şi 670.

Situaţia se înrăutăţeşte şi mai mult prin aceea că diviziile 13 şi 14 infanterie, asupra cărora s-a produs efortul atacului inamic, au fost în continuu atacate de la intrarea lor în front şi până la începerea ofensivei sovietice.

Divizia 13-a a fost atacată în intervalul de timp de la jumătatea lunii septembrie până la 18 noiembrie de 32 de ori, în zile şi nopţi, adeseori consecutive. Divizia 14-a a fost şi ea atacată în acelaşi interval de timp, de 17 ori.

De aici a rezultat că la 19.XI. divizia 13 infanterie avea pierderi de 115 ofiţeri şi 3 648 trupă luptătoare.

Divizia 14 infanterie avea pierderi de 98 ofiţeri şi 2 163 trupă luptătoare.

- Pentru reacţiuni ofensive, grupul de armate a concentrat în sectorul Armatei a 3-a, divizia 1 blindată română şi diviziile 22 şi 14 blindate germane, aceste două din urmă reduse la 25% din valoarea normală.

Anterior se promisese de către O.K.H., constituirea următoarelor rezerve, deosebit de rezervele armatei a 3-a: 4 divizii germane în zona Armatei a 3-a şi 3 divizii române în regiunea Rostov (corpul 6 armată). Nu s-a realizat nimic, mai mult, la începutul lunii noiembrie O.K.H. ne-a obligat să introducem în front şi divizia 7 infanterie română, în locul unei divizii italiene.

- Hrana, materialele de fortificaţii, carburanţii, muniţiunile, materialele necesare instalării defensive etc. nu au ajuns niciodată să atingă măcar cifra promisiunilor, necum a nevoilor reale. (Date şi documente se găsesc în însuşi raportul colonelului Fink).

- Armata a 4-a, ale cărei trupe luptau neîntrerupt din luna ianuarie, şi-a epuizat şi consumat forţele, păstrând iniţial cu Corpul 6 armată un front de 120 km (de la 20 km până la 50 km de divizie) şi menţinând oamenii în linie până la limita extremă a puterilor omeneşti de 90-100 zile neîntrerupt în neîncetate lupte.

- Dacă în ziua de 20 noiembrie, când Armata a 4-a română a fost atacată, sectoarele diviziilor erau micşorate (de la 17 până la 33 km), nu trebuie uitat că valoarea combativă a 3 divizii (diviziile 1, 2 şi 4) era scăzută, la circa 50%.

- Menţionez numai că Corpul 6 armată a consumat de la ianuarie până la noiembrie 1942, în afară de efectivele sale, încă 38 batalioane şi 11 escadroane.

Dacă lipsurile materiale ale armatei a 4-a au fost în general mai mici decât ale armatei a 3-a, lipsa combustibilului slăbise oamenii până la epuizare (cazul ofiţerilor şi soldaţilor umbre decoraţi de Domnul General Hoth), iar lipsa de furaje adusese într-un hal de inaniţie totală caii Corpului 6 armată, ceea ce explică pierderile de material de artilerie în luptele de la sud de Stalingrad.

Imposibilitatea terenului în care a luptat armata a 4-a este cunoscută (lipsa totală de resurse şi acoperiri, climă grea şi nenumărate boli).

5. Reuşita ofensivei ruseşti nu se datoreşte deci lipsei de eficienţă a armatelor a 3-a şi a 4-a române, ci neprevederilor Comandamentului Grupului de armate „B", unei alegeri meşteşugite din partea ruşilor a zonelor de atac şi concentrării masive de forţe în cel mai desăvârşit secret.

Comandamentul rus a aplicat efortul său la vest şi la sud de Stalingrad, zone cărora Grupul de armate „B" trebuia să le acorde cu totul altă atenţiune. Evenimentele au arătat-o.

Întârzierea constituirii Comandamentului Don, provocată de neaşteptata şi neînchipuita rezistenţă de la Stalingrad şi din Caucaz, îşi are partea ei fatală de contribuţie în tragicele evenimente trăite.

Nici pregătirea bătăliei, nici conducerea ei nu au putut fi la înălţimea misiunii. Tristul rezultat, ca şi numirea d-voastră, după pronunţarea dezastrului, la un comandament fără titular, o dovedesc.

Am arătat personal generalului Hauffe bănuiala mea că inamicul va dezlănţui un mare atac pe direcţia FROLOV-ROSTOV şi pe direcţia BARMANKAK-KALATSCH, care erau cele două axe de atac indicate, fiindcă în afară de succese tactice locale, duceau şi la consecinţe grave strategice pe frontul germano-român din Caucaz, de la Stalingrad şi din cotul Donului.

Grupul de armate Weichs şi generalul Hauffe au subestimat valoarea inamicului şi nu au luat în considerare găsind exagerate toate arătările mele.

7. Am, Domnule Mareşal, un trecut nepătat de 40 de ani închinaţi armatei şi ţării, în dreptate şi onoare; am făcut în această lungă carieră 4 războaie şi 4 revoluţii.

Nici în faţa inamicului din afară, nici în faţa acelui dinăuntru, nu am dezarmat niciodată.

Am o răspundere politică şi istorică şi am o sacră datorie, faţă de ostaşii mei.

M-aş dezonora dacă aş lăsa să fie dezonoraţi.

Aş fi un laş, dacă aş tolera să se comită laşităţi în contra lor.

Sunt informat, în ultimul moment, că sunt soldaţi de-ai mei care au luptat ca nişte bravi şi care acum sunt împuşcaţi de soldaţii d-voastră în încercuirea de la Stalingrad.

Sunt informat că sunt ofiţeri şi subofiţeri de ai noştri, cărora le sunt smulse de la brâu revolverele şi armele lor de luptă de către soldaţi de-ai dvs., care au stat mult departe în spatele frontului sau de soldaţi din unităţi de lucrători.

De asemenea, mi se raportează că trupele române aflate sub comandament german sunt supuse unui tratament neomenos.

Pentru cucerirea satului Dubowski, Corpul 1 armată român a primit ordin de la Grupul [Karl] Holidt [comandantul Corpului de Armată 17 german] să atace de 7 ori, pentru că nu a reuşit prima dată, cauzându-se pierderi de 40 ofiţeri, 15 subofiţeri şi 1 392 trupă.

Ce importanţă tactică şi strategică avea aceasta în ansamblul imens al frontului, ca să determine acest masacru?

De ce se impun sacrificii inutile M.U. române, când în cazuri asemănătoare trupele germane sunt cruţate? Relev cazul detaşamentului von Courbier, care a fost trimis la Odessa pentru a ne ajuta să spargem frontul defensiv.

Detaşamentul, ţinut 2-3 săptămâni în rezervă, a atacat şi după două ore, după ce a lăsat pe teren câţiva ofiţeri şi 200 soldaţi, a oprit atacul şi s-a retras fără să mai încerce, sub cuvânt că nu are mijloacele necesare.

Unul din comandanţii germani nu s-a oprit să mărturisească că ţine să facă „mea culpa" faţă de infanteristul român pe care-l credea până atunci slab luptător.

Pe când la germani astfel de procedee sunt admise, generalul Holidt trimite soldaţii noştri, fără să le asigure susţinerea de foc şi de mijloace masive la masacru.

Masacrarea cu voinţă şi pornire a unităţilor din Corpul 1 armată română va produce un efect dezastruos asupra camaraderiei româno-germane şi fără nici un folos militar pentru viitor.

Sunt sigur că veţi fi de acord cu mine că această atitudine a comandamentului german nu este meritată de trupele române, care s-au bătut cel puţin tot atât de bine cum s-au bătut trupele germane din sector.

De ce, dacă soldaţii Armatei a 3-a nu au reuşit să oprească atacul rusesc fiindcă, „nu s-au bătut cum trebuie", nu au reuşit nici unităţile germane, diviziile 22 şi 14 blindate şi divizionarele 611 şi 670 de vânători de care au fost şi ele literalmente zdrobite, deşi au primit şocul după ce acţiunea inamicului pierduse din intensitate, datorită împrăştierii şi pierderilor suferite în luptele cu noi?

De ce aceştia au fost bravi şi ai noştri au fost fugari?

Este cazul să întreb ce au făcut mai mult diviziile 62 şi 294 de la care, după comunicarea Führerului primită la 23.XI. se aştepta despresurarea Grupului Lascăr?

Se uită probabil că atacul s-a produs pe o ceaţă atât de deasă, încât nici un armament până la tunurile grele nu au putut să tragă, decât când inamicul a intrat în poziţie şi în baterii. Din aceeaşi cauză nici aviaţia nu a putut interveni.

Nu cred că alte trupe cu organizare, încadrare, instrucţie şi experienţă egală eu ale trupelor române, ar fi putut face mai mult decât a făcut armata a 3-a, care timp de 3 zile şi-a menţinut poziţiile, dar a trebuit să cedeze când rezervele române şi germane nu au putut nici măcar stăvili puhoiul rusesc, necum să-l respingă.

8. Sunt informat de asemenea că, pe când d-voastră încercaţi să reconstituiţi din oamenii rămaşi, noi unităţi româneşti, Domnul General Holidt a pulverizat divizia a 9-a, desfiinţându-i comandamentul, risipind pe fracţiuni unele din unităţi cu valoare combativă încă suficientă şi transformând altele în unităţi de lucru.

Mai sunt informat că unităţi germane iau fără nici un scrupul, cu o îndrăzneală fără seamăn, caii serviciilor noastre şi îi trec la ale lor, lăsând pe ale noastre în drum.

Sunt informat că s-au luat serviciile noastre constituite şi s-au trecut diviziilor 62 şi 294, care au sosit pe câmpul de luptă fără servicii; în sfârşit sunt informat, Domnule Mareşal, că Domnul Holidt se poartă cu comandamentele noastre cu o brutalitate neadmisibilă între oameni civilizaţi şi între soldaţi cu simţământul onoarei.

Acelaşi domn general, trecând atât peste cele mai elementare principii de ierarhie militară şi de ordine în exercitarea cu autoritate a comenzii, cât şi peste cel mai elementar respect ce se datoreşte unui aliat, care face din toată inima şi cu loialitate sacrificii imense pentru cauza comună, fără să fie obligat prin vreun angajament militar sau politic scris, a dat „ordine" armatei a 3-a să nu dea nici un ordin trupelor române, decât prin intermediul dânsului şi în acelaşi timp a avertizat că îşi rezervă dreptul de a aduce acestor ordine orice modificare va crede de cuviinţă.

9. Domnule Mareşal, în faţa acestor fapte care în nici un caz nu ne poate dezonora pe noi, orice margine nu poate fi depăşită şi orice onoare nu poate fi călcată în picioare.

Nu poate fi depăşită şi nu poate fi călcată - mai ales faţă de un soldat - care să fie înarmat cum suntem înarmaţi; instruiţi cum suntem instruiţi, încadraţi cum suntem încadraţi; s-a bătut până acum cum s-a bătut, s-a încărcat de o nepieritoare glorie şi la a cărei intervenţie camaraderească şi totală s-a recurs de multe ori, în ocazii grele şi în momente critice, pentru trupele germane:

- când marile unităţi române îşi pun la dispoziţia unităţilor germane în aceeaşi luptă, aviaţia şi cel mai modern material de artilerie, de care dispun, cu toate că dotaţia lor este inferioară dotării germane, şi cu toate că au în aceeaşi acţiune misiuni de aceeaşi importanţă;

- când marile unităţi române acţionează la Feodosia şi asigură - cu pierderi enorme - degajarea diviziei 46 de la Kerci;

- când 4 M.U. române aleargă 300 km pe jos, pe ger de 30^0, ceea ce a dus la degerarea a 30% din oameni şi moartea a 40% din caii artileriei lor, pentru a umple spărtura de la Donеţ, depăşesc frontul german şi fără tunuri pătrund 30 km în adâncime;

- când alte mari unităţi române, care mergeau la o altă destinaţie, sunt oprite din drum şi aruncate în luptă, pentru a izgoni adversarul, care spărsese frontul german, şi reuşesc să oprească inamicul şi să lege frontul (cazul diviziei 19, la est de Noworosiisk);

- când alte 4 divizii române trec Donețul şi Donul cu armatele a 4-a şi 1 blindată germană şi ajung în urmărirea inamicului pe Volga, prin lupte şi marşuri neîntrerupte de zi şi noapte de 800 km la scară cu unităţi blindate germane;

- când o armată are dosarele tuturor marilor unităţi pline de nenumărate scrisori oficiale şi de ordine de zi prin care se laudă atitudinea şi ne onorează bravura soldatului, ofiţerului şi comandamentului român;

- când aceeaşi armată este citată de peste 100 ori în comunicatele Führerului;

- când o armată pierde într-o singură bătălie, din 160 000 luptători, 80 000 oameni (din care ruşii anunţă numai 37 000 prizonieri), luptătorii acelei armate nu pot fi calificaţi drept fugari şi laşi, cum nu au fost calificate de fugare unităţile germane, care la Doneț au abandonat tot materialul motorizat în iarna trecută, când au fost silite să se retragă 100 km înapoi;

- când o armată are în aceeaşi luptă 3 generali, care nu se predau şi cad, lipsiţi de cartuşe şi de hrană, alături de ultimul lor luptător şi când un al patrulea general, tot în aceeaşi luptă moare cu ultimul om de la ariergardă, lovit de un obuz de tun, tras drept în piept de un car inamic;

- când în Armata a 3-a au fost divizii care au pierdut morţi în luptă corp la corp, 2 din 3 comandanţi de regimente de infanterie, 5 din 7 comandanţi de batalioane, 2 din 6 comandanţi de divizioane şi toţi comandanţii de companii şi de baterii; când un comandant de brigadă de artilerie trece în bateria în care era fiul său, trage împreună cu el ultimele proiectile şi după aceea se sinucid împreună, iar un comandant de regiment de artilerie grea moare în luptă la baionetă;

- când un comandant de batalion, după 5 zile de luptă continuă, fără hrană şi fără muniţie şi fără o secundă de gândire, sare cu oamenii extenuaţi şi scapă de la distrugere materialul de aviaţie şi aviatorii germani de la Obliwskaia;

- când în divizia 2 munte au fost oameni, care extenuaţi de lupte, au ajuns în aşa hal de oboseală încât nu mai puteau apăsa nici pe trăgaci;

- când Führerul a cinstit şi onorat cu cele mai mari distincţii armata română şi când dintre aliaţii d-voastră, noi am avut primul general decorat cu frunzele de stejar la Crucea de cavaler a crucii de fier şi primul ofiţer superior, decorat cu Crucea de cavaler a crucii de fier.

Această armată nu poate fi tratată ca armată de fugari, soldaţii ei nu pot fi împuşcaţi ca nişte netrebnici fără judecată şi răspundere, de orice ofiţer sau soldat german.

Au fost, desigur, Domnule Mareşal şi cazuri de defecţiuni. Ele au fost şi datorită faptului că, unele unităţi de 10 luni stau pe ger cumplit sau în noroi şi pe călduri caniculare numai în linia 1, cu mâna pe trăgaci, fiindcă din lipsă de rezerve nu au putut niciodată fi trecute înapoi pentru repaus.

Nu s-a întâmplat acelaşi lucru cu trupele germane din frontul de sud, care au fost trase uneori înapoi pentru repaus şi refacere, unele chiar au fost transportate pe fronturi secundare în interior.

Cazurile de defecţiune raportate la totalitatea armatei au fost însă izolate. Ele au fost şi sunt şi în armata d-voastră şi în orice armată. Dar numai eu singur şi comandamentele române au dreptul după o judecată fie chiar sumară, dar numai după judecată, să pedepsească cu moartea pe netrebnici.

Aveţi şi d-voastră soldaţi dezertori, care rătăcesc în spatele frontului şi prin ţara mea. Aveţi alţii care s-au dat la acte de contrabandă şi jaf, pe teritoriul nostru şi alţii care

nerespectând regulile circulației au trecut peste pietonii români fără să lase urmă, cum se trece peste un cârd de gâşte.

Au fost cazuri când soldații germani au atacat cu revolverul pe şoferii noştri prinşi izolați, i-au dat jos de pe maşină şi au fugit cu maşina.

Au fost ofițeri şi subofițeri de ai d-voastră, cărora le-am dat cea mai frățească ospitalitate în țară şi care drept răsplată au înarmat pe legionari în contra mea, i-au dirijat din umbră în acțiunea lor criminală, care tindea la răsturnarea regimului şi la uciderea mea mişelească şi care după rebeliune au îmbrăcat pe capii robilor în haina soldatului şi ofițerului german şi i-au trecut peste graniță, ascunşi în camioane germane sau amestecați printre soldați germani.

Au fost cazuri când soldații d-voastră au fost prinşi vânzând materiale de arme militare populației noastre.

Totuşi, Domnule Mareşal, cu toate aceste multiple şi grave fapte, care toate au fost aduse la cunoştința Misiunii militare şi Legației germane, nimeni nu şi-a îngăduit în această țară să generalizeze cazuri izolate, fiindcă ştia că l-aş fi executat.

Au fost defecțiuni şi la formațiunile germane pe timpul atacurilor ruseşti de la 19 şi 20 XI. Dovadă marele număr de soldați germani răzleți, care s-au adunat la Morozowskaia.

În schimb, pentru că s-au văzut coloane româneşti, retrăgându-se din nou sub urmărirea tancurilor ruseşti sau oameni, izolați, care în majoritate aparțineau serviciilor şi au fost luați de ofițerii germani drept fugari de pe front, s-a aruncat soldaților români epitetul de fugari.

Necunoaşterea reciprocă a limbii a sporit confuzia.

Nimeni de la noi nu şi-a îngăduit să păteze onoarea armatei germane cu calificativele cu care este dezonorată sub ochii impasibili şi uneori din ordinul ofițerilor germani armata noastră, fără a se cunoaşte realitățile, toate realitățile.

Comandanții şi ofițerii germani cu voință, sau dintr-o inexplicabilă mentalitate, au tolerat unor soldați germani şi s-au făcut părtaşi cu ei în atitudinea luată față de nişte bravi ofițeri şi soldați români, de a căror înfrângere nu pot fi ei singuri vinovați şi în fața cărora nu se poate arunca blamul de oricine şi cu atâta uşurință.

*

* *

Eu am încredere în loialitatea şi în spiritul de dreptate al Führerului. Am această încredere, căci noi am scris alăturea de d-voastră nenumărate pagini de glorie şi sunt sigur că Führerul cu genialitatea, loialitatea şi simțul dreptății ce-l caracterizează, va înțelege mâhnirea şi revolta mea, va lua măsuri contra vinovaților şi va reabilita pe soldatul român ultragiat, când va cunoaşte aceste fapte în adevărata lor lumină.

Oricare ar fi judecata şi aprecierea d-voastră, vă rog Domnule Mareşal, nu numai ca camarad dar şi în virtutea răspunderii pe care o am față de soldații mei şi de poporul meu, să faceți să înceteze cu un minut mai devreme această stare de fapt şi în privința tratamentului soldatului român şi în privința comandamentului lor.

Soldatul român nu poate fi comandat decât de ofițerul şi comandamentul român.

El nu poate fi umilit de un străin, cu atât mai puțin de un camarad de arme, chiar când greşeşte.

El nu poate fi masacrat în atacuri inutile, cum nu au fost masacrate nici diviziile germane nr. 62 şi nr. 294.

El nu poate fi pedepsit decât de ofițerul român. De bravele noastre unități nu poate dispune oricine după bunul său plac, după cum nu poate dispune de ale d-voastră.

Constituția țării mele opreşte acest lucru, după cum o opreşte pentru d-voastră

constituţia şi onoarea ţării d-voastră.

Eu sunt dator să vă previn că, dacă nu încetează această atitudine şi aceste fapte, voi avea de examinat situaţia forţelor noastre în cadrul frontului d-voastră.

În acelaşi timp, îmi îngădui, a vă arăta ceea ce soldaţii şi ofiţerii germani ignorează, că în lunga, dureroasa şi glorioasa istorie de două mii de ani a poporului român, se găseşte cazul unic în istoria popoarelor când voievodul, conducătorii şi luptătorii au preferat, după ce au pierdut ultima luptă de apărare, să piară prin otrăvire împreună cu capii şi unităţile lor, decât să se predea sau să trăiască în robie şi în dezordine.

Poporul român de azi nu va fi, Domnule Mareşal, mai prejos de strămunii săi.

Primiţi, vă rog, Excelenţă[5], salutul meu camaraderesc.

ss. Mareşal Antonescu
9.12.1942

(Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler,* I, p. 198-210).

[5] Feldmareşalul von Manstein avea să transmită lui Antonescu un răspuns, desigur, evaziv, datat 15 decembrie 1942 ((Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler,* I, p. 211-215), concomitent cu un ordin destinat trupelor sale, atenţionate că „luptăm împreună [trupele germane şi române], suportăm împreună aceleaşi greutăţi şi asprimi ale iernii ruseşti, aducem aceleaşi jertfe glorioase" (*ibidem,* p. 116).

Anexa 10

Cartierul General al Führerului/ „Wolfsschanze", 10 ianuarie 1943, ora 11,30 – Nota lui Paul Otto Schmidt pe marginea întrevederii A. Hitler – I. Antonescu

[Întocmit] Berlin, 15 ianuarie 1943

Führerul, care 1-a primit pe Antonescu stând în picioare şi a rămas astfel în tot timpul întrevederii, care a durat trei ore şi jumătate, a început imediat să vorbească despre problema Horia Sima, pe care vrea să o clarifice încă înainte de a intra în discuțiile propriu-zise. El a subliniat că, personal, dintre legionari, în afară de aceia pe care Antonescu i-a prezentat într-o vizită anterioară, nu cunoaşte pe nimeni, şi nici pe Horia Sima. El l-a invitat pe acesta odată, împreună cu mareşalul Antonescu, la Obersalzburg, cu intenția de a realiza o înțelegere între amândoi, asemănătoare cu cea înfăptuită la timpul său între el şi feldmareşalul von Hindenburg. Modul în care Horia Sima, sub un pretext, nu a dat curs invitației, îl arată ca un om fără caracter şi în ochii Führerului a demonstrat clar că Horia Sima nu ar putea niciodată să devină conducătorul României. El (Führerul) s-a decis atunci fără rezerve pentru Antonescu şi au fost date ordine clare cu privire la această luare de poziție către autoritățile interesate din Germania. Aceste dispoziții vor fi urmate întocmai, chiar şi atunci când Führerul n-ar mai fi în viață. De aceea, el (Führerul) a fost indignat când a auzit că în România s-ar fi afirmat că autoritățile germane ar fi mijlocit fuga lui Horia Sima şi l-ar fi încurajat în acest sens, ba chiar că el însuşi ar fi implicat în această afacere. El nu este omul care îşi schimbă aliații de la o zi la alta. Dacă s-a declarat odată pentru cineva, el îi rămâne credincios acestuia. Când Horia Sima a fost din nou arestat, el (Führerul) a dat ordin ca la întoarcerea lui în Germania să fie împuşcat; l-a revocat totuşi imediat, când i s-a comunicat că mareşalul Antonescu a afirmat că împuşcarea lui Horia Sima este o precondiție pentru colaborarea în continuare între Germania şi România, căci el nu are obiceiul de a accepta astfel de condiții. Acum va decide spontan ce trebuie să se întâmple cu Horia Sima şi urmează pur şi simplu să-i comunice decizia sa.

Antonescu, care a ascultat cu oarecare surprindere expunerea Führerului, făcută pe un ton foarte hotărât, a contestat să fi făcut vreo legătură între evadarea lui Horia Sima şi Führer. El a vorbit numai de responsabilitatea organelor de supraveghere germane şi dl. Killinger trebuie să fi înțeles total greşit declarațiile sale. El roagă ca acesta să fie invitat la întrevedere şi în prezența sa (a lui Antonescu) să raporteze încă o dată Führerului ceea ce a declarat Mareşalul în această chestiune. Antonescu contestă, de asemenea, că ar fi pus condiția ca Horia Sima să fie împuşcat şi că de aceasta ar depinde în continuare colaborarea dintre Germania şi România. Şi aici el trebuie să spună că este vorba de o eroare a ministrului german.

Führerul nu a dat curs cererii lui Antonescu de a-l invita pe ministrul german la întrevedere şi a răspuns numai că el îi dă lui Antonescu garanția că Horia Sima nu va ajunge viu în România. În desfăşurarea în continuare a convorbirii a mai avut loc un larg schimb de opinii între Führer şi mareşalul Antonescu asupra situației legionarilor. Antonescu a explicat că în România Horia Sima este respins de toți. Chiar şi legionarii sunt împotriva lui. De aceea, el nu ar putea niciodată să devină conducătorul României. Prin atitudinea sa, el a împiedicat legiunea română să se încadreze în noul stat. El (Antonescu) roagă numai

ca Germania să facă un gest clar în problema Legiunii. El a lăsat să se înţeleagă că se gândeşte la predarea tuturor legionarilor, care se mai găsesc încă în Germania. Führerul nu a respins aceasta, ce-i drept, dar a declarat că unii legionari sunt angajaţi în industria de armament germană (uzinele Heinkel, Rostock) şi nu se poate lipsi de ei acolo, aşa că nu se pune problema predării acestor legionari. Problema dacă şi când s-ar putea preda României restul acestor legionari, Führerul a lăsat-o deschisă, fără să ia totuşi o poziţie clară de respingere.

În continuare, s-au discutat în detaliu, pe baza hărţilor, evenimentele militare care s-au întâmplat la străpungerea frontului românesc de către ruşi. Führerul a explicat că nu este vorba acum de a constata responsabilităţile sau de a ridica problema vinovăţiei, ci pur şi simplu de a vedea ce trebuie făcut pentru redresarea situaţiei grele create prin străpungerea rusească. El i-a făcut la început lui Antonescu o prezentare globală a străpungerii ruseşti şi a urmărilor ei şi s-a folosit pentru aceasta de diferite hărţi militare, pe care erau clar prezentate aspectele separate ale fiecărei lupte. Führerul a criticat deosebit de aspru atitudinea generalului german Heim, a comandantului Diviziei 22 germană şi Diviziei 1 de tancuri română, care, aflate în spatele frontului românesc, nu au intervenit la timp pentru a închide spărturile. Heim, între timp degradat, scos din armată şi arestat, a prezentat ca scuză pentru inactivitatea sa faptul că el pierduse complet legătura cu românii.

Antonescu a observat că aceasta poate fi înţeleasă cel mult din punct de vedere pur tehnic, întrucât ruşii distruseseră, de fapt, aproape complet posturile de emisie ale armatei române, dar Heim, în conformitate cu ordinele, în final trebuia totuşi să înainteze pe baza ordinului organului militar superior, care comanda, în acelaşi timp, şi trupele române. Antonescu, apoi, a prezentat, la rândul său, un material cartografic voluminos despre faptele separate ale străpungerii, pe baza căruia a expus opinia românească asupra evenimentelor. Ea a culminat în afirmaţia că românii s-au bătut cu o vitejie extraordinară, dar ca urmare a înarmării proaste au cedat în faţa forţelor superioare. Pierderile româneşti au fost extraordinar de mari. Din patru generali, trei au căzut în lupta la baionetă. De asemenea, au căzut toţi comandanţii de companii. În mod deosebit, Antonescu a criticat înarmarea deficitară a trupelor române cu tancuri Skoda, care au fost uşor străpunse de tunurile ruseşti. Pe baza mai multor diagrame, Antonescu a explicat tactica aplicată de ruşi. Tancurile ruseşti înaintează în mai multe valuri. Primul val constă din cele mai grele tancuri care îşi îndreaptă focul imediat asupra apărării antitanc şi reuşeşte în scurt timp să o scoată din luptă şi s-o anihileze. Al doilea val, format din tancuri medii, care pătrund în poziţiile infanteriei şi le străbat în toate direcţiile. Ele sunt ca un tăvălug. Abia în urma acestora vine infanteria rusească. În afară de aceasta, Antonescu a criticat atitudinea organelor militare germane, care pe nedrept au imputat armatei române incapacitatea, în timp ce era vorba pur şi simplu de proasta înarmare a acesteia.

Führerul a răspuns că unor astfel de declaraţii, care se aud pe front, unde tonul în general este mai aspru, nu trebuie să li se dea o greutate prea mare. Dacă într-o unitate germană sunt compartimente care se retrag, cei responsabili sunt traşi la răspundere şi uneori împuşcaţi, după care şi unităţile vecine, care îşi menţin poziţiile, nu sunt ferite de o critică aspră. Toţi găsesc aceasta absolut normal. Greutăţi apar numai dacă unitatea care se retrage aparţine unei alte naţiuni aliate şi deci ar trebui să i se aplice şi ei aceeaşi metodă ca la o unitate germană.

Că trupele române s-au luptat vitejeşte, acest fapt a fost recunoscut şi de către partea germană. El însuşi a exprimat acest lucru prin acordarea a numeroase distincţii ofiţerilor şi trupei. Că tancurile Skoda nu sunt bune este de acord, ca şi cu faptul că, probabil, şi înarmarea a fost deficitară. Dar nu este vorba acum de a face reproşuri cuiva şi de aceea Antonescu nu este nevoie să apere armata română şi să justifice atitudinea ei.

Este vorba numai de a limpezi din nou situaţia într-un timp cât mai scurt posibil. Condiţia prealabilă pentru aceasta este o rezistenţă cât mai lungă a unităţilor încă disponibile, pentru ca să se poată astfel câştiga timp în vederea întreprinderii de contramăsuri împotriva înaintării ruseşti.

Führerul a prezentat, apoi, lui Antonescu, în linii mari, cum îşi imaginează el rezolvarea situaţiei primejdioase dintr-o parte a sectorului de sud al Frontului din Răsărit. Mai întâi, trebuie ca armatele încercuite la Stalingrad să se menţină pe poziţii în orice condiţii. În afară de aceasta, trebuie menţinut Rostovul. În orice caz trebuie să se formeze acolo un cap de pod. El (Führerul) speră totuşi să-i poată opri pe ruşi pe o linie nord-sud, la o oarecare distanţă de Rostov.

În continuare, Führerul a explicat lui Antonescu, pe baza hărţii, cum consideră el că s-ar putea lichida, după oprirea înaintării ruseşti, situaţia creată de aceştia. În spaţiul de la sud de Voronej el vrea să concentreze o armată de şoc şi cu aceasta să lovească mai întâi spre sud-sud-est şi după aceea spre est, printr-o lovitură de cârlig, să transforme pătrunderea rusească într-o înfrângere catastrofală, pe care el vrea să le-o provoace în spaţiul dintre Donul inferior şi cel superior şi, astfel, concomitent, să depresureze şi armata de la Stalingrad. Führerul a exprimat opinia că el nu mai vrea să lase ca partea frontului de pe Don îndreptată spre nord să se desfăşoare din nou de-a lungul fluviului, ci s-o disloce mai departe spre sud, să fie mai aproape de calea ferată est-vest de la Stalingrad, ceea ce ar însemna o uşurare extraordinară a aprovizionării. Ruşii, de altfel, din cauza înaintării lor, de acum, au greutăţi tot mai mari cu propria lor aprovizionare, întrucât se îndepărtează tot mai mult de gările lor de descărcare de pe liniile Moscova-Rostov şi Moscova-Stalingrad. Aici a apărut o deosebire de opinii între Führer şi Antonescu cu privire la existenţa sau inexistenţa căii ferate Talobaja-Kalaci. Antonescu afirma că aceasta poate fi exploatată, în timp ce Führerul susţinea că după mai multe recunoaşteri aeriene a rezultat că există numai terasamentul, dar calea ferată propriu-zisă nu este. Antonescu pare însă să nu se fi lăsat convins.

În încheierea convorbirilor militare foarte detaliate asupra altor amănunte, Führerul a atins pe scurt problemele economice nereglementate între Germania şi România, cu observaţia că va vorbi mai mult despre acestea după-amiază. Ceva mai amănunţit s-a referit numai la problema petrolului, subliniind puternic necesitatea unor livrări mai mari pentru ducerea războiului comun, prin creşterea producţiei şi micşorarea consumului. Cu privire la reglementarea financiară, a cărei dezbatere, de asemenea, o rezervă pentru după-amiază, Führerul a observat numai că dacă românii afirmă că ei obţin în schimbul livrărilor de petrol numai material de război, care este folosit pe câmpul de luptă, Germania ar putea să răspundă că şi petrolul este folosit numai pentru război.

În încheierea întrevederii, a avut loc o masă, la care au participat, printre alţii, ministrul de Externe al Reichului, Mihai Antonescu, feldmareşalului Keitel şi generalul Jodl.

(Andreas Hillgruber, Hrsg., *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler,* II, p. 197-201; traducere - Ion Calafeteanu, *Români la Hitler*, p. 171-176).

Anexa 11

Cartierul General al Führerului/ „Wolfsschanze", la 10 ianuarie 1943, ora 19,30 – Nota lui Paul Otto Schmidt pe marginea întrevederii A. Hitler – I. Antonescu

[Întocmit] Berlin, 15 ianuarie 1943

Sunt prezenţi: ministrul de Externe al Reichului, feldmareşalul Keitel, generalul Jodl, generalul Zeitzler, locţiitorul primului-ministru român, Mihai Antonescu, ministrul român al înzestrării Armatei, Dobre, şeful Marelui Stat Major român, generalul Ştefl ea.

Convorbirea, la care participanţii au stat în picioare, grupaţi în jurul unei hărţi mari, a constat, în esenţă, într-o trecere în revistă a situaţiei politice şi militare. Führerul a început cu afirmaţia că în ochii săi factorul hotărâtor în lupta actuală stă în aceea că nu există, ca la celelalte războaie, o miză, care mai târziu ar putea fi recucerită, dacă ea ar fi pierdută în actuala confruntare. Indiferent pe ce front se desfăşoară lupta, ea este o luptă permanentă pentru a fi sau a nu fi. Dacă Germania în vest sau Germania şi aliaţii săi în sud şi răsărit sunt bătuţi, rezultatul ar fi oricum acelaşi. Anglo-saxonii ar fi numai teoretic potenţiali câştigători, căci în cazul unei înfrângeri a Axei şi a aliaţilor ei Rusia ar fi aşa de puternică pe continent, încât anglo-saxonii ar pierde aici orice influenţă.

Deosebirea hotărâtoare între situaţia Europei Centrale după prăbuşirea din 1918 şi situaţia ce ar rezulta din înfrângerea Axei şi a aliaţilor ei constă în aceea că în anul 1918 în spaţiul rusesc a apărut un vacuum ca urmare a prăbuşirii regimului ţarist, ceea ce nu este cazul acum. De altfel, în ciuda prăbuşirii militare a Germaniei în 1918, în spaţiul rusesc au apărut o serie de state care, în fond, erau şi urmări ale Brest-Litowskului. Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania şi Polonia au devenit state independente şi România a putut să se mărească, tocmai pentru că fosta Rusie ieşise din război total slăbită. În cazul înfrângerii Axei şi aliaţilor ei situaţia ar fi astăzi complet altfel. Ar exista un imperiu bolşevic puternic, cu o industrie puternică şi cu surse de materii prime bogate şi cu mari mase de oameni, care ar urmări mai departe cu energie vechile ţeluri expansioniste ale Rusiei cu ajutorul acestor mase: spre nord până la Oceanul Atlantic şi până la ieşirea Mării Baltice în Marea Nordului, spre vest, peste întreaga Europă occidentală şi spre sud în direcţia Mării Mediterane. Această expansiune a bolşevicilor va fi uşurată de faptul că în multe ţări ale Europei domneşte un fel de matriţă marxist-socialistă prebolşevică, care a făcut apte aceste ţări pentru dizolvarea în imperiul bolşevic şi ele, la un moment dat, ar ajunge într-o situaţie de criză, la o dezmembrare internă. Aceasta este valabil în special pentru Suedia şi ţările Europei de vest. Dacă am părăsi, de exemplu, zona de ocupaţie germană, Franţa n-ar fi guvernată nici de Pétain, nici de Laval, ci de bolşevici. La fel ar fi în Spania, unde la plecarea lui Franco, care concentrează în mâinile sale frânele puterii, bolşevicii ar prelua guvernul. În slavii de sud dormitează, ca şi în spaţiul ceh, de altfel, un fel de stare intelectuală, gata să se îndrepte spre Moscova din motive naţionale. Acest bolşevism intelectual de salon pe baze rasiale va sfârşi în momentul crizei într-o mişcare panslavistă cu pecete roşie. În general, peste tot în ţările Europei masele de oameni cu condiţii de viaţă sociale fără perspectivă au oscilat în alegerea lor între o Europă a ordinei şi un regim bolşevic, prezentat lor ca fiind mai bun, pentru ca, în final, să se decidă pentru ultimul. Dacă în aceste condiţii Germania şi aliaţii săi sunt obligaţi să lupte este vorba despre o luptă pentru existenţă, şi nu de un război pentru ocuparea de teritorii. În istoria sa, Europa

a trăit numai de două-trei ori asemenea asalturi. Prima dată, când au venit hunii; aceştia au distrus vechea ordine europeană şi au instaurat haosul pentru câteva secole; a doua oară, a urmat năvălirea mahomedanilor, din Balcani până aproape de Europa Centrală, iar maurii, venind din cealaltă parte, au înaintat prin forţă până la Pirinei şi spre Sicilia. Al treilea asalt a fost reprezentat de invazia mongolă, care s-a desfăşurat până în Câmpia siliziană şi acolo, din motive rămase până astăzi necunoscute, s-au oprit. Toate aceste trei asalturi au avut drept ţintă frumoasa şi bogata Europă şi urmăreau să predea continentul european popoarelor invadatoare ca loc pentru păşunat.

În lupta gigantică de astăzi pentru apărarea de un nou asalt de acest fel trebuie să se ţină seama de perioade lungi de timp şi să se aprecieze linia succesului sau insuccesului nu după acte singulare, ci după cursul general al evenimentelor.

În toamna anului 1939 exista un front occidental nu departe de Rin şi unul de răsărit expus primejdiei, care ajungea până în coridorul polonez. Această situaţie grea s-a schimbat fundamental ca urmare a războiului şi a rezultatelor sale. Führerul a prezentat, apoi, pe baza hărţii, dezvoltarea în continuare, explicând de o manieră clară rezultatele obţinute până acum, aşa cum se prezintă ele în spaţiul geografic european. Primul rezultat a fost eliminarea ameninţării dinspre est. Un al doilea rezultat a fost în primăvara şi vara anului 1940, când s-a obţinut siguranţa spre vest şi nord. Al treilea rezultat a fost intrarea Italiei în război.

Al patrulea rezultat a fost siguranţa pe frontul de sud, cu posibilitatea de a lovi podul spre Africa de Nord, ceea ce ducea până la ameninţarea Alexandriei.

Îndreptându-şi atenţia spre răsărit, Führerul a calificat intrarea Finlandei în rândul aliaţilor ca un alt rezultat important pentru sectorul de nord al frontului răsăritean. În partea de mijloc şi de sud a frontului răsăritean ruşii au fost împinşi înapoi.

În interiorul acestui spaţiu uriaş, care stă la dispoziţia Germaniei şi aliaţilor ei ca rezultat al mersului războiului de până acum, există greutăţi cu Franţa. Prin întăriturile de pe coasta de vest, asemănătoare unui zid, ca şi prin întărirea treptată a trupelor germane până la 52 de divizii (fără efectivele de aviaţie, care se ridică la încă 100 000 oameni), prin echiparea excelentă şi prin dotarea lor cu cele mai bune tancuri, Germania s-a asigurat în vest împotriva unor încercări de debarcare întreprinse de englezi şi americani. Iar dacă ar fi întreprinse aceste încercări de invazie, ele ar suferi o înfrângere categorică.

De şase luni el a avut îndoieli tot mai mari în ceea ce priveşte loialitatea francezilor. În aceste condiţii, Franţa constituia un pericol; căci o mare parte a statului era încă independentă şi poseda o forţă proprie de apărare. Ce-i drept, era formată numai din opt divizii, dar acestea ar fi putut fi folosite drept cadre pentru o rapidă creştere a acestora până la 25-30 de divizii. Din această cauză, când a devenit clară trădarea generalilor francezi, el a pornit la luptă şi a înaintat cu unităţile rapide şi cu diviziile de tancuri până la Marea Mediterană. Evenimentele declanşate prin debarcarea anglo-saxonilor în nordul Africii, în afara ocupării Coastei franceze a Mării Mediterane, care a avut loc în primele 48 de ore, au determinat ocuparea Corsicăi şi posibilitatea unei legături spre Africa peste un foarte scurt sector de mare. Această legătură spre Africa, între Sicilia şi Tunis, ar putea să fie asigurată prin baraje de mine prin care Marea Mediterană ar fi tăiată în două şi englezii ar fi definitiv obligaţi să folosească pentru transporturile lor spre zona Mediteranei de răsărit lungul drum maritim din jurul Africii. Pentru aceasta, ei ar avea nevoie de un tonaj de cinci până la şase ori mai mare decât dacă ar fi putut folosi direct calea prin Marea Mediterană. În afară de aceasta, pe calea maritimă lungă ele sunt expuse acţiunilor submarinelor germane care devin tot mai eficiente. Führerul a explicat în amănunt noua metodă de aprovizionare a submarinelor cu ajutorul submarinelor-cisternă şi a schiţat zona

principală de operaţii a submarinelor germane în Atlanticul de Nord şi în Atlanticul de Sud, cu extensiune în jurul Capului Africii şi până în zona Madagascarului. În timp ce numărul submarinelor creşte permanent şi angajarea lor este mai mare decât cel mai înalt nivel atins în războiul mondial, pierderile au scăzut considerabil. Numărul submarinelor este acum de nouă ori mai mare decât în anul 1939.

Pe baza unor surse engleze şi americane, s-a putut stabili cu siguranţă că anglo-saxonii au putut să înlocuiască până acum numai jumătate din vapoarele scufundate. Dacă Roosevelt vorbeşte în ultima sa cuvântare despre construirea unui tonaj de 8 milioane (nu capacitate de transport), la această constatare, în afară de întrebuinţarea tonajului, care dă o impresie complet falsă, mai este demn de remarcat şi faptul că el nu a declarat că aceste nave ar fi în exploatare. Germania în mod sigur a scufundat un registru brutto, adică capacitate de transport, de 9 milioane tone. La care se adaugă încă 3 milioane tone de nave avariate. Fără să mai socotim navele avariate sau scufundate de mine, asupra cărora nu există dale precise, au fost scufundate 12 milioane tone, din care, chiar dacă luăm drept corecte datele anglo-saxonilor, numai cinci sau şase milioane sunt înlocuite.

Comunicatele asupra victoriilor americane de pe frontul de luptă din Extremul Orient sunt exagerate. Este vorba despre lupte între detaşamente mici, de două până la trei mii de oameni. Succesele locale, pe care probabil americanii le-au obţinut, sunt contrapuse de ei pierderilor de nave de luptă, crucişătoare şi distrugătoare. China, a cărei populaţie se ridică la 300 milioane, poate să fie aprovizionată cu material de război numai pe calea aerului. Germania poate să aprecieze ce înseamnă asta chiar în momentul actual, în care o armată germană de 250 000 de oameni, încercuită la Stalingrad, poate să fie aprovizionată pe calea aerului numai cu extrem de mare greutate.

Japonezii nu vorbesc mult, dar ei acţionează. Ceea ce şi americanii şi englezii tot încearcă; în orice caz, ei sunt dependenţi de transportul pe mare şi trebuie să învingă aici greutăţi enorme. Şi nici aprovizionarea lor cu petrol nu este lipsită de neplăceri, cum, probabil, se vede. Ei nu mai au în apropierea Europei ca zonă de aprovizionare cu petrol decât Orientul Mijlociu.

Dacă ar fi să-l piardă odată, rămâne ca unică sursă de aprovizionare America. Le lipsesc cositorul, cuprul, manganul şi molibdenul, precum şi cauciucul.

În ceea ce priveşte capacitatea de producţie a anglo-saxonilor, America dispune de o populaţie de 128 milioane, adică un număr egal cu cel al Marelui Reich german şi al spaţiului pe care îl controlează direct. La capacitatea de producţie a Axei mai trebuie avute în vedere şi cele demografice şi materiale ale Belgiei, Olandei, Franţei, Elveţiei, nordului Italiei, ca şi ale sudului şi estului Europei. În afară de aceasta, Axa dispune în spaţiul controlat de ea de cantităţi imense de cărbune şi fier. La aceasta, se adaugă reconstrucţia zonelor industriale ruseşti, care progresează permanent, şi capacitatea de producţie germană ce se măreşte considerabil. Führerul a exemplificat cu dezvoltarea aprovizionării cu energie electrică în zona industrială a Ucrainei şi a dat câteva cifre ca exemplu.

Zona controlată de Germania şi aliaţii săi este astfel foarte bine înarmată pentru luptă. În această luptă nu există decât o rană deschisă: Rusia, şi aici există acum triunghiul Rostov-Stalingrad-Caucaz ca zona cea mai importantă. Trebuie să avem mereu în atenţie această importantă realitate şi să nu ne lăsăm influenţaţi în judecata noastră de mersul unei faze singulare a marii drame, ci dimpotrivă, tocmai în perioade de criză să ne păstrăm nervii tari. Dacă Germania ar pierde două treimi din zăcămintele de fier, până la 85 procente din sursele de petrol, ca şi tot cărbunele cocsificabil şi, pe lângă aceasta, ar trebui să se confrunte cu o lipsă mare de cauciuc, situaţia ei ar fi disperată. Dar asta este exact situaţia în care se află Rusia. Ce-i drept, Rusia posedă încă zăcămintele de fier din Ural,

însă nu are cărbune cocsificabil. Lipsa de alimente şi deficitul uman sunt alte greutăţi care până la urmă o vor doborî.

Dacă cineva l-ar întreba (pe Führer) cum şi când va fi sfârşitul războiului, ar răspunde că aceasta este singura întrebare la care, în întreaga istorie, nici un om de stat sau comandant militar n-au putut răspunde precis. Führerul a citat ca exemple, în acest sens, războaiele punice, războiul de treizeci de ani şi războiul de şapte ani. În nici un caz oamenii de stat sau comandanţii militari n-au putut să spună într-un anumit moment ceva precis despre sfârşitul războiului şi au obţinut totuşi în final victoria. Într-un mare conflict, precum este actualul război mondial, totul depinde numai de urmărirea neabătută a scopului, de cunoaşterea ilară a condiţiilor pentru atingerea lui şi de preocuparea pentru înfăptuirea lui. În fruntea acestor condiţii se află ţinuta spirituală, adică hotărârea fanatică de a nu capitula, indiferent de circumstanţe. Ţinuta spirituală nu trebuie să fie numai la vârf, ci trebuie să pătrundă până la ultimul comandant de companie şi soldat. În acest fel momentele dificile sunt depăşite cel mai bine. Aici Führerul a citat din nou exemplul campaniei militare din Norvegia şi a evocat cu lux de amănunte toate întorsăturile nefavorabile şi nenorocirile care au caracterizat de la început această campanie. Atunci numai datorită hotărârii conducerii militare s-a obţinut în final victoria. El a arătat în amănunţime că pentru campania din Norvegia nu au fost suficiente nave, că vasele de aprovizionare pentru operaţiunea Narvik nu au sosit, că în Narvik erau disponibili numai 2 000 de oameni, fără armament greu, că, în sfârşit, zece distrugătoare au fost scufundate, în parte, din cauza lipsurilor în aprovizionare, dar că prin echipajele acestora trupele de la Narvik au putut fi întărite considerabil şi până la urmă au rezistat. El a descris incidentele din Oslo, de la aeroportul din Namsos şi alte surprize neplăcute ale campaniei din Norvegia.

În aceeaşi idee, Führerul a amintit anul 1923, când el credea deja că are puterea şi timp de şase ore i se părea că speranţa i se îndeplinise, până s-a produs dezastrul şi el însuşi a fost arestat. Şi în acest caz, datorită dârzeniei, până la urmă totul a fost din nou bine. Dacă soarta şi providenţa au vrut ca în aceeaşi perioadă, în fruntea diferitelor popoare din Europa să se afle oameni mari, este sarcina acestora să elibereze Europa. Ceea ce democraţii sistemului de la Weimar în Germania, Sforza al Italiei şi Negrin al Spaniei nu au reuşit niciodată, au izbutit aceşti oameni, care nu printr-o întâmplare, ci datorită providenţei s-au aflat în fruntea popoarelor lor. Cu mintea clară, ei au trebuit să găsească slăbiciunile şi punctele vulnerabile ale adversarilor lor şi să-i înfrângă prin fanatism şi credinţă, încrederea în succes în această luptă, având în vedere persoanele din partea adversă, este cu atât mai îndreptăţită. Nu există nici în America, nici în Anglia un conducător adevărat. Dacă n-ar fi fost războiul, Churchill n-ar fi venit niciodată la putere şi fără război Roosevelt şi politica lui ar fi falimentat astăzi. Numai Stalin poate fi apreciat ca mare adversar. De aceea el (Führerul) vede cu deplină încredere viitorul.

Mareşalul Antonescu a mulţumit Führerului pentru expunere, la care el nu are nimic de adăugat, decât declaraţia deja făcută că România a intrat în război ca să-i pună la dispoziţie tot ce-i stă în putere pentru obţinerea victoriei. El (Antonescu) este de acord cu Führerul că singurul duşman mare este Stalin. Acesta trebuie considerat un bărbat creator, care a reuşit să-i ridice pe slavi, astfel că aceştia reprezintă astăzi, în contrast cu situaţia anterioară, o forţă militară considerabilă. Pentru aceasta, acum este vorba să lovim această Rusie a lui Stalin în punctele decisive. Antonescu a arătat aceste puncte pe hartă şi a indicat Leningradul, Moscova, Kuibîşev şi Stalingrad. El a lăsat să se vadă că ocuparea acestor puncte o consideră indispensabilă pentru victoria asupra Rusiei.

Führerul a răspuns la observaţia referitoare la Stalin că la izbucnirea războiului cu Rusia, Reichsmareşalul Goering l-a întrebat de ce îi consideră pe ruşi un adversar militar

demn de luat în seamă. Reichsmareşalul a opinat că nu trebuie ca ruşii să fie supraestimaţi. Astăzi s-a dovedit că ruşii sunt singurii duşmani cu adevărat mari ai Germaniei şi că el (Führerul) nu i-a supraestimat la izbucnirea războiului. Rusia are o ideologie care este elementul susţinător al statului şi are în frunte, fără îndoială, un om important.

Ministrul de Externe al Reichului a intervenit, declarând că punctul său de vedere este că Stalin îi depăşeşte cu mult pe cei din anturajul său.

În continuare, Führerul a declarat că totuşi Germania şi aliaţii săi vor învinge până la urmă. Căci Stalin conduce Rusia singur, cu brutalitate, fără nici o spiritualizare a maselor. Vechea Europă s-a dovedit, la urma urmelor, cel mai puternic factor spiritual. Un singur lucru n-a bănuit Europa: cât de pregătiţi sunt ruşii din punct de vedere militar şi tehnic. Gradul de pregătire se deducea din aceea că Stalin îi trata pe ruşi ca pe nişte sclavi şi întreaga lor vitalitate a fost întrebuinţată numai pentru realizarea unei uriaşe înarmări. El a avut la dispoziţie cel mai ieftin material uman din lume pentru opera sa uriaşă de înarmare militară şi economică. Cu toate acestea, din motive pe care le-am prezentat mai înainte, Europa deţine superioritatea.

În încheierea convorbirii a avut loc cina, la care au participat aceleaşi persoane ca la întrevedere.

(Andreas Hillgruber, Hrsg., *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler,* II, p. 202-208; traducere - Ion Calafeteanu, *Români la Hitler*, p. 176-182).

Anexa 12

Bucureşti, 26 ianuarie 1943 – Interviul acordat de Mareşalul Ion Antonescu jurnalistului italian Lamberto Sorrentini, de la „Il Tempo"[6]

COMUNISMUL ESTE NUMAI UN MIJLOC

- Discuție despre autocenzuri -

„Domnule Mareşal, ştiu că timpul Dv. este preţios..."

M-a întrerupt. „Am timp. Luați loc" – şi, aşezându-se într-un fotoliu, mi-a arătat un altul în faţa sa. Era un bărbat bine, cam la 60 de ani, încăperea era rectangulară, o masă lungă, cu câteva scaune în jurul ei. Părea biroul preşedintelui unui consiliu de administraţie. Mi-a spus: „Am citit ce ați scris despre campania de la Odessa. Exact, scrupulos. Cu aceleaşi scrupule ați scris şi despre Rusia şi, în special, despre Polonia?"

„În ceea ce priveşte Rusia şi, în special, Polonia, am fost nevoit să mă autocenzurez".

„Mă interesează autocenzurile…"

„Din Rusia, Germania ocupă între 10 şi 50 de kilometri de o parte şi de alta a principalelor axe feroviare. Restul este în mâinile fracționarilor, pe care ruşii îi numesc partizani şi care fac să sară în aer jumătate din trenurile îndreptate spre Stalingrad. Hărțuiesc trupele germane în înaintare, întocmai cum erau hărțuite trupele lui Napoleon în retragere. De la Viena la Salino, un tren militar face opt zile, când anotimpul este prielnic. Când va veni iarna, timpul se va dubla. Subzistentele sunt drămuite. Înainte au încercat să le bage pe gât italienilor ce se mai putea folosi din grânarele arse de ruşi în fuga lor prin Ucraina, mi-au spus la comandamentul corpului expediționar, dar generalul Mese a fost implacabil: sau ne dați grâu ca lumea, aşa cum primesc şi germanii, sau facem stânga-împrejur. Le-au dat grâu ca lumea şi Crucea de Fier cu spade…".

„Nu există o altă modalitate de a trata cu ei şi ştiu şi eu foarte bine cum să-i împiedic să prade avuțiile româneşti, petrolul grâul, carnea, fructele tutunul, totul, dar eu sunt soldat şi constrâns de politicieni să tratez numai chestiunile militare; de acei politicieni care, ireverenţioşi din cale afară, sunt dispuşi să acorde şi suplimente la pradă şi chiar par onorați atunci când ziarele scriu că furniturile pentru marele aliat au fost depăşite cu o zecime trasă din raţia de mâine a populaţiei. Şi în Polonia? Vorbiți-mi despre Polonia. Ştiu că este o zonă interzisă pentru ziarişti. Cum ați ajuns acolo?

Germania lui Hitler şi Germania lui Goethe

„Pentru că, la Brest Litovsk, trenul care trebuia să mă ducă la Viena a fost pe neaşteptate deviat spre Varşovia. În Polonia, ocupanții jefuiesc 50 %, poate 80 % din raţia fiecărui locuitor. Pământul negru, bogat, e cultivat cu armate de bărbați şi femei, duşi de colo-colo în turme şi biciuiți, în timp ce recalcitranții sunt pur şi simplu ucişi. Metodic,

[6] Interviu acordat în seara zilei respective (vezi *supra*, în *Jurnal*), textul a fost publicat în premieră în Italia după aproximativ trei decenii, iar la noi a fost tradus şi comentat de Mihai Pelin (apud "Independent", Bucureşti, 15 mai 2001, p. 5); fragmente - Gh. Buzatu, coordonator, *Trecutul la judecata istoriei: Mareşalul Antonescu – Pro şi contra,* Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 545-546.

polonezii sunt constrânşi să trăiască asemeni unor iobagi, universităţile şi şcolile secundare au fost închise ori distruse, au rămas numai şcolile elementare şi cele de meserii. Despre masacrul evreilor ştiţi atât cât ştiu şi eu. Cu toate acestea, este de neimaginat cât de îngrijorate sunt scrisorile sosite de la militarii de pe fronturi, şi sunt destule pe care cenzura le lasă să treacă, neavând încotro. Cam trei pătrimi din corespondenţă. Numai în zona Varşoviei se pot număra peste zece mii de dezertori din Wehrmacht, care trăiesc la ţară, cu femei poloneze; când îi înşfacă îi împuşcă în pieţe publice, folosindu-se de soldaţi demoralizaţi".

„Dumneavoastră nu credeţi în victorie?".

„Nu numai că nu cred, dar nici măcar n-o doresc. Chiar dacă vom avea nenorocul să învingem, noi, italienii, voi, românii şi ungurii, deşi aliaţi şi vărsând fluvii de sânge pentru războiul lor, vom deveni complicii unor crime oribile, săvârşite împotriva unor popoare întregi. Ministrul nostru de la Budapesta, Filippo Anfuso, care îi cunoaşte, îi admiră şi îi detestă ca puţini alţii, spune că un lucru au reuşit să inventeze germanii, feudalismul la care Hitler vrea să supună popoarele pentru o mie de ani; cu principiile lor în frunte, noi să fim aliaţi vasali şi vasali de vasali, iar inamicii iobagi".

„Sunteţi prietenul lui Ciano?"

„Sunt corespondent la jurnalul lui. Mi-am propus să-l văd la Roma şi, dacă-mi întinde un deget, vreau să-i verific ideea unei păci separate a Italiei, împreună cu Ungaria şi poate, cu România".

„Nu vi se pare că mergeţi prea departe?"

„Domnule mareşal, nu m-am simţit niciodată cu picioarele mai pe pământ decât azi. Am întâlnit ofiţeri germani, tineri şi culţi, care doresc să piardă războiul, deoarece sunt şi se simt fii ai Germaniei lui Goethe, străini de cea a lui Hitler. Dacă Stalingradul nu cade şi ruşii trec la ofensiva de iarnă, va fi teribil. Domnule Mareşal, dacă am răspuns cum am răspuns la întrebările adresate şi, totuşi, nu mă arestaţi ca defetist incurabil, trebuie să cred că nici dvs., nu credeţi în victoria finală. Şi atunci, de ce aţi fi un adversar al ideii unei păci separate, cu Ungaria şi Italia?"

„Deoarece mă gândesc la ziua de mâine a României şi la eventualitatea că războiul va fi pierdut. Eu lupt cu Rusia, care este un inamic mortal al ţării mele. Jafurile Germaniei le putem îndura, dar sub ameninţarea Rusiei putem sucomba. Rusia vrea Constantinopolul, încă din timpul Ecaterinei a II-a, ieşirea la mările calde, şi noi reprezentăm piedica principală în realizarea unei asemenea aspiraţii… Vă daţi seama ce a însemnat pentru acest popor răvăşit, ocupat de turci patru secole, fără a mai socoti şi invaziile şi, mai ales infiltraţiile premeditate ale ruşilor, să rămână român, creştin şi să devină o naţiune independentă? Monarhia? A fost de sânge germanic, romanizată atât cât trebuia şi Regele Carol al II-lea era deja preţ de nouă zecimi român. Suntem un popor unit şi, dacă unitatea o datorăm în mare parte sacrificiilor din primul război mondial supravieţuirea se va datora sacrificiilor din al doilea. Toţi românii, şi mai ales cei din Basarabia şi Bucovina, refuză să se rusifice".

„Comunismul nu vă preocupă"?

„Eu lupt întotdeauna cu Rusia, comunismul Uniunii Sovietice este un mijloc, nu sfârşitul imperialismului rus, care vrea Constantinopolul şi poate să ajungă acolo numai traversând sau înghiţind România. Într-un lanţ de bătălii şi operaţii şi, mai ales, în tentativa reuşită de a-i opri pe ruşi în ofensiva de iarnă, anul trecut, România a pierdut un procent important din efectivele ei. Pentru a trimite trupe pe front, a fost un moment în care am avut, în întreaga cuprindere a teritoriului naţional, numai 6.ooo de oameni înarmaţi, adică nimic, insuficienţi chiar şi pentru a menţine un drum de ordine publică, în caz de alarmă la Bucureşti. Acum am cu mult mai mulţi. Şi voi avea şi mai mulţi, mă zbat să chem sub

drapel contingentele cele mai tinere. Dincolo de reconstrucția armatei mele decimate la Odessa, pregătesc o altă armată, mult mai puternică".

„O veți trimite pe front"?

Eu nu fac un joc de trişor

A fost singura izbucnire a conversației. M-a privit drept în față şi a declarat, peremptoriu: „Da, o voi trimite pe front. O voi trimite pe front contra ruşilor". A avut un rictus amar al buzelor, ca şi cum şi-ar fi amintit imagini puțin plăcute, şi mi-a spus, cu un ton mult mai împăcat. „Eu nu fac un joc de trişor, ca vecinii mei unguri, visând prăbuşirea germanilor şi sosirea englezilor eliberatori. Drumul spre Constantinopol nu trece prin Budapesta şi ei nu au motive să se teamă de Rusia. Noi avem. Noi ştim că duşmanul mortal al României este Rusia lui Petru cel Mare şi a Ecaterinei a II-a, cărora Stalin le-a rămas credincios şi trebuie să recunoaştem, îl continuă genial. Este rusul rus dintotdeauna, care, înveşmântându-se astăzi în comunism, înaintează în numele unui ideal care corupe intelectualitatea şi, ascunzându-şi colții după o zdreanță roşie, atrage masele de muncitori şi țărani. Eu voi arunca în război, spre a-i zăgăzui pe ruşi, toate forțele pe care voi izbuti să le înarmez, convins că acesta este supremul bine pentru România, zăgăzuirea ruşilor. Până acum, asta ne-a costat 80 000 de morți şi 200 000 de răniți, inclusiv prizonierii şi dispăruții, am pierdut o jumătate de milion de oameni".

A rostit aceste cifre ca şi cum ar fi vorbit despre bătălii câştigate. Mi-am făcut şi eu socotelile şi i-am spus „Cinci sute de mii de căzuți, la 16 milioane de locuitori, fac un căzut pentru fiecare 32 de locuitori, excluzând femeile bătrânii şi copiii, ajungem la o proporție de un căzut la fiecare cinci oameni valizi. E o proporție teribilă. Nu vă înspăimântă, domnule Mareşal?

„Nu. Ştiu, cifra e ridicată, dar nu mă înspăimântă, chiar dacă va trebui să crească. Aceşti morți vor fi atuul jocului meu la masa păcii".

Secretul lui Antonescu

Am servit a doua cafea. Îi simțeam nevoia. Admiram bărbatul chipeş şi marele soldat pe care-l aveam în față şi cu toate acestea, discuția sa despre morți, ca şi cum ar fi fost vorba despre un mărunțiş oarecare, mi-a readus în memorie pe primul mareşal al imperiului nostru care i-a spus lui Badoglio, pentru a trata pacea, îmi trebuie numai cinci sau şase mii de morți în Alpi. Toți se comportă la fel, aceşti mareşali, ca viețile soldaților lor.

Spre a îndulci afectarea, am întrebat: „Şi dacă, totuşi, pierdeți războiul?"

„La timpul potrivit, imensul sacrificiu al celor căzuți astăzi va salva tot ce se poate salva din România de mâine".

„Mă scuzați, domnule Mareşal, nu înțeleg".

„Am informații secrete despre comuniştii români emigrați la şcoala de la Moscova. Sunt subjugați de o nebună, Ana Pauker, care şi-a vândut sufletul lui Stalin şi le impune compatrioților să vorbească ruseşte, chiar şi între ei, susținând că limba română e un amestec bastard de dialecte, de înlocuit imediat cu aceea sublimă a lui Tolstoi. Pierzând noi războiul, acei emigranți îndoctrinați şi fanatici îşi vor asuma puterea pentru a impune, cu riguroasele sisteme ale marxismului, slavizarea, mai mult, rusificarea României".

Absorbit de gânduri, sprijinindu-şi bărbia cu mâna dreaptă, tăcea. Am îndrăznit să curm tăcerea aceea: „Şi atunci?"

S-a ridicat, s-a plimbat în jurul mesei, a revenit aproape de mine, privindu-mă

drept în ochi, şi mi-a spus, scandând cuvintele: „Şi atunci, amintirea părinților morți acum, luptând în numele României române, va fi aceea care îi va obliga pe fii, fie ei şi comuniști, să se păstreze români şi să vorbească româneşte şi să rămână, cu fruntea sus, descendenți ai coloniştilor lui Traian: latini, nu slavi".

„Acesta este secretul dvs., domnule Mareşal?"

„Dacă vreți, e secretul meu. Vă propuneți să scrieți despre întâlnirea noastră?"

„Nu pot să n-o fac. Dacă se va afla că am vorbit – am privit spre ceas – două ore cu Mareşalul Antonescu, şi aş refuza să scriu despre asta, aş rămâne şomer. Aveți încredere, voi scrie numai ceea ce nu va displace…"

Anexa 13

Martie 1943 – „Studiu rezumativ", întocmit de Agentura SSI, Frontul de Est, relativ la operațiunile ofensive ale Armatei Roşii în perioada 19.XI.1942 – 20.II.1943 în sectorul trupelor române din regiunea Stalingradului (fragmente)[7]

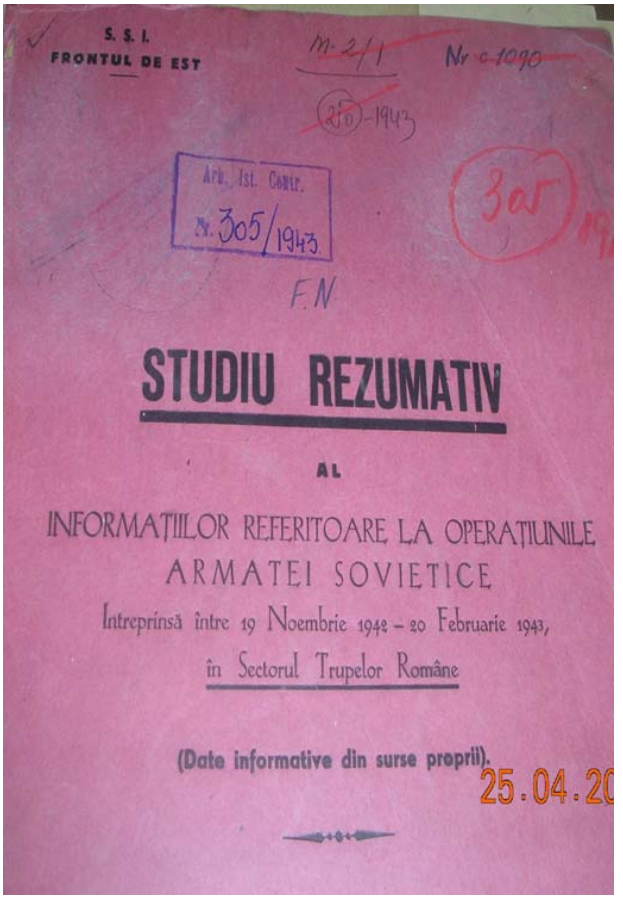
S. S. I.
FRONTUL DE EST

Arb. Ist. Contr.
Nr. 305/1943

F.N

STUDIU REZUMATIV

AL

INFORMAȚIILOR REFERITOARE LA OPERAȚIUNILE ARMATEI SOVIETICE

Intreprinsă între 19 Noembrie 1942 – 20 Februarie 1943, în Sectorul Trupelor Române

(Date informative din surse proprii).

25.04.20

[7] ANIC, fond PCM-CM, dosar 323/1943, filele 1-54. Studiu şi documentul, tipărite integral, în Gh. Buzatu, Marusia Cîrstea, *Preludiul Stalingradului, în viziunea SSI-ului,* în "Europa XXI", Iaşi, vols. XIII-XIV/2004-2005, p. 181-214.

SSI
FRONTUL DE EST

STUDIU
rezumativ al informațiilor referitoare la operațiile armatei sovietice, în ofensiva întreprinsă în perioada de iarnă (cu începere de la 19 noiembrie 1942, în sectoarele armatelor române
(Date informative din surse proprii)

A. GENERALITĂȚI

I. ACȚIUNI PREMERGĂTOARE OFENSIVEI SOVIETICE

Ofensiva sovietică din iarna anului 1942/1943 a fost o operațiune de o deosebită dezvoltare.

Deşi concepută în cel mai mare secret, totuşi, pregătirile ei au fost cunoscute cu un apreciabil timp înainte de declanşare, grație informațiunilor obținute şi care au fost tot mai concrete anunțând iminența ei.

Primele informațiuni, obținute către începutul lunii octombrie 1942 – confirmate apoi tot mai precis – arată că scopul ofensivei armatei sovietice este **spargerea frontului în sectorul DONULUI şi ajungerea la ROSTOV, pentru a izola astfel armatele aliate din CAUCAZ de cele din Cotul DONULUI**.

Această operațiune urma să fie conjugată cu altele pornite de la STALINGRAD şi Sud STALINGRAD.

În vederea realizării – cu cele mai mari şanse de reuşită – a acestei operațiuni, Comandamentul superior sovietic a început din vreme, intense pregătiri pentru a obține în cel mai scurt timp, cât mai importante rezultate tactice şi strategice.

Concomitent cu concretizarea pregătirilor materiale – în vederea declanşării ofensivei – Comandamentul Suprem a mai luat şi o serie de măsuri de ordin propagandistic – pentru susținerea moralului – atât al trupelor luptătoare, cât şi al populației.

Astfel, în tot cursul lunilor septembrie şi octombrie, „**Direcția Politică a Armatei Roşii**”, a căutat să țină cât mai ridicat moralul luptătorilor şi, în special, pe cel al apărătorilor STALINGRADULUI.

Ordinul nr. 4 din 1 septembrie 1942, semnat „**Sovietul Suprem**”, după ce relevă importanța apărării STALINGRADULUI, spune: „**apărarea STALINGRADULUI are o importanță hotărâtoare pentru întreg frontul sovietic**, nici un pas înapoi”; „**totul pentru STALINGRAD şi marea Patrie**”. În acest mod caută să țină sus moralul luptătorilor pentru a apăra STALINGRADUL, care în ofensiva ce fusese proiectată, urma să formeze un puternic cap de pod – alături de cel de la Sud de Don şi Sud de STALINGRAD, baze bune de plecare pentru ofensiva de iarnă.

Activitatea întreprinsă în acest timp pentru menținerea moralului, nu se duce numai în rândurile armatei.

Se lucrează intens şi concomitent şi asupra moralului populației din teritoriile cucerite de trupele Axei şi în special asupra celor din regiunea cotului DONULUI.

În afară de un mare număr de spioni, care împânzise acum teritoriul – rămas neevacuat – care țin populația într-o stare de teroare şi de nelinişte, avioanele sovietice lansează continuu manifeste prin care se îndeamnă ca:

- populaţia să treacă la acte de terorism şi sabotaj;

- bărbaţii mobilizaţi să treacă DONUL, izolaţi sau în grupuri, intrând în rândurile armatei roşii, unde nu vor suferi pedeapsa etc.

În acelaşi timp, autorităţile militare sovietice procedează la evacuarea parţială a populaţiei civile de pe malul stâng al DONULUI.

Aceste pregătiri de ordin propagandistic, moral sau de siguranţă, mergeau paralel cu cele propriu-zis militare.

Ocuparea malului de Sud al DONULUI în zona Kletskaia – Sirotinskaia – cu mult înainte de declanşarea ofensivei – denotă preexistenţa unui plan general de operaţii, conceput încă de la sfârşitul verii şi care întrevede importanţa lui, în desfăşurarea operaţiunii proiectate.

Această ocupare a malului de Sud al DONULUI, putea fi interpretată la acea vreme:

- fie ca o pregătire în vederea unor bune cantonamente de iarnă, cunoscând că la Nord de Don (pe malul stâng) lipsa de cantonamente este notorie (stepă);

- fie ca să servească de o bună bază de plecare, în vederea unei viitoare ofensive sovietice.

Informaţiunile de mai târziu au venit să confirme ipoteza a doua.

De altfel, în legătură cu pregătirile materiale în vederea ofensivei, informaţiuni provenite din sursă de prizonieri şi dezertori, arătau că planul acestei acţiuni prevăzute a se declanşa în cursul lunii noiembrie 1942 fusese elaborat de MOSCOVA, cu mult înainte şi studiat şi aprobat apoi de specialişti anglo-americani.

Prin aceste acţiuni proiectate se spera a se obţine rezultate decisive cât mai repede, odată pornită ofensiva.

Această operaţiune, urma să se declanşeze la o dată cât mai apropiată de la data terminării concentrării trupelor, a aprovizionărilor şi a reparaţiei podurilor necesare trecerii DONULUI.

În cadrul acestei ofensive generale, acţiunii din cotul DONULUI, Sovietele îi acordau o importanţă deosebită.

*

* *

Informaţiunile despre pregătirea ofensivei sovietice devin tot mai precise către jumătatea a doua a lunii octombrie 1942.

Se confirmă datele referitoare la aducerea pe frontul european de unităţi din Extremul Orient[8].

Astfel, Divizia „**Drapelul Roşu**[9]" din BLAGOV-ESCENSK (Extremul Orient) sosise în cursul lunii august 1942 în regiunea Nord DON.

Transporturile trupelor spre frontul european se face în cel mai mare secret.

La trecerea lor prin centre populate, vagoanele se închid.

Astfel, la CITA (unde există un consulat japonez), soldaţii nu aveau voie să iasă deloc din vagoane, pentru a nu se divulga direcţia şi felul transporturilor.

Preparativele în vederea declanşării ofensivei (aducerile de trupe şi materiale) se face paralel atât în sectorul din Cotul DONULUI cât şi la STALINGRAD şi Sud STALINGRAD.

---

[8] Semnalate prin Notele informative nr. 923 din 15 septembrie 1942, 2031 din 30 octombrie 1942, nr. 2163 din 5 noiembrie 1942, nr. 2325 din 9 noiembrie 1942.

[9] La plecarea ei din Extremul Orient, Divizia era organizată pe 8 regimente de infanterie, fiecare având un efectiv de circa 1300-1500 oameni (majoritatea ruşi şi ucraineni, aparţinând contingentelor 1922-1946).

Ele devin la sfârşitul lunii octombrie 1942, foarte intense.

Informaţiuni tot mai persistente avute la data de 30 octombrie 1942 vin să precizeze acum, chiar şi data începerii ofensivei, care va fi în primele zile ale lunii noiembrie (la 7 noiembrie), cu ocazia sărbătoririi aniversării a 25 de ani de la revoluţie (1917)[10].

Paralel cu aceste informaţiuni tot mai exacte asupra certitudinii ofensivei şi precizarea ei în timp, noi date, provenite din alte surse şi sectoare ale frontului, arată că ea va fi simultană fie pe tot frontul de Sud, fie urmată imediat de una asupra Stalingradului şi Sud Stalingrad.

În acest scop afluxurile de mari efective de trupe şi bogate materiale de luptă, continuă cu febrilitate în ambele sectoare[11] încă de la începutul lunii octombrie, astfel:

În jur de STALINGRAD (în tot cursul lunii octombrie şi noiembrie, coloane mari de Infanterie şi camioane circa 40 000 oameni) au fost văzute trecând Volga la Svetlai Jar (30 km Sud-Est Stalingrad), precum şi la Solondnichi (40 km Est Svetlai-Jar) îndreptându-se spre Stalingrad.

Aceste trupe ar fi venite din Celiabinsk şi Omsk (resturile Armatei 25 din Extremul Orient).

Trecerea lor peste Volga se execută numai în timpul nopţii, ziua neobservându-se nici o mişcare. După trecere ele se deplasau pe şoseaua ce duce spre Krasnoarmeisk (circa 18 km Sud Stalingrad).

Trupele observate erau contingente tinere.

Alte informaţiuni mai precizau că se aşteaptă în acelaşi sector sosirea a încă trei Divizii şi a unor unităţi de tancuri grele „K.V".

În afară de aducerea de M.U. s-au luat măsuri să se completeze şi efectivele existente în front precum şi armamentul lor.

Toate informaţiunile primite concordă că aceste trupe ce sunt trecute la Vest de Volga, sunt destinate ofensivei generale sovietice ce ar începe la 7 noiembrie 1942 (ziua aniversării revoluţiei), la care va lua parte şi aproximativ 3 000 care de luptă[12]).

Concomitent cu trecerile de trupe la Vest de Volga, pe malul de Est al fluviului se execută lucrări de organizarea terenului, şanţuri şi cazemate, precum şi câmpuri de mine.

Odată cu aducerea acestor noi trupe – în vederea operaţiunilor proiectate, a început şi schimbări de unităţi[13], care a continuat în tot decursul lunii octombrie şi începutul lui noiembrie – precum şi deplasări[14] de trupe dintr-un sector în altul.

În plus, activitatea aviaţiei inamice s-a accentuat în mod deosebit, atât ziua cât şi noaptea.

Noi concentrări de forţe se semnalează în acelaşi timp şi în partea de Sud a

[10] Notele informative nr. 2031/30 octombrie 1942; nr. 2187/5 noiembrie 1942; nr. 2351/11 noiembrie 1942; nr. 2407/16 noiembrie 1942; nr. 2471/18 noiembrie 1942; nr. 2105/4 noiembrie 1942; nr. 2192/5 noiembrie 1942; nr. 2225/6 noiembrie 1942; nr. 2505/18 noiembrie 1942.

[11] A se vedea Notele informative: nr. 2031/30 octombrie 1942; nr. 2097/2 noiembrie 1942; nr. 2105/ 4 noiembrie 1942; nr. 2325/9 noiembrie 1942; nr. 2187/5 noiembrie 1942; nr. 2351/11 noiembrie 1942; nr. 2414/14 noiembrie 1942; nr. 2471 şi 2474/18 noiembrie 1942.

[12] Între localităţile Semkin şi Zaza (Sud Stalingrad), unde, pe o distanţă de circa 8-9 km se găseau plantate pe două rânduri, circa 7 000-8 000 mine anticar. În faţa lor s-au mai plantat şi mine contra infant. (Nota informativă nr. 2105 din 4 noiembrie 1942).

[13] Astfel Divizia 15 Infanterie de Gardă a fost schimbată cu Divizia 169 Infanterie (Nota informativă nr. 2192 din 5 noiembrie 1942).

[14] La Kapustin-Jar (sfârşitul lui octombrie 1942) au fost văzute Comandamentul şi unele unităţi ale Diviziei 152 (venită de la Kuibîşev). Nota informativă nr. 2 325 din 9 noiembrie 1942.

Stalingradului (zona căii ferate) şi în regiunea Zaza[15].

În regiunea Zaza-Semkin se execută concentrări de numeroase trupe (circa trei Brigăzi), iar la Est de această zonă se semnalează mişcări de trupe şi care de luptă[16].

De asemeni, au mai sosit de curând şi noi **trupe siberiene**.

În regiunea Donului (Cotul Donului).

Şi în regiunea Donului, ca şi în aceea a Stalingradului, s-au observat în aceiaşi perioadă de timp, masări de trupe – în special Infanterie, Artilerie şi Care, precum şi o vie activitatea a aviației inamice.

În sectorul Donului (Raspopinskaia – Kletskaia) sosesc mereu unități sovietice de infanterie, artilerie şi tancuri.

Informațiuni verificate precizează că fiecare regiment de infanterie din linia I-a din această zonă a fost întărit cu 1 regiment, artilerie precum şi numeros material anticar.

Densitatea trupelor pe front este acum foarte mare.

Astfel, în sectorul arătat mai sus (3 km Est Raspopinskaia) – 3 Km Est Kletskaia – pe o adâncime de circa 15 km se aflau concentrate la data de 4 noiembrie[17]:

- 12 regimente infanterie;
- 6 regimente artilerie;
- 1 Brigadă (a 5-a) anticar;
- 1 Divizie cavalerie (cu 4 regimente);
- circa 100 care de luptă.

Alte informațiuni semnalează sosirea de noi forțe sovietice. Astfel, s-au identificat sosirea de unități formate recent şi care până la data de 6 noiembrie 1942 nu luaseră parte la război[18] formate din infanterie, artilerie şi tancuri.

*

* *

Aceste unități au fost aduse în cursul lunii octombrie 1942 din regiunea Cikalov (Sud Urali), unde s-au mai organizat şi alte unități. Efectivul fiecărui regiment astfel format se ridica la circa 2 000 oameni şi erau compuse din elemente noi mobilizate ca:

- bărbați peste 46 de ani;
- condamnați;
- recuperabilii diferitelor spitale[19].

Ansamblul informațiunilor primite din diferite surse, spre sfârşitul lunii octombrie 1942, duc la concluzia că proiectata ofensivă se va produce în prima decadă a lunii noiembrie 1942[20], imediat după ameliorarea situației la Stalingrad – pentru care s-au luat măsurile necesare. Imediat ce această situație se va realiza, se va trece la ofensivă, fie întâi pe frontul de la **Sud Stalingrad** în scopul de a pune stăpânire pe poziții mai bune care vor servi ca bază pentru operațiuni ofensive în stil mai mare ce vor avea loc într-un alt sector

[15] Unități făcând parte din Divizia 50 (Nota informativă nr. 2325/1942).

[16] Brigada 33 care de luptă, organizată la Kapustin-Jar, va fi deplasată în sectorul Zaza, în vederea proiectării ofensivei. Brigada 38 M. Mec. se afla la 5 noiembrie în regiunea Semkin. Brigada 99 care de luptă se organizează la Saratov (Nota informativă nr. 2505 din 18 noiembrie 1942).

[17] Nota informativă nr. 2414/14 noiembrie 1942.

[18] Printre acestea sunt semnalate regimentele 1032, 1116, 1117, 1120 din Diviziile 293, 332 şi 333. Nota informativă nr. 2351/11 18 noiembrie 1942.

[19] Nota informativă nr. 2351/11 noiembrie 1942

[20] Nota informativă nr. 2187/5 noiembrie 1942; nr. 2351/11 noiembrie 1942; nr. 2471/18 noiembrie 1942; nr. 2031/30 octombrie 1942; nr. 2097/2 noiembrie 1942.

mai sensibil, fie în Cotul Donului pentru a sparge frontul şi înainta spre Rostov după care, vor acționa şi forțele de la Sud Stalingrad, concomitent cu un atac Nord Stalingrad spre a despresura oraşul.

În această acțiune – precizează informațiunile – rolul principal îl vor avea aviația şi unitățile blindate, care ar şi fost pregătite în vederea acestei ofensive.

Datele informative primite în prima decadă a lunii noiembrie 1942, arată că dispozitivul ofensiv sovietic era aproape realizat, declanşarea acțiunii fiind în funcție de:

- condițiunile atmosferice favorabile pe care le aştepta să fie cât mai propice în realizarea surprizei (ceață, ninsoare etc.).
- completarea informațiunilor asupra dispozitivului forțelor române şi a posibilităților de reacțiune (rezerve tactice şi strategice).

*

* *

Se pare însă că ofensiva nu s-a dezlănțuit în prima decadă a lunii noiembrie atât din cauză că preparativele nu fuseseră gata, cât şi din cauza pierderilor suferite în urma acțiuni întreprinse de aviația germano-română la Nord de DON către sfârşitul lui octombrie şi începutul lui noiembrie 1942.

*

* *

CONLUZIUNI

Rezumând faptele antemergătoare declanşării ofensivei sovietice – începută la 19 noiembrie 1942 în Cotul Donului şi urmată de aceea de la Sud de Stalingrad şi apoi Nord Stalingrad – reiese clar că încă cu mult înainte (circa 3 luni de zile), Înaltul Comandament Sovietic elaborase planul unei ofensive care să aibă rezultate maxime, prin spargerea frontului şi cucerirea Rostovului, ca prim obiectiv strategic, izolând astfel armatele din această zonă de cele din Caucaz.

Termenul începerii ofensivei era limitat între 7 şi 12 noiembrie 1942.

Acest termen nu a putut fi respectat deoarece informațiunile obținute ulterior lui, arătau drept cauze:

- o **întârziere în echiparea frontului** (artileria şi carele de luptă nu sosiseră toate în sectoarele respective, fapt ce ducea la situația că nu se putea declanşa ofensiva în rezultate maxime);
- **datele informative relative la dispozitivul nostru în adâncime** (în special punctul privitor la rezervele tactice şi strategice) nu era bine cunoscut încă;
- **condițiunile atmosferice** nu erau din cele mai prielnice realizării surprinderii tactice.

De altfel, data precisă a declanşării ofensivei nu mai prezenta importanța deosebită pentru noi, atâta vreme cât încă cu mult înainte se ajunsese la preciziune asupra intențiunilor ofensive ale Sovietelor, în care scop afluxurile de trupe şi materiale de război erau în ultima vreme tot mai vizibile şi mai intense.

Dacă elaborarea planului a putut fi ținută secretă o oarecare vreme, imediat când primele pregătiri materiale au început să ia formă concretă, intențiunile ofensive de iarnă ale sovietelor se precizau tot mai iminente, şi ca sector de acțiune, şi ca idei operative tactico-strategice.

Amânarea ei de la data propusă, având drept cauze, cele arătate mai sus, nu au mai putut forma o problemă de o prea mare importanță pentru Comandamentul Sovietic, care stabilise totul în amănunt pentru un rezultat pe care îl scontau mai mare.

*
* *

Începerea ofensivei s-a făcut în Cotul Donului în dimineaţa de 19 noiembrie 1942, orele 5, pe o ceaţă deasă şi după o prealabilă pregătire de artilerie, de circa două ore.

B. PLANUL DE OPERAŢIE AL ARMATEI SOVIETICE ÎN OFENSIVA DE IARNĂ (19 NOIEMBRIE 1942)

SCOPUL OFENSIVEI

Ofensiva proiectată de soviete avea drept scop principal şi imediat, separarea armatelor de pe DON de cele din Caucaz având ca prim obiectiv strategic ocuparea ROSTOVULUI[21].

Această operaţiune apărea ca primordială Înaltului Comandament Sovietic, deoarece prin păstrarea actualului front de către germani, ce avea un flanc sprijinit pe capul de pod de la Voronej, iar cu celălalt pe Stalingrad, se menţinea pericolul unei bune baze de plecare în vederea unei ofensive germane de primăvară – de mari proporţii – care ar fi vizat ducerea grosului forţelor în susul Volgăi, la Est de Moscova în direcţia Gorki, căzând astfel pe căile de comunicaţii ale armatelor sovietice şi obligându-le desigur la o bătălie cu frontul răsturnat.

Ca rezultate imediate ale ofensivei sovietice se realiza:

- **degajarea Stalingradului** şi nimicirea forţelor germane aflate acolo – dacă nu se vor retrage la timp;
- **distrugerea armatelor române**, aflate în Cotul Donului şi la Sud de Stalingrad şi scoaterea lor definitiv din luptă, impunând astfel guvernului român, încheierea unei eventuale păci separate;
- **uşurarea situaţiei trupelor din Caucaz**, prin eventuala deplasare a forţelor germane şi aliate de pe acest front spre a nu fi tăiate de bazele lor. Pentru realizarea acestor scopuri, planul general de operaţii prevedea:

a. **Iniţial**

Atac cu forţele de pe Don în direcţia generală Sud, iar cu forţele de la Sud de Stalingrad, **iniţial spre Vest** pentru a face joncţiunea cu forţele de pe Don, în regiunea Kalaci, realizându-se astfel încercuirea trupelor germano-române de pe frontul Stalingrad.

b. **Ulterior**

Continuarea atacului spre Sud-Vest în direcţiunea Proletarskaia-Salsk-Rostov, pentru a izola forţele aliate din Caucaz.

*
* *

C. TOTALUL PROBABIL AL FORŢELOR SOVIETICE DIN FAŢA ARMATELOR ROMÂNE CARE SE GĂSEAU ÎN DISPOZITIV LA DECLANŞAREA OFENSIVEI (Schiţa nr. 1).

La declanşarea ofensivei de iarnă, forţele sovietice aflate pe front au fot cu aproximaţie următoarele (Schiţa anexă nr. 1).

[21] Nota informativă nr. 2097/2 noiembrie 1942; nr. 2351/11 noiembrie 1942.

1. **Pe frontul Donului** (în faţa Armatei III şi parte din Armata 6 Blindată germană) se găseau:

- **Armata 65 cu 9 Divizii** infanterie şi anume:

- Divizia 4 Gardă; - Divizia 23; - Divizia 24; - Divizia 27 Gardă; - Divizia 40 Gardă; - Divizia 252; - Divizia 258; - Divizia 304; - Divizia 328.

- **Armata 21 cu 7 Divizii** infanterie şi anume:

- Divizia 63; - Divizia 76; - Divizia 96; - Divizia 277; - Divizia 293; - Divizia 297; - Divizia 333.

- **Armata 5 Blindată** cu 13 Divizii infanterie şi anume:

- Divizia 14 Gardă; - Divizia 47 Gardă; - Divizia 111; - Divizia 119; - Divizia 124; - Divizia 132; - Divizia 149; - Divizia 150; - Divizia 162; - Divizia 197; - Divizia 203; - Divizia 278; - Divizia 346.

- **Corpul 16 Blindat**[*] cu 5 Brigăzi şi anume:

- Brigada 8; - Brigada 64; - Brigada 91; - Brigada 121; - Brigada 148; - Brigada 148.

- **Corpul 3 Cavalerie Gardă**[*] cu 3 Divizii şi anume:

- Divizia 5 Motorizată; - Divizia 6 Motorizată; - Divizia 32 Cavalerie.

- **Corpul 8 Cavalerie**[*] cu 5 Divizii şi anume:

- Divizia 13; - - Divizia 21; - Divizia 55; - Divizia 75; - Divizia 112.

- **Corpul 1 Blindat**

- **Corpul 26 Blindat** (cu un total de 12 Brigăzi blindate, din care se cunosc):

- Brigada 8 Gardă; - Brigada 19; - Brigada 89; - Brigada 117; - Brigada 157; - Brigada 174; - Brigada 177; - Brigada 187; - Brigada 14 Motorizată; - Brigada 6 Distrugere.

Deci un total de:

3 Armate (65, 21 şi 5 blindate având în compunerea lor următoarele M.U.:

- 2 Corpuri Cavalerie (3 Gardă şi 8); cu un total de 8 Divizii (din care 2 Motorizate);
- 29 Divizii infanterie;
- 18 Brigăzi blindate din care una de distrugere;
- 1 Brigadă infanterie motorizată.

TOTAL:

- 37 Divizii infanterie şi cavalerie;
- 18 Brigăzi blindate şi distrugere;
- 1 Brigadă motorizată.

ADICĂ: 56 mari unităţi pe Don, în faţa Armatei III română şi în parte în faţa Armatei 6 Blindată germană.

2. **Pe frontul Armatei 4 române** (în regiunea Sud Stalingrad – Mali – Derbeti), se găseau:

Armata 64 având:

- 5 Divizii infanterie şi anume:
- Divizia 29; - Divizia 36 Gardă; - Divizia 126; - Divizia 131; - Divizia 422.
- 2 Brigăzi infanterie şi anume:
- Brigada 94; - Brigada 96.
- 2 Brigăzi blindate anume:
- Brigada 155; - Brigada 235.

Armata 57 din care se cunosc:

[*] Probabil sub ordinele Armatei 5 Blindate.

- Divizia 38 Infanterie; - Divizia 169; - Brigada 61 motorizată; - Brigada 102 blindată;
- Unităţi aparţinând sectoarelor întărite (batalioane de mitraliere şi artilerie).

Armata 51 din care se cunosc:
- Divizia 91; - Divizia 302.

Corpul 4 Cavalerie având 3 Divizii:
- Divizia 61; - Divizia 81; - Divizia 115.

8 Brigăzi blindate aparţinând probabil Corpurilor 4 şi 13 blindat.

La începutul ofensivei se găseau în această regiunea (la Vest de Volga) circa:
- 8 Divizii Infanterie;
- 8 Brigăzi blindate (aparţinând probabil Corpului 4 blindat şi 13 blindat);
- 3 Divizii de cavalerie (Corpul 4 Cavalerie).

TOTAL: 17 Mari Unităţi.

AVIAŢIA

Atât pe frontul Donului cât şi în zona Stalingrad se găseau:

- **3 Armate aeriene**.
- **Armata 8 Aeriană** la ???[22] din a cărei organizare făceau parte mai multe Divizii de aviaţie printre care şi Divizia 102 Aviaţie.
- **Armata 16 Aeriană** la Kamâşin (circa 170 km N.N. Est Stalingrad), cu:
- Divizia 271 Aviaţie; - Divizia 205 Aviaţie; - Divizia 227 Aviaţie.

În organizarea acestei Armate intră probabil şi Corpul 1 Aviaţie.
- **Armata ???[23] Aeriană** la Kalaci (circa 200 km S.E. Voronej).

Organizarea acestei armate nu se cunoaşte.

3. **În Caucaz**.

La declanşarea ofensivei de pe Don, pe acest teatru de operaţiuni se găsea:

a. **În regiunea Novorossiisk-Tuapse**:
- **Armata 47**, având 3 Divizii şi anume:
- Divizia 216; - Divizia 30 Infanterie Gardă; - Divizia 8.
- **Armata 56**, din care se cunoaşte:
- Divizia 339 Infanterie; - 3 Brigăzi Infanterie (din care 2 Brigăzi Infanterie marină).

b. **În regiunea Ordjonikidze**:

În sectorul Diviziei 2 V.M. şi a unităţilor vecine se aflau:
- Resturi din:
- Divizia 351; - Divizia 295; - Divizia 24; - Brigada 2 blindată; - 6 Brigăzi (circa) infanterie şi anume: - Brigada 5; - Brigada 10; - Brigada 34; - Brigada 39; - Brigada 64; - Brigada 155.

Pe tot frontul din Caucaz a acţionat şi Armata 5 Aeriană

*

* *

În afară de forţele existente pe frontul Donului şi Sud Stalingrad, majoritatea unităţilor au fost aduse din interiorul URSS şi numai o mică parte din alte sectoare de luptă.

În general Marile Unităţi au venit cu armamentul complet şi doar câteva unităţi l-au primit pe zona de concentrare.

[22] Aşa în original!
[23] Aşa în original!

D. DESFĂŞURAREA OFENSIVEI

Faza I-a între 19 noiembrie – 15 decembrie 1942 (Schițele nr. 2, 3, 4 şi 5).

1. **Generalități**

Cu câteva zile înainte de începerea ofensivei activitatea Marilor Unități Sovietice s-a manifestat prin:

- **incursiuni** duse în diferite puncte ale frontului cu unități care uneori au atins valoarea unui regiment (de obicei 1-2 batalioane);
- **bombardamente de artilerie şi aviație**, executate asupra posturilor de comandă şi cantonamentelor ocupate de trupele amice şi asupra căilor de comunicație.

2. **Scopul ofensivei de pe Don şi Sud Stalingrad** (arătat mai sus) adică:

Ideea operativă generală.

Inițial.

Atac cu forțele de pe Don în direcția generală Sud, iar cu cele de la Sud Stalingrad, inițial spre Vest, pentru a face joncțiunea cu forțele de pe Don, în regiunea Kalaci (realizând astfel încercuirea trupelor româno-germane din regiunea Stalingrad).

Ulterior.

Atac în direcția Rostov pentru a separa trupele din Caucaz de cele de la Nord de linia Stalingrad – Rostov.

3. **Ofensiva de pe Don** de la 19 noiembrie la 24 noiembrie 1942 (în fața Armatei a III-a) (Schița nr. 2 şi 5):

Ideea operativă specială.

Inițial.

Atac de ruptură pe frontul Ielansky – Kletskaia, realizat cu o masă de care de luptă (Armata 5 Blindată şi Corpul 8 Cavalerie) acționând pe trei coloane paralele, de-a lungul văilor: Tucan, Tarița şi Sud Kletskaia, cu direcția generală, zona din jurul localității Pierelazovski.

După ruperea frontului, unitățile blindate (cu infanterie purtată chiar pe care) urmate de unități de cavalerie motorizată şi infanterie, au lărgit spărtura atingând către 24 noiembrie 1942 râul Cyr[24].

Ulterior.

Atac către Sud-Est – în direcția Kalaci – cu părți din unitățile blindate care ocupaseră în regiunea Kletskaia – pentru a face joncțiunea cu unitățile care operând din regiunea Sud Stalingrad – prin Zeti – se îndepărtau în direcția generală Nord-Vest, spre Kalaci.

4. **Ofensiva de la Sud Stalingrad – de la 19 noiembrie la 12 decembrie 1942** (în fața Armatei a IV-a)

Ideea operativă specială.

Inițial.

- **Degajarea Stalingradului**.
- **Distrugerea armatei române de la Sud de Stalingrad**.

Ulterior.

Atac cu o parte din forțe în direcția Plodovitoie – Abganerovo, apoi spre N-V

[24] Ofensiva s-a dezlănțuit în dimineața de 19 noiembrie 1942 orele 5 după o prealabilă şi puternică pregătire de artilerie şi aruncătoare de mine, în urma căreia şi sub protecția cetii, au intrat în acțiune unitățile blindate, având în prima linie care de luptă grele, pentru a obține ruperea frontului, urmate de unități de care de luptă mijlocii şi uşoare.

în direcția Zeti – Kalaci, pentru a face joncțiunea cu forțele ce operau la Est de Kletskaia.

Restul forțelor urma să facă față unui atac de flanc probabil, dat de către trupele româno-germane din Stepa Calmucă.

Pentru realizarea acestui plan, forțele sovietice din fața Armatei a IV-a române au acționat printr-un atac de ruptură pe două direcțiuni;

- Tundutovo – Tinguta – Abganerovo;
- Zaza – Plodovitoje – Abganerovo.

Atacul s-a realizat ca şi pe frontul Donului, cu care de luptă însoțite de cavalerie.

Coloana mecanizată care acționa în zona Tundutovo – Tunguta, s-a dirijat către Kalaci prin Zeti, participând astfel la joncțiunea cu forțele sovietice ce ajunseseră în zona Kletskaia, la Kalaci.

*

* *

Prin **operațiunile inițiale** ale forțelor sovietice atât a celor de pe Don cât şi de la Sud de Stalingrad, s-a căutat a se obține în general:

- ruperea poziției de rezistență;
- anihilarea armamentului anticar;
- distrugerea sau scoaterea din luptă a artileriei;
- paralizarea acțiunii de Comandament şi împiedicarea funcționării legăturilor prin bombardarea şi atacul posturilor de comandă.

În Caucaz.

În timpul Fazei I-a a ofensivei sovietice de pe Don şi Sud Stalingrad, în Caucaz au fost lupte cu caracter local.

*

* *

Operațiunile Fazei I-a a ofensivei sovietice s-a soldat către 15 decembrie 1942 cu următoarele rezultate:

a. **Forțele sovietice care au acționat la Sud de Don** au ajuns pe râul Cyr, aducând în același timp noi întăriri şi executând numeroase atacuri.

În același timp, la Nord de Don, în zona Jelenskaia – Veşenskaia se concentra o nouă Armată, cu care mai târziu, către data de 20 decembrie 1942, împreună cu cele aflate pe frontul Cyr, s-a continuat ofensiva pe direcția Millerovo şi apoi spre Sud-Vest, conjugată cu acțiunea forțelor de la Sud Stalingrad.

b. **Forțele sovietice care au acționat din regiunea Sud Stalingrad**.

Imediat ce s-a făcut joncțiunea de la Kalaci (în vederea încercuirii Stalingradului), majoritatea forțelor au continuat ofensiva către Sud-Vest, în lungul căii ferate Stalingrad – Salsk, cu rezultate variabile, ajungând către 15 decembrie 1942, pe linia Kotelnikovo – Pimen – Ciorni – Obilnoje.

Faza I-a a ofensivei sovietice se termină către data de 15 decembrie 1942 când forțele lor ajung pe aliniamentul: râul Cyr – Don – Obilnoje (schița nr. 4).

Faza a II-a de la 15 decembrie 1942 la 1 ianuarie 1943 (schița nr. 2).

Concomitent cu ajungerea forțelor sovietice pe linia: râul Cyr – Don – Obilnoje, se produce ofensiva sovietică în sectorul ocupat de armata italiană şi care avea drept obiectiv interceptarea căii ferate Voronej – Rostov.

În acest scop s-a acționat cu direcția de atac Boguciar, interceptându-se calea ferată de mai sus, în punctul Kotelnikovo, presând în același timp şi în direcția Millerovo.

Această acțiune a forțelor sovietice, care reuşiseră să depăşească chiar calea ferată Voronej – Millerovo, a obligat forțele româno-germane aflate pe râul Cyr să se replieze către Sud-Vest (pe Doneț).

Această operațiune a dat posibilitate forțelor sovietice ce acționaseră pe Don, ca împreună cu cele de la Sud Stalingrad, ce ajunseseră pe linia Kotelnicovo – Pimen – Ciorni – Obilnoje, să reia înaintarea spre Rostov.

Contra ofensiva germano-română întreprinsă până către 15 decembrie 1942, pentru despresurarea Stalingradului, nu a reuşit. Inamicul reia atacul cu noi forțe şi mase de care de luptă. Atacul este dirijat spre Sud-Vest, în lungul căii ferate Stalingrad – Salsk, reuşind să atingă, către finele lunii decembrie 1942 şi începutul lunii ianuarie 1943, râul Sal.

La finele acestor operațiuni, forțele armatei române au fost retrase în linia a II-a a fontului, pentru refacere.

În Caucaz.

a. **În regiunea Ordjonikidze**.

Ca urmare a rezultatelor obținute în timpul fazei a II-a a ofensivei sovietice, forțele germano-române (Divizia 2 V.M.) ce se găseau în regiunea Ordjonikidze, au fost obligate să se replieze către Nord-Vest, cu direcția generală Rostov.

Divizia 2 V.M. care executa această repliere a reuşit adeseori să rupă contactul cu inamicul.

b. **În regiunea Novorosiisk – Tuapse**.

În această fază, forțele sovietice au continuat cu aducerea de materiale (în special care) în vederea conjugării efortului cu cel al forțelor ajunse aproape de Rostov.

*

* *

Pe acest front forțele sovietice au acționat în general cu unități de infanterie sprijinite de artilerie, aruncătoare şi aviație.

Luptele din Caucaz care continuă şi după scoaterea Armatei III şi IV române de pe front, sunt caracterizate prin atacuri date de trupe proaspete sprijinite de care de luptă. Aceste operațiuni au drept scop ruperea frontului şi lichidarea Capului de pod de la Cuban. La această operațiune concură şi forțele aflate în zona Rostov care acționează în lungul litoralului de Est a Mării de Azov, cum şi forțele grupate în regiunea Sud Ghelendjik prin debarcări (executate la începutul lunii februarie 1943) la Vest de Novorossiisk.

Din modul cum a fost pregătită şi s-a desfăşurat ofensiva sovietică din iarna 1942/1943 în sectorul Armatelor române, se pot desprinde următoarele concluziuni:

1. **Ofensiva a fost concepută şi pregătită** (moral şi material) cu multă grijă, cu mult înainte de declanşarea ei.

2. **Ofensiva a fost bazată** pe întrebuințări de mari mase de unități blindate ce urmau să fie sprijinite de aviație. Ea a fost precedată printr-o intensă activitate de aviație care a acționat asupra posturilor de comandă şi spatelui trupelor noastre, în scopul de a dezorganiza transmisiunile şi transporturile, cum şi pentru a influența asupra moralului apărării.

3. **A utilizat la maximum condițiunile meteorologice**, când apărarea nu putea să acționeze în special prin aviație şi materialul anticar.

4. **S-au precizat cu anticipație**, amplasamentele artileriei şi a mijloacelor anticar ale apărării, în care scop s-au executat numeroase incursiuni, recunoaşteri aeriene şi s-a făcut uz de mulți spioni.

5. **Ofensiva a fost dezlănțuită** în urma unei scurte şi puternice pregătiri de artilerie şi

aruncătoare, după care au intrat în acțiune unitățile blindate.

6. **Ofensiva a putut să fie realizată** datorită măsurilor luate pentru: completarea efectivelor de M.U. aflate pe front, aducere de mari rezerve şi instruirea specială a echipajele unităților blindate.

În vederea ofensivei proiectată s-a făcut uz de:

- **aducerea unor mari contingente** de asiatici care au completat efectivele unităților operative;

- **înlocuirea bărbaților** din întreprinderile industriale, de la diferite formațiuni şi servicii auxiliare, de la unitățile A.A., etc. prin femei; disponibilul astfel realizat s-a încadrat în unitățile operative;

- **aducerea unor Mari Unități** din Asia Medie (Corpul 4 Cavalerie de pe frontiera Afganistanului) şi Siberia (Părți din Armata 25, Divizia „Drapelul Roşu") etc.

- **pregătirea specială a echipajelor Carelor de luptă** formate în majoritate din tineretul luat în special din întreprinderile industriale, tineret încadrat cu fanatism doctrinei comuniste.

Față de modul cum s-a desfăşurat ofensiva la care a concurat aproape toate armele, este de observat că numai aviația nu şi-a putut desfăşura în mod complet posibilitățile pentru sprijinirea unităților terestre, mărginindu-se numai la o activitate foarte redusă din cauza condițiunilor meteorologice complet neprielnice ei.

E. CONCLUZIUNI ASUPRA:

1. **PREGĂTIREA PROFESIONALĂ A UNITĂȚILOR SOVIETICE**

Din felul cum au decurs operațiunile se pot trage următoarele concluziuni asupra pregătirii profesionale a unităților sovietice.

a. **INFANTERIA**

Trupa.

Unitățile de infanterie par să fi fost în general slab instruite, cu posibilități proprii reduse, acționând numai când au fost sprijinite de artilerie şi în special de blindate.

Când au acționat independent de acestea, nu au mai avut un spirit ofensiv prea accentuat.

Ofițerii.

Comandanții micilor unități, slab pregătiți ca urmare a proveniență lor şi a scurtei durate a stagiului făcut în diferite şcoli. (Majoritatea recent promovați din grade inferioare, fără nici o cultură).

Ofițerii mai mari în grad şi cei de carieră, mai bine pregătiți şi cu posibilități de a menține disciplina şi moralul.

b. **ARTILERIA**.

Trupa.

O pregătire tehnică mai îngrijită cu o trupă mai bine instruită şi disciplinată.

Ofițerii.

Bine pregătiți.

c. **CAVALERIA**.

Trupa.

A dovedit o bună pregătire şi un spirit ofensiv destul de dezvoltat. Au atacat chiar

executând şarje (în regiunea Vest lacurile Zaza).

Ofițerii.

Cu o bună pregătire profesională şi cu moral ridicat.

d. **BLINDATELE**.

Pregătirea personalului unităților blindate a fost făcută cu multă grijă încă cu mult înainte de actuala ofensivă. El a fost recrutat în condițiuni speciale şi din specialişti (foşti tractorişti, mecanici, din întreprinderile industriale etc.).

Personalul era în majoritate format din tineri cu un moral ridicat (în mare parte comsomolişti). La buna lor pregătire profesională şi în special pentru a acționa noaptea şi în orice condițiuni atmosferice, s-a insistat mult, prin aplicațiile făcute în câmpurile de instrucție. Aici li s-a demonstrat încrederea ce trebuie să aibă şi în material, prin experiențele făcute asupra rezistenței blindajului carului.

e. **AVIAȚIA**.

Date complete asupra pregătirii profesionale a unităților de aviație care au activat pe frontul armatelor române în timpul acestei ofensive, lipsesc. Aceasta se explică prin faptul că aviația nu a putut acționa din cauza timpului nefavorabil.

Totuşi din redusa sa activitate s-a dedus că personalul este destul de bine pregătit şi hotărât în acțiune.

Nu pregetă în acțiunile unde sunt folosite armele de bord (au acționat la înălțimi de 50 metri din cauza cetii) când au conlucrat la acțiunea infanteriei şi carelor, vizând însă mai mult realizarea unui efect moral.

2. **DOTAREA CU ARMAMENT DE TOT FELUL**.

Această ofensivă a fost caracterizată printr-o mare abundență de material.

Unitățile de orice armă, participante la acțiune au fost dotate cu mijloace bogate, în vederea unei cât mai bune îndepliniri a misiunii ce le reveneau.

Astfel la unitățile de infanterie şi cavalerie s-a remarcat un mare număr de arme automate, puşti anticar şi aruncătoare de toate calibrele.

Arme speciale nu au fost observate.

Unitățile de artilerie au avut în folosință:

- tunuri de 76 mm;
- tunuri şi obuziere de 122 mm;
- obuziere de 155 mm;
- aruncătoare de 120 mm;
- aruncătoare „Katiuşa”;
- tunuri anticar de calibru mijlociu încadrate în regimente anticar.

Parte din materialul folosit a fost motorizat, parte tractat şi restul hipo.

Unitățile de care au avut în dotarea lor:

- care grele „K.V.” de 52 sau 44 tone sau de provenință engleză de 40-45 tone;
- care mijlocii T. 34 de 25 tone;
- care uşoare T. 70 de 9,2 tone.

3. **METODA DE LUPTĂ A DIFERITELOR ARME**

1. **Unitățile blindate**.

Corpurile blindate se pare că au luptat inițial la ruperea frontului pe Regimente şi

Brigăzi. Ele au fost întrebuinţate pe direcţiile principale de atac, pe eşaloane[25], în strânsă legătură cu unităţile de artilerie şi infanterie. Aveau misiunea de a rupe sistemul defensiv al adversarului, a distruge sau anihila artileria anticar şi divizionare şi de a ajunge pe linia posturilor de comandă spre a dezorganiza acţiunea de Comandament.

Unităţile de care, date în sprijinul infanteriei (care de cele mai multe ori a transportat-o) avea misiunea de a distruge infanteria inamică şi a înlătura din calea infanteriei proprii, blindatele inamice.

În general, unităţile blindate nu au angajat lupta „car contra car" decât în cazul unei superiorităţi absolute a unităţii de care proprii sau în teren favorabil. Acele care de luptă ce erau dotate cu o viteză mare, nu acţionau de front ci numai de flanc şi spate.

După ruperea frontului, Corpurile Blindate (Corpul 16, 1, 26) au fost întrebuinţate pentru exploatarea succesului şi distrugerea infanteriei inamice, pe anumite direcţii. În cazul întâlnirii carelor adverse şi numai când au avut superioritate, Corpurile Blindate au intrat în acţiune cu totalitatea mijloacelor anticar proprii, iar cu o parte din blindate au manevrat pentru a despărţi unităţile de care inamice, de infanterie însoţitoare; astfel, au mers pe direcţie la obiectivul fixat. Unităţile blindate au acţionat întotdeauna prin surprindere, ascunzându-şi cu grijă orice mişcare.

2. **Unităţile motorizate**, au fost folosite în general după ruperea frontului de către unităţile blindate, precum:

- ocuparea şi păstrarea terenului cucerit;
- ocuparea unor puncte importante şi menţinerea lor până la sosirea grosului;
- siguranţa flancurilor;
- ocuparea punctelor obligate de trecere;
- acoperirea zonelor de regrupare a forţelor proprii;
- urmărirea, numai după ce infanteria propriu-zisă se află pe linia artileriei inamice.

3. **INFANTERIA**.

A respectat în totul dispoziţiunile ordinului nr. 306 din 8 octombrie 1942 al Comisariatului Apărării URSS (anexat în copie), prin care:

- **unităţile de infanterie** (care nu au urmat carele de luptă) au atacat într-un dispozitiv aproape liniar, fără a avea o adâncime mare, utilizând însă totalitatea mijloacelor de foc;
- **rezervele infanteriei** au fost plasate pe direcţiile de efort, înlocuind la momentul oportun, unităţile greu încercate;
- **unităţile de infanterie** au fost dotate cu numeros material automat, aruncătoare[26] şi armament anticar (în special puşti anticar).

[25] **Un prim eşalon de care grele** (K.V. II de 52 tone) pentru a rupe poziţia de rezistenţă şi a pătrunde în adâncime spre a distruge artileria anticar şi divizionară; **un al doilea eşalon format din care de luptă mijlocii**, urmând imediat eşalonul carelor grele, spre a distruge cuiburile de arme automate (în foarte multe locuri acest al doilea eşalon, a fost format din care de luptă de 40-45 tone, de provenienţă engleză); **un al treilea eşalon format din carele de luptă T. 34 (de 28 tone)** care se găseau amplasate pe flancurile eşalonului doi şi către înapoi având drept misiune, lărgirea spărturii făcute de carele primelor două eşaloane; **un al patrulea eşalon format din inf. moto. şi cavalerie**, cu misiunea de curăţire şi stăpânire a terenului cucerit, în urma acţiunii celor trei eşaloane de care de luptă.

[26] Fiecare comp. 3 piese de 50 mm. Bat. 9 piese a 82 mm, iar Reg. Inf. 6 piese de 120 mm. (Ord. 306 al Comis. Ap. URSS Cap. VII, Anexa).

4. **ARTILERIA**.

Întreaga artilerie Divizionară a marilor unități din rezervă – chiar de la începutul ofensivei – a fost plasată cât mai înainte şi în zonele stabilite pentru efortul principal.

Artileria a sprijinit atacul carelor şi al infanteriei prin bombardamente masive până la limita maximă a bătăii materialului.

5. **CAVALERIA**.

A acționat în strânsă legătură cu carele de luptă, exploatând succesul în adâncime şi lateral, pentru a disocia sistemul de apărare inamic şi a produce panică.

Adeseori a luptat mult şi pe jos.

4. CARACTERISTICILE ARMELOR ÎNTREBUINȚATE DE SOVIETE ÎN CURSUL ACESTEI OFENSIVE

ARMAMENT DE INFANTERIE

[…]

5. DOTAREA CU AVIAȚIE; CARACTERISTICILE MATERIALULUI; METODE DE LUPTĂ

a. Materialul folosit de cele trei Armate aeriene care fusese destinate a concura la ofensiva din 19 noiembrie 1942, a fost:

- avioane I.A.K. 1;
- avioane M.I.G. 1 şi M.I.G. 3;
- avioane L.A.G.G. 3 şi L.A.G.G. 5;
- avioane I. 16 (Rata); II. 1534; I. 180;
- avioane americane.

Metoda de luptă.

La începutul acestei ofensive, din cauza condițiilor meteorologice complet nefavorabile – aviația sovietică n-a putut să coopereze cu armele terestre, aşa era prevăzut în planul inițial (în special în colaborarea cu carele a acționat sporadic – în sectoare lipsite de apărare A.A. prin arme de bord – căutând astfel a obține mai mult efecte morale).

Ulterior, când condițiunile atmosferice au permis, activitatea aviației a sporit folosind următoarele metode de luptă:

a. **Aviația de vânătoare**.

Formațiunile aviației de vânătoare, s-au ferit să angajeze lupta atunci când erau în inferioritate numerică; când însă această superioritate era evidentă (cel puțin 12 avioane), atunci ea devenea agresivă căutând să obțină surpriza prin atac executat de la mare înălțime, utilizând norii şi soarele în spate.

În angajare, formațiunile de avioane de vânătoare sovietice, se formau în două grupuri (prin scindare) atacând pe direcțiuni.

În general aviația de vânătoare sovietică nu a atacat bombardierele inamice când acestea se găseau în formațiuni strânse.

b. **Aviația de bombardament**.

A atacat atât ziua cât şi noaptea cu avioane izolate.

În general atacurile de zi au fost executate de la mari altitudini, iar noaptea, sub 1 500 metri.

6. **SISTEME DE APROVIZIONĂRI**.

Până la declanşarea ofensivei sovietice, aprovizionarea trupelor aflate pe poziţii s-a făcut prin exploatări locale, completate prin aduceri din înapoi în special pentru: zahăr, tutun, carburanţi şi muniţiuni.

Administraţia militară a ridicat de la populaţia locală din zona frontului şi din spatele acestuia aproape toate alimentele existente, considerându-le drept impozit în natură pe anul 1944.

Transporturile de aprovizionări s-au făcut cu calea ferată prelungită cu transporturi auto până în imediata apropiere a frontului.

După declanşarea ofensivei sovietice şi în decursul ei, aprovizionarea trupelor s-a bazat, de asemeni, pe exploatări locale, completată cu capturi de război din depozitele româno-germane şi aduceri din înapoi în special pentru carburanţi şi muniţiuni.

În acest din urmă scop, s-a făcut uz de transporturi pe calea ferată, prelungită prin transporturi auto.

Anexa 14

12 aprilie 1943, Salzburg, Castelul Klessheim, ora 5 p.m. – Nota lui Paul Otto Schmidt pe marginea întrevederii Adolf Hitler - Ion Antonescu

După unele cuvinte de introducere, Führerul a specificat că, pe lângă dorința de a discuta probleme generale ce se ridică datorită situației date, ar avea un motiv deosebit pentru care 1-a chemat la Salzburg. Personal, el (Führerul) ar dori să vină în România, dar, după cum poate şi Antonescu să înțeleagă, nu se poate îndepărta în acest moment de locurile legate telefonic şi telegrafic de Cartierul General şi fronturile apropiate. Şi Ducele a fost cu câteva zile înainte în Salzburg şi, ca urmare, a fost invitația adresată Mareşalului Antonescu. În afară de aceste lucruri, în cazul unei vizite a Führerului la Bucureşti, s-ar impune necesitatea unei opriri, ori la dus, ori la întors, la Budapesta.

Se pune în discuție un fapt care necesită clarificarea deja de câteva luni încoace, deoarece împiedică buna desfăşurare a războiului şi cere rezolvarea problemelor în urma masivelor pierderi de sânge.

Pentru a caracteriza situația, Führerul a subliniat că, conform fermei sale convingeri, pentru finalul acestui război nu există decât două posibilități: ori o victorie clară, ori o exterminare deplină. Situația de acum se deosebeşte de cea din 1918, când totul s-a rezolvat prin îndemânare politică şi intrigi diplomatice, mai ales că în Răsărit nu mai există nici duşman şi fiindcă acolo se produsese un vacuum militar. Dacă astăzi s-ar prăbuşi frontul de Răsărit, sau dacă s-ar produce, ceva în Occident care să ducă la prăbuşirea lui, atunci s-ar produce un vacuum militar în puterea armată a bolşevismului. Pentru ei, nici anii nu au importanță, adică, dacă s-ar încheia acum un compromis, acest lucru nu ar duce decât la amânarea primejdiei bolşevice. Tendința bolşevismului ar rămâne aceeaşi.

Dacă oamenii, conducători ai Europei de azi nu ar mai fi în viață, ar ajunge la putere o specie mai slabă. Se pune problema dacă puternicii conducători ai țărilor europene vor avea urmaşi tot atât de puternici. Probabil că nu e cazul. Astfel, primejdia evreiască s-ar menține, fie sub forma purului bolşevism, fie sub o mască liberală. Primejdiile sunt, deci, permanente şi nu există decât o singură cale de a le înlătura: o victorie sigură. În trecut, puterea germană trebuia să lupte împotriva hunilor, a ungurilor şi a turcilor. Eforturile depuse acum sunt mai mici decât cele de atunci, dar primejdia e mai mare. Numai un succes deplin le-ar putea înlătura. Compromisurile nu ar putea afecta primejdia, ci i-ar da doar timp ca să se întărească şi să se organizeze din nou. Zarurile au căzut la 1 septembrie 1939 şi războiul trebuie continuat până la un sfârşit victorios. El (Führerul) afirmă acest lucru şi din convingerea că jertfele aduse până acum nu au fost zadarnice. Chiar dacă au existat şi eşuări, totuşi, suma succeselor e mult mai mare, iar eşecurile nu au nici o legătură. Duşmanul din Răsărit a suferit, totuşi, cele mai mari pierderi. Fostul comandant al armatei de rezervă sovietice a căzut prizonier la germani şi a fost interogat cum se cuvine. În diferite probleme, declarația lui coincidea cu fapte pe care Germania le ştia deja din alte surse. Acest general rus, care a căzut prizonier în decembrie, a spus că armata sovietică a suferit o pierdere totală de 11,4 milioane, adică morți, dispăruți, dintre care o mare parte erau sigur morți şi o altă parte prizonieri şi grav răniți. Aceste pierderi sunt de zece ori mai mari decât cele germane, incluzând cele de la Stalingrad.

În ceea ce priveşte situația catastrofală a forțelor omeneşti ale Rusiei, ar fi o adevărată nebunie slăbirea atacurilor împotriva Uniunii Sovietice, deoarece acest lucru ar uşura resta-

bilirea ruşilor. Germania nu va oferi Rusiei nici un răgaz şi o va lovi în continuare până la nimicire. Şi în primul război mondial i-au trebuit Germaniei 3 ani până a putut învinge Rusia. Primejdia țaristă a fost, bineînțeles, mai mică decât cea bolşevică. Pe Frontul de Răsărit, la nord de Marea de Azov, nu se mai găsesc decât trupe germane. La capul de pod al peninsulei Taman românii au luptat alături de aliații lor germani. În cel mai scurt timp, el (Führerul) va începe să lovească din nou trupele ruseşti. Se impune ca necesar a se lua măsuri pentru ducerea războiului până la ultimele consecințe şi nu trebuie să existe nici o îndoială în puterea fanaticelor hotărâri. E imposibil de crezut că prin hotărâri neclare se poate câştiga ceva. Numai o victorie deplină poate duce la soluționarea situației şi ar fi o crimă la adresa celor care şi-au dat viața crezând într-o victorie deplină, să se întreprindă altceva. Această chestiune el o apără demult şi o aduce la cunoştința fiecărui vizitator. El nu a făcut niciodată alt fel de declarații.

Încercările sale pentru pace le-a prezentat întotdeauna în public. Înainte de război, după campania din Polonia şi din Franța el a oferit iar şi iar Angliei pacea. De fiecare dată au fost văzute ca momente de slăbiciune.

În iulie 1940 a făcut ultima ofertă de pace şi după refuzul acesteia a comunicat în public că nu va mai face nici o încercare de a face pace, ci va purta lupta până la ultimele consecințe. Nu a comunicat numai public acest lucru, ci l-a şi reluat în întrevederile sale cu Mareşalul Antonescu şi cu Mihai Antonescu. Dar la sfârşitul lui ianuarie a sosit o informație din Ankara, cum că Mihai Antonescu, după întoarcerea sa la Bucureşti de la Cartierul General al Führerului, ar fi comunicat ambasadorului turc la Bucureşti că el şi Mareşalul Antonescu se află într-o situație cu totul nouă, în ceea ce priveşte atitudinea Germaniei. Atât Hitler cât şi Goering sunt înspăimântați de puterea ruşilor. Convorbirile la Führer au dus la concluzia că, pentru salvarea Europei şi a Germaniei, trebuie aleasă o cale de a realiza o pace de comun acord. Führerul ar fi pregătit pentru asta şi ar fi renunțat la gândul unei predominări în Europa. Germania ar părăsi şi Franța şi toată Europa occidentală. Führerul, care citea aceste probleme supărătoare dintr-un document, iar mai târziu le traducea direct fără o citire în prealabil, fu întrerupt de Antonescu, care remarcă că ar fi vorba despre nişte intrigi. Führerul îi răspunse că Germania are dovezi care atestă adevărul acestor afirmații, şi a continuat cu lectura punctelor acuzatoare; în a doua jumătate a lunii februarie, a sosit o informație, conform căreia un diplomat neutru din Bucureşti afirma că avusese o convorbire îndelungată cu Mihai Antonescu şi în care acesta încerca să-l convingă că politica română e independentă față de Germania şi că, numai sub anumite presiuni a trebuit să cedeze în una sau mai multe probleme. Acest lucru este însă cunoscut în Germania, de aceea Mihai Antonescu e mereu sub controlul Gestapo-ului. De asemenea, el a avut grijă şi a uşurat părăsirea României de către cetățenii englezi care fuseseră maltratați în timpul regimului „Gărzii de Fier". Cu această ocazie, a făcut şi aluzii neprietenoase la adresa Germaniei. La începutul lui martie a ajuns prin Turcia la Berlin o informație cum că, în România există un conflict între politica de la curte, care tinde spre ieşirea din război a României şi politica Mareşalului Antonescu, care se menține fidel liniei de până acum. Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, Mihai Antonescu adoptă foarte hotărât politica curții.

În prima jumătate a lui martie Mihai Antonescu ar fi declarat la Bucureşti că ministrul de externe al Reichului nu i-ar fi dat informații asupra întrevederii pe care a avut-o cu Ducele la Roma, ci i-ar fi spus doar că el cunoaşte şi aşa situația Italiei şi că doar această situație l-ar fi determinat să meargă la Roma. Această comunicare i-ar fi arătat că ministrul de externe al Reichului nu e deloc mulțumit cu rezultatul călătoriei sale. Aceste afirmații ale lui Mihai Antonescu sunt cu totul inexacte.

Continuând lectura, Führerul a arătat că răul s-a ivit în martie, după întoarcerea trimisului român Dumitrescu de ia Bucureşti la Madrid şi care a provocat anumite discuţii în corpul diplomatic spaniol. Dumitrescu a căutat diplomaţi şi trimişi ai Papei, ai Argentinei, Franţei, Portugaliei, Finlandei şi Turciei la Madrid, încercând să prezinte situaţia României ca deosebit de gravă. E aproape imposibil ca puterile „Axei" să câştige războiul. Germania va trebui, ori să cadă la o înţelegere cu ruşii, lăsând astfel ţările balcanice în mâinile bolşevicilor, sau se va prăbuşi şi astfel întreaga Europă va fi bolşevizată. Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri român a putut constata la vizita sa în cartierul general al Führerului că Hitler e pregătit pentru pace şi că s-ar ajunge la o înţelegere cu englezii şi americanii, că ar elibera şi ţările ocupate de el, cu excepţia Ucrainei. Hitler speră că, pe această cale, ar putea salva Europa de pericolul bolşevic. România se află într-o situaţie catastrofală, deoarece 3/4 din armata ei a fost distrusă. Dacă România nu ar fi o ţară mai mult sau mai puţin ocupată, ar fi nevoită să încheie o pace separată. Dumitrescu a arătat, de asemenea, că Germania s-ar declara înţeleasă cu mutarea puternicei armate anglo-americane în Balcani, ca şi cu ocuparea de către trupele americane a zonei renane. Dumitrescu a urmărit prin declaraţiile sale să determine conducerea a trei ţări la încercări de mijlocire între partidele conducătoare ale războiului. Bineînţeles, acţiunile întreprinse de el au spulberat convingerea că conducerea germană ar fi dezamăgită de sfârşitul războiului şi că se ascunde în spatele României pentru a putea găsi soluţii de încheiere a păcii. O confirmare a exactităţii declaraţiilor corpului diplomatic din Madrid o constituie o informaţie a agenţiei „Associated Press" din Buenos Aires, din 2.4, conform căreia, trimisul român la Madrid l-ar fi căutat pe ambasadorul argentinian şi i-ar fi comunicat temerile guvernului său privind desfăşurarea războiului. Diplomatul român l-ar fi rugat, de asemenea, să transmită aceste temeri şi guvernului argentinian (Fraza „el a arătat în mod deosebit şi marile pierderi suferite de România", Führerul nu a mai citit-o).

Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri a contestat în faţa lui von Killinger exactitatea acestor informaţii, că ele ar fi opusul realităţii.

La sfârşitul lui martie a sosit o veste de la Berna, conform căreia trimisul român la Berna, Lahovary, a avut convorbiri cu guvernul elveţian, cu ambasada papală şi alţi şefi de misiuni din Berna, din ordinul lui Mihai Antonescu, convorbiri asupra stabilirii unei legături între România şi aliaţii mai mici ai „Axei", pe de o parte, iar pe de altă parte, cu englezii şi americanii prin mijlocirea Vaticanului. Trimisul Papei ar fi răspuns că un astfel de pas al guvernului român ar fi foarte bine văzut de către Papă.

De fapt, era vorba despre problema pe care Mihai Antonescu i-a prezentat-o lui von Killinger la 20 martie şi prin care îi arata că a primit o comunicare de la Berna, conform căreia diferiţi aliaţi, statele neutre şi Vaticanul nu ar fi de acord pentru o acţiune diplomatică împotriva bolşevismului. Şi guvernul federal ar fi de acord dacă România ar lua o iniţiativă în direcţia asta. Din spusele trimisului de la Berna reiese că şi Finlanda s-ar alătura la această acţiune. Poziţia Portugaliei şi Suediei nu-i este încă cunoscută.

Când Domnul von Killinger îi comunica Vicepreşedintelui Consiliului de Miniştri român cum că noi nu credem că o astfel de acţiune diplomatică ar avea vreun efect şi că am refera ca guvernul român să renunţe la adâncirea acestui gând, Minai Antonescu a răspuns că va face acest lucru, dai fără să-şi însuşească succesiunea de idei a ministrului de externe al Reichului.

La sfârşitul lui martie, fostul trimis român la Londra, Tilea, i-a comunicat Domnului Maniu că, dacă ar veni la Londra, ar putea duce tratative nu numai cu englezii şi americanii, ci şi cu sovieticii.

Tot la sfârşitul lui martie, ambasada germană din Ankara a aflat că la ministrul

de externe turc se ştie că trimişii români în capitalele ţărilor neutre au o activitate deosebită în ceea ce priveşte încheierea păcii.

În cursul lunii martie, Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri român l-a trimis pe unul din confidenţii lui, Domnul Simionescu, într-o misiune secretă la Madrid şi Lisabona. După cum rezultă din ştirile sosite de la Lisabona, trimiterea lui Simionescu era în strânsă legătură cu încercările de a încheia pace. (La acestea, Mareşalul Antonescu a specificat că Domnul Simionescu a plecat din motive de sănătate în Elveţia). La sfârşitul lui martie s-a primit o ştire foarte exactă, potrivit căreia trimisul român la Madrid le-ar fi propus ambasadorilor argentinieni şi portughezi, în numele guvernului român, să joace rolul de mijlocitori la transmiterea dorinţei României de a încheia cât mai curând pace cu Naţiunile Unite.

Mihai Antonescu i-a comunicat lui von Killinger, la începutul lui aprilie, că fostul ministru de externe spaniol, Serrano Suñer, ar fi vorbit cu trimisul Dumitrescu, spunându-i că are misiunea, din partea preşedintelui Consiliului de Miniştri portughez, Salazar, să întrebe pe Franco şi Mihai Antonescu dacă poate primi copii ale planurilor de viitor ale Germaniei. Salazar ar dori să verifice apoi, împreună cu Vaticanul, dacă pe baza acestor copii se pot întreprinde anumite mijlociri.

Domnul von Killinger i-a răspuns imediat lui Mihai Antonescu că nu vrea să cerceteze mai departe această chestiune. A accepta astfel de lucruri, ar arăta duşmanului semne de slăbiciune, ar fi fără rost şi ar dăuna numai.

La 6 aprilie, trimisul român la Madrid, Domnul Dumitrescu l-a căutat pe diplomatul german din Madrid pentru a-i spune că Bucureştiul îl obligă să raporteze, deoarece, conform unei ştiri din Madrid, corpul diplomatic din Madrid se adună la el şi discută împreună despre propuneri de pace ale Germaniei. Aceste propuneri de pace au fost transmise de către Führer Mareşalului Antonescu la ultima lor întrevedere din cartierul general al lui Hitler, iar, apoi, guvernul român i-ar fi adus la cunoştinţă lui Dumitrescu. Domnul Dumitrescu îi explică diplomatului german că informaţia asta e total eronată, asigurându-1 că a făcut doar vizite cordiale colegilor săi la întoarcerea sa în Madrid şi a încercat astfel să le prezinte pericolul bolşevic. În continuare, le-ar fi spus că Führerul nu doreşte să asupreasca celelalte state şi că doar Wehrmachtul german e capabil să apere Europa de bolşevici. Este, deci, pentru România nu numai o datorie de onoare, ci şi o necesitate vitală de a rămâne alături de Germania până la victoria finală.

Din această declaraţie a Domnului Dumitrescu reiese că informaţia pe care Domnul von Killinger i-a dat-o lui Mihai Antonescu nu a fost transmisă exact mai departe de către acesta, ci cu adăugirea unor amănunte inexacte.

Se poate constata că declaraţiile Domnului Dumitrescu privind cunoaşterea obiecţiilor germane au servit împotriva lui. Un om de încredere a comunicat că, potrivit unei informaţii recepţionate de el, Domnului Dumitrescu i s-ar fi comunicat de la ministerul de externe român că trebuie să-şi manifeste mirarea când va da răspunsul la întrebările care i se vor pune.

O altă confirmare a modului de acţionare a Domnului Dumitrescu a fost o comunicare făcută printr-un mijlocitor de către o personalitate spaniolă foarte apropiată de şeful ştatului, Franco, conform căreia Dumitrescu ar fi accentuat, în cercurile diplomatice de la Madrid, faptul că România ar fi obosită de război, că îşi manifestă dorinţa unei păci şi că se îndoieşte de victoria Germaniei. În această privinţă, Dumitrescu ar fi avut repetate discuţii cu ambasadorul argentinian, care era cunoscut ca prieten de încredere al lui Sir Samuel Hoare. În Spania, această activitate a românilor a avut un efect catastrofal.

Führerul a mai adăugat la aceste realităţi că s-a hotărât să discute cu Mareşalul Antonescu aceste chestiuni, mai ales că a primit o confirmare a informaţiilor printr-un

general spaniol foarte cunoscut, care l-ar fi rugat să limiteze acțiunile trimisului român la Madrid, deoarece din activitatea acestuia rezultă că Germania ar fi la capătul posibilităților materiale şi că şi-a pierdut încrederea în victorie. Efectul acestei impresii asupra naționaliștilor spanioli care erau ataşați *Axei* e nimicitor. Ei sunt revoltați că activitatea trimisului român continuă. De aceea, spaniolul a vorbit cu Hitler, rugându-l să pună capăt acestei atitudini.

Dacă trimisul român a făcut tatonările de pace în numele țării sale, atunci e neloial din partea României, deoarece trebuia să aducă la cunoştință acest lucru cel puțin aliaților ei, căci un aliat nu are chiar mână liberă în astfel de chestiuni, pe baza tratatului de alianță. În afară de asta, România mai are datoria morală de a fi sinceră cu țara prin al cărei sânge a fost apărată, şi nu prin garanții americane. Dacă din aceste puncte de vedere activitatea trimisului român este penibilă, atunci atitudinea sa poate fi definită ca imposibilă, dacă şi-ar lua rolul de orator al Germaniei. El nu are nici un drept de a vorbi în numele Germaniei sau al Führerului. Nici un şef de misiune german nu şi-ar permite astfel de lucruri. Şi dacă ar face-o totuşi, ar fi imediat dat afară din funcție şi închis într-un lagăr de concentrare. De aceea, el (Führerul) îl roagă pe Antonescu să folosească aceleaşi măsuri. Chiar dacă a considerat imposibilă atitudinea trimisului român în rolul său de sondor de pace, pur şi simplu a fost revoltat de faptul că trimisul român a cutezat să vorbească în numele lui (al Führerului).

Dacă el (Führerul) ar avea astăzi convingerea că războiul e pierdut, atunci Mareşalul Antonescu ar fi printre primii care ar afla acest lucru şi i-ar spune totodată că, dacă aceasta ar fi situația, războiul trebuie să se încheie pe alte căi. El nu ar întreprinde niciodată nimic fără a da ştire înainte aliaților. Istoria Germaniei cuprinde exemple numeroase în ceea ce priveşte jertfele pe care ea le-a adus aliaților. Germania nu a încheiat tratate de pace fără a da de ştire aliaților ei. El (Führerul) va vorbi întotdeauna deschis cu ducele, Antonescu, Horthy şi Ryti, şi nu va încerca niciodată să încheie pace fără ştirea lor. Germania şi aliații ei sunt legați la bine şi la rău. Trupele lor au luptat împreună.

Führerul a mai adăugat că a trebuit să-i spună lui Antonescu toate aceste lucruri, deoarece el (Führerul) trebuie să se ferească de ceea ce diplomații români au afirmat în numele lui. Deoarece nu poate da o explicație oficială şi nici o dezmințire, singura lui soluție este să se adreseze lui Antonescu. El a pus aceste probleme în centrul discuției, rugându-l pe Antonescu să le analizeze, nu atât în legătură cu atitudinea Germaniei, ci mai mult privind urmările pe care le-ar putea avea în lume, atitudinea diplomaților români. Şi, în afara de asta, a dorit să înceapă întrevederea cu o problemă mai neplăcută, pentru ca finalul să nu fie prost, ci la sfârşitul convorbirii să poată fi discutate părțile pozitive ale legăturii româno-germane. Bineînțeles că nu aşteaptă un răspuns imediat din partea lui Antonescu la această problemă neaşteptată. El ar înțelege prea bine, chiar dacă Antonescu nu i-ar da nici un răspuns şi bineînțeles nu i-ar lua-o înainte.

Antonescu i-a replicat că, din contră, ar vrea să-i răspundă imediat. E foarte mirat de cele auzite şi profund impresionat de cele comunicate. El a crezut că România este privită ca unul dintre cei mai loiali aliați, mai ales că a adus un număr atât de mare de jertfe. Îl roagă pe Führer să-l creadă, căci pentru el, personal, loialitatea este calitatea principală şi că el a urmat în viață întotdeauna un drum drept. El a impus țării sale politica Germaniei, deoarece era o necesitate vitală țării sale, ca pe această cale să înlăture ocuparea României de către slavi şi stăvilirea anarhiei. Trebuie să i se facă dreptate poporului român şi să se recunoască că punctul lui de vedere (al lui Antonescu) care predomină întreaga politică română, a găsit foarte multă înțelegere la poporul român. De asemenea, îl poate asigura pe Hitler că întreaga națiune română îl sprijină acum mai mult decât oricând şi că nu permite nimănui să ducă o altfel de politică decât cea pe care el (Antonescu) o consideră cea mai bună, în interesul țării sale şi al Europei, Führerul a răspuns că nu s-a îndoit niciodată

de persoana Mareşalului. Încă din prima clipă i-a acordat încredere şi această încredere e de nezdruncinat, căci providența dăruieşte unei țări numai un om care o poate salva.

Antonescu îi mulțumi Führerului pentru încredere şi îl rugă să-şi extindă această încredere şi asupra poporului român. Îl poate asigura că România merită acest lucru. Führerul va putea vedea că România îşi va continua drumul alături de Germania până la sfârşitul războiului. De asemenea, îl mai asigură încă o dată pe Führer că nimeni nu ar putea duce o altă politică decât cea pe care el (Antonescu) o consideră cea mai potrivită. Curtea nu are nici o influență asupra politicii şi, de asemenea, nu găseşte ecou în rândul maselor. Politica de opoziție, în special Maniu nu contează. Maniu nu a încercat să facă negocieri, deoarece ştie ca astfel şi-ar pierde libertatea. Totuşi, el (Antonescu) nu se poate atinge de Maniu, deoarece el (Antonescu) îşi cunoaşte poporul şi nu doreşte ca prin măsuri luate împotriva lui Maniu să facă o jertfă din acest om înaintat în vârstă şi cu idei negative, dându-i prin aceasta ceea ce dorea de mult să obțină.

Antonescu afirmă apoi că diferiți intriganți l-au determinat pe rege să facă anumite gesturi. Însă de îndată ce el (Antonescu) a aflat de aceste lucruri, a acționat prompt. I-a trimis Regelui o scrisoare cu o avertizare severă şi de atunci nici Curtea, nici opoziția nu s-au mai manifestat.

De asemenea, Antonescu doreşte să profite de ocazie şi să-i comunice Führerului că nu va lua niciodată vreo inițiativă fără a-i da lui de ştire. Aceasta e o lege a unei simplei loialități dar pe care el vrea neapărat s-o respecte. El este, de asemenea, convins că cea mai mare primejdie o reprezintă ruşii în Răsărit şi de aceea el crede că în interesul României să se continue în anul acesta războiul împotriva ruşilor şi România trebuie să contribuie şi ea la lupte împotriva unui inamic care reprezintă o forță îngrozitoare. Un compromis ar fi imposibil, deoarece ar crea pentru Europa dificultăți şi mai mari: războiul trebuie dus până la ultima consecință.

În ceea ce priveşte activitatea trimisului român la Madrid, informațiile lui (Antonescu) nu corespund întrutotul cu cele înşirate de Führer. Totuşi, el va întreprinde o cercetare minuțioasă şi în condițiile date trimisul va suferi urmările negocierilor sale.

În ceea ce priveşte pe Mihai Antonescu, îl poate asigura pe Führer că acesta, împreună cu Gheorghe Brătianu, a fost unul din protectorii politici pentru Germania. Mihai Antonescu s-a despărțit mai târziu de Brătianu, deoarece acesta i se părea prea inactiv. E imposibil ca Mihai Antonescu să fie privit ca neloial față de *Axă*. E de neconceput ca Mihai să fi încercat vreodată să încheie pace sau să ceară ajutor la americani sau alte state, căci el (Mareşalul) nu ar putea suporta alături de el pe nimeni care ar fi neloial Germaniei.

Führerul îi răspunse că a fost nevoit să-i facă respectivele comunicări. Ultima hotărâre a fost determinată de ştirea adusă de generalul spaniol, care este un reprezentant fanatic al ideii că Spania trebuie să aibă o atitudine corectă față de *Axă* şi trebuie să-i aducă mari servicii pentru cauza comună. Ar fi fost imposibil de evitat o astfel de avertizare şi, deci, a fost hotărâtoare în acțiunile Führerului. Bineînțeles că rămâne totul în grija Mareşalului, ceea ce doreşte sau nu să facă pe baza informațiilor transmise. Chiar şi Führerul a trebuit să ia o poziție de apărare în chestiunea respectivă, dar consideră acum problema încheiată. În continuare, Führerul a îndreptat cursul întrevederii asupra problemei legate de generalul Tătăranu care, printr-un ordin direct al Führerului către Feldmareşalul Paulus, a fost trimis cu avionul, cu puțin înainte de căderea Stalingradului la Antonescu pentru a da un raport. El a fost pus la punct de către Mareşal. Führerul ar dori acum, în cadrul acestei întrevederi, să clarifice situația şi nedreptatea care i s-a făcut generalului, în timp ce primise ordinul Führerului. El a dat acest ordin pentru a salva unul

din valoroşii conducători români de la prăbuşire şi să obţină serviciile acestui conducător pentru continuarea în comun a războiului. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu generalul german Hube, Führerul se bucură că a putut explica problema Tătăranu, care îl cam deranja. Tătăranu, la fel la Hube au ştiut prea puţin din motivele intime ale Führerului; ei au executat doar ordinul. Führerului i-ar părea rău dacă generalul ar fi privit ca laş. Nu a existat nici o posibilitate de întoarcere la Stalingrad, deoarece 7 avioane din 10 au fost lovite. Pe lângă aceasta, Führerul a aflat că respectivul general nu prea e prieten al Germaniei.

Antonescu a răspuns că a judecat cazul Tătăranu cu toată luciditatea. De fapt, ar fi trebuit să-l ducă în faţa unui tribunal de război, deoarece a părăsit fortăreaţa fără ordinul Mareşalului. El nu a avut voie să facă acest lucru, atâta timp cât trupele române mai luptau, şi chiar şi după aceea ar fi trebuit să rămână lângă Paulus din motive de camaraderie. Totuşi, un tribunal de război ar îi făcut prea multă zarvă în jurul acestui caz. Aşa, însă, generalul şi-a dat doar demisia. Şi aşa el nu mai putea fi folosit la acţiuni active, deoarece sănătatea sa a fost complet distrusă în luptele de la Stalingrad. În ceea ce priveşte neataşarea lui faţă de Germania, Antonescu a explicat că, de fapt, corpul de ofiţeri român e foarte disciplinat şi nu-i este permis să se ocupe de politică. Cine nu era de părerea Mareşalului trebuia să-şi dea demisia aşa cum a făcut-o generalul Iacobici, care fusese în 1942 şeful statului major şi nu a fost de acord ca românii să treacă Nistrul.

În încheiere, Führerul a mai prezentat lui Antonescu problemele pe care le-a discutat cu Ducele. Situaţia de acum din nordul Africii s-a produs din cauza greutăţilor de aprovizionare. Totuşi, Germania şi Italia vor să păstreze un mic cap de pod, care leagă multe forţe engleze şi americane, obligând în continuare pe englezi să facă lungul drum de transport în jurul Capului Bunei Speranţe şi astfel el să-şi poată folosi submarinele, căci, dacă ar cădea Tunisia, atunci ar însemna ca vapoarele care, de exemplu, încărcau petrol din Haifa să se îndrepte spre Asia răsăriteană efectuând un traseu de 6 sau 7 ori mai lung.

Pentru a menţine Tunisia este necesar ca forţele aeriene să fie întărite şi să facă faţă cel puţin atacurilor anglo-saxonilor. Führerul e convins că dacă marina italiană ar renunţa la punctul ei de prestigiu - recunoscut de altfel, de toate statele aliate şi ar folosi navele ei mari, crucişătoarele şi distrugătoarele pentru scopuri de transport - atunci situaţia aprovizionării în nordul Africii ar fi rezolvată. Germania s-a aflat într-o situaţie asemănătoare în timpul campaniei din Norvegia şi, totuşi, şi-a pus flota de crucişătoare şi distrugătoare în serviciul transportului. Navele mari nu mai au valoare şi sunt învechite. Le trebuie prea multă apărare cu vapoare mici şi forţe aeriene pentru a putea fi puse în acţiune, erau uşor reperabile.

Führerul a arătat cum a întâlnit greutăţi la marina germană, când a încercat să pună în practică această idee, care ar fi putut fi înlăturate; el a încheiat această parte a explicaţiilor cu observaţia că binele nu vine niciodată prea târziu şi că, în cazul în care marina italiană s-ar folosi în asigurarea transporturilor, o schimbare a situaţiei ar fi evidentă.

În continuarea discuţiei, Führerul comunică lui Antonescu că Mareşalul Rommel nu se mai află de multe săptămâni în Tunisia. El şi-a dus trupele până la Gabés şi e acum grav bolnav, deoarece a stat prea mult în Africa. Un german nu rezistă climei de acolo mai mult de un an. Rommel a stat însă în nordul Africii doi ani. El se află în concediu pentru a-şi reface sănătatea; cu câteva luni în urmă a trebuit să-şi întrerupă un tratament din cauza luptei care a izbucnit la El Alamein. Rommel este unul din cei mai buni comandanţi. de armată, trecând prin greutăţi din cauza defectuoasei aprovizionări. Marşul lui de retragere prin deşert a fost o acţiune magistrală.

Capul de pod din peninsula Taman, în Răsărit, nu a fost cedat deoarece leagă multe forţe ruseşti. Şi portul din Novorosiisk trebuie apărat cu orice preţ, întrucât dacă ruşii îl câştigă, li se oferă posibilitatea să plece de acolo cu vapoare mici şi să încerce să acosteze

în Crimeea. Din porturile care le stau, deocamdată la dispoziție ruşilor, aceştia nu pot folosi nave mici pe distanțe foarte mari. Pe lângă aceasta, Führerul speră să obțină din nou, în scurt timp, legea negocierii pe frontul de Răsărit. Din cauza perioadei nămoloase, înaintarea diviziilor model germane a fost întârziată. În condiții atmosferice mai bune aceste trupe ar fi putut respinge şi mai mult pe ruşi. Perioada noroioasă de acum are şi părțile ei pozitive, deoarece oferă trupelor posibilitatea să-şi revină şi să se aprovizioneze cu material. Acest lucru este valabil mai ales pentru companiile de prim ajutor şi de tancuri care au fost trimise în regiunile din spatele frontului.

În încheierea acestei întrevederi a avut loc un dineu în cerc restrâns.

Schmidt

(Andreas Hillgruber, Hrsg., *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler*, II, p. 214-227; traducere - Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler,* II, p. 63-77; Ion Calafeteanu, *Români la Hitler,* p. 182-194).

Anexa 15

13 aprilie 1943, Salzburg, Klessheim, orele 12 – Nota lui Paul Otto Schmidt pe marginea întrevederii Adolf Hitler - Ion Antonescu

[Întocmit] Salzburg, 15 aprilie 1943

Prezent ministrul de Externe al Reichului

Antonescu începu prin a arăta că, după o profundă reflectare, nu mai are nimic de adăugat la răspunsul său de ieri privitor la acuzaţiile făcute de Mihai Antonescu. El a mai amintit că, în continuarea dineului de aseară, a avut o discuţie cu ministrul plenipotenţiar von Killinger referitoare la Mihai Antonescu, întrebîndu-1, totodată, dacă are impresia că Mihai Antonescu ar fi împotriva Germaniei. Domnul von Killinger a negat aceasta şi a subliniat doar nerecunoştinţa şi lipsa de experienţă ce-1 caracterizează pe Mihai Antonescu.

Mareşalul a mai subliniat o dată faptul că Mihai Antonescu a fost protectorul politicii germane în România, că el este un om al faptei şi şi-a pus de multe ori viaţa în joc, când se afla de partea Mareşalului. Deşi asemănarea de nume este izbitoare, totuşi nu sunt rude, iar faptul că îl apără (pe Mihai Antonescu) nu e din motive de rudenie, ci pentru a-şi salva propria onoare.

Führerul răspunde că materialul prezentat nu provine de la ministrul plenipotenţiar von Killinger, ci se bazează, în primul rând, pe comunicările şefilor de misiuni diplomatice, care au discutat cu Mihai Antonescu şi au anunţat, apoi, conducerii ţării lor rezultatele convorbirilor avute. El (Führerul) nu ştie dacă Mihai Antonescu e conştient de importanţa părerilor sale. În orice caz, trebuie evitat faptul că politica germană să fie fals interpretată în străinătate din cauza aliaţilor. Aceasta ar duce la efecte catastrofale ca, de exemplu, cunoaşterea memoriului lui [Ottokar] Czernin, în anul 1917, fapt care a dus la distrugerea tratatului de pace a puterilor germane. Căci, nici un conducător de război nu ar sfârşi lupta dacă ar observa şi cea mai mică slăbiciune la adversar. Dacă afirmaţiile au fost făcute de Mihai Antonescu în numele statului român, atunci înseamnă că a fost o atitudine neloială. Iar dacă punctul de vedere german este astfel interpretat, efectul ar fi distrugător.

De altfel, primejdia bolşevică n-ar putea fi sporită niciodată printr-o înţelegere relativă sau un armistiţiu. Germania nu poate crede acest lucru; dar, dacă un ministru aliat face declaraţii deplasate, atunci va face impresia că e doritor de pace şi prin aceasta se întăreşte rezistenţa duşmanilor şi se produc o serie de leziuni. Şi e indiferent atunci dacă a avut bună sau rea voinţă prin atitudinea sa. Rezultatul unei astfel de acţiuni ar fi că, unele cercuri, doritoare de pace din Anglia, care se îndoiau de victorie, au din nou speranţe şi le creşte dorinţa de luptă.

Antonescu îi răspunse Führerului că este întrutotul de acord cu părerea lui. Conform expunerilor germane, se arată trei întrebări principale: 1. atitudinea regelui; 2. întrebarea dacă Mihai Antonescu a prezentat ministrului plenipotenţiar din Madrid instrucţiunile ce i-au fost date.

Referitor la prima problemă, Antonescu a subliniat faptul că regele e un copil ce a fost îndreptat pe căi greşite, dar pe care el (Antonescu) 1-a redresat energic.

În ceea ce priveşte a doua întrebare referitoare la faptul că Mihai Antonescu sau reprezentanţi diplomatici ai României ar fi vorbit în numele Germaniei, după părerea sa

(Antonescu) este vorba de interpretări greşite ale declarațiilor române, făcute prin diplomați străini.

În ceea ce priveşte cazul de la Madrid, după opinia sa, trebuie să fie vorba de adevărate intrigi. Ieri seara, după cum a mai amintit, a vorbit cu domnul von Killinger şi i-a promis că îi va permite să vadă o scriere a regelui şi telegramele oficiale din Madrid şi Ankara, astfel încât Killinger va putea vedea adevărata stare a lucrurilor.

Führerul i-a răspuns că nu e vorba de aceasta, dacă diplomați străini au prezentat greşit ceea ce spusese partea română, ci dacă, în urma declarațiilor făcute trebuie să aibă impresia că România şi Germania sunt gata pentru a încheia pace. Iar în legătură cu problema dacă sondările de pace au fost făcute de către România în numele Germaniei, nu e vorba de intrigi, ci de argumente concrete, ireproşabile şi prin care temerile părții spaniole sunt confirmate. Ministerul de externe al Reichului a mai adăugat cum că a primit de curând veşti din Madrid, conform cărora agitația de acolo a luat un caracter catastrofal. Antonescu atrase atenția asupra faptului că Mihai Antonescu ar fi anunțat ministrului de externe al Reichului contactarea pe care a avut-o cu diplomatul turc la ultima sa vizită în Cartierul General al Führerului, şi ar fi primit aprobarea acestuia (a ministrului). El (Antonescu) nu ştia aproape nimic despre aceste întrevederi, deoarece nu luase parte la ele. Ministrul de externe al Reichului a subliniat în răspunsul său faptul că problemele de pace nu au fost abordate în discuția avută cu Mihai Antonescu. Din contră, şi cu ocazia aceasta, îi explicase cum trebuie luptat fără nici un fel de compromis, până la victoria finală. Mihai Antonescu n-a pomenit nimic despre problema păcii, ci a discutat numai legăturile sale cu ambasadorul turc, de la care ar putea deține informații interesante, care l-ar interesa sigur şi pe ministrul de externe al Reichului. Ministrul de externe al Reichului ar fi aprobat acest lucru. Totuşi, nu s-a vorbit nimic despre pace şi Mihai Antonescu nu a avut impresia că ministrul de externe al Reichului s-ar fi interesat în mod deosebit de ştirile turceşti. El (ministrul) s-a impus pentru continuarea luptei fără nici un compromis.

Führerul remarcă că problema importantă constă în faptul că duşmanii principali ai *Axei* şi-au făcut o părere cu totul greşită despre poziția Germaniei şi a Italiei şi asta numai din cauza acțiunii lui Mihai Antonescu. Şi acum îl roagă pe Mareşal să aibă grijă să nu se mai repete în viilor astfel de acțiuni.

Mareşalul răspunde că îi este foarte recunoscător că au discutat problema aceasta. Adevărul este însă totalmente opus celui pe care Germania îl cunoaşte.

Cu excepția Finlandei, România, dintre toți aliații Germaniei, a contribuit cel mai mult la război, participând cu 6 divizii în Caucaz, cu 3 divizii pe Marea de Azov şi în Crimeea. A avut 200 000 de morți şi 180 000 de răniți. Între aceştia se numărau 11 000 ofițeri şi 9 000 de subofițeri. La toate acestea se mai adaugă pierderea materială de 2 armate. Unei țări care a adus astfel de jertfe, nu i se poate reproşa lipsa fidelității față de aliați. Ministrul de externe al Reichului ar fi arătat că, tocmai datorită acestor sacrificii, demersurile diplomaților români sunt cu atât mai neobişnuite. Fiecare cuvânt rostit aici, fără nici un pic de atenție, ar putea costa viața a mii de soldați. Cât de mare ar fi paguba, care a fost provocată de acțiunea lui Mihai Antonescu se poate vedea în ştirile care au fost transmise în dimineața de astăzi şi conform cărora Cordell Hull ar fi transmis ambasadorului Steinhardt o telegramă prin care îi cere să continue jocul cu Mihai Antonescu şi să prelungească totul până ce invazia putea să aibă loc.

Führerul ar fi comentat că referitor la autenticitatea acestor informații nu există nici un dubiu. Totul se bazează pe convorbiri de telefon interceptate şi oprirea şi descifrarea unor telegrame. Dar a subliniat faptul că niciodată şi din nici o parte, Mareşalul Antonescu nu a fost amestecat în toate acestea. Însăşi această realitate subliniază că

informaţiile se potrivesc. Şi cu aceasta, se poate încheia discuţia referitoare la informaţiile pe care el (Führerul) trebuia să i le comunice. Are, totuşi o rugăminte: să li se atragă atenţia diplomaţilor români să nu mai transmită ştiri false de genul celor de până acum.

Antonescu răspunse că înţelege perfect că nimeni nu are dreptul să vorbească în numele altei ţări în ceea ce-l priveşte pe Mihai Antonescu, şi-a arătat toată încrederea pe care o avea în el, dar trebuie să recunoască că, în ultima vreme, a avut dificultăţi cu el, şi despre care domnul von Killinger a relatat precis şi că aceasta devenise cancanul Bucureştiului (cearta dintre cei doi). Mihai Antonescu a muncit prea mult şi nu s-a menajat deloc. Din această cauză e acum obosit şi surmenat. L-ar durea foarte mult pe el (Mareşal) dacă Mihai Antonescu ar trebui să se despartă de el, după ce şi-a pus de multe ori viaţa în joc pentru Mareşal. Dacă această despărţire trebuie să se facă acum nu o poate spune cu exactitate. Trebuie să se ţină cont şi de durerea pe care toată această situaţie i-ar provoca-o.

Führerul îi răspunse că se poate bucura de întreaga sa încredere. După părerea sa, statele sunt reprezentate de oameni de seamă. România este deci reprezentată de Mareşalul Antonescu. Fără această încredere absolută în Mareşal, el (Führerul) nu şi-ar fi îndreptat niciodată atenţia asupra României. Regele e un copil, dar şi copiii pot deveni periculoşi când ajung îi mâini rele, cum a fost cazul în Iugoslavia. Führerul a subliniat că nu are nici o pretenţie, ci a arătat doar pericolele şi că restul îl lasă în seama Mareşalului. Şi a făcut asta tocmai din cauza vărsărilor mari de sânge din partea ambelor armate şi a negocierilor şi tratatelor, aşa cum au fost ele văzute de către partea germană. El (Führerul) nu ştia nimic despre deosebirile de opinii dintre Mareşal şi Mihai Antonescu. S-a simţit numai obligat să-i arate mareşalului situaţia aceasta, deoarece are în el toată încrederea ca şi în Duce căruia, la fel îi aduce la cunoştinţă anumite întâmplări importante. Bineînţeles că se aşteaptă la aceeaşi atitudine şi din partea conducătorilor celorlalte state, căci între şefii de state ai ţărilor aliate trebuie să domine încrederea. În caz că aceasta lipseşte, totul este de prisos.

Antonescu răspunse că românii ar fi cuprinşi de turbare dacă ar trebui să se despartă acum de Germania şi, în caz că el ar observa o schimbare de atitudine a poporului român, s-ar retrage imediat.

Führerul îi răspunse că în privinţa asta, e de altă părere. În vremurile acestea dificile, popoarele nu pot să mai gândească logic şi nu mai aleg drumul cel bun. Atunci şeful de stat trebuie, împotriva voinţei lor, să le îndrepte pe adevăratul drum. Antonescu răspunse că ar fi acţionat asemănător cu poporul român şi, în 1940 1-a constrâns să urmeze calea de colaborare cu Germania şi va repeta aceasta ori de câte ori va fi nevoie.

În continuarea convorbirii, discuţia s-a îndreptat din nou asupra lui Maniu, Mareşalul Antonescu a repetat motivele care l-au determinat să nu întreprindă nimic împotriva lui Maniu, care e privit de poporul român ca o personalitate istorică şi, mai ales, în rândul ţăranilor, unde are o deosebită trecere şi care ar deveni, în urma unei acţiuni împotriva sa, un adevărat martir.

De fapt, Maniu n-ar îndrăzni să devină activ. Dacă ar face-o totuşi, ar fi arestat imediat.

În legătură cu aceasta, Antonescu a subliniat cât de calmă e situaţia în România faţă de alte state. Nu au avut loc nici greve, nici sabotaje, nici alte tulburări. Peste tot domneşte liniştea, fără să se întreprindă măsuri în privinţa asta. Ca exemplu se pot da cele 40 000 de convoaie militare care au plecat din România, fără nici un incident.

În încheiere, discuţia s-a îndreptat asupra problemei evreieşti. Führerul a explicat că în această problemă - nu vrea să pară ca o critică - are alte concepţii decât Mareşalul şi amiralul Horthy. Führerul a arătat apoi măsurile cu care evreii au fost îndepărtaţi, atât în economie, în viaţa culturală în Germania în acest domeniu. În momentul cultural şi în alte domenii, s-a văzut o adevărată înflorire. În alte ţări, în care problema evreilor nu a fost

clarificată total, ca de exemplu în Ungaria, situaţia este mult mai complicată. Evreii sunt aliaţii naturali ai bolşevismului şi candidaţii pentru opoziţiile ce au fost cucerite prin bolşevism. De aceea, Führerul e de părere, în opoziţie cu Mareşalul Antonescu, că e cu atât mai bine să se acţioneze radical împotriva evreilor. Führerul ar întreprinde-o luptă pe mare şi ar prăbuşi podurile în urma sa, deoarece tot e foarte puternică ura evreilor. În Germania, în urma lichidării problemei evreieşti, există acum un popor solidar, fără nici o opoziţie. Nu există opoziţii în economie, dar nici întoarcere din drumul pe care s-a pornit.

Antonescu răspunse că ar dori cu plăcere să scoată evreii din România, dar nu ştie prea bine unde să-i ducă. A amintit de dificultăţile pe care le are la transportarea evreilor din România, prin Bulgaria şi atitudinea aceasta a bulgarilor se datoreşte influenţei germane. Părţii germane, bineînţeles, i-ar conveni o verificare a acestei probleme.

Cu aceasta s-a încheiat discuţia.

Schmidt

(Andreas Hillgruber, Hrsg., *Staatsmänner und Diplomaten bel Hitler*, II, p. 228-233; traducere - Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler,* II, p. 78-84; Ion Calafeteanu, *Români la Hitler,* p. 194-198).

Anexa 16

Iunie 1943 – Material documentar privind *Politica României şi posturile de radio străine*

[1943]
MARELE STAT MAJOR
Secția a II-a
Serviciul Radio

POSTURILE CLANDESTINE DE RADIO
DESPRE ACTELE ŞI REALIZĂRILE REGIMULUI

În general, posturile clandestine de radio în limba română consideră întreaga activitate a guvernului român ca inspirată de-a dreptul de la Berlin. Acesta este firul conducător care se poate desluşi în aproape toate emisiunile clandestine, indiferent de nuanță şi oricare ar fi subiectul tratat. Sunt doar două excepții: postul maghiar "Gabor Aron" şi postul clandestin legionar, care de altfel se deosebesc şi ca factură şi ca preocupări de toate celelalte.

Din cercetarea emisiunilor efectuate din octombrie 1940 şi până la 1 iunie 1943 se pot desluşi două teme fundamentale de propagandă, care sunt mereu prezentate în variante diferite, depinzând de pretextul folosit de fiecare dată, dar ducând întotdeauna la aceleaşi concluzii.

Aceste teme fundamentale sunt următoarele:

1. Mareşalul Antonescu a aservit țara germanilor, din punct de vedere politic, militar şi economic;

2. România nu are ce căuta într-un război împotriva Rusiei.

În timp ce posturile clandestine de factură britanică sau asemănătoare accentuează îndeosebi asupra problemelor de politică externă, asupra problemei Ardealului, şi de dedau la atacuri personale împotriva membrilor guvernului şi mai ales împotriva Domnului Mareşal Antonescu, posturile de nuanță sovietică sunt în special preocupate să pricinuiască tulburări în România prin îndemnuri la atentate, acte de sabotaj şi să sape moralul armatei prin îndemnuri insistente la dezastre. S-au dat chiar şi rețete practice pentru uzul eventualilor "partizani" români, care au fost învățați cum să prepare diverse amestecuri incendiare, cum să provoace deraierea trenurilor sau oprirea motoarelor de automobile.

Întreaga propagandă anti-românească porneşte însă de la ideea că în țară există nemulțumiri care trebuiesc exploatate şi nemulțumiți care trebuiesc întrebuințați.

Se poate face observația că, în timp ce posturile de nuanță sovietică - de pildă "România Liberă" - fac o propagandă lipsită de finețe, de cele mai multe ori de-a dreptul grosolană, întemeiată mai mult pe deducții decât pe fapte sau pe fapte pur şi simplu inventate, posturile de factură britanică sunt în general mai bine informate, "clandestinul" chiar foarte bine şi prompt informat. Emisiunile acestora din urmă sunt mai închegate şi mai bine argumentate, mai diverse, pentru că se ocupă adesea de chestiuni de amănunt. În măsura în care stă la îndemâna noastră putința de a controla veracitatea afirmațiilor posturile de nuanță sovietică, ele s-au dovedit cu totul false, cel puțin în ceea ce priveşte unele amănunte despre câteva pretinse dezordini de stradă la Bucureşti.

Pe categorii de idei şi preocupări, emisiunile posturilor clandestine de radio se pot împărți astfel:

1. Propaganda de ordin politic:
- intern
- extern
2. Propaganda de ordin militar
3. Propaganda de ordin economic şi social.

1. **PROPAGANDA DE ORDIN POLITIC**

Intern

Domnul Mareşal Antonescu este socotit răspunzător atât pentru instaurarea regimului legionar cât şi pentru faptul că "n-a interzis ziarului "Porunca Vremii" să atace mereu pe Nicolae Iorga şi Virgil Madgearu". De pe de altă parte, Conducătorul este acuzat de duplicitate căci "adăposteşte în propria-i casă personalităţi ale vechiului regim, dar interzice ziarelor să publice discursurile D-lor Maniu şi Rădulescu-Motru la înmormântarea lui V. Madgearu şi N. Iorga". Atitudinea sa faţă de legionari este ilustrată prin aceea că s-a folosit de ei, dar după ce a adus pe germani în ţară "îi va trece pe planul al doilea"; iar faţă de Dinastie, prin aceea că "a răpit Coroanei toate prerogativele".

Singurele emisiuni în care postul "clandestin" aprobă atitudinea D-lui Mareşal, se referă la rebeliune, când "Generalul Antonescu a ripostat dârz la tentativa lui Hitler de a se înscăuna definitiv în România prin uneltele sale legionare". Se insistă asupra faptului că sosirea ambasadorului von Killinger a fost înadins întârziată pentru "a strica socotelile lui Horia Sima". "Generalul Antonescu a salvat ţara din mâinile legionarilor, care vroiau s-o ducă în prăpastie", dar n-a putut obţine complicitatea lui von Killinger decât în schimbul unor concesii, şi anume angajarea armatei române într-un război contra Rusiei.

Vorbindu-se despre opera de guvernământ a Conducătorului, se afirmă că principala ei caracteristică este "mania aplicării de pedepse şi persecuţii, datorită spectrului sabotajelor şi atentatelor la siguranţa Statului". Toate libertăţile au fost desfiinţate pentru ca poporul să poată fi exploatat după dorinţă, în folosul germanilor sau chiar în folos personal.

Unul din motivele de propagandă mult exploatate este problema Ardealului de Nord. Guvernul este învinuit că se dezinteresează de soarta românilor de acolo. "Clandestin" întreabă de ce n-au fost daţi în judecata naţiunii Gigurtu, Manoilescu şi Valer Pop şi constată că "prin diversiuni ca detronarea vechiului regim, instaurarea legionarilor, distrugerea Gărzii de Fier, persecutarea evreilor şi campania anti-masonică, Mareşalul Antonescu a căutat să treacă neobservată ocuparea Transilvaniei de Nord".

În ceea ce priveşte colectele de bani şi efecte, rezultatul lor n-a folosit armatei noastre, ci germanilor din Reich. Iar pedeapsa cu moartea pentru luare de mită a fost înfiinţată tocmai pentru că asemenea abateri au fost constatate printre înalţii funcţionari administrativi ai regimului. "Însuşi Mareşalul Antonescu a primit vila de la Predeal". Deportările de evrei în Transnistria constituiau o adevărată sursă de venit a oamenilor regimului.

În ţară, din pricina lipsurilor şi teroarei, actele de sabotaj şi arestările de "patrioţi" se ţin lanţ. "Mareşalul nu poate ascunde populaţiei toate acestea".

PROPAGANDA DE ORDIN POLITIC

Extern

"Politica externă a guvernului se limitează la închiderea tuturor ambasadelor din ţările duşmane Axei. În schimb, s-au consolidat legăturile cu ţări ca Manciuko şi San Marino". Soarta României este definitiv legată de aceea a Germaniei şi Italiei, cu toate că "numai alături de democraţii România s-ar fi putut face respectată de Hitler".

Ruperea relaţiilor cu Anglia se datorează faptului că guvernul a acceptat ca

România să devină bază de plecare pentru trupele germane.

Călătoria la München a D-lui Mareşal, în mai 1941, nu avea alt scop decât pe acela de a înşela populaţia asupra amiciţiei germano-române. În rezumat, diplomaţia guvernului este socotită nefastă, căci "ne-a angajat într-un război pierdut de la început şi din care nu avem nimic de câştigat; ne-a aliat cu ungurii pentru a ignora Arealul şi ne obligă să suferim pierderi şi pagube care ne slăbesc în avantajul inamicilor". Prin dictatul semnat la 30 iunie 1940 la Bucureşti, şi care n-a fost adus la cunoştinţa poporului, s-a realizat: "recunoaşterea irevocabilă a dictatului de la Viena, renunţarea la orice modificare a graniţelor până la sfârşitul războiului şi renunţarea la orice atac sub orice formă împotriva Ungariei".

Cu toate acestea, guvernul ştia de încheierea unui tratat militar secret de alianţă între Ungaria şi Bulgaria, dar declara că el nu viza România, deşi este vădit că această alianţă e îndreptată împotriva noastră. În loc să reacţioneze însă, guvernul a hotărât intensificarea legăturilor de prietenie cu Bulgaria şi Italia.

"Duplicitatea" guvernului este subliniată şi în materie de politică externă, căci "după declaraţiile unui prieten apropiat, Mareşalul Antonescu face eforturi pentru schimbarea politicii şi pentru mituirea presei elveţiene şi portugheze în vederea unei propagande favorabilă cauzei valahe" şi "caută a se înţelege cu Anglia, trimiţând ambasadori speciali la Ankara, Lisabona şi Stockholm".

Încrederea guvernului în Italia este inexplicabilă, căci aceasta a dat "numeroase dovezi de laşitate şi minciună". În ceea ce priveşte Germania, este limpede că ea îşi sluje şte interesele cu instrumentele pe care le are la îndemână şi, la nevoie, chiar în paguba lor.

La 10 mai 1941 Mareşalul Antonescu a declarat: "Am întors apusul neamului în răsărit şi din răsărit ne vom stăpâni apusul", "ceea ce vrea să însemne că dacă vom continua războiul, Hitler ne va restitui Ardealul. E un şantaj în care doar Mareşalul s-a lăsat prins".

2. **PROPAGANDA DE ORDIN MILITAR**

În acest domeniu, temele sunt destul de limitate. Ele se referă, în 1940, la venirea misiunii militare germane în România, care însemna "ocuparea deghizată a ţării şi transformarea ei într-o bază de plecare împotriva vecinilor" - iar mai târziu la "scopurile inexistente" ale războiului nostru în răsărit şi la "pierderile uriaşe" suferite de armata română în Rusia.

În ceea ce priveşte venirea misiunii militare germane, se afirmă că guvernul "a ordonat evacuarea a 36 garnizoane româneşti pentru a adăposti trupele germane şi a acordat un credit de 360 000 000 mărci pentru a acoperi cheltuielile de staţionare ale acestor trupe".

"Guvernul a cutat să ne convingă că nu vor veni decât câteva mii de nemţi pentru instruirea armatei. Dar ei s-au abătut ca lăcustele şi efectivul actual este de 30 divizii". Din această pricină am fost nevoiţi "să rupem relaţiile cu una din cele mai mari puteri din lume, Anglia. După această faptă infamă, guvernul ne va aduce pe cap urgia unui război pe care nu-l dorim". Dar "Goebbels a declarat unor ziarişti că armatele germane din România nu se află aici pentru apărarea hotarelor noastre, ci pentru apărarea intereselor germane". Datorită Mareşalului Antonescu, germanii au putut "masacra pe bravii noştri vecini, iugoslavii, iar România a devenit bază de atac contrar Greciei şi Iugoslaviei".

Emisiunea postului "clandestin" de la 20 mai 1941, anunţă că "Generalul Antonescu a fost încunoştinţat de la Berlin de planul lui Hitler de a ataca Rusia. S-a cerut intervenţia armatei române, care a fost refuzată sub cuvânt că armata nu este dotată".

Provinciile recunoscute prin "sacrificiul floarei tineretului" sunt "un morman de ruine fumegânde". Din pricina lipsei de pricepere militară, Hitler a luat comanda Generalului Antonescu, "care ar fi putut să ne redea neatinse Basarabia şi Bucovina prin manevre

diplomatice abile sau prin acţiuni militare rapide". "Ca să arate lui Hitler că nu poartă răspunderea înfrângerii de la Prut, Mareşalul Antonescu a pornit cu armatele peste Nistru".

La căderea Odessei, "s-a pregătit o serie de mărci poştale cu chipul Mareşalului Antonescu şi al lui Mihai Antonescu". "Clandestinul" declara la 24 aprilie 1942: "În ziua când vom afla că mărcile vor fi puse în vânzare, oficiile poştale şi fabrica de timbre vor fi incendiate".

"Guvernul a minţit că războiul s-a sfârşit cu căderea Odessei", căci "a pus la dispoziţia lui Hitler alţi 150 000 oameni, în timp ce ungurii n-au dat decât 40 000". "Pierderile reale ale armatei române în Rusia sunt de 300 000 morţi, răniţi şi dispăruţi" dar "la o conferinţă a presei Mareşalul Antonescu a declarat că am pierdut 400 000 oameni şi dacă va fi nevoie, vom mai face şi alte jertfe".

Încadrată în armata germană, şi lipsită de orice independenţă, "armata română este mânată spre răsărit indiferent de pierderi şi fără a avea vreun obiectiv naţional". "Pierderile la Sevastopol au fost de 40 000 morţi. Ungaria şi Bulgaria ne ameninţă graniţele cu armatele lor, dar guvernul continuă să trimită trupe pe Doneţ şi la Voronej".

În armată s-au ivit nemulţumiri şi fricţiuni. "Generalul Iacobici a fost îndepărtat pentru că a cerut ca forţele noastre să fie păstrate pentru marea bătălie a Ardealului".

Guvernul "trimite însă trupe pe ascuns în Rusia. Un Batalion de la Hunedoara a refuzat să plece, dar revolta a fost înăbuşită în sânge". "Alţi 300 000 români vor fi trimişi pe front", căci "Mareşalul Antonescu a satisfăcut din nou cererile Berlinului, care a pretins trimiterea pe front a ultimelor 3 corpuri de armată", dar în schimbul acestei concesii, "el nu a obţinut la Berlin nici măcar o promisiune". "Vor fi mobilizate toate rezervele: chiar şi copii de 17 ani şi bătrâni de 50 de ani, Hitler va trimite însă în România trupe SS pentru menţinerea ordinei".

"Guvernul ascunde soarta armatelor române de la Stalingrad, dar foloseşte înfrângerea celor 6 divizii maghiare pentru a putea spune că ungurii au suferit pierderi însemnate şi nu mai au trupe pentru a ne lua Ardealul". În realitate însă, "România a pierdut de 3 ori mai multe trupe decât Ungaria".

Acum, s-a ordonat mobilizarea generală, "care se efectuează însă cu ordine individuale de chemare, ca să nu se afle noul efectiv ce va lua drumul frontului".

Toate acestea "au pricinuit grave nemulţumiri în rândurile populaţiei".

"Şvabii şi saşii din Ardeal vor fi înrolaţi în armata germană. După ce vor fi instruiţi, ei vor fi trimişi tot în Transilvania însă, pentru a ţine piept românilor la caz de nevoie".

3. **PROPAGANDA DE ORDIN ECONOMIC**

În acest domeniu, întreaga propagandă porneşte de la ideea că aservirea economică a României faţă de Germania a secătuit ţara şi a înfometat populaţia.

Prin mijlocirea guvernului, cu care Germania a încheiat acorduri economice oneroase, "ni se fură mâncarea de la gură pentru a fi dusă în Reich".

Românizarea nu este decât "înlocuirea evreilor prin germani, cărora guvernul le-a dăruit întreaga economie a ţării". Tot grâul şi petrolul nostru merge în Germania şi toate organizaţiile româneşti de transport "sunt puse în slujba nemţilor". Posturile de nuanţă sovietică fac insistente apeluri la sabotarea acestor transporturi, "pentru ca nici un bob de grâu şi nici o picătură de petrol să nu treacă graniţa".

"S-a afirmat că soldaţii germani din România mâncă alimente aduse din Germania. Cu toate acestea, la noi s-au împărţit cartele şi s-au pus restricţii alimentare, iar preţurile s-au urcat vertiginos. Este inexact că din cauza războiului consumul intern ar fi sporit. Adevărul

e că nemții ne fură recoltele pentru a-şi hrăni soldații şi lucrătorii din fabrici".

"Țăranii au început să se trezească însă, dar guvernul îi constrânge să se adune în obşti şi intenționează să introducă sistemul rechizițiilor forțate. Jandarmii îi silesc pe țărani să lucreze chiar şi duminica, dar produsele agricole sunt blocate sau confiscate pur şi simplu", şi trimise în Germania, în timp ce populația țării suferă de foame.

"La 3 ianuarie 1943, s-a încheiat un tratat economic cu Italia, al cărui conținut nu s-a publicat. Potrivit acestui tratat, România exportă în Italia 900 000 tone petrol brut - deşi legea petrolului semnată chiar de Mareşalul Antonescu interzice exportul de țiței - precum şi vite, păsări şi ouă, în valoare de 10 000 000 000 lei. În schimb, primim mercur şi portocale".

"Guvernul intenționează să facă o mobilizare generală a mâinii de lucru. În Germania vor fi trimise la muncă şi femei".

Concluziile la care ajung toate posturile clandestine şi care sunt de cele mai multe ori exprimate în lozinci, sunt:

1. Poporul trebuie să-şi răstoarne "guvernul supus nemților", "până nu e prea târziu".
2. România trebuie să iasă din alianța cu Axa şi să se alăture Națiunilor Unite.
3. România trebuie să iasă neîntârziat din război.

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010, „Tribunalul Poporului" 1946,
vol. 34, filele 85-90).

Anexa 17

Iunie 1943 – Politica României (1940-1943) reflectată în emisiunile posturilor de radio aliate

MARELE STAT MAJOR
Serviciul Radio

EXTRASE
din emisiunile posturilor clandestine de radio de la 2 noiembrie 1940 la 1 iunie 1943

ANUL 1940

POSTUL CLANDESTIN

2 noiembrie - Generalul Antonescu a dat ordin să se desfiinţeze vestita bancă "Marmorosch Blank", iar toate depozitele ei să fie confiscate. Ordinul a venit prea târziu, căci foştii directori ai băncii şi-au pus la adăpost depozitele. De ce Generalul Antonescu a dat acest ordin împotriva întreprinderilor financiare ale prietenului său Aristide Blank?

11 noiembrie - Generalul Antonescu va merge în Italia pentru a primi o parte din teritoriul cedat. Este de mirare că el se mai încrede în Italia, care a dat atâtea dovezi de laşitate şi minciună.

19 noiembrie - Conducătorul Statului a avut nevoie de legionari numai până a adus pe germani în țară. Acum e păzit de nemți şi nu mai are nevoie de legionari, care vor fi trecuți pe planul al doilea.

20 noiembrie - În cuvântarea pe care a rostit-o cu prilejul vizitei sale la Roma, Generalul Antonescu a spus: "România de azi a pierdut o bătălie fără să fi luptat. Dar, o națiune care a suferit cât a suferit națiunea română, nu poate pieri. Acestea sunt cuvintele pe care ni le spune un soldat." Dar soldatul, ofițerul Ion Antonescu, este departe de a avea dreptul să vorbească astfel, căci a mărturisit singur că, locotenent fiind, a refuzat să execute ordinele generalului Averescu; a mărturisit singur că, ofițer fiind, a complotat cu Codreanu contra intereselor Statului în slujba căruia se afla; arestat şi eliberat pe cuvânt de onoare că nu va mai complota contra Statului, a folosit primul prilej pentru a complota din nou.

23 noiembrie - Conducătorul Statului adăposteşte în casa sa persoane politice ale vechiului regim; dar tot el a ordonat cenzurii să interzică ziarelor publicarea discursului ținut de Maniu la înmormântarea lui Virgil Madgearu şi acela al profesorului Rădulescu-Motru la înmormântarea lui Nicolae Iorga.

10 decembrie - Generalul Antonescu este principalul vinovat pentru toate asasinatele şi mai ales pentru acela al lui Nicolae Iorga, deoarece n-a interzis ziarului "Porunca Vremii" să atace mereu pe cei răposați.

EMIȚĂTORUL EUROPEI REVOLUȚIONARE (în limba germană)

13 decembrie - România este în întregime ocupată de trupele germane şi iată trei dovezi:

a. Alaltăieri Generalul Antonescu a ordonat evacuarea a 36 de garnizoane de către trupele române pentru a adăposti în locul lor trupe germane.

b. Guvernul român a declarat că va suporta cheltuielile necesare pentru staționarea trupelor germane în România. În acest scop Ministerul de Finanțe român a acordat

un credit de 360 000 000 Reichsmark.

c. În rândurile "Gărzii de Fier" s-a produs o mare criză internă din pricina deosebirilor de simpatie pentru germani.

POSTUL CLANDESTIN

16 decembrie - Generalul Antonescu a făcut până acum numai greşeli, datorită cărora va pierde în curând puterea. A îmbrăcat cămaşa verde aducând odată cu ea teroarea şi mizeria în ţară. A introdus legionarismul în magistratură, pângărind această instituţie a dreptului. A introdus regimul teroarei legionare la Jilava, înăsprindu-l. A reuşit să se depărteze complet de armată.

30 decembrie - Postul de radio Bucureşti, polemizând cu o agenţie de radio străină, în legătură cu aducerea nemţilor la noi în ţară, susţine că Dl. Inginer I. Gigurtu ar fi propus cel dintâi acest lucru iar Generalul Antonescu l-ar fi aprobat numai.

ANUL 1941

POSTUL CLANDESTIN

5 ianuarie - Opera Generalului Antonescu se concretizează în următoarele puncte:

a. A consolidat ţara şi dinastia română dar a detronat pe Rege, luându-i toate prerogativele.

b. A consolidat poziţia externă a ţării noastre, întărind legăturile cu Manciuko, San-Marino etc.

c. A făcut totul pentru poporul românesc, robind un milion jumătate de fraţi de sânge, deoarece a ascultat poruncile stăpânilor.

d. A încheiat un acord economic cu Germania, considerându-l folositor ţării noastre, dar acest acord economic ne fură mâncarea de la gură pentru a fi dusă în Germania.

e. A creat un regim naţional. L-a rezemat însă pe baionete străine.

20 ianuarie - Generalul Antonescu a căutat să ne convingă că în România nu vor veni decât câteva mii de nemţi pentru instruire a armatei. Dar ei s-au abătut ca lăcustele asupra poporului nostru. Generalul Antonescu nu şi-a revenit încă din lovitura ce i-a fost dată la Berlin, în urma vizitei pe care a făcut-o acolo. Se aşteaptă cu nerăbdare rezultatul călătoriei sale, care pare să fie plină de mister. S-ar putea ca graniţele noastre să fie din nou ameninţate prin hotărârile luate la Berlin.

24 ianuarie - Prin rebeliunea legionară Hitler a încercat prin noul său ambasador şi ajutat de uneltele sale legionare să se instaureze complet şi definitiv în România. Generalul Ion Antonescu a ripostat însă dârz, reuşind să rămână stăpân pe situaţie.

27 ianuarie - Noul guvern anunţat astăzi de Generalul Antonescu nu poate să fie decât tot un guvern totalitar. "Un guvern de cerşetori, supus ordinelor date de nemţi."

28 ianuarie - Politica externă a Generalului Antonescu caută să lege soarta ţării de aceea a Germaniei şi Italiei. Dar numai alături de puterile apusene democratice Generalul Antonescu va putea să se facă respectat de către "Herr Hitler".

30 ianuarie - Se comentează faptele care au precedat rebeliunea şi se arată toată dârzenia şi voinţa Generalului Antonescu de a slava ţara din mâinile legionarilor, care au căutat s-o ducă în prăpastie. Întârzierea sosirii lui von Killinger în România se datoreşte chiar Generalului Antonescu, care bănuind ceva, l-a rugat să-şi amâne sosirea. Se pare că acest lucru ar fi stricat toate socotelile lui Horia Sima care aranjase odată cu această venire, să pună mâna pe putere.

31 ianuarie - Când a sosit la Bucureşti von Killinger a fost anunţat de Horia Sima că armata este de partea lui şi că înlocuirea Generalului Antonescu de la conducerea ţării poate fi făcută cu uşurinţă. În ziua de 20 ianuarie s-au încercat asupra Generalului Antonescu două asasinate. La 21 ianuarie populaţia Capitalei a asistat la măcelul care a avut loc pe străzile Bucureştiului, în timp ce Generalul Ion Antonescu lansa apeluri către ţară de la posturile de radio. La 23 ianuarie, datorită tactului său şi bravurii soldaţilor, Generalul Antonescu era stăpân pe situaţie.

12 februarie - Ruperea relaţiilor diplomatice cu Anglia se datoreşte faptului că România a acceptat ca teritoriul ei să devină bază de plecare a trupelor germane pentru o eventuală acţiune în Balcani. Pretextul că trupele germane aduse în România nu servesc decât pentru instruirea trupelor române, este o minciună cu care Generalul Antonescu a încercat nu numai să ne înşele pe noi dar şi pe una din cele mai mari puteri ale lumii, Anglia. După această faptă, Ion Antonescu ne va aduce pe cap urgia unui război groaznic, pe care nu-l dorim. Frica de bombele engleze a silit pe Generalul Antonescu să ascundă numărul mare al trupelor germane aflate în România.

2 martie - Plebiscitul de la 2 martie este o crimă tot aşa de odioasă ca şi omorul de la Jilava şi asasinarea mişelească a lui Nicolae Iorga. Plebiscitul de la 2 martie este încă o povară grea asupra trecutului nefast al Generalului Antonescu.

8 martie - Vizita la Viena a Generalului Ion Antonescu este vizita unui gauleiter căruia i se ordonă să vină pentru a primi ordine de la super mareşalul Goering. Hitler nu are de ce să se mai ostenească de acum înainte să primească el însuşi pe Conducătorul Statului Român.

15 martie - În faţa corespondenţilor presei străine din Berlin Dr. Goebbels a făcut declaraţii oficiale, arătând că venirea instructorilor germani la noi în ţară este dictată de interese militare ale Germaniei şi nicidecum de apărarea hotarelor noastre. Această ştire, interceptată şi de Agenţia "Rador", a fost cenzurată din ordinul Generalului Antonescu pentru ca poporul român să nu cunoască adevărul.

2 aprilie - Bucureştiul a dezminţit ştirea dată de Berlin după care Generalul Antonescu ar fi demisionat. Această dezminţire ascunde ceva: N-ar fi de mirare ca Hitler pierzând încrederea în Generalul Antonescu să-i fi ordonat să plece.

În discursul ţinut recent, Generalul Antonescu urmărea o abilă diplomaţie. Dintr-o singură lovitură el vroia să câştige ţara de partea lui şi să sperie pe nemţi. Berlinul pare a nu fi fost mulţumit cu această vorbărie şi i-a notificat subtil plecarea. Pentru a-l menţine în slujbă, nemţii i-au cerut Generalului Ion Antonescu cca. 6-7 divizii care să lupte contra Iugoslaviei.

11 aprilie - Generalul Antonescu ne-a făcut complicii germanilor la odioasa crimă care este bombardarea şi masacrarea bravilor noşti vecini, iugoslavii. Generalul Ion Antonescu este marele vinovat de tot ce se petrece astăzi la noi. Afirmaţia sa că nu doreşte decât binele naţiunii este o tristă inconştienţă. Iată răul politic pe care l-a adus naţiunii:

a. A făcut jurământ de credinţă la Berlin şi Roma, legându-se că România va merge până la sfârşit cu Axa.

b. N-a făcut nici o opoziţie la răpirea Transilvaniei şi a permis instaurarea stăpânirii străine la noi în ţară.

c. A îngăduit crimele care au tulburat ţara.

d. Gestapoul a predat pe foştii noştri aliaţi polonezi.

e. A permis germanilor să facă din ţara noastră bază de atac contra Greciei şi Iugoslaviei.

Cu toate acestea, discursurile Generalului Antonescu exprimă îndoială în victoria finală a germanilor.

17 aprilie - Pretutindeni circulă zvonul că Horia Sima, prin intermediul lui von Killinger, ar fi făcut insistente propuneri de împăcare Generalului Ion Antonescu, pe care acesta le-ar fi respins deoarece posedă probe indiscutabile că Horia Sima ar fi plănuit decapitarea sa.

Generalul Antonescu a înlăturat pe generalul Florea Tenescu care va fi răsturnat în curând.

23 aprilie - Dacă von Killinger, care venise în țară pentru a susține revenirea la putere a lui Horia Sima, a acceptat să se înțeleagă cu Generalul Ion Antonescu, aceasta nu s-a putut întâmpla decât cu anumite concesiuni din partea generalului. Este sigur că el a promis Germaniei să-i pună la dispoziție armata română pentru războiul cu Rusia. Aceasta este explicația bunăvoinței Reichului, care în ultima vreme tolerează chiar şi atacuri contra dictatului de la Viena. Generalul Ion Antonescu a căzut în cursa pe care i-a întins-o Berlinul. Dacă ar fi refuzat să dea carnea de tun cerută de nemți, desigur că ar fi dispărut de la conducere pentru ca un altul să-i ia locul.

8 mai - În timp ce îndeplinea la Londra funcția de ataşat militar al României, Generalul Antonescu a funcționat în loja francmasonilor. Nu este aşadar de mirare că acum a lepădat haina de legionar.

20 mai - Generalul Antonescu a fost încunoştințat de la Berlin de planul lui Hitler de a ataca Rusia. Hitler i-a cerut intervenția armatei române, dar Generalul Antonescu a refuzat sub pretextul lipsei de dotație. Cu siguranță că scopul Consiliului restrâns care s-a ținut zilele trecute, a fost problema echipării armatei. Generalul Antonescu să fie sigur că încercarea de a ocoli războiul nu se va prinde la nemți.

25 mai - Generalul Antonescu a acceptat instructori germani pentru țara noastră. Aceştia au venit însă într-un număr atât de mare încât din punct de vedere economic au adus secătuire țării.

26 mai - Guvernarea Generalului Antonescu a dus la dezorganizarea finanțelor şi economiei. S-a dezorganizat armata şi s-au distrus şi mijloacele de ridicare morală. Țara a fost izolată de restul lumii şi a fost aservită economiceşte.

28 mai - Prin românizare, Generalul Antonescu n-a făcut decât să înlocuiască pe evrei şi să dăruiască germanilor economia țării. Generalul Antonescu pretinde că preferă capitalul evreiesc pe cel german, care reprezintă o putere economică şi că numai Germania ne poate pune la dispoziție capitalul de care avem nevoie. Cei care au ochi să vadă îşi pot explica însă unde se duce petrolul şi grâul nostru. "Binele" pe care ni l-a făcut Generalul Antonescu explică de ajuns de ce ofițerii români şi personalitățile politice încearcă să fugă din țară.

29 mai - Ultimele legiferări ale Generalului Antonescu dovedesc şi de astă dată mania pedepselor şi persecuțiilor, datorită spectrului sabotajelor şi atentatelor la siguranța Statului. Orice critică adusă guvernului sau actelor sale este un act de sabotaj sau crimă împotriva siguranței Statului şi se pedepseşte cu moartea. Orice atac la adresa nemților constituie un act de sabotaj. Ascunderea alimentelor, declararea inexactă a produselor solului şi subsolului în ceea ce priveşte cantitățile deținute, toate sunt acte de sabotaj pedepsite cu moartea, cu carcera sau cu foamea. Generalul Antonescu a răpit libertatea scrisului şi cuvântului, a desființat dreptul de proprietate şi a confiscat rodul muncii. Toate aceste nemaipomenite măsuri au fost inspirate de Berlin.

15 iunie - Ultima întrevedere a Generalului Antonescu cu Hitler la München n-a avut alt scop decât pe acela de a înşela populația noastră asupra amiciției germano-române, de care nici nu poate fi vorba. Sunt însă alte fapte care vorbesc mai mult decât orice declarație. Astfel, în loc de 3 000 de instructori nemți, s-a dovedit că în România sunt 30 de divizii. Generalul Antonescu a afirmat că soldații nemți mănâncă alimente aduse din

Germania, dar totuşi la noi s-au împărţit populaţiei cartele şi s-au impus restricţii alimentare.

4 iulie - Generalul Antonescu face azi o politică externă care se limitează la închiderea tuturor legaţiilor româneşti din ţările inamice Germaniei. De bună seamă că Ministrul României la Nanking va fi numit generalul Băgulescu.

13 iulie - Decretul semnat de Generalul Antonescu la 10 iulie, privitor la materialele şi bunurile ce vor fi găsite în Basarabia şi Bucovina, confirmă ştirea difuzată de Vichy că Antonescu a fost însărcinat de Hitler cu asigurarea ordinei şi administrarea zonelor din spatele trupelor germane care operează în sectorul Prut. Aşadar, Generalul Antonescu s-a reîntors la ocupaţia pe care o avea acum câţiva ani, aceea de comandant al corpului III armată, când făcea mai multă administraţie militară decât militărie.

5 august - Generalul Antonescu a anunţat deschiderea oficiilor poştale în Basarabia şi Bucovina. Este inutil, deoarece toată populaţia acestor oraşe a fugit, casele sunt arse până la pământ, iar viaţa economică şi civilă a încetat. Generalul Antonescu ne-a împins în acest război, pentru a recuceri provinciile răpite. Azi le-a recucerit, dar în locul oraşelor înfloritoare de acum un an găsim ruine fumegânde. Din cauza lipsei de pricepere strategică şi tactică a generalului Antonescu, armata noastră a stat o lună de zile neputincioasă pe malul Prutului, sacrificând floarea tineretului regimentelor noastre şi dând timp şi posibilităţi ruşilor de a distruge oraşele înfloritoare ale Basarabiei şi Bucovinei. Pentru aceasta, Adolf Hitler i-a luat comanda sectorului basarabean, reducându-l la simpla funcţiune de supraveghetor de lucrări agricole din Basarabia şi Bucovina. Generalul Antonescu ar fi putut ca, prin manevre diplomatice abile şi prin acţiuni rapide, să ne redea Basarabia şi Bucovina neatinse.

9 august - Generalul Antonescu a decorat pe Adolf Hitler, cu "Mihai Viteazul" şi a decorat încă 50 de cruci ale aceluiaşi ordin unor ofiţeri germani.

Această faptă e o crimă faţă de ţară şi faţă de decoraţia înfiinţată de Regele Ferdinand cel loial. Această decorare s-a făcut fără aprobarea Majestăţii sale Regelui Mihai I, iar Adolf Hitler a anulat gestul D-lui general Ion Antonescu, interzicând să se publice ştirea decorării lui cu "Ordinul Mihai Viteazul". Pentru Crucea de Fier cu care a fost decorat, Generalul Antonescu a vândut drepturile noastre sfinte asupra Transilvaniei, deoarece a acceptat hotărârea lui Adolf Hitler de a arunca pe fraţii noştri din Transilvania în braţele ungurilor.

16 august - Căutând să-i dovedească lui Hitler că înfrângerea de la Prut nu se datoreşte lui, ci altora Generalul Antonescu a găsit o soluţie pentru a-şi reface prestigiul; a plecat cu diviziile noastre de cavalerie peste Nistru.

20 august - Activitatea politică a Generalului Antonescu duce la pieire poporul român.

Prin diplomaţia sa, Generalul Antonescu ne-a angajat într-un război pierdut de la început şi din care ţara noastră nu are nici un beneficiu. Am recucerit până acum două provincii pe care până în prezent nu suntem stăpâni. Prin diplomaţia sa, Generalul Antonescu a ignorat Ardealul, dar ne-a aliat cu ungurii.

Prin diplomaţia sa, Generalul Antonescu acceptă pentru România pierderi care ne slăbesc în avantajul inamicilor.

22 august - În schimbul "Crucii de Fier" pe care a primit-o, Generalul Antonescu a pus la dispoziţia lui von Schobert 25 de divizii româneşti, adică 300 000 oameni.

octombrie - Generalul Antonescu s-a plâns lui Hitler că nu mai poate să ţină în frâu pe românii ardeleni. Se poate întâmpla de asemenea ca el să-i fi propus şi alcătuirea unei Transilvanii independente. Prin declararea autonomiei Transilvaniei, ura românilor ardeleni ar fi lichidată, iar Generalul Antonescu ar avea un adversar mai puţin. Iuliu Maniu, Horia Sima şi-ar putea da atunci mâna frăţeşte ca să se bată cu ungurii pentru libertatea

Ardealului. Astfel, Ion Antonescu va scăpa de doi adversari foarte periculoşi.

noiembrie - Prin diferite diversiuni ca: detronarea vechiului regim, instalarea regimului legionar, distrugerea Gărzii de Fier, persecuția evreilor, campania contra francmasoneriei, Mareşalul Ion Antonescu a căutat a trece neobservată ocuparea Transilvaniei, venirea nemților în țară, alianța cu ungurii şi participarea cu enorme sacrificii la actualul război.

ANUL 1942

POSTUL CLANDESTIN

10 aprilie - Divizia 18-a, care făcea parte din noul contingent de trupe trimise de Mareşalul Antonescu pe front, a fost distrusă în luptele din fața Harkovului.

17 aprilie - Mareşalul Antonescu a ordonat să se lucreze şi duminica, precum şi în toate zilele de sărbători naționale şi creştineşti, amenințând populația cu spectrul foamei. Acest spectru al foamei este însă o simplă sperietoare deoarece este inexact că din cauza războiului consumul intern ar fi sporit. Adevărul este că din cauza războiului nemții ne fură recolta pentru a-şi hrăni soldații şi pe lucrătorii din fabricile de muniții.

24 aprilie - Din ordinul Mareşalului Antonescu se pregăteşte o serie de mărci poştale cu chipul său şi al lui Mihai Antonescu. În ziua în care vom afla că aceste mărci vor fi puse în vânzare prin oficiile poştale, aceste oficii vor fi incendiate. Aceiaşi soartă o va avea şi fabrica de timbre.

25 aprilie - Mareşalul Antonescu a făcut pace cu ungurii, uitând jurămintele de la Sibiu şi Alba Iulia, uitând că în Ardealul stăpânit de unguri gem peste 2 milioane de frați. Mareşalul a mințit că războiul s-a sfârşit cu căderea Odessei şi pentru a justifica trimiterea de noi trupe pe front, face falsa afirmație că înşişi soldații noştri cer continuarea războiului împotriva Rusiei.

13 mai - În ziua de 10 mai 1941 Mareşalul Antonescu a declarat: "Am întors Apusul neamului în Răsărit şi din Răsărit ne vom stăpâni Apusul", ceea ce însemnează că dacă vom continua războiul şi vom sacrifica floarea tineretului nostru în Rusia, Hitler ne va restitui Ardealul. Este un simplu şantaj al lui Hitler, care are nevoie de carne de tun şi care ne trece prin fața ochilor mirajul recâştigării Ardealului, şantaj în care nu s-a lăsat prins decât Mareşalul Antonescu.

22 mai - Din răzbunare, Mareşalul Antonescu a trimis pe front regimentul de escortă călare, deoarece ca ofițer n-a putut fi niciodată admis în acest regiment de elită. Astăzi însă, acest regiment este persecutat şi insultat de Mareşal prin numirea în fruntea lui a colonelului Elefterescu şi înscrierea ca voluntar a lui Mihai Antonescu.

27 mai - Mareşalul Antonescu a pus la dispoziția lui Hitler aproape 150 000 de oameni, pentru front, în timp ce ungurii nu i-au dat decât 40 000 oameni.

24 iunie - Comunicatul oficial asupra pierderilor suferite de armata noastră anunță că în timp de un an au pierdut 5 998 de ofițeri; între anii 1916 şi 1918 pierderile s-au ridicat doar la 2 330 de ofițeri, care au murit pentru un război just. În realitate, de data aceasta pierderile noastre în morți, răniți şi dispăruți au fost nu de 150 000 oameni, cum se spune, ci de aproape 300 000.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

24 iunie - La o conferință de presă cu ziariştii străini din Bucureşti, Mareşalul Antonescu a recunoscut că noi am pierdut 400 000 oameni, dar că, astăzi chiar, istoviți cum suntem, dacă va mai fi nevoie, vom mai face şi alte sacrificii.

28 iunie - Văzând că țăranul român a început să se trezească, germanii au ordonat

Mareşalului Antonescu să introducă sistemul rechiziţiilor forţate. Mareşalul caută să completeze mijloacele de constrângere şi cu alte mijloace, inventând obştile ţărăneşti cu faimoasa lozincă "ţărani, produceţi cât de mult şi strângeţi cât de mult" - ca să avem ce da nemţilor.

POSTUL CLANDESTIN

2 iulie - Pentru servicii personale, Mareşalul Antonescu a dat locuri de casă lui Mihai Antonescu şi generalului Pantazi.

3 iulie - Iată o parte din opera Mareşalului Antonescu: A lăsat pe nemţi să ia din mâinile comandamentului nostru controlul asupra armatei române; a consimţit ca armata noastră să fie înglobată în Wermachtul german; a consimţit ca toate autorităţile româneşti să fie controlate de o dublură germană; a consimţit să pompeze spre front noi efective româneşti, prelungind astfel războiul şi contribuind mai intens la slăbirea armatei noastre; n-a încercat, după atingerea Nistrului, să degajeze ţara de obligaţia de a participa şi mai departe la un război care nu este al nostru.

10 iulie - Mareşalul Antonescu a primit ordin de la Berlin să nu mai riposteze nici unei provocări venită de la unguri, lăsându-i astfel să-şi bată joc de noi.

12 iulie - Mareşalul Antonescu a declarat ziarului "Tribuna": "Trebuie să respingem cu toate forţele pe ruşi peste Volga. Trebuie să creăm un zid neclintit între noi şi ruşi. Trebuie să alungăm pericolul roşu dincolo de graniţa civilizaţiei europene. Eu ascult de imperativele categorice ale ţării mele". Aceste declaraţii sunt lipsite de seriozitate şi mărturisesc dorinţa mareşalului ca armata să meargă înainte, indiferent de pierderi, indiferent de sacrificiile făcute şi fără să aibă vreun obiectiv firesc sau naţional.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

21 iulie - În primăvara aceasta, Mareşalul Antonescu a trimis la sate jandarmi pentru a forţa pe oameni să muncească cât mai mult, punându-i la lucru chiar şi duminica. Ţărănimea română este deposedată de proprietăţile sale, neavând voie să vândă nimic şi în special cereale, care i-au fost blocate şi ridicate.

POSTUL CLANDESTIN

22 iulie - Mareşalul Antonescu a acceptat şi semnat la 30 iunie 1942 dictatul de la Bucureşti, prin care se obliga să înceteze orice atac împotriva ungurilor, să renunţe la orice revendicări teritoriale până la sfârşitul războiului şi să accepte hotărârile celuilalt dictat, din 1940, de la Viena. Dictatul de la Bucureşti a fost semnat fără să fie adus la cunoştinţa armatei şi ţării. Pentru noi, acesta este un indiciu că prevederile dictatului sunt de aşa natură încât însuşi Hitler şi-a dat seama că aducerea lui la cunoştinţa opiniei publice ar ridica împotriva sa furia poporului românesc. Mareşalul Antonescu şi ciracul său, Mihai Antonescu au acceptat următoarele puncte:

a. Recunoaşterea irevocabilă a dictatului de la Viena.

b. Renunţarea la orice modificare de graniţe până la sfârşitul războiului.

c. Acceptarea de a nu ataca sub nici o formă pe unguri.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

23 iulie - Mareşalul Antonescu a afirmat că la Sevastopol au murit numai 55 ofiţeri, 28 subofiţeri şi 1 773 soldaţi. În realitate, pierderile noastre la Sevastopol au atins cifra de 40 000 de morţi. Div. I, a XVIII-a şi a IV-a de Vânători de Munte au fost nimicite.

Mareşalul Antonescu ştie de încheierea unui tratat secret între unguri şi bulgari,

dar nu poate face nimic împotriva acestuia deşi la radio spune că nu-l interesează acest pact şi că el nu constituie o ameninţare pentru România. Totuşi, trupele ungare sunt intacte şi parte din ele se află la graniţa noastră, iar Bulgaria are toate trupele în ţară. Mareşalul ştie tot, dar continuă să trimită trupe pe Doneţ şi Voronej.

POSTUL CLANDESTIN

10 august - Mareşalul Antonescu a dat un nou decret care măreşte numărul pensionarilor prin scoaterea din armată a ofiţerilor activi. El şi-a rezervat dreptul de a scoate din armată pe toţi "ofiţerii care nu sunt apţi pentru serviciu". Nu poate fi vorba de o măsură utilă, ci de o măsură de bun plac. Mareşalul a găsit de cuviinţă că poate să dea afară din armată pe ofiţerii care până acum au activat pe front şi care acum nu mai sunt pe placul lui. Toţi ofiţerii care au îndrăznit să facă opoziţie, au fost scoşi din armată.

Oare pentru limită de vârstă a fost scos din armată generalul Iacobici? Acest general a comandat trupele care au cucerit Odessa şi a fost şef al Statului Major. A fost lăudat şi decorat de Mareşalul Antonescu cu "Mihai Viteazul" pentru eroismul şi destoinicia sa. Adevărul e că generalul Iacobici a căzut în dizgraţia Mareşalului pentru faptul de a fi susţinut că armata noastră trebuie păstrată pentru marea bătălie a Ardealului.

14 august - De la 7 iulie, Mareşalul Antonescu a dispărut complet de pe scena politică şi militară. Zilele sale sunt numărate. Desigur că nemţii îşi pun problema succesiunii, iar "persoana grata" este Mihai Antonescu, alt slugoi al lor.

25 august - Noua colectă de îmbrăcăminte anunţată de Mareşalul Antonescu înjoseşte pe ofiţerii noştri de pe front. Ne întrebăm ce s-a făcut cu imensul stoc de haine, cearceafuri, prosoape etc. strânse de la evrei? Hainele colectate acum nu vor folosi nici ostaşilor noştri, nici nouă, ci nemţilor. Pentru a ne câştiga încrederea, guvernul trebuie să facă următoarele: să arate drumul soldaţilor care luptă pe front; să formeze în fiecare sat şi oraş centre de colectare; fiecare soldat să fie adoptat de o familie din ţară.

27 august - Mareşalul Antonescu a publicat un lung raport asupra planului de reorganizare a armatei, propus vechiului regim. De ce însă Mareşalul nu a dat publicităţii şi textul propunerilor făcute în anul 1940 asupra chipului cum trebuia să acţioneze regimul trecut faţă de ultimatumul rus?

28 august - Comunicatul special publicat de Mareşalul Antonescu că este sănătos, este cu totul inexact, deoarece starea lui este foarte gravă. Noile masuri ce s-au luat, trădează această stare mintală deficientă. Astfel, s-a hotărât să se trimită în lagăr toţi acei care vor înjura în public. Prefectura poliţiei va fi nevoită să angajeze 15 milioane poliţişti pentru a opri pe cei 15 milioane de români să înjure. S-a hotărât trimiterea în lagăr a tuturor femeilor care au coafura exagerată. Mareşalul nu-şi dă seama că de 9 000 de ani de când există omenirea, nimeni nu a putut impune femeii uniforme. S-a hotărât trimiterea în lagăre a tuturor femeilor care poartă rochii scurte. Mareşalul nu-şi dă seama că lungind cu câte 10 cm. toate rochiile acum când se fac colecte de haine vechi şi zdrenţe, nu mai poate economisi 150 000 m. de stofă?

2 septembrie - De ce Mareşalul Antonescu nu a trimis în judecata naţională pe Gigurtu, Manoilescu şi Valer Pop, care au cedat Ardealul?

7 septembrie - Proclamaţia dată de Mareşalul Antonescu asupra activităţii guvernului nu este decât o vorbărie goală şi o înşirare de cifre fantastice, care au speriat doar pe Nicu Stoenescu şi pe Otulescu. În schimb, nu s-a spus nimic despre Odessa, Sevastopol şi Rostov, iar Mareşalul a trecut cu vederea fantasticele preţuri alimentare din ţară, a uitat să ne vorbească despre foamea în care ne zbatem, de cartele şi de răpirea cu japca a bunurilor noastre. Mareşalul Antonescu ar trebui să ne spună câţi români erau în

lagărele de concentrare din Ungaria, câte mii de cetăţeni stau în lagăr pentru sabotaj economic şi câte zeci de mii zac prin închisori, azvârliţi chiar de mâna lui.

20 septembrie - Din ordinul Mareşalul Antonescu, care nu ştie să refuze pe Hitler, alte noi contingente au plecat pe front săptămâna trecută.

20 octombrie - După declaraţia unui apropiat prieten al Mareşalului Antonescu, el ar face eforturi pentru schimbarea politicii şi ar încerca cu tot dinadinsul o apropiere de Naţiunile Unite.

28 octombrie - Decretul prin care s-a introdus pedeapsa cu moartea pentru cei care se fac vinovaţi de luare de mită s-a dat în urma constatării că aceste abateri se fac mai ales în rândurile înalţilor funcţionari administrativi ai guvernului Antonescu. Dar însuşi Mareşalul Antonescu a primit ca şperţ vila de la Predeal, care i-a fost donată de cei care l-au cumpărat şi tot el şi-a acoperit casa cu tablă primită cadou de la Auschnitt. Ştirea care arată că, pentru a se pune capăt abuzurilor cu deportarea evreilor în Transnistria, s-a format o comisie specială pe lângă Ministerul de Externe, arată din ce îşi făcuse venit regimul Mareşalului Antonescu. Evreii care nu acceptau să plătească sumele impuse, erau ameninţaţi cu deportarea în Transnistria. Repatrierea celor 500 000 de români refugiaţi din Răsăritul Bugului în Basarabia este şi ea un şperţ al Mareşalului făcut lui Hitler drept mână de lucru.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

7 decembrie - Nicolae Iorga, Virgil Madgearu şi ceilalţi au fost omorâţi din ordinul Mareşalului Antonescu, pentru că s-au opus planurilor sale.

GLASUL CONŞTIINŢEI ROMÂNEŞTI

11 decembrie - Mareşalul Antonescu nu mărturiseşte situaţia disperată din Rusia pentru a-şi cruţa propria lui viaţă şi pentru a evita revoluţia unui popor care nu-l mai poate suporta.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

18 decembrie - Mareşalul Antonescu continuă politica de exterminare a ţării, căci a început să trimită pe ascuns trupe pe frontul rusesc. Ştirea următoare confirmă cele de mai sus: "Un batalion dintr-un regiment din jud. Hunedoara s-a răsculat şi a refuzat să mai plece pe front. Revolta a fost înăbuşită cu pierderi sângeroase".

20 decembrie - Mareşalul Antonescu a anunţat că România va trimite în Grecia mari cantităţi de cereale şi produse alimentare. În realitate aceste alimente nu vor fi date populaţiei ci tot trupelor hitleriste.

Prin politica sa de exterminare a evreilor din România, Mareşalul Antonescu vrea ca România să ocupe în Europa primul loc după Germania, ca ţară antisemită. Un sfert din populaţia evreiască a României a fost evacuată în Transnistria unde a fost exterminată prin foame.

GLASUL CONŞTIINŢEI ROMÂNEŞTI

23 decembrie - Din ordinul Mareşalului Antonescu vor fi trimişi pe front încă 300 000 de români.

POSTUL LEGIONAR

24 decembrie - Mareşalul Antonescu este acuzat de a fi creat pricină de luptă între două categorii de români pentru singura vină pe care au avut-o legionarii de a fi dorit

să facă o Românie a Românilor, fără trădători şi fără politicieni.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

28 decembrie - De sărbători Mareşalul Antonescu a ordonat arestarea a mii de patrioţi români care au sabotat transporturile şi au tăiat firele telefonice. Mareşalul Antonescu nu a putut ascunde nimic din toate acestea, după cum nu a putut ascunde predarea lui Lascăr, Ciobanu, Ştefănescu şi camarazilor lor.

ANUL 1943

POSTUL LEGIONAR

7 ianuarie - Din momentul în care Mareşalul Antonescu a simţit că frontul din Rusia e în pericol, a început să caute a se înţelege cu Anglia trimiţând ambasadori speciali la Ankara, Lisabona şi Stockhom.

GLASUL CONŞTIINŢEI ROMÂNEŞTI

8 ianuarie - La 3 ianuarie 1943, Mareşalul Antonescu a semnat tratatul de comerţ cu Italia. Nici un ziar n-a publicat conţinutul acestui tratat. Să-l enunţăm noi: "România va exporta în Italia 900 000 tone petrol, şi anume ţiţei brut". Cu toate acestea, legea petrolului semnată de însuşi Mareşalul Antonescu nu îngăduie exportul de ţiţei brut. În afară de aceasta, se vor mai exporta în Italia porci, vite, oi, păsări, ouă şi altele în valoare de 10 miliarde. În schimb, Italia livrează mercur şi portocale.

POSTUL "GABOR ARON"

8 ianuarie - Mareşalul Antonescu a ordonat noi arestări de legionari. Până în prezent au fost arestaţi 1 000.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

12 ianuarie - Mareşalul Antonescu a satisfăcut din nou cererile Berlinului, care a pretins următoarele:

a. Trimiterea pe front a ultimelor trei corpuri de armată.

b. Noi sacrificii din partea poporului în privinţa alimentelor şi produselor petrolifere.

c. Convingerea opiniei publice române că în spatele guvernului Antonescu s-ar mai găsi elemente care să salveze neamul din actuala situaţie.

GLASUL CONŞTIINŢEI ROMÂNEŞTI

14 ianuarie - Mareşalul Antonescu a fost chemat la Berlin, deoarece pentru menţinerea frontului este nevoie de noi divizii.

15 ianuarie - Mareşalul Antonescu s-a întors de la Berlin. Cu siguranţă că a acceptat să trimită noi divizii pe front, în schimbul cărora măcar nu i s-a promis ceva.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

16 ianuarie - Iată motivul pentru care au fost chemaţi la Berlin Ion Antonescu şi Generalul Ştheflea: li s-a cerut să trimită pe front şi ultimele trei corpuri de armată şi să mobilizeze toate rezervele, chiar şi pe copii de 17 ani şi pe bătrânii de 50. Antonescu a promis lui Hitler tot concursul. În schimb, acesta îi garantează liniştea în ţară prin trimiterea de trupe S.S. pentru menţinerea ordinei.

GLASUL CONŞTIINŢEI ROMÂNEŞTI

17 ianuarie - În privința discuțiunilor care au avut loc între Mareşalul Antonescu şi Hitler nu se spune nimic de seamă. Ziarele germane scriu: "Necesitatea secretului unei convorbiri diplomatice nu are nevoie de justificare în timp de război". Se vorbeşte totuşi de nişte compensații pe care le-ar fi obținut Antonescu şi care rămân deocamdată secrete.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

19 ianuarie - Mareşalul Antonescu ascunde soarta armatelor române de la Stalingrad, dar se foloseşte de înfrângerea celor 6 divizii maghiare pentru a putea spune că ungurii au suferit pierderi însemnate şi nu mai au armată pentru a ne lua Ardealul.

POSTUL CLANDESTIN

22 ianuarie - Pierderile noastre nu sunt ținute în seamă de guvern. Cu toate că România a pierdut de trei ori mai multe trupe decât Ungaria, Antonescu continuă să trimită trupe pe frontul de Est, în timp ce ungurii au sistat orice trimitere şi îşi retrag trupele pe care le mai au acolo. Nici un ziar nu a avut curajul să arate publicului că Antonescu a hotărât să trimită noi trupe pentru a fi măcelărite de ruşi.

GLASUL CONŞTIINŢEI ROMÂNEŞTI

23 ianuarie - Mareşalul Antonescu nu este mulțumit cu cei 90 000 de morți de la Stalingrad. De aceea trimite şi ultimele noastre divizii pe frontul de Răsărit. El a ordonat o nouă mobilizare, care se va face cu ordine de chemare individuale, ca să nu se ştie noul efectiv ce va lua drumul frontului.

POSTUL "ROMÂNIA LIBERĂ"

30 ianuarie - Mareşalul Antonescu vrea să facă o mobilizare generală a restului de comenzi şi a materialelor. El trimite în Germania pentru muncă şi femei. Tot în Germania merg alimentele noastre şi toate bogățiile țării.

POSTUL CLANDESTIN

12 februarie - Cu prilejul vizitei la Cartierul General, Mareşalul Antonescu a promis lui Hitler mobilizarea totală pentru la primăvară.

POSTUL ADEVĂRUL OSTAŞULUI

19 februarie - Conform ordinelor de la Berlin, Mareşalul Antonescu a alcătuit alte patru divizii noi de pază. Alți zeci de mii de ostaşi români au fost aruncați în luptă, iar mobilizarea bătrânilor şi inapților a pricinuit noi nemulțumiri în rândurile populației.

POSTUL "GABOR ARON"

7 martie - Mareşalul Antonescu cheltuieşte sume imense pentru mituirea presei elvețiene şi portugheze în vederea unei propagande favorabilă cauzei valahe.

GLASUL CONŞTIINŢEI ROMÂNEŞTI

14 martie - Mareşalul Antonescu a primit de la Hitler ordinul de a evacua toată populația românească de pe malul Dunării pe o adâncime de 100 km. Această porțiune ar fi apărată de armatele germane, ungare şi bulgare. Nemții se tem de o ofensivă anglo-americană în Balcani.

16 martie - Ultimele decrete ale Mareşalului Antonescu, care cer declararea cerealelor,

arată limpede că Hitler vrea să ne ia toate grânele. În afară de aceasta, Mareşalul s-a grăbit să pună la dispoziția lui Hitler încă 350 000 soldați precum şi tot potențialul armatei.

POSTUL CLANDESTIN

9 mai - Mareşalul Antonescu vrea ca toate religiile din Stat să constituiască un tot unic. El este azi pe cale să distrugă biserica neamului, lăsându-i autonomia şi împingând-o la unire cu cea romano-catolică.

GLASUL CONŞTIINȚEI ROMÂNEŞTI

25 mai - Noul plan de acțiune dincolo de granițe vădeşte că politica externă a Mareşalul Antonescu nu este decât un simulacru. Acest plan prevede amiciția cu Italia şi amiciția cu Bulgaria. Două amiciții care creează o situație umilitoare pentru țara noastră. România va suferi enorm datorită politicii guvernului Antonescu.

27 mai - La Academia Română, comemorarea lui Nicolae Iorga printr-un discurs al lui George Brătianu, s-a făcut în prezența Mareşalului Antonescu. Ce căuta acolo Mareşalul, când N. Iorga a fost omorât tocmai pentru că aşa a vrut "Câinele Roşu"?

POSTUL CLANDESTIN

31 mai - Prin încuviințarea Mareşalului Antonescu, şvabii şi saşii de la noi se pregătesc să se înroleze în unitățile S.S. germane. Aceşti saşi, după ce vor fi instruiți de Germania, vor fi trimişi în Transilvania pentru a ține piept românilor la caz de nevoie.

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010, „Tribunalul Poporului" 1946,
vol. 34, f. 92-108).

Anexa 18

31 august 1945 – Declarațiile lui Victor Ionescu, fost colaborator al *SSI*-ului, despre relațiile serviciului cu Berlinul (1940-1944)

TRIBUNALUL SPECIAL
PENTRU JUDECAREA CELOR
VINOVAȚI DE DEZASTRUL ȚĂRII
B-dul Ferdinand nr. 92
BUCUREŞTI
Cabinetul IV
Dosar nr. 120/1945

PROCES-VERBAL

De depoziția martorului IONESCU I. VICTOR, ascultat în şedința publică din ziua de 31, luna august, anul 1945, conform art. 152, 153, 154, 157 şi art. 304 din [Codul de] pro[ocedură] pen[ală].

Numele martorului: Ionescu I. Victor
Etatea: 42 ani
Locul naşterii: Iaşi
Domiciliul: Bucureşti, Calea Moşilor nr. 248, ap. E
Ocupațiunea: Sub-Director M[inisterul de] Război S.S.I.
Legătură cu inculpatul: nu

Jurând conform art. 43 din pr. pen., declară: De la 11 noiembrie 1940, până în seara zilei de 23 august 1944, Serviciul Secret de Informații a fost condus de Eugen Cristescu, fost Director General în Preşedinția Consiliului de Miniştri, delegat ca şef al S.S.I.

În tot acest timp a fost unealta şi omul de încredere al Ex Mareşalului Ion Antonescu şi al acolitului său Mihail Antonescu (Ică), fiind omul care influența puternic în ceea ce priveşte luarea anumitor măsuri restrictive contra populației şi în special a aceleia care nu nutrea sentimente de prietenie pentru conducătorii de atunci ai țării.

În orice împrejurare foştii conducători de atunci se consfătuiau cu Eugen Cristescu, care devenise astfel unul din conducătorii ascunşi în umbră ai României, cuvântul său bucurându-se de toată greutatea. La rândul său era dirijat de germani, pentru care avea un cult deosebit. În acelaşi timp Eugen Cristescu lucra ca unul din cei mai serioşi şi compleți colaboratori ai Germaniei, prin: baronul Manfred von Killinger, fost Ministru al Germaniei la Bucureşti şi care pe lângă misiunea cunoscută oficial era unul din conducătorii celui mai perfect serviciu de informare şi spionare, în toate ramurile pe întreg teritoriul României.

Killinger comunica lui Eugen Cristescu ordinul Berlinului şi acesta la rândul său le sugera Ex Mareşalului, care emitea tot felul de legi şi măsuri ce deserveau numai interesele politice şi militare germane.

În acelaşi scop, Eugen Cristescu lucra în strânsă colaborare cu Hermann Ritgen, şeful departamentului politic şi de informații al Legației Germane, în acelaşi timp afacerist notoriu.

În domeniul polițienesc şi de oprimare a populației, Eugen Cristescu lucra în colaborare cu Gustaw Richter conducător al secției secrete de poliție politică a partidului național socialist german, camuflat în calitate de diplomat pe lângă Legația Germană din Bucureşti.

De asemenea, cu Petersen Alias Iacob fost şef al Gestapoului german în România. A mai lucrat cu von Dietrich, şeful Secţiei de Propagandă şi Presă şi cu faimosul spion Adolf Alfred Pester, unul din cei mai serioşi membri ai Gestapoului german în România şi în acelaşi timp agentul de marcă al Intelligence Service-ului britanic la Bucureşti.

Eugen Cristescu a stat tot timpul în strânsă şi directă legătură cu Iuliu Maniu, în unele ocazii servindu-se de Sub-Directorul Nicu Stănescu.

În domeniul militar şi al poliţiei secrete politice şi militare, Eugen Cristescu a lucrat în strânsă colaborare cu un colonel german anume Rödl sau Rödler, care îl vizita în foarte dese rânduri la birou şi în special cu un maior german cunoscut pentru toţi funcţionarii S.S.I., sub numele conspirativ de "Sandu", ambii având sediul serviciului din care făceau parte în Aleea Alexandru nr. 23, în fostul local al Ambasadei Polone.

Acest Maior cunoştea perfect limba română, umbla îmbrăcat în majoritatea timpului civil şi era nelipsit ziua şi noaptea din biroul sau locuinţa lui Eugen Cristescu.

Secondantul de seamă al lui Eugen Cristescu pentru colaborarea cea mai perfectă şi strânsă cu germanii, a fost Locotenent Colonel Vasile Ionescu-Mihandru, ofiţer de Stat Major, fost Şef al Secţiei G. (german), din cadrul S.S.I., care nu activa decât în unire cu acest Maior german, cunoscut sub numele de "Sandu".

La rândul său, Lt. Colonel Ionescu Mihandru, era secondat de Sub-Directorul Eugen Haralamb.

În timpul conciliabulelor care aveau loc în biroul lui Eugen Cristescu cu Ionescu Mihandru, Maiorul Sandu şi Colonel german Rödl sau Rödler, nici unul din funcţionarii militari sau civili ai Serviciului, nu aveau voie să intre în acest birou.

Pentru desăvârşirea lucrărilor care interesau pe germani, Eugen Cristescu a fost secondat de aproape de Lt. Colonel Tr. Borcescu, fost şef al Secţiei contra-informaţii şi de Colonelul Mihail Ion Lisievici, fost şef al Secţiei de informaţii.

*

* *

În luna iulie 1941, Serviciul Special de Informaţii a organizat o unitate formată din militari şi civili, denumită eşalonul I operativ S.S.I., condusă direct şi personal de Eugen Cristescu, secondat de Colonelul Mihail Ion Lisievici, Lt. Colonelul (pe atunci) Vasile Palius-Ionescu, Maior Cureraru din Jandarmi, Ionel Stănescu, fost magistrat, Locotenent de rez. Gheorghe Cristescu şi Grigore Petrovici - Guţă, fost pe atunci comisar ajutor, nepotul lui Eugen Cristescu.

Acest eşalon a părăsit capitala cu automobilele în după amiaza zilei de 18 iunie 1941 şi s-a oprit pentru scurt timp în apropiere de Snagov, iar de aici a plecat într-o comună în judeţul Roman, unde au fost cartiruiţi la un conac boieresc, fiind subordonat direct Marelui Cartier General de la Piatra-Neamţ, după ale cărei directive lucra în domeniul politico-militar. Eşalonul era condus personal de Eugen Cristescu.

Nu ştiu exact ce activitate a desfăşurat în timpul cât a fost instalat în judeţul Roman.

Una din acţiunile ce a efectuat am reuşit să o aflu întâmplător şi anume: au fost arestaţi de organele militare 5 paraşutişti sovietici, dintre care unul era originar din judeţul Cetatea-Albă şi unul era de origine etnică germană, toţi lansaţi din avioanele sovietice în apropierea satului Paşcani, din judeţul Vaslui.

Aceşti 5 paraşutişti au fost predaţi pentru cercetări, eşalonului S.S.I., condus de Eugen Cristescu, fiind grav maltrataţi, bătuţi, schingiuiţi şi înfometaţi, personal de către Grigore Petrovici Guţă, care îi scotea din arest legaţi la ambele mâini cu frânghii groase şi sub o severă pază.

De altfel, odată cu înapoierea la Bucureşti, Grigore Petrovici se lăuda cu această

ispravă neomenoasă.

Toţi aceşti 5 paraşutişti au fost anchetaţi de fostul magistrat Ionel Stănescu şi la urmă au fost executaţi de o unitate germană. Nu ştiu exact dacă au fost judecaţi, de cine anume şi ce rost a avut intervenţia armatei germane. Cred că executarea s-a făcut după un simulacru de judecată.

Din judeţul Roman eşalonul condus de Eugen Cristescu, s-a mutat şi s-a stabilit în oraşul Iaşi, fiind instalat în localul şi curtea şcolii comerciale superioare, care se află vis-à-vis de chestura poliţiei şi primărie.

Componenţii şi în special conducătorii de diferite grade ai acestui eşalon, au participat efectiv la organizarea şi executarea masacrelor asupra populaţiei evreieşti din oraşul Iaşi, care după cum îmi aduc aminte s-au petrecut la începutul lunii iulie 1941.

Menţionez că în timp ce eşalonul se afla la Iaşi, numeroşi funcţionari de grade mici purtau uniforme de ofiţeri, deşi erau soldaţi în cadrele armatei. Citez cazul unui anume Covaci Gheorghe-Manu, ulterior destituit pentru jefuirea unor evrei la Chişinău de o mare cantitate de aur.

Grigore Petrovici Guţă purta o uniformă militară fără epoleţi şi trese, pe cap având o bască, iar pe piept numeroase panglici de mari decoraţiuni, pe care în realitate nu le poseda şi era cunoscut sub numele de "Dl. Maior Petrovici", el fiind în realitate un simplu caporal de rezervă. Acest om care nu are pic de suflet a jucat un rol de frunte în masacrele din Iaşi.

Spre finele lunii iulie 1941, eşalonul S.S.I. a trecut Prutul, divizându-se în grupări, din care una a fost condusă de Grigore Petrovici Guţă, care a acţionat la Chişinău, unde oamenii de sub conducerea sa au comis - din ordinul său - crime şi jafuri în detrimentul populaţiei evreieşti. Toţi au venit în capitală încărcaţi de aur, bani şi covoare.

Pentru dovedirea acestei afirmaţii, este cazul a fi cercetat foarte sever agentul Constantin Petrescu - Pogoneanu, omul de încredere şi devotatul lui Grigore Petrovici, om de care nu s-a despărţit nici o clipă.

Am aflat că Grigore Petrovici a împuşcat la Chişinău, cu mâna sa pe tânăra Rozica Leibovici.

După trecerea Nistrului de către armatele române, Eugen Cristescu, Grigore Petrovici, Ionel Stănescu şi alţii, s-au înapoiat la Bucureşti, eşalonul trecând sub directa comandă a Colonelului Mihail Ion Lisievici, secondat de Colonelul Vasile Palius-Ionescu, de origine basarabean.

Eşalonul a continuat acţiunea pe teritoriul Ucrainei, stabilindu-şi sediul în diferite localităţi şi în urmă la Rostov, după ce lăsase ramificaţii în diferite centre şi regiuni.

Colonelul Vasile Palius a fost secondat la rândul său de Sub-Directorul Trohanis Nicolas, cetăţean grec şi totuşi funcţionar S.S.I., de Colonelul Ernescu şi Maiorul Luca.

Eşalonul lucra după directivele lui Eugen Cristescu şi ordinele şi directivele Colonelului Mihail Lisievici şi Vasile Palius.

Dintre misiunile ce-i reveneau cunosc: urmărirea şi cercetarea, probabil şi sancţionarea paraşutiştilor sovietici lansaţi în spatele frontului româno-german, urmărirea, cercetarea şi exterminarea partizanilor sovietici din spatele frontului, măsuri similare în ceea ce priveşte gazdele acestora, urmărirea şi sancţionarea suspecţilor (pentru ei) din localităţile ocupate de armatele româno-germane.

Eşalonul lucra în strânsă colaborare cu autorităţile şi poliţia secretă germană.

Eşalonul mai avea menirea să acapareze orice bunuri mişcătoare de pe teritoriul U.R.S.S., şi anume: automobile, autocamioane, staţiuni auto de radio emisie recepţie, aparate tehnice, tipografii (SSI-ul a folosit o tipografie completă adusă de la Odessa), cauciucuri auto, motoare auto, motoare pentru bărci automobil, aparate radio recepţie etc.

În concluzie avea menirea să jefuiască pentru nevoile serviciului. Toţi componenţii acestui eşalon, mari şi mici, şi-au adus tot felul de obiecte de valoare, printre care: aparate de radio, icoane scumpe din aur şi argint, bijuterii, piane, lenjerie fină, covoare etc.

*
* *

În ceea ce priveşte activitatea componenţilor şi în special a conducătorilor eşalonului S.S.I., trebuie serios anchetat numitul Silivăşeanu Toma, dactilograf în cadrele S.S.I., fost omul de încredere utilizat la cabinetul lui Eugen Cristescu, om de care nu s-a lipsit nici cât a fost plecat ca şef al eşalonului şi care la Iaşi a colaborat cu ceilalţi pe teren, în tot felul de acţiuni inclusiv masacrele contra populaţiei civile evreieşti.

Un alt individ cu activitate dubioasă în cadrul acestui eşalon, este locotenentul de rezervă Moşoarcă, din Timişoara, de profesiune contabil, omul de deplină încredere al Colonelului Mihail Ilisievici, fost legionar, participant la rebeliunea din luna ianuarie 1941.

După înapoierea eşalonului din regiunea Rostov, acest locotenent de rezervă, a fost trimis ca şef al unei formaţiuni informative - contra informative şi de spionaj la Oravița şi în momentul când germanii se retrăgeau sub presiunea armatelor sovietice din Iugoslavia forțând teritoriul României, Moşoarcă a încercat să fugă împreună cu trupele germane, după ce luase cu el aparatul de radio emisiune ce avea la dispoziție.

Asupra acestuia pot furniza informaţiuni complete şi serioase funcţionarul S.S.I. Stoian Gheorghe - Greceanu - F.L. Gănescu, care în vara anului 1944 a lucrat sub conducerea acestuia la Oravița.

*
* *

Una din reprezentanţele Serviciului Special de Informaţii la Odessa, a fost aşa-zisul "Centrul Odessa" camuflat sub denumirea de Secţia de Poliție Militară, Centru condus de Locot. Colonel Perju, omul de încredere al lui Eugen Cristescu.

Acesta lucra după directivele şi ordinele personale ale lui Eugen Cristescu şi ale Lt. Colonelul Traian C. Borcescu, fost şef al Secţiei II-a contrainformaţii S.S.I.

Centrul de la Odessa avea sub conducere mai multe subcentre în oraşele din Transnistria.

Avea misiunea de a urmări informativ acţiunea poporului şi a diferitelor grupări, însă sub directa conducere a Lt. Col. Perju şi potrivit directivelor primite de la Bucureşti, acţiona în toate domeniile printre care şi acel de urmărire şi exterminare al partizanilor sovietici, ascunşi în catacombele oraşului Odessa.

Nu cunosc toată gama operaţiunilor acestui Centru de la Odessa, însă ştiu că a dat rezultatele scontate sub conducerea Lt. Colonelului Perju, un om foarte rău. Pentru clarificare este cazul să fie cercetat funcţionarul Marius Niculescu, care a lucrat timp îndelungat la Odessa, sub conducerea lui Perju.

Subcentrele pendinte de acest Centru au avut, de asemeni, o vie activitate, lovind puternic în populaţia băştinaşă şi chiar în cei internaţi în lagărele şi ghetourile din Transnistria.

*
* *

Pentru perfecta stabilire a activităţii eşalonului I Operativ S.S.I., a centrului Odessa, care avea sub conducere şi Subcentrul Cetatea Albă, condus o parte din timp de Maiorul de cavalerie C. Tomescu Constantza; este necesar a se procura ordinele de zi cu repartiţia personalului militar şi civil, care odată identificat şi interogat ar lumina pe reprezentanţii justiţiei poporului, asupra celor petrecute.

*

* *

Lt. Colonelul Vasile Ionescu Mihandru, demisionat din cadrele active ale armatei, spre a se sustrage trimiterii pe zona de luptă şi încadrat o parte din timp ca funcţionar superior în S.S.I. a condus Secţia G (germană) şi a fost omul de toată încrederea, veşnic nedespărţit de Eugen Cristescu, lucrând în strânsă colaborare cu germanii, prin intermediul acelui Maior german, cunoscut sub numele de Sandu.

A lovit deseori în interesele românilor şi ale României, numai spre a satisface cerinţele şi ordinele germanilor.

Om rău, a maltratat funcţionarii mici şi în special şoferii.

Dovada că a lucrat cu o extremă fidelitate pentru interesele şi scopurile germane, este că pe lângă ordinul "Vulturul german cu spade", a fost decorat cu ordinul "Crucea de Fier cl. II-a", deşi acest ordin se conferea numai ofiţerilor şi soldaţilor care participau efectiv în luptă.

Desigur însă că acţiunea lui era mult mai mare şi mai valoroasă pentru germani, decât a unui simplu luptător.

Lt. Colonelul Ionescu Mihandru a însoţit pe Eugen Cristescu în toate deplasările în interiorul ţării şi în Transnistria, totul făcându-se împreună cu el şi cu Maiorul german Sandu. Erau nedespărţiţi în orice împrejurare, inclusiv orgiile şi beţiile pe care le făceau în unele ocazii şi cu radio Londra.

În primăvara anului 1944, Eugen Cristescu însoţit de Lt. Colonelul Ionescu Mihandru, nelipsitul Maior Sandu şi un Stat Major de încredere, şi-a stabilit Cartierul General în comuna Joiţa, judeţul Ilfov, unde au ocupat nişte vile supra luxoase în timp ce personalul locuia în bordeie şi murea de foame.

*

* *

Unul din colaboratorii de seamă ai lui Eugen Cristescu a fost până în ziua de 23 august 1944, nepotul său Petrovici Grigore-Guţă.

Acesta în anul 1939, mai era încă agent în Direcţiunea Generală a Poliţiei, fiind un element neutilizabil deoarece era un profesionist necalificat, răutăcios şi urât de toţi funcţionarii Direcţiunii Generale a Poliţiei.

În anul 1939, odată cu instalarea lui Niky Ştefănescu la conducerea Corpului detectivilor din Direcţiunea Generală a Poliţiei, Petrovici Grigore a devenit omul său de încredere, unealta sa fidelă şi prietenul de beţii şi orgii. Pentru această fidelă colaborare, Niky Ştefănescu a reuşit să obţină avansarea la gradul de comisar şef clasa II-a.

Odată cu instalarea unchiului său Eugen Cristescu la conducerea Serviciului Special de Informaţii, Petrovici Grigore a început să lucreze şi pentru acesta, iar în luna martie 1941 a fost detaşat cu acelaşi grad în cadrele S.S.I., unde s-a recomandat ca fiind Inspector de poliţie.

A fost omul care a terorizat, bazat pe legătura de rudenie a lui Eugen Cristescu, întreg personalul S.S.I.

În anul 1942 cu concursul nelimitat al Generalului Constantin Vasiliu Piky, fost Subsecretar de Stat al Departamentului Afacerilor Interne, a reuşit să obţină "rectificarea gradului" a încă nepomenit în analele funcţionăreşti şi a devenit comisar şef depăşind gradul normal de comisar.

Odată în cadrele S.S.I. şi în special după înapoierea de la Chişinău, unde a pus bazele primei sale averi, a început să facă tot felul de afaceri veroase luând sume de bani, pentru a înlătura trimiterile în lagăre şi ghetouri a evreilor.

A făcut trafic de devize, în unire cu Constantin Brighiu.

Este cazul a fi cercetată artista Ana Bogloslawa, fostă la Teatrul Barașeum, care după unele informații a plătit lui Petrovici suma de 300 000 lei pentru a nu fi trimisă în Transnistria.

A devenit proprietarul unui automobil marca "Fiat", se pare luat în condițiuni dubioase de la avocatul evreu Marcel Unterman. Apoi a început să facă dese voiajuri în Germania, sub pretextul că urmăreşte activitatea legionarilor fugiți din țară.

Toate aceste voiajuri le-a făcut având asupra sa, de la Eugen Cristescu, mari sume de bani în valută forte.

A plecat de câteva ori în Elveția şi Portugalia cu mari stocuri de franci elvețieni, asupra sa. A început să etaleze costume din stofă englezească, inele de aur masiv, ceasornice de mare valoare, printre care unul "Patek Philipe".

Desigur voiajurile aveau un scop bine determinat şi interesau direct şi pe unchiul său Eugen Cristescu, care luase măsuri pentru stocarea unor mari sume de bani în Elveția şi Portugalia.

În noaptea de 23 august 1944, a dispărut din Capitală, plecând la Bran, într-un automobil al său marca "Mercedes", procurat între timp şi cu un automobil "Buick" proprietatea Serviciului Special de Informații, pe care-l avea la dispoziție.

A jucat un rol de seamă în dispariția lui Eugen Cristescu.

A revenit în Capitală, după circa 20 zile de lipsuri, devenind "democrat".

Dispune de o mare avere în obiecte de valoare, bijuterii, devize şi lei.

Informațiuni largi s-ar putea obține de la a treia sa soție, anume Victoria, de care s-a despărțit şi de asta, în urma unui scandal public şi care a locuit în ultimul timp în strada Antim nr.1.

Dovadă că este un om extrem de rău, se face prin aceia că, deşi salvat de la moarte de Dr. Kauffman Kosta, n-a pregetat să-l treacă pe tabelul ostaticilor evrei, care ar fi plătit cu viața lor un act necugetat al vreunui român ce ar fi asasinat un ofițer român sau german. Nu este exclus să fi urmărit şi aici o afacere bănească, ştiind că Dr. Kauffman Kosta este un om foarte bogat.

*

* *

Un alt colaborator intim al lui Eugen Cristescu, a fost Inginerul Luca Bughean, locotenent de rezervă, fost concentrat la S.S.I., membru marcant al organizației "Blocul generației 1922", fost legionar, afacerist notoriu. Acesta înlesnea legătura lui Eugen Cristescu cu Iuliu Maniu, Ion Mihalache şi alți fruntaşi politici, printre care membrii ai mişcării legionare şi organizației cuziste.

A fost omul care în unire cu Maiorul de cavalerie Marcel Iunian, a înlesnit dispariția lui Eugen Cristescu, pe care l-au ascuns în diferite comune din județul Muscel şi apoi l-a plasat în comuna Stoeneşti - Muscel, în vila inginerului N. Popescu, Inspector la C.A.P.S., unde a locuit ascuns, împreună cu Generalul Tobescu. Eugen Cristescu a purtat numele fals de Eugen Trotuş, iar Generalul Tobescu pe acela de Constantin Voinescu, actele false fiind probabil opera fratelui său Gheorghe Cristescu, care conducea Secția tehnică S.S.I., inclusiv tipografia.

*

* *

Unul din cei mai feroci asasini care a făcut parte din eşalonul S.S.I., este agentul de poliție Teodor Roşianu-Rellu, conspirativ Orăşeanu, protejatul lui Grigore Petrovici Guță.

Acesta a participat efectiv la masacrele din oraşul Iaşi, iar la Chişinău a secondat permanent pe Grigore Petrovici în comiterea crimelor şi jafurilor asupra vieții şi averii

evreilor din ghetouri.

Teodor Roşeanu cunoscut şi sub numele de Rellu Cristescu a plecat apoi cu eşalonul S.S.I., spre inima Rusiei Sovietice, continuând opera de crime şi jafuri.

Deşi prost şi fără cultură, este un element tenace, greu de cercetat şi în special de dovedit. Se afla internat în lagărul de la Caracal.

Aceasta îmi este declarația pe care o susțin şi semnez propriu.

ss. Ionescu Victor

Preşedinte,

ss. indescifrabil

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010, „Tribunalul Poporului" 1946, vol. 10, f. 116-119).

Anexa 19

3 decembrie 1945 – Declaraţiile lui Gh. Davidescu, Ministru în cadrul MAE din Bucureşti, privind activitatea sa ca Secretar General al *Centralei* în perioada 11 octombrie 1942 – 1 octombrie 1944

ROMÂNIA
MINISTERUL JUSTIŢIEI
TRIBUNALUL POPORULUI
ACUZATORUL PUBLIC CAB. I
Str. B-dul Ferdinand nr. 92
BUCUREŞTI

PROCES-VERBAL

De depoziția martorului Gheorghe Davidescu, ascultat în ziua de 3, luna decembrie, anul 1945, conform art. 152, 153, 154, 157 şi art. 304 din pr. penală.

Numele martorului: Gheorghe Davidescu

Etatea: 53 ani

Locul naşterii: Braşov

Domiciliul: Bucureşti, Str. Haga nr. 8

Ocupațiunea: Ministru Plenipotențiar

Jurând conform art. 43 din pr. pen., declară: Am fost Ministru la Moscova din octombrie 1939 până în 2 august 1940, la care dată am fost rechemat în Ad-ția Centrală la cererea mea. Succesorul meu la Moscova a fost Dl. Ministru Gafencu până la izbucnirea războiului. Din august 1940, până în noiembrie 1940, am fost în concediu. În noiembrie am luat conducerea Direcțiunii de Studii a Ministerului, până în mai 1941, la care dată am trecut la Direcția Afacerilor Politice. La 11 octombrie 1941 am primit delegație de Secretar General al Ministerului, funcțiune pe care am îndeplinit-o până la 1 octombrie 1944. Am avut satisfacția de a fi alături de bărbații care la 23 august au înfăptuit actul istoric de ieşire a României din Alianța cu Puterile Axei.

La 1 octombrie am fost desărcinat de atribuțiunile de Secretar General tot la cererea mea, confirmată cu adresa Ministerului nr. 116 584 din 24 octombrie 1944.

La 11 octombrie 1941, am primit funcțiunea de Secretar General al Ministerului (numire la care se referă adresa nr. 75 456 din 11 octombrie 1941) la stăruințele fostului Secretar General, D-lui Ministru Alexandru Cretzianu, care după ce îşi dăduse demisia în urma unor grave neînțelegeri cu Mihai Antonescu, credea că tradițiile şi interesele Ministerului ar putea fi servite mai bine grație cunoştințelor pe care le aveam în ce priveşte organizația Ministerului atât în centrală cât şi în serviciile externe.

La 9 ianuarie 1941, am însoțit pe Mareşalul Antonescu la Berchtesgaden şi am fost de față la prima parte a conversației sale cu Hitler. Conversația a avut loc în prezența a vreo 24 de persoane, în timp ce se lua ceaiul. Mareşalul Antonescu a început prin a se plânge de complicațiile pe care le creau legionarii nu numai în ce priveşte situația politică a țării, dar şi în viața economică, adăugând că în curând România nu-şi va mai putea îndeplini obligațiile sale față de Germania şi livrările vor suferi întârzieri.

La răspunsul său, Hitler a arătat că-şi dă seama de aceste dificultăți de care a avut

de suferit şi el din partea unor membri fanatici ai partidului, care îşi imaginau că trebuie să permanentizeze revoluția. Hitler are totală încredere în Mareşalul Antonescu şi aprobă de la început măsurile pe care acesta se va vedea nevoit să le ia.

După această primă parte a conversațiunii, anturajul a fost poftit într-o sală vecină şi discuțiunile au continuat între Hitler, Mareşalul Antonescu, Ribbentrop şi Mareşalul Keitel. Obiectul acestor conversațiuni cred că a fost situația generală pe front, planurile Marelui Stat Major German, precum şi situația politică în țările din sud-est.

Nu am mai fost de față decât la o conversație a lui Mihai Antonescu cu von Ribbentrop, în ziua de 22 septembrie 1942, în decursul mesei. Probabil pentru a influența pe Mihai Antonescu, Ribbentrop a poftit la masă pe un locotenent german, care afirma că a sosit atunci de la Stalingrad, unde a mers până în primele rânduri. Colonelul dădea asigurări formale că "orice rezistență la Stalingrad va înceta în maximum 48 de ore". Ribbentrop comenta această declarațiune, exprimându-şi convingerea că înfrângerea de la Stalingrad va însemna şi sfârşitul rapid al Rusiei Sovietice.

Am întrebat după masă pe Mihai Antonescu dacă crede că evenimentele se vor desfăşura în sensul celor spuse de Ribbentrop. Mihai Antonescu mi-a spus categoric că nu dă nici un crezământ afirmațiilor Ministrului de Externe al Reichului şi că este probabil că evenimentele vor lua cu totul altă întorsătură.

Relevez acest moment pentru că de atunci încoace Mihai Antonescu nu a mai crezut niciodată în vreo posibilitate ca Germania să câştige războiul.

În iunie 1944, Mareşalul Antonescu a fost poftit din nou la Cartierul General al lui Hitler şi era evident că invitația trebuia pusă în legătură cu negocierile pe care Mihai Antonescu le ducea în străinătate pentru încheierea armistițiului.

Vorbind cu Mihai Antonescu despre această invitațiune, am fost de părere că nu trebuie să i se dea curs şi că cel puțin el, Mihai Antonescu, nu trebuie să însoțească pe Mareşal, căci altfel Aliații nu vor mai crede în sinceritatea negocierilor pe care le duce. (Totuşi, vizita a avut loc în zilele de 5 şi 6 august 1944).

În 9 august 1944, m-am dus la Olăneşti unde se găsea Mihai Antonescu şi Mareşalul, pentru a supune titularului departamentelor Externelor unele lucrări curente. L-am întrebat asupra rezultatului conversațiilor dintre Mareşal şi Führer.

Mihai Antonescu mi-a făcut un rezumat cam în termenii următori: Mareşalul Antonescu a felicitat pe Führer pentru că a scăpat teafăr din atentatul de la 20 iulie. Führerul i-a mulțumit, descriind în amănunte atentatul şi arătând vizitatorilor unde a fost lovit de schijă. A debitat apoi o serie de amenințări la adresa acelora care îşi imaginează că Germania e slăbită şi care cred că se pot îndepărta de ea luând anumite inițiative. A descris apoi mai multe arme secrete pe care le va pune în curând în funcțiune. La un moment dat, Führerul (???) cu totul, a anunțat că va stârpi toate familiile prizonierilor de război germani din Rusia Sovietică. Mareşalul Antonescu neprinzând exact sensul acestor cuvinte, Hitler şi-a repetat intenția. Mareşalul Antonescu a observat atunci că printre prizonierii germani din Rusia Sovietică se găsesc şi cei trei sute de mii de la Stalingrad care au ajuns în captivitate fără nici un fel de vină proprie. Întrebat care este cauza acestei hotărâri a Führerului, Hitler i-a declarat că membrii familiilor prizonierilor germani din Rusia ascultă radio - Moscova şi fac propagandă în favoarea Sovietelor. El, Führerul, preferă să omoare zece milioane de germani pentru a salva pe ceilalți şaptezeci de milioane. (Aceste declarațiuni ale Führerului l-au făcut pe Mareşalul Antonescu să declare în aceiaşi seară lui Mihai Antonescu că Hitler "E turbat" şi că "nu mai e nimic de făcut cu el").

În partea finală a conversațiunii dintre Mareşalul Antonescu şi Hitler, acesta a declarat că contra ofensiva germană împotriva trupelor engleze şi americane debarcate

în Franţa este hotărâtoare şi că germanii vor arunca pe Aliaţi în Mare. Dacă totuşi această contra ofensivă nu va reuşi, Hitler îşi va reface o armată de două milioane de oameni "şi va dobândi victoria finală, căci ceea ce a fost cu putinţă Mareşalului Stalin la Stalingrad îi va fi cu putinţă şi lui".

Luând cunoştinţă de aceste declaraţii contradictorii şi absurde, am întrebat pe Mihai Antonescu ce este hotărât să facă? Mi-a răspuns textual: "Aştept cinci zile şi dacă contra ofensiva germană nu reuşeşte voi negocia armistiţiul".

Duminică 20 august 1944 am avut ultima conversaţie cu caracter politic cu Mihai Antonescu. Era de faţă şi Dl. Ministru D. Buzdugan. Am arătat lui Mihai Antonescu că discutând cu colegii mei din Minister, am constatat convingerea generală că situaţia nu mai prezintă decât o latură pur militară: nemţii trebuiesc scoşi din ţară imediat, în aşa fel încât să nu se mai poată opri în trecătorile Carpaţilor, tăind ţara în două. Mihai Antonescu mi-a răspuns că aceasta este cu neputinţă, deoarece în ţară s-ar găsi 540 000 de germani. Am contestat această cifră, rugând să-şi verifice informaţia. Mi-a răspuns că nu poate face această verificare din cauza unor servicii de la Marele Stat Major, cu care nu poate colabora.

În cele trei zile ce au urmat am văzut în fiecare dimineaţă pe Mihai Antonescu, care mă chema telefonic cu intenţia mărturisită de a trimite la Ankara o telegramă anunţându-şi plecarea cu avionul pentru a negocia armistiţiul. Până în ultimul moment, el nu a putut lua o hotărâre definitivă, neputându-se fixa asupra locului unde urma să negocieze: Cairo sau Moscova.

În tot decursul funcţiunii mele ca Secretar General, am colaborat strâns cu Directorul de Cabinet, Dl. Niculescu-Buzeşti; acesta la rândul său avea contact cu cercurile şi factorii importanţi care lucrau pentru schimbarea politicii noastre şi ieşirea României din război.

Citindu-i-l stăruie şi semnează.

Acuzator Public,
ss. indescifrabil
Martor,
ss. Gheorghe Davidescu

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010, „Tribunalul Poporului" 1946, vol. 9, f. 9-10).

Anexa 20

1946 – Declaraţiile lui Eugen Cristescu, şeful *SSI*-ului, despre problemele Serviciului în perioada 1940-1944

DECLARAŢIE

Subsemnatul Eugen Cristescu, la întrebările ce mi se pun, răspund următoarele:

1. Întrebare: Când a luat fiinţă S.S.I. şi în ce scop?

Răspuns: Din anul 1924 funcţiona pe lângă Marele Stat Major şi apoi Ministerul Apărării Naţionale, Serviciul Secret ca organ civil de informare generală a acestor două instituţiuni, condus de Mihail Moruzov.

La venirea la putere a Generalului Antonescu, a fost numit Şef al acestui Serviciu Colonelul de Stat Major Nicolaid, în timpul căruia serviciul a trecut de la Statul Major la Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Nicolaid a conceput o lege prin care serviciul s-a numit Serviciul Special de Informaţiuni, iar principiile fundamentale ale acestei legi, erau că acest serviciu este un organ de informare generală a Conducătorului Statului şi că acest serviciu lucrează sub ordinele şi directivele Conducătorului Statului, deţinând, din punct de vedere bugetar numai de Ministerul de Război, iar din punct de vedere al directivelor de activitate şi a raporturilor de serviciu de Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Totodată prin aceiaşi lege, se reglementau condiţiile de funcţionare şi control bugetar al acestui serviciu.

La sosirea mea ca şef al acestui serviciu, la 15 noiembrie 1940, am găsit această lege în fiinţă şi aplicarea ei se făcea în aceste condiţii.

Serviciul trebuia să furnizeze, de astă dată, Conducătorului Statului informaţiuni cu caracter general, militare, politice, economice, sociale şi, în genere, orice fel de informaţii i s-ar fi cerut sau ar fi interesat conducerea Statului. De altfel, şi fostul serviciu secret făcea exact aceiaşi operaţiune, scurgând informaţiile sale de la Marele Stat Major, Ministerul de Război şi, pe specialităţi la departamentele interesate.

2. Întrebare: În ce a constat colaborarea Dv. cu Mareşalul Antonescu?

Răspund: Conform legii de organizare a serviciului, relaţiunile între mine şi Mareşalul Antonescu erau de la subaltern la Conducător. După luarea în primire a serviciului, Dl. Mareşalul Antonescu mi-a dat dispoziţiuni ca să reorganizez serviciul astfel ca să corespundă cerinţelor moderne, prin adaptarea lui cu şcoli pentru personal şi cu aparatura tehnică necesară. De asemenea, mi-a dat dispoziţiuni să fac o epurație a serviciului, scoţând afară elementele care se compromiseseră în operaţiunile politice şi financiare ale lui M. Moruzov, fapte ce se dovediseră la comisiunile care anchetau averea lui Moruzov, gestiunea lui şi toate manevrele lui politice. De asemenea, Dl. Mareşal mi-a indicat că serviciul nu trebuie să facă altă politică, decât aceea a conducerii statului.

Rezultatul activităţii serviciului era comunicat D-lui Mareşalul Antonescu prin buletine zilnice de informaţiuni, iar când erau chestiuni mai importante, aveam ordin să mă prezint personal la D-sa pentru a i le raporta şi primi instrucţii de procedare.

Mai târziu, D-sa mi-a dat o serie de însărcinări, în legătură cu evenimentele politice din ţara noastră şi pe care le voi descrie mai departe.

3. Întrebare: Care a fost conlucrarea Dv. cu serviciul secret german şi cu Gestapoul?

Răspund: În România au existat, după informaţiunile şi verificările mele, 11 servicii de informaţiuni, care lucrau paralel, separat şi a căror activitate se scurgea direct la Berlin. Din acestea, oficial au funcţionat în România Abwehrul (Serviciul de Informaţiuni

al armatei germane), cum şi foarte târziu ataşatul de poliție de pe lângă Legația Germană.

Pe lângă acesta, conform uzanțelor diplomatice, Killinger mai avea un serviciu personal de informare prin legăturile şi relațiunile politice ale Legației.

În ce priveşte Gestapoul, el a funcționat clandestin în România, până după rebeliunea legionară, sub conducerea Colonelului Geissler, al cărui amestec, a fost dovedit în atentatul de la Jilava şi în rebeliunea legionară.

S.S.I. nu a avut nici un fel d relații cu Gestapoul; personal nu am cunoscut pe Colonelul Geissler, ba dimpotrivă, după obținerea informațiunilor asupra amestecului său în mişcările legionare, am cerut şi Preşedinția Consiliului a aprobat şi a intervenit ca Colonelul Geissler şi cei opt colaboratori principali ai săi să fie imediat retraşi din țară, ceea ce Guvernul german a aprobat.

În ceea ce priveşte ataşatul de poliție Richter, acesta a venit în calitate oficială cu câteva luni înainte de armistițiu şi a avut numai trei întrevederi cu mine, în care a cerut o colaborare cu serviciul român. Deoarece însă Richter tindea să acapareze o bună parte din atributele informative ale Abwehrului, am cerut ca această chestiune să fie întâi lămurită la Berlin şi apoi să se prezinte la mine cu Colonelul Bauer, şeful Abwehrului german de la Bucureşti, şi împreună să fixăm ce relațiuni trebuie să avem cu Abwehrul şi care sector informativ rămâne să fie conlucrat cu ataşatul de poliție. Richter s-a întors de la Berlin în ziua armistițiului, astfel că operațiunea nu s-a putut perfecta.

În ceea ce priveşte Abwehrul, trebuie să arăt că el avea o colaborare tainică, neoficială cu serviciul "secret român" de sub conducerea lui Mihail Moruzov, încă de prin anii 1938/1939.

Acesta avea legături şi se întâlnise în mai multe rânduri în străinătate cu şeful Abwehrului german de la Berlin, primise în țară şi plasase în mod secret în zona petroliferă şi în porturile dunărene un important număr de agenți ai Abwehrului german, care făceau operațiunea de contra spionaj şi contra sabotaj, pentru paza regiunii şi transporturilor petrolifere. Aceşti agenți erau împerecheați cu agenți ai serviciului secret român. De asemenea, Moruzov mai avea o colaborare neoficială şi pe teren informativ-militar şi politic - cu Abwehrul german, fapte care s-au dovedit mai târziu în arhivele serviciului, cât şi din relațiunile ce le-am luat de la colaboratorii mei din serviciu.

În cursul lunii decembrie 1940, s-a prezentat la mine Colonelul Rödler şeful secțiunii Abwehrului german de la Bucureşti, care mi-a declarat că el este venit în țară în mod oficial în componența misiunii militare germane, care se găsea la Bucureşti şi mi-a cerut colaborarea. Am răspuns Colonelului Rödler că această chestiune trebuie să o supun Mareşalului Antonescu, care trebuie să-mi dea dezlegare pentru această colaborare şi eventual - dacă o autorizează - să-mi dea şi instrucțiunile necesare. Am spus D-lui Mareşal Antonescu cererea Colonelului Rödler, iar D-sa mi-a ordonat să fac această colaborare cu două condițiuni esențiale: serviciul german să nu facă operațiuni de arestări pe teritoriul român şi al doilea serviciul german să nu se amestece, aşa cum făcuse Gestapoul, în politica internă a României.

În aceea ce priveşte autorizarea de colaborare, Preşedinția Consiliului a dat un ordin scris, care desigur că se găseşte la serviciu.

De la această dată, colaborarea SSI-ului cu Serviciul de informații german, se transformă dintr-o colaborare neoficială într-o colaborare oficială, ordonată, autorizată şi reglementată de Preşedinția Consiliului de Miniştri.

Colaborarea a constat în principal în acțiunea de contra spionaj în zona petroliferă, cât şi în porturile dunărene, unde echipe de agenți germani şi români, făceau o acțiune de supraveghere şi eventual de împiedicare a actelor de sabotaj.

De asemeni, pe teren informativ se comunicau reciproc informaţiunile externe, care interesau o parte şi cealaltă, înţelegerea fiind făcută astfel că germanii nu comunicau informaţiuni din ţările aliate lor, iar românii nu comunicau informaţiuni din ţările prietene lor.

Colaborarea mai primea semnalări reciproce de suspecţi şi de informaţiuni în materie de contra spionaj, cum şi colaborarea tehnică, în ceea ce priveşte descoperirea staţiunilor clandestine de radio-telegrafie.

4. Întrebare: Care a fost activitatea serviciului la Odessa şi în Transnistria?

Răspund: În timpul asediului Odessei, am fost chemat de către Dl. Mareşal Antonescu, împreună cu Generalul Vasiliu la Tighina, unde se găsea trenul său de comandament, şi mi-a ordonat - mie - să organizez un serviciu de informaţiuni în Transnistria pentru apărarea spatelui armatei şi pentru semnalarea informaţiunilor mai importante din această regiune. De asemenea, a ordonat Generalului Vasiliu să organizeze serviciul de jandarmerie în Transnistria.

Conform acestui ordin, am organizat o rezidenţă informativă cu sediul principal la Tiraspol şi cu agenţi informativi în toate capitalele judeţelor din Transnistria.

Rezidenţa se compunea dintr-un ofiţer de conducere, agenţi de contra informaţii, câte trei în fiecare judeţ.

Rezidenţa de la Tiraspol după ocuparea Odessei, s-a mutat la Odessa. Rolul ei principal era de a semnala acţiunile şi persoanele care prin activitatea lor s-ar fi dovedit că uneltesc împotriva siguranţei armatei române care ocupa acea provincie. De asemenea, rezidenţa trebuia să informeze asupra stării generale de spirit a populaţiei din regiune, cum şi asupra structurii organizatorice din acea regiune, deoarece se ştia că în Europa circula foarte multe informaţiuni false şi exagerate, asupra structurii şi realizărilor sovietice. De asemenea, rezidenţa trebuia să semnaleze chiar abuzurile funcţionarilor români, către autorităţile de resort, cât şi către autorităţile centrale, întrucât Preşedinţia Consiliului de Miniştri înfiinţase un birou pentru administrarea Basarabiei, Bucovinei şi Transnistriei, unde trebuiau să se concentreze toate aceste informaţiuni.

Informaţiunile care priveau armata se comunicau armatei, cele care priveau administrativ se comunicau Guvernământului, iar cele care priveau acţiunea subversivă, armatei şi reprezentanţilor Justiţiei, pentru a aviza şi lua măsurile legale.

În ceea ce priveşte urmările atentatului de la Odessa, am fost informat de către Rezidenţa mea de acolo că armata, desigur în conformitate cu ordinele ce le primise, a exercitat o serie de represalii, în primul rând asupra unor persoane din Odessa, iar mai târziu, represalii în masă asupra populaţiei evreieşti din Odessa, care a fost strânsă în pachete şi predată armatei germane, care i-a executat.

Numărul celor executaţi cu această ocazie însumează cam 25-26 000 oameni, în afară de executările făcute mai târziu asupra populaţiunii evreieşti, care a fost scoasă din Odessa şi dată la dispoziţia Germaniei.

Comandamentul armatei în acea vreme era condus de către Generalul Iacobici, având ca Şef de Stat Major, pe Generalul Tătăranu.

În ceea ce priveşte catacombele de la Odessa, am primit foarte multe rapoarte informative de la Rezidenţa serviciului de acolo, condusă de Căpitanul Neştianu şi orientată de către Colonelul Ionescu Palius.

Ţin să menţionez că eu nu mă găseam în această perioadă în Transnistria şi că eu am mers cu Eşalonul numai până la Iaşi, de unde m-am despărţit şi m-am întors la Bucureşti, deoarece conducerea centrală a serviciului, reclama prezenţa mea la Bucureşti. Ştiu că atât Rezidenţa de la Odessa sub căpitanul Neştianu, cât şi mai târziu sub Lt. Colonel Perju, după indicaţiile Colonelului Palius, au făcut mai multe cercetări asupra catacombelor

de la Odessa, cum şi asupra persoanelor care se bănuiau că se adăposteau în acele catacombe. De asemenea, mi s-a raportat că la un moment dat armata temându-se să nu aibă surprize de la persoanele ce ar veni din aceste catacombe, a luat măsuri ca să se zidească gurile exterioare ale catacombelor.

Armata şi unele elemente informative din Transnistria au propus că nu se pot stârpi cei ce locuiau în catacombe decât cu ajutorul gazelor. Serviciul german a informat Wermachtul despre această situaţiune de la Odessa, care a trimis un colonel specialist în materie de gazare şi care a vizitat catacombele de la Odessa. Acest Colonel a luat apoi contact cu mine la Bucureşti şi mi-a comunicat constatările sale în sensul că deşi catacombele conţin circa 5 000 de canale, totuşi s-ar putea face o acţiune represivă asupra lor, prin gazare. Întrucât însă mi-am dat socoteala că o asemenea acţiune contravine principiilor de drept internaţional asupra mijloacelor permise de război, am arătat Colonelului german că nu pot consimţi la o asemenea acţiune, şi că voi lua şi avizul Guvernului în această chestiune. Într-adevăr, a doua zi am expus părerea mea D-lui Mihai Antonescu, care mi-a arătat că vederile mele sunt juste şi că guvernul împărtăşeşte aceeaşi părere. Am comunicat Colonelului german acest răspuns definitiv, şi cu aceasta el a plecat la Berlin. Acţiunea de gazare nu s-a mai făcut.

5. Întrebare: Ce raporturi personale aţi avut cu Killinger, Clodius şi cu şefii militari germani?

Răspund: Cu Clodius nu am avut raporturi de serviciu, întrucât el se ocupa cu problemele economice. L-am cunoscut însă la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, în anticamera lui Antonescu şi l-am văzut şi la Legaţia Germană.

În ceea ce priveşte pe şefii militari, cunoşteam pe Generalul Hansen, din casa Generalului Şteflea, Şeful Marelui Stat Major. L-am mai întâlnit în mai multe rânduri, pe Generalul Hansen, în restaurante şi în societatea bucureşteană şi am fost invitat în două rânduri la două recepţii la Misiunea Militară Germană. Prima dată, când dădea o recepţie în care invitase mai multe personalităţi civile şi militare, la care nu s-a discutat nici un fel de chestiune politică, iar după masă s-a jucat bridge, eu rămânând în hol, cu Maiorul, Prinţul de Hohenzollern. La a doua recepţie, am fost invitat în cursul anului 1944, dată în onoarea Colonelului Rödler, şeful Abwehrului german, care pleca din funcţiune, urmând a fi înlocuit cu Colonelul Bauer. La prezentarea în sala de recepţie, Hansen m-a luat deoparte şi m-a întrebat care sunt motivele demisiunii Generalului Şteflea, din funcţia de Şef al Marelui Stat Major, întrucât el avea informaţiuni că au fost la mijloc şi unele intrigi politice, care au determinat această demisiune. I-am răspuns că nu aceasta este cauza, ci sunt chestiuni de serviciu şi mai multe nemulţumiri ale Mareşalului Antonescu, contra activităţii Marelui Stat Major, care s-au concretizat într-o serie de ordine observative trimise Statului Major. Că Generalul Şteflea a considerat că el în calitatea lui de Şef al acestei Instituţii, nu poate primi asemenea ordine observative şi, în consecinţă, a găsit că poate prezenţa lui la şefia Marelui Stat Major este inoportună şi a vrut să tragă consecinţele. Generalul Hansen, avusese şi alte informaţiuni, că au fost unele divergenţe între Generalul Şteflea şi Dl. Mihai Antonescu, eu deşi ştiam ceva în această chestiune, nu am înţeles să confirm bănuielile lui Hansen.

Situaţia s-a mai destins, deoarece ei se arătau îngrijoraţi de demisia lui Şteflea, iar eu le-am răspuns că convingerea mea este ca conflictul se va aplana şi lucrurile vor intra în normal, ceea ce de altfel s-a şi întâmplat.

La masa ce s-a servit, Generalul Hansen a ţinut o cuvântare în care a elogiat serviciile Colonelului Rödler ca şef al Abwehrului la Bucureşti şi a cerut concursul meu de colaborare pentru Colonelul Bauer, care urma la conducerea Abwehrului. Am răspuns

la cuvântarea lui Hansen, arătând că Colonelul Rödler în tot timpul colaborării sale a avut o atitudine loială față de statul şi serviciul român, fapt care în realitate aşa era, i-am mulțumit pentru colaborare şi am promis că voi continua colaborarea şi cu urmaşul său, Colonel Bauer.

Colaborare directă de serviciu cu Hansen nu aveam, deoarece ceea ce el avea de verificat transmitea Abwehrului german. Din discuțiunile avute cu Colonelul Rödler asupra unor informațiuni pe care Rödler le deținea de la Hansen, şi strânşi cu uşa de mine, mi-a mărturisit acest lucru Rödler, rezulta însă că Hansen posedă unele informațiuni chiar din intimitatea Marelui Stat Major. Că dacă unele informațiuni erau exacte, adică cele fără importanță, cele însă mai importante erau cu totul inexacte, iar alte fapte exagerate şi interpretate în defavoarea intereselor româneşti. Am atras atenția lui Rödler că acestea nu sunt decât răutăți ale unor ofițeri din Statul Major, că voi verifica şi am verificat la Secția II-a la Generalul Şteflea acele informațiuni. Era vorba de nişte rezoluții luate în unele conferințe ținute la Marele Stat Major de Generalul Şteflea, cu ceilalți şefi de secții, şi care erau transmise lui Hansen cu interpretări defavorabile relațiunilor militare româno-germane. Am raportat aceste lucruri Mareşalului Antonescu, cu adăugirea că eu mă jenez să fac o operație contra informativă în intimitatea Statului Major, ca să stabilesc cine sunt acei ofițeri care făceau o asemenea operațiune, şi m-a însărcinat să comunic generalului Şteflea constatările mele şi acesta împreună cu Colonelul Titi Ionescu, Şeful Secției II-a să caute să descopere cine sunt aceşti ticăloşi. Am fost la Generalul Şteflea şi la Colonelul Titi Ionescu şi am cerut ca ei singuri să facă asemenea verificări. Am indicat mai mult, că Generalul Hansen deținea informația că în curând va avea loc o conferință la Marele Stat Major cu comandanții teritoriali din țară, la care urma să se dea ordin ca trupele româneşti să ia măsuri contra trupelor germane în cazul când România îşi va schimba eventual orientarea politică. Generalul Şteflea mi-a confirmat că acea conferință este într-adevăr proiectată, dar că subiectul ei era cu totul altul, şi s-a arătat surprins de această intrigă, rămânând hotărârea între noi ca Şeful Secției a II-a să facă investigațiile necesare şi să caute a identifica pe ofițerii care făceau pe informatorii lui Hansen.

Asemenea informațiuni Hansen a mai posedat şi ulterior, pe care eu le-am verificat la Statul Major şi am constat că sunt date din spirit de răutate şi chiar Colonelul Rödler era nemulțumit de această acțiune, întrucât dimineața când se ducea la raport la Hansen, şi-i comunica evenimentele şi informațiile ce le poseda, Generalul Hansen îl respingea cu dispreț, şi-i spunea: "Nu şti nimic ce se petrece, eu am informațiuni asupra cutărui sau cutărui fapt, pe care ai să le verifici şi să le completezi". Cum Colonelul Rödler nu avea altă posibilitate de verificare, se adresa la mine şi împreună răsturnam toate datele false ale lui Hansen, din care cauză însăşi situațiunea lui Rödler față de Hansen devenise la un moment dat dificilă.

6. Întrebare: Ce rol a jucat serviciul în masacrele de la Iaşi şi cine este responsabil în această chestiune?

Răspund: În timpul când s-a petrecut pogromul de la Iaşi, Eşalonul Serviciului şi eu personal mă găseam în comuna Sofraceşti, de lângă Roman. Am auzit despre incidentele de la Iaşi, şi într-o zi au fost invitați la mine acasă Colonelul Dinulescu, şeful Secției a II-a de la Marele Cartier General, Lt. Colonel Gh. Petrescu şi cu alți opt sau zece ofițeri de la secția a II-a.

În timpul mesei, Colonelul Dinulescu, mi-a relatat despre incidentele grave petrecute la Iaşi, despre care arăta că le-au săvârşit germanii, cum şi despre o acțiune de "salvare" a celorlalți evrei, care rămăseseră nemăcelăriți la Iaşi, acțiune care ar fi desfăşurat-o secția II-a din Marele Stat Major, şi anume îmi afirma că a luat în primire trenurile cu evreii

evacuaţi din Iaşi, că a încredinţat transportul lor în Muntenia Locot. Colonelului Gheorghe Petrescu. Că acesta a găsit pe evrei într-o stare deplorabilă, înghesuiţi în vagoane, unii dintre ei chiar morţi şi că a fost nevoit să oprească trenul în drum să le dea posibilitatea să se spele şi să se hrănească, continuând apoi transportul mai departe.

În modul cum Colonelul Dinulescu expunea lucrurile rezulta că secţia II-a a Statului Major, a făcut o operă salvatoare pentru evreii de la Iaşi. Întrebând cine a fost însărcinat cu ancheta acestui incident şi care sunt rezultatele anchetei, mi-a răspuns că a fost însărcinat Generalul Topor, Mare Pretor al Jandarmeriei de pe lângă Marele Cartier General şi ancheta este în curs, însă constatări clare în această chestiune nu sunt. Judecând însă după aceea lucrurile, ştiu că o asemenea măsură de evacuarea evreilor, din Moldova, când armata noastră se retrăsese la Iaşi, iar armata a 4-a era comandată de Generalul Racoviţă, la Bacău, s-a cerut de către acesta îndepărtarea din Moldova a tuturor evreilor, aflaţi în spatele frontului, ca periculoşi operaţiunilor şi transportarea lor în Muntenia. Această problemă a fost discutată de mai multe ori de Mareşalul Antonescu şi s-a discutat chiar la o conferinţă de ordine publică de la Preşedinţie, unde împreună cu Generalul Vasiliu, am fost de părere că asemenea măsuri sunt foarte greu de aplicat, că pot da naştere la mari dificultăţi, aşa cum s-a întâmplat cu operaţiunea de la Iaşi, şi că serviciul meu îşi ia obligaţiunea de a face o acţiune contra informativă la armata a 4-a şi celelalte comandamente de armată, pentru a paraliza eventual orice acţiune de spionaj sau trădare, astfel că măsura transportării evreilor să fie abandonată.

În urma acestor discuţii, Mareşalul Antonescu a renunţat să aprobe măsura cerută de Generalul Racoviţă. Din această expunere şi din istoricul acestor fapte, sunt nevoit să trag concluzia că măsura îndepărtării evreilor de la Iaşi, a trebuit să fie propusă şi studiată în prealabil de către Marele Cartier General direct de Secţia II-a, care se ocupa cu informaţii şi contrainformaţii. Că, desigur au existat referate, cereri şi aprobări, asupra acestor măsuri. Şi cu siguranţă că după ce s-a obţinut aprobarea, Marele Cartier a dat ordin organelor de poliţie şi jandarmerie, ca să desăvârşească pe teren măsura; că Marele Cartier ştia că la Iaşi sunt trupe germane, că Iaşul este un punct de tranzit al trupelor germane spre Nordul Basarabiei; că Marele Cartier mai ştia că germanii au o deosebită atracţie asupra lagărelor unde erau internaţi sau adunaţi evrei şi trebuia să aibă şi o acţiune de prevedere în această privinţă odată cu strângerea evreilor de la Iaşi.

Ştiu iarăşi că însuşi Mareşalul Antonescu nu a fost lămurit asupra cauzelor care au provocat incidentele sângeroase de la Iaşi şi că s-au aplicat mai multe sancţiuni organelor poliţieneşti şi de jandarmerie.

În ceea ce priveşte acţiunea conducerii serviciului, în legătură cu incidentele de la Iaşi, ţin să declar că personal nu am dat nici un ordin şi nu am avut nici o legătură cu strângerea sau transportul acestor evrei. Că o acţiune preventivă din partea serviciului nu se putea face, deoarece Maiorul Tulbure, Şeful Centrului de Informaţii al Serviciului de la Iaşi, împreună cu tot personal trecuse în Basarabia, odată cu trupele germane. Că, în acest timp, Centrala Eşalonului se afla lângă Roman, iar la Iaşi nu se găsea decât o echipă de cartiruire însărcinată să fixeze amplasamentul Eşalonului, care trebuia să vină la Iaşi. Că, dacă cineva din personalul serviciului a avut vreo relaţiune sau vreun amestec în asemenea incidente, contrare vederilor mele, aceasta nu a putut s-o facă decât din iniţiativă pur personală şi pe răspundere personală. Nu mi s-a adus la cunoştinţă asemenea cazuri, deoarece aş fi luat imediat măsuri de tragere la răspundere. Strămutându-se Eşalonul mai târziu la Iaşi, mi-au parvenit o serie de informaţiuni, din care rezultau că acei care au instigat şi informat trupele germane că se găseşte un mare grup de evrei strânşi laolaltă la Iaşi, care urmau să fie transportaţi, au fost o echipă de legionari, care după incidente

au dispărut de la Iaşi. Mai târziu, am identificat pe o serie de legionari agenţi ai SD-ului german care funcţiona clandestin în România, sub conducerea unui german Kurt Auer, care trăia sub diferite înfăţişări şi paşapoarte în România şi-mi amintesc că şeful acestui grup era un legionar cu numele Marinescu sau Martinescu, a cărei internare în lagăr am cerut-o eu mai târziu.

7. Întrebare: Ce rol aveaţi în legăturile ce le avea Antonescu cu partidele de opoziţie?

Răspund: Personal, ca funcţionar de carieră nu am făcut niciodată politică de nici un fel. Însă ca şef al serviciului special de informaţiuni, eram obligat, prin natura funcţiunii mele să mă ocup şi de ansamblul problemelor politice şi să informez pe Conducătorul Statului.

Dacă nu am făcut acţiune politică, trebuie însă să mărturisesc că am avut o serie de însărcinări cu caracter politico-informativ, în legătură cu unii oameni politici români.

Cu Dl. Dinu Brătianu am avut o conversaţiune cu caracter politic, cu ocaziunea internării în lagăr a D-lui Buzescu, Director la Oficiul de hârtie Letea. Se schimbaseră nişte scrisori politice între Mareşalul Antonescu şi Dinu Brătianu, prin care Dl. Dinu Brătianu dăduse dispoziţiuni lui Buzescu să scoată din răspunsul Mareşalului Antonescu numai acele părţi, care constituiau o imputaţiune pentru Mareşalul Antonescu, cum şi cele care dădeau un aspect politic favorabil D-lui Dinu Brătianu şi partidului liberal. M-a rugat Dl. Brătianu ca să stărui la Dl. Mareşal Antonescu pentru eliberarea lui Buzescu, ceea ce Mareşalul a admis mai târziu, dar am replicat D-lui Dinu Brătianu că un schimb de scrisori între un şef al unui mare partid şi Conducătorul Statului, constituie pentru mine un act de stat, în care se încadrau şi documentele în chestiune şi că, lansarea în public a acestor documente punea acţiunea într-o lipsă de seriozitate şi descoperea conversaţiunile intime între factorii responsabili din Stat, care pe cale de fiţuici trecute din mână în mână ajungeau la cunoştinţa publică şi chiar la cunoştinţa germanilor, şi mai mult, i-am arătat operaţiunea neloială care se făcea, întrucât nu se dădea răspunsul Mareşalului Antonescu în întregime şi care eu ştiu că era foarte documentat şi foarte defavorabil acţiunii partidului liberal.

Cu Dl. Gheorghe Brătianu am avut câteva discuţiuni ocazionale în societate, în care D-sa mi-a afirmat că el a fost acela care a determinat pe fostul Rege Carol al II-lea ca, după vizita ce o făcuse la Paris şi la Londra, să facă şi o vizită la Berchstesgaden lui Hitler, şi numai datorită influenţei sale s-a produs acea vizită.

Dl. Gheorghe Brătianu manifesta în mod vădit o ostilitate faţă de Rusia Sovietică şi o tendinţă de apropiere cât mai mult de Germania, din care fapt îşi releva un deosebit merit. De altfel, din toată acţiunea informativă făcută la Serviciu, în tot timpul războiului, a rezultat că Dl. Gheorghe Brătianu era un factor în permanenţă favorabil Germaniei.

În discuţiunile ce le-am avut cu Killinger, dânsul aprecia foarte mult pe Gheorghe Brătianu şi acţiunea lui din care cauză, considerându-l ca un element de contrapondere în partidul liberal, Killinger nu se temea atât de acţiunea partidului liberal, cât mai mult de acţiunea partidului naţional ţărănesc. În perioada când Mareşalul Antonescu era bolnav şi când Legaţia germană se gândea la o eventuală dispariţie a Mareşalului, Killinger reflecta ca în viitoarele combinaţiuni, trebuie să fie desigur introdus Gheorghe Brătianu.

De altfel, Gheorghe Brătianu a fost pe front, la Comandamentul Generalului Racoviţă, unde a luat contact cu toţi marii comandanţi ai armatei germane de pe frontul de Sud şi a venit acolo şi a împărtăşit prietenilor săi aspecte favorabile asupra situaţiunii trupelor germane.

După cum se ştie, a urmat decorarea D-lui Gheorghe Brătianu, de care Hitler - şi mai târziu a Generalului Racoviţă - intimul său şi cu această ocaziune s-a făcut o excepţională publicaţiune prin presă, în special după indicaţiunile Legaţiunii Germane.

Cu ocaziunea conversaţiei care am avut-o cu Dl. Dinu Brătianu, D-sa mi-a spus

că noi am înțeles să ajutăm pe Mareşalul Antonescu în opera sa de guvernare şi de aceea nu i-am făcut greutăți, ba mai mult, am permis ca membri ai partidului liberal, Cancicov, Cretzianu şi alții, să participe ca tehnicieni în guvernul Mareşalului, tocmai spre a-i putea da concursul.

Misiuni mai importante cu caracter politico-informativ am avut cu Dl. Iuliu Maniu.

În prima parte a războiului se descoperise, pe baza unor informațiuni germane, o organizațiune de spionaj în favoarea unui stat străin, care dispunea de importante fonduri băneşti, de o stațiune de radio telegrafie şi de coduri cifrate. Majoritatea membrilor acestei organizațiuni erau oameni ai D-lui Maniu. Întrucât germanii furnizaseră primele informațiuni şi documentări, Secția juridică a serviciului meu a fost nevoită să permită participarea unor reprezentanți ai serviciului de informațiuni germane la cercetări. Eu nu mă găseam în Capitală şi eram cu Eşalonul la Iaşi şi întorcându-mă mi s-a raportat despre această descoperire şi am citit dosarul cercetărilor deja încheiate. Am constatat că operațiunea avea două părți: o legătură politică pe care Dl. Maniu o întreținea în exterior prin aparatul de telegrafie şi astfel se explica prezența celor mai mulți oameni de ai săi în această organizație; dar am mai constatat că sub paravanul acțiunii politice aceştia făcuseră şi spionaj în defavoarea armatei germane şi a statului român. Complicii organizației căutau să atragă persoana D-lui Maniu în această afacere şi am văzut din modul cum erau date declarațiile că germanii dacă ar fi luat cunoştință de tot conținutul lor, ar fi putut cere foarte bine arestarea D-lui Maniu.

Cum din tehnica şi experiența acestor afaceri ştiam că o afacere de spionaj nu trebuie complicată cu problemele politice, am expus D-lui Mareşal Antonescu această chestiune. D-sa a găsit foarte gravă imprudența făcută de Dl. Maniu cu oamenii săi, care la adăpostul acțiunii politice intrau în conflict de legea spionajului, ce prevedea pedeapsa cu moartea. Dl. Mareşal Antonescu a reflectat mai multă vreme asupra acestei chestiuni şi în urma unei discuțiuni avute, am ajuns la soluția să înlocuim din dosar declarațiunile care angajau persoana D-lui Maniu şi arătau imprudența sa, cu alte declarațiuni ale aceloraşi persoane, ceea ce s-a şi executat. Vechile declarații au fost date D-lui Mareşal Antonescu. Mai menționez că unii dintre membrii organizației spuneau că importante fonduri din cele cheltuite au fost întrebuințate în propaganda românească din Ardealul de Nord, iar subşeful organizației îmi afirmase că despre acest lucru ştie Maniu, Mihalache şi Dr. Lupu. Or, Dl. Mareşal Antonescu într-o convorbire care a avut-o cu Mihalache, a verificat acest lucru, iar Dl. Mihalache i-a răspuns că faptul este absolut fals, D-sa nu a avut nici o cunoştință despre această operațiune a membrilor din organizație şi nici n-a cunoscut nimic din activitatea lor.

Dl. Mareşal Antonescu a sfârşit apoi spunând, ceea ce mi-a repetat şi mie, că sunt nevoit să înghit toate imprudențele D-lui Maniu, ca să nu dau argumente germanilor şi arme în mâna lor, ca să-mi ceară măsuri ce mi-ar complica situația internă.

Nesfârşite au fost intervențiile D-lui Maniu pentru ca procesul să nu fie judecat, iar membrii organizației să fie tratați în condițiuni omeneşti.

Deoarece procesul ar fi însemnat un scandal politic, în vreme de război, dificultăți cu germanii şi punerea din nou în discuțiunne a problemei Ardealului, s-a reuşit până la urmă să se amâne acest proces, care nu a mai fost judecat.

A urmat din partea D-lui Maniu o serie de intervenții pe care le-a făcut prin mine la Mareşalul Antonescu, atunci când vreunii din membrii organizațiunii sale politice erau internați în lagăr, căci într-adevăr pentru lipsă de seriozitate în viața publică, D-nii Ilie Lazăr, Leucuția şi Rachițan fuseseră internați în lagăr, întrucât la Capşa, de pe Calea Victoriei împărțeau pe fițuici scrise la maşină memoriile pe care Dl. Maniu le adresa Conducerii Statului. Cum am arătat şi mai sus, aceste memorii venite de la un fost

Preşedinte de Consiliu şi reprezentant al Ardealului şi conţinând probleme politice de stat şi de apărare naţională, nu puteau să fie împărţite în public, pe străzile Capitalei sau la cafeneaua Capşa, aşa cum făceau cei de mai sus.

De asemenea, Dl. Maniu a mai intervenit la mine când nepotul său Zaharia Boilă pentru aceiaşi chestiune neserioasă fusese internat în lagăr, să intervin la Mareşal Antonescu ca să-i dea drumul. Asemenea intervenţii s-au mai repetat şi pentru Ghilezan şi alţi membrii ai partidului, pentru care Mareşalul dăduse ordin să fie internaţi în lagăr din cauza acţiunii lor neserioase şi care nu avea decât un scop pentru a complica situaţia internă şi să provoace dificultăţi.

De la o bucată de vreme, Dl. Maniu a început să trimită prin intermediul meu unele informaţiuni mai importante, pe care le avea din străinătate şi care priveau diferite probleme de stat. Dl. Maniu chema la D-sa pe Maiorul Magistrat Tuliu Goruneanu, Consilier la Curtea de Apel din Timişoara, de unde îl cunoştea şi care era mobilizat la mine la serviciu. Îi dicta acestuia comunicarea, acesta mi-o aducea mie şi eu o comunicam direct Mareşalului Antonescu.

Pe această cale, la un moment dat Dl. Mareşal Antonescu mi-a ordonat să transmit D-lui Maniu că D-sa este ferm hotărât să cedeze locul D-lui Maniu, dacă D-sa garantează că poate să asigure o situaţie mai bună pentru ţara noastră. Am făcut aceasta comunicare lui Maior Goruneanu, chiar în termenii fixaţi de Dl. Mareşal Antonescu şi care îmi corectase personal comunicarea, astfel ca să fie cât mai precisă şi cât mai categorică.

Dl. Maniu nu mi-a răspuns imediat, ci a amânat câteva zile şi apoi a chemat pe Maiorul Goruneanu, căruia i-a dictat răspunsul.

Acest răspuns era redactat în termeni echivoci, astfel ca să nu rezulte direct nici o acceptare a propunerii D-lui Mareşal Antonescu, dar nici un refuz formal. Şi anume Dl. Maniu punea câteva condiţiuni pentru acceptarea eventuală a guvernului şi în aşa fel urmau să se petreacă acele condiţiuni, încât în fapt echivala o respingere a propunerii D-lui Mareşal Antonescu.

Între altele Dl. Maniu cerea permisiunea să i se dea voie să plece din ţară pentru o bucată de vreme, să se consulte cu aliaţii şi apoi să se înapoieze şi să-şi ia o serie de garanţii şi măsuri preventive. Or, şi noi şi el ştiam foarte bine că este supravegheat de germani şi dacă aceştia ar afla despre plecarea lui din ţară sau despre unele măsuri pe care Maniu le-ar fi luat în ţară, ar fi reacţionat fără discuţie.

Dl. Maniu temându-se cumva ca de la Preşedinţia Consiliului să nu se spună că el a refuzat propunerea de guvern, a început să lanseze prin intimii săi, că i s-a făcut o asemenea propunere că el n-a refuzat-o, dar că a condiţionat-o de anumite contingente şi măsuri. Această acţiune era o acţiune de prevedere politică a D-sale ca să se ştie şi să nu poată fi acuzat vreodată că a refuzat guvernul.

Contactele au continuat pe această cale indirectă până ce au început tratativele de armistiţiu şi mai ales de la venirea Colonelului Chastelain în ţară, când Dl. Maniu m-a rugat să intervin la Dl. Mareşal Antonescu pentru ca să-i îngăduie o întrevedere cu Chastelain. I-am răspuns D-lui Maniu că este prematură întrevederea chiar în timpul anchetei, mai ales că germanii erau foarte bănuitori, întrucât cu trei zile înainte de venirea lui Chastelain în ţară, germanii fuseseră informaţi de la Cairo, că va veni în ţară un colonel englez, care se va întâlni cu Dl. Maniu la Băile Herculane. Cum observaţiunea germană în jurul acestei echipe de paraşutişti englezi era foarte atentă, tocmai din această cauză şi cum localul Inspectoratului Jandarmeriei, unde era deţinută echipa de paraşutişti, nu se preta la o asemenea întrevedere, am indicat D-lui Maniu că voi cere autorizaţiunea D-lui Mareşal Antonescu însă că întrevederea urmează să se facă mai târziu la locul şi data pe care o vom alege noi mai convenabil.

De altfel, am comunicat D-lui Maniu că ceea ce face Chastelain a avut de spus în legătură cu misiunea sa, mi-a spus fără jenă şi am comunicat D-lui Mareşal Antonescu, care era în curent cu întreaga chestiune. Cum Dl. Maniu susținea totuşi ca neapărat să vorbească cu Chastelain, am stăruit la Dl. Mareşal Antonescu şi s-a admis această întrevedere, care a avut loc într-o duminică într-o pădure de lângă Bucureşti şi în astfel de condițiuni încât germanii nu au putut afla despre acest lucru.

Legăturile mele cu Dl. Maniu au continuat pe chestiunea tratativelor de armistițiu. Erau două linii telegrafice pe care se lucra, prin cifrul Chastelain şi Cristalurile care fuseseră rezervate de care noi în cercetarea de la Jandarmerie şi nedescoperite germanilor (Cristalurile dau fiecare o lungime de undă specială şi indicative deosebite) cum şi prin aparatul lui Chastelain, iar a doua linie prin cifrul pe care Dl. Maniu îl avea cu Cairo şi prin aparatul de care D-sa dispunea şi despre care vom vorbi în afacerea Țurcan.

Au venit pe această cale condițiunile de armistițiu comunicate de Prințul Barbu Ştirbey de la Cairo. Le-am adus în cunoştința D-lui Mareşal Antonescu care mi-a ordonat să le prezint şi D-lui Maniu, ca să se pronunțe în special asupra problemei cedării teritoriului Basarabiei şi Bucovinei. Prezentând aceste condiții D-lui Maniu, la întrunirile conspirative care aveau loc cu D-sa, i-am cerut să se pronunțe asupra lor, dacă pot fi acceptate sau nu, indicându-i că, dacă pentru Mareşalul Antonescu condiția colaborării militare mai departe cu armata rusă împotriva Germaniei este desigur destul de delicată, D-sa ca om politic trebuie să pronunțe în special asupra conduitei de cesiuni teritoriale.

Dl. Maniu mi-a răspuns că atât D-sa cât şi Dl. Dinu Brătianu sunt împotriva cedării de teritorii şi că el a făcut istoria în țara aceasta şi pe care acum la bătrânețe nu o poate umbri. Discuțiunea s-a soldat cu angajamentul din partea D-sale de a da dispoziții Prințului Barbu Ştirbey, care trata la Cairo ca să poată obține în aceste tratative ca problema teritorială să fie lăsată pentru discuțiune la pacea generală. În altă întrevedere Dl. Maniu mi-a spus că totuşi trebuie dat un oarecare răspuns Rusiei sovietice, ca să nu apară că România desconsideră aceste tratative şi întrebându-l ce are de spus despre problema teritorială, D-sa mi-a răspuns că nu înțelege să dezvolte discuțiunile pe această temă prea mult cu ruşii, în momentul când aceştia erau foarte tari, ci să lase discuția mai în detaliu a chestiunii teritoriale atunci când aliații vor avea mai mult aplomb asupra ruşilor.

În timpul sărbătorii Paştelui anul 1944, a sosit de la Cairo prin cifrul Chastelain un ultimatum de 72 ore, în care România trebuia să se pronunțe dacă acceptă sau nu cele patru condiții puse de aliați şi în caz contrar România se expune la războiul total. Am prezentat acest mesaj la Predeal D-lui Mareşal Antonescu, care şi-a manifestat surprinderea asupra acestui ultimatum, iar a doua zi, D-sa m-a chemat la Snagov, unde mi-a spus că are cu mine o conversațiune care nu trebuie să fie ştiută absolut de nimeni şi în special să iau măsuri să nu afle germanii.

D-sa mi-a mărturisit că a fost surprins de termenii ultimatumului, întrucât avusese o întrevedere secretă cu Prințul Barbu Ştirbey înainte de a pleca la Cairo, şi că acest ultimatum, care începea cu fraza: "De la cele trei puteri aliate şi delegat" adică Barbu Ştirbey, este inexplicabil cum a putut fi primit de acesta față de conversațiile şi angajamentele pe care şi le-a luat în prezența Mareşalului Antonescu.

Dl. Mareşal Antonescu era, de asemenea, surprins de explicațiunile pe care Tom Masterson le dădea lui Chastelain asupra situației de pe frontul oriental, cum şi asupra nenorocirilor ce se vor abate asupra României dacă nu primeşte ultimatumul.

D-sa m-a însărcinat să am chiar în cursul acelei nopți o nouă întrevedere cu Dl. Maniu, luând absolut toate măsurile de prevedere pentru ca germanii să nu cumva să afle de acest fapt; să supun D-lui Maniu textul comentariului şi a ultimatumului şi să adaug mesajul

pe care D-sa mai de multă vreme îl trimisese Generalului Willson, Comandantul forţelor aliate de la Cairo şi în care mesaj cerea concursul de gentleman şi militar al Generalului Willson pentru a interveni ca să se pună României condiţiuni mai avantajoase de armistiţiu. Cunoşteam acest mesaj care trecuse prin mâinile mele şi fusese cifrat cu Chastelain la Inspectoratul Jandarmeriei. De asemenea, Dl. Mareşal Antonescu mi-a indicat că Dl. Maniu să telegrafieze lui Ştirbey ca să ceară explicaţiuni asupra motivelor pentru care s-a ajuns la acest ultimatum, în timpul unor tratative care erau încă în curs, şi că doreşte explicaţiuni cât mai ample din partea lui Barbu Ştirbey, care urma să ceară şi o amânare a executării ultimatumului.

Am luat contact cu Dl. Maniu chiar în cursul acelei nopţi, i-am spus textele respective şi D-sa s-a arătat surprins de această întorsătură a lucrurilor. După mai multe discuţiuni şi reflecţiuni care au durat trei ore, D-sa a ajuns la soluţia să cheme pe Barbu Ştirbey la Ankara, unde prin Ministrul nostru Cretzianu, putea face un raport telegrafic cifrat dezvoltat situaţiei de la Cairo, iar D-sa a adăugat că a mai hotărât să trimită la Ministrul Plenipotenţiar Vişoianu, care să se întâlnească cu Barbu Ştirbey la Ankara şi apoi să plece mai departe la Cairo, Vişoianu fiind considerat ca specialist în materie de tratative diplomatice.

Întrevederi cu Dl. Maniu au mai avut loc cu ocazia descoperirii neplăcutei afaceri Ţurcan.

Ştiam că Dl. Maniu dispune de două aparate telegrafice, din care aflasem pe cale informativă că unul se găseşte instalat în Palatul Barbu Ştirbey. Prin aceste aparate mergea o bună parte din mesaje şi ale Mareşalului Antonescu şi ale lui Maniu la Cairo şi de acolo se primeau o serie de mesaje pentru Maniu şi Mareşalul Antonescu. La un moment dat germanii prin aparatura lor tehnică de goniometrie au stabilit existenţa unui aparat telegrafic care lucra în fiecare dimineaţă la ora 7 cu Cairo; că acest aparat s-ar afla instalat în parcela dintre strada Luterană, Calea Victoriei şi Ministerul Finanţelor. Cum germanii lucrau în aceste chestiuni împreună cu ofiţerul şef al Radio - transmisiunilor de la serviciul meu, eram ţinut în curent cu toată această operaţiune. La un moment dat germanii au ajuns cu cercetările care îi puneau în măsură să afirme că aparatul reperat de ei de mai multă vreme, s-ar găsi instalat în casa Prinţului Barbu Ştirbey şi cereau pentru a doua zi dimineaţa, după ultima verificare care urma să se facă în timpul transmisiunii între orele 7-8 dimineaţa, o descindere în Palatul Ştirbey. Deoarece descinderea trebuia să se facă de către ofiţeri magistraţi de la serviciul meu la care trebuia să asiste şi germanii, pentru că aşa se lucrase în toate celelalte cazuri, iar baza tehnică şi informaţia aparţinea germanilor, am fost informat de către ofiţerul şef al transmisiunilor serviciului despre această descoperire, care mi-a cerut autorizaţia şi echipa de magistrat pentru descinderea a doua zi în casa Ştirbey. Am indicat ofiţerului să nu comunice germanilor că mi-a raportat acest lucru, ci să stăruie să se continue verificările şi preciziunile pentru că o percheziţie în palatul Ştirbey, personalitate de seamă în ţara românească şi fost Preşedinte de Consiliu, dacă ar fi dat greş, şi ar fi avut rezultat negativ, ar fi ieşit un enorm scandal, ceea ce nu era de dorit, şi i-am indicat să continue verificările.

Am alergat imediat la Dl. Mareşal Antonescu, căruia i-am raportat chestiunea, ceea ce a produs şi asupra sa o foarte mare impresie şi enervare, mai ales că i-am afirmat că ştiu în mod pozitiv că acel aparat este al D-lui Maniu, prin care se face legătura cu Cairo şi că trebuie salvată situaţiunea de o manieră oarecare.

Dl. Mareşal Antonescu a avut din nou izbucniri asupra lipsei de prevedere a D-lui Maniu şi cum situaţiunea era extrem de delicată că puteam presupune că germanii au făcut în timpul verificărilor tehnice şi supravegheri asupra palatului Ştirbey, unde puteau constata vizite zilnice ale lui Maniu sau a unor intimi ai săi, trebuia să găsesc şi mai mult

să înlesnesc o soluțiune pentru ca să ieşim din acest grav impas. Faptul că Barbu Ştirbey se găsea la Cairo, unde ducea tratative de armistițiu, faptul că presa engleză dintru început a lăsat să se facă o scurgere de informațiuni publice pe această temă şi faptul că aparatul de telegrafie se găsea în însuşi palatul Ştirbey, dădea germanilor o extraordinară armă ca să reacționeze violent împotriva noastră.

Am înlesnit situațiunea D-lui Mareşal Antonescu propunându-i că nu este altă soluție decât să avizeze pe Dl. Maniu ca chiar în cursul nopții aparatul şi radiotelegrafistul să fie ridicați din casa Ştirbey, transportați în altă parte, pentru că chiar dacă germanii vor pretinde neapărat descinderea la Barbu Ştirbey, aparatul şi radiotelegrafistul să nu poată fi găsiți acolo. Dl. Mareşal Antonescu a admis propunerea mea şi m-a autorizat să iau contact cu Dl. Maniu. Am luat contact într-adevăr în cursul nopții şi am spus D-lui Maniu cercetările ce s-au făcut şi rezultatul la care s-a ajuns, rugându-l ca chiar atunci noaptea, dacă aparatul se găseşte în palatul Ştirbey sau în oricare locuință din parcela de case indicate de germani, să fie imediat mutat, radiotelegrafistul ascuns, iar aparatul acesta cu aceiaşi oră de lucru şi cu aceiaşi lungime de undă cunoscută de germani, să nu mai funcționeze niciodată.

Deoarece îl avizasem în prealabil pe Chastelain despre această descoperire, el văzuse situațiunea foarte grav şi se aştepta ca germanii, care în mai multe rânduri ceruseră ca echipa sa să fie transportați în Germania, pentru cercetări, la care eu mă opusesem categoric, să ceară de această dată în mod cominatoriu transportarea echipei în Germania, pe baza descoperirii ce avea să se facă la Prințul Ştirbey şi a legăturilor cu Cairo, de unde venise şi Chastelain. Cu această ocazie, Chastelain mi-a indicat că într-adevăr acesta este un aparat şi un telegrafist pe care el l-a trimis lui Maniu din Cairo şi că măsura mea este bine venită, paralizând suspiciunile şi constatările germane. Totodată, remarcându-i lui Chastelain cum se va putea continua de către Maniu legătura cu Cairo, acesta mi-a mărturisit că mai este un aparat şi un telegrafist pe care el l-a trimis lui Maniu şi cu care Maniu poate lucra mai departe cu Cairo.

Dl. Maniu fără a-mi confirma existența aparatului la Ştirbey, iar eu răspunzându-i că are al doilea aparat cu care să lucreze la Cairo, deşi era foarte încurcat în discuții, a luat în cursul nopții măsuri pentru mutarea aparatului şi a telegrafistului.

A doua zi de dimineață la ora 7, la ora când aparatul lucra obişnuit cu Cairo, germanii aşezându-se cu aparatele de verificare pe aceiaşi lungime de undă, au constatat că telegrafistul de la Ştirbey a fost chemat de Cairo, i-a răspuns de prezență şi i-a dat o serie de indicative, din care rezulta că conversația a fost amânată pe altă dată. Această operațiune o făcea telegrafistul, însă el nu se mai afla acum în casa Ştirbey, ci în alt loc, de unde făcuse numai legătura şi nu mai continuase conversația.

Verificările făcute câteva zile în şir de către germani pe lungimea de undă şi la ora indicată, au constatat că numai Cairo chema în continuu pe cel de la Bucureşti, dar Bucureştiul nu mai răspunde. Prin urmare, măsura ce o cerusem D-lui Maniu se executase, însă numai în parte, după cum vom vedea mai târziu. Nu a întârziat şi ofițerul de legătură de la radio transmisiune, mi-a comunicat că aparatul de la Ştirbey nu mai lucrează, deşi Cairo îl cheamă în continuu, iar germanii au stabilit prin măsurători tehnice că aparatul chiar în dimineața când avusese ultima convorbire, nu se mai găsea în casa Ştirbey. Eu am contestat şefului meu de transmisiuni, că aparatul desigur nu a fost în casa Ştirbey, şi ce scandal s-ar fi petrecut dacă eu aş fi făcut descinderea cu rezultat negativ.

Însă germanii nu s-au lăsat şi imprudența D-lui Maniu ne-a venit în ajutor pentru noua descoperire a aparatului.

După o bucată de vreme Țurcan a început să lucreze din nou cu Cairo şi ce este mai grav, la aceiaşi oră 7 dimineața şi pe aceiaşi lungime de undă. După două luni au stabilit

casa în care se afla în parcul de case în dosul străzii Maria Rosetti, şi au avizat pe ofiţerul meu de transmisiuni să vină a doua zi dimineaţa la ora 6, într-un anumit punct stabilit, împreună cu echipa tehnică română, cum şi cu magistratul militar pentru o eventuală descindere deoarece au descoperit un alt aparat, despre care nu ştiu încă în ce direcţie lucrează, şi că poate să fie vorba de un aparat polonez sau sovietic din care se mai descoperise până în acea vreme.

Deoarece ştiam în mod pozitiv aranjamentul ce-l făcusem cu Dl. Maniu că aparatul să nu mai lucreze, pentru că poate fi prins de germani şi condamnat în respectarea acestui angajament mi-am închipuit că nici nu mai poate fi vorba de vreunul din aparatele lui Maniu sau de radiotelegrafiştii săi. Echipa română a fost întâlnită de germani în punctul fixat, luată de acolo şi dusă pe mai multe străzi şi oprită în faţa unei case, unde germanii au spus: "aici este aparatul".

S-au făcut operaţiile tehnice necesare, din care Ţurcan care era chiar în curs de lucru a simţit că este filat, deoarece i se întrerupea şi revenea curentul electric, operaţiile prin care se stabileşte dacă într-adevăr aparatul se găseşte în casa indicată. Telegrafistul a demontat imediat aparatul şi l-a ascuns în pod împreună cu cifrele. A urmat descinderea, a fost găsit aparatul în pod şi a fost arestat Ţurcan, şi adus la secţia juridică a serviciului. Fiind avizat imediat de ofiţerul transmisiuni, am dat ordin la secţia juridică că nu se mai face absolut nici o cercetare până nu voi cerceta eu personal chestiunea. Am luat pe Ţurcan din strada Plevnei unde era închisoarea serviciului şi l-am transportat în strada Sf. Ioan Nou, unde erau birourile secţiei juridice a serviciului. L-am cercetat personal, şi auzind cine sunt, mi-a făcut imediat mărturisiri complete, spunându-mi că este acelaşi aparat cu care a lucrat în casa Ştirbey şi că este aparatul prin care atât Maniu cât şi unele mesaje ale guvernului fuseseră transmise la Cairo. De asemenea, mi-a mai indicat că prin acest aparat au fost transmise şi primite peste 700 mesaje, care însă erau prinse între timp de către germani şi le aveau notate pe toate. Am alergat la Mareşalul Antonescu, comunicându-i situaţia. A avut din nou ieşiri contra D-lui Maniu şi a faptului că D-sa nu a ascultat sfatul ce i-am dat, să nu mai lucreze la acest aparat niciodată ci dimpotrivă lucrase în continuare la aceiaşi oră şi pe aceiaşi lungime de undă.

Situaţia de această dată în raport cu germanii devenea şi mai gravă, mai ales că germanii ştiau că este acelaşi aparat care a fost la Ştirbey, acelaşi telegrafist şi cereau cifrul.

După îndelungate dezbateri cu Mareşalul Antonescu, D-sa a chemat şi pe Mihai Antonescu şi i-a arătat descoperirea făcută şi situaţia gravă la care ne expuneam faţă de germani, totuşi am spus D-lui Mareşal Antonescu că nu există altă soluţie decât să fac cercetările personal şi să aranjez lucrurile de aşa manieră ca germanii să nu afle şi mai ales să nu aibă dovezi deşi aveau suspiciuni, că nu este acelaşi aparat care a fost stabilit la Ştirbey, că nu a avut nici o legătură cu Maniu, ci a avut o legătură conspirativă în Bucureşti pentru informaţii de spionaj, iar că radiotelegrafistul nu cunoaşte identitatea acelei persoane cu care se întâlnesc în faţa Ministerului de Externe şi de la care primea şi căruia îi preda mesagiile venite de la Cairo, adică în total să nu stabilească germanii că acesta era un aparat prin care se făceau legături politice, ci numai legături de spionaj. Şi în plus, ceea ce era mai important să fac aşa ca germanii să nu intre în posesiunea cifrului cu care lucrase Ţurcan, pentru că altfel ar fi putut descifra textul mesagiilor transmis şi primite de la Cairo, între care se găsea şi mesagiul Mareşalului Antonescu către Generalul Wilson.

Am făcut o şcoală întreagă personal cu Ţurcan şi cu Colonelul Radu Ionescu, pe care i-am învăţat cum să facă instrucţia acestei afaceri chiar în faţa germanilor. L-am învăţat pe Ţurcan cum să dea răspunsurile şi să nu iasă din cedrul lor, orice a vrea germanii să facă contra lor, care nu puteau decât doar să-l ameninţe. Am aranjat cu Ţurcan ca să dea unul

din cele trei cifruri pe care le avea şi care nu se lucrase absolut deloc astfel că germanii nu puteau descifra mesagii. Că acest cifru să fie ascuns în casa în care a fost descoperit Ţurcan, că Ţurcan să se lase bătut de către Colonelul Radu Ionescu şi, în genere, un teatru întreg, după care Ţurcan trebuie să indice locul în care se găsea ascuns cifrul. Toate s-au petrecut după acest program. Germanii au fost încântaţi că au intrat în posesiunea cifrului, l-au trimis la Berlin, Berlinul a făcut nesfârşite încercări de descifrare, nu a putut descifra mesagiile şi într-un târziu au restituit cifrul la Bucureşti, când afacerea îşi pierduse din valoarea ei.

Dl. Maniu aflând de descoperirea aparatului, prin omul de legătură, mi-a comunicat că aparatul este al lui, rugându-mă să fac eu cercetarea personal pentru că germanii să nu afle adevăratul rost al aparatului şi să nu descifreze mesagiile. I-am făcut aspre reproşuri D-lui Maniu pentru că nu m-a ascultat, dar i-am promis că voi face de aşa manieră ca germanii să nu poată trage concluzii politice din această chestiune şi în special să nu aibă dovezile necesare.

Germanii au avut suspiciuni, dar nu au avut dovezi pe care să poată întemeia o intervenţie către guvernul român.

În ultima întrevedere pe care am avut-o cu Dl. Maniu, cu câteva zile înainte de armistiţiu, D-sa mi-a spus că atât D-sa cât şi Dinu Brătianu, cu care s-a înţeles, sunt de părere că Mareşalul Antonescu să fie acela care să încheie armistiţiul, iar ei cu toţi prietenii lor politici vor sta în jurul Mareşalului şi-l vor ajuta la această chestiune. De asemenea, Dl. Maniu mai spunea că armistiţiul fiind un act de ordin militar, trebuie încheiat de acel care a făcut şi războiul; că armistiţiul fiind un act prin excelenţă rapid, putea fi făcut mai bine ca oricine de către Mareşalul Antonescu, care deţine puterile şi armata în mâna lui; ca prin acest fapt cât şi prin trecerea ce o avea la Hitler, Mareşalul Antonescu poate paraliza o eventuală acţiune germană, în cazul armistiţiului. Şi m-a rugat chiar personal să stărui la Dl. Mareşal Antonescu să facă el armistiţiul, căci ei îi vor da tot concursul.

Am adus toate acestea la cunoştinţa D-lui Mareşal Antonescu.

Mai menţionez că într-una din ultimele întrevederi cu Dl. Maniu, D-sa mi-a comunicat că după rapoartele lui Ştirbey, rezultă că Uniunea Sovietică a acceptat două ameliorări asupra condiţiilor de armistiţiu şi anume: că dacă armata noastră nu vrea să întoarcă armele contra Germaniei şi să lupte mai departe, ruşii se vor mărgini numai s-o dezarmeze şi al doilea că se va fixa în interiorul ţării o zonă neutră pe care trupele ruseşti nu vor intra.

În ceea ce priveşte începerea războiului, contra Uniunii Sovietice, după informaţiile mele, rezultă că a fost din partea Guvernului şi o perioadă de pregătire politică a războiului. Existau legături foarte bune între Dl. Mareşal Antonescu şi Dl. Ioan Mihalache şi, de asemenea, existau legături foarte bune şi au fost întreţinute întotdeauna între Dl. Mihai Antonescu şi Dl. Gheorghe Brătianu.

După informaţiile mele, partidul liberal şi naţional ţărănesc au acceptat în mod tacit războiul pentru recucerirea Basarabiei şi a Bucovinei, iar ele şi-au spus că Mareşalul Antonescu să fie acela care să ducă perioada de război şi legătura cu Germania, ei rămânând ca rezervă pentru cealaltă legătură externă.

Ştiu, de asemenea, că la începutul războiului, a avut loc discuţiuni între Dl. Mihai Antonescu şi Ion Mihalache, în care s-a convenit ca să accepte cu toţii ducerea războiului la sfârşitul căruia se va face un guvern naţional.

În ceea ce priveşte sprijinul economic pe care băncile liberale şi în special Banca Naţională l-a dat cu ocaziunea războiului, faptele sunt destul de evidente şi băncile şi industriile liberale au lucrat intens cu germanii şi au avut câştiguri importante.

Asupra memoriului pe care şefii partidelor liberal şi naţional ţărănesc, le-au adresat conducătorului statului de la o bucată de vreme, căci nu au existat memorii la începutul

războiului, după informaţiile şi verificările mele, rezultă că aceste memorii erau numai acte înregistrate la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, pentru ca eventual, în caz de nereuşită a campaniei din Est, ele să continue o justificare a acestor două partide, cum că ele nu au fost de acord în special cu trecerea peste Nistru, cum şi motive de speculaţiune politică.

Pentru ca să concretizăm importanţa minimă pe care şefii celor două partide opinau în acţiunea politică a acestor memorii, voi cita două fapte trăite de mine personal şi anume: ştiam că Dl. Dinu Brătianu fusese în audienţă la Mareşalul Antonescu, cu care a avut o discuţiune lungă, asupra situaţiei politice.

La plecare, Dinu Brătianu i-a spus D-lui Mareşal: "Uite, în chestiunile de care am vorbit, ţi-am adus şi scrisorica aceasta". Dl. Mareşal Antonescu i-a răspuns: Dacă ai adus-o las-o aici, dar după plecarea lui Dinu Brătianu a observat că scrisorica, care era un fel de scurt memoriu, nu era semnată de Dinu Brătianu.

Şi atunci a trimis pe şeful său de Cabinet la Dinu Brătianu acasă, ca să semneze scrisorica, pentru că altfel nu avea valoarea unui act oficial şi numai aşa Dl. Dinu Brătianu şi-a pus semnătura pe acel act, despre care desigur mai târziu avea să spună că are importanţă istorică.

Al doilea fapt: În cursul anului 1943, mă găseam la Olăneşti la o cură de ape minerale, unde se găsea şi Dl. Mareşal Antonescu, în acelaşi scop. Am primit de la Bucureşti, de la serviciu, copia unui memoriu depus la Preşedinţia Consiliului de Miniştri şi semnat de Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu. Am prezentat această copie D-lui Mareşal Antonescu la Olăneşti, într-o lungă audienţă. D-sa mi-a cerut să-i las copia. Seara am fost chemat la telefon de Dl. Mareşal Antonescu, care mi-a spus că a venit de la Bucureşti Dl. Mihai Antonescu, i-a adus toate hârtiile de la Preşedinţie şi nu are nici o cunoştinţă despre acel memoriu a cărei copie eu i-o dădusem.

Am afirmat D-lui Mareşal Antonescu că faptul este absolut exact şi că sursa din care deţineam acea copie, mi-a dat totdeauna informaţii verificate, şi că voi verifica chiar în seara aceea telefonic la Bucureşti, ceea ce am şi făcut, şi am comunicat din nou D-lui Mareşal Antonescu că faptul este perfect exact. A venit la telefon Dl. Mihai Antonescu, care mi-a spus că dacă eu pretind că Dl. Gh. Brătianu mi-a prezentat acel memoriu, el trebuie să conteste, fiindcă nu-l văzuse pe Gheorghe Brătianu înainte de plecarea din Bucureşti. Lucrurile au rămas nelămurite, până când, tocmai după o săptămână, Dl. Mihai Antonescu mi-a telefonat că eu am avut dreptate, numai că eu am posedat copia memoriului înainte de a se fi depus la Preşedinţie. Că din cercetările făcute de el, rezultă că la vreo câteva zile Gh. Brătianu a trimis memoriul unui şef de cabinet, care fiind dat fără indicaţia importanţei lui, a umblat prin mai multe birouri ale Preşedinţiei şi într-un târziu în fine a ajuns şi la Dl. Mihai Antonescu.

De altfel, valoarea juridică, politică şi istorică a acestor memorii a fost foarte mult scăzută prin faptul că după ce ele erau date la Preşedinţie, circulau pe fituici, pe străzile capitalei şi în cafenele, formând obiectul de comentarii al tuturor cetăţenilor şi ajungeau astfel şi la Legaţia germană.

În ceea ce priveşte relaţiile personale între şefii celor două partide şi conducerea guvernului, ele au fost totdeauna destul de bune, deşi erau unele neînţelegeri pe problemele politice.

Dl. Maniu l-a văzut în două sau mai multe rânduri pe Dl. Mareşal Antonescu, Ion Mihalache îl vizitau mai des, iar Gh. Brătianu păstra legătura permanentă cu Dl. Mihai Antonescu.

Toate intervenţiunile din partea celor două partide se făceau prin aceste două persoane, iar altele prin mine şi foarte multe din ele au fost satisfăcute.

În ceea ce priveşte blocul democratic, am remarcat D-lui Maniu, într-una din întrevederi, că germanii cunosc această organizaţiune politică şi că ar fi bine ca acţiunea să fie mai bine acoperită.

Dl. Maniu se ferea să-mi vorbească despre existenţa blocului democratic, deşi ştia prea bine că toată lumea politică din Bucureşti cunoaşte rostul acestei organizări şi cu atât mai mult eu, ca şeful unui serviciu de informaţii.

În legătură cu măsurile de represalii luate contra populaţiei evreieşti, cele două partide nu au făcut o acţiune hotărâtă de protest în contra acestor măsuri, ci s-au limitat la simple aliniate în memoriile pe care le alcătuiau şi nicidecum nu aveau altă acţiune de protest efectiv.

Asupra acţiunii protestatare a celor două mari partide, trebuie să menţionez că la ultimul plebiscit, ea nu s-a manifestat de nici o manieră, întrucât, după cum se ştie, au fost numai 66 de voturi contra, iar şefii celor două partide cu intimii lor politici s-au mărginit să se abţină de la vot, găsindu-şi alte ocupaţii prin provincie, ca să nu se angajeze de nici o manieră în legătură cu campania din Est.

În ceea ce priveşte atitudinea acestor două partide faţă de Uniunea Sovietică, după toate informaţiile mele, rezultă că ele nu priveau cu ochi buni relaţiile cu Uniunea Sovietică şi dacă aceste relaţiuni ar fi fost pur formale, ei ar fi fost foarte mulţumiţi.

De altfel, este ştiut că cele mai multe măsuri contra organizaţiilor muncitoreşti şi în raporturile cu Uniunea Sovietică au fost luate în decursul vremurilor de către aceste două partide de guvernământ.

În relaţiile ce le-am avut cu Dl. Maniu, D-sa afirma că nu avem ce ne face, că trebuie să dăm un răspuns Rusiei Sovietice şi trebuie găsit un aranjament pentru ca armata rusă să nu intre pe teritoriul român ca războinică, în care caz toată intelectualitatea românească, zicea D-sa, că va fi suprimată.

Aceste discuţiuni au avut loc în lunile iulie şi august 1944.

În legătură cu semnarea armistiţiului, mai relatez următoarele: Cu ocazia convorbirii avute în seara de 22 august avută cu Dl. Mihai Antonescu, D-sa mi-a comunicat că dăduse deja un ultimatum de trei zile lui Clodius şi Killinger, ca armata germană să aducă forţe suficiente pentru refacerea frontului. Că Killinger i-a afirmat că dacă şi linia Focşani ar fi fost trecută, zona petroliferă fiind pierdută şi poarta Balcanilor deschisă, Germania a pierdut războiul.

Tot în acea seară, Mihai Antonescu a aranjat cu Generalul Vasiliu pregătirea lui Chastelain pentru plecarea a doua zi cu avionul la Cairo pentru semnarea armistiţiului. Iar în cursul nopţii în întrevederea lungă ce a avut loc între D-nii Mihalache şi Mareşalul Antonescu, se aranjase, aşa cum mi-a afirmat mai târziu Dl. Mihalache şi aşa cum ştiam şi eu din stăruinţele D-lui Maniu, ca Dl. Mareşal Antonescu să încheie armistiţiul. Prin aceasta Dl. Maniu cât şi Dl. Dinu Brătianu urmăreau ca să nu-şi pună ei semnătura pe un act de cesiune de teritorii, deoarece ei fuseseră aceia care făcuseră atâta propagandă în contra lui Gh. Tătărescu pe trecerea Basarabiei şi a Bucovinei. Şi mai urmăreau, ca să angajeze tot pe Mareşalul Antonescu în această semnare de armistiţiu, ei revenind mai târziu cu forme de guvern salvatoare pentru situaţiunea de după armistiţiu.

De asemenea, mai menţionez că în ziua de 23 august dimineaţa, a avut loc la Snagov o întrevedere între Dl. Mareşal Antonescu şi Gheorghe Brătianu, iar la ora 3 fără un sfert, am fost chemat de Dl. Mareşal Antonescu care mi-a spus că văzând situaţiunea frontului în care soluţia militară era compromisă că nu mai era decât soluţia politică a discutat şi aranjat cu Gh. Brătianu ca toată lumea să fie de acord pentru încheierea armistiţiului, însă pentru ca oamenii noştri politici să nu spună mai târziu că ei nu au fost de acord cu cedarea de teritorii, Mareşalul Antonescu a căutat să-i angajeze şi pe ei în

această chestiune, în care după cum se aranjase cu Gh. Brătianu partidele de opoziție să dea un apel către țară în care să arate că sunt de acord cu Mareşalul Antonescu şi susțin încheierea armistițiului de către el şi cedarea celor două teritorii; că un manifest identic va lansa şi el către țară, iar cu textele acestor două apeluri se va prezenta Majestății Sale Regelui, spunând că este înțeles cu oamenii politici ca să facă armistițiul şi să cedeze definitiv Basarabia şi Bucovina, şi mi-a adăugat Mareşalul Antonescu, am însărcinat pe Mihai Antonescu care a şi plecat la Bucureşti, ca să întocmească cu opoziția textul acestor proclamații, după care mă voi duce la Majestatea Sa Regele.

Hotărârea acestor două partide de a semna această proclamație cât şi precipitarea spre încheierea cât mai rapidă a armistițiului, era drept o urmare a înaintării rapide a armatei sovietice, care în acel timp ajunsese aproape de Vaslui, iar armata română se găsea în debandadă.

ss. Eugen Cristescu

Acuz. Public
ss. indescifrabil

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010, „Tribunalul Poporului" 1946, vol. 10, filele 1-31).

Anexa 21

1946 – Declarația acuzatului Mihai Antonescu privitoare la Mareşalul I. Antonescu

DECLARAȚIE

Pe Mareşalul Antonescu l-am cunoscut în anul 1923 în casa D-lui Eftimie Antonescu, fost Consilier la Curtea de Casație. L-am revăzut după aceea tot la Dl. Eftimie Antonescu în 1927. Când m-a rugat să mă interesez la Paris de un act de stare civilă care interesa pe Ion Antonescu, atunci Colonel, în legătură cu divorțul soției sale.

L-a întâlnit pe Generalul Antonescu în 1933 la Piteşti şi l-am văzut apoi în 1934 la Predeal. În 1935 Dl. Eftimie Antonescu m-a anunțat că Generalul Antonescu doreşte să-mi vorbească pentru a mă consulta şi eventual a-mi solicita oficiul de avocat într-un proces de bigamie ce-i fusese intentat D-sale şi soției. Ceea ce am primit. În perioada procesului l-am revăzut pe Mareşal de mai multe ori, întrucât procesul a durat aproape doi ani.

L-am mai revăzut pe Mareşal la sfârşitul anului 1937, cu ocazia formării Guvernului Goga. Am fost invitat de Mareşalul Antonescu la el acasă, când mi-a comunicat că fostul Rege Carol al II-lea i-a cerut să primească Ministerul Comunicațiilor în Guvernul Goga ce urma să ia locul Guvernului Tătărescu. Cu această ocazie, Mareşalul Antonescu m-a informat că Regele Carol al II-lea urmărea constituirea unui regim naționalist şi chiar o federalizare a tuturor grupărilor politice naționaliste. Fostul Mareşal vedea ca o necesitate această regrupare; ştiu că în această perioadă l-a văzut şi pe Codreanu în acelaşi scop. Tot în acest scop a fost solicitat şi Dl. George Brătianu atât de fostul Rege Carol cât şi de Mareşal, pentru a face parte din Guvernul Goga-Cuza. Mi s-a propus şi mie să iau parte la acest Guvern, dar am refuzat, întrucât nu credeam în rezultatele guvernării Goga şi dimpotrivă credeam că la acea dată se putea face altceva decât o guvernare de exces. În timpul cât Mareşalul a fost în Guvernul Goga-Cuza l-am văzut o singură dată. După această dată l-am văzut pe Mareşal de câteva ori la Crăciunul din 1939, am fost invitat împreună cu Dl. Gheorghe Brătianu la Predeal.

Generalul Antonescu vedea la acea dată situația României foarte critică şi credea că numai o guvernare autoritară şi de baze naționaliste ar putea îndrepta situația internă, iar pe plan internațional, vedea necesitatea adaptării la noua situație internațională în revizuirea politicii externe a României, în special după experiența Cehoslovaciei.

L-am revăzut apoi pe Mareşal la începutul anului 1940, la acea dată Mareşalul nu avea nici un fel de însărcinare. Într-una din seri mă găseam la Mareşal acasă când a venit Maiorul Elefterescu să-l anunțe că trebuie să plece de acasă, întrucât se vor lua unele măsuri drastice împotriva legionarilor şi că printre aceştia este vizat şi el. Mareşalul a stat la mine acasă 3-4 zile, după care eu am luat contact cu Armand Călinescu, atunci Ministru de Interne căruia i-am expus situația Mareşalului, acesta mi-a spus să nu aibă nici o teamă că nu i se va întâmpla nimic. După aceasta Mareşalul Antonescu a primit comanda Corpului de Armată de la Chişinău, unde a fost înlocuit de Regele Carol al II-lea pentru că a luat apărarea legionarilor, aflați în închisoarea de la Chişinău.

L-am văzut pe Mareşal de mai multe ori după aceea şi la data când a fost arestat (9 iulie 1940) mă găseam la Predeal în casa Mareşalului. L-am întrebat pe Mareşal care este motivul arestării: mi-a răspuns că a avut o întrevedere cu Horia Sima, şi că probabil că acesta este motivul că a fost arestat. În afară de asta ar mai putea fi faptul unei scrisori

pe care a înmânat-o Regelui Carol al II-lea la ultima întrevedere ce a avut-o la Palat. L-am vizitat de mai multe ori la Bistrița fără a avea vreo misiune decât numai cea de prieten. Ştiu că înainte de arestare Mareşalul văzuse pe Col. german Gestenberg şi pe D-na von Coller (din Serviciul Secret German). Cu aceştia s-a întâlnit în casa Mareşalului Prezan. Am aflat mai târziu că la acea dată germanii intenționau să răstoarne monarhia în România înlocuind-o cu un regim legionar sub conducerea Mareşalului Prezan şi a Generalului Antonescu. Nu ştiu să se fi **?????** acest lucru cu Mareşalul Antonescu. Ştiu însă întrevederea cu H. Sima, Mareşalul se pusese de acord cu acesta.

În timpul cât Generalul Antonescu a stat închis la Bistrița nu am dus nici un fel de tratative, nici în numele Generalului Antonescu şi nici din proprie inițiativă cu Legația Germană sau cu personalități germane venite în țară relativ la colaborarea politică şi economică româno-germană. Am avut o singură convorbire cu Consilierul de Legație de la Legația Germană anume Steltzer care mi-a vorbit despre bunele intenții ale Germaniei privitoare la România, dar după cunoaşterea Conferinței de la Berchstesgaden – Gigurtu – Manoilescu, eu m-am ținut dator să-l văd pe Dl. Steltzer şi să-i spun că din rezolvarea problemei Transilvaniei văd dimpotrivă. În aceiaşi vreme l-am întâlnit şi pe Dl. Neubacher, de care îmi vorbise Steltzer, că programul economic german urmăreşte naționalizarea economiei României şi că acest program se află în posesia lui Neubacher. Neubacher, mi-a declarat că Germania urmăreşte numai ridicarea economică a României, prin naționalizarea industriei de petrol prin mari lucrări la Cataracte pentru electrificarea întregii regiuni, prin exploatarea bogăției din Deltă şi industrializarea agriculturii, şi nu acapararea bogățiilor româneşti. Pe Dl. Neubacher l-am întâlnit la acea dată la Dl. Gheorghe Brătianu care făcea o politică de apropiere cu Germania, făcând chiar un voiaj în 1938 la Hitler şi Göering cu care a discutat strângerea raporturilor politice dintre România şi Germania. În acest voiaj Dl. Gheorghe Brătianu a fost însoțit de Dl. A. Constantinescu. Textul convorbirii Hitler – Goering – Brătianu se găseşte la Preşedinție relatat şi semnat de către Dl. A. Constantinescu. Aceasta a fost făcută la cererea Mareşalului care vedea ca o vinovăție politică faptul că la 1938 când Hitler a declarat că e dispus să garanteze toate frontierele României, conducătorii politici de atunci nu au dat urmare acestei garanții.

După abdicarea Regelui Carol al II-lea, Mareşalul Antonescu s-a consultat cu Maniu şi Brătianu. O întrevedere a avut loc şi înainte de abdicare. D-nii Iuliu Maniu şi C-tin Brătianu nu au fost împotrivă ca Generalul Antonescu să-şi ia sarcina guvernării. Au făgăduit şi au dat chiar colaboratori în Guvern şi anume: Dl. Dinu Brătianu a dat pe D-nii Cretzianu, Mareş, Otulescu, Leon, iar mai târziu D-nii Prof. Petrescu, Petre Strihan, Ghiolu, dintre care primii doi, au fost dați de către Dl. Maniu cu asentimentul partidului național țărănesc. Dl. Gerota care a fost Secretar General al Ministerului de Justiție, în timpul ministeriatului meu mi-a spus că a fost autorizat personal de Dl. Maniu să intre în Minister.

D-nii Dinu Brătianu şi Iuliu Maniu au declarat că nu pot da personal şi formal concursul de guvernare Generalului Antonescu întrucât înțeleg să rămână o rezervă a țării față de situația internațională, dacă nu-i vor face nici un fel de opoziție.

După rebeliune fostul Mareşal Antonescu a discutat cu partidul național țărănesc şi național liberal colaborarea acestora în Administrația Locală a Țării. Generalul Dimitrie Popescu pe atunci Ministru de Interne mi-a făcut cunoscut că cele două partide i-au angajat să dea liste în care erau desemnate persoane pentru locurile de primari şi prefecți, dintre aceştia ştiu că au fost numiți şi au funcționat primari şi mi se pare şi prefecți.

De asemenea, cele două partide național țărănesc şi național liberal au cerut Mareşalului şi mie să fie numiți reprezentanți de ai lor în Soc. Anon. Particulare, atât în cele românizate cât şi în cele care intrau sub controlul Statului. Astfel numeroşi membri

ai celor 2 partide au fost numiți în Consiliile de Administrație ale acestor societăți.

Menționez că partidul național țărănesc şi național liberal erau de acord cu politica internă, atât formal cât şi în fapt, a Guvernului Antonescu. Singurele critici se reduceau la cele câteva scrisori scrise de Maniu şi Brătianu lui Ion Antonescu. Aceasta a durat tot timpul guvernării.

În timpul cât am fost Ministru de Justiție nu am elaborat legi cu caracter rasial, ci m-am străduit să limitez la minimum proiectele ce-mi erau prezentate de miniştri legionari, care urmăreau prin proiectele depuse la Minister, exproprierea generală a imobilelor, bunurilor comerciale şi industriale evreieşti şi interzicerea oricărui drept de muncă pentru evrei.

Personal am redactat numai legea de expropriere a bunurilor evreieşti din 28 martie 1941.

Legea pentru administrarea teritoriilor ocupate nu a fost redactată de mine, ci de o Comisie care a funcționat la Preşedinție. Principiile acestei legi eu le-am indicat Comisiunii de Elaborare de la Preşedinție.

Ministrul de Interne Pflaumer nu a colaborat la redactarea acestei legi şi nici nu a luat parte la vreun consiliu de Miniştri sau la vreo conferință referitoare la Administrația Basarabiei sau a Bucovinei, ci a partidului numai la o conferință administrativă ce se referea la Administrația locală a Țării.

Legea privitoare la administrarea teritoriilor Basarabiei şi Bucovinei poartă semnătura tuturor miniştrilor.

În calitate de Ministru al Propagandei într-adevăr dădeam normative pentru presă şi radio, dar susțin că aceste normative nu conțineau nimic care să însemne o apologie a nazismului, a lui Hitler, o instigare la ura de rasă, ci dimpotrivă am confiscat unele manifeste cu acest caracter. Recunosc numai că prin aceste normative am susținut războiul pe care l-am considerat ca fiind războiul pentru Basarabia şi Bucovina. Aceasta numai până în perioada anului 1944, normativele şi propaganda ce am făcut au nemulțumit cercurile militare ale conducerii armatei ca fiind insuficiente, Secția Militară din Statul Major organizând propaganda războiului de multe ori peste normativele mele şi împotriva indicațiilor date directorilor de ziar.

Ca Ministru de Externe în luna noiembrie 1941 şi în septembrie 1942 am avut singur întrevederi cu Ribbentrop, Goering şi Funk prima dată şi foarte scurt timp cu Hitler, iar a doua oară cu Ribbentrop şi 20 minute cu Hitler. Împreună cu Ion Antonescu am participat la întrevederile sale cu Conducătorul Germaniei Hitleriste începând de la 1 ianuarie 1943. Precizez că până la acea dată nu am luat parte la nici o întrevedere a Mareşalului Antonescu cu fruntaşii hitlerişti, iar după acea dată nu absolut la toate.

Am participat la Conferința de la Berlin Anticomintern unde am luat parte în numele Guvernului român, Ion Antonescu fiind bolnav. Acest pact Anticomintern are o anexă a Pactului Tripartit şi tot o anexă a acestui pact şi protocolul de propagandă pe care l-am semnat însă afirm că nu l-am respectat.

Deşi, acest protocol conținea următoarele clauze: Acțiunea de propagandă să fie unitară; Țările Pactului Tripartit să nu se atace între ele, la 15 septembrie 1941 am declarat că aduc actul de la Viena, iar la 19 martie 1942 am organizat manifestarea antimaghiară şi pentru românii din Transilvania de nord, organizând şi campania de presă cunoscută în contra Ungariei şi alte acte. În ce priveşte propaganda menționez că am respins cererile germane de a organiza un normativ comun germano-român, am înlăturat pe expertul german de propagandă pentru România, am respins propunerea Germaniei de a se crea societăți germano-române (majoritate germane) pentru controlul importului şi exportului tuturor publicațiilor din străinătate şi pentru distribuția ziarelor şi publicațiilor în interior

Țării. De asemenea, cererile germane privitoare la introducerea obligatorie a limbii germane pentru învățământul românesc de a se organiza pe teritoriul României, un centru german pentru propagandă pentru Balcani, un post de radio de control exclusiv german precum şi nenumărate normative de propagandă, fie cu caracter ofensator împotriva aliaților, fie a unor neutrii, fie pentru propaganda rasială şi incitări antisemite. De asemenea, rog să se menționeze că Legea pentru exproprierea bunurilor evreieşti am făcut-o la cererea Generalului Antonescu care socotea că curentul naționalist din țară trebuia să-şi primească o satisfacție, legionarii în rebeliune ceruseră îndepărtarea mea din Guvern pentru motivul că respinsesem proiectele de expropriere generală a bunurilor evreieşti, iar în perioada următoare rebeliunii atât grupuri de legionari prin manifeste cât şi grupări naționaliste ca Partidul cuzist, Gogiştii, Grupul Generației de la 22 ceruseră Gen. Antonescu în scris să înfăptuiască reformele începute încă pe vremea Regelui Carol al II-lea. La Preşedinția Consiliului şi la Externe se găseşte un memoriu semnat de 400 legionari care menționează că unul din motivele rebeliunii ar fi fost opunerea mea la decretele antisemite. Legea ce am redactat, pentru că Generalul Antonescu dorea să liniştească aceste curente, prevedea nenumărate excepții pentru toți evreii împământeniți, decorați sau care făcuseră servicii țării. De asemenea, prevedea că luarea în posesie a imobilelor evreieşti expropriate, se va face individual după despăgubirea proprietarilor. Modificările ulterioare ale acestei legi care a declarat posesiunea de drept a Statului şi a trecut la luarea în administrare a bunurilor evreieşti nu-mi aparțin şi s-au făcut fără acordul meu. În 1942 Generalul Stoenescu propunând vânzarea unora din imobilele evreieşti sau trecerea lor la Banca Națională sau Creditul Funciar în cadrul unui program financiar care crea noi venituri Statului, eu m-am opus la aceasta cerând D-lui General Antonescu şi Ministrului de Finanțe să nu se vândă sau să se înstrăineze nici un imobil evreiesc până la pace. Aceleaşi instrucțiuni le-am menținut miniştrilor românizării Dragoş şi Vlădescu, opunându-mă la orice vânzări chiar şi pentru unele imobile care fără ştirea mea fuseseră scoase în licitație. Aceasta pentru că voiam ca indiferent de condiția economică a proprietății evreieşti şi româneşti şi de soluțiile normale ce s-ar găsi, în nici un caz măsura exproprierii bunurilor evreieşti în România să nu apară ca având legătură cu legile de la Nürnberg şi reformele antisemite germane.

În ce priveşte întrevederile mele în Germania şi acțiunea mea diplomatică voi face o declarație suplimentară întrucât trebuie să explic toate greutățile şi actele mele. Nu cred că am putut fi în serviciul Germaniei, de vreme ce Min. Germaniei Dl. Fabricius în ianuarie 1941 i s-a cerut D-lui General Antonescu plecarea mea din Guvern, ceea ce a repetat însuşi Adolf Hitler la 14 martie 1943. Am făcut tot ce conştiința îmi cerea ca să nu participe trupe româneşti la Stalingrad, peste obiectivele naționale ale României şi pentru ieşirea țării din război. Declar din propria mea pornire că recunosc că România nu putea întârzia armistițiul peste 23 august 1944.

După rebeliune, germanii au sugerat lui Ion Antonescu să înființeze o Legiune "General Antonescu" folosind elemente legionare şi unele elemente naționaliste. Ideea Legiunii n-a fost acceptată de Mareşal; chiar eu l-am sfătuit să nu o facă, pentru că însuşi noțiunea de legiune era compromisă de fosta legiune a lui Codreanu şi de rebeliune. Ulterior tot nemții au venit cu sugestia înființării unui partid național socialist în România, în care scop au adus 16 experți pentru organizarea acestui partid. Şi această propunere nu s-a realizat întrucât sistematic am înlăturat-o, nesocotind-o folositoare Țării. Hitleriştii germani doreau să aibă în România un partid politic în locul Gărzii de Fier, pentru a da Mareşalului Antonescu un sprijin politic şi pentru a avea prin cine guverna în cazul dispariției Mareşalului Antonescu.

Tot pentru a îndepărta bănuiala nemților că Ion Antonescu nu are suport politic,

s-au organizat cele două plebiscite. Abia în 1942, după ce am luptat contra ideii creării în România a "Legiunii Ion Antonescu" şi a partidului naţional socialist, sau a unei Federaţii Naţionaliste (o altă soluţie sugerată de germani şi sprijinită de Cuza, Gigurtu, Vaida, Cuza, Manoilescu şi alţii) am înfiinţat Asociaţia Româno-Germană a cărei activitate s-a redus la o şedinţă de constituire (la care au luat parte mulţi dintre amatorii de a forma un partid politic) şi la un concert şi o conferinţă.

Ştiu că înainte de începerea războiului Generalul Antonescu a încercat să facă un Guvern de uniune naţională în vederea purtării războiului contra Uniunii Sovietice. În acest scop prin D-nii Mihalache şi Gheorghe Brătianu a transmis această propunere D-lui Maniu şi Brătianu. Ştiu că Dl. Maniu a răspuns că nu crede folositoare uniunea naţională, D-sa înţelegând să rămână o rezervă pentru cazul când Germania pierde războiul. De asemenea, Dl. Dinu Brătianu a amintit că încă de la începutul Guvernării Generalului Antonescu s-a înţeles cu dânsul ca partidul naţional liberal şi mai ales D-sa personal să rămână în rezervă. Nici unul nici celălalt nu au formulat însă nici o opunere formală sau de fapt la intrarea în război. Îmi amintesc chiar că la 20 ianuarie 1941 Dl. Dinu Brătianu a trimis Generalului Antonescu o scrisoare în care vorbea de unele cereri economice germane pe care Guvernul le-ar fi acceptat "în iluzia" că germanii vor începe războiul cu U.R.S.S. De asemenea, îmi amintesc că mai târziu ambii i-au trimis o scrisoare Generalului Antonescu spunând "Ţara a înţeles să luptaţi pentru Basarabia şi Bucovina" adică, au ratificat acţiunea militară întreprinsă la 22 iunie 1941, cel puţin pentru teritoriile Basarabiei şi Bucovinei.

Îmi amintesc că dintre persoanele care au participat în Consiliile de Administraţie ale Întreprinderilor particulare sub controlul Statului sau sub influenţa Ministerului Economiei Naţionale, Finanţelor şi Înzestrării, dintre care unele erau şi cu participare de capital german, persoanele care parte erau numite direct de către Ministrul de resort, iar parte din adunările generale, a căror decizii erau supuse aprobării ministrului:

Membrii ai partidului naţional ţărănesc: Dl. Bocu (Reşiţa), Dl. Ghilezan (Banca Ardeleană), Hudiţă (Cooperativa Cinematografică), Stan (Astra), Mladenatz şi Tatos (Centrala Cooperativelor), de asemenea, membrii ai partidului naţional liberal: Dr. Leon (Banca Naţională şi Radiodifuziune), Victor Bădulescu (B.N.R. şi Creditul Industrial), Nasta (Credit Agricol), Netta şi Mandrea (Casa de Economii şi Cecuri), C. Zamfirescu (Astra), Ada Constantinescu (Astra şi Reşiţa), Portocală (Credit Industrial), Lapedatu, Teodorescu şi Lăzeanu (B.N.R.)

Ştiu că în 1941 şi 1942 atât Ministerul de Finanţe (General Stoenescu) cât şi Ministerul Economiei Naţionale şi Înzestrării Armatei au făcut, sau înlesnit, foarte multe numiri în Consilii de Administraţie de persoane membrii ai partidului naţional ţărănesc şi partidului naţional liberal, de pildă la Banca Timişoara Consiliul de Administraţie era format din liberali şi ţărănişti. Alţii au fost prelungiţi sau confirmaţi în locurile pe care le aveau. La Preşedinţia Consiliului de miniştri se găseşte o listă întocmită la sfârşitul anului 1942 de Ministerele Finanţe, Economiei Naţionale, Înzestrare şi Românizare, cuprinzând pe toţi membrii Consiliilor de Administraţie de la toate întreprinderile şi instituţiile de Stat sub control sau particulare şi în care figurează numeroase alte persoane de care nu-mi mai amintesc.

De asemenea, la Ministerul Justiţiei se găseşte o listă întocmită în 1941 a celor care au primit autorizarea guvernului de a funcţiona în Consiliile de Administraţie, în conformitate cu legea din 1940.

De asemenea, amintindu-mi numele persoanelor care au făcut parte din Asociaţia Româno-Germană sau participând la constituire declar că ei sunt următorii: Al. Vaida-Voievod, Ing. Gigurtu, Manoilescu, A.C. Cuza, Gh. Cuza, Nichifor Crainic, Prof. Caracostea, D. R. Ioanițescu, Dr. Banu, Arhitect Enescu, Ion Marin Sadoveanu, Dr. Dănulescu,

N. Leon, Tzigara Samurcaş, Penescu Cherci, Bujoi, S. Logotetti, Sextil Puşcariu, Rebreanu, Brandci, Prof. Oteteleşeanu, Rădulescu-Motru, Dr. Antipa, Ion Petrovici, Ion Marinescu, Prof. Sângiorgiu a avut o atitudine ruşinos, neromânească şi de slugă germană în această perioadă, de asemenea, Gr. Manoilescu care după rebeliune a continuat să facă la Institutul Român de la Berlin un centru de acţiuni nedemne şi împotriva Ţării.

În ceea ce priveşte pe Dl. Gheorghe Brătianu s-a discutat ca D-sa să fie chiar Preşedinte sau Vice-Preşedinte, însă la constituire mi-a trimis o scrisoare că lipseşte din Bucureşti, fiind plecat pe front.

În ce priveşte politica economică a României faţă de Germania, atitudinea mea a însemnat o permanentă opoziţie faţă de tendinţa hitleriştilor de aservire economică şi financiară a Ţării Româneşti. În chestiunea petrolului am ajuns la un moment dat de am oprit orice export de petrol către Germania şi Italia, întrucât balanţa comercială nu era acoperită de livrările germane.

În ce priveşte transferul de acţiuni al Marilor Întreprinderi faţă de Germania, m-am opus categoric la foarte multe chiar pentru acţiunile obţinute de germani în Franţa, Belgia şi Olanda. Îmi amintesc chiar că la o scrisoare a fostului Ministru de Externe italian Ciano, prin care acesta îmi cerea transferul acţiunilor petrolifere "Unirea" către un consorţiu italian, nu am răspuns. În această perioadă 1940-1944 am obţinut în acoperirea plăţilor germane pe lângă mărfuri şi 7 ½ vagoane aur.

În scopul arătat mai sus de a apăra Economia Naţională de aservire către Germania, am trecut Direcţia Acordurilor Economice de la Ministerul Economiei Naţionale la Ministerul de Externe, la începutul anului 1943 şi a controla direct orice acorduri.

În perioada 1943-1944 direcţia a funcţionat la Externe **??????????**

Măsura de evacuare a populaţiei evreieşti din Basarabia şi Bucovina a fost ordonată de Dl. General Ion Antonescu în prima perioadă după începerea războiului şi ocuparea Basarabiei şi Bucovinei. D-sa se găsea atunci chiar în această zonă care nu intra în componenţa Guvernului, fiind zonă militară, depinzând de Comandamentul de Căpetenie al Armatei şi Marele Stat Major, care a executat măsura.

În legătură cu evacuările bunurilor din Transnistria, acestea au fost de mai multe feluri: cereale, vite şi în perioada 1943 tractoare şi unele întreprinderi industriale. Administraţia teritoriului ocupat între Bug şi Nistru se găsea sub conducerea unui guvernator numit pe lângă Comandamentul de Căpetenie al Armatei. Această zonă prin chiar Decretul de ocupare şi instituire a Administraţiei de ocupaţie nu intra în jurisdicţia guvernului. La Preşedinţia Consiliului pe lângă Cabinetul D-lui Mareşal Antonescu a funcţionat un serviciu de legătură care transmitea şi primea toate ordinele privitoare la întregul regim de administrare al teritoriului ocupat.

Ştiu că în afară de transporturile de cereale, vite şi altele aprobate de Dl. Mareşal Antonescu la propunerea D-lui Alexianu, s-a întocmit şi un plan de evacuare a unor instalaţii industriale, plan care a fost făcut de Ministerul Economiei Naţionale (Dl. General Dobre împreună cu Dl. Alexianu).

ss. Mihai Antonescu
Acuz public,
ss. indescifrabil

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010, „Tribunalul Poporului" 1946,
vol. 3, filele 21-27).

Anexa 22

5 martie 1945 – Depoziția colonelului Radu Davidescu, Fost şef al Cabinetului Militar (1941-1944) al Conducătorului Statului Ion Antonescu, relativ la activitatea organismului din subordine

ROMÂNIA
MINISTERUL JUSTIȚIEI
TRIBUNALUL SPECIAL
PENTRU JUDECAREA CELOR
VINOVAȚI DE DEZASTRUL ȚĂRII
ACUZATOR PUBLIC CAB. I
Str. B-dul Ferdinand nr. 92
BUCUREŞTI

PROCES-VERBAL

De depoziția martorului Colonel Radu Davidescu, ascultat în ziua de 5, luna martie, anul 1945, conform art. 152, 153, 154, 157 şi art. 304 din pr. penală.

Martor propus de:
Numele martorului:
Etatea: 48 ani
Locul naşterii: Bucureşti
Domiciliul: Bucureşti, str. Antim nr. 49
Ocupațiunea:
Jurând conform art. 153 din pr. pen., declară:

Am fost şeful cabinetului militar de la Preşedinția Consiliului de Miniştri de la 2 octombrie 1941 până la 23 august 1944.

Cabinetul militar era un organ de legătură între diferitele departamente militare plus Statul Major cu Preşedinția Consiliului şi atribuțiunile sale, se limitau la primirea rapoartelor de la aceste organe militare, prezentarea lor Conducătorului Statului şi difuzarea măsurilor sau ordinelor ce rezultau către acele organe: Ministerul Apărării Naționale, Subsecretariatul de Stat al Aviației, Subsecretariatul de Stat al Marinei, Subsecretariatul de Stat al ????/ şi Marele Stat Major.

În calitatea pe care am avut-o, eram chemat să asist la deciziile de colaborare militară ce se țineau în mod obişnuit săptămânal pentru a lua note şi face un scurt rezumat al şedințelor, rezumat care se trimiterea participanților. Nu luam parte la discuții şi nu aveam nici un rol activ în aceste consilii.

Îmi amintesc din discuțiunile ce au avut loc cu ocazia Consiliilor de colaborare militară şi cu ocazia diferitelor întrevederi ale fostului Conducător al Statului, că Dl. General Dobre, a semnalat întotdeauna întârzierile în livrările de materiale şi armament ale germanilor, diferențelor de preț în defavoarea noastră, ca şi toate greutățile pe care le întâmpina în relațiunile cu Germania la Înzestrarea Armatei şi la aprovizionarea industriilor noastre de război. Prezenta situația totdeauna foarte documentar arătând lipsurile din întârziere sau din nelivrare precum şi dezavantajele ce rezultau.

Pe baza documentarilor prezentate de Dl. General Dobre, aveau loc discuțiuni cu

diferite personalităţi germane, fie la Marele Cartier General german fie în Ţară.

Discuţiunile din Consiliul de colaborare militară aveau loc pe baza unei ordine de zi. Această ordine de zi cuprindea subiecte propuse de departamente militare şi Statul Major şi la ele se adăuga uneori subiecte ce rezultau din prezentarea unora din rapoartele scrise venite de la departamentele militare.

Stărui şi semnez,
ss. Colonel R. Davidescu

Acuzator Public,
ss. indescifrabil
Grefier,
ss. indescifrabil

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010, „Tribunalul Poporului" 1946, vol. 12, fila 42).

Anexa 23

24 septembrie 1944 – Material privind activitatea Serviciului Special de Informații (1940-1944)

Bucureşti, 24 septembrie 1944

NOTA INFORMATIVĂ

1. Serviciul Special de Informații, în forma în care a funcționat până la data de 23 august 1944, era un serviciul public investit cu informația generală ce interesa conducerea Statului.

În acest scop, atribuțiunile sale generale constau din: **procurarea, verificarea şi completarea informațiunilor externe şi interne, conform necesităților semnalate de Preşedinția Consiliului de Miniştri, Marele Stat Major şi celelalte autorități ale Statului**.

2. Pentru executarea acestor atribuțiuni, Serviciul Special de Informații a dispus de următoarele mijloace:

a. **Personal**:
- Ofițeri 89 (64 activi + 25 rezervă);
- Subofițeri 24 (22 activi + 2 rezervă);
- Funcționari bugetari 502;
- Funcționari diurnişti 302.

b. **Fonduri**:

Bugetul pe 1944/1945, alocat de la Preşedinția Consiliului de Miniştri a fost de 560 000 000 lei, în afara fondurilor secrete.

c. **Material tehnic**:
- 3 autostații T.F.F.;
- 2 stații T.F.F. fixe;
- 3 stații T.F.F. semifixe;
- 26 stații T.F.F. portative;
- 1 autostație ascultare pe bandă;
- Serviciul fotografic şi laboratoare;
- Tipografie etc.

d. **Mijloace de locomoție**:
- 100 turisme;
- 40 camioane;
- atelier reparații.

3. Cu toate mijloacele de care a dispus, Serviciul Special de Informații, în forma în care a funcționat şi cu conducerea pe care a avut-o, nu şi-a atins scopul, deoarece:

a. N-a avut un obiectiv bine fixat, întrucât şi-a dispersat eforturile în chestiuni de minimă importanță, care de cele mai multe ori serveau interese străine de țara noastră sau particulare. Din această cauză a avut misiuni limitate, aproape exclusiv la inițiativa proprie, fără verificări şi în domenii informative cu totul restrânse.

b. N-a fost bine informat asupra adevăratei situații din U.R.S.S.; se poate spune chiar că a fost dezinformat.

c. Informațiunile procurate Preşedinției Consiliului de Miniştri şi Marelui Stat Major, au fost tendențioase sau de rea credință.

d. De asemenea, n-a fost bine informat nici asupra adevăratei situații interne şi în special asupra adevăratei stări de spirit din armată sau, dacă s-a cunoscut adevărata stare, forurile în drept au fost de asemeni eronat informate, aceasta tot din rea credință.

e. În ceea ce priveşte conducerea acestui serviciu, se constată că au fost atât de servili intereselor germane, încât au fost puşi în imposibilitate de a arăta adevărul, în curaj, forurilor superioare.

Cu această structură şi organizare de lucru, S.S.I., în forma în care a funcționat, n-a făcut nici un serviciu, nici chiar guvernării pe care o servea, cu atât mai puțin intereselor superioare şi permanente ale Națiunii.

4. În schimb, Serviciul Special de Informații a fost aservit complet autorităților germane, cu care a asigurat o legătură permanentă, colaborând prin schimb de informații cu caracter politic şi militar şi contribuind la crearea de rețele informative speciale: Secția "G" (militară) şi Secția "Contra Spionaj" (Gestapou).

Neglijând aproape complet misiunile sale principale, S.S. de Informații s-a ocupat mai mult de intrigi, urmărirea oamenilor politici şi supravegherea Palatului Regal.

Conducătorii acestui serviciu au fost servili față de conducerea fostului regim, pentru a fi pe plac.

La adăpostul acestei atitudini, urmărind îmbogățire cât mai rapidă, prin nenumărate abuzuri şi ilegalități, dintre care citäm:

a. Chestiunea fondurilor pentru Transnistria şi felul în care se făceau schimburile de lei în U.R.S.S. şi invers;

b. Fraudele şi abuzurile comise în Transnistria;

c. Abuzurile cu maşinile Serviciului, utilizate după criterii subiective şi de către persoane străine;

d. Fondurile utilizate de garaj, majorarea prețurilor la reparațiuni, precum şi reparațiunile de maşini particulare în contul serviciului;

e. Fondurile misiunilor în străinătate, atât ale S.S.I. cât şi celelalte de la Ministerul de Externe;

f. Fondurile informative afectate de Ministerul Aerului şi utilizate de biroul respectiv din cadrul S.S.I.;

g. Numiri, întăriri şi detaşări ilegale;

h. Fondurile şi depozitul de alimente al Casei de Economii a S.S.I.;

i. Distrugerea unor dosare care făceau dovada aservirii către germani.

Din enumerarea numai a celor de mai sus, ajungem la concluzia că S.S.I. sub conducerea pe care a avut-o, a dăunat interesele națiunii şi a jefuit banul public.

5. De asemeni, este necesar a se preciza:

a. Care sunt fondurile în aur şi valută străină pe care la data de 23.9.1944, le avea Serviciul Secret şi nu erau trecute în scripte (circa 250 milioane).

b. Care este situația fondurilor în străinătate la dispoziția rezidenților (consuli)?

c. Ce depozite are Serviciul Secret sau Cristescu, în străinătate?

d. Care sunt imobilele şi valorile lui Cristescu, puse sub numele lui Marcel Stănescu, cumnatul său?

e. Care sunt proprietățile sale, inclusiv cele camuflate?

f. De ce fonduri personale dispunea Eugen Cristescu la 23 august, în cel fel de

valută şi unde sunt?

g. Ce bijuterii a lucrat Cristescu la diferiţi bijutieri în Bucureşti în ultimii 3 ani şi ce bijuterii a achiziţionat. Unde sunt?

f. Ce legături a avut cu Comandorul Teodoru şi pentru ce misiuni le-a întrebuinţat?

i. Dosarul cu afacerile de valută din Elveţia (Maior Cristea).

j. Idem cu valutele din Bucureşti.

6. În legătură cu aceste chestiuni, cei care pot da relaţii sunt:

- Eugen Cristescu, fostul Director General al S.S.I.;
- Colonel Lisievici, actualul Director General al S.S.I., fost Şef al Secţiei de Informaţii şi al Eşalonului din Est, care a lucrat în teritoriile din U.R.S.S.;
- Colonel Ionescu Palius, ultimul Şef al Eşalonului din Est;
- Lt. Colonel Ionescu Micandru, Şeful Secţiei "G", care făcea legătura cu delegaţii Serviciului de Informaţii german şi Gestapoul;
- Lt. Colonel Proca Alexandru, Şeful Secţiei contra spionaj, care făcea legătura cu Legaţia germană şi cabinetul lui Killinger;
- Lt. Colonel Borcescu, Şeful Secţiei Contra Informaţii, care supraveghea Palatul Regal;
- Lt. Colonel Diaconescu, Şeful Secţiei Administrative, care manipula fondurile;
- Director Trofani, Şeful Oficiului de Studii şi Documentare;
- Maior Tomescu, fost Secretar General al Serviciului, care aranja plecările tuturor curierilor diplomatici, de cele mai multe ori cu însărcinări particulare sau trafic de devize. Amestecat şi în chestiunea fondului de la Cetatea Albă şi fondurile în franci elveţieni din misiunea ce a avut-o la Madrid;
- Director Gh. Cristescu, colabora la supravegherea Palatului Regal şi amestecat în mânuirea fondurilor de la Casa de Economie;
- Locot. Rez. Begnescu Fl., omul de casă al lui Eugen Cristescu, utilizat pentru supravegherea oamenilor politici şi amestecat în fraudele cu fondurile de la biroul care avea legătură cu S.S.I. al Aerului;
- Petrovici Grigore, care a mânuit importante fonduri de la Ministerul de Externe în desele misiuni ce le făcea în străinătate.

7. Se menţionează că din cei indicaţi, se găsesc deja arestaţi la Prefectura Poliţiei Capitalei, următorii:

- Directorul Trohani;
- Directorul Cristescu Gh.;
- Lt. Rez. Begnescu Fl.

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010, „Tribunalul Poporului" 1946,
vol. 10, filele 49-53).

Anexa 24

Dezvăluiri privind relaţiile cu organismele secrete germane ale lui Eugen Cristescu, fostul şef al *SSI*-ului

DECLARAŢIE

Subsemnatul Eugen Haralamb, fost funcţionar al Serviciului Special de Informaţii, declar următoarele asupra relaţiilor dintre Eugen Cristescu şi Serviciul de informaţii german:

Am arătat în cele expuse anterior că Serviciul Secret Român, sub conducerea lui Moruzov, pusese bazele unei colaborări cu Serviciul Secret de Informaţii German, încă din anul 1939, prin luarea, de comun acord, a unor măsuri de siguranţă în zona petroliferă şi în domeniul transporturilor pe căile ferate şi Dunăre, măsuri cu totul camuflate şi cunoscute de foarte puţine elemente ale Serviciului.

În septembrie 1940, odată cu schimbarea regimului politic şi cu arestarea lui Moruzov, această colaborare între aceste două servicii ar fi încetat, dar pentru că pe de o parte germanii aveau necontestate interese în zonele amintite şi deci ţineau să se aplice măsurile de siguranţă luate, iar pe de altă parte Serviciul român se achitase de misiunea primită în cele mai bune condiţii, ceea ce atrăsese încrederea Serviciului German în seriozitatea şi buna lui organizare şi funcţionare, au intervenit în mod cu totul categoric pe lângă Generalul Antonescu de a continua colaborarea începută.

Această intervenţie s-a făcut chiar de şeful Serviciului Secret German, Amiralul Canaris, care în primele zile ale lunii septembrie 1940 (8-10) a sosit la Bucureşti special pentru a avea o întrevedere cu viitorul conducător al Statului Român.

Cu această ocazie i s-a adus la cunoştinţă Generalului Antonescu interesele Reichului pentru anumite zone din România şi măsurile la care se recursese, având în vedere evenimentele din ţară şi străinătate şi dat fiind noua situaţie, înţelegea - şi în această chestiune vorbea chiar în numele lui Hitler - să continue colaborarea cu Serviciul Român, considerând că este singurul organ în care are deplină încredere şi care a dovedit că este în măsură să facă faţă acţiunii de contra-sabotaj şi contra-informaţii din România.

Faţă de această cerere categorică - cunosc amănuntele deoarece la sfârşitul întrevederii dintre Generalul Antonescu şi Amiralul Canaris au fost introduşi în cabinet şi Lt. Col. Ionescu Micandru şi Maiorul von Stranski, care au primit instrucţiuni precise de la cei doi şi au fost puşi la curent cu cele stabilite, recomandându-li-se o legătură cât mai strânsă şi o acţiune comună cât mai intensă - serviciul şi-a continuat activitatea sub conducerea Colonelului rez. Nicolaid.

La sfârşitul lunii noiembrie 1940, conducerea Serviciului a fost încredinţată lui Eugen Cristescu, care de la început a primit instrucţiuni în ceea ce priveşte colaborarea cu Serviciul German, pe de o parte chiar de la Generalul Antonescu, pe de altă parte expunându-i-se la Serviciu, stadiul şi modul de funcţionare al organelor respective şi în fine de însuşi Amiralul Canaris, cu ocazia unei alte vizite pe care a făcut-o în România, special spre a cunoaşte pe noul Şef al Serviciului şi a fixa împreună domeniile de activitate, metodă, mijloace etc.

Eugen Cristescu a găsit în colaborarea cu Serviciul German o platformă necesară menţinerii lui în fruntea instituţiei, servindu-se abil pentru a-şi consolida situaţia, pentru a face indispensabil dictaturii lui Antonescu şi, în fine, de a deveni persoana de legătură între conducerea Statului român şi conducerea Reichului german (Hitler şi Keitel).

Voi arăta cum s-au desfăşurat toate acţiunile sale pentru aducerea la îndeplinire a celor de mai sus.

La venirea la conducerea Serviciului, Eugen Cristescu era, pentru totalitatea cadrelor lui, un om nou, iar el nu cunoştea decât în parte activitatea şi organizarea Serviciului.

Cum nu putea avea încredere în anumite persoane, în special cele care urmau să-l ajute în acţiunea internă - între timp Serviciul trecuse sub directivele Preşedinţiei Consiliului de Miniştri - a găsit necesar să schimbe organizarea Serviciului, mai ales că primise şi instrucţiuni de extinderea activităţii lui.

Dar această organizare nu s-a făcut numai în funcţie de nevoile şi sarcinile noi, ci la ea au contribuit în largă măsură şi reprezentanţii germani cu care Eugen Cristescu a căzut de acord după consfătuiri, conferinţe, schimb de vederi etc. Aceşti reprezentanţi au fost, fie ofiţeri din cadrele Secţiunii din România, fie ofiţeri germani veniţi special din Germania, pentru a expune punctul de vedere german şi sistemul de lucru acolo.

În acest mod s-a ajuns la o organizare a Serviciului pe mai multe secţii - compartimentări cu misiuni grupate în funcţie de organizarea germană, în vederea viitoarei colaborări, care cerea această similitudine în vederea uşurării şi facilitării operaţiunilor şi activităţii în comun - fapt ce a realizat pe de o parte deziderateleconducătorului Statului, căruia i s-a prezentat un organism ce urma să-i suplinească opera, iar pe de altă parte a mulţumit şi pe germani, care vedeau astfel crearea unui Serviciu, după concepţia lor, care mai târziu s-a dovedit a fi complet aservit.

Scopul urmărit de Eugen Cristescu cu această ocazie a fost în primul rând de a arăta germanilor că apreciază la justa ei valoare colaborarea, că înţelege nu numai să continue această colaborare, dar că este dispus să devină un factor hotărâtor în conducerea Statului, având în vedere încrederea acordată de Conducător.

A făcut tot ce i-a stat la îndemână să arate Serviciului German că se bucură de încrederea nelimitată a lui Antonescu, iar acestuia i-a prezentat astfel lucrurile pentru a-i demonstra că Serviciul german îl consideră singurul de a face faţă cerinţelor lui.

Acest joc i-a fost posibil, graţie concursului dat de Lt. Colonel Ionescu Micandru. Acesta la întrevederea Antonescu-Canaris, a fost recomandat de cel din urmă ca singurul ofiţer cu care înţelege să colaboreze, deci Eugen Cristescu a fost pus în faţa unei persoane extrem de agreate de Serviciul German. În afară de acest fapt Lt. Colonel Micandru îşi atrăsese de partea sa pe ofiţerul de legătură al Serviciului German, Maiorul von Stranski (Sandu), încât lucrurile s-au putut aranja şi conduce de aşa manieră încât să se ajungă la scopul dorit.

De ce ţine să-şi consolideze situaţia, în schimbul atitudinii binevoitoare faţă de germani, când se bucura de încrederea Mareşalului?

Mai întâi această întrevedere nu era chiar atât de completă, dat fiind anterioara activitate a lui Eugen Cristescu şi apoi să nu se scape din vedere că la conducerea Statului se găseau încă legionari, care nu numai că nu-l agreau, dar îl considerau duşman de moarte.

Aşa încât în perioada până la rebeliunea din ianuarie 1941, Eugen Cristescu a căutat să-şi menţină postul prin acţiunea alături de germani, cărora s-a arătat dispus să le dea concursul său nelimitat.

Odată cu îndepărtarea elementelor legionare de la conducerea Statului, realizată prin reprimarea rebeliunii din 21-23 ianuarie 1941, Generalul Antonescu a instaurat dictatura sa cu caracter militar şi cum Eugen Cristescu se dovedise ca un servil şi credincios element, a fost menţinut în post, deşi aşa cum părea să fie normal - având în vedere schimbările făcute în toate domeniile de activitate din Stat, conducerea Serviciului Special de Informaţii ar fi trebuit să treacă în mâna unui militar de carieră.

Menținerea lui la conducerea Serviciului însă, în afară de considerentul că-şi arătase ataşamentul față de regim cu ocazia rebeliunii, s-a făcut numai având în vedere sprijinul acordat de Serviciul german direct, adică cu ocazia întrevederilor diferiților factori germani responsabili, cu Generalul Antonescu, cu care ocazii se lăsa a se înțelege perfecta înțelegere între cele două Servicii, concursul ce-l dă Serviciul român, rezultatele bune obținute, specialitatea chestiunilor care îi cădeau spre rezolvare etc.

În afară de aceasta Serviciul Special de Informații, revenindu-i anumite misiuni în legătură cu securitatea zonelor petroliferă, transporturi pe C.F.R. şi Dunăre, se alcătuia pentru conducător lucrări privind aceste chestiuni sau i se înaintau dări de seamă şi rapoarte conținând observațiile organelor germane şi concluziile ce trăgeau privind măsuri ce urmau să se ia etc.

Cu aceste ocazii, nu se pierdea prilejul de a se strecura cu grijă părerea conducerii Reichului asupra modului excelent de organizarea măsurilor, de activitatea Serviciului român şi, în fine, de tot ceea ce însemna probleme în colaborare cu Serviciul Român. (Astfel de note şi dări de seamă există în arhiva fostei secții III-a).

De asemenea, în rapoartele ce se făceau, cu ocazia discuțiunilor ce se purtau între diferiți delegați ai Serviciului german din Berlin, în trecere sau veniți special, nu se uita niciodată să se semnaleze părerea că colaborarea între cele două Servicii, constituie în relațiunile dintre Reich şi România, prin rezultatele ce se obțin, un factor determinant în apropierea dintre cele două țări.

Pentru a deveni trăsătura de unire între cele două conduceri ale Reichului şi ale țării noastre, Eugen Cristescu a căutat să dea misiunilor celor două Servicii, un caracter cu totul special.

Sub motivul că la conducerea Statului român şi în special în Ministerul de Externe, existau oameni cu sentimente pentru puterile aliate şi că deci anumite chestiuni de politică externă sau internă cu un caracter strict secret, ar putea fi cunoscute de acestea şi astfel aduse la cunoştința aliaților, se luase obiceiul ca rapoarte cu caracter strict confidențial, care redau păreri sau deziderate ale persoanelor de la conducerea Marelui Cartier General (Hitler, Ribbentrop, Keitel etc.) să fie prezentate Conducătorului Statului prin Directorul General Eugen Cristescu.

De asemenea, intrau în această categorie documente cu caracter militar, privind situația pe toate fronturile (Est, Vest, Italia) sau rapoarte provenind de la acelaşi O.K.W. relativ la situația politică din țările neutre şi beligerante, astfel încât Mareşalul era pus în situația de a aprecia mersul evenimentelor politice şi militare, prin prisma acestor lucrări. (Aş putea culege astfel de rapoarte din arhiva Secției, dacă mi-ar îngădui să o cercetez).

Natural că operațiunea s-a realizat şi invers, astfel că pentru ambele conduceri Eugen Cristescu a devenit persoana prin care se puteau prezenta chestiuni de mare importanță, privind cele mai dificile probleme de ordin politic şi militar.

Mai târziu, voi arăta mai pe larg, Eugen Cristescu a căutat să aibă acelaşi rol între Ministrul Ică Antonescu şi Killinger.

*

* *

Şeful Serviciului Secret de Informații al Armatei Germane Amiralul Canaris, a mai venit în România, în cursul anilor 1941-1942, încă de câteva ori (nu pot preciza din memorie, aş putea totuşi stabili din arhivă).

De câte ori a sosit la Bucureşti, a fost întâmpinat la aerodrom - călătorea numai cu avionul - atât la sosire cât şi condus la plecare, de către Şeful S.S.I. şi ofițerii Şefi de Secții, în special Lt. Colonel Micandru, Proca şi Bălteanu.

Cu ocazia vizitelor sale, aveau loc conferinţe, consfătuiri şi recepţii fie la Legaţia Germană, la hotel sau la sediul Serviciului român.

În conferinţe se analizau chestiunile de colaborare, se făceau observaţii, propuneri atât de desăvârşirea lucrului cât şi pentru extinderea activităţii, intensificarea ei în anumite domenii, după cum se prezenta situaţia.

Rapoartele ce se alcătuiau cu aceste ocazii se prezentau Conducătorului Statului.

De la Serviciul german din Berlin, au mai venit la Bucureşti, fie ca însoţitori ai Amiralului Canaris, fie singuri, o serie de ofiţeri superiori, conducători de secţii în Serviciul german de informaţii.

Astfel au venit Col. Bentivegni, Col. Lahausen, Col. Hansen (acesta devenit în 1943, cu ocazia îndepărtării lui Canaris, Şeful Serviciului) şi alţii al căror nume nu-l reţin, dar care pot fi precizate din arhiva Secţiei.

Toţi aceşti reprezentanţi oficiali ai Serviciului german au fost primiţi, în acelaşi mod; au avut loc conferinţe, în care s-au stabilit şi pus la punct o serie de probleme în legătură cu colaborarea dintre cele două servicii, plan de acţiune, măsuri etc. şi apoi recepţii şi mese.

Bineînţeles că, în afară de chestiunile de Serviciu, aceste vizite mai scoteau la iveală şi alte scopuri şi în primul rând strângerea relaţiilor între conducerile respective, întrucât toate aceste persoane întreţineau apoi o corespondenţă ocazională cu Eugen Cristescu şi Lt. Col. Micandru.

Ca răspuns a acestor vizite Eugen Cristescu şi Lt. Col. Ionescu Micandru au fost invitaţi de Şeful Serviciului German din Berlin, Amiralul Canaris, să facă o vizită în Germania.

După ce s-a luat aprobarea Mareşalului Antonescu şi s-au primit instrucţiuni, cei doi reprezentanţi români au plecat la Berlin în februarie-martie 1942. Timp de două săptămâni au fost oaspeţii Amiralului Canaris la Berlin şi în sudul Germaniei.

La fel ca şi la Bucureşti, au avut loc conferinţe, în care s-au discutat chestiuni curente şi apoi un program de divertismente.

La înapoierea în ţară s-a făcut un raport privind rezultatele obţinute cu această ocazie - raport care se află în arhiva secţiei - şi care a fost înaintat Mareşalului Antonescu, ceea ce înseamnă că s-au discutat acolo probleme importante.

*

* *

Înainte cu câteva zile de începerea ostilităţilor pe frontul de Est contra Uniunii Sovietice, Amiralul Canaris, a făcut din nou o vizită Mareşalului Antonescu la Cartierul său General, prin împrejurimile oraşului Piatra-Neamţ. Şeful Serviciului Secret german a aterizat cu avionul său chiar la cartier, nemai-intrând prin Bucureşti.

Eugen Cristescu, Lt. Col. Ionescu şi Maiorul von Stransky l-au întâlnit cu această ocazie pe Amiralul Canaris şi, de asemenea, s-au purtat discuţii în legătură cu problemele ce se punea odată cu începerea războiului printre care problema asigurării spatelui frontului (măsuri de siguranţă, arestări de evrei, comunişti etc.) şi chestiunea unei acţiuni mai intense şi în profunzime pe tărâm informativ în U.R.S.S. (dislocări, industrii, exploatare prizonieri etc.).

De asemenea, s-a pus la punct modul de colaborare între organele Serviciului român şi diferitele organe ale unităţilor germane de pe front (A.F.P.) însărcinate cu acţiuni de poliţie, informaţie şi siguranţă.

Dacă la începutul colaborării cu Serviciul român germanii nu urmăreau decât punerea în practică şi realizarea unor măsuri de siguranţă limitate la zona petroliferă, căi ferate şi Dunăre, acolo unde interesele lor imediate o cereau, mai târziu, datorită modului de comportare al lui Eugen Cristescu şi colaboratorilor săi cei mai apropiaţi, faţă de dezideratele germane,

au exploatat această bunăvoinţă şi au transformat colaborarea într-o aservire completă şi nelimitată, exploatând legăturile create de Eugen Cristescu, pentru interesele lor.

Serviciul român a devenit astfel un instrument în mâna germanilor, prin care se putea obţine orice cerere, realiza orice scop.

Astfel, la cererea Serviciului german, se puteau lua orice măsuri de siguranţă în anumite zone, se putea proceda la arestări, internări în lagăr, scoaterea elementelor socotite nesigure din zone şi oraşe, se putea cerceta persoane semnalate ca periculoase şi, în fine, se putea face spionaj în străinătate, în ţările neutre, unde România avea mai multă trecere decât Reichul german.

Deci întreaga activitate a Serviciului se concentrează asupra unor chestiuni care erau în prealabil puse la cale, de comun acord, de reprezentanţii celor două Servicii.

În chestiuni de politică internă, care pe germani nu ar fi trebuit să-i intereseze decât în generalitatea lor, atât cât să le asigure un regim favorabil şi în orice caz nu ar fi fost în atribuţiile Serviciului militar din România, li s-a furnizat date şi material astfel că până la sfârşit s-au ocupat intens şi de problemele ce decurgeau din poziţia politică a României.

Prin cele expuse mai sus, vreau să arăt că această colaborare, în loc să se limiteze la chestiuni de ordin tehnic informativ, cu extindere mai mare în chestiuni de contra-spionaj şi contra-sabotaj, a căpătat cu timpul un caracter de quasi aservire tuturor domeniilor ce interesau pe nemţi, pentru obţinerea, nu numai a unor informaţii preţioase, dar şi a unor concesii, ca rezultat al presiunilor exercitate sau al unor abile exploatări a legăturilor cultivate prin Serviciul Special de Informaţii.

*

* *

Acestea au fost relaţiunile Serviciului român cu organele germane din Berlin şi aportul lui Eugen Cristescu în colaborarea cu Serviciul German.

Mai jos, voi arăta relaţiile şi legăturile din ţară ale fostului Şef al S.S.I., pentru ca cunoscând şi activitatea şi acţiunea lui alături de germanii acreditaţi în România (diplomaţi, militari şi civili) să se poată avea o privire de ansamblu asupra rolului său, în timpul guvernării Antonescu şi a evenimentelor petrecute în această perioadă. Desigur că tot ce voi reda va fi din memorie, lucrarea putând fi completată cu material şi documentare din arhiva Secţiei III şi a altor secţii ale Serviciului.

*

* *

La începutul colaborării, cam la sfârşitul anului 1942, Serviciul român nu lucra cu nici alt organ german din ţară sau din afară, toate schimbările de note informaţii etc. făcându-se numai prin Secţiunea din România a Serviciului Secret de Informaţii al armatei germane, secţiune condusă de Col. Rödler şi o serie de ofiţeri germani, cu un personal auxiliar, militari şi civili militarizaţi, deoarece ţinea de Comandamentul suprem şi deci erau supuşi disciplinei şi regulamentelor militare. Din această cauză Secţiunea din România nu avea o activitate de teren (filaj, supraveghere, identificare) ci lucra numai informativ.

De aceea, când avea nevoie să cunoască amănunte despre anumite persoane, organizaţii etc. se adresa Serviciului român (S.S.I.), adică lui Eugen Cristescu, cerând după cum era cazul, fie supraveghere, identificări, arestări etc., în orice caz lămurirea şi verificarea informaţiilor obţinute de acea Secţiune din România.

Cum obţinea Secţiunea germană din România aceste informaţiuni?

În primul rând toţi membrii "grupului etnic" german erau informatori şi prin organizaţiunile lui culegeau şi centralizau informaţiile, care apoi erau prelucrate, pentru domeniile privind sabotajul, spionajul, contra-spionajul, suspecţi, anti-germani etc. de către

Serviciul german de mai sus, iar celelalte informaţiuni relativ la acţiunea mişcărilor sociale, ale partidului, informaţiuni economice, de către resorturile respective ale Legaţiei germane. În orice caz Secţiunii din România a Serviciului german îi erau îndrumate toate informaţiile care se refereau la misiunile sale. În al doilea rând organele germane utilizau reţeaua sa proprie de agenţi acoperiţi, plasaţi fie înainte de 1940, fie după organizarea ei în România. Aceşti agenţi erau angajaţii diferitelor firme de navigaţie pentru sectorul transporturilor pe Dunăre, ai firmelor de transporturi pe C.F. ai marilor societăţi industriale etc. etc. care puteau fi membri ai grupului etnic sau nu, dar care fuseseră recrutaţi pentru aceste misiuni.

După rebeliunea legionară, organele germane au utilizat o serie de elemente legionare, nemulţumiţii sau cei care s-au pus la adăpostul germanilor pentru a nu fi arestaţi, atât în domeniul informativ cât şi ca agenţi de teren, întrucât aceştia puteau să se deplaseze şi să se descurce cu uşurinţă.

În fine, o altă categorie, au constituit-o agenţii propriu-zişi, care erau germani instruiţi în Reich şi care au apărut mult mai târziu ca elemente active de teren, puşi să lucreze sub conducerea unor specialişti.

Aceste formaţiuni au apărut, atunci când, fie că Serviciul german nu era mulţumit de modul de rezolvare al Serviciului român, fie că pentru păstrarea secretului, lucrau pe cont propriu anumite chestiuni de contra spionaj.

Dintre aceste organe, am putut să identificăm în Bucureşti numai două şi descoperirea lor a fost posibilă numai prin faptul că având o activitate destul de notorie, a devenit cunoscută şi organelor Serviciului nostru.

Una din grupele de agenţi era pusă sub conducerea unui anume Elter, care a dat naştere mai multor incidente şi astfel s-a descoperit complet. Chestiunea era cunoscută în amănunt la Secţiile Contra Informaţii şi contra-spionaj. Printre alte acţiuni duse de această grupă este şi suprimarea fostului Consilier de Legaţie iugoslav, Popovici Novack, care pentru a putea rămâne în ţară obţinuse paşaport diplomatic elveţian şi întreprindea o serioasă acţiune de spionaj, în defavoarea Reichului, dar căruia autorităţile române nu-i puteau face nimic, bucurându-se de situaţia de diplomat străin.

A doua grupă şi cea mai importantă era a celebrului Dr. Tester, care avea o vastă reţea informativă şi care lucra sub directivele Serviciului german din România, întreprinzând în special o acţiune de contraspionaj şi informaţii în cercurile politice de la noi.

Întrucât acţiunea acestor formaţiuni privea exclusiv Serviciul german şi nu aveau nici o legătură cu Serviciul român, tot ceea ce cunosc în legătură cu activitatea lor provine din corespondenţe ocazionale şi din auzite. Activitatea acestora a fost bine cunoscută de Secţiile C.I. şi C.Sp. şi are să se vadă mai jos de ce.

*

* *

Am precizat în expunerea precedentă că colaborarea între secţia din România a Serviciului german şi S.S.I. s-a tradus printr-un schimb permanent de note, informaţii etc. care se rezolvau de către Secţiile Serviciului, după îndrumările, rezoluţiile şi ordinele Directorului General E. Cristescu.

Care a fost aportul fiecărei secţii în parte?

Secţia I-a informaţii, condusă de la început şi până la sfârşitul lui 1943, de către Col. Lisievici, a contribuit într-o largă măsură la această colaborare, mai întâi prin furnizarea unui material informativ, privind chestiuni de ordin militar sau de politică externă, material strâns de agenturile proprii şi apoi organizarea unor rezidenţe în străinătate, dotate şi instruite de către germani.

Organele secţiei I-a informaţii, care procurau materialul informativ erau:

"Eşalonul", formaţiune transformată printr-o organizare extinsă a Agenturii Frontului de Est, organ care se ocupa exclusiv cu strângerea materialului privind U.R.S.S. şi care odată cu începerea operaţiunilor pe frontul de Est acţiona în imediată apropiere a trupelor de operaţii.

Eşalonul activa prin agenţi proprii.

Materialul cules de acest eşalon era prelucrat de frontul de Est şi ceea ce s-a transmis Secţiei III pentru a fi furnizat Serviciului german, consta din: note informative cu conţinut limitat, sporadic; lucrări mai puţin sumare şi, în fine, studii cu conţinut complet asupra unor probleme sau chestiuni militare. Toate se refereau la armata U.R.S.S. (Toate informaţiile date serviciului german, s-au păstrat în arhiva secţiei, în originalul românesc - deci al Fr. Est - şi copiat în limba germană şi formează circa 30 volume aflate în arhiva Secţiei a III-a).

Materialul provenind din străinătate, de la rezidenţi, privind informaţii militare şi politice, revenea celorlalte agenturi de Vest şi Sud şi după ce era trimis la Secţia a III-a sub aceeaşi formă - note etc. - pentru a fi trimis Serviciului german.

Întreaga acţiune de coordonare a activităţii agenturilor din străinătate a Eşalonului şi Fronturilor cădea în sarcina Şefului Secţiei.

Având în vedere importanţa ce au acordat-o germanii domeniului militar, desigur că se poate deduce şi rolul secţiei I-a în colaborarea dintre cele două servicii.

Mai întâi, trebuie remarcat faptul că imediat după ce la conducerea Serviciului a venit E. Cristescu, germanii au şi pus problema trimiterii în străinătate a unor rezidenţi şi pentru a ilustra că această acţiune nu interesa decât scopurile lor este că, primul lot de rezidenţi în străinătate a fost destinat să plece, în general, în localităţi din Orientul Apropiat, unde ei fuseseră anihilaţi prin începerea războiului, iar noi încă mai aveam relaţii cu Anglia.

Aceşti rezidenţi au fost instruiţi de organele serviciului nostru şi a celui german în ceea ce priveşte partea de utilizare şi punere în funcţie a aparatelor de radio, cu care fiecare fusese dotat şi pe care de altfel germanii le-au pus la dispoziţie.

Aceasta constituia unul din punctele de onoare ale lui E. Cristescu, cu care se mândrea, că a putut realiza pentru prima dată trimiterea unor agenţi bine dotaţi tehniceşte, astfel ca randamentul lor să fie maxim: informare imediată asupra unor evenimente, până nu deveneau de domeniul public.

Dar germanii au avut grijă să nu ne pună la dispoziţie mijloacele necesare de recepţionare, şi sub pretextul că manipularea, textul cifrat, descifrarea, constituiau operaţiuni foarte anevoioase, cărora nu le puteau face faţă decât personal instruit şi cu practică îndelungată, au luat asupra lor executarea acestor recepţii, astfel că înainte de Serviciul român, era pus la cunoştinţă Serviciul german.

Acest fapt a atras multe dezagremente mai târziu, cazuri precise n-aş putea da decât studiind dosarele cu aceste radiograme aflate, de asemenea, în arhiva Secţiei a III-a.

În orice caz, prin faptul că o radiogramă, ajungea la serviciul nostru în cel mai bun caz a doua zi după primirea ei şi era de ajuns ca exploatarea să devină tardivă.

Această situaţie s-a menţinut până la sfârşit, deşi s-au făcut nenumărate propuneri pentru trecerea postului de ascultare la serviciul nostru, care pe lângă aceasta ar mai fi putut exploata legătura şi sub alte forme şi pentru alte scopuri, ale lui.

Desigur că atunci când s-a pus problema trimiterii în străinătate a rezidenţilor Secţiei I-a şi-a atras partea de contribuţie, prin aceea că a organizat, a realizat şi a exploatat reţeaua informativă, în vederea aceluiaşi scop: servirea germanilor, susţinerea acţiunii lor informative, în străinătate.

În ceea ce priveşte Eşalonul, modul de constituire şi funcţionare a fost, de asemenea, inspirat după modelul german, iar acţiunea lui informativă era dirijată de aceleaşi interese ale organelor germane.

Mai mult, pe la Secţia a III-a au trecut instrucţiuni date de germani (de la Cartierul General) cuprinzând un chestionar asupra problemelor ce interesau mai mult.

Toate acestea dovedeau că până acolo departe, organele serviciului lucrau pentru un scop unic. Ce interes avea S.S.I. să ştie sau să caute să definească industria din U.R.S.S., industria din Urali sau din alte regiuni?

În fine, trebuie să remarc atitudinea fiecărui ofiţer de la Secţia I-a faţă de germani. Fiecare caută să le facă pe plac, să-i servească într-un fel, să se remarce în această colaborare.

Col. Palius avea legături cu toate comandamentele Marilor Unităţi germane din zona frontului românesc şi colaborarea cu aceste comandamente nu constituia nici un secret.

Col. Lisievici a fost un colaborator de nădejde al lui E. Cristescu în ceea ce priveşte partea de contribuţie în legăturile cu Serviciul german. El a luat parte la majoritatea conferinţelor, cu reprezentanţii serviciului din Berlin, conferinţe unde s-au pus la cale - în principiu şi amănunt - acţiuni în comun.

*

* *

Secţia a II-a Contra Informaţii, condusă tot acest timp de Lt. Col. Tr. Borcescu a fost secţia care a contribuit cu cel mai mult material, numeros dar şi valoros, colaborării cu Serviciul German, întrucât varietatea notelor referitoare la chestiuni de: suspecţi, activitatea partidelor de opoziţie, elementelor nesigure pentru regim, anti-germane, mişcări sociale, mişcarea muncitorească în special, internări, chestiunea evreiască, îi cădeau în atribuţie.

Tot materialul furnizat de Secţia C.I. aflat în arhiva Secţiei a III-a, constituie oglinda fidelă a activităţii acestei Secţii, în colaborare cu germanii.

Dar în paralel cu furnizarea de informaţii, care prin Secţia a III-a se transmiteau Secţiei din România, a Serviciului german, s-a mai întreprins o acţiune separată pentru satisfacerea cererilor venite de la Legaţia germană, direct Şefului Serviciului E. Cristescu sau prin Lt. Col. Proca.

Începând din anul 1943 Serviciului de informaţii al Armatei germane i-au fost luate o serie de atribuţiuni şi date Gestapo-ului, rămânându-i numai chestiunile de informaţie şi contra-informaţie în exterior. Printre însărcinările trecute poliţiei secrete a fost şi aceea de contra-sabotaj (apărarea teritoriului).

Consecinţa acestor schimbări a fost că pentru România Serviciul armatei şi-a limitat activitatea întărindu-se în schimb cadrele Gestapo-ului din ţară şi intensificându-se acţiunea sa.

Ca urmare legătura dintre Serviciul nostru şi Secţia din România, deşi nu şi-a pierdut din importanţă, a apărut însă o a doua colaborare cu Legaţia germană, care a luat o formă din ce în ce mai accentuată şi s-a menţinut până la 23 august 1944.

Această nouă legătură a apărut odată cu crearea Secţiei a V-a Contra-sabotaj condusă de Lt. Col. Proca şi care pe lângă atribuţiile în legătură cu această misiune, primea zilnic în biroul său de lucru pe Consilierul von Ritgen de la Legaţia germană, cu care apoi, din când în când, mergea la Directorul General Eugen Cristescu unde aveau loc conferinţe sau schimburi de vederi.

Nu cunosc alte amănunte din această împrejurare, dar concomitent cu apariţia lui von Ritgen, chestiunile de politică internă n-au mai trecut pe la Secţia a III-a. În schimb, însă, la un moment dat Lt. Col. Borcescu Traian - a apărut chiar în ziare - a fost decorat prin Legaţia germană cu " Vulturul german" cl. I, însemne civile, fapt unic şi neuzitat până

atunci în Serviciu, mai ales că remiterea distincției a fost făcută de însuşi Killinger, în cadrul unei solemnități restrânse.

Ofițeri şi funcționari ai Serviciului Special de Informații fuseseră decorați, dar numai de Serviciul german militar, prin Secția din România şi numai în gradele militare, din armată, indiferent de gradul în Serviciu.

De aici s-a tras concluzia că Lt. Col. Borcescu lucra direct pentru germani sau că existau chestiuni care se rezolvau în ciclul Legația germană - Eugen Cristescu - Lt. Col. Borcescu (ca şef al Secției C. Inf.).

Legăturile lui Eugen Cristescu cu Legația germană - adică cu Killinger şi reprezentantul său von Ritgen se mai manifestaseră şi prin aceea că - deşi E. Cristescu era membru al Asociației Româno-Germană, totuşi nu era una din personalitățile cele mai proeminente ale acestei asociații - lua parte regulat la reuniunile serale ce aveau loc la sediul din str. Sf. Ştefan şi bucurându-se de atenție deosebită din partea ministrului german.

De asemenea, era invitat la recepții intime la Legație nu ca orice invitat, dar special organizate pentru el şi colaboratorii săi.

Ulterior însă am dedus şi alte scopuri ale acestei legături, prin faptul că Mareşalul lăsând rezolvarea multor probleme de stat şi în special cele politice, în sarcina Vice - Preşedintelui Mihai Antonescu, Şeful S.S.I.- ului Eugen Cristescu lucra în special cu acesta şi era primit foarte des.

S-a stabilit astfel că Eugen Cristescu făcea acelaşi joc, dar de data aceasta între Mihai Antonescu şi Killinger, pentru a-şi consolida poziția şi spre a trage foloase, deoarece Vice-Preşedintele Consiliului era foarte larg în acordarea fondurilor, mai ales în devize şi aceste cereri de devize erau din ce în ce mai des solicitate de Cristescu.

Dar legătura cu Legația germană mai avea un aspect.

Unul din personajele cu uşă deschisă la Killinger era Radu Lecca al cărui rol şi exactă poziție urmează să fie stabilită, dar care prin unele manifestări lăsa să se înțeleagă, cât de puternic slujea interesele germane.

Un singur exemplu este cred concludent. Radu Lecca organiza anumite reuniuni la ferma sa sau în oraş, la care ştiu că luau parte persoane de la Legația germană, printre care Richter, ataşat de poliție - şi unul dintre cei mai importanți membri ai Gestapoului din România - şi persoane de la serviciu: Lt. Col. Borcescu, Lt. Col. R. Ionescu şi câțiva dintre intimii colaboratori ai primului, Lt. Begnescu şi Tonny Mânzatu.

Desigur că aceste reuniuni nu erau banale, ci se organizau adevărate orgii bine asortate din toate punctele de vedere.

O altă persoană, din cadrele Legației germane, care avea o legătură cu Serviciul român, respectiv cu Eugen Cristescu, a fost Consilierul Rödler, pe care eu personal îl consider ca Şeful Gestapo-ului din România.

Nu cunosc asupra acestei legături altceva, decât că la Secția a III-a s-a primit ordin de la Eugen Cristescu personal, să i se expedieze zilnic - prin ofițerul de legătură german - un buletin informativ, o sinteză informativă, care se alcătuia la Secretariatul S.S.I. şi care din motive şi considerente pe care le-am subliniat Şefului Secției a III-a, îl reducem la un conținut fără valoare, aşa încât sinteza informativă nu-şi mai avea conținutul inițial, care rezuma întreaga activitate a diferitelor organe de informație, siguranță, jandarmerie etc. din țară (originalele cu tăieturile şi materialul nedat se află la Secția a III-a arhivă).

Revenind la Secția C.I. țin să precizez că în modul cel mai sigur, întreprindea o acțiune de informare a Legației germane, în special în ceea ce privea activitatea politică a partidelor de opoziție şi a conducătorilor acestora.

În această ordine de idei aş putea da un amănunt, prin aceea că, internat fiind în

lagărul de la Caracal am cunoscut pe avocatul Marcel Untermans, care mi-a confiat câteva amănunte, în legătură cu situaţia sa şi din care am dedus că a lucrat pentru Lt. Col. Borcescu.

Activitatea lui Untermans - am putut deduce - s-a referit în primul rând la cercurile naţional-ţărăniste (el era membru al partidului) unde avea întinse cunoştinţe printre fruntaşi, iar perioada în care a activat foarte intens a fost lunile dinaintea loviturii de Stat din 23 august 1944.

Aceasta a însemnat, în legătură cu evenimentele ce se întrevedeau - schimbarea regimului politic şi ieşirea României din războiul contra Uniunii Sovietice.

Lt. Col. Borcescu a utilizat ca informator pe acest avocat Untermans, pentru stabilirea persoanelor ce luau parte la complot.

Informaţiile culese de el desigur că erau cunoscute de Eugen Cristescu, care le-a transmis apoi Legaţiei Germane, respectiv Killinger.

Se pare însă că legătura Lt. Col. Borcescu - Untermans, dura de mult timp şi el, fiind evreu, a găsit că la adăpostul serviciului şi în schimbul furnizării de informaţii poate să se strecoare de la dispoziţiile şi ordinele date de regimul Antonescu privind pe evrei.

În discuţiile ce le-am avut cu Untermans mi-a lăsat să se înţeleagă - fără să-mi dea alte amănunte - că Lt. Col. Borcescu avea legături şi cu Dr. Tester prin persoane pe care nu mi le-a indicat şi că exista o colaborare între Secţia C.I. şi faimosul agent.

N-am mai putut cunoaşte legăturile lui Eugen Cristescu, în perioada martie-august 1944, cu Legaţia germană, deoarece fiind dispersat, eram izolat oarecum, iar Secţia a III-a în acest timp n-a avut aproape deloc vreo activitate; între timp se schimbase şi Şeful Secţiei germane Col. Rödler, iar Serviciul german urma să se dizolve trecându-se majoritatea personalului la Legaţia germană.

De asemenea, Secţia a III-a urma să se desfiinţeze, iar legăturile cu Serviciul german să fie preluate de Directorul Trohani, care, în ultimul timp, fiind la cabinetul lui Eugen Cristescu, îndeplinea deja funcţiunea de legătură cu reprezentanţii Legaţiei germane. El ar putea să precizeze, care erau persoanele şi ce anume lucrări se alcătuiau la cabinetul Directorului General, deoarece prin mâna lui trecea întreg materialul şi întreţinea şi contactul cu toate persoanele - germani şi români - cu care Cristescu avea legături. Aceasta din cauză că Directorul General se afla dispersat la Joiţa, iar în Bucureşti Dir. Trohani îl suplinea în lipsă.

*

* *

Secţia a IV-a Contra-Spionaj, condusă până la începutul anului 1944, de către Maiorul rez. Bălteanu, lucra direct cu un organ al Serviciului german, Sonderführerul Peterman (Dr. Paul) acţionând, de comun acord, în chestiuni de contraspionaj, pe teren.

S-a admis această excepţie, dat fiind natura dificilă a acestor chestiuni şi ţinând seamă de necesitatea de a acţiona în multe împrejurări repede şi fără intermediul Secţiei a III-a, ca birou de trecere al lucrărilor.

Acest organ german, dublat şi de altele, lucra, de asemenea, şi cu Secţia Juridică, condusă un timp de Col. Maj. Velciu şi apoi de Lt. Col. Radu Ionescu.

De altfel, cele două Secţii C. Sp. şi Juridică lucrau şi colaborau cu Serviciul german în toate chestiunile la care germanii cereau anchetarea, interogarea sau cercetarea anumitor persoane, socotite de ei suspecte sau nesigure.

La cercetări de cele mai multe ori luau parte şi organele germane, iar uneori întreprindeau singure interogarea arestaţilor, Secţia Juridică executând numai dispoziţiile lor.

Amestecul organelor germane a fost posibil la aceste cercetări, pe de o parte din ordinul lui Eugen Cristescu, pe de altă parte Lt. Col. Radu Ionescu a avut o atitudine

binevoitoare şi de la început s-a arătat dispus la concesii.

Venit la Serviciu, de la Galaţi, cu cele mai bune recomandări din partea Consulului german de acolo, Lt. Col. Maj. Radu Ionescu, s-a bucurat de o totală încredere atât din partea lui Cristescu cât şi din partea germanilor şi a celor de la Secţia din România a Serv. Inf. şi a Legaţiei germane.

Fiind poate în Serviciu organul cel mai important - la Secţia Juridică se executau arestări a personalităţilor politice, se întreprindeau acţiuni pe lângă acestea, presiuni, aranjamente, se făcea oficiul de transmiterea unor vederi politice între Mareşal şi arestaţi; tot acolo se arestau traficanţii de bursă neagră, aici se cercetau organizaţiile de spionaj etc. etc. - Lt. Col. Maj. R. Ionescu devenise în scurt timp un factor determinant alături de Cristescu.

De aceea ofiţerul magistrat l-a secondat în toate acţiunile sale alături de nemţi, devenind centru de activitate al tuturor chestiunilor "delicate".

Nu este de mirare, din această cauză, că Şeful Secţiei Juridice a fost primit ca un colaborator marcant la Legaţia germană şi la Serviciul german.

La Secţia a III-a venea aproape zilnic şi avea consfătuiri cu Şeful Secţiei şi ofiţerul german Maior V. Stransky.

De altfel, era un obişnuit al tuturor reuniunilor şi recepţiilor la care lua parte şi Eugen Cristescu.

Îndeplinea, de asemenea, o misiune în cadrul reuniunilor Asociaţiei româno-germane, unde era nelipsit.

S-a bucurat de atâta trecere la Legaţia germană, încât a reuşit să obţină un automobil (Buick nou, 6 cauciucuri americane noi) din cele aduse de germani, capturi în depozitul Galaţi - la un preţ ridicol, faţă de valoarea maşinii.

Toate legăturile cu Legaţia germană intrau însă în complexul politic şi economic al ţării şi numai graţie acestor legături erau posibile concesiile ce se făceau nemţilor.

Mă refer la faptul că Lt. Col. Maj. Radu Ionescu, i-a revenit ca atribuţii şi cercetările în materie de sabotaj economic, controlul circulaţiei autovehiculelor, chestiuni cu totul de alte resorturi, dar în acest fel a devenit un intim al Generalului Dobre, un "Dalai Lama" al Ministerului Înzestrării şi Economiei Naţionale.

Ţinând seamă şi de rolul în cadrul Secţiei Juridice (putea să aresteze pe oricine) numai astfel se puteau determina legăturile cu germanii, care uneori ei le căutau, având interese.

Îşi găsiseră însă şi oamenii, căci toţi aceştia nu numai că se pretau la cererile şi dezideratele lor, dar mai mult erau în stare să facă orice pentru a le arăta cât sunt de binevoitori în a le da concursul nelimitat.

ss. Eugen Haralamb

(Arhiva C.N.S.A.S., fond 40 010, „Tribunalul Poporului" 1946,
vol. 10, filele 123-142).

PAGINI DIN *JURNAL*

(Sursa ANIC, fond PCM – CM, dosarele 148/1940 şi 462/1942).

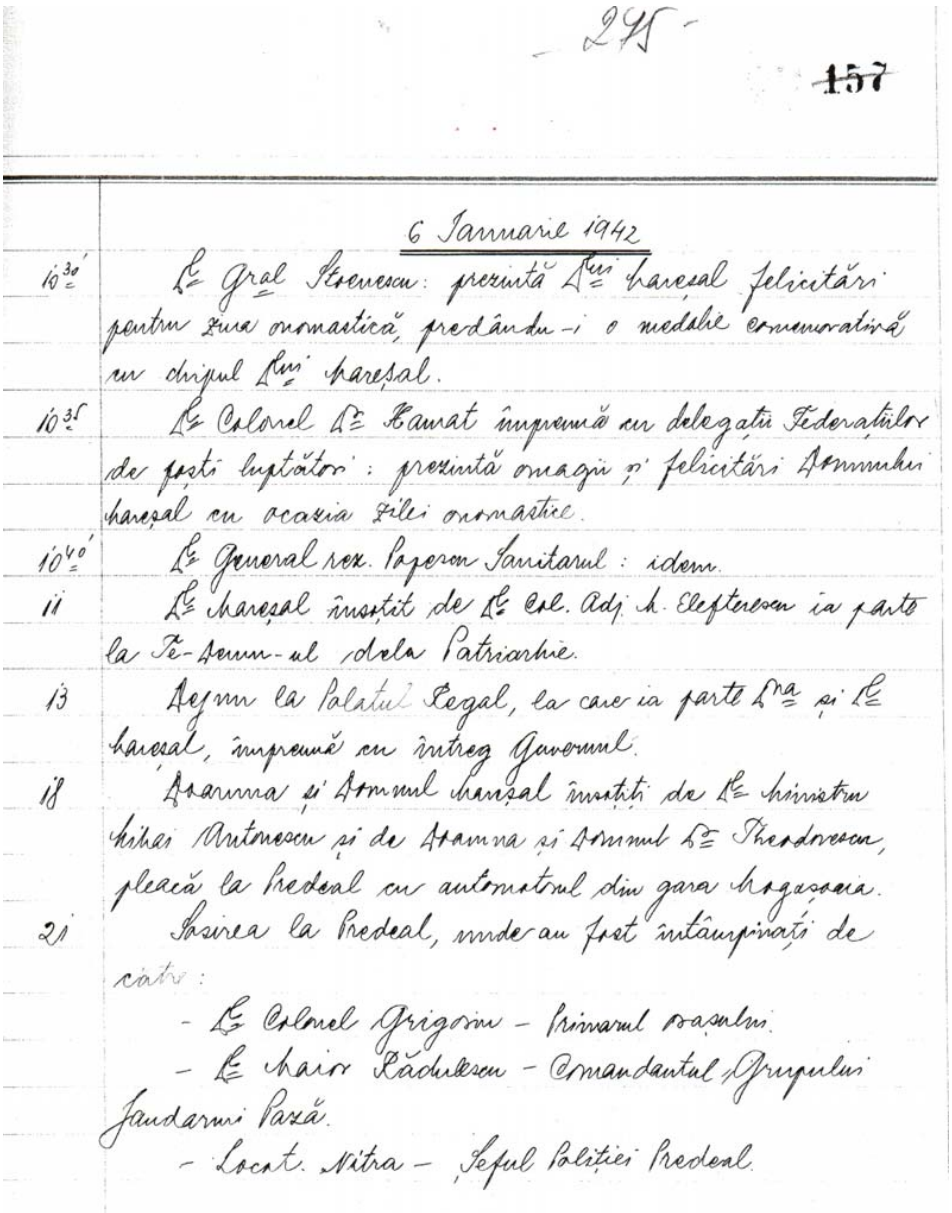

- 245 -

~~157~~

6 Ianuarie 1942

10³⁰ Dl Gral Stoenescu: prezintă Dlui Mareşal felicitări pentru ziua onomastică, predându-i o medalie comemorativă cu chipul Dlui Mareşal.

10³⁵ Dl Colonel Dr Hamat împreună cu delegaţii Federaţiilor de foşti luptători: prezintă omagii şi felicitări Domnului Mareşal cu ocazia zilei onomastice.

10⁴⁰ Dl General rez. Popescu Sanitarul: idem.

11 Dl Mareşal însoţit de Dl Col. Adj. M. Elefterescu ia parte la Te-Deum-ul dela Patriarhie.

13 Dejun la Palatul Regal, la care ia parte Dna şi Dl Mareşal, împreună cu întreg Guvernul.

18 Doamna şi Domnul Mareşal însoţiţi de Dl Ministru Mihai Antonescu şi de Doamna şi Domnul Dr Theodorescu, pleacă la Predeal cu automotorul din gara Mogoşoaia.

21 Sosirea la Predeal, unde au fost întâmpinaţi de către:

- Dl Colonel Grigoriu – Primarul oraşului.
- Dl Maior Rădulescu – Comandantul Grupului Jandarmi Pază.
- Locot. Nitra – Şeful Poliţiei Predeal.

- 293 -

~~194~~

11 Februarie 1942

11 Sosirea la Cartierul General al Führerului la Goerlitz.
Ex-mareşal este întâmpinat pe peron de Führer, însoţit de:
- Ex von Ribbentrop
- Ex mareşal Keitel
- Reprezentanţii marelui Cartier General şi ai Partidului.

11^{20} Întrevederea Domnului mareşal cu Führerul.

13^{30} Expozeul Führerului şi al Generalului Yold asupra situaţiei militare şi politice generale.

14^{15} Dejun oficial la Führer, la care a fost invitat Ex-mareşal, împreună cu suita.

16 Înapoierea la tren.

16^{15} Plecarea Lui mareşal la Cartierul General al Armatei terestre.- Este însoţit de Ex ministru Schmidt şi Generalul Schmundt, primul adjutant al Führerului.
Vizita la Cartierul General al Armatei terestre.

17-18 Ceai la Cartierul General al Armatei terestre.

- 19^{55} Întrevederea Lui mareşal cu mareşalul Keitel la trenul Domnului mareşal Antonescu.

19^{55} Sosirea Lui ministru von Ribbentrop care însoţeşte apoi pe Ex mareşal la dejunul intim, oferit de Führer Domnului mareşal (ora 20), la Cartierul General al Forţelor Armate.

La dineu, Führerul a conferit Domnului mareşal marea Cruce de aur a Ordinului „Vulturul German".

22 Plecarea la gară unde Domnul mareşal este condus de Führer, Ex ministru Ribbentrop şi Ex mareşal Keitel, împreună

195

cu suitele

22²⁰ Plecarea din gara Goerlitz a trenului Domn[illegible] Mareşal spre Gross Steinort, domeniul Dlui Ministru von Ribbentrop.

Noaptea trenul rămâne într'o haltă lângă Goerlitz.

22⁴⁵ Dl Ministru von Doernberg: – Audienţă

23 { Dl Ministru Bossy
Dl Colonel Ion Gheorghe } Audienţă.

540. 288

10 Mai 1942.

9^25 Dl Mareşal Antonescu însoţit de Dl Lt. Colonel Adj. Zaharia Romeo, pleacă în automobil deschis, dela vila Băneasa la Palatul Regal din Calea Victoriei.

9^45 Prezentarea şi decorarea de către M. S. Regele a Dlui Feldmareşal List.

9^55 M. S. Regele însoţit de Dl Mareşal Antonescu, pleacă cu un automobil deschis la locul defilărei.

In Piaţa Victoriei, M. S. Regele şi Dl Mareşal, primesc raportul dela Dl General C. Nicolescu Comandantul Militar al Capitalei.

10^15 Se oficiază un serviciu divin, se ţin discursuri şi se înalţă în gradul de sublocotenent noii ofiţeri.

11-13 Defilarea.

După terminarea defilărei M. S. Regele însoţit de M. S. Regina Mamă, pleacă la Palatul Regal - cu automobilul.

Domnul Mareşal pleacă la Palatul Regal împreună cu Doamna Mareşal, - iar Dl Feldmareşal List împreună cu Dl Vice-Preşedinte Mihai Antonescu.

13^30 Prânzul la Palatul Regal Victoria.

După prânz Dl Mareşal însoţit de Doamna, se retrag la vila Băneasa.

289

11 Mai 1942.

În cursul zilei, Domnul Mareşal Antonescu, lucrează la vila dela Băneasa.

12 Mai 1942.

Domnul Mareşal Antonescu primeşte la vilă şi decorează pe următorii ofiţeri germani:

- General von Seidel Hans Georg: „Virtutea Aeronautică" (Comandor)
- Maior i.g. Eschenbauer Artur: " " (ofiţer)
- Căpitan Skarzewski Wolfgang: " " "
- Locotenent Moldenhauer Herbert: " " (Crucea de aur).
- Mareşal Wilhelm List: „Mihai Viteazu" cl. I. şi III.
- Colonel Bergner Lothar: „Steaua României (Comandor)
- Căpitan cav. Otto von Campe: " " (cavaler).
- Prof. Col. dr. Edmund Hoffman: „Crucea Regina Maria" cl. I.
- General Brig. dr. Karl Sak: „Steaua României" (Comandor)
- Lt. Col. dr. Werner Hulle: " " (ofiţer)
- Maior dr. Erich Scheure: " " "
- Lt. Col. dr. Bathe Schleich: „Coroana României" (Comandor)
- Avocat dr. Fuss Adolf: „Steaua României (Cavaler)

Marți 17 Noemvrie 1942.
La vilă.

17³⁰ { Dl Col. Mardare - Subșeful M. St. M. } Chestiuni de serviciu.
Dl Colonel Davidescu

18 Dl Prof. Aurel Popa, Secretar Gral Culte: chestiuni de serviciu.

Miercuri 18 Noemvrie 1942.
La vilă.

18 I.P.S. Mitropolitul Visarion Puiu: în legătură cu numirea sa la conducerea misiunei Ortodoxe Române în Transnistria.

18³⁰ Dl General Dobre: chestiuni de serviciu.

Joi 19 Noemvrie 1942.
La vilă.

12 I.P.S. Sucin - Episcopul Greco-Catolic de Oradea Mare: chestiuni bisericești.-

18 Dl Adrian Marin: prezintă câteva volume Dlui Mareșal.

18³⁰ Dl General Emil Pălăngeanu: în legătură cu activitatea organizației „M.T.R."

Vineri 20 Noemvrie 1942.
La vilă.

11 Dl Gral Teodorescu Iosef: în legătură cu reclamația sa pt. „Mihai Viteazul.

12 Dl Eftimie Antonescu: chestiuni personale.

16. Vizitarea expoziției agricole de zarzavaturi din Parcul Carol împreună cu Dl Prof. Mihai Antonescu.- Este primit de Dl Ministru Pană și Dl Gl Constantin.

17³⁰ - Dl Gral Rotopeanu: aduce un mesaj verbal dela Sofia din partea Regelui Boris al Bulgariei.-

Sâmbătă 21 Noemvrie 1942.

11 Doamna și Domnul Mareșal pleacă cu automobilul

12 La Predeal.

In drum, vizitează barăcile Consiliului de Patronaj dela Paulești-Prahova.

14^{15} Sosirea la Predeal, unde sunt întâmpinați de D-l Maior Rădulescu Comand. Detaș. Jand. Pază.

14^{30} Dejunul.

20^{30} Cina (intim).

Duminică 22 Noemvrie 1942.

La Predeal.

11 D-na și D-l Mareșal merg la sky, până la cabana Susai, unde D-l Mareșal inspectează postul de jandarmi, găsindu-l foarte bine.

14 Dejunul la care iau parte:

- D-na și D-l Mareșal
- D-l vice-Președinte
- D-l Colonel Davidescu
- Maior Caloenescu
- Căpitan Anghel
- Căpitan Georgescu

20 Cina, - împreună cu:

- D-l vice-Președinte
- Principesa Sturza.

Luni 23 Noemvrie 1942.

8^{45} Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti.

11^{20} Sosirea la vila Băneasa.

16 Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.

17 { Dl. General Popescu, Dl. Colonel Diaconescu, Dl. Eugen Cristescu } Consiliul Ordinei publice.

18^{30} { Dl. General Pantazi, Dl. General Arhip, Dl. General Dobre, Dl. General Jienescu, Dl. Amiral Păiş, Dl. General C. Nicolescu, Dl. General Nicolaescu (Dir. Moto), Dl. General Cameniţă, Dl. Int.-Col. Sireteanu. } Consiliu de Colaborare.

Marti 24 Noemvrie 1942.

La vilă.

11 Dl. Inginer Dr. Walter Nakonz - Dir. Soc. „Beton Monier Bau" din Berlin: planul unor construcţii în România.

12 Dl. General Scărişoreanu - Directorul Casei I.O.V.: chestiuni de serviciu.

16 Dl. Diamandi: situaţia românilor din Pind.

17 { Dl. Ministru Petrovici, Dl. I.C. Petrescu, Dl. Aurel Popa } Chestiuni de serviciu.

18 Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu.

19 Dl. Maior Căpăţână, Comandant Militar al Telefoanelor: instrucţiuni.

108

Miercuri 25 Noemvrie 1942.

La vilă.

11 { Dl Guvernator Ottulescu } - Chestiunea Cooperației
{ Dl Stoicescu - Adtor B.N.R. } - Negocierile economice cu Germania.

11.45 · Vizită la Căminul de studente N 3 din Str. Basarabia N 7 condus de Dna Greceanu. - Domnul Mareșal a fost însoțit de Doamna Mareșal.

13 Dna Irina Sturdza: situația spitalelor Crucii Roșii dela Est de Nistru.

17 { Dl Ministru Dr Tomescu
{ Dl General Arhip
{ Dl Medic Gral Dr Negoescu
{ Dl Colonel Davidescu } Instrucțiuni.

Joi 26 Noemvrie 1942

La vilă.

10.45 Dl Col. Teodorescu (Dir. gl P.T.T.): instrucțiuni.

11 Dl Subsecretar de Stat Dragoș: chestiuni de serviciu.

17 { Dl gral Dobre
{ Dl gral Arhip
{ Dl Col. Trotonghe } Instrucțiuni

17.30 Dl General Orezeanu: instrucțiuni.

18 I.P.S. Eugen Suceveanu, noul Episcop Locotenent de Constanța:
- se prezintă de munire în noul post;
- expune situația Episcopiei.

19 Dl Ministru Bușilă: chestiuni de serviciu.

Vineri 27 Noemvrie 1942.
La vilă.

17[30] L= Secretar Gral la Culte Aurel Popa: decrete legi pentru semnare.

18 L= Vice Președinte Mihai Antonescu
L= General Dolare
L= Göring

Sâmbătă 28 Noemvrie 1942
La vilă.

10 L= General Pantazi - reintors de pe front: chestiuni de serviciu (informațiuni de pe front).

12 L= I. Antonescu din Câmpulung: chestiuni de interes general.

14 Dejunul.

17 Dna Hesselmann Exaren: chestiuni particulare.

Duminică 29 Noemvrie 1942.

Domnul Mareșal nu a primit pe nimeni, rămânând la vilă în tot cursul zilei.

Luni 30 Noemvrie 1942.
La vilă.

11 L= Alex. Gregorian: în chestiunea lucrării „Țara Semănătorului"

11[30] L= Ministrul Neagu: în legătură cu raportul asupra situației financiare.

18 L= Eugen Cristescu: instrucțiuni.

12[illegible]

Vineri 1 Ianuarie 1943.-

11 Te-Deum la Sfta Patriarhie.

Asistă:

- M.M.L.L. Regele şi Regina mamă
- Mna şi Le Mareşal Antonescu
- Le vice-Preşedinte M. Antonescu
- Guvernul.

La terminarea serviciului religios, M.S. Regele şi Le Mareşal Antonescu trec în revistă compania de onoare şi apoi primesc defilarea.

Ceremonia dela Palatul Regal.

11 50' Soseşte Le Mareşal Antonescu cu Le vice Preşedinte pentru a prezenta felicitări.

12 M.S. Regele primeşte în sala Tronului, - Guvernul şi reprezentanţii autorităţilor civile şi militare.

- Le vice Preşedinte ţine o cuvântare la care răspunde M.S. Regele. -

13 Majestatea Sa Regele, primeşte felicitări dela şefii misiunilor diplomatice.-

Sâmbătă 2 Ianuarie 1943.

La vilă

Le Mareşal, lucrează singur în birou şi nu primeşte pe nimeni.-

Sâmbătă 9 Ianuarie 1943.

9 30 Convorbire cu Domnii:
- General Steflea
- Colonel Ion Gheorghe

12 { D-l Gesandter Freiher von Doernberg
D-l Gauleiter Stellvertreter Gerland
D-l General Hauffe
D-l Baron von Killinger } Prezentare.

13 30 D-l Mareşal ia dejunul în Cabinetul D-sale

18 { D-l vice Preşedinte
D-l Gral Dobre
D-l Secretar Gral Răzmeriţă } Discuţii.

Duminică 10 Ianuarie 1943.

11 Sosirea D-lui Mareşal la Görlitz, unde era aşteptat de Führerul Adolf Hitler, - şi de Domnii:
- von Ribbentropp, Ministrul de Externe German
- Mareşal Keitel, Şeful Înaltului Comand. al Forţ. Armate German
- Dietrich, Şeful Presei Reichului German
- General Jodl, Şeful Statului Major al Comandamentului
- Obergruppenführer S. Wolf
- General Warlimont
- General Buhle
- General Schmundt.
- Gruppenfuhrer SS. Schaub, - şi
- Aghiotanţii şefi ai Führerului

După prezentarea reciprocă a suitelor, Führerul a condus pe D-l Mareşal la Cartierul său General.

11 15 Conferinţă intimă

15 Dejun dat de Führer în onoarea D-lui Mareşal, la

126

care au participat Domnii:

- Vice Preşedinte Mihai Antonescu
- General Dobre
- General Ştefleа
- von Ribbentropp
- Mareşal Keitel
- W. Funk, Ministrul Economiei Reichului
- General Zeitzler
- General Jodl
- von Killinger.

16^{50} Dl Mareşal se înapoiază la tren.

18^{25} Pleacă din nou la Marele Cartier General, însoţit de Dl von Doemberg, unde au loc Consultaţii cu Führerul şi Dnii:

- Vice Preşedinte
- General Dobre
- General Ştefleа

21^{15} Masa de seară la Führer, cu cei de mai sus.

Se discută chestiuni de serviciu până la ora 22^{45}

Luni 11 Ianuarie 1943.

În dimineaţa zilei, D-l Mareşal lucrează în vagon cu D-l vice Preşedinte.

14[45] Pleacă la O.K.W.

15 Dejun cu Führerul, la care mai participă şi Domnii:
- vice Preşed. Mihai Antonescu
- General Steflea
- General Sobre.

16[45]-18 D-l Mareşal şi D-l Gral Steflea discută cu Führerul.

18[15] D-l Mareşal şi suita, sunt conduşi la gară de Führer, D-l Ministru von Ribbentropp şi D-l Mareşal Keitel. - După ce-şi ia rămas bun dela Führer, - D-l Mareşal Antonescu pleacă la Steinorth, reşedinţa D-lui Ministru von Ribbentropp.

19[30] Sosirea în gara Gross-Steinhorth. - D-l Mareşal este întâmpinat de D-l Ministru von Ribbentropp, de unde pleacă apoi cu maşina la Castel.

20 Sosirea la Castelul D-lui von Ribbentropp.

20-21[30] Conversaţie intimă cu D-l von Ribbentropp, D-l vice Preşedinte Mihai Antonescu şi Subsecretar de Stat la Externe Gans.

21[30]-22[30] Masa, la care iau parte:
- D-l von Ribbentropp
- D-l Mareşal Antonescu
- D-l vice Preşedinte Mihai Antonescu
- D-l Subsecretar de Stat Gans
- D-l General Sobre
- D-l General Steflea
- D-l General Rozin
- D-l Lt.Col. Adj. Zaharia
- D-l Secretar Gral Răzuneriţă
- D-l Schmidt - Şeful Presei Germane
- D-l Baron von Killinger
- D-l Gesandter Schmidt.

La sfârşit, se prezintă Lui Mareşal Antonescu şi Lui ministru von Ribbentrop, textul comunicatului vizitei, pentru presă.

22[30] Domnul Mareşal este condus la gară de Dl ministru von Ribbentropp.-

22[45] Plecarea spre ţară.

Între orele 23-24, Dl Mareşal cheamă în vagonul Său pentru convorbiri, pe Dl Prof. Mihai Antonescu, Dl General Jodere, Dl Gral Steflea, Dl Ing. Andone şi pe Dl Secretar Gral Razmeriţă.

Marţi 12 Ianuarie 1943.

În cursul zilei – în drum spre ţară – Domnul Mareşal lucrează în vagon cu Dl Vice-Preşedinte.

Miercuri 13 Ianuarie 1943

12[15] Sosirea la Svyatin.- Dl Mareşal primeşte în audienţă pe:

- Dl Colonel Ion Gheorghe Ataşat Militar la Berlin
- Delegaţia germană care a însoţit pe Dl Mareşal dela Svyatin la O.K.W. şi înapoi, şi care le aici se retrage.

La frontiera Română, se prezintă:

- Dl General Calotescu Guvernatorul Bucovinei;
- Dl General Carlaonţ, Cdtul Diviziei lui Cernăuţi.

15-17[30] Sosirea în Cernăuţi unde Dl Mareşal însoţit de Dl Prof. Mihai Antonescu, Dl General Steflea, Dl Gral Calotescu, Dl Gral Carlaonţ, Dl Col. Davidescu şi Dl Lt. Col. Adj. Zaharia, a vizitat Spitalul Militar (Central) şi Centrul de Reeducare al militarilor Osbi.

Vizita Domnului Mareşal Antonescu la Führerul Adolf Hitler (Salzburg) - 12-14. IV. 1943.

Luni 12 Aprilie 1943.

Decolarea este hotărâtă pentru ora 9, dela Aeroportul Băneasa, cu avionul personal al Führerului (Focke Wulf, 4 motoare = 4000 H.P. tip „Condor").

La ora 8.50, D-l Mareşal soseşte pe aeroport.

Întreţinere scurtă cu asistenţa (D-nii M. Antonescu, General Pantazi, General Steflea şi Membrii Misiunei Germane).

La ora 9° decolarea.

Pasageri: D-l Mareşal însoţit de D-nii Manfred von Killinger şi General Hansen, Col. Davidescu, Lt. Col. Adj. Zaharia Romeo, Căpitan Marinescu-Pleşaiu, Mod. Cpt. D-r Zilipteanu.

Echipaj: Colonel Baur, Căpitan Leziejewsky, Căpitan Zintel şi Plot. Major Tannhäuser.

Itinerariul: Bucureşti - R. Vâlcea - peste Munţii Parângul şi Apuseni - Arad - Lacul Balaton - peste ramurile nordice ale Munţilor Niedere Tauern - la Salzburg.

Total 1077 Km.: în 3½ ore (cca. 320-330 Km./oră).

Ora 12.30 aterisare la Salzburg.

La descindere întâmpină D-nii von Ribbentropp, Ministru Schmidt (translatorul oficial al Führerului), Dörnberg Ministrul Protocolului, Lt. Col. Engel Adjutant personal al Führerului şi numeroase alte personalităţi din Auswärtiger Amt.

Domnul Mareşal, împreună cu suita, sunt găzduiţi, lângă Salzburg, în Klessheim Schloss (fostă reşedinţă episcopală, clădită în 1700).

Tot aici a fost găzduit, recent, Ducele Mussolini şi Regele Boris al Bulgariei.

Ora 13.30. D-l Mareşal primeşte în apartamentul D-sale pe Führer (venit special dela Berchtesgaden), însoţit de

Lui von Ribbentropp, mareşal Keitel, von Killinger, General Hansen şi restul suitei civilo-militare.

„Führerul" conduce apoi pe „Conducător" într'un salon dela parter, unde, la ora 17.30 începe prima convorbire, care durează până la ora 19.35' (la parte numai L. Ministru Schmidt ca translator).

La ora 20.15' Conducătorul, Führerul, von Ribbentropp şi alte personalităţi germane, iau parte la masa servită în apartamentul Führerului.

Între orele 22 – 23.15 are loc o convorbire între Conducător şi L. von Killinger (inclusiv Schmidt) în apartamentul Lui mareşal.

Marţi 13 Aprilie 1943.

La ora 10, L. mareşal însoţit de Ministrul Protocolului Dörnberg şi suita sa vizitează Salzburgul: Altstadt, Burgul (sec. 12), Schloss Leopoldkron (construit 1736-40).

Între orele 11.05 – 13.35 are loc a doua convorbire între Conducător şi Führer (ia parte şi L. von Ribbentropp).

Între orele 13.45 – 14.45 Führerul expune Conducătorului situaţia militară. Asistă: Cartierul personal al Führerului şi ofiţerii de stat major din suita Conducătorului.

Se arată situaţia pe toate fronturile (aşa cum rezultă din ultimele telegrame) şi apoi intenţiile pentru 1943.

– Ora 14.15 mare prânz de gală (30 persoane) – oferit de Führer.

După masă Führerul prezintă Conducătorului fotografiile primite dela Organizaţia Todt (fortificaţii pe litoralul Atlanticului: adăposturi betonate pentru

artilerie, armament anticar și automat, submarine, avioane, etc/.-

La ora 16^{15} Führerul conduce pe D-l Mareșal în apartamentul D-sale și se retrage.

La ora 17^{10} Führerul revine, cu toată suita, pentru a-și lua rămas bun dela Conducător și pleacă apoi direct spre Berchtesgaden.-

D-l Mareșal are apoi o convorbire cu D-l von Ribbentropp dela ora 17^{20} la ora 18^{30}.

Intre orele 17^{15} - 18^{30} are loc o conferință tehnic între D-l Mareșal Keitel, General Hansen și Col. Davidescu (tema principală: dotarea armatei române).

Se prezintă în grafice situația armatei române, nevoile și posibilitățile în timp.

La ora 18^{40} D-l Mareșal, însoțit de D-l Ministru Dörnberg și suita sa, vizitează împrejurimile Salzburgului.

Pe șoseaua asfaltata Salzburg - Graz, pe serpentin până la muntele Gaisberg (Cota 1286), unde se deschide o largă perspectivă asupra văii Salzach-ului și pe ramificațiile nordice ale Alpilor.

Masa de seară la ora 20^{30} este oferită de D-l von Ribbentropp.- Participă D-l Mareșal și ambele suite.

La ora 22^{30} D-l Mareșal se retrage în apartamentul D-sale.

192

Miercuri 14 Aprilie 1943.

La ora 10, cu acelaş avion Focke Wulf, decolarea de pe aeroportul Salzburg.

Domnul Mareşal este condus la aeroport de Lt von Liebentrapp şi aceleaşi persoane care au fost la sosire.

În avion aceeaşi pasageri şi echipaj. Acelaş itinerar.

La ora 13^{45} (atmosferă complet senină) se ajunge deasupra aeroportului Băneasa.

La primire, aceeaşi asistenţă ca la plecare. În plus Doamna Mareşal Antonescu şi Lt Vice Preşedinte Mihai Antonescu.

Lt Mareşal însoţit de Doamna Antonescu şi de Lt Vice-Preşedinte, pleacă la vilă.

18 Lucru în birou (la Preşedinţie).
18^{30} Lt Davidescu - Secretar Gl Min. Externe.
19 Lucru în birou.
20^{50} Plecarea la vilă.

Vineri 7 Mai 1943.

La Preşedinţie.

10 Lucru în birou.

11 Conferinţa cu cultivatorii de bumbac.

12 45 Le General Dobre: chestiuni de serviciu.

13 Le General Racoviţă - Cdtul Mil. al Capitalei.

13 30 Lucru în birou

13 50 Plecarea la vilă pentru dejun.

17 Lucru în birou (la Preşedinţie).

17 30 Le Ministru Killinger.

18 Le Ministru Neagu.

19 { Le George Enescu, Le George Vraca, Le N. Vlădoianu, Le Soare Z. Soare } În legătură cu sporirea taxelor pe spectacole.

20 Lucru în birou.

21 30 Plecarea la vilă.

III - CRONOLOGIE ŞI CORESPONDENȚĂ

1 ianuarie 1942 - Proclamația către Țară a Mareşalului Ion Antonescu (extrase):

Români, Un an de zbucium, de jertfe şi de lupte sfinte s-a încheiat.

Un an de credințe şi de drepturi, de răspunderi grele şi de porunci sfințite – începe.

Urmând tradiția românească şi creştină, care îndeamnă pe cârmuitori, în pridvor de An Nou, să deschidă porți de lumină neamului, îmi deschid sufletul vouă, români de pretutindeni şi de toate vârstele, pentru ca, din frământarea cugetului meu şi din credința noastră, să durăm temelii noi pentru anul care începe.

Anul 1941 a fost un an de răspântie în istoria neamului şi în fapta românească.

Anul 1941 a început sub povara zdrobitoare a luptei dintre frați pe care istoria noastră n-a cunoscut-o şi conştiința românească n-o va admite niciodată. El a dat prilej din primele zile Armatei române să-şi împlinească mare sa misiune de conservare a unității şi a onoarei noastre [...]

Cu setea neînfricată a dreptății, cu credința nezdruncinată în Dumnezeul strămoşilor noştri, am pregătit cu toții după aceia – în inimi şi în faptă – Războiul nostru Sfânt.

[i] Şi, la 22 iunie, am înecat în valuri de sânge al jertfei ostaşului român, graniţa prădării şi împilării pe care ne-o impuseseră duşmanii de la Răsărit.

Cu sprijinul aliaţilor noştri, neamul românesc nu numai că şi-a recâştigat graniţele drepte pe care i le prăbuşise cotropirea rusă, dar a pornit spre plaiurile voievodale ale strămoşilor moldoveni, deschizând cer de libertate şi de siguranţă la Răsărit, împingând puhoiul care ne cotropea Ţara şi Legea.

Români, Istoria va judeca războiul nostru din 1941 nu numai ca o luptă pentru drepturi şi pentru dreptate, ci ca o jertfă pentru credinţa creştină şi pentru civilizaţia Europei.

Ne-am împlinit îndatorirea faţă de altarele strămoşilor şi am respectat istorica noastră misiune de a apăra, cu sânge românesc, Sud-Estul Europei.

Aceasta a fost şi aceasta va rămâne misiunea noastră europeană [...]

Români, Lupta nu este sfârşită.

În jurul nostru neamurile au încins brâu de foc pe întreg pământul.

Iar la Răsărit stăruie încă urmele domniei întunericului.

Anul 1942 va fi un an de lupte grele şi de judecăţi izbăvitoare.

Încleştarea popoarelor va trebui să deschidă luminiş de viaţă nouă prin biruinţa drepturilor.

Neamul românesc nu poate ieşi din această frământare decât puternic şi sporit în drepturile şi onoarea lui, pentru că el a adus în această luptă sufletul credinţei, sângele jertfei şi onoarea dreptăţii.

De aceea, Români, în acest prag de An Nou, priviţi cu încredere viitorul! [...]

Români de pretutindeni,

Cu sufletul meu zbuciumat pentru voi, dar cu inima mea plină de credinţa voastră, vă spun:

Cu Dumnezeu înainte!

Trăiască românii de pretutindeni!

Trăiască Regele lor!

Trăiască România!

Mareşal Antonescu

Bucureşti, 1 ianuarie 1942
Nr. 40

[ANIC, fond PCM – CM, dosar 602/1942, *Registrul istoric al Conducătorului Statului,* vol. IV, *1.I.1942 – 31.VII.1942,* f. 1-2; Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Mareşalul Antonescu în faţa istoriei,* Craiova, Editura Helios, 2002, doc. 90
(în continuare, se va cita I. Antonescu, *Directive de război,* doc. nr.)].

- Ordinul de zi nr. 1 către Armată semnat de Mareşalul Antonescu:

Ostaşi, Din septembrie 1940 şi până la acest sfârşit de an, dureros dar glorios, m-aţi înţeles, m-aţi ascultat, m-aţi urmat.

În tragicele zile din septembrie 1940, când am smuls ţara din mâini nevrednice şi încărcate de păcat, fără a ne vedea şi fără a v-o cere, ne-am înţeles.

Ne-am înţeles fiindcă, ostaş ca şi voi şi ostaşi ca şi mine, mâinile noastre, nepătate şi încleştate au făcut un singur şi de neînvins braţ şi inimile noastre, îndurerate şi curate s-au strâns într-una singură, răspunzând astfel, unanim şi vibrant, spontan şi neşovăitor la chemarea Patriei.

Mută de durere, încremenită în faţa altor prăbuşiri, dar încrezătoare în destinele ei, ţara neprihănită, ţara curată, ţara toată aştepta, în septembrie 1940, să fie salvată de armată şi a fost salvată de voi prin mine.

A fost salvată fiindcă şi eu şi voi, disciplinaţi şi ascultători, am răspuns cu fermitate şi cu gând curat la chemarea ei.

Urmând exemplul nostru, ţara a luat drumul ordinei în loc de a aluneca pe acela al dezordinei, contribuind astfel, prin această atitudine, alături de noi, la opera de salvare şi redresare pe care o începusem.

Ostaşi, A urmat alături de munca chinuitoare de salvare, tragica şi dureroasa încercare

în care voi ca spectatori încremeniţi şi eu ca părinte crunt lovit am făcut totul să aducem pe calea dreaptă şi luminată, pe calea ordinei şi a muncii, a cinstei şi a exemplului, pe acei care, din locuri de răspundere, au încercat, intimidând, la oraşe şi sate, prin acte de teroare şi prin crime, să-şi acopere dezmăţul şi uşurinţa, jafurile şi incompetenţa.

Ţara uluită şi dezamăgită, indignată şi înmărmurită, ţara toată, de la ţăran la orăşean şi-a îndrepta şi de astă dată gândul şi privirea, speranţa şi încrederea şi şi-a rezemat viaţa şi avutul, viitorul şi onoarea în voi şi în mine.

Răspunzând la ordinul meu, care era acela al Patriei, aţi pus, la 23 ianuarie 1941, cu pieptul şi cu sângele vostru, pentru totdeauna capăt unui regim, care se arătase în foarte scurt timp a fi mai odios decât acela pe care-l prăbuşisem în septembrie.

Prin ţinuta şi disciplina voastră aţi arătat tuturor, tineri şi bătrâni, înţelepţi sau neînţelepţi, cu carte sau fără, de la oraşe şi de la sate că Ţara, prin voi, nu îngăduie şi nu va îngădui nimănui să calce legea şi dreptatea, să tulbure liniştea şi ordinea, să năruie munca şi proprietatea, viaţa şi prosperitatea a oricăruia dintre voi şi a fiecăruia dintre noi.

A doua oară, în câteva luni, Ţara recunoscătoare s-a adus omagiul ei de mulţumire pentru ţinuta, pentru disciplina şi pentru sacrificiile voastre şi v-a asigurat, prin mine, de grija şi de dragostea ei.

Ca şi în septembrie 1940 când aţi păstrat ordinea şi în ianuarie 1941, când aţi pus ordine, aţi binemeritat de la Patrie.

Ostaşi, Câteva luni după tragicele întâmplări a venit, în sfârşit cu voinţa Domnului, ziua noastră cea mare.

La 22 iunie, răsturnând cu pieptul vostru zidul de foc şi de crime, de ruşine şi de durere, de impietate şi bestialitate, aţi intrat de-a dreptul, bravi şi impunători, mândri şi răzbunători, în istorie ca liberatori de fraţi şi de credinţă.

Iată, de-a pururi nepieritor, marele vostru titlu de glorie, Dumnezeu vă va binecuvânta pentru serviciile aduse credinţei, iar fraţii liberaţi, îndatoraţi nouă pe vecie, vă vor fi, sunt sigur, veşnic recunoscători.

Bravi ostaşi, V-am reamintit un trecut apropiat, care este trecutul vostru, pentru ca împreună cu voi, în genunchi şi smeriţi, să ne plecăm, cu admiraţie şi recunoştinţă, la nenumăratele şi sfintele cruci, care stau astăzi presărate, ca o mărturie veşnică a eroismului vostru şi a luptei voastre pentru libertate şi dreptate, pentru cruce şi credinţă, pentru brazdă şi onoare, în lungul nenumăratelor drumuri pe care şi voi aţi păşit victorios şi glorios, de pe plaiurile noastre până la îndepărtatele ţinuturi ale Rostovului, Azovului, Kerci-ului şi Sevastopolului.

Inamicul a fost înfrânt dar nu a fost zdrobit.

Datoria noastră este să ducem lupta până la capăt.

Nu ascultaţi propaganda duşmanilor şi netrebnicilor, ascultaţi sfatul Mareşalului vostru şi porunca poporului vostru.

Mai presus de toate ascultaţi porunca sacră, care ne vine de dincolo de mormânt, din zidurile voievodale de la Putna, din racla sacră de la Dealul şi de sub criptele regeşti de al Argeş.

Porunca aceasta sfântă de credinţă şi de luptă ne cere să zdrobim pentru sute de ani pe aceia care de sute de ani ne răpesc bucată după bucată, din trupul şi din ogorul nostru.

Ostaşi, Fiind sigur şi de data aceasta că m-aţi înţeles şi că mă ascultaţi, vă zic LA MULŢI ANI! şi vă cer să mă urmaţi.

Vă voi duce şi de acum înainte pe cărări glorioase şi numai spre folosul vostru şi slava ţării.

Trăiască ROMÂNIA!

Trăiască Armata ei!

Trăiască Regele!

Mareşal Antonescu

1 ianuarie 1942

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 89).

- Mesajul lui A. Hitler destinat Mareşalului I. Antonescu:

Marele Cartier General al Führerului

EXCELENŢA VOASTRĂ,

Cuprins de dorinţa de a vă exprima aprecierea mea specială a meritelor mari ale Domniei Voastre în lupta comună contra bolşevismului, vă rog să binevoiţi a primi drept cadou de onoare un turism [marca *Mercedes*] de construcţie mai nouă pe care o să vi-l predea aducătorul acestei scrisori.

Sper că acest produs al industriei germane de automobile va găsi aprobarea Domniei Voastre şi va aduce nu numai bune servicii, ci vă va face şi plăcere.

O dată cu aceasta vă exprim urările mele cele mai bune pentru sănătatea Domniei Voastre cât şi pentru viitoarea activitate ca ostaş, care va fi în curând încoronat de victoria finală comună, de care sunt convins.

Cu salutări camaradereşti, al Domniei Voastre devotat -

Adolf Hitler

(ANIC, fond P.C.M., dosar nr. 126/1941, f. 25; Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler. Corespondenţă şi întâlniri inedite (1940-1944)*, I, Bucureşti, Editura Cozia, 1991, p. 160).

- Telegrame primite/trimise de Mareşalul Antonescu cu prilejul Anului Nou 1942:

[1 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
Liviu Rebreanu – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului

Bucureşti

De Anul Nou artiştii dramatici, lirici şi instrumentişti vă urează să duceţi la noi izbânzi România renăscută şi să desăvârşiţi unirea tuturor românilor pentru vecii vecilor.

Directorul General al
Teatrelor şi Operelor,
Liviu Rebreanu

Domnului
Liviu Rebreanu,
Directorul General al Teatrelor

Bucureşti

Mulţumesc călduros şi vă trimit Dv., artiştilor dramatici, lirici şi instrumentiştilor cele mai bune şi calde urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 275-276).

[1 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
Vasile Stoica – Mareşal I. Antonescu

Mareşal
Ion Antonescu,
Conducătorul Statului

Bucureşti

Rog primiți cele mai calde şi respectuoase urări de Anul Nou împreună cu asigurarea că în marea operă pe care o săvârşiți, Domnule Mareşal, pentru recâştigarea fruntariilor şi demnității româneşti puterile mele vă stau la dispoziţiune cu acelaşi neclătinat devotament ca şi în trecut.

Vasile Stoica

Domnului
Vasile Stoica

Str. Nicolae Filipescu, 42
Loco

Mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 318-319).

[1 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
Ion Manolescu-Strunga – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul

Loco

Fiecare român, în clipa când începe acest Nou An, se gândeşte la tot ce ați înfăptuit pentru onoarea, mărirea şi întărirea Patriei, în anul care s-a sfârşit.

Mândri de fapta Conducătorului nostru, îl urmăm fără şovăire şi neprecupeţit aducem toată munca noastră pentru a contribui cât de modest la o cât mai bună împlinire a năzuinţelor sale pentru reclădirea Statului.

Vă urez din adâncul inimii ca Dumnezeu să vă răsplătească în anul care începe cu sănătate robustă şi mulţumire întreagă şi să desăvârşiți o Românie cu care toți să ne fălim.

Ion Manolescu-Strunga

Domnului
Ion Manolescu-Strunga

Mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 93-94).

[1 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
General D. Niculescu – Mareşal I. Antonescu

Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului

Loco

Anul 1942 să vă aducă toate urările de bine şi realizarea dorinţelor pentru Dv., familie şi România complet reîntregită.

General D. Niculescu,
Fostul Dv. profesor

Domnului
General D. Niculescu

Str. Episcop Chesarie 21,
Loco

Vă mulţumesc cu recunoştinţă pentru urările trimise şi vă doresc din suflet sănătate şi viaţă lungă.
Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 149-150).

[1 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
ing. Traian Popovici – Mareşal I. Antonescu

Familia
Mareşal Antonescu

Cu cele mai bune urări de sănătate pentru binele poporului român.
Ing. Traian Popovici

Domnului
Inginer Traian Popovici

Sinaia

Mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.
Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 239-240).

[1 ianuarie 1942] – Telegrama conducerii Comunităţii evreilor din Bucureşti
adresată Mareşalul Ion Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului şi
Preşedintele Consiliului de Miniştri

Piaţa Victoriei,
Bucureşti

În numele Comunităţii evreilor din Bucureşti, ne permitem a vă transmite respectuoase urări de sănătate şi fericire pentru 1942.

În anul ce vine Dumnezeu să vă călăuzească paşii spre realizarea idealurilor Ţării Româneşti şi spre gloria şi mântuirea neamului.

La Mulţi Ani!

Sigmund Goldfarb, Preşedinte * Dr. Alen Şafran, Şef Rabin * S. Rivenzon, Secretar General

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 246).

[1 ianuarie 1942] – Telegrama Dr. Maier Halevy adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului

Loco

Vă rog respectuos să binevoiți a primi cele mai cordiale felicitări şi cele mai devotate urări cu prilejul Anului Nou.

Să trăiți, Domnule Mareşal!

La Mulți Ani!

Dr. Maier
Halevy,
Confesorul Cultului Mozaic
Str. Romulus, 39
Bucureşti IV

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 432).

[1 ianuarie 1942] – Schimb de mesaje General Petre Vasilescu - Mareşal I. Antonescu

Mult Stimate Domnule Mareşal,

Anul 1942 se anunță a fi – din nefericire – pentru toată lumea un an de jertfe sângeroase cumplite, un an de lipsuri de tot felul şi, poate, chiar de foamete, pentru întregul glob pământesc. Va fi anul răfuielilor generale izvorâte din nedreptățile sociale şi politice.

Pentru noi acest an va trebui să fie anul reparării monstruozităților ce ni s-au făcut şi la Vest, în anul de tristă memorie 1940, precum şi anul de începerea redresării morale şi materiale a neamului.

Ați biruit la Răsărit. Veți birui şi la Apus. Veți birui pentru că de partea Dv. este dreptatea neamului românesc, pălmuită de-a lungul veacurilor şi batjocorită în 1940; veți birui pentru că, alături de Dv., stă neamul românesc întreg, care s-a dovedit – prin fapte – a fi vrednic – chiar în epoca de dezagregare morală în care am trăit, în ultimul timp şi, din nefericire, mai trăim încă – aşa precum vrednic a fost, întotdeauna, de-a lungul frământatelor veacuri care-i formează istoria!

Păşind în anul împlinirilor româneşti, eu vă urez multă sănătate, noroc şi izbândă bună, atunci când, în calitate de exponent al neamului şi de executor al voinței divine, veți porni – foarte curând, cred – să duceți neamul românesc pe culmile pe care, totdeauna, ați visat să se găsească.

Să trăiți, Domnule Mareşal, întru mulți şi fericiți ani!

Să trăiască şi să înflorească scumpa noastră Patrie!

General P. Vasilescu

1 ianuarie 1942

***

Mareşalul Antonescu a răspuns cu următoarea telegramă:

„Mulțumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An"

Mareşal Antonescu

(ANR, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 392-393).

[1 ianuarie 1942] – Scrisoarea lui Romulus Dianu adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnule Mareşal,

Aţi biruit un an care, fără Domnia-Voastră, ar fi fost prăpastia şi nenorocirea Ţării noastre.

Aţi învins o zodie rea. Nu e nici o recompensă pentru asemenea mari fapte.

Îngăduiţi, vă rog, Domnule Mareşal, unui scriitor român, care tremură de toate obstacolele ce întâlniţi şi e fericit pentru fiecare dintre victoriile Domniei-Voastre, să vă facă urările cele mai însufleţite pentru Noul An. Vă doresc să vă bucuraţi de fructul ales al acestor zile tulburi şi de ordinea morală, de legătura dintre generaţii pe care flacăra sclipitoare a inteligenţei Voastre o oferă ca pe un exemplu şi ca pe o poruncă, celor care se ridică.

La Mulţi Ani!

Romulus Dianu

Anul Nou, 1942

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 422).

[1 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
familiile Colonel Octav Ulea – Mareşal I. Antonescu

Doamnei şi Domnului
Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului

Loco

Dumnezeu să vă dăruiască zile multe pentru înfăptuirea uriaşei opere.

Vă rugăm să primiţi asigurarea tot binelui pe care vi-l dorim.

D-na şi Col. Octav Ulea

Doamnei şi Domnului
Colonel Octav Ulea

V. Alecsandri, 15,
Loco

Mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 152-153).

[1 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
General C. Orezeanu – Mareşal I. Antonescu

Doamnei şi Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Prezidenţie

Loco

Bătrânul General vă rog să îngăduiţi şi să primiţi cele mai bune şi calde urări pentru Noul An.

Dumnezeu să vă dăruiască sănătate şi noroc, pentru a duce la sfârşit glorios marea operă de întregirea deplină a neamului şi însănătoşirea ţării.

Aşa să ajute Dumnezeu!

General C. Orezeanu

Domnului
General C. Orezeanu

Str. C. A. Rosetti, 45
Bucureşti

Vă mulţumesc cu recunoştinţă şi vă trimit din suflet cele mai bune şi calde urări de sănătate şi viaţă lungă.

Mareşal Antonescu

Predeal, 9 ianuarie 1942

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 165-166).

[1 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
Prof. Dr. N. Lupu – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Preşedintele Consiliului de Miniştri

Bucureşti

Vă rog a primi cele mai bune urări de sănătate şi viaţă lungă spre binele neamului.

Prof. Dr. Lupu

Domnului
Prof. Dr. Lupu

Bulevardul Dacia, 41
Bucureşti

Vă mulţumesc şi vă trimit calde urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 18-19).

- Dosar special, pregătit de *SSI* pentru Conducătorul Statului, Mareşal I. Antonescu, referitor la pregătirea legionare din ianuarie 1941 (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996, p. 247).
- Răspunsul Mareşalului Antonescu la comunicarea colonelului Karl Spalcke (**ianuarie 1942**, fără dată) privind hotărârea lui A. Hitler de a schimba conducerea Forţelor Terestre germane (*OKH*) în urma eşecului ofensivei asupra Moscovei (decembrie 1941) şi de a-şi asuma el comanda (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu – Mareşalul României şi războaiele de reîntregire,* vol. III, Cannaregio/ Veneţia, Editura Nagard, 1989, p. 243-244 - în continuare, se va cita: J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III).
- Fragmente din *Memoriile* lui Constantin Argetoianu: „Pentru moment, orizontul nostru rămâne mărginit de pericolul sovietic. Rusia a fost înfrântă, desigur, dar nu zdrobită. Dea Dumnezeu să înregistrăm această zdrobire definitivă în cursul anului 1942. Forţa combativă a armatei germane e încă mare şi sarcina de a sfârşi cu Rusia Sovietică în campania viitoare nu e mai presus de puterile ei. Să punem pe muscali cu botul pe pământ - şi pe urmă vom vedea... Anul 1942 începe printr-o zi însorită - să zicem că e semn bun. Soarele străluceşte pe cer, dar razele lui nu parvin să învingă gerul: azi-dimineaţă -20°! De la Breasta mi se confirmă telefonic un strat de o palmă de zăpadă pe câmp, zăpadă căzută înainte să înceapă gerul […] Pe sectoarele din Centrul şi din Nordul frontului rusesc, situaţia nemţilor ar fi bună. Tot informatorul meu oficial (un ministru!) vorbeşte... Încă o dată: să dea Dumnezeu să fie aşa. Am trimis o telegramă Regelui şi alta Reginei Elena, cu urările mele. Şi fiindcă le-am trimis lor, am trimis una şi lui (Ion) Antonescu - să mă pun bine cu stăpânirea, să nu mă împuşte! Aflu că deja cu prilejul afacerii de spionaj englezesc de la "Româno-

Americană" (arestarea lui Grigorescu şi consorţi) şi de la "Unirea", s-au găsit în Guvern oameni care au cerut urmărirea şi arestarea lui (Iuliu) Maniu. Mareşalul Antonescu s-a opus însă. E probabil că va fi lăsat în afară şi în afacerea Dobrescu... A mai fost arestat Zăgănescu de la Târgovişte, amestecat şi el în afacerile societăţilor petrolifere anglo-americane. S-ar fi găsit la dânsul o sumă considerabilă de dolari... (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, *1942-1944,* ediţie Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Machiavelli, 2009, p. 14-15).

[ii] **2 ianuarie 1942**

- Telegrame primite/trimise de Mareşalul Antonescu cu prilejul Anului Nou 1942:

[2 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
Dr. Sabin Manuilă – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului

Loco

Din toată inima şi cu cel mai profund devotament vă urez sănătate deplină şi realizarea idealului spre fericirea neamului nostru.

Dr. Manuilă

Domnului
Dr. Manuilă

Al. Constantinescu, 47
Loco

Mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 101-102).

[2 ianuarie 1942] – Schimb de telegrame
istoricul Ştefan Meteş – Mareşal I. Antonescu

Domnul Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului

Bucureşti

Omagii de recunoştinţă şi admiraţie marelui erou şi salvator al Patriei Mareşal Ion Antonescu şi vrednicei sale soţii – An Nou fericit, cu împlinirea tuturor drepturilor sfinte româneşti.

Sofia şi Ştefan Meteş

Doamnei şi Domnului
Ştefan Meteş

Mulţumiri călduroase şi vă trimitem cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 103-104).

- Fragmente din *Memoriile* lui Constantin Argetoianu:

„Dacă e adevărat că vorba multă e sărăcia omului, apoi am dat ieri dovadă că tare suntem săraci, la Bucureşti ca şi la Berlin. La Bucureşti, pe lângă Manifestul şi Ordinul de Zi semnate de Mareşalul Antonescu şi citite pretutindeni, pe lângă Ordinul de Zi adresat Armatei de către Rege ? am mai avut discursurile de la Palat unde au grăit pe rând Ică Antonescu, Nunțiul Cassulo şi de două ori Regele. La Berlin am avut un manifest şi un ordin de zi pe armată din partea lui Hitler, un manifest şi un ordin de zi din partea lui Göring şi numai un ordin de zi din partea marelui amiral Raeder. După un Te-Deum la Patriarhie la care au asistat Regele, Regina Elisabeta, Mareşalul Antonescu, tot Guvernul şi înalții demnitari ai Statului a avut loc tradiționala recepție la Palat, pentru primirea felicitărilor. În sala cea mare a Palatului, în picioare pe estrada Tronului, au luat loc Regele şi Regina Mamă, iar în fața Tronului pe o podişcă specială, Conducătorul Statului... Felicitările Guvernului au fost rostite de dl Ică, care iar a dat drumul elocinței sale de vicleim. De ce n-o fi vorbind omul ăsta ca toată lumea, căci câteodată spune şi lucruri bune? Dar aşa cum le spune, nu e de ascultat. Auziți: "răsărit de an", "catapeteasma mândriei româneşti", "ne-am doinit vaierul durerii şi buciumul noilor bătălii" - şi câte altele. E să-i tragi palme! În numele atrofiatului Corp diplomatic ce ne-a rămas a vorbit Nunțiul, monseniorul Cassulo. A vorbit bine şi frumos, cum ştiu să vorbească prelații catolici. Şi lui Ică şi lui Cassulo le-a răspuns Regele prin cuvântări scurte, smerite, dar pline de demnitate..." (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 15).

[iii] **3 ianuarie 1942**

- Mai multe note informative destinate Cabinetului Militar al Mareşalului de către *SSI* pe temele: **Informație publicată de ziarul ucrainean «Jetra» din Capitală**; **URSS - Represalii împotriva prizonierilor români; Propaganda naționalistă în rândurile studenților ucraineni din România; Semnalarea unor ucraineni îmbrăcați în uniforma poliției ucrainene; Identificarea la Krivoi Rog a unor agenți lăsați de sovietici la retragerea lor în Est** (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 247).

- Fragmente din *Memoriile* lui Constantin Argetoianu: "Azi-dimineață - Dombrovski mi-a dat iar o informație prețioasă; prin ea se explică toată situația de pe frontul rusesc. Dombrovski a petrecut revelionul la P. Durma şi acolo era şi colonelul T. Orezeanu, directorul general al Căilor Ferate care a povestit despre recenta lui vizită la Cartierul General al lui Hitler şi între altele că frigul era îngrozitor, deşi nu era încă frigul de pe front. Pe front, în regiunea Moscovei, termometrul s-ar fi coborât până la -45°! Nemții au arătat lui Orezeanu telegrame de la Smolensk, care vesteau că toate maşinile erau înghețate şi că aproape 100.000 de vagoane erau blocate prin gările dintre Smolensk, Viazma şi Tula. «Şi ce faceți?» a întrebat Orezeanu. «Ce să facem?» - au răspuns nemții - «dacă nu putem ajunge cu proviziile până la front, vom aduce frontul până la provizii...» Aşa se explică „corectările" frontului, retragerile forțelor germane şi reocuparea diferitelor localități, semnalate de Radio Londra de către ruşi. Pe de altă parte, generalul Pantazi şi lt. colonelul Marcel Olteanu s-au înapoiat de pe front, fără să fi putut ateriza cu avionul lor pe coasta Mării de Azov, conform planului lor, atât de mare era zăpada... Sublocotenenții Tell - Duca şi Paul Zănescu cărora li se dăduse câte o permisie n-au putut nici ei părăsi Melitopol, toate comunicațiile fiind tăiate de nemți... Nemții n-au avut noroc cu vremea în războiul lor cu ruşii. Toată vara şi toată toamna a plouat, acum zăpadă şi ger de crapă pietrele. Patru luni de zile tractoarele lor s-au potmolit - acum le îngheață motoarele... S-ar zice că Dumnezeu s-a pus de partea bolşevicilor... În asemenea condiții să nu ne mirăm că s-au retras şi de la Kaluga (nod de căi ferate între Viasma şi Tula) pe care emisiunile din Anglia o dau ca „recucerită" (!!) de ruşi... Întrebarea se pune, cât va mai ține porcăria asta de frig? …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 17-18).

[iv] **5 ianuarie 1942**

- Extras din mesajul transmis, prin maiorul Gerhard Engel, de Mareşalul Antonescu lui A. Hitler pentru cadoul făcut:

EXCELENȚĂ,

Vă mulțumesc din inimă pentru darul pe care mi l-ați făcut.

Nu voi uita niciodată că Excelența Voastră, preocupat de atâtea răspunderi grele - răspunderea destinului Germaniei, al Europei şi civilizației - a avut totuşi sensibilitatea de a-mi trimite această minunată creație a industriei germane şi de a întovărăşi, darul de măgulitoarea prezentare a mesajului şi prezența delegației condusă de maior Engel.

Am văzut în această nouă expresie a sentimentelor Excelenței Voastre adâncimea unei legături care va rămâne o sinceră şi profundă mândrie a vieții mele.

Ştiu sigur că şi poporul român va găsi în aceleaşi sentimente generoase, drepte şi leale, garanția viitorului său.

Repet şi aici urarea mea credincioasă ca Providența să vă ajute să împliniți cât mai repede marea misiune a Excelenței Voastre de a libera civilizația şi continentul de pustietoarea primejdie a comunismului slav şi de a-i da o aşezare de veacuri.

Cu cea mai vie recunoştință şi aceleaşi sentimente devotate şi pline de încredere în misiunea şi victoria Excelenței Voastre,

Al. Dv. devotat,

Mareşal Antonescu

(J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 240; Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler,* I, p. 161).

- În şedința Consiliului de Miniştri consacrată analizei situației din penitenciare, Mareşalul Antonescu a constatat dintru început: „ ... Este o totală dezorganizare care trebuie să ne îngrijoreze [...] Vă rog, deci, să luați lucrul în serios, pentru că, atunci când Poliția şi Siguranța sunt dezorganizate, Statul este condamnat să piară. Luați şi verificați aceste fapte, de la cetatea antică până azi, şi veți vedea că acestea sunt cauzele care au dărâmat societățile. Această dezorganizare a dus acum la prăbuşirea totală a Imperiului Francez, care are în spatele său o viață de două ori milenară. La noi, în special Poliția şi Siguranța Statului, care constituiesc organismul de bază şi de linişte al Statului, au fost dezorganizate cu metodă. Pentru ca să nu ajungem la prăbuşirea Statului, trebuie să facem totul ca să ducem lupta pentru reorganizarea Poliției, Siguranței şi Justiției. V-am convocat, pentru a vă spune punctul meu de vedere, pentru a vă arăta seriozitatea care trebuie s-o dăm acestei probleme ..." (*Stenogramele ...,* V, p. 564).
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ … Cadoul, pe care Hitler l-a trimis lui Antonescu, constă într-un prea frumos şi confortabil automobil Mercedes-Benz, de 240 HP putere, motor cu 8 cilindri. Probabil că acest automobil «special» este blindat, căci cântăreşte 4 300 kg …; cu toate că e blindat, poate alerga cu o viteză de 160 km pe oră! În instantaneul fotografic reprezentând pe Antonescu examinându-şi noua maşină, instantaneu reprodus în *Universul*, Mareşalul nu pare vesel deloc şi are aerul să spună: «Asta-mi lipsea mie!»…" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 24).

[v] **7 ianuarie 1942**

- Din *Memoriile* prof. N. Smochină: „În toate catedralele şi bisericile Transnistriei s-au înălțat rugi către cel Atotputernic pentru sănătatea şi gloria domnului Ion Antonescu, Mareşal al României şi Conducător al Statului, cel mai ales fiu al Nației române, destinat de soartă a dezrobi Neamul …" (Nichita Smochină, *Memorii,* ediție Galin-Corini Vlad, Bucureşti, Editura Academiei, 2009, p. 473-473).

[vi] **10 ianuarie 1942**

- În şedința Consiliului Economic de Cooperare, Mareşalul Antonescu îşi avertizează colaboratorii să trateze cu realism şi curaj pretențiile „ambasadorului economic" de moment al Reichului nazist la Bucureşti, Hermann Neubacher, mai precis: „ ... Nu mai faceți uz de numele meu, fiindcă eu mă revolt de ce se aprobă. Eu le spun în față: «Nu aprob. Mai întâi țara aceasta să aibe şi apoi dăm

pentru export». Nu mă cramponez de locul acesta, ca să-l păstrez cu orice preţ şi ca să fac pe placul lui Neubacher, [al] lui X sau [al] lui Y. Nu mă interesează această chestiune. N-am nici partid politic, care să-mi stea în spate, şi nici n-am de gând să înfiinţez vreunul. Este un adevărat martiraj rolul meu aici. Eu contribui la această alianţă [cu Germania] cu maximum din ce pot, însă totul are o limită şi această limită este: satisfacerea, în primul rând, a intereselor Neamului Românesc. Dacă nu pot să garantez satisfacerea acestor interese, înseamnă că n-am ce căuta la conducerea Statului. Cu ce le garantez? Cu mijloacele de apărare pe care le am, pentru că cele introduse de domnii Gigurtu şi Tătărescu au dus la dezastru [...] Nu se poate ca Neamul Românesc să se ruineze, numai ca să fac plăcerea d-lui Clodius, d-lui Răzmeriţă şi [a] altor. Eu i-am spus d-lui Neubacher – şi nu este un cuvânt aruncat uşor – fiind de faţă şi ministru Germaniei [Manfred von Killinger]: «Nu stau la locul acesta, să fiu Conducător de Stat, ca să execut dispoziţiile altora. Mai bine să vină altul». I-am dat avertismentul cel mai grav, pe care îl poate da cineva. Trebuie însă să fiu secondat de toată lumea. Ceea ce spun eu, trebuie executat, fiindcă eu sunt responsabil de politica acestui Stat. Nu se salvează un Stat cu plecăciuni, ca pe timpul turcilor şi fanarioţilor; un Stat se salvează cu mândrie, cu apărarea drepturilor lui şi prin forţa lui [...] Vă rog să credeţi că, dacă aş avea siguranţa că dau Ţara pe mâinile unui om mai energic şi mai priceput decât mine, n-aş sta nici o secundă la îndoială s-o fac, fiindcă eu nu sunt legat de nici o vanitate. Toată ziua sunt în luptă cu greutăţile de felul acesta, care mă pun în situaţia să nu pot să guvernez ţara. N-o pot spune, din cauza servituţilor pe care le-au lăsat predecesorii mei" (*Stenogramele ...,* V, p. 572, 575, 591).
- Nota informativă nr. 32 029 a *SSI*-ului către Cabinetul Militar relativ la: **Un memoriu remis de emigranţii ucraineni Comandaturii germane din Cernăuţi la 16 decembrie 1941**; **URSS - Tipuri de mine sovietice** (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 247).

[vii] **14 ianuarie 1942**
- Din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „Azi e Anul Nou stil vechi … Pe stilul strămoşilor noştri, anul 1942 ne-a luat cu ger mare. Termometrul arăta azi-dimineaţă -12º, dar mi se spune că noaptea a fost şi mai frig. Zăpadă mare peste toată ţara şi ger – nimic anormal în ajun de Bototează, dar neplăcut …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 45).

[viii] **15 ianuarie 1942**
- În şedinţa Consiliului de Miniştri, prof. Mihai Antonescu a declarat: „ ... Dl. Luther, secretar de stat al Ministerului Afacerilor Străine, acela care face legătura între Partidul Naţional-Socialist, Guvernul Reichului şi Führer, a comunicat ministrului nostru de la Berlin, alaltăieri seara, a ţinut să-m comunice personal acest lucru, că Guvernul Reichului s-ar dispreţui dacă ar îngădui cel mai mic echivoc în politica internă a României. Guvernul Reichului nu se amestecă în politica internă a Statului Român. Guvernul Reichului n-are a sprijini şi nici a exprima aprobarea sau dezaprobare faţă de ceva în legătură cu politica internă. Şi, în nici un caz, Guvernul Reichului nu face un singur act care să însemneze un sprijin direct sau indirect al grupării legionare sau al legionarilor personal. Pot să vă spun chiar că d-l Luther a adăugat: Führerul Reichului german şi conducătorii Reichului s-au convins de nulitatea Mişcării Legionare şi de mediocritatea conducătorilor ei. Îşi dau seama că poporul român este un popor sănătos şi Armata sa este bravă. Şi ei înţeleg să nu facă nici un act decât de respect permanent faţă de Mareşalul Antonescu şi de Guvernul său. Nimic altceva decât această atitudine" (*Stenogramele ...,* V, p. 624).

[ix] **16 ianuarie 1942**
- Fragment din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „Frigul a mai scăzut. Ieri la ora 7 erau -16 grade, azi la aceeaşi oră sunt numai 11 grade. Dar pe frontul rusesc, după comunicate, e tot prăpăd. Cu tot gerul care domneşte acolo, pare că germanii menţin liniile lor neatinse …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 51).

[x] **17 ianuarie 1942**

- Mesajul generalului Iosif Iacobici, şeful MStM Român, adresat Mareşalului Antonescu, însoţit de un Referat justificativ (datat 8 ianuarie 1942):
[COPIE]
Confidenţial-Personal
Nr. 102/17 ianuarie 1942

GENERAL DE C.A. ADJ. IOSIF IACOBICI
către
DOMNUL CONDUCĂTOR AL STATULUI

Am onoarea a raporta că observaţiile, ce le primeşte în continuu Marele Stat Major şi în special ordinul Dvs. nr. 12/S din 15 ianuarie 1942, prin care am fost personal observat, mi-a dat impresia că nu mă mai bucur de încrederea Dvs.

În acest caz prefer a pleca de la conducerea Marelui Stat Major General.

Pentru aceasta am întocmit alăturatul memoriu [vezi *infra*] şi vă rog să binevoiţi a decide.

GENERAL DE C.A. ADJ.
Iosif Iacobici

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 272).

Şeful Marelui Stat Major General
No. 50 confid. pers. din 8.I.1942
Confidenţial-Personal
Secret

REFERAT
pentru
DOMNUL MAREŞAL ANTONESCU

Împrejurările ultimelor zile au făcut că n-am avut ocazia - fără a vă deranja - de a raporta verbal aprecierile mele, în ceea ce priveşte situaţia noastră militară, care s-a schimbat atât de brusc prin scrisoarea adresată de Führer Domniei Voastre, în ziua de 29 decembrie 1941.

Am luat cunoştinţă de originalul acestei scrisori în ziua de 2 ianuarie, când mi-aţi trimis-o prin Şeful Cabinetului Dvs. Militar.

Dat fiind hotărârea Dvs. anterioară, de a reorganiza armata pe timpul iernii şi a primăverii, comunicată înaltului comandament militar german, cu sublinierea că în acest timp nu se va putea conta pe armata română în scopuri operative, am fost complet surprins de perspectiva participării armatei române cu „numeroase Divizii", la primăvară, la proiectata ofensivă germană contra bolşevicilor.

La convocarea din ziua de 4 ianuarie la amiază, înainte de a vă putea supune aprecierea posibilităţilor noastre în această privinţă şi propunerile mele respective, bazate pe studiile făcute la Statul Major General al Armatei în ziua de 3 ianuarie, ne-aţi comunicat că socotiţi o participare la ofensiva din primăvară cu o forţă în valoare de 10 Divizii, urmată, mai târziu, de un al doilea eşalon de forţe.

Totalul forţelor ce ar trebui să participe conform dorinţei Dvs. la campania din 1942, contra bolşevicilor, însemnează deci aproximativ 15 Divizii, adică aproape totalitatea armatei reorganizate, sau aproape 3/4 a celei nereorganizate.

Fără a-mi fi putut justifica mai amplu părerea mea, v-am rugat în această şedinţă de a nu socoti primul eşalon decât în valoare a 8 Divizii, căci aceasta era cifra maximă, care o socoteam că corespunde situaţiei noastre actuale, în urma studiilor, făcute în ajun la Marele Stat Major General al Armatei.

Justificam - extrem de sumar - propunerea mea prin nepopularitatea acestui război, departe de graniţele ţării, precum şi prin problema siguranţei militare faţă de Ungaria.

În după-amiaza zilei de 4 ianuarie, cu ocazia orientării de către Adjutantul Führerului asupra situației de pe frontul de Est, bănuind, bazat pe o observație a Dvs., că veți răspunde în scris Führerului prin adjutantul trimis, mi-am mai permis a vă ruga a nu lua față de Führer deocamdată, nici o obligație în ceea ce privește al doilea eșalon de forțe; aceasta pentru a nu se da de România o poliță în alb și pentru a vă putea supune anticipat părerile Marelui Stat Major General al Armatei.

În cele ce urmează, supun hotărârii Dvs. aceste aprecieri și rezultatul, în linii mari, ale studiilor Marelui Stat Major General al Armatei în ceea ce privește situația creată prin scrisoarea Führerului din 29 decembrie 1941.

Socotesc ca imposibil o revenire asupra promisiunii participării la ofensiva din primăvară.

De altfel dezvoltare situației militare în Crimeea, deci într-o regiune ce, prin apropierea ei de țara noastră și de Transnistria ne interesează direct, ne-a silit deja, atât pentru a contribui la sprijinirea forțelor corpului nostru expediționar, cât și pentru a face față unui imperativ al camaraderiei de luptă față de armata germană - a angaja direct două divizii (10 și 18), în bătălia din Crimeea și a ține gata o altă Divizie (1-a), în regiunea Vest Dnepropetrowsk, pentru o eventuală intervenție în luptele de pe frontul de Est.

Consider aceste forțe, primele ce vor aparține armatei destinată să participe la ofensiva din primăvară, și a cărei **forță totală cred că ar trebui să fie principal, cât mai minimă posibilă**.

Această dorință de principiu o justific cum urmează:

1. Înțelegerea cu Înaltul Comandament German, ce a intervenit în cursul operațiunilor din Basarabia, a rezervat armatei române, exceptând forțele corpului expediționar, numai rolul de ocupație în spatele frontului de luptă. Că înaltul comandament german nu conta până la sfârșitul lunii decembrie, pe o participare masivă a armatei române la campania din primăvară, a mai fost confirmat prin acordarea sprijinului ei în vederea reinstruirii armatei, legată de reorganizarea și mai ales de acțiunea întineririi.

Faptul că Înaltul Comandament German se împăca cu această situație mi-l explic prin dăinuirea tendinței, **manifestată și înaintea începerii campaniei din vara anului 1941 de a întrebuința în luptă cât mai puține brațe române spre a le avea libere pentru muncile agricole**.

Ori este evident că importanța economică a țării noastre, pentru conducerea războiului comun, crește cu atât mai mult, cu cât el se prelungește. **Ieșirea noastră din acest rol cu caracter predominant economic, pentru a participa mai masiv la luptă, nu o văd prin urmare justificată, decât în cazul unor necesități operative absolute, provocate de o schimbare esențială a situației strategic**e. Or, situația strategică de pe frontul de Est considerată de înaltul comandament german, cum rezultă atât din scrisoarea Führerului, cât și din referatul verbal al Adjutantului său, nicidecum amenințătoare. Din contră, se socotește că în anul 1942 armata bolșevică, slăbită mult prin disperata-i încercare de a schimba situația în momentul de față, va fi o pradă sigură a operațiunilor ofensive germane.

Necesități operative nu forțează deci armata germană a face apel la colaborarea operativă a armatei române în primăvara 1942.

2. Trebuie relevat că operațiunile ce ar depărta mult forțele noastre de țară, ar găsi greutăți de alimentare, provocate de dotarea noastră modestă în mijloace moto, cu atât mai mari, cu cât forța noastră operativă ar fi mai mare. Nu dispunem nici de mijloace suficiente de transport aerian, absolut necesare în asemenea operațiuni. Și din acest punct de vedere se impune deci, moderație la participare.

3. Cum am mai raportat pe scurt verbal, cred că trebuie ținut seama și de faptul că Românul nu se bate bucuros departe de țara sa; în acest sens participarea la ofensivă, ce duce forțele noastre departe de țară, nu este populară. Știu că acest curent va putea fi și va fi învins, dar tot mă tem de o influență a lui nefastă asupra capacității de luptă a Diviziunilor noastre, mai ales având în vedere că majoritatea lor se vor prezenta, în urma grabnicei intervenții, neinstruite și mai ales neîntinerite.

4. Un alt și foarte puternic motiv, care mă face a propune cât mai multă moderație la fixarea forțelor armatei expediționare, este situația noastră militară față de Ungaria. Nu că m-aș teme de o acțiune imediată, care o cred pe durata războiului în curs, aproape exclusă; **mă tem însă că tineretul, care voim să-l pregătim temeinic**, va cădea pe plaiurile îndepărtate ale Rusiei

bolşevice, lipsindu-ne foarte mult în cursul socotelilor cu Ungaria.

O eventuală participare în 1942 a Ungariei în forță egală cu noi la operațiile pe frontul de Est, n-ar însemna eliminarea totală a acestui pericol, căci socotesc că:

- masa ostaşilor bine instruiți ai Ungariei este mult mai mare ca a noastră, dat fiind lunga noastră perioadă antebelică de economii bugetare;
- că pierderile noastre suferite până acum sunt mult mai mari ca cele ungureşti;
- că se ştie că corpul expediționar ungar a consumat în mare parte tot români;
- nici o M.U. din planul de mobilizare al Ungariei nu a fost utilizată. Corpul expediționar a fost creat din unități ad-hoc.

5. În sfârşit, mai trebuie socotită situația noastră internă care - cu toate măsurile luate - se caracterizează printr-o renaştere a activității legionare, ce ar putea provoca din nou, abil folosită de propaganda comunistă, dezordine internă, ce cere prezența în țară a unei forțe armate suficiente.

Presupunând că veți admite, total sau parțial, temeinicia argumentelor de mai sus, propun, în principiu, următoarele măsuri militare ce decurg din participarea noastră în primăvară la operațiunile de pe frontul de Est:

a. **Reorganizarea armatei** se amână până după terminarea războiului. În ceea ce priveşte reorganizarea de detaliu a M.U. se va căuta a realiza treptat tot ce se poate, bazat pe posibilitățile materiale şi personale, prezente şi viitoare.

b. **Se va menține şi urmări ideea întineririi şi reinstruirii armatei**.

Cele două contingente 1942 şi 1942 bis vor fi deci încorporate la 10 februarie, menținându-se repartiția proiectată. Accelerarea, foarte dorită, a încorporării nu este posibilă decât într-o măsură neînsemnată (câteva zile) dat fiind nevoia îndrumării personalului de instrucție ce este în curs cu ajutorul armatei germane.

c. Armata de expediție să fie deocamdată formată numai din Diviziile aflate în ocupație (1, 2, 4, 10 şi 18) şi de actualul corp expediționar (Brigăzile 1 şi 4 Mixte Munte şi Brigăzile 5, 6 şi 8 Cavalerie).

Brigăzile de Cavalerie ale actualului corp expediționar să treacă, pe măsura schimbării lor, prin diviziile de Infanterie, pentru refacere, ca trupă de ocupație în teritoriul ocupat.

Ca un al **doilea eşalon al armatei** de expediție să se mobilizeze Diviziile, ce nu şi-au dat tributul lor în campania 1941: Diviziile 19 şi 20.

Pentru ca ele să se poată închega şi instrui timp de vreo 20 zile şi pentru a putea ajunge până la sfârşitul lunii martie pe teatrul de operațiuni. **Mobilizarea lor este urgentă, trebuind ordonată imediat.**

d. Propun a se încredința comanda armatei expediționare Generalului Macici, dat fiind că marea majoritate a Diviziilor aparțin Armatei 1-a. Mobilizarea şi plecarea Comandamentului va avea loc în acelaşi timp cu Diviziile 19 şi 20.

e. Alte forțe deocamdată să nu fie luate în considerare, pentru a fi trimise în afara granițelor țării, exceptând Brigăzile 2 şi 3 Mixte Munte, ce ar trebui să schimbe Brigăzile 1 şi 4 Mixte Munte, după ce recruții vor deveni mobilizabili, deci la începutul lunii iunie. Acest termen ar trebui să fie data cea mai apropiată, când s-ar putea **o eventuală** mărire a forței armatei expediționare **dacă situația strategică ar cere-o în mod imperativ**.

f. În locul Diviziilor absente din Transilvania şi Banat (Diviziile 1, 18, 19 şi 20) să trecem în garnizoanele cele mai mari, ca garanție pentru ordinea internă, 2 Divizii din Oltenia şi Muntenia (Divizia Grăniceri şi a 13-a).

Cu onoare vă rog să binevoiți a hotărî asupra propunerilor principiale ale acestui referat, pentru a se putea lua măsurile de execuție.

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR GENERAL
GENERAL DE C.A. ADJ.
ss. Iosif Iacobici

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 266-268).

- În aceeaşi zi, generalul Iosif Iacobici a adresat un mesaj similar prof. Mihai Antonescu, vicepreşedintele Consiliului de Miniştri şi ministrul de Externe al României (vezi *infra*), care i-a răspuns la **4 februarie 1942** (vezi mai jos).

[xi] **20 ianuarie 1942**
- Telegramă secretă cifrată transmisă tuturor judeţelor de Ministerul de Interne:

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
CABINETUL MINISTRULUI
Nr. 13 617
20 ianuarie 1942
cifrat şi expediat, C. Balaban

TELEGRAMA – FULGER – CIFRAT

1. TOŢI PREFECŢII DE JUDEŢ
2. DOMNUL GENERAL CALOTESCU C., GUVERNATORUL BUCOVINEI
3. DOMNUL GENERAL VOICULESCU, GUVERNATORUL BASARABIEI

Se transmite pentru executare, adresa nr. 140 A din 20 ianuarie 1942 a Ministerului Propagandei Naţionale.

D.O.
DIRECTOR DE CABINET
ss. Maior E. Plesnilă

COPIE

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a dispune:

1. Comentarea zilelor de rebeliune: 21, 22 şi 23 să facă într-un mod sobru, arătându-se acţiunea rătăcită a câtorva indivizi, ce voiau să atragă tineretul pe căi ce căutau să lovească în unitatea şi existenţa naţională a României.

Cuvântul „Rebeliune" va fi exclus din comentarii. Nu se face nici o aluzie la mişcarea legionară. Se va reliefa ţinuta armatei şi strădania D-lui Mareşal Antonescu de a salva tara, ce era să fie târâtă în prăpastie.

2. Nu se va scrie nimic cu privire la: iarna grea; viscolul ce bântuieşte ţara; îngheţul Dunării, traficul pe căi feroviare, fluviale şi maritime; în general nici un comentariu asupra temperaturii, zăpezii sau vremii rele. Nu sunt admise nici măcar ştirile sportive, cu privire la patinoare, piste de bob, schiuri etc.

3. Ziua de 24 ianuarie va fi comentată, vorbindu-se de actul unirii, fără să se facă vreo aluzie la Ardealul sau Cadrilaterul cedat.

4. Nu este admis nici un comentariu politic, militar sau economic, cu privire la Turcia. Publicaţiile vor însera doar telegramele Rador, D.N.B. şi comunicatele oficiale ale guvernului.

5. Nu sunt admise comentariile cu privire la noul regim al pâinii.

6. Să nu se comenteze în nici un fel hotărârile autorităţii de Stat şi nici acele ale instanţelor judecătoreşti.

7. Nu sunt admise comentarii care atacă hotărârile guvernului în ceea ce priveşte problema monetară, agrară sau economică.

8. Se observă călcarea normativelor în ceea ce priveşte comentarea liniilor principale de comunicaţie. Exemplu: „Cuvântul" din Brăila a scris articolul „Şoseaua Brăila – Galaţi din nou de actualitate".

9. Se observă călcarea normativelor, în ceea ce priveşte neaprobarea reclamei prin ziare cu

privire la artista de cinematograf Marika Rökk – unguroaică; şi această călcare de normative o face chiar ziarul „Bucovina”.

10. Se reamintesc normativele cu privire la neatacarea Ungariei.
11. Rugăm trimiteți fulger situația tirajului şi returelor publicațiilor din județul Dvs.

COMUNICAT:
- Tuturor Prefecților de Județ

Nr. 13 617
20 ianuarie 1942

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 176-177).

[xii] **22 ianuarie 1942**
- Notă informativă a *SSI*-ului pe tema: **URSS - Apelul adresat evreilor din România şi Polonia**. În context, se prezintă şi se comentează „mesajul” scriitorului sovietic Ilya Ehrenburg cuprinzând un îndemn nedisimulat pentru „pregătire” în vederea campaniei din primăvara anului 1942 a Armatei Roşii (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 247).

[xiii] **24 ianuarie 1942**
- Din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „Regele Boris al Bulgariei merge la Budapesta … Mult se mai fățâie şi amicul acesta …” (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 72).

[xiv] **25 ianuarie 1942**
- Generalul I. Antonescu dispune internarea în lagăr a unui număr de 14 persoane (Eugen Titeanu, Ivan Ghica, C. Danielopol ş.a.) care „au de dat socoteli nației [pentru că] îşi îngăduiau ca, printr-o viață de petreceri dezordonate şi prin răspândiri de ştiri neserioase, să umilească jertfa soldatului şi ținuta demnă a neamului” (Comunicatul 315/1942, apud *Registrul istoric*, IV, f. 27).

[xv] **26 ianuarie 1942**
- Ordinul de zi către Armată nr. 20 referitor la faptele eroice ale luptătorilor români la Feudosia (*Registrul istoric*, IV, f. 27).
- *SSI*-ul prezintă Cabinetului Militar – sub titlul **URSS – Evrei în armata sovietică** – ştiri privind existența a patru divizii de sacrificiu în rândul forțelor militare sovietice compuse din evrei (din care aproximativ 50% ar fi provenit din Basarabia şi Transnistria) (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI privind spațiul sovietic. 22 august 1939-23 august 1944,* Bucureşti, INST, 2004, p. 229).

[xvi] **27 ianuarie 1942**
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ … Dinu Brătianu şi Maniu au mai făcut un Memoriu pe care l-au înmânat lui Antonescu prin Gheorghe Brătianu. Memoriul demonstrează necesitatea de a rezerva armata noastră pentru răfuiala cu ungurii şi cere Guvernului să refuze Germaniei contingentele româneşti solicitate pentru frontul rusesc. Mareşalul a luat Memoriul şi a răspuns «că ştie el ce are de făcut»” (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 77).

[xvii] **29 ianuarie 1942**
- În urma şedinței Consiliului de Aprovizionare din ziua respectivă (vezi), s-au difuzat comunicatele 316, 317, 318 şi 319/1942 relativ la: lipsurile de produse din cauciuc, benzină, încălțăminte; reorganizarea administrației de stat, pentru predominarea spiritului de muncă, jertfă şi cinste; generalului Antonescu i-au parvenit 100 de plângeri (din care 8 neîntemeiate) şi 2 701 reclamații, din care 42 fără obiect (*Registrul istoric*, IV, f. 33).
- Din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „Iar a venit gerul! Valul de frig din Danemarca şi Ungaria ne-a ajuns ieri după-amiază. De la – 6 grade, până seara s-au făcut – 16 iar azi de dimineață erau – 18. Cerul e senin şi cel puțin nu mai ninge. Au fost scoşi şi paramilitarii la curățitul zăpezii, prin ordonanță specială, pentru zilele de azi, mâine şi poimâine, astfel încât cel puțin cinstea ovreilor a fost întrucâtva salvată!” (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 81).

[xviii] **4 februarie 1942**

- Din declarația Mareşalului Antonescu la reuniunea guvernului pe tema relațiilor economice româno-germane: „ ...Trupele germane din România primesc din ceea ce trebuie să le dăm noi. Mai întâi, n-am fost obligat să dau nimic [...] Eu dau, dar trebuie să dau executând condițiunile care trebuiesc executate. Servituți pentru neamul românesc nu mai trebuiesc. Să vină alții. Eu nu creez servituți neamului meu" (*Stenogramele ...,* VI, p. 41).

- Scrisoarea prof. Mihai Antonescu adresată generalului Iosif Iacobici, ca răspuns la documentele transmise cu data de 17 ianuarie 1942 (vezi *supra*):

DOMNULE GENERAL,

Prin adresa nr. 102/17/I, ați binevoit a-mi înainta memoriul Dvs. privitor la condițiunile mobilizării şi participării trupelor române în operațiunile de la Răsărit, memoriul înaintat Domnului Mareşal Antonescu pe care mi l-ați trimis în copie şi mie ca Ministru al Afacerilor Străine.

Am luat cunoştință de cuprinsul acestui memoriu şi, la rândul meu, vă informez, în calitatea Dvs. de Şef al Marelui Stat Major, asupra acțiunii diplomatice desfăşurată în ultima vreme, ca şi asupra poziției pe care a adoptat-o Guvernul în chestiunea operațiunilor militare de la Răsărit.

1. Acțiunea diplomatică a fost totdeauna preocupată - de îndată ce acțiunea militară la Răsărit a dus la redobândirea Basarabiei şi Bucovinei - de chestiunea Transilvaniei.

Prin memorandum-ul din 15 septembrie 1941 - memorandum înaintat D-lui Ministru von Killinger fără concluziuni încă din luna iulie 1941 - am declarat caduc actul de la Viena din 1940.

2. În discuțiunile pe care le-am avut la Berlin atât cu Führerul Adolf Hitler cât şi cu Reichmareşalul Göring şi Dl. Ministru von Ribbentrop, am reperat constatarea caducității actului de la Viena, arătând că acest act nu este numai izbit de caducitate formală, prin însăşi voința unilaterală a Ungariei care, de la 1940 şi până azi, a arătat în mod reiterat că nu respectă stipulațiile lui dar că actul de la Viena este un tratat inaplicabil prin însăşi condițiile creațiunii lui.

Actul de arbitraj de la Viena nu este un tratat de pace ci un act de război, care urmărea să asigure petrolul Germaniei, să pregătească acțiunea militară din Balcani şi să deschidă o posibilitate de apărare pe versantul apusean al Carpaților împotriva unei eventuale invazii ruseşti.

Aşadar, este un act de război şi nu un act de pace.

Problema Transilvaniei a constituit pentru Guvern o preocupare continuă şi dacă pe Dvs. ca Şef al Marelui Stat Major vă interesează, vă țin la dispoziție întreaga acțiune diplomatică desfăşurată între luna iulie şi luna decembrie a acestui an, cu toate notele diplomatice şi intervențiunile ce am făcut, pentru ca să vă dați seama şi Dvs. că preocuparea continuă a acțiunii noastre diplomatice a fost de a arăta că Neamul Românesc nu va renunța niciodată la drepturile sale asupra Transilvaniei şi că nu consideră actul de la Viena decât ca un moment trecător, nedrept şi jignitor pentru Națiunea Română.

În aceiaşi arhivă diplomatică figurează şi convorbirile diplomatice pe care le-am avut în acest timp cu reprezentanții Guvernului Reichului la Bucureşti şi Berlin.

Aşadar, Transilvania şi raporturile cu Ungaria au constituit şi pentru Guvern preocuparea fundamentală în acțiunea noastră diplomatică.

3. Era foarte natural ca problema potențialului militar al României, în raport cu potențialul militar al Ungariei, să ne preocupe deopotrivă, întrucât realizarea drepturilor noastre asupra Transilvaniei, pe care trebuie cu orice preț să le dobândim, trebuie să fie urmărită mai ales pe plan militar, fiindcă trebuie să contăm numai pe acțiunea diplomatică pentru restabilirea drepturilor noastre.

Încă din luna mai am discutat pe aceste baze cu reprezentanții Guvernului Reichului în România sau cu trimişii speciali ai Guvernului Reichului.

Preocuparea constantă în această direcție a fost de a procura armatei noastre armamentul şi materialul de război pentru a-i putea asigura cel puțin o egalitate de potențial militar cu Ungaria.

Când Generalul Thomas, Secretarul de Stat Kürner, Ministrul de Finanțe von Krossig, Ministrul Clodius şi Mareşalul Keitel au fost la București, am discutat cu fiecare dintrânşii problema

înzestrării noastre militare pentru a ne asigura un paralelism de înarmare care să fie niciodată inferior situației militare a Ungariei.

Cu prilejul vizitei de la Berlin am discutat acest lucru cu Dl. Ministru von Ribbentrop, cu Reichsmareşalul Göring şi cu Führerul Adolf Hitler, stabilind cu Dl. Ministru Clodius şi cu Secretarul de Stat Körner însăşi condițiile de livrare ale armamentului necesar țării noastre.

Tuturor reprezentanților şi conducătorilor Reichului la Bucureşti sau la Berlin, începând din luna iunie şi până azi, în care vreme armamentul, materialul nostru de război şi efectivele au scăzut din cauza războiului de la Răsărit, tuturor le-am repetat formula:

Un Guvern Român care ar lupta şi pentru a obține tot ceea ce reclamă apărarea națională împotriva Ungariei şi pregătirea revendicărilor drepturilor româneşti asupra Transilvaniei de Nord, nu ar fi decât un Guvern care nu şi-ar face datoria nici față de istorie nici față de răspunderile personale.

Şi acest lucru Mareşalul Antonescu nu poate să nu-l facă iar eu personal îl consider, şi ca Ministru al Afacerilor Străine şi ca colaborator apropiat al Mareşalului Antonescu, ca o datorie esențială, pe care, neîmplinind-o, mi-aş trăda țara.

Dvs. cunoaşteți greutățile de furnizare de armament şi material de război în această perioadă de plină efervescență militară şi războinică şi vă puteți da mai bine seama că obținând totuşi posibilitatea de import a unor muniții, chiar din alte țări decât Germania şi procurând material de război din Germania şi teritoriile supuse acesteia, Guvernul român a făcut tot ceea ce putea pentru a răspunde la această îndatorire.

4. Aceiaşi preocupare a stăruit în atitudinea Domnului Mareşal Antonescu şi în poziția noastră diplomatică, în momentul când s-a pus problema operațiunilor militare de la Răsărit.

Evident, din punct de vedere militar România, apărând o zonă de securitate la Răsărit, nu se poate spune că împlineşte un act de agresiune față de Rusia care, în 1940, a cotropit, fără nici un motiv, teritoriile noastre şi pregătea a doua fază a agresiunii sale.

Reducerea potențialului militar al Rusiei şi colaborarea la prăbuşirea amenințării ruse era pentru noi un comandament istoric şi imediat.

Şi atâta vreme cât armatele ruseşti nu vor fi complet distruse, constituie pentru noi încă un imperativ serios şi grav, întrucât imperialismul rus abia dezlănțuit şi abia cunoscut n-ar mai avea în calea lui nici o rezistență şi unindu-şi strădania cu slavii din Balcani, ar putea pătrunde peste trupul nostru până la Adriatică.

Cu toate acestea, până azi, acțiunea noastră diplomatică n-a făcut absolut nici un act împotriva Rusiei, în afară de aderarea la Pactul Anticomintern, sau celelalte puteri beligerante care luptă alături de Rusia.

Guvernul român în necesitatea apărării noastre teritoriale, colaborând la acțiunea militară dincolo de Nistru, pentru a-şi crea o zonă de securitate indispensabilă în Marea Neagră şi pentru a îndepărta primejdia unor baze aeriene din vecinătatea teritoriului său, împiedicând astfel debarcări şi bombardamente continue, nu a făcut față de Rusia nici un act de agresiune, ci de legitimă apărare; după cum n-a înțeles să dea teritoriului cucerit, în dauna Rusiei, nici o condiție juridică de anexiune, mărginindu-se la o ocupație de război, condusă de comandantul militar pe lângă care funcționează un Guvernator civil.

5. Preocupat de apărarea noastră națională împotriva Rusiei, aş spune de salvarea noastră, şi hotărât să asigure, printr-o acțiune militară, drepturile noastre la Răsărit, Guvernul român n-a încetat o singură clipă de a face din problema Transilvaniei o problemă fundamentală pentru viitorul nostru după care ne orientăm propriile noastre acțiuni.

Atunci când problema unei noi cooperări româneşti în Rusia s-a pus recent, printr-un mesaj special al Führerului Adolf Hitler către Mareşalul Antonescu, trebuia să răspundem asupra efectivelor, unităților şi, în genere, asupra contribuției militare pe care o punem la dispoziția apărării comune împotriva Rusiei şi acțiunii militare de prăbuşire armatei ruseşti la Răsărit, am avut totuşi măsura precisă a răspunderilor noastre şi a nevoii de a nu consuma la Răsărit, într-un efort, oricât de necesar şi de sfințit, tot potențialul militar, riscând să rămânem față de Ungaria într-o gravă stare de inferioritate, mai gravă decât aceea din anul precedent, în care timp noi ne-am diminuat forțele în

timp ce Ungaria le-a sporit.

Problema echilibrului care trebuie să existe şi a plafonului de jertfe noi pe care le poate face România în raport cu potenţialul de război ungur, a fost criteriul de bază al răspunsului dat în această împrejurare conducătorului Reichului.

Vă anexez un pasaj din scrisoarea trimisă de Dl. Mareşal Antonescu Führerului, din care veţi constata, pusă în proprii termeni chestiunea potenţialului de război ungar şi obligaţiunea noastră de a veghea ca niciodată forţa noastră militară să nu se reducă sau să se lipsească de necesarul minimal pentru a putea înfrunta orice încercare a Ungariei.

Textul scrisorii Domnului Mareşal Antonescu către Führerul Adolf Hitler este categoric în această privinţă.

Din toate cele de mai sus, veţi binevoi a vedea, Domnule General, că preocuparea Dvs. a fost şi a Domnului Mareşal Antonescu şi a Guvernului şi că problema limitării efortului militar pentru a ne găsi cândva într-o situaţie inferioară faţă de Ungaria, nu numai că a constituit statornicia şi neşovăitoarea noastră poziţie, dar pe ea se reazemă şi acţiunea noastră diplomatică şi militară.

Am ţinut să răspundem la memoriul Dvs., cu toate explicaţiile orale, pe care vi le-am dat atunci când, venind la mine, v-am citit texte, acte şi documente în legătură cu toată această problemă a Sud-Estului şi a raporturilor româno-ungare, pentru că am voit, mai ales, să nu rămână în arhiva Marelui Stat Major un act care, găsit mai târziu de istoricul militar, să poată constitui vreun element de îndoială asupra perfectului acord dintre politica externă a Statului şi politica sa militară - acord care există şi trebuie să existe în Statul nostru - cât şi asupra faptului că înainte de a primit memoriul Dvs., Dl. Mareşal Antonescu şi Ministrul Afacerilor Străine îşi fixaseră deja poziţiunea în privinţa operaţiunilor militare de la Răsărit, tocmai după criteriul pe care mai târziu l-aţi adoptat şi Dvs. în memoriul trimis, adică observarea potenţialului militar al Ungariei şi adoptarea plafonului de paralelism, pe care trebuie să-l observăm în rezervarea forţelor.

Oricum, nu numai pentru că m-aţi sesizat în scris, dar ca Ministru al Afacerilor Străine, am considerat de datoria mea ca să vă arăt că, înainte de primirea memoriului Dvs., Domnul Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului, îşi fixase punctul de vedere în această privinţă, iar Guvernul făcuse din aceasta o atitudine diplomatică precisă.

6. Folosesc acest prilej ca să vă informez, tot în scris, şi asupra atitudinii politice în raporturile cu Ungaria.

Dvs., preocupat să legaţi planurile Marelui Stat Major de acţiunea noastră diplomatică, aţi considerat, la un moment dat, ca necesară o ameliorare a raporturilor cu Bulgaria, întrucât problema militară, capitală, a Statului Român fiind recucerirea Transilvaniei de Nord, liberarea de riscuri pe frontul de Sud, era de o evidentă necesitate.

Mi-aţi sugerat ca să folosim prilejul trecerii prin România a Şefului de Stat Major bulgar, pentru ca printr-o curtoazie arătată D-sale, să învederăm o voinţă împăciuitoare faţă de Bulgaria pentru a o împiedica să-şi lege interesele sale de ale Ungariei, participând prin aceasta siguranţa frontierelor noastre, şi mai ales unicitatea frontului eventual.

Doresc să ştiţi în această privinţă că, în afară de faptul că am înlesnit, cum ştiţi, cu cea mai mare grijă ca trecerea prin România a Şefului de Stat Major bulgar să fie făcută în condiţiuni pline de curtoazie pentru demnitarul militar bulgar, dar personal am vegheat ca Directorul Protocolului şi Ministrul Bulgariei la Bucureşti să colaboreze în modul cel mai atent pentru o bună primire pe teritoriul nostru a Şefului de Stat Major bulgar şi, după cum ştiţi, de asemenea i-am înlesnit o vizită la Domnul Mareşal Antonescu.

În sfârşit, cu prilejul vizitei mele la Berlin, întâlnind pe Domnul Popov, Ministrul de Externe al Bulgariei, am folosit această ocazie, pentru ca să lămuresc şi cu D-sa, fără nici o îndoială, voinţa României de a lichida unele probleme de frontieră la Sud, tocmai pentru a-şi putea concentra eforturile sale la Nord.

Acţiunea diplomatică este în curs.

V-am comunicat aceasta, Domnule General, pentru informarea Dvs. şi ca răspuns la adresa nr. [102] şi memoriul ce mi-aţi trimis [vezi *infra*].

Primiți, vă rog, Domnule General, încredințarea unor alese sentimente.
VICE PREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINIŞTRI
ŞI
MINISTRUL AFACERILOR STRĂINE

DOMNIEI SALE
DOMNULUI GENERAL ŞEF AL MARELUI STAT MAJOR

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 269-271).

_____

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR GENERAL
SECRET
Confidențial - Personal

MEMORIU
ANEXAT LA RAPORTUL NR. 102 DIN 17 IANUARIE 1942

MEMORIU
prin care justific cererea mea de a fi desărcinat din funcția de Şef al Marelui Stat Major General

Multiplele motive, ce mă fac a cere desărcinarea mea din funcția de Şef al Marelui Stat Major General, se grupează în două categorii:

I. Cele în legătură cu răspunsurile ce-mi incumbă - conform legilor - față de Conducător, de națiune şi de conştiința mea, în ceea ce priveşte conducerea războiului, în actuala lui fază, şi

II. Cele ce se referă la tratamentul - la care este supus Marele Stat Major General şi implicit şeful lui - de către Domnul Conducător al Statului, într-o măsură ce devine din zi în zi mai nedreaptă.

I.

Conform legii pentru organizarea M.A.N. Marele Stat Major General are în atribuțiile sale „pregătirea planurilor de război".

Şeful lui are datoria de a le concepe şi poartă întreaga răspundere. Dacă concepția lui nu este aprobată,

- sau el se supune concepției ce-i este impusă, fără însă a scăpa de răspundere,
- sau el trebuie să tragă consecințele.

În momentul de față nu pot încă afirma în mod sigur, dar am indicațiuni puternice, că mă găsesc față de Domnul Conducător al Statului în divergență de părere, asupra concepției participării armatei române la campania din primăvară. Ceea ce este însă sigur, este faptul că nu mi s-a dat ocazie de a-mi face datoria, căci n-am fost nici măcar ținut la curent cu fazele unui schimb de vederi, cu privire la viitoarele evenimente şi cu intențiunile Domnului Conducător al Statului, astfel că, deşi sunt în perspectivă evenimente mari, totuşi plutesc într-o ambianță de completă nesiguranță, dăunătoare pregătirilor şi întregii activități de iarnă a armatei, după cum rezultă din cele ce urmează:

Sunt exact două săptămâni - 2 ianuarie-16 ianuarie - de când am aflat din originalul scrisorii Führerului către Domnul Conducător al Statului, de o ofertă de participare a armatei române la campania din primăvară, de pe frontul din Est, „cu numeroase Divizii".

Domnul Mareşal Conducător al Statului, în ziua de 4 ianuarie cu ocazia unei întruniri de natură administrativă (greutățile de evacuare şi aprovizionare în Crimeea), şi-a exprimat hotărârea de a participa în primăvară la campania contra Bolşevicilor, cu un prim eşalon de 10 Divizii, urmat de un al doilea de 5-6 Divizii, după cum mi-a comunicat Colonelul Davidescu.

Am făcut, în ziua de 4 ianuarie, lapidare obiecțiuni, rugând pe Domnul Conducător al Statului a reduce primul eşalon la valoarea a 8 divizii, iar în după amiaza aceleiaşi zile, l-am rugat a nu vorbi față de Führer deocamdată, de un al doilea eşalon.

Printr-un raport nr. 50 din 8 ianuarie 1942 (anexat în copie) am justificat punctul meu de

vedere, propunând aprobarea urgentă a mobilizării a 2 Divizii. Nu am primit nici un răspuns la acest raport.

În această ambianță de nesiguranță şi imposibilitate de a se lua masuri concrete (şi urgente față de termenul ce vine în considerare), primesc ieri 15 ianuarie 1942, pe calea unei rezoluții, comunicată cu nr. 11S din 14 ianuarie a.c. al Cab. Mil. al Conducătorului Statului Bir. 2, înştiințarea că Führerul ar fi cerut participarea întregii armate româneşti la operațiunile proiectate pentru primăvara viitoare.

Din stilizarea acelei rezoluții, rezultă intenționea Domnului Conducător al Statului de a satisface această dorință, fără a se preciza în ce măsură. O indicație că ar fi vorba de forțe foarte considerabile, rezultă, de asemenea, din rezoluția Domnului Mareşal, comunicată prin ordinul nr. 2 186 M din 14.I.a.c. al Cab. Militar, că trebuieşte pregătită spitalizarea a „70-80 mii răniți".

Față de această situație sunt dator a sublinia încă o dată, că nu găsesc nici oportun şi nici posibil a participa la operațiunile din primăvară, cu mai mult decât o armată în valoare de 8 Divizii. Justific:

- **Inoportunitatea** prin faptul că armata nu a putut fi încă reinstruită şi în această situație, adică înainte de a se termina opera, hotărâtă de către Domnul Conducător al Statului, a reinstruirii şi întineririi, se prezintă ca un instrument de război, de valoare combativă redusă.

- **Imposibilitatea** este dată prin faptul că înzestrarea modestă a armatei române cu mijloace de transport auto şi mai ales cu muniții o face improprie a pleca, cu aproape **totalitatea** ei, într-o campanie dusă la 400-600 km dincolo de graniță, având în față fluvii lipsite de poduri, iar în spate nici o cale ferată cu randament suficient. În orice caz, ar trebui să avem din partea germanilor garanția unei dotări bogate, realizată în timp util, cu mijloace auto şi alte materiale, după experiențele până acum. Față de nevoile proprii ale armatei germane, nu se poate conta pe un sprijin german suficient şi tot aşa de nesigură este şi completarea dotării - în timp util - cu muniționile şi materialele necesare.

Situația prezentându-se mie, aşa cum am arătat-o, socotesc că s-ar comite o greşeală de a nu spune răspicat Înaltei conduceri germane, de pe acum şi cât mai insistent, adevărata stare de lucruri.

Sunt convins că germanii ne vor înțelege, căci ne ştiu la începutul unei perioade intensivă de instrucție, pentru care ne-a dat personal; nu ne vor cere imposibilul şi ne vor păstra neştirbit capitalul nostru politic, rezultând din sacrificiile aduse cauzei comune până astăzi şi din cele ce suntem gata a le suporta şi în viitor.

II.

În ceea ce priveşte al doilea grup de motive, care au cauzat acest memoriu, sunt silit a releva că ultimele luni şi mai ales săptămâni, caracterizate printr-o avalanşă de observațiuni jignitoare la adresa Marelui Stat Major General - şi deci a Şefului, care a şi fost personal observat, prin ord. Cab. Militar nr. 11S din 14 ianuarie 1942 - mă fac să cred că nu mai posed încrederea Domnului Conducător al Statului. Faptul că am putut pierde această încredere în scurtul timp de nici 4 luni, după ce capacitatea mea de ostaş-comandant a fost confirmată în fața Odessei, mă face să cred că Domnul Conducător al Statului nu este mulțumit cu metoda cu care conduc Marele Stat Major General al Armatei şi mă obligă a justifica această metodă de conducere.

În toată cariera mea militară am condus pe subalternii mei cu bunătate, ferm convins că numai acel şef poate pretinde mult de la subalterni, care ştie să le câştige sufletul; aceasta nu însemnează că nu ştiu şi nu am ştiut să fiu sever, acolo unde trebuie.

Rezultatele obținute cu această metodă în cariera mea, n-au dat niciodată greş. Cea mai strălucită confirmare am găsit-o prin faptul că, introdus într-o vârstă destul de înaintată, dintr-o armată străină, în mijlocul armatei române, totuşi am reuşit a câştiga acea încredere - pot risca a spune unanimă - cu care mă mândresc şi cu care mă învredniceşte corpul nostru ofițeresc şi în special acel al vânătorilor de munte, unde am avut norocul a sta mai mult în serviciul frontului. Este exclus ca metoda aceasta să nu dea rezultate şi la Marele Stat Major General. De fapt sunt convins că ofițerii Marelui Stat Major General au dat în tot timpul evenimentelor excepționale, deci de la 1938 încoace, tot ce pot da. Că s-au comis şi se mai comit greşeli, este inevitabil. Însuşi Domnul Conducător al Statului spune (Cab. Militar nr. 5 366 M din 30 decembrie 1941):

„Roadele greşelilor comise timp de 20 (douăzeci) ani, nu puteau fi decât dezastruoase".

„Comandamente nepregătite au dus la nepregătirea ofițerilor… şi mai presus de toate, trebuie continuate în organizare, comandă, instrucție, măsuri, acțiune etc."

„Iată ce aveam de spus pe marginea acestui rechizitoriu teribil, care nu poate lovi pe adevărații vinovați - oamenii politici şi Regele Carol - care acum stau ascunşi, rod ce au furat, îşi freacă mâinile ca şi alții să eşueze, pentru ca să arate că nu ei sunt vinovați, ci poporul".

„Realitatea este că poporul este victima".

Şi cum este victima poporul, sunt victime în acelaşi sens şi ofițerii, care aparțin acestui popor.

Ofițerii Marelui Stat Major General lucrează de ani de zile zi şi noapte, fără duminici, fără sărbători.

Simbol trist al unei munci, împinsă uneori până la sacrificiu, este însuşi moartea fostului şef al M.St.M. Generalul Ioanițiu.

Este imposibil de conceput ca Marele Stat Major General să n-aibă nici o parte la rezultatul extraordinar ce-l constituie o campanie victorioasă dusă de o armată insuficient pregătită din toate punctele de vedere. Totuşi, pentru acest MStMGl. nu s-a găsit nici un cuvânt de recunoştință, ci numai reproşuri, care îndrăznesc a le caracteriza, în mare parte nedrepte.

Aşa de pildă, simțul meu de dreptate nu poate admite ca Marele Stat Major General ar fi vinovat de lipsa de benzină - lipsă care de fapt nici n-a existat, decât sub forma unei crize germane, probabil trecătoare - cum nu este nici vinovat de degerările ostaşilor (rezoluția de pe ordinul Cabinetului Militar nr. 2 194 M din 14.I.1942). Spitalele din Bucureşti sunt pline de ostaşi germani degerați şi totuşi, nu cred că Marele Stat Major german poate fi acuzat de lipsă de prevedere.

Operațiile din Crimeea au loc sub comanda germană; deplasările provocate de ele - ale Diviziilor 10 şi 18 - au fost urgente şi complet neaşteptate; Marele Stat Major General nu putea să le organizeze, de la Bucureşti, mai bine ca întreaga ierarhie a Comandamentului german şi român, prezent la fața locului: Divizii C de A, Armate.

Marele Stat Major General nu putea nici să oprească declanşarea mişcărilor. Greutățile ce s-au ivit şi se vor mai ivi, atât la noi, cât şi la germani, sunt inerente unei campanii de iarnă, dusă în spatele Rusiei. Reproşul, făcut Marelui Stat Major General pe acea temă că „face teorie şi stă îngropat în hârtii", nu este deci drept.

De asemenea, nu Marele Stat Major General este vinovat că îmbrăcămintea de iarnă, aflată asupra Armatei 3-a, care este dotată cu **toate mijloacele** de transport, de care dispune actualmente armata română, n-a putut ajunge în timp util la destinație. Nu trebuie uitat, că bătălia de la Odessa nu s-a terminat decât la 16 octombrie, că aveam de transportat muniție în țară şi că iarna a început în acest an excepțional de timpuriu.

Comandantul Armatei mi-a comunicat că față de starea drumurilor şi a vremii, n-a putut face mai mult, cu mijloacele de transport de care dispunea. General Dumitrescu este un comandant foarte conştiincios şi cu greu pot crede că execuția distribuirii ar fi fost „detestabilă", după cum s-a afirmat.

În ceea ce priveşte grava imputare, ce se face Marelui Stat Major General prin ordinul observator nr. 12/s al Cab. Militar din 15.I.1942, că organele de conducere responsabile ale Marelui Stat Major General „nu pun toată dragostea şi toată pasiunea pe care o reclamă neamul întreg" şi „că se mulțumesc a rezolva problemele numai din birouri şi improvizând de la zi la zi", îmi permit a arăta, încă odată, că tot personalul Marelui Stat Major General şi mai ales Şefii şi Subşefii se găsesc într-o muncă încordată şi continuă.

Este însă adevărat că activitatea ofițerilor Marelui Stat Major General şi în special a şefilor, a fost legată mai mult de birouri, dar aceasta este natural într-o perioadă de iarnă, când - după întoarcerea din campanie - s-au pus probleme de organizare a armatei, ce, în faza lor inițială, leagă pe ofițerul de Stat Major de Birou.

Țin să relev că, paralel cu aceste lucrări, foarte dificile şi voluminoase, s-a desfăşurat la Marele Stat Major General, sub directa mea conducere, o activitate de care Domnul Conducător al Statului nu a putut lua încă cunoştință, decât în mod foarte vag.

Este vorba de instrucția generalilor, care deşi m-a prins foarte mult în luna decembrie, în birourile Şcolii Superioare de Război, totuşi m-a pus în contact direct cu aproape toți Generalii,

precum este vorba şi de întocmirea unui proiect de ipoteze, realizat la sfârşitul lunii decembrie şi mai ales în luna ianuarie.

Lucrările respective nu aşteaptă decât a fi prezentate Domnului Conducător al Statului.

Dacă se ține cont că organele de conducere ale Marele Stat Major General nu s-au întors în Bucureşti, decât la sfârşitul lunii octombrie, cred că s-a dovedit că nu ne-am pus la un somn de iarnă, ci am muncit şi noi serios, gândit şi organizat.

Ca încheiere, nu pot să nu arăt că am albit în cariera mea militară, tot atât de lungă ca a Domnului Conducător al Statului, în muncă şi cinste, fără a avea nevoie, până acum, de o vorbă aspră de stimulare.

Demnitatea mea de ostaş bătrân mă sileşte însă astăzi, de a mă apăra şi de a apăra şi pe subalternii mei, în contra loviturilor pe care le primesc, în cea mai mare parte - după ferma mea convingere pe nedrept, chiar dacă trebuie să o fac prin sacrificiul persoanei mele, căci apreciez că activitatea unui Şef al Marelui Stat Major General nu se poate dezvolta fructuoasă, în atmosfera unei încrederi limitate şi primind lovituri morale.

Ferm convins că am servit pe Domnul Conducător al Statului, de la venirea Domniei Sale la putere, în împrejurări destul de dificile loial şi fără rezervă, îl rog a hotărî asupra acestei cereri, cum va crede de cuviință.

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR GENERAL
GENERAL DE C.A. ADJ.
Iosif Iacobici

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 273-276).

[xix] **5 februarie 1942**

- Notă secretă, elaborată în temeiul schimbului de informații şi analizelor comune *SSI – Abwehr*, relativ la „intențiile anglo-sovietice în Sud-Estul Europei, în Orientul Apropiat şi în Africa" (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI,* p. 230-232).
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ … Noul ministru al Croației, gaspadin Branco Benzon, şi-a remis ieri scrisorile de acreditare. În discursul său, ilustrul om de stat a pus Europa la cale, iar Regele în răspunsul pe care i l-a dat i-a făgăduit concursul … Conducătorului!" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 99).

[xx] **6 februarie 1942**

- Răspunsul Mareşalului Antonescu la scrisoarea lui H. Clejan (fragmente): „Am primit scrisoarea dv. în care îmi cereți asentimentul de a prelua conducerea obştii evreieşti din România. Vă cunosc demult şi vă ştiu un om de treabă şi în consecință n-aş avea nimic împotriva alegerii dv. la conducerea acestei obşti. Vă anunț însă că nu mă amestec în această chestiune. Comunitatea evreiască trebuie să-şi aleagă şef pe cine crede de cuviință. Fiindcă îmi vorbiți însă de un mănunchi de evrei «cu sentimente patriotice» cu care voiți «să vă opuneți oricărei manifestări politice şi oricărei influențe ce ar putea să prejudicieze sau să anihileze înaltele țeluri urmărite de Mareşalul Antonescu», țin să atrag atenția că nu cerem de la evrei sentimente patriotice fiindcă nu este normal a le cere, dar cerem tuturor care trăiesc în mijlocul nostru să nu ia drept slăbiciune toleranța noastră şi să nu abuzeze de ea fiindcă acei care vor încerca de acum înainte să se opună, în orice fel, intereselor noastre naționale, vor fi loviți fără nici o cruțare. Evreii care nu se vor încadra total şi în adâncime pe linia intereselor statului român se exclud singuri de la beneficiul de a mai fi tolerați pe teritoriul țării. Nu aveți dreptul să vă plângeți fiindcă statul român nu a făcut şi nu face decât să se apere împotriva dușmăniei evreilor ..." (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 245).

[xxi] **8 februarie 1942**

- Mesajul Mareşalului Antonescu adresat Feldmareşalului Wilhelm Keitel ca răspuns la scrisoarea

acestuia din 27.I.1942 care-i adusese „mărturia simțămintelor de reciprocă încredere şi dovada unei bune înțelegeri din partea Führerului şi a Dv. pentru grijile şi preocupările noastre în vederea atingerii scopului comun ce urmărim" – nimicirea inamicului comunist (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 246). În ceea ce-l priveşte, „intrând în războiul actual, poporul român înțelege să lupte la Est pentru toate drepturile lui şi aşteaptă cu stoicism, dar şi cu legitimă speranță, la Vest, nu cesiuni, ci reparațiuni" (*ibidem,* p. 248).
- Fragment din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „Nu mai ştim nimic. Nu ştim dacă Antonescu a plecat sau nu la Cartierul lui Hitler. Nu ştim dacă demisia lui Costi Stoicescu a fost primită sau nu. Nu ştim dacă se va numi un nou ministru, cine are să fie … Nu ştim decât ce ni se spune şi ni se spune că pe toate fronturile merge bine […] În fine … cum o vrea Dumnezeu! …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 102).

[xxii] **12 februarie 1942**
- Ordin de zi către Armată nr. 21/12.II.1942, fiind citat generalul Mihail Lascăr pentru „modul strălucit" în care s-au luptat unitățile de sub comanda sa în acțiunile de la Marea de Azov şi din Crimeea (*Registrul istoric*, IV, f. 48).

[xxiii] **13 februarie 1942**
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ Întâlnit […] pe Mihai Popovici, rumen şi zaharisit. Mi-a confirmat «remiterea» ratată de George Brătianu a Memoriului destinat de noi şi de Dinu Brătianu lui Antonescu. Antonescu a întrebat pe George «ce e în Memoriu» şi cum simpaticul George îl ştia pe dinafară a spus tot ce era în el. Mareşalul a asista cu răbdare şi în tăcere, dar, după ce a terminat Brătianu «expozeul» lui, a început să urle şi să bată cu pumnul în masă şi să înjure pe toți oamenii politici care au guvernat până acum România şi au dus-o în prăpastie, *de unde a scăpat-o el, şi numai el!* Să nu-i dea oamenii politici lui sfaturi! Să-l ierte cu memoriile! Nu le primeşte. Dacă vor, să vină în persoană să discute cu el, să le arate el că tot ce face e bine şi pentru mântuirea Țării! A fost atât de violent încât George Brătianu, speriat, şi-a băgat hârtia în buzunar şi a plecat …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 118).

[xxiv] **14 februarie 1942**
- Din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „Ziarele au avut în fine voie azi să vorbească de călătoria Mareşalului Antonescu la Berlin şi la Cartierul General german. Păstrarea secretelor pe care le ştie toată lumea, e o tâmpenie. Despre cele vorbite sau hotărâte între Antonescu şi Hitler, bineînțeles, nici o vorbă, şi această tăinuire o pricepem, dar nu pricepem pe cealaltă, a călătoriei […] Antonescu a întâlnit pe Hitler în ziua de 11, miercuri – iar a doua zi, joi 12, a fost oaspetele lui Ribbentrop şi al lui Goering. Reichsmareşalul a dat şi o recepție în cinstea Conducătorului. La întrevedere, pe lângă militari, au luat parte şi von Killinger şi Bossy. Mareşalul se înapoiază azi în Bucureşti, şi numai peste câteva zile vom afla dacă a venit cu pace sau război în poale – în ce ne priveşte pe noi …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 118-119).

[xxv] **15 februarie 1942**
- Din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „ … În Memoriul trimis de Maniu şi Dinu Brătianu lui Antonescu, prin Gheorghe Brătianu, era o frază mai ales făcută să placă Mareşalului … «dacă mai credeți şi Domnia-Voastră în victoria Germaniei». Antonescu a avut un nas de copoi când a refuzat să primească Memoriul …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 122).

[xxvi] **16 februarie 1942**
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ … [Constantin] Buşilă a spus nevestei mele că Mareşalul s-a înapoiat încântat de la Berlin (?), *dar că va trebui să dăm* [pentru Frontul de Est] *multă armată …"* (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* vol. X, p. 127).

[xxvii] **17 februarie 1942**

- Dispoziție a Mareşalului Antonescu pentru prof. Mihai Antonescu:

17 februarie 1942

Cabinetului Militar al Conducătorului Statului
Biroul 2
„Domnul Mihai Antonescu.
Să se protesteze energic la Budapesta şi să se arate cazul la Berlin, unde se va spune că, dacă nu se iau masuri energice, vom trebui să recurgem la forță pentru apărarea frontierei"
ss. Mareşal Antonescu

NOTĂ

În Buletinul de Informații din 12 februarie s-a raportat Domnului Mareşal, Conducătorul Statului, următorul incident de frontieră:

Pe linia de demarcație a Ardealului cedat:

La 8 februarie, ora 17, o patrulă de sase oameni, a pichetului de grăniceri român, situat între comunele BARCANI şi ZAGON (40 km Est-Nord-Est Braşov), a fost atacată prin surprindere şi capturată – după un scurt schimb de focuri – de către o patrulă maghiară, cu efectiv superior.

Cercetările sunt în curs.

(Marele Stat Major General)

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 13).

[xxviii] **18 februarie 1942**

- Secretarul General al MAS, Gh. Davidescu, informează pe titularul Externelor despre demersurile diplomaților german şi italian la Bucureşti:

Nota de Serviciu
din 18 februarie 1942

D-nii Stelzer şi Formentini mi-au remis azi două memorii identice cu privire la diferite chestiuni în legătură cu activitatea Comisiunilor Mixte de control germano-italiene de la Braşov şi Cluj. Într-un memoriu anex Guvernele german şi italiene ne face diverse sugestiuni:

1. Cu privire la lichidarea incidentelor de frontieră, de mică importanță, cu Ungaria, printr-o procedură mai simplă ce s-ar efectua de către autoritățile locale.

2. Pentru a se ajunge la un aranjament cu Ungaria în chestiunea micului trafic de frontieră pentru muncile agricole lărgindu-se eventual zona până la o adâncime de 10 km.

Am răspuns D-lor Stelzer şi Formentini că procedura sugerată pentru lichidarea micilor incidente de frontieră se aplică deja de mai multă vreme. În ce priveşte micul trafic de frontieră, am comunicat alaltăieri Legațiunii Ungariei răspunsul nostru care propune facilitarea în principiu a trecerilor peste frontieră pentru muncile agricole în condițiunile cunoscute din anul trecut. Aceste treceri ar fi permise de la 1 martie până la 15 noiembrie a.c. În ce priveşte lărgirea zonei până la o adâncime de 10 km am arătat că autoritățile noastre nu sunt favorabile acestei propuneri.

Vizitatorii mei mi-au expus apoi scopul principal al vizitei lor:

Guvernele de la Berlin şi Roma (în baza rapoartelor Contelui Roggeri şi Principelui von Bülow) au impresiunea că unele din dificultățile ce se manifestă azi în raporturile româno-ungare s-ar datora faptului că procedura de opțiune prevăzută în arbitrajul de la Viena nu a fost încă stabilită. Într-adevăr din protocolul semnat la Viena în 26 februarie 1941, se prevede că termenul de opțiune pentru naționalitatea celuilalt Stat va începe să curgă de la o dată ce se va fixa ulterior. Guvernele german şi italian ne roagă deci a examina dacă nu ar fi oportun de a se fixa acum formalitățile şi termenul de opțiune.

Am răspuns D-lor Stelzer şi Formentini că voi transmite autorităților competente sugestiunile Domniilor lor. Țin însă să le atrag atențiunea că în momentul de față, când în Transilvania de Nord populațiunea românească este înfometată sistematic de un regim fără inimă şi când de pe altă autoritățile maghiare procedează la concentrări masive de români, concentrări ce au

atins cifra de 60 000, o asemenea înţelegere pentru redeschiderea posibilităţilor de opţiune mi se pare foarte puţin indicată. Rezultatul nu ar putea fi altul decât că zeci de mii de români din Transilvania de Nord s-ar grăbi din primele zile să-şi îndeplinească formalităţile cerute pentru a trece în România, în timp ce sunt sigur că nici un ungur din România nu ar vedea vreun motiv deosebit care ă-l îndemne să treacă în Ungaria.

Am arătat interlocutorilor mei că – dacă se tinde spre o rezolvare a diferendelor româno-ungare pe această cale – mijlocul nu mi se pare câtuşi de puţin potrivit. Desigur, între România şi Ungaria nu vor putea fi raporturi normale atâta timp cât se va mai găsi un ungur în România şi un român în Ungaria. Frontiera actuală româno-ungară spre Transilvania de Nord nu va putea însă fi menţinută nici în cazul când în acest teritoriu n-ar mai trăi nici un singur român. Frontiera trasată la Viena este un pumnal în inima românilor. Această frontieră care avansează până la 20 km de Braşov şi care reprezintă o ameninţare pentru întreaga regiune petroliferă, va trebui să formeze la sfârşitul războiului obiectul unei reexaminări într-un spirit cu totul diferit de acel care a prezidat la pronunţarea sentinţei arbitrajului de la Viena.

ss. Davidescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 9-11).

- Instrucţiunile prof. Mihai Antonescu pentru Ministerul Afacerilor Străine al României:

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
Nota de Serviciu a D-lui Secretar General
Gh. Davidescu din 18 februarie 1942

„Dl. Davidescu.

Rog să chemaţi pe D-nii Stelzer şi Formentini şi să le comunicaţi că la 15 septembrie Guvernul român a făcut Guvernelor german şi italian o comunicare (caducitatea) privitoare la actul de la Viena, că am făcut şi eu personal comunicări Führerului şi D-lui von Ribbentrop şi Contelui Ciano, că Dl. Mareşal [a făcut aceeaşi comunicare] Führerului şi vom face şi alta Ducelui. La aceasta nu avem de adăugat decât atât: că România are 130 000 de morţi, răniţi şi dispăruţi, din care 23% până la Nistru şi 77% peste Nistru şi a dat 2 670 000 tone petrol care întreţine războiul Axei, pe lângă alte contribuţiuni.

Este răspunsul meu propunerilor italo-germane".

M.A.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 8).

[xxix] **19 februarie 1942**

- Dispoziţia Mareşalului Antonescu privind evacuarea unor evrei în Transnistria:

EXTRAS
DIN DOSARUL CORESPONDENŢA DIN ANII 1940-1944
AL MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE. CABINETUL MINISTRULUI

Preşedinţia Consiliului de Miniştri
Cabinetul Militar Bir. 2
Nr. 3 333/M.
STRICT SECRET

Bucureşti, 19.II.1942
Ministerul Internelor - Cabinet
Nr. 14 390 din 19.II.1942

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
CABINET

20 februarie 1942
S.S.P.

Cu onoare vă trimitem alăturat o copie de pe nota Marelui Stat Major General Nr. 50 258/C. din 13.II.1942, pe care Domnul Mareşal Antonescu a pus următoarea rezoluţie:

„1. Să se interneze în lagăr şi în primăvară să fie evacuaţi în Transnistria:

a. Toţi evreii activanţi comunişti din toată ţara, în special cei din Capitală, regiunea petroliferă, Constanţa şi Giurgiu.

b. Toţi evreii instalaţi clandestin în Capitală în ultimii doi ani.

Operaţiunea trebuie pregătită. Nu trebuie să se procedeze cu sălbăticie.

2. Pentru ceilalţi evrei din zona petroliferă şi din zonele militare ale Capitalei nu este motiv să luăm măsuri.

Am garantat prin declaraţiunile făcute, viaţa şi libertatea evreilor autohtoni. Trebuie să mă ţin de cuvânt.

Dacă însă comit acte contrarii liniştii, siguranţei şi intereselor noastre trebuie luate măsuri contra vinovaţilor şi în contra colectivităţii eventual.

Pentru aceasta trebuie preveniţi de Ministerul de Interne prin Comunităţile lor".

D.O.

ŞEFUL CABINETULUI MILITAR

Colonel

R. Davidescu

Comunicat:

Marelui Stat Major General

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 11, f. 65).

[xxx] **22 februarie 1942**

- Scrisoarea lui Iuliu Maniu către Mareşalul Antonescu referitoare la situaţia din Transilvania şi Banat (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 227-230).

[xxxi] **25 februarie 1942**

- Din cuvântarea Mareşalului Antonescu la plecare militarilor români la Potsdam: „ ... Nu luaţi, prin urmare, această plecare în Germania ca o simplă plimbare, ca un divertisment în viaţa Dv., ci luaţi lucrurile foarte în serios, pentru că nu putem să ne jucăm la infinit cu viitorul acestui neam. Dacă vom continua să fim ca în ultimele două decenii, neamul acesta este condamnat [...] Este cuvântul unui om bătrân, legat sufleteşte, cum foarte puţini din această Ţară sunt legaţi cu pământul şi viitorul neamului nostru. Am datoria să vă atrag atenţia că, dacă nu ne îndreptăm, neamul este condamnat şi nu ne putem îndrepta decât printr-o acţiune energică, conştiincioasă, exemplară, a tineretului nostru, nu aşa cum s-a făcut până acum" (*Registrul istoric,* IV, f. 63).

[xxxii] **26 februarie 1942**

- Din precizările Mareşalului Antonescu în şedinţa de cabinet cu guvernatorii provinciilor dezrobite din Est: „ ... Problema bunurilor expropriate de la evrei are mai multe laturi. În timpul dominaţiei ruseşti [1940-1941], au dispărut, sau au fost deportaţi şi evreii şi alţi străini, nu numai români; au fost deportaţi chiar şi ruşi de ai lor. Ruşii n-au urmărit numai o politică de lovire a Neamului Românesc, pentru că au deportat şi evrei, şi bulgari, şi ucraineni, şi ruşi de-ai lor. Prin urma, avem evrei deportaţi, ca şi români de ai noştri; avem evrei morţi, decimaţi de război, sau luaţi de armatele ruseşti în retragere şi, în sfârşit, mai sunt şi evrei rămaşi pe loc. Deci, iată patru categorii numai în cadrul populaţiei evreieşti, din Basarabia şi Bucovina. În ceea ce priveşte [pe] români, au fost români deportaţi, au fost alţii evacuaţi de ruşi şi de noi, au mai fost alţii dispăruţi. Pe urmă, sunt ceilalţi minoritari, de care vrem să scăpăm: ucraineni, polonezi, bulgari, găgăuţi, toate liftele acestea care s-au aşezat în nordul şi în sudul Basarabiei. Prin urmare, problema juridică n-are numai un singur aspect, ci are mai multe laturi, care trebuiesc tratate şi soluţionate de acord cu Ministerul Justiţiei. Noi am pierdut, din acest punct de vedere, zece luni, fără să facem un pas înainte" (*Stenogramele ...,* VI, p. 199).

[xxxiii] **3 martie 1942**

- Din declarațiile Mareşalului în şedința guvernului: „ ... Să nu mergem la derivă, cum s-a mers şi cu studenții veterinari, cu medicii, când un ministru a vrut una, altul alta, dar nimeni nu s-a gândit să se ocupe cu formarea lor. Acelaşi lucru cu profesorii, cu militarii, cu toți. Trebuie să plecăm de la baza necesității Statului. Dacă nu plecăm de la această bază serioasă, este inutil să mai tratăm problema. De aceea am spus – să mă ierte dl prof. Petrovici – că chestiuni sentimentale nu au ce căuta. Este chestiunea de necesitate. Dacă este o necesitate pentru Stat, avem datoria s-o satisfacem. Acesta este rolul nostru aici, să ne gândim la nevoile prezente şi viitoare, şi în raport cu ele să creăm necesarul [...] Profit de această ocazie ca să atrag atenția tuturor în privința acestei plăgi, a acestor comisii [constituite de Ministerul Culturii şi al Cultelor], care pompează şi nu fac nici o treabă. Comisiile sunt făcute ca să difuzeze răspunderile. Când cineva nu vrea să-şi ia răspunderea, face o comisie [...] Eu lucrez aici, cu toată răspunderea pe care o am în Stat, fără nici o comisie ... ” (*Stenogramele ...,* VI, p. 223, 251).

- Notă informativă a *SSI* pe tema: **URSS - Curentul antisemit din Armata Roşie**. Reținem din concluzii: „Nemulțumirile din sânul trupelor sovietice împotriva evreilor crescând, din cauza pierderilor mari şi sângeroase ale trupelor operative şi a sustragerii de pe front a elementului evreiesc, militarii sovietici au început din nou o acțiune ascunsă de eliberare a Armatei Roşii de sub influența comisarilor politici şi a trupei *NKVD*. Acest proces de eliberare este în prezent în stare de desfăşurare latentă, datorită forțelor oculte, care luptă din răsputeri pentru menținerea puterii comisarilor politici evrei, înlăturarea cărora ar putea da naştere la un intens curent antisemit în sânul armatei şi populației din URSS, curent ce ar putea aduce multe surprize” (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 248).

- Raport al MStM despre un demers al cetățeanului german Fuss pe lângă ataşatul militar român la Berlin:

CABINETUL MILITAR
Biroul 2

NOTĂ

1942, luna martie, ziua 3

SUMAR

Marele Stat Major raportează asupra acțiunii Domnului Fuss, la Berlin

Marele Stat Major raportează că, la ataşatul nostru militar din Berlin s-a prezentat un domn, Fuss, care pretinde că ar avea misiunea să trateze cu Ministrul de Externe german şi Gestapou, o destindere în chestiunea legionarilor.

Domnul Fuss a arătat ataşatului nostru militar, fără să-i lase, o copie de pe un raport, pe care ar fi fost însărcinat de Serviciul Special al partidului național-socialist să-l facă asupra problemei legionare. Raportul ar fi fost destinat, după afirmațiile lui Fuss, Führerului, care l-ar fi citit puțin înainte de vizita Domnului Mareşal Antonescu. Raportul ajunge la concluzia că şefii legionari internați în Germania sunt incapabili şi criminali, dar că ideea legionară trebuie folosită, făcându-se apel la legionarii capabili şi necompromişi.

Ataşatul militar menționează că Dl. Fuss a agitat la Berlin şi alte chestiuni, arătând nemulțumirile ce ar exista printre germani, împotriva Domnului Mihai Antonescu din pricina numirii Domnului Cădere la Lisabona, a plecării Domnului Gafencu în Elveția şi a schimbării Domnului General Iacobici. Dl. von Killinger i-ar fi spus însă, că în chestia Domnului General Iacobici, este pe un drum greşit.

Marele Stat Major dă următoarele informații asupra Domnului Fuss:

- Se numeşte Iosef Fuss, german etnic din Sibiu, avocat şi ziarist, stabilit de câțiva ani în Bucureşti;
- Este cunoscut ca având relații cu cercurile legionare;
- Are legături cu Serviciile Speciale ale Partidului Național Socialist German şi cu

autorităţile germane de la noi;

- Este agent al Gestapoului înclinat spre exagerări interesate şi caută să-şi dea mai multă importanţă decât are în realitate.

- Urmează a se înapoia în România zilele acestea.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 123, f. 48-49).

[xxxiv] **5 martie 1942**

- Din cuvântarea Mareşalului Antonescu la primirea Misiunii militare slovace: „ ... Prietenia noastră pentru poporul slovac este întemeiată pe această unitate de încredere şi de credinţe comune. Nu numai azi, când purtăm împreună o luptă de conservare, onoare, dreptate şi civilizaţie, împotriva marelui inamic al nostru şi al Europei: bolşevismul. Nu numai ieri, când ne-am legat politica noastră externă de marile ţeluri ale *Axei* şi de marea luptă a Germaniei. Dar şi altădată, în trecutul de veacuri, când, în aceiaşi Carpaţi, duceam aceeaşi luptă pentru apărarea şi libertatea noastră" (*Registrul istoric,* IV, f. 74).

- Nota informativă nr. 13 434 a *SSI*-ului: ştiri privind activitatea împotriva teroriştilor la Odessa; s-a început, pentru blocarea partizanilor lăsaţi de *NKVD,* zidirea intrărilor/ieşirilor catacombelor din oraş (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 249).

[xxxv] **7 martie 1942**

- Nota informativă nr. 35 492 a *SSI*-ului pe marginea ultimelor instrucţiuni ale CC al PCR; dintre materialele anexate, se desprinde această **Scrisoare a CC al PCR către activul de partid din Capitală**, din care extragem: „... Războiul se duce pe viaţă şi pe moarte. Hitler şi sluga lui, trădătorul Antonescu, după ce au nimicit floarea tineretului român, caută acum să extermine întregul popor român în războiul tâlhăresc contra Uniunii Sovietice". Iar apoi: „Hitler şi Antonescu caută să distrugă Partidul nostru, duşmanul lor cel mai hotărât din ţară. Prin teroarea cea mai sălbatică, ei caută să ne extermine" (apud Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 249).

[xxxvi] **8 martie 1942**

- Mai multe note informative ale *SSI*-ului pe diverse teme: **URSS - Lucrări de fortificaţii în Caucaz**; **URSS - Diverse informaţiuni militare**; **URSS - Eliberarea unor prizonieri** (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 249).

[xxxvii] **10 martie 1942**

- Întrevederea prof. Mihai Antonescu cu Albert Göring, fratele Reichsmareşalului Reichului nazist:

NOTĂ

asupra convorbirii avute

în ziua de 10 martie 1942 de Dl. M. Antonescu, Vice-Preşedintele Consiliului cu Dl. Göring

la Preşedinţia Consiliului de Miniştri

Fratele Mareşalului Göring a venit să mă vadă înainte de plecarea sa la Berlin, întrebându-mă dacă doresc să fac vreo comunicare fratelui său.

L-am rugat să exprime Reichsmareşalului Göring regretul meu că am fost pus în situaţia să aflu că declaraţiile pe care mi le-a făcut mie cu prilejul vizitei la Berlin în ce priveşte unele chestiuni româneşti foarte însemnate au fost mai largi, mai deschise şi mai categorice decât acelea pe care le-a făcut Mareşalului Antonescu.

Că nu pot să-mi închipui că în convingerea şi hotărârea celui dintâi colaborator şi succesor al Führerului a putut interveni vreo schimbare şi că n-am decât regretul atunci când mă aşteptam să meargă mai departe chiar în confirmarea şi recunoaşterea unor drepturi pe care faţă de mine le înfăţişase precis şi cu termeni geografici, în convorbirea cu Mareşalul s-a menţinut la unele generalităţi, ba pare chiar că a încercat să pună în discuţie unele din confirmările formale ce-mi făcuse mie.

Doresc să mă liniştesc pentru a nu mă sili să iau o atitudine scrisă în această privinţă,

pentru că şi noi avem propria noastră răspundere în faţa istoriei şi actele politice, economice şi militare pe care le facem sunt desigur determinate pe garanţiile şi angajamentele pe care le primim.

De asemenea, în altă ordine de idei, l-am rugat pe Dl. Göring să atragă atenţia fratelui său că colaborarea industrială pentru Germania, pentru care mi-am luat riscuri foarte mari în februarie 1941, nu a dus la rezultatele dorite, că semifabricatele şi materiile prime nu ne-au fost trimise în cantităţile angajate şi că stăruitoarea mea cerere repetată pe lângă Dl. Guido Schmidt şi scrisorile şi angajamentele formale ale acestora n-au ameliorat situaţia.

Că este inadmisibil, într-o perioadă când trebuie să facem toate sforţările într-o mare producţie europeană, să lăsăm producţia românească să scadă şi industria noastră să stagneze, cu atât mai mult cu cât aceasta ne va pune într-o situaţie foarte grea şi din punct de vedere intern.

Într-adevăr, când am negociat aceste convenţiuni cu industria germană, era la 27 ianuarie, după frământările de atunci şi când cu intrigile care se făcuseră situaţia Guvernului şi liniştea în ţară nu erau desăvârşite, propunerile de colaborare industrială făcute atunci de Dl. Guido Schmidt au fost cumplit de grele.

D-sa a început prin a-mi cere ca 60% din fondurile industriale să treacă în proprietatea industriei germane.

Ceea ce, desigur, am refuzat şi a ajuns apoi să se mulţumească cu crearea societăţii comune de exploatare în care industria germană Herman Göring Werke să vină cu 50% şi să nu aibă decât administrarea industriilor închiriate.

Am consimţit atunci la acesta nu numai pentru că situaţia internă îmi cerea să ajung la formule cât mai repezi atât pe plan social cât şi pe plan politic, dar şi pentru că în acelaşi timp doream să asigur viitorul acestei industrii, ştiind că depinde de exportul german spre România de fier, cocs şi semifabricate, însăşi existenţa acestor industrii, după cum depinde de încadrarea în planul economic german soarta de mâine a industriei româneşti.

Constat însă cu regret că aceste contracte, cu toată ameliorarea lor ulterioară şi recâştigarea legitimă a unor poziţii româneşti, sunt departe de a ne oferi satisfacţii, întrucât suntem ameninţaţi să nu mai producem şi chiar să dăm impresia industriaşilor români, nu numai că colaborarea industrială cu Germania n-a dus la nici un rezultat, dar că am periclitat situaţia industriilor româneşti cu acordurile Grupului German Göring Werke.

Cum Mareşalul Antonescu, atunci când am vorbit de aceste contracte şi de riscurile luate personal la semnarea lor, din motive de ordin politic şi constrâns de împrejurările de la sfârşitul lunii ianuarie 1941, a fost sensibil atunci când i-am făcut aluzie la condiţiunile acestor acorduri, sunt convins că va fi sensibil şi acum atunci când i se va atrage atenţia că ele produc nemulţumire atât Guvernului cât şi industriaşilor şi muncitorilor români.

Îl rog de aceea, să găsească o soluţie, fiindcă astfel voi fi silit să fac rezilierea acestor contracte.

Am deja pregătită notificarea în acest sens. Cred însă că cel mai bun lucru ar fi să ajungem la o reziliere amicală şi nu prin acte publice.

Aceasta ar fi în avantajul ambelor părţi şi ar libera şi industria germană de atingerea prestigiului ideii de colaborare, iar industria română de servituţi nefolositoare.

(Am chemat pe Generalul Gerstenberg, Ataşatul Militar al Aerului şi omul de încredere al Reichsmareşalului Göring, căruia i-am făcut o comunicare asemănătoare în ce priveşte industria germană, atrăgându-i atenţia că opinia publică română va judeca foarte aspru că după ce Statul Român s-a încurcat cu întreprinderile Malaxa, pentru că astfel nu putea să ajungă la o colaborare cu Germania întrucât industria germană a refuzat colaborarea cu Malaxa şi ne-a pus în situaţia de a lua în administrare aceste fabrici, opinia publică ar constata că Statul Român nu poate nici măcar să conserve printr-o bună administrare şi exploatare producţia acestor fabrici, iar ideea de colaborare germano-română ar fi profund compromisă. Generalul Gerstenberg mi-a făgăduit că va face să vină la Bucureşti Generalul Comandant al industriei aviatice germane, cel mai apropiat colaborator al Mareşalului Göring, ca să discute cu dânsul toate amănuntele acestei probleme, şi informând pe Mareşalul Göring să ajungem la o soluţionare cât mai rapidă pentru a nu atinge nici reputaţia Grupului German Göring la care Mareşalul ţine mai presus de orice, nici interesele industriei

românești și prestigiul Guvernului Român care fireşte sunt de datoria noastră să le apărăm).

Se certifică conformitatea cu originalul ce se află în arhiva M.A.S.
ss. indescifrabile
(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 140-142).

- Din însemnările lui Galeazzo Ciano în *Jurnalul* său: „I-am telegrafiat lui Bova Scoppa să amâne la o dată ulterioară călătoria mea în România: văd din telegramele lor interceptate că o fac dificilă şi că ar vrea să dea vizitei mele un caracter antimaghiar. Deci, nimic de făcut …" (apud Mihai Pelin, *Diplomație de război. România – Italia, 1939-1945,* Bucureşti, Editura Elion, 2005, p. 102).

[xxxviii] **16 martie 1942**
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ … De azi înainte ni se va da pâine amestecată cu mălai, dar ni s-a crescut rația de 750 grame la 1 000 grame pe zi, de om" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 203).

[xxxix] **17 martie 1942**
- Fragment din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „Are dreptate Hitler când spune că o asemenea iarnă nu s-a mai pomenit: zilele trecute s-au înregistrat pe frontul rusesc la Centru - 30º şi în Crimeea - 25º! La mijlocul lui martie! La noi termometrul nu s-a coborât sub - 7º, dar nici nu se ridică cu mult peste zero. Destul însă ca să se topească zăpezile şi să determine prăpădul inundațiilor …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 204).

[xl] **18 martie 1942**
- Nota *SSI*-ului pe tema **URSS – Paraşutiştii sovietici** (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI,* p. 235).

[xli] **21 martie 1942**
- Mareşalul Antonescu a dat Ordinul de zi pe Armată nr. 24/1942 relativ la bravura Detaşamentului col. Radu Korne pe câmpul de luptă (*Registrul istoric,* IV, f. 95).
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ … Doi ovrei care făceau propagandă comunistă printre sătenii din Fierbinți au fost arestați, judecați, condamnați la moarte şi executați. Ca comunişti, sau ca ovrei? Pedeapsă cam severă, mai ales în î a doua ipoteză. Prea ne jucăm mult cu moartea …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 218).

[xlii] **23 martie 1942**
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ … Iarna continuă, cu tot soarele care încearcă să o gonească. Termometrul e tot sub zero. Azi-dimineață - 4º. La Radio ni s-a spus ieri că în Rusia termometrul arată - 35º (!!!) *şi că valul de frig va ține până la 13 aprilie*!!! Dacă institutele meteorologice nu se înşeală, ne-am dus dracului!" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 222).

[xliii] **24 martie 1942**
- 24 martie-7 aprilie 1942: Informații parvenite Cabinetului Militar despre comportamentul nemților în Transistria:

INSPECTORATUL JANDARMI TRANSNISTRIA
NOTĂ INFORMATIVĂ
Nr. 185 din 24 martie 1942

În ziua de 9 martie 1942, poliția germană din comunele Mostovoi şi Zavadovca, jud. Berezovca, au ridicat de la lagărul de evrei din comuna Cihrin-Berezovca, un număr de 772 evrei pe care i-au scos în marginea comunei şi executat prin împuşcare.

Obiectele aflate asupra evreilor au fost ridicate de poliția germană şi luate cu ei.

În ziua de 13 martie 1942, un număr de 17 germani de la formaţiunile S.S. din comuna Cartaica, jud. Berezovca, au ridicat din lagărul de evrei din Huliovca-Berezovca, un număr de 650 de evrei, pe care i-au scos în marginea comunei şi executat prin împuşcare.

Înainte de executare evreii au fost dezbrăcaţi până la cămaşă, iar obiecte, banii şi îmbrăcămintea aflată asupra lor au fost ridicate de poliţia germană şi duse în comuna Cartaica.

Cadavrele celor împuşcaţi au fost arse.

Informaţiune sigură.

Inspector Jandarmi Transnistria

Colonel, E. Broşteanu

Inspectoratul General Jandarmi

Comunicat: Guvernământul Civil al Transnistriei

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 4, f. 275).

INSPECTORATUL JANDARMI TRANSNISTRIA
NOTĂ INFORMATIVĂ
Nr. 134 din 13 februarie 1942

Poliţia germană din comuna Rastad, judeţul Berezovca, a împuşcat un număr de 130 evrei din comuna Novăi-Umani, acel judeţ, iar cadavrele celor împuşcaţi le-au ars.

Lucrurile şi îmbrăcămintea celor executaţi s-a luat de către acea poliţie şi s-au distribuit populaţiei din comunele germane.

Informaţiune sigură.

Inspector Jandarmi Transnistria

Colonel, E. Broşteanu

Inspectoratul General Jandarmi

Comunicat: Guvernământul Civil Transnistria

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 4, f. 276).

INSPECTORATUL JANDARMI TRANSNISTRIA
NOTĂ INFORMATIVĂ
Nr. 187 din 24 martie 1942

În ziua de 16 martie 1942, un număr de 16 germani de la poliţia S.S. germană din Nova-Candeli, jud. Berezovca, au ridicat din lagărul de evrei din comuna Catousca, acel judeţ, un număr de 120 evrei, pe care i-au scos în marginea comunei şi executat prin împuşcare.

Efectele şi obiectele găsite asupra evreilor au fost ridicate de poliţia germană.

În urma panicii produse în judeţul Berezovca, cu împuşcarea evreilor, au dispărut din lagărul din comuna Lisinovca, acel judeţ, un număr de 300 evrei.

S-a dat ordin Legiunii a-i urmări şi readuce la lagăr.

Informaţiune sigură.

Inspector Jandarmi Transnistria

Colonel. E. Broşteanu

Inspectoratul General al Jandarmeriei

Comunicat: Guvernământul Transnistriei

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 4, f. 277).

INSPECTORATUL GENERAL AL JANDARMERIEI
NOTĂ INFORMATIVĂ
Nr. 192 din 1 aprilie 1942

În ziua de 10 martie 1942, un număr de 15 poliţişti germani din comuna Mostovoi şi Zavadovca, judeţul Berezovca, au ridicat de la lagărul din comuna Balaiciuc acel judeţ, un număr de 875 evrei pe care i-au scos în marginea comunei şi executat prin împuşcare.

În ziua de 20 martie 1942, aceşti poliţişti germani au ridicat din lagărele din comunele Estribinova, Dimitrovca şi Rumenscoe, judeţul Berezovca, un număr de 1 742 evrei, pe care i-au scos în marginea comunei şi executat prin împuşcare.

În ziua de 22 martie 1942 poliţia germană din comuna Cartacaia, judeţul Berezovca, au ridicat un număr de 180 evrei din lagărul Staraia-Balca şi un număr de 370 evrei de la lagărul din comuna Zaharovca, judeţul Berezovca, pe care i-a executat prin împuşcare.

Hainele şi obiectele de valoare ale evreilor executaţi au fost ridicate de către poliţia germană, iar cadavrele lor au fost stropite cu gaz şi dat foc.

Informaţiune sigură.
Inspector Jandarmi Transnistria
Colonel, E. Broşteanu

Inspectoratul General al Jandarmeriei
Comunicat: Guvernământul Civil al Transnistriei

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 4, f. 278).

INSPECTORATUL JANDARMI TRANSNISTRIA
NOTĂ INFORMATIVĂ
Nr. 6 din 7 aprilie 1942

În ziua de 10 martie 1942, un număr de 15 poliţişti germani din comuna Mostovoi şi Zavadovca, judeţul Berezovca, au ridicat de la lagărul din comuna Balaiciuc acel judeţ, un număr de 850 evrei pe care i-au executat prin împuşcare.

În ziua de 24 martie 1942, Comandantul Poliţiei germane din Neu-Fredental, judeţul Berezovca, însoţit de 10 poliţişti germani au mai ridicat un număr de 30 evrei tot din Balaiciuc, pe care i-au executat prin împuşcare.

După executare poliţia germană a procedat la ridicarea efectelor de la evreii executaţi, care au fost distribuite populaţiei germane, iar cadavrele celor executaţi au fost stropite cu petrol şi dat foc.

Poliţia germană ridică efectele de la evreii executaţi şi le predă populaţiei germane fără a fi dezinfectate, fapt ce contribuie la răspândirea tifosului exantematic, astfel că în comuna Vasilinova, acel judeţ, unde au fost distribuite haine de la evrei, s-au ivit până acum 7 cazuri de tifos exantematic.

Informaţiune sigură.
Inspector Jandarmi Transnistria
Colonel, E. Broşteanu

Inspectoratul General al Jandarmeriei
Comunicat: Guvernământul Civil al Transnistriei

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 4, f. 279).

[xliv] **27 martie 1942**

- Din declaraţiile Mareşalul la reuniunea Consiliului cu Guvernatorii provinciilor eliberate: „ ... Vedeţi şi Dv.: suntem sau nu într-o casă de nebuni? Se hotărăşte un lucru şi, după ce trec luni de zile, aruncă vina unul pe altul şi acum eu am ieşit marele vinovat. **General N. Stoenescu**: Să-mi fi făcut comunicarea că Dv. aţi aprobat acest credit. **Mareşal I. Antonescu**: Păcat că nu s-a inventat maşina

care să înregistreze câtă cheltuială de energie inutilă s-a făcut pentru rezolvarea unui lucru şi atâţia oameni aşteaptă ca să se rezolve o problemă simplă. **Vodă zice da! Hâncu zice ba!**" (*Stenogramele ...,* VI, p. 391).
- Notă a *SSI*-ului pe tema **Măsuri contrainformative germane în zone de operaţiuni** (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI,* p. 235-237).

[xlv] **28 martie 1942**
- Din cuvântarea Mareşalului Antonescu la Şcoala Comandanţilor Muncii Tineretului Român de la Breaza: „... Am avut şi am nestrămutata credinţă că numai un muncitor poate fi un adevărat luptător şi numai un luptător poate fi un bun muncitor. De aceea, deviza omului superior trebuie să fie: «Prin muncă la luptă şi prin luptă la muncă». Oamenii şi popoarele care sunt călăuziţi de această deviză învinge" (*Registrul istoric,* IV, f. 102-103).
- Extrase din însemnările Prof. Ioan Hudiţă: „ … La Maniu la ora 7,30. E prezent şi Ghiţă Pop. Discutăm o serie de chestiuni în legătură cu organizaţiile din Bucovina şi Basarabia. Pe la 8,30 soseşte şi [N.] Lupu, care l-a văzut pe [Ion] Antonescu între 6 şi 8, la Preşedinţia Consiliului [nu se confirmă în *Jurnalul* Mareşalului, acesta fiind plecat din Bucureşti!]. Lupu ne spune de la început că impresia cu care a ieşit de la Antonescu este că «acest om este hotărât să joace cartea germană până la urmă şi că nu putem scăpa de el decât printr-o lovitură de stat». «Sunt fericit să te aud vorbind aşa, i-a răspuns Maniu, pentru că aceasta este vechea mea convingere de când a devenit conducătorul statului». Lupu ne-a făcut apoi un scurt rezumat al celor discutate cu Antonescu. Acesta crede în victoria lui Hitler şi a aliaţilor săi. «Războiul se va termina cel mai târziu toamna aceasta, i-a spus Antonescu, deoarece ofensiva care va dezlănţui-o Hitler pe Frontul de Est va fi atât de groaznică încât nici urmă de soldat bolşevic nu va mai rămâne după luna august». Când Lupu a încercat să-i explice pentru ce se înşeală. Antonescu i-a tăiat-o scurt. «Eu ştiu ce vreţi că spuneţi, de aceea nu vă mai ostenţi zadarnic. Spuneţi vă rog şi d-lui Maniu şi celorlalţi prieteni ai dv. că foarte curând lumea va asista la cea mai mare declanşare de forţe din istoria ei. Un uragan groaznic de foc se va abate asupra bolşevismului, ce va fi făcut scrum. În locul în care mă aflu, eu ştiu mai mult decât dv. toţi, însă nu pot încă vorbi. Vă rog pe toţi să aveţi încredere în mine şi să nu-mi faceţi dificultăţi, cel puţin până în august, septembrie cel mai târziu. Atunci veţi vedea cu toţii câtă dreptate am avut eu luptând mai departe alături de Hitler». Lupu nu s-a lăsat convins, încercând să-i arate că o victorie, chiar decisivă, pe frontul rus, nu înseamnă şi o victorie în contra anglo-americanilor, care rămân invincibili, având în spatele lor resursele economice ale globului întreg. «Cunosc şi teoria asta, l-a întrerupt Antonescu. Află de la mine, d-le Lupu, că, odată lichidat frontul bolşevic, Anglia nu va mai continua războiul nici 24 de ore şi va cere pace în genunchi lui Hitler şi Mussolini. Cei iniţiaţi asupra războiului ştiu foarte bine acest lucru. Iată de exemplu Mareşalul Pétain, care este în măsură să aprecieze situaţia militară a beligeranţilor ceva mai bine decât d-l Maniu. Ei bine, el este pe punctul de a adera şi dânsul la Pactul Tripartit, lucru care se va produce foarte curând». Lupu i-a răspuns că dacă Pétain va face această greşeală, înseamnă că e complet senil şi în cazul aceste vom asista la o răscoală generală a naţiunii franceze. «Eşti un mare naiv, domnule doctor, i-a răspuns Antonescu, nu se răscoală nimeni în contra unui popor care stăpâneşte toată Europa; vom trăi şi vom vedea». Conversaţia dintre ei s-a oprit aici. «D-le Maniu, a terminat Lupu expunerea lui, este cu totul inutil de a mai încerca să-l convingem pe Antonescu pentru a înceta războiul alături de nemţi. El trebuie înlăturat cu forţa de la conducerea statului. Cum? Eu nu ştiu, nu mă pricep. Aceasta e treaba d-tale; ai mai multă pricepere politică decât mine, te bucuri de foarte mult prestigiu în armată şi ai şi foarte bune relaţii la Palat. Foloseşte toate aceste atuuri cum ştii d-ta mai bine ca să putem salva ţara. Eu te urmez loial cu toţi prietenii mei». «Desigur, i-a răspuns Maniu, trebuie să ne gândim serios la această soluţie care e singura posibilă» (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* ediţie acad. Dan Berindei, Bucureşti, 2009, p. 69-70).
- Din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Copleşitoarea mediocritate a vieţii culturale şi publicisticii româneşti. După ce citesc ziarele şi revistele primite din ţară, îmi vine să plâng. Încep să mă simt singur în România" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, ediţie

Sorin Alexandrescu, Bucureşti, Editura Humanitas, 2006, p. 117).

[xlvii] **2 aprilie 1942**
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ … Noul buget pe exerciţiul 1942/1943 se prezintă în sumă totală de 212,7 miliarde lei. Cifra pare astronomică, dar nu e exagerată …În 1915-1916 bugetul României Mici – şi nu eram încă în război – s-a ridicat la *600 milioane lei aur*, cel de azi transformat în lei din 1915 ar reprezenta circa 2 000 milioane – şi suntem în război, şi avem – deşi ciuntită – România Mare … În anul bugetar 1941/1942 s-au cheltuit 150 miliarde, din care 90 pentru război …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 245).

[xlviii] **3 aprilie 1942**
- Fragmente din amintirile prof. Nichita Smochină: „ … Odată, cu ocazia unei serbări care a avut loc la Odessa, guvernatorul Gh. Alexianu l-a invitat acolo [pe Mareşalul Antonescu]. Colonelul Zaharia, şeful lui de cabinet, invalid de război, l-a prevenit să fie cu mare băgare de seamă ca să nu sufere vreun atentat din partea partizanilor comunişti, deşi Alexianu garantase că nu se va întâmpla nimic şi că în Transnistria nu sunt partizani din cauza regimului blând. Mareşalul nu s-a potrivit sfatului colonelului Zaharia şi anturajului său şi a plecat la Odessa. De la gară până departe la Palatul Voronţov, reşedinţa guvernatorului, a mers pe jos o distanţă destul de mare. Populaţia Odessei, mic şi mare, aşezată pe amândouă trotoarele îl salutau ridicând şepcile, în urale - «Ura, trăiască Domnul Mareşal, salvatorul nostru!». El atunci spune colonelului Zaharia şi anturajului care îl însoţea: «Uite, Zaharia, te temi că aceştia, care în armata română văd salvarea lor, vor să mă omoare. Nu aceştia, ci românii mei, care zburdă de bine şi n-au gustat mizeria comunistă, or să mă omoare» …" (Nichita Smochină, *Memorii,* p. 604).

[xlix] **4 aprilie 1942**
- Mesaje primate de Mareşalul Antonescu de Sf. Paşte (**4-6 aprilie 1942**):

[4 aprilie 1942] – Telegrama Generalului
N. Stoenescu adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului

Preşedinţia Consiliului de Miniştri – nr. 816 din 4/4 1942, ora 16/30

De Sf. Paşte vă spunem: *Hristos a înviat* cu gândul spre reînvierea neamului în totalitatea lui. În această zi a speranţelor românismului, slujitorii Ministerului Finanţelor vă dăruiesc toată fiinţa lor pentru izbânda cauzei naţionale al cărui purtător de grijă sunteţi.

Ministrul Finanţelor,
General Nic. Stoenescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 20-21).

[4 aprilie 1942] – Telegrama adresată Mareşalului Antonescu
de General ing. Năsturaş

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului
Loco
Bucureşti – 0125231 – 45 – 4/4 – 11

Cu profund respecte şi devotament, rog a primi de Sfintele Paşte cele mai bune urări de sănătate

şi la mulţi ani.

Să trăiţi, Domnule Mareşal Conducător şi Întregitor al neamului românesc.

General inginer Năsturaş
Str. Paris, 7 bis

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 539).

[4 aprilie 1942] – Telegrama Generalului N. Rujinscki adresată Mareşalului I. Antonescu

Mareşal Antonescu
Loco
Bucureşti – 06262 – 50 – 4/4 – 16

Cavalerii [Asociaţiei Cavalerilor Ordinului] „Mihai Viteazul" trimit camaradului lor, de Sfintele Sărbători, toată dragostea şi admiraţia lor şi îi zic *Hristos a înviat* – Dumnezeu să vă hărăzească din plin putinţa de a realiza tot ce doriţi pentru binele neamului şi al ţării. În numele cavalerilor –

General N. Rujinski
Str. Puişor, 13

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 364).

[6 aprilie 1942] – Telegrama Regelui Mihai I adresată Conducătorului Statului

Domnului
Mareşal Ion Antonescu
Transilvania

Carpaţi - 1 391 – 64 – 6/4 – 127/45

Adevărat a înviat!

Vă mulţumesc din adâncul inimii, Domnule Mareşal, pentru bunele urări ce-mi faceţi, Mie şi Mamei Mele.

Vă rog să arătaţi vitejilor noştri ostaşi dragostea cu care urmăresc măreţele lor fapte de arme şi toată recunoştinţa ce o port pentru eroismul cu care luptă pentru viitorul neamului românesc.

Urez tuturor sănătate şi glorie.

Mihai R.

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 4).

[1] **5 aprilie 1942**

- O dată cardinală în istoria celui de-al doilea război mondial: Adolf Hitler semnează *Directiva de război* nr. 41. În vreme ce faimoasa *Directivă de război* nr. 21 (*Cazul Barbarossa*) din 18 decembrie 1940 (apud A. Hitler, *Directives de guerre,* presentées par H. R. Trevor-Roper et Walter Hubatsch, Paris, Arthaud, 1965, p. 76-80; idem, *Directivele de război,* traducere, Bucureşti, Editura Elit, f.a., p. 122-128) planificase atacarea URSS de către *Wehrmacht*, care trebuia să fie pregătit pentru acţiune oricând înainte de 15 mai 1941, *Directiva de război* în discuţie, apreciind că, „bătălia de iarnă din URSS se apropie de sfârşit", stabilea sarcinile fundamentale ale forţelor germane şi aliate pe Frontul de Est **pentru anul 1942**. în sectorul Nord determinarea, posibilă, a căderii Leningradului şi menţinerea „pe loc" a situaţiei în sectorul Centru (Moscova), astfel că toate forţele disponibile ale *Axei* pe

teatrul din Est (URSS) erau concentrate „în beneficiul operaţiunii principale" din sectorul Sud, ele având, în chip precis, relevă documentul, **„ca obiectiv nimicirea inamicului în faţa Donului, pentru cucerirea, imediat după aceea, a teritoriilor petrolifere din sectorul caucazian şi chiar forţarea trecerii Caucazului"** (*Directives de guerre,* p. 144; *Directivele de război,* p. 247). Pentru detalii, cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, München, Bernard und Graefe Verlag, 1982, p. 316.

[li] **14 aprilie 1942**
- *Proclamaţia de Sf. Paşte 1942* nr. 41 bis/14.IV.1942 a Domnului Mareşal Antonescu: „Români! Am străbătut, în popas la un an şi jumătate înnoire de Domnie, frământări, cutremure, inundaţii, sărăcie şi război. Sunt ţări care se zbat într-o necruţătoare lipsă. Nu avem încă destul, pentru ca să nu îndârjim dreptatea, refuzându-i mulţumirea. Trebuie să ducem până la capăt încercarea şi lupta noastră, fiindcă vom birui ..." (*Registrul istoric,* IV, f. 117).

[lii] **15 aprilie 1942**
- Fragmente din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Oraşul Buzău e în jale mare. Un vultur se obişnuise cu lumea şi de ani de zile îşi alesese ca post de observaţie una din turlele gării. De acolo cobora printre oameni; făcea vizite zilnice măcelăriilor din centru, care-l hrănesc cu sfârcuri de carne. Se plimba printre călători pe peronul gării … Vulturul Ilie – căci fusese botezat! - devenise cel mai popular personaj al Buzăului! O bestie l-a omorât cu un glonţ de revolver … Se zice că bestia ar fi soldat german, care a tras dintr-un vagon! Disperarea cetăţenilor buzoieni e mai adâncă decât ar fi fost dacă le-ar fi omorât cineva primarul … S-au scris articole necrologice în ziare şi până şi în *Universul* din Bucureşti! Ce ciudată fire e românul: oameni care au asistat impasibil la masacre de ovrei şi de legionari, plâng de se topesc uciderea vulturului Ilie!" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 266).

[liii] **16 aprilie 1942**
- Sinteza nr. 15 783 a *SSI*-ului intitulată **Dispoziţiuni date de Partidul Comunist [din România]** referitoare la constituirea unui aşa-numit „Front Patriotic Antihitlerist" (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 249).
- Raportul nr. 72 al lui Eugen Cristescu, relativ la schimbul de informaţii între agenţii germani şi specialiştii MStM-ului şi ai *SSI*-ului (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI,* p. 237-246).
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Ică Antonescu, până n-ajunsese om mare, a fost avocatul lui Lili Cerchez care-l mai vede şi azi şi-l consultă câteodată: au rămas prieteni. Cu prilejul ultimei întrevederi, Lili l-a sfătuit să se însoare, «căci aşa nu merge». «Nu pot, coană Lili – a răspuns Chimiţă – sunt deja însurat cu România!» - «Bagă de seamă – i-a răspuns agera femeie – *să nu-ţi pună coarne!*»" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 268).

[liv] **18 aprilie 1942**
- Studiu special al *SSI*-ului pe tema: **Gruparea partizanilor canibali** [de la Odessa], în care este descrisă şi comentată activitatea unui grup de partizani din catacombele oraşului, compus din 12 persoane, în frunte cu Alexandr Soldatenko. Grupul, izolat cu începere din septembrie 1941, s-a ascuns iniţial în catacombe, dar, apoi, majoritatea membrilor grupului, inclusiv Soldatenko, au fost ucişi şi ... mâncaţi chiar de „colegii" lor (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 250).
- Notă a *SSI*-ului despre organizaţiile de partizani de la Odessa (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI,* p. 246-249).

[lv] **20 aprilie 1942**
- Comentarii în *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Hitler împlineşte astăzi 53 de ani … Pentru noi e un noroc că n-a murit la 33, ca Isus Christos, căci ne-ar fi mâncat ruşii …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 274).

[lvi] **21 aprilie 1942**
- Mareşalul Antonescu îi mulţumeşte Feldmareşalului Wilhelm Keitel „pentru grija ce purtaţi României" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 258).

[lvii] **23 aprilie 1942**

- Direcţia Generală a Poliţiei informează despre activitatea geopoliticienilor români:

D.G.P.
23 aprilie 1942
- Nr. 1 514 B -

Grupul de intelectuali, care activează în cadrul asociaţiei „Geo-Politica", în frunte cu dl. Gheorghe Brătianu, cercetează cu asiduitate toate manifestările de viaţă ale poporului nostru, din trecut şi prezent, urmărind să descopere argumentele pe care să sprijine ideea preponderenţei elementului dac, în structura psihofizică a românului şi în fenomenele sociale româneşti.

Argumentele găsite vor servi la susţinerea unei propagande ce are drept scop să creeze, în mintea şi sufletele românilor, convingerea că poporul român are o structură psihofizică superioară multor popoare europene.

Pe baza acestei convingeri, urmează să se treacă la o emancipare politică a ţării noastre, între altele susţinându-se principiul „prin noi înşine".

Pentru început, s-a hotărât să se intervină la forurile competente ca, în cărţile didactice, studiul istoriei cu privire la daci să se facă foarte dezvoltat; totdeodată să se solicite aprobarea pentru ridicarea unui monument lui Decebal, care să întreacă proporţiile cunoscute până azi în materie.

- [sursă] posibilă -

S-a comunicat:
- D-lui Ministru al Afacerilor Interne
- „ „ „ Culturii Naţionale
- „ „ „ Propagandei Naţionale

(ANIC, fond DGP, dosar 70/1942, f. 23).

[lviii] **24 aprilie 1942**
- Raportul nr. 13 464, semnat de Eugen Cristescu, şeful *SSI*-ului, care-i adaugă mai multe anexe pe teme diverse: **Activitatea grupelor de partizani sovietici; Acţiunea subversivă şi de partizani în Transnistria şi în restul teritoriilor pierdute de URSS; Gruparea partizanilor canibali** [de la Odessa]**; Albumul fotografic cu activitatea partizanilor din Odessa**. Eugen Cristescu relevă că, în acel moment, forţele de partizani deveniseră practic „a doua forţă de luptă a Sovietelor" (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 250).
- Dispoziţii ale Mareşalului Antonescu privind partizanii din Transnistria:

Bucureşti, 24 aprilie 1942
PREŞEDINŢIA CONSILIULUI DE MINIŞTRI
CABINETUL PENTRU ADM. ŞI ORG.
BASARABIEI, BUCOVINEI ŞI TRANSNISTRIEI
Secţia Mil., Bir. 1

Sect. Inf.
Dl. Col. Lisievici, măsuri pentru executarea ordinului D-lui Mareşal Antonescu
28.IV.1942

Şeful Ag [enţiei] E. va semna de luare la cunoştinţă şi va da instrucţiuni verbale şefului organului Odessa, pentru confirmare.

ss. Colonel Lisievici

29.IV.1942
Am luat cunoştinţă
ss. Lt. Col. Ionescu

PREŞEDINŢIA CONSILIULUI DE MINIŞTRI
SERVICIUL SPECIAL DE INFORMAŢII

La nr. 73/1942, relativ la propunerile făcute de Dvs. în legătură cu aplicarea măsurilor împotriva partizanilor comunişti din grupele active şi pasive ce activează în Transnistria şi în restul teritoriilor pierdute de U.R.S.S.;

Domnul Mareşal Ion Antonescu a ordonat ca toţi să fie executaţi.

În consecinţă, vă rugăm să binevoiţi a lua măsurile necesare pentru executarea ordinului Domnului Mareşal, raportând rezultatul acestui Cabinet.

SECRETARUL CABINETULUI,
ss. Maior Stelian Iamandi

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 123, f. 87).

[lix] **30 aprilie 1942**

- Un amplu document strict-secret, datat ***aprilie 1942***, întocmit de *SSI* pe tema: **URSS - Activitatea „grupelor de partizani". Organizare, dotare, mod de activitate** (32 pag. dact.), în care se evidenţiază rolul detaşamentelor de partizani ce alcătuiau o veritabilă „armată invizibilă" a Kremlinului în purtarea războiului. De organizarea şi conducerea trupelor de partizani, răspundeau nemijlocit conducerea PC al URSS, organele Armatei Roşii. *NKVD*-ul şi *Cominternul* (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 251).

[lx] **2 mai 1942**

- Un nou mesaj al lui Antonescu destinat Feldmareşalului Keitel solicitând asistenţă pentru aprovizionarea cu armamentul necesar trupelor române de pe Frontul de Est (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 259-260).

[lxi] **4 mai 1942**

- Din cuvântarea Mareşalului Antonescu la Spitalul Z.I. nr. 415 din Sinaia: „Scumpi ostaşi!" ... Trebuie să mă ocup de toţi şi de toate: din Moldova până în Crimeea şi Caucaz şi de la Miazăzi la Miazănoapte de toţi fraţii noştri care au rămas încă supuşi stăpânirii străine. Să ştiţi însă că nimeni mai mult ca mine nu vă iubeşte în această ţară. Să fiţi siguri că tot neamul, de la Rege şi până la ultimul cetăţean, se gândeşte la voi. Faptele voastre şi jertfa voastră nu pot să rămână nerăsplătite" (*Registrul istoric,* IV, f. 146).

- Fragmente din Buletinul informativ pe luna aprilie 1942 al colonelului Ion Gheorghe, ataşatul militar român la Berlin: „ … Prelungirea Campaniei din Est dincolo de limitele presupuse iniţial este izvorul tuturor complicaţiunilor prezente şi viitoare. Führerul a spus, înainte de a începe lupta contra Sovietelor, că anul 1941 va aduce deciziunea. El se gândea, spunând acestea, la sigura prăbuşire a regimului comunist, atunci când va primi loviturile ce a primit, de altfel, în vara anului 1941. Căderea regimului bolşevic ar fi dat Germaniei absolută libertate de acţiune pe Continent, iar imensa disponibilitate a mijloacelor ei, ce-ar fi rezultat după aceea, ar fi făcut-o de neînvins în faţa oricărei coaliţiuni ce s-ar fi format. Azi, Führerul (discursul de la 26 aprilie) vorbeşte deja de o nouă Campanie de iarnă în Est, care, oricât de vrăjmaşă va fi această viitoare iarnă, va găsi Germania mult mai bine pregătită … Prelungirea Campaniei din Rusia a hotărât intrarea Americii în război. Speranţele în prelungirea rezistenţei bolşevice au dat coaliţiei anglo-americane tăria de a suporta loviturile teribile din Extremul Orient din partea Japoniei şi îi dă încă suportul necesar organizării mijloacelor viitoare de

luptă. Evident, Campania de iarnă 1941-1942 din Est n-a adus integral rezultatele dorite din partea coaliției anglo-americane, dar ea a însemnat totuşi o consumare extrem de ridicată de forţe, mijloace şi energie din partea germanilor şi deci o slăbire importantă a elanului lor de luptă […] Prelungirea de până acum a Campaniei din Est a însemnat şi provocat o complicare extrem de gravă a problemei generale a războiului. Eventualitatea prelungirii acestei Campanii dincolo de vara care vine va complica situația până la aspecte catastrofale …" (Gh. Nicolescu, coordonator, *Ataşații militari transmit ...*, IV, *1940-1944,* Bucureşti, Editura Europa Nova, 2004, p. 116-119).

[lxii] **5 mai 1942**

- Fragmente din notele politice ale Prof. Ioan Hudiță: „ … La ora unu mă duc la «Capsa», unde iau dejunul cu Maniu, Ghiță Pop şi generalul Negrei. Pe la ora două a sosit şi Lupu, venind direct de la Antonescu [potrivit *Jurnalului* Mareşalului, întrevederea nu se confirmă!], cu care a discutat situația externă, ele exprimându-i punctul nostru de vedere [al național-țărăniştilor], iar Antonescu apărând pe-al lui. Nu s-a înțeles de loc. Antonescu rămâne pe poziția lui, fiind convins că ofensiva germană din vara aceasta va scoate definitiv din luptă Sovietele şi că, după acest eveniment, Anglia va fi constrânsă la pace. «Churchill şi Roosevelt nu sunt chiar aşa de stăpâni pe situația lor politică, i-a spus Antonescu, pentru a mai putea impune țărilor lor să continue războiul, odată lichidată Uniunea Sovietică. Atât în Anglia, cât şi în Statele Unite sunt destule forţe care vor fi recunoscătoare Germaniei şi aliaților ei pentru opera de civilizație pe care o fac lumii întregi prin distrugerea bolşevismului» […] Lupu l-a rugat pe Maniu ca pe viitor să nu mai insiste să vadă pe Antonescu, căci «nu se mai duce niciodată». «Neputându-l răsturna, am intervenit eu, noi ne facem cel puțin datoria atrăgându-i atenția asupra greşelilor care le face. Lumea va vedea curând cine a avut dreptate şi cine va purta răspunderea pentru nenorocirile care se vor abate asupra țării din cauza lui Antonescu şi a colaboratorilor lui» …" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 105-106).

[lxiii] **7 mai 1942** Sinteza SSI nr. 17 153 ***Manifest comunist răspândit la Iaşi*** (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 251).

[lxiv] **10 mai 1942**

- Din cuvântarea Mareşalului Antonescu la serbarea de 10 Mai 1942: „ ... În popas de un an, Sire, Neamul şi Armata au spălat umilirea şi, jertfa prin jertfă călcând, au făcut, din durerea luptei, prag de istorie nouă, ridicând Domniei Tale bolți de istorie dezrobitoare. Am întors Apusul Neamului în Răsărit şi, din Răsărit, ne vom stăpâni Apusul [...] Ducem azi o luptă sfințită, o luptă pentru apărarea propriilor noastre drepturi cotropite, o luptă pentru onoare, o luptă pentru civilizația Europei de ieri şi de mâine [...] Noi ne-am făcut din jertfa noastră trâmbiță de drepturi. Pentru că jertfa noastră pentru noi am făcut-o şi pentru onoare şi misiunea noastră. Nici azi noi nu ne trâmbițăm nici credința, nici lupta şi nici jertfa. Dar credem, luptă şi vom birui", în actuala luptă „pentru onoare, pentru drepturi şi pentru Europa de mâine" (*Registrul istoric,* IV, f. 161, 163).
- Schimb de telegrame Mitropolitul Irineu – Mareşalul Antonescu:

[10 mai 1942] – Telegrama Mitropolitului Irineu al Moldovei adresată Mareşalului Antonescu

Domniei Sale
Domnului Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului
şi
Comandantul de Căpetenie al Armatei
Bucureşti

Iaşi
În atmosfera de înălțare sufletească pe care o trăim astăzi cu prilejul prăznuirii cele mai

mari zile a neamului românesc, gândurile noastre ale tuturora se îndreaptă spre Domnia Voastră, care ați adus oştirile române la biruință, apărând crucea şi credința strămoşească şi reîntregirea hotarelor spre Răsărit şi vă rugăm, Domnule Mareşal, să primiți prinosul de recunoştință al Bisericii, al Armatei, al întregii populații a oraşului şi județului Iaşi. Din tot sufletul vă urăm viață lungă şi rodnică strălucire muncii titanice ce desfăşurați pentru binele națiunii şi pentru victoria finală şi totală a cauzei româneşti –

Irineu, Mitropolitul Moldovei şi Sucevei, General Constantinescu, Comandantul Armatei a 4-a, General C. Ionescu, primarul municipiului, Ioan Ştefănescu, subprefectul județului

---

14 mai 1942

Înalt Prea Sfinției Sale
Mitropolitului Irineu

Iaşi

Mulțumesc din inimă I. P. S. Voastre, autorităților, ostaşilor şi populației pentru caldele simțăminte exprimate cu prilejul zilei de 10 Mai.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 415/1942, vol. II, f. 543, 554-555).

[lxv] **11 mai 1942**

- Fragmente din *Jurnalul* lui Galeazzo Ciano: „ ... Situația ambiguă a ungurilor este exprimată de această anecdotă, care circulă la Budapesta. Ministrul Ungariei declară război Statelor Unite, dar funcționarul care primeşte comunicarea nu e prea versat în problemele europene şi adresează deci câteva întrebări. Întreabă: *Ungaria este o republică? – Nu, e un regat. – Atunci aveți un rege? – Nu, avem un amiral. – Deci, aveți o flotă? – Nu, nu avem deschidere la mare. – Atunci aveți revendicări? - Da. – Împotriva Americii? – Nu. – Împotriva Angliei? – Nu. – Atunci împotriva cui aveți revendicări? – Împotriva României. – Şi veți declara război României? – Nu, domnule, suntem aliați.* Este mult adevăr în această serie de paradoxuri ... (Mihai Pelin, *Diplomație de război*, p. 102).

[lxvi] **12 mai 1942**

- Fragment din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ … Aluzia Mareşalului Antonescu la recucerirea Ardealului, în discursul său de duminică [10 mai 1942], sună, textual, astfel: «Am întors Apusul neamului în Răsărit, şi din Răsărit ne vom stăpâni Apusul» - E cam încurcat, dar totuşi destul de lămurit …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 327).

[lxvii] **14 mai 1942**

- Din cuvântarea Mareşalului Antonescu cu prilejul **Zilei Eroilor**:

„ ... Din remuşcarea pe care acum un an am târât-o în fața mormântului tău, am ridicat o culme de credință nouă şi ți-am făgăduit, Erou Necunoscut, auzindu-ți dojana aspră a tăcerii, ca să aprindem din făclia ta lumini de credință înnoitoare şi veşnică, cum numai flacăra ta poate să fie.

Ne-am legat să-ți împlinim legea;

Ne-am legat să-ți urmăm jertfa;

Ne-am închinat patriei şi ți-am cerut să despici drumul viitorului.

Azi, ne adunăm iar în fața ta.

Fruntea noastră nu mai este pătată de dezonoarea umilirii pământului strămoşesc, a trădării sfintei noastre legi, care ne cere să murim pentru ca patria să trăiască şi mai curând să fim stane de piatră în glia strămoşilor decât trup robit într-o glie cotropită.

Azi am împlinit în parte poruncile tăcerii tale.

Din credința strămoşească şi prin lumina ta, ne-am deschis drum nou la Răsărit şi, jertfă prin jertfă călcând, am liberat pământul de la Răsărit.

Sub dalele tale de piatră se adună acum poruncitori toți eroii noştri, căzuți dincolo de Prut şi de Nistru, pentru Cruce şi Lege, pentru Patrie şi Onoare, pentru Pământuri şi pentru Dreptate.

În fața ta, pentru dojana ta, venim acum să îngenunchem mândria noastră şi din nou să-ți cerem, purtătorule de credință națională, să fii şi de azi înainte crez de luptă nouă, veghetor de drepturi sfinte, dezrobitor de pământuri nedezrobite! [...]"

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 138).

[lxviii] **15 mai 1942**

- La solicitarea anterioară a Mareşalului Antonescu, Colonelul Radu Dinulescu, şeful Secției a II-a a MStM, a întocmit şi prezintă, cu numărul 10 268, documentul ***confidențial-personal*** intitulat **Raport special pentru completarea anchetei asupra activității lui Mihail Moruzov, fost şef al Serviciului Secret** (apud Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Românii din arhive. Studii şi documente,* Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2008, p. 397-408; Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 250-258). Anterior, Alex. Gh. Ionescu, judecător de instrucție la Tribunalul Ilfov, întocmise un alt **raport special** – *Activitatea fostului Şef al Serviciului S[ecret] Mihail Moruzov*, tot la recomandarea lui Ion Antonescu, care însă n-a fost mulțumit de calitatea lucrării, motiv pentru care col. Radu Dinulescu a fost desemnat a continua cercetările, concretizate în acest document (cf. Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Românii din arhive,* p. 397). Reținem, din concluziile **Raportului** Dinulescu că: „– Moruzov a fost un criminal îndemânatic, care a ştiut să exploateze în profit propriu slăbiciunea morală a conducătorilor țării, din timpul său; - Moruzov a jucat un rol important în desfăşurarea evenimentelor politice din 1940, în sensul unei adevărate trădări de țară; - Se poate afirma cu certitudine că Mihail Moruzov a fost în serviciul mai multor puteri străine şi în special în serviciul URSS, pentru avantaje materiale şi pentru a asculta glasul sângelui său şi al educației sale ruseşti" (*ibidem,* p. 407-408).

[lxix] **17 mai 1942**

- Mareşalul Antonescu deschide nr. 1 al publicației „Pentru jertfitori", din care reținem: „Vouă Mareşalul Antonescu vă făgăduieşte azi, din nou, dreptul vostru la pământul cu care v-ați înfrățit" (*Registrul istoric,* IV, f. 168).

[lxx] **23 mai 1942**

- Dr. N. Lupu şi Prof. Ioan Hudiță, la Iaşi, se întâlnesc cu partizanii locali național-țărăniști. În cadrul reuniunii lor, cel dintâi ar fi declarat printre altele: „… «Consecvenți cu spiritul programului Partidului nostru, pus în slujba țărănimii şi a democrației, a spus Lupu, noi am combătut curajos şi pe față atât regimul de dictatură al blestematului de Carol şi al Gărzii de Fier, cât şi acel de astăzi al dictaturii lui Antonescu. Am combătut din răsputeri orientarea externă a acestor dictaturi şi am cerut tot timpul o politică de înțelegere cu Rusia Sovietică şi de colaborare strânsă cu vechii noştri aliați, care ne-au ajutat să facem România mare, fiind convinşi că numai cu sprijinul lor o putem menține. Noi revoluție nu putem face chiar dacă am vrea; în schimb, ne-am arătat în protestele noastre cum vedem noi politica internă şi externă a statului român. Noi suntem convinşi că Hitler va pierde războiul şi că alianța noastră cu el ne va duce la catastrofă …»" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 124).

[lxxi] **26 mai 1942**

- Din *Jurnalul* lui Ciano: „Situația între Ungaria şi România e mereu mai încordată" (Mihai Pelin, *Diplomație de război*, p. 102).

[lxxii] **28 mai 1942**

- Din declarațiile prof. Mihai Antonescu, vicepreşedintele Guvernului şi ministrul de Externe al României: „... Problema Transnistriei este o problemă deschisă, cum am spus-o într-un Consiliu de Miniştri

anterior, cu toate riscurile pentru mine personal şi pentru acest punct de vedere. Departe de a face o politică măsurată şi care să împiedice Neamul Românesc de a folosi o conjunctură internaţională ca să-şi valorifice puterea şi drepturile lui, spun deschis: eu, în acţiunea diplomatică, am legat chestiunea Transnistriei de problema Transilvaniei, dar nu în sensul de compensaţie; ci, în cazul când România nu-şi va primi recunoaşterea drepturilor sale asupra Transilvaniei, eu voi fi acela care va oferi Reichului german imediat retragerea trupelor româneşti de pe teritoriul Transnistriei, şi voi întreba pe dreptul şi întregul conducător al Reichului german, pe Führerul Hitler, şi pe d-l von Ribbentrop, care este recunoaşterea jertfei României? În ce sens înţeleg să cinstească sângele românesc şi contribuţia dată de Armata Română? Fiindcă nimic nu poate să ne oblige să dăm războiului nostru alt sens decât al onoarei şi drepturilor noastre. Prin urmare, acest teritoriu al Transnistriei este legat, d-le Alexianu, de întreaga problemă a Neamului Românesc [...] Pe de altă parte, d-le Alexianu, chiar în ipoteza că împrejurările europene vor duce România la Odessa definitiv şi vor aşeza drepturile Neamului Românesc în Marea Neagră pe baze noi, Odessa va fi un port de importanţă europeană, de echilibru al forţelor în Marea Neagră şi Mediterană. Odessa, alături de Constanţa şi litoralul nostru, va deveni baza unei ordine maritime, care va avea mare importanţă pentru Marea Mediterană, în legătură cu Orientul Apropiat, legătura economică cu Suezul şi restul comunicaţiilor, şi, în orice caz, va avea o mare însemnătate în echilibrul forţelor din bazinul oriental al Mediteranei. Odessa va căpăta deci un caracter militar. Va renaşte Odessa ..." (*Stenogramele ...,* vol. VII, p. 229).

[lxxiii] **29 mai 1942**

- *Directiva de război* nr. 42 a lui A. Hitler: Instrucţiuni pentru operaţiuni contra Franţei neocupate şi în Pensinsula Iberică (A. Hitler, *Directives des guerre,* p. 148-150).
- Dezvăluirile prof. Mihai Antonescu în şedinţa Consiliului de Miniştri: „Domnilor, v-am convocat pentru că, după o lungă experienţă şi după o lungă răbdare, prelungită în problemele Transilvaniei de Nord, trebuie să trecem la unele măsuri, care, pe de o parte, să încerce să oprească valul de persecuţiuni şi de nedreptăţi din Transilvania de Nord, iar, pe de altă parte, să răspundă unor acte de provocaţiune şi unor sălbăticii fără seamăn, prin măsurile de ajutorare pe care le luăm noi pentru refugiaţi şi pentru măsurile de retorsiune şi represalii cu care vom răspunde tuturor provocaţiunilor pe care le-am suferit. Doresc să ştiţi că şi până azi am practicat măsuri de retorsiune şi represalii. N-am făcut din ele acte publice, pentru că-mi dam seama că aceste acte, şi mai ales actele generatoare cunoscute de opinia publică românească, ar fi putut să dezlănţuiască o stare de spirit de vrăjmăşie atât de gravă, încât, fără îndoială, ne-am fi creat singuri dificultăţi de ordin intern. N-am făcut însă nici un act care să însemneze tăcerea sau pasivitate în faţa provocaţiunilor ungureşti. Tot ceea ce se petrece în Transilvania de Nord este adunat de noi la Ministerul de Externe. Toate actele de provocaţiuni, fie de presă, fie diplomatice. Toate măsurile pe care le ia Guvernul ungar sau le tolerează Guvernul ungar şi ale căror victime sunt românii din Transilvania de Nord. Toate aceste acte sunt adunate cu toată grija de Legaţia noastră de la Budapesta [...], toate aceste acte sunt adunate la Ministerul de Externe, şi acolo o comisie specială, care a lucrat de un an la adunarea întregului material pentru problemele ungureşti şi în care d-l Valer Pop a adus întotdeauna toată stăruinţa şi toată grija, pentru ca acest material să poată să fie folosit, prin toate mijloacele pe care le avem, iar colaboratorii săi m-au ajutat ca să transform acest material nu numai într-o lucrare documentară, dar şi în intervenţiuni diplomatice. În toată această vreme şi toate aceste acte le-am adunat şi le-am dat până azi întrebuinţarea pe care am socotit-o potrivită cu împrejurările internaţionale de azi. Un memorandum de mai mult de 300 de pagini a fost remis de mine Guvernului Reichului şi Guvernului Italian, drept motivare a declaraţiunii de caducitate a actului de la Viena [Dictatul din 30 august 1940], pe care am făcut-o la 15 septembrie 1941. Acest memorandum, care arată actele de violaţiune şi provocaţiunile făcute de Ungaria, l-am întocmit la început pentru ca să arăt Guvernului Reichului şi Guvernului Italian care sunt suferinţele româneşti, care sunt umilinţele la care este supusă şi mândria românească şi răspunderea noastră de Guvern şi am atras atenţia la început, în cursul verii anului 1941, că asemenea acte vor duce nu numai la măsuri de retorsiune şi represalii, dar la constatarea

neaplicabilității actului de la Viena prin însăşi voința Ungariei de a nu respecta acest act. Am trimis acel memorandum, am desfăşurat o acțiune diplomatică prin care indeamă întâi să văd pe ce se reazemă Ungaria, şi apoi să ajung să pregătesc declarația de caducitate a actului de la Viena. În sfârşit, în septembrie 1941, am remis nota prin care declaram caduc actul de la Viena, prin însăşi voința de neexecutare a Guvernului ungar, Guvernului Reichului şi Guvernului Italian. Vă rog să credeți că această acțiune diplomatică a avut grele răspunderi pentru mine şi că, neînțeleasă de toți la început, am mândria că va rămâne totuşi ca un act de afirmare românească într-un ceas când a declara caduc actul de la Viena, față de Puterile care la Viena determinaseră semnătura lui, nu era cel mai uşor dintre lucruri. După aceea, cu ocazia vizitei pe care am făcut-o la Berlin [noiembrie 1941], am remis d-lui von Ribbentrop acelaşi memorandum dezvoltat, căruia îi adăugasem absolut toate actele de violațiune de drepturi care suferise populația românească din Transilvania de Nord, şi i-am adăugat, de asemenea, toate constatările Guvernului Regal Român în privința voinței de permanentă provocațiune a Ungariei, fie prin incidente diplomatice, fie prin incidente de presă. Am atras atenția, cu acest prilej [în noiembrie 1941], şi Führerului Adolf Hitler şi d-lui von Ribbentrop şi Mareşalului Goering şi tuturor miniştrilor sau demnitarilor germani, cu care am avut prilejul să vorbesc, asupra imposibilității de a accepta actul de la Viena ca o formulă politică definitivă şi de a tolera ca vexațiunile drepturilor şi onoarei româneşti să continue prin politica pe care o practică Guvernul ungar față de populația românească din Transilvania de Nord [...] N-am obiceiul să-mi mărturisesc trufaş judecăți despre mine şi nu ştiu dacă vreodată strădania aceasta de doi ani lângă Mareşalul Antonescu şi împrejurările tragice din 1940 şi mai târziu vor ajunge să fie ceva pentru viața mea şi în proprii mei ochi, dar sunt mândru de a fi purtat răspunderea în problemele Transilvaniei din 1940 şi până azi şi nu mă tem de judecata aspră a istoriei, în ce priveşte apărarea mândriei româneşti şi a drepturilor noastre în această perioadă. Atunci când se va citi textul memorandumului remis Führerului Adolf Hitler chiar la începutul acestui an, ca şi toată acțiunea diplomatică, notele şi scrisorile remise d-lui von Ribbentrop, se va vedea, nădăjduiesc, cel puțin de transilvăneni, că n-am făcut nici un act de trădare, nici de uitare, nici [un act de trădare] al onoarei, nici al drepturilor noastre, al liniştei şi drepturilor transilvănenilor noştri. Aceasta am voit să vă mărturisesc ca să înțelegeți de ce intrăm într-un nou popas şi trebuie să pornim la o altă acțiune în apărarea drepturilor noastre. Mi-am făcut datoria ..." (*Stenogramele ...,* vol. VII, p. 249-251).

[lxxiv] **30 mai 1942**

- Notă a *SSI*-ului, bazată pe o „sursă de încredere", pe tema: **Ungaria – Orientarea politicii externe ungare** (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 260-261).

[lxxv] **8 iunie 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, p. 420).

[lxxvi] **9 iunie 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, p. 423).

[lxxvii] **11 iunie 1942**

- În publicația „La Tribuna" (Italia) apare interviul acordat de Mareşalul Antonescu ziaristului Guido Puccio, din care reținem: „ ... Trebuie să respingem cu toate forțele pe ruşi dincolo de Volga, să creăm un zid de netrecut între noi şi bolşevici. Această masă slavă a stepei este în continuă creştere; este ca o avalanşă care vine din ce în ce mai mare şi care se rostogoleşte dinspre Răsărit spre Germania, amenințând până şi Adriatica" (*Registrul istoric,* IV, f. 191).
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Generalul Orezeanu povesteşte că Mareşalul Antonescu i-a spus acum câtva timp: «Am făcut o singură greşeală, am îndepărtat de mine pe toți oamenii vechi şi cu experiență *şi n-am în jurul meu decât proşti şi pungaşi* ...» Că e singura lui greşeală, să o creadă el – dar că n-are în jurul decât proşti şi pungaşi, suntem cu toții de acord …" (Constantin Argetoianu,

Însemnări zilnice, X, p. 399).

[lxxviii] **12 iunie 1942**

- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Marea ştire de ieri ne-a fost dată pe la 3 p.m. de către *Radio Londra* care a anunţat că marea ofensivă germană a frontul rusesc *a început,* printr-un atac masiv, în regiunea Harkov …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 401-402).
- Din rezoluţia Mareşalului pe o Notă-raport privind negocierile generalului Ilie Şteflea cu autorităţile militare germane privind aprovizionările trupelor Reichului: „... Nu pot să-mi iau angajamentele cerute de Berlin. Contribuţia noastră economică la război este cuprinsă în acordurile economice cu dl. Clodius. Nu se pot face în această privinţă tratative şi convenţii cu armatele germane [...] Aprovizionarea frontului este o problemă de economie care depăşeşte MStM, fiind o chestiune de ordine general" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 461).
- Altă rezoluţie: „... Trupele [germane] care operează în Rusia trebuiesc întreţinute din depozitele găsite şi din exploatarea acestor regiuni; deci gratis. Ceea ce dăm germanilor pentru a contribui la economia generală de război trebuie să ni se plătească ..." (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 462).
- Reuniune, la Bucureşti, a fruntaşilor naţional-ţărănişti, inclusiv Iuliu Maniu. Cu acel prilej, dr. N. Lupu, impresionat de evoluţia evenimentelor militare, a declarat la un moment dat: „… «Regret azi sincer că l-am combătut degeaba pe Antonescu. El a văzut mai clar situaţia decât mine»". Ioan Hudiţă şi Iuliu Maniu l-au dezaprobat, acesta din urmă precizând: «Noi nu putem abandona lupta contra lui Antonescu cu nici un preţ», iar, relativ la intenţiile Mareşalului de-a încorpora Transnistria, a opinat că «este un mare zevzec». Finalmente, „trecând la războiul din Rusia, Maniu a scos în evidenţă două lucruri: «voinţa de fier a ruşilor de a continua lupta» şi neputinţa nemţilor de a cuceri Petrogradul şi Moscova …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 145-147).

[lxxix] **13 iunie 1942**

- Din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „Regele Mihai a fost decorat de către Preşedintele Finlandei cu Ordinul *Trandafirul Alb*. O politeţe şi o bucurie pentru Regele-copil" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 405).

[lxxx] **15 iunie 1942**

- Notă secretă a *SSI*-ului pe tema: **URSS – Salarizarea Armatei Roşii**, din care se constată că: „ – Salarizarea se face în raport cu funcţia deţinută şi nu cu gradul; - Personalul aparţinând *NKVD*-ului – indiferent de pregătirea lui militară – este bine retribuit" (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 258-259).

[lxxxi] **16 iunie 1942**

- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Toată presa din ţările afiliate Axei, şi înainte de toate ziarele germane şi italiene, publică articole ditirambice la adresa Mareşalului Antonescu [cu prilejul împlinirii a 60 de ani] … Pentru ce această recrudescenţă de reclamă scump plătit? Se simte şi dl. Mareşal oarecum zdruncinat în situaţia sa?" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 411).

[lxxxii] **17 iunie 1942**

- Fragmente din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „Văd pe Maniu la 8 dimineaţă. Pleacă la Sibiu pentru mai mult timp. E indignat pe Antonescu la culme pentru modul cum înţelege el să colaboreze cu nemţii expunându-se la ura ruşilor şi a aliaţilor lor. Antonescu vizitează mereu trupele noastre de pe front, de la Harkov – Doneţ până la Sevastopol, ţine discursuri pentru încurajarea lor şi-şi dă aere de mare general şi de colaborator principal şi loial al nemţilor. «El nu-şi dă seama, nenorocitul, zice Maniu, cât rău vor face ţării aceste aere de grandomanie şi de solidaritate cu Hitler. Fiecare lăudăroşenie din partea lui şi fiecare scoatere în evidenţă a aportului nostru pe Frontul de Est reprezintă argumente în plus pentru ruşi, cu care ei vor închide gura anglo-americanilor ori de câte ori aceştia vor încerca să ne apere în viitor». Maniu mă roagă să văd pe Mihai Antonescu şi să-i atrag atenţia asupra acestui aspect al problemei" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 151-152).

[lxxxiii] **22 iunie 1942**

- După un an de la declanşarea Războiului din Est, Guvernul difuzează Comunicatul nr. 358/22.VI.1942 prezentând următorul bilanț al **pierderilor omeneşti înregistrate pe Frontul din Răsărit**:

Total pierderi (morți, răniți şi dispăruți): 5 998 ofițeri, 2 633 subofițeri şi 148 341 trupă.

Distribuite, potrivit **fazelor luptelor desfăşurate**, pierderile au fost următoarele:

a) Operațiile din Basarabia şi Nordul Bucovinei: 1 268 ofițeri, 566 subofițeri, 29 741 trupă (adică 20% din totalul pierderilor);

b) Operațiile dintre Nistru şi Bug, bătălia Odessei: 3 839 ofițeri, 1 554 subofițeri, 94 349 trupă (adică 63% din total);

c) Operațiile de la Bug şi Nistru la Marea de Azov: 355 ofițeri, 187 subofițeri, 7 523 trupă (5% din totalul pierderilor în 1942);

d) Operațiile din 1942: 536 ofițeri, 326 subofițeri, 17 328 trupă (12% din total).

Finalmente, Comunicatul dădea asigurări că „România păşeşte în al doilea an de război cu încredere nezdruncinată în victorie" (*Registrul istoric,* IV, f. 208-209).

- Sabin Manuilă se adresează prof. Mihai Antonescu, prezentându-i o publicație de geopolitică:

SOCIETATEA ROMÂNĂ DE STATISTICĂ
GEOPOLITICĂ ŞI GEOISTORIE
REVISTĂ ROMÂNĂ PENTRU
SUD-ESTUL EUROPEAN
Bucureşti, V, Splaiul Unirii 28
Telefon 5.10.50
Comitetul de Direcție
Prof. Gheorghe I. Brătianu
Dr. Sabin Manuilă
Mircea Vulcănescu
A. Golopenția

Domniei Sale
Domnului Prof. Mihai Antonescu
Preşedintele ad-interim al Consiliului
de Miniştri şi Ministru al Propagandei

Domnule Prim Ministru,

Societatea Română de Statistică şi-a asumat misiunea pe care i-ați atribuit-o de a edita revista Geopolitica şi Geoistoria care să studieze statistic şi geografic problemele ce se pun politicii noastre externe şi îndrumării spirituale interne.

Numărul întâi al acestei reviste care a apărut în noiembrie 1941 s-a bucurat de o foarte bună primire, cum arată vânzările de 847 exemplare şi numărul de 47 abonați, recrutați mai ales dintre militari şi profesori.

Numărul doi al acestei reviste a fost tipărit în martie, dar neprimind bunul de imprimat al cenzurii, cu toate că am depus multă grijă ca articolele să fie documentate şi să mențină tonul cerut unei publicații ştiințifice, a fost prezentat Domniei Voastre spre viză.

Am onoare să înfățişez sumarul numărului trei pentru care manuscrisele au fost pregătite şi vă rog să binevoiți a decide în calitatea Domniei Voastre de şef al Guvernului şi de Ministru al Propagandei dacă să socotim apariția acestei reviste inoportună sau dacă trebuie să continuăm.

În această din urmă ipoteză vă rugăm să binevoiți a ne acorda o directivă generală prin a cărei respectare să putem fi siguri de a nu mai întâmpina greutăți din partea cenzurii şi a organelor Ministerului de Propagandă.

Cum majoritatea colaboratorilor revistei sunt prinşi de munca lor şi nu urmăresc ambiții

personale prin scoaterea acestei reviste şi colaborarea la ea, vă rugăm să credeţi, Domnule Preşedinte al Consiliului că acest demers al nostru izvorăşte numai din grija de a ne apăra prestigiul extern al activităţii ştiinţifice româneşti şi de a an decepţiona în interior elementele dorite să vadă în România studiate problemele în legătură cu situaţia noastră în lume. Apariţia revistei a fost remarcată în străinătate şi în ţară şi încetarea apariţiei ei va dăuna, cu toată discreţia noastră, reputaţia României, putând fi socotită o dovadă de incapacitate românească de a urma statornic o iniţiativă.

Primiţi, vă rog, Domnule Preşedinte al Consiliului, expresia devotamentului meu nepreţuit.
Secretarul General al Societăţii Române de Statistică
ss. Dr. S. Manuilă
AG/MS
22.VI. 1942

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 123, f. 206).

[lxxxiv] **23 iunie 1942**

- Fragment din *Memoriilor* lui C. Argetoianu: „Ziua de ieri a fost sărbătorită ca şi cum intrarea noastră în război [la 22 iunie 1941] ar fi fost o mare fericire, nu o nenorocită necesitate …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 426).

[lxxxv] **24 iunie 1942**

- Fragmente din *Jurnalul politic* al lui Ioan Hudiţă: „Văd pe Mihai Antonescu între 11 şi 12,30. M-a primit foarte bine […] Lăsându-se pe spate în fotoliul său prezidenţial, mult prea mare pentru mica lui statură, el m-a întrebat brusc: «Ei, tot mai crezi în victoria anglo-americanilor?». «Mai mult ca oricând», i-am răspuns eu. «În cazul acesta unul dintre noi se înşeală profund», a răspuns el şi fără să-mi lase timp să-i spun că eu în nici un caz nu mă înşel. Ică s-a aruncat într-un lung expozeu dezlânat, aşa cum are obiceiul, trecând din Pacific în Atlantic, din Africa pe frontul rus, din Anglia în Statele Unite şi inversa ca să ajungă la concluzia că «Puterile Axei sunt stăpâne pe situaţie şi pacea nu mai depinde azi numai de ele. Frontul rus e în plină lichidare, iar Armata a 8-a engleză va fi curând capturată. Odată Germania stăpână în Egipt, Turcia nu va mai ezita o clipă să nu se mai alieze cu ea şi împreună vor ataca Rusia prin partea asiatică a Caucazului, dându-şi mâna cu trupele germane în regiunea Mării Caspice. De ce rezistenţă vor mai fi atunci capabili bolşevicii şi ce ar mai putea face Anglia ca să evite o catastrofă? Aceasta-i situaţia, dragă amice, treziţi-vă odată la realitate. Am auzit că Lupu a început să devină şi el mai înţelegător, ca şi Mihalache. D-ta continui să te iei după Maniu, împreună cu câţiva ardeleni devotaţi lui şi rău faci. D-l Mareşal a voit de mai multe ori să ia măsuri în contra d-tale şi a colaboratorilor apropiaţi ai d-lui Maniu. Dacă n-a făcut-o, aceasta se datoreşte opoziţiei mele […] I-am răspuns că Partidul nostru nu schimbă absolut nimic din politica lui externă şi i-am precizat că scopul audienţei mele la el, pe care i-am cerut-o în înţelegere cu Maniu, este să atrag atenţia lui şi a Mareşalului Antonescu asupra primejdiei la care expun ţara faşă de Aliaţi, continuând războiul alături de nemţi şi făcând atâta zgomot în jurul importanţei aportului nostru la zdrobirea Sovietelor. «Cu cât vom ridica mai mult în slavă meritele armatei noastre pe Frontul de Est, cu atât vom pune pe anglo-americani în situaţia de a ne putea apăra mai puţin în chestiunea Basarabiei şi Bucovinei de Nord», am terminat eu. «Formal, raţionamentul vostru este desigur logic, mi-a spus Ică, însă numai în cazul unei victorii anglo-americane, lucru de domeniul fanteziei» …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 157-158).

[lxxxvi] **25 iunie 1942**

- Expozeu remarcabil al prof. Mihai Antonescu, elogiat de prof. I. Petrovici, ministru şi reputat filosof, membru al Academiei Române, pe tema politica externă a Bucureştilor în perioada 1916-1942 (*Stenogramele ...,* vol. VII, p. 384-432). Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri şi titularul Externelor României, identifică următoarele faze în evoluţia diplomaţiei Bucureştilor după 1916: 1) anii 1916-1918, pentru „împlinirea unui destin, care ne-a scris pentru totdeauna perspectivele politicii noastre externe: legea pământului şi a unităţii noastre"; 2) 1918-1940, perioadă în care „am făcut o politică

demnă, o politică națională de conservare a teritoriilor românești. Din unitatea noastră națională, noi am vrut să facem şi o politică de conservare a acestor pământuri, înjghebând tratate şi alianțe care să ne consolideze această operă națională"; s-au făcut şi erori, de apreciere a realităților europene şi de prognoză, alegerea aliaților, respingerea Germaniei şi Italiei, ignorarea factorului URSS, situația în care, la 1940, „România rămâne complet izolată. Mihai Antonescu îşi revendică rolul său, alături de acela al istoricului Gh. I. Brătianu, în determinarea generalului I. Antonescu de-a prelua conducerea statului şi de-a determina orientarea Bucureştilor spre Berlin şi Roma, ca singur mijloc „să ne apărăm împotriva Rusiei"; 3) etapa 1940-1941, pregătirea României pentru a intra în război de partea Germaniei împotriva URSS, preparative la care a participat şi de care a avut cunoştință cu începere de la 9 ianuarie 1941; obiectivele războiului au „aceste recâştigări ale pământurilor din Răsărit şi Nord: Basarabia şi Bucovina"; 4) acțiunile din 1941-1942 vizând asigurarea condițiilor diplomatice optime pentru succesul în război, dar şi obiectivul „să-mi deschid perspective noi în acțiunea noastră diplomatică pentru **problema noastră fundamentală, adică pentru problema Transilvaniei** (subl. ns.)", context în care demersurile din 1941-1942 pentru a impune caducitatea Dictatului de la Viena din 30 august 1940 şi recunoaşterea ei internațională, în primul rând de către Germania şi Italia, sunt amplu expuse şi comentate. Vorbitorul precizează finalmente, aprobat de asistență, cum că: „**Am convingerea nezdruncinată că, în ceasul acesta, poporul român nu se poate apăra decât prin politica pe care o face, şi vă spun cu aceeaşi convingere: sau Neamului Românesc, după atâtea secole, i se face dreptate, şi în Sud-Estul Europei se vor aşeza liniştea şi ordinea, sau Neamului Românesc i se vor dispreţui drepturile, şi, în acest caz, indiferent de cine o va stăpâni, în acest colț al continentului vor fi întotdeauna un alt război şi o altă frământare** (subl. ns.)" (*Stenogramele ...,* VII, p. 385, 387, 388-389, 392, 394, 397, 398, 398-431, 431-432).

[lxxxvii] **28 iunie 1942**

- Potrivit instrucțiunilor generale stabilite prin *Directiva de război* nr. 41 a lui A. Hitler din **5 aprilie 1942**, concretizate în aşa-zisul „Plan Blau" (11 aprilie 1942), în zorii zilei de 28 iunie 1942, la ora 2,15, cele dintâi forțe ale Grupului de Armate German „Sud" (comandant Feldmareşalul Fedor von Bock), respectiv Armatele 4 Tancuri şi 2, declanşează ofensiva în sud-estul URSS vizând Stalingradul şi Caucazul. Ulterior, la 9 iulie 1942, Înaltul Comandament al Wehrmachtului (*OKW*), influențat decisiv de A. Hitler, a procedat la divizarea Grupului de Armate „Sud" după cum urmează: 1) Gruparea armată „B" (comandată de general-colonel von Weichs) reunind Armatele 2 şi 6 Germane şi trupele unor state satelite (inclusiv române) destinate marşului spre Cotul Donului şi Stalingrad; 2) Gruparea armată „A" (comandată de Feldmareşalul von List) reunind Armatele 11, 17, 1 Tancuri şi 4 Tancuri, în sarcina cărora cădea cucerirea Caucazului. Tot potrivit voinței Führerului, Gruparea armată „B" a fost subordonată Grupării „A" (Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial,* I, ediția a II-a, Iaşi, Tipo Moldova, 2009, p. 111-112). Detalii şi considerații fundamentale privind bilanțul primului an al **Operațiunii Barbarossa** (1941), iarna 1941-1942 , pregătirea, lansarea **Operațiunii Blau** şi desfăşurările din iunie-noiembrie 1942, în Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, München, Bernard und Graefe Verlag, 1982, p. 38-79, apoi contraofensiva sovietică din noiembrie 1942 şi dezastrul trupelor *Axei* de la Stalingrad, în *ibidem,* p. 82-95.
- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, p. 456).

[lxxxviii] **30 iunie 1942**

- Comentariu al Mareşalului Antonescu pe un raport al MStM Român: „Marele Stat Major lucrează după sistemul roboților: automatism birocratic, referate negândite, nebazate pe constatări reale în teren, soluții tardive, care ajung după ce răul s-a consumat" – **Mareşal Antonescu** (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 467).

- **Iunie 1942**
- Fragmente din Buletinul informativ pe lunile mai-iunie 1942 al colonelului Ion Gheorghe, ataşatul militar român la Berlin: „… Întreaga opinie publică europeană stă sub impresia marilor operaţiuni militare ce au început să se desfăşoare pe mai toate fronturile de luptă. Fiecare ştie că de rezultatul luptelor din campania acestui an va depinde însăşi soarta întregului război. Este din această cauză o atmosferă politică care prezintă diferite aspecte, după regiunile politice diferite ale Europei: Axa şi aliaţii ei, inamicii şi ţările ocupate, neutrii" (Gh. Nicolescu, coordonator, *Ataşaţii militari transmit ...*, IV, *1940-1944,* Bucureşti, Editura Europa Nova, 2004, p. 144).

[lxxxix] **7 iulie 1942**
- Reuniune a Consiliului Economic, prezidată de prof. Mihai Antonescu (*Procese-verbale,* I, f. 105-106).
- Notele *SSI*-ului pe temele: **URSS – Activitatea subversivă a Sovietelor în Crimeea** şi **URSS – Totalul probabil al forţelor sovietice** (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 259-260, 260-261).

[xc] **10 iulie 1942**
- Fragmente din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Napoleonică [Mareşalul Antonescu!] a vizitat fieful său familial, Argeşul («Argeşenii mei dragi! …»). Treaba lui. Dar a început prin a declara că s-a vorbit prea mult în trecut (trecutul odios în care pentru el nu era decât loc de trepăduş …) – constatare după care i-a tras *cinci discursuri* (în aceeaşi zi) reproduse toate *in-extenso* în toate ziarele. Şi, ce e mai îngrijorător, e că niciodată nu s-a putut citi o proză mai goală şi mai sterilă, un asemenea zăngănit de cuvinte sonore doveditor cert de alienaţie mintală … Acesta nu mai a prost, e nebun! Şi pe mâinile lui a încăput Ţara Românească! Vai de noi!" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 455).
- Situaţia pe Frontul de Est, reorganizarea forţelor germane în Sud-Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, p. 489).

[xci] **11 iulie 1942**
- *Directiva de război* nr. 43 a lui A. Hitler: Continuarea operaţiunilor trupelor *Axei* dincolo de Crimeea (A. Hitler, *Directives de guerre,* p. 151-154).

[xcii] **13 iulie 1942**
- Rezoluţia Mareşalului Antonescu, pusă pe un raport diplomatic, referitoare la un articol publicat de savantul suedez Alf Lombard privind problemele istoriei Transilvaniei: „Articolul [lui A. Lombard] să fie publicat într-o revistă [din ţară]. Să se ceară articolul întreg. Să se facă decret de decorare cu Ordinul *Coroana României* în grad de comandor" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 463).

[xciii] **17 iulie 1942**
- Rezoluţia Mareşalului Antonescu, pentru generalul Ilie Şteflea, transmisă o dată cu ordinul nr. 533/ 1942 privind trecerea MStM-ului în subordinea directă a Ministerului Apărării Naţionale: „La Marele Stat Major aşi făcut stat în stat" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 463).
- Fragment din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „Timp foarte frumos. Program obişnuit. *Bătălia de pe Don* în toată desfăşurarea ei. Ziarele noastre îi fac o largă publicitate. Presa germană susţine cu un lux de amănunte că «războiul pe Frontul de Est a intrat în faza lui finală» şi că trupele germane au acum «drumul deschis spre Stalingrad şi spre Caucaz» …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 173).

[xciv] **18 iulie 1942**
- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „ Cioclică [Mihai Antonescu!] a vorbit şi azi un ceas la Radio …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 462).

[xcv] **19 iulie 1942**
- Fragmente din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „[Sir Stafford] Cripps [ambasadorul Marii Britanii la Moscova, 1940-1942], inefabilul Cripps, împarte Europa … Într-un interviu acordat lui *World Review*, ministrul majestății Sale Britanice, afirmă că Rusia Sovietică are drept la granițele sale din iunie 1941. Estonia, Letonia, Lituania, Basarabia trebuie să îi revină. Ar fi mai bine să i se dea şi Bucovina, ca să nu mai existe un măr de discordie. Rusia admite o Polonie tare, unită cu Cehoslovacia. Germania va fi îmbucătățită în mai multe State … Despre Ungaria şi Italia, simpaticul profet nu ne spune nimic. Nu cred în Statele Unite ale Europei, dar prevede o Confederație balcanică … Tot e bine că scăpăm Moldova, Muntenia, Oltenia şi Ardealul! Din nefericire, dacă ar învinge englezii, n-ar hotărî Cripps, ci Stalin!" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 464-465).

[xcvi] **20 iulie 1942**
- La solemnitatea organizată în cinstea memoriei Regelui Ferdinand I, Mareşalul Antonescu declară că poporul român „nu cunoaşte şi nu va cunoaşte niciodată decât legile onoarei şi ale lealității" (*Registrul istoric*, V, f. 3-4).

[xcvii] **21 iulie 1942**
- *Directiva de război* nr. 44 a lui A. Hitler: Pentru conducerea operațiunilor în Finlanda de Nord (A. Hitler, *Directives de guerre,* p. 155-156).

[xcviii] **23 iulie 1942**
- *Directiva de război* nr. 45 a lui A. Hitler: Relativ la continuarea Operațiunii „Brunswick" – ofensiva trupelor *Axei* în Caucaz (A. Hitler, *Directives de guerre,* p. 156-160).
- Colonelul Rödler, şeful *SIAG* (Secția din România a *Abwehrului*), îşi informează colegii români despre situația din Orientul Apropiat şi Caucaz, evenimentul fiind examinat într-o **Notă** a *SSI*-ului (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 261-263).

[xcix] **24 iulie 1942**
- Fragment din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiță: „ … Seara, Radio. Presa germană comentează pe larg evenimentele din Rusia, susținând că «prăbuşirea întregului front bolşevic este acum o chestiune de zile» şi că «armatele germane avansează aproape fără rezistență» spre Stalingrad şi Caucaz. Ziarele noastre reproduc bineînțeles toate acest ştiri, căutând să creeze atmosfera că ne găsim aproape de sfârşitul războiului" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 173-174).
[c] **27 iulie 1942**
- Mareşalul Antonescu primeşte însemnele Ordinului „Zvonimir" din partea d-lui Branco Barzon, ministrul Croației la Bucureşti (*Registrul istoric*, vol. V, f. 4).
- Notă a Biroului 2 al Cabinetului Militar al Mareşalului Antonescu, bazată pe datele transmise de MStM şi *SSI*, pe tema: **Informații asupra organizării activității partizanilor sovietici** (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 263-264).

[ci] **29 iulie 1943**
- Rezoluția Mareşalului pe un buletin al DGP: „Toți evreii implicați în bursa neagră, trafic de devize, mită etc. vor fi internați în Transnistria" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 463).

[cii] **Iulie 1942**
- Fragmente din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Războiul nostru nu e prezent la Bucureşti. Aproape nimeni – în afară de legionari – nu-şi dă seama ce ne-aşteaptă dacă învinge anglo-ruşii. Începe să-mi fie groază de viitor, căci, dacă pierdem, pierim şi ca stat, şi ca națiune" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 131).
- Alte fragmente din *Jurnalul portughez*: „Se vorbeşte mult de boala, tot mai gravă, a Mareşalului. Mie mi-e groază, dar sunt unii care cred că nu se va întâmpla nimic, va continua regimul sub un

general, sau sub Ică. Titi Devechi îmi spune că, ultima oară când a avut atacul Mareşalul, Ică a pregătit mai multe decizii care începeau: «Noi, Mihai Antonescu …»" (*ibidem,* p. 132).

[ciii] **3 august 1942**

- Extras din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiță: „La 11 şedință de birou la [M.] Popovici, cu Maniu, Lupu, Popovici, Ghiță Pop şi Mihalache. Acesta a venit ieri în Capitală să vadă pe Maniu. El participă din întâmplare la şedința noastră. Atmosferă tristă, apăsătoare. Numai Maniu şi cu mine suntem mai bine dispuşi. Popovici vorbeşte primul. Se arată descurajat în fața evenimentelor externe, care «nu sunt de loc favorabil tezei noastre […] Noi trebuie să fim realişti şi să nu ne mai îmbătăm cu apă de ploaie. Hitler a câştigat războiul şi noi trebuie să ne acomodăm cu această realitate». «Eu susțin de multă vreme acest lucru, dar n-am fost crezut. Personal n-am nici o răspunderea în ce priveşte politica externă a Partidului, cu totul greşită», s-a mulțumit să adauge Mihalache, care n-a mai scos o vorbă în timpul discuției care a urmat. Lupu i-a combătut pe amândoi, deşi recunoaşte şi el că, «în adevăr, situația externă e foarte gravă şi că Aliații dovedesc o slăbiciune militară nebănuită […] În războiul de față sunt în joc forțe puternice care ne obligă să fim prudenți şi să nu tragem concluzii grăbite, cât timp mai există un front rusesc, iar anglo-americanii n-au aruncat în luptă toate forțele de care dispun, eu rămân la vechea mea convingere că Hitler nu poate câştiga victoria în contra globului întreg. Singurul lucru pe care-l văd posibil pentru Partidul nostru este să pună puțină surdină criticilor noastre la adresa politicii lui Antonescu şi să aşteptăm să vedem cum va evolua situația externă» …" În continuare, în intervențiile lor, I. Hudiță şi Iuliu Maniu au apreciat ca „nejustificat" pesimismul antevorbitorilor (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 1179-181).

[civ] **6 august 1942**

- *SSI*-ul prezintă ***Notele informative*** nr. 6 şi 8 pe temele: **Date referitoare la organizarea armatei şi posibilitățile Sovietelor** şi, respectiv, **Organizarea Secției Speciale *NKVD* de pe lângă Flota sovietică din Marea Neagră** (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 264-270).

[cv] **7 august 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, p. 555).

[cvi] **14 august 1942**

- Fragmente din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Junele Ionel Styrcea, adoptat de Mocsony, a fost numit mareşal al Curții Regale – anunță toate ziarele […a Mocsony-Styrcea e un băita bun, dar e un puțoi, abia secretar clasa a III-a în serviciul diplomatic, detaşat de câteva luni şi, ca secretar particular al Regelui … Dar ce să ne mirăm: trăim în stare de plină anarhie!" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 489).

[cvii] **18 august 1942**

- *Directiva de război* nr. 46 a lui A. Hitler: Instrucțiuni pentru intensificarea luptei contra terorismului pe Frontul de Est (A. Hitler, *Directives de guerre,* p. 160-164).

[cviii] **19 august 1942**

- Rezoluția Mareşalului Antonescu pe Raportul nr. 310 197/15 august 1942 al generalului Ilie Şteflea relativ la participarea trupelor române în Campania din Est: „Pentru câştigarea războiului merg oriunde. Trebuie însă luate măsuri ca trupele să fie perfect echipate. Trebuie să li se dea de germani ce le lipseşte pentru echipare, în caz când ne vor cere să operăm în regiuni grele ca condiții. În aceste regiuni vor rămâne şi germanii. Ei se vor găsi la iarnă şi în alte regiuni mult mai grele ca acelea ale Mării Caspice: Murmansk, Laponia, Stalingrad etc. etc. Cum concepe MStM că s-ar putea să procedăm? Ar fi camaraderesc să spun germanilor: rămâneți numai voi unde este rău şi noi să trecem la căldură? Îşi iau cei ce au redactat raportul răspunderea consecințelor politice pentru o

asemenea atitudine? Dacă astfel de atitudini şi de mentalităţi pleacă de la conducerea Armatei, ele se răspândesc în jos şi în toată ţara ca fulgerul şi astfel se propagă defetismul, se face jocul inamicului şi se creează stările premergătoare revoluţiile în momente grele. Normal este să se înceapă printr-o campanie înţeleaptă, în legătură cu propaganda, pregătind opinia publică pentru orice eventualităţi. Nu opinia publică să afle contrariul din indiscreţiile pe care le-au produs astfel de acte. Aşa cum a făcut şi generalul Iacobici în iarna trecută [vezi *supra*]. A spus că soldatul român nu se bate peste frontieră, că vom pierde oamenii cât şi materialele în Rusia. Nu s-a pierdut nimic peste normal, soldatul s-a bătut mai bine decât oricând şi am creat pagini de epopee eroică de care neamul românesc va şti o eternitate şi care-i va servi la câştigarea drepturilor lui. Până acum el stătea pe Turtucaia, de aceea era umilit şi cerşea drepturile şi nu a avut moral şi încredere. Vedeţi lucrurile prin secole, nu prin moşteniri egoiste" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 464-465).

[cix] **25 august 1942**
- Rezoluţia Mareşalului Antonescu pe un referat al Consiliului Artelor privind constituirea unei Comisii de monumente: „Numai pentru troiţe. Monumente nu. Orori nu ne mai trebuie. Este o bătaie de joc, nu o slăvirea a eroilor. Poarta acestui soi de afaceri trebuie închisă total pentru toţi. Trebuie lucrat frumos, de artă adevărată, serios şi durabil. Nu fiecare cioban să se transforme în sculptor. Dacă ar face cine calculul sumelor încasate şi furate de pe urma monumentelor pentru eroi, s-ar ajunge la constatări tragice" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 466).

[cx] **26 august 1942**
- Fragment din *Memoriile* lui . Argetoianu: „[Joseph] Goebbels a declarat, într-un interviu acordat unui ziar turcesc, că «înainte de sosirea iernii puterea militară a Sovietelor nu va mai ameninţa Europa». Am oroare de profeţii …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 500).
- Trupele române (Armata 3 R) pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, p. 643).

[cxi] **29 august 1942**
- Armata 3 Română pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, p. 655).

[cxii] **30 august 1942**
- Armata 3 Română pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, p. 659).

- Fragmente din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Buşilă, ministrul Comunicaţiilor, a petrecut ziua de ieri în Breasta şi ne-a adus ştiri. Despre front, nici o grijă […] Mareşalul Antonescu, cu care Buşilă a vorbit acum două zile, e foarte liniştit, mai convins ca oricând de victoria germană – dar socoteşte că războiul va fi lung … Domnii de la Statul Major, ca şi personalităţile conducătoare germane, au părut lui Buşilă optimişti şi încântaţi ,,, Executarea planului de război în Rusia *e cu 3 săptămâni în avans* …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 504).

[cxiii] **1 septembrie 1942**
- Mihai Popovici, fost ministru PNŢ al Justiţiei, care a blocat derularea anchetei în privinţa faimoasei „Afaceri Skoda" ce a zguduit viaţa politică românească la nivelul anilor 1933-1936, se adresează Mareşalului pentru a-i „explica" dedesubturile contractului cu firma cehoslovacă din 17 martie 1930 (cf. *Istoria Românilor*, vol. VIII, *România Întregită*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003, p. 342-343). Antonescu, profund cunoscător al problematicii, nu a admis în nici un fel informaţiile primite:

[1 septembrie 1942] – Scrisoarea lui M. Popovici adresată Mareşalului I. Antonescu

1 septembrie 1942

Mult Stimate Domnule Mareşal,

Domnul Iuliu Maniu îmi comunică cele spuse de Domnia Voastră D-sale cu prilejul ultimei audienţe pe care aţi binevoit a i-o acorda.

Domnule Mareşal, imediat ce am auzit de descoperirea **Gestapo**-ului, am scris o scrisoare Domnului Prim Ministru şi *ad interim* Mihai Antonescu cu rugămintea să v-o comunice şi Domniei Voastre, cerând totdeodată să binevoiască a interveni să fiu primit în audienţă de Domnia Voastră, spre a nu lăsa nici o nedumerire în ceea ce priveşte onorabilitatea mea. Audienţa nu mi s-a acordat.

Am rugat-o apoi pe prietena noastră [Veturia Goga] să intervie spre a fi primit în audienţă de Domnia Voastră; şi de data aceasta rezultatul a fost negativ.

Poate că o viaţă întreagă închinată interesului public ar fi meritat să i se facă această concesiune. N-am avut noroc. Ţineam, neapărat, ca părerea Domniei Voastre despre mine să fie cât se poate de bună, mai ales că am avut cinstea să vă cunosc, din vremurile grele ale războiului trecut [1916-1919], când multe priviri care nu au fost dezminţite, se îndreptau cu încredere spre Domnia Voastră.

Daţi-mi voie, Domnule Mareşal, că, din respect faţă de Domnia Voastră, să vă fac cel puţin în scris o declaraţie pe care vă rog să o primiţi cu încredere şi bunăvoinţă.

N-am depus, niciodată, saci de aur la Amsterdam. Dr. Fritz Manheimer, proprietarul Băncii *Mendelsohn & Co.*, m-a luat în participaţie, la unele speculaţiuni ale sale.

Beneficiile ce ar fi rezultat trebuiau depuse într-un cont la Bancă, de aceea mi s-a deschis un cont la Bancă.

Niciodată n-am primit nici o socoteală. A murit acum 4 ani şi credeam şi eu, ca toată lumea, că Banca este falită şi el a murit ruinat.

Dacă a rezultat vreun beneficiu şi l-a depus dânsul în vreo casetă, nu ştiu. Dar, după cum aud, nu este vorba nici de saci de bani, nici de sute de milioane, ci cam de 6-7 milioane lei, cât ar fi fost preţul aurului acum 10 ani.

Eu, dacă aş fi fost incorect, Domnule Mareşal, vă asigur că aş fi avut prilejul cu ocazia împrumuturilor şi al atâtor altor consorţuri, să profit de sute de milioane şi nu de 6-7 milioane lei. Nu mă ştiu vinovat, vă rog să mă credeţi, cu nimica.

A se aduce toată această afacere în legătură cu afacerea **Skoda** este monstruos.

Eu n-am discutat, încheiat, semnat nimic cu **Skoda**.

Când s-au încheiat contractele, eu nici nu făceam parte din guvern.

Toate acestea au fost bine constatate şi dovedite, ba, mai mult, când a izbucnit scandalul **Skoda**, după cum se vede din dosar, eu, în calitate de Ministru al Justiţiei, sub propria mea semnătură, am cerut arestarea lui [Bruno] Seletzki [delegatul Casei Skoda].

Nu ştiu - cum să mă apăr de toate învinuirile acestea calomnioase?

Am desăvârşită încredere în Domnia Voastră şi, de aceea, Vă rog faceţi-mi doar atâta favoare, să citiţi aceste şire [rânduri] cu bunăvoinţă şi obiectivitate. Nu lăsaţi târâtă în noroi o viaţă care a urmărit scopuri mai înalte şi care a sacrificat întotdeauna totul pentru binele obştesc.

Vă ştiu drept şi fără patimă, Domnule Mareşal, de aceea mi-am luat voia să Vă adresez aceste şire cu toată încrederea.

Primiţi asigurarea înaltei mele stime.

Mihai Popovici

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 202/1944, f. 177-178).

[cxiv] **6 septembrie 1942**

- La împlinirea a doi ani de guvernare, Mareşalul a difuzat o amplă *Proclamaţie*, din care reţinem

că, în 1940, el a primit „povara grea a celui mai încercat ceas istoric", de vreme ce: „Pământul ţării, statul însuşi, temeiurile morale ale existenţei noastre, erau atunci zdruncinate. Ne prăvălisem drepturile şi demnitatea. Armata era umilită de o înfrângere nedreaptă şi vântul vrajbei cuprinsese totul". Preluând puterea, Antonescu a făgăduit „să redau ţării onoarea şi dezrobirea, să şterg petele neiertătoare ale trecutului şi să îndrept Neamul cu un suflet nou spre noi destine". În război, care va fi victorios, trebuie să ne dăm contribuţia de sânge, lupta declanşată fiind „pentru propriile noastre pământuri, pentru viaţa noastră de mâine, pentru a ne apăra credinţa şi legea, familia şi averea împotriva întunericului din Răsărit [...] Acest război este tot ceea ce a fost mai aprig vreodată pentru Neamul nostru şi pentru toate popoarele. De rezultatul acestui război depinde soarta civilizaţiei" (*Registrul istoric*, vol. V, f. 38-40).

- Cu acelaşi prilej s-au difuzat **Realizările a doi ani de guvernare** (*Registrul istoric*, vol. V, f. 40-57).

- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Ralea mi-a povestit la Bucureşti că Maniu a scris două scrisori lui Hitler pe chestiunea Transilvaniei, expunând drepturile românilor şi arătând Führerului greşeala făcută prin Arbitrajul de la Viena. Bineînţeles, Maniu n-a primit nici un răspuns de la Hitler. Lui Ralea, Maniu s-a înfăţişat cam obosit, dar tot convins (ca şi Ralea de altmintrelea) de victoria finală a englezilor. Maniu comunică, cam o dată, de două ori pe lună, cu Londra (prin cine şi cu cine nu spun) şi afirmă că a reglat cu Anglia chestiunea Transilvaniei. Despre Basarabia nu poate afirma însă nimic!!! Pe Antonescu nu-l mai vede şi nici nu-i mai scrie; îl lasă să-şi joace cartea lui cu nemţii şi, cum ştie că nu va reuşi, nu vrea să poată zice că i-a pus el, Maniu, bețe în roate … Dl Prezident [Maniu] s-a arătat dezolat faţă de Ralea, de continua trimitere de trupe române în Rusia … Vechea lui marotă: nu vom mai avea armată ca să ne răfuim cu ungurii şi mai ales ca să menţinem ordinea la încheierea păcii … Parcă răfuiala cu ungurii şi dezordinele sociale la încheierea păcii – dacă vor fi – nu se vor încadra *în dinamica generală a Europei*, faţă de care ce am putea noi, chiar cu o armată intactă! Anglofilii (tip Ralea) sunt foarte optimişti: englezii vor debarca *deodată* în 100 de locuri, vor bate pe nemţi şi vor veni până în România să împiedice pe ruşi să ne cotropească – şi toate acestea se vor întâmpla la anul şi războiul va lua astfel sfârşit … Şi oamenii care vorbesc astfel sunt oameni inteligenţi şi de înaltă cultură! Ne-a înnebunit Dumnezeu pe toţi! …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 515).

[cxv] **10 septembrie 1942**

- Din *Memoriile* lui Renato Bova Scoppa: „... La întoarcerea mea din călătoria aceea [în Transnistria], profesorul Antonescu nu mi-a ascuns datele reale ale situaţiei, aşa cum i se dezvăluiau atunci. La 10 septembrie 1942, el mi-a vorbit îndelung, în aceşti termeni precişi, pe care, firește, i-am semnalat la Roma: «Anul trecut, germanii s-au înşelat asupra puterii militare şi morale efective a Rusiei, ceea ce era explicabil, dar s-au înşelat şi în acest an, ceea ce este mai puţin explicabil. Războiul împotriva spaţiului a ajuns la proporţii gigantice. Liniile de comunicaţii s-au lungi cu mii de kilometri. Zi de zi, serviciile logistice se confruntă cu drama de a acoperi distanţe care cresc în fiecare săptămână. Războiul s-a îndepărtat tot mai mult de bazele lui, ceea ce înseamnă o creştere progresivă a eforturilor. Cu fiecare zi care trece, acest efort îmbracă un caracter astronomic. Diviziile din stepe nu au în jur decât peisaje lunare: *rien que de la terre*. Diviziile îndreptate spre Groznîi trebuie să fie alimentate până şi cu apă. Pentru fiecare lovitură de tun, se cheltuieşte de trei ori preţul ei, datorită transporturilor. În această luptă inumană, în loc să se maseze şi să preseze într-un singur punct, Germania îmi face impresia unui uriaş care risipeşte lovituri disperate în toate direcţiile [...] Participarea noastră a mers mult dincolo de ceea ce îmi imaginasem. Ca ministru al Afacerilor Externe, nu am fost consultat când Conducătorul şi Statul Major au hotărât să trimită aproape toate diviziile noastre în această campanie atât de îndepărtată, care depăşeşte însuşi sensul războiului nostru [...] Dacă Rusia nu este doborâtă în acest an şi nu se încheie cu ea o pace separată, cu certitudine va trebui să facem faţă, în anul următor, unui al doilea front, care ar putea fi îngrijorător, mai ales datorită prevalenţei factorului aerian de partea anglo-americanilor ...»" (Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 105-106).

[cxvi] **11 septembrie 1942**
- Proiectul unui mesaj de răspuns al Mareşalului Antonescu adresat Feldmareşalului Keitel, dictat de prof. Mihai Antonescu: „Excelenţă, am cercetat toate posibilităţile industriei noastre de petrol şi ale transporturilor şi exportului nostru. Vă asigur că guvernul meu şi armata au făcut tot pentru ca să poată asigura maximul producţiei şi exportul. Apelul pe care l-aţi făcut în trecut, ca şi cererile pe care ni le-a adresat atâta Excelenţa Sa Führerul cât şi Reichsmarschallul Goering şi dl. Von Ribbentrop le-am considerat întotdeauna ca pe propriile noastre nevoi, ţinând seama de necesitatea sprijinirii, prin toate mijloacele, a unui război în care România este atât de mult angajată" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 267).

[cxvii] **14 septembrie 1942**
- General-maior Arthur Hauffe, şeful Misiunii Militare Germane în România, transmite generalului Ilie Şteflea, şeful MStM Român, **Memoriul operativ nr. 1** privind repartizarea trupelor române din Est (Armatele 3 şi 4) la operaţiunile în perspectivă din zona Stalingrad (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 269-270).
- În aceeaşi zi, Secţia Operaţii din cadrul MStM Român, confirmând primirea **Memoriului operativ nr. 1**, stabileşte „relaţiunile de comandament şi colaborare între autorităţile germane şi române", precizând de la bun început că (1) „Grupul de Armate Român va fi condus de Excelenţa Sa, Mareşalul şi Conducătorul Statului Antonescu", calitate pe care acesta, în contextul evenimentelor militare survenite, n-a mai apucat şi nici n-a mai dorit s-o exercite (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 270-272).
- Pagini din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „La Stalingrad s-a ajuns cu luptele în oraş. Fiecare casă aproape a fost transformată într-un fort, tancuri sunt jumătate îngropate prin curţi şi trag … Nemţii cuceresc stradă după stradă. Tot oraşul e încercuit. Podurile de peste Volga au fost distruse, şi orice circulaţie pe fluviu oprită. Azi-mâine, Stalingradul trebuie în fine să cadă în mâna armatelor germane …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 525).

[cxviii] **19 septembrie 1942**
- Fragmente din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „Văd pe Dinu Brătianu acasă la el între 10 şi 11 […] Dinu Brătianu e convins […] că Mareşalul nu va admite să puie capăt războiului, întrucât «e prea legat de nemţi şi este foarte încăpăţânat». El crede că «mai degrabă el demisionează şi cedează puterea lui Maniu decât să se desprindă de nemţi». În orice caz, el e de acord cu Maniu să i se propună sprijinul nostru dacă se hotărăşte să înceteze războiul şi să formeze un guvern naţional. În ce priveşte pe Gh. Brătianu situaţia dintre ei e neschimbată. Acesta crede mai departe că Hitler va câştiga războiul şi că Antonescu trebuie să meargă mai departe alături de nemţi. «Gheorghe, zice Dinu Brătianu, este exasperant de naiv şi nu pricepe nimic în politica externă»" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 233-234).

[cxix] **20 septembrie 1942**
- General de armată Petre Dumitrescu, cdt-ul Armatei 3 Române, raportează că tocmai s-a întâlnit cu generalul Friedrich Paulus, cdt-ul Armatei 6 Germane, căruia comunicat despre „surprinderea" părţii române datorită faptului că forţele sale au fost repartizate într-un sector care nu se afla **pe Don**, ci în majoritate **la sud de Don**, în raionul Serafimovici, fapt ce îngăduia sovieticilor să dispună – cum avea să se confirme la 19.XI.1942! – de un „cap de pod" excelent în caz de ofensivă (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 272-273).

[cxx] **22 septembrie 1942**
- Prof. Mihai Antonescu, Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri şi titularul Externelor, a efectuat o vizită la Marele Cartier General al Wehrmachtului din Ucraina (Jitomir şi Vinniţa), unde a avut întrevederi, mai întâi, cu Joachim von Ribbentrop (22.9.1942), iar, a doua zi, cu Adolf Hitler, în prezenţa şefului diplomaţiei germane şi a lui Walter Hewel, din cadrul MAE german.
- Fragmente din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Piky Pogoneanu soseşte cu avionul de la

Madrid şi trage direct la Estoril […] Vine acum de la Paris, unde a stat două luni, şi l-a văzut zilnic pe Cioran […] Cioran, ca şi toţi ceilalţi, de altfel, vedea căderea Germaniei şi victoria comunismului …" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 137).

[cxxi] **23 septembrie 1942**

- Întrevederea A. Hitler – M. Antonescu la MCG al Führerului de la Vinnița (*Werwolf*), consemnată atât în minuta dictată de diplomatul român ulterior (Ion Calafeteanu, *Români la Hitler,* p. 125-136), precum şi în stenograma întocmită, ca de obicei de Paul Otto Schmidt (*ibidem,* p. 136-139), ambele republicate în anexele acestui volum al *Jurnalului* (vezi *supra*). Vezi, de asemenea, Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/3, München, Bernard und Graefe Verlag, 1982, p. 758.
- În legătură cu vizita prof. Mihai Antonescu la MCG din Ucraina, Renato Bova Scoppa a reținut în *Memoriile* sale: „... În septembrie 1942, dl. Mihai Antonescu s-a dus la Cartierul General al lui Hitler. Înainte de a pleca, am avut o lungă discuție cu el şi, cum vedea în negru viitorul, din cauza situației generale politice şi a celei militare, l-am îndemnat stăruitor să vorbească cu Hitler cu aceeaşi franchețe şi libertate a cuvintelor şi expresiilor cu care vorbea cu mine. La reîntoarcerea sa din călătorie, mi-a apărut foarte agitat. Mi-a făcut o dare de seamă detaliată a lungii sale discuții cu Hitler. Mi-a zis că-i spusese textual dictatorului german că, «dacă veți sufoca simțul libertății care există în popoare, ca o lege a naturii, dacă veți oprima spiritualitatea lor, vă angajați la o operă destinată pieirii, care nu va rezista în fața istoriei». După obiceiul lui, Hitler ți răspunsese dându-i dreptate, în cuvinte frumoase şi, mai ales, numeroase ..." (Mihai Pelin, *Diplomație de război,* p. 103).
- Din notele lui C. Argetoianu: „La Stalingrad, trupele germano-române continuă să cucerească casă cu casă … De când ține, şi tot nu s-a sfârşit! Un comunicat ne informează că aviația română a apărut şi ea pe cerul Stalingradului şi că luptă cu succes. Am pierdut 2 aparate … Pe frontul Caucazului se înaintează, dar foarte încet şi aici. Rezistă ruşii pretutindeni cum n-a mai rezistat de când e lumea o armată învinsă. Îmi pun deseori întrebarea: e învinsă? Căci nu numai că rezistă dar mai atacă şi cu înverşunare – şi cu enorme pierderi de altminteri – pe tot frontul de la Stalingrad în sus …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 541).
- Fragmente din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Din nou mă domină sentimentul zădărniciei oricărui efort. Adevărul este că nu are absolut nici un rost să încerc o realizare a mea în cultură. Ştiu prea bine că trăiesc sfârşitul unui ciclu istoric şi că nu mă voi putea încadra în haosul paradiziac care va urma. De altfel, nici nu mi s-ar îngădui. Lumea nouă anglo-sovietică nu va accepta în sânul ei oameni ca mine. Dar nu cazul meu personal mă impresionează. Mi-ar fi egal să trăiesc sau nu, că voi fi împuşcat sau nu de comunişti (puteam fi foarte bine împuşcat de Carol şi Armand Călinescu, sau chiar de generalul Antonescu). Nu asta mă impresionează. Dimpotrivă, să mori, ştiind că laşi în urma ta o lume care-ți va duce mai departe gândurile, că mori cu *sens* – e o moarte pe care întotdeauna mi-am dorit-o. Mă cutremură însă neantul pe care-l văd înaintea mea: civilizația latino-creştină sombrând sub aşa-zisa dictatură a proletariatului, în fond dictatura celor mai abject elemente slave. Şi, dacă acesta e adevărul – pentru că asta vor şi Churchill, şi Roosevelt, şi ei sunt cei tari -, atunci ce rost mai are creația în istorie, în cultură? Numai două atitudini îşi mai pot găsi îndreptățirea: mistica şi origina; credința în sfințenie şi cinica dezagregare în voluptate. Şi atunci îți dai seama cât de inutile au fost, de atâtea secole, jertfele românismului" ((Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 137).

[cxxii] **24 septembrie 1942**

- Liderul PNL, Constantin (Dinu) I. C. Brătianu, se adresează Mareşalului Antonescu relevându-i următoarele probleme rezultate din continuarea Războiului în Est:

Domnule Mareşal,

Suntem în preajma în preajma iernii cu amenințare de foamete şi de frig pentru populația țării şi cu o profundă dezorganizare a vieții. Armata noastră, înglobată în cea germană, se decimează

pe frontul rusesc, pe când vecinii noştri îşi menajează puterile pentru a le avea intacte la sfârşitul războiului. Armata Română nu mai contează ca armată naţională pentru apărarea frontierelor. Ea este încadrată în armata germană la peste 1 000 km de ţară şi băgată continuu în primele linii de luptă. Pentru ce ne impuneţi toate aceste sacrificii? Ce vom avea la sfârşitul războiului? Ce asigurări puteţi avea că Germania ne va reda Ardealul, pe care l-a dat ungurilor prin arbitrajul de la Viena? Până azi se pare că se pregăteşte autonomia întregului Ardeal, dacă ungurii nu-l vor cuceri. În ce situaţie vom fi şi în cazul în care Germania nu va câştiga războiul, de vreme ce nu s-a menajat nimic pentru a ne învrăjbi cu Anglia şi Statele Unite? Războiul cu Rusia, care după propaganda germană trebuia să se termine la sfârşitul anului 1941, apoi la sfârşitul anului 1942, se va prelungi şi în anul 1943. V-am prevenit în mai multe rânduri în anul 1941 şi 1942 că România nu trebuie să-şi trimită trupele sale în interiorul Rusiei, fără a-şi punea în pericol chiar existenţa sa, - că ea este ameninţată să fie strivită în conflictul armat a două mari puteri, şi că pe de altă parte situaţia ei economică devine din zi în zi mai critică. V-am sfătuit mai târziu să retrageţi în interiorul ţării trupele noastre de pe Nistru şi să le rezervaţi pentru apărarea noastră în contra ungurilor şi bulgarilor. În loc de a asculta apelurile ce v-am făcut aţi trimis aproape toată armata noastră în interiorul Rusiei. Pentru a nu ajunge la o prăbuşire completă a ţării, al cărei conducător sunteţi, trebuie să urmaţi exemplul Finlandei care a oprit trupele sale în apropierea frontierelor sau al Ungariei care nu le mai sacrifică pentru a distruge bolşevismul, ci vrea să le aibă intacte pentru momentul final, când cel ce va fi mai puţin uzat ca culege roadele războiului, pentru care alţii – ca noi – au făcut sacrificii peste măsură de mari. Primiţi, vă rog, Domnule Mareşal, asigurarea simţămintelor mele de înaltă consideraţiune" – **C. I. Brătianu** (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 230-231).

[cxxiii] **25 septembrie 1942**

- Eugen Cristescu, Directorul General al *SSI*-ului, raportează Preşedinţiei Consiliului de Miniştri despre „organizarea şi modul de acţiune a organelor *SSI* din zona de operaţii" (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 271-273).
- Notă a *SSI*-ului către MStM, Secţia Prizonierilor de Război despre posibilităţile de informare în rândul captivilor transnistrieni (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 273).

[cxxiv] **26 septembrie 1942**

- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „Telefonez la ora 8 lui Ovidiu Vlădescu să-l întrebe pe şeful său când mă poate primi pentru o jumătate de oră. După zece minute îmi telefonează că Ică mă aşteptă la ora 10. Din moment ce mă primeşte aşa de repede, înseamnă că are veşti bune. M-a primit cu un aer triumfător, plin de îngâmfare. De la oameni vanitoşi şi lipsiţi de spirit critic, singura metodă de a afla tot ce doreşti de la ei este să-i măguleşti, dându-le posibilitatea de a se lăudua […] Încep prin a-l felicita pentru rolul tot mai mare pe care Mareşalul îl lasă să joace în politica ţării. «Faptul că Mareşalul, am spus eu, ţi-a încredinţat o misiunea atât de importantă pe lângă Hitler [trimiterea la Cartierul General al lui Hitler de la Vinniţa, Ucraina, pentru convorbiri cu Hitler şi colaboratorii săi, 22-23 septembrie 1942 – vezi *supra*] este o dovadă de mare încredere şi sunt convins că te-ai achitat foarte bine». Au fost de ajuns aceste cuvinte pentru ca să-şi dea drumul. «Hitler este un om genial, începe Ică. Pe cât e de sever şi de temut de colaboratorii săi apropiaţi, pe atât este de afabil şi delicat cu bărbaţii de stat aliaţi. Ştie să asculte în linişte şi să se informeze. M-a ascultat cu mult interes aproape o oră, fără să mă întrerupă, deşi am atins şi unele puncte destul de delicate în raporturile dintre ţările noastre, în special acelea privind Războiul din Răsărit, cât şi acela referitor la relaţiile economice şi financiare dintre noi. Expunerea mea a făcut o profundă impresie asupra lui şi a celorlalţi colaboratori apropiaţi ai săi, printre care Goering, Ribbentrop, Mareşalul Keitel şi alţii. Toate ideile sugerate de d-l Mareşal Antonescu privitoare la tactica şi strategia războiului cu Sovietele au fost acceptate cu entuziasm […] Nu poţi să ştii cât este de apreciată armata română de Hitler şi de colaboratorii săi şi cât este de stimat şi de iubit Mareşalul Antonescu în toată Germania. Numai de d-l Mareşal depinde azi numirea sa la comanda întregului Front de Sud [exagerare, în esenţă fiind în discuţie doar o parte a forţelor din zonă, aşa-numitul Front al Donului,

cf. *supra*], inclusiv Stalingradul şi Caucazul. Hitler ar fi fericit ca d-l Mareşal să accepte comanda supremă a acestui Front, cel mai important din toate sectoarele, întrucât el deschide accesul spre zonele petrolifere din Caucaz şi Azerbaidjan. Ca Hitler să accepte un străin la comanda supremă a acestui Front este cea mai bună dovadă cât de mult apreciază el competenţa militară a d-lui Mareşal Antonescu […] Dragă d-le Hudiţă, continuă Ică, spune d-lui Maniu să aibă încredere în Mareşal şi în mine, căci prin munca şi abilitatea noastră noi vom reface nu numai România Mare, aşa cum a mai fost, ci una şi mai mare ca teritoriu, stimată, apreciată şi temută de toţi vecinii ei invidioşi» …" Hudiţă a expus, în continuare, argumente contra, astfel că, la sfârşitul întrevederii, Mihai Antonescu i-a solicitat: „« … Spune-i d-lui Maniu să mai aştepte încă două luni şi atunci vom sta de vorbă. Suntem siguri că nu noi vom roşi»". În continuare, Ioan Hudiţă a trecut pe la liberali, discutând cu Dinu Brătianu, C. Angelescu, Gh. Brătianu şi alţii. În ce-l privea pe reputatul istoric, reţine memorialistul, el „vedea situaţia ca şi Ică", pentru el fiind o certitudine matematică în ceea ce privea „«prăbuşirea iminentă a Sovietelor şi pacea anglo-americană»" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 239-241).

[cxxv] **29 septembrie 1942**

- Potrivit altor surse, Mareşalul Antonescu i-a primit în audienţă pe miniştrii Buşilă şi Finţescu sau pe generalii Orezeanu, Dobre şi Constantin, ca şi pe col. Sireteanu (*Registrul istoric*, vol. V, f. 87).
- Din însemnările Prof. Ioan Hudiţă: „… Seara, la 7,30, ne-am dus la familia [Tudor] Ionescu. Soţii Şteflea sosiseră înaintea noastră. Discut cu Şteflea o oră şi ceva, în biroul lui Ionescu, situaţia politică generală. El e curios să ştie cum mai vedem noi situaţia acum, la apropierea iernii, pe frontul rus. I-am explicat în câteva cuvinte cum privim noi lucrurile pe plan general pentru a ajunge la concluzia că timpul, nelucrând pentru Puterile Axei, ele vor pierde sigur războiul. El nu este de acord şi e convins că «noi ne înşelăm grav», Pentru el, nemţii sunt încă foarte tari. Stalingradul va cădea curând şi, odată stăpâni pe Volga, ei [nemţii] vor punea curând mâna pe zona petroliferă din Caucaz şi Azerbaidjan. Sovietele vor fi private astfel de petrolul necesar continuării războiului şi vor fi silite să capituleze. Acest lucru se va produce, după părerea lui, cel mai târziu până la sfârşitul lui noiembrie" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 245).

[cxxvi] **30 septembrie 1942**

- În însemnările sale politice, Ioan Hudiţă relatează despre noi conciliabule în rândurile liderilor PNŢ şi PNL, cu participarea lui Dinu Brătianu şi Iuliu Maniu, acesta din urmă concluzionând: „«Mie … nu-mi mai rămân multe de spus după tot ce s-a vorbit. Astăzi m-am înţeles cu Dinu Brătianu că trebuie să mai încercăm ceva pentru a determina pe Antonescu să puie capăt războiului până nu ne vom trezi cu ruşii peste noi sau să încercăm să scăpăm de el cât mai este timp. Voi încerca să-l văd pe rege, deşi ştiu că e foarte greu, dat fiind că e supravegheat de aproape de oamenii lui Antonescu»" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 247-148).

[cxxvii] **1 octombrie 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, München, Bernard und Graefe Verlag, 1982, p. 781-782).

[cxxviii] **3 octombrie 1942**

- Armata 3 Română pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 788).

[cxxix] **6 octombrie 1942**

- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „Mă duc la Maniu la 9 dimineaţa. Îl găsesc stând de vorbă cu Ghiţă Pop. Ieri după masă la ora 5 el a fost primit în audienţă la Palat de regele Mihai, în prezenţa mamei sale Elena […] Mihai şi mama lui sunt indignaţi pe Antonescu pentru regimul de

supraveghere la care sunt supuşi, lucru de care nu o dată s-au plâns agenţilor lui. Antonescu îl tratează pe rege ca pe un copil. La rarele festivităţi la care «are voie să participe», el e obligat să citească discursurile aşa cum i-au fost redactate de guvern. Nu poate primi nici un om politic sau militar în audienţă înainte dea fi anunţată Preşedinţia de Consiliu. La toate aceste umilinţe Antonescu răspunde că după exemplele din trecut numai aşa se poate feri Palatul Regal de intrigile de pe vremuri şi aceasta în interesul regelui şi a dinastiei. Mihai i s-a plâns lui Maniu că este ţinut de Antonescu într-o izolare politică totală şi că este pus foarte rar la curent cu mersul operaţiunilor de pe front. «Cât despre situaţia externă, i-a spus Mihai, eu sunt redus la ştirile pe care le ascult la posturile de radio». În ce priveşte convingerile politice ale regelui şi ale mamei sale, iată ce spune Maniu. Regele n-are încă nici o părere precisă; ştie că anglo-americanii sunt foarte puternici ca potenţial industrial, însă el îi crede încă prea slabi din punct de vedere militar pentru a se măsura cu Puterile Axei. Pe nemţi nu-i înghite nici el prea mult, însă îi socotea încă utili până vor distruge Sovietele. În concluzie, el speră că în anul care vine să se poată ajunge la o pace întrucât nu vede cum nemţii ar mai putea continua războiul după criza economică prin care trece şi după demoralizarea la care vor ajunge dacă nu pot învinge anul acest pe ruşi. Până atunci el crede că Antonescu nu se poate desprinde de nemţi. S-a declarat de acord cu Maniu în privinţa numărului prea mare de trupe cu care participă la război şi cu riscurile de viitor la care suntem expuşi faţă de învingătorii de mâine. Regele i-a spus că el i-a atras atenţie de mai multe ori lui Antonescu în acest sens, dar că nu l-a luat în seamă. În concluzie, Maniu e convins că regele e de bună credinţă, dar că încă e prea copilăros şi nu are pe nimeni în jurul său cu care să se sfătuiască şi cu care noi să putem ţine legătura. La această chestiune se va gândi el şi va discuta-o şi cu Dinu Brătianu săptămâna viitoare, pentru a găsi împreună o soluţie …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 255-256).

[cxxx] **8 octombrie 1942**

- Din *Memoriile* lui C. Argetoianu: „Stalin e foarte supărat. Şi o spune. E supărat fiindcă englezii şi americanii nu deschid un al doilea front în *Europa.* Supărarea lui Stalin e trâmbiţată de o lună de Litvinov, de Maiski – la Washington şi la Londra – şi a făcut şi înconjurul lunii […] Să caute Omul Roşu un pretext ca să încerce altă politică, un armistiţiu de pildă cu Germania? Îşi face oare omul Sovietelor iluzii asupra condiţiunilor ce le-ar impune Germaniei? Poate că nu, dar ce a mai rămas din Rusia e sub ameninţarea foametei, la iarnă …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 559).

[cxxxi] **9 octombrie 1942**

- Armata 3 Română pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 811).

[cxxxii] **10 octombrie 1942**

- Fragmente din *Jurnalul politic* al prof. Ioan Hudiţă: „Pe la 9 dimineaţa vine Mihalache, care e de ieri în Capitală […] Mihalache vrea să ştie cum mai văd eu situaţia, întrucât, zice el, «niciodată nu i s-a părut atât de încurcată». Înainte de a-i spune cum o văd, l-am întrebat dacă el mai crede că Hitler va câştiga războiul. «Mihai Antonescu, pe care l-am văzut ieri după masă, mi-a răspuns Mihalache, e mai convins ca oricând de prăbuşirea Sovietelor. Cum însă el îmi repetă acest lucru de luni de zile şi azi văd că nemţii bat pasul pe loc în Stalingrad şi nu-l pot cuceri, încep să nu mai pun bază pe spusele lui şi nici ale Mareşalului, deoarece îi cred acum orbiţi de aparenţele puterii germane. Faptul că ruşii sunt încă în picioare şi rezistă atât de puternic, încep să mă întreb dacă nemţii vor mai putea continua războiul multă vreme, date fiind lipsurile de tot felul de care sufăr. Dacă între timp mai debarcă şi anglo-americanii, atunci, hotărât, ar putea înclina în defavoarea Axei. Mihai Antonescu mi-a vorbit ieri că Hitler are probabil arme secrete, însă i-am spus şi lui că toate astea sunt simple poveşti» […] Timp de o oră şi mai bine i-am demonstrat punct cu punct pentru ce Puterile Axei nu pot câştiga războiul, care nu se poate termina decât cu *capitularea lor fără condiţii*. «Atunci suntem pierduţi, zice el, şi să fim bucuroşi dacă scăpăm numai cu Basarabia şi Bucovina [răpite de URSS]».

«Răspunderea o poartă toți acei care au sprijinit pe ticălosul de Carol şi pe vanitosul iresponsabil de Antonescu şi cărora Partidul nostru va trebui să le facă un proces să ne ție minte» …" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 263).

[cxxxiii] **11 octombrie 1942**

- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiță: „Seara, Radio. La Stalingrad, nemții au ajuns în fine în centrul oraşului. Dacă vor avansa cu aceeaşi rapiditate, e posibil să cucerească şi restul până la Crăciun. Şi când te gândeşti că la această luptă disperată participă peste 200 000 de trupe nemţeşti şi aliate …" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 264).

[cxxxiv] **14 octombrie 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 825).

- Misiunea Militară Germană în România confirmă generalului Ilie Şteflea că A. Hitler aprobase constituirea dispozitivului Armatei 4 Române, în zona sud-Stalingrad, în Stepa Calmucă (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 276).

[cxxxv] **20 octombrie 1942**

- Din însemnările Prof. Ioan Hudiță: „ … Cu ocazia deschiderii anului şcolar [Ion] Petrovici a ținut să se ducă la Iaşi, unde a asista la inaugurarea statuilor lui Xenopol, Maiorescu şi Conta. El a explicat în una din cuvântările sale marea admirație pentru politica lui Antonescu, spunând printre altele şi prostii: «Trăiască România reînnoită şi întregită nu după capriciile conjuncturilor, ci după dreptatea ei națională»" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 279-280).

[cxxxvi] **21 octombrie 1942**

- Armata 3 Română pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 846).
- Mareşalul Antonescu se adresează generalului Arthur Hauffe, şeful Misiunii Militare Germane, pentru a-şi exprima protestul față de „încadrarea" trupelor române în zona frontului de la Stalingrad (poziții, lipsa fortificațiilor, dotare, forțe etc.), ceea ce, în cazul unor contra-acțiuni ale inamicului, s-ar putea dovedi nefast. Expeditorul dădea asigurări că „fac această în întâmpinare nu din spirit de şicană sau de opoziție, din conştiința netedă pe care o am asupra importanței ce o prezintă pentru ansamblul frontului de sud sectorul afectat Armatei a 3-a, cât şi pentru faptul că nu doresc ca fala pe care şi-a creat-o în acest război datorită sacrificiilor noastre în lupte atât de grele şi cu atâtea sacrificii soldatul român, să nu fie compromisă prin măsuri greşite de comandament" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 280-281).
- Denunț anonim împotriva Mareşalului, interceptat de ***SSI*** şi comunicat de acesta Cabinetului Militar:

CABINETUL MILITAR
AL
CONDUCĂTORULUI STATULUI
Nr. 10 067, din 21 octombrie 1942

SERVICIUL SPECIAL DE INFORMAȚII

Cu onoare vă trimitem - în original - un denunț anonim, prin care se fac amenințări, la adresa Domnului Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului.

Vă rugăm să binevoiți a dispune.

D.O.

ŞEFUL CABINETULUI MILITAR

Colonel,
ss. Gh. Corivan

***

20 octombrie 1942

MAREŞALE,

Am avut un singur copil şi acela s-a dus în pustietăţile ruseşti unde i-ai trimis tu ca să lupte pentru ce? Şi până când? Pentru ambiţiile voastre ale câtorva nemernici care nu ştiţi ce-i dragostea de copil? Voi care nu aţi simţit niciodată durerea de a pierde un copil.

Ei bine pentru mine viaţa nu mai are nici o valoare. A o duce mai departe ar fi un chin. Înainte însă de a muri vreau să răzbun durerea a acelor câteva zeci de mii poate şi mai mulţi, de părinţi ce şi-au pierdut tot ce au avut mai drag pe lume - copilul. Sunt creştin şi nu vreau să fiu atât de păcătos de a nu te fi prevenit. Nu vei putea scăpa de mâna mea, voi fi atât de isteţ ca să prind momentul şi acesta cât mai curând de a te trimite şi pe tine acolo unde dorm somnul de veci tot ce am avut mai drag pe lume - copii.

Este imposibil ca de mâna mea să poţi scăpa. Aş fi un păcătos dacă din durerea ce a pus stăpânire pe mine mi-aş zbura creierii înainte de a te fi ucis.

Un tată nenorocit din cauza unuia ce nu a ştiut ce-i durerea părintească.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 23-25).

[cxxxvii] **24 octombrie 1942**

- Armata 3 Română pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 855).

[cxxxviii] **27 octombrie 1942**

- Eşalonul I al *SSI*-ului transmite, prin ***Nota informativă nr. 1 979***, ştiri şi comentarii privind **URSS – Decretul pentru suprimarea instituţiei comisarilor politici în Armata Roşie** (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 273-275).

[cxxxix] **28 octombrie 1942**

- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: În şedinţa conducerii PNŢ, Ion Mihalache, care se întâlnise recent cu Mareşalul Antonescu, declară că k-a găsit „bine dispus şi optimist […] Antonescu e sigur că Stalingradul va fi va fi ocupat repede şi că toată armata rusă din acest sector va fi capturat curând cu tot armamentul şi serviciul ei de aprovizionare […] Antonescu l-a asigurat pe Mihalache că armatele noastre care luptă în regiunea Don-Stalingrad, a 3-a şi a 4-a, au tot ce le trebuie ca aprovizionare. «Nu vă lăsaţi duşi în eroare de jidovii care colportează minciunile engleze, i-a spus Antonescu. Armata germană este mai puternică decât oricând, iar Hitler ştie el ce face. Cu ajutorul lui sper să refac România Mare, poate şi mai mare decât a fost. Aveţi încredere în mine»…" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 288-289).

[cxl] **29 octombrie 1942**

- Scrisoarea adresată de Mareşalul Antonescu liderului PNL, Constantin I. C. Brătianu, ca răspuns la mesajele acestuia din ultimul timp. Potrivit probelor aflate în arhive, expeditorul a lucrat îndelung şi temeinic pentru elaborarea acestui material, cuprinzând în original peste o sută de pagini (Brătianu va pretinde după două săptămâni că primise 124 de pagini!) şi beneficiind de numeroase corecturi. Din textul amplu şi extrem de documentat al scrisorii (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 231-281), reţinem unele dintre consideraţiile finale: „[...] Poftiţi, Domnule Brătianu, vă ofer din nou conducerea Statului şi a Guvernului. Retrageţi Dv. armata şi *aranjaţi-vă* cu Anglia. Numai că trebuie să întreb şi Armata, şi Poporul. Sunt gata să le pun această întrebare, deschis şi categoric, dacă şi Dv. sunteţi gata să vă luaţi răspunderea. A mă fi «oprit la Nistru» şi a «retrage astăzi forţele din Rusia»

însemnează. Pentru un om care mai poate încă judeca, a anihila dintr-o dată, total, toate sacrificiile făcute de la trecerea Prutului, acțiune în contra căreia nu v-ați pronunțat public; însemnează a ne dezonora pentru vecie ca popor; însemnează a crea țării, în cazul victoriei germane, condiții dezastruoase, fără a ne asigura, în cazul victoriei ruse, nici provinciile pentru care luptă şi avem datoria sacră să luptă, nici granițele care vor voi să ni le mai lase ruşii, nici libertățile noastre şi nici măcar viața familiilor şi a copiilor noştri; în sfârşit, însemnează, din cauza nestabilității şi a feloniei pe care mă sfătuiți să o practic – şi aceasta este cea mai mare crimă – a asigura țării, în viitoarea comunitate europeană, o poziție morală care îi va ridica drepturile idealurilor sale şi ar putea să-i fie chiar fatală. Gestul pe care mi-l cereți să-l fac, Domnule Brătianu, va face din neamul românesc o victimă a tuturor, fiindcă, concomitent cu dezorganizarea, prăbuşirea şi distrugerea armatei, ar începe instaurarea anarhiei în țară. Comuniştii, legionarii, jidanii, ungurii, saşii ar începe agitațiile, lupta, distrugerea ordinei, a liniştei, pentru a profita de ocazie, pentru a da ultima lovitură de picior unui neam care cu adevărat ar merita calificativul de netrebnic. Ungurii ar ocupa imediat restul Ardealului. Iată, Domnule Brătianu, la ce ar da naştere gestul pe care mi-l cereți să-l fac. Ar fi gestul nefericit al unui soldat lipsit de onoare şi al unui om de stat nu numai inconştient, dar nebun. Conducătorul nefericit al Franței [Mareşalul Philippe Pétain] – şi mai nefericite de azi – a declarat, într-o recentă chemare la realitate a unui popor, care a căzut şi el victimă josnică a unei guvernări venale, iudeo-democratice şi masonice, că are convingerea că dacă «Germania ar fi înfrântă, Sovietele ar impune legea în Europa şi s-ar termina astfel cu independența şi patriotismul națiunilor». Am avut şi eu această convingere. Rămân la această convingere, fiindcă noi, mai curând ca alții, mai total ca alții, vom fi zdrobiți:

- pentru că suntem punte între slavi şi zăgazul care le stă de secole în calea expansiunii lor către Vestul şi Sud-Estul Europei;
- pentru că avem bogățiile pe care le avem; şi
- pentru că vom fi trambulina salturilor lor viitoare.

Trăgând învățăminte din trecut, cunoscând tendințele slave, plecând de la considerațiunile făcute mai sus şi îndrumat de instinctul de conservare şi de logica bunului simț, nu puteam, Domnule Brătianu, în conducător responsabil să mă «opresc la Nistru» şi nici nu pot «să retrag armata din Rusia». Ar fi o prostie din partea mea. Este cu neputință să o facă cineva şi ar fi şi o greşeală ireparabilă pe care, nu eu şi Dv., ci neamul ar plăti-o scump [...]" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 279-280).

[cxli] **31 octombrie 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 882).
- Eşalonul I al *SSI*-ului transmite, prin ***Nota informativă nr. 2 075***, date despre **URSS – Organizarea unui corp de paraşutişti (C.8 Paraşutişti)** (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 276-277).

- Octombrie 1942

- Fragmente din *Memoriile* generalului Constantin Pantazi: „Generalul Ştefleа, văzând că se fac în toamna anului 1942] concentrări masive de forțe sovietice în pădurile de la nord de Don şi de regiunea Kletskaia-Serafimovici, raportează Mareşalului şi direct lui Hitler că este nevoie de rezerve, întrucât ruşii fac pregătiri de ofensivă, «care se va desfăşura în direcția Serafimovici-Morozovskaia-Rostov, cu un grup de forțe, iar cu un alt grup de forțe se va căuta să încercuiască trupele ce atacă Stalingradul». Despre forțele germano-române generalul Ştefleа raporta că «el sunt întinse ca mărgelele pe ață, fără rezerve în adâncime. Oriunde se va tăia ața, toate mărgelele se spulberă pe jos». Rapoartele acestea sunt insistente. Mareşalul intervine personal la Cartierul lui Hitler pentru a-i arăta prin adresa scrise situația critică. Mihai Antonescu a prins şi el câteva vorbe şi îi telegrafiază domnului von Ribbentrop «situația», fiindcă este şi el «responsabil ca ministru de Externe». Toate intervențiile sunt fără efect …" (Constantin Pantazi, *Cu Mareşalul până la moarte.*

Memorii, ediție Alexandru V. Diță, București, Editura Publiferom, 1999, p. 206-207).

[cxliii] **2 noiembrie 1942**

- Descoperirea unor agenți sovietici care au trecut linia frontului:

No. 5278 din 2 noiembrie 1942
Batalionul 2 Jandarmi
către
Compania 2 Jandarmi

În conformitate cu ordinul no. 144083/1942 al Serviciului Pretorului al Armatei 3, cu onoare vi se comunică mai jos, în copie, Buletinul contrainformativ din 26 octombrie 1942, al Armatei 3, Stat Major, Secția 2, de care veți lua cunoştință şi lua măsuri pentru controlul indivizilor ce par suspecți.

Comandantul Batalionului 2 Jandarmi
Maior,
C. Opran

Copie

I. STAREA SE SPIRIT
În armată: bună
A populației: liniştită, dar dubioasă.

II. AGENȚI SOVIETICI

Divizia 13 a prins trecând liniile de la ruşi la noi pe individul Emanov Mefodie Chirilovici.

În urma declarațiilor sale şi din cercetările făcute până în prezent, s-a ajuns la descoperirea, arestarea şi aducerea la comandamentul diviziei a indivizilor arătați mai jos, stabilindu-se vinovăția fiecăruia, după cum urmează:

a. *EMANOV M. CHIRILOVICI*, primar numit de germani în comuna Podneshnii, arestat în ziua de 14 octombrie a.c., pe când trecea linia de la inamic spre noi. A recunoscut că a fost trimis ca agent sovietic pentru a culege informațiuni de ordin militar şi social.

b. *PALASUNIN ALEXE MAXIMOVICI*, arestat în ziua de 17 octombrie a.c., învinuit de a fi agent sovietic şi omul cu care trebuia să ia legătura Emanov M. Chirilovici. A recunoscut parte rolul de agent sovietic pe care-l avea, de a culege informațiuni asupra trupelor ce se găsesc în acea zonă.

c. *IVAN MARGUNOV*, arestat în ziua de 20 octombrie a.c., fiind în legătură cu Palasunin Alexe şi sub învinuirea de agent sovietic.

d. *VASILINA PETROVNA PALASUNIN*, soția agentului sovietic Palasunin Alexe, suspectă.

e. *IVAN IZMAROF CARILOVICI*, suspect, în curs de cercetare, arestat în ziua de 21 octombrie a.c..

f. *ASTANATOVA NINA PETROVNA*, arestată în ziua de 25 octombrie a.c., suspectă de legătură cu agentul sovietic Emanov M. Chirilovici.

g. *DARISOVA ARETINA LAPANOV*, mama suspectei Nina Astanatova Petrovna, arestată în ziua de 16 octombrie a.c.

h. *JETI VERA TROFIMOVA*, arestată în ziua de 20 octombrie a.c., pe când trecea linia frontului de la inamic la noi, sub învinuirea de spionaj.

În cursul cercetărilor a recunoscut că era agentă sovietică dând declarații complete.

Misiunea:

Agentul de la punctul a. a primit următoare misiuni:

1. Să treacă prin satele Werchne Solomakowskij – Ewstratowskij – Selivanowo şi să constate următoarele:

- starea de spirit a populației prin informatori localnici;
- modul cum este organizată poliție şi administrația acestor sate de către autoritățile militare;

- sentimentele celor ce deţin funcţiuni administrative;
- dacă sentimentele lor sunt favorabile comuniştilor atunci, de acord cu ei, să se recruteze personal în vederea organizării unei unităţi de partizani;

2. Să culeagă informaţiuni:
- asupra modului cum sunt organizate unităţile de cazaci;
- instrucţia, încadrarea şi armamentul lor;
- direcţia probabilă spre care vor fi trimişi;
- ce misiuni vor primi;
- ce posibilităţi sunt ca în aceste unităţi să fie introduse anumite elemente comunist care ar contribui prin propagandă şi acte de sabotaj la dizolvarea lor.

3. Procurarea de informaţiuni locale:
- ce unităţi trec prin aceste sate;
- armamentul lor;
- compunerea şi direcţia pe care o au.

Informaţiunile locale trebuiau procurate de la indivizii arătaţi la litera b. şi c.

Agenta de la punctul h (JETI VERA TROFIMOVA) avea misiunea să caute să intre ca agentă în rândurile armatei noastre, cu scopul să facă şcoala de spionaj a noastră, să fie iniţiată şi să poată s memoreze figurile celor ce recrutează agenţi pentru a fi trimişi la inamic. Să dea toate detaliile cum se procedează şi locurile unde se fac aceste recrutări. Modul cum sunt instruiţi spionii amici, ce îndrumări şi se dau, cum sunt îmbrăcaţi şi pe unde trec Donul al inamic.

Care este parola agenţilor amici. De asemenea, avea misiunea să ia legătura cu Maria Pavlovna Sapca, care este şefa unui pluton de partizani de femei şi locuieşte în comuna Saponka, în raionul Kupenski.

D.O.
ŞEFUL DE STAT MAJOR
General /ss/,
I. Arbore

P. conformitate
Adjutant Batalionul 2 Jandarmi
Lt.,
A. Teofilis

(ANIC, fond IGJ, dosar 169/1942, f. 112-113).

[cxliv] **3 noiembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 898).
- Notă a ***SSI***-ului referitoare la comportamentul Mareşalului:

NOTĂ

Corespondenţii de presă străini din Capitală despre o pretinsă supărare a Mareşalului Antonescu

În cercurile corespondenţilor de presă străini din Capitală se susţine că după observaţiile lor Mareşalul Antonescu, Conducătorul Statului, pare să fie în ultimul timp necăjit, rămânând ca urmare indiferent faţă de unele probleme de arzătoare actualitate.

Cauzele acestei supărări şi nemulţumiri a Conducătorului Statului nu au putut fi stabilite de corespondenţii de presă străini.

Corespondenţii de presă germani au tatonat terenul pentru a afla dacă Mareşalul Antonescu nu manifestă cumva o nemulţumire împotriva forurilor germane, dar încercările lor în această direcţie au dat un rezultat negativ.

La întrebările lor ziariştii germani au primit din anturajul Conducătorului Statului - după

cum se afirmă în rândurile lor - răspunsul că aceste presupuneri sunt neîntemeiate şi că, dacă Mareşalul Antonescu pare mai indispus, atunci fiindcă este îngrijorat de evoluţia situaţiei politice şi militare. (Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 21).

- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „Discuţie cu [dr. N.] Lupu destul de neplăcută. El a venit pe la 9 să mă pună în curent cu discuţia avută cu Antonescu ieri seară, la Snagov. După masa de seară a jucat bridge cu el, cu Ică Antonescu şi cu Ovidiu Vlădescu. Mareşalul s-a arătat foarte dispus tot timpul şi a fost în mare vervă. În privinţa situaţiei externe, a afişat un optimist care l-a derutat pe Lupu. Nemţii sunt foarte tari, după el, deşi au făcut unele greşeli strategice «în curs de îndreptare» […] «Hitler a luat toate măsurile necesare în vederea campaniei de iarnă, aşa că sunt excluse orice surprize, a continuat Antonescu …» […] În continuare Antonescu i-a mai spus [lui Mihalache] că «România are un mare noroc de a fi aliat cu viitorul stăpân al lumii, care apreciază foarte mult rolul judecat de armata română în războiul contra bolşevicilor şi de sprijinul economic pe care România îl dă Germaniei în aceste zile grele» […] Antonescu i-a spus că «el pune capul» că Hitler, la rigoare, poate oricând încheia o pace cu Sovietele, care se văd deja părăsite de anglo-americani, care-i tot poartă cu vorba cu cel de-al doilea front …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 295-296).

[cxlv] **4 noiembrie 1942**

- Potrivit *Registrului istoric*, vol. V, f. 118, toate persoanele menţionate ar fi fost primite de Mareşal la 3.XI.1942 (?!).
- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „La 9 la Facultate într-o comisie de licenţă cu Gh. Brătianu şi [Victor] Papacostea […] Gh. Brătianu crede mai departe în steaua lui Hitler şi e convins că acesta se poate înţelege oricând fie cu Stalin, în contra Angliei, fie cu Anglia în contra Sovietelor. «Desigur, zice el, alternativa a doua va fi preferabilă pentru noi şi toată Europa Centrală». E surprins şi el că nemţii n-au putut cuceri încă Stalingradul, deşi îşi explică şi el, ca şi Antonescu, «tactica lui Hitler de a economisi jertfele inutile de vieţi omeneşti» …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 299).

[cxlvi] **5 noiembrie 1942**

- Fragmente din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „… Astăzi, după examen, [C. C.] Giurescu m-a invitat în biroul său de la Facultate […] Am stat o oră şi ceva discutând situaţia externă. «Ce ne facem, dragă prietene, începe el, dacă din nenorocire Hitler va pierde războiul. Aveţi voi, ţărăniştii, vreo asigurare din partea anglo-americanilor că ei s-ar putea apăra în contra bolşevismului rusesc în caz de victorie». I-am răspuns că mă surprinde întrebarea lui întrucât România participă cu toată armata ei la războiul din Rusia în contra unei ţări care face parte din marea alianţă a Naţiunilor Unite. Poate concepe cineva ca anglo-americanii să poată lua angajamente de a apăra interesele unei ţării care luptă de partea inamicilor lor? …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 301).

[cxlvii] **6 noiembrie 1942**

- Mareşalul Antonescu reţine atenţia – printr-un mesaj personal adresat lui W. Keitel – asupra unui fapt neobişnuit: „Cu ocaziunea operaţiunilor în curs din Caucaz s-au produs unele neînţelegeri sau greşite aprecieri asupra trupelor româneşti angajate în acea regiune şi comandate în condiţiuni cu totul neprevăzute. Mă refer la Diviziile 3 Vânători Munte şi 19 Infanterie" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 288).
- Eşalonul I al *SSI*-ului transmite, prin ***Nota informativă nr. 2 098***, date despre **URSS – Unităţi cu „misiuni speciale"** (Cristian Troncotă, Alin Spânu, *Documente SSI*, p. 277-278).

[cxlviii] **8 noiembrie 1942**

- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „… Dejun la familia Negrei, de ziua lui. E prezentă toată

familia lui, inclusiv fratele lui mai mic, generalul Vasile Negrei din artileria. Aflu de la acesta multe informaţii privitoare la situaţia de pe frontul rus. Armatele noastre două care se luptă în regiunea Don – Stalingrad n-au primit «absolut nimic» din armamentul promis de nemţi. Şteflea şi Antonescu fac cereri peste cereri lui Hitler în acest sens. Echipamentul lor lasă mult de dorit. De când a început iarna, serviciul nostru de aprovizionare, cu hrană pentru trupe, cu carburanţi pentru aviaţie funcţionează foarte prost. Trupele noastre nu primesc mâncare caldă «cu săptămânile». Nici trupele germane n-o duc mai bine sub acest aspecte […] După generalul Vasile Negrei, nemţii nu vor putea ocupa Stalingradul, afară de cazul că sunt hotărâţi să sacrifice încă 100 000 de oameni …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 305).

[cxlix] **10 noiembrie 1942**

- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „Şedinţă de birou [al PNŢ] la Mihai Popovici, la ora 11. Sunt prezenţi toţi membrii biroului, inclusiv Mihalache, venit ieri în Capitală […] Ieri seară, între 7 şi 8, el a văzut şi pe Mihai Antonescu, care i-a recunoscut că «în adevăr acum începe o perioadă foarte grea pentru nemţi, dar că el are nădejde că ei se vor descurca bine până la urmă» […] Pentru a evita o ceartă inevitabilă sic [!], a lua cuvântul Maniu […]«Desigur, a spus el, de îndată ce lumea îşi va da seama că nemţii au pierdut războiul, noi vom putea încerca o nouă acţiune, fie pentru a constrânge pe Antonescu să facă el desprinderea de nemţi şi noi să-i dăm tot sprijinul, fie să-l răsturnăm cu forţa, dacă el se încăpăţânează şi refuză. Pentru aceasta, primul lucru care trebuie să-l facem este să restabilim unitatea de vederi între noi, membrii biroului, şi apoi să ne înţelegem cu regele Mihai». Şi Maniu e convins că ruşii vor declanşa în iarna aceasta o mare ofensivă în contra nemţilor. El roagă pe Lupu şi pe Mihalache să vadă neapărat pe Antonescu şi să-l puie în curent cu modul cum vedem noi lucrurile şi să-i atragă în special atenţia asupra primejdiei la care sunt expuse armatele noastre din Rusia în caz de ofensivă de iarnă a Sovietelor …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 307-311).

[cli] **11 noiembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 930).

[clii] **15 noiembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 964).
- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „… La 11 şedinţă de birou la Mihai Petrovici, fără Mihalache. Lupu povesteşte discuţia lui cu [Ion] Antonescu de ieri seară, care a durat aproape două ore, între 7 şi 9. Contrar obiceiului, Antonescu a fost de data aceasta calm şi a ascultat în linişte expunerea lui Lupu […] Acesta […] i-a propus formula noastră [a naţional-ţărăniştilor], retragerea imediată de pe frontul rus şi formarea unui guvern naţional cu participarea noastră şi a liberalilor sub conducerea lui Dinu Brătianu. În caz că Antonescu ar avea motive speciale să rămână loial faţă de Hitler, Lupu l-a sfătuit să demisioneze, eventual să găsească el formula cea mai potrivită pentru a convinge pe nemţi că el a fost silit să părăsească puterea. «L-am rugat cu lacrimi în ochi, zice Lupu, şi am făcut apel la patriotismul lui şi la conştiinţa lui de bun român şi de om cinstit şi dezinteresat să facă acest mare sacrificiu ţării ca s-o scape de nenorocirea care o aşteaptă şi să înţeleagă o dată pentru totdeauna că nemţii au pierdut războiul şi merg cu ochii închişi la catastrofă. I-am arătat că nemţii sunt un popor mare care va sfârşi prin a se salva până la urmă, în timp ce noi, popor mic, înconjurat de atâţia inamici, suntem expuşi pierii dacă rămânem mai departe aliaţi cu învinşii de mâine. I-am arătat că noi suntem complet dezinteresaţi şi acceptăm să facem parte din guvernul său naţional, cu el preşedinte sau cu oricine altul, numai cu condiţia de a ne desprinde de nemţi cât mai repede posibil. Am avut impresia la un moment dat că l-am convins şi eram gata să sar la el să-l sărut, când deodată s-a ridicat de pe fotoliul său şi o voce tremurândă mi-a spus că-mi mulţumeşte pentru sinceritatea cu care i-am vorbit, dar că el e conştient de răspunderea care apasă pe umerii lui

şi ca atare refuză categoric propunerea noastră». Lupu povesteşte în continuare argumentarea lui Antonescu, care, exact cum mi-a spus ieri seară Şteflea, se bazează pe două argumente: armele secrete şi posibilitatea unei păci separate, la nevoie fie cu englezii, fie cu Sovietele. Lupu a încercat să-i explica absurditatea acestor argumente, însă Antonescu nu l-a lăsat, continuându-şi argumentarea lui […] În concluzie, Antonescu e convins că nemții sunt încă siguri de victorie şi ca atare orice desprindere de ei în momentul de față ar fi «o adevărată sinucidere». Lupu s-a mulțumit să-i spună doar atât: «Vă îmbătați, d-le Mareşal, cu iluzii deşarte. Vom trăi şi vom vedea. Mă tem însă că atunci când vă veți convinge şi dv. că noi am avut dreptate să nu fie prea târziu pentru biata noastră țară». Şi-au dat mâna la despărțire, însă într-o atmosferă glacială. Lupu spune în concluzie că el şi-a făcut definitiv convingerea că țara nu mai poate fi salvată «decât prin înlăturarea prin orice mijloace a lui Antonescu»". La sfârşitul reuniunii biroului PNȚ, Iuliu Maniu, consemnează Ioan Hudiță, l-a felicitat pe dr. N. Lupu „cât se poate de călduros pentru serviciul făcut țării şi partidului nostru pentru prin tot ce i-a spus şi propus lui Antonescu ieri seară. Maniu e convins că în situația în care se află astăzi nemții, o despărțire de ei n-ar aduce neapărat o luptă cu ei, mai ales dacă îi asigurăm că rămânem neutri şi ne respectăm toate angajamentele față de ei de ordin economic, livrându-le şi tot petrolul nostru disponibil. «În altă epocă, despărțirea de ei poate ne-ar fi adus şi oarecari neplăceri, continuă Maniu, astăzi încă ea e mult mai uşoară, nemții nemaiavând puterea de a intra în conflict şi cu noi». Din nefericire, recunoaşte şi el că o răsturnare cu forța a lui Antonescu, în împrejurările de azi, este aproape imposibilă […] Şi Maniu continuă: «În afară de Partidul nostru, de Titel Petrescu şi de Dinu Brătianu, nimeni nu e dispus să se alăture unei mişcări de stradă pentru răsturnarea lui Antonescu. Cât despre militarii în activitate, nu există unul care să se angajeze în aşa ceva, nici chiar Iacobici, care a fost jignit şi scos din armată de Antonescu. În ce priveşte regele, el e prea copil şi lipsit d experiență pentru a face apel la el. Până când nemții nu vor fi net bătuşi pentru ca lumea noastră politică şi militară să fie convinsă de acest lucru, tare mă tem că nu putem scăpa de Antonescu printr-un mijloc oarecare […] Mai mult nu putem face. Zilele acestea vom alcătui un nou memoriu pentru Antonescu pentru a-l soma să facă desprinderea de nemți ori să se demită» … (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 322-326).

- Din *Însemnările* lui C. Argetoianu: „Dinu Hiott, ministrul nostru la Vichy, pleacă mâine la post şi a venit să mă vadă. A fost primit succesiv ieri şi alaltăieri de Ică şi de Mareşalul Antonescu. Hiott a constatat o deosebire între cei doi tovarăşi de idei: Ică pare deprimat, s-a arătat pesimist şi s-a declarat de acord cu Hiott asupra necesității *unei politici foarte prudente* […] Pe Mareşal, Hiott l-a găsit vesel, bine dispus şi *cât se poate de sănătos.* E fără grijă. E convins de victoria germană. *E sigur de Transilvania. Nu se teme de nimic din interior: e popular şi stăpân pe situație ... Optimism perfect şi nedisimulat!* Te întrebi: ce ascunde Ică – şi, e nebun dl Conducător? …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 617).

[cliii] **16 noiembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul de Est (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 971).
- Din notele lui C. Argetoianu: „Aseară a fost Buşilă pe la mine. Îmi confirmă buna stare şi buna dispoziție a Mareşalului Antonescu care a fost şi el impresionat la început de lovitura din Africa, dar care şi-a revenit în fire şi a redevenit chiar optimist …" (Constantin Argetoianu, *Însemnări zilnice,* X, p. 619).
- Din *Memoriile* prof. Nichita Smochină: „Domnul Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului, însărcinează pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Visarion Puiu cu îndrumarea vieții spirituale în provincia dintre Nistru şi Bug …" (Nichita Smochină, *Memorii,* p. 504).

[clv] **18 noiembrie 1942**

- Fragment din memoriile lui Gheorghe Barbul: „ … Antonescu îi trimite lui Hitler ultimul său mesaj neliniştit. El presimțea catastrofa iminentă [în regiunea Don-Stalingrad]" (Gh. Barbul, *Memorial Antonescu – Al III-lea Om al Axei,* ediție V. F. Dobrinescu, Bucureşti, Editura Pro Historia, 2001, p. 144).

- Din însemnările lui I. Hudiță în *Jurnal*: „ … Între 5 şi 7 au fost cu [Petru] Constantinescu-Iaşi la Mihai Popovici. În ultimele luni, ajutoarele pe care partidul nostru le dă lunar Partidului Comunist au fost încasate de Pătrăşcanu de la Ghiță Pop. Luna aceasta, nu ştiu pentru ce motiv, Constantinescu-Iaşi m-a rugat pe mine să-i dau lui acest ajutor. Maniu m-a sfătuit mai de mult să-l trimit pe Pătrăşcanu la Mihai Popovici pentru încasarea acestor ajutoare, întrucât Ghiță Pop nu vrea să se mai ocupe de aşa ceva. Conform acestei înțelegeri, m-am dus cu Constantinescu-Iaşi la Popovici, la locuința lui din Strada Sofia […] Înghesuit de Popovici cu tot felul de întrebări în legătură cu Sovietele, Constantinescu i-a răspuns că ruşii sunt la mare strâmtoare şi că toată rezistența lor ulterioară depinde de ajutoarele americane şi mai ales de al doilea front, pe care Moscova îl vrea în Europa Occidentală. După el, Africa nu constituie frontul al doilea, aşa cum s-au înțeles Sovietele cu Anglia şi America. Recunoaşte însă că fără ajutoarele americane şi engleze Sovietele n-ar fi putut rezista până azi atacului german. El se teme ca nu cumva Hitler să atace Anglia în primăvara viitoare. Popovici i-a dat în fața mea 60 000 lei, spunându-i că luna viitoare îi va putea procura ceva mai mult în vederea ajutoarelor de sărbători familiilor celor arestați. Nu mi-a plăcut atitudinea lui Popovici, puțin distantă şi umilitoare pentru Constantinescu. I-a numărat banii ca unui negustor, fără să-i pună nici măcar în plic. Scenă jenantă chiar pentru mine!" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 331).

[clvii] **19 noiembrie 1942**

- Contraofensiva trupelor sovietice la Stalingrad şi implicare forțelor militare române (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 988-989).
- Din *Jurnalul* lui I. Hudiță: „… [Ziaristul Emil] Serghie are informații foarte proaste despre moralul trupelor germane şi aliate de pe frontul rus, «prost echipate, prost hrănite şi fără speranță»" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 334).

[clviii] **20 noiembrie 1942**

- Ofensiva trupelor sovietice în zona Stalingradului şi situația trupelor române (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 993-995).
- Fragmente din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiță: „… Discutăm toți evenimentele de pe frontul rus. [Generalul] Negrei avea un aer triumfător, ca unul care prevăzuse înainte de noi toți ofensiva de iarnă a ruşilor. El e convins că ea va reuşi nu numai să spargă frontul, dar şi să încercuiască trupele din sectorul Stalingrad, dacă ele nu se retrag la timp. Cum Negrei face autoritate în materie, spusele lui fac impresie profundă asupra lui Lupu. «În cazul acesta, zice el, cele două armate ale noastre sunt ca şi pierdute». «Aproape sigur», adaugă Negrei. Conversația se opreşte, întrucât Lupu pleacă la dejun la [N.] Malaxa cu Mihai Popovici …" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 337).

[clix] **21 noiembrie 1942**

- Armata 3 Română pe Frontul de la Stalingrad (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1001).
- Din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiță: „ … Plecăm cu toții la Lupu, pe la 10,30 […] Lupu ne povesteşte discuția avută de el, ieri la dejun, cu Malaxa. Acesta văzuse la 9 dimineața pe Mihai Antonescu, pe care l-a găsit «profund demoralizat şi furios pe nemți, care n-au voit să țină seama de sfaturile Mareşalului de luni de zile». Mihai Antonescu i-a spus lui Malaxa că, de la începutul lui septembrie, Mareşalul a făcut «o serie de sugestii lui Hitler, care, dacă l-ar fi ascultat, azi nu ne-am fi trezit cu ofensiva ruşilor care Dumnezeu ştie cum se va termina» …" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 338).

[clx] **22 noiembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1006-1007).

- La orele 23,20, căpitanul Gh. Magherescu de la Biroul 3 (Operaţii) al Cabinetului Militar al Conducătorului Statului transmite, cu numărul 226 (S), colonelului Ion Gheorghe, ataşatul militar român la Berlin, următoarea telegramă a Mareşalului Antonescu destinată lui Adolf Hitler:

„Comunicaţi imediat la *OKW* [Înaltul Comandament al Wehrmachtului] pentru Führerul Adolf Hitler următoarele:

1. Din informaţiunile primite de la Marele Cartier General român de la Rostov, cu care am fost în tot cursul zilei de astăzi în contact, rezultă că situaţia Armatei 3 Române este foarte gravă şi nu mai dispune de nici o rezervă.

2. Suntem informaţi că patru mari unităţi germane sunt în deplasare spre frontul acestei armate. Mi s-a comunicat însă că intervenţia lor nu poate avea loc înainte de 28-30 noiembrie, deci Armata a 3-a, în situaţia de mai sus, va trebui să ţie încă 6-8 zile, ceea ce cred o imposibilitate.

3. Generalul Lascăr, comandantul unui Grup de patru divizii încercuite, comunică că nu are muniţie deşi i s-a promis şi că e ultimul ceas când ar putea să încerce o ieşire din încercuire cu oarecare şanse de succes. Are ordinul de la Grupul de Armate B să rămână pe loc şi îmi cere ordine direct mie.

4. Am refuzat să dau vreun ordin pe deasupra Comandamentului responsabil, aflat la faţa locului.

5. Dat fiind situaţia mai sus arătată cât şi timpul mare în care se va produce reacţiunea forţelor în curs de concentrare, socotesc preferabil ca Grupul Lascăr să fie retras ca să constituie cu Divizia 1 Blindată Română şi cu Divizia 22 Blindată Germană şi cu celelalte resturi un Grup care să reziste pe aliniamentul Diviziei 22 Blindate şi până la intervenţia celor patru mari unităţi germane promise.

Altfel se poate ca până la sosirea acestora Grupul de forţe Lascăr să fie total distrus, dat fiind lipsa de muniţii, hrană şi imposibilitatea unei aprovizionări masive.

6. Fac această intervenţie nu din cauza enervării pe care o produce situaţiunea, ci numai datorită răspunderii politice ce am faţă de ţară, cât şi dorinţei legitime de a nu expune Armata a 3-a la o totală distrugere, ceea ce m-ar pune în imposibilitate să o refac.

Bazat pe această consideraţie, rog pe Führer să aprecieze şi să decidă – **Mareşal Antonescu**.

(J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p.293-294).

[clxi] **23 noiembrie 1942**

- Fragmente din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă: „… Seara vine la noi colonelul Mişu Marinescu să mă informeze de ceea ce se petrece pe frontul rus. După telegramele sosite în cursul zilei de la generalii [M.] şi [Petre] Dumitrescu, ruşii au lărgit atât de mult breşa, încât «încercuirea trupelor germano-române dintre Don şi Volga pare completă». Cifra lor e aproximativ de 300 000. Printre ele se află şi trei divizii româneşti de cavalerie. Serviciul secret al armatei noastre, după câte înţeleg de la Marinescu, a reuşit să intercepteze o serie de mesaj cifrate ale generalului [Arthur] Hauffe, care face legături între armatele noastre şi Comandamentul German. Din ele reiese că Antonescu şi Şteflea sunt foarte supăraţi pe nemţi, care au refuzat mereu sugestiile lor şi nici nu le-au trimis armamentul promis în mai multe rânduri. Hauffe sugerează Comandamentului german să se dea satisfacţie lui Antonescu, «eventual dându-i o comandă importantă pe frontul Don-Stalingrad, unde românii participă în număr atât de mare». Marinescu spune că în prezent Şteflea şi ministrul nostru de Război, generalul [Constantin] Pantazi, se află la Rostov, unde discută cu Comandamentul German situaţia gravă în care se află armata lui Lascăr, aproape încremenită […] După Marinescu, momentul de azi e «foarte favorabil pentru noi să ieşim din alianţa cu nemţii, căci ei nu mai sunt capabili de nici o reacţiune»” (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 343-344).

[clxii] **24 noiembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul de la Stalingrad (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1015).

[clxiii] **25 noiembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1018-1019, 1021-1022).

- Fragmente din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiță: „… Seara la 6 m-am dus cu Maniu la Dinu Brătianu ca să-i lăsăm o copie de pe memoriul nostru [al PNȚ şi PNL pentru Mareşalul Antonescu] … Dinu Brătianu confirmă mai toate informațiile noastre despre situația de la Don-Stalingrad, întrucât Gh. Brătianu a luat ieri dimineață dejunul cu Mihai Antonescu, şi acesta l-a informat exact de ceea ce se petrece pe frontul rus. Totuşi, Mihai Antonescu i-a spus lui Gh. Brătianu că nemții au luat toate măsurile necesare pentru a respinge pe ruşi «poate chiar să facă prizoniere unitățile [ruseşti] avansate prea mult» […] A intrat pe uşă şi Gh. Brătianu, emoționat şi roş la față. «Vin direct de la Mihai Antonescu, care m-a chemat să-mi spună o veste foarte mare şi îmbucurătoare, începe el, de-abia ținându-şi răsuflarea. Ca un omagiu adus Mareşalului Antonescu, Hitler s-a decis să pună sub comanda lui toate trupele germane şi aliate care luptă pe frontul Don-Stalingrad, inclusiv acelea comandat de mareşalul von Paulus. În momentul de față, generalii Şteflea şi Pantazi aranjează acest lucru cu Comandamentul German de la Rostov. Este o mare cinste pentru Antonescu şi pentru țara noastră». [Vasile] Sassu intervine imediat spunând că «în adevăr acest lucru e foarte important pentru Antonescu şi pentru țară». «Da desigur, aşa ar fi dacă nemții ar câştiga războiul, intervine Dinu Brătianu, însă, cum ei îl vor pierde, ascensiunea lui Antonescu va crea țării o situație şi mai grea față de Națiunile Unite». Gh. Brătianu a combătut vehement pe unchiul său şi indirect şi pe noi [Maniu şi Hudiță]. Argumentarea lui e cunoscută: nemții sunt «invincibili», «au arme secrete» şi «pot în orice moment încheia o pace separată cu Anglia sau cu Sovietele» […] Maniu a zâmbit tot timpul cât au vorbit Sassu şi Gh. Brătianu […] Plecând de la el [de la Dinu Brătianu], i-am spus lui Maniu pe drum: «cu Gh. Brătianu se întâmplă exact ca şi cu Iorga, bineînțeles păstrând proporțiile, în istorie e apreciat ca om politic, iar în politică drept mare istoric, iar la bază nu e decât reclamă». «Cred că ai dreptate», a recunoscut Maniu, cu oarecare părere de rău, întrucât el se obişnuise cu ideea că este ceva de capul lui …" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 345-347).

[clxiv] **26 noiembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1036, 1038).

- Din *Memoriile* lui Renato Bova Scoppa: „... La 26 noiembrie, am avut o lungă convorbire cu George Brătianu, şeful tinerilor liberali, un om fin, inteligent, maleabil şi istoric distins. A doua zi am referit la Roma discuția noastră, în aceşti termeni: «Domnul Brătianu mi-a spus că nu putea să-şi dea seama de ce Comandamentul German nu a înțeles la timp că actualul front din Rusia este de nesusținut, avându-se în vedere, mai ales, ofensivele sovietice din timpul iernii. Informații obținute cu mult înainte de actuala ofensivă rusă dovedeau că germanii, dincolo de un dispozitiv defectuos în sectorul sudic, nu dispuneau decât de o simplă pierdea de trupe fără rezerve. Eu cred că germanii - a precizat George Brătianu -, menținând frontul actual, sunt ghidați mai mult de considerente politice decât de considerente militare. Astăzi avem consecințele. Românii încep să se întrebe de ce floarea poporului lor este sacrificată într-o întreprindere care are toate aspectele sterilității. Țara este nemulțumită. Singurul motiv de unanimitate între români, adică mândria pentru modul superb în care s-a bătut armata până acum, riscă să fie şi el distrus, prin faptul că numeroase unități ale noastre au fost constrânse să se predea». Este cert că, în noiembrie 1942, însuşi Mareşalul Antonescu a realizat grava eroare pe care o comisese lansându-se în dementa întreprindere contra Rusiei. Însă, nevrând să recunoască faptul că a greşit, a adoptat în discuțiile sale această teză: pentru mulți – chiar şi pentru Hitler -, puterea militară rusească reprezintă o revelație care cu atât mai mult justifică războiul. Într-un mod impresionant, acesta a arătat ce pericol mortal pândeşte nu numai România, ci şi Occidentul. Împotriva acestui monstru uriaş, care şi-a dezvăluit puterea, trebuie să se lupte cu toate forțele, paroxistic. Ca şi pentru România, şi pentru întregul Occident european este vorba

despre o chestiune de viaţă şi de moarte [...] Această tentativă destul de naivă de a justifica grava eroare politică şi militară comisă prin atacarea Rusiei [...] nu a înşelat pe nimeni. Tânărul Antonescu îşi dădea perfect seama de această situaţie şi, în aceeaşi zi în care cu cel mai îndârjit opozant al său, Brătianu, mi-a spus: «Problema care mă nemulţumeşte nu este militară ci politică [...] Este nevoie să ne trezim la timp: pe teren militar, să se renunţe la acţiunea dictată de orgoliu şi să se ia în consideraţie posibilităţile realizabile; pe teren politic şi moral, să se dea un conţinut schemelor şi să se abandoneze abstracţiile: popoarele au nevoie de fapte ...»" (Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 116).
- Fragmente din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiţă privind primirea lui în audienţă la Mareşalul Antonescu: „ … M-a primit la ora 6 la Preşedinţie, în Piaţa Victoriei. Pe peretele din spetele biroului său se afla o hartă imensă, la fel cu cea din biroul lui Ică, iar pe peretele dinspre Piaţa Victoriei, dintre ferestre, o altă hartă reprezentând frontul Don-Stalingrad. În momentul când am intrat eu în birou, maiorul Zaharia înfigea pe această hartă mici steguleţe tricolore pentru a marca linia frontului după ultimele telegrame sosite în cursul zilei. El şi-a continuat lucrul în timp ce Antonescu citea cu atenţie memoriul nostru [în fapt, memoriul lui Dinu Brătianu din 14 noiembrie 1942]. Aşezat pe un fotoliu în faţa lui Antonescu, l-am urmărit cu interes cu interes să văd ce mină face în timpul lecturii. Când ajungea la anumite pasaje, se întrerupe şi, nervos, le sublinia cu creionul roş, notându-şi pe o foaie alăturată ideile la care avea probabil intenţia să răspundă. S-a încruntat de mai multe ori, dar s-a abţinut să facă vreo observaţie. Între timp, maiorul Zaharia şi-a terminat treaba lui, a plecat şi noi am rămas singuri. «Memoriul dv., a început Antonescu pe un ton linişti, după ce a terminat lectura lui, este logic cu ideea de bază pe care stă partidul dv., aceea că Puterile Axei vor pierde războiul. În acest caz, desigur dv. aţi avea dreptate şi eu aş fi un ticălos dacă m-aş mai crampona de putere. Din nenorocire, eu văd situaţia cu totul altfel decât dv., aşa că memoriul dv. nu are absolut nici o valoare în ochii mei». După această fixare de poziţie, Antonescu a răspuns punct cu punct, după însemnările pe care şi le făcuse la toate argumentele noastre. În fond a repetat teza lui cunoscută, adaptată la noile evenimente, insistând mai mult asupra situaţiei de pe frontul rus. El e convins de «superioritatea enormă» a armatei germane faţă de anglo-americani şi e sigur că aceştia «vor fi lichidaţi în Africa foarte curând» […] «Ar fi o curată nebunie să mă despart de Axă tocmai acum, ca să risc o ocupaţie germană şi să pierd sprijinul acestei puteri atât de mari, de al cărei concurs am atâta nevoie pentru refacerea vechilor frontiere. Desigur, noi ne-am înşelat cu toţii, inclusiv Comandamentul German, asupra situaţiei din Rusia. N-am crezut că ei sunt atât de tari, cu tot sprijinul important pe care li-l dau anglo-americanii. Lumea civilizată trebuie să ne fie recunoscătoare pentru lupta pe care o ducem cu aşa mari sacrificii pentru distrugerea acestui cuib de pungaşi care pregăteau în ascuns să dea foc Europei în ziua în care ar fi socotit ei momentul potrivit. Sunt convins că în Anglia şi Statele Unite sunt încă foarte mulţi oameni cu sacul la cap decât jianul de Roosevelt şi beţivanul de Churchill, care gândesc azi ca şi mine, fiind fericiţi văzând fiara bolşevică rănită de moarte». Antonescu continuă să atace pe «banditii de la Kremlin», care au pregătit de ani de zile «în modul cel mai diabolic posibil» să dea foc Europei şi apoi globului întreg, «extinzând revoluţia lor comunistă, o nouă mască a imperialismului rusesc». Antonescu recunoaşte că nemţii au făcut «unele greşeli strategice» pe Frontul de Răsărit, datorită faptului că «au apreciat cu totul nerealist capacitatea militară a bolşevicilor». «Toate aceste greşeli sunt azi pe punctul de a fi îndreptate, continuă Antonescu, şi dacă până la urmă mi mă voi decide să accept onoarea ce mi se face de a comanda întreaga aripă stângă a marii armate germane, o voi face-o nu pentru consideraţii de orgoliu personal, ci numai pentru a asigura ţării mele încă un mijloc de a-i salva vechile frontiere. Această comandă îmi va ajuta şi mai mult la lichidarea conflictului nostru cu Ungaria privitor la Transilvania». Am profitat de pauza care a făcut-o pentru a-i răspunde: «Îmi permiteţi să încep cu cuvintele dv. à propos de memoriul nostru. Teza dv. e perfect logică cu principiul de bază de la care plecaţi, convingerea dv. că Puterile Axei vor câştiga războiul. Poziţiile noastre sunt deci diametral opuse»". Replica Mareşalului, evident, nu a întârziat: „ … «Atât cât omeneşte e posibil de prevăzut, eu sunt convins de victoria noastră. Desigur, într-un război atât de mare ca acesta, mai sunt, aşa cum v-am mai spus şi altădată, imponderabili care scapă aprecierilor noastre. Pentru aceasta eu nu m-am potrivit acelora care au cerut mereu să vă arestez şi să pun capăt acţiunii dv. Am închis ochii la toate

criticile Partidului dv., la toate insultele personale care mi le adresează d-i Maniu, ca să vă dovedesc că nu sunt nebun cum susține domnia sa, ci că sunt tot aşa de bun român ca şi dv. V-am rugat şi vă rog şi azi să nu abuzaţi de libertatea care v-o las şi să nu-mi faceţi dificultăţi în raporturile mele cu Puterile Axei, căci altfel m-aşi vedea silit să iau măsuri. Nu o dată reprezentanţii acestor puteri la Bucureşti m-au întrebat pentru ce nu iau măsuri în contra dv. Eu le-am răspuns de fiecare dată cu argumentul că mai întâi nu vă găsesc primejdioşi şi apoi nu pot aresta pe un om ca Maniu, deşi mă critică şi mă insultă, atâta timp cât Ardealul de Nord stă sub ocupaţie maghiară. Nu vreau să mă considere ţara drept slugă a celor care ne-au impus mârşavul dictat de la Viena». Întinzându-mi mâna, la despărţire m-a rugat să comunic prietenilor mei că «Mareşalul Antonescu nu se va crampona de putere nici un minut atunci când el ar vedea că e necesar pentru ţară». La uşă m-am întâlnit cu Ică. Intra cu o mapă groasă la Mareşal, bine dispus. Am dat doar mâna. Audienţa a durat o oră şi douăzeci de minute. Pe la 8 şi ceva am ajuns la Maniu,unde mă aşteptau Lupu, Popovici, Ghiţă Pop, [Aurel] Leucuţia şi Negrei. Le-am povestit cum a decurs audienţa, răspunsul lui Antonescu şi replica mea. Lupu mă întreabă care este impresia mea despre tot ce am vorbit cu Antonescu. «Impresia mea este că Antonescu este un mare fanatic, onest sufleteşte şi plin de logică la modul cum îşi expune el teza sa. Fiind un orgolios, nu te poţi aştepta să recunoască vreo greşeală în argumentarea sa şi o ţine morţiş că Axa nu poate pierde războiul. Modul politicos în care s-a comportat faţă de mine dovedeşte că în sufletul său trebuie să aibă unele îndoieli, căci altfel, nervos cum este, nu şi-ar fi păstrat calmul». Lupu, care-l cunoaşte foarte bine, e de acord cu explicaţia mea. «Dacă nu l-ar fi apăsat conştiinţa pentru situaţia dezastruoasă a trupelor noastre de pe frontul Donului, zice Lupu, el nici nu te-ar fi lăsat să-i răspunzi şi ţi-ar fi primit memoriul. Aşa după cum îl cunosc eu, cred că, după ce a rămas singur, a recitit încă o dată memoriul şi va reflecta mult asupra conţinutului său», Opinia lui Iuliu Maniu în context: «Antonescu are desigur reale calităţi, zice el, dar ce folos dacă e un trăsnit şi un orgolios ridicol, care ia dreapta realitate toate fanteziile lui puerile. Omul acesta nu vede realitatea şi, orbit de vanitatea lui fără margini, se crede înzestrat cu misiuni de supraom, în numele cărora nu precupeţeşte nici un sacrificiu impus ţării sale. Eu rămân la părerea mea că prezenţa lui la conducerea statului nostru este o mare primejdie şi de aceea trebuie să scăpăm de el cât mai repede». Maniu e hotărât să vadă din nou pe rege. Mâine dimineaţă îi va trimite şi lui o copie a memoriului predat lui Antonescu" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 348-351).

[clxv] **27 noiembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1034).
- Din însemnările Prof. Ioan Hudiţă: „ … Generalul Traian Grigorescu [fiul generalului Eremia Grigorescu] … a voit să mă vadă […] Iată în rezumat ce a spus el. «Mareşalul e disperat pentru pierderea celor două armate pe frontul Donului. Armata lui Lascăr e făcută praf, iar cealaltă, a lui Dumitrescu, este înconjurată, cu puţine şanse de a scăpa […] Antonescu şi Şteflea au cerut cu insistenţă Comandamentului German să permită lui Lascăr să se retragă pentru a scăpa de încercuire. Comandamentul German a refuzat, cerându-i să stea pe loc pentru că va fi salvat de ajutoarele germane în drum spre front. Când s-a văzut că acest ajutor nu mai soseşte, nemţii au aprobat lui Lascăr să se retragă, însă era prea târziu. La această oră se cred că el a fost făcut prizonier cu toate trupele care le mai avea sub comanda lui. După unele ştiri se crede că el ar fi fost ucis în lupte» […] Grigorescu, ca şi cumnatul său [generalul] Cartianu, sunt de părere că acum este momentul cel mai potrivit «pentru a sili pe Antonescu să părăsească puterea» …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 352).
- Fragmente din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Sunt atât de înspăimântat de viitorul neamului meu, încât toată viaţa mea autonomă şi forţa mea de credinţă sunt suspendate. Fac eforturi silnice ca să mă dezbar de această obsesie (ce are să se întâmple cu România dacă nu se rezolvă milităreşte problema Rusiei?!), ca să pot lucra, să pot gândi, să pot *trăi* chiar. Pentru că viaţa mea însăşi a ajuns o agonie, cu atât mai completă cu cât am impresia că aici, la Lisabona, sunt singurul

care o suport. Ceilalţi, băieşti buni, de altfel, ciocnesc paharele în cinstea victoriilor anglo-americane, uitând că diviziile noastre sunt pe Volga" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 155).

[clxvi] **29 noiembrie 1942**
- Trupele române pe Frontul de la Stalingrad (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1039, 1042).

[clxvii] **30 noiembrie 1942**
- Armata 3 Română în luptele de pe Frontul Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1054, 1056-1057).
- Generalul Ilie Şteflea, şeful MStM/Marele Cartier General Român, se adresează Misiunii Militare Germane, informată asupra „dificultăţilor" pe frontul de la Sud Stalingrad a Armatei a 4-a Române (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 297-298).

Noiembrie 1942
- Fragmente din *Memoriile* colonelului Ion Gheorghe, ataşatul român la Berlin: „Sfârşitul campaniei din 1942 şi lupta nefastă pentru Stalingrad au adus o modificare a obiectivului de război nu numai în Răsărit, ci şi pe toate fronturile. Acum se vorbea despre o respingere a pericolului bolşevic. Deviza despre nimicirea comunismului s-a transformat într-un semnal de alarmă care chema la salvarea Europei de invazia bolşevică. Noua deviză avea un sens mai logic şi era mai explicabilă. Din păcate nimeni nu mai credea într-un succes! […] Unii vedeau în naţional-socialism răul mai mic, iar în bolşevism răul cel mare; alţii considerau că bolşevismul este mai primejdios. Erau şi câţiva care sperau că ambele rele vor fi înlăturate succesiv, mai întâi naţional-socialismul şi apoi bolşevismul. Nimeni nu cuteza însă să declare deschis această necesitate. O mobilizare a Europei împotriva bolşevismului sub conducere germană nu avea aproape deloc perspective de succes. Confuzia ideologică şi politică, provocată de alianţa Occidentului cu Moscova, împiedica în mod decisiv constituirea unui front comun european; mai mult încă decât lipsa încrederii în conducerea germană şi mai mult încă decât lipsa încrederii într-un succes. Naţiunile europene se încadrau în diverse categorii, în funcţie de poziţia lor ideologică, naţională şi geografică. Pentru cei aflaţi la cea mai mare depărtare de Rusia, pericolul *nazismului* se afla pe primul plan. Popoarele ameninţate nemijlocit de Rusia simţeau primejdia bolşevismului, dar acest sentiment era adormit de iluzia că democraţiile occidentale vor îmblânzi pericolul comunist. Acestor naţiuni învecinate Rusiei, printre care şi România, le rămânea o singură speranţă: anume că relaţiile Puterilor Occidentale cu bolşevismul se vor clarifica încă înainte de sfârşitul războiului, sau, dacă nu va fi posibil, cel puţin după război. Unele din aceste naţiuni, ca şi România au fost mult timp convinse că atunci când Germania va fi până într-atât slăbită încât nu va mai reprezenta un pericol, Occidentul nu va permite bolşevismului să pătrundă prea adânc în Europa. Atât conducerea română cât şi masele largi ale poporului nutreau această speranţă …" (Ion Gheorghe, *Un dictator nefericit: Mareşalul Antonescu (Calea României spre Statul satelit),* ediţie Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Machiavelli, 1996, p. 256-257).

[clxviii] **1 decembrie 1942**
- Extras din *Jurnalul* lui Galeazzo Ciano: „ ... De la Bucureşti sosesc telegrame de la Bova Scoppa pentru a ne semnala nervozitatea cauzată de ştirile care vin de pe frontul de pe Don: este acuzat Conducătorul de a fi angajat prea mult România într-o luptă care nu o priveşte direct ..." (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 114).

[clxix] **3 decembrie 1942**
- La orele 21,15, Biroul 3 al Cabinetului Militar al Conducătorului Statului – prin nr. 251/S (strict secret) – transmite generalului Ilie Şteflea următoarea telegramă a Mareşalului Antonescu:

„La Raportul Dv. nr. 282/1942, vă comunic următoarele:

Cunosc Raportul Ion Gheorghe.

Cunoaştem şi situaţia Armatei a 3-a.

Am dat de multe ori semnalul de alarmă. Alarma a fost fără rezultat.

Istoria va judeca.

Arătaţi generalului Dumitrescu şi comandanţilor că încrederea mea în ei a rămas neclintită, eu ştie că s-au bătut ca cei mai bravi soldaţi din toate timpurile, că o greşeală de concepţie, de conducere şi de neputinţă din cauza lărgii excesive a liniilor de comunicaţii şi a subestimării inamicului a dus fatal la distrugerea armatelor noastre.

La judecarea cea mai sumară a situaţiei, care se va face mai târziu, noi vom rămâne cu gloria şi alţii cu răspunderea.

Comandamentele noastre, de la cele mai mici până la mine, şi-au făcut datoria, ele nu au deci de ce să se teamă de judecata istoriei şi resping cu dispreţ şi legitimă dreptate sugestiile incorecte şi ofensa morţilor noştri.

Când patru generali comandanţi de divizie luptă în capul ultimului om şi se sacrifică nedând un pas înapoi şi fără muniţie şi fără hrană, armata din care au făcut parte iese din această titanică luptă cu fruntea nepătată.

Noi toţi, care am văzut clar, am prevăzut totul, nu puteam face altfel.

Soldaţi disciplinaţi, trebuia să executăm ordinul.

Răspunderea în faţa istoriei o port eu, pentru că am făcut mai mult decât am făcut pentru a împiedica masacrarea armatelor, datorită uşurinţei cu care a procedat conducerea germană, a lipsei totale de prevedere şi a impasivităţii cu care a primit semnalele noastre de alarmă şi pregătirile ştiute din vreme ale inamicului.

Comunicaţi generalului Hauffe acest răspuns al meu. El este după mine principalul vinovat că, deşi de multe ori i-am atras în scris şi verbal atenţia asupra condiţiilor în care accept să trimit eşalonul doi pe front şi să intre în sector, nu şi-a respectat promisiunile şi nici cuvântul dat în numele Comandamentului Superior.

Deşi i-am atras atenţia la timp asupra evidenţei atacului inamic, a subestimat totuşi valoarea lui până în ajunul atacului.

În faţa acestor răspunderi un om loial trebuia să aibă curajul să refuze a trimite Armatei a 3-a ordinul ofensator şi nemeritat al unui general german. Aşa aş fi făcut şi eu, aşa ar fi făcut un bun camarad şi un adevărat cavaler.

Când corpurile noastre de armată au luptat pe fronturi de 50 km, fără suficiente tunuri anticar, fără organizaţii defensive complete, fără mine, cu slabe reţele de sârmă şi numai cu rezerve totale de una-două companii şi când armata este atacată de cele mai grele tancuri şi este lipsită total de aportul aviaţiei, de intervenţia rezervelor promise şi când rămâne fără muniţii numai după primele ceasuri ale dezlănţuirii atacului inamic, nu este o armată care poate fi insultată de nimeni pe acest pământ.

Insulta se întoarce contra acelora care i-au aruncat-o.

Voi arăta Führerului, după trecerea momentului critic şi după consolidarea frontului pe care o sper, însă nu sunt sigur, adevărata situaţie în care au fost puse bravele noastre trupe şi sunt sigur că vom avea reparaţia cuvenită, fiindcă Führerul este loial.

Mareşal Antonescu

Pentru conformitate, şeful Cabinetului Militar,
Colonel R. Davidescu

(J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 299-300).

- Din însemnările Prof. Ioan Hudiţă: „Curs cu studenţii (9-10). Văd apoi pe [C. C.] Giurescu. Trec în cabinetul său şi stăm de vorbă o oră şi ceva […] Giurescu lasă să se înţeleagă că are informaţii «de sus de tot» că «foarte curând trupele germane vor ocupa Anglia şi vor arunca în mare pe adversarii lor din Africa». Îmi repetă apoi teza lui [Mihai] Ralea, cu care de altfel e bun prieten, că,

dacă ar fi cazul să aleagă, el ar prefera pe Hitler, «cu toate riscurile pentru independenţa ţării» şi nu pe Stalin, «care luptă pentru universalizarea şi distrugerea actualelor civilizaţii». Îi repet şi lui ceea ce i-am spus ieri lui Ralea că în acest război nu e vorba de probleme de ideologie, care sunt cu totul depăşite" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 362-363).

[clxx] **5 decembrie 1942**

- Din scrisoarea generalului Ilie Şteflea adresată feldmareşalului Erich von Manstein: „Am onoarea de a aduce la cunoştinţa Excelenţei Voastre cele ce urmează: Primesc zilnic extrem de multe informaţii din care rezultă că atât comandamentele, cât şi ofiţerii şi trupa română sunt trataţi cu desconsiderare şi uneori chiar cu dispreţ de către comandamentele şi ostaşii germani, pe motiv că trupele Armatelor 3 şi 4 Române n-au luptat cu bravură şi au creat astfel trupelor germane o situaţie critică. Unele comandamente române au fost puse în situaţii umilitoare ..." (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 302-307).
- Din însemnările lui Ioan Hudiţă: În vizită la familia Tudor Ionescu, convorbire cu generalul Ilie Şteflea care „caută să scuze pe Antonescu pentru tot ce s-a întâmplat pe frontul Don-Stalingrad sub motiv că el [Mareşalul] a atras din timp atenţia Comandamentului German asupra «greşelilor de concepţie şi de execuţie pe care le-au făcut generalii germani la ordinul lui Hitler». El spune printre altele că «Antonescu a trimis nemţilor mai multe memorii», printre care ultimul, la 22 noiembrie, în care le-a cerut o serie de măsuri, «care dacă ar fi fost luate la timp nu s-ar fi ajuns la situaţia de azi». I-am răspuns lui Şteflea că memoriile lui Antonescu nu-l pot scuza pentru dezastrul trupelor noastre …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 365).

[clxxi] **6 decembrie 1942**

- Trupele române pe Frontul de la Stalingrad - Trupele române pe Frontul de la Stalingrad (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1088).
- Comentarii ale Mareşalului Antonescu, datate **decembrie 1942**, consemnate pe o relatare venită de la un participant la eşecul Armatei a 3-a Române în zona Cotul Donului – Stalingrad după 19 noiembrie 1942:

1- Să se comunice Comandantului de Corp de Armată respectiv [generalul Constantin Sănătescu]. Dacă în încercuire se găsea un Comandant de Corp de Armată, cu siguranţă că rezista şi operaţiunea de ieşire ar fi fost mai bine organizată. Dar Comandantul de Corp de Armată, în loc să se ducă către trupe, în momentul acţiunii, s-a dus înapoi. Este o acţiune care va fi aspru criticată de istoricul militar de mâine. În tot cazul, în perioada de pregătire a noilor forţe, să se arate comandanţilor la cursurile de informare respective greşelile făcute şi răspunderea acelora care procedează astfel – **Mareşal Antonescu**

2- Să se treacă în arhiva Serviciului Istoric – **Mareşal Antonescu**

3- Dacă comandantul nu a stat în mijlocul diviziei sale ... – **Mareşal Antonescu**

4- Trebuie stabilit cu preciziune acest fapt istoric. Dacă este adevărat, generalul Mazarini este dezonorat – **Mareşal Antonescu**

5- Generalul Lascăr a fost un brava. Fie ca exemplul lui să folosească tuturor – **Mareşal Antonescu**

(J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 467).

[clxxii] **9 decembrie 1942**

- Trupele române în bătălia de Cotul Donului şi Stalingrad - Trupele române pe Frontul de la Stalingrad (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1106).
- Mareşalul Antonescu se adresează – prin general Ilie Şteflea – Feldmareşalului Erich von Manstein:

Excelenței Sale
Domnului General Feldmareşal von Manstein

Generalul Şteflea vă va aduce o scrisoare documentată de la mine. Sunt sigur, Domnule Feldmareşal, că-i veți da atențiunea cuvenită. Conținutul ei este scris personal de mine şi este strigătul îndurerat al unui soldat. Este de la sine înțeles, Domnule Feldmareşal, că am cea mai desăvârşită încredere în spiritul Domniei Voastre de dreaptă, de înțeleaptă conducere şi fermitate nu numai față de soldații români, dar şi față de germani.

Mareşal Antonescu

Nr. 314 962 din 9 decembrie 1942

Cabinetul Militar
al Conducătorului Statului Nr. 275

București, 9 decembrie 1942

Domnule Feldmareşal,

Am luat cunoştință cu adâncă mâhnire de raportul din 3 decembrie 1942, pe care a fost silit să vi-l adreseze generalul Şteflea şi țin să vă exprim nemulțumirea mea pentru faptele ce vi s-au semnalat ca şi pentru incompleta satisfacție ce i s-a acordat.

Nu numai că îmi însuşesc în totul cele ce generalul Şteflea v-a raportat, dar țin încă de datoria mea, față de răspunderea istorică pe care o port şi față de contribuția militară la războiul actual al țării ce conduc, să adaug următoarele:

1. România şi-a oferit aproape totalitatea forțelor ei armate, cu cele mai de seamă cadre, cei mai tineri şi mai bine instruiți soldați şi cel mai modern material de care am dispus, ca alături de armata germană să contribuie la zdrobirea bolşevismului, împlinind astfel un rol european, foarte depărtat de modestele ei idealuri naționale şi politice.

Această jertfă generoasă nu trebuie deci privită ca o obligațiune fără restricții. Nimeni nu ne poate cere altceva decât ceea ce noi consimțim a da, între Germania şi România ne-exitând până la această dată nici o convenție politică, nici militară.

În calitate de Conducător al Statului Român şi de Comandant al Armatei, am deci dreptul de a împiedica orice act care îmi poate compromite prestigiul indispensabil exercitării funcțiunilor mele şi am datoria să sustrag în fața oricărei molestări ofițerii şi soldații români, supuşi unui tratament incompatibil cu onoarea şi credințele țării mele [...

Eu am încredere în loialitatea şi în spiritul de dreptate al Führerului [...]

Oricare ar fi judecata şi aprecierea Dv., vă rog, Domnule Feldmareşal, nu numai ca camarad, dar şi în virtutea răspunderii pe care o am față de soldații mei şi de poporul meu, să faceți să înceteze cu un minut mai devreme această stare de fapt, şi în privința tratamentului soldatului român, şi în privința Comandamentului lor.

Soldatul român nu poate fi comandat decât de ofițerul şi Comandamentul român.

El nu poate fi umilit de un străin, cu atât mai puțin de un camarad de arme, chiar când greşeşte.

El nu poate fi masacrat în atacuri inutile, cum nu au fost masacrate nici diviziile germane 62 şi 294.

El nu poate fi pedepsit decât de ofițerul român.

De bravele noastre unități nu poate dispune oricine, după bunul său plac, după cum nu poate dispune de ale Dv.

Constituția țării mele opreşte acest lucru, după cum o opreşte pentru Dv. Constituția şi onoarea țării Dv.

Eu sunt dator să vă previn că dacă nu încetează această atitudine şi aceste fapte voi avea de examinat situația forțelor noastre în cadrul frontului Dv.[...

Poporul român de azi nu va fi, Domnule Feldmareşal, mai prejos de strămunii săi.

Primiți, vă rog, Excelență, salutul meu camaraderesc.

Mareşal Antonescu

9 noiembrie 1942

(J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 316-324;
M. Muşat şi colaboratori, eds., *23 august 1944. Documente*, vol. I, p. 468-474;
Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache,
Antonescu-Hitler. Corespondență şi întâlniri inedite (1940-1944), I, p. 198-211).

- Mareşalul Antonescu transmite o scrisoare liderului PNŢ Iuliu Maniu pe tema gestiunii Consiliului de Patronaj (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 282-284).

[clxxiii] **10 decembrie 1942**

- Colonel adjutant Socrate Mardari, subşef de stat major, în numele Marelui Cartier General Român, transmite Misiunii Militare Germane, că – după câte i s-au semnalat – „se fac deosebiri de tratament între ostaşii germani şi români în ceea ce priveşte tratamentul pe căile ferate din Rusia [...] Ofiţerul şi soldatul român nu vor putea niciodată să înțeleagă această diferență de tratament. Rugăm a interveni ca această stare de lucruri să înceteze, pentru că ea nu este deloc de natură a servi bunei camaraderii româno-germane pe câmpul de luptă" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 325).

[clxxiv] **12 decembrie 1942**

- Din însemnările lui Ioan Hudiță: „ … D-na Manuilă [soția lui Sabin Manuilă] ne spune că d-na Antonescu, vorbind acum câteva zile cu d-nele Barbu şi Goga, se arăta foarte pesimistă în privința trupelor noastre încercuite la Stalingrad. «Nu ştiu, ar fi spus ea, de ce nemții aceştia s-au angajat într-un război cu rușii, când se ştiau aşa de slabi. Acum ne-au antrenat şipe noi în această nenorocire. Ionel [Antonescu] îşi mai face iluzii, însă eu sunt mai pe pământ şi văd realitatea. Tare mă tem că ne paşte o mare nenorocire» […] Seara la 7 vine familia Mihăilescu, împreună cu colonelul Marinescu […] Marinescu a sosit în dimineața aceasta de la Rostov, unde a fost în misiune. Aduce veşti interesante. Încercuirea grupului de armate din regiunea Stalingrad este definitivă. Toate încercările lui [Erich von] Manstein de a depresura aceste trupe au eşuat [eroare, în fond acțiunea „Viscolul" a Grupului de Armate „Don" comandat de feldmareşal debutând … la 12.XII.1942, deci chiar în momentul conciliabulelor de la București cu participarea lui Hudiță!]. Rușii dispun de mari rezerve de trupe, bine echipate şi înarmate … Marinescu crede că raporturile lui Antonescu cu Hitler s-au deteriorat grav în ultimul timp şi nu vede cum s-ar putea reînnoda. Ca urmare, se pare că Hitler se gândeşte să-l şantajeze din nou prin legionari …" " (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 377-378).

[clxxv] **14 decembrie 1942**

- Dispoziție generală a Mareşalului: „Să nu se mai scrie în comunicate că le dau miniştrilor ordine. Nici Carol al II-lea nu ordona miniştrilor. Miniştrii nu sunt slugi, nici în ierarhie militară" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 466).

[clxxvii] **16 decembrie 1942**

- Armata 4 Română pe Frontul din Stepa Calmucă şi Stalingrad - Trupele române pe Frontul de la Stalingrad (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1142).

[clxxviii] **17 decembrie 1942**

- Din memoriile lui Ioan Hudiță: „La 11 şedință de birou la Popovici. Sunt toți membrii biroului, afară de Mihalache […] Lupu ne povesteşte un lucru interesant şi destul de verosimil pe care l-a aflat şi el din mai multe părți, dintre care una de la Malaxa […] Malaxa i-a mai spus lui Lupu că «deja Ică [Antonescu] a început în secret unele sondaje în afară, la Vatican şi în Portugalia, pentru a vedea în ce condiții anglo-americanii ar putea accepta o înțelegere cu Bucureştii». Lupu e de părere că noi [opoziția PNŢ şi PNL] am făcut o mare greşeală anunțând înainte de vreme că intenția

noastră de a face un proces al răspunderilor politice la sfârşitul războiului, pentru că în felul acesta silim pe vinovaţi să se grupeze în jurul lui Antonescu şi să formeze astfel un bloc puternic de care Londra şi Washingtonul ar putea ţine cont pentru scurtarea războiului. Mihai Popovici se raliază părerii lui Lupu, arătând că ameninţarea noastră cu procesul răspunderilor ne face un «un imens rău», îndepărtându-se multe simpatii […] Lupu are informaţii din cercurile evreieşti din Capitală – de la [W.] Filderman în special – că situaţia evreilor în Germania şi ţările ocupate de nemţi este disperată şi că ar exista chiar centre în care ei sunt exterminaţi în masă. Evreii din ţara noastră o duc relativ mult mai bine graţie lui Antonescu şi sprijinului nostru. În această privinţă, Lupu are un mare merit de a fi convins pe Antonescu să nu se ia după Hitler, persecutând nebuneşte o populaţie paşnică şi dezarmată. «Niciodată naţiunea germană, i-a spus Lupu lui Antonescu atunci când acesta voia să-i oblige pe timpul legionarilor să poarte steaua lui David, nu va putea şterge pata ruşinoasă a acestor persecuţii ruşinoase». Sub acest raport, trebuie să recunosc şi eu că Antonescu a dat dovadă de multă omenie şi înţelegere" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 385-386, 389).

[clxxix] **18 decembrie 1942**

- Scrisoarea Mareşalului Palatului Regal, Ioan de Mocsony-Styrcea, către Mihai Antonescu:

CASA M.S. REGELUI
MAREŞALUL CURŢII

Bucureşti, 18 decembrie 1942

Domnule Vicepreşedinte al Consiliului,

Am primit scrisoarea Domniei Voastre de azi dimineaţă cu un sentiment de adâncă întristare pe care regula de absolută sinceritate ce mi-am impus în raporturile cu Domnia Voastră mă îndeamnă a vi-l mărturisi.

Îmi atribuiţi, în această scrisoare, de a fi pus la îndoială sentimentele Domniei Voastre faţă de Suveran. Nu poate fi vorba decât de o neînţelegere pe care consider de datoria mea de a o împrăştia cât mai curând cu putinţă.

Obiectul întrevederii ce vă solicitasem era noul statut al Fundaţiilor Regeşti. Este adevărat că, asupra acestei chestiuni, au ieşit la iveală unele divergenţe între punctul Domniei Voastre de vedere şi cel ce eu vă prezentasem, potrivit de altfel instrucţiunilor precise ce aveam din partea Majestăţii Sale Regelui.

Ţin însă să vă asigur că sunt unul din cei ce ştiu să respecte orice idee sau convingere sinceră şi că, din această divergenţă de păreri cu privire la o chestiune concretă, nu mi-am îngăduit niciodată să trag vreo concluziune cu privire la sentimentele Domniei Voastre faţă de Dinastie, sentimente pe care le cunoaştem prea bine pentru a ni le fi mărturisit - fără vreo reticenţă şi cu un accent de profundă convingere Domnia Voastră înşivă în nenumărate rânduri.

Şi acum când, prin aceste lămuriri, sper că am reuşit să risipesc orice neînţelegere, cred că veţi înţelege, Domnule Vice Preşedinte, pentru ce am fost atât de adânc întristat de scrisoarea Domniei Voastre. Este drept că această mâhnire îmi oferă şi o satisfacţie: aceea de a-mi fi dat o nouă ocaziune de a mă face – o dată mai mult – pe lângă Majestăţile Lor ecoul simţămintelor de fidelitate şi devotament despre care scrisoarea Domniei Voastre constituit încă o mărturisire de credinţă.

Rămân al Domniei Voastre, Domnule Vice Preşedinte, cu sentimentele mele de înaltă consideraţiune –

Ioan de Mocsony-Styrcea

(ANIC, fond PCM – Cabinetul Civil Mihai Antonescu, dosar 456, f. 231-232).

- Din notele lui Ioan Hudiţă: „ … În Rusia, situaţia trupelor încercuite la Stalingrad se înrăutăţeşte

mereu" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942 – 31 ianuarie 1943,* p. 391).
- Fragmente din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Ieri seară am fost la masă la X […] X a pierdut tatăl şi un frate în celălalt război. Doi fraţi în războiul acesta, iar al treilea grav rănit. E totuşi calm, hotărât, chiar senin. Îmi spune că fratele lui a fost rănit prima oară anul trecut, noiembrie, în suburbiile Moscovei. Ce aproape părea victoria … Îmi spune că războiul [împotriva URSS] trebuia să înceapă la 6 aprilie 1941, dar [W.] Donovan [şeful *OSS*-ului], ştiind aceasta, a izbutit să facă lovitura de stat în Iugoslavia. Ruşii au avut zece săptămâni se e pregătească. «Şi aceste săptămâni au fost decisive!» Toată armata de prima linie a fost masată pe frontieră. Crede că anglo-americanii au trimit în Rusia circa 10 000 de tancuri" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 159).

[clxxx] **20 decembrie 1942**
- Fragment din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiță: „ … La ora 5 am chemat pe Constantinescu-Iaşi şi i-am dat banii. El a venit însoțit de soția lui. A stat până la 7. Încerc să aflu ce se mai petrece în mişcarea lor de partid [comuniştii] şi cum mai văd fruntaşii lor situația externă. Nu reuşesc să aflu mare lucru. Constantinescu e mai reținut şi-mi face impresia că vrea să ascundă adevărul ocolind, pe cât poate, realitatea. În schimb, ea e mai vorbăreață şi spune cam tot ce ştie. Aflu de la ea că în ultimul timp nici raporturile lui cu Pătrăşcanu nu sunt prea bune. Acesta e bănuit de relații suspecte cu Ministerul de Interne, datorită relațiilor intime ale mamei acestuia cu Piki Vasiliu, ministru adjunct la Interne şi însărcinat cu Serviciile Secrete. Aşa se explică pentru ce soțul ei m-a rugat ca pe viitor ajutoarele noastre pentru familiile celor arestați să nu i se mai dea lui Pătrăşcanu. Azi am înțeles de abia că adevăratul lor şef [al comuniştilor] e [Ştefan] Foriş, şi nu Pătrăşcanu. Toți fruntaşii lor care nu sunt arestați sau internați în lagăr stau ascunşi şi-şi păzesc pielea, nefăcând absolut nimic. Constantinescu crede că dacă ruşii vor putea obține succese mai importante în contra nemților, «atunci e posibil ca şi mişcarea comunistă de la noi să se mai învioreze şi să ieşim din pasivitate». Soții Constantinescu recunosc că «Siguranța dispune de un mare număr de trădători printre ei, unii cunoscuți, alții încă nu, până şi printre acei condamnați şi închişi sau internați în lagăre». «Trăim amândoi cu zilele în mână, spune ea, căci nu mai ştim nici noi care dintre prietenii noştri e sincer sau agent al Siguranței». Pleacă de la mine încântați de expunerea mea asupra situației generale …" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 395-396).

[clxxxi] **21 decembrie 1942**
- Trupele române pe Frontul de la Cotul Donului şi Stalingrad - Trupele române pe Frontul de la Stalingrad (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1160).
- Scrisoarea ex-ministrului N. Mareş adresată Mareşalului Antonescu:

21 decembrie 1942

COPIE

Dragă Ionică,

Nevoind să te supăr printr-o discuție contradictorie, fapt pe care l-am evitat întotdeauna, am socotit că este mai bine să iau calea scrisului, pentru a-ți mărturisi cât am fost de îndurerat de nedreptatea t față de mine, în ultimele două audiențe pe care mi le-ai dat.

Nu mi-am putut niciodată închipui că Ionică Antonescu, care a suferit într-atât de nedreptățile care i s-au făcut, să poată el face la fel unui om de care îl lega un prieteşug vechi de aproape 30 de ani, care a suferit în timpuri grele alături de el, dându-i probe de o oarbă încredere în dânsul.

Eu, tot timpul am fost şi am rămas acelaşi; tu însă, te-ai schimbat cu totul, nu numai față de mine, dar față şi de toți vechii tăi prieteni.

Mi-ai adus învinuirea de a te fi criticat! Se poate! Au fost multe ocaziuni când nu am judecat la fel cu tine; pate chiar să nu fi avut dreptate - oricine poate greşi - dar întotdeauna am fost călăuzit numai de interesul general şi în măsura priceperii mele am căutat să opresc orice ar fi vătămat acest interes.

Mi-ai spus că m-ai făcut ministru, ca şi cum te-ai fi achitat de o datorie faţă de mine: o legătură sufletească nu se achită prin demnităţi, oricât de înalte ar fi ele; şi pentru ce care să facem bilanţul? Apoi vechii tăi prieteni - printre aceştia sunt şi eu - nu au ajutat şi sprijinit cu atâta încredere, la meritata ta ridicare, acolo unde eşti, spre binele neamului şi unde trebuie să rămâi! Şi apoi ca ministru, adu-ţi aminte că însu-ţi tu şi cu Ică aţi spus că am fost cel mai bun Ministru de Agricultură; nimeni, şi nici chiar tu, nu cred să-mi faci injuria să mă compari cu Generalul Sichitiu: am curajul să spun că mă socotesc superior lui Pană.

Mi-ai spus că mi-ai făcut favoarea de a fi numit pe Dinu la Viena: ce oare crezi că ai greşit şi regreţi aceasta?

Este inteligent, cult, muncitor, corect şi devotat ţie!

Vina lui?

A lăsat pe birou memoriul lui Cancicov, care este cunoscut de tot Bucureştiul, unde nu de mine a fost răspândit: de altfel este de prisos să adaug că eu nu răspândesc ce-ţi scriu.

Pentru acest fapt vroiai să-l destitui, să-l rechemi! Dacă aşa ţi-a dorinţa, ţi-am spus să o faci! Eşti suveran!

Ai spus că mi-au făcut o altă favoare, numind pe Constantinidi la Helsinki: un om cumsecade, corect, ponderat, a reprezentat ţara destul de bine, depăşeşte pe mulţi din Minister şi care era sărit regulat la înaintări!

Dar ceea ce constituie cele mai mari nedreptăţi ce faci cu mine, sunt acuzaţiunile ce-mi aduci, că nu am ştiut să mă port cu Ică, nu m-am justificat niciodată, fiindcă nu este în firea mea.

Tu ai dreptate ca procedeu! Dar fondul e numai în favoarea mea! Ţi-am spus cât am fost de rezolvat când Ică mi-a răspuns la telefon că el nu a plătit niciodată presa; iar când i-am precizat că a trimis pe Pamfil Şeicaru - această murdărie a presei - să te reprezinte pe tine la Pétain şi Caudillo, dându-i şi câteva milioane, mi-a răspuns textual: adresează-te Mareşalului, fiindcă el l-a trimis".

Reflexul era firesc: mă doare să-ţi prezic că multe vei suferi după urma unora care te înconjoară; toţi îţi vor arunca toate în spinare! Totuşi când tu mi-ai spus că: „cine îl insultă pe Ică, mă insultă pe mine", m-am apropiat de el, din dragoste pentru tine, pentru a-ţi fi pe plac.

Recunosc că un Ică ţi-e necesar, fiindcă nu oricine poate lucra lângă tine, decât fiindu-ţi complet subordonat: dar oameni pricepuţi care au cusurul mândriei lor, personalităţii lor, priceperii lor, prestigiului lor etc. nu renunţă uşor la toate acestea: meşteşugul cel mare în arta de a guvern este să le întrebuinţezi calităţile, iar nu să le cauţi cusururile.

Ceea ce însă îmi pare de neînţeles, este nepăsarea ta faţă de mine, în ultimele incidente cu Ottulescu şi Maiorul Căpăţână. Cum? Eu respect un ordin al tău, de care Ottulescu de luni de zile îşi bate joc, cu toate că în nenumărate rânduri i-am cerut să dea afară pe Demetrescu, în urma discuţiunilor şi atitudinii sale în chestia liniei telefonice Rostov?

Cum? În urma explicaţiunilor ce ţi-am dat, tu, Conducătorul Ţării, dai alt ordin, să fiu lăsat acolo, până îmi dau eu demisia, căci nu mă agăţam de situaţie, iar el, ocolind ordinul, găseşte mijlocul a mă sili să plec, luându-mi semnătura şi punând cenzori la casele de bani, ca şi cum aş fi un borfaş de rând; iar tu, Ionică al meu prieten, mă părăseşti?

Cine este cel înfrânt? Eu, sau tu, pentru care eu am tremurat toată viaţa? Am dreptul să fiu rănit până în adâncul inimii! La penultima întrevedere cu tine, mi-ai spus cuvinte care mi-au mers la inimă: Cum? Tu Niculae! Bunul meu prieten… şi acum?

Am fost eu de capul meu la Telefoane? Sau se ţineau nesfârşite consilii la Banca Naţională de Ottulescu, cu Demetrescu, Caranfil, unde se decidea să nu se dea decât un simbolic milion la patronaj, să nu se cedeze în chestia liniilor administrative (părerea mea e că aici aveau dreptate), în chestia cablului care, te rog, părerea lui Demetrescu susţinută de Caranfil şi Ottulescu; ce trebuia să fac eu? M-am putut bizui pe tine? Ai văzut cum m-ai părăsit şi ce uşor i-a fost lui Ottulescu să mă forţeze să plec, nesocotind ordinul tău?

Pofteşte pe Ottulescu la o discuţie contradictorie cu mine şi de vei convinge cine ţi-a fost devotat, adevărat prieten, şi cine lucra în interesul telefoniei fără spirit bancar!

Dar în chestia cu Maiorul Căpăţână? Cu ce dispreţ nemeritat mi-ai înapoiat reclamaţia mea!

Oare dreptate nici la tine să nu mai fie? Şi apoi, nu trebuiesc exagerate lucrurile! Maiorul Căpăţână a scăpat telefoanele, a scăpat Ţara! Şi-a făcut datoria şi atâta tot! oare, eu stând lângă tine şi la Minister, când eram ameninţat cu moartea, cum ai auzit şi tu la Radio, nu mi-am făcut-o din plin? Oare un Hagi Mosc un devotat al tău, care a scăpat el personal, telefoanele şi Prefectura de la Buzău, nu şi-a făcut şi el datoria? Pentru că în urmă să fie dat afară de la Primărie de Generalul Florescu, care s-a împuşcat ca să nu înfunde puşcăria, iar a doua zi, de o parte coroane, discursuri, iar de alta, mobile sechestrate etc. Ţi s-a spus oare ce crede toată lumea, toată opinia publică de astfel de lucruri, care toţi le acoperă cu numele tău?

Maiorul Căpăţână trebuie recompensat cu ambuscada la Telefoane, când floarea ţării piere vitejeşte pe câmpiile depărtate ale Rusiei, deşi a fost somat în plin Consiliul de Costin Stoicescu să dovedească calomnia! Oare calomnia nu este pedepsită de codul Justiţiei militare? Oare aveau tu nevoie de apărarea unui maior Căpăţână?

Iată de ce amărăciunea m-a ajuns până în fundul sufletului, iar tu, cu spiritul tău drept, nu se poate să nu recunoşti, cât sunt de îndreptăţit să fiu amărât!

Opinia publică judecă, vede şi ştie mai multe decât ne închipuim; ea nu trebuie înfrântă! Presa care să te informeze cinstit nu este, iar pe acei care îţi spun lucruri cu adevărat, îi disprețuieşti!

Cred că de multe ori te-ai convins câte greşite informaţiuni ţi se dau de multe din serviciile tale, care îţi arată lucrurile prea trandafirii, când realitatea e cu totul altfel.

Cu enormele tale calităţi, nu vei putea îndrepta mult, fără astfel de colaboratori. Nu crede că vorbesc pentru mine! Nu cer nimic, nu primesc nimic, nu urmăresc nici un interes personal; am fost prea lovit în demnitatea mea de om şi mai cu seamă de prieten, ca să mai pot primi ceva!

Chiar oameni foarte bine de la Legaţia Germană sunt revoltaţi de modul cum sunt trataţi şi duşi cu vorba; au multă admiraţie pentru tine şi pentru minunata armată de pe front, dar nu pregetă să se plângă de administraţie, care le promite una şi face alta: oare ştii acest lucru? Cel mai bun sistem de a le impune, este sinceritatea cu refuzuri categorice, nu promisiuni care se calcă chiar din momentul când se spun!

Ideile tale sănătoase, ca simplificarea aparatului administrativ sunt toate călcate în picioare.

La românizare, o camuflare a tuturor întreprinderilor evreieşti, din Moldova de o sumedenie de funcţionari incorecţi.

La propagandă nişte tineri nepricepuţi cu lefuri simţitoare, care nu fac nimic: Propaganda se face cu oameni subţiri, iar nu cu adunătura de acolo.

La muncă bugete extraordinare de umflate: la Interne toată lumea nemulţumită de administraţia militară, mirându-se că militarii nu se duc pe front unde sunt, din păcate, atâtea goluri; la Lucrările Publice nu se lucrează aproape nimic; vei avea odată şi odată ocazia să te convingi cât a costat pe contribuabil administraţia de la Poştă! La Economia Naţională unde Finţescu şi Ghiolu sunt oameni cumsecade, o nesfârşită liotă de funcţionari din care unii ciupesc publicul chiar pe săli. La Finanţe o întreagă zăpăceală: maşina de bilete şi bonuri de tezaur sunt primul pas către faliment. Preţuri fixe şi inflaţie monetară sunt lucruri care se potrivesc ca nuca în perete! Iată ce vorbeşte şi simte lumea!

Agricultura nu poate propăşi fără câştig: cu preţuri fixe sub cost se năruieşte.

În Transnistria, icoană fidelă a consorţiului Alexianu, Pântea, Chiorăscu, Sinicliu etc. se vede în Expoziţia din Bulevardul Brătianu, unde ca şi în Burghezul Gentilom. Care făcea proză fără să ştie, se făcea propagandă pe neştiute şi care a trebuit să fie închisă fiindcă revolta întreaga românime. Acolo nu există nici o contabilitate, şef al finanţelor e un tânăr fără experienţă, fost şef de cabinet al Guvernatorului: munţi de zahăr stau în magazii, sute de strunguri, fabrici de conserve, de textile, bogăţii de miliarde, care în loc să fie aduse cât mai curând în vechiul Regat şi valorificate, se irosesc! Iată stare de acolo care ţi se ascunde!

În Basarabia s-au cheltuit suite de milioane cu expoziţie. De mult, Colonelul Russo m-a rugat să-ţi comunic că ar trebui să chemi pe procurorul General de la Curtea din Chişinău cu dosarele ce are ca să te convingi de jaful de acolo: totul e mort, nu se lucrează nimic. Nu ţi-am mai spus nimic din acestea, fiindcă eu nu am nici un crezământ la tine.

Aici în Bucureşti o generală nemulţumire, totul se scumpeşte vertiginos, iar tu crezi pe toţi cei ce îţi ascund adevărul şi te plângi că eu te critic, când tot ce ţi-am spus e pe buzele tuturor.

Îmi reamintesc de istorisirea ce mi-ai făcut, a inspecţiei unui General de la Regimentul din care făceai parte ca simplu locotenent, la Brăila, unde ai ieşit la raport şi ai arătat cum se pregătea o inspecţie cu echipament împrumutat de la alte unităţi: Generalul ţi-a dat dreptate, apostrofând pe Comandantul Regimentului cu vorbele: „ne furăm căciula". Cei ce te mint se acoperă cu cinstea ta!

Ce e de făcut?

Schimbă complet echipa de conducere, cu oameni dezinteresaţi şi pricepuţi, care să nu te mintă nici pe tine, nici Ţara. Se găsesc din belşug, dar stau deoparte! Apoi lasă-i să lucreze, dându-le toată libertatea, autoritatea şi încrederea; numai aşa se pot valorifica marile tale însuşiri, spre folosul neamului.

Cu tot riscul şi durerea de a te supăra, mi-am făcut datoria de adevărat prieten: când e vorba de binele neamului şi al tău, înfrunt neplăceri, oricât ar fi ele de mari.

Cu toată dragostea de vechi prieten, care orişice s-ar spune şi orice ar crede, rămâne acelaşi: eu nu pot şterge din viata mea cu atâta uşurinţă, ani înfipţi în suflet şi care nu se mai întorc!

Nicolae

Anexez memoriul ce am făcut, conform ordinului tău, pentru telefoane şi care nu am putut să ţi-l dau, acum câteva luni, când mi l-ai cerut, fiindcă era cu totul opus lui Ottulescu.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 13, f. 13-17).

- Fragment din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti, membru al Academiei Române: „ … Radio-Londra vesteşte la ora 18 că ruşii ar fi adâncit breşe făcută la Bogucear-Cantemirovka şi că se îndreaptă spre Milerovo. Dacă e adevărat situaţia devine gravă pentru trupele aliate [ale *Axei*] de pe Don şi Volga" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*,Bucureşti, Editura Adevărul, 1993, p. 173).
- Din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Pot şi eu afirma că nu e durere personală pe care să nu o absorb în câteva ceasuri, nu e tragedie în legătură cu mine, insul, pe care să n-o depăşesc în câteva zile. Dar ceea ce nu pot accepta, ceea ce nu pot asimila este tragedia neamului meu. Gândul că statul şi neamul românesc ar putea pieri din cauza ruşilor şi datorită imbecilităţii furioase a unui Churchill şi Roosevelt – mă exasperează. Disperarea mea îţi găseşte izvorul mai ales în acest destin românesc" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 160).

[clxxxii] **22 decembrie 1942**

- Răspunsul Mareşalului Antonescu la scrisoarea din ajun a lui N. Mareş:

Am primit scrisoarea ta. Tot ce pot să-ţi răspund este că eşti un om total neserios.

Pentru că nu te-am făcut Ministru de Interne, de Agricultură, de Comunicaţii, la aceste departamente este numai dezastru.

Alţii ţi-ar spune că eşti nebun de legat, eu cred după agitaţia în care te zbaţi că eşti nebun de legat.

Ţi-o spun prietenește. Nu serveşti ţara şi nici pe tine făcând ceea ce faci.

Ţi-ai pierdut propriul control.

Afirmi continuu lucruri pe care nu le poţi dovedi. Tot ce auzi pe stradă de la jidani, de la palavragii, de la ticăloşi, de la nemernici care fac războiul pe Calea Victorie le ei drept bune.

Ofensezi totul şi pe toţi.

În Transnistria sunt munţi de zahăr, sunt „munţi" de gărgăuni în capul tău. În Transnistria se strică fructele, legumele. Ţi s-a stricat mintea. Din Transnistria s-a adus de la septembrie şi până acum 28 mii vagoane cereale, legume, conserve etc. Iată adevărul. În Transnistria sunt 5 000 de vagoane de zahăr: toate vor fi aduse în ţară în măsura posibilităţilor de transport. Din Transnistria se vor aduce 1 000 de tractoare. Câte au adus ticăloşii de la care te informezi ţinând isonul ticăloşiilor lor. Din Transnistria s-a adus până acum 6 000 vagoane fier vechi.

În Odessa se încarcă şlepuri şi vagoane pentru ţară şi iată dezastru.

Să-ţi fie ruşine!

Odessa este mai curată ca Bucureştiul, este după un an de ocupaţie într-o stare înfloritoare, ceea ce face administraţia străinilor şi totuşi Pântea, Alexianu etc. sunt nişte ticăloşi. Am spus să ţi se trimită toate adresele de admiraţie pentru ceea ce s-a realizat acolo de administraţia românească, adrese trimise de generali şi specialişti germani, care nu ezită să afirme că nicăieri administraţia din Rusia nu este comparabilă cu cea realizată de noi.

În Transnistria s-au făcut şosele de noi, căile ferate merg, toată industria merge, lucrează în profitul armatei şi al ţării. Te-ai dus acolo să vezi ce este? Ştii că populaţia se roagă la Biserici pentru mine? Ştii că această populaţie ar urma armata română dacă am fi bătuţi? Ticăloasă naţie care critică orice cu uşurinţă. În altă ţară ai fi pus în lanţuri. Pentru că este o mârşăvenie să afirmi lucruri pe care nu le poţi dovedi şi care nu corespund realităţii.

În Basarabia s-a „cheltuit sute de milioane cu expoziţia". Altă ticăloşenie! Primeşti să-ţi dau palme dacă lucrurile nu sunt exacte? Dacă care expoziţie nu costă şi totuşi şi Basarabia este într-o stare cum nu a fost niciodată.

Este ordine, nu sunt boli, şcolile merg, administraţia este perfectă, toate comunele cu telefoane, s-au făcut şcoli primare, dispensare, grajduri comunale.… 1 500 km de şosele, căile ferate sunt în ordine. Totul este dezastruos pentru că aşa te informează un ticălos, care sapă pe Voiculescu crezând că poate să-i la locul.

Nu mi se ascunde adevărul cum afirmi. Eu nu sunt un dobitoc. Ţi se afirmă minciuni. Te învârteşti într-un cerc de oameni restrâns şi îţi închipui că vorbeşti cu ţara întreagă. Eu cunosc adevărul însă sunt dezarmat în faţa atâtor ticăloşi şi ticăloşii. Mă zbat pentru netrebnici. Meritaţi să fiţi zdrobiţi şi dacă eşuez eu veţi fi zdrobiţi cum aţi fi fost dacă nu eram. Te întreb acum este inteligent, este omenesc, este patriotic să hărţuieşti un om care se zbate în cele mai grele chinuri ca să scape pe toţi, să scape toate… fanarului care constituie cloaca de la Bucureşti.

Această cloacă a dus ţara de râpă şi o va mai duce. Un om serios se informează şi apoi dă un sfat. Merge din jur în jur în ţară. Dar merge mai bine sau mai rău în restul lumii?

Oare eşti idiot sau de rea credinţă, mi se pune această întrebare.

Mareşal Antonescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 13, f. 59).

[clxxxiii] **23 decembrie 1942**

- Autorităţile interceptează probe privind un plan de asasinare a Mareşalului:

NOTĂ

23 decembrie 1942

În ziua de 20 decembrie 1942, organele cenzurii din Cernăuţi, au predat D-lui General Calotescu, Guvernatorul Bucovinei, o scrisoare adresată D-lui Mareşal Antonescu.

Autorul scrisorii arată că a fost însărcinat de o asociaţie din România să asasineze pe Domnul Mareşal, în drumul pe care Domnia Sa îl face zilnic la un român.

Pentru această faptă va fi recompensat cu bani, vilă etc. şi va trăi în mare belşug în Elveţia, pentru care are şi paşaport.

Asasinatul ar urma să se execute cu o maşină infernală între 24-29 decembrie 1942 şi ar putea fi evitat, dacă Domnul Mareşal Antonescu ar da ordin imediat ca armata noastră să fie retrasă de pe front şi adusă în ţară.

Scrisoarea este semnată „72 005".

25 decembrie 1943

RAPORT TELEFONIC

Inspectoratul Regional de Poliţie Cernăuţi, raportează următoarele:

La cenzura locală a fost găsită o scrisoare scrisă de mână, cu conținut amenințător la adresa Domnului X, în sensul următor: „Să nu mai trimiți nici un om la Răsărit, căci am mandat de la o mare asociație să te ucid şi să plec în Elveția, fiind deja în posesia paşaportului de călătorie. Misiunea o voi executa între 24-29 decembrie".

Scrisoarea termină cu o expresie latinească, care are următorul înțeles „Pământ în pământ se întoarce".

Scrisoarea este semnată cu No. 72 005.

Originalul acestei scrisori a fost trimis direct, de Dl. Guvernator, D-lui Prim Ministru [Mihai Antonescu].

În acelaşi timp, Inspectoratul de Poliție Cernăuți, în legătură cu organele S.S.I. locale, au luat contact şi măsuri de verificare şi urmărire. Pentru investigațiuni mai rodnice ar fi necesar să fim în posesia unei fotocopii.

Prezumpțiunile duc la concluzii că sursa ar fi anglofilă.

Verificarea nu este prea întinsă, deoarece nu se poate şti dacă persoana care a pus scrisoarea la cutie este locală sau venită din altă parte în treacăt prin localitate şi apoi plecată după introducerea scrisorii.

S-au luat măsuri de verificări în toată regiunea, care continuă şi orice rezultat va fi raportat la timp.

INSPECTORATUL REGIUNII DE POLIȚIE CERNĂUȚI,
M. Păun

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 34-35).

- Din *Jurnalul politic* al lui Ioan Hudiță: „Curs la facultate între 9 şi 10. Ies cu Ralea şi luăm o cafea la cofetăria *Capşa*. Se arată foarte îngrijorat de situația de pe frontul rus, unde trupele noastre şi cele nemțeşti încercuite în regiunea Stalingrad «sunt ca şi pierdute». Revoluționarul de la Paris a devenit azi mare patriot român …" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 398).

[clxxxiv] **25 decembrie 1942**

- Un denunț public la adresa Mariei Antonescu, semnat de „Un cetățean" (?!):

MARIA MAREŞAL ANTONESCU

Aducem la cunoştința opiniei publice un caz care iese cu totul din comun, chiar în această țară.

Acum câteva luni a apărut la „mica publicitate" a marilor ziare de dimineață un anunț că s-a pierdut un cățel, un „fox-terier" de culoare albă, cu pete negre şi găsitorul este insistent rugat să-l aducă la vila D-nei Maria Mareşal Antonescu, în strada Paharnicului Nr. 22 (de recompensă nu se pomeneşte nimic).

A doua zi, apare cu caractere mari, în aceleaşi cotidiene, un fel de „comunicat" (presa, pusă astfel, din ordin, în serviciul cățeilor), prin care se repetă rugămintea cu cățelul D-nei M.M.A., care nu fusese găsit.

Aşadar, pe vreme ce sute de mii de familii **îşi caută mormintele** copiilor, bărbaților, fraților, părinților şi rudelor pierdute în imensitatea tuturor Rusiilor, D-na M.M.A. îşi caută **cățelul**.

Iată tablou dureros şi revoltător de halul în care poate să ajungă în țară.

Națiunea întreagă se întreabă astăzi - înmărmurită de durere - dacă mult căutatul cățel a fost găsit; de aceea, un comunicat special se impune de urgență.

Dacă a fost furat şi găsit, cerem ca hoțul să fie executat în Piața Teatrului şi stârvul lui aruncat la câini; iar dacă însă cățelul - cu cine ştie ce însuşiri prețioase - nu a fost găsit, cerem imediata retragere a trupelor noastre din Rusia, pentru ca să fie neîntârziat descoperit şi în fine țara să poată respira uşurată.

Dar cine este această onorabilă doamnă?

D-na M.M.A. este fiica farmacistului Niculescu, de la Constanţa, azi decedat.

La o vârstă fragedă - prin intermediul mamei sale - îşi pierde fecioria în braţele cunoscutului bogătaş constănţean Manissalian, a cărui generozitate a rămas proverbială în mahalalele din port.

După o serie bogată de aventuri fără urmări, începe epoca delicioasă a mariajurilor echivoce.

Primul bărbat e poliţistul Cimbru; al doilea, un evreu - francez, om de cluburi - cu care pleacă în Franţa; al treilea martir, e actualul Mareşal I. Antonescu.

Trei completări sunt necesare:

a) din prima căsătorie a rezultat un copil paralitic; şi din a doua, se spune, un altul, la fel; vedem, aşadar, că un blestem neînţeles urmăreşte pe această mamă, pentru ca ambii părinţi ai nenorociţilor ei copii să aibă sângele spurcat.

Păcat că din ultima căsătorie n-a venit nici un copil; desigur, ar fi fost o podoabă.

b) sub dictatura regală, s-a dezbătut la Bucureşti, un penibil proces de bigamie pus la cale de camarila carlistă, pe care o elementară onestitate ne obligă să-l înfierăm ca atare.

c) După căsătoria cu actuala soţie, Mareşalul Antonescu - pe atunci ataşat militar la Paris, caută să treacă în aceeaşi calitate, la Londra; tentativa e respinsă prompt. Cauza? Înaltele cecuri engleze au o concepţie cu totul „absurdă şi învechită" asupra moralei.

Răzbunarea a fost teribilă; D-na M.M.A. s-a dat cu Germania, ca să plătească poliţa „perfidului Albion".

Acestea sunt faptele.

Cu virginitatea traficată, cu o tinereţe pecetluită de promiscuitate sexuală, măritată de trei ori, aceasta e femeia care se zvârcoleşte să facă pe prima Doamnă a ţării noastre.

Aceasta e doamna care după ce s-a bălăcit zece ani în braţele unui „jidan", invocă astăzi la parastase şi pomeni, morala creştină, face pe campioana antisemitismului şi - nechemată de nimeni - s-a cocoţat în fruntea operelor de patronaj.

Pe drept cuvânt lumea spune: „am scăpat de Lupeasca şi am dat peste Antonescu".

Doamna Lupescu lucra sinistru dar în umbră; însă D-na M.M.A. cu o inconştienţă deconcertantă, comandă trenuri speciale, e aşteptată la aerodromuri de oficialităţi, i se fac onoruri regale, i se dau banchete şi i se ţin discursuri, primeşte rapoarte, dă directive preoţilor şi episcopilor, primarilor şi prefecţilor, dezveleşte statui, inspectează prin Cişmigiu, şi se cinematografiază cu o răbdare care întrece cu mult pe aceea a spectatorilor ei.

Şi care cu o voluptate sadică, obligă, forţează şi ordonă nobilelor doamne din înalta noastră societate să-i facă gardă, să-i ţină trena şi să-i formeze suita în exhibiţiile ei pe la inaugurări în ţară.

Nu mai vorbim de totala lipsă de ruşine şi respect, pe care aceasta doamnă o are faţă de buna, **modesta** şi nobila noastră Regina-Mamă Elena, care - umilită, desconsiderată şi izolată - nu are drept la nici o acţiune sau iniţiativă, la nimic.

Parcă e aici ceva din satisfacţia meschină a femeii vulgare, care ţine să înjosească pe nobila regină ce poartă în vinele ei sângele albastru al atâtor familii domnitoare din lume.

Dar să examinăm trecutul vechilor partide, atât de hulite de D-na M.M.A. şi să comparăm.

A văzut cineva sau **îşi imaginează măcar**, că ar fi putut vedea soţiile foştilor noştri subsecretari de Stat, miniştrii şi primi miniştri, purtându-se cum se poartă D-na M.M.A.?

Gândiţi-vă bine; nu veţi găsi un singur nume.

Şi doar aceste doamne, bănuim, s-ar putea mândri cu o obârşie cu totul alta decât aceea a fetei droghistului de la Constanţa!

Desigur, întotdeauna elita societăţii noastre, în timpul războiului din 1916, în acest război, cât şi în timp de pace -, s-a ocupat de societăţile de patronaj, ajutor şi binefacere sub multiplele lor forme.

Dar a făcut-o şi o face cu acel sentiment de cuceritoare discreţie cu acea graţie, farmec şi tact impresionante, cu acea modestie inefabilă, cu acel gust al măsurii, al proporţiilor şi nuanţelor de a nu jicni pe nimeni, niciodată şi nicăieri, cu acea eleganţă sobră care impune prin ea însăşi, cu acea rară majestate aristocratică, proprie femeilor cu adevărat superioare, dar nu cu această ostentaţie, pompă şi morgă de trotuar, dezgustătoare cu care se afişează D-na M.M.A. ca să se răzbune pe acele timpuri când nu era decât nevasta unui comisar.

Din bogata activitate a D-nei M.M.A., desprindem două cazuri caracteristice: primul, când la un spital, bravii noştri ofiţeri - **mari mutilaţi** au fost puşi să-i presteze doamnei un fel de **jurământ** şi apoi s-a publicat la gazetă ca să-şi facă reclamă şi glorie din rămăşiţele de trup ale unor muribunzi; iar al doilea, de Sfânta Maria, când cu toate ordinele date şi rugăminţile de la radio şi prin presă, doamna n-a primit decât 37 de telegrame, nici un mandat poştal şi a adunat de abia 200 000 lei extorcaţi de jenă.

Apoi colectele; aceste interminabile şi suspecte colecte de 29-30 august, de 1 noiembrie, de 6 decembrie şi care nu mai sfârşise de-a ajuns D-na M.M.A., **teroarea Ţării Româneşti**.

Rezultatul lor? Dezastruos.

Şi dovada o avem în faptul că ni se dau comunicate prea târziu şi prea confuze ca să le mai putem crede. Şi aceasta e cu atât mai grav cu cât la Centrala operelor de Patronaj se vântură **miliarde**, de care nimeni nu dă vreo socoteală, în vreme ce nişte simpli găinari sunt puşi în lanţuri şi cătuşe şi expuşi mulţimilor (pedepse legale necunoscute la noi) **mai înainte de a fi judecaţi şi fără ca Ministerul Public să ia vreo măsură**.

Dar care e cauza falimentului acestor colecte?

Nu că lumea nu ar fi vrut să dea - căci, slavă Domnului, tot a tot dat, dar Dumnezeu ştie dacă a ajuns unde trebuie, dar a refuzat s-o mai facă fiindcă D-na M.M.A. este **execrată** şi **urâtă**, e **profund antipatică** şi a devenit pur şi simplu **odioasă**.

De aceea opinia publică cere cu insistenţă ca Regina-Mamă Elena să ia personal şi efectiv conducerea operelor de patronaj şi se va vedea atunci cu câtă dragoste şi fervoare va răspunde lumea, apelurilor Ei, care nu vor mai fi atât de repetate şi motivul e uşor de înţeles.

Dar tocmai aceasta nu vrea D-na M.M.A. care în vârtejul ambiţiei demente, îşi închipuie că e de ajuns să te cheme şi să te iscăleşti **Maria** pentru a fi şi regină.

Trebuie să înţeleagă D-na M.M.A. că pentru respectul ce-l datorează martirajului acestui neam, **se cere să ne lase în pace**.

Să n-o mai vedem la Patronaj şi tot învârtindu-se prin spitale; să dispară odată de pe jurnalele din cinematografe, „că nu pentru ea plăteşte lumea bilet"; să se termine odată cu banchetele ce le prezidează, nu se mănâncă mult mai bine decât în milioane de case oropsite unde nu se găseşte nici mălai; să nu mai sperie copiii prin şcoli; să nu mai dea mesagii ţării şi nici să nu mai adreseze proclamaţii; şi, în sfârşit, să aibă milă de noi ca să putem citi un cotidian fără să-i mai vedem fotografia.

Să înţeleagă D-na M.M.A., să priceapă şi să se convingă odată - că nu are un admirator în această ţară, afară **bineînţeles** - de ministrul P. Tomescu.

Şi doamna care se plângea că şi-a pierdut căţelul.

Acestea sunt faptele, activitatea şi purtările D-nei M.M.A.

Nu putem rămâne nepăsători în faţa acestui scandal fără precedent care trebuie, este nevoie şi se impune să ia sfârşit, cât mai repede cu putinţă.

Va fi spre folosul statului, pentru **demnitatea naţiunii** şi chiar pentru binele D-nei M.M.A., care va găsi în deceniul petrecut la Paris, destule amintiri nostalgice ca să însenineze o bătrâneţe calmă, liniştită şi resemnată, alături de bărbatul care are atâta nevoie de îngrijiri.

Un cetăţean

Bucureşti, decembrie 1942

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 28-33).

- Din însemnările istoricului Ioan Hudiţă: „…Aflu de la [colonelul Mihai] Marinescu două informaţii foarte interesante. La Alger a fost asasinat Darlan. Nu se cunosc amănunte. Şantajul lui Hitler la adresa lui Antonescu a şi început faşă de răţoielile acestuia în chestiunea colaborării pe frontul rus şi a raporturilor cu ungurii. Se publică ştirea că Horia sima şi mai mulţi prieteni ai săi au evadat din lagărul unde se aflau şi se lasă a se înţelege că ei s-ar fi putut refugia în România. Toată poliţia şi jandarmeria noastră, spune Marinescu, este în stare de alarmă şi că Antonescu a luat întins măsuri pentru prinderea lor dacă în adevăr ei s-ar fi refugiat pe teritoriul nostru. S-au făcut noi

arestări de legionari printre acei care întreţin corespondenţă cu cei refugiaţi în Germania. În ce priveşte situaţia pe frontul rus, Marinescu spune că de câteva zile Antonescu e convins că Paulus va capitula, întrucât nemţii nu mai dispun de forţele necesare pentru a depresura trupele încercuite. Încercările lor de a aproviziona aceste trupe pe calea aerului s-au dovedit «pură fantezie». Antonescu «face eforturi disperate» să reorganizeze în ţară «o nouă armată din resturile care s-au mai salvat de pe front, din cei răniţi mai uşor şi din recruţi» … «La Statul Major şi la Preşedinţia Consiliului, continuă Marinescu, este mare jale. Antonescu şi colaboratorii săi cunosc cel mai trist Crăciun din viaţa lor»..." (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 403-404).
- Extrase din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „*The splendid times!* Spunea Churchill în ultimul său discurs, vorbind de epoca noastră, de război, de tragedia pe care o cunoaşte lumea de câţiva ani şi care ameninţă să se permanentizeze şi să se agreseze. Dacă n-aş fi fost român, poate i-aş fi dat dreptate […] Sunt însă român. De lucrul acesta nu mă mai pot desolidariza acum. Şi, aşa cum văd eu lucrurile, *timpurile splendide* ale lui Churchill, dacă se vor împlini după dorinţa inimii lui, implică desfiinţarea naţiunii şi a statului român […] Agonizez numai la gândul că Churchill ar putea avea dreptate! Căci, în ceea ce mă priveşte, n-aş mai putea accepta istoria fără România aşa cum am cunoscut-o eu. Mi-ar rămâne deschisă calea misticii, a retragerii din lume sau a anarhiei, a detaşării totale de ea. Niciodată n-a fost mai cumplită lupta în cugetul meu, în carnea mea, între speranţă şi deznădejde ca acum. De aceea, producţia mea e paralizată. Orice noua creaţie e suspendată de mersul operaţiilor pe frontul rusesc" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 162).

[clxxxv] **26 decembrie 1942**
- Însemnări în *Jurnalul* contelui Ciano: „A sosit în Italia Horia Sima, şeful Legiunii româneşti. Pentru că a fugit din Germania, cu un paşaport fals, Himmler ne cere extrădarea lui. Din partea mea, l-am consiliat pe Duce [Mussolini] să-l extrădeze, fără alte discuţii, cu atât mai mult cu cât prezenţa lui aici ne-ar crea probleme cu Antonescu. Apoi, una peste alta, un derbedeu mai puţin ..." (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 114).

[clxxxvi] **27 decembrie 1942**
- Trupele române pe Frontul de la Cotul Donului şi Stalingrad - Trupele române pe Frontul de la Stalingrad (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* II/4, p. 1192).
- După expunerea generalului Arthur Hauffe pe marginea evenimentelor militare din zona Cotul Donului – Stalingrad, Mareşalul Antonescu observă în replică: „... Este de acord că nu trebuie să se judece de partea cui e vina pentru cele întâmplate. De aceea chiar a fost surprins şi supărat de uşurinţa cu care pe front s-au adus acuzaţii soldaţilor şi comandamentelor româneşti. Recent a primit un raport prin care se arată că dl. Mareşal von Manstein a declarat că dacă bătălia de la Stalingrad nu a reuşit este din cauza trupelor româneşti. Astfel de acuzaţii demoralizează şi sunt nedrepte. Când a spus D-Sa că situaţia la Armata a 4-a era grea – fronturi mari; oameni obosiţi; diviziile noastre unele luptă de un an, sunt umbre; lipsuri în mâncare; lipsuri în lemne de foc; lipsuri la efecte – nu a fost crezut. Azi, la minus 20 grade, nu se pot săpa poziţii şi diviziile noastre, fără tunuri anticar, au primit ordin să lupte fără gând de retragere. Rezultatul va fi că vom pierde fără folos tot ce a mai rămas din Armata a 4-a. Punctul de vedere corect este următorul: O bătălie se pierde din greşeli tactice şi strategice. Când se pierde din cauze tactice situaţia se poate repara. Ne găseam într-o pungă canceroasă, gâtuită între Don şi Rostov. Era indispensabil că ne fi asigurat umărul acestei pungi cu rezerve strategice puternice. Orice greşeală tactică pe frontul Armatei a 3-a, oricât de puternic ar fi fost atacul rus, dacă exista o rezervă strategică unde trebuia, se putea repara. Când în februarie 1942 s-a cerut să venim cu toate forţele pe front, s-a arătat situaţia armamentelor trupelor proprii şi s-a cerut completarea lor. Pentru motive serioase, s-a cerut ca acest material să fie trimis în ţară. Mareşalul Keitel a răspuns că se va da tot ce lipseşte trupelor româneşti înainte de a intra pe front, ca şi trupelor germane. Ce s-a ţinut din acest angajamente, ştie generalul Hauffe. Erau greutăţi, cunoscute şi explicabile, nu au fost atribuite relei voinţe. Trebuie însă, când se judecă eforturile Armatelor a 3-a

şi a 4-a, să se țină seama de capacitatea lor de luptă. Or, Armatele a 3-a şi a 4-a nu au avut armamentul comparabil cu al diviziilor germane. Armatei a 3-a i s-a dat un front prea mare față de forța şi puterea ei de foc (şase batalioane, față de nouă la divizia germană). Fronturile au fost enorme (15-20 km la Armata a 3-a; 20-50 km la Armata a 4-a). Adâncime aproape deloc [...] Lipsuri mari pe front. Lipsuri mari înapoi. Divizia 22 blindată nu avea benzină; i s-a dat de Divizia 1 blindată română [...] Socotesc situația în Caucaz şi Cotul Donului ca foarte gravă. Riscăm să pierdem toate forțele. **Generalul Hauffe**: Führerul s-a gândit la aceasta şi crede că câştigă cel care are cea mai tare voință. **Dl. Mareşal**: Dacă se văzuse că transporturile erau insuficiente şi s-ar fi retras în septembrie toate trupele din Caucaz şi de la Stalingrad, s-ar fi constituit multe rezerve, un front tare şi se câştiga bătălia. Scopul războiului este distrugerea forțelor ruse. Fără rezerve, această distrugere nu este posibilă. Un front de 1 800 km se rupe oriunde. **General Hauffe**: Păstrarea Caucazului a fost impusă din motive de politică externă. **Dl. Mareşal**: Prefer să pierd pe tablou politic şi să câştig pe cel militar. Invers este catastrofă. Doresc de 40 de ani să fac o armată cum o făcusem. Dar nu mă dau bătut. Trebuie să fac altă armată. Să mi se dea materiale, căci este chiar interesul Germaniei ca România să aibă o armată puternică. Eu nu părăsesc barca, dar cu brațele goale nu trimit soldați la luptă şi trebuie să ştiu cu cine şi încotro merg în barcă. Moralul armatei nu e zdruncinat, pentru că fiecare ştie ce înseamnă o victorie rusească şi toți soldații români sunt hotărâți să lupte. Ne trebuie materiale şi echipament. Nu am convenție politică, nici militară. M-am angajat [în război] pentru că problema era a fi sau a nu fi ..." (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 328-330).

[clxxxvii] **28 decembrie 1942**

- *Directiva de război* nr. 47 a lui A. Hitler: Pentru Comandament şi apărarea sectorului Sud-Est pe Frontul de Est (A. Hitler, *Directives de guerre,* p. 165-169).

[clxxxviii] **30 decembrie 1942**

- Din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Cel mai serios obstacol pe care-l întâmpin în scrisul acestui roman [intitulat din start *Apocalips*] este «actualitatea» războiului din Rusia. Oricât aş încerca să mă detaşez, să uit de luptele grele pe care le poartă românii acolo, ca să mă pot concentra – nu izbutesc lucrul acesta pentru mai mult de două-trei ceasuri […] În atmosfera aceasta de panică şi teroare te întrebi dacă țara ta o să mai existe, dacă ai tăi au să supraviețuiască …" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 164).

[clxxxix] **31 decembrie 1942**

- Fragmente din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „ Am întâlnire cu Iuliu Maniu, venit să înceapă anul 1943 în Transilvania. Spune că disperat pentru că ni s-a prăpădit [în zona Stalingradului] armata şi suntem într-o situație disperată. Îi spun că am mai fost în asemenea situațiuni [în 1916-1918]. Dar atunci aveam cap, replică el, ceea ce nu avem acum. Apoi schimbă vorba şi-mi spune că îmi este recunoscător pentru ceea ce am făcut pentru cauza română în 1918-1919. Şi am răspuns că nu mi-am făcut decât datoria şi, dacă uneori am izbutit, este că am avut o încredere neşovăielnică în neamul nostru şi în dreptatea cauzei sale …" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, Bucureşti, Editura Adevărul, 1993, p. 175).

Decembrie 1942

- Fragmente din *Memoriile* d-rului Şerban Milcoveanu: „ … Cel de-al III-lea Reich a pierdut victoria în noiembrie 1941 şi şi-a decis înfrângerea în ianuarie 1943. Cauzele pentru care a pierdut victoria au fost: a) generalul *Iarnă*, care a venit cu o lună mai devreme şi care a transformat în sloiuri de gheață cele cinci armate de tancuri ajunse la 80 de km de Moscova; b) cunoaşterea Planului *Barbarossa* de către Înaltul Comandament Sovietic, care a putut astfel evita cele cinci bătălii de încercuire dintre Varşovia şi Moscova. În anul următor, 1942, cel de-al III-lea Reich a reluat ofensiva cu mobilizarea totală a Germaniei şi cu renunțarea la obiectivul de cucerire a Moscovei. Astfel, la sfârşitul anului 1942, armata germană, însoțită de armata română, a ajuns la Munții Caucaz în sud şi

la oraşul Stalingrad, fost Ekaterinograd, astăzi Volgograd, în nord […] Îngrozitorul dezastru militar de la Stalingrad a însemnat înfrângerea Germaniei şi pierderea războiului. Pe front şi în ţară [în România] s-a aflat despre scene îngrozitoare la Stalingrad; printre altele, soldaţii români agăţaţi cu mâinile de aripile avioanelor germane care-i scoteau pe răniţi din încercuire […] În România, nimeni nu mai credea în victoria Germaniei …" (Dr. Şerban Milcoveanu, *Memorii. Mici contribuţii la istoria politică a României contemporane*, I-II, Bucureşti, 2008, p. 386-387).

[cxc] **1 ianuarie 1943**

- Din *Proclamaţia către Ţară* a Mareşalului Antonescu, dată *În prag de An Nou* (31.XII.1942), dar publicată la 1 ianuarie 1942 în „Monitorul Oficial":

Români,

În prag de An Nou, îmi aplec din nou spre voi fruntea întunecată de răspundere şi braţul de părinte trudit, pentru ca să-mi simţiţi din nou gândul şi să-mi înţelegeţi faptele.

Se încheie un an greu şi aspru; un an de război crunt şi de poveri purtate cu bărbăţie.

În faţa Dumnezeului strămoşilor noştri;

În acest popas de sânge, de zbucium, de muncă şi de durere;

Putem să rostim liniştiţi cuvântul de îmbărbătare: Neamul şi-a făcut datoria.

Ne-am făcut-o atât faţă de noi înşine cât ţi faţă de alţii.

Ne-am făcut-o faţă de noi înşine pentru că neamul nostru a trăit întotdeauna, nu din târguri internaţionale, ci din zbucium greu şi din sângele jertfei.

Veac de veac, generaţie de generaţie, noi am apărat cu sânge bogăţia arcului carpatic, a Dunării şi Mării Negre şi ne-am sfinţit cu luptă crucile strămoşilor şi datoria faţă de credinţele lor.

Această luptă era pentru noi o poruncă.

Pământul Basarabiei şi Bucovinei ne fusese călcat mişeleşte.

Moldova noastră era ameninţată.

Şi, o dată cu ea, însă fiinţa neamului nostru putea să fie prăvălită sub cnutul întunericului.

De aceea, în ceasul greu, ne-am alăturat luptei pe care marele popor german a pornit-o împotriva acelora care pândeau să arunce haosul asupra continentului întreg.

Am respectat legile de onoare ale războiului şi legile de luptă, prin care Basarabia şi Bucovina au fost eliberate.

Plătim astfel tributul nostru de sânge pentru civilizaţia de mâine a continentului, care este propria noastră civilizaţie.

Făcând aşa, noi ne apărăm pe noi înşine şi sensul istoric al vieţii noastre.

Fiindcă românul, fără casă şi fără vatră, fără biserică şi fără familie;

Ţăranul, fără pământul trudei lui;

Cărturarul, fără liniştea gândului său;

Muncitorul, fără dreptul muncii anul, fără siguranţa averii lui, ar trăi o viaţă de ruşine şi deıului şi oră umilire pe care neamul nostru ar fi netrebnic s-o primească.

Români,

Cel dintâi gând pe care trebuie să-l îndrepte neamul în acest ceas este spre ostaşii de departe care luptă şi-şi jertfesc viaţa pentru viaţa noastră.

Lor le datorăm totul.

Lor trebuie să le închinăm toată recunoştinţa noastră.

Iar acelora care au căzut, neîntrecuţilor eroi cu care neamul nostru a dovedit încă o dată în istorie că popor de ostaşi am fost şi popor de ostaşi vom muri, lor trebuie să le închinăm toată slava creştină şi toată dreptatea naţională.

Români,

Războiul de azi este un război greu care cere nu numai sânge, dar cere şi minţi şi braţe.

Neamurile care ştiu, în încordarea supremă, să arunce pe câmpul de bătaie nu numai

sângele luptei, dar şi puterea minţii şi dogoare muncii, numai acelea pot să biruie încercarea neînchipuită de azi.

Neamul nostru a înţeles că ne este hărăzit să trăim cea mai crâncenă epocă de istorie.

Ne sunt în primejdie azi nu numai graniţele sfinte ale neamului, nu numai drepturile şi onoarea;

Ne este ameninţată nu numai viaţa noastră, a luptătorilor şi a celor vârstnici, nu numai biserica şi averea, dar este ameninţată viaţa copiilor noştri, însăşi istoria neamului românesc şi fiinţa lui.

Românii au înţeles acest lucru şi, oricare le-a fost altădată credinţa şi sfada, oricare le-au fost şi le sunt interesele, s-au unit toţi şi mi-au rezemat răspunderea, cu conştiinţa sfintei noastre unităţi naţionale.

Noi nu suntem neam care să putem ocroti în sânul nostru trădători ai credinţei strămoşeşti şi ai unităţii româneşti.

Dacă unul singur ar ieşi din rândurile noastre unite, din brazda noastră scăldată de sângele jertfei, din ogorul muncii noastre tăcute şi credincioase, neamul întreg, prin braţul meu, l-ar strivi pentru netrebnica lui cârtire.

De aceea, Români, cu setea neînfricată în dreptatea neamului nostru, cu credinţa neşovăielnică în lupta noastră de onoare şi de apărare a fiinţei neamului, putem să primim Anul Nou ridicându-ne frunţile îndurerate spre cerul de lumină al veşniciei noastre.

În Răsărit stăruie încă domnia întunericului, iar războiul, care a cuprins cu flăcările lui pământul întreg, nu şi-a astâmpărat furia.

Neamul nostru are însă conştiinţa că în această frământare neînchipuită şi-a păstrat până azi cu mândrie rostul său de popor demn, dând în acelaşi timp o contribuţie sănătoasă la viitorul de dreptate şi onoare al lumii, care trebui să iasă din vârtejul de azi.

Ostaşii noştri, cu vitejia lor, s-au aşezat treaptă a acestei istorii noi [...]

Cer tuturora să urmeze neşovăielnic porunca strămoşilor noştri care ne ordonă să ne apărăm pământul şi viaţa naţională.

Cer tuturora unire şi mândrie românească.

Cer tuturora să înţeleagă că, dacă Dumnezeu a pus în mâinile mele de soldat cea mai pângărită şi mai sfâşiată pagină din istoria neamului, este o datorie pentru mine să nu las o singură clipă ca această istorie să fie întunecată.

Din pragul Anului Nou, chemând la muncă, la răspunderi şi la jertfe pe românii de pretutindeni, făgăduiesc pe credinţa noastră strămoşească aceeaşi nebiruită încredere, aceeaşi nestrămutată hotărâre, aceeaşi neprihănită faptă până când neamul românesc îşi va realiza drepturile şi dreptatea.

Trăiască România!

Trăiască Regele!

Cu Dumnezeu înainte!

Mareşal Antonescu

1 ianuarie 1943

(*Registrul istoric*, vol. V, f. 175-176; I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 183).

- *Ordin de zi către Armată* al Mareşalului Antonescu:

Ostaşi,

Cu sufletul de părinte încercat, dar cu voinţa de fier a comandantului răspunzător, vă întâmpin în poarta Noului An cu mărturia de credinţă în fapta voastră românească şi eroică şi cu inima înduioşată de recunoştinţa pentru jertfa voastră dezrobitoare.

Am trecut printr-un an de jertfe neînchipuite.

Răstigniţi de Dumnezeu între primejdii, în faţa întunericului hoardelor ruseşti, noi nu avem. ca popor care îşi cinsteşte vetrele strămoşilor, crucea şi dreptatea, decât datoria de a ne apăra împotriva cotropitorilor sălbatici.

Anul încercărilor cumplite prin care am trecut a fost, totuşi, pentru voi, ostaşi, an de mare împlinire românească şi ostăşească.

Fiindcă în lupta pentru pământul Moldovei noastre şi în lupta pentru izgonirea duşmanului şi pentru prăvălirea lui, voi toţi aţi fost urmaşi neîntrecuţi ai luptătorilor noştri de altădată, împlinitori ai poruncii lui Ştefan Vodă.

N-aţi avut în conştiinţa voastră decât un singur crez: Patria;

N-aţi avut în inima voastră decât o poruncă: Crucea strămoşilor;

N-aţi avut în faţa voastră decât o datorie: Zdrobirea duşmanului.

La capătul unui an de lupte grele, neamul întreg este mândru de oastea lui.

Aţi luptat vitejeşte alături de bravii ostaşi germani şi italieni, umăr la umăr, aţi luptat pentru dezrobirea Basarabiei şi Bucovinei noastre.

V-aţi făcut, astfel, datoria faţă de lumea căreia aparţinem, faţă de biserică şi faţă de dreptatea aşezărilor de mâine.

Voi aţi ridicat, astfel, numele de român nu numai din ţărâna în care nevrednicia trecutului îngenunchease nedrept fruntea noastră, dar l-aţi reaşezat în dreptatea judecăţii continentului nostru.

Ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi,

Anul 1942 a fost pentru voi prilej de luptă, pe care aţi trecut-o în istorie şi chiar în legendă.

Veac de veac se va vorbi de eroismul vostru, aşa cum veac de veac s-a vorbit de luptele plăieşilor şi căciularilor noştri.

Fără să avem o armată cu aşezări de veacuri - pentru că veacurile ne-au zdrobit de atâtea ori fiinţa - prin exemplul generalilor bravi care au căzut luptând cu arma în mână alături de soldaţii lor, prin pilde de eroism neîntrecut, în care tatăl şi fiul au căzut laolaltă, în luptă corp la corp cu duşmanul, voi aţi ştiut să arătaţi că neamul românesc nu se predă, că neamul românesc prin voi îşi va purta neînfricat destinul şi nu se va abate niciodată de la slujirea Patriei şi Regelui.

Suntem toţi un singur braţ.

Suntem toţi un singur suflet.

Avem un singur crez şi o singură voinţă.

Nimic în lume nu ne va putea împiedica să ne împlinim un singur destin: destinul dreptăţii noastre.

Cu credinţa în el, ascultând glasul sfinţit al martirilor şi eroilor neamului, care ne poruncesc din umbra crucilor să ne respectăm jertfa, ostaşi de pretutindeni, şi, mai ales, ostaşi de departe, simţiţi în acest ceas credinţa pe care neamul întreg şi-o pune în voi, fiţi mândri de ea şi credeţi în împlinirea drepturilor noastre.

Mareşal Antonescu

1 ianuarie 1943

(*Registrul istoric*, vol. V, f. 176-177; I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 187).

- Fragment din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „Ce ne va aduce anul acesta? Nu ştiu. Dar optimismul meu natural – şi sănătos, cred – mă face să nu mă complac, ca mulţi alţii în prevederi catastrofale. Am mare încredere în neamul meu şi în dreptatea cauzei sale. De aceea privesc viitorul cu linişte. Iar, dacă vor veni zile grele, voi fi gata să le fac faţă, aşa cum trebuie. Este cred o datorie, într-un asemenea caz, să ne gândim la şi să practicăm arătarea lui Iorga cum s-a purtat boierimea moldovenească la Valea Albă: «boierii se închinară frumos în faţa morţii şi o primiră în faţă» …" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, Bucureşti, Editura Adevărul, 1993, p. 177).

[cxci] **2 ianuarie 1943**

- Din *Jurnalul* contelui Ciano: „ ... Că situaţia pe frontul rus este foarte grav o confirmă Mareşalul Antonescu, care socoteşte erorile germane drept «erori strategice, deci generatoare de grave consecinţe»" (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 125).

- Fragmente din *Jurnalul politic* al lui Ioan Hudiţă: „Seara la 7 la familia T. Ionescu […] E prezentă şi familia Şteflea […] «Desigur situaţia nemţilor şi a armatei pe frontul rus nu e de loc bună în momentul de faţă, intervine Şteflea … Nemţii sunt încă tari şi nu cred că vor capitula la Stalingrad» …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 413).

[cxcii] **3 ianuarie 1943**

- Din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Iar începe să mă ispitească gândul că sfârşitul continentului nostru e aproape. Dar asta mă liniştește" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 165).

- Fragmente din *Memoriile* generalului Constantin Pantazi: „După reîntoarcerea din inspecția făcută la Rostov şi în Cuban, la 3 ianuarie 1943 am raportat Mareşalului cele găsite şi părerea mea asupra situației. Încă din noiembrie 1942, Mareşalul era într-una bolnav, având zilnic temperatură de 38 grade, de multe ori chiar 39, toate căutările medicilor rămânând fără rezultat. Puterile i se măcinau vizibil şi doctorul curant îl ținea numai în injecții. Omul acesta plin de energie şi de voință era totuşi temător de boli, şi diferitele lui flacoane cu medicamente îl însoțeau peste tot. Aveam impresia că se profita oarecum, de către unele persoane din anturaj, de starea lui, administrându-i-se o îngrijire, alimentație restrictivă şi servitul a diferite medicamente după un criteriu strict programat, pentru a se obține o obişnuință de ascultare şi supunere" (Constantin Pantazi, *Cu Mareşalul până la moarte. Memorii,* p. 218-219). Vezi mai jos, în relatările generalului Pantazi, alte mențiuni privind boala Mareşalului (*ibidem,* p. 221, 222, 223).

[cxciii] **4 ianuarie 1943**

- Înainte de-a pleca la 15 ianuarie 1943 în Italia, ministrul Bova Scoppa, invitat cu soția de către I. Antonescu, are o lungă discuție cu acesta (stabilită, în chip eronat, în *Memorii* la 3 ianuarie 1944), despre care a consemnat: „În substanță, el [Mareşalul Antonescu] nu a economisit criticile în ceea ce privea situația militară de Frontul din Răsărit. Mi-a precizat că atrăsese de nenumărate de ori atenția Cartierului General German asupra faptului că dispozitivul românesc, la fel ca şi cel german, desfăşurat pe un front de circa 1 000 de kilometri, nu oferea rezerve strategice şi, mai ales, nu dispunea decât de foarte reduse rezerve tactice. Mareşalul a adăugat că nu s-a sfiit să critice acțiunea Comandamentului Suprem German şi instrucțiunile lui în ceea ce privea apărarea «cu orice preț» a pozițiilor. În iarna trecută, pe o zăpadă de doi metri, un ordin similar a putut fi în mare parte executat, pentru că zăpada reprezenta cel dintâi obstacol al tancurilor sovietice. Însă, într-o iarnă mult mai blândă, ar fi fost indispensabilă o «apărare ultra elastică», care nu ar fi compromis frontul, cum s-a întâmplat, permițând ruşilor să amenințe dispozitivul unor întregi armate. «Nu mă încăpățînez să cred că aş fi un geniu strategic – a preciza Mareşalul -, dar am fost timp de patru ani, în timpul celuilalt război [1914-1918], şeful secției de operații a Comandamentului nostru Suprem; m-am ocupat mereu de probleme operative şi eram, deci, în măsură să ofer nişte sfaturi care nu au fost acceptate. Unul dintre cei mai mari inamici ai Germaniei a fost, în tot anul trecut, serviciul de propagandă anglo-saxonă. Povestea celui de-al doilea front este una dintre manevrele militare cele mai reuşite ale Aliaților. Într-adevăr, Comandamentul German s-a lăsat amăgit de acest pericol al celui de-al doilea front în Occident şi, încet-încet, a început să degarnisească de divizii Frontul de Est., lipsindu-l de acele rezerve strategice care ar fi umplut multe spărturi în situația la care ne referim astăzi. Germanii nu şi-au dat seama că, atunci când ai un inamic de învins, trebuie să mergi până la capăt, fără să-ți dispersezi forțele. Dacă, după căderea Franței, [germanii] ar fi considerat Mediterana ca teatru esențial al luptei, ar fi trebuit să-şi concentreze toate forțele în acel sector şi să pornească hotărâți împotriva Gibraltarului şi împotriva Tunisului. Din momentul în care Rusia a fost considerată adversarul principal de învins, era necesar să se realizeze o concentrare maximă de mijloace împotriva acesteia şi să se procedeze la o intensificare a eforturilor, pe măsură ce inamicul se demonstra atât de formidabil [...] Foarte probabil, voi merge eu însumi la Cartierul General German şi voi spune Führerului că trebuie să fie limpezi şi în materie de politică. Eu mi-am asumat mari responsabilități față de poporul meu şi nu pot să-i cer eforturi şi sacrificii în flux continuu, fără să-i dau satisfacția de a şti care va fi destinul lui. Adversarilor mei *epistolari*, care mă critică pentru că m-am implicat cu toate forțele în Est, lăsând la o parte alte probleme, mult mai apropiate de inima oricărui român, le-am răspuns că acum este necesar să învingem bolşevismul. La celelalte ne vom gândi după aceea. Cu toate acestea – a adăugat apăsat dictatorul român -, încrederea mea în victorie este intactă. Diviziile mele, cele care au fost în mare parte decimate, vor fi refăcute pe teritoriul

rusesc. Germanii vor trebui să ne furnizeze materialele necesare pentru a le re-echipa şi, apoi, vor trebui să ne dea mijloacele pentru a ne înfrunta cu tancurile sovietice. Războiul nu poate fi făcut doar cu sângele infanteriştilor [...] Însă acum – a încheiat Mareşalul – este important să se găsească modalitatea de a opri înaintarea sovietică şi am o încredere senină că vom reuşi, prin intermediul adaptării forţelor noastre la realitatea situaţiei şi prin intermediul întrebuinţării rezervelor, care trebuie constituite de urgenţă». L-am întrebat pe Mareşalul Antonescu dacă el credea cu adevărat în existenţa acestor faimoase arme germane secrete, despre care se vorbea de atâta timp. «Am impresia – am adăugat – că este vorba în special despre arme propagandistice, altfel nu-mi explic de ce, având în vedere că lucrurile merg atât de prost în Africa, germanii nu le-au întrebuinţat pe acel front». Dictatorul mi-a răspuns că ignora ce intenţii avea Înaltul Comandament German în ceea ce privea Africa; în ceea ce privea armele, acestea existau, pentru că le văzuse [...] Oricum, conversaţia pe care am avut-o cu Mareşalul Antonescu, în primele zile ale lunii ianuarie 1943, are o valoare deosebită. Aceasta dovedeşte limpede că, în ciuda tragicelor experienţe trăite pe frontul rusesc, în ciuda stării de spirit a popoarelor europene, în ciuda erorilor politice şi militare formidabile pe care el însuşi le vedea şi le recunoştea, mitul puterii germane era încă viu în mintea multor generali, care continuau să creadă în geniul lui Hitler şi în invincibilitatea armatei germane. Acum, dacă în ianuarie 1943 această eroare de perspectivă istorică şi politică putea fi explicabilă şi de admis, dată fiind şi infernale abilitate teutonică de a face să se creadă în surprizele militare pe care le-ar fi rezervat viitorul, şi Mareşalul Antonescu putea beneficia, deci, de circumstanţe atenuante. Dar în iulie 1944, când toate speranţele în victorie, chiar şi cele minime, erau risipite, gestul de a persista în greşeală, cum făcea el, continuând războiul alături de Germania, nu poate fi judecat cu nici o indulgenţă şi nici o scuză. În 1944, ca şi Mussolini, Antonescu încerca să prelungească agonia ţării sale, ştiind că îl va învinge şi pe el catastrofa. Când nici o speranţă nu mai era legitimă, acei dictatori nu se mai sinchiseau de popoarele lor, ci de propria lor viaţă. Iată de ce istoria nu-i poate judeca decât cu neîndurare" (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 117-119).
- Fragment din *Jurnalul politic* al lui Ion Hudiţă: Generalul Traian Grigorescu îi transmite, prin mesager de încredere, că „«situaţia trupelor noastre la Stalingrad e disperată şi că deznodământul se va produce cât de curând»" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942 – 31 ianuarie 1943,* p. 416).
- Din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Disperarea de anul trecut revine. Dar nu legată de o experienţă personală, nu ca un efect al condiţiei mele în univers, ci rezultantă a meditaţiilor mele asupra mersului războiului. Totul mi se pare inutil şi absurd, dacă o lume nouă se va face cu preţul dispariţiei României ca stat şi ca naţiune. Nu mă interesează nici un fel de paradis terestru (în care, de altfel, nu cred dacă e dobândit cu sacrificarea neamului meu. Niciodată n-aş fi crezut că voi ajunge la disperarea metafizică plecând de la politică şi naţionalism" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 165).

[cxciv] **5 ianuarie 1943**
- Primind „Crucea biruitoare" din partea ÎPS Nicodim, Patriarhul României, Mareşalul Antonescu a declarat între altele: „Copil fiind, am trăit în casa părinţilor mei o viaţă creştinească. În acele bătrâneşti case am învăţat să muncesc onest, să nu doresc nimic din ceea ce e al altcuiva, să mă mulţumesc cu puţinul care e al meu, să nu mă las cuprins de orgoliu şi să duc până la capăt orice muncă şi orice luptă începută şi să cred în ce este curat şi sfânt. Pentru înaintaşii mei, munca şi credinţa. Omenia şi dreptate pentru toţi şi răsplata pentru cine o merită, dragostea de pământ şi respectul pentru munca şi bunul altuia au fost temeiurile lor de voinţă. Cu alte şi limpezi cuvinte, Biserica şi sfintele drepturi ale credinţei şi ale Neamului au fost pentru ei şi, prin ei, pentru mine, îndreptar [al] vieţii lor şi al vieţii mele ..." Numai în acest fel, conchide Mareşalul se poate înţelege „de ce am considerat ca o datorie ca să arăt întotdeauna ce însemnează pentru viaţa noastră credinţa în ogor şi în cruce" (*Registrul istoric*, vol. V, f. 180).

[cxcv] **7 ianuarie 1943**
- Secţia Operaţiilor din cadrul MStM a definitivat, sub nr. 315 880, în trei exemplare, documentul

intitulat *Pregătirea şi desfăşurarea operaţiilor pe frontul Armatelor 3 şi 4 Române în lunile septembrie-decembrie 1942* (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 332-340), din care Mareşalul Antonescu a luat două exemplare pentru întrevederile cu A. Hitler de la Berlin din 10 ianuarie 1943 şi care i-a servit ca bază pentru **Memorandumul** datat 9 ianuarie 1942 (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 340-347) transmis Führerului cu acelaşi prilej (vezi *supra,* **Anexe**).
- Fragmente din *Jurnalul politic* al istoricului Ioan Hudiţă: Oaspeţi, felicitări şi toasturi cu prilejul zilei onomastice. Între oaspeţi, liderul basarabean Pantelimon Halippa, care opinează: „«Putea pune capul că Hitler va intra ca-n brânză în Rusia Sovietică, mai ales după ce văzusem cât s-au dovedit de slabi în războiul cu Finlanda [1939-1940] … Văd că m-am înşelat … Am avut în vedere numai soarta provinciei mele Basarabia şi, în dorul meu de a o vedea eliberată, am văzut în nemţi singurul mijloc prin care puteam obţine acest lucru. Azi văd cu groază înfrângerea nemţilor şi invazia ţării de hoardele bolşevice» …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 420).

[cxcvi] **8 ianuarie 1943**
- Din *Jurnalul* lui Ioan Hudiţă: „La 8 dimineaţă mă felicită la telefon [pentru ziua numelui din ajun] Mihai Antonescu şi mă roagă să trec pe la el peste o oră, căci vrea să-mi spună ceva. La 9 şi ceva m-am dis la el la Preşedinţie. M-a primit amical. De cum m-am aşeza jos el mi-a spus că Mareşalul e foarte supărat pe mine şi că, de multe ori, în anul trecut a voit să mă trimită în lagăr pentru activitatea mea politică, incompatibilă cu situaţia mea de profesor. Mareşalul mă acuză că-i critic peste tot politica lui externă şi că sunt «elementul principal în conducerea Partidului, ducând de nas pe ceilalţi şi influenţând chiar pe Maniu». «Dacă nu eşti în lagăr până azi, îmi spune Ică, să ştii numai că eu te-am scăpat, opunându-mă categoric … Te previn însă că pe viitor nu sunt sigur că voi reuşi» …" Mihai Antonescu era încrezător că Hitler va depăşi dificultăţile de la Stalingrad, că Paulus se va salva din încercuire, astfel că Ioan Hudiţă a exprima convingerea opoziţiei că „desprinderea de Axă este mai necesară ca oricând" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 423-424).

[cxcvii] **9 ianuarie 1943**
- Fragmente din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „… Horia Sima a fost prins la graniţa italo-germană şi predat Germaniei. La 1 ianuarie, Antonescu a avut o criză de disperare, cu plânsete etc. O doamnă prezentă a răspândit vestea în tot oraşul. Slăvescu e informat că acum Antonescu s-a dus la Hitler pentru a cere retragerea unităţilor româneşti [de la Stalingrad] în refacere, chiar în ţară şi spune că ar fi foarte bine, mai ales că am pierdut mulţi oameni şi mult material …" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, Bucureşti, Editura Adevărul, 1993, p. 179).
- Însemnare din *Jurnalul* lui Ioan Hudiţă despre atmosfera din Iaşi: „… Nimeni nu mai crede în victoria nemţilor şi toată lumea înjură pe Antonescu pentru că nu pune capăt mai repede războiului". Seara, istoricul află de la colonelul Marinescu: „La Stalingrad situaţia trupelor încercuite este disperată" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 425).

[cxcviii] **10 ianuarie 1943**
- La Cartierul General al Führerului (*Wolfsschanze*) se desfăşoară, la 10-11 ianuarie 1943, convorbirile A. Hitler - Ion Antonescu, consemnate, ca de obicei, în stenogramele întocmite de Paul Otto Schmidt. Documentele respective, publicate integral prin grija celebrului istoric german Andreas Hillgruber (vezi *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler,* II, Frankfurt am Main, Bernard und Graefe Verlag für Wehrwesen, 1970, p. 197-208; în traducere, Ion Calafeteanu, *Români la Hitler,* Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1999, p. 1171-182), sunt incluse în **Anexele** prezentului volum. Relativ la întrevederile din 10-11 ianuarie 1943 vezi şi Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, München, Bernard und Graefe Verlag, 1982, p. 34.

[cxcix] **11 ianuarie 1943**
- Cu prilejul întrevederilor sale la MAE din Berlin, prof. Mihai Antonescu şi Joachim von

Ribbentrop semnează un protocol de plăți între Banca Reichului şi BNR, cea dintâi angajându-se să vândă celeilalte 30 tone aur (circa 84 milioane mărci) drept „acoperire" pentru notele emise anterior pentru finanțarea intereselor germane (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 347-348).
- Fragmente din *Jurnalul* Generalului Radu R. Rosetti: „…Am verificat şi am constatat că în adevăr Stalin a spus acum câteva zile că pe frontul rusesc se află: 22 de divizii românești, 12 ungurești, 4 slovace, 1 spaniolă, 10 italienești, 12 finlandeze, cifre ce par a fi cele adevărate" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*,Bucureşti, Editura Adevărul, 1993, p. 181).
- Fragmente din *Memoriile* colonelului Ion Gheorghe despre întrevedere Hitler-Antonescu: „… România fusese lovitură [în urma contraofensivei sovietice din 19-20 noiembrie 1942] cel mai puternic dintre toți aceşti parteneri ai Pactului [Tripartit]. Ca urmare, conducerea germană trebuia să-i acorde cea mai mare atenție. Germania era informată de atmosfera ce domnea în România. Pierderile îngrozitoare de pe Don, de la Stalingrad şi din Sud provocaseră o adâncă depresiune morală în România […] Întâlnirea dintre Hitler şi Antonescu în ianuarie 1943 crease baze noi într-o anumită măsură satisfăcătoare pentru viitoarea colaborare militară şi economică şi atenuase neînțelegerile, dar îmbunătățirea relațiilor nu mergea în profunzime. Lipseau sinceritatea şi încrederea. O colaborare cu adevărat colegială între cele două națiuni nu mai era posibilă după tot ce se petrecuse. Până atunci interesele fuseseră într-o măsură paralele, acum divergențele ieşeau tot mai clar la iveală. Germania a proclamat războiul total. Cu cât victoria devenea mai îndoielnică, cu atât mai crudă şi mai fanatică devenea lupta. Conducerea germană era decisă să înfrângă toate rezistențele şi să ducă războiul cu o duritate aproape necunoscută în istorie până la ultima consecință. Fanatismul a crescut până la demență şi poporul german a trebuit să-şi asume jertfe uriaşe. Nemulțumindu-se cu atât, conducerea germană cerea şi partenerilor săi o cantitate asemănătoare de eforturi şi de jertfe. Deviza *victorie sau prăbuşire* era valabilă pentru toți aliații. Poporul român a dat însă înapoi în fața unor astfel de perspective […] Războiul devenea tot mai lipsit de perspectivă. De aceea România a început să caute o ieşire din implicația fatală şi tragică. Înstrăinarea trebuia să se adâncească tot mai mult. România nu a primit noi poveri militare, deoarece Germania s-a limitat la unitățile române aflate deja pe front, dar în schimb relațiile au început să se înrăutățească rapid în domeniul economic. Între concepțiile celor două țări era o prăpastie de netrecut …" (Ion Gheorghe, *Un dictator nefericit: Mareşalul Antonescu,* p. 258, 263).

[cc] **12 ianuarie 1943**
- Din însemnările istoricului Ioan Hudiță: „ La Maniu la ora 9. A sosit în Capitală aseară. Nu arată prea bine cu sănătatea […] L-am informat pe Maniu de ultima mea discuție cu Mihai Antonescu şi de încrederea oarbă a pe care acesta o are în victoria nemților. Maniu e convins că [Mareşalul] Antonescu «e tot aşa de dezechilibrat ca şi Hitler» şi că va juca mai departe cartea germană «indiferent de ce s-ar putea întâmpla cu poporul român». El speră să-l convingă şi pe rege că nu există nici o soluție «decât înlăturarea lui cu forța» […] Maniu crede că momentul cel mai potrivit pentru a discuta cu regele Mihai această chestiune va fi îndată după capitularea de la Stalingrad, «care va provoca mare panică în rândurile sateliților germani hrăniți mereu cu iluzia invincibilității ei militare» …" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 428).

[cci] **13 ianuarie 1943**
- Fragmente din *Jurnalul politic* al Prof. Ioan Hudiță: „Pe la opt, când mă pregăteam să plec la Universitate, a sosit colonelul Marinescu să-mi spună că Antonescu, însoțit de Ică, Ştefleа şi alții, a plecat ieri să-l vadă pe Hitler. O dată cu ei a plecat şi Killinger [în fapt, Mareşalul şi suita plecaseră la 8 ianuarie 1943, astfel că la 14 ianuarie aveau să revină în Bucureşti – cf. *supra,* în *Jurnalul* lui Antonescu]". În cursul aceleiaşi dimineți, Maniu şi Hudiță l-au vizitat pe Dinu Brătianu, care li „s-a plâns din nou de colaboratorii lui apropiați. «Aproape toți, afară de Gheorghe [Brătianu], văd situația externă ca şi mine, zice el, însă ce folos, când e vorba să ia vreo atitudine în contra lui Antonescu toți se tem să nu-şi piardă situațiile în diferite consilii de administrație, care, toate, depind de stat». El se plânge îndeosebi de frații Lapedatu şi de dr-ul Angelescu […] Brătianu e de acord cu noi că trebuie

înlăturat Antonescu «prin toate mijloacele». «Dar cum», îl întreb eu. El nu pune nici o bază pe regele Mihai, care «e prea copil şi nu pricepe mare lucru în politică» şi apoi el are foarte proaste păreri despre mama lui şi despre întreg anturajul de la Palat, «oameni de nimic, la discreţia lui Antonescu, care-i plăteşte gras». Brătianu nu vede scăparea decât printr-o lovitură de stat, realizată de şeful unei unităţi militare, asigurat, bineînţeles, de sprijinul celor două partide, ţărănesc şi liberal. «Mă gândesc de luni la militarul de care avem nevoie, continuă el, şi nu-l găsesc». Maniu i-a spus că el vede soluţia tot la Palat, în sensul că regele Mihai să aibă pe lângă el un militar cu autoritate, cu care noi să ne putem înţelege. Pentru Maniu, autoritatea regelui faţă de armată este un element hotărâtor în reuşita acţiunii noastre, având în vedere că printre conducătorii ei se află încă foarte mulţi cu totul ataşaţi nemţilor. «Rămâne să mai discutăm această chestiune, zice Maniu, după ce se va termina cu Stalingradul, căci atunci vom găsi un teren mai favorabil în discuţiile cu militarii de care avem nevoie»" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 429).

[ccii] **14 ianuarie 1943**

- Fragment din *Jurnalul politic* al lui Ioan Hudiţă: „… La 6 [p.m.] trec pe la Maniu […] Dinu Brătianu i-a spus ieri lui Maniu că, după părerea lui, Antonescu s-a dus la Hitler pentru a obţine armamentul necesar pentru înlocuirea celui pierdut pe frontul rus în vederea organizării unei noi armate. El se întreabă pe drept cuvânt unde va mai găsi oameni, în afară dacă nu înrolează şi tinerii până la 17 ani. Brătianu şi Maniu s-au pus de acord să vadă pe rege de îndată ce se va termina cu Stalingradul, pentru a vedea împreună cum se poate realiza înlăturarea lui Antonescu …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 432).

[cciii] **15 ianuarie 1943**

- În noaptea de 15/16 ianuarie 1943, aflat în trenul ce-l conducea de la Bucureşti la Roma, Renato Bova Scoppa a redactat – pentru MAE al Italiei – un raport pe marginea celor ce-i declarase prof. Mihai Antonescu după vizita ce-i făcuse lui A. Hitler, alături de Mareşalul Antonescu, la MCG din Ucraina. Din acest document excepţional reţinem: „ ... «L-am găsit pe Führer obsedat de problema rusă şi am avut impresia netă că ne află [Mihai şi Ion Antonescu] în faţa unui om torturat de grave nelinişti. El ne-a vorbit îndelung despre trecut, despre singurătatea sa, despre revoluţia sa. S-ar fi spus că voia să prindă puteri din marile amintiri ale trecutului, pentru a neutraliza amărăciunea orei prezente. În insistenţa sa asupra problemei ruseşti, Führerul pierde din vedere, până la urmă, să ţină seama de America şi de Anglia. El vede Europa de mâine *ca o cetate,* care va trebui să găsească mijloacele proprii pentru a se apăra în spaţiul rus. În sfârşit, generalul Hauffe ne-a arătat o hartă a *cetăţii Europa*, ale cărei hotare trec de-a lungul frontierelor ocupate acum de trupele *Axei* şi exclud Africa. Führerul îşi dă perfect seama de gravitatea situaţiei din Est, dar ne-a exprimat convingerea sa că va putea să-i facă faţă. Cum, nu ştie exact. Când Mareşalul Antonescu i-a ridicat problema că, dacă se consideră frontul rusesc drept decisiv, atunci trebuie concentrate toate eforturile pentru a cuceri Moscova şi Leningradul şi linia fluviului Volga, Führerul a răspuns că ceea ce contează acum este să se reziste, să se organizeze industria şi agricultura rusească şi să se neutralizeze ofensiva aeriană a anglo-americanilor. Am trecut deci de la războiul ofensiva, de la *Blitzkrieg*, la concepţia apărării până la ultima limită, la acea abstracţie pe care o reprezintă citadela europeană. Pentru apărarea acestei citadele, este aruncată în abisul din Răsărit floarea infanteriilor europene [...] Obstinaţia [Înaltului Comandament German] de a ţine Stalingradul a consumat armate întregi. La reproşul puţin amabil al lui Ribbentrop, că infanteria italiană şi română nu a rezistat, am răspuns că aceasta rezistase foarte bine timp de mai multe zile, însă nu este vina noastră că infanteriştii nu fuseseră înzestraţi cu mijloace blindate şi anticar, necesar pentru a se apăra. Acum, frontul este vulnerabil peste tot. Situaţia este gravă în Caucaz, este foarte gravă între Don şi Doneţ, este gravă la Voronej. La Cartierul General German domneşte un centralism dement, care a devenit sistem. Nu se mişcă o unitate fără ordinul Führerului ... »". Faţă de o atare situaţie, Mihai Antonescu socotea că Mussolini şi Ciano trebuiau să ia conducerea statelor cuprinse în *Axă* pentru a acţiona înainte de-a fi prea târziu, pentru a se evita „«*cu orice preţ prăbuşirea sistemului european în favoarea Rusiei*»"

(apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 122-124). Italia – ar fi concluzionat prof. Mihai Antonescu – este „«singura care poate să vorbească. Este singura care poate să ne conducă. Şi noi aşteptăm un cuvânt al ei şi strigătul ei»" (*ibidem,* p. 125).

[cciv] **16 ianuarie 1943**

- Fragmente din *Jurnalul politic* al lui Ioan Hudiţă: „Şedinţă de birou [al PNŢ] la Mihai Popovici (11-1,30). Sunt prezenţi toţi memmbrii biroului […] Mihalache a vorbit după Popovici, spunând în esenţă cam acelaşi lucru. «Recunosc, a spus el, că Antonescu a greşit aliindu-se cu nemţii, însă cine şi-ar fi putut închipui acum doi ani că ei ar putea fi învinşi. Eu singur aş fi pus capul că armata germană nu poate fi învinsă. S-a înşelat Antonescu, dar ne-am înşelat şi foarte mulţi dintre noi. În orice caz, eu nu pot arunca cu piatra în el, ştiind că el a jucat cinstit şi ca un bun patriot cartea alături de nemţi. A-i cere azi să se retragă pe Nistru, lăsând armata germană încleştată într-o luptă pe viaţă şi pe moarte cu ruşii, duşmanii noştri, mi se pare un lucru mai mult decât imoral şi chiar nepractic, întrucât, dacă nemţii sunt învinşi, am mai putea noi singuri să ne apărăm în contra tăvălugului rusesc? Îmi dau totuşi seama că trebuie făcut ceva pentru a evita o ocupaţie rusească, însă să mă bată Dumnezeu dacă ştiu cum trebuie procedat». Lupu i-a răspuns cum trebuie [..] «Catastrofa care se apropie de frontierele noastre este opera tuturor acelor care au combătut politica noastră, a continuat Lupu. Vina principală o poartă Antonescu şi colaboratorii săi de guvern, care s-au erijat în conducători cu de la sine putere. O răspundere morală aveţi şi dv. doi [M. Popovici şi I. Mihalache], care l-aţi încurajat pe Antonescu să persevereze în politica lui greşită şi criminală […] Ei bine, amice Mihalache, află că interesele unui neam nu se apără cu dulcegării sentimentale, ci cu judecata rece ţi aspră a vieţii. Noi suntem un popor mic, nu trebuia să ne vârâm într-un război de giganţi. Germanii sunt un popor mare, chiar învinşi ei vor reuşi să se salveze, în timp ce noi, cu duşmanii care-i avem în jurul nostru, riscăm să ne pierdem ca naţiune dacă nu deschidem bine ochii. Nemţii sunt învinşi definitiv. Cu noi sau fără noi, tot acolo ajung. Nimeni nu ne poate condamna dacă, ajunşi pe marginea prăpastiei, căutăm să ne salvăm, în timp ce tovarăşii noştri de luptă vor se arunce în ea. Ne aflăm în faţa unui caz de forţă majoră şi nimeni nu ne poate condamna dacă încercăm să ne salvăm. Şi nemţii, care s-au lăsat complet idiotizaţi de Hitler, ne vor da dreptate că ne-am salvat la timp. Ne vor fi poate recunoscători, căci gestul nostru îi poate determina şi pe ei să pună capăt unui măcel inutil». Argumentarea lui Lupu a făcut o profundă impresie. Maniu s-a ridicat de la locul lui, s-a apropiat de Lupu şi l-a îmbrăţişat, vădit emoţionat. «Ai fost admirabil, doctore dragă, i-a spus el. D-ta ai dat soluţia mai bine decât aş fi făcut-o eu singur. Sunt de acord din tot sufletul cu tot ce ai spus atât de bine şi atât de simplu» …" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 433-435).

[ccv] **17 ianuarie 1943**

- Dispoziţii privind cenzura presei pe tema ultimei întrevederi Antonescu – Hitler din 10 ianuarie 1943:

STRICT SECRET / FULGER
MINISTERUL PROPAGANDEI NAŢIONALE
Cenzura Centrală a Presei
Nr. 4 036 A/17.I.1943
Cifrat şi expediat
Ora 23,30

TELEGRAMĂ
către
TOATE PREFECTURILE DE JUDEŢE DIN ŢARĂ ŞI GUVERNĂMINTELE BUCOVINEI, BASARABIEI ŞI TRANSNISTRIEI
Biroul Cenzurii Presei

Am onoare a face cunoscut că, în legătură cu întrevederile şi discuţiunile ce au avut loc la Marele Cartier General al Führerului, ziarele vor putea face următoarele comentarii:

1. Întâlnirea nu a fost o simplă vizită protocolară, ci un pas nou în poziția diplomatică a celor două Țări, în vederea apărării şi clădirii noii Europe.

2. Se va scoate în evidență cordialitatea, înțelegerea şi adâncirea schimbului de vederi.

3. Germania este conştientă de jertfele aduse de România cauzei comune, jertfe pe care poporul german le cinsteşte în mod deosebit, astfel că a fost normal să se discute cu acest prilej, compensațiile morale şi economice ce urmează a se recunoaşte Țării noastre.

4. Ca normativ se vor lua articolele apărute în presa din Capitală, cu acest prilej, în ziua de 16 ianuarie a.c.

ŞEFUL CENZUREI CENTRALE A PRESEI,
Lt. Colonel Magistrat, D. D. Athanasiu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 188).

- Însemnări din *Jurnalul* lui Ioan Hudiță: „… L-am întrebat pe Malaxa dacă are vreo ştire în legătură cu cele aranjate de Antonescu la întrevederea cu Hitler [din 10 ianuarie 1943 – vezi *supra*]. El n-a văzut nici pe Mareşal şi nici pe Ică de când s-au întors. A vorbit în schimb cu generalul [Gh.] Dobre, care a făcut parte din delegați şi a aflat că s-au discutat mai mult chestiunile militare de pe front şi în special acelea referitoare la înarmarea trupelor noastre. Dobre i-a spus că delegația noastră a fost foarte bine primită şi s-a bucurat de o atenție deosebită din partea lui Hitler şi a colaboratorilor săi. Toate cererile noastre de armament au fost acceptate, însă Dobre se îndoieşte că ele vor fi şi îndeplinite «din cauza mizeriei în care se zbate industria de război germană». Cu toate că nemții căutau să arate bine dispuşi şi optimişti, Dobre şi colegii săi din delegație şi-au putut da seama că atmosfera era totuşi greoaie şi că Hitler era foarte abătut. Dobre nu e în curent cu chestiunile politice care au putut fi discutate de Mareşal cu Hitler şi la care Ică n-a participat. Malaxa spune că el ştie precis că Mareşalul vede în Ică mai mult un instrument de execuție decât un colaborator. De câte ori Malaxa i-a văzut împreună, niciodată nu l-a văzut pe Ică spunând ceva în fața Mareşalului, căutând să asculte şi să dea din cap. Malaxa cred că trupele germane şi române din regiunea Stalingrad vor capitula curând, ele nemaiavând absolut nici o şansă de a ieşi din încercuire …” (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 438).

[ccvi] **18 ianuarie 1943**

- Nota Cabinetului Militar nr. 11 924/M 2 - Pe adresa nr. 640 691 din 27.12.1942 a Cabinetului Ministrului, referitoare la proprietarii de la care au fost ridicați prizonierii de război, din cauza tratamentului inadecvat ce li s-a aplicat, domnul Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului, a pus următoarea rezoluție:

„Foarte bine.
Să nu li se mai dea deloc, nici prizonieri, nici unități concentrate pentru muncă.
Să se publice măsura luată”.

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 189).

- În şedința Consiliului de Miniştri, prof. Mihai Antonescu prezintă un expozeu pe marginea vizitei şi discuțiilor din 10-11 ianuarie 1943 de la Marele Cartier General German, unde l-a însoțit pe Mareşalul Antonescu la întrevederile cu A. Hitler (textul cvasi-integral al stenogramei, din care nu s-au păstrat ultimele pagini, în Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, eds., *Antonescu-Hitler,* II, p. 20-57; Ion Calafeteanu, *Români la Hitler,* p. 140-171). Titularul Externelor relatează despre convorbirile după masa de prânz din prima zi: „ ... Cel dintâi lucru care m-a întrebat Führerul imediat a fost: câte ceasuri i-am vorbit lui Ribbentrop pe chestia Transilvaniei? Spun: Nu încă, mi-o rezerv pentru deseară. La care Führerul mi-a răspuns: Nu mai este nevoie, că mi-a vorbit Mareşalul destul. I-am răspuns: Totuşi va trebui s-o reiau afară dacă Excelența Voastră îmi dă un răspuns care să facă inutilă convorbirea ...” (*Antonescu-Hitler,* II, p. 28).

[ccvii] **19 ianuarie 1943**

- Însemnare în *Jurnalul* contelui Ciano: „... Bova Scoppa a făcut un raport [vezi *supra* – 15 ianuarie 1943] despre o lungă discuţie cu tânărul Antonescu, la reîntoarcerea acestuia de la Cartierul General German. A fost explicit în a afirma tragicele împrejurări în care se află acum Germania şi, în mod curajos, prospectează necesitatea pentru România, ca şi pentru noi, de a stabili contacte cu Aliaţii pentru a căuta o apărare împotriva bolşevizării Europei. Am dus raportul Ducelui şi acesta a făcut obiectul unui discurs pe care demult voiam să i-l fac: nu vom ieşi în faţă, înainte de ruptură, dar vom privi realist situaţia şi ne vom aminti că orice facere de bine trebuie să înceapă în propria ta casă" (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 126).

- Fragmente din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „Dimineaţa merg la Marele Stat Major, unde am o lungă convorbire cu Generalul Ştefleа, care mă pune la curent cu o sumă de fapte. În întreb ce s-a întâmplat pe Don şi cum. Începe a povesti mai de departe şi anume că Antonescu a vrut numaidecât să se formeze un grup de armate românesc [vezi *supra* date relativ la Grupul de Armate „Don"], iar el [Ştefleа] nu vroia, pentru că ai noştri singuri nu aveau armament destul de puternic, nu aveau tancuri îndestulătoare, nu aveau mijloace automotoare de transport, nu aveau aviaţie suficientă. El [Ştefleа] a căutat, de asemenea, să pună cât mai puţini de ai noştri în foc. În loc de 500 000 oameni, am avut în linie 382 000 de oameni. În privinţa celor petrecute pe Don, spune că au fost două surprize: una tehnică - prin faptul că ruşii au pus în luptă tancuri cu cuirase ce nu puteau fi străpunse de artileria noastră antitanc şi de cea de câmp şi strategică. Germanii nu ne-au dat materialul ce a cerut el, mai ales mine de câmp şi artilerie antitanc, şi nici nu au avut în rezervă în spatele frontului nostru, extrem de întins, numărul de divizii făgăduite, dar nici măcar o divizie întreagă. Ruşii au străpuns la aripile frontului ocupat de cinci divizii ale noastre şi le-au înconjurat. Apoi au înconjurat şi trei divizii ale Corpului 1 Armată la stânga acestora. Ştefleа a propus la 21 noiembrie [1942] retragerea. Toate comandamentele ierarhice germane, până la Hitler inclusiv, au refuzat, iar Antonescu a răspuns că nu se poate amesteca într-o acţiune în cadrul armatei germane. Dacă se aproba, am fi scăpat cea mai mare parte din infanterie şi toată artileria de câmp şi grea, şi o dovadă e că aproape toate serviciile diviziilor respective, inclusiv cele înhămate cu boi, s-au retras nesupărate. Între Don şi Volga aveam două divizii, a 18-a şi a 20-a, la flancul drept al nemţilor din Stalingrad, tocmai cel mai expus. A 18-a a fost înconjurată şi distrusă, iar a 20-a împresurată la Stalingrad cu nemţii. Cei din Stalingrad trebuie să lupte până la ultimul om şi [Generalul N.] Tătăranu a fost trimis azi dimineaţă înapoi acolo. Am pierdut în total: artileria de tot soiul a 10 divizii, mare parte din artileria grea şi destul de multă infanterie. Ştefleа socoteşte că am scăpat din acest divizii cam 50 000 la 60 000 de oameni. Apoi mi-a arătat frontul actual şi acel pe care se va retrage. Trupele noastre sunt în refacere înapoi, afară de două divizii în Crimeea şi şase în Caucaz. Italienii şi ungurii străpunşi se retrag. Ungurii au în total 19 divizii în Rusia. [La 10 ianuarie 1943] Führerul i-a primit bine [pe Mareşalul Antonescu şi colaboratorii săi] şi s-a arătat înţelegător. S-a admis că toate trupele noastre, mai puţin diviziile din Crimeea şi din Caucaz, care vor rămâne pe front, să se retragă în ţară spre a se reface. Germanii vor da materialul pentru a le înzestra complet şi ultramodern. Doi ani nu vor mai intra pe front. Germanii pregătesc o contraofensivă pentru a reluat tot terenul pierdut; concentrarea trupelor merge însă încet. Îl întreb dacă germanii au sau n-au rezerve. Răspunde: ei s-au întins prea mult şi au dus prea multe divizii în Franţa. Întrebându-l ce unităţi mai avem neangajate, [Ştefleа] răspunde: şase [divizii] în ţară şi patru în Transilvania, dar se vor reface şi celelalte şi plănuieşte a înmulţi cele de tancuri. Gheorghe [Rozin] s-a purtat bine. Întrebându-l asupra situaţiei generale, spune că turcii se tem grozav de ruşi şi că nici unul nu vrea să meargă alături de ei; ne roagă a continua lupta. Regele bulgar şi guvernul bulgar de fac curte, lucru mare. Vorbind de situaţia militară generală şi arătându-i că după părerea mea sfârşitul favorabil sau nefavorabil al războiului va atârna de succesul sau nu al submarinelor germane în Atlantic zice că aşa este şi că germanii fac mari pregătiri în această privinţă. În Africa vor căuta a menţine un cap de pod spre a împiedice pe anglo-saxoni să poată naviga în Strâmtoarea Siciliei. În ceea ce priveşte atacul anglo-american prin Balcani, ea ar trebui să cucerească întâi Creta şi insulele greceşti. La întrebarea mea ce fac nemţii cu legionarii, [Ştefleа] răspunde că s-au convins că nu se poate

sprijini pe ei. Generalul Avramescu (un prost după Şteflea, ale cărui trupe s-au bătut bine) e şi el legionar. Îmi descrie pe generalii [Corneliu] Dragalina şi [Nicolae] Stoenescu (fostul ministru de Finanțe) în culori negre. Cel dintâi, nepriceput, a angajat diviziile sale rău spre a-şi arăta zelul față de nemți; râvneşte a lua locul Mareşalului Antonescu. Cel de-al doilea, un îngâmfat […] Atrăgându-i atenția să pună a se urmări ce fac Mitropolitul [Nicolae] Bălan, [Iuliu] Maniu şi Generalul [Arthur] Văitoianu, pentru a nu fi străin de cestiune [de uneltirile acestora]. Îi atrag atenția că e foarte criticat (mi-a spus-o Slăvescu, care n-are o deosebită părere despre dânsul). Spune că ştie şi că totul porneşte de la Ică Antonescu şi de la unii generali pe care i-a strunit. În fine, spune că starea lui Antonescu nu-i place, că a avut o criză acum 2-3 zile şi că nu mai crede că va mai trăi multă vreme. Scrisesem lui Antonescu ca să-l pun la curent cu propunerea de a reînființa Universitatea din Cernăuți, cu cele ce am spus la Academie în această privință şi amintindu-i că n-am reînființat-o. Primesc azi răspunsul său cu data de alaltăieri, în care se declară de acord cu mine" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 184-186).

[ccix] **20 ianuarie 1943**

- Bătălia Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, p. 53-54).
- Mareşalul Antonescu mulțumeşte prin telegramă Feldmareşalului W. Keitel pentru comunicarea transmisă privind revenirea, în locul generalului Arthur Hauffe, a generalului Erik Hansen la comanda Misiunii Militare Germane în România, cu care a colaborat excelent (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 349).
- Ministrul Italiei la Bucureşti, Renato Bova Scoppa, invitat de I. Antonescu la masă la vila de la Băneasa, are o lungă discuție cu Mareşalul despre care a raportat imediat la Roma. Tema conversației a constituit-o situația de pe Frontul de Est, Mareşalul repetându-i lui Bova Scoppa cele ce-i precizase la 4 ianuarie 1943 (vezi *supra*), pentru a conchide – ceea ce diplomatul italian a notat cu exactitate în raport – că „trebuia deci să fie intensificate eforturile contra Rusiei, pentru a se împiedica o «invazie asiatică a continentului european şi sfârşitul civilizației noastre»" (apud Mihai Pelin, *Diplomație de război,* p. 127-128).
- Fragment din însemnările lui Ioan Hudiță: „După ora de curs, ies cu [P.] Constantinescu-Iaşi să-l însoțesc până la Mihai Popovici […] La Popovici am stat puțin. După ce i-a dat în fața mea plicul cu 100 000 lei, Popovici l-a întrebat dacă fruntaşii principali ai Partidului Comunist sunt în curent cu ajutoarele pe care Partidul nostru le dă lunar pentru familiile celor arestați. «Nu te supăra, d-le Constantinescu, a continuat Popovici, de întrebarea pe care ți-o-o pun însă noi nu vrem ca mâine toate aceste familii de muncitori să creadă că acestea ajutoare vin numai de la Soviete». Eu, în locul lui Popovici, n-aş fi pus această întrebare jenantă pentru Constantinescu. El a făcut fețe-fețe şi a răspuns că «toată conducerea noastră cunoaşte proveniența acestor bani, care merg toți la familiile celor arestați», Popovici a profitat de această ocazie şi l-a întrebat pentru ce Partidul Comunist nu întreprinde nimic, nici o activitate, nici măcar un act de sabotaj în contra armatei germane şi se mulțumeşte doar cu câte un scurt manifest lipit pe gardurile unor fabrici, cunoscute doar de poliție şi pe care nu le citeşte nimeni? «Nu te supăra, a continuat Popovici, însă impresia mea este că Partidul dv. nu depune absolut nici o activitate şi se mulțumeşte să completeze un dosar cu toate aceste fleacuri de manifeste în vederea unei justificări față de patronii săi de la Moscova. Dacă spun acest lucru n-o fac ca să vă jignesc, ci numai din dorința de a vă vedea activând şi dv. pentru ca, împreună cu noi şi cu celelalte forțe democratice care mai există, să-l putem sili pe Antonescu să înceteze alianța lui nenorocită cu nemții». Am rămas pur şi simplu mirat de această ieşire a lui Popovici care, în fond, deşi foarte jenantă pentru Constantinescu, era binevenită şi foarte utilă pentru cauza noastră comună. Constantinescu a răspuns foarte jenat că şefii principali ai partidului său sunt închişi, iar cei care mai sunt liberi nu pot face nimic, fiind supravegheați pas cu pas de poliție. «Puțina activitate care se mai desfăşoară, a continuat el, este opera unor cadre de ordin secundar, care fac şi ele ce pot». Am înțeles pentru prima dată de la Constantinescu că prietenul său Pătrăşcanu este un simplu *porte parole* al Partidului în afară şi că adevărații conducători ai Partidului sunt închişi. După ce am

ieşit de la Popovici, mergând cu tramvaiul 5, Constantinescu mi-a mărturisit că nici el singur nu ştie care dintre prietenii săi liberi este sincer sau agent al Siguranței. Din cauza aceasta nici nu poate face mare lucru, în afară că ține legătura cu mine. Şi noi, care credeam că ei [comuniştii] sunt o forță pe care ne-am fi putut bizui în lupta pentru răsturnarea lui Antonescu" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 441-442).

[ccx] **22 ianuarie 1943**

- În urma intervenției Mareşalului Antonescu, şeful Misiunii Militare Germane în România, generalul Hauffe, este înlocuit cu generalul Hansen (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, p. 58).
- Fragmente din *Jurnalul politic* al lui Ioan Hudiță: „La 10 la Mihai Popovici. Prezenți: Popovici, Lupu, Ghiță Pop şi Ionel Pop. Lupu ne povesteşte discuția lui cu Antonescu de ieri seară, care a durat o oră jumătate. Ne face un scurt rezumat. După ce Lupu i-a expus punctul nostru de vedere asupra situației generale şi i-a repetat propunerea Partidului de colaborare cu el dacă iese din alianța germană, Antonescu i-a răspuns foarte calm că el e conştient de răspunderea care apasă asupra lui şi că înțelege să-şi ducă opera până la capăt, fiind convins că în felul acesta el serveşte interesele țării cum nu se poate mai bine. Antonescu i-a făcut apoi o succintă prezentare a situației militare de pe fronturile din Africa şi Rusia pentru a ajunge la concluzia că, deşi aparențele sunt contra Axei, ea e departe de a fi învinsă. El i-a încredințat lui Lupu, ca un mare secret, cu rugămintea insistentă de a nu-l ebruita, că retragerea trupelor germane în anumite sectoare ale frontului rusesc nu e motivată de considerații militare, ci de un anumit plan politic pe care îl urmăreşte Hitler, acela de a-i speria pe anglo-americani cu primejdia unei victorii bolşevice, care ar duce la dominația Sovietelor asupra Europei […] Antonescu i-a mai spus lui Lupu că Hitler dispune de arme secrete care-l pun la adăpost de orice surpriză şi că în aceste condiții România ar face cea mai mare greşeală să se îndepărteze de nemți tocmai acum. Lupu a făcut rezerve asupra planurilor lui Hitler, arătând lui Antonescu cât sunt de absurde şi întrebându-se dacă acest om [Hitler] şi colaboratorii lui mai sunt în toate mințile când încercă să meargă la aşa fantezii […] Lupu a făcut un apel la Antonescu să nu se potrivească la astfel de argumente propagandistice şi să accepte propunerea noastră de a pune capăt războiului alături de nemți. «Eu ştiu ce fac», i-a răspuns Antonescu şi cu aceasta conversația lor a luat sfârşit. Impresia lui Lupu este că Antonescu este «ori nebun, ori vândut nemților cu trup şi suflet»" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 444).

[ccxi] **24 ianuarie 1943**

- Bătălia Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, p. 67).
- Însemnări din *Jurnalul* Generalului Radu R. Rosetti: „Luat cafeaua cu lapte cu Elise Brătianu. Descurajată de veştile din Rusia, unde i se pare că germanii nu pot rezista ofensivei ruseşti" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 187-188).

[ccxiii] **25 ianuarie 1943**

- Bătălia Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, p. 68).
- Din *Jurnalul* lui Ioan Hudiță: „Stau în casă toată ziua şi lucrez pentru curs. Telefoane peste telefoane din partea prietenilor mei referitoare la situația militară de pe fronturile de luptă. Mihai Popovici îmi ține un întreg discurs la telefon privitor la «catastrofa trupelor noastre la Stalingrad». Cum el ştie că telefonul meu este supravegheat anume face declarații potrivite pentru a fi înregistrate şi deci cunoscute de Antonescu. Mă fac că nu înțeleg, dar mă feresc să le comentez" (Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 447).

[ccxiv] **26 ianuarie 1943**

- Bătălia Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des*

Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab), III/5, p. 72).
- Relatarea (devenită publică abia după mai mult de trei decenii) a publicistului italian Lamberti Sorrentino, de la „Il Tempo", asupra întrevederii sale cu Mareşalul Antonescu:

UN INTERVIU NECUNOSCUT CU MAREŞALUL
ION ANTONESCU
COMUNISMUL ESTE NUMAI UN MIJLOC

- Discuţie despre autocenzuri -

„Domnule Mareşal, ştiu că timpul Dv. este preţios..."

M-a întrerupt. „Am timp. Luaţi loc" – şi, aşezându-se într-un fotoliu, mi-a arătat un altul în faţa sa. Era un bărbat bine, cam la 60 de ani, încăperea era rectangulară, o masă lungă, cu câteva scaune în jurul ei. Părea biroul preşedintelui unui consiliu de administraţie. Mi-a spus: „Am citit ce ai scris despre campania de la Odessa. Exact, scrupulos. Cu aceleaşi scrupule ai scris şi despre Rusia şi, în special, despre Polonia?"

„În ceea ce priveşte Rusia şi, în special, Polonia, am fost nevoit să mă autocenzurez".

„Mă interesează autocenzurile…"

„Din Rusia, Germania ocupă între 10 şi 50 de kilometri de o parte şi de alta a principalelor axe feroviare. Restul este în mâinile fracţionarilor, pe care ruşii îi numesc partizani şi care fac să sară în aer jumătate din trenurile îndreptate spre Stalingrad. Hărţuiesc trupele germane în înaintare, întocmai cum erau hărţuite trupele lui Napoleon în retragere. De la Viena la Salino, un tren militar face opt zile, când anotimpul este prielnic. Când va veni iarna, timpul se va dubla. Subzistentele sunt drămuite. Înainte au încercat să le bage pe gât italienilor ce se mai putea folosi din grânarele arse de ruşi în fuga lor prin Ucraina, mi-au spus la comandamentul corpului expediţionar, dar generalul Mese a fost implacabil: sau ne daţi grâu ca lumea, aşa cum primesc şi germanii, sau facem stânga-împrejur. Le-au dat grâu ca lumea şi Crucea de Fier cu spade…".

„Nu există o altă modalitate de a trata cu ei şi ştiu şi eu foarte bine cum să-i împiedic să prade avuţiile româneşti, petrolul grâul, carnea, fructele tutunul, totul, dar eu sunt soldat şi constrâns de politicieni să tratez numai chestiunile militare; de acei politicieni care, ireverenţioşi din cale afară, sunt dispuşi să acorde şi suplimente la pradă şi chiar par onoraţi atunci când ziarele scriu că furniturile pentru marele aliat au fost depăşite cu o zecime trasă din raţia de mâine a populaţiei. Şi în Polonia? Vorbiţi-mi despre Polonia. Ştiu că este o zonă interzisă pentru ziarişti. Cum aţi ajuns acolo?

Germania lui Hitler şi Germania lui Goethe

„Pentru că, la Brest Litovsk, trenul care trebuia să mă ducă la Viena a fost pe neaşteptate deviat spre Varşovia. În Polonia, ocupanţii jefuiesc 50%, poate 80% din raţia fiecărui locuitor. Pământul negru, bogat, e cultivat cu armate de bărbaţi şi femei, duşi de colo-colo în turme şi biciuiţi, în timp ce recalcitranţii sunt pur şi simplu ucişi. Metodic, polonezii sunt constrânşi să trăiască asemeni unor iobagi, universităţile şi şcolile secundare au fost închise ori distruse, au rămas numai şcolile elementare şi cele de meserii. Despre masacrul evreilor ştiţi atât cât ştiu şi eu. Cu toate acestea, este de neimaginat cât de îngrijorate sunt scrisorile sosite de la militarii de pe fronturi, şi sunt destule pe care cenzura le lasă să treacă, neavând încotro. Cam trei pătrimi din corespondenţă. Numai în zona Varşoviei se pot număra peste zece mii de dezertori din Wehrmacht, care trăiesc la ţară, cu femei poloneze; când îi înşfacă îi împuşcă în pieţe publice, folosindu-se de soldaţi demoralizaţi".

„Dumneavoastră nu credeţi în victorie?".

„Nu numai că nu cred, dar nici măcar n-o doresc. Chiar dacă vom avea nenorocul să învingem, noi, italienii, voi, românii şi ungurii, deşi aliaţi şi vărsând fluvii de sânge pentru războiul lor, vom deveni complicii unor crime oribile, săvârşite împotriva unor popoare întregi. Ministrul nostru de la Budapesta, Filippo Anfuso, care îi cunoaşte, îi admiră şi îi detestă ca puţini alţii, spune că un lucru

au reuşit să inventeze germanii, feudalismul la care Hitler vrea să supună popoarele pentru o mie de ani; cu principiile lor în frunte, noi să fim aliaţi vasali şi vasali de vasali, iar inamicii iobagi".

„Sunteţi prietenul lui Ciano?"

„Sunt corespondent la jurnalul lui. Mi-am propus să-l văd la Roma şi, dacă-mi întinde un deget, vreau să-i verific ideea unei păci separate a Italiei, împreună cu Ungaria şi poate, cu România".

„Nu vi se pare că mergeţi prea departe?"

„Domnule mareşal, nu m-am simţit niciodată cu picioarele mai pe pământ decât azi. Am întâlnit ofiţeri germani, tineri şi culţi, care doresc să piardă războiul, deoarece sunt şi se simt fii ai Germaniei lui Goethe, străini de cea a lui Hitler. Dacă Stalingradul nu cade şi ruşii trec la ofensiva de iarnă, va fi teribil. Domnule Mareşal, dacă am răspuns cum am răspuns la întrebările adresate şi, totuşi, nu mă arestaţi ca defetist incurabil, trebuie să cred că nici dvs., nu credeţi în victoria finală. Şi atunci, de ce aţi fi un adversar al ideii unei păci separate, cu Ungaria şi Italia?"

„Deoarece mă gândesc la ziua de mâine a României şi la eventualitatea că războiul va fi pierdut. Eu lupt cu Rusia, care este un inamic mortal al ţării mele. Jafurile Germaniei le putem îndura, dar sub ameninţarea Rusiei putem sucomba. Rusia vrea Constantinopolul, încă din timpul Ecaterinei a II-a, ieşirea la mările calde, şi noi reprezentăm piedica principală în realizarea unei asemenea aspiraţii… Vă daţi seama ce a însemnat pentru acest popor răvăşit, ocupat de turci patru secole, fără a mai socoti şi invaziile şi, mai ales infiltraţiile premeditate ale ruşilor, să rămână român, creştin şi să devină o naţiune independentă? Monarhia? A fost de sânge germanic, romanizată atât cât trebuia şi Regele Carol al II-lea era deja preţ de nouă zecimi român. Suntem un popor unit şi, dacă unitatea o datorăm în mare parte sacrificiilor din primul război mondial supravieţuirea se va datora sacrificiilor din al doilea. Toţi românii, şi mai ales cei din Basarabia şi Bucovina, refuză să se rusifice".

„Comunismul nu vă preocupă"?

„Eu lupt întotdeauna cu Rusia, comunismul Uniunii Sovietice este un mijloc, nu sfârşitul imperialismului rus, care vrea Constantinopolul şi poate să ajungă acolo numai traversând sau înghiţind România. Într-un lanţ de bătălii şi operaţii şi, mai ales, în tentativa reuşită de a-i opri pe ruşi în ofensiva de iarnă, anul trecut, România a pierdut un procent important din efectivele ei. Pentru a trimite trupe pe front, a fost un moment în care am avut, în întreaga cuprindere a teritoriului naţional, numai 6.ooo de oameni înarmaţi, adică nimic, insuficienţi chiar şi pentru a menţine un drum de ordine publică, în caz de alarmă la Bucureşti. Acum am cu mult mai mulţi. Şi voi avea şi mai mulţi, mă zbat să chem sub drapel contingentele cele mai tinere. Dincolo de reconstrucţia armatei mele decimate la Odessa, pregătesc o altă armată, mult mai puternică".

„O veţi trimite pe front"?

Eu nu fac un joc de trişor

A fost singura izbucnire a conversaţiei. M-a privit drept în faţă şi a declarat, peremptoriu: „Da, o voi trimite pe front. O voi trimite pe front contra ruşilor". A avut un rictus amar al buzelor, ca şi cum şi-ar fi amintit imagini puţin plăcute, şi mi-a spus, cu un ton mult mai împăcat. „Eu nu fac un joc de trişor, ca vecinii mei unguri, visând prăbuşirea germanilor şi sosirea englezilor eliberatori. Drumul spre Constantinopol nu trece prin Budapesta şi ei nu au motive să se teamă de Rusia. Noi avem. Noi ştim că duşmanul mortal al României este Rusia lui Petru cel Mare şi a Ecaterinei a II-a, cărora Stalin le-a rămas credincios şi trebuie să recunoaştem, îl continuă genial. Este rusul rus dintotdeauna, care, înveşmântându-se astăzi în comunism, înaintează în numele unui ideal care corupe intelectualitatea şi, ascunzându-şi colţii după o zdreanţă roşie, atrage masele de muncitori şi ţărani. Eu voi arunca în război, spre a-i zăgăzui pe ruşi, toate forţele pe care voi izbuti să le înarmez, convins că acesta este supremul bine pentru România, zăgăzuirea ruşilor. Până acum, asta ne-a costat 80 000 de morţi şi 200 000 de răniţi, inclusiv prizonierii şi dispăruţii, am pierdut o jumătate de milion de oameni".

A rostit aceste cifre ca şi cum ar fi vorbit despre bătălii câştigate. Mi-am făcut şi eu socotelile şi i-am spus „Cinci sute de mii de căzuţi, la 16 milioane de locuitori, fac un căzut pentru

fiecare 32 de locuitori, excluzând femeile bătrânii şi copiii, ajungem la o proporţie de un căzut la fiecare cinci oameni valizi. E o proporţie teribilă. Nu vă înspăimântă, domnule Mareşal?

„Nu. Ştiu, cifra e ridicată, dar nu mă înspăimântă, chiar dacă va trebui să crească. Aceşti morţi vor fi atuul jocului meu la masa păcii".

Secretul lui Antonescu

Am servit a doua cafea. Îi simţeam nevoia. Admiram bărbatul chipeş şi marele soldat pe care-l aveam în faţă şi cu toate acestea, discuţia sa despre morţi, ca şi cum ar fi fost vorba despre un mărunţiş oarecare, mi-a readus în memorie pe primul mareşal al imperiului nostru care i-a spus lui Badoglio, pentru a trata pacea, îmi trebuie numai cinci sau şase mii de morţi în Alpi. Toţi se comportă la fel, aceşti mareşali, ca vieţile soldaţilor lor.

Spre a îndulci afectarea, am întrebat: „Şi dacă, totuşi, pierdeţi războiul?"

„La timpul potrivit, imensul sacrificiu al celor căzuţi astăzi va salva tot ce se poate salva din România de mâine".

„Mă scuzaţi, domnule Mareşal, nu înţeleg".

„Am informaţii secrete despre comuniştii români emigraţi la şcoala de la Moscova. Sunt subjugaţi de o nebună, Ana Pauker, care şi-a vândut sufletul lui Stalin şi le impune compatrioţilor să vorbească ruseşte, chiar şi între ei, susţinând că limba română e un amestec bastard de dialecte, de înlocuit imediat cu aceea sublimă a lui Tolstoi. Pierzând noi războiul, acei emigranţi îndoctrinaţi şi fanatici îşi vor asuma puterea pentru a impune, cu riguroasele sisteme ale marxismului, slavizarea, mai mult, rusificarea României".

Absorbit de gânduri, sprijinindu-şi bărbia cu mâna dreaptă, tăcea. Am îndrăznit să curm tăcerea aceea: „Şi atunci?"

S-a ridicat, s-a plimbat în jurul mesei, a revenit aproape de mine, privindu-mă drept în ochi, şi mi-a spus, scandând cuvintele: „Şi atunci, amintirea părinţilor morţi acum, luptând în numele României române, va fi aceea care îi va obliga pe fii, fie ei şi comunişti, să se păstreze români şi să vorbească româneşte şi să rămână, cu fruntea sus, descendenţi ai coloniştilor lui Traian: latini, nu slavi".

„Acesta este secretul dvs., domnule Mareşal?"

„Dacă vreţi, e secretul meu. Vă propuneţi să scrieţi despre întâlnirea noastră?"

„Nu pot să n-o fac. Dacă se va afla că am vorbit – am privit spre ceas – două ore cu Mareşalul Antonescu, şi aş refuza să scriu despre asta, aş rămâne şomer. Aveţi încredere, voi scrie numai ceea ce nu va displace…"

(Editat de Mihai Pelin, în „Independent", 15 mai 2001, p. 5).

[ccxv] **27 ianuarie 1943**

- Bătălia Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, p. 74).
- Întrevederea Mareşal Antonescu – general Rosetti, relatată în *Jurnalul* acestuia din urmă: „ … După-amiază, de la ora 18 la 15,15, am o lungă convorbire cu Antonescu, care arată bine, e bine dispus şi vorbeşte mult. Întrebat de sănătate, spune că malaria tot nu-l părăseşte şi că urmează acum un nou tratament. Vorbim apoi de toate foarte deschis şi, din partea lui Antonescu, fără nici o reticenţă. Despre frontul rusesc şi cele petrecute acolo, răspunzând întrebărilor mele, spune: Germanii au făcut greşeli. Aşa: au disprețuit pe ruşi; s-au încăpăţânat asupra Stalingradului, trimiţând acolo tot materialul în dauna restului frontului; au repetat greşeala lor de la Verdun din 1916; au întins frontul prea mult; n-au mai putut exista rezerve. Ar fi trebuit să scurteze frontul pe linia Bogomir – Rostov (linia ar fi devenit ¼ din ce era) [şi] s-ar fi putut avea rezerva îndestulătoare. Acum plănuiesc rezistenţa cam pe linia Voronej – Rostov şi apoi un larg cap de pod în Peninsula Taman. La noi s-a pierdut material. Recunoaşte că am pierdut toată artileria grea, dar are cu ce să o refacă. Din ai noştri mulţi au fugit. Vina e a Comandamentului nostru care nu a vrut să facă exemple. Îmi citează exemplele ce s-au făcut, la începutul războiului din 1916, la Armata de Nord. Dacă ar fi fost el acolo

nu se întâmpla asta. Tătăranu a fugit; raportul care-l aducea de la Generalul Paulus era numai un pretext, dat de Paulus din complezență. Acum s-a oprit şi e bolnav într-un spital de inimă (Ionescu-Mihăieşti spunea şi el la dejun că Tătăranu a avut un atac de cord). Nu-l poate da în judecată spre a nu vădi în lume că avem generali ce fug de la unitățile lor. Dar e mort moralmente. Nu crede că e pericol ca frontul german în Rusia să nu țină. Ungurii au avut şi ei pierderi foarte mari. Relativ la refacerea armatei, spune următoarele: cele 4 divizii de pe coaste (Transnistria), cele 2 din Crimeea şi cele 5 din Caucaz vor primi echipament şi armament nou şi din belşug. Azi a primit raport că au plecat trei trenuri din Berlin cu asemenea material pentru Crimeea. Tot materialul ce va primi … îl primeşte gratis. Are foarte mult material antiaerian în țară. Tunul francez de 75 mm s-a arătat neputincios contra tancurilor, cum şi o parte din tunurile antiaeriene. Până la toamnă va reface diviziile pierdute, astfel ca să avem atunci 28 de divizii. Îi atrag atenția asupra nevoii ce este de a reface moralul celor ce au trecut prin înfrângere şi răul ce-l fac fugiții de pe front, care au sosit aici şi povestesc prăpăstii. Ştie şi a luat măsuri, dar nu vrea să se deie în vileag spre a nu se discredita față de străinătate. Pentru refacerea cadrelor a strâns 30 000 de tineri (categoria forță cu termen redus) în centre de instrucție şi a pus în capul acestor centre pe generalul N. Stoenescu (fostul ministru de Finanțe), încrezut, îngâmfat, zice Antonescu, dar energie. Recunoaşte că partea cea mai slabă a armatei sunt subofițerii. Nici nu pot fi buni, adaugă el, recruții fiind din țărănime, care nu are prin tradiție darul de a comanda. Despre întrevederea cu Hitler [din 10 ianuarie 1943, vezi *supra*] spune că a obținut patru vagoane de aur, pe baza cărora Banca Națională va emite bilete de bancă în valoare de 24 miliarde. În problema diferendului nostru cu ungurii şi a revendicațiunilor noastre, Hitler i-a răspuns: 1) El a garantat granițele României şi nu ale Ungariei; 2) Idioți (cuvântul însuşi pe care l-a pronunțat Hitler) sunt ungurii dacă cred că germanii şi românii fiind învinşi ei vor rămânea tari şi mari în Europa Centrală şi vor face ce vor voi; 3) Dacă cumva ungurii ne atacă, ei ne-ar face cel mai mare serviciu. Hitler, bătând în masă, a spus că va sili pe unguri să mai trimită trupe şi că are nevoie de trupe ungureşti în Balcani. Ar fi încântat de folosirea ungurilor în Balcani, căci îi va strica cu englezii. Antonescu a repetat lui Hitler că el nu va întreprinde absolut nimic contra englezilor (cum n-a vrut şi nu vrea să ieie nici o măsură contra polonilor, cehilor şi sârbilor), dar se va apăra dacă aceştia ne-ar ataca. Despre legionari a spus lui Hitler că el nu se teme de ei; că, dacă vin în țară, va şti ce să facă cu ei; că el nu are nimic de cerut, nici să se amestece în afacerile germanilor, dar că atrage atenția că germanii nu se pot aştepta la o cooperare a tuturor cercurilor româneşti atâta timp cât are impresia că ei susțin pe legionari. Antonescu are temeiuri pentru a spune că Horia Sima a fost executat în Germania. Asupra situațiunii generale spune: România are o excelentă situație în Anglia. În USA, Mrs. [Elie] Gunther, [soția fostului ministru american la Bucureşti în 1937-1941, F. M. Gunther], şi Benton (fostul secretar al Legației USA de aici), au declarat a se face reprezentanții României. Nu ştie întrucât evreii nu vor avea influență asupra lui Roosevelt. Cu Papa stăm bine. Dar ce e cu susținerea evreilor de dânsul, întreb eu? O sumă de evrei, răspunde Antonescu, ca să scape de legile pentru românizare, au început a trece la catolicism, calvinism etc. Antonescu a chemat pe [Andrea] Cassulo şi i-a atras atenția. Şi cum se continua, a trimis vreo câțiva neofiți nou creştinați în Transilvania. Trecerea la o religie creştină a încetat imediat. Despre războiul din Africa e de părere că de mult trupele germano-italiene să se concentreze în Tunisia. Disprețul [față] de adversar i-a făcut să rămână în Egipt. Dar, chiar dacă ar fi siliți să evacueze Tunisul, ceea ce nu s-ar face decât după lungi şi dârze lupte, germano-italienii au bune poziții în Sardinia şi Sicilia. A avut azi la dejun pe generalul [Alexander] Löhr, comandantul trupelor din Balcani, cu sediul la Salonic [vezi *supra*]. Löhr s-a născut, din tată austriac, în Turnu Severin, unde a urmat şcoala primară. El vorbeşte bine româneşte (are, după spusele lui Dinu, nepoți în armata noastră). Situația în Balcani nu-i dă griji. Singuri cei 40 000 de sârbi sub [Draja] Mihailovici în Herțegovina, vor trebui reduşi. În Croația însă Poglavnicul [Ante Pavelici] a făcut greşeala dând mână liberă ustaşilor (legionarii croați) care au masacrat sute de mii de sârbi şi au creat o stare aşa că e nevoie acum de 4 divizii germane şi 5 italieneşti pentru a reduce pe ustaşi; operațiile vor începe în curând. După Antonescu, Croația e un stat ce nu poate trăit de sine stătător. Turcia e acum în cele mai bune şi intime legături cu noi; se teme grozav de o izbândă a bolşevicilor. În Bulgaria, regele şi burghezia sunt contra bolşevicilor;

poporul este panslav şi comunist. Deplânge situaţia din Franţa şi neînţelegerilor dintre francezi […] Despre Conferinţa de la Casablanca dintre Roosevelt şi Churchill nu poate vorbi, căci nu are elementele necesare. Despre situaţia din ţară spune: ar armata, ţăranii şi lumea săracă din oraşe pe care o ajută cu dânsul. Legionarii sunt 2 000 mai răsăriţi şi 10 000 alţii. Puterea lor e cruntă prin frica restului lumii, care merge până a le da bani, ca să se pună bine cu ei, dacă ar mai veni la putere. Afacerea cu încercarea de fugă a lui Sima în Italia şi cu altele a fost pusă la cale de Himmler şi agenţii săi. A răspuns (Antonescu) cum trebuie (arestări şi băgări în tabere) şi a spus lui Killinger (care s-a purtat bine şi e loial) sus şi tare că el nu tolerează asemenea fapte. A dat peste tot hrana după raţiile stabilite, afară de ulei şi zahăr. Transnistria a avut 100 000 vagoane disponibile, din care a putut aduce în ţară până acum 28 000. În afară de 72 000 vagoane ce prisosesc încă în Transnistria mai are rezerve în ţară. E mulţumit de Alexianu, de Voiculescu şi de Calotescu, [guvernatorii Transnistriei, Basarabiei şi Bucovinei]. Cu ardelenii merge mai greu. E revoltat cum cei ce s-au refugiat aici şi au făcut averi refuză a da un ban pentru a ajuta pe refugiaţii săraci. Are părere foarte rea despre [Ioan] Lupaş (are dreptate s-o aibă). Îi vorbesc de cazul Duzinchevici-Lupaş; e revoltat. Mă întreabă despre [Al.] Lapedatu. Răspund: e cinstit, bun gospodar, dar strâns şi cu anume defecte ardeleneşti, ca lipsa de sinceritate, de pildă. Îmi mai spune că italienii au fost foarte supăraţi despre comunicatul dat după întrevedere sa cu Hitler, socotind că se preamărea prea mult rostul nostru. Convorbirea noastră a fost curmată la 19,15 de Ică [Antonescu], care a venit cu o hârtie. Ică arată obosit, are faţa trasă şi e mult slăbit …" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 188-192).

- Din *Jurnalul* istoricului Ioan Hudiţă: „După curs văd în cancelarie pe [C. C.] Giurescu şi pe [Victor] Papacostea. Sunt amândoi «îndureraţi» de ceea ce se petrece pe frontul rus şi mai ales la Stalingrad. «Cine şi-ar fi închipuit, cine şi-ar fi închipuit, repetă mereu Giurescu, că bolşevicii să fie atât de tari şi să poată bate pe nemţi. E de necrezut. Asistăm la o răsturnare totală a legicii. Stalin mai tare decât Hitler, cum e posibil? Iată un lucru pe care mintea mea nu-l poate concepe etc., etc.»…[…] Seara, Radio […] Ştirea cea mai importantă de azi o dă Radio Londra la ora 9 seara asupra Conferinţei de la Casablanca, care s-a terminat în cursul zilei de ieri […] Începând de azi, convingerea mea asupra războiului este definitivă. El nu se va termina decât cu condiţia capitulării fără condiţii [a Puterilor Axei]. Bravo, Roosevelt şi Churchill, veţi merita recunoştinţa lumii întregi civilizate dacă veţi duce la îndeplinire acest splendid angajament" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 449, 450-451).

[ccxvii] **28 ianuarie 1943**

- Românii implicaţi în bătălia Stalingradului – episodul Tătăranu (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, p. 78-79).

[ccxviii] **29 ianuarie 1943**

- Extras din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Simt până la desfigurare agonia celor de la Stalingrad, agonia Europei. Şi, ca să pot suporta această tragedie, mă refugiez în mine, în cartea pe care o scriu, în gândurile mele de totdeauna în legătură cu sfârşitul continentului nostru. Am izgonit războiul din carnetul acesta, ca să nu cumva să nu cad neurastenic (sic!). Nu mă hrănesc decât cu vitamine şi neurastheniu şi nu dorm decât cu pasiflorină şi adalină. Şi, din acest infern, aud cum se întoarce Eschil în mormânt. El, care a cântat rezistenţa eroică a grecilor împotriva Asiei, asistă acum la cedarea Europei hoardelor eurasiatice. Churchill şi Roosevelt s-au întâlnit din nou la Casablanca. Şi nici unul din oamenii lor nu văd (sic!) cum îi joacă Stalin, cum sunt victima celei mai tragice farse din istoria lumii: asasinii roşii – care au – faţă de ceilalţi asasini politici - meritul de a fi operat pe scară mare, de la milioane în sus, asasinii roşii aşteptaţi ca liberatori ai Europei" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* 1, p. 178).

[ccxix] **30 ianuarie 1943**

- Bătălia Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, p. 83-84).

[ccxx] **31 ianuarie 1943**
- Bătălia Stalingradului (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, p. 86).
- Din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „ … În proclamaţia lui Hitler de ieri este şi următoarea afirmare: «ne dăm seama că în acest război nu pot exista învingător şi învinşi, ci doar supravieţuitori şi distruşi». Frumoasă perspectivă, evident exagerată, dar arătând spiritul în care va fi dus războiul" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 193).
- Fragmente din *Jurnalul politic* al Profesorului Ioan Hudiţă: „ … La ora 11 mă trezesc cu Lupu, Mihai Popovici şi Ghiţă Pop, alarmaţi de ştirile care circulă în oraş în legătură cu «prăbuşirea frontului german [la Stalingrad» […] Trecem apoi la discursul lui Hitler [din 30 ianuarie 1943, la aniversarea a zece ani de la venirea naziştilor la putere]. «Anglia şi Statele Unite vor să lase Europa pe mâna bolşevicilor, zice Hitler, însă Germania va continua războiul până la victoria finală». «În acest război, continuă Hitler, nu pot exista învingători sau învinşi, ci numai supravieţuitori şi distruşi». Atunci, dacă este aşa ceva, cum va duce Germania lupta până la victoria finală? Hitler nici nu-şi dă seama cât se contrazice […] Seara ascult până la 12 noaptea Radio Londra, Moscova şi Berlin. În fine, Paulus, ridicat la rangul de mareşal în ultimele zile, a capitulat în cursul zilei de azi […] Îmi pare rău că printre învinşii de la Stalingrad se află şi trupele române, care vor avea acum de suferit ca prizoniere în mâinile ruşilor. Să sperăm că nu vor fi tratate ca cele germane, întrucât soldaţii şi ofiţerii noştri s-au purtat foarte blând cu populaţia rusă, ca şi cu prizonierii din ţară. Ce-o fi gândit Hitler în faţa acestei catastrofe?" (Ioan Hudiţă, *Jurnal politic. 1 martie 1942-31 ianuarie 1943,* p. 457-459).

[ccxxi] **1 februarie 1943**
- Sfârşitul bătăliei Stalingradului – 1-2 februarie 1943 (cf. Percy Ernst Schramm, Andreas Hillgruber (Hrsg.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab),* III/5, p. 90. 92).

[ccxxii] **3 februarie 1943**
- Extrase din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „ … Rezistenţa Stalingradului va rămâne în istorie ca pildă de vrednicie şi de vitejie. Avem şi noi partea noastră în paginile scrise, pătate din nefericire de fapta lui Tătăranu. Ultimele telegrame ale colonelului Gh[eorghe] Ion sunt pesimiste, arătând că în Germania înfrângerile recente au descurajat populaţia" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 194).

[ccxxiii] **4 februarie 1943**
- Mareşalul Antonescu transmite Feldmareşalului W. Keitel condiţii în privinţa angajării viitoare în operaţiuni a trupelor române din Caucaz (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 350-351). Pe aceeaşi temă, I. Antonescu se adresează generalului Erik Hansen (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 351-352).

[ccxxiv] **5 februarie 1943**
- Din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Zi magnifică […] Începe primăvara. Nu mă pot bucura, dar sunt mai împăcat cu soarta mea, cu cea a continentului. Sub o formă sau alta, viaţa triumfă întotdeauna, reintegrează. Milioanele de morţi care putrezesc în Rusia zecile de milioane care vor însămânţa întreaga Europă în anii care vin – poate nu sunt decât jertfele necesare unui echilibru cosmic de care noi, bieţii, nu ne dăm seama. Poate oamenii s-au înmulţit prea mult, şi orice catastrofă e bună să-i reducă […] Să nu existe oare nici un sens, nici o validitate ultimă, a tuturor acestor existenţe istorice?! Asta n-o pot crede …" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 178-179).

[ccxxv] **6 februarie 1943**
- Ordinul nr. 101 031 secret al Mareşalului Antonescu către unităţile operative din zona Caucazului:

Nr. 101 031/S 6 februarie 1943
STRICT SECRET

Comandamentul de Căpetenie al Armatei

Către _____

Sunt informat că în unităţile din Caucaz se găsesc elemente care îşi pleacă urechea la şoaptele de destrămare ale inamicului şi că unele din ele ar fi găsit ecou în special în rândurile ofiţerilor.

Exagerând consecinţele evenimentelor de pe Frontul de Est în perioada aceasta de iarnă, propaganda inamică pretinde că războiul pentru noi ar fi pierdut şi sfătuieşte pe luptătorii noştri să înceteze lupta, pentru că în Rusia nu ne sacrificăm decât pentru germani şi în schimb neglijăm interesele noastre cari ni cer să recucerim Ardealul şi nu teritorii ruseşti.

Reamintesc tuturor că în acest război de apărare este vorba de fiinţa Neamului nostru, iar pierderea lui înseamnă pentru noi moarte, de la care numai prin noi înşine şi cu ajutorul Germaniei ne putem salva.

Ordon ca ofiţerii să-şi facă o datorie de onoare ca, din examinarea cugetului propriu, a istoriei noastre şi a ameninţărilor ruseşti din 1940 şi 1941, fiecare să deducă singur şi să demonstreze şi altora cât a fost de necesară şi spontană intrarea noastră în acest război şi cât trebuie să mulţumim lui Dumnezeu că, în loc să ducem singuri un război de apărare pe pământul românesc, îl ducem cu aliaţi puternici în ţara inamicului care de peste 200 de ani ne cotropeşte bucată cu bucată din pământul strămoşesc.

Desfăşurarea nenorocoasă a unora din ultimele lupte nu trebuie să ne ducă la pierderea încrederii în victorie. Să privim pentru aceasta în tabăra inamicului. El a pierdut nenumărate bătălii şi a trebuit să părăsească un teritoriu foarte vast, a pierdut milioane de oameni, armament şi material de tot felul, a pierdut milioane de oameni, armament şi material de tot felul şi, totuşi, îşi păstrează şi dârzenia în luptă şi voinţa de a lupta.

Cu atât mai mult nouă, învingători până azi şi pătrunşi adânc în inima inamicului, nu ne este permis să facem vreun act de slăbiciune.

Să nu uite nimeni că în cazul unei înfrângeri vom suferi nu numai o dezonoare, dar ne vom pierde şi viaţa. Ruşii învingători ne-ar aduce bolşevismul în ţară, ar nimici pătura conducătoare, ne-ar pune pe evrei stăpâni şi ar da Neamul pradă slavizării şi deportărilor în masă.

Dacă nu contribuim cu toate puterile noastre la lupta aliaţilor noştri pentru a înfrânge comunismul şi pe ruşi, nu putem să asigurăm nici viaţa copiilor noştri, nici existenţa ţării noastre.

De aceea, să luptăm cu toată hotărârea acolo unde ne găsim, spre a feri ţara de cotropire şi la vremea ce va veni să fim gata a înfrânge duşmanul nostru de moarte.

Depărtarea la care se găsesc unităţile noastre de Ţară trebuie să fie lămurită în mintea tuturora, că este cea mai mare binefacere ce a decurs din desfăşurarea războiului până azi.

Nu există nici în istorie, nici în titanica încleştare de azi a popoarelor exemple care să justifice dorinţa unui ostaş de a se bate numai în ţară. Cu excepţia ruşilor înfrânţi şi împinşi spre Asia, de unde au venit, toate milioanele de soldaţi de azi în luptă se bat pe pământ străin.

Anglia se bate de mai bine de 300 de ani în toate părţile globului şi numai datorită sacrificiilor nenumărate şovăire ale soldaţilor ei reuşise să-şi creeze un imens imperiu. Şi fără actualul război, soldaţii englezi s-au bătut sau se bat în Norvegia, în China, în Malaezia, în Indiile Olandeze, în Madagascar, în Africa de Nord, au suferit nenumărate înfrângeri şi, totuşi, persevereză să lupte încă cu voinţa neînfrântă.

Cunoaştem prea bine eroismul soldatului german şi ştim cum a luptat în toate colţurile Europei, în văzduh şi pe întinsul oceanelor.

Numai cu astfel de concepţii de aspră viaţă şi aprigă luptă un popor poate să constituie un Stat trainic, respectat şi puternic. Dacă vrem să reconstituim o Românie Mare trebuie să o meritâm prin lupte şi prin sacrificii.

Noi nu putem tolera insultele, încălcările şi ameninţările ruseşti din preajma acestui război,

fără a nu ne fi expus la pieire şi nici nu putem lăsa 3 200 000 de fraţi sub teroare bolşevică şi pradă slavizării. Cei ce afirmă că trebuie să ne rezervăm forţele pentru alte scopuri - oricare ar fi ei - toţi aceştia sunt instrumentele propagandei comuniste şi a oamenilor politici răspunzători de catastrofa graniţelor noastre din 1940.

Cu toţii am văzut devastările pe care le produce războiul şi, pentru a cruţa pământul şi casele noastre, trebuie să luptăm cu toate străşnicia oriunde ne găsim, căci, oriunde ne batem, ne batem pentru Ţară şi pentru toate drepturile noastre.

Cu cât vom rezista mai aprig şi vom păstra ceea ce până azi am cucerit, cu atât mai uşor se vor relua la primăvară operaţiile care ne-au adus victorii strălucite şi faimă de eroi.

Dorinţa de a veni în ţară pentru cei ce nu au a-zisa preocupare de împlinire a altor idealuri naţionaleıavut concediu şi a vor fi socotite manifestări periculoase şi sancţionate ca atare.

Cer tuturor, de la general la soldat, să-şi ascută voinţa şi hotărârea, pentru ca la momentul hotărât să poată da inamicului lovitura de moarte.

Acesta trebuie să fie crezul tuturora şi toţi comandanţii vor trebui să-l dezvolte şi insufle subalternilor lor, încât orice propagandă inamică să fie cu hotărâre şi dispreţ respinsă, orice şovăială sau rezervă din rândurile proprii să fie denunţată şi sancţionată fără îngăduinţă.

6 februarie 1943

Mareşal Antonescu

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 193; Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului*, p. 302-304; Mareşal Ion Antonescu, *Un ABC al anticomunismului românesc*, II, ediţie Gh. Buzatu, Bucureşti, 1998, p. 88-90).

- Mareşalul Antonescu se adresează Feldmareşalului Wolfram von Richtofen pe tema reorganizării şi dotării Corpului Aerian Român (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p., 352-353).

[ccxxvi] **14 februarie 1943**

- Scrisoarea lui C. I. C. Brătianu adresată Mareşalului Antonescu relativ la arestarea lui Al. Buzescu, directorul Societăţii „Letea" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 284).

[ccxxvii] **16 februarie 1943**

- Prof. Mihai Antonescu se întâlneşte, după cum şi în zilele următoare (22 şi 26 februarie 1943), cu Manfred von Killinger, ministrul Germaniei la Bucureşti, căruia îi explică necesitatea contactelor sale diplomatice, cu Aliaţii anglo-americani, prin mijlocirea Ankarei şi Lisabonei. „I-am arătat d-lui von Killinger – se explică liderul Externelor de la Bucureşti – preocuparea pe care o am de a vedea cum războiul ajunge să epuizeze forţele Europei, în timp ce Rusia îşi conservă rezerve mari industriale şi militare, şi mai are şi sprijinul anglo-americanilor şi i-am spus că acţiunea mea diplomatică, atât la Ankara, cât şi la Lisabona, va tinde tocmai să arate primejdia rusă şi subestimarea pericolului slav în faţa civilizaţiei Europei. Dl. von Killinger a împărtăşit punctul meu de vedere" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 354).

- Fragmente din *Jurnalul* Prof. C. Rădulescu-Motru: „… Care va fi situaţia României după ce se va încheia pace, dacă o pace se încheia vreodată? Nici un pronostic nu se poate face, fiindcă toate informaţiile sunt tendenţioase. În orice caz, soarta noastră stă astăzi legată de aceea a Imperiului german. Noi prin noi înşine nu mai contăm. Armata ne-a fost decimată pe Frontul de Răsărit, la Stalingrad şi în Caucaz. Autoritatea dinăuntru a statului se fărămiţează pe zi ce trece. Autoritatea statului în afară este aproape nulă, după retragerea impusă armatelor germane şi române în ultimele luni. Guvernul este condus, în aparenţă, de un bărbat bine intenţionat, dar sfârşit ca putere de muncă. Conducerea de fapt o are profesorul Mihai Antonescu, un avocat cu resurse oratorice, dar care nu este luat în serios de nimeni. Oamenii reprezentative ai ţării, şi la care era obiceiul să se apeleze altă dată, au dispărut cu toţii, fiindcă regele Carol II, din ambiţie personală, i-a discreditat şi distrus. Singura nădejde o mai punem în patriotismul oamenilor de la ţară! Dar cât va dura şi acest patriotism în faţa propagandei de tot felul?" (C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, Bucureşti, Editura Floarea Darurilor, 1996, p. 13).

[ccxxviii] **19 februarie 1943**

- Într-un raport diplomatic transmis Romei, la numai 11 zile după schimbarea lui Galeazzo Ciano de la conducerea MAE italian cu Giuseppe Bastianini, Bova Scoppa sesizează faptul că „dezacordul dintre cei doi Antoneşti se agrava pe măsura agravării situaţiei militare" (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 129). Bova Scoppa are cuvinte de laudă pentru prietenul său, prof. Mihai Antonescu, care, „tânăr, dinamic, chinuit de marile responsabilităţi pe care şi le-a asumat, neliniştit de destinul naţiunii, convins fiind că nu mai există speranţe de victorie" ar fi făcut eforturi „pentru a încerca să găsească o cale de ieşire onorabilă [din războiul alături de *Axă*] pentru ţara sa"; el s-ar strădui „să se opună prin toate mijloacele intenţiei Conducătorului de a trimite alte divizii pe frontul rusesc. Mai mult, vrea să recheme forţele dispersate şi, simţind că uraganul se apropie de frontierele lor, intenţionează să se gândească la apărarea citadelei româneşti" (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 129).
- Fragmente din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „… Aprigă discuţie cu V. Slăvescu, care confirmă şi dă detalii asupra cestiunii Mocsony-Styrcea, pe care-l dezaprobă. Adaogă că Antonescu ar fi trimis pe Ică la rege pentru a spune că e inadmisibil ca Mocsonyi să vorbească cum vorbeşte şi să ceară lămuriri că regele a primit la o vânătoare în Bucovina pe Maniu. Regele ar fi răspuns foarte înţepat, că nu l-a primit pe Maniu, că e liber a primi pe cine socoteşte că e pentru binele ţării, că nu aprobă purtarea lui Mocsonyi. Apoi regele ar fi graţia, fără să ceară avizul Mareşalului, nişte condamnaţi la moarte; nouă mergere a lui Ică la rege, nouă atitudinea băţoasă a regelui. Ică ar fi spus că, dat fiind conflictul, Mareşalul va face apel la ţară. Regele a răspuns că va face şi el. Slăvescu mulţumit de atitudinea regelui, eu o deplor, căci nu acum e momentul a scăpa de Antonescu. Trebuie să se convingă Antonescu că nu e stăpânul ţării, ripostează Slăvescu, să mai consulte şi pe alţii. Dar adaogă, că acum nu e momentul de a schimba directiva politică şi nici momentul de a înlocui pe Antonescu. Cu alte cuvinte, că Antonescu să rămână cu răspunderea, dar să execute ceea ce vrea[u] Dinu Brătianu, Maniu şi alţii. Regele a chemat pe Lupu, primul preşedinte al Curţii de Casaţie, şi l-a consultat asupra drepturilor sale, plebiscit etc. Lupu a fost la Ică Antonescu şi caută să împace lucrurile. Armata noastră nu se va mai reface, pentru că nemţii nu ne vor ceea ce avem nevoie (generalul Constantinescu-Claps ar fi refuzat rolul de îndrumător pentru refacerea trupelor şi ar fi demisionat), căci n-au încredere în noi şi ştiu că Antonescu n-are acum pe nimeni cu dânsul, nici armata, care nu i-ar ierta dezastrul de pe Don şi din Stepa Calmucă …" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 199-200).

[ccxxix] **20 februarie 1943**

- Fragment din *Jurnalul* Prof. C. Rădulescu-Motru: „Faptele istorice nu le putem înţelege complet decât după ce ele s-au produs, în ordine regresivă, nu progresivă; sau, cum se zice, în logică, după finalitatea lor, nu după succesiunea lor cauzală. De aceea nu le putem prevede. Şi aceasta constituie tocmai tragicul vieţii noastre istorice. Ne socotim realizatorii unui ideal, pentru care ne sacrificăm viaţa, şi descoperim apoi că la realizarea acestui ideal noi n-am contribuit, ci din ignoranţă l-am combătut şi ne-am sacrificat pentru un altul. Cazul cu actualul război european …" (C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, p. 17-18).
- Din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „ … Mă duc la Şteflea cu o listă întreagă de întrebări. Răspund la toate, începând prin a-mi arăta situaţia de azi pe front […] Discutăm apoi politică. Şteflea arată că Ică e neleal faţă de Mareşal, mincinos, intrigant şi vrea numaidecât să ajungă. Şi el apreciază prost acţiunea politicianilor de a mări neînţelegerea din rege şi Antonescu. Acesta din urmă este foarte supărat pe rege …" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 201-202).

[ccxxx] **22 februarie 1943**

- Mareşalul Antonescu răspunde la scrisoarea lui C. I. C. Brătianu din 14 februarie 1943 (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 285-286).
- Fragment din *Jurnalul* Prof. C. Rădulescu-Motru: „ …Observ astfel, la noi în ţară, că de când războiul a început, toate valorile se decretează, nu se impun prin ele înseşi. Ca la militărie"

(C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, p. 22).
- Fragmente din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „ … Vine la mine Raoul Bossy. Spune că neînțelegerea rege-Antonescu este iarăşi mai acută […] Socoteşte problema rusă insolubilă […] Din tot ce spune [Bossy] reiese că e convins de victoria finală a anglo-americanilor" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 202-203).

[ccxxxi] **24 februarie 1943**
- Rezoluția Mareşalului Antonescu pe o Notă a Cabinetului Militar:

„Educația naţiei este total neserioasă.

Trebuie date câteva exemple publice, prin măsuri luate în contra acelora - civili, ofițeri, soldați, funcționari de orice grad - cari discută în public, în saloane, la masa de poker, cafenele, restaurante etc., chestiuni militare şi operative.

Dacă educația naţiei este de condamnat în această privință, este şi mai de condamnat aceea a ofițerilor. Sunt ofițeri, chiar de stat major, cari discută peste tot situațiile militare, divulgă fără intenție, însă din limbuție, ceea ce au auzit, au văzut sau ştiu, participă în societăți impasibili la astfel de discuții, le provoacă, le întreține, le urmăresc, le tolerează nu numai civililor şi doamnelor, dar chiar şi subalternilor.

De aici vine tot răul.

La Consiliul de Colaborare viitor am să aduc un caz concret.

Nimeni nu ia nici o măsură. Nici un comandant de regiment, de companie, de batalion, de garnizoană, de divizie, teritoriale etc. etc.

Prin tăcerea lor şi neîndeplinirea datoriei, Ţara dă un aspect de dezmăț. Toți străinii ştiu tot. Toți civilii fac strategie, toți mahalagii şi în toate tramvaiele se vorbeşte ce trebuie şi ce nu trebuie de funcționari, militari etc. Urechile străinilor şi spionilor stau larg deschise prin tramvaie, case, cafenele, teatre etc. etc.

Statele cheltuiesc sute de milioane ca să afle informații.

La noi nu este nevoie de nimic, fiindcă de sus şi până jos toți vorbim şi procurăm informații inamicilor şi amicilor.

O mai mare inconştiență nu se poate. Aşa-zisa opoziție, prin elementele ei binecunoscute ca valoare, ca trecut şi ca aviditate de a reveni la conducere, chiar peste cadavrul Țării, complotează şi întreține această operă inconştientă de slăbire a moralului, de defetism, de trădare.

Pe baza acestei situații generale, să se facă de Cabinet şi Secretariat o instrucție completă, care să se trimită tuturor din partea mea şi în anumite părți să se difuzeze prin presă, radio etc."

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 194; Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului*, p. 305).

[ccxxxii] **25 februarie 1943**
- Schimb de mesaje I. Brătescu-Voineşti – Mareşal I. Antonescu:

[25 februarie 1943] – Scrisoarea scriitorului I. Al. Brătescu-Voineşti, membru al Academiei Române, către Ion Antonescu

Domnule Mareşal,

Te rog, te conjur, dă-mi autorizația să public acest articol pe care îl socotesc foarte necesar, pentru spulberarea ticăloşiei ce se comite, punându-se în circulație zvonuri perfide privitoare la sănătatea dumitale[ccxxxii].

Cu cele mai distinse sentimente.

Brătescu-Voineşti

25/II 1943

Răspunsul Mareşalului

Iubite şi Stimate Domnule Brătescu,

Să mă ierţi dacă am să te rog să renunţi la publicarea articolului D-tale:

1. Fiindcă este mai bine ca adversarii să te socotească mai bine mort decât viu, decât să te socoteşti viu când eşti mort.

2. Nu este momentul să fac public nici o declaraţie politică. Generalul Pantazi ca exponent al Armatei a spus clar şi răspicat ce avem datoria să facem [după eşecul de la Stalingrad] şi ce ne impune un sentiment elementar de onoare.

Când intri în război pentru drepturile sfinte ale Neamului cu gândul, iartă-mi expresia neacademică, să tragi chiulul îţi baţi joc nu numai de tine ci şi de morţii şi de istoria noastră care trebuie să rămână nepătată.

Am încredere în judecata acestei istorii pentru acţiunea mea de astăzi.

3. Nu vreau să atac public pe nimeni.

Am luptat pentru înfrăţire. Stau şi astăzi şi voi sta oricare ar fi neînţelegerea altora pe această linie.

Primeşte te rog o amicală şi cordială strângere de mână.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 103/1943, f. 10, 13-14).

[ccxxxiii] **26 februarie 1943**

- Comentarii ale Mareşalului Antonescu provocate de o „recomandare" a lui Jan Masaryk, ministru de Externe al guvernului cehoslovac din Exil, privind statutul Germaniei după război – dezarmarea ei completă şi distrugerea economiei: „Ăsta face politică cu picioarele, nu cu capul. Numai un cretin poate să-şi închipuie că un popor de 100 milioane de oameni, de voinţa, energia şi geniul organizator al germanilor, poate fi pus în sclavie în secolul al 20-lea" – **Mareşal Antonescu** (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 468).

- Rezoluţie pusă pe un raport al Biroului II Informaţii al Armatei cuprinzând ştirea că Iuliu Maniu dispunea de un post de radio-emisie pentru a menţine legătura cu Serviciile Secrete britanice: „Să fie lăsat [Maniu] în pace. Soarta unei ţări nu poate fi pusă pe o singură mână. Dacă aceasta greşeşte, să fie alţii care s-o ia şi să o ducă mai departe" – **Mareşal Antonescu** (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 469).

[ccxxxiv] **28 februarie 1943**

- Fragment din *Memoriile* lui Bova Scoppa: „Am scris [MAE-ului din Roma] că [Mihai] Antonescu îmi spusese textual: «Hitler nu vede sau nu vrea să vadă ce înfăţişare capătă conflictul şi unde vom ajunge dacă se continuă această aventură rusă, care dă peste cap destinele Europei […] Acum, Rusia este ca o planetă şi a încerca să distrugi armata acesteia – care va avea mereu posibilitatea să se retragă în spatele siderale ale pământului ei – mi se pare o întreprindere de Sisif! …» (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 130).

- Însemnări din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „ … Luat ceaiul la Elise Brătianu. A văzut lume ce a cunoscut bine Vaticanul şi frecventează preoţimea catolică. Se miră de mergerea mână în mână a catolicismului cu evreimea. Elise repetă că a auzit de la alţii că Hitler a făcut o mare greşeală atacând în acelaşi timp două mari puteri mondiale: catolicismul şi evreimea. A auzit că ar fi neînţelegeri puternice între Antonescu şi Ică. Chiar de ar fi, eu cred că sunt trecătoare" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 205).

Februarie 1943

- Din amintirile prof. Nichita Smochină: „Curând după căderea Stalingradului şi căderea lui von Paulus ca prizonier la ruşi, Guţă Tătărescu a avut o întrevedere cu prim-ministrul Mihai Antonescu la care am fost şi eu de faţă ca expert în problema rusească. Guţă Tătărescu a cerut lui Mihai

Antonescu să fie mobilizat şi trimis pe front ca maior înlesniindu-se trecerea dincolo de frontieră pentru a duce cu Stalin tratative în vederea păcii separate şi a feri în felul acesta ţara de la dezastru. Această susţinere el o baza pe faptul că partidele politice, care nu erau de acord cu politica mareşalului Antonescu, prevedeau că noi pierdem războiul. Eu am fost întrebat după audienţă de Mihai Antonescu dacă aş putea da unele indicaţii. M-am gândit la unii prieteni transnistrieni care locuiau înainte la Moscova şi cu care aveam legături înainte de război, ei ocupând posturi mari în ierarhia sovietică. Prim-ministrul Mihai Antonescu mă prevenise că vorbele acestea să nu ajungă la urechea Mareşalului, iar propunerea lui Tătărescu, fiind prea serioasă, trebuia bine chibzuită. Dar în cele din urmă lucrurile au rămas baltă. Mareşalul a aflat propunerea probabil tot de la prim-ministrul şi, într-o conversaţie avută cu mine, mi-a spus că Guţă Tătărescu «este un aventurier, lipsit de caracter şi de scrupule. Dacă a cedat în 1940 Basarabia, Bucovina de Nord şi cele 28 de comune din judeţul Dorohoi fără să tragă măcar un singur glonţ, apoi acest aventurier este în stare să vândă toată ţara». Şi aceasta este adevărat când te gândeşti că Tătărescu a făcut toate poftele lui Carol al II-lea şi Elenei Lupescu, căreia în spunea *Excelenţă* …" (Nichita Smochină, *Memorii,* p. 527-528).

[ccxxxv] **2 martie 1943**

- Extrase din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „ … Raoul Bossy vine la mine. Îl întreb dacă e adevărat ce spune familia sa, şi anume că, neînţelegându-se cu Ică Antonescu, şi-a dat demisia. Nu, zice el, dar, cum v-am mai spus, am cerut să fiu transferat de la Berlin. Nu mă simt într-o atmosferă în care pot lucra. Ică i-a făgăduit să-i satisfacă cererea, Bossy a răspuns că ar fi bine să se trimită un general şi, la cererea lui Ică de a-i cita un nume, a dat: Potopeanu (Ică a spus că nu se poate), Iacobici (nu ar vrea Mareşalul), Rozin (nu-l primesc nemţii), Şteflea (ar fi bun), Stoenescu (foarte bun). Bossy îmi povesteşte o grămadă de mici incidente cu cei de la Auswärtiges Amt, cum îmi arată de ce e convins că nemţii nu vor consimţi niciodată să ne redea partea din Transilvania răpită prin Dictatul de la Viena. După dânsul, nemţii nu ar consimţi la reîntregirea Transilvaniei decât făcând dintrânsa o provincie autonomă sub conducere directă de la Viena. Întreg personalul de la Auswärtiges Amt este filomaghiar. Pentru dânsul îi e frică ca nu cumva să fie luat la Palat. El ar vrea postul de la Berna, foarte interesant acum şi unde ar putea să-şi aibă continuu copiii lângă dânsul" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 206).

[ccxxxvi] **8 martie 1943**

- Relatări despre vizita la Iaşi a generalului şi istoricului Radu R. Rosetti: „ … M. Costăchescu mi-a vorbit mult de Iaşii sub bombardament şi de masacrul evreilor din ultimele zile ale lunii iunie 1941. Zice că evreii au început şi că i-a văzut el trăgând dintr-o casă de lângă Sfântul Spiridon. După aceea, nemţii şi soldaţii noştri au ucis fără milă. A făcut zilnic însemnări de tot ce a văzut. A fost revoltător cum s-au pornit trenuri cu evrei închişi în vagoane în care au murit pe capete" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 208).
- Din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „ …Mă întreb ce am făcut cu ultimii ani? Din toamna lui 1937, a început şirul catastrofelor. Nu mă mai pot bucura de viaţă, de atunci. De la arestarea băieţilor [legionari], până la Stalingrad, numai doliu. În acest timp, am scris vreo opt cărţi, dar nici o capodoperă. De-abia cele trei cărţi la care lucrez acum mă vor spori, vor oglindi pe omul de 36 de ani. Trebuie să mă grăbesc …" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 184).

[ccxxxvii] **10 martie 1943**

- Rezoluţia Mareşalului Antonescu pe marginea unei propuneri a prof. Mihai Antonescu de a se ţine un curs de *politică externă* la Şcoala Superioară de Război din Bucureşti: „Nu există politică externă fără armată, după cum, fără îndoială, politica externă trebuie întotdeauna să fie la înălţimea strădaniei şi onoarei militare" – **Mareşal Antonescu** (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 470).

[ccxxxviii] **11 martie 1943**

- Notă a SSI-ului relativ la poziţia Aliaţilor Occidentali faţă de România:

NOTĂ/ANGLIA

ATITUDINEA ANGLO-SAXONĂ PRIVITOARE LA FRONTIERELE ROMÂNIEI

Dintr-o sursă ocazională deţinem informaţia de mai jos referitoare la atitudinea probabilă a Angliei şi Statelor Unite faţă de frontierele de Est ale României, în eventualitatea victoriei puterilor democrate.

În Anglia, guvernul pare îngrijorat de atitudinea actuală a Uniunii Sovietice şi tendinţele de expansiune spre Vest ale acesteia.

În privinţa frontierei noastre de răsărit, dacă în momentul de faţă din partea guvernului englez nu există o atitudine precisă, în schimb este destul de semnificativ faptul că *Anglia consideră Polonia şi România ca state menite să izoleze Uniunea Sovietică de restul continentului şi, ca atare, este necesar ca acestea să fie două state tari.*

În acest sens, guvernul polonez Sikorski de la Londra insistă pentru frontiera comună cât mai întinsă cu România şi frontiera românească pe Nistru.

Un nou indiciu îl constituie faptul că ori de câte ori este vorba de relaţiile anglo-ruse şi viitoarea ordine europeană nu se aminteşte decât de Charta Atlanticului, care garantează statelor europene frontierele dinainte de 1939.

În ce priveşte Statele Unite, acestea se interesează mai puţin de continentul european şi, ca atare, vor susţine punctul de vedere englez privitor la frontierele României.

Informaţie posibilă.

Comunicat şi Ministerului Afacerilor Externe.

(ANIC, fond DGP, dosar 46/1931, f. 128-129).

- Însemnări din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „ … După-amiază vine la mine C. Ballif, fratele generalului […] Vorbind de politică internă şi de campania şi agitaţia ce o încearcă foştii şefi politici contra lui [a Mareşalului Antonescu], ca şi de învinuirea adusă comandanţilor şi comandamentelor noastre cu scopul de a lovi întrânsul, ceea ce nu îndrăzneau să facă direct, spune: Churchill, Roosevelt au încasat numai înfrângeri şi totuşi se preconizează depărtarea lor […] Dacă ar pleca el [Mareşalul] acum, peste 15 zile am avea un guvern legionar. [Antonescu] spune, scârbit, că nu mai crede în moartea lui Horia Sima, ce i s-a comunicat oficial. Nemţii îl ţin ca o perpetuă ameninţare. A spus această prevedere şefilor politici, cum a spus-o regelui. [Antonescu] a dejunat la acesta [la regele Mihai] săptămâna trecută şi i-a spus în prezenţa reginei şi a lui Mihai Antonescu şi a d-nei Antonescu: dacă se simte în stare să ducă statul sau găseşte cui să încredinţeze conducerea afacerilor, el (Antonescu) cedează bucuros această conducere, dar pune oarecare condiţiuni, şi anume: nerevenirea ex-regelui, nerevenirea la sistemul de guvernare trecut, îngrijirea sărăcimii, aprobarea armatei, care ea a restabilit ordinea, ea asigură şi a liberat teritorii româneşti. El (Antonescu) a luat acest îndatoriri către poporul român, care le-a consfinţit şi nu poate trece puterea decât cu respectarea lor. Nu e adevărat că va face acum un plebiscit. Intrigile de la Palat erau puse la cale de Mcsonyi-Styrcea. A lichidat acum această cestiune …" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 212).

[ccxxxix] **13 martie 1943**

- Din mesajul Mareşalului Antonescu adresat Feldmareşalului von Richtofen: „ ... Vreau să vă asigur încă odată, Excelenţă, că România şi Armate ei rămân neclintite în hotărârea de a lupta până la victoria finală, pentru toate graniţele sale. Ca o consecinţă a acestui scop şi având convingerea că în urma sacrificiilor ce le vom face se vor repara toate nedreptăţile pe care le-am suferit, am pus în anul 1942 la contribuţia războiului comun toate forţele noastre disponibile [...] Suntem singurii dintre aliaţi care am pus totul în foc în lupta contra Rusiei şi suntem pe front neîntrerupt de la începutul războiului. Istoria va arăta dacă nu suntem noi cei care până azi, proporţional cu resursele noastre, am dat cel mai greu tribut pierderi, atât în oameni, cât şi în material, deşi în afară de obligaţia morală de a duce războiul până la capăt alături de Germania nu există nici o obligaţie

scrisă politică sau militară, care să fi angajat România la aceasta. Adăugaţi vă rog la aceasta şi contribuţia noastră la victorie prin secătuirea totală a rezervelor noastre de petrol în folosul campaniei. În prezent, fac toate eforturile pentru a ridica o nouă armată în interior, dar formarea ei depinde exclusiv de livrarea la timp de material de război modern, fără de care nu mai poate fi concepută angajarea de noi forţe româneşti ..." (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 355-357).

[ccxl] **15 martie 1943**

- Note din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „Elise Brătianu a fost de dimineaţă la mine. A dejunat ieri la Antonescu (Mareşalul şi doamna, d-na Cancicov şi Ică Antonescu). Elise a avut impresia netă că Ică venise la dejun nedorit şi nepoftit […] Despre [Ion] Antonescu [Elise Brătianu] spune că e un om cu care] e greu de trăit, dar doreşte binele. Acum are în vedere cum să iasă ţara şi neamul bine şi nu vrea să vadă sau să se ocupe de altceva …" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal*, p. 213-214).

[ccxli] **16 martie 1943**

- Fragmente din *Jurnalul* Prof. C. Rădulescu-Motru: „ …Adevărata istorie nu este posibilă decât după împlinirea faptelor, în cursul acestora nimeni nu ştie ceva. Aşa a fost şi va fi întotdeauna. Cauzele adevărate ale unui război trecut nu au fost cunoscute de oamenii cari au făcut războiul, ci de aceia cari au venit cu mult în urmă. Aceia cari au făcut războiul aveau în conştiinţa lor pe care acei veniţi în urmă le-au găsit inexistente, sau ca secundare. Aşa va fi şi cu războiul prezent. Noi contimporanii îi atribuim anumite cauze, pe când, după noi, urmaşii, le vor găsi altele. Cine ştie dacă urmaşii nu ne vor socoti ca instrumente oarbe care am lucrat contra intereselor patriei? Mă îngrozesc, când mă gândesc că acesta ar putea să fie adevărul!" (C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, p. 34).

[ccxlii] **18 martie 1943**

- Notă a ***SSI***-ului referitoare la ultimele declaraţii ale Mareşalului:

NOTĂ

Declaraţiile din interviul acordat de Dl. Mareşal lui Brătescu-Voineşti au fost considerate de către naţional-ţărănişti drept „exagerat de filogermane şi antisemite" şi au produs chiar unele nemulţumiri în aceste cercuri.

Se afirmă însă că ulterior s-ar fi cerut printr-un intermediar unele explicaţii, de către conducerea naţional-ţărănistă, D-lui profesor Mihail Antonescu şi că D-Sa ar fi lăsat să se înţeleagă că totul se reduce la o tactică politică, Dl. Mareşal Ion Antonescu urmărind să spulbere unele bănuieli pe care le-ar avea Germania că România ar înclina spre schimbarea politicii sale, deoarece, dacă Germania ar persista în această bănuială, atunci ar putea să ia unele măsuri care în momentul de faţă ar prejudicia grav situaţia României.

Maniştii adaugă însă că în timp ce Dl. Mareşal face declaraţii pronunţat filo-germane, se fac totuşi pregătiri, cu încetul şi cu toată discreţiunea posibilă, pentru reabilitarea României în faţa Puterilor Occidentale, arătându-se că, prin lupta contra Rusiei Sovietice, România n-a luptat decât pentru recucerirea Bucovinei şi Basarabiei şi contra bolşevismului.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 46).

- Fragmente din *Jurnalul* Prof. C. Rădulescu-Motru: „… Atât naţional-socialismul cât şi bolşevismul Sovietelor voiesc Statul totalitar. Pentru amândouă interesul Totalităţii este hotărâtor. Legea supremă pentru amândouă este ca poporul, ca totalitate, să-şi asigure cele mai bune condiţii de existenţă. Dar cine decide care sunt cele mai bune condiţii de existenţă pentru popor? Atât ruşii cât şi germanii pot susţine că viitorul lor nu este asigurat dacă nu au Gurile Dunării, sau Dunărea în întregime! Atunci, la cine apelează românii, care se găsesc la Gurile Dunării şi pe Dunăre? Latura primejdioasă, atât la naţional-socialism cât şi la bolşevism, stă în exclusivismul pe care îl păstrează fiecare dintre ele, în

ceea ce priveşte dreptul absolut al poporului de a-şi urmări interesul. Dacă interesul poporului, ca totalitate, nu are îngrădire, atunci se înţelege de la sine că între popoare starea normală nu poate să fie decât războiul …" (C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, p. 38).

[ccxliii] **20 martie 1943**

- Notă din 20 martie 1943 a Cabinetului Militar - M.St.M raportează modul în care se efectuează, de către partea română, aprovizionarea cu subzistenţe a trupelor italiene din Transnistria.

Pe acest raport, Mareşalul a pus următoarea rezoluţie:

„Chestiunea hrănirii şi compensaţiile se vor discuta de Ministerul Economiei Naţionale cu domnul Alexianu şi cu Ministerul de Externe, după datele primite şi ţinute la curent de Marele Stat Major.

Trebuie stabilit principiul hrănirii şi compensaţiilor.

El trebuie cunoscut de toţi.

Trebuiesc organe însărcinate şi răspunzătoare de respectarea şi execuţia dispoziţiilor luate.

Se va discuta şi în Consiliul de Colaborare.

Să nu fie dezordinea care a fost la sfârşitul războiului trecut.

Trebuiesc ţinute socotelile la centimă.

Centralizate, clasate, îndosariate, sintetizate în grafice lunare de la livrare şi până la primirea compensării.

La fel pentru germani şi pentru toţi".

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 199).

[ccxliv] **21 martie 1943**

- MStM Român se adresează Preşedinţiei Consiliului de Miniştri:

MARELE STAT MAJOR
Secţia Prizonieri de Război No. 659032
21 martie 1943

Intrare:
Preşedinţia Consiliului de Miniştri
No. 00678 din 23 martie 1943
CABINETUL
Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri

MARELE STAT MAJOR
CĂTRE
PREŞEDINŢIA CONSILIULUI DE MINIŞTRI
- Cabinet -

La No. 6663/943,

Am onoare a raporta că am dat ordin Lagărului No. 10 Corbeni – Argeş să pună la dispoziţia Domnului Profesor Universitar George Brătianu un număr de 30 prizonieri pentru munci agricole, în comuna Răteşti, Jud. Argeş.

S-a făcut cunoscut proprietarului să trimită un delegat pentru încheierea contractului şi ridicarea prizonierilor.

p. Şeful Secţiei Prizonieri
Lt. Col.
L.S. I. Faur

p. Şeful Biroului 2
Locot. Rez., I. Maican

(ANIC, fond PCM – Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 378, f. 149).

[ccxlv] **22 martie 1943**
- Notă asupra convorbii Gh. Barbul – Manfred von Killinger:

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

NOTĂ
ASUPRA CONVORBIRII AVUTE
în ziua: 22 martie 1943

De: Dl. Gheorghe Barbul, ataşat de Legaţie
Cu: Dl. Ministru von Killinger
La: Legaţia Germaniei

Conform instrucţiunilor primite din partea D-lui Profesor Mihai Antonescu, Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, am rugat pe Domnul Ministru Baron von Killinger s' spună dacă Domnia Sa a avut în ziua de 24 mai o convorbire cu Domnul Moruzov asupra politicii României. D-sa mi-a răspuns că nu-şi aminteşte data, dar că l-a văzut în primăvara anului 1940 în mai multe rânduri pe Moruzov cu care a avut o convorbire îndelungată. I-am citit atunci pasagii din Nota de convorbire a lui Moruzov şi în special am accentuat asupra pasagiului: „Nu rămâne altceva de făcut decât a se perfecta în mod oficial o legătură corectă şi sigură cu Germania, singura în măsură a-i garanta în mod absolut integritatea teritorială".

Domnul Ministru von Killinger a confirmat atât acest pasaj cât şi restul convorbirii în sensul în care aceasta a fost redată prin Nota D-lui Moruzov.

Am întrebat atunci pe Domnul von Killinger dacă D-sa a văzut pe Moruzov în executarea unor instrucţiuni primite de la Guvernul Reichului sau dacă D-sa a vorbit în mod particular exprimând păreri personale.

Domnul Ministru von Killinger mi-a răspuns că l-a văzut pe Moruzov pentru că misiunea lui în ţările neutre din sud-est era să urmărească activitatea serviciului secret englez iar Moruzov era omul cu care putea colabora în această direcţiune. Părerile politice pe care i le-a exprimat cu această ocazie erau ale lui personale şi nici o instrucţiune nu i-a fost dată pentru a le aduce cu cunoştinţa Guvernului român. Ele exprimau în acelaşi timp însă şi părerile cercurilor largi din Germania.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 28, f. 293-294).

- Extras dintr-un raport al lui Bova Scoppa către MAE din Roma : „Aici [la Bucureşti], după cum ştiţi, există un conflict intern care angajează Casa Regală, Statul Major, opinia publică şi chiar pe Mihai Antonescu, care fac bloc împotriva Conducătorului. Cel puţin până acum, acesta nu dă semne că de a voi să renunţe la intenţia lui de a continua lupta împotriva Rusiei, angajându-se în acţiuni ofensive alături de aliaţii germani. Acum, dacă America şi Anglia sunt invincibile, pentru că le apără mările, Rusia este şi ea invincibilă, după părea mea, pentru că o apără pământul …" (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 136).

[ccxlvi] **29 martie 1943**
- Prof. Mihai Antonescu primeşte în audienţă pe Manfred von Killinger, Renato Bova Scoppa şi dr. Gerhard Steltzer, consilier al Legaţiei Germaniei din Bucureşti, cu care discută neînţelegerile româno-ungare. Oficialul român dezvoltă din nou teze nulităţii Dictatului de la Viena, fapt recunoscut în aceleaşi zile de A. Eden, liderul *Foreign Office*-ului, în Camera Comunelor în sensul că „actul de la Viena nu mai există pentru politica britanică" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 357-359).

- Martie 1943
- Din amintirile prof. Nichita Smochină: „ … După trecerea în opoziţie faţă de Carol al II-lea, Maniu s-a retras la Bădăcinii lui, locul de retragere când era supărat. N-a mai avut niciodată o atitudine dârză şi

hotărâtă. Soarta lui însă a fost asemănătoare cu aceea a lui Gandhi omorât de un nebun şi aceea a Mareşalului Antonescu, împuşcat de comuniştii români la ordinele lui Stalin. Aşa şi-a sfârşit viaţa şi Maniu murind în închisoare drept recunoştinţă că a unit Ardealul cu Ţara Românească. Este cea mai mare tragedie a neamului românesc, căci, indiferent de atitudinea lui din timpul războiului [din 1941-1944], Maniu a fost un mare om, un democrat cinstit, sincer şi bun român în slujba ţării sale. A avut o atitudine justă şi chiar dârză faţă de aventurierul Carol al II-lea care a distrus partidele politice şi a dus ţara de râpă. În timpul războiului, Maniu era în corespondenţă cu Mareşalul Antonescu şi manifesta făţiş părerea contra lui Hitler. Toată această corespondenţă a trecut prin mâinile mele, căci,în calitatea mea de consilier al mareşalului, eu eram omul de legătură" (Nichita Smochină, *Memorii,* p. 523-524).

[ccxlvii] **1 aprilie 1943**

- Din *Memoriile* lui Bova Scoppa: „ La 1 aprilie, [Mihai] Antonescu mi-a spus – şi eu am referit totul, în aceeaşi zi, la Roma – că «pericolul rus, epuizarea progresivă a Europei în ceea ce priveşte mijloacele şi rezistenţa morală, ameninţarea anglo-saxonă care se profila în dimensiuni mereu mai formidabile, îl făceau să considere necesar să acţioneze pentru a şti care puteau să fie intenţiile inamicilor noştri şi dacă nu era posibil să se pună bazele unei păci de compromis cu America şi Anglia. Cu ocazia vizitei lui [Paul Otto] Schmidt la Bucureşti, Ribbentrop mi-a făcut cunoscut – a continuat Antonescu – că el consideră inoportună o asemenea activitate. Însă eu aş ignora datoriile mele de om responsabil faţă de istoria ţării mele dacă ar trebui numai să mă supun. După cum nu vrem ca România să fie o feudă germană după încheierea păcii, tot aşa nu dorim să fie în timpul războiului. Noi dăm soldaţii şi petrolul, dar trebuie să ştim până unde se vrea să se meargă…»" (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 137-138).

[ccxlviii] **4 aprilie 1943**

- Fragmente din *Jurnalul* lui C. Rădulescu-Motru: „ Războiul mondial din zilele noastre, mai întins şi mai îngrozitor în pierderi de oameni ca toate cele din trecut, se va încheia el oare numai cu mutări de hotare între ţări , sau va da o nouă organizare politică şi economică lumii? Părerea generală mi se pare este că, de astă dată, după război, faţa politică şi socială a lumii se va schimba. Dar în ce sens? […] Războiul actual este răzvrătirea stomacului contra creierului. Istoriceşte el s-a mai produs o dată, dar în proporţii mici, în vechea Romă, când plebeii s-au răsculat contra nobililor, pe la anul 500 înainte de Hristos. Dar atunci un Menenius Agrippa a putut aduce pacea; pe când astăzi nu se întrevede, fiindcă plebeii sunt mulţi şi ei au fost înarmaţi prin neprevedere tocmai de cei nobili" (C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, p. 60, 64).

[ccxlix] **7 aprilie 1943**

- Notă din 7 aprilie 1943 a Cabinetului Militar; se transmite Cabinetului Şefului Marelui Stat Major ordinul în rezoluţie al Domnului Mareşal referitor la construcţia în ţară a unei fabrici de aparate radio:

„Foarte bine.
Să se activeze continuu şi intens.
Trebuie să ajungem în cât mai scurt timp posibil să fabricăm aparatele în ţară.
Fără aparate de radio nu se pot conduce trupele în război.
Ele constituie o armă esenţială de luptă.
Trebuie să încetăm să mai fim tributari tuturor.
Industria noastră de înzestrare trebuie să cuprindă ciclul complet de fabrici pentru satisfacerea tuturor nevoilor".

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 202).

[ccl] **12 aprilie 1943**

- La Castelul Klessheim (Salzburg) s-au desfăşurat, la 12-13 aprilie 1943, întrevederile A. Hitler-Ion

Antonescu, consemnate în stenogramele întocmite de Paul Otto Schmidt, publicate integral de Andreas Hillgruber (vezi *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler,* II, p. 214-233; în traducere, Ion Calafeteanu, *Români la Hitler,* p. 182-198). Documentele respective sunt incluse în **Anexele** prezentului volum (vezi *supra*).
- Preşedinţia Consiliului de Miniştri către Marele Stat Major:

12 aprilie 1943
7162/943

Domnule General,

În referire la cererea D-lui Gh. I. Brătianu prin care solicită mobilizarea pentru lucru a d-lui Subdirector al Institutului de Istorie Universală, Mihai Berza, şi a d-lui administrator al aceleiaşi instituţii, d-l Nicolae Chiţescu, respectiv locotenent de rezervă Reg. 1 A.A. şi sublocotenent la Pirotehnia Armatei, D-l Vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri mă însărcinează a vă ruga să binevoiţi a aproba această cerere.

Primiţi, vă rog, Domnule General, încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.
Director de Cabinet

Domniei Sale
Domnului General [Ilie] Şteflea
Şeful Marelui Stat Major

(ANIC, fond PCM – Cabinet M. Antonescu, dosar 403, f. 210).

ccli **14 aprilie 1943**
- Notă din 14 aprilie 1943 a Cabinetului Militar - Pe raportul M.St.M referitor la „neregulile săvârşite de trupele germane pe teritoriul României în cursul lunii martie 1943", Mareşalul a pus următoarea rezoluţie:

„Ce face generalul Hansen când i se semnalează cazurile?"

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 204).

- Comentariile lui Renato Bova Scoppa după întrevederile A. Hitler – I. Antonescu de la Klessheim din 12-13 aprilie 1943 (vezi *supra* anexele): „În aprilie 1943, Mareşalul Antonescu a făcut o altă călătorie la MCG German. Hitler l-a primit cu o anume răceală şi l-a interogat asupra tratativelor de pace pe care guvernul român le-a întreprins în ultima vreme în diverse direcţii. Hitler a dramatizat mult lucrurile şi i-a spus Mareşalului: 1) că ministrul român la Madrid, [Nicolae Gr.] Dumitrescu, se oferise faţă de «corpul diplomatic» (sic!) de acolo să trateze pacea în numele *Axei*; 2) că ministrul român la Berna, [Nicolae Enric] Lahovary, luase contact cu nunţiul apostolic Bernardini, în acelaşi scop; 3) că tratative similare au fost făcute de ministrul [Victor] Cădere la Lisabona, la Salazar; 4) că germanii descifraseră o telegramă transmisă de Cordell Hull la Lisabona, în care se dădeau instrucţiuni ministrului american în Portugalia «să susţină» eventualele iniţiative ale d-lui [Mihai] Antonescu. Hitler a declarat sec Mareşalului Antonescu: nimeni nu putea să vorbească în numele *Axei*; că el nu intenţiona să discute despre pace atunci când războiul trebuia considerat ca îndreptându-se spre victorie, graţie mai ales campaniei submarine […] Întâlnirea [Hitler-Antonescu] s-a încheiat printr-un comunicat bătător la ochi, în care se vorbea despre «lupta împotriva plutocraţiei anglo-saxone» şi despre «război până la victorie, fără compromisuri». Tânărul [Mihai] Antonescu a simţit tot ridicolul situaţiei. Mi-a spus textul: «L-am întrebat pe Mareşal cum a putut să accepte un comunicat atât de emfatic şi mustrări netede contra suveranilor noştri şi dacă era normal ca, după toate sacrificiile făcute de România pentru cauza comună, să fim trataţi ca nişte funcţionari subalterni, cărora li se dă un blam public» …" (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 142-143).

[cclii] **19 aprilie 1943**

- Nota Cabinetului Militar nr. 104 137/M.2 - Marele Stat Major român este informat, ca răspuns la adresa sa nr. 535 235 din 8 aprilie 1943 privind violarea spațiului aerian român în zona Cluj-Turda de către avioane ungare la 5-7 aprilie, că Mareşalul a hotărât următoarele:

„1. **Marele Stat Major** va lua măsuri pentru doborârea avioanelor maghiare care violează frontiera noastră.

Despre această chestiune va fi prevenit şi domnul general [Erik] Hansen, şeful Misiunii Militare germane în România.

2. **Subsecretariatul de Stat al Aerului**, în acord cu Marele Stat Major, va detaşa unitățile antiaeriene necesare în zonele mai des vizitate de avioanele maghiare.

Se va căuta a nu se descoperi prezența materialului spre a se asigura şanse de surprindere.

Vă rugăm să binevoiți a dispune să ni se comunice măsurile luate, pentru a informa pe domnul Mareşal.

Din ordin:
ŞEFUL CABINETULUI MILITAR,
Colonel R. DAVIDESCU

Comunicat:
- Subsecretariatului de Stat al Aerului - Cabinet;
- Marelui Stat Major - Cabinet.

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 206).

[ccliii] **20 aprilie 1943**

- Notă a Cabinetului Militar - Domnul Mareşal, luând cunoştință de propunerile Cabinetului Şefului M.St.M., primite cu nr. 400 777 din 12 aprilie 1943 relativ la înlocuirea pistolului automat cu pistolul mitralieră, pe „Nota" de prezentare a dat, în rezoluție, următorul ordin:

„Aprob.
Este necesar să dotăm toată armata, de la cap până la coadă.
Să se aducă chestiunea la Consiliul de Colaborare".

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 207).

- Liderii PNȚ şi PNL, Iuliu Maniu şi, respectiv, C. I. C. Brătianu se adresează Conducătorului Statului Român relativ la comunicatul publicat după întrevederile I. Antonescu – Adolf Hitler din 12-13 aprilie 1943: „ ... Vă este cunoscută atitudinea politicii noastre şi a partidelor pe care le prezidăm față de politica pe care Dv. o duceți alături de Germania şi aliații ei. V-am semnalat continuu gravele primejdii la care expuneți națiunea română, făcând acte de solidarizare cu acei care au ciuntit România mare şi care în mod inevitabil merg la catastrofă, având contra lor cele mai mari şi mai puternice națiuni ale lumii. Dv., ca şef al unui regim de dictatură, nu aveți dreptul să angajați națiunea într-o direcție în care ea nu vă poate urma, deoarece ea are conştiința că, odată Basarabia şi Bucovina readuse la trupul țării, România nu are nici un motiv să lupte ori să dorească înfrângerea Angliei şi a Statelor Unite, națiuni care, alături de Franța şi ceilalți aliați ai lor în războiul trecut, au pierdut milioane dintre fiii lor pentru ca prin victoria noastră comună să se realizeze visul nostru secular: unitatea tuturor românilor între frontierele lor etnice. Interesul şi onoarea națională nu permit să avem astăzi sentimente şi atitudini ostile față de Marile Democrații anglo-americane, aliații naturali ai noştri şi ai tuturor națiunilor mici de pe glob. Românii sunt un popor pașnic şi modest. Ei nu ambiționează roluri în aşezarea lumii". Cu trimiteri direct la textul comunicatului, liderii istorici consemnează apoi că: „Dacă lupta pentru recucerirea şi eliberarea Basarabiei şi Bucovinei a fost legitimată de întreaga suflare a țării, poporul românesc nu a aprobat şi nu aprobă continuarea

acestei lupte dincolo de hotarele noastre fireşti. Dezaprobarea lui devine încă şi mai categorică faţă de intenţia de a-l duce la război împotriva Angliei şi a Statelor Unite, vizate în acest comunicat. Avem convingerea că o armată naţională cum este a noastră nu poate fi dusă în război împotriva sentimentului naţional unanim care păstrează nu ură, ci recunoştinţă Puterilor Occidentale. Ţinem în special să protestăm cu tărie împotriva caracterului anti-anglo-saxon ce se dă războiului nostru prin acest comunicat, rugându-vă ca în viitor să împiedicaţi astfel de manifestări de natură a prejudicia grav interesele naţionale ale României" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 286-287).
- Fragmenta don *Jurnalul* Prof. C. Rădulescu-Motru: „Războiul actual a pus chestiunea evreiască pe primul plan […] În această cestiunea, ca şi în toate care mi s-au prezentat în viaţă, am căutat să-mi dau seama în mod raţional de care parte este adevărul. N-am izbutit să mă lămuresc pe deplin, nici astăzi, fiindcă în mintea mea, din premise care se contrazic între ele, nu poate rezulta o concluzie …" (C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, p. 93).

[ccliv] **21 aprilie 1943**
- Conferinţa Mareşalului Antonescu la Şcoala Superioară de Război din Bucureşti (extrase):

„Ştiţi prea bine condiţiile tragice în care am luat conducerea Statului la 6 septembrie 1940.

Anul 1940 ne-a adus catastrofa graniţelor din cauza izolării noastre în spaţiul internaţional şi al politicii de echivoc dusă de România.

Venit la conducere, prima mea grijă a fost să găsesc în afară un punct de reazem, pe o forţă reală, care să-mi dea în interior siguranţa şi liniştea realizării forţei militare, necesară refacerii externe şi interne.

La acea dată aveam de ales:

a. **O alianţă cu Rusia**: Atunci Rusia nu era aliata Angliei şi Americii. Exemplul Ţărilor Baltice şi al Poloniei ne este suficient să vedem la ce ne putem aştepta de la această alianţă.

b. **O alianţă cu Marile Puteri**, care în trecutul război ne-au ajutat la înfăptuirea idealului naţional. Dar Franţa era scoasă din cauză, Anglia şi America în neputinţă de a ne ajuta şi exemplul catastrofei graniţelor din 1940 ne era edificator asupra rezultatelor unei politici alături de aceste mari puteri.

c. **O politică de izolare.** Poate era o soluţie, dar periculoasă pentru Neamul Românesc şi cred că era o imposibilitate de a practica.

Suntem de două mii de ani la o răspântie de drumuri a tuturor intereselor străine şi stăm de 400 de ani între trei mari puteri imperialiste, care au dictat toate condiţiile în spaţiul european, pe toate planurile vieţii internaţionale.

Prinşi în jocul acestor imperialisme, o politică de izolare nu era posibilă.

La 1940 două din ţările pe care ne putem sprijini dispăruseră.

Germania reprezenta singurul sprijin contra Rusiei ameninţătoare.

Nu am ezitat de a merge lângă Germania, dar nu putem reîncepe politica de echivoc a trecutului, care ne-a dus la prăbuşirea graniţelor.

O ţară mică nu poate duce o politică de echivoc, decât cu riscul de a se distruge. Numai marile puteri pot să-şi permită o politică de echivoc.

Probabil că aţi auzit şi dumneavoastră - sunt unii care critică această politică. Aceşti critici sunt tocmai vinovaţii catastrofei din 1940, la care am ajuns prin politica lor de echivoc.

Avem în faţă exemplului a două ţări - Grecia şi Iugoslavia - care s-au distrus singure, făcând acest fel de politică.

Celor ce gândesc la fel le răspund că prefer să ajung în ziua păcii - chiar invers - dar cu o ţară intactă, decât alături de învingători, dar cu o ţară în ruină şi cu elitele distruse.

Cunoaşteţi din paginile istoriei rezultatele politicii de echivoc şi izolare la alţii şi puteţi aprecia unde am fi ajuns şi noi.

Strădania mea este să duc la pace fiinţa Neamului intactă.

Dacă voi reuşi acest lucru, dacă voi fi ascultat, dacă elitele şi forţele creatoare mă vor urma,

dacă voi reuşi să am o armată tare, voi fi să spun că mi-am îndeplinit misiunea destinului tragic ce mi s-a încredinţat.

Ne-am angajat în acest război în condiţiuni foarte grele.

Partea întâia a războiului am terminat-o în mod onorabil.

Reuşita anului 1941 se datoreşte în mare măsură concursului activ şi eficace al Armatei Germane.

Nu eram în stare să realizăm ceea ce am realizat fără concursul şi sacrificiile Armatei Germane.

Ca ostaş onest sunt dator să recunosc acest merit, poporului german.

Am fost surprinşi de evenimente ca o ţară dezorganizată, cu armată demoralizată şi lipsită de armamentul necesar în urma loviturilor primite, un surplus de evacuaţi din teritoriile răpite, care cereau adăpost şi hrană.

Slăbiciunile de atunci se datoresc conducerii de stat de atunci [...]

Ca să pot pune din nou ţara pe drumul cel bun, am trecut peste toate şi am făcut apel la unirea şi colaborarea tuturor, chiar şi a celor vinovaţi.

Au fost voci care au pretins ca noi să ne fi oprit pe Nistru. Era o soluţie nenorocită, un gest care descalifica pe vecie Neamul Românesc, pentru toată istoria lui viitoare.

Las judecăţii dumneavoastră această atitudine ca, odată ajunşi pe Nistru cu ajutorul germanilor, să le fi spus: de acum mergeţi singuri înainte, noi ne-am făcut interesul.

Eu nu puteam face acest lucru.

Dacă au fost şi militari care au gândit atunci la fel, azi au văzut realitatea. Am fi plătit scump.

Desigur că sacrificiile făcute în afara graniţelor vor fi răsplătite.

Primesc memorii şi sugestii de felul cum trebuie să procedez, de la anumiţi domni, din rândurile celor vinovaţi de nenorocirile ţării.

Am invitat pe aceşti domni să ia conducerea şi să facă ceea ce îmi propun; s-au derobat şi nu vor să o facă, vor ca eu să fac. Eu nu pot şi am conştiinţa împăcată că am făcut ceea ce poporul mi-a cerut.

Cine în 1941 ar fi refuzat să intre în Basarabia şi Bucovina?

Ar fi fost imoral şi dezonorant pentru Naţie să fi stat pe loc şi să fi primit provinciile furate de ruşi, de la alţii.

Acei domni şi unii militari mi-au pus întrebarea de ce ne batem pe Don, la Stalingrad şi în Caucaz?

Acestor domni le-am răspuns prin două întrebări:

- de ce Anglia se bate în Asia, în Africa, Indii etc.?

- dacă e mai bine să ne batem pe Siret sau la înălţimea Bucureştilor ca în trecut, sau să întâmpinăm hoardele barbare pe Nipru, Don sau Caucaz?

Nu au putut să răspundă nimic.

Noi suntem datori să ne batem oriunde pentru a zdrobi pe adversar şi a câştiga acest război de care depinde soarta Neamului.

Dacă la conducerea ţării după anul 1920 am fi avut oameni care să înţeleagă că-i mai uşor să faci o ţară decât să o păstrezi, nu păţeam ceea ce am păţit.

Prăbuşirea catastrofală a ţării a fost cauzată de regimurile trecute, din lipsa de înţelegere a acestui adevăr.

Istoria ne va judeca şi pe ei şi pe noi [...]

Să nu tragem concluzia că suntem o Naţie de laşi, nici să spunem o Naţie de eroi şi de bravi.

Trebuie să analizăm serios lucrurile. Chiar scăderile noastre trebuiesc analizate cu toată seriozitatea. Ele arată valoarea Naţiei.

Trebuie să ne întărim spiritul de rezistenţă.

Chiar naţiuni mici, dacă sunt dotate cu spirit de rezistenţă, ajung pe culmi nebănuite.

Poporul german a plecat de la Prusia cu două milioane de germani şi a ajuns în două secole la 90 de milioane de locuitori şi la o forţă care a coalizat întreg globul contra lui.

De aceea am preferat alianţa cu Germania, ca să mă sprijin pe o naţie viguroasă.

Şi noi şi germanii avem acelaşi duşman, poporul slav, care constituie o permanentă ameninţare a Europei.

Intre Baltica şi Marea Neagră, Germania şi România apără Europa.

Această ameninţare a Europei nu datează de pe vremea lui Petru cel Mare, cum greşit se credea despre testamentul lui.

Moscova înainte de 1500 s-a declarat succesoarea Bizanţului şi a Romei. Succesiunea Bizanţului îi asigura stăpânirea Strâmtorilor, iar succesiunea Romei îi asigura ieşirea la Atlantic. Pe vremea lui Ivan cel Groaznic, graniţa de vest a Rusiei era pe linia actualului front. Smolenskul era al Lituaniei, nu al Rusiei.

Acum 200 de ani Harkovul era în afara graniţei ruseşti. Astăzi graniţa de vest a Rusiei este la Nistru, deci vă puteţi da seama la ce ne putem aştepta în viitor.

La 1800 Rusia avea 80 milioane locuitori. La 1900 a ajuns la 160 milioane. La anul 2000 Rusia va avea 400 milioane de locuitori.

Ce va putea face în viitor acest colos asiatic mai ales într-o alianţă cu mongolii?

Salvarea civilizaţiei nu constă decât în definitiva dărâmare a colosului moscovit şi împingerea lui spre Est.

Este ceea ce fac acum germanii şi ceea ce nu înţeleg ceilalţi, care se consideră părinţii civilizaţiei.

România luptă nu să salveze cauza Europei, ci propria ei cauză, deoarece o victorie rusă înseamnă spulberarea noastră.

Mi s-a reproşat că nu trebuie să închid toate porţile ci să pregătesc şi eventualitatea când Germania ar pierde războiul.

A lupta alături de germani pentru a dărâma pe ruşi şi, în acelaşi timp, a unelti dărâmarea Germaniei, ar fi o nebunie.

Logica cea mai elementară arăta ce urmări ar avea pentru ţară o asemenea acţiune.

Eu nu m-am putut preta acestor sugestii venite din afara graniţelor, cu scopul de a slăbi blocul românesc.

Poporul sănătos la trup şi suflet m-a înţeles şi m-a urmat, dar oamenii lipsiţi de înţelegere aduc îndoiala în sufletul celor buni.

Luptând la Est, nu înseamnă că am trădat interesele Neamului la Vest.

Nu s-au găsit până acum români care să trădeze interesele superioare ale Neamului, şi cu atât mai puţin eu.

Regimul Mareşalului Antonescu luptă şi va lupta pentru toate graniţele României.

Nu pot striga aceasta la toate răspântiile. Aş deservi interesele Neamului.

Eu sunt condamnat să tac, pe când cei fără răspundere spun: «Mareşalul Antonescu a părăsit Ardealul»?!

Contra acestei infamii aveţi datoria să mă apăraţi [...]

Tactica noastră trebuie să corespundă situaţiei geografice în care ne găsim.

Tactica noastră trebuie să fie cu adevărat elastică şi adaptabilă situaţiilor.

20 de ani am fost educaţi pentru defensivă. Realitatea este la mijloc: defensivă şi ofensivă, trecerea uşoară de la una la alta, suplеţe şi rapiditate în schimbări.

Trebuie să îndreptăm educaţia noastră pe acest făgaş. Să încercăm să ne facem o doctrină românească. Avem credinţa că în aceşti ultimi doi ani am scris cu adevărat epopeea românească.

De la Decebal până astăzi Neamul Românesc nu a intrat niciodată în istoria universală. Este pentru prima dată când o face în acest război. Nicopole şi Viena nu constituiesc acţiuni care pot fi situate pe plan internaţional.

Datorită morţilor noştri, datorită sacrificiilor luptătorilor noştri, Neamul Românesc şi-a creat astăzi un drept la viaţă, care nu va fi de nimeni contestat.

El a prezentat lumii întregi miracolul redresării şi al faptelor sale de arme.

Această probă de vitalitate şi această redresare miraculoasă este meritul întregului popor.

Eu singur nu puteam face nimic.

Singurul merit al acestui regim este o conducere sănătoasă şi onestă.

Gândiţi-vă la Franţa. Cu tot geniul lui Pétain, cu tot prestigiul şi sufletul acestui om, Franţa

nu s-a putut redresa, căci poporul nu l-a urmat.

La noi poporul m-a urmat, armata m-a sprijinit. Fără acest concurs eu nu aş fi făcut nimic.

Datoria noastră este să pornim serioşi la muncă. Nu trebuie să lucrăm uşuratic. Uşurinţa duce la pieire sigură.

Armata este celula cea mai sănătoasă a acestui popor şi mai ales a naţiei noastre. Ea a salvat-o şi i-a dat onoarea.

Cu toate lipsurile şi carenţa unor comandanţi şi a unor unităţi, Armata a salvat ţara la 1940, în dureroasele evenimente din ianuarie 1941 şi în iunie 1941.

Trageţi foloase din aceste învăţăminte [...]

Din înfrângerea din 1942 [Stalingrad] Armata nu a ieşit dezonorată.

Armata Română a fost răspândită într-un spaţiu imens, fără rezerve tactice şi strategice.

Oricât de buni ar fi fost soldaţii şi oricât de pricepută ar fi fost conducerea, rezultatul nu putea fi mai bun.

Şi, dacă greşelile tactice se remediază mai uşor, greşelile strategice au uneori rezultate catastrofale, care cer timp pentru remediere.

Remedierea greşelilor strategice de pe Doneţ a cerut 3 luni.

Noi nu ne putem permite luxul de a risca înfrângeri de pe urma neprevederilor de ordin strategic.

Mai bine renunţ la luptă decât să mă las surprins de ea, în condiţiuni nefavorabile strategic.

Noi nu suntem vinovaţi de ce s-a petrecut la Doneţ şi Stalingrad.

Nu fac critică conducerii germane.

O spun pentru uşurarea conştiinţei celor care au avut destinul tragic să comande acolo.

Am convingerea că Armata Română se va redresa după această înfrângere.

Ea nu va mai merge pe câmpul de luptă decât perfect instruită, perfect [în]armată şi mai ales bine încadrată.

Problema înfrângerii a trecut în istorie şi ea va fi judecată de istorie. Noi trebuie să lucrăm serios, repede şi să procedăm radical [...]

Suntem un popor mic dar putem să devenim mare. Popoarele mari au pornit de la mic; istoria ne dă exemple;

- Prusia a plecat de la 2 milioane şi în două secole a ajuns la 99 milioane;
- Roma a plecat de la o colonie şi a ajuns la 7 colonii şi apoi a ajuns să stăpânească lumea.

De ce nu am putea şi noi să progresăm, când atâtea calităţi ne-au ţinut aici două mii de ani?

De ce românii cu trecutul lor de 2 ori milenar nu ar putea deveni un mare popor?

Dacă vom munci serios, dacă vom ridica virtuţile Neamului pe plan superior, dacă vom spori forţa armată, vom reuşi să dominăm un spaţiu mai mare.

Avem nevoie de un spaţiu vital mai mare. Dar pentru aceasta avem nevoie de forţă. O forţă reală, nu artificială.

Armata este sinteza unui popor.

Popor mic, înseamnă armată puternică.

Putregaiul nu a dat niciodată o armată puternică.

Popoarele puternice, chiar fără forţă militară puternică, s-au salvat, invers nu.

La această operă trebuie să concure Familia, Şcoala, Biserica şi în special Armata.

Dumneavoastră trebuie să gândiţi bine şi să începeţi operă serioasă".

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 210; idem, *Istoria mă va judeca,* ediţie C. Hlihor, Bucureşti, 1993, p. 146-156).

[cclv] **25 aprilie 1943**

- Mesaje primite de I. Antonescu de Sf. Paşte:

[25 aprilie 1943] – Schimb de telegrame
Prof. Gh. Alexianu – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului

Bucureşti
Odessa
Nr. 1268 – 25.4.1943, ora 11,30

Din toate colţurile Transnistriei, dezrobită de oştirile glorioase ale Mareşalului şi readusă la credinţă, porneşte gând de recunoştinţă şi dragoste, urându-vă tradiţionalul *Hristos a înviat!*

Guvernator,
Profesor Gh. Alexianu
Nr. 045594 – 24.4.1943

Domnului
Profesor Gh. Alexianu,
Guvernatorul Transnistriei
Odessa

Mulţumesc călduros şi vă rog să primiţi cele mai bune urări de Sf. Paşti.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 366/1943, f. 479-480).

[26 aprilie 1943] – Schimb de telegrame
Nichifor Crainic – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului
Bucureşti

Bucureşti
Nr. 5022 – 26.4.1943

Hristos a înviat, Domnule Mareşal. Biruinţa lui fie biruinţa României, a cărei spadă aţi ridicat-o vitejeşte în numele crucii.

Nichifor Crainic

Domnului
Nichifor Crainic
Strada Vasile Conta, nr. 5
Bucureşti
Vila Predeal
Nr. 140 – 30.4.1943, ora 16,25

Vă mulţumesc călduros şi vă rog să primiţi cele mai bune urări de Sf. Paşti.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 366/1943, f. 461-462).

[cclvi] **1 mai 1943**

- Din *Apelul* Mareşalului Antonescu adresat muncitorilor: „ ... Din sângele şi sudoarea românească a răsărit România Unită. Prin sângele şi munca noastră vom înfăptui România de mâine, România tuturor românilor" (*Registrul istoric*, vol. VI, f. 45).

[cclvii] **5 mai 1943**

- Fragmente din *Jurnalul* generalului Radu R. Rosetti: „ … De la ora 18 la 19,15 stau de vorbă cu I. Antonescu în Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Îl întreb dacă primeşte să fie ales în sesiunea generală de acum ca membru al Academiei. Spune că nu. Îi răspund că, după mine, greşeşte. El se menţine pe punctul lui de vedere şi cere chiar ca să se completeze locul [...] Îi spun apoi, arătând că probabil este o calomnie de a opoziţiei, nefiind momentul de aşa ceva acum, că se vorbeşte cum că vrea să facă o constituţie nouă şi să o supună unui plebiscit. La aceasta răspunde: acum n-avem constituţie şi eu am depline puteri ce mi s-au dat prin plebiscit. Guvernez cu legi ce nu corespund noii stări. Încet, încet, modific aceste legi şi numai după aceea voi face o lege de natură constituţională. Dar este un alt lucru, pot muri – un accident, un glonţ – şi nu se poate ca ţara să se găsească deodată fără conducător. De ce nu te înţelegi cu regele?, îi spun eu. Regele e un copil influenţat de mama sa. Nepregătită şi ea şi influenţabilă, adaog eu, şi continui: cum vezi atunci succesiunea? Se gândeşte o clipă şi apoi spune: suntem în război – dacă ar fi pace ar fi altceva – un sfat alcătuit din căpeteniile bisericii, universităţii, cd la Curtea de Casaţie şi şefii armatei l-ar desemna (deduc deci că desemnarea lui Ică de dânsul a căzut baltă!) […] Îl întreb dacă a fost mulţumit de întrevederea sa ultimă cu Hitler [din 12 şi 13 aprilie 1943, cf. *supra*]. Spune nu. Şi la întrebarea mea de ce? Răspunde: la a doua şedinţă era de faţă şi Ribbentrop (prima fusese singur cu Hitler) şi acesta, arătându-i un dosar de pe masa Führerului,i-a spus: uitaţi-vă, avem aici notele schimbate de Maniu cu englezii. În sine, Antonescu y clocotit, dar a răspuns: Cunoşteam aceste legături şi notele schimbate, dar credeam că numai eu şi serviciul meu secret la cunoaşte (Antonescu îmi explică aici că Bârsan făcea pe curierul între Maniu şi Ankara; prins, a primit ca să predea Siguranţei sau Serviciului Secret copii de pe ce duce în Turcia şi ce aduce. Probabil că a făcut acelaşi lucru şi cu Killinger, de la care le avea Hitler). Ribbentrop a spus atunci că dacă Maniu ar fi fost german ar fi fost condamnat la moarte şi executat. A cerut ca Antonescu să ieie măsuri contra lui Maniu. Antonescu a răspuns că, deoarece Maniu ar mult prestigiu în ţară şi orice măsură ar lua s-ar întoarce nu numai contra sa, dar şi contra germanilor, Ribbentrop a vrut să mai insiste, dar Hitler i-a făcut semn să înceteze şi a spus: Să lăsăm pe Mareşal să facă cum crede el că e mai bine. Cu drept cuvânt, Antonescu e revoltat contra lui Maniu şi a celorlalţi politicieni ce duc campanie împreună cu adversarii noştri. Îmi spune că în decembrie []942] alcătuiseră, pe hârtie, un guvern de tranziţie, crezând pe Antonescu în urma înfrângerii de pa Don. De asemenea, îmi spune că ei au organizat şi menţin un adevărat boicot, împiedicând pe mulţi să colaboreze cu guvernul. Vorbim de politicieni şi de incorigibilitatea lor. Spune că au fost trei ocazii de la celălalt război şi până acum când s-ar fi putut îndrepta stările de la noi. Întâia oară în 1922, când a luat puterea I. I. C. Brătianu. Averescu era zdrobit, naţional-ţărăniştii nu erau o forţă. Ar fi putut face un guvern de forţe noi, dar a recurs tot la vechile cadre păcătoase […] A doua oară a fost în 1931, când regele Carol II a încredinţat puterea lui Iorga. Acesta s-a arătat incapabil, s-a lăsat încălecat de rege şi de Argetoianu şi a căzut cu ruşine. Nu tot aşa a făcut el (Antonescu) în septembrie 1940 – a treia ocazie – ci el a încălecat pe rege şi l-a dat jos. A luat conducere ţării, cum ca sublocotenent nou luase conducerea familiei sale şi se făcuse ascultat de toţi – părinţi, fraţi, surori şi rude. Spune – şi are dreptate – că Barbu Ştirbe este unul din marii vinovaţi – alături de Regina Maria (eu nu o găsesc aşa de vinovată pe dânsa) – de demoralizarea şi destrămarea ţării. Vorbind despre Transilvania, spune că germanilor le-a fost frică în 1940 că ruşii vor trece Prutul şi vor pune mâna pe regiunea petroliferă şi de aceea u dat ungurilor acea limbă care se apropie de Braşov pentru ca să poată ocupa ei la nevoie Valea Prahovei. A spus-o lui Hitler şi Ribbentrop cum a scris-o în notele şi memoriile sale către guvernul german. Şi le-a mai spus că urmăresc refacerea armatei austro-ungare şi încorporarea ei în Germania. Au ascultat şi au tăcut. Crede că germanii urăsc pe unguri. Eu nu sunt convins de aşa ceva […] Îl întreb de situaţia în

Crimeea; nu e tocmai mulţumit, zicând că ruşii atacă puternic în Peninsula Taman şi avem pierderi. Ar fi vrut să petreacă sărbătorile de Paşti cu ostaşii noştri din Crimeea, dar n-a putut din pricina atacurilor. Despre turci spune că rămân neutri şi profită cât mai mult. În Balcani e însă anarhie, ca şi în Croaţia. Recolta-i bună în ţară …" (Radu R. Rosetti, *Pagini de jurnal,* p. 238-241).

[cclix] **6 mai 1943**
- Scrisoarea lui C. I. C. Brătianu prin care-i propune Mareşalului Antonescu, datorită riscului unui atac aerian al Aliaţilor, amânarea paradei militare din 10 mai 1943, căci – în contextul dat – „ar fi chiar periculoasă" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 287).
- Conferinţa cultivatorilor (vezi), care a continuat şi a doua zi (7 mai 1943, de la orele 11,00).

[cclx] **8 mai 1943**
- Fragment din *Jurnalul* Prof. C. Rădulescu-Motru: „ … Deci România şi Ungaria au aceeaşi menire pentru Europa! În consecinţă, au drepturi egale la organizarea Europei viitoare. Dar atunci cum se vor împăca revendicările pe care le au reciproc una contra alteia? Mi-e teamă că identitatea de menire va duce la o neutralizare a revendicărilor" (C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, p. 108).

[cclxi] **9 mai 1943**
- Nota nr. 104 985 a Cabinetul Militar - În urma referatului Ministerului Culturii Naţionale, cu privire la evacuarea elevilor de la şcolile din Bucureşti, Domnul Mareşal Antonescu a dat următorul ordin:

„Şcolile nu vor fi închise înainte de data terminării programelor stabilite decât dacă se va da de Guvern un ordin special.

Se vor lua măsuri ca fiecare amenajeze tranşee, a căror capacitate să fie pe numărul elevilor.

Ele vor fi amenajate sau în curţile şcolilor sau pe un teren viran, în imediata apropiere a şcolilor.

În timpul alarmelor aeriene, profesorii vor conduce elevii la tranşee, vor rămâne lângă elevi şi se vor ocupa de protecţia lor".

(AMR, fond Microfilme, caseta nr. P.II.1.1188, cadrul 609).

- Fragment din *Jurnalul* Prof. C. Rădulescu-Motru: „ … Şansele victoriei germane devin dar mai problematice. Ei [germanii] vor avea de apărat întreg continentul european contra debarcării armatelor anglo-americane; în plus, de susţinut mai departe frontul contra bolşevicilor. Perspectiva n-ar fi deloc întunecată, dacă popoarele europene ar fi solidare alături de Germania. Din nenorocire, acesta nu este cazul. Fie că popoarele europene nu sunt pregătite să înţeleagă primejdia bolşevică, fie că această primejdie ele o văd mai bine decât noi, că adică n-ar fi existând. În definitiv, despre bolşevism noi numai sub rezervă putem să ne exprimăm o părere. Nu ştim nici ce a fost, nu ştim nici ce urmăreşte. Spiritul de propagandă în care trăim face cu neputinţă o judecată dreaptă …" (C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, p. 109-110).

[cclxii] **12 mai 1943**
- Întâlnirea Mihai Antonescu – Renato Bova Scoppa la Bucureşti, cel dintâi informându-l pe diplomatul italian despre revenirea momentană a generalului Ion Gheorghe, ataşatul militar român la Berlin, care i-ar fi vorbit despre intenţiile militare viitoare ale Reichului nazist, deşi „potenţialul războinic german este mult diminuat". (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 144-145). În ceea ce-l priveşte, prof. Mihai Antonescu ar fi declarat: „«Acum, informaţiile noastre ne spun că ruşii au încă mari resurse; aceştia atacă în condiţiile unui lux de mijloace şi de trupe. Nu există vreun dubiu că Germania, în acest an, va face un efort gigantic. Dar de ce trebuie să excludem faptul că un efort tot atât de gigantic vor face şi inamicii noştri? Şi, dacă în această iarnă [1943-1944] ruşii vor declanşa o altă ofensivă, ca aceea din acest an [1942-1943], ce se va întâmpla cu armatele noastre în cazul când, în acelaşi timp, vom trebui să facem faţă ameninţării anglo-saxone din Vest?

Problema începea să se pună în termeni dramatici şi chiar pe Conducător îl neliniştea foarte mult. Eu cred că față de aceste aspecte foarte grave ale situației generale ar fi mai mult decât urgent ca Italia şi România să se consulte pentru a stabili o identitate de acțiune, care ar putea să fie de o importanță decisivă pentru viitorul țărilor noastre»" (apud Mihai Pelin, *Diplomație de război,* p. 145).

[cclxiii] **14 mai 1943**

- Cuvântul Mareşalului Antonescu de Ziua Eroilor (fragmente):

„În această zi de închinare românească la mormintele eroilor căzuți pentru apărarea pământului strămoşesc şi pentru afirmarea drepturilor şi credințelor noastre naționale, neamul întreg îngenunche în creştinească şi caldă rugăciune pentru slava şi odihna sufletelor acestor martiri ai existenței lui.

Pe fapta lor măreață de ziditori ai României de ieri, de astăzi şi de mâine, pe virtuțile lor ostăşeşti, pe credința lor neclintită în drepturile Neamului Românesc, pe puterea lor de jertfă şi pe tăria lor în fața vieții şi a morții, s-a ridicat în trecut şi vom ridica în viitor România nădejdilor noastre drepte, România adevăratelor hotare româneşti [...].

Ostaşi,

Armata noastră, înălțată pe culmile puterii de jertfă după pilda acestor eroi, a arătat că ştie să lupte cu vitejie şi să moară cu mândrie.

Ofițeri, de la general până la sublocotenent, subofițeri, soldați şi voluntari de toate vârstele, cu un eroism ce a intrat în legendă, au înmulțit cu sacrificiul vieții lor numărul acestor sfinte morminte ale neamului.

Ei şi-au zdrobit sufletul şi trupul pentru a-l întregi pe al patriei, şi-au vărsat sângele generos pentru a-l înnoi pe al neamului şi, nebiruiți, poartă cu glorie, în lupte grele, stindardul țării.

Luând pildă de la ei şi de la înaintaşii noştri, suntem hotărâți să nu lăsăm arma din mână până ce nu va răsări din nou soarele biruinței drepturilor româneşti.

Mândru de bravii săi ostaşi, Neamul Românesc le aduce, prin mine, omagiul său de recunoştință şi de înflăcărată dragoste şi prețuire.

Pe jertfa lor, pe virtuțile şi vitejia eroilor noştri morți şi vii, vom întemeia o țară nouă şi puternică, cinstită de prieteni şi temută de duşmani, în care românul să se simtă mândru şi fericit că este român.

Nu uităm nici jertfa bravilor ostaşi, prieteni şi aliați, care au luptat cu un eroism demn de marea cauză pentru care mor şi care nu este numai a lor, ci a întregii lumi civilizate.

În numele României aduc în special omagiul nostru de recunoştință şi admirație eroilor germani care au căzut luptând şi au rămas sub brazda noastră strămoşească.

La crucile lor nenumărate ne vom opri de-a lungul veacurilor cu smerenie şi ne vom închina cu pietate ca şi în fața crucilor eroilor noştri [...]

(Ion Antonescu, *Directive de război,* doc. 212; idem, *Un A.B.C. al anticomunismului românesc,* II, p. 103-104; George Magherescu, *Adevărul despre Mareşalul Antonescu,* III, Bucureşti, Editura Păunescu, p. 441-443; Mircea Agapei, Japa Rotari, *Ion Antonescu: Cariera militară. Scrisori inedite*, Bucureşti, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1993, p. 189-191).

[cclxiv] **18 mai 1943**

- Din cuvântul rostit de Mareşalul Antonescu la întâlnirea cu studenții de la Căminul din Matei Voievod, 77: „ ... Avem datoria ca prin munca şi unirea tuturor să creăm condițiunile care ne vor duce greu dar sigur la redobândirea drepturilor noastre, la unirea şi la libertatea tuturor" (*Registrul istoric*, vol. VI, f. 68).

- SSI-ul raportează (nota 10 335) că a capturat doi prizonieri români la ruşi trimişi să spioneze în liniile trupelor române – Grosaru Dumitru şi Tănase Gheorghe (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 276).

[cclxv] **27 mai 1943**

- Fragment din *Jurnalul* Profesorului C. Rădulescu-Motru: „ Ieri s-a ţinut la Academie o şedinţă solemnă pentru discursul de recepţie a dlui Gh. I. C. Brătianu. Membrii Academiei în uniformă. Lume multă înăbuşitoare. Foarte mulţi partizani din organizaţia liberală. O adevărată desfăşurare de forţe ale Partidului Liberal. A sistat şi Mareşalul Antonescu. N-a rostit însă nici un cuvânt şi nici –a dat mâna decât cu preşedintele [Academiei Române], I. Simionescu, cu Gh. Brătianu, care a ţinut discursul, şi cu Al. Lapedatu, care a făcut răspunsul la discursul dlui Brătianu …" (C. Rădulescu-Motru, *Revizuiri şi adăugiri, 1943,* I, p. 121).

[cclxvi] **31 mai 1943**

- Revoltat de faptul că Manfred von Killinger calificase recent la sala „Aro" din Bucureşti drept „ticăloşi" pe politicienii români care nu susţineau alianţa româno-germană şi Războiul din Răsărit, generalul Nicolae Rădescu, adresându-se personal trimisului oficial al Berlinului, îşi reafirmă „credinţa că o mare parte din nenorocirile care s-au abătut asupra acestei ţării sunt datorat amestecului străin". Iar în continuare: „Mă număr, domnule Ministru, printre acei nenumăraţi români care au săvârşit – după părerea Dv. – marea crimă de a crede că armatele noastre nu trebuiau să depăşească linia Nistrului; şi cărora, fiindcă părerea lor nu vă convenea, le-au aruncat epitetul de *politicieni ticăloşi*. Aşa fiind, sunt pe deplin îndreptăţit să mă consider direct atins de elegantul Dv. calificativ. Şi ar trebui să mă socotesc cel din urmă dintre laşi – lucru ce nu aţi fi în drept să-l credeţi şi Dv. despre mine -, dacă n-aş răspunde cum se cuvine atacului Dv. necugetat şi insolent [...] Ticălos este, Domnule Ministru, străinul căruia - neconvenindu-i atitudinea patriotului, profită de situaţiunea privilegiată ce deţine şi nesocotind cea mai elementară îndatorire ce îi impune ospitalitatea de care se bucură – nu se mulţumeşte să smulgă pâinea de la gură spre a-şi potoli el, şi ai lui, foamea, dar îi şi acoperă de injurii şi ameninţări, încercând astfel să-i înfricoşeze şi să facă să amuţească glasul care grăieşte adevărul [...] Apoi, ca bun cunoscător al istoriei, cum bănuiesc că sunteţi, ar trebui să mai ştiţi că domnia celor prea trufaşi n-a fost niciodată de prea multă durată, ASTFEL CĂ S-AR PUTEA CA ÎNTR-O ZI ŞI TRUFIA Dv. să fie înfrântă. Ziua aceea, Domnule Ministru, va fi ziua răzbunării tuturor celor pe care i-aţi umilit, batjocorit şi asuprit" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 359-360).

- **SSI**-ul prezintă, la solicitarea expresă a Mareşalului Antonescu, un amplu material documentar, datat **mai 1943**, intitulat *Raport privitor la activitatea Grupării naţional-ţărăniste şi a lui Iuliu Maniu, din* [după] *septembrie 1940* (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 288-348). Sunt relevate, cronologic, toate acţiunile marcante ale lui Iuliu Maniu şi PNŢ-ului în răstimpul septembrie 1940 – aprilie 1943, avantajele şi limitele demersurilor şi poziţiei liderului, iar, în final, sunt inserate inspirate consideraţii sintetice. Temeiurile activităţii lui Iuliu Maniu ar fi rezidat esenţialmente în:

„1. Definirea poziţiei actuale a României, stat ocupat virtualmente de germani. El se află sub influenţa totală a forţelor Reichului şi trebuie, deci, considerat «în rândul ţărilor ocupate şi neräspunzătoare de politica ce o întreprind».

2. Definirea poziţiei noastre faţă de Războiul din Răsărit. Susţinut de opinia publică pentru redobândirea Basarabiei şi Bucovinei de Nord, războiul nu mai e împărtăşit când armatele române trec Nistrul şi, sub presiunea germană, sunt silite la o acţiune străină obiectivelor naţionale.

3. Obiectivul naţional al românilor e recucerirea Ardealului smuls României de Puterile *Axei,* ca o pedeapsă aplicată pentru devotamentul nostru neclintit la politica anglo-franceză pe continent.

4. Stabilirea atitudinii Puterilor anglo-saxone faţă de problemele teritoriale ale României şi succesul unei mediaţiuni engleze şi americane în litigiul teritorial româno-rus condiţionează o acţiune imediată a României de alăturare la războiul dus de Puterile Aliate contra Germaniei.

5. El pretinde a izbuti să determine o declaraţie britanică în contra Arbitrajului de la Viena, dar nu are garanţii anglo-americane în ceea ce priveşte Ardealul.

6. În faţa imposibilităţii guvernelor englez şi american de a obţine ca Rusia să-şi schimbe atitudinea faţă de România, el declară că nu poate trece la «acţiunea efectivă» ce i se cere, înainte de

a se preciza în mod definitiv situaţiunea viitoare politică şi teritorială între Soviete şi România.

7. Invitat să vină în străinătate, el cere garanţii că va alcătui la Londra un guvern liber românesc. Un asemenea guvern fiind socotit acolo capabil să înrăutăţească raporturile anglo-ruse, el nu socoteşte oportun să răspundă unei invitaţii de a alcătui un asemenea guvern în America.

El încearcă să obţină adeziunea engleză pentru o altă formulă – un Comitet Liber Românesc -, întrucât crede că numai Anglia are interese directe în această parte a lumii, care pot ajuta în viitor România.

8. El se declară gata să trimită delegaţii de oameni politici în Anglia şi America, dar planul întâmpină greutăţi în fapt.

El aşteaptă încă în momentul de faţă ca guvernele englez şi american să obţină precizări şi garanţii din partea Sovietelor în ceea ce priveşte România şi să stabilească o politică precisă în legătură cu toate problemele noastre teritoriale şi politice.

9. Faţă de planurile aliate în ceea ce priveşte noua organizare a Europei, Maniu se declară la început de acord cu o propunere poloneză ce i se transmite, de a se alătura unui bloc mare de state, întins din Polonia şi Cehoslovacia până în Grecia şi Turcia, ceea ce corespunde şi unui vechi proiect al său de Confederaţie Dunăreană, cunoscut sub denumirea de *Planul Tardieu*.

În faţa opoziţiei diplomaţilor din propriul său Partid, el acceptă teza că interesul României e să se alăture Blocului Balcanic, ce ar fi permanent sprijinit de Anglia, dar nu vrea deocamdată să indispună bunele intenţii manifestate faţă de noi de către guvernele emigrante ale Cehoslovaciei şi Poloniei.

Sprijinit pe aceste concepţii de politică internă şi externă şi dezvoltând o activitate intensă şi perseverentă, Iuliu Maniu a ajuns să fie socotit, atât în străinătate, cât şi în ţară, exponentul ideii anglo-file şi revizioniste din România.

Deşi contactele sale cu guvernele britanic şi american n-au realizat o înţelegere care să asigure ţara noastră în ipoteza unei victorii anglo-saxone, ci, dimpotrivă, au învederat neputinţa acestor state de a obţine, pe de o parte, vreo garanţie din partea Sovietelor, iar, pe de alta, incertitudinea în ce priveşte statutul viitor teritorial al Ardealului. Maniu vrea să treacă în opinia publică drept singurul om politic în stare să refacă graniţele naţionale cu ajutorul Puterilor Occidentale.

El nu poate obţine nici măcar putinţa de a prezida unul din acele guverne fantomă care călătoresc între capitalele anglo-saxone, dar face să se răspândească în interior că numai obstacolele ce i le pune în cale regimul actual îl împiedică de a reconstitui harta etnică a ţării.

Devotaţii îl numesc în buletinele Partidului *omul providenţial*, spre a crea în jurul numelui său o atmosferă de misticism şi a răspunde astfel unor necesităţi propagandistice, dar înşişi fruntaşii Partidului ştiu că eventualele succese viitoare ale lui Maniu depind de o serie de factori interni şi externi.

Aceşti fruntaşi recunosc că rostul său ar începe numai în ziua în care factorul sovietic n-ar avea să joace vreun rol în România, dar nu văd în ce chip influenţa Rusiei ar putea fi înlăturată la o victorie a Naţiunilor Unite.

Cât priveşte influenţa asupra maselor populare, el îşi arogă singur o mare popularitate, dar e de văzut în ce măsură războiul şi curentele noi la care el va da naştere vor schimba structura politică a ţării.

În ultimă instanţă, numai urmările interne şi externe ale războiului vor desemna rolul viitor al lui Iuliu Maniu.

(J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* IV, p. 347-348).

[cclxvii] **1 iunie 1943** Centrul „Odessa" al SSI prezintă dosarul ***Organizarea şi activitatea subversivă a OBKOM-ului Odessa*** (Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului,* p. 276).

[cclxviii] **2 iunie 1943**

- Mesaje primite de Mareşalul Antonescu (**2-16 iunie 1943**) la împlinirea vârstei de 61 de ani (2/15 iunie 1943):

[2 iunie 1943] – Telegrama Principelui şi Principesei Basarab Brâncoveanu adresată lui I. Antonescu cu ocazia zilei sale de naştere

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului

Loco

Bucureşti
Nr. 5023 – 2.6.1943, ora 11, 00

Primiți, vă rugăm, Domnule Mareşal, cu prilejul zilei Dv. de naştere, cele mai călduroase şi sincerele noastre urări pentru Dv. şi pentru victoria armelor noastre, care va asigura împlinirea marii opere naționale căreia vă devotați cu atâta curaj şi patriotism.

Principele şi Principesa
Basarab Brâncoveanu
Bd. Brătianu, nr. 24

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 192-193).

[3 iunie 1943] – Schimb de mesaje Prof. Gh. Alexianu – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu

Bucureşti

Odessa
Nr. 62 – 3.6.1943, ora 24, 00

Aducându-ne aminte că azi fiind în mijlocul nostru am sărbătorit ziua de naştere a Dv., vă trimitem de aici, împreună cu toți colaboratorii mei, expresia dragostei noastre întregi, a credinței şi a sentimentelor noastre de stimă şi admirație.

Vă dorim sănătate. Mulți ani!

Profesor Gh. Alexianu

Domnului
Profesor Gh. Alexianu,
Guvernatorul Transnistriei

Odessa

Vă mulțumesc călduros pentru bunele urări trimise de aniversarea zilei mele de naştere, în numele Dv. şi al colaboratorilor Dv., precum şi pentru credința şi munca cu care împliniți cu toții marea operă de afirmare românească, pe pământul Transnistriei.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 118-119).

[14 iunie 1943] – Schimb de mesaje A. Hitler – I. Antonescu, prilejuit de aniversarea naşterii Mareşalului

Excelenței Sale
Domnului Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului Român

Bucureşti

Berlin
Nr. 1115 – 14.6.1944, ora 23,09

De ziua de naştere a Domniei Voastre, vă transmit, Domnule Mareşal, felicitările mele cele

mai sincere şi cordiale, împreună cu cele mai bune urări pentru sănătatea personală a Domniei Voastre şi viitorul poporului român, ai căror soldaţi luptă într-o credincioasă fraternitate de arme pentru o nouă şi mai bună Europă.

Adolf Hitler

Excelenţei Sale
Führerului Adolf Hitler

Berlin

Mulţumesc din inimă Excelenţei Voastre pentru bunele urări trimise poporului român şi mie personal, cu ocazia aniversării zilei mele de naştere.

Ostaşul şi muncitorul român, cu dârzenie şi voinţă neşovăitoare, vor lupta şi munci cu hotărâre alături de bravul popor german, care nu-şi precupeţeşte sacrificiile în lupta pe care o ducem pentru un viitor mai bun.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 21, 25).

[15 iunie 1943] – Schimb de telegrame
Joachim von Ribbentrop – Mareşal I. Antonescu

Excelenţei Sale
Domnului Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului Român

Bucureşti

Rog pe Excelenţa Voastră să primească cele mai sincere felicitări cu ocazia zilei de naştere.

Joachim von Ribbentrop

Excelenţei Sale
Domnului Joachim von Ribbentrop,
Ministrul de Externe al Reichului

Mulţumesc din inimă Excelenţei Voastre pentru felicitările transmise cu ocazia aniversării zilei mele de naştere.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 33).

[15 iunie 1943] – Schimb de telegrame
Marele Amiral Karl Doenitz – Mareşalul I. Antonescu

Domnului
Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului Român

Bucureşti

Astăzi, de ziua de naştere a Excelenţei Voastre, îmi permit a vă transmite, atât personal, cât şi în numele Marinei de Război, cele mai devotate felicitări.

Doresc din inimă Majestăţii Sale Regelui şi Poporului Român ca Providenţa să continue a le păstra conducerea de stat a Domniei Voastre, aşa cum luptei noastre comune îi doresc să-i rămână păstrată şi pentru viitor puterea Dv. de muncă şi concepţia Dv. clarvăzătoare.

Cu cele mai sincere urări pentru sănătatea personală a Domniei Voastre, rămân al Excelenţei Voastre, foarte devotat –

Mare Amiral Doenitz

Excelenței Sale
Domnului Doenitz,
Mare Amiral,
Comandantul Marinei de Război Germane

Vă mulțumesc călduros pentru felicitările şi urările ce-mi trimiteți şi doresc din inimă Excelenței Voastre şi Marinei de Război Germane să se acopere de gloria nepieritoare a victoriei.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 42).

[15 iunie 1943] – Schimb de mesaje
General C. Pantazi – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului

„Sentinela"

PCM – Nr. 1359, 15.6.1943, ora 11,00

Armata vă urează respectuos sănătate, noroc şi la mulți ani, asigurându-vă că mereu vă va da mărturie de devotamentul ei prin neclintita voință de a învinge şi prin fapte.

Ministrul Apărării Naționale,
General C. Pantazi

Domnului
General Constantin Pantazi,
Ministrul Apărării Naționale

Loco

Vă mulțumesc din inimă Dv., ofițerilor, subofițerilor şi ostaşilor pentru devotamentul cu care slujiți neamul şi pentru simțămintele ce-mi arătați.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 83-84).

[15 iunie 1943] – Telegrama Colonelului Talpeş,
Prefectul jud. Iaşi adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului

Bucureşti

Iaşi
Nr. 943 – 15.6.1943, ora 11,45

Cu ocazia aniversării naşterii Dv., toată populația şi funcționarii din județul Iaşi îşi îndreaptă gândul, cu adâncă recunoştință, către marele conducător al țării noastre şi liberatorul pământului strămoşesc, rugând pe Atotputernicul să vă dea mulți ani, sănătate deplină şi să vă ajute să obțineți recunoaşterea tuturor drepturilor neamului nostru.

Să trăiți, Domnule Mareşal!

Prefectul județului Iaşi,
Colonel Talpeş

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 159-160).

[15 iunie 1943] – Schimb de mesaje
Regele Mihai I – I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu

„Sentinela”

Castel Peleş
Nr. 1 – 15.6.1943, ora 17, 00

Cu ocazia aniversării Domniei Voastre vă trimit din toată inima urări de sănătate şi fericire.
Mihai R

Majestății Sale
Regelui Mihai I

Castelul Peleş, Sinaia

Mulțumesc respectuos Majestății Voastre pentru urările pe care ați binevoit să mi le trimiteți cu ocazia aniversării zilei mele de naştere.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 13-15).

[15 iunie 1943] – Schimb de mesaje între
M. Antonescu, în numele Guvernului român,
şi Mareşalul I. Antonescu

Mareşal Antonescu

„Sentinela”

PCM – nr. 1364, 15.6.1943, ora 20, 30

În numele Guvernului, vă rog Domnule Mareşal, să primiți de ziua Dv. cele mai credincioase urări ca Dumnezeu să vă ajute în greaua răspundere pe care v-a dat-o istoria de a apăra onoarea şi drepturile românilor de pretutindeni.

Mihai Antonescu

Domnului
Profesor Mihai Antonescu,
Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri

Loco

Vă mulțumesc din inimă Dv., Domnule Vice Preşedinte, pentru urările ce-mi faceți în numele Guvernului.

Cu credința nestrămutată în Dumnezeu şi în drepturile noastre, vom munci şi lupta neşovăitori, pentru a asigura viitorul Neamului nostru.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 79-80).

[15 iunie 1943] – Schimb de mesaje între
Prof. M. Antonescu, în nume personal,
şi Mareşalul I. Antonescu

Mareşal Antonescu

„Sentinela"

PCM – Nr. 1365, 15.6.1943, ora 20, 30

De ziua D-tale, îmi amintesc cu mândrie de ceasurile noastre grele din trecut şi îți doresc ca Dumnezeu să-ți ajute misiunea istorică şi să ne împlinească drepturile Neamului şi onoarea de români.

Te îmbrățişez.

Ică

Domnului
Profesor Mihai Antonescu

Cu călduroase mulțumiri. Dumnezeu să ne ajute să ducem la bun sfârşit ceea ce am început împreună.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 81-82).

[15 iunie 1943] – Schimb de mesaje
Patriarhul Nicodim – Mareşalul I. Antonescu

Mareşalului
Ion Antonescu,
Conducătorul Statului

București

București
Nr. 1015 – 15.6.1943, ora 21, 00

Aniversarea naşterii Domniei Voastre ne aduce cu fața minții o zi fericită pentru noi şi toți românii.

Vă dorim din suflet să vă bucurați, Domnule Mareşal, de tot ce dăruieşte Dumnezeu acelora ce-şi închină viața împlinirii poruncilor lui şi idealurilor neamului. Ani mulți fericiți şi grabnică izbândă întru tot ce ați dorit.

Nicodim,
Patriarhul României

Înalt Prea Sfinției Sale
Nicodim,
Patriarhul României

Loco

Vă mulțumesc din inimă, Înalt Prea Sfințite, pentru urările ce-mi faceți, cu ocazia zilei mele de naştere.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 142).

[15 iunie 1943] – Schimb de mesaje
Prof. Al. Marcu – Mareşal I. Antonescu

Domniei Sale
Domnului Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului Român

Bucureşti
Nr. 6766 – 15.6.1943, ora 22, 30

La împlinirea celor 61 de ani, urându-vă sănătate deplină şi viaţă cât mai lungă pentru binele Patriei, vă rog să primiţi omagiul meu respectuos de admiraţie şi devotament.

Ministru Subsecretar de Stat,
Alexandru Marcu

Domnului
Profesor Alexandru Marcu,
Ministru Subsecretar de Stat

Loco

Vă rog să primiţi viile mele mulţumiri pentru bunele urări ce-mi faceţi cu ocazia aniversării zilei mele de naştere.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 103-104).

[16 iunie 1943] – Schimb de telegrame
Dr. Al. Vaida-Voievod – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului

Bucureşti

Bucureşti
Nr. 2594 – 16.6.1943, ora 11, 20

Dumnezeu să vă hărăzească mulţi ani în vigoare deplină, spre a putea înfăptui renaşterea ţării reîntregite, spre binele Neamului şi nemuritoarea glorie a Domniei Voastre.

Vaida-Voievod

Domnului
Alexandru Vaida-Voievod

Strada Regală, nr. 1
Loco

Vă mulţumesc din inimă pentru bunele urări ce-mi faceţi.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 107-108).

[16 iunie 1943] – Schimb de telegrame
Dr. N. Lupu – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Ion Antonescu,
Conducătorul Statului Român

Loco

Bucureşti
Nr. 890 – 16.6.1943, ora 11, 30

Cu prilejul celei de a 61-a aniversări a Domniei Voastre, vă rog a primi felicitările mele şi calde urări pentru o viaţa îndelungată întru împlinirea tuturor idealurilor scumpe sufletului Dv. şi tuturor românilor.

Dr. N. Lupu
Episcopiei, 5
Bucureşti

Domnului
Doctor Nicolae Lupu

Strada Episcopiei, 5
Loco

Vă mulţumesc călduros pentru urările ce-mi faceţi de ziua naşterii.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 109-110).

[16 iunie 1943] – Telegrama generalului
Radu adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnului
Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului

Bucureşti

Predeal
Nr. 109 – 16.6.1943, ora 13, 50

Cu profund respect şi devotată dragoste, prin mine, Domnule Mareşal, Colegiul Naţional „Nicolae Filipescu" vă urează ani mulţi fericiţi spre fericirea şi izbânda neamului.

General Adjutant Radu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 155-156).

[16 iunie 1943] – Schimb de mesaje
Prof. I. Petrovici – Mareşal I. Antonescu

Domnului
Mareşal Antonescu,
Conducătorul Statului Român

Loco

Bucureşti
Nr. 761 – 16.6.1943, ora 16, 00

Vă rog să primiţi felicitări omagiale pentru ziua naşterii.

Profesor Ion Petrovici

Domnului
Profesor Ion Petrovici,
Ministrul Culturii Naționale

Loco

Vă mulţumesc călduros pentru felicitările trimise.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 97-98).

[cclxx] **5 iunie 1943**

- Revenit pentru scurt timp la Roma, ministrul Bova Scoppa este primit de Bastianini, liderul diplomației italiene, căruia îi argumentează necesitatea invitării prof. Mihai Antonescu şi a negocierilor italo-române pe tema unei acțiuni bilaterale hotărâte de pace separată cu Aliații anglo-americani; în acest scop, Bova Scoppa în predă şefului său un promemoriu, urmând ca acesta să-l convingă pe Mussolini în privința semnificației demersului lui Antonescu (apud Mihai Pelin, *Diplomație de război,* p. 148-155).

[cclxxi] **7 iunie 1943**

- Fragmente din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „În apocaliptica încleştare de astăzi, neamul meu are prea puțini sorți de a supraviețui, iată obsesia mea de fiecare zi […] România şi chiar neamul românesc (în elementele lui de continuitate istorică şi culturală) trec cea mai mare criză din existența lor. Suntem vecini cu un imperiu de vreo şase ori mai mare decât întreaga Europă; cu 200 de milioane de locuitori şi care în anul 2000 vor ajunge circa 400-500 de milioane; cu un spațiu economic şi geopolitic formidabil; cu o mistică socială, ecumenică şi populară mai ales la sfârşitul războiului (foamete, sărăcie, ruine, revolte, deznădejde etc.). În faşa acestui colos în marş victorios, o Românie bolnavă, optimistă şi credulă. O clasă dominantă care aşteaptă totul de la ura ei împotriva nemților. În această furtună hotărâtoare, piloții [conducătorii] noştri sunt orbi. Ne-am decimat armata în Rusia; ne-am pierdut tot armamentul la Stalingrad, în timp ce ungurii şi-au păstrat forța militară intactă. Jertfa noastră de sânge e compromisă de jocul idiot al conducerii politice, care încearcă un joc dublu, cu anglo-saxonii, pierzând şi ceea ce câştigasem de la nemți, nedobândind nimic la anglo-americani. Marele Ică [Antonescu] a făcut politică sută la sută cu nemții, şi tot el vrea să facă, acum, o politică cu anglo-americanii, trimițând emisari imbecili, care sunt prinşi de Gestapo, şi care ne costă divizii noi pe front. Ică nu înțelege ceea ce ungurii au înțeles întotdeauna: că acelaşi om nu poate face două politici, că datoria lui este să obțină cât mai mult de la nemți pe temeiul jertfelor noastre, rămânând ca *altul*, dac-o fi nevoie, să facă *altă* politică […] Nimeni nu vede faptul simplu că, dacă ruşii nu pot fi bătuți, căderea Germaniei va aduce după sine ocuparea României de către sovietici, cu tot ceea ce urmează: execuția celor 100 000 de oameni care, în pofida păcatelor lor, alcătuiesc astăzi fenomenul românesc" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 199-200).

[cclxxii] **11 iunie 1943**

- Fragmente din *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade: „Pentru că Adolf Hitler n-a fost marinar, istoria Europei va avea alt curs. În vara lui 1940, când Anglia putea fi cucerită cu câteva divizii şi cu o sută de tancuri, Hitler a şovăit în fața invaziei – deşi toate pregătirile fuseseră făcute – pentru că se gândea la pierderi: *la oameni înecați*. Structură continentală, ăi era teamă de apă, groază de naufragii. Pentru un marinar, oamenii înecați nu înseamnă nimic. Se întâmplă naufragii şi fără război. De aceea, anglo-americanii vor încerca invazia Europei. Hitler, ezitând în fața celor câteva mii sau zeci de mii de oameni înecați *fără să lupte*, nu se cutremură în fața milioanelor care mor în Rusia, pe uscat. I se pare că, acolo, cel puțin moartea lor e *pozitivă* – deşi de o mie de ori mai pozitivă ar fi fost pierderea în valuri a unei părți din armata de invazie. Şi, iată, aşa se face istoria universală – datorită unei structuri spirituale, a unui destin propriu, şi mai puțin sub presiunea

economiei sau a luptei de clasă. Totul e determinat, desigur, dar nu de burtă, nici de sex – ci de spirit, de ereditate, de stilul existent" (Mircea Eliade, *Jurnalul portughez şi alte scrieri,* vol. 1, p. 201).

[cclxxiii] **15 iunie 1943**

- La Roma, Bastianini îi comunică lui Bova Scoppa că, în sfârşit, Mussolini era de acord – deşi considera mai departe că era „prea devreme" - să asculte argumentele prof. Mihai Antonescu în problemele negocierilor secrete cu Aliații, liderul diplomației Bucureştilor urmând, în acest scop, să se deplaseze la Roma (apud Mihai Pelin, *Diplomație de război,* p. 155-156).

[cclxxiv] **16 iunie 1943**

- Extrase din Raportul diplomatic al lui V. Grigorcea pentru M. Antonescu

LEGAȚIUNEA REGALĂ A ROMÂNIEI
LA ROMA
No. 3011 Roma, 16 iunie 1943
Confidențial

Atitudinea Italiei față de relațiunile germano-ungare

Domnule Preşedinte al Consiliului,

Discursul Primului Ministru ungar [Miklos Kallay], rostit la 29 mai în fața delegației partidului său, a fost publicat de presa italiană într-o formă destul de banală. În afară de un foarte scurt rezumat al Agenției Stefani n-am văzut nicăieri nici un comentariu sau articol special.

În schimb s-a putut observa la Berlin **o răceală** [sublinieri în textul original] extremă, vecină de ostilitate, față de acel discurs. Corespondenții ziarelor străine au întrebat la conferința de presă pe D-l Schmidt cum trebuie interpretat acel discurs. D-l Schmidt a refuzat net să ia o atitudine „întrucât pasagiile, care interesează Berlinul, au fost înregistrate în presa germană" [...]

În ziua de 5 iunie, adică **opt zile** după rostirea discursului şi când acesta era complet uitat, „Giornale d'Italia" a publicat un articol special despre declarațiile D-lui Kallay. Articolul a fost intitulat *Ungaria şi Europa* şi semnat cu inițialele **V.G.** Or, se ştie prea bine că de câte ori D-l Virginio Gayda semnează un articol numai cum **inițialele** sale, aceasta înseamnă că articolul l i-a fost „inspirat" de sus. Am fost, de altfel, informat din izvor demn de credință că D-l Gayda a fost într-adevăr chemat la Palatul Venezia unde i s-au dat indicațiuni precise în vederea articolului despre Ungaria [...]

Am avut totdeauna convingerea **personală** că între Italia şi Ungaria au existat şi există anume angajamente secrete scrise care prevedeau atât *casus foederis* cât şi satisfacerea revendicărilor teritoriale ale Ungariei.

Am adus bănuielile şi convingerile mele în repetate rânduri la cunoştința Domniei-Voastre. Astfel, am scris în raportul No. 6521 din 8 august 1941 textual:

„În discursul său din 10 iunie [1941] Ducele a numit de două ori Ungaria în condițiuni suspecte. Prima dată când a spus că Ungaria, ale cărei ***acorduri politice*** *cu Italia se urcă la anul 1926, şi-a lărgit fruntariile şi a doua oară când a afirmat că relațiunile cu Puterile aderente la Pactul Tripartit, adică cu Ungaria, Slovacia, România şi Bulgaria, sunt mai mult decât cordiale, chiar acolo unde nu există acorduri speciale".*

Oricare cititor atent, obiectiv şi deprins cu „descifrarea" declarațiunilor diplomatice concepute de obicei în stilul oracolelor clasice, va trebui să ajungă a trage din acest pasagiu – prin forța legilor gândirii – concluzia absolut certă că față de unul sau altul din aceste state **există** acorduri speciale. Luând pe rând cele patru state citate vedem clar că poate fi vorba numai de **Ungaria** [...]

Dacă ne mai reamintim faptul că Ducele [Benito Mussolini] a citat în toate manifestațiunile Ungaria totdeauna **înaintea** României şi că D-l Bastianini a vorbit în expozeul său despre relațiunile

italo-ungare pe un ton infinit mai călduros decât despre cele italo-române, putem vedea şi înţelege clar care sunt speranţele ce România poate pune în Italia mussoliniană şi fascistă. Personal nu mi-am făcut nici o iluzie în această privinţă şi n-am încetat a informa Guvernul meu în mod obiectiv, clar şi realist. Prima noastră datorie este de a vedea **realitatea** astfel precum este şi ce de a lăsa iluziile conferenţiarilor, care cred că este de ajuns să se vorbească cu mai mult sau mai puţin talent de „ginta latină" şi să se citeze pasagii din poezii populare româneşti pentru a lua locul Ungariei şi a ne asigura ajutorul integral al Italiei.

Este un fapt greu de explicat, aproape o axiomă politică, că România nu va putea niciodată stabili cu fascismul relaţiuni de aşa natură încât prietenia italo-maghiară să treacă pe planul al doilea.

Articolul *Ungaria şi Europa* este un simptom caracteristic al stării de spirit specific fasciste în ce priveşte Ungaria. Această stare psihologică particulară exclude – ca, de altfel, toate stările de afect şi de pasiune – orice logică. Adică Italia fascistă, hotărâtă să continue războiul cu toate puterile şi cu ultima energie chiar şi peste limitele extreme, apără politica Ungariei, care de fapt a ieşit din război şi care se străduieşte în mod manifest să-şi facă din aceasta un mare merit la Puterile anglo-saxone! Nu cred că în istorie s-a văzut o mai mare orbire! Ea se poate vedea numai în viaţa privată când bărbaţii sunt cuprinşi de o pasiune atât de mare încât nu mai văd că sunt copios trădaţi de femeia favorită.

Am studiat mult complexul acesta specific al fascismului şi am ajuns să-l înţeleg. Fascismul s-a născut din ura contra Tratatelor de Pace de la Paris. Generaţia tânără care ceruse în 1914-1915 în mod violent intrarea Italiei în război contra Austriei şi care a luptat activ în acel război a fost adânc dezamăgită de Tratatele de Pace, care n-au adus Italiei realizarea tuturor promisiunilor şi tuturor speranţelor. De aici s-a născut o adevărată starea de **furie** contra a tot ce a fost construit la Paris. Ungaria, înţelegând situaţiunea, a bătut la porţile Italiei, care i s-au deschis imediat în modul cel mai larg. A distruge fruntariile Ungariei, fixate la Trianon, i se părea Ducelui a distruge Tratatele acestea „blestemate" care n-au dat Italiei nici Dalmaţia, nici Corfu, nici Albania, nici regiunea Adana din Asia Mică, nici acea „compensaţiune colonială" care trebuia să asigure Italiei materiile prime coloniale şi o poziţie de putere mondială.

La acestea s-a mai adăugat atitudinea României în chestiunea sancţiunilor şi în conflictele speciale ale Italiei cu Societatea Naţiunilor.

Din acest complex psihologic a rezultat şi articolul *Ungaria şi Europa*, prin care Italia acordă Ungariei deplina sa ocrotire. Din moment ce dânsa îi dă certificatul că „Ungaria este în plin cu oamenii şi directivele *Axei*" ea taie Germaniei posibilitatea să acuze Ungaria de contrariu, căci în acel caz ea ar dezminte **Italia**. Scopul articolului devine, astfel, evident. El nu este scris la adresa Budapestei, ci la adresa **Berlinului**, căruia i se reaminteşte că Ungaria a **aderat înainte de izbucnirea războiului şi în mod spontan** la Pactul de Oţel. Or, acel pact conţine anumite obligaţiuni precise care nu pot fi schimbate în mod unilateral în defavoarea Ungariei şi în folosul unor state (ca România) ce s-au alăturat *Axei* **nu** în mod „spontan şi sincer", ci constrânşi de situaţia „întâmplătoare şi momentană". Germania trebuie să înţeleagă că nici o schimbare a obligaţiunilor luate prin Pactul de Oţel faţă de Ungaria nu poate avea loc fără consimţământul **Italiei, semnatara** acelui Pact.

Cred că avem tot dreptul să vedem în articolul în chestiune un „şah" contra politicii României de a câştiga Germania – prin importanţa sacrificiilor noastre – pentru o modificare a Arbitrajului de la Viena.

Avem noi speranţă să câştigăm pe Duce în viitor pentru cauza noastră? Să-mi fie permis să fiu extrem de sceptic. Singurul pe care dânsul ar fi dispus să-l acorde României ar fi cel mult **Transnistria** şi aceasta, poate, contra unor concesiuni în Transilvania de Sud.

Perspectivele acestea ar fi desigur foarte negre, dacă Mussolini şi fascismul – în forma sa actuală – ar fi eterne. Dar nici viaţa omenească, nici viaţa regimurilor politice nu sunt eterne. Una poate fi curmată de boală, iar cealaltă depinde de mersul evenimentelor, care în timp de război sunt întotdeauna foarte nesigure ...

În situaţia specifică de astăzi lucrurile s-ar putea schimba repede şi perspectivele ar putea deveni mai senine.

Ca oameni realişti trebuie să ne punem însă întrebarea ce este de făcut cât timp durează situaţia de astăzi, care este aşa cum am descris-o [...]

Înaintând acest raport Vă rog în mod stăruitor a nu-l arăta decât Domnului Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului, şi de a-l **păstra** în cel mai **strict secret**. Nu l-am înaintat într-adins pe cale obişnuită Ministerului, întrucât mă tem de indiscreţiuni, totdeauna posibile când un raport este cunoscut unui mare număr de persoane.

Vă rog totodată de a păstra cel mai strict secret faţă de Legaţia Italiei, care nu trebuie să ştie că agentul Guvernului român la Roma pătrunde şi înţelege jocul politicii italiene. În diplomaţie nu trebuie niciodată să te laşi condus de vanitatea de a arăta partenerului că l-ai înţeles. Personal mi-am făcut o lege absolută din consideraţiunea aceasta.

Vă pot asigura la sfârşit că am scris raportul meu *sine ira et studio* cu sufletul cel mai senin şi obiectiv, convins fiind că este prima mea datorie faţă de Guvernul Ţării şi de Istoria naţiunii să spun conducătorilor răspunzători adevărul întreg şi nemânjit de sulimanurile diplomatice obişnuite. Nu aparţin acestei categorii de diplomaţi care consideră ca culmea artei diplomatice de a crea în preajma lor castele de iluzii deşarte.

Primiţi, Vă rog, Domnule Preşedinte ale Consiliului, asigurarea prea înaltei mele consideraţiuni.

Ministrul României la Roma,
V. Grigorcea

(ANIC, fond PCM – Cabinet civil M. Antonescu, dosar 305, filele 1-7).

[cclxxv] **21 iunie 1943**

- Mesaj al Mareşalului Antonescu destinat Feldmareşalului W. Keitel pe tema greutăţilor intervenite în transporturile militare (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 361-362).
- Mareşalul Antonescu răspunde generalului Erik Hansen, mulţumindu-i atât pentru felicitările ce-i transmisese, cât şi pentru „cuvintele frumoase cu care apreciaţi trupele româneşti, care luptă de doi ani alături de viteaza armata germană, pentru distrugerea bolşevismului şi un viitor mai bun pentru poporul român [... Cu credinţa nestrămutată în victoria împotriva inamicului din Răsărit, vă rog, Domnule General, să primiţi expresia preţuirii mele celei mai profunde" (J. C. Drăgan, ed., *Antonescu,* III, p. 362).

[cclxxvi] **22 iunie 1943**

- Notă a Cabinetului Militar prin care se aduce la cunoştinţa celor interesaţi rezoluţia Mareşalului în legătură cu situaţia „condamnaţilor care îşi ispăşesc pedeapsa în închisorile militare (3 900 la număr)", propunându-se, totodată, trimiterea lor pe front ori la muncă:

„De acord.

Toţi condamnaţii să fie puşi la lucru pentru Ţară: în închisori, în tabere, în cariere, în detaşamente de lucru, luptători pe front etc.

Trebuie bine încadraţi, bine trataţi, însă foarte sever pentru cei care au recidivat.

Cine fuge va fi judecat şi condamnat la pedeapsa capitală".

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 222).

[cclxxvii] **23 iunie 1943**

- Adresa nr. 123 369 a Cabinetului Militar prin care se comunică Cabinetului Ministrului hotărârea Mareşalului Antonescu în legătură cu reclamaţiile privind plata pensiilor I.O.V. R.:

„Să se treacă fără pierdere de timp la simplificarea şi intrarea în ordine desăvârşită a funcţionării acestei operaţiuni.

Trebuie folosiţi învăţătorii sau preoţii ca şefi ai Birourilor I.O.V.R. comunale.

Mai ales învățătorii care au luptat.

Admit să fie plătiți şefii Birourilor I.O.V.R. comunale.

Să se prevadă sancțiuni foarte drastice pentru incorectitudini: destituire, restituirea sumelor păgubite de stat care, dacă nu sunt plătite imediat, se transformă în zile de muncă de folos obştesc la piatră.

Să se suspende toată circulația inutilă a hârtiilor şi a oamenilor.

Aceleaşi sancțiuni drastice pentru toate autoritățile civile şi militare chemate să colaboreze la această operă (unități, prefecturi, administrații financiare etc.).

Până la 1 iulie totul să fie pus la punct".

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 223).

[cclxxviii] **25 iunie 1943**

- Notă a serviciilor speciale de la Bucureşti privind politica României din perspectiva materialelor difuzate de posturile de radio străine:

PREŞEDINȚIA CONSILIULUI DE MINIŞTRI
SECRETARIATUL GENERAL
SERVICIUL DE DOCUMENTARE ŞI INFORMAȚII
1943, luna iunie, ziua 25

NOTĂ

Marele Stat Major, Secția a II-a, Serviciul Radio, prezintă lucrarea alăturată care cuprinde, pe categorii de idei, **afirmațiunile principale făcute de posturile clandestine de radio despre actele şi realizările regimului, în intervalul 2 noiembrie 1940 - 1 iunie 1943**.

Prima parte a lucrării dă o caracterizare şi o sinteză generală a acestor afirmațiuni, iar partea a doua, de natură documentară, cuprinde o serie de extrase din principalele emisiuni ale posturilor clandestine de radio, în intervalul menționat.

Din examenul acestor afirmațiuni se constată că, cu excepția postului maghiar „Gabor Aron" şi a postului clandestin legionar, care de altfel se deosebesc şi ca factură şi ca preocupări de toate celelalte, **temele fundamentale de propagandă ale tuturor posturilor clandestine de radio, în limba română sunt**:

- Întreaga activitate a guvernului român e inspirată de-a dreptul de la Berlin;
- Mareşalul Antonescu a aservit țara germanilor, din punct de vedere politic, militar şi economic;
- România nu are ce căuta într-un război împotriva Rusiei.

Ca şi posturile sovietice, posturile britanice se dedau la atacuri personale împotriva membrilor guvernului şi mai ales a Domnului Mareşal Antonescu; ele se deosebesc însă prin următoarele:

1. **Posturile britanice accentuează îndeosebi asupra problemelor de politică externă şi îndeosebi asupra problemei Ardealului**. Sunt în general mai bine informate decât cele sovietice, iar „clandestinul" e chiar foarte bine şi prompt informat. Emisiunile lor sunt mai închegate, mai bine argumentate şi mai diverse, pentru că se ocupă adesea de chestiuni de amănunt.

2. **Posturile de nuanță sovietică fac o propagandă lipsită de finețe, de cele mai multe ori de-a dreptul grosolană**, întemeiată mai mult pe deducții decât pe fapte, sau pe fapte pur şi simplu inventate (ca de exemplu amănuntele despre pretinse dezordini de stradă la Bucureşti). **Ele sunt preocupate în special să provoace tulburări în România** prin îndemnuri la atentate, acte ce sabotaj, dezertare etc.

Întreaga propagandă românească - şi-a unora şi-a altora - porneşte de la ideea că în țară există nemulțumiri care trebuiesc exploatate şi nemulțumiți care trebuiesc întrebuințați.

Grupând pe categorii de idei principalele susțineri ale posturilor clandestine de radio, se constată următoarele:

a. **În domeniul politic intern s-a afirmat**: că Domnul Mareşal Antonescu e răspunzător de

instaurarea regimului Gărzii de Fier. El a salvat ţara cu prilejul rebeliunii, dar a făcut-o cu preţul angajării României, faţă de germani, în război în contra Rusiei. A răpit Coroanei toate prerogativele. A desfiinţat libertăţile spre a exploata poporul după dorinţă, în folosul germanilor sau chiar în folos personal. A încercat diversiuni în legătură cu Ardealul, nedând în judecata naţiunii pe Gigurtu, Manoilescu şi Valer Pop şi căutând, prin instaurarea legionarilor, prin distrugerea Gărzii de Fier, prin persecutarea evreilor şi prin campania anti-masonică, „să treacă neobservată ocuparea Transilvaniei de Nord". S-a mai afirmat: că rezultatul colectelor de bani şi efecte n-a folosit armatei noastre, ci germanilor; că a trebuit să se introducă pedeapsa cu moartea pentru luare de mită, deoarece s-au constatat asemenea abateri printre înalţii funcţionari administrativi („însuşi Mareşalul Antonescu a primit vila de la Predeal"); că deportările de evrei în Transnistria au constituit o adevărată sursă de venit pentru oamenii regimului; că din pricina lipsurilor şi a teroarei, actele de sabotaj şi arestările de „patrioţi" se ţin lanţ.

b. **În domeniul politicii externe se stăruie mereu asupra aservirii ţării la germani**. S-au rupt legăturile cu ţările neafiliate Axei, pentru ca în schimb „să se consolideze relaţiile cu ţări ca Manciuko şi San Marino". Cu Anglia s-au rupt legăturile din cauză că guvernul a acceptat ca România să devină bază de plecare pentru trupele germane. Se intensifică legăturile de prietenie cu Bulgaria, deşi guvernul ştie că Bulgaria şi Ungaria au un tratat secret împotriva României. Guvernul ne-a aliat cu ungurii pentru a ignora Ardealul, ca urmare a unui dictat - cel semnat la Bucureşti la 30 iunie 1940 şi neadus la cunoştinţa poporului - prin care s-a realizat: „recunoaşterea irevocabilă a dictatului de la Viena, renunţarea la orice modificare a graniţelor până la sfârşitul războiului şi renunţarea la orice atac, sub orice formă, împotriva Ardealului". În aceeaşi ordine de idei se certifică legăturile cu Italia. Se acuză apoi guvernul de duplicitate, atribuindu-i-se că ar căuta o înţelegere cu Anglia, prin ambasadori speciali trimişi la Ankara, Lisabona şi Stockholm şi că face jertfe materiale mari pentru captarea presei elveţiene şi portugheze.

c. **Propaganda de ordin militar accentuează asupra ocupării deghizate a României de către Germania şi asupra mărimii şi inutilităţii jertfelor româneşti** de pe frontul din Răsărit, care nu folosesc decât Germaniei. Se accentuează asupra opoziţiei ce ar fi în ţară şi în rândurile ofiţerimii împotriva continuării războiului şi se afirmă că Domnul Mareşal Antonescu ia angajamente noi, împotriva acestei poziţii a ţării. Se speculează mereu disproporţia dintre jertfele româneşti şi cele maghiare.

d. **Propaganda de ordin economic afirmă** că trimitem tot grâul şi petrolul Germaniei; că s-a încheiat la 3 ianuarie 1943 un acord economic secret cu Italia, pentru a-i furniza 900 000 tone petrol brut - deşi legea petrolului interzice exportul de ţiţei - precum şi vite, păsări şi ouă în valoare de zece miliarde lei, în schimbul cărora ni se dau mercur şi portocale; că se trimit la lucru în Germania chiar şi femei; că nemţii ne fură recoltele, iar în schimb românii sunt siliţi să lucreze şi duminica. Se adaugă că propaganda din acest domeniu a posturilor sovietice face continue apeluri la sabotaj.

Concluziile la care ajung toate posturile clandestine şi care de cele mai multe ori sunt exprimate în lozinci, sunt:

1. Poporul trebuie să-şi răstoarne „guvernul supus nemţilor", „până nu e prea târziu".
2. România trebuie să iasă din alianţa cu Axa şi să se alăture Naţiunilor Unite.
3. România trebuie să iasă neîntârziat din război.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 67-70).

[cclxxix] **27 iunie 1943**

- Prof. Mihai Antonescu, urmat a doua zi de Bova Scoppa, a plecat la Roma pentru a discuta personal cu Mussolini problema constituirii unei „Axe latine" italo-române care să preia iniţiativa unor negocieri de pace separată cu Aliaţii anglo-saxoni (apud Mihai Pelin, *Diplomaţie de război,* p. 160). Ministrul român de Externe avea să fie primit la **1 iulie 1943** de către Mussolini, care însă va recomanda o aşteptare de două luni, după care *Ducele* se angaja să-l provoace personal pe Hitler. Iar, dacă acesta refuza, Mussolini a promis să acţioneze. N-a mai fost cazul, evident, în condiţiile

în care *Ducele,* în urma complotului de la 25 iulie 1943, a fost înlăturat de la putere (apud Mihai Pelin, *Diplomație de război,* p. 160 şi urm.).

[cclxxx] **28 iunie 1943**

- Nota nr. 105 853 a Cabinetului Militar - Misiunea Militară Aeronautică germană a solicitat preluarea conducerii apărării antiaeriene a teritoriului României. Mareşalul a hotărât:

„De acord cu Subsecretariatul de Stat al Aerului.
Nu trecem conducerea apărării teritoriului unui comandament străin".

(I. Antonescu, *Directive de război,* doc. 225).

Iunie 1943

- Din *Memoriile* prof. Nichita Smochină despre întâlnirile sale cu Gh. I. Brătianu: „Cu profesorul de istorie generală m-am văzut de mai multe ori iar pe front am mers cu el în Crimeea pentru a afla rămăşiţe din corespondenţa bunicului său Ion Brătianu avută la Livadia [11-12 octombrie 1876] cu ţarul Rusiei, Nicolai I. Dar nu a găsit nici o urmă. Cu Gh. Brătianu am avut mai multe întrevederi. La un moment dat în timpul războiului el accepta postul de vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri şi acela de prim-ministru; deci devenise concurentul lui Mihai Antonescu. Dar în cele din urmă n-a intrat în guvern. Era mare adversar al ruşilor şi simpatiza mult cu Germania. În război [1941] a plecat voluntar, a făcut parte din artilerie şi a fost decorat cu Crucea de Fier germană. Ultima dată cu Gh. Brătianu m-am văzut la Academia Română Eram în camera specială a membrilor Academiei Române […] Peste câteva minute a intrat în camera rezervată,deşi nu avea voie, Lucreţiu Pătrăşcanu, parfumat ca o cocotă şi s-a aşezat în spatele meu. Gh. Brătianu, observându-l, mi-a făcut din ochi şi a plecat în camera vecină, la fişier. Eu, pricepând situaţia, am ieşit după el. La fişier el se făcea că cercetează un fişier şi mi-a făcut din cap să mă apropii […] Dar curând după Gh. Brătianu vine la fişier şi Lucreţiu Pătrăşcanu şi intră în vorbă cu el. Atunci eu m-am dat puţin la o parte uitându-mă în alt fişier şi trăgând cu urechea. Conversaţia între ei se ducea în jurul arestării Mareşalului Antonescu, pe care Brătianu îl apăra. La un moment dat Lucreţiu Pătrăşcanu îi spune lui Gh. Brătianu: «Cine face politică răspunde cu capul. Antonescu va fi împuşcat, căci merită moartea» …" (Nichita Smochină, *Memorii,* p. 520).

INDICE

A

Adam Wilhelm, 44
Adams, dr., 127
Albrecht Erwin, 211
Aldea Aurel, 72
Alecsandri Vasile, 61
Alexandrescu Roman P., 114
Alexandrescu Sorin, 40, 70
Alexandru, mr., 96
Alexianu Gh., 90, 115, 129, 130, 131, 136, 142, 153, 154, 161, 167, 179, 181, 190, 193, 198, 201, 231, 239, 267, 271, 275, 284, 285, 286
Alexianu Şerban, 91
Alexiu Gh., 22
Amaya Enrique, 107
Anchieri Ettore, 7
Andone, ing., 210, 224, 227, 228, 230, 244, 263, 264, 280
Angelescu C., 32, 33, 40
Anghel Marin, 88
Anghel N., 22, 28, 38, 113, 215, 258
Angheleanu, dr., 195, 198
Antipa Grigore, 33
Antohi, cpt., 192
Anton Paul, 98
Antonescu Eftimie, 214, 252, 267, 276, 288, 289
Antonescu Ilie, 73
Antonescu Ion, mareşal, *passim*
Antonescu Maria, *passim*
Antonescu Mihai, min., *passim*
Apostu Nicu, 69, 287
Arbore Ion, gen., 68, 167, 277, 281
Ardeleanu Eftimie, 9, 14, 44, 46, 69
Argetoianu Constantin, 32, 33, 40, 44, 70
Arghidan, fam., 278
Arhip Ioan, gen., 73, 200, 201, 203, 208, 209, 211, 215, 216, 218, 219, 221, 223, 225, 226, 233, 235, 256, 275, 280
Arimia Vasile, 55
Arion Radu Constantin, 203
Armitage Michael, 11
Arnold, cpt., 250
Assan George, 289
Assmann, col., 227
Atanasiu Sergiu, 133
Atanasiu Vasile, 70
Athanasiu, fam. gen., 259
Averescu Al., mareşal, 27, 287
Avramescu Gheorghe, gen., 71, 72, 132, 133, 159, 283

B

Băcescu, 121
Baciu Aurel, 119
Bădescu, 110, 153
Bădescu Constantin, gen., 73, 159
Bădescu N., 85, 94
Băicoianu C., 181
Balaban, col., 258, 259
Balaci Pirette, 269
Bălan Grigore, 74
Bălan Nicolae, mitropolit, 31, 34, 151, 184, 185, 195, 291, 249, 250, 280
Bălăşescu Nicolae, 24, 100, 102, 105, 227
Băldescu Radu, 73
Băleanu Ioana, 61
Bănescu Eugen, 170, 195
Banzing, col., 131
Baranga Liţa, 39, 177, 183
Barbul Gheorghe, 34, 44, 47, 56, 99, 100, 102, 105, 113, 174
Barbul Lucreţia, 34, 174, 290
Barcianu Achile-Sava, 203
Bardan Ştefan, 73
Bârnescu Constantin, 24
Barozzi, gen., 288
Bartsch von., 154
Bartsch, cpt., 131
Bassenge, col., 187, 248
Bast, cpt., 223
Bastaky George, 254
Batsin, col., 130
Batzaria N., 33

Bauer Eddy, 43
Baumgarten, arh., 170
Baur Hans, 265
Beevor Antony, 44, 53, 62
Bejan Anton, 69, 89, 93, 133
Beldiceanu Ioan, 74
Beldiman Dana, 9, 14
Beloiu St. Ioan, 121
Benzon Branco, 178
Berceanu Mihai, 272
Berger Lothar, 147
Berindei Dan, 56, 69, 212, 249
Bestagno Giuseppe, 194
Beuzon Branko, 106
Bibescu Anton, 126
Bichineț Corneliu, 25, 54
Bidian Aug., 257
Biriuzov S. S., 45
Blank, d-na, 143
Blücher, consul, 227
Bluecher, 99, 100
Bock Fedor von, 50, 156, 157
Boculescu, d-na, 276
Bodini Giuseppe, 273
Boia Lucian, 69
Boițeanu Ion, 71, 112
Bolintineanu, col., 163
Borcescu Traian, 22, 117, 233, 243
Boris al Bulgariei, 214, 265, 274
Bossy Raoul, 100-104, 148, 240
Boteanu Mariana, 80, 125, 126, 219, 232
Botez Călin, 253
Botez Mihai, 162
Bova Scoppa Renato, 36, 137, 185, 143, 225, 232, 273; d-na ~, 170; fam. ~, 137
Bowd Gavin, 45
Boyadjieff, 274
Brabetzianu, 287
Braener, gen., 144
Brăileanu Traian, 64
Brătescu, gen., 282
Brătescu-Voineşti I. Al., 34, 35, 129, 243, 247
Brătianu (născută Sturdza) Elena, 119
Brătianu Constantin (Dinu) I. C., 10, 31, 32, 33, 35, 37, 212
Brătianu Elisa, 34, 35, 119
Brătianu Gh., 31, 32, 33, 34, 35, 37, 90, 119, 219, 279
Brătianu Ion (Ionel) I. C., 119
Brătulescu Victor, 251
Brediceanu Tiberiu, 280
Breslaner Eugen, 165
Budenbömer, 118
Budişteanu Radu, 63
Budu, col., 133
Buhle Walther, 229
Buhman Eugeniu Arthur, 69
Buradescu, ing., 226
Burduloiu Traian, 72
Burileanu, dr., 86, 108, 129, 172, 211, 253, 279
Buşe C., 27
Buşilă Constantin, 67, 85-86, 94-95, 110-111, 120, 125, 127, 129-130, 142, 146, 152, 170, 182, 184, 187, 193-194, 197, 216, 218, 223, 226, 232, 238, 241, 244-245, 248, 268, 276, 280
Buzatu Gh., 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 20, 21, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 37, 38, 43, 44, 45, 50, 51, 53, 54, 55, 61, 62, 63, 65, 66, 69, 82, 95, 187, 212, 235, 258, 270, 297
Buzdugan Dimitrie, 218

C

Calafeteanu Ion, 11, 37
Căliman, dr., 39, 174
Caloenescu N., 22, 23, 24, 38, 131, 169, 182, 215, 258, 290
Calotescu Corneliu, gen., 29, 73, 91, 99, 100, 105, 112, 128, 142, 153, 179, 211, 228, 231, 239, 254
Cămărăşescu, d-na, 168
Cămăraşu Mihai, 73
Cambrea Nicolae, 73
Cameniță, gen., 215
Canaris Wilhelm, 36
Cancicov Georgeta, 87, 88, 262
Cancicov Mircea, 35, 36, 64, 87, 108
Cancicov, fam., 87
Canciovici Marin, 184
Canonica, sculptor, 269

Cantacuzino (Pallady) Alexandrina, 141, 217, 239, 258, 281
Cantacuzino Grigore, 141
Cantacuzino Mihail, 119
Cantacuzino, d-na, 141
Cantacuzino-Enescu Maruca, 119
Căpăţână Octav, 121
Căpăţână, mr., 216, 218, 234, 240, 274
Căpitanovici, 82,113, 125, 139, 140, 234, 237, 241, 247, 253, 257, 273, 275
Caracostea Dimitrie, 33, 128, 291
Caracostea Dumitru, 63, 128
Caragea, 152
Carlaonţ Dumitru, gen., 105, 228, 231
Carol al XII-lea, 156
Carol II, 12, 13, 23
Carp Cornel, 42
Cartier Raymond, 43
Cassulo Andrea, 36, 178, 277
Catargi, d-na, 109, 184
Catargi, gen., 166
Catlos, gen., 155, 156
Caufe, Otto von, 147
Ceauşu Marin, 73
Céré Roger, 11
Chapurisert Edouard, 279
Cheptea Stela, 7, 235
Chiper Constantin, 69
Chirculescu Petre, 235
Chiriacescu Dan, 258
Chiriacescu M., 166
Chiriacescu, col., 165
Chiricuţă, mr., 219
Chiriţescu I., 106
Chiriţescu, av., 180
Chiriţoiu Mircea, 10, 15
Chirnoagă Platon, gen., 44, 73, 53
Chiţulescu Traian, 121
Churchill W. S., 40
Cialâk Gheorghe, 158
Ciobanu Ştefan, 32
Ciocârlie I., 274, 275
Cioflină D., 69
Cioroianu, col., 206, 208
Cîrstea Marusia, 1, 7, 54
Ciucă Marcel-Dumitru, 15, 20, 61, 63, 66, 83, 96, 145, 181, 238
Ciucanu Corneliu, 61, 69
Ciuev Felix, 28
Ciukov V. I., 45
Ciupercă Nicolae, gen., 71
Ciurea Tudorancea, 74
Clejan Herman, 34, 35, 90
Clodius Carl, 31, 128, 130, 153
Cociu, mr., 165
Codreanu Ion, 34
Codreanu Zelea, Corneliu, 106
Codreanu Zelea, Eliza (Elena, Lizica), 31, 34, 106, 130
Codreanu, gen., 256
Colan Nicolae, ep., 195
Constant Alexandru (Alecu), 64, 276
Constantin Ion, 161, 249
Constantin C., gen., 29, 85, 94, 107, 108, 111, 112, 119, 126, 130, 136, 153, 177, 179, 183, 184, 188, 192, 193, 197, 200, 201, 207, 211, 214, 221, 236, 240, 244, 248, 249, 264, 277
Constantinescu Atta Al., 67
Constantinescu Constantin, 71
Constantinescu Ioan T., 74
Constantinescu Ion, 73
Constantinescu Marius, 272
Constantinescu, col., 292
Constantinescu, dr., 163
Constatinescu-Claps Constantin, gen., 51, 72, 236, 238
Corbuleanu M., 13, 16, 264
Cosma H., d-na, 247
Cosmovici Horia H., 64
Costinescu Ion C., 121
Costinescu, dr., 121
Cozloschi Alex., 138, 288
Crăescu Hélène, 211
Crainic Nichifor, 33, 34, 35, 63, 65, 66, 67, 218
Crăiniceanu, col., 199
Crenato, 30
Creţeanu Gheorghe, 64
Creţu Napoleon, 10, 241
Creţu, d-na, 242
Creţulescu Ilie, 74
Cretzianu Al., 35, 44
Crevato, mr., 227
Crişan Gh., 69
Cristescu Eugen, *passim*

Cristu (Christu) Ion, 267
Culcer, arh., 268
Cusin, gen., 200, 282
Cuza A. C., 32, 33, 34
Cuza Al. I., 61
Cuza Gh., 32, 33, 34

D

d'Aosta, ducele, 118
d'Hoop Jean-Marie, 7
Dabija, gen., 182, 224
Dafinescu, lt. col., 161, 221
Daiciulescu, 131
Danielopol, dr., 39, 173, 245
Dănulescu C., 112, 114, 117, 124, 240, 252
Dănulescu Constantin, 68
Dănulescu, dr., 112, 113, 130, 139, 201, 208, 220, 239, 243, 269
Dăscălescu Nicolae, gen., 71, 154, 161
David Mircea, 219
Davidescu Gh., 274
Davidescu Radu, col., *passim*
Davidescu, arh., 90, 211, 282
Decaux Alain, 8
Degan El., 254
Del Giudice, 126, 127
Deletant Dennis, 90, 91, 106, 108, 113, 120, 121, 196, 211, 230
Dellbrugge, 127
Demetrescu Băluţă, 90
Demetrescu G., 110
Diaconescu N., col., 83, 89, 91, 95, 99, 110, 114, 131, 141, 143, 152, 170, 179, 193, 209, 215, 219, 221, 223, 224, 227, 231, 233, 237, 241, 243, 247, 252, 257, 262, 275, 277, 287
Dianu Romulus, 34
Dietrich Otto, 228
Dimitriu Romulus, 73
Dimitriu Sergiu, 90
Dimitriuc Victor, 65, 68, 277
Dinulescu, col., 238
Diţă Alexandru V., 44
Dobjanski, col., 258, 259, 260
Dobre Dumitru, 69
Dobre Florica, 69
Dobre Gheorghe, 21, 64, 65, 67, 70, 82
Dobre Paraschiv, 70
Dobre Gh., gen., *passim*
Dobrescu, 108, 133
Dobrinescu V. F., 47, 56, 258
Docan Gh. P., 65, 67
Doernberg von, 30, 102, 103, 104, 105, 228, 229, 265, 266
Doerr Hans, 44
Dona Constantin, 153
Dönitz Karl, 30
Dragalina Corneliu, 71, 72, 157, 158, 251, 267
Drăgan J. C., 21, 22, 103, 118
Drăgănescu, dr., 39, 40, 84-88, 173-176, 190-192, 205, 250
Dragas Fritz, 81
Drăghicescu, lt. col., 162
Dragomir Nicolae, gen., 64, 65, 67, 273
Dragoş Titus, 68, 85, 93, 97, 106-108, 115, 120, 124-125, 127, 130, 144, 153, 179, 183, 198, 208, 216, 238, 243, 248, 254, 273, 281, 287
Duca I. G., 286
Dumitrache Ion, 72, 74
Dumitrescu Anton, 162
Dumitrescu Doru, 70
Dumitrescu Horia, 7, 27, 91
Dumitrescu Niki, 240
Dumitrescu P., 283
Dumitrescu Petre, gen., 46, 51, 71, 82, 133, 154, 156, 161, 236, 238, 283
Dumitrescu Polihron, 22, 73, 165
Dumitru Popescu, gen., 79, 152-153, 168-169, 186, 173, 189, 217, 231, 247, 263-264, 269, 276
Duroselle J.-B., 43, 45
Duţu Alesandru, 8-9, 11-12, 44, 46, 51, 53, 69, 79, 88-89, 105, 112, 128, 157-160, 162, 168, 196, 209-210, 214

E

Ecaterina a II-a, 9
Economu-Corbu V., 238
Efrem Tighineanul, arhiep., 259
Eigrenberg Fritz, 81

Elefterescu Mircea, col., 22, 79, 83, 89, 91, 94, 110, 118, 127, 173, 220, 225, 291
Elena, Regina Mamă, 13, 36, 79
Eliad Mihail, 289
Eliad Nicolae, 289
Eliade Mircea, 40, 70
Emilian, ep., 267
Emilian, Ion V., 44
Eminescu M., 129
Ene Niculae, 69
Enescu George, 33, 35, 119, 272
Enescu Ion D., 68
Enescu Maria, 34, 40, 197
Enescu Ramiro, gen., 290
Enescu, fam., 119
Engel Gerhard, 81, 82, 265
Eppinger prof., 39, 40, 178, 254
Erdmann K. D., 43
Eremenko A. I., 44
Eschenhauer Artur, 147
Exner von, 237
Exner von, d-na, 225, 246

F

Fabricius Wilhelm, 12, 36
Fahman, 98
Falk, 235
Fărcăşanu, 133
Ferro Marc, 8
Fessler, 31, 81, 98
Fessler Emil, dr., 211
Filderman W., 33, 34, 204
Filip Agricola, 71-72
Filipescu C., 9, 276
Filipescu Elena Gr., 243
Filotti Eugen, 107, 128, 153, 220
Fincheşteanu, dr., 189
Finţescu, 138, 183, 187, 256
Finţescu, Gh., 207
Finţescu I. N., min., 207-208, 221
Finţescu, prof. dr., 40, 178, 184, 188, 189, 193, 195, 197, 202, 211
Finteşteanu, prof. dr., 40
Fleischer, amiral, 92, 93, 142
Florescu C., 94, 110, 123, 136, 145
Florescu Gh. I., 7, 8, 11, 43, 44, 45
Florescu Ioan (Jean) Th., 142
Florescu Radu, 258, 288
Florescu, gen., 85, 90, 130, 193, 207
Foişoreanu Vintilă, 22
Förster Jürgen, 44
Forţu Gh., prof., 271, 277, 280, 287; d-na ~, 258, 259, 291
Fortunescu Hercule, 73
Frangulea Maria, 292
Fratoştiţeanu, 219; d-na ~, 128
Frenţiu, mitropolitul, 202
Frick W., 104
Fricke Kurt, 289
Fruntelată Ioana-Ruxandra, 45
Fuller J. F. C., 43
Funk, Walter, 191, 229
Fuss Adolf, 147

G

Gafencu Grigore, 44
Gafencu, lt. col. dr., 162
Galin-Corini Vlad, 70
Gallin Radu, 94, 118, 128, 227, 228
Gallin, fam., 225
Gane N., 139
Gănescu, 108
Găucan C., 27
Gaulle, Charles de, 178
Gauss Friedrich, 230
Gelep, col., 240
Georgescu Al. Ioan, 158
Georgescu Corneliu, 64
Georgescu Grigore, 65, 67
Georgescu I., 24, 38
Georgescu Ilie, 196
Georgescu Ioan, amiral, 89, 93, 114, 117, 120, 126, 142, 178, 234
Georgescu, col., 258, 259
Georgescu I., cpt., 22, 24, 89, 91, 96, 102, 105, 109, 215, 131, 259, 169, 282, 290
Georgescu, dr., 195
Gerbore Piotri, 273
Gerhardt Engel, 81
Gerland Stellvertreter, 100, 102, 104, 228

Gerstenberg Alfred, gen., 26, 36, 39, 81, 92, 99-100, 102, 128, 154, 161, 176, 184, 187, 196, 199, 202, 206-207, 225, 235, 239, 246-247, 254, 272, 275, 290
Ghenescu Iancu, 74
Gheorghe Ion, col./gen., 30, 41, 44, 56, 93, 100-104, 188, 228, 231, 273, 290
Gheorghina, cpt., 259
Gheorghiu Alexandru, viceamiral, 133
Gheorghiu Emil, 72
Gheorghiu Gheorghe R., 162
Gheorghiu Radu Gheorghe, 72
Gheorghiu, col., 124
Gheorghiu, dr., 98
Gheorghiu Radu Gh., gen., 140, 155, 162, 255
Gherghe Radu, 71, 72, 88, 92, 152
Gherghe Radu, gen., 92, 94, 269
Ghibănescu, gen., 115
Ghica Dumitru, 61
Ghica Nicolae, 61
Ghica, fam., 61, 232
Ghica-Comăneşti Dumitru, 61
Ghigi Pellegrino, 137
Ghilezan Ilie, 220
Ghiolu Stavri, 210, 221, 239, 251, 280
Ghiţescu Amedeu, 81
Ghiţescu Stan, 63, 64
Ghiţescu Toma P., 68
Ghiţulescu, ing., 240
Gigurtu I., 12, 14, 32, 106
Giugea, arh., 282
Giurescu Constantin C., 34, 42, 241
Giurescu Dinu C., 11
Globke, 127
Glock, ing., 81
Glogojanu Ion, 73
Gociman Aurel, 19
Goering, 118, 217
Goering Albert, 118, 153
Goering Hermann, 14, 28, 104, 118
Goga Octavian, 247
Goga Veturia, *passim*
Gologan, dr., 88
Gomoescu Ion, 24,100, 102, 105
Gomoiu Victor, 63
Gorescu Victor, 24, 153, 282
Gorscki, 124
Gostea Traian, 275
Götting, 115, 117, 127
Grazioli Francesco, 273
Greceanu N., 128
Greceanu, d-na, 216
Greciko A. A., 43, 44
Grecu, ing., 164
Gregorian Alex., 217
Greiner Helmuth, 42, 45
Grigorcea Vasile, 139, 203, 257
Grigorescu Const., 124
Grigorescu Emil, 121
Grigorescu Horia, 124
Grigorescu Traian, 153
Grigoriu, col., 83, 96, 109, 113, 114, 117, 137, 143, 151, 168, 170, 179, 182, 184, 202, 207
Grosu Ion, 44
Groza Petru, 31, 34, 37, 150
Grozescu, 153
Gruia Ion V., 63
Günsche Otto, 81, 104, 115, 156, 159, 160, 228, 229, 265

H

Hackmann, prof., 97
Hadjiran Teodor, 162
Hamat, col. dr., 83
Hanciu, fam. col., 259
Hansen Erik, gen., 36, 132, 185, 236, 238, 245, 246, 265, 266, 269, 278
Haţieganu E., 115, 119
Haţieganu Iuliu, 220
Hauffe Arthur, gen., 36, 38-39, 47, 55, 92, 115, 117, 130, 141, 144, 174, 184-185, 187, 193, 199, 206, 223, 227-228, 236-237
Hax, col., 156
Heiber Helmut, 28
Herescu Nicolae I., 217
Hesselman Exarcu Elisabeta, 193, 217
Hesselman Exarcu Isa, 246
Hillgruber Andreas, 8, 26, 43, 45
Himmler Heinrich, 104, 229
Hiott Constantin Dinu, 135, 211
Hitchins Keith, 45

Hitler Adolf, 8, 14, 25, 28, 37, 41, 50, 81, 101, 147, 156, 172, 199, 202, 228, 232, 265
Hoffman Edmond, 147
Hohenzollern, prinţul, 237
Hollfelder Hans, 139
Honciuc Beldiman, Dana, 20, 63
Hossu, ep., 202
Hruşciov N. S., 28
Hudiţă, 245
Hudiţă Ioan, 34, 35, 44, 56, 69, 212, 216, 233, 249
Hulle Werner, 147
Hulubei Horia, 33, 209, 219, 245, 249
Hurmuzescu, 121
Hutten Ulrich von, 81

I

Iacobici Iosif, gen., 65, 66, 70, 81, 83
Iaşinschi Vasile, 64
Ignat Maria, 83, 96, 145, 181, 238
Ileana, arhiducesa, 35, 206
Ilgner Max, 128
Iliescu Aurel, gen., 143, 254
Iliescu Victor, 89, 97, 111, 138, 144, 198, 276
Iliescu, col., 117
Iliescu, dr., 97
Inculeţ I., 32
Ioaniţiu Alexandru, 70; d-na ~, 191
Ionaşcu Costin, 71
Ionescu Anton, 238
Ionescu Barbu, 182
Ionescu D., 22
Ionescu Emanoil, 72
Ionescu Şerban N., 69, 287
Ionescu Teodor, 71
Ionescu, ing., 258
Ionescu-Sinaia Gh., 73
Ioniţă Alexandrina, 42
Ioniţă Nicolae, 22
Iordăchescu Constantin, 74
Iorga Nicolae, 27, 35, 41, 279
Iotzu C., prof., 109, 125, 168, 184, 185, 194, 205, 211, 254, 273
Isopescu Claudiu, 115

J

Jacobsen Hans-Adolf, 43
Jianu Amza, 40, 198
Jienescu Gheorghe, *passim*
Jodl A., 30, 103, 228, 229
Jora, Maria, 61; ~ Mihai, 61; fam. ~, 61
Jukov G. K., 44

K

Kammhuber Josej von, 242, 275
Keegan John, 95
Keitel Wilhelm, 14, 29, 30, 36, 38, 102, 103, 106, 228-230, 265, 266
Kempka Erich, 81
Killinger von, fam.,
Killinger, Manfred von, *passim*; fam. ~, 169-170, 190, 196, 225, 234, 278
Kiriacescu Mihai, 73
Kleist, Paul Ludwig Ewald von, 158, 159, 283, 284
Klügkist, 82, 264
Kollontay Alexandra, 270
Korne Radu, gen., 73, 128, 161; d-na ~, 128
Kortzfleisch, gen., 157, 158
Koslinski Gh. Em., 64
Krenz Lothar, 208

L

Lăcătuşu Mihail, 72, 73, 159
Lache Ştefan, 55
Lafaille, lt. col., 199
Lahovari Zoe, 61; fam. ~, 61
Lapedatu Alexandru, 279
Lascăr Mihail, 73
Lascăr Şt., 143
Launay Jacques de, 7
Lăzărescu Emil, 14
Lăzărescu, cpt., 282
Lecca Radu, 257, 265, 271, 276
Leeb C. A., 280
Leon Gh. N., 63-64
Leon, col., 166
Leonida Dimitrie I., 209
Leoveanu Emanoil, 72
Leventi Gheorghe, 71

Liddell Hart B. H., 43
Linge Heinz, 81, 104, 115, 156, 159, 160, 228, 229, 265
List Wilhelm, feldmareşal, 50, 146, 147
Livezeanu, col., 257
Loghin Leonida, 11
Löhr Alexander, 132, 187, 235
Longhin, col., 166
Lorenz, gen., 206
Lotir, col., 255
Lovinescu E., 129
Lovinescu, col., 236, 241
Luca N., 121
Lungu Corneliu Mihai, 42
Lupaş Ion, 32, 33, 129
Lupu N. dr., 33-35, 39, 174, 178, 181, 188-189, 191, 194, 198, 210, 212, 233, 249, 256, 269
Lupu, arh., 211
Lupu, Nicolae Gh., 173
Lützow, 139

M

Macarovici, col., 251
Măcelariu Horia, 73
Macici Nicolae, 70, 71
Macovei Ion, 63
Macri, 153
Magherescu G., 44
Magherescu Gheorghe, 21-22, 24, 46, 131, 227
Măinescu Vasile, 70
Maiorescu T., 129
Maiwitz von der, 274
Malaxa N., 35, 56
Manafu Marin, gen., 71
Manea Mihai, 70
Maniu Adrian, 214
Maniu Iuliu, 10, 31, 32, 33, 34, 37, 41
Mann, Ritter von, 237, 246
Mannerheim Carl von, 95
Manoilescu Mihail, 31, 32, 63
Manolescu Alexandru, 139
Manolescu Florin, 69
Manolescu Max, 259, 282
Manolescu, gen., 116, 139
Manolescu-Strunga, I., 119
Manoliu Gheorghe, 74, 159
Manoliu, gen., 159, 187, 288
Manstein, Erich von, 38, 39, 44, 51, 52, 55, 130, 132, 133, 159, 174, 179, 284; d-na ~, 182; fam. ~, 174, 181
Manstein, sublt., 181
Manuilă Sabin, 33, 123, 241, 263
Marcu Alexandru, prof., 66, 97, 107, 112, 114
Marcu Duiliu, 31, 201
Marcu George, 69, 107, 119, 141
Mardari Socrate, col., 89, 95, 126, 140, 143, 192, 199, 200, 201, 209, 212, 233
Marea Şerban, 272
Mareş, 153, 201, 220
Mareş N., ing., 32, 35, 86, 87, 97, 125, 139, 153, 218, 288, 289
Marian Ion, 67
Marin Alex., 22-24, 88, 91, 96, 109, 131, 144, 169, 175, 182, 184-185, 190, 225, 246, 257-259
Marinescu Ion C., ministru, 67, 80, 82, 93, 99, 108, 110, 111, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 124, 126, 127, 139, 140, 141, 143, 145, 181, 184, 192, 202, 238, 240, 241, 244, 251, 252, 255, 256, 257, 263, 278, 287, 288
Marinescu Constantin, 116, 220, 257
Marinescu Florian, 143
Marinescu Gheorghe, 73, 110
Marinescu Ştefan, 154
Marinescu, min., 211, 218, 222, 232, 239
Marinescu-Pleşoiu, cpt., 265
Marino Sylvio, 107
Marinschi, arh., 219
Marshall S. L. A., 104, 106, 132, 159
Marx Karl, 13
Matei, Horia C., 11
Mattenklatt, gen., 160
Mavrocordat Leon, 61
Mavrocordat Maria, 61
Mazarini Nicolae, gen., 73
Meculescu, col., 258
Medeleanu, col., 87
Messenger Charles, 62
Micescu Istrate, 33
Michel Henri, 7, 8, 43, 45, 52, 54

Miclescu I., 116
Miclescu N., 33, 110, 128, 232
Micu Clein, Inocenţiu, 234
Mihai I, 14, 26, 29, 36, 37, 79, 186, 287
Mihail Gheorghe, gen., 70
Mihail Paul, 259, 260
Mihăilescu C., 22
Mihăilescu N., 199
Mihăilescu Vintilă, 121, 153, 221
Mihăilescu, gen., 199
Mihalache, 268
Mihalache Ion, 26, 31, 32, 33, 35, 44, 237, 274
Mihalache, ing., 184
Mihalcea Mircea, 121
Mihuţ, lt. col., 253, 290
Milcoveanu Şerban, 40, 41
Miler Didi, 69, 287
Milicescu, gen., 211, 227, 231
Millea Aurel, 233
Milza Pierre, 8
Minescu Gh., 86, 94, 119, 127, 143
Mirbach von, 99-100, 227
Mirea Isachi, 31
Mironescu Florin, 94
Mitrănescu Florea, 72, 160
Mitrănescu, gen., 132, 160
Mociulschi Leonard, gen., 72
Mocsonyi-Styrcea, Ioan de, 34, 37, 186
Moldenhauer Herbert, 147
Moldovan Victor, 139
Molotov V. M., 13
Moncada di Paterno Corrado, 273
Morand Paul, 179
Moraru Pavel, 54, 55, 117
Moruzi, prof., 245
Moscu Hagi, 170
Mosiu Gheorghe Gheorghe, 73
Moşneagu Marian, 44, 69, 89, 93
Mott Gunther Franklin, 36
Munteanu Gh., 121
Munteanu, lt. col., 138, 143, 149
Mureşanu Anton I., 90
Murnu George, 33
Mussolini Benito, 137, 265

N

Nadu S., 287
Nagel von, 283
Nakonz Walter, 216
Nanu (Nano) Frederic C., 124, 269
Nanu Veronica, 69
Nasta Alexandru, 166, d-na ~, 275
Navratil, 178, 192
Neacşu Nicolae, 272
Neagoe Stelian, 8, 11, 40, 44, 61, 63, 66, 69, 70
Neagu Alexandru, ministru, 67, 196, 217, 221, 222, 233, 239, 244, 246, 247, 248, 249, 252, 254, 255, 263, 267, 268, 269, 272, 276, 282, 288
Nedelea Savu, 73
Negoescu Coman, 195
Negoescu, col., 165
Negoescu, dr., 196
Negoescu, fam. arh., 289
Negoescu, gen., 209, 216, 225
Negri Costache, 61
Negri Elena, 61
Negri Zulnia, 61
Negulescu Ion, 70, 72, 289
Negulescu Paul, 264
Negulescu, d-ra, 258, 259
Negulescu-Chiriacescu Domnica, 258
Nemoianu Petre, ministru, 34, 64, 67, 252
Neubacher Hermann, 82, 142, 180, 191, 210, 241, 264
Nicodim, patriarhul, 32, 34, 35, 94, 153, 199, 223, 249, 251, 270
Nicolae de Oradea-Beiuş, ep., 247
Nicolaescu, gen., 94, 116, 152, 193, 215, 220, 221, 241, 248, 290
Nicolaescu, lt. col., 227, 228
Nicolau Pompiliu, 64
Nicolescu Constantin, 71
Nicolescu Gh., 9, 69
Nicolescu Nicolae C., 106, 150
Niculescu Constantin, 88, 146, 239
Niculescu Eugen, 22, 24, 96, 100, 102, 104, 105, 137, 141, 155, 170, 174, 179, 181, 187, 201, 237, 242, 268, 273, 274, 288, 290, 291

Niculescu Maximilian, 131
Niculescu, av., 172
Niculescu, d-na, 185, 188
Niculescu C., gen., 88, 91, 99, 106, 110, 112, 127, 139, 140, 145, 215, 223, 249, 250
Niculescu, lt. col., 89, 107, 115, 186, 196, 200, 278
Niculescu, mr., 96, 99, 100; fam. mr. ~, 180
Niculescu-Buzeşti Grigore, 186
Niculescu-Cociu Radu, gen., 72, 89, 106, 107, 133
Nifon, mitropolitul, 209
Nitra, lt., 84
Novac Vasile, 69, 83, 214, 264
Novotny Emil, 116

O

Ochea Lionede, 54
Odenigo Armando, 137
Ohrival G., 116
Olteanu Pandele, 272
Oncică, col., 91, 92, 109, 113
Onicescu Octav, 32
Oprescu Const., 121
Orezeanu T. C., 86, 93, 99, 107, 120, 151, 174, 180, 183, 185, 193, 194, 197, 216, 219, 226, 227, 231, 236, 248, 250, 252, 255, 278, 280, 281
Orezeanu, fam., 207, 250, 291
Oroian Teofil, 69, 79
Oşca Alexandru, 27
Oteteleşeanu Enric, 65, 68
Otterstädt von, col., 223, 237
Ottulescu Al., 80, 85, 89, 98-99, 106-107, 112, 116, 120, 126, 174, 177, 207, 216-218, 223, 238, 243-244, 248, 268, 291
Otu Petru, 44, 46, 51, 53, 287
Owen David, 41

P

Păiş Nicolae, amiral, 68, 93, 114, 120, 126-127, 136, 138, 145, 152, 170, 181, 183, 187, 193-194, 208, 211, 215, 218-219, 221, 237, 251
Palade, lt. col., 158
Pălăngeanu N., 114, 145, 154, 193, 209, 217, 219, 227, 243, 247, 252, 267, 278
Pălăngeanu Emil, gen., 89, 92, 95, 110, 112, 116, 142, 144, 152, 168, 180, 201, 214, 221, 224, 231, 232, 233, 236, 240, 241, 254, 257, 262, 275, 279, 287, 288
Palavisini Alfredo, 11
Palin Eduard Hj., 94, 96
Palmentola, lt. col., 244
Pană Aurelian, *passim*
Panait Tuliu, 272
Panaitescu Emil, 141
Panaitescu P. P., 14, 33
Panaitiu Constantin, 157, 158
Pandea Adrian, 44, 46, 69
Pandele Const., 115
Pandele Tache, 238
Pandele, fam., 170
Pantazi Constantin, gen., ministru, *passim*
Pântea Gherman, 161
Panteli, ing., 277, 279
Panza Mario, 273
Papanace Constantin, 64
Parrish Thomas, 104, 106, 132, 159
Pascu George, 152
Pascu Vasile, 74
Pastia Alexandru, 74
Pătrăşcanu Lucreţiu, 186
Pauker Ana, 34
Paulus Friedrich, 44, 52, 53
Pavelescu Ion, 44, 46, 69
Pavlid, col., 280
Pelin Mihai, 21-22, 41, 69, 137, 232, 235
Pentelescu Aurel, 119
Pétain Philippe Henri, 106, 178
Petala, gen., 115, 207, 243
Petra Nicolae, 64
Petre Vlad, 153
Petrescu Alexandru, 73, 107
Petrescu I. C., 66, 97, 114, 117, 143, 216, 223, 238, 256, 278
Petrescu, col., 120, 123, 136, 138, 142, 196, 197, 199, 209, 279
Petrescu, subsecretar, 144, 152
Petrescu, Toma, 143, 146

Petrescu-Corbu, col., 163
Petroff Tchomakoff, 187, 274
Petrovicescu Constantin, 64
Petrovici I., ministru, 31, 66, 79, 97, 107, 111, 114, 120, 121, 138, 152, 179, 187, 194, 216, 217, 218, 220, 222, 224, 234, 240, 245, 248, 249, 256, 267, 271, 280, 290
Petru cel Mare, 9, 156
Pflaumer Karl, 120
Picker Henry, 28
Pimen, patriarhul, 115
Pintilie Ilie, 54
Pius XII, Papa, 28
Platner Gustav, 162
Platz, col., 113
Plesnilă, cpt., 165
Pleşoianu, mr., 288
Poenaru, gen., 133, 288
Pogoreanu, d-na, 254
Pop Valer, 33, 35, 138, 244
Popa Aurel, 144, 193, 194, 196, 201, 212, 216, 217, 238, 279
Popa Marcel D., 11
Popa Vasile, 272
Popescu Corbu, 236
Popescu David, gen., 13, 63
Popescu Dumitru, gen., 65, 66, 70, 85, 88, 91, 94, 97, 108, 109, 110, 111, 114, 131, 141, 144, 145, 152, 171, 177, 179, 182, 192, 193, 199, 211, 227
Popescu Dumitru I., 64, 65, 66, 81, 277
Popescu Dumitru T., 73
Popescu Grigore, 85, 110, 119, 174
Popescu Ioan D., 196
Popescu Ion [Jack - Jacques] St., 82
Popescu Iosif Toma, 34
Popescu Marin, gen., 259
Popescu Ştefan, 198
Popescu Stelian, 31, 33
Popescu Ulmu, 121
Popescu Victor, 24, 94, 131, 169, 173, 178, 184, 186, 189, 200, 289; fam. ~, 180, 225
Popescu, dr., 195
Popescu, prof. dr., 40
Popescu-Deveselu, col., 22
Popescu-Mălăeşti, 119
Popescu-Necşeşti, 146
Popescu-Paşcani Ion, 273, 274
Popescu-Sanitarul, gen., 79, 83, 143, 182
Popescu-Sibiu Ion, 41
Popişteanu Cristian, 42
Popovici Alex., dr., 245
Popovici Mihai, 153
Popovici Nicolae, episcopul, 152, 210
Popovici, col., 286
Popovici, d-na, 90, 140, 148
Popp N., 90, 144
Porto, Cezare de, 244
Poruţiu, lt. col., 264
Potârcă Virgil, 250
Potopeanu Gheorghe, gen., 65, 67, 72, 210, 239
Potopeanu, prof., 214
Potra George G., 61, 69
Praporgescu Bibi, 107
Prat y Soutzo Pedro, 120
Pretorian, ing., 162
Prezan Constantin, mareşal, 27, 287-288; ~ Olga, 287-288
Prieur Gaston, 39
Proca Alexandru dr., 24, 100, 102, 105, 289
Protopopescu Ion, 64
Puiu Visarion, mitropolit, 35, 212
Puşcariu Sextil, prof., 32, 33

R

Racoviţă Mihail, gen., 70, 71, 161, 262, 267, 271, 272, 289
Rădescu N., 150, 249
Rădescu Nicolae, 70
Rădulescu Dim., 245
Rădulescu Edgar, 71
Rădulescu Ilie, 34
Rădulescu, fam. gen., 289
Rădulescu, mr., 84, 96, 113, 114, 117, 138, 143, 149, 151, 168, 170, 179-180, 182, 184, 186, 202, 207, 211, 215, 255, 290
Rădulescu, prof., 153
Rădulescu-Motru C., prof., 33
Raeder Erich, 36

Râmniceanu, gen., 236
Râpeanu Valeriu, 279
Răşcanu, gen., 208, 220, 223, 234, 244, 245, 251, 254, 271, 273, 280, 282
Reinecke Hermann, 115, 118, 140
Rémond René, 8
Renouvin Pierre, 43
Retegan M., 11
Ribbentrop, Joachim von, 14, 24, 30-31, 102-104, 183, 199, 228-230, 241, 252, 265-266
Richtofen, Wolfram Freiher von, 118, 160, 282, 283
Rioşanu Alexandru, 63, 64
Rizeanu Gh., 22
Roedel Willy, 99-100
Röhm Ernst, 104
Romaşcanu, 207, 211, 221, 239, 248
Roosevelt Franklin D., 40
Rosetti Radu R., gen., 33, 40, 42, 44, 65, 66, 69, 97, 184, 220, 235, 271, 287
Rosetti Solescu, 119, 127, 186
Rosetti-Solescu, 126, 136, 238
Rotaru George, 21, 25
Rothkirch-Panten von, 111, 131, 155, 161
Rousseau Charles, 11
Rozin, Gheorghe, gen., 181, 226-227, 230, 288
Rust Bernhard, 212
Rusu Dorina N., 279
Rusu Ioana, 42
Rusu, ep., 202

S

Saizu I., 11
Sak Karl, 147
Sălcianu Virgil, 207
Salmaggi Cesare, 11
Samsonov A. M., 55
Sănătescu Constantin, gen., 37, 41, 70, 71, 150, 249, 251, 253, 267
Sandache Cristian, 61, 69
Săndulescu A., 138
Scărişoreanu Romulus, 127, 145, 216, 245, 275, 281
Scarlat Cristian, 69
Schenck von, 187, 235
Scheure Erich, 147
Schmidt Paul Otto, 30, 103, 104, 228, 229, 230, 240, 266
Schramm Percy Ernst, 42, 43, 45
Schuster, 104, 106, 132, 159, 249
Schwab Hugo, 71, 72
Scrieciu Liviu, 69
Scurtu Ioan, 70
Şeicaru Pamfil, 32, 34, 35, 37, 129
Seidel Max, 253
Seidel, Hans Georg von, 147
Şerb Titus, 237
Sever Dan, 145
Sevici Tiberiu, 252
Shirer William L., 43
Sichitiu Ion, gen., 65, 67, 83, 85, 93, 98, 108, 110-112, 117, 127
Sileşteanu, dr., 198
Silişteanu Gh., 287
Sima Horia, 61, 64, 212
Simion Aurică, 8, 63, 66
Simion Nestor, 274
Simionescu Ion, 96,179, 227, 279
Simionescu, prof. dr., 40
Sion Ioan, 74
Sireteanu, 94, 197, 200, 222
Sireteanu, col., 86, 110, 119, 139, 215, 280
Slăvescu Victor, 33, 35
Slavnicu, lt. col., 166
Smărăndescu Paul, 111
Smochină Nichita, 70
Soare Z. Soare, 272
Sodenstern Georg von, 156, 157
Soicescu, 245
Şoimaru Vasile, 259
Son Aurelian, gen., 71, 72
Sorrentini Lamberto, 9
Sorrentino Lamberti, 235
Şova N., gen. , 68, 245, 246, 249, 251, 257, 264, 268, 269, 271, 274, 277, 280, 286, 288, 289, 290
Spalcke, col., 92, 99, 100, 102, 207, 233, 246
Spânu Alin, 54
Speidel, gen., 92, 115, 126, 199
Şperlea Florin, 27

Stäbel Wilhelm, ep., 233
Staedl Wilhelm, 280
Stalin I. V., 10, 11, 28, 29, 31, 38, 40, 44, 55, 69
Stan Ana-Maria, 178
Stănculescu Ioan, 73
Stănescu, 83, 95, 209, 236
Stănescu Constantin, 91
Stănescu Ionel, 83, 182
Stănescu Mihail, 72
Stănescu Traian, 73
State, secretar gen., 220, 243, 253, 254, 256, 275
Stavrat Olimpiu C., gen., 73, 251, 259, 260, 267, 286
Stavrescu Gheorghe, gen., 72
Ştefan Marian, 42
Ştefănescu Alex., 143
Ştefănescu Constantin, 170
Ştefănescu I. D., 35
Ştefănescu, lt. col., 170, 206, 271
Ştefl ea Ilie, gen., *passim*
Steltzer Gerhard, 81, 82, 87, 109, 170; fam. ~, 225, 278
Stoenescu Alex Mihai, 39, 42
Stoenescu Eustaţiu, 236
Stoenescu Sc. Nicolae, 65, 67, 71, 111
Stoenescu, av., 96
Stoenescu N., gen., 80, 83, 85, 88, 93, 98, 99, 107, 108, 110, 113, 115, 116, 118, 121, 126, 130, 140, 145, 150, 179, 181, 188, 194, 195, 199, 243, 290
Stoica Stan, 69, 249, 287
Stoicescu C., min., 67, 82-83, 85, 108, 114, 117, 120-121, 124, 126-127, 130, 138, 179, 216, 253, 269
Stoicescu Cotty, 187
Stoichiţă, dr., 240
Strasser Gregor, 104
Strihan Petre, 83, 194, 114
Stroescu, dr., 22, 24, 38, 39, 40, 102, 105, 131, 154, 161, 173, 176, 177, 178, 179, 181, 183, 186, 188, 189, 192, 194, 195, 196, 197, 198, 200, 219
Sturdza D. A., 61
Sturdza Ilie Vlad, 61
Sturdza Irina, 216
Sturdza Mihail, 61, 64
Sturdza Radu, 61
Sturdza Vasile, 61
Sturdza Zoe, 61
Sturdza, principele, 291
Sturdza Alice, principesa, 109, 113, 194, 197, 200, 205, 206, 250, 263, 278, 291
Suceveanu Eugen, ep., 216, 271
Suciu, ep., 108, 116, 117, 124, 126, 143, 214
Şuţu Hélène, 179
Swanston Alexander, 62
Swanston Malcolm, 62

T

Talpeş Constantin, 73
Talski Vilhem, 116
Tănase Constantin, 33
Tănăsescu Ioan, 73
Tanrioer Suphi, 107, 182, 205, 232, 236, 246, 267, 291
Ţăranu Liviu, 119
Tătăranu Nicolae, gen., 72, 82, 83, 89, 99, 100, 232
Tăutu, dr., 131, 180
Teodorescu Anibal, 276
Teodorescu Basil, 39, 98, 126, 142, 177-179, 181, 186-189, 194, 198; fam. ~, 98-99, 149, 151, 177, 179-180, 188, 190, 192, 254, 277-278
Teodorescu Darie, 252
Teodorescu Gh., 199
Teodorescu Iosif, 72, 214
Teodorescu Vic., 121
Teodorescu, col., 144
Teodorescu, d-na dr., 39, 173, 174, 175, 254
Teodorescu, dr., 173, 174, 194, 195, 198
Teodorescu, fam., 40, 83, 84, 86, 91, 92, 171, 173, 174, 180, 182, 183
Terente Gheorghe, 163
Terranova Giovani, 107
Teşa Ion, 20
Tippelskirch, Kurt von, 43

Tomescu Petre, min., 40, 65, 67, 82, 97, 111, 113, 114, 117, 125, 139, 141, 183, 196, 198, 206, 220, 221, 225, 244, 246, 247, 252, 254, 256, 267, 275, 280, 289
Tomescu, fam. dr., 289
Tomide Corneliu, 162
Topliceanu Const., 252
Topor Ioan R., gen., 210
Topor, lt., 87
Toporaş, d-na, 275
Torţu, prof., 246
Toynbee Arnold J., 43
Traşcă Ottmar, 90, 91, 106, 108, 113, 120, 121, 196, 211, 230
Trenţiu Traian, ep., 234
Trestioreanu Constantin, 71
Trevor Roper H. R., 28
Trincu Atanasie, gen., 106, 110, 209
Troncotă Cristian, 54
Truelle Jacques, 178-179
Tsutsui, fam., 225
Tudoran, cpt., 158
Tudose, gen., 222
Tudosie Dumitru, 71, 158
Turanek Iosef, 116
Turtureanu Emil, 258; fam. ~, 225
Tute Warren, 11
Tzigara-Samurcaş Al., 129

U

Ucrain Constantin, 69
Udrea Traian, 37
Ursu Liviu, 253
Ursu, lt. col., 245

V

Vaida-Voievod Al., 32, 33, 240, 252
Valland Dominique, 69
Vântu I. G., 32
Vârtejanu Eugen, 72
Văsescu, lt. col., 289
Vasile-Ozunu Mihail, 44, 46, 51, 53
Vasilescu Petre, 187
Vasilevski A. M., 44
Vasiliu Constantin Z. (Piki), *passim*; d-na ~, 164
Vasiliu-Răşcanu Constantin, gen., 28, 70
Veniamin Pocitan Ploeşteanul, p.s., 148
Victor Emanuel III, 28
Vilag, cpt., 167
Vişan Aurel, 22
Vlad, dr., 153, 244
Vlădescu Ovidiu, prof. secretarul guvernului, 19, 64, 68, 113, 177, 179, 181-182, 208, 232, 240, 245, 255, 271, 275, 277, 287
Vlădoianu N., 35, 272
Voicu Mihail, 73
Voiculescu Zamfir, 196
Voiculescu Const. C., gen., 29, 66, 68, 74, 91, 111-112, 128, 142, 153, 167, 179, 195, 198, 239, 247, 251, 258, 259, 260, 288
Vorobchievici, col., 154
Vraca George, 35, 272
Vulcănescu Mircea, 33, 65, 68, 85, 107, 112, 126, 138, 248, 255

W

Warlimont Walter, 44, 229
Watts Larry, 47
Weck René de, 178
Weichs, Maximilian von, 50-51
Wilhelm August de Prusia, 97
Wolff Karl, 229

Z

Zaharescu, gen., 193, 235, 249, 269, 277
Zaharia Florin, 272
Zaharia Romeo, 121, 124, 129, 146, 148, 169, 175, 184, 186, 205, 224, 225, 227, 228, 235, 239, 257, 258, 259, 265, 274, 276, 282, 289
Zaharia, lt. col., 230
Zainea Ion, 69
Zamfiropol, 150
Zamfiropol, arh., 205
Zănescu, ing., 226
Zeitzler Kurt, 30, 229
Zilişteanu, cpt., 254, 258, 265, 282, 288
Zimmermann, cpt., 156
Zwiedeneck Eugen, gen., 65, 68, 192